

**Iulian Boldea
(coordinator)**

DISCOURSE AS A FORM OF MULTICULTURALISM IN LITERATURE AND COMMUNICATION

**Arhipelag XXI Press
Tîrgu Mureș, 2015**

Iulian Boldea (Coordinator)

Discourse as a Form of Multiculturalism in Literature and Communication, Tîrgu-Mureș, Mureș, 2015

ISBN: 978-606-8624-21-1

(C) Arhipelag XXI Press, 2015

Section: Language and Discourse

Edited by:

The Alpha Institute for Multicultural Studies

Moldovei Street, 8

540522, Tîrgu Mureș, România

Tel./fax: +40-744-511546

Email: iulian.boldea@gmail.com

Published by:

”Arhipelag XXI” Press, Tîrgu Mureș, 2015

Tîrgu Mureș, România

Email: tehnoredactare.ldmd3@gmail.com

Contents

THE COMPARATIVE HISTORICAL ANALYSIS OF LANGUAGE AND THE EXTRA-LINGUISTIC FACTORS

Violeta Negrea, Prof., PhD

"Dimitrie Cantemir" Christian University of Bucharest 13

RHETORIC SENSE AND ARGUMENTATIVE STYLE IN THE TEACHING METHODOLOGY FOR A FOREIGN LANGUAGE, WITHOUT AFFECTING THE NATIONAL CHARACTER OF THE MOTHER TONGUE

Ștefan Lucian Mureșanu, Prof., PhD

"Hyperion" University of Bucharest 20

THE END OF MEANING-DRIVEN DICTIONARIES?

Anca Cehan, Prof., PhD

"Alexandru Ioan Cuza" University of Iași 30

FROM THE TERMINOLOGY OF TEXTILE MATERIALS: COTTON

Silvia Pitiriciu, Assoc. Prof., PhD

University of Craiova 44

DISCURSIVE COMPETENCE IN THE APPROACH OF THE WRITTEN TEXT

Mariana-Steluța Coculescu, Assoc. Prof., PhD

"Petroleum- Gas" University of Ploiești 52

AN ANCIENT APHORISM FROM IUSTINUS IN DEMETRII PRINCIPIS CANTEMYRII INCREMENTORUM ET DECREMENTORUM AULAE OTHMAN[N]ICAE HISTORIA

Claudia Tărnăuceanu, Assoc. Prof., PhD

"Al. Ioan Cuza" University of Iași 66

CURRENT THEORIES OF TRANSLATION: BETWEEN INTUITION, GRADUAL EVOLUTION OF MEANING AND POETIC FREEDOM

Diana-Domnica Dănișor

Assoc. Prof., PhD, University of Craiova 72

QUALITY TRANSLATIONS WITH THE HELP OF TERM BASES

Imre Attila

Assoc. Prof., PhD ", Sapientia" University of Tîrgu Mureș 82

CULTURAL AND TERMINOLOGICAL LANDMARKS IN THE CREATION OF THE MCVRO CORPUS

Adrian Chircu

Assist. Prof., PhD "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca 94

THE YELLOW-STARRED JEWS OF ELIZABETHAN ENGLAND

Liliana Tronea-Ghidel

Assist., PhD University of Craiova..... 103

THE ACQUISITION OF ORAL COMMUNICATION SKILLS IN AN ESP CLASS

Dana Rus

Assist. Prof., PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș..... 113

A LOGICAL ENGLISH VERB SYSTEM

Attila IMRE

Assoc. Prof., PhD, Sapientia University 121

LEGAL TRANSLATION WITHIN THE EUROPEAN UNION: CURRENT STAKES AND CHALLENGES

Diana-Domnica Dănișor

Assoc. Prof., PhD, University of Craiova 138

ENHANCING EMOTIONAL INTELLIGENCE IN THE ENGLISH FOR PROFESSIONAL COMMUNICATION CLASS

Fabiola Popa

Assist. Prof., PhD, Polytechnic University of Bucharest 145

WHAT TO TEACH LEARNERS TO MAKE THEM SPEAK LIKE PROS – TIPS ON SUCCESSFUL ORAL PRESENTATIONS

Elena Savu

Assist. Prof., PhD, Politechnical University of Bucharest 152

A LINGUISTIC ANALYSIS OF JOKES

Anca Tomoioagă

Assist. Prof., PhD, "Emanuel" University of Oradea..... 159

PROCEDURES AND DIFFICULTIES IN THE TRANSLATION OF MEDICAL TEXTS. AN ENGLISH-ROMANIAN CASE STUDY

Alina Buzarna-Tihenea (Galbeaza)

Assist. Prof., PhD, "Ovidius" University of Constanța 167

THE IMPORTANCE OF ONOMASTICS FOR THE ETNOGRAPHIC STUDIES

Cristina Furtună

Assist. Prof., PhD, "Valahia" University of Târgoviște 179

AUTHENTIC LEARNING: JOB INTERVIEW SIMULATION

Fabiola Popa

Assist. Prof., PhD, Polytechnic University of Bucharest 190

THE MITIGATING FUNCTION OF THE EUPHEMISMS IN ROMANIAN

Oxana Chira

Assist. Prof., PhD Student, "Alec Russo" State University of Bălți, Republic of Moldova 197

BORROWINGS IN ROMANIAN MEDICAL LANGUAGE

Simona Nicoleta Staicu

Assist. Prof., PhD, "Victor Babeș" University of Medicine and Pharmacy, Timișoara 204

MULTICULTURAL DIALOGUE: TRANSLATING CULTUREMES

Adina Oana Nicolae

Assist. Prof., PhD, "Petroleum-Gas" University of Ploiești 215

THE INTERPRETATION OF NOUN PHRASES WITH INHERENT RELATIONAL HEAD NOUN

Ionela Gușatu, Assist., PhD and Roxana Sfetea, Prof., PhD

"Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest 223

LINGUISTIC STRUCTURE OF MEDICAL SCIENTIFIC TEXTS

Corina Lungu

Assist. Prof., PhD, University of Medicine and Pharmacy, Craiova 229

FROM MANUSCRIPTS TO ETHNOGRAPHIC DOCUMENTS. ARCHIVING AS AN INTERPRETIVE PROCESS

Maria Grosu

Assist. Prof., PhD, "Iuliu Hațieganu" University of Medicine and Pharmacy, Cluj-Napoca 237

LATIN LEXICAL MODELS IN THE LINGUISTIC ENCODING OF THE PARTICIPANTS TO CIVIL JURIDICAL RELATIONS

Alina Gioroceanu

Assist. Prof., PhD, University of Craiova 249

LINGUISTIC FEATURES OF ARCHITECTURE TERMINOLOGY

Bianca Ileana Nedeea Geman

Assist., PhD, Technical Construction University of Bucharest 258

AN OVERVIEW OF THE VARIOUS APPROACHES TO THE SYLLABUS OF THE ENGLISH COURSE FOR MEDICAL STUDENTS

Aurora Pașcan, Lecturer, PhD, University of Medicine and Pharmacy, Tîrgu Mureș 268

EXPANDING READING FLUENCY ABILITIES IN ACADEMIC EFL CONTEXTS

Anca-Irina Cecal

Assist. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași 279

MODIFYING THROUGH MODIFICATION. "POLITICALLY CORRECT" ADJECTIVES IN TRANSLATION (ENGLISH, ROMANIAN, FRENCH)

Daniela Hăisan

Assist. Prof., PhD, "Ștefan cel Mare" University of Suceava 286

WRITTEN ACADEMIC DISCOURSE AND THE MEDICAL DISCOURSE COMMUNITY

Monica Mihaela Marta, Assist., PhD and Oana Mureșan, Assist. Prof., PhD

"Iuliu Hațieganu" University of Medicine and Pharmacy, Cluj-Napoca 295

USING CORPORA TO ENHANCE ESP TEACHING

Simina Badea

Assist. Prof., PhD, University of Craiova 304

OCTAVIAN GOGA AND THE RELIGIOUS EPITHET

Valerica Draica

Assist. Prof., PhD, University of Oradea 311

FUNCTIONAL EXTENSIONS OF LEXICAL UNITS BELONGING TO THE SEMANTIC FIELD OF ALIMENTATION

Cristina Radu-Golea

Assist. Prof., PhD, University of Craiova 316

TRADUIRE LES SCIENCES HUMAINES : SPECIFICITES ET DEFIS

Raluca-Nicoleta Balațchi

Assist. Prof., PhD, "Ștefan cel Mare" University of Suceava 324

THE ROLE OF SIGHT TRANSLATION IN THE ACTIVITY OF LEGAL INTERPRETERS

Sárosi-Márdirosz Krisztina-Mária

Assist. Prof., PhD, "Sapientia" University of Tîrgu Mureș 333

A SPECIFIC FEATURE OF COȘBUC'S POETRY: SYNTACTIC SYMMETRY

Radu Drăgulescu

Assist. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu 357

THE SEMANTIC FIELD OF THE WORD "MONEY"

Corina Mihaela Geană

Assist., PhD, University of Craiova 367

LINGUISTIC CONSIDERATIONS ON ROMANIAN PHYTONIMS CREATED WITH THE TERM „DRAC” (DEVIL)

Radu Drăgulescu

Assist. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu 375

CENSORED VS. UNCENSORED: THE RELIGIOUS ELEMENT(S) IN SOME ENGLISH TO ROMANIAN LITERARY TRANSLATIONS

Ana-Maria Păcleanu

PhD Student, "Dunărea de Jos" University of Galați 390

A LINGUISTIC AND CULTURAL FRAMEWORK OF NUTRITION AND FOOD TABOOS COMMUNICATIONAL CHALLENGES

Stancuta Dima-Laza

Assoc. Prof., PhD, "Vasile Goldiș" Western University of Arad 401

THE "GLOW" IN GLOBALISATION

Bianca-Oana Han

Assist. Prof., PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș 409

THE DIALOGUE BETWEEN CULTURES IN THE ROMANIAN TERMINOLOGY OF EDUCATION

Inga Druță

Assoc. Prof., Hab. Dr., Researcher, The Institute of Philology of the Republic of Moldova 413

INTERTEXTUALITY IN CLEANSING TEMPLE SEQUENCE (JOHN 2, 13-22)

Ilie Melniciuc-Puică

Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași 424

ABOUT THE NAME OF ACTUALLY COMMUNICATION STUDYING DISCIPLINE

Ștefan Vlăduțescu

Assoc. Prof., PhD Hab. Dr., University of Craiova 438

INSIGHTS ON MEDICAL ENGLISH COURSE DESIGN

Anișoara Pop

Assoc. Prof., PhD, University of Medicine and Pharmacy, Tîrgu Mureș 445

ACTS OF LANGUAGE ACCOMPLISHED BY THE IMPERATIVE IN PERRAULT'S FAIRY TALES

Maria Rodica Mihulecea

Assoc. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu 453

MULTICULTURAL COMMUNICATION IN MANAGEMENT

Suzana Carmen Cismaș, Assoc. Prof., PhD, University of Agronomic Sciences and Veterinary Medicine, Bucharest and Ion Dona, Prof., PhD, University of Agronomic Sciences and Veterinary Medicine, Bucharest 462

SIMION BĂRNUȚIU (1808-1864) – A SCHOLAR OF HIS EPOCH. THE INTEREST FOR THE ROMANIAN LANGUAGE

Dumitru Draica, Assoc. Prof., PhD University of Oradea 474

TEMPORAL REGIMES AND FIGURES IN THE SHORT POEM. A SEMIO- LINGUISTIC APPROACH

Mioara Mocanu

Assoc. Prof., PhD, "Gheorghe Asachi" Technical University of Iași 480

LINGUISTIC MARKERS OF FICTIONAL AND NON-FICTIONAL DISCOURSE IN LUCY&STEPHEN HAWKING'S WORK

Angelica Hobjilă

Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași 493

GENDER STEREOTYPE – NOTES ON LINGUISTIC SEXISM IN ROMANIAN, ITALIAN AND FRENCH

Mirela Aioane

Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași..... 506

A LEXICAL APPROACH TO STYLISTIC DEVICES IN THE CASE OF INFORMATIVE TEXT

Reka Suba

Assoc. Prof., PhD, "Sapientia" University of Tîrgu Mureș 520

STUDENT DISCOURSE IN BUSINESS ENGINEERING

Suzana Carmen Cismaș, Assoc. Prof., PhD, University of Agronomic Sciences and Veterinary Medicine, Bucharest and Ion Dona, Prof., PhD, University of Agronomic Sciences and Veterinary Medicine, Bucharest..... 526

FUNCTIONS OF COMMUNICATION: AN ORGANIZATIONAL COMMUNICATION CASE

Ștefan Vlăduțescu

Assoc. Prof., PhD, Hab. Dr. University of Craiova 539

BASIC CONCEPTS IN TRANSLATION STUDIES: PRINCIPLES, METHODS AND TECHNIQUES OF TRANSLATION

Nagy Imola

Assist. Prof., PhD, "Sapientia" University of Tîrgu Mureș 548

OBSERVATIONS UPON THE SOCIOCULTURAL BACKGROUND OF AN OLD PHRASEOLOGICAL EXPRESSION „A RĂMÂNE DOAR CU CĂMAȘA”

George Enache

Assist. Prof., PhD, FPSE-Buzău Branch, University of Bucharest 569

POLITICAL CORRECTNESS IN PRESIDENT BARACK OBAMA’S SPEECHES ON LGBT RIGHTS AND SAME-SEX MARRIAGE

Diana Paraschiv 576

THE DYNAMICS OF THE AXIOLOGICAL SIGNIFICANCE IN ANCIENT KOINE GREEK

Maria-Cristina Trușcă

PhD Student, University of Bucharest 586

RHETORIC AND RELIGION IN THE 63RD AND 64TH ORATIONS OF «CORPUS DIONEUM»

Ștefan-Teodor Ivas

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași..... 599

ON BY ITSELF

Maria Poponeț

PhD Student, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca..... 608

CONSTRUCTING SOCIAL REALITIES. THE ROLE OF LANGUAGE AS A PRECONDITION FOR ACTION

Alexandra Galbin

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași..... 620

LANGUAGE POLICIES APPLIED TO THE ROMANIAN PUBLIC SCHOOL SYSTEM IN A EUROPEAN CONTEXT	
Marius Uzoni	
PhD Student, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca.....	626
GOD, SAINTS AND THE DEVIL IN THE ROMANIAN TRANSLATIONS OF THE PROVERBS FROM THE NOVEL DON QUIXOTE DE LA MANCHA	
Alin Titi Călin	
PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași.....	634
VLADIMIR NABOKOV'S COLOUR TERMS: A LINGUISTIC PERSPECTIVE	
Arina Chirilă	
PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași.....	644
ELEMENTS OF ROMA MENTALITY AND CULTURAL IDENTITY REFLECTED IN THE SPEECH'S ACTS	
Ionel Cordovan	
PhD Student, "Ovidius" University of Constanța.....	658
ON PRAGMATIC TRANSLATION	
Muguraș Constantinescu	
"Ștefan cel Mare" University of Suceava.....	670
THE CATEGORY OF THE PERSON IN THE COMMUNIST TOTALITARIAN DISCOURSE	
Livia Seiciuc (Feidaros)	
PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava	681
THE RHETORICAL EFFECTS OF PROVERBS	
Aurelia Nicoleta Petre	
PhD Student, "Ovidius" University of Craiova.....	688
FOUR HUNDRED YEARS FROM THE PUBLICATION OF DON QUIJOTE. ALEXANDRU POPESCU TELEGA IN THE HISTORY OF THE NOVEL'S TRANSLATION IN ROMANIAN	
Carmen-Lenuța Sveduneac	
PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava	697
THE IMPLICATIONS OF TABOO THEMES IN APPROACHING CHILDREN'S LITERATURE	
Simona Laurian-Fitzgerald	
PhD, University of Oradea	718
TRANSPLANTING PRAGMATIC ORIENTATIONS WITHIN CONLANG TRANSLATIONS: A STUDY ON C. BRONTË' S "JANE EYRE", TRANSLATED INTO ESPERANTO BY H. J. BULTHUIS	
Norica-Luminița Butnaru	
PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași.....	727

LINGUISTIC TRANSFER IN FOREIGN LANGUAGE ACQUISITION

Nagy-Szilveszter Orsolya

Assist., PhD Student, "Sapientia" University of Tîrgu Mureș 739

HEALING IN LATIN TERMINOLOGY

Dana Nicola

PhD Student, West University of Timișoara 749

LITERARY ONOMASTICS: THEORETICAL GUIDELINES REGARDING THE ANTHROPONYMS IN THE ROMANIAN FAIRY TALES

Veronica Oneț

Technical University of Cluj-Napoca – Baia Mare Northern University Centre 761

THE EFFECTS OF USING GAMES FOR ENGLISH AS A SECOND LANGUAGE PRIMARY SCHOOL LEARNERS

Simona Laurian-Fitzgerald, PhD, University of Oradea and Silviana Suciu, Butani Secondary School

..... 773

THE FUNCTIONS OF BILINGUALISM IN THE EPISTOLOGRAPHY OF HIERONYMUS: THE COMMUTING IN LINGUISTIC CODE

Constantin Răchită

Research Assistant, "Al. Ioan Cuza" University of Iași 785

ALEXANDRU ODOBESCU'S CONTRIBUTION TO THE DEVELOPMENT OF THE ROMANIAN LITERARY LANGUAGE

Elena-Lavinia Diaconescu

PhD Student, University of Pitești 797

SOME MORPHOLOGICAL PECULIARITIES OF THE TEXT ALBINA (MS. BAR 1357). THE VERB

Gabriela-Florentina Bîrsan

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași 806

THE LIMINALITY AS MEANS OF MASS MEDIA FOR TRANSFORM OF A DAILY EVENT IN RITUAL

Bianca Teodorescu, PhD Student, University of Craiova and Valentin Bușu Oprea, Assoc. Lecturer,

PhD, University of Craiova 820

TRANSLATION OF ARAB SPRING NEWS INTO ROMANIAN- A BRIDGE FOR CULTURES

Valentina-Magdalena Drocan

PhD Student, University of Bucharest 828

THE TYPES OF TEXTS ENCOUNTERED IN NAVAL ARCHITECTURE

Anca Trișcă (Ionescu)

PhD Student, "Dunărea de Jos" University of Galați 840

VARIATION AND SENSE IN THE STRUCTURE OF ROMANIAN SAYINGS

Doina Vîrva (Macarie)

PhD Student, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca 851

STYLISTIC VALUE OF SYNTACTIC ELEMENTS

Reka Suba

Assoc. Prof., PhD, "Sapientia" University of Tîrgu Mureș 863

THE ANALYSIS OF THE TOURISM DISCOURSE WRITTEN IN ROMANIAN - WAYS OF ENGAGING THE READER IN THE DISCOURSE OF THE PROFESSIONAL SPEAKER

Elena Dumitrașcu

Assist. Prof., PhD, "Ovidius" University of Constanța 868

SYNONYMY IN THE ROMANIAN MEDICAL TERMINOLOGY

Eugenia Mincu

Assoc. Prof., PhD, Moldavian Science Academy 878

A CONTRASTIVE SEMANTICO-PRAGMATIC ANALYSIS OF THE ADJECTIVAL PHRASEOLOGICAL SYNONYMS DENOTING "WEALTH" IN ROMANIAN AND ENGLISH

Ana Birtalan

Assist. Prof., PhD, "Titu Maiorescu" University of Bucharest 886

THE CATEGORIES OF JURIDIC TERMINOLOGY AND TERMINOLOGICAL UNCERTAINTIES GENERATED IN THE PROCESS OF TRANSLATION

Adela Cornelia Iancu (Matei), PhD Student, "Ovidius" University of Constanța..... 892

TRANSLATING THE JURIDICAL LANGUAGE AND THE PROBLEM OF EQUIVALENCE

Adela Cornelia Iancu (Matei), PhD Student, "Ovidius" University of Constanța..... 897

LA TRADUCTION CANONIQUE – UN FLOU THÉORIQUE?

Ana Claudia Ivanov

PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava 903

THE LINGUISTIC STATUS OF THE SUCCESSFUL SLOGAN

Manuela Florentina Gust (Dumitrescu), PhD Student, University of Craiova 909

ENGLISH PREDICATION AND SEMANTIC ROLES

Claudia Leah

Assist. Prof., PhD, University of Oradea 913

THE POPULAR GEOGRAPHIC TERMS – "DIALOGUE" BETWEEN LINGUISTICS, GEOGRAPHY AND HUMAN IMAGINATIVE

Iustina Burci

Scientific Researcher II, PhD, "C.S. Nicolăescu-Plopșor" Institute of Socio-Human Research of the Romanian Academy, Craiova..... 918

COLLOCATIONS WITH NICI AND THEIR EQUIVALENTS IN ENGLISH

Anamaria Preda, Assist. Prof., PhD and Vlad Preda, Assist. Prof., PhD, University of Craiova 928

THE INTERPRETATION OF NOUN PHRASES WITH CONTEXTUALLY RELATIONAL HEAD NOUN

Ionela Gușatu, Assist., PhD, "Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest..... 937

MACBETH TRANSLATED IN ROMANIAN BY THE POET ION VINEA

Daniela Marțole, Assist. Prof., PhD, "Ștefan cel Mare" University of Suceava 942

THE COMPARATIVE HISTORICAL ANALYSIS OF LANGUAGE AND THE EXTRA-LINGUISTIC FACTORS

Violeta Negrea, Prof., PhD,

”Dimitrie Cantemir” Christian University of Bucharest

Abstract: The article focuses on the practical relationship between language facts and models and the corresponding extra linguistic factors revealed through comparison. The presentation of the historical landmarks of the comparative methodology aims its contextualized central positioning in terms of cross-discipline networking. The insights into the development stages of culture and civilization phenomena in terms of economic development through the comparative study of languages bring forward the epistemological vision on the coherence of integrated examination of the socially constructed aspects mirrored by linguistic production. The reference to iconicity of the linguistic sign reveals the economic contextualization of language maturation.

Keywords: language-culture relationship, comparative historical methods, extra-linguistic factors, meaning construction, language development

Comparative Research of Languages in terms of economic development

The distinction that Ferdinand de Saussure made in 1974 between language (la langue) and speech (la parole) highlighted language as a product of the abstract mental structure related to the cultural context, by associating linguistic sign arbitrarily to reality. We add the economic restriction to complete the cultural context that is able to contribute to the process of language maturation.

The structuralist perspective of Claude-Levi Strauss on reality analyzed in systemic terms, the existentialism of Sartre and phenomenological sociology of Schutz (1970) proved to be crucial for emphasizing comparative understanding based on meaning and action. The implications of such analytical positions is that meaning created through social action in terms of economic level is culturally constituted, as a result of human strategy to maximize profits

(Elster, 1986) through the common sense typified stock of knowledge that made culture consistent with „socially structured meanings” (Geertz, 1973:12) and economic development.

Historical landmarks of comparative methodology

Along the ages, researchers have been interested in widening the insights into diverse social phenomena and discern the world through the comparative historical methods that proved their efficiency. Names of leading scientists of all times that can be included into the list of the contributors to the development of the comparative methods tradition were Adam Smith¹, Alexis de Tocqueville², Karl Marx, Max Weber³, Barrington Moore⁴, Charles Tilly⁵ and Theda Skocpol⁶.

The term naming the field of comparative study of languages was coined in the 19th century and derived from the Latin *linguistica* referring to materials or books dealing with language. The German *Linguistik* is first attested in 1808⁷ and adopted by the French in 1812 and the English in 1827, with reference to the new approach to the traditional grammar. Up to 1830 the domain was featured by a mixture of (proto) typological study dealing with historical-comparative grammar, glottogenetic speculations and geographical classifications. (Swingers, 2011:806-821)

The fluctuation of the contents and practices of the domain which became an academic subject in the 19th century is mirrored by the English term *comparative philology* which survived and developed in the 20th and 21st century. It was Wilhelm von Humboldt, the universal spirit, the founder of the University in Berlin that established the comparative linguistic study as an academic curriculum subject which promoted the interest in languages

¹ Philosopher, Political Scientist, Journalist, Educator, Scholar, Economist (c. 1723–1790). The author of „The Wealth of nations”

² French sociologist and political theorist (1805-1859) He traveled to the United States in 1831 and returned with a wealth of broader observations that he codified in “Democracy in America” (1835), one of the most influential books of the 19th century.

³ architect of modern social science along with Karl Marx and Emil Durkheim. His contributions gave critical impetus to the birth of new academic disciplines such as sociology and public administration as well as to the significant reorientation in law, economics, political science, and religious studies. (Stanford Encyclopedia of Philosophy) <http://plato.stanford.edu/index.html>

⁴ American political sociologist. His heading work *Social Origins of dictatorship and Democracy: Lord and peasant making the modern world* (1966) is a comparative study of modern Britain, France, United States, China, Japan, Russia, Germany and India which focus on the socio-historical conditions of totalitarianism.

⁵ (1929 – 2008) "the American founding father of 21st-century sociology"; he wrote on the relationship between politics and society.

⁶ American influential sociologist advocating the historical institutional and comparative approach

⁷ http://zs.thulb.uni-jena.de/receive/jportal_jpjournal_00000043?XSL.view.objectmetadata.SESSION=true

as a culture-bound expression of the world vision. The interpretation of human language diversity and its study comparatively are crucial for human cognition diversity. Language reconstruction is, in fact culture reconstruction.

Language development and economic extra-linguistic factor

Since language is the functional instrument of communication and information, efficiency is the most powerful predictor when it comes to the modeling process of language evolution, decline, and shift. (Coulmas, 2005: 1667-1674). The present-day process of globalization guides the phenomena of language development and acquisition based on economic incentives which become apparent in historical comparative and applied linguistics. Economic language needs are now common reason for the preference of bilingual education, rather than for cultural edification. Language utility considerations are highly limited to developed languages and their association with economic well-being. In a nutshell, people are willing to learn languages other than their own as instruments for the fulfillment of their economic and social goals. (Laitin, 1992)

The comparative study of languages, based on the economic extra-linguistic factor will reveal linguistic capacity to express economic development that can be formulated exclusively by a mature language. The negative functional utility of a language and its failure to adapt communication and instructional information needs will result in a decline of the subject language. The study of languages based on economic variability will compare:

- size of the speech community
- income of speakers as compared to the majority speech community
- domains of use (home, work, public administration, school)
- level of technological development (writing, language standardization, electronic processing, access to information, information application opportunity, etc)

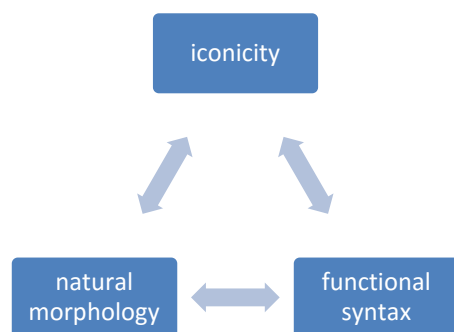
(adapted from Coulmas, 2005: 1667-1674)

The historical comparative analysis of languages will include factors like the process of economic development based on science and technology research that had a major linguistic impact on the process of the language evolution making internal and external

economy of language interact. The Zipf⁸'s Law demonstrated that instrumental nature of language makes it able to facilitate communication, store information and develop cognition according to its utility level. Our reference to the external economic motivation for the language relativization and non-arbitrariness highlights the relationship between word and meaning, as an adaptive reaction of the speakers.

Relativity and the non-arbitrariness of linguistic meaning and form

The developments on the relationship between word and its meaning give new interpretations on relativity and give rise to new refined models of language form and function in terms of morphological structure, syntactic and discourse nature, with reference to the non-arbitrariness of linguistic meaning and form. Cognitive sciences have enabled the change of the paradigm of arbitrariness by investigations of the mechanisms that make meaning correlate to certain linguistic forms. We focus on iconicity⁹ as a prominent form of non-arbitrariness which emerges from the use of iconic linguistic signs conditioned by a wide bio-cultural and economic context of human cognitive process. Icons are culture and therefore, language specific. The anthropological view on language analysis highlights understanding on iconicity as the expression of specific language creativity in interpretation of reality giving rise to a natural specific morphology and a functional syntax.

Our perspective takes into consideration the basic principles of iconicity as they are revealed by Elzbieta Tabakowska (2009:375-388)

- the principle of sequentiality
- the principle of proximity
- the principle of quality

⁸ analysis of language carried out by the linguist George Kingsly Zipf who theorized that in a given a large body of language the frequency of each word is close to inversely proportional to its frequency rank. (1947) Wentian Li established in his paper Random Texts Exhibit Zipf's-Law-Like Word Frequency Distribution, published in IEEE Transactions on Information Theory, that words generated by randomly combining letters fit Zipf pattern.

⁹ Similarity or analogy relationship between the form of a sign and its meaning as opposed to arbitrariness

The first refers to the cultural *ordo naturalis*, that is the linearity that the language can provide in accordance to the world described, making possible a certain word order in the sentence (Enkvist 1990: 172) in three basic types of texts:

- action oriented (You are prohibited to perform this operation.)
- location oriented (The back entrance is locked now due to security reasons.)
- time oriented (Archeological evidence confirm that yeast was used in Egypt as early as 4000 B.C.)

The examples provided follow the pattern displayed by Enkvist in his *Discourse comprehension; text strategy and style* (ibidem) with reference to the English language and English language culture.

The prototypical questions to request information performed in accordance with social action or speech act (e.g. What time is it? or Is Anne home yet?) drawn from *Marked Initial Pitch in Questions Signals Marked Communicative Function* provide the cultural-embedded correspondence between the varieties of social actions and the culturally patterned questions. Anthropological linguistic research provides evidences on the identification of the members of a community with their social actions. Prosody proves to be functional both in creating the form of a question and the recognition of social action through potentially disambiguating between indirect and direct speech acts.

The examination of a cross-cultural corpus of questions and responses shows that a question pitch can be a cue for social action that a culturally-embedded question implements. (Sicoli, Stivers, Levinson: 2014)

Our approach on linguistic iconicity reveals the correspondence between structural language patterns and their meanings, i.e. the merger of structural and semantic/metaphorical diagrammatic iconicity.

The transformation of icons into symbols¹⁰ is postulated as a fundamental mechanism of language change and evolution by Haiman (1985) who perceives the principles of iconicity as a dynamic force in the evolution of communication and culture with reference to the relationship between linguistic or textual forms and the development of cultural conventions. Our perspective on language iconicity makes Haiman's principles of conflicting motivations work for the social and cultural compromise on language use to ensure optimal

¹⁰ an object or a concept that represents, stands for or suggests another idea, visual image, belief, action or material entity. The word derives from the Greek symbolon (σύμβολον) meaning token or watchword and comes from "throwing things together" to determine if something is genuine." Hence, "outward sign" of something

communicative effects. It is the overriding strategies of communication that re-organize cognition as a cultural survival strategy carried out through imitation to achieve mutually cultural understanding.

The linguistic invisible hand and culture relativization

The growing interest in the human and the economic factor brings together theoretical linguistics on language functions and neighboring fields which disclose the “role played by perceptual conventions and cultural codes in processing the iconic signification”. (Muller&Fisher 2003:8) The anthropological approach on historical comparison of languages meets the need to understand the development of linguistic expression in terms of cultural and economic context.

The systematic investigation of languages is also concerned with the survival value of language as products of collective contribution that makes social communities and their cultural identity survive. The culture relativization is the result of the language adaptability to particular conditions and functional requirements. A linguistic invisible hand will act as an adaptive force upon its speakers to balance and optimize the social relationship of the community. The process of language maturity will be strongly influenced by the extralinguistic factor of economic development in terms of word-meaning relationship, morphological and syntactic structure and discourse that acknowledge the paradigm of language non-arbitrariness.

The use of iconic linguistic signs is, therefore, conditioned by the bio-cultural context of human cognitive process which is forged by the level of economic development.

BIBLIOGRAPHY:

- Coulmas, Florian (2005) Economic Aspects of language, in Findings of Sociolinguistic Research, (ed) Ulrich Ammon, Walter de Gruyter, Berlin
- Enkvist, Nils Erik (1990) Discourse Comprehension; Text Strategy and Style, Journal of the Australasian Universities Modern language Association
- Schuts, Alfred (1970) On Phenomenology and Social Relations, University of Chicago Press
- Elster, Jon (1986) Rational Choice, Oxford, Basil Blackwell
- Geertz, Clifford (1973) The interpretation of Culture, Basic Books, Inc. Publishers, New York
- Laitin, David (1992) Language Repertoires and State Construction in Africa, Cambridge University Press

- Haiman, John (1985) *Natural syntax: Iconicity and erosion*, Cambridge University Press
- Müller, W. & Fischer, O. (2003) Introduction. In *From Sign to Signing. (Iconicity in language and literature 3)* (eds) Müller, W. & Fischer, O. 1-20. Amsterdam: John Benjamins
- Sicoli, Mark; Stivers, Tanya; Levinson, Stephen (2014) *Initial Pitch in questions Signals Marked Communicative Function*, SAGE Language and Speech
- Swiggers, Pierre (2011) *19th century Linguistics: Practice and Theory In The languages and linguistics of Europe – A comprehensive Guide* Kortmann, Bernd; Auwera, Johan van der, (Eds), De Gruyter
- Tabakowska, Elzbieta (2009) *Iconicity*. In *Grammar, Meaning and Pragmatics* (Eds) Frank Brisard, Jan-Ola Ostman; Jef Verschueren. Benjamin Publishing Company

***RHETORIC SENSE AND ARGUMENTATIVE STYLE IN THE TEACHING
METHODOLOGY FOR A FOREIGN LANGUAGE, WITHOUT AFFECTING THE
NATIONAL CHARACTER OF THE MOTHER TONGUE***

Ștefan Lucian Mureșanu, Prof., PhD

”Hyperion” University of Bucharest

Abstract: Whoever believes that teaching a foreign language does not change the meaning of life and the universal way of thinking about life, is wrong. A foreign language cannot be learned if it is not intensively lived through the spoken words, just like one's mother tongue, which in time, one starts neglecting, in looking to intensify the perfecting of the other language, that starts occupying one's mental space with signs and sounds. It is a philological activity perfected through study, analogies and synonymy, by imposing, at one point, a personal translation of the text from the foreign language to the the mother tongue. Languages have feelings, words suffer when not used to their true sense, with the speaker, acquainted with more than two foreign languages shows ease in learning other languages but also untangling a different meaning through which advanced speakers can touch souls, reaching even closer to the serenity of understanding words.

Teaching a foreign language has always entailed rhetorical but also argumentative talent, through which one would inspire the learner and motivate them to study a different language, apart from the mother tongue.

Keywords: methodical style, language, native language, rhetoric

Motto: "A language is like a canvas between you and the one to whom you speak , a glove that separates your hand from the other hand". (Ileana Vulpescu)

1. Rhetorical meaning in language teaching methodology

One who believes that teaching a foreign language does not alter your meaning of life and

universal way of thinking about the world is wrong. A foreign language is not taught if you do not live by words spoken extensively, like your own language, which, as time passes, you begin to neglect, looking to intensify the perfection of the other language that occupies the thought process with signs and sounds: „Le seul veritable voyage, [...] ce ne serait pas d’aller vers de nouveaux paysages, mais d’avoir d’autres yeux,”¹ in the words of the great Marcel Proust. It is a philological work that is obtained through study, analogies and synonymy and at one point by imposing a personal translation of the text from the foreign language to the mother tongue. Languages have feelings, words hurt when not used in their true meaning, the speaker, a knower of more than two foreign languages, becomes detached through the simplicity with which he can comprehend other languages, but also through the understanding of coded meanings that elevated speakers use to impress the soul itself, growing ever closer to the serenity of discovering the meaning for mere words.

Teaching a foreign language has always required a rhetorical talent, as well as argumentative powers by way of which the pupil could be motivated to study another language than their mother tongue. Knowing another civilization, by the mere speaking of sounds bound into words which form a superior life form, will ease the desire for dialogue human beings have appurtenant to every aspect of knowledge. Diplomacy as an art has always used the deep knowledge of the languages of people with which a political or economic negotiation was sought. The rhetorical meaning is communication itself, the peace between mind and spoken word, that which affirms understanding and tolerance. An elevated speaker of a foreign language is by definition and construction tolerant; the learning of any people’s language proves his attachment to everything that can argue for ‘being’ from the foreign language that is being learned.

I have noticed that for students coming face to face with the choice of the second language, most choose English, Italian, Spanish, and are less attracted to French, German and Chinese. They answer that those are languages that are easy to memorize, however during the course of the first year for beginners I have asked them again if they wished to study other languages. Their answer again, was that now they can study other foreign languages as they have acquired the routine of comprehending the grammar of the foreign languages and they

¹ Translation: „The true journey does not consist in seeking new scenery but a new way of looking at them” .

may easily study other languages; make use of analogy in meanings, seeking in an elevated way the etymologies of the words used in speech.

The journey of teaching foreign languages contains a few key steps that the teacher must keep in mind, a few methods that I have initiated and that have helped me in my career. In the beginning, pupils must not be frightened and over-fed notions of theory, since some of them, being strangers to this philological process, might frown on it and retreat to the confines of a closed horizon utterly defenseless. A foreign language is learned by mimicking the first steps of children – perceiving each meaning of the words, one at a time. It would be best to work on images; video projectors need to be present in all foreign language laboratories. Results will be visible in the course of three-four months, starting from short questions with concise answers, asking the pupil to memorize 15 words from the vocabulary, every day, even if weekly attendance is restricted to two or three times each week. The course must not go over two hours in the first six months learning module. Having the visual and auditory means to study the foreign language, apart from the mother tongue that must not go amiss from the pupil's study as only then does he have the possibility to compare and take note of the contribution studying his mother tongue makes to his intellectual evolution, and as such the study of the foreign language. Only then will he notice that his memory proves itself active, with ease, as communication arguments the waking meaning of success and understanding of the intercultural: "Personality is a history, meaning it is built like a biography that series in events ways of being of the Ego. This historicity of the Ego implies the nature of the Ego itself in a reciprocal genesis (Pradines), making the Ego determine the events that make it up " (Ey, 1983:54).

2. Argumentative style in the foreign language teaching methodology

In the classroom, my students were waiting with their headphone son ready to hear me in the language in which I was about to teach them about the popular Romanian port from the land of Moți. I have synchronized the moments of the slide presentation with the message I was about to deliver to them and, in Romanian, I started conveying the subject of the theme. The students were listening in awe as they were expecting the presentation in French. I had shown no amazement, on the contrary, when only ten minutes remained till the end of the course I started relaying everything in French. Confused but not dazzled they began listening to the exposure. When I had finished I had asked them about what they had noticed about the

course, and what they may say about this fashion in a way that I had wanted to serve as an argument of their interest for the chosen thematic in portraying the thirst for knowledge and awakening of interest for the presentation in a language, other than the mother tongue, traditions that are specific, by birth on Romanian land. Would you consider that exposure to what is Romanian in another language, apart from Romanian, has made the value of our national treasures lose interest, such as the port from the Apuseni Mountains? Most definitely not. The subject remained unchanged, and the exposure of interest grew as the presentation of what is Romanian was presented in another language than that. This interest doubled: once due to the many parts comprising the popular costume of the Moți needed to be translated by synonyms, and another due to the listener wanting to assimilate these terms and comparing them to other objects Romanian and French. For example, the Moți uses *clop* to describe that object that is seated on the head, made from a material called "fetu" that can be synonymous with another object called hat, or fez. All of a sudden I had adopted two perceptible systems for knowing an object for the people of the Apuseni Mountains, simple synonymic but with a more special description. What is commonly known to this fact is the usage, as a covering of the head that the Moti were quite fond of, having an entire cult for this object: "Bine-mi place de mândru / Cum își poartă clopuțu; / Și-l poartă un pic plecat / La tăta lume li-i drag"²(Memoria, 2001:101). Accepting to study this word, there have surfaced two more elements as a component of the action of covering one's head, beneath them being hair, two of the terms described in the meaning of the word "clop". Accepting to study this word, there have been discovered two more elements as a component of the action of covering one's head, between them being the hair, two of the terms described in the meaning of the word "clop": The hat and the fez.

Using, in the presentation of a country's traditions, in our case the popular port of the Moți, of a foreign language, other than the one belonging to the popular port, represents a higher step to the intense closeness of the speaker, that uses a foreign language as a speech, other than his mother tongue, and that belongs to the people that own the popular port as well, a closeness to oneself.

This way of using the presentation of the speech regarding the popular port proved an intense embodiment of the student, much closer of the culture that he is being part of that he

² Translation: " Well I like proud / how they wear their clop; / And it bears left / it is dear to everyone."

represented, by the expressive way of presenting the home made products. Another experience of

choosing the topics of discussion was when the same speaker used the same language in his speech as the owners of the popular port, differing in the experiences lived when presenting a Japanese popular port, for example.

As a conclusion to the afore mentioned the speaker of many foreign languages is not growing afar from everything given to him at birth, by genes, attached both spiritually and material wise to everything that belongs to his people, language, traditions, as " Natural language exchanges are always pursue the cultural, economic and political relations between peoples" (Macrea, 1970:10). Significant would be the fact that by the languages of the peoples of the world there is transmitted the desire to make the culture of the speaker including habits, port and everything that is representative as a cultural symbol of his people as a proof of his taking place to the development and proof of the uniqueness of culture. The language is alive and it lives through us and inside us. The affection that we may have at some point towards a spoken language, other than our mother tongue may be a part o life. As an example, this fact may be dependent on the our way of welcoming it, by the public figures of that country that you wanted to visit, starting from the Airport. If the welcoming was friendly, hospitality polished to perfection by an array of decent behavior, a rich culture, these facts tend to the sentimental closeness and the desire for the foreigner to learn that language and inform himself regarding that culture. The main characteristics of learning a new foreign language are getting closer to what he is familiar with, as an individual belonging to another culture, with the tradition of the people who's language he would like to speak, as an element of a foreign culture howerer close to his feelings and experiences.

When a foreign language is taught, it is widely recommended for the specifics of that people to be known first hand, such as education, traditions, outfit, popular port, with a few historical interpretations that must keep the student interested and willing to learn the new foreign language. We must remember that in the student's mind there may be the question: Why do I need to learn this language if it has nothing to do with my feelings, my plans for the future? The teacher must be the one to entice the student in his quest for knowledge of a foreign language.

The dialogue in which there were moments from a daily life, for example wakes the desire to learn the language in the student, as a means of relaying the specifics to other people about his country. The slides fill the entire exposure, especially if music is associated with the

autoplay on the video projector, moments from traditions, rituals and habits of that people may be conveyed.

There is no monotony in this as the unique interest is activated by the understanding of the expression towards teaching and developing certain themes in the language that was proposed for the conversation. It is indeed wanted for a talk between Student and Teacher. Alternations through synonymy between the used expressions in the dialogue with the students, foreign language - Romanian, of using words borrowed from Romania, with synonyms of other words in European languages contributes to a relief of starting to study another Foreign Language and a depth of the idea of a European Union. In fact, until the idea of one European language, all the foreign languages that a nation is composed of would be best conserved by the speakers of other nations and correlated to the interests of the great diplomats of tolerance.

"Folklore, as a subject, is the particular culture of the people, but this culture and science. Subject knowledge are the group's social and cultural particularities". (Ispas, 2003:17) as the faith that will forever be limiting the specific of every nation, even though a language will become one for all the nations of Europe. The national character will be maintained and conserved by everything that is symbol, culture and identity from a nation: habits and specifics. They are a part of a detachment, to a common point: the closeness of peoples through culture, through artistic manifestations, through all that that nation created and everything that makes its folklore.

3. Learning foreign languages does not affect the national character of the mother tongue

In his paper, Oral culture and cross-cultural information, acad. Sabina Ispas states, about man, that it is a creature of a whole conventional level: "Man must be placed in an organic culture so that it may provide him with an ideal system", after which she adds: "From such a structure the folklore must not be eliminated, one that may be considered the most organic form of culture, the spiritual state of the nation (...) organized by the norms that are consciously, subconscious, but effective (...) to structural virtually, abstract nerve endings that solidified themselves in a

destiny with a limited number of people" (Ispas, 2003:148). We may notice that the tongues of nations that have proven throughout history that imperialist oppression of cultural and spiritual values could not affect the national character of the language of the oppressed nation, these statements are subject to a stop in their language development but contributed to enriching its neologisms.

I said above that language is alive, turns and continuously develops, she lives with native speakers to the disappearance of the last of these, and then continues the traditions through folklore creation of that nation that will remain preserved until the time will restore vitality through its research. What we may find, after studying the language, is that "...time is composed of sinusoidal spirals successions one-way upward toward the central celebration, that follows a period of transition to the next cycle of relaxing holidays" (Ispas, 2003:148).

The culture is flowering language that gives permanent evolution, to develop the student's interest in European man to know and continuously approach through contact situations, people that I can facilitate a harmonious development and a full understanding of language learning with. Great scholars of the world, here I exemplify the name of the great Romanian scholar, Eugen Coșeriu, who spoke more than a dozen languages fluently and knew more than eighty languages, which he studied for his work in linguistics. It is true that the language he learned the first time required to teach a long time to deepen knowledge of both the language and knowledge of literary history and culture of that language. The second language bore a relief on learning, felt the accumulated learning easy methods, it was the first foreign language studied by trainee.

Regarding the third, and henceforth will want each student will easily notice a remarkable learning, giving remarkable ease of learning at the same time, two and even three foreign languages. All study that requires sustained work structured in a while motivating the student does not affect in any way the national character of the mother tongue, on the contrary it will increase the power of depth, insight and understanding of their own expressions of language through judicious use speech. Only then the student will be able to say that he lives by expressing the word in Romanian, real life has meaning in Romanian expression.

Because language created literature, both the popular and the classical, generated culture (oral and written), elevation remained the symbol of that nation and the world with which he came into contact. Paul Van Tieghem emphasized that a nation is given not only the record that living imitation of what he actually already has the "germ, latent state, unconscious or

subconscious feelings. There were allowed some influence of the social environment, but on a very vague and general scale" (Dima, 1967:34).

Foreign Languages are a living support for cultural development, acceptance of coexistence and tolerance as a way of demythologizing the malicious aspirations of the primacy of culture over another. All cultures are defined by history and the active life of each nation individually. The time of nations in history, as distinct groups living as a way of differentiating the imaginary boundaries of cultures between Europe's borders, the last remaining shadows but defined as the beginning of their cultural heritage preservation will remain forever witness to the history of each nation separately.

Let's look, for example, to a picture of a linguistic phenomenon and, namely, the second Romanization, the VIIth Century, that" represents the gradual and very complex Slavic tribes in Dacia using Romanian language, where "Slavics learned Romanian" (Coteanu, 1981:57).

Languages can be learned spontaneously by living together in the home country, it supports simultaneously the way of life of that nation, with feasts and their rites of passage but subconsciously stands to experience and continues to be transmitted through descendants even if it resides in a country other than the native traditions of their own, the ceremonies, holidays and religious cult inherited. DNA studies are scientifically demonstrating that humans belong to all peoples of the world. At Oxford, in England, for example, researchers have developed a DNA map of the world showing that populations were mixed during the great migrations. Population Genetics remove any segregation by ethnicity. In conclusion, peoples traditions are very similar in a way, they were structured on each group of people who migrated across the Earth and settled to attempt a stable cohabitation. The environment was the one who decided in advance or stop the migration of ancient populations of the globe. And then, why do we ask what is the pedigree of a nation or another when the mitochondrial DNA of the Romanians, for example, is related to genes inherited maternally that is identical to that of the Italians or the other nations which have scientifically proved that in they began with the same ancestor. It has been shown that Romanians learn very easily especially another language, Romanian alphabet because there are specific vowels found in French: *ă, î*, for example, as well as consonants that are specific to Slavic: *ș, ț*, that compose most of these slavic people's vocabularies. Also, it has been noted that "the balance of frequency of vocals and consonants from Romanian is superior to that of the French language, where the rapport of frequency is 43.36% vowels and 56.64% consonants, and, foremost to that of the German

language, where the rapport is 38.86 vowels and 61.14 consonants” (1970:42). Language is a form of expression characteristic by tone and expression through words specific to each nation individually. Language is life, the expressing of traditions and habits, religious cult of every nation around which there have been communities across history that, more or less, contributed to the enrichment of the language they currently use.

The language remains a form of definition of a nation however it is not a categorization of that people's character as it, being in a continuous transformation, lives by evolving as man, people or nation from our modern times. Languages can be learnt, traditions can be accepted however the national character cannot be emotionally affected in any way. The meaning of life for a nation is the respect itself for their own language, correct pronunciation of the words and not accepting barbaric talk so long as in their vocabulary holds a correspondent. The language is, from a point of view, a big part of what is called art. The proper word, loud, the approach of the words, the variety of the vocabulary. But our best writers are - does this need mentioning? - the best connoisseurs of the language. Otherwise, they could not have said what they had said. And the best connoisseurs of the language or the ones that have the most rich and beautiful language, they have all been christened in the well of popular language: Odobescu, Eminescu, Sadoveanu and the immensurable Creangă. Best writer - this Creangă - he is indeed a man of the people; he writes like the people talk; he is the only one that has a pure Romanian language (dl. A. Philippide, in *The synthax of the Romanian Language*, takes examples almost only from him, as only his phrasing is not influenced by any strange synthax)... (Garabet Ibraileanu, *National specificities in Romanian literature*, *Romanian Life Magazine* # 11, 1922).

BIBLIOGRAPHY:

Culic, Irina, (2004), *Advanced Methods in Social Research. Multivariate analysis of interdependence*, Polirom Publisher, Bucharest.

Ey, Henri, (1983), *The Conscience*, Scientific and Encyclopedic Publishing, Bucharest.

Gavriliuță, Nicu, (2009), *Social and Cultural Anthropology*, Polirom, Bucharest.

Kogălniceanu, Mihail, (1974), *Wonders of the Heart*, in *Operas, I*, Academy Publisher of Bucharest.

Kymlicka, Will, (2005), *Dialect politics: nationalism, multiculturalism and citizenship*, Chisinau, Arc Publisher.

Marga, Andrei, (2001), The philosophy of European Unification, Cluj-Napoca, Publisher Foundation for European Studies.

Neumann, Victor, (2003), Nation, people or nation? European political identity, Curtea Veche Publishing House, Bucharest

.

THE END OF MEANING-DRIVEN DICTIONARIES?

Anca Cehan, Prof., PhD

”Alexandru Ioan Cuza” University of Iași

Abstract: The paper examines the evolution of the meaning-driven dictionaries based on the Hornby model, the impact of corpus evidence on dictionary compiling, the new model set by COBUILD, and finally looks at Hanks’s pattern-driven dictionary project.

Keywords: monolingual learner’s dictionary, meaning-driven dictionary, corpus evidence, pattern-driven dictionary.

A dictionary is a form of linguistic description, which consists of an organised inventory of words. As words are conventional in form and have conventional uses and meanings, one may say that a dictionary consists of a set of conventions which help the user grasp the procedures of language in use. What sort of conventions are presented in the monolingual learner’s dictionaries (MLDs) that may help foreign users develop their grasp of the English language? What do MLDs offer in order to help the users communicate more effectively?

The needs of the users must be looked at closely when compiling an MLD, as foreign learners look not only for spellings and inflections but also for guidance on what words to choose and how to use them correctly in communicating. MLDs give such guidance on meaning(s) based on evidence of usage and report the normal uses and meanings of chosen words. However, no dictionary could ever attempt to cover all the possible uses of a word or all the content words of a language, as word meaning and use are infinitely flexible and elusive. Recent MLDs base their word selection on corpus evidence and point to the kind of usage that the native speakers of the language rely on when they communicate, in other words, to what is generally considered correct or normal usage.

In order to give foreign learners more guidance on the use of English, MLDs contain more information about the syntagmatic and paradigmatic behaviour of words than the dictionaries for native speakers, and have a pedagogic rather than an analytical focus.

The Hornby tradition

Gifted with sound theoretical instincts and highly motivated to make English accessible and assimilable to his Japanese students, A. S. Hornby realised that the dictionaries based on historical principles could not be used effectively in language learning. All English dictionaries at that time, including Fowler's *Concise Oxford Dictionary* of 1911 were based on historical principles, with prominence given to etymology and little concern for current English. Hornby participated in a programme for vocabulary research at the Tokyo Institute of Research into English Teaching on H. E. Palmer's invitation, and compiled intuition-based lists of *useful* English collocations. Together with Palmer, he worked on English verb syntax and vocabulary selection for various levels of learners.

A few of the insights that Palmer and Hornby had during their work on vocabulary have become principles of lexicography and defined a new genre ever since: the English pedagogic dictionary, later called 'the monolingual learner's dictionary'. They realised that the users of such dictionaries need idiomatic phraseology more than etymology, and introduced verb patterns, based on the insight that the verb is the pivot of the clause. Word selection was made according to frequency and usage criteria. Another insight was that English grammar is not similar to Latin grammar. For instance, Palmer identified 'determinatives' (determiners), adverbial particles, 'anomalous finite verbs' (auxiliaries, modals, and verbal pro-forms) alongside the classes inherited from Latin grammar (nouns, verbs, adjectives, adverbs, and others).

Working together with E. Gatenby and H. Wakefield, two other English teachers in Japan during the 1930s, Hornby compiled the first MLD, a dictionary for non-native speakers of English which was clear, accessible and comprehensible, and offered practical rules and models of language usage: the *Idiomatic and Syntactic English Dictionary* (ISED), published by Kaitakusha in 1942. The blurb of the dictionary's first edition, available on Kaitakusha's website (<http://www.kaitakusha.co.jp/book/book.php?c=82&l=en>) states clearly that:

"This dictionary has been compiled to meet the needs of foreign students of English. It is called *Idiomatic and Syntactic* because the compilers have made it their aim to give as much

useful information as possible concerning idioms and syntax. It is hoped that the dictionary will be of value to those who are learning English as a foreign language.”

ISED rested on the authors’ teaching experience in Japan, and explained extensively not only word meanings, but also their spelling, grammar, pronunciation, and usage. Sharing the fundamental ideas of Palmer’s *Specimens of English Construction Patterns, An Essay in Lexicology* (1934) and Palmer and Hornby’s *Thousand-Word English* (1937), the ISED compilers insisted that the more frequently used words are more important for the learner’s development of productive skills (or language encoding – speaking and writing) than the other words and that the patterns in which these words occur are essential for everyday communication. The most useful words may be accompanied by other less frequently used ones, often encountered in the process of receiving or decoding language (listening comprehension and reading). As everyday patterns of usage are built up around a small number of frequent words, and as the verb is the pivot of the clause, they urged the learners to learn not only the words but also the verb patterns which were provided in the dictionary together with the verbs.

After Hornby left Japan, the dictionary is re-published by Oxford University Press in 1948 with the title the *Oxford Advanced Learner’s Dictionary of Current English* (OALDCE) as he took with him to Great Britain the world rights to it (excluding Japan and China). The defining features of OALDCE1 are the limited number of entries and the guidance given to learners on verb patterns and word usage, illustrations of the principles devised by Hornby and Palmer. The verb patterns consist of two levels: a syntagmatic one (several words – at least a verb and a noun which co-occur) and a paradigmatic one (a lexical set of words – typically synonymous that can replace the given words).¹In 1963 OALDCE becomes *An Advanced Learner’s Dictionary of English* (ALDE). The third edition, published in 1974 by Hornby together with Tony Cowie, reintroduces the name *Oxford* to the title and the dictionary becomes the *Oxford Advanced Learner’s Dictionary of English* (OALD).

Starting with the second edition (1963), Hornby makes some important changes: coverage is increased by the inclusion of thousands of additional entries and subentries, the subentries are nested under root words, and swung dashes are used for the repetition of the headword within entries. The definitions are rewritten in a more formal style. However, most of the newly added words present no serious difficulty in their idiomatic or syntagmatic

¹ In 1954, Hornby published *A Guide to Patterns and Usage in English*, a practical grammar which uses a similar manner of presentation to that of the dictionary.

behaviour or are improbable to have been used by learners in either spoken or written English. In other words, OALD is now both an encoding and a decoding dictionary. Although the increase in coverage makes it more useful for decoding language, the dictionary has a more reduced usefulness for encoding, as the learners have to spend more time to find the words they need. The other two changes – the use of swung dashes and the nesting of subentries under root words – both make words more difficult to find and recognise. These layout solutions are abandoned in the 5th and the 6th editions of 1995 and 2000, edited by Jonathan Crowther and Sally Wehmeier, respectively, which also benefit from work on corpus evidence. OALD9 has been published this year.

Hornby insisted repeatedly on the dangers facing foreign language learners who rely on analogy with either their own mother tongue clause patterns or with other English ones that they already master, and on the central importance of learning not only the meanings of verbs but also the verb patterns where these words may occur. This insight has been of great importance from the point of view of both lexical and grammatical theory as it reconsidered the relationship between meaning and use.

Hornby's patterns

Hornby drew attention to the highly patterned nature of English by elaborating a framework of verb patterns to which different meanings and idiomatic uses could be related, which were later revised by his followers. His patterns did not take into account the semantic types of the arguments of the verb; rather they analysed clauses in terms of clause roles and part-of-speech-classes only. Initially, Hornby identified 25 verb patterns complete with a number of subdivisions, which were referred to by numbers in a look-up table placed in the front matter of his dictionaries.

In the first two editions of his MLD, Hornby did not consider the subject. In OALD3 of 1974, published together with Tony Cowie, the subject is introduced as part of the pattern, and therefore, verb patterns are replaced by clause patterns (e.g. VP11: “S + vt + noun/pronoun + *that*-clause”). In other words, the compilers adopted a similar line to that of empirical linguists such as Quirk, Sinclair, Biber and Halliday, who recognize five basic clause roles (SPOCA: Subject, Predicator, Object, Complement, Adverbial). These roles are central in verb pattern analysis, as the relationship between the verb and the rest of the clause components is not only one between parts of speech but also one among clause roles.

The 25 clause patterns must have seemed daunting to a learner in the first place, and their being referred to by numbers must have made their use even more difficult. Moreover, in successive editions, the patterns were revised and renumbered, and their order changed. These were probably good reasons for simplifying the patterns in the more recent editions. Starting with OALD5 of 1995, the clause patterns are identified by phrases with mnemonic value rather than by numbers. Thus the OALD3 “S + vt + noun/ pronoun + *that*-clause” becomes in OALD5 a minimalistic grammatical metalanguage formula “Vn (*that*)”. The number of patterns has been reduced to 20, grouped into six subheadings according to verb behaviour: intransitive, transitive, ditransitive, linking verbs, verbs used with clauses or phrases, and verbs + direct speech. Grouping separately patterns that take clauses and mentioning patterns together with illustrative examples, not before the definition as in the earlier editions, are important improvements.

In 1978, the supremacy of Hornby’s OALD was challenged by the *Longman Dictionary of Contemporary English* (LDOCE; <http://www.ldoceonline.com/>). This rival MLD is also endowed with an elaborate grammatical apparatus.

The answer to the question why patterns are contained almost exclusively in the pedagogic dictionaries probably lies in the difficulty to capture phraseology in the absence of clear evidence and analytic techniques. Moreover, meaning was assumed for a long time to be a property of words, not of phrases, built up compositionally from the contributions of each component element.²

Hornby’s verb patterns, although based on introspection, provided a revolutionary insight into English verb valency, and stood the test of time until the advent of corpus linguistics.

The phraseological approach

In the 1980s and 1990s, one more important source of lexical evidence was added: corpus evidence. Up to this time, lexicographers had not had an accurate representation of the conventions of word meaning and use and their own introspection often proved to be less reliable. Although it has not provided many new words or senses for the new corpus-driven and corpus-based dictionaries, corpus evidence demonstrated that the definitions in pre-corpus dictionaries had a tendency to be biased in favour of the unusual rather than the typical and

² The only dictionary for native speakers which follows Hornby’s grammar patterns tradition and makes sense distinctions based on SPOCA is the corpus-based *New Oxford Dictionary of English* of 1998.

produced the important insight that neither linguists nor lexicographers are good at reporting their own linguistic behaviour. When consulting their intuitions, linguists and lexicographers tend to visit the boundaries of the possible and come up with unusual examples rather than examples of everyday usage. Moreover, introspection could not yield an inventory of all the words in a language not only because of the difficulty of recall but also of one's less than perfect mastery of language.

Corpus evidence is a source of information about how each word is used on the basis of the patterns that it occurs in; it gives important clues about phraseology, and can provide hints, associations and probabilities about meaning(s) and usage. As Sinclair noted (Sinclair 1998, 1991, 2004), most meanings require the presence of several words for their normal realization and these patterns of co-selection have a direct connection with meaning. Moreover, corpus evidence shows what can be considered normal use in contrast to creative or abnormal variations.

In 1983, in the early days of corpus lexicography, John Sinclair and his team started work on the COBUILD dictionary (an acronym for Collins Birmingham University International Language Database), the first corpus-driven dictionary, based on the analysis of the Collins Corpus (which later developed into the Bank of English). This project inspired a completely new kind of lexicography which includes several innovations, among which the inclusion of natural examples selected from actual usage and full-sentence definitions. Not inherited from previous dictionaries, all COBUILD entries are the result of the analysis of corpus evidence. They involve links between meaning and use by encoding the definiendum in its most typical phraseology, and thus help the learner to see what are the collocational preferences of each sense of the word. They illustrate, therefore, Sinclair's principle that every distinction in meaning is associated with a distinction in form. COBUILD was a first attempt at showing that the patterns of co-selection affect word meaning, or that meaning is a property of phrases as well as words.

The first edition of 1987 offers SPOCA-based clause patterns associated with each meaning of each verb.³ For a long time COBUILD has been the only dictionary which identifies collocates by semantic type rather than by word class. The subsequent editions of 1995, 2001 and 2003 abandon the SPOCA-based terminology, adopt a grammar description

³ In 1987, Sinclair also published the paper 'The nature of the evidence' and a book of essays in which is stressed the importance of distinguishing significant collocations from random co-occurrences.

reduced to a word-class system, similar to those of OALD and LDOCE, and rely more on examples rather than explanations.

Like the other MLDs, COBUILD is a meaning-driven dictionary, which starts from a list of senses for each word. However, it is the first of a series of lexicographic works which puts emphasis on explaining usage rather than listing meanings and shows how each meaning is associated with a usage pattern. The examples it offers are chosen for typicality, not for interestingness or originality and its explanations focus on normal usage.

LDOCE3 of 1995 (published in the same year as OALD5) is based on evidence from the British National Corpus, avoids explicit grammar patterns and devotes considerable attention to spoken English. It only mentions verb transitivity (T) or intransitivity (I). The rest of the pattern mentioned takes the form [+adv/ prep].

The third important MLD, the *Cambridge International Dictionary of English* (CIDE) also published in 1995 uses a similar reduced grammatical apparatus. It is a corpus-based dictionary whose subsequent editions of 2003, 2005 and 2008 were published as the *Cambridge Advanced Learner's Dictionary* (CALD; <http://dictionary.cambridge.org>). It has a number of associated grammar modules, such as lists of verb complementation patterns, semantic classifications of nouns, and semantic domain categories.

OALD6 of 2000, with Sally Wehmeier as editor, also makes massive use of corpus evidence, places the current meaning of a word first and features elaborate and accurate definitions.

The most recent MLD published in Great Britain is the *Macmillan English Dictionary for Advanced Learners* (MEDAL 2002). This is a corpus-based dictionary which pays special attention to conventional metaphors and collocations. It used Kilgarriff and Rychlý's Sketch Engine, a computer program that identifies statistically significant collocations for each word, which made possible the association of specific senses of a word with specific collocational patterns.

The American pedagogic lexicographic tradition is not as rich as the British one. The first computer-based American dictionary was the *American Heritage Dictionary* (1969), which places the modern meaning first, and offers clear definitions that combine prescriptive elements with descriptive information. However, it has not had significant effects on lexicographic work as it uses limited corpus-based information.

The *Merriam-Webster's Advanced Learner's English Dictionary* of 2008 dedicated to words and meanings in current use in American English pays little attention to phraseology or the results of research in corpus linguistics.

Corpus linguists reinforced the idea that most lexical elements offer several possible variations of meaning and that the use of the same verb in different clause patterns activates different meanings. Without corpus evidence, systematic analysis of meanings is not possible. Using only the evidence of introspection, the number of variables associated with each word remain uncertain and therefore, unmanageable on one hand, and on the other, both the normal and the possible senses are given equal prominence.

So far MLDs have been structured around the assumption that words in isolation have meanings, and their entries have been organised according to the senses detected for each word and with little syntagmatic information. This is to say that MLDs have been meaning-driven. They are an illustration of the belief that dictionary users and scientists in the Leibnitz tradition share: the assumption that dictionary definitions are precise, certain and mutually exclusive. Patrick Hanks (1994, 2008, 2009, 2013) showed that, strictly speaking, this assumption is wrong: words in isolation do not have meanings, but meaning *potentials*. Only by looking at the patterns in which a word is normally used can one work out its meanings.

Recent studies by Hanks and Pustejovsky (Hanks 2004, 2008, 2009, 2013, Hanks and Pustejovsky 2004, 2005) have shown that word meanings are not mutually exclusive and that there are no clear criteria for distinguishing one meaning from another and no general agreement on what counts as a word meaning. There is often overlap between meanings: word meaning is vague, fuzzy and probabilistic even when words are used to make very precise statements. This is explained by the holism of text meaning and by the association of different meanings with patterns of use rather than with words in isolation. Language is a probabilistic and preferential system where contexts correlate with collocations in different clause roles and with patterns of various statistical significance. These probabilities and preferences can be analysed only in a new kind of dictionary – a pattern-driven one.

Saying that the current MLDs are meaning-driven may be rephrased in Hanks's words: they ask the question "How many senses does each word have, and what is the definition of each sense?" In contrast, a pattern-driven dictionary will ask the question "How many patterns does each word participate in, and what is the sense of each pattern?" (Hanks,

2008: 12). A pattern dictionary classifies as patterns strings of words shown by means of corpus evidence to be typical, conventional, recurrent and meaningful.

Hanks's pattern-driven dictionary project

The analysis of corpus-based MLDs has shown that the information they provide on patterns is limited and that the semantic types of the arguments are ignored. Therefore, a new type of dictionary is needed which may offer information about both collocations, lexical sets and the semantic types of the arguments. The new dictionary definitions need to be based not only on actual usage but also on associations of meaning with the patterns in which the word occurs. Moreover, grouping words according to semantic types may increase the power of the dictionary.

C. Fillmore proposed a 'Constructicon' in parallel to the 'Lexicon' and initiated FrameNet (<http://framenet.icsi.berkeley.edu/>). Hanks and Pustejovsky (2005) proposed a *Pattern Dictionary* (<http://nlp.fi.muni.cz/projects/cpa/>), starting from the same basic belief:

"The lexicon, which in important ways is not distinct from the repertory of constructions, associates with each lexical item, explicitly or implicitly, information about the grammatical constructions in which the item can participate. To the extent that a given lexical item is closely tied to one or more specific grammatical constructions, describing that item is equivalent to describing the constructions in which it participates. (Fillmore, 1988: 42)

FrameNet describes word meanings in relation to semantic frames, the deep semantics of situations, "schematic representations of the conceptual structures and patterns of beliefs, practices, institutions, images, etc., that provide a foundation for meaningful interaction in a given speech community" (Fillmore et al. 2003: 235). Information is specified in both semantic and syntactic terms. At the base of FrameNet are frames which allow the study of the meaning differences and similarities between different words in a frame.

The basic aim of Hanks's meaning-driven dictionary project is to analyse the relationship between verb meanings and patterns of use. His work founded in the empirical analysis of large samples of corpus evidence has re-evaluated several theoretical assumptions about words and meanings, the relationship between word meaning and word use, the role of collocations and valency in making meaning, and the nature of linguistic creativity. Hanks has searched the British National Corpus (BNC) to find the phraseological and collocational

patterns associated with verbs and distinguished the normal uses from the creative and anomalous ones.

Hanks has brought together the lexical theory that distinguishes norms from exploitations (TNE) (Hanks 2004, 2013; Hanks and Pustejovsky 2005), an architecture that structures clustering in the tradition of Hornby, Sinclair (Sinclair 1966, 1987, 1991, 2004) and Pustejovsky, a hierarchical organisation of semantic types reflecting word groupings (Hanks's 'shallow ontology'), a methodology – Corpus Pattern Analysis (Hanks 2004, Hanks and Pustejovsky 2005), statistical corpus analysis (Church and Hanks 1989, Kilgarriff et al. 2004, 2005), and corpus analysis tools (Kilgarriff and Rychlý's Word Sketch Engine). All these together offer the possibility of a systematic analysis of the patterns of meaning and use of each verb.

Hanks's methodology – Corpus Pattern Analysis (CPA) – was inspired by Palmer and Hornby's concept that the verb is the pivot of the clause. To this were added the ideas that a clause structure is associated with only one meaning of the verb, and that different semantic values can be associated to each argument (realised by collocates). In other words, patterns include both semantic types and lexical sets of arguments (valencies), and different semantic values of the arguments activate different meanings of each verb. CPA owes much to the work of Pustejovsky on the generative lexicon (1995), to Sinclair's work on corpus analysis and collocations (Sinclair 1966, 1987, 1991, 2004), to the COBUILD project in lexical computing (Sinclair *et al.* 1987) and to Fillmore's frame semantics.

Hanks's approach to pattern-based dictionary compiling involves two steps: identifying the usage patterns of a word and attaching meaning to them. His pattern dictionary investigates the syntagmatic criteria for differentiating the meanings of polysemous words in a 'semantically shallow' way, proceeding word by word, and distinguishing between normal patterns of word use ('norms') and abnormal ones, which exploit the normal patterns ('exploitations'). The latter include creative metaphors, elliptical and anomalous arguments.

Hanks started work on his corpus-driven dictionary of English verb patterns at Masaryk University in Brno and has continued it at the Research Institute of Information and Language Processing (RIILP, University of Wolverhampton). At Masaryk University, he developed Corpus Pattern Analysis, the foundation of *The Pattern Dictionary of English Verbs* (<http://pdev.org.uk>). At Wolverhampton RIILP, he has continued his research project on the *Disambiguation of Verbs by Collocation*.

From a pedagogic perspective, it is important that Hanks's pattern-driven dictionary provides phraseologic models which can be stored by users as models for future use, and information about the relative frequency of each pattern. This suggests that a learner must gain competence in two kinds of linguistic behaviour: in Hanks's words, in both norms and exploitations. Frequency counts give the users a good idea of which uses are normal, which are exploitations, and which are simply abnormal. Hanks's analysis of 600 verbs (of the approximately 6000 verbs in English) has shown that 85% - 90% of everyday speech and writing is phraseologically normal, 9% - 14% is unusual (creative) in some way, and about 1% is abnormal and often uninterpretable (Hanks 2013).

Unmistakably, Hanks is setting new standards in dictionary making and maybe, like Hornby, launching a new type of dictionary. Therefore, one may wonder whether the MLDs of the future will still be meaning driven or pattern driven.

References: dictionaries

- Cambridge International Dictionary of English* (CIDE1). 1995. P. Procter (ed.) and others, Cambridge University Press.
- Cambridge Advanced Learner's Dictionary* (CIDE2/ CALD). 2005. K. Woodford (ed.) *et al.* Cambridge University Press.
- Collins COBUILD English Language Dictionary* (COBUILD1). 1987. J. M. Sinclair, P. Hanks (eds.) and others. London/ Glasgow: HarperCollins.
- Collins COBUILD English Language Dictionary* (COBUILD2, 3). 2nd edition 1995. J. M. Sinclair, G. Fox, G. Francis (eds.) and others. 3rd edition 2001. HarperCollins.
- Concise Oxford Dictionary of Current English* (COD1). 1911. H. W. Fowler and F. G. Fowler (eds.). Oxford University Press.
- Concise Oxford Dictionary of Current English* (COD8)., 8th edition 1990. R. Allen (ed.) and others. Oxford University Press.
- Idiomatic and Syntactic English Dictionary* (ISED). 1942. A. S. Hornby, E. V. Gatenby, and H. Wakefield (eds.). Kaitakusha. Republished in 1948 by Oxford University Press as *A Learner's Dictionary of Current English*.
- Longman Dictionary of Contemporary English* (LDOCE1). 1978. P. Procter (ed.) and others. Longman.

- Longman Dictionary of Contemporary English*, 3rd edition (LDOCE3). 1995. M. Rundell (ed.) and others. Longman
- Longman Dictionary of Contemporary English*, 'new edition' (LDOCE4). 2003. S. Bullon (ed.) and others. Longman
- Longman Dictionary of Contemporary English* (LDOCE). 1978. P. Procter (ed.); 5th ed. 2009, M. Mayor (ed.). Harlow, England: Longman.
- Merriam Webster's Advanced Learner's English Dictionary* (MWALED). 2008. S. J. Perrault, (ed.). Springfield, MA: Merriam-Webster Inc.
- Macmillan English Dictionary for Advanced Learners* (MEDAL). 2002. M. Rundell. (ed.) Macmillan.
- New Oxford Dictionary of English* (NODE/ ODE). 1998. P. Hanks, J. Pearsall (ed.), and others. Oxford University Press. (2nd edition 2003 published as *Oxford Dictionary of English*.)
- Oxford Advanced Learners' Dictionary of Current English* (OALDCE). 1942. (1st ed., A. S. Hornby, E. V. Gatenby, & H. Wakefield, Eds., published in 1942 in Tokyo by Kaitakusha as *Idiomatic and syntactic English dictionary* (ISED) and reissued unaltered in 1948 by Oxford University Press as the *Advanced Learner's Dictionary* (ALD); 3rd ed., 1975, A. P. Cowie (ed.); 6th ed., 2000, S. Wehmeier, (ed.).
- Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*, 2nd edition (OALD2). 1962. A. S. Hornby (ed.) and others. Oxford University Press. (Second edition of ISED).
- Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*, 3rd edition (OALD3). 1974. A. S. Hornby, A. Cowie (eds.) and others. Oxford University Press.
- Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*, 4th edition (OALD4). 1974. A. Cowie (ed.) and others. Oxford University Press.
- Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*, 5th edition. (OALD5). 1995. J. Crowther (ed.) and others. Oxford University Press.
- Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*, 6th Edition. (OALD6). 2000. Wehmeier, S. (ed.) and others. Oxford University Press.

References: other works

- Atkins, S., Fillmore C. J. & Johnson, C. R. 2003. Lexicographic Relevance: Selecting Information From Corpus Evidence. In *International Journal of Lexicography* 16 (3), 251-280. Oxford University Press.

- Fillmore C. J. et al. 2003. Background to FrameNet. In *International Journal of Lexicography*, 16 (3). 235- 250. Oxford University Press.
- Fillmore, C. J. 1988. The Mechanisms of “Construction Grammar”. *Proceedings of the Fourteenth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, 35-55.
- Fillmore, C. J. 1975 ‘An alternative to checklist theories of meaning’. *Papers from the First Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*. 123-132.
- Halliday, M. A. K. 1966. ‘Lexis as a linguistic level’. C. E. Bazell, J. C. Catford, M. A. K. Halliday, and R. H. Robins (eds.): *In Memory of J. R. Firth*. Longman.
- Hanks, Patrick. 2013. *Lexical Analysis: Norms and Exploitations*. Cambridge. MIT Press.
- Hanks, Patrick. 2009. *Corpus Pattern Analysis*. CPA Project Page. Retrieved October 15, 2015 from <http://nlp.fi.muni.cz/projects/cpa/>.
- Hanks, Patrick. 2009. ‘The Impact of Corpora on Dictionaries’. Paul Baker (ed.), *Contemporary Corpus Linguistics*. Continuum.
- Hanks, Patrick. 2008. ‘Mapping meaning onto use: a Pattern Dictionary of English Verbs’. *AACL 2008*, Utah.
- Hanks, Patrick. 2008. ‘Lexical Patterns: from Hornby to Hunston and beyond’ (the Hornby Lecture). E. Bernal and J. de Cesaris (eds.) *Proceedings of the XIII Euralex International Congress*. 9 Sèrie Activitats 20. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra, Institut Universitari de Lingüística Aplicada.
- Hanks, Patrick. 2004. ‘The Syntagmatics of Metaphor and Idioms’. *International Journal of Lexicography*, Volume 17, Number 3.
- Hanks, Patrick. 2004. ‘Corpus Pattern Analysis’. G. Williams & S. Vessier (Eds.), *Euralex proceedings*. Vol. 1 (pp. 87–97). Lorient, France: Université de Bretagne-Sud.
- Hanks, P., and J. Pustejovsky. 2005. ‘A pattern dictionary for natural language processing’. *Revue Française de Linguistique Appliquée* 10:2.
- Hanks, Patrick, and Pustejovsky, James. 2004. ‘Common Sense About Word Meaning: Sense in Context’. *TSD 2004*, Brno, Czech Republic.
- Hornby, A.S. 1954. *A Guide to Patterns and Usage in English*. Oxford University Press
- Langacker, Ronald W. 1990. *Concept, Image, and Symbol: the Cognitive Basis of Grammar*. Walter de Gruyter.
- Levin, Beth. 1993. *English Verb Classes and Alternations*. University of Chicago Press.
- Pustejovsky, James. 1995. *The Generative Lexicon*. MIT Press.
- Sinclair, J. M. 2004. *Trust the Text: Language, Corpus and Discourse*. Routledge.

Sinclair J. M. 1991. *Corpus, Concordance, Collocation*. Oxford: OUP.

Sinclair J. M. 1988. 'The Lexical Item'. In E. Weigand (ed.) *Contrastive Lexical Semantics*.
Benjamins.

Sinclair, J. M. 1987. 'The nature of the evidence'. In J. M. Sinclair (ed.). *Looking Up: an Account of the Cobuild Project in Lexical Computing*. London and Glasgow: HarperCollins.

Sinclair, J. M. 1966. 'Beginning the study of lexis'. C. E. Bazell, J. C. Catford, M. A. K. Halliday, and R. H. Robins (eds.), *In Memory of J. R. Firth* (pp. 410–30). Longman.

Willis, Dave. 1990. *The Lexical Syllabus*. HarperCollins.

Web sites

Cambridge Advanced Learner's Dictionary: <http://dictionary.cambridge.org>.

CPA: Corpus Pattern Analysis: <http://nlp.fi.muni.cz/projects/cpa>.

Longman Dictionary of Contemporary English: <http://www.ldoceonline.com/>

PDEV: Pattern Dictionary of English Verbs: pdev.org.uk

FROM THE TERMINOLOGY OF TEXTILE MATERIALS: COTTON

Silvia Pitiriciu, Assoc. Prof., PhD

University of Craiova

Abstract: The awareness about the textile materials' terminology is an interesting fact, as well in what does concern linguistics and culture in its generality. Cotton is a term which does own a double significance: it does designate either the living plant itself or the textile material manufactured out of it. Due to this plant's long since confirmed usefulness, this term does carry within itself an important part of the history of humanity. At first the bursting trade activities and, consequently, the further extensive connections established in time between the Orient and the Occident have contributed to the easing of the circulation of terms from the textiles' domain to and fro various languages. In order to correctly appreciate the importance and diversity of the textile materials' terminology, an extensive study of this domain's specific definition, senses, etymology and phraseological distinctive indices would be highly valuable in the discipline of linguistics.

Keywords: term, sense, textiles, plant, material.

0. Introducere

Terminologia textilă constituie un domeniu de cercetare care interesează din punct de vedere lingvistic, prin origine, semantică și frazeologie, precum și din punct de vedere cultural. Istoria termenilor conferă date importante și pentru istoria limbii, pentru onomastică etc.

Cercetări asupra terminologiei textile sunt puține în limba română. În câteva studii, Florica Dimitrescu se oprește asupra denumirilor de materiale textile în limba română¹. În

¹ A se vedea Florica Dimitrescu, Denumirile textilelor sintetice în limba română, în Drumul neîntrerupt al limbii române, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 2002, p. 182-198; Denumirile textilelor artificiale în limba română, în vol. 2 Drumul neîntrerupt al limbii române, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 2003, p. 116-120; O perspectivă etimologico-semantică asupra elementelor românești de sursă turcă din aria textilelor, în Limba română. Ipoteze ale variației lingvistice, I, București, Editura Universității din București, 2011, p. 233-248; Denumirile românești ale unor textile de origine italiană, în vol. Teme lexicale actuale (începutul secolului al XXI-lea), București, Editura Academiei Române, 2012, p. 208-217.

propiile cercetări ne-am oprit asupra termenului mătase², am urmăritantomomaza la nivelul terminologiei textile³.

1. Istoric

Cultivarea bumbacului este un fapt care se pierde în negura vremurilor, între 3000 și 5000 î.H.⁴ Nu se știe sigur, dar probabil că prima pânză de bumbac datează din jurul anului 3200 î.H., după descoperirile de la Mohenjo-Daro⁵. Egiptenii, hindușii și peruanii au fost printre primii cultivatori ai aceste plante. Descoperirile istorice și arheologice arată că mumiile egiptene și peruane erau înfășurate în materiale din bumbac. În secolul al V-lea î. H. Herodot scria despre copacii indieni, de unde lâna era strânsă ca de pe oi și țesută în haine delicate. Într-un imn din Rigveda se spune că așternuturile lui Dumnezeu erau făcute din firele de bumbac, de aici și convingerea că oamenii care dormeau pe așternuturi moi vor deveni mai buni cu semenii lor. Din India, bumbacul ajunge aproape de Mesopotamia, iar din Orient, este dus în Europa și în America. În secolul al XV-lea, Veneția și Țările de Jos au început comerțul cu țesături de bumbac importate din Orient. Primele manufacturi de bumbac se înființează la Granada, Veneția, Milano, Manchester. Anul 1641 marchează începutul industriei de bumbac în Europa. Culturile de bumbac se întind treptat în toată America, Africa și Eurasia. Până în secolul al XVII-lea, bumbacul, cunoscut în Peru, Japonia, India, Egipt etc.⁶, ajunge să fie plantat și în Europa.

În secolul al XVIII-lea, în statele americane, culturile de tutun sau de orez sunt înlocuite de cele cu bumbac. Prelucrarea bumbacului se făcea cu ajutorul sclavilor. Industria bumbacului se dezvoltă vertiginos începând cu secolul al XIX-lea. Prin dezvoltarea războiului de țesut, începând cu anul 1884, țesăturile din bumbac devin mai bune calitativ.

În țările române, ocazional, cei înstăriți purtau veșminte de bumbac aduse din Levant și din Imperiul Austro-Ungar. Țesăturile de bumbac sunt cunoscute pe scară largă abia în secolul al XIX-lea. Până atunci, țesăturile erau din in și cânepă. Cultivarea bumbacului începe, după anul 1860, pe suprafețe mari din Moldova și din Muntenia. Din pânza obținută

² A se vedea Silvia Pitiriciu, De la terminologie des textiles: mătasea, în „Studii și cercetări de onomastică și lexicologie” (SCOL), Craiova, Editura Sitech, Anul I, Nr. 1-2/2010, p.185-198.

³ A se vedea Silvia Pitiriciu, L’antonomase dans la terminologie des produits textiles, în „Limbă și literatură. Repere identitare în context european”, Pitești, Editura Universității din Pitești, 2010, p. 79-83.

⁴ Cf. Dex Tex, Dicționar tehnic textil, <http://www.dex-tex.info/>.

⁵ Cf. <http://www.unctad.info/fr>.

⁶ Cf. Eric Herschthal, L’histoire du coton, ou le rôle central de l’esclavage dans la montée du capitalisme, 04.01.2015, <http://www.slate.fr/story/96103/coton-capitalisme>.

se confecționau cămăși, ștergare, fețe de masă etc., obiecte necesare în gospodăria țărănească. Este perioada când se înființează breslele țesătorilor. Abagiii, postăvarii, pâslarii, mătăsarii își deschid ateliere în care confecționează haine, covoare, pături, ștergare. La sfârșitul secolului al XIX-lea apare prima țesătorie mecanică din România (Întreprinderea Textilă Bucegi, un atelier de țesut pânză din fire de bumbac, cu șase războaie), ulterior și alte unități: Întreprinderea Textilă Trainica de lângă Pucioasa, Întreprinderea Textilă Suveica din București etc., care au funcționat până în anul 1990. La începutul secolului al XXI-lea, în România sunt cunoscute câteva companii producătoare de fire: Uzinele Textile Timișoara, Iașitex, Rifil Săvinești etc. RomTextiles este unica piață electronică specializată pentru industria textilă românească, realizată în colaborare cu compania ItalianModa.com, lider mondial în E-business.

În prezent, bumbacul este cea mai valoroasă plantă textilă, este fibra naturală cu cea mai mare producție în lume. Industria bumbacului este parte importantă a industriei textile, țesăturile de bumbac se folosesc la fabricarea hainelor (rochii, cămăși, fuste, tricouri, pantaloni, lenjerie), a așternuturilor, la mobilă, în scopuri decorative, la accesorii pentru industria electronică, în industria de covoare și de celuloză etc. Semințele bumbacului se folosesc în industria alimentară și farmaceutică. Statele care asigură aproape trei sferturi din producția mondială de bumbac sunt China, Statele Unite ale Americii, India, Pakistan, Uzbekistan și Egipt⁷.

2. Definiție. Caracteristici

Termenul bumbac definește o „plantă textilă din familia malvaceelor, de origine tropicală sau subtropicală, cu flori gălbui sau roșietice și cu fructele capsule, care conțin numeroase semințe acoperite cu peri pufoși”⁸. Pe lângă semnificația principală, termenul are și alte sensuri secundare: „fibră (de bumbac)”, „vată”, „țesătură (de bumbac)”⁹.

O serie de sensuri contextuale se identifică în frazeologia născută în jurul termenului. Unele sintagme aparțin terminologiei botanice: bumbac de câmp „bumbăcăriță” (bot. *eriophorium augustifolium*, *eriophorium latifolium*) sau „lânăriță” (bot. *linaria vulgaris*)¹⁰; alte sintagme au luat naștere în procesul industrializării: bumbac mercerizat „fir sau țesătură de

⁷ A se vedea Erik Orsenna, *Voyage aux pays du coton*, 2007.

⁸ MDA I, A-C, p. 336; cf. DELR, p. 308.

⁹ DER, p. 124; MDA I, A-C, p. 336.

¹⁰ MDA I, A-C, p. 336.

bumbac tratat cu diverse soluții pentru a căpăta luciu”. Popular, expresia a avea bumbac în urechi are sensul „a nu auzi bine”.

Dicționarul tehnic textil (DexTex) definește termenul ca fibra vegetală cu diferite caracteristici legate de lungimea fibrelor¹¹, finețea, gradul de maturitate, rezistența la rupere, luciul fibrelor, higroscopicitate, culoare, nopeuri¹², comportarea față de produsele chimice. Varietățile plantei din specia *gossypium* sunt definite științific prin mai mulți termeni. Unii desemnează soiuri asiatice: *gossypium arboreum*, *gossypium herbaceum*, alții se referă la soiuri americane: *gossypium hirsutum*, *gossypium barbadensis*.

Procesarea fibrelor este complexă. Ea are o terminologie diversă: după înregistrarea și sortarea fibrelor, are loc curățirea primară, prin care sunt eliminate impuritățile mari, egrenarea sau separarea semințelor de fibre, lintersarea (separarea fibrelor foarte scurte), presarea și îmbalotarea. Baloții sunt trimiși spre filaturi, unde sunt folosiți ca materie primă.

3. Etimologie

Termenul bumbac este împrumutat în română din sb. bumbak, preluat din lat. med. *bombacium*, *bombax*¹³. În sfera balcanică, termenul de origine latină se regăsește în gr. βαμβάκι, alb. pambuk, tc. pambuk, pamuk, cr. pamuk, bg., maced. памук. Maghiara are o formă asemănătoare, pamuk. Germana folosește termenul *Baumwolle*, cf. pol. bawełna, ceh., slovac., bavlna, ucr. бавовна, slov. bombaž.

În istoria limbii române, originea termenului bumbac, folosit mai des, rămâne totuși nesigură: este preluat din lat. târzie *bombax* sau este moștenit din lat. **bombacum*¹⁴. În dialectele aromân și meglenoromân termenul are aceeași formă, bumbac, iar în cel istroromân, bubmȋc¹⁵.

În aria romanică de vest, etimonul termenului bumbac este de origine arabă. La sfârșitul secolului al XVI-lea termenul arab al qutun a intrat în dialectul romanic vorbit de castilieni, devenit ulterior limba oficială a Spaniei¹⁶. De la termenul arab provine sp. algodón, răspândit în aria romanică de vest sub diferite forme: port. algodão, cf. fr. coton, it. cotone,

¹¹ Bumbac extralung (peste 36 mm), lung (33-36 mm), mijlociu (28-32 mm), scurt (24-28 mm), foarte scurt (sub 24 mm), cf. Dex Tex, Dicționar tehnic textil, <http://www.dex-tex.info/>.

¹² Nopeurile reprezintă aglomerări de fibre ce apar în timpul recoltării, al proceselor de egrenare, de curățire și de destrămare.

¹³ DELR I, A-B, p. 308.

¹⁴ REW, 1202; cf. lat. **bombacium* (MDA I, A-C, p. 336).

¹⁵ DER, p. 124.

¹⁶ A se vedea <http://fr.wikipedia.org/wiki/Coton>

cat. cotó. Asemănătoare sunt și engl. cotton, ol. katoen. Referindu-se la originea termenului cotton, Al. Graur consideră că ar. qoton (împrumutat din egipteană sau indiană) a dat it. cottone și de aici, fr. coton¹⁷.

Româna folosește ambii termeni: bumbac și coton, al doilea fiind un împrumut din fr. coton. Termenul învechit dimicaton „un fel de pânză de bumbac”¹⁸ sau „pânză de bumbac lustruită pentru căptușeală”, cf. fr. demicoton > rs. демикотон, este o dovadă a circulației împrumutului coton într-un compus în limba română.

4. Evoluție terminologică

Prin derivare, au luat naștere mai mulți termeni înrudiți cu baza: bumbăcar „lucrător care se ocupă cu torsul firelor de bumbac” și „negustor de țesături de bumbac”, bumbăcăreasă, bumbăcărie, cu cele mai multe semnificații: „meseria de bumbăcar”, „locul unde se fabrică sau se vinde bumbacul” și „articole de bumbac”, bumbăcăriță/var. bumbăcăriță (vide supra), bumbăcel „ață de bumbac pentru brodat”, bumbăcos „moale, elastic”, bumbăceală „vătuire”, a bumbăci „a umple cu bumbac”, dar și argotic, cu sensuri diferite: „a bate”, „a pedepsi”, „a fura”¹⁹.

Termenul intră în câteva expresii născute din importanța plantei în economia unor țări: aurul alb²⁰ (l'or blanc) semnifică bogăția pe care o conferă țării în care se cultivă și se prelucrează bumbacul; nopțile de bumbac (les nocés de coton) semnifică în folclorul francez primul an de căsătorie. Metafora regele bumbac (Cotton is King)²¹ privește bumbacul ca pe o sursă de putere, în condițiile în care englezii doreau să dezvolte producția de bumbac în India, la mijlocul secolului al XIX-lea. Anii grei de muncă pentru obținerea bumbacului au dus la nașterea expresiei Bumbacul, mama sărăciei (Cotton is the mother of poverty)²². Aceasta se

¹⁷ Cf. Al. Graur, Dicționar de cuvinte călătoare, p. 50. A se vedea și Atilf: «coton empr. à l'ar. qutun par l'intermédiaire de l'ital. cotone (cf. lat. médiév. cutto à Gênes en 1156 et cutuneus en Sicile en 1144, d'apr. VIDOS 1939, p. 336-338). La culture de cette plante a été introduite en Sicile et en Andalousie par les Arabes au XIIe s.»

¹⁸ Cf. Al. Graur, Dicționar de cuvinte călătoare, p. 53.

¹⁹ DELR, p. 309.

²⁰ Expresia a fost utilizată după ce Compania Franceză de Dezvoltare a Fibrelor Textile a înființat prima uzină de egrenare în Burkina Faso în 1956, cf. Michel Fock Ah Chuen, État, production et exportation cotonnière, industrie textile et développement économique (thèse présentée pour obtenir le grade de Docteur de l'Université Montpellier I, 20 Juin 1997), p. 16.

²¹ Cotton, the great stapple, cuvinte spuse de un cititor englez într-o scrisoare din 30 noiembrie 1845 la Times din Londra, cf. Michel Fock Ah Chuen, art.cit., p. 17.

²² Expresia este folosită de Allan Issacman în 1996, cf. Michel Fock Ah Chuen, art.cit., p. 19.

referă viața sclavilor din coloniile vechi portugheze din Mozambic și din Angola, dar poate și la sclavii din Statele Unite care munciau pe plantațiile de bumbac.

5. Caracterul internațional al terminologiei textile

Bumbacul intră în componența unor țesături ale căror denumiri sunt termeni internaționali: calico „pânză care imită pielea, folosită în legătoria de cărți” < fr. calico, cf. it., sp., cat. calico, engl., gr., magh., calico, ceh., slovac. kaliko, rs., ucr. коленкор; eponj „țesătură moale cu fire buclate, din care se fac prosoape, halate de baie” < fr. éponge, cf. sp., cat., port. esponja, it. spugna, engl., sponge, germ. Sponge, cr. spužva, slovac. špongia, sloven. sponge ; madras „țesătură cu urzeală de mătase și cu bățatură de bumbac” < fr. madras, (de la Madras, oraș în India), cf. it., sp., cat. madras, engl., ceh., pol. slovac., sloven. madras, magh. madrász, maced., sb., bg. мадрас; muselină „țesătură de mumbac sau de mătase, subțire și străvezie, din care se confecționează îmbrăcăminte ușoară, perdele” < fr. mousseline (de la Mosul, oraș în Irak), cf. sp. muselina, port. musselina, cat. mussolina, it. mussola, engl., cr., sloven., tc. muslin, germ. Musselin, magh. muszlin, pol. muślin, ceh., slovac. mušelín, rs., sb., maced. муслин, bg. муселин; organdi „țesătură de bumbac sau de in din care se confecționează obiecte de îmbrăcăminte, perdele” < fr. organdi, cf. sp., cat. organdi, tc. organdi, engl. organdy, germ. Organdy, ceh., maced., pol., slovac., sloven. organdy, magh. organtin, cr. organdin, sb. органдин, rs. органди; pichet „țesătură deasă de bumbac, de mătase sau din fibre sintetice, făcută cu două urzeli diferite” < fr. piqué, cf. cat. piquet, sp., port. piquete, it. picchetto, engl. picket, pol. pikieta, rs. пикет, ucr. пікет; tarlatan „muselină de bumbac foarte subțire, de culoare deschisă” < fr. tarlatane, port. tarlatana, cf. it. tarlatana, sp., cat. tarlatan, engl., ceh., cr. tarlatan, germ. Tarlatan, maced., pol., slovac., sloven. tarlatan, tc. tarlatan, rs., bg. тарлатан .

Comerțul și legăturile pe care Orientul le-a stabilit în timp cu Occidentul au contribuit la circulația termenilor dintr-o limbă în alta. Odată cu produsele textile au fost preluate și denumirile, adaptate ulterior la specificul limbii în care au intrat. În câmpul semantic al termenului bumbac există mulți termeni cu forme asemănătoare sau identice, atât grafic, cât și fonetic.

Influența franceză asupra lexicului românei se identifică și la nivelul termenilor din câmpul semantic al termenului bumbac. Franceza a exercitat o influență covârșitoare în fixarea terminologiei textilelor în limba română în secolele al XIX-lea și al XX-lea.

BIBLIOGRAFIE:

Berti, Fabio, Hofs, Jean-Luc, Zagbaï, Hubert Sery, Philippe Lebailly, Philippe, Le coton dans le monde, place du coton africain et principaux enjeux, Base [En ligne], numéro 4, volume 10 (2006), <http://popups.ulg.ac.be/>

Dimitrescu, Florica, Denumirile textilelor sintetice în limba română, în Drumul neîntrerupt al limbii române, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 2002, p. 182-198.

Dimitrescu, Florica, Denumirile textilelor artificiale în limba română, în vol. 2 Drumul neîntrerupt al limbii române, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 2003, p. 116-120.

Dimitrescu, Florica, O perspectivă etimologico-semantică asupra elementelor românești de sursă turcă din aria textilelor, în Limba română. Ipostaze ale variației lingvistice, I, București, Editura Universității din București, 2011, p. 233-248.

Dimitrescu, Florica, Denumirile românești ale unor textile de origine italiană, în vol. Teme lexicale actuale (începutul secolului al XXI-lea), București, Editura Academiei Române, 2012, p. 208-217.

Fock Ah Chuen, Michel, État, production et exportation cotonnière, industrie textile et développement économique (thèse présentée pour obtenir le grade de Docteur de l'Université Montpellier I, 20 Juin 1997.

Gaur, Al., Dicționar de cuvinte călătoare, București, Editura Albatros, 1978.

Herschthal, Eric, L'histoire du coton, ou le rôle central de l'esclavage dans la montée du capitalisme, 04.01.2015, <http://www.slate.fr/story/96103/coton-capitalisme>

Orsenna, Erik, Voyage aux pays du coton, Paris, Édition Fayard, 2007.

Pitiriciu, Silvia, De la terminologie des textiles: mătasea, în „Studii și cercetări de onomastică și lexicologie” (SCOL), Craiova, Editura Sitech, Anul I, Nr. 1-2/2010, p.185-198.

Pitiriciu, Silvia, L'antonomase dans la terminologie des produits textiles, în „Limbă și literatură. Repere identitare în context european”, Pitești, Editura Universității din Pitești, 2010, p. 79-83.

Weidmann, Daniel, Technologie des textiles. De la fibre à l'article, Paris, Dunod, 2012.

*** Glossary of cotton terms, <https://www.cotlook.com/information/glossary-of-terms/>

<http://fr.wikipedia.org/wiki/Coton>

<http://www.unctad.info/fr>

SIGLE:

Atilf = Le Trésor de la langue française informatisé, <http://atilf.atilf.fr/>

DELR = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, Dicționarul etimologic al limbii române, vol. I A-B, București, Editura Academiei Române, 2011.

DER = Alexandru Ciorănescu, Dicționarul etimologic al limbii române, București, Editura Saeculum I.O., 2002.

DexTex = Dicționar tehnic textil, <http://www.dex-tex.info/>.

MDA = Academia Română, Micul dicționar academic, București, Editura Univers Enciclopedic, vol. I A-C, 2001, vol. II D-H, 2002, vol. III I-Pr, 2003, vol. IV Pr-Z, 2003.

REW = Meyer-Lübke, W., Romanisches etymologisches Wörterbuch, Heidelberg, Dritte Auflage, 1935.

DISCURSIVE COMPETENCE IN THE APPROACH OF THE WRITTEN TEXT

Mariana-Steluța Coculescu, Assoc. Prof., PhD

”Petroleum- Gas” University of Ploiești

Abstract: From the actional and sociocultural perspective, discursive competence with its pragmatic and strategic components becomes a major objective. By approaching the written text, we can move from the linguistic competence to the discursive one. Pragmatics provides a rich conceptual framework that allows observing strategies and techniques created by the author through text construction. These elements are essential for the formation of discursive competence. Starting from concrete examples, we will propose a grid for reading the written text, a grid that leads to the formation of the discursive competence.

Keywords: competence, discursive, pragmatic, strategic, text

Argument

La création de l'espace européen conduit à une intégration des compétences et des pratiques dans l'enseignement-apprentissage des langues. Les instances d'éducation et de formation nationales et européennes prennent en compte des objectifs communs dans la formation des ressources humaines : non seulement savoir communiquer en langue maternelle et dans au moins deux langues étrangères, mais aussi pratiquer le dialogue interpersonnel, interculturel, promouvoir des valeurs culturelles, respecter les valeurs universelles de démocratie, de paix, de tolérance, contribuer au progrès de l'humanité. La réalisation de ces objectifs est envisagée par la didactique des langues-cultures, qui se propose l'acquisition d'une compétence langagière globale, formée par les compétences de communication en plusieurs langues. Le Cadre Européen Commun de Référence pour les Langues conduit à formuler comme objectifs la formation d'une compétence plurilingue et pluriculturelle¹: de

¹ « On désignera par compétence plurilingue et pluriculturelle, la compétence à communiquer langagièrement et à interagir culturellement d'un acteur social qui possède, à des degrés divers, la maîtrise de plusieurs langues et l'expérience de plusieurs cultures. On considérera qu'il n'y a pas là superposition ou juxtaposition de

compréhension orale, de compréhension de l'écrit ; de l'expression orale, de l'expression écrite ; de l'interaction ; de la médiation.

Linguistique et didactique

Depuis toujours, l'enseignement-apprentissage du français était redevable à la linguistique ; c'est à partir des théories et des études en linguistique qu'on délimitait les contenus à apprendre. La didactique est actuellement une science fondée dans une perspective interdisciplinaire : d'une part les sciences du langage, qui fournissent la matière à enseigner ; d'autre part les sciences de l'éducation, qui mettent à la disposition des acteurs du système des stratégies, des méthodes, des techniques pour la réussite de cette entreprise d'acquisition et de formation.

Avant de devenir opératoire dans l'enseignement des langues, la linguistique théorique doit fournir une description de la langue naturelle donnée, qui est un ensemble d'éléments (notions) et de règles (de grammaire) dont on isole le syllabus, c'est-à-dire le corpus² des connaissances à transmettre.

Ces données structurées et hiérarchisées sont incorporées dans des auxiliaires didactiques ; l'exploitation des auxiliaires se réalise selon des techniques d'enseignement. Les résultats scientifiques de la linguistique théorique fournissent des modèles d'enseignement ; un modèle apte à répondre aux exigences des démarches formatives, qu'on

compétences distinctes, mais bien existence d'une compétence complexe, voire composite, dans laquelle l'utilisateur peut puiser.» (Le CECR, Le Conseil de l'Europe, Strasbourg, p. 129)

² Il devient programme dans la perspective didactique, ou plus largement, curriculum dans les instructions officielles, ministérielles.

appelle modèle d'enseignement/apprentissage, doit être « adéquat³ et rentable⁴» (Cristea, T., 1984 :13-14) :

LINGUISTIQUE THÉORIQUE (Cristea, T., 1984 : 12) :

- application de I-er ordre : DESCRIPTION DE LA LANGUE→
- application de II-e ordre : identification du CORPUS→SYLLABUS→
- application de III-e ordre : élaboration des AUXILIAIRES DIDACTIQUES et mise en place des TECHNIQUES D'ENSEIGNEMENT.

La didactique des langues secondes (DLS) doit faire appel à deux modèles : un modèle linguistique (ML), afin de réaliser la programmation didactique (PD) et un modèle d'acquisition (MA), pour mettre en place des stratégies pédagogiques qui relèvent de la programmation méthodologique (PM) ; ce sont les méthodes, stratégies et techniques d'enseignement.

ML + MA → DLS : PD + PM

Le travail des didacticiens doit s'appuyer donc sur deux types de modèles : linguistique (ML) et d'acquisition (MA). Si le ML tient à la recherche en linguistique théorique, MA tient aux objectifs que se propose l'enseignement des langues étrangères. Le ML et le MA entretiennent des relations très étroites.

Un modèle idéal d'enseignement devrait conduire à la formation d'un comportement communicatif en langue seconde proche du comportement communicatif en langue maternelle.

Mais le modèle idéal en tant que tel n'existe pas. En raison de l'évolution actuelle des sciences, du langage et de l'éducation, le choix d'un modèle unique n'est plus souhaitable ; ce qui compte tout d'abord, c'est de munir l'enseignant d'une mobilité d'esprit, d'une réflexion critique adéquate aux objectifs de sa démarche, pour qu'il soit apte à construire son propre

³ Le modèle doit être adéquat. Du point de vue observationnel (adéquation observationnelle), il doit exprimer la concordance entre le modèle descriptif et les faits contenus par le corpus soumis à l'analyse et conduire à observer et mesurer la performance des sujets parlants. Du point de vue descriptif (adéquation descriptive), le résultat en est une grammaire explicite et prospective, donc adéquate à l'objectif de l'enseignement /apprentissage du point de vue descriptif, qui conduit à la formation de la compétence de communication des apprenants.

⁴ Le modèle doit être rentable. La rentabilité ou le caractère économique se traduisent par la capacité du modèle à élaborer un nombre restreint de règles qui rendent compte d'un grand nombre de faits de langue (conformément à ce qu'on appelle aujourd'hui le principe de pertinence : maximum d'effets avec minimum d'effort). En didactique des langues, la rentabilité d'un modèle d'enseignement/apprentissage se mesure selon la vitesse d'acquisition de la langue par les apprenants. (T. Cristea, 1984 : 14)

parcours d'enseignement, conduisant à la réalisation d'un modèle d'apprentissage adéquat et rentable, au profit d'un public apprenant concerné. L'orientation collective doit permettre des parcours individuels : l'organisation collective des contenus (du curriculum) doit permettre des parcours individualisés.

Les acteurs du contrat d'interaction didactique

La formation des compétences communicatives en L' (langue seconde/langue cible) est un processus dynamique qui comporte les dimensions de toute action humaine. Le cadre communicatif peut être analysé selon les paramètres suivants : QUI ? Les instances de formation : les enseignants ; À QUI ? L'auditoire : les apprenants ; POURQUOI ? Les objectifs : généraux, particuliers, spécifiques ou opérationnels ; QUOI ? La programmation didactique : syllabus, contenus, programmes ; COMMENT ? La programmation méthodologique : les techniques de classe ; AVEC QUOI ? Les outils : didactiques et techniques ; QUAND ? Savoir gérer des actions placées dans le temps : un avant, un pendant et un après.

La programmation didactique concerne le syllabus, les connaissances à transmettre. On sélectionne et on hiérarchise des éléments nécessaires à la construction de l'expression en langue seconde, en tenant compte de la progression des résultats de l'acte d'apprentissage. Ces connaissances proviennent des vocabulaires fondamentaux, des structures fondamentales logico-grammaticales, des notions de culture et de civilisation véhiculées par la langue seconde, des structures des actes de langage aptes à instaurer et maintenir la communication entre les usagers de la langue respective.

La programmation méthodologique concerne la méthode, les stratégies et les techniques de classe. Elle doit répondre aux impératifs des deux théories : linguistique et pédagogique. Le long du temps, plusieurs positions méthodologiques se sont imposées, tour à tour, en fonction des approches théoriques en linguistique dont elles se réclament, de l'évolution des sciences du langage et de l'éducation.

Le CECR favorise une nouvelle approche de l'enseignement/apprentissage des langues étrangères, l'Approche par les Compétences (APC)⁵.

⁵ En voici quelques caractéristiques : 1. Les objectifs d'apprentissage sont définis, non en termes de disciplines, mais en termes de compétences. 2. Les activités d'apprentissage relèvent, non pas de la mémorisation de connaissances, mais de situations-problèmes à résoudre par la mobilisation de savoirs pluriels. 3. Les évaluations sont conçues, non pas en termes de restitution et application de connaissances retenues par les efforts de la

La notion de compétence

L'évolution de la linguistique de la langue vers une linguistique de la parole, qui place le sujet parlant au centre de la problématique de la communication verbale, se réalise suite à la prise en compte du contexte, donc de l'extralinguistique. Au locuteur idéal on oppose un locuteur réel, ayant une intention communicative qui le pousse vers l'action, un univers de croyances dans lequel il puise ses conceptions, ses mentalités. Il est capable de transmettre à travers sa parole divers types de relations qu'il entretient tout le long de l'échange avec ses interlocuteurs.

En didactique, le terme « compétence » signifie l'ensemble des connaissances et aptitudes qu'un apprenant doit acquérir ; c'est la maîtrise par le sujet parlant des règles implicites lui permettant de reconnaître et de produire des énoncés conformes à la norme linguistique utilisée. Elle incorpore plusieurs composantes hiérarchisées qui tiennent compte non seulement de la maîtrise des règles de grammaire (le linguistique) mais aussi des facteurs contextuels : les relations entre les interlocuteurs, le rapport entre la langue et les usagers, la situation de communication, l'extralinguistique. Cristea (1984 : 184) décrivait les sous-compétences indispensables à la maîtrise de la langue :

- une compétence systémique, qui rend compte de la maîtrise du système linguistique : phonétique, lexique, morpho-syntaxe ; le mot-clé est grammaticalité et se vérifie sur l'axe correct/incorrect.
- une compétence sociolinguistique, qui signifie la maîtrise par le sujet parlant de la relation entre la langue et ses usagers ; de la diversification par niveau de langue, en fonction des situations et des rôles et statuts des sujets parlants ; le mot-clé est adéquation.
- une compétence énonciative, qui demande la maîtrise par le sujet parlant de l'exploitation langagière des paramètres énonciatifs : interlocuteurs, relations intersubjectives, déictiques spatio-temporels, les modalités ; le mot-clé est énonciation.

mémoire, mais du point de vue de l'intégration et du transfert de connaissances en vue de leur mobilisation dans des situations complexes d'activité en situation réelle.

- une compétence discursive, qui conduit à la maîtrise des règles de l'interaction langagière, des stratégies discursives et de l'utilisation des divers types de discours appropriés aux divers contextes d'utilisation ; le mot clé est discours.
- une compétence textuelle, qui suppose des aptitudes permettant de comprendre et d'articuler correctement des séquences textuelles cohérentes ; le mot clé est texte.

Actuellement, le CECR propose une redéfinition de la compétence de communication qui prend en compte plusieurs composantes hiérarchisées de A1 à C2. Il insiste particulièrement sur la compétence de communication qui elle-même se décompose en plusieurs compétences :

- la compétence linguistique (phonologique, orthographique, lexicale, grammaticale, sémantique) ;
- la compétence sociolinguistique (dialectes et accents, différences de registre, marqueurs des relations sociales, règles de politesse etc.)
- la compétence pragmatique (qui contient les compétences fonctionnelle et discursive).

La compétence discursive

Selon le Cadre, « La compétence pragmatique traite de la connaissance que l'utilisateur/apprenant a des principes selon lesquels les messages sont : a. organisés, structurés et adaptés (compétence discursive) ; b. utilisés pour la réalisation de fonctions communicatives (compétence fonctionnelle) ; c. segmentés selon des schémas interactionnels et transactionnels (compétence de conception schématique) ». (CECR : 96)

La compétence discursive permet à l'apprenant d'ordonner les phrases en séquences afin de produire des ensembles cohérents et suppose une bonne connaissance de l'organisation des phrases, la maîtrise de leur enchaînement naturel et logique, de leur structure en termes de cohérence et cohésion, style et registre, efficacité rhétorique, ainsi que la capacité à structurer les informations de ses productions langagières selon un plan du texte. La compétence fonctionnelle « recouvre l'utilisation du discours oral et des textes écrits en termes de communication à des fins fonctionnelles particulières ». (CECR : 98)

Les micro-fonctions proposés par le Cadre (98) sont : donner et demander des informations, exprimer et découvrir des attitudes, faire faire (suggérer) établir des relations sociales, structurer son discours, remédier à la communication.

Les macro-fonctions sont des catégories utiles au fonctionnement du discours oral ou écrit : description, narration, commentaire, exposé, exégèse, explication, démonstration,

instruction, argumentation, persuasion etc. La compétence fonctionnelle recouvre aussi la capacité à utiliser des schémas d'interaction sociale. Les interactions sont structurées dans des suites d'actions comme : Question→réponse ; Déclaration→accord/désaccord ; Requête/offre/excuses →acceptation/refus.

Ressources linguistiques pour la compétence discursive

Discours et texte

L'évolution d'une linguistique de la langue vers une linguistique de la parole conduira à la mise en place de nouveaux concepts, dont celui de discours, un espace d'échanges et non une identité close. La pragmatique du discours connaîtra des développements importants, suite à la prise en charge du contexte dans les analyses linguistiques. Si le discours est un concept, le texte est un outil de travail : J.-M. Adam, dans l'idée de l'hétérogénéité textuelle, donne du texte la définition suivante : « Un TEXTE est une structure hiérarchique complexe comprenant n séquences – elliptiques ou complètes – de même type ou de types différents. » (Adam, 1992 : 34)

Pour Adam (1990 :23) entre le discours et le texte il y a des relations étroites :

DISCOURS = TEXTE + CONDITIONS DE PRODUCTION

TEXTE = DISCOURS – CONDITIONS DE PRODUCTION.

Si le discours est un concept, le texte est un outil de travail. Tout texte relève d'une catégorie de discours, d'un genre de discours. Les genres sont des activités sociales, elles font partie de la vie dans la société. Les typologies sont variées, elles dépendent des critères selon lesquelles on classe les discours/textes. Dans une perspective énonciative, Benveniste s'appuie sur l'appareil formel de l'énonciation, et parle des genres histoire (ou récit) et discours. Dans une perspective textuelle, Adam, admet l'existence de la séquence, niveau intermédiaire entre la phrase et le texte, et c'est celle qui donne la dominante au texte, qui est hétérogène : descriptif, narratif, argumentatif, explicatif, dialogal, etc. Dans la perspective communicationnelle, selon les caractéristiques du discours qui dépend de ses conditions de production situationnelles, on identifie le discours des médias, le discours politique, didactique, administratif, juridique, scientifique, etc. (Charaudeau, 2002 : 277-281).

Il n'y a pas de discours donc ni de texte à l'état pur ; la nouvelle linguistique, textuelle, parle de « macrostructure », ou de « superstructure », et prend pour hypothèse la nature

compositionnelle profondément hétérogène de toute production langagière. Adam prend en compte les séquences élémentaires dont il retient les séquences prototypiques suivantes : narrative, descriptive, argumentative, explicative (formes monogérées), et la séquence dialogale (forme compositionnelle polygérée). Au niveau textuel ces séquences se combinent pour créer des textes non homogènes.

L'énonciation

Cette linguistique place l'événement au centre de la réflexion, l'énonciation⁶ qui est « cette mise en fonctionnement de la langue par un acte individuel d'utilisation » (Benveniste, 1974, II : 80). Comme tout acte de langage, l'énonciation est la manifestation d'une intention attribuable à un sujet et se manifeste dans un lieu déterminé, à un moment donné. En tant que produit de l'acte d'énonciation, l'énoncé intègre ces informations extralinguistiques qui laissent des traces dans l'expression linguistique. Ces paramètres constituent l'appareil formel de l'énonciation, dont Kerbrat-Orecchioni (1980, 1997 ; 1990, 1992, 1994) décrit les différents éléments constitutifs : les protagonistes du discours (émetteur et destinataire(s)), la situation de communication (cadre spatio-temporel), les conditions générales de la production/réception du message (nature du canal, contexte socio-historique, contraintes de l'univers de discours etc.).

L'appareil formel de l'énonciation

Les déictiques, marqueurs personnels et spatio-temporels, désignent, à l'intérieur de l'énoncé, les éléments constitutifs de toute énonciation : des actants (un locuteur et un allocutaire), qui se trouvent dans l'espace à un endroit déterminé, dans un temps, au moment de l'énonciation. La série représentative des déictiques forment l'axe : je/tu-ici-maintenant. Aucun référent précis ne peut être attribué à ces mots si l'on ne connaît pas les actants et le cadre spatio-temporel de l'énonciation.

⁶ « En tant que réalisation individuelle, l'énonciation peut se définir, par rapport à la langue, comme un procès d'appropriation. Le locuteur s'approprie l'appareil formel de la langue et il énonce sa position de locuteur par des indices spécifiques, d'une part, et au moyen de procédés accessoires, de l'autre. » (Benveniste, 1974, II : 82)

Les indices de la personne

Selon Benveniste, la théorie linguistique de la personne verbale se constitue sur la base des oppositions qui font la différence entre les personnes qui énoncent et la non personne, dont on parle : **Je /tu/ +PERSONNE** / vs / **il/ -PERSONNE**.

Dans une grille d'analyse on propose de décrypter :

- Le couple je-tu, les personnes participantes à l'acte de communication.

La référence des indices « je » et « tu » change en fonction de l'énonciation, chaque fois qu'un des interlocuteurs prend la parole. Selon Benveniste, la fonction de « je » et « tu » n'est pas représentative, mais indicative⁷; ces formes ne peuvent être identifiées que dans une instance de discours particulière, concrète (contrairement à « il », dont la référence reste étrangère à l'énonciation).

Les personnes « je » et « tu » sont les seules « personnes » participantes au dialogue, elles se caractérisent par leur unicité spécifique ; le « je » qui énonce, le « tu » auquel « je » s'adresse sont chaque fois uniques, mais « il » peut être une infinité de sujets, ou aucun ; en même temps, ces personnes sont inversibles : « je » peut devenir « tu » quand il est pris pour un destinataire et « tu » peut devenir « je » dès qu'il décide de prendre la parole en devenant énonciateur. Entre « je » et « tu » il y a une différence : « tu » représente la « personne non-subjective » en face de « je », la « personne subjective ».

- La troisième personne, « il/elle », qui est en fait une « non personne ».

Elle est appelée ainsi en raison de son aptitude à référer à des objets, à des éléments neutres ou abstraits (il=le mensonge), ou même à rien (il neige). Dans un même discours, la référence de l'indice « il » varie selon l'énoncé. On peut expliquer ainsi les emplois particuliers de la 3e personne dans le domaine de la « parole ».

- Les pluriels nous et vous

Selon Benveniste ce sont des formes qui expriment des personnes « amplifiées » et « diffuses ». Nous peut être inclusif ou exclusif de vous. Nous désigne (je+d'autres) et vous (tu+d'autres) : nous = je + je (+ je...) ; je + tu (+tu...) ; je + il (+il...) ; vous = tu + tu (+ tu...) tu + il (+ il...).

- Le pronom on

⁷ « Les formes “ je ” et “ tu ” ne renvoient pas « à la réalité » ni à des positions « objectives » dans l'espace ou dans le temps, mais à l'énonciation, chaque fois unique, qui les contient. » (Benveniste, 1966, I, 254).

On ne peut désigner que des humains ; invariable en genre et nombre, il ne peut être que sujet de la phrase, associé à un verbe à la troisième personne du singulier. Sa valeur générique renvoie à la forme correspondante du pronom soi : Quand on aime, on ne pense pas à soi. À l'intérieur de la même phrase, le pronom on peut changer de référent : Si on (nous) va au concert, on (ils) nous fait entendre de la bonne musique classique. Dans ce mouvement, on n'est pas sensible à l'opposition « personne » (nous) / « non personne » (ils). Dans cette fonction d'échangeur, le pronom on permet le passage de la subjectivité de l'énonciateur vers la constatation de généralité de la non personne.

La deixis spatio-temporelle

Ces « indices d'ostension », pronoms, démonstratifs, adjectifs, adverbes, actualisent les coordonnées spatio-temporelles de l'énonciation.

Les déictiques spatiaux

Selon le type de référence, l'interprétation des déictiques spatiaux conduit à la réalisation de plusieurs types de repérage spatial : absolu, contextuel, cotextuel. Du point de vue morphosyntaxique, ces éléments se distribuent en deux classes : les démonstratifs (adjectifs et pronoms) et les adverbiaux, qui se distribuent en couples d'opposition : ici/là, là-bas ; près/loin ; à droite/à gauche ; devant/derrière, ceci/cela etc. Il ne faut pas confondre ces déictiques qui renvoient au contexte extralinguistique avec les démonstratifs à valeur anaphorique qui renvoient au cotexte linguistique.

Les déictiques temporels

Ils prennent pour origine le moment où l'énonciateur parle, moment qui est considéré T₀, et qui correspond au présent linguistique. On distingue les types de repérage absolu, objectif, déictique, rapporté au moment de l'énonciation et non-déictique, rapporté à un élément du cotexte linguistique. C'est le cas des repères co (n) textuels : alors, ce jour-là, le lendemain, la veille, deux jours plus tôt, une semaine plus tard, cinq mois auparavant, etc. Il est venu me voir la veille de son départ. (La veille de son départ est un moment inclus dans l'énoncé, à l'intérieur duquel il trouve sa référence.)

Subjectivité déictique/vs/Subjectivité affective ou évaluative

C. Kerbrat-Orecchioni (1997:149) distingue deux types de subjectivité exprimés dans l'énoncé : déictique et affective ou évaluative.

- Les déictiques se rapportent à la position de l'énonciateur et expriment sa subjectivité ; ce sont les embrayeurs qui embrassent le discours dans le contexte de sa production.
- Les éléments subjectifs affectifs ou évaluatifs, comme « bien », « grand » ou des affectifs comme « drôle », « pauvre », etc. peuvent être toujours contestés dans le cadre de la communication, car ils dépendent de la nature individuelle du sujet d'énonciation (Kerbrat-Orecchioni, 1997 : 149).

Les référents des déictiques varient avec la situation d'énonciation, alors que les référents des unités non déictiques sont relativement stables. Cela pose le problème des types de référence : (a) absolue, (b) relative au contexte linguistique et (c) relative à la situation de communication, ou déictique. Dans cette perspective, on oppose la déixis indicielle ou situationnelle à la déixis anaphorique ou cotextuelle.

Énonciation et polyphonie

La contestation de l'unicité du sujet parlant se retrouve à l'origine des deux courants distincts dans les sciences du langage : le dialogisme⁸ de M. Bakhtine, selon qui la caractéristique fondamentale de toute parole c'est qu'elle contient en elle une/des parole(s) antérieure(s) ; et la polyphonie de Ducrot qui considère l'activité énonciative comme étant le résultat de plusieurs « voix » qui viennent s'exprimer dans le discours.

A partir des distinctions : (1) Locuteur/vs/allocutaire⁹ ; (2) Énonciateur/vs/énonciataire (destinataire)¹⁰, par la théorie de la polyphonie, Ducrot introduit une troisième opposition à deux niveaux : locuteur/vs/énonciateur ; allocutaire/vs/destinataire¹¹.

Les connecteurs argumentatifs

Les connecteurs rendent compte de l'organisation de la structure argumentative des énoncés. Selon Anscombe et Ducrot, dans la communication authentique, l'informativité est seconde par rapport à l'argumentativité.¹²

⁸ « Aucun énoncé en général ne peut être attribué au seul locuteur : il est le produit de l'interaction des interlocuteurs et, plus largement, le produit de toute cette situation sociale complexe, dans laquelle il a surgi. » (Bakhtine, cité par Todorov, 1981 : 50)

⁹ Le locuteur est celui qui profère l'énoncé, l'auteur des paroles émises, de l'énonciation. C'est au locuteur que renvoient les pronoms de la première personne. L'allocutaire est la personne à qui l'énonciation est censée s'adresser, l'être à qui les paroles sont dites.

¹⁰ L'énonciateur est l'agent - source des actes illocutionnaires, l'instance qui assure le contenu de l'énoncé et se porte garant de sa vérité. Le destinataire est la personne censée être l'objet des actes illocutionnaires, le patient de ces actes.

¹¹ Marie m'a annoncé qu'elle arrive demain. J'irai à la gare. On constate que le locuteur L, celui qui profère cet énoncé est différent de l'énonciateur, E, celui qui en a la responsabilité.

Deux principes fondamentaux régissent les relations entre les arguments : le principe de contradiction argumentative (**mais**)¹³ et le principe de force argumentative (**même**).¹⁴

Polyphonie et discours rapportés

Le discours d'autrui peut être repris sous différentes formes : discours direct, discours indirect et discours indirect libre. Ces mécanismes linguistiques peuvent être expliqués par la polyphonie, en identifiant les points de rencontre entre différentes sources énonciatives. Une situation d'énonciation de base intègre une autre situation d'énonciation, différente et distincte. L'énonciation de base est une énonciation source, énonciation citante ; en tant que discours citant, elle accueille les paroles de l'énonciation seconde, citée, qui devient discours cité. L'imbrication de ces discours se réalise en fonction des stratégies énonciatives de mise en scène la parole citée. La gestion des différences d'ordre morpho-syntaxique, des modalités de conservation et d'intégration de la source énonciatrice seconde dans la source énonciative première, de la fidélité du discours cité par rapport à sa manifestation première rend compte de l'hétérogénéité constitutive ou montrée des sources énonciatives.

Conclusions

Considérée comme une linguistique appliquée à l'enseignement du français, la didactique du Français Langue Étrangère fait actuellement partie de la Didactique des Langues-Cultures et s'inscrit dans la ligne d'action créée par le Cadre Européen Commun de Références. Elle reste pourtant attachée à la linguistique, qui lui fournit le corpus à enseigner et aussi des stratégies, des méthodes et des techniques issues de ses plus récentes recherches et théories. Dans ces conditions, le corpus à transmettre pour la formation de la compétence discursive se retrouve dans les recherches les plus récentes en linguistique

¹² « Le sens d'un énoncé comporte, comme partie intégrante, constitutive, cette forme d'influence que l'on appelle la force argumentative. Signifier, pour un énoncé, c'est orienter. De sorte que la langue, dans la mesure où elle contribue en première place à déterminer le sens des énoncés, est un des lieux privilégiés où s'élabore l'argumentation. » (Anscombe et Ducrot, 1983 : 6)

¹³ P mais Q

¹⁴ même : différents sens : « d'exclusion », « spécifiant », « d'enchérissement ».

RÉFÉRENCES BIBLIOGRAPHIQUES :

- ADAM, Jean-Michel, 1990 : Éléments de linguistique textuelle, Mardaga, Bruxelles-Liège.
- ADAM, Jean-Michel, 1992 : Les textes : types et prototypes, Nathan, Paris.
- ANSCOMBRE, Jean-Claude, DUCROT, Oswald, 1976 : « L'argumentation dans la langue », in : Langages, n°42.
- ANSCOMBRE, Jean-Claude, DUCROT, Oswald, 1983 : L'argumentation dans la langue, Mardaga, Bruxelles.
- BENVENISTE, Émile, 1966/1974 : Problèmes de linguistique générale, 2 volumes, Paris, Gallimard.
- CERVONI, Jean, 1987/1992 : L'énonciation, PUF, Paris.
- CHARAUDEAU, Patrick, 1992 : Grammaire du sens et de l'expression, Hachette, Paris.
- CHARAUDEAU, Patrick, MAINGUENEAU, Dominique (dir.), 2002 : Dictionnaire d'analyse du discours, Le Seuil, Paris.
- COCULESCU, Steluta, 2011 : La pragmatique, une linguistique de la parole, Editura Universitatii Petrol si Gaze din Ploiesti.
- COCULESCU, Steluta, 2011 : La pragmatique du discours. Approche théorique et applications pratiques, Editura Universitatii Petrol si Gaze din Ploiesti.
- CRISTEA, Teodora, 1984 : Linguistique et techniques d'enseignement, Universitatea din Bucuresti.
- DUCROT, Oswald, 1972 : Dire et ne pas dire. Principes de sémantique linguistique, Hermann, Paris.
- DUCROT, Oswald, 1980 : Les mots du discours, Les Éditions de Minuit, Paris.
- DUCROT, Oswald, 1984 : Le Dire et le Dit, Les Éditions de Minuit, Paris.
- ÉLUERD, Roland, 1985 : La pragmatique linguistique, Nathan, Paris.
- GARRIC, Nathalie, CALAS, Frédéric, 2007 : Introduction à la pragmatique, Hachette, Paris.
- KERBRAT – ORECCHIONI, Catherine, 1980, 1997 : L'énonciation. De la subjectivité dans le langage, Armand Colin, Paris.
- KERBRAT – ORECCHIONI, Catherine, 1990/1992/1994/1998 : Les interactions verbales : 1990/1998, Approche interactionnelle et structure des conversations ; 1992, La relation interpersonnelle ; 1994, Variations culturelles et échanges rituels, Armand Colin, Paris.
- MAINGUENEAU, Dominique, 2010/2012 : Manuel de linguistique pour les textes littéraires, Armand Colin, Paris.

TODOROV, Tzvetan, 1981 : Mikhaïl Bakhtine : le principe dialogique, Éditions du Seuil, Paris.

TOMASSONE, Roberte, 1996 : Pour enseigner la grammaire, Delagrave, Paris.

TUȚESCU, Mariana, 1998 : L'Argumentation. Introduction à l'étude du discours, Editura Universității București.

Ouvrages collectifs :

- Le cadre commun de référence pour les langues, 2001, Le Conseil de l'Europe
- Programele de formare « Inițiere în tehnologia informației ». Manuel de formation des professeurs de Français. Projet du ministère de l'Éducation, de la Recherche, de la jeunesse et du Sport- SIVECO, POSDRU/87/1.3/S/62771, 2007-2013.

***AN ANCIENT APHORISM FROM IUSTINUS IN DEMETRII PRINCIPIS
CANTEMYRII INCREMENTORUM ET DECREMENTORUM AULAE
OTHMAN[N]ICAE HISTORIA***

Claudia Tărnăuceanu, Assoc. Prof., PhD

”Al. Ioan Cuza” University of Iași

Abstract: Dimitrie Cantemir, a scholar and a voivode of Moldavia, put himself on the map in the Europe of the 18th century, due to his paper on the history of the Ottoman Empire (Incrementorum et decrementorum Aulae Othman[n]icae historia), written in Latin. Although he wrote about the history, culture and civilization of an oriental empire, the scholar did not forget about the specificity of the public he addressed, formed of the intellectual European elite, consequently, when the analyzed topic asked for or even imposed it, he did not hesitate to provide references to the exempla selected from the Greek-Roman Antiquity. A reply, which contains an aphorism, said to belong to the Sultan Bayezid II in the chronicle dedicated to his reign, offers the author the occasion to provide further explanation as a note, by using a quotation from M. Iunianus Iustinus. Although he suggested that the emperor himself had made an allusion to the quote from Iustinus, we believe that this association is more likely to belong to the Romanian scholar.

Keywords: Dimitrie Cantemir, Iustinus, Ottoman Empire, Latin language, Bayezid II

Dimitrie Cantemir, the voivode of Moldavia and a humanist savant, has become known in the Europe of the 18th century especially due to his book about the history of the Ottoman Empire (Incrementorum et decrementorum Aulae Othman[n]icae historia), elaborated in Latin, around the year 1716, at the request of the Academy of Berlin¹. An

¹ Though the paper was written in Latin, in Europe the English translation was diffused, unfortunately, made by Nicholas Tindal, with the title: The History of the Growth and Decay of the Othman Empire (London, 1734-1735 and 1756), after which other editions in different languages were created. The entire Latin text was published as it follows: Dimitrie Cantemir, Creșterile și descreșterile Imperiului Otoman. Textul original latin în forma finală revizuită de autor, the facsimile of the manuscript Lat-124 from Houghton Library, Harvard University, Cambridge, MASS, with an introduction by Virgil Căndea, București, 1999, and in the critical

impressive work, structured in three books, among which the first two refer to the birth and ascension of the Ottoman power, while the third – to its decadence, the chapters present the ruling periods of the sultans, following the order of succession to the throne. The work is extremely rich in information, not only historical, but also ethnographic, geographic, ethnographic etc. Many of these piece of information are to be found in the ample notes and commentaries (Annotationes) which accompany every chapter². If there are doubts regarding the quality and precision of the historical material, for the Romanian scholar wrote his work while he was exiled in Russia and did not have direct access to the Ottoman sources, being forced to count on the European sources and on the personal memory, information about the beliefs, habits, daily life of the Turks is credible and authentic, being based on the author's own observations.

Although he wrote about the history, culture and civilization of an oriental empire which had transmitted both fascination and fear to the entire Europe for some centuries, Cantemir did not forget about the specificity of the public he addressed, formed of the intellectual ellites of Europe, trying to keep the interest alive and to facilitate the understanding of some aspects specific to the Muslim world through explanations, commentaries and analogies with the aspects of the European culture and civilization. This is the reason why, when the treated topic allows it or even imposes it, he does not hesitate to make allusions to the exempla selected from the Greek-Roman antiquity that the author knew well enough from various sources, often not directly consulted, but through a medio- or Neo-Latin means. Among this sources is the epitome known as *Historiae Philippicae*, created by M. Iunianus Iustinus based on the histories of Pompeius Trogus, referred to by the scholar and

edition *Demetrii Principis Cantemirii Incrementorum et decrementorum Aulae Othman[n]icae sive Aliothman[n]icae historiae a prima gentis origine ad nostra usque tempora deductae libri tres*, praefatus est Virgil Căndeia, critice edidit Dan Slușanschi, Timișoara, 2001 (reprinted in 2002). Recently, in 2015, a second critical edition appeared, edited by Octavian Gordon, Florentina Nicolae and Monica Vasileanu, accompanied by the translation in Romanian belonging to Ioana Costa, the introductory word signed by the academician Eugen Simion and the introductory study by Stefan Lemny. The examples in Latin that we will provide, accompanied by our translation, in this study, will be excerpted from the critical edition from 2002, with the indication of the book, chapter and the manuscript page. From now on, we will use the abbreviation IDAO for this work of Cantemir.

² Dimitrie Cantemir had spent almost 22 years of his lifetime as a hostage, having been sent by his father, the voivode of Moldavia, Constantin Cantemir, to Constantinople.

even quoted³. It has no relevance whether at that time, when the history of the Ottomans, Cantemir had a Latin volume of Iustinus or he took fragments from a secondary source, writing in a time when the disclosure of the used sources was often neglected (Cantemir himself frequently omitted to mention the name of the authors and the works used as sources, in most cases, he only wrote *Turcae tradunt* etc.), the correct quoting of some fragments (not only from Iustinus) deserves to be appreciated.

One reply, reproduced indirectly, attributed to the sultan Bayezid II and included in the text of the chronicle dedicated to the reign of this emperor, offers to the author the occasion to provide further explanation in *Annotationes* and, in the same time, a completion, by using a fragment from *Historiae Philippicae*⁴. Having been forced by his son, the future sultan Selim I, to abdicate, Bayezid II expressed his refusal to stay in Constantinople (which had become Istanbul during the time of his predecessor) using a paremiological expression: *Selim patrem precatur, ut in Novo remaneat Palatio, se enim novo imperio, et Veteri Palatio contentum fore. Pater ulterius instat, addens 'duos gladios eadem vagina capi non posse'*. – IDAO, II, II, 117 – “Selim asks his father to stay in the new palace, for he will be happy with the new reign, but with the old palace. The father insists more on <going>, adding that ‘two swords cannot fit into the same scabbard’”. The proverb, ‘*duos gladios eadem vagina capi non posse*’, is meant to concisely, suggestively and powerfully characterize the situation in which the former emperor was, underlining the necessity of self-exile⁵. Its presence in the text is not surprising. The Romanian scholar usually introduces proverbs in the text, some of them

³ The ancient writer abbreviated the work (from which the title was borrowed), which was lost, unfortunately, created in the 1st century by Pompeius Trogus, called by Iustinus *vir priscae eloquentiae* (Praefatio 1, in M. Iuniani Iustini *Epitoma Historiarum Philippicarum* Pompei Trogi, edidit Otto Seel, Stuttgart, 1985, p. 1).

⁴ Despite the scientific character of the work, following the good humanist tradition, Cantemir frequently uses the reproduction, in *oratio recta* sau *obliqua*, of dialogues, discourses and even of the letters of the characters, in order to make the historian discourse more expressive and even authentic.

⁵ Agiemin Baubec mentioned it among the Turkish proverbs that he gathered (in the volume *Proverbe turcești, Cuvînt înainte* by A. Baubec and N. Constantinescu, București, 1972, p. 104), including it in the contextual field of “measure”. The proverb is to be found also in the Romanian paremiology, with the following completion: “It is impossible for two swords to be placed in the same scabbard and for two kings to rule the same poor country” (*Proverbe românești*, anthology, established text, glossary, thematic index, postface and bibliography by George Muntean, București, 1984, p. 207). Moreover, an interpolation in *Letopisețul Țării Moldovei* de la Aron Vodă încoace of Miron Costin mentions „Ten dervishes will sit on a carpet, but two rulers in a country, never, says a Turkish proverb” (v. Miron Costin, *Opere*, București, 1958, p. 367).

offered explicitly as examples of the oriental wealth of proverbs, others exploited for their expressive virtues and their figurative force, envisaging the elicitation of a specific reaction from the reader. In this situation, Cantemir considers it is necessary to offer, in a note, a completion and, in the same time, a clarification of the sultan's reply, using a quotation from Iustinus, which contains an aphorism expressing the same idea, and suggesting that the association with the ancient fragment was done by the emperor himself: *Alluisse videtur ad Alexandri M(agni) dictum: 'non posse mundum duobus Solibus regi, nec orbem summa duo Regna, salvo terrarum statu, habere' Iustin(us). Lib(ro) II⁶. Cap(ite) 12⁷– IDAO, Ann. II, II, 138 – “It seems that an allusion was made to the words of Alexander the Great: ‘that the universe cannot be governed by two suns and the entire world cannot have two rulers without breaking the status of the lands’, Iustinus, in Book 11, chapter 12”⁸.*

⁶ It was a mistaken reference to a quotation from Iustinus (Iustin(us). Lib(ro) II. Cap(ite) 12 – IDAO, Ann. II, II, 138 (ξ)) from the critical edition IDAO (2002), which does not belong to the author, but it is due to an error of desktop publishing (a dreadful confusion between the Arabian number 11 and the Roman one II). The accession of the facsimile of the manuscript Lat-124 published in 1999 is enough in order to settle this issue.

Unfortunately, the error was also perpetuated in the Romanian translation, made by Dan Slușanschi, published under the title *Istoria creșterilor și a descreșterilor curții Othman[n]ice sau Aliothman[n]ice de la primul început al neamului, adusă până în vremurile noastre, în trei cărți* (vol. I, București, 2012, p. 251).

⁷ Formulated almost identical, the phrase also appears at Rufus Curtius: *De rebus gestis Alexandri Magni, regis Macedonum : Ceterum nec mundus duobus solibus potest regi, nec duo summa regna salvo statu terrarum potest habere* (Quinti Curtii Rufi De rebus gestis Alexandri Magni libri supersites ex editione Frid. Schmieder, cum supplementis, notis et interpretatione in usum Delphini, variis lectionibus, notis variorum, recensu editionum et codicum et indice locupletissimo accurate recensiti, Liber IV, 11, 22, Londini, 1825, p. 307). The author was probably inspired by the same source as Pompeius Trogus, abbreviated by Iustinus (W. W. Tarn, *Alexander the Great*, volume II, *Sources and Studies*, Cambridge, 2002, p. 80). The same idea is transmitted by the historian Diodorus Siculus in Book XVII, 54, 5, of the universal history Diodorus Siculus. Diodorus of Sicily in Twelve Volumes with an English Translation by C. H. Oldfather. Vol. 4-8. Cambridge, Mass.: Harvard University Press; London: William Heinemann, Ltd. 1989 (<http://data.perseus.org/citations/urn:cts:greekLit:tlg0060.tlg001.perseus-eng1:17.54.5>). Cantemir does not allude to these two works which he seems not to have known.

⁸ About the occurrence of some versions of this aphorism, both in Romanian and in Turkish and in other languages, see Viorica Dinescu, *La contribution de Démètre Cantemir à la parémiologie turque*, în *Dacoromania. Jahrbuch für östlich Latinität*, herausgegeben von Paul Miron, 2/1974, Freiburg, München, p. 356, n. 48 și n. 49.

If the reply attributed to the sultan is inspired, we're convinced, by the used Turkish sources⁹, it is difficult to appreciate if the explanation, containing a clear reference to Iustinus, existed in any of the sources that Cantemir used. Of course, the education of the sultan would have allowed him to make allusions to ancient events. Cantemir himself characterized him, based on the testimonies of the Turkish historians (*si Turcarum historicis habenda est fides*) as the biggest protector of the scholars (*summusque eruditorum fautor*), underlining the fact that "he himself was skilled at so many things, which made an educated individual to be considered by one's fellow citizen not only a ruler of the state, but also a prince of learning" (*ipse adeo omnium rerum, quae eruditum hominem constituunt, fuit peritus, ut a suis popularibus non Imperii solum, sed et doctrinae Princeps haberetur* – IDAO, II, II, 119-120).

The personality of Alexander the Great has always casted a specific spell both during the Antiquity and the epochs that followed, both in Europe and in the Asian territories conquered by him, it was created and spread a real myth of the hero conqueror of the world. It is normal for the Ottoman sultans, motivated by the ambition of conquerors, to have been familiarized with the image of the Greek hero and with the ancient works which present history, either directly or indirectly, through the means of translations, summaries. Despite all these, we cannot have any certainty that Bayezid would have known the writing of Iustinus and that he would have been influenced by it in this situation. We believe that it is safer to think that this association belonged to Cantemir itself, and the Romanian scholar inserted it in order to offer a piece of explanation to the European public who knew Latin and had a serious classic culture. We do not exclude the possibility that the analogy was first made by the

⁹ For example, the Turkish historian Hoca Sadettin Effendi, mentioned by Cantemir in *Praefatio* (IDAO, Praef., 16), in the chronicle *Tâcü't-Tevârih* (ed. Ismet Parmaksioğlu, Ankara, 1999, p. 148), justifying the decision of Selim I of killing their brothers and their sons, being linked to the proverb, showing that neither people nor soldiers will find their peace with two sultans in the country, just like two swords which do not fit in a scabbard and two lions in a cage. The reply which Cantemir attributed to sultan Bayezid II was later taken from the English translation of Cantemir's work and reproduced in the works of some European historians who wrote about the Ottoman Empire (e. g. F. A. Neale, *Islamism: Its Rise and its Progress or the Present and Past Condition of the Turks*, vol. II, London, 1854, p. 113; *The Modern Part of an Universal History from the Earliest Accounts to the Present Time*, compiled from original authors by the authors of the ancient part, vol. X, London, MDCCLXXXI, p. 17).

Turkish scholars and that it was diffused in the Ottoman intellectual environments, where he could have been taken by Cantemir¹⁰.

Except for the intention of informing people on historical events, the insertion of the sultan's reply reproduced indirectly in the text of the Ottoman history (addens 'duos gladios eadem vagina capi non posse'), and also of the ancient quotation represents, in fact, a rhetorical procedure largely spread in the humanist historiography. The appeal to metaphoric expressivity (found in the sayings presented in the two replies), envisages the underlining of the encapsulated idea, the process of informing, the catching of the benevolent reader (*benevoli Lectoris*) and one's relaxation.

Even if they are not always in accordance with the historical truth, interesting details, completed and clarified by references to literary sources, inculcate Cantemir's text with expressiveness and flavour, offering a pleasant and instructive reading even to the modern reader.

¹⁰ Cf. Viorica Dinescu, op. cit., p. 136: „Le proverbe pourrait constituer un exemple concluant pour l'absorption de certains aphorismes (facilité tant par la profonde vérité, ayant une grande force de généralisation qu'ils renferment, que par une personnalité du premier ordre, passée, elle-même, dans la légende)”. [The proverb could constitute an eloquent example for the absorption of specific quotations (facilitated so much by the deep truth, having a great generalizing force that they englobe in a character of great force that has become a legend. – our translation].

CURRENT THEORIES OF TRANSLATION: BETWEEN INTUITION, GRADUAL EVOLUTION OF MEANING AND POETIC FREEDOM

Diana-Domnica Dănișor

Assoc. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract: Due to the impenetrable nature of language, translation always involves intuition, sliding and a certain poetic freedom. It is constantly situated between impersonal mimetism and pure organic approach, opening a space for the alterity of the text just within the translator's subjectivity. The small slides operating in the course of translation pave the way to differences that mark the quality of a translation as compared to the source text. Beyond language, the alterity of the translator as reader makes him internalize the text to translate in order to transform it. To translate is to formulate in a language or a non-verbal sign system something which, while processing the source-text, is extracted from one's own subjective experience.

Keywords: translation, intuition, slide of meaning, poetic freedom, alterity

Introducere

Traducerea este actul de dialogare a limbilor între ele, prin care acestea se îmbogățesc, împrumutând unele de la altele, generând interacțiuni fluide și lipsite de violență, dar și fricțiuni, tensiuni, trădări repetate care forțează limbajul să dea dovadă de elasticitate, de deschidere creativă.¹ Traducerea implică întotdeauna o parte de intuiție, o alunecare de sens și o anumită „libertate poetică”.² Dar, pentru ca noțiunea de libertate poetică să capete sens, trebuie să admitem că traducătorul este o ființă umană cu subiectivitate proprie: traducerea se naște dintr-o întâlnire între alteritatea subiectului traducător și discursul controlat de raționalitatea minții care eliberează din magma subconștientului un limbaj extras din

¹ Fruner S., Translation or How to Write: What Do You Think?, în Ouriou S. (dir.) Beyond Words. Translating the World, Banff: Banff Centre Press, 2010, p. 8 și 10.

² Morisset V., BLA BLA, 2011, <http://blabla.onf.ca/>

experiență ce provoacă necesitatea creării unei noi scriituri.³ Traducerea este o experiență eminamente subiectivă, profesionalismul traducătorului depinzând în mare parte de capacitatea sa de a raționaliza procesele subiective care domină în timpul traducerii care se situează constant undeva între mimetismul impersonal și abordarea organică pură, deschizând un teritoriu alterității textului în interiorul subiectivității traducătorului (impactul textului asupra subiectivității cititorului/traducător).

În cadrul traducerii, întâlnim adesea alunecări de sens, căci limba-sursă și limba-țintă a unei traduceri nu posedă efectiv aceleași resurse și nu oferă aceleași posibilități, dar cu toate evoluțiile graduale ale sensului și infidelitățile pe care le implică, traducerea nu este un simplu instrument de difuzare, ci un mod de deschidere a textului, de chestionare și de înțelegere a acestuia „dincolo de propriile limite spațiale și temporale”⁴.

O traducere ideală, metadiscurs asupra originalului, este cea care stabilește un raport de dialog deschis cu textul-sursă pentru a-i dezvălui posibilitățile⁵. Traducerea are drept efect resituarea textului în spațio-temporalitatea imediată a cititorului, căci o traducere nu este stabilă, ci înscrisă în fluiditate.

În fața diverselor strategii ale traducerii, când textul este text transformat prin subiectivitatea traducătorului sau a cititorului, text transpus în spațio-temporalitatea lecturii, text ce transpune posibilitățile textului, ne întrebăm până unde putem merge în practicile traducerii, abordând strategiile de mimare, de transpunere sau adaptare? Dincolo de limbaj, alteritatea traducătorului ca cititor ce interiorizează textul de tradus pentru a-l transforma în sine, ne face să înțelegem traducerea ca „recontextualizare mai degrabă fenomenologică” decât interpretativă. Este dificil, în fața tuturor chestiunilor ce vizează traducerea și abordarea ce trebuie privilegiată (mimetică, analogică sau organică), ca traducătorul să se decidă ce postură să adopte în fața textului de tradus. De fapt, nu există vreo formulă magică pentru a

³ Bush P., The writer of translation, în Bassnett S. și Bush P. (dir.) The Translator as Writer, Londres/New York: Continuum, 2006, p. 25.

⁴ Guix J.G.L., The translator in Aliceland: on translating Alice in Wonderland into Spanish, 2006, în Bassnett și Bush (dir.), The Translator as Writer, Londres/New York: Continuum, p. 96.

⁵ Chatonsky G., Tra(ns)duction (la perception des informations), 2009, în Cauty D., Bonin V. și Chatonsky G., Angles arts numériques, Montréal, Elektra p. 93.

decide cum trebuie să fie o traducere bună⁶: trebuie autorizate libertatea poetică, fenomenele de tra(ns)ducție, strategiile intervenționiste, transmesisul⁷ și erotica traducerii⁸.

Teoriile lingvistice ale traducerii⁹, situate în prelungirea structuralismului, se pretind a fi de o mare obiectivitate. Traducerea, având drept obiect limba, își propune ca scop să dea, într-o limbă țintă, aceleași sensuri ale cuvintelor, frazelor și ansamblului textului¹⁰ pe care acestea le-ar avea în limba sursă. Din această perspectivă, textul are o singură dimensiune, fiind considerat o entitate închisă, autonomă, exterioară observatorului și total independentă de el, dar și independentă de toate textele care au existat înaintea lui și care ar putea exista după. Este logic ca în această optică textul să nu vehiculeze decât un singur sens, cel pe care autorul l-a dorit prin utilizarea elementelor lingvistice (cod) a căror lectură permite reconstruirea sensului (sensul nu poate fi codat decât într-un singur fel, ce dă loc unei producții lingvistice decodabile de manieră reversibilă pentru a reda sensul inițial). Pentru a oferi o traducere „fidelă”, trebuie transcodate cuvintele ce constituie textul, sensul aflându-se în cuvinte și în înlănțuirea acestora (lexic + sintaxă), existând o relație obligatorie între prezența cuvintelor și locul lor în frază și traducerea ce trebuie oferită acestora (textul poate fi descompus în elemente sau unități elementare de semnificație, fiecare putând face obiectul unei traduceri într-o altă limbă, deoarece pot fi analizate separat). Traducerea constă în reperarea elementelor preexistente și în poziționarea și aranjarea lor (asemenea pieselor unui puzzle) pentru a da o imagine cât mai apropiată de imaginea virtuală a textului ce trebuie reconstituit în limba țintă, întregul fiind egal cu suma părților: această concepție despre traducere se află la originea lucrărilor relative la traducerea automată (și la impasul pe care-l constatăm astăzi în legătură cu aceasta).¹¹

⁶ Gauthier J., *Enjeux de traduction, Les théories de la traduction à la rencontre de l'hypermédia*, 2013, <http://nt2.uqam.ca/fr/dossiers-thematiques/enjeux-de-traduction#18>

⁷ Beebe T.O., *Transmesis. Inside Translation's Black Box*, New York, Palgrave Macmillan, 2012, p. 7.

⁸ Silver K., *The Erotic Place of Translation*, în Ouriou S. (dir.), *Beyond Words. Translating the World*, Banff: Banff Centre Press, 2010, p. 12-13.

⁹ Durieux Ch., *Vers une théorie décisionnelle de la traduction*, *Revue LISA/LISA e-journal*, Vol. VII, n°3 | 2009, 349-367.

¹⁰ Acest punct de vedere este apărut de Newmark P. în *A Textbook of Translation*, New York/Londres: Prentice Hall, 1988 : “We do translate words because there is nothing else to translate; there are only the words on the page; there is nothing else there”, p. 73.

¹¹ Această abordare, foarte răspândită în mediul școlar și universitar, ce preconizează un demers contrastiv, a dat loc comparatismului erijat în metodă de traducere, ilustrarea tip a aplicării acestei abordări limbilor engleză-

Conform teoriei lingvistice, evaluarea traducerii se face în raport cu textul sursă, prin aplicarea proprietății analogice a reversibilității: se dorește să se vadă dacă se regăsesc în traducere toate elementele prezente în textul original¹², aprecierea traducerii fiind făcută doar cu referință la dimensiunea sa lingvistică în raport cu textul original. Este vorba despre o fidelitate față de forma textului original, o fidelitate à la lettre, totul fiind prezent în textul original, sensul fiind în cuvinte (pentru traducere fiind suficientă mobilizarea cunoștințelor lingvistice).

O traducere frumoasă este o reconstrucție, într-o altă limbă a ideilor percepute în înlănțuirea cuvintelor în limba originală.¹³ G. Mounin, vorbind despre problemele traducerii prin raportare la o femeie frumoasă, spune că „dacă este frumoasă, este infidelă, și dacă este fidelă, nu este frumoasă”. Cu cât traducerea textului tinde spre literalitate în limba străină, cu atât mai mult ea riscă să se îndepărteze de textul de plecare¹⁴: ea cere echivalențe trecând de la o gramatică la alta, dar acestea nu există întotdeauna¹⁵, pentru a institui o relație între textul sursă și textul țintă¹⁶. O traducere, oricât de apropiată ar fi de textul sursă, pune numeroase probleme, deoarece nu poate niciodată să găsească în limba-țintă echivalentul totalității semnificativului lingvistic al unui text.

Teoriile interpretative ale traducerii fac loc constructivismului, prin implicarea tuturor actorilor comunicării și punerea ființei umane în inima acesteia. Deoarece „în definirea operațiunii de traducere se ajunsese să se facă abstracție de omul care traduce și de mecanismele cerebrale puse în joc, pentru a nu examina decât limbile și a nu vedea în operațiunea de traducere decât o reacție de substituție a unei limbi alteia”¹⁷ (teoriile lingvistice), teoriile interpretative se poziționează hotărât într-o logică de comunicare, prin

franceză se regăsește în manuale precum: Vinay J.P. și Darbelnet J., *Stylistique comparée du français et de l'anglais*, Paris, Didier, 1968, reed. 1976 ; și Guillemin-Flescher J., *Syntaxe comparée du français et de l'anglais*, Paris, Ophrys, 1981, reed. 1986.

¹²Durieux Ch., *Le raisonnement logique: premier outil du traducteur*, în *Etudes Traductologiques*, Minard, 1990, pp. 189-200.

¹³Greenstein E. L., *Essays on biblical method and translation*, Atlanta, Scholars Press, 1989, p. 97.

¹⁴Meschonnic H., *Pour la poétique II, essai, Epistémologie de l'écriture poétique de la traduction*, Paris, NRF Gallimard, 1970, p. 413.

¹⁵Nida E. A., Taber C.R., *The theory and practice of translation*, Leiden, E. J. Brill, 1969, p. 12.

¹⁶Meschonnic H., *Pour la poétique II, essai, Epistémologie de l'écriture poétique de la traduction*, Paris, NRF Gallimard, 1970, p. 345.

¹⁷Danica S. și Lederer M., *Interpréter pour traduire*, Paris, Didier Erudition, 1984, p. 294.

negarea tezei autonomiei sensului și a strictei dependențe contextuale. În cadrul acestei teorii, obiectul traducerii nu mai este spusa, limba, expresia lingvistică, ci intenția autorului (ce a vrut acesta să spună?) și a textului (ce vrea să spună textul?): traducerea poartă asupra producției actului de limbaj replasat în situația de comunicare, căutându-se sensul ce se degajă din cuvinte, traducătorul mobilizând ce anume știe despre respectivul subiect și despre situația comunicațională, proiectându-și apoi cunoștințele și experiența cognitivă în rezultatul decodajului lingvistic al textului pentru a face să se nască sensul. Prin acest proces, traducerea este impregnată de subiectivitatea traducătorului care participă activ la construcția sensului.¹⁸ Proiectând asupra textului propriul bagaj de cunoștințe, traducătorul (ca orice cititor) face din text o entitate deschisă în care se vehiculează mai multe sensuri. Participarea cititorului devine necesară procesului de comunicare; echivalența dinamică nu mai este suficientă¹⁹. Echivalența tranzițională este cea care reprezintă semnificația²⁰, care este conținutul ce trebuie comunicat. În acest context, traducerea nu este niciodată inocentă, ci recreează sensul²¹. Teoria interpretativă, în faza sa inițială, se bazează pe postulatul existenței unei faze de deverbalizare între faza de înțelegere și cea de reexpresie²² ce implică o ruptură între limba-sursă și limba-țintă. Traducerea evoluează deci ținând mai bine cont de context²³, de distanța care există între reprezentare și recepție, fiind luat în considerare contextul de plecare²⁴, căci orice text este considerat, nu în el însuși, ci într-un context, în care intră în rezonanță cu alte texte prin diverse fenomene. Traducerea este, în consecință, un proiect problematic ce trimite la posibilitatea alegerii, cea care explică mai bine decât orice alte argumente preferința traducătorului pentru anumite cuvinte.

Analiza exegetică face parte din traducere, ca interpretare a textului de tradus²⁵. Traducătorul face cu necesitate alegeri, opțiuni în privința sensului textului, realizând

¹⁸Vezi, în acest sens, Eco U., *L'Œuvre ouverte*, Paris, Seuil, 1965; și *Lector in fabula*, Paris, Grasset, 1985.

¹⁹Lategan B.C., *Target Audience and Bible Translation*, JNSL 19, 1993, p. 171.

²⁰Louw J.P., *How Do Words Mean – If they Do ?*, în *Filologia Neotestamentaria* 8, 1991, p. 130.

²¹Greimas A.J., *La traduction et la Bible*, în *Sémiotique et Bible* 32, 1983, p. 10.

²²Danica S. și Lederer M., *Interpréter pour traduire*, Paris, Didier Erudition, 1984, p. 294.

²³Escande J., *Pour une réflexion sémiotique sur la traduction des textes bibliques*, în *ETR* 53/3, 1978, pp. 353, 355.

²⁴Carroll R., *He-Bibles and She-Bibles : Reflections on the Violence Done to Texts by Productions of English Translations of the Bible*, în *BI* 4/3, 1996, p. 259.

²⁵O'Donnel M.B., *The Binding of the Strong Man" as a Test Case"*, în *Translating The Bible*, Sheffield, Academic Press, 1999, p. 165.

în mod simultan propunerilor de traducere pe care le formulează, alegeri interpretative, trecerea dintr-o limbă-sursă în alte limbi nerealizându-se de la sine, căci ea necesită o interpretare a expresiilor din limba sursă (ce ține de semantica cuvintelor considerate), apoi o alegere a expresiei celei mai adecvate în limba țintă (ține doar de alegerea traducătorului sau a echipei însărcinate cu traducerea). Este motivul pentru care alegerea cuvântului corespunzător în limba-țintă păstrează întotdeauna în ea ceva arbitrar, ținând de subiectivitatea traducătorului.

Versiunea avansată, funcțională și adaptativă a teoriei interpretării își află fundamental în modelul lui Reiss și Vermeer, fondatorul Skoposteoriei²⁶, teorie ce se aplică traducerii scrise care se adresează unei comunități de cititori deferită de cea a textului original.²⁷ Aceste diferențe pot fi însoțite de un decalaj al funcției textului (Skopos): destinatarul traducerii devine parametru de luat în considerație în cadrul acestei operațiuni, dimensiunea adaptativă oferindu-i traducătorului o mare libertate și deschizând liber curs creativității acestuia²⁸. Utilitatea funcțională este avută în vedere în evaluarea traducerii, deci în raport cu funcționalitatea textului țintă. Conform acestei teorii, există mai multe traduceri posibile ce trebuie să satisfacă criteriile de transparență, de eficacitate și de funcționalitate: cititorul trebuie să asimileze traducerea realizată într-o limbă străină unui text redactat spontan de un locutor nativ, calitatea traducerii apreciindu-se în plan extrinsec, în raport cu adaptarea sa la situația de comunicare. Demersul operațiunii de traducere presupune trei dimensiuni ale textului: dimensiunea orizontală (corespunde criteriului conexiunii) ce dă socoteală de succesiunea frazelor înlanțuite secvențial; dimensiunea verticală (corespunde criteriului coeziunii) ce face dovada articulării ideilor în interiorul textului; dimensiunea transversală (corespunde criteriului coerenței)²⁹ ce pune în joc legăturile întreținute de către textul de tradus cu alte texte produse înaintea lui.³⁰ Conform acestei teorii, întregul este superior sumei părților, sensul unui enunț fiind superior sumei semnificației cuvintelor care-l compun,

²⁶ Reiss K. și Vermeer H.J., *Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie*, Tübingen, Niemeyer, 1984.

²⁷ Pentru o paralelă între meseria de traducător și cea de interpret, vezi Durieux Ch., *Interprétation et traduction : similitudes et divergences*, în *Hommage à Hasan-Ali Yücel*, Publication de l'Université technique de Yildiz et de la Commission nationale Turque de l'Unesco, 1996, pp. 173-182.

²⁸ Durieux Ch., *La créativité en traduction technique*, Heidelberg, TextContext, 1991, pp. 9-19.

²⁹ Adam J.-M., *Le texte narratif: traité d'analyse textuelle des récits*, Paris, Nathan, 1985, p. 7.

³⁰ Vezi, pentru cea de-a treia dimensiune, intertextualitatea dezvoltată de Kristeva J. în *Recherches pour une sémanalyse*, Paris, Seuil, 1978; și Reboul A. în *Dictionnaire encyclopédique de pragmatique*, Paris, Seuil, 1994, care definește dimensiunea intertextuală ca fiind „capacitatea unui discurs de a se asocia altor discursuri (sau a se disocia de altele) pe aceeași temă”, p. 324.

traducerea încercând să afle echivalențe de discurs, și nu corespondențe de limbă (găsite în dicționare bilingve)³¹, finalitatea traducerii fiind să-l facă pe cititor să înțeleagă, să-l facă să reacționeze și să acționeze în consecință. Studiarea textului în dimensiunea sa comunicativă începe să integreze dimensiunea autorului implicit și a cititorului implicat ca elemente active în stabilirea sensului textului.

Teoriile inferențiale vin să se substituie eficient conceptului vag de deverbalizare pentru a explica lipsa contactului între limbi și articularea operațiunii de traducere în jurul sensului, propunând o versiune progresistă puternic influențată de științele cognitive.³² Traducerea este considerată act de comunicare interlingvistică și interculturală ce îmbracă forma unor succesiuni de luări de decizii (subconștiente - ce tind să se situeze mai degrabă în timpul fazei de înțelegere; sau deliberate – situate mai degrabă în cursul fazei de reexpresie în care traducătorul trebuie să efectueze o alegere din multitudinea de formulări posibile), supuse unei întregi serii de constrângeri pentru producerea celei mai eficiente traduceri. Traducătorul este cel ce are ultimul cuvânt, construirea sensului plecând de la adoptarea principiului inferențial ce explică efectele de sens prin principii pragmatice: construirea sensului este rezultatul unui proces inferențial, un raționament logic ce exploatează informații lingvistice și non-lingvistice (mecanism de tipul *dacă... atunci*), pentru a ajunge la construirea structurată a unui sens conform principiului pertinentei.³³ În acest stadiu, reflecția rămâne ancorată într-o paradigmă formalistă, constrânsă de un proces pur rațional ce se supune unor reguli de inferență strict aplicate.³⁴

Teoriile decizionale prezintă traducerea ca pe o succesiune de luări de decizii care nu sunt rezultatul unui proces pur rațional ce face apel la un raționament fondat pe regulile de inferență riguroase, creierul uman efectuând o serie de tratamente paralele: afectul influențează credințele și preferințele și joacă un rol cheie în luarea deciziei. Traducătorul este ghidat în arta sa de a accede la sensul conținutului textului de tradus nu doar de cunoștințele

³¹Durieux Ch., Le dictionnaire bilingue: quel outil pour le traducteur?, în Actes du colloque Sens propre et sens figuré, Tunis, Dar al-Mouna, 2007, pp. 101-110.

³²Durieux Ch., Vers une théorie décisionnelle de la traduction, în Revue LISA/LISA e-journal, Vol. VII, n°3, 2009, pp. 349-367.

³³Sperber D. și Wilson D., Relevance, Communication and Cognition, Oxford, Basil Blackwell, 1986, [trad. fr. La pertinence. Communication et cognition, Paris, Ed. de Minuit, 1989].

³⁴Durieux Ch., Vers une théorie décisionnelle de la traduction, în Revue LISA/LISA e-journal, Vol. VII, n°3, 2009, pp. 349-367.

dobândite, ci și de un întreg sistem de valori ce intervin în procesul de interpretare-înțelegere a textului ce contribuie la orientarea acestuia. Decizia este luată în momentul în care există selecție, pilotată de atenția acordată unui întreg arsenal personal de valori și stări de spirit, între puterea emoției și forța cunoașterii³⁵.

Teoriile aprecierii³⁶ deschid o pistă complementară în care deliberarea precede decizia (ființa umană apreciază elementele în joc), aprecierea precedând judecata și fiind esențială în apariția emoției: emoțiile sunt cele care ar determina decizia, intervenind în prelungirea percepției și a aprecierii, fiind o pregătire pentru acțiune³⁷ și constituind un filtru perceptiv, „mecanism fundamental pentru decizie, deoarece deciziile noastre depind mult de ceea ce percepem, de cum anume eșalonează lumea creierul nostru și de modul cum pune el în relație cu trecutul obiectele percepute.”³⁸

Concluzie

Reflecția despre traducere, tinzând să se îndepărteze de strictele constrângeri lingvistice, se înscrie într-o paradigmă a complexității, luând în considerare factorul emoțional în cadrul comunicării interlingvistice și interculturale. Teoriile lingvistice, teoriile interpretative (versiunea inițială și versiunea avansată), teoriile inferențiale, teoriile decizionale și teoriile aprecierii marchează veritabile rupturi epistemice.

BIBLIOGRAFIE:

- Adam J.-M., *Le texte narratif: traité d'analyse textuelle des récits*, Paris, Nathan, 1985.
- Arnold M.B., *Emotion and Personality*, vol. 1, *Psychological Aspects*, New York, Columbia University Press, 1960.
- Beebe T.O., *Transmesis. Inside Translation's Black Box*, New York, Palgrave Macmillan, 2012.
- Berthoz A., *La Décision*, Paris, Odile Jacob, 2003.

³⁵Berthoz A., *La Décision*, Paris, Odile Jacob, 2003, p. 307.

³⁶Arnold M.B., *Emotion and Personality*, vol. 1, *Psychological Aspects*, New York, Columbia University Press, 1960; Lazarus R., *Relational Meaning and Discrete Emotions*, în *Appraisal Processes in Emotion*, Oxford, Oxford University Press, 2001, pp. 41 și urm.

³⁷Berthoz A., *La Décision*, Paris, Odile Jacob, 2003; Damasio A., *L'Erreur de Descartes*, Paris, Odile Jacob, 1995 și *Le Sentiment même de soi*, Paris, Odile Jacob, 1999.

³⁸Berthoz A., *La Décision*, Paris, Odile Jacob, 2003, p. 347.

- Bush P., *The writer of translation*, în Bassnett S. și Bush P. (dir.) *The Translator as Writer*, Londres/New York: Continuum, 2006.
- Carroll R., *He-Bibles and She-Bibles : Reflections on the Violence Done to Texts by Productions of English Translations of the Bible*, în BI 4/3, 1996.
- Chatonsky G., *Tra(ns)duction (la perception des informations)*, 2009, în Cauty D., Bonin V. și Chatonsky G., *Angles arts numériques*, Montréal, Elektra.
- Damasio A., *L'Erreur de Descartes*, Paris, Odile Jacob, 1995 și *Le Sentiment même de soi*, Paris, Odile Jacob, 1999.
- Danica S. și Lederer M., *Interpréter pour traduire*, Paris, Didier Erudition, 1984.
- Durieux Ch., *Interprétation et traduction : similitudes et divergences*, în *Hommage à Hasan-Ali Yücel*, Publication de l'Université technique de Yildiz et de la Commission nationale Turquie de l'Unesco, 1996.
- Durieux Ch., *La créativité en traduction technique*, Heidelberg, TextContext, 1991.
- Durieux Ch., *Le dictionnaire bilingue: quel outil pour le traducteur?*, în Actes du colloque *Sens propre et sens figuré*, Tunis, Dar al-Mouna, 2007, pp. 101-110.
- Durieux Ch., *Le raisonnement logique: premier outil du traducteur*, în *Etudes Traductologiques*, Minard, 1990, pp. 189-200.
- Durieux Ch., *Vers une théorie décisionnelle de la traduction*, în Revue LISA/LISA e-journal, Vol. VII, n°3, 2009
- Eco U., *L'Œuvre ouverte*, Paris, Seuil, 1965; și *Lector in fabula*, Paris, Grasset, 1985.
- Escande J., *Pour une réflexion sémiotique sur la traduction des textes bibliques*, în ETR 53/3, 1978.
- Fruner S., *Translation or How to Write: What Do You Think?*, în Ouriou S. (dir.) *Beyond Words. Translating the World*, Banff: Banff Centre Press, 2010.
- Gauthier J., *Enjeux de traduction, Les théories de la traduction à la rencontre de l'hypermédia*, 2013.
- Greenstein E. L., *Essays on biblical method and translation*, Atlanta, Scholars Press, 1989.
- Greimas A.J., *La traduction et la Bible*, în *Sémiotique et Bible* 32, 1983.
- Guillemin-Flescher J., *Syntaxe comparée du français et de l'anglais*, Paris, Ophrys, 1981, reed. 1986.
- Guix J.G.L., *The translator in Aliceland: on translating Alice in Wonderland into Spanish*, în Bassnett și Bush (dir.), *The Translator as Writer*, Londres/New York, Continuum, 2006.
- Kristeva J. în *Recherches pour une sémanalyse*, Paris, Seuil, 1978.

- Lategan B.C., *Target Audience and Bible Translation*, JNSL 19, 1993.
- Lazarus R., *Relational Meaning and Discrete Emotions*, în *Appraisal Processes in Emotion*, Oxford, Oxford University Press, 2001.
- Louw J.P., *How Do Words Mean – If they Do ?*, în *Filologia Neotestamentaria* 8, 1991.
- Meschonnic H., *Pour la poétique II*, essai, Epistémologie de l'écriture poétique de la traduction, Paris, NRF Gallimard, 1970.
- Morisset V., *BLA BLA*, 2011.
- Newmark P., *A Textbook of Translation*, New York/Londres, Prentice Hall, 1988.
- Nida E. A., Taber C.R., *The theory and practice of translation*, Leiden, E. J. Brill, 1969.
- O'Donnell M.B., *The Binding of the Strong Man" as a Test Case"*, în *Translating The Bible*, Sheffield, Academic Press, 1999.
- Reboul A. în *Dictionnaire encyclopédique de pragmatique*, Paris, Seuil, 1994.
- Reiss K. și Vermeer H.J., *Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie*, Tübingen, Niemeyer, 1984.
- Silver K., *The Erotic Place of Translation*, în Ouriou S. (dir.), *Beyond Words. Translating the World*, Banff: Banff Centre Press, 2010.
- Sperber D. și Wilson D., *Relevance, Communication and Cognition*, Oxford, Basil Blackwell, 1986, [trad. fr. *La pertinence. Communication et cognition*, Paris, Ed. de Minuit, 1989].
- Vinay J.P. și Darbelnet J., *Stylistique comparée du français et de l'anglais*, Paris, Didier, 1968, reed. 1976.

QUALITY TRANSLATIONS WITH THE HELP OF TERM BASES

Imre Attila

Assoc. Prof., PhD ”, Sapientia” University of Tîrgu Mureș

Abstract: The present article focuses on the possibility of quality translations with the help of term bases. As present day computer-assisted translation tools make extensive use of term bases and translation memories, professional translators with high quality specialized term bases have the leverage in producing time- and cost-effective specialized translations. Dictionary entries are compared to online term bases regarding Romanian–English and English–Romanian terms regarding both quality and quantity.

Keywords: term bases, dictionaries, quality, quantity, CAT-tools.

Introduction

Since the (r)evolution of technology, the (r)evolution of translation is connected to computers and software (Imre, 2013, pp. 102–174), and with the passing of time this is more and more obvious. There are many studies discussing the competences of a translator, and – preserving the ‘classical’ ones, such as linguistic or cultural – they consider that computer skills and technical know-how in the field of translation is the guarantee of remaining competitive on the translator’s market.

Before the technical revolution a person dealing with translations could have been referred to as a translator, but ever since the term itself underwent changes, as machine translation (MT) or a person using MT may be called a ‘translator’. As a consequence, everybody may be regarded as a translator once we are connected online and can feed a text to be translated into an MT software. The outcome may be called ‘translation’, disregarding the debates connected to it: the importance of pre- and post-editing (Bowker, 2002, p. 4; Allen, 2003, pp. 297–300) or its quality.

Although the issue of quantity may be considered as solved this way, the second aspect of translation, quality, needs discussion. The ALPAC report in 1966 (Hutchins, 2003)

was rather bleak about the use of MT, which delayed the development of the industry. However, since the appearance of computer-assisted translation (CAT) tools, the situation changed. The triangle of translation would have three vertices, MT, CAT and the human translator (HT), which were each trying to demonstrate their own supremacy over the other two. Yet, in the long run, this ‘brawl’ did not prove to be beneficial, so CAT tool vendors began to highlight an important feature of their products, namely ‘aid’ or ‘assistance’, and a giant leap in developing their products was to incorporate MT and offer it as a plugin that can be enabled or disabled during the translation process. The proof of the success is demonstrated by the fact that while in 2008 CAT tools had no built-in MT, year-by-year they began to build in various MT options. For instance, the leading CAT tool worldwide, SDL Trados Studio, now offers SDL Language Cloud Machine Translation¹, whereas memoQ translation environment has eleven MT plugins: Crosslang Gateway MT, Google MT, IP Translator MT, iTranslate4.eu MT, KantanMT API Connector, Let’s MT, Microsoft MT, Pangea MT, memoQ pseudo-translation, Systran MT, tauyou machine translation, and all of them can be further configured (e.g. language pairs), set as preferred or enabled or not:

Figure 1. memoQ and MT options

Interestingly, memoQ had no MT plugin in 2008, but Kilgray Company started to add the best MT possibilities to their software. They state that memoQ “does not have its own

¹ <http://www.translationzone.com/products/sdl-trados-studio/professional/industry-engines.html>, 29.11.2015.

machine translation engine but it is connected to the main engines through plugins”². To sum up, the following illustrations (Imre, 2014a, p. 68) may help:

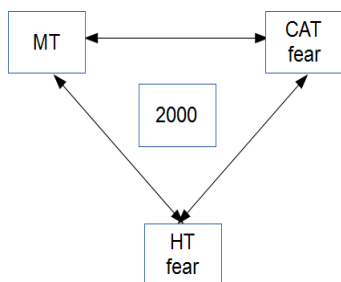

Figure 2. MT, CAT and HT in 2000

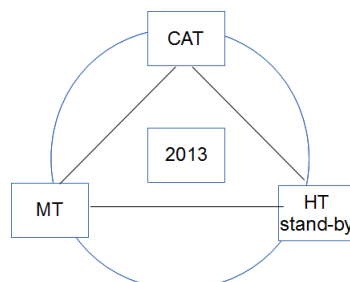

Figure 3. MT, CAT and HT today

Figure 2 and 3 reflect the fear of CAT and HT manifested towards MT at the turn of the century. However, today the majority of professional translators understood that both MT and CAT are here to stay and they should turn them to their advantage. Gouadec stated as early as 2007 that the age of pencil and paper assisted translation (PRAT) is to be replaced with CAT (2007, p. 109) and those who were able to switch made the first step towards professional translation. And this is where globalization enters the picture: McLuhan’s ‘global village’ brought about changes in dealing with customers, focusing on ‘here and now’ once the customer pays for it, often to the detriment of quality. Translation vendors realized soon enough that the ever growing demands on a competitive market would result in a reduced timespan dedicated to text production and preserving previous translations is the key for that, leading us to the next section.

Quality Assurance and CAT tools

The basic idea of CAT tools is to create a modern framework for professional translations; translators using these software create translation projects, together with translation memories (TM) and term bases (TB). TMs will preserve the entire translated text divided in pairs of source and target segments (basically sentences), while TBs all the pairs of terms in the project. Both TMs and TBs can be:

- Created at the beginning of the project; in fact, this is a must if we wish to reuse any part of the project later (the essence of CAT tools);
- Imported from sources outside the project (the Internet, fellow translators, own previous translations);

² <https://www.memoq.com/integration-with-machine-translation-systems>, 29.11.2015.

- Modified during the project in more ways: new entries added or previous ones completed, corrected or deleted, thus assuring quality (e.g. the same term is translated consistently throughout the entire project).

Although there were many who were reluctant to accept that CAT tools may offer both reduced work or editing time and enhanced quality, today this is not an issue any more. Furthermore, the Run QA function of memoQ will make use of the Spelling and grammar settings, which makes it possible to use a spell-checker while typing or when proofreading a translation:

Figure 4. Spelling and grammar in memoQ

As a result, we strongly believe that a proper selection and use of the target language options will contribute significantly to both a much better quality and reduced working time, boosting productivity.

Term base quality of dictionaries

While carrying out various translations, it came to our attention that there were complaints about the poor quality of Romanian–English legal dictionaries.³ We consider that in a globalized world and unified Europe there is an ever growing need for high quality multilingual term bases, such as IATE.⁴

³ http://www.proz.com/forum/romanian/66770-dictionar_juridic_roman_englez.html, 19.08.2013.

⁴ <http://iate.europa.eu/>, 30.11.2015.

A post-doctorate project⁵ (POSDRU/159/1.5/S/133652) enabled us to collect the majority of available Romanian–English legal dictionaries, trying to create a term base for CAT tools such as SDL Trados or memoQ. After having checked around 330,000 entries more than a dozen dictionaries, we could identify around 100,000 non-repetitive entries, although many of them belong to non-legal fields, such as geography, history, IT, economics, etc.

Our presupposition was that printed dictionaries would offer a rich and high quality data over distrustful online dictionaries or term bases available free of charge. However, during a period of eighteen months we slowly but surely changed our mind, at least partially. First of all, many printed dictionaries seem to reuse the entries from previously published dictionaries, not mentioning the unimaginably many errors regarding spelling, grammar, layout, translation, not suitable entries, etc. (e.g. Imre, 2014b). Being able to select from different printed dictionaries requires a considerable effort (time, money, energy), which proved to be less rewarding than expected.

In the meantime we started to check various entries in Romanian–English databases and dictionaries available online, and our attention switched more and more towards them. However, instead of drawing far-reaching consequences, we tested a few relevant entries. The present article will bring new results regarding the possible translations of an important legal term. As we have in mind to offer an (improved) English and Hungarian translation of the new Romanian Penal Code (Noul Cod penal; Noul Cod de procedură penală, 2014, p. 15), we checked it for recurrent terms, such as infracțiune, fraudă, falsificare, pedeapsă, or tentativă. As we have limited space here, we will analyze the results regarding the English translations of the Romanian term tentativă and all the other expressions containing this term, which is clearly defined and described in the New Romanian Penal Code, Articles 32 and 33.

Fourteen printed dictionaries containing legal and economic terms were searched for this entry, out of which none of the economic dictionaries contained the term (Ionescu-Cruțan, 2006; Năstăsescu, 2009; Imre, Butiurcă, Druță, & Bakos, 2014), whereas only one legal dictionary (Voiculescu, 2008) did not contain this term at all. The following nine legal dictionaries and one general dictionary contained tentativă:

⁵ <http://www.postdoc.commscie.uaic.ro/index.php/component/content/article/2-uncategorised-uncategorised/68-burse-commscie-2014>, 30.11.2015.

1. (Lozinschi, 2008, p. 602)
2. (Hanga & Calciu, 2009, p. 159)
3. (Lister & Veth, 2010, p. 571)
4. (Dumitrescu, 2009, p. 221)
5. (Botezat, 2011, p. 157)
6. (Voroniuc, 2011, p. 357)
7. (Voroniuc, 1999, p. 107)
8. (Jidovu & Nitu, 2010, p. 198)
9. (Mezei, 2006, p. 695)
10. (Nedelcu, Murar, Bratu, & Bantaș, 2000, pp. 974–975)

plus one more for general use contained, detailed below:

RO	EN	Source: pg.
1. tentativă	attempt	1:602; 2:159; 3:571; 4:221; 5:157; 6:357; 7:107; 9:695; 10:974-975
2. tentativă	attempted delict	9:695;
3. tentativă	bid	10:974-975;
4. tentativă	endeavor US	10:974-975;
5. tentativă	endeavour	10:974-975;
6. tentativă	trial	5:157; 10:974-975
7. tentativă de asasinat	attempted murder	10:974-975;
8. tentativă de atac	attempted assault	1:602;
9. tentativă de căsătorie	attempted marriage	1:602;
10. tentativă de contact	approach theory	6:357; 7:107
11. tentativă de crimă	attempt to murder	4:221;
12. tentativă de crimă	attempted felony	4:221;
13. tentativă de evadare	attempt of escape	4:221;
14. tentativă de evadare	attempt to escape	10:974-975;
15. tentativă de evadare	escape attempt	3:571;
16. tentativă de evadare	escape bid	10:974-975;

17. tentativă de fraudă vamală	attempted customs fraud	8:198;
18. tentativă de furt	attempted theft	3:571;
19. tentativă de furt	theft attempt	3:571;
20. tentativă de mituire	attempted bribery	3:571;
21. tentativă de monopolizare	attempted monopolization	1:602;
22. tentativă de omor	assassination attempt	3:571;
23. tentativă de omor	attempted murder	3:571; 4:221
24. tentativă de sinucidere	attempted suicide	1:602;
25. tentativă de trecere a frontierei	att(e)mpted ⁶ border crossing	8:198;
26. tentativă de trecere ilegală a frontierei de stat	attempted illegal state border crossing	8:198;

Table 1. Translations for tentativă in printed dictionaries

A rough analysis shows that 26 Romanian entries were found, 15 Romanian non-repetitive terms resulting in 22 non-repetitive English terms, which is a very good result, covering various types of attempts, such as escape, murder, or theft. Yet, we would like to compare these findings with available online Romanian–English sources, requiring no financial investment and the least possible effort.

Term base quality of online Romanian–English term bases

At present there are a few bi- or multilingual online dictionaries and term bases⁷, and we also resorted to ten online sources:

1. <http://hallo.ro>;
2. <https://glosbe.com/ro/en>;
3. <http://ro.linguee.com>;
4. <http://www.dictionarromanenglez.ro/>;
5. <https://www.dictio.ro>;
6. <http://www.eudict.com>;
7. <http://ro-en.gsp.ro/>;
8. <http://ro.bab.la/dictionar/romana->

⁶ The dictionary contained a misprint: *attmpted instead of attempted.

⁷ For the present research it is not really relevant whether the source is a dictionary or a term bases, as we are primary interested in the number of translations rather than their grammatical features.

5. <http://memorg.com/dictionary>;

engleza;

10. <http://www.wordreference.com/roen>;

The initial findings contained 38 entries, but for obvious reasons we excluded terms not beginning with *tentativă*, and terms not belonging to a standard legal terminology. The following 17 terms remained, out of which there are 10 non-repetitive Romanian entries:

RO	EN	Source
1. <i>tentativă</i>	attempt	hallo, glosbe, ro-en.gsp, dictionarenglez.ro, Eudict, ro.bab.la, Linguee ⁸ , memorg, dictionarromanenglez, dictio, WordReference
2. <i>tentativă</i>	bid	hallo, memorg
3. <i>tentativă</i>	effort	hallo, glosbe, memorg
4. <i>tentativă</i>	endeavor	glosbe, Eudict
5. <i>tentativă</i>	endeavour	glosbe, Eudict, ro.bab.la, memorg, dictio
6. <i>tentativă</i>	tentative	hallo, memorg
7. <i>tentativă</i>	try	hallo, glosbe, memorg
8. <i>tentativă de asasinat</i>	assassination attempt	Linguee
9. <i>tentativă de asasinat</i>	attempted assassination	Linguee
10. <i>tentativă de fraudă</i>	attempted fraud	Linguee
11. <i>tentativă de omucidere</i>	homicide attempt	Linguee

⁸ Linguee uses of the database provided by the European Parliament, accessible at <http://www.europarl.europa.eu/>.

12. tentativă a unui atentator sinucigaș	attempt by a suicide bomber	Linguee
13. tentativă comunitară	community attempt	Linguee
14. tentativă de a transfera sarcina primirii solicitanților de azil	temptation to transfer responsibility for welcoming asylum seekers	Linguee
15. tentativă de aplicare a forței	attempted use of force	Linguee
16. tentativă de manipulare	attempted manipulation	Linguee
17. tentativă de minimizare sau de negare a genocidului	attempt to minimise or deny the genocide	Linguee

Table 2. Online translations for tentativă

One can easily observe that there are similar elements in Table 1 and 2, and it may prove difficult to jump into conclusions regarding their compared quality. Yet one thing is sure: ten years ago the dictionaries could have won easily, but today the mushrooming of multilingual online sources may prove more and more efficient. If we take into consideration the invested time, money and effort in creating a Microsoft Excel file from online sources (around two hours, not counting the fact that we had already known these Romanian–English sources before the testing), we can say that we obtained quite a remarkable result and we are more than satisfied with it.

Conclusions

At this stage it is obvious that both printed dictionaries and online sources have their advantages and disadvantages. Although our initial presupposition that printed dictionaries offer quality beyond any doubt proved to be false, we cannot deny the feeling of comfort and happiness when an entry is found in these dictionaries.

An extra advantage is that once they contain legal entries, one can hardly find terms belonging to sub-standard language (slang, taboo, swear words, etc.). As a result, a TB deriving from these sources will surely offer valuable matches in case annoying errors are eliminated (especially typographical ones). Yet this TB has a high financial and temporal price.

Online sources offer the comfort of quick access to a large database of entries, but this also comes with a price: entries are not filtered and non-legal terms contain more than 50% of the matches, taking extra post-editing time. If we add the unreliability of the majority of these

sources, no wonder that many translators question their use. But if we take a closer look, (online) electronic TBs have a huge advantage in the hands of a professional translator specialized in a particular field.

While printed dictionaries cannot be further improved (no possibility to add, correct, delete, modify entries), TBs can be modified any later time, partially due to a (hopefully) ever-growing expertise of the user and partially due to the changes in language (cf. new entries) and technology. For instance, memoQ could not handle files with .xls or .xlsx extensions when one wanted to import a file to a TB three years ago. As a result, one had to convert these files to .csv format to enable the import, but when this happened, due to encoding standards (basically UTF-7 or UTF-8) at least two Romanian letters with diacritical mark (ș and ț) damaged and it was a strenuous activity to restore them. Today there is the possibility of a direct import from an Excel file (.xlsx, .xls) and the problem of diacritical marks ceased to be.

In our case, it is clear that the combination of both major sources (Table 1 and 2) would be the most felicitous, even if it requires a certain effort in the short run to select the entries one may need. While at present CAT tools make extensive use of TBs and TMs, professional translators with high quality specialized term bases have the leverage in producing time- and cost-effective specialized translations.

The future may still hold a few surprises. One of them could be the acceptance of the fact that language belongs to everybody, or all spoken languages belong to the human race and their preservation in high quality TBs and TMs for the benefit of humanity will be of utmost importance. Although some may say that this would mean the end of human translators, similar allegations have always existed either in sci-fi movies or scientific papers (cf. Imre, 2013, pp. 223–229), none of them proving true even in the age of Google Translate.

Acknowledgements

The research presented in this paper was supported by the European Social Fund under the responsibility of the Managing Authority for the Sectoral Operational Programme for Human Resources Development (Sistem integrat de îmbunătățire a calității cercetării doctorale și postdoctorale din România și de promovare a rolului științei în societate), as part of the grant POSDRU/159/1.5/S/133652.

REFERENCES:

- Allen, J. (2003). Chapter 16 Post-editing. In H. L. Somers (Ed.), *Computers and Translation: A Translator's Guide* (pp. 297–317). John Benjamins Publishing Company.
- Botezat, O. (2011). *Dicționar juridic român-englez / englez-român* (2nd ed.). București: C.H. Beck.
- Bowker, L. (2002). *Computer-Aided Translation Technology: A Practical Introduction*. University of Ottawa Press.
- Dumitrescu, D. (2009). *Dicționar juridic român-englez*. București: Akademos Art.
- Gouadec, D. (2007). *Translation as a Profession*. John Benjamins Publishing.
- Hanga, V., & Calciu, R. (2009). *Dicționar juridic englez-român și român-englez*. București: Lumina Lex.
- Hutchins, J. (2003). ALPAC: The (In)Famous Report. In S. Nirenburg, H. L. Somers, & Y. A. Wilks (Eds.), *Readings in Machine Translation* (A Bradford Book, pp. 131–136). Cambridge, MA; London, England: The MIT Press.
- Imre, A. (2013). *Traps of Translation*. Brașov: Editura Universității "Transilvania."
- Imre, A. (2014a). Fordítások menedzsmentje vagy fordításmenedzsment. In V. Bárdosi (Ed.), *Szövegalkotó gyakorlatok, nyelvteremtő praktikák* (pp. 119–132). Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Imre, A. (2014b). Ways to enhance legal dictionaries. *Communication, Context, Interdisciplinarity*, (3), 519–527.
- Imre, A., Butiurcă, D., Druță, I., & Bakos, L. (Eds.). (2014). *Dicționar de termeni economici II*. (Vol. 2). București: Editura Universitară.
- Ionescu-Cruțan, N. (2006). *Dicționar economic englez-român, român-englez*. București: Teora.
- Jidovu, I., & Nitu, A. (2010). *Mic dicționar terminologic pentru domeniul Schengen*. București: Universul Juridic.
- Lister, R., & Veth, K. (2010). *Dicționar juridic englez-român / român-englez*. (R. Dinulescu, Trans.). București: Niculescu.
- Lozinschi, S. (2008). *Dicționar juridic Român - Englez*. București: Editura Smaranda.
- Mezei, J. (2006). *Magyar-román-angol jogi, közgazdasági és üzleti szótár*. București: C.H. Beck.
- Năstăsescu, V. (2009). *Dicționar economic englez-român, român-englez*. București: Niculescu.

Nedelcu, C., Murar, I., Bratu, A., & Bantaș, A. (2000). Dicționar român-englez. București: Teora.

Noul Cod penal; Noul Cod de procedură penală. (2014) (4th ed.). București: Editura Hamangiu.

Voiculescu, C. (2008). Dicționar juridic englez-român / român-englez - terminologie UE/SUA. București: Niculescu.

Voroniuc, A. (1999). Dicționar de termeni economici și juridici (român-englez). Iași: Institutul European.

Voroniuc, A. (2011). Dicționar englez-român / român-englez de termeni economici și juridici. Iași: Polirom.

CULTURAL AND TERMINOLOGICAL LANDMARKS IN THE CREATION OF THE MCVRO¹ CORPUS

Adrian Chircu

Assist. Prof., PhD "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: This paper aims to establish a few reference points for the creation of an electronic corpus aimed at facilitating a proper understanding of the social, cultural and religious factors that contributed to the sociocultural progress of the Romanian nation in the old days. Such a corpus is imperative because numerous texts available in libraries have not been yet discovered by either specialists or readers.

The recovery and electronic storage of a considerable number of old and very old texts will facilitate a better understanding of social and cultural diachrony. Thus, subjects related with contemporary realities could be investigated from different angles in order to elucidate aspects that are currently understood with difficulty.

Keywords: corpus, diachronic approach, society, religion, culture, books, manuscripts, libraries, Romanian language, terminology.

*Un rol important pentru bunul mers al învățământului,
dar și pentru răspândirea culturii în general, îl avea tiparul." (Pop et alii 2008: 116)*

0. În ultimii ani, se constată un interes crescut pentru valorizarea unor documente sau scrieri de însemnătate din varii domenii, precum cel teologic, cel istoric ori cel filologic, prin intermediul cărora specialiștii și publicul larg pot cunoaște pe îndelete anumite aspecte care au

¹ Acest studiu a fost posibil datorită implicării în cadrul proiectului PN-II-PT-PCCA-2013-4-2062 (*Identificarea și corelarea conceptelor din manuscrise și cărți vechi românești, cu ajutorul unei aplicații informatice, în vederea dinamizării sociale prin valorificarea producției culturale* - MCVRO, derulat la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, cu susținerea financiară a programului PCCA 2013; MCVRO = old Romanian books and manuscripts.

marcat societatea de odinioară și care permit urmărirea modului în care a evoluat aceasta, de-a lungul veacurilor.

0.1. Recuperarea documentelor, a cărților ori a manuscriselor nu este un fapt nou, căci interesul pentru acest domeniu datează încă din întunecatul Ev Mediu. Învățății din vremurile de demult, înconjurați de numeroase scrieri, își propuneau, prin consultarea și prin păstrarea lor, să aibă acces la înțelepciunea lumii sau la cunoașterea realităților trecute și a celor prezente, la care se adăuga și nevoia de anticipare a unor evenimente. Printre locurile în care se păstrau astfel de documente, se numărau bibliotecile episcopale, curțile regale ori domnești și, apoi, colecțiile publice (muzee sau biblioteci municipale) și/sau private.²

Ladislau Gyémánt și Ovidiu Mureșan (2012: 862) observă că, în Transilvania, „producția de carte internă, proliferarea studiilor în străinătate și dezvoltarea unei rețele de librării promotoare ale comerțului cu cartea determină, în secolul al XVIII-lea, constituirea sau îmbogățirea colecțiilor instituțiilor de învățământ și eclesiastice, ale celor particulare aparținând unor personalități culturale sau familii nobiliare și, în final, deschiderea unor biblioteci publice.”³

0.2. În vremurile de odinioară, în principal, accesul la tot acest tezaur al cunoașterii era unul preferențial, destinat celor inițiați, oamenii simpli neputând să accedă la diverse învățături, din cauze subiective ori obiective, cum ar fi limitarea orizontului de cunoaștere din varii motive ori lipsa accesului la educație pentru păturile de jos, în vechea organizare socială.

1. Proiectul în care ne-am implicat are în vedere recuperarea unui număr important de scrieri vechi și foarte vechi românești, presărate în bibliotecile clujene, care merită să fie cunoscute de către specialiști și de către publicul larg, preocupați de diacronia socială, religioasă, culturală sau lingvistică, din dorința de a se raporta la fapte din trecut. Astfel, se pot investiga subiecte care pot fi relaționate cu realități contemporane, putându-se clarifica anumite aspecte mai dificil de înțeles în zilele noastre.

1.1. În acest sens, primul pas care trebuie făcut, pe lângă inventarierea apropiată a „tezaurului documentar” de pe rafturile ori din dulapurile bibliotecilor, este de a digitaliza, în

² Ioan-Aurel Pop (2008: 117) subliniază că majoritatea cărților „erau păstrate [...] în biserici. Biblioteci adevărate erau puține, precum cea de pe lângă biserica Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului, cu rădăcini medievale, cea de la Caransebeș și cele din cadrul unor mănăstiri. Noi biblioteci, mai bine organizate, se întemeiază în zonele grănicerești, la Hațeg, Orlat și Năsăud.”

³ Același istoric (Pop 2008: 117) precizează că „cea mai importantă bibliotecă românească ajunge să fie tot la Blaj, unde se afla un fond foarte important de tipărituri și manuscrise, provenite de la episcopul Ioan Inochentie Micu, de la mănăstirea călugărilor bazilitani și de la seminarul-greco-catolic. Lucrările mai noi prezente în aceste biblioteci aparțineau literaturii religioase, filologice, economice, filosofice și mai ales istorice.”

măsura posibilităților, o parte însemnată a patrimoniului local și/sau național, folosind cele mai performante tehnologii (aparate de scanare care nu distrug proprietățile inițiale ale materialelor documentare, în special hârtia, de proveniență diversă și de compoziție particulară), urmând, ulterior, să se găsească soluții de a filtra informația și de a intra în labirintul informațional, prin folosirea unor cuvinte-cheie, prin ocerizare (OCR) sau prin relaționarea informațiilor disponibile. Digitalizarea informației e importantă în măsura în care va fi stocată și va fi accesată de cât mai mulți cititori, destinatari fără îndoială a efortului susținut de difuzare a bunurilor culturale. În *Carte despre carte*, Tudor Nedelcea (2008: 5) sublinia faptul că „informația, indiferent de modalitatea de transmitere a ei, a fost, odată cu apariția lui homo sapiens, o necesitate vitală, o condiție sine qua non a însăși existenței umane.”

1.2. Avantajele unor astfel de demersuri sunt majore, deoarece ajută la o mai mare eficiență și la o gestionare mai judicioasă a informației și a timpului. Odată ajunse în lumea virtuală, documentele digitalizate vor putea fi accesate din întreaga lume și se vor putea face conexiuni inter- și intraculturale. Deschiderea spre știință presupune implicarea a numeroși factori, care să fie parteneri ai unui asemenea demers, printre care se numără persoane cu putere decizională din sfera culturii, a cultelor, a învățământului și a cercetării. Dintru început, propunerea noastră de a crea un corpus cultural a avut un ecou favorabil.

1.3. Modelul propus nu este singular în peisajul cultural european, însă, la noi, se numără printre cele mai îndrăznețe, care ar putea fi comparată cu munca depusă pentru crearea platformei Gallica (accesibilă la adresa www.gallica.fr) – Bibliothèque numérique, în Franța, care este, după cum se știe, unul dintre cei mai importanți vectori culturali. Raportarea la cultura franceză nu este întâmplătoare, deoarece aceasta a fost în mare măsură cea care a constituit un model cultural pentru Europa și, implicit, pentru societatea românească, multe dintre instituțiile publice de la noi aflându-se sub înrâuire franceză.

Promotorii acestei biblioteci virtuale (subordonată Bibliothèque Nationale de France) au reușit să digitalizeze milioane de documente și cărți din diverse arii culturale franceze, dar și străine. Tezaurul cultural avut în vedere de aceștia este constituit din: cărți, manuscrise, hărți, documente, ziare, reviste, imagini, înregistrări sonore și partituri, însă această eterogenitate nu dăunează întru nimic actului cultural întreprins, acela de a facilita accesul la valorile naționale.

1.4. Eforturi susținute de a reda circuitului științific ori cultural diverse scrieri au mai fost făcute în peisajul cărțurăresc românesc, prin scanarea unor vechi texte, a unor lucrări

științifice sau a unor documente, la Biblioteca Națională a României (Biblioteca Digitală Națională), la bibliotecile universitare din Cluj-Napoca (<http://www.bcucloj.ro/bibl-electronica.php>) sau din București (<http://www.bcub.ro/carti-vechi-rare/valori-bibliofile>) și la Biblioteca Metropolitană a Bucureștilor/ Biblioteca Digitală a Bucureștilor (<http://digibuc.ro>), unde s-au transpus în format electronic cărți, studii sau manuscrise, care se găseau în depozite, în așa-numitele secții de patrimoniu, dar nu obligatoriu.

1.4.1. Demne de semnalat, în acest sens, sunt și eforturile unor biblioteci județene, precum Biblioteca Județeană Astra, din Sibiu (<http://www.bjastrasibiu.ro/cmr.htm>), care a redat circuitului public cărți pe care le avea în custodie și care datează începând cu secolul al XVII-lea. La acestea, se adaugă și alte demersuri, prin care se dorește facilitarea accesului la diverse texte vechi (<https://tiparituriromanesti.wordpress.com>).

1.4.2. Pe lângă aceste inițiative de transfer în lumea virtuală a cărții, amintim și specializarea unor edituri în publicarea scrierilor vechi bisericești sau laice ori a unor documente, prin inițierea unor colecții: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza din Iași”, colecțiile Documenta, <http://www.editura.uaic.ro/colectii.php?colectie=documenta>; Fontes Traditionis, http://www.editura.uaic.ro/colectii.php?colectie=fontes_traditionis; Editura Predania, colecția Izvoarele Ortodoxiei (http://www.predania.ro/editura_izvoarele-orthodoxiei); Editura Academiei Române (colecția Documenta Romaniae Historica), Editura Muzeului Literaturii Române sau Fundația Națională pentru Știință și Artă.

1.5. De un interes particular pentru proiectul la care suntem părtași, va fi Bibliografia românească veche, elaborată de către Ioan Bianu și Nerva Hodoș, începând cu anul 1903 (au apărut 3 volume, la care se adaugă un tom de Adăugiri și Îndreptări), care oferă un sprijin real. Aceasta a fost reeditată într-o ediție anastatică în 2012, la Iași, la inițiativa editurii Tipo Moldova.

1.6. Chiar dacă sunt apărute cu ani, zeci de ani sau sute de ani în urmă, pentru demersul avut în vedere, se pot consulta și alte lucrări care ne pot ghida pașii în înțelegerea și dimensiunea fenomenului cultural din vremuri apuse.

1.6.1. Le vom prezenta ținând cont de anii de apariție sau de reeditare, cele din urmă fiind mai accesibile, mai ușor de consultat pentru cei care se interesează de cartea veche românească, dar și mai judicios organizate. Specialiștii vor putea găsi informații despre vechile texte, dar și despre unele documente rare în: Timotei Cipariu, *Crestomație sau Analecte literare*, în *Opere*, vol. I, ediție îngrijită de Carmen-Gabriela Pamfil, introducere de Gavril Istrate, București, Editura Academiei Române, p. 277-408; M. Gaster, *Chrestomathie*

roumaine/ Crestomație Română, texte tipărite și manuscrise (sec. XVI-XIX), dialectale și populare, vol. I-II, Leipzig-București, 1981; B. Petriceicu-Hasdeu, *Cuvente den Bătrâni. Limba română vorbită între 1550-1600*, ediție îngrijită, studiu introductiv și note de G. Mihăilă, vol. I-III, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1983; *Bibliografia limbii române literare (1780-1848)*, partea I, în Tudor Vianu (coord.), *Contribuții la istoria limbii române literare în secolul al XIX-lea*, vol. III, București, Editura Academiei Române, 1962, p. 191-168 (partea I); Tudor Vianu (coord.), *Bibliografia analitică a limbii române literare (1780-1866)*, București, Editura Academiei Române, 1972; Gheorghe Chivu, Mariana Costinescu, *Bibliografia filologică românească*, București, Editura Academiei Române, 1974; *Crestomație românească. Texte de limbă literară*, de Ștefan Munteanu et alii, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1978; *Crestomație de literatură română veche*, cuvânt înainte de Prof. dr. doc. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, coordonatori I. C. Chițimia și Stela Toma, vol. I-II, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1984-1989; *Crestomația limbii române vechi*, vol. I (1521-1639), coordonată de Alexandru Mareș, București, Editura Academiei Române, 1994. *Literatura română medievală*, antologie alcătuită de un colectiv condus de Dan Horia Mazilu, București, Editura Academiei Române & Univers Enciclopedic, 2003.

2. Necesitatea realizării unui corpus cât mai complet și cât mai complex este imperativă, mai ales că informațiile strecurate în cele câteva crestomații de literatură română veche ori de scrieri teologice, puternic ancorate în religie și impregnate cu un spirit religios, sunt adesea lacunare și nu dau întotdeauna seamă de ceea ce a reprezentat cartea ca obiect cultural și ce implicații a avut aceasta în spațiul românesc.

2.1. Înainte însă de a purcede la lămurirea unor termeni, considerăm că este necesar să menționăm faptul că primele noastre texte sunt scrieri cu caracter religios, provenind din majoritatea părților locuite de români, scrise, inițial, în slavona bisericească, și, apoi, în română cu caractere chirilice, ulterior ivindu-se scrieri tot cu caracter religios de orientare calvină, în limba latină, în Transilvania și în Banat. O bună parte dintre primele noastre scrieri de secol XVI, de secol XVII și chiar XVIII au avut ca punct de plecare Sfânta Scriptură, din corpul căreia se publică unele cărți autonome, în care sunt evocate anumite episoade biblice sau ipostaze ale trăirii religioase pe acest pământ, însuflețit de harul divin.

2.2. Amintim, în acest sens, scrierile lui Coresi, cel care a trudit la scoaterea cărților bisericești de sub teascuri: *Catehismul*, *Evanghelie cu învățătură*, *Psaltirea slavo-română*, *Tetraevanghel*, *Liturghier*, *Lucrul Apostolesc*, *Tâlcul Evangheliilor* (le amintim doar pe cele scrise în limba română) etc, și a altor învățați creștini români cu putere dată de Dumnezeu și

cu frică de Dumnezeu, așijderea: *Parimiar, Evangheliarul slavo-român de la Sibiu, Palia de la Orăștie, Psaltirea scheiană, Psaltirea voronețeană, Psaltirea Hurmuzaki, Codicele voronețean, Manuscrisul de la Ieud, Noul Testament de la Bălgrad (1648), Psaltirea de la Bălgrad (1651), Molităvnic de la Bălgrad (1689), Evanghelie învățătoare (1642), Psalterium Hungaricum, Viața și petreacerea svinților, Dumnezeiasca Liturghie, Psaltirea de-nțăles, Parimiile preste an* etc.

2.3. După cum se știe, în veacurile întunecate, dar și după aceea, Biserica a jucat un rol important în apropierea de carte a erudiților sau a oamenilor simpli, aceasta fiind „principala instituție care a atras, a ocrotit și a transmis cartea. Nu lipsită de importanță [ar fi] cercetarea modului în care bisericile comunităților rurale și-au constituit acest fond de carte, drumul cărții de sub pana copiștilor sau teascurile tipografiilor spre altar și liturghie.” (Ofrim 2001: 106)

3. Pentru a structura și pentru a valoriza, ulterior, cât mai bine informația digitalizată, vor trebui clarificați anumiți termeni care să permită o cercetare și o relaționare cât mai judicioasă a scrierilor ori a documentelor ce urmează să fie puse la dispoziția unui public larg, respectându-se, cu siguranță, legislația în vigoare, privitoare la acest domeniu. De asemenea, pentru o mai bună înțelegere a terminologiei vehiculate, considerăm că este necesar să se întocmească un glosar, care să conțină termenii vehiculați în cadrul proiectului și, implicit, în realizarea corpusului delimitat.

3.1. Înainte de toate, termenii-cheie care să ilustreze demersul nostru trebuie să fie bine lămurii, deoarece vor contribui la înțelegerea adecvată a scopului precizat și a relațiilor ce se stabilesc între Sfânta Scriptură și celelalte arii ori domenii înrudite sau conexe, asigurându-se, în acest mod, o interrelaționare a conceptelor vehiculate în/din domeniul atât de vast al teologiei.

3.2. În afara domeniului circumscris, rolul limbajelor de specialitate este unul interdisciplinar, deoarece „se utilizează în mai mult decât un singur limbaj științific” (Bidu-Vrănceanu 2001: 3), însă, adesea, acestea intră și la nivelul limbii comune, fapt dovedit de înregistrarea lor în dicționare explicative (DLR, DLRM, DEX₂, DEXI), care se adresează unui public larg, dornic de cunoaștere și care au ca obiectiv particular clarificarea unor cuvinte susceptibile de a fi întâlnite, în paginile unor publicații de informare generală.

3.2.1. În zilele noastre, lexicul specializat își pierde caracterul tehnic și pătrunde tot mai mult în sfera cotidianului, îmbogățindu-și semnificațiile sau calchiind sensuri. În general, ridică probleme de decodare cuvintele abstracte, al căror sens este mai greu de decelat de

către utilizatori. De altfel, „interesul [...] vorbitorilor instruiți pentru terminologiile tehnico-științifice este justificat astăzi printr-o tendință de deschidere a codurilor închise în care toate aceste terminologii se constituie. [...] Vorbitorul nespecializat trebuie să poată reuși să înțeleagă sensul (în general și într-o situație dată) sau chiar să-l folosească adecvat într-un mesaj lingvistic adecvat.” (Bidu-Vrănceanu 1993: 47)

3.2.2. Consultarea unor lucrări lexicografice ne poate ajuta să înțelegem care sunt mecanismele care contribuie la îmbogățirea lexicală și semantică, deoarece „se consideră că limba română este dinamică și deschisă schimbărilor, ceea ce implică, printre altele, o mobilitate mare a vocabularului, mai ales în condiții extralingvistice speciale, cum sunt cele de după 1990.” (Bidu-Vrănceanu 1993: 5)

3.2.3. În ceea ce privește lexicul specializat, se constată că, odată cu facilitarea accesului la informații, prin intermediul noilor tehnologii, acesta pătrunde tot mai mult în sfera limbajului cotidian, ceea ce face ca, uneori, să nu mai putem vorbi despre o specializare propriu-zisă, ci, mai degrabă, despre o popularizare a acestui tip de vocabular, granițele fiind laxe și, prin urmare, greu de delimitat.

„Introducerea unor cuvinte noi, dezvoltarea unor sensuri necunoscute înainte și, mai ales, «migrarea» terminologiilor tehnico-științifice spre limba standard determină supunerea vorbitorilor (instruiți în grade diferite) la «presiuni» lexicale intense și complexe.” (Bidu-Vrănceanu 1993: 5)

3.2.4. La o analiză atentă însă a definițiilor de dicționar, se observă că vocabularul științelor umane nu cunoaște nici pe departe dinamica terminologiei noilor tehnologii, care se îmbogățește într-un ritm susținut. Astfel, se observă că lexicul specializat umanist este ancorat în tradiție și că nu se înregistrează mutații semnificative

3.2.5. Referitor la termenii-cheie ce vor fi folosiți pe parcursul proiectului, aceștia sunt, în general, comuni domeniului științelor umaniste și ilustrează caracterul lor interdisciplinar pregnant. După trasarea acestor linii directe ale proiectului întreprins, se vor delimita, în studii punctuale, cât mai bine termenii și vor fi circumscrise adecvat accepțiunile acestora, pentru o eficientizare a acțiunilor din cadrul proiectului și pentru o mai bună integrare a cunoștințelor vizate. Odată selectați, termenii vor fi înregistrați în ordine alfabetică, ce asigură o mai bună gerare a activităților și o consultare mai eficientă, iar nu o prioritizare a conceptelor vehiculate.

4. Suntem convinși că toate aceste puncte de reper trebuie avute în vedere pentru elaborarea unui corpus de manuscrise și texte vechi românești, căci, doar astfel, se poate face

o delimitare adecvată a scrierilor ce urmează a fi integrate în baza de date. Realizarea corpusului va contribui la o mai bună cunoaștere a mediului cărturăresc și a circulației scrierilor de odinioară, în ambianța culturală transilvăneană, ce evidențiază implicarea directă sau indirectă a învățaților vremii la propășirea națiunii române.

BIBLIOGRAFIE:

a) studii și crestomații:

- Bianu, Ioan, Hodoș, Nerva (2012), *Bibliografia românească veche*, ediție anastatică, tomurile I-IV, Iași, Editura Tipo Moldova.
- Bidu-Vrăncianu, Angela (coord.) (2001), *Lexic științific interdisciplinar*, București, Editura Universității din București.
- Bidu-Vrăncianu, Angela (1993), *Lectura dicționarilor*, București, Editura și Atelierele Tipografice „Metropol”.
- Chivu, Gheorghe, Costinescu, Mariana (1974), *Bibliografia filologică românească*, București, Editura Editura Academiei Române.
- Gyémánt, Ladislau, Mureșan, Ovidiu (2012), *Bibliotecile*, în Paul Cernovodeanu, Nicolae Edroiu (coord.), *Istoria românilor*, vol. VI (*Românii între Europa clasică și Europa Luminilor, 1711-1821*), ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Enciclopedică, p. 862-865.
- Nedelcea, Tudor (2008), *Carte despre carte*, Craiova, Editura ALMA.
- Ofrim, Alexandru (2001), *Cheia și psaltirea. Imaginarul cărții în cultura tradițională românească*, Pitești, Editura Paralela 45.
- Pop, Ioan-Aurel (2008), *Cultura românească până la Școala Ardeleană*, în Ioan-Aurel Pop et alii, *Istoria Transilvaniei*, vol. III (de la 1711 până la 1918), Cluj-Napoca, Academia Română & Centrul de Studii Transilvane, p. 113-119.
- Vianu, Tudor (coord.) (1972), *Bibliografia analitică a limbii române literare (1780-1866)*, București, Editura Academiei Române.

b) dicționare:

- *** 2009, *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a 2-a, revăzută și adăugită, București, Editura Univers Enciclopedic Gold. (DEX₂)
- *** 2007, *Dicționar explicativ ilustrat al limbii române*, coordonator științific Eugenia Dima, Chișinău, Editurile Arc & Gunivas. (DEXI)
- *** 2010, *Dicționarul limbii române*, tomurile I-XIX, București, Editura Academiei Române. (DLR)
- *** 1958, *Dicționarul limbii române moderne*, București, Editura Academiei Române. (DLRM)

c) sitografie:

<http://digibuc.ro>

<https://tiparituriromanesti.wordpress.com>

<http://www.bcub.ro/carti-vechi-rare/valori-bibliofile>

<http://www.bcucluj.ro/bibl-electronica.php>

<http://www.bjastrasibiu.ro/cmr.htm>

<http://www.editura.uaic.ro/colectii.php?colectie=documenta>

http://www.editura.uaic.ro/colectii.php?colectie=fontes_traditionis

http://www.predania.ro/editura_izvoarele-orthodoxiei

www.gallica.fr

THE YELLOW-STARRED JEWS OF ELIZABETHAN ENGLAND

Liliana Tronea-Ghidel

Assist., PhD University of Craiova

Abstract: This paper will focus on several specific aspects of being a Jew in England after the Norman Conquest of 1066. For over two centuries prior to their Expulsion in 1290, the existence of the Jewish community was rather hard, and subject to its members' observance of very strict rules. It is common knowledge that, though uninvited, they followed the Norman kings to Britain, where – in numerically reduced communities – despite the fact that they were scattered all over England, they continued to practice their basic trades as merchants and money-lenders. At first sight, the English and the Jews were quite alike. This might be the reason why they were supposed to wear specific items which identified them as belonging to the Jewry. The elements which distinguished the medieval Jews from the English were not many, and included the hooded cloak and, after the edict of the 1267 Vienna Council, the so called pileum cornutum – the pointed Jewish hat. Earlier than that – according to the decision of the Earl Marshall of England in 1218, following the Lateran Council of 1215, the Jews had to wear the Jewish badge.

Keywords: Jew, Expulsion, merchants, money-lenders, Jewish badge.

Being a Jew in England after the Norman Conquest of 1066 was no easy task. For over two centuries prior to their Expulsion in 1290, the existence of the Jewish community being rather hard, and subject to its members' observance of very strict rules. It is common knowledge that, though uninvited, they followed the Norman kings to Britain, where – in numerically reduced communities – despite the fact that they were scattered all over England, they continued to practice their basic trades as merchants and money-lenders. The conditions imposed by the Norman authorities determined, more or less, the homogenous and compact nature of these communities. Statistics at the time of the Expulsion account for as many as 16,000 souls, the largest concentration to be encountered in the counties of East and South-Eastern England. There were not so many in Wales and Ireland, and none in Scotland.

According to Cecil Roth, there were as many as twenty-seven locations in which special offices were established for the registration of Jewish debts, among them Bristol, Cambridge, Canterbury, London, Norwich, Oxford, Worcester, York; many others had no such offices, though Jewish settlements had at one time been established. In 1253, King Henry III issued a decree which did not allow the Jews to live in towns which did not have an officially established and recognized Jewish community. Otherwise such settlers without a royal license – especially those who were trying to settle in rural areas – were expelled, and their properties confiscated. [1]

As they closely followed on the steps of their former Norman masters, the origins of the Jews in Medieval England were easily traced from the North of France. Some others came from Germany (Rhineland), others from Southern Europe (Italy and Spain), from Northern Africa (Morocco), and even from distant Russia. One interesting information is provided by Cecil Roth who, citing Jacobs, mentions the presence in Hampshire of a certain Rabbi Isaac of Chernigov, “possibly the first Russian in historic times who put foot on English soil” (Jacobs, 73). [2]

Whatever the adverse circumstances, the Jews did not lose their originality, and the genuine Jewish traits of their heritage prevailed, such as the inside language they used – Norman French – and their names which actually were the equivalents of their Hebrew, original names. Cecil Roth provides an interesting list of the names used by men and women. [3]

At first sight, the English and the Jews were quite alike. This might be the reason why they were supposed to wear specific items which identified them as belonging to the Jewry. The elements which distinguished the medieval Jews from the English were not many, and included the hooded cloak and, after the edict of the 1267 Vienna Council, the so called

¹Cecil Roth, *A History of the Jews in England*, (London: Clarendon Press, 1941). Online resource: <http://iamthewitness.com/books/Cecil.Roth/A.History.of.the.Jews.in.England/>

² J. Jacobs, *The Jews of Angevin England: Documents and Records* (London, 1893), cited by Roth (see note 1 above)

³For men: Deuleben or Benedict (Berechiah, Baruch); Bonevie or Vives (Hayyim, generally rendered as Hagin), Bonenfaund (Tob-Etem), Deulesault (Isaiah), Deulcresse or Cresse (Solomon, sometimes Gedaliah), Diai or Deu-ai (Eleazar), Deudone (Nathaniel), Benjamin). Issaac, shortened into Cok or Hak, Benjamin (Bateman); Asher (Sweteman). For women: as Hebrew equivalents were not considered necessary, we find such names as Belaset (Bellassez), Duzelina Precieuse, Licoricia, Regina, Chera Pasturella, Glorietta, Mirabilia, Brunetta, Bona. Surnames indicated place of origin (Lumbard, Peiteven, Angevin, le Francais, de Hibernia etc.), occupation (le Mire, le Scriveur or le'Ecrivein, le Pointur), or personal peculiarity, (Rufus, le Gros, Le Long, le Enveyse, le Fort, l'Aveugle). Rabbis were generally referred to, even in secular records, as ‘Master’ (Magister).

pileum cornutum – the pointed Jewish hat. Earlier than that – according to the decision of the Earl Marshall of England in 1218, following the Lateran Council of 1215, the Jews had to wear the Jewish badge.

The interdiction for the Jews to appear in public spaces without the Badge of Shame was subsequently renewed in 1222 (The Council of Oxford), in 1253 (by Henry III) and in 1275 (by Edward I). The result was that each and every member of the Jewish community above seven years of age, men and women alike, were forced to wear the yellow badge in public spaces.^[4] Twelve years later, in 1287, the Synod of Exeter stressed the ecclesiastical interdiction.

The English Jews enjoyed the same status as their kind in Europe: *servi camerae regis* (that is, “servants of the royal chamber”, in which the royal chamber refers to the King’s treasury). This is explicitly stipulated in a document issued by King Henry III in 1253, Mandate to the Justices assigned to the Custody of the Jews, in which we find one of the many interdictions the Jews had to observe: “no Jew remain in England, unless he perform the service of the King; and immediately any Jew shall be born, male or female, he shall serve Us in some manner”.

There is also another interesting situation in which some of the Jews found themselves – being one of the King’s so-called “demesne Jews”, which meant being resident in the royal boroughs or Crown lands. In essence, wealthy Jews were simply conceded as personal gifts to favourites of the Court. Cecil Roth gives the example of Aaron fil ’Vives – an outstanding member of the Jewish community in London – who was offered as a gift to Edmund, son of King Henry III. This Aaron was the beneficiary of a number of special rights, such as the right to settle anywhere in England, and – in return for a nominal annual tribute – he was exempted by his master from all his financial burdens. It was one of the many special situations in which an influential Jew was invited by an aristocrat to settle on his domain (‘demesne’) on payment of a symbolic tribute (such as a pair of gilt spurs, or a pair of silver spoons). The wealthy Jew then received letters of protection from the Crown. There were instances when the Queen, the papal legate, or even the Archbishop of Canterbury went as far as to solicit special privileges for some particularly favoured individual.

⁴Cf., for the history of the Jewish Badge, see Ulysse Robert, *Les Signes d’infamie au moyen age* (Paris, 1891), and above, pp. 40, 42, 59, 71. The edict of 1222 was probably the earliest measure by which the obligation to wear the badge was extended to women.

The problems of the medieval English Jews were not limited to this organized, state-approved financial exploitation. They were also facing apparently minor restrictions which contributed to the uneasiness that sometimes permeated their daily existence. These restrictions were directed against essential aspects of their life, such as burial rites (they were not permitted to bury their dead before settling any claims upon property), commerce (they were prevented from selling to Christians meat they considered unfit due to religious reasons), building restrictions (they were not allowed to build private houses or synagogues in the proximity of Christian churches). Moreover, the torturers and executioners, as the case may be, were recruited from the Jewry.

Apart from the restrictions, the Jews certainly enjoyed certain privileges as well. Considering their status as *servi cameare regis*, the King himself felt responsible for his Jews, and – as their possessions ultimately belonged to him – was protecting them and facilitating their business. Here are a few examples:

- they were granted authority to lend money at interest;
- they could freely travel about England;
- they were granted permission to settle wherever they pleased (except for those towns from which they had been excluded);
- just like the King, they were exempt from paying taxes on wine;
- they were allowed to pursue their business in the royal ante-chamber;
- it was forbidden by law to forcibly convert them to the Christian faith, and the converts' children could choose their own religion;
- they were officially protected against any form of violence, and they could take refuge in the royal castles in case of emergency.

One mention should be made: even if the Jews were generally known as moneylenders, this profitable occupation could not possibly involve the whole community. The great financiers benefitted from a whole range of subordinates who kept the financial business on the move, and helped to the proper preservation of the Jewish faith. Thus, there were different officials and scribes employed in the synagogues, and those performing certain household services which were forbidden by the Church to the Gentiles.

Gradually, toleration and open encouragement gave way to persecution which culminated with the Exclusion. Despite this memorable event in the history of the English Jewish community, the contacts of the Jews across the English Channel with England did not completely cease. Now and then, a Jewish Magister, such as Magister Elias – Rabbi, or

physician – was allowed to cross the Channel into England to offer personal assistance to King Edward II in health matters, an opportunity for him to ask for permission for his co-nationals to re-establish in England. The request was met with rejection. It is generally believed that, by mid-thirteenth-century, under the reign of King Edward III, a second expulsion was reinforced, which affected a few Jewish settlers who might have been present at that time.

It does not mean that the Exclusion of 1290 put an end to the Jewish presence in England in its entirety. Occasional ‘leaks’ have been documented, and there is evidence of Jews who were accepted in England after converting to Christianity. They came, as expected, from all parts of Europe, and even Northern Africa: France, Flanders, Italy, Sicily, Germany, Spain, Portugal, Morocco, and formed a rather miscellaneous community, comprising poor Jews who had been converted in England, and European converted Jews who preferred England for the material advantages. Many of them were accommodated in the famous *Domus Conversorum* (‘the Converts’ House’), which had been founded by Henry III.

Two notable presences in the fifteenth century are worth mentioning. One example is that of Alexander le Convers – parson of Letterhead, and presumably a survivor of the Expulsion of 1290 – who occupied important positions in the realm: he was, successively, agent in charge of securing money and ships for the royal service, collector of Peter’s Pence in Ireland, and finally ambassador to Flanders. Another example is that of Edward Brandao, a Portuguese Jewish soldier who entered the *Domus Conversorum* in 1468, having been baptized by King Edward IV himself. The royal godfather ensured his access to the Court, and paved his way to his subsequent successful career during the Wars of the Roses. For ten years, starting 1472, he held a number of naval and military commands, followed by the governorship of the island of Guernsey, and even knighthood in 1483. His influential position at Court was greatly shaken with Henry VII’s victorious Battle of Bosworth, and he was compelled to return to Portugal. He was accompanied by Perkin Warbeck, an ambitious Flemish young man who later made a bid for the English throne on the invaluable information provided by Brandao on life at the court of Edward IV.

The deeply established relationship of the Jews with south-western Europe was ended abruptly in 1499 – the year of the discovery of America – when Ferdinand and Isabel expelled the Jews from Spain, which triggered similar actions in Portugal and Navarre. The result was that the whole distribution of the Jewish people changed dramatically, with the centre of gravity moving from the Iberian Peninsula in the West to the Turkish Empire in the East. This

second great expulsion of the Jews, two centuries after the first one from England, was to have an unexpected impact on the life of the Jewish community at large. The situation was different, though, from that in England. Not all of the Jews left these countries: those who remained were the Marranos (or New Christians) – converted Jews who officially professed the Catholic religion but were secretly practising the rites of the religion of their ancestors. [6] Theirs was an open conflict with the Inquisition; they were present in all walks of life, they occupied important positions in the army, administration and the Church, and more than often – when discovered by the Inquisition – they were burnt at stake.

Though officially forbidden to leave the country, some of the Marranos managed to escape, and fugitive Jews were soon found all over Europe, where they either joined existing Jewish communities or established new communities first in Turkey, and later in Italy, Holland, Germany and France. England was next. There was an unexpected consequence of the Spanish tragedy, a general shift of interest from the Franco-German (or Ashkenazi) segment of the European Jewry, to the Sephardi (Spanish and Portuguese) segment. It seems that some of these fugitives arrived in London in 1492 with bills of exchange on Spanish merchants there, and the influx of Marranos continued until 1498 when King Henry – while negotiating the marriage between the Prince of Wales and Catharine of Aragon – had to solemnly promise the protesting Catholic sovereigns that he would mercilessly prosecute any such renegades or fugitives discovered in England.

On the other hand, the Portuguese ‘New Christians’ were a visible presence in the Iberian communities abroad for the role they played in Portuguese commerce. One example is the house of Mendes, who controlled the pepper monopoly; it established its branch in Antwerp in 1512, extended its operations across the North Sea, and was entrusted with the loan transactions of the English treasury. So influential the company was that – in 1532, when Diogo Mendez, the head of the Antwerp branch, was charged with Judaizing – Henry VIII personally intervened on his behalf. Three years later, on the death of Diogo’s elder brother Francisco, his widow Beatrice paid a short visit to England on her way to Antwerp, accompanied by her whole family. Among them was Joao Miguez, her nephew and future son-in-law who was to become – as Joseph Nasi, Duke of Naxos and the Cyclades – advisor at the Sublime Porte.

⁶Marrano means “pig”; the derogatory term eventually became interchangeable with the more proper converso, or “New Christian.”

The Mendes family were not alone in England, where they found a well-organized Marrano community comprising at least thirty-seven householders who observed the Hebrew religious faith and regularly held services at the house of Alves Lopes, who offered invaluable assistance and advice to the newly-arrived fugitives. Similarly, one of Diogo Mendes' local agents, Christopher Fernandes, would warn the Marranos on board the Portuguese ships docking in Plymouth and Southampton on their way to Antwerp if they were to confront any danger upon their arrival in Flanders. The spiritual leader of this group of refugees was Antonio de la Rona – also related to the Mendes family – and he was known to help the fugitives to realize their property, and providing them with bills of exchange on Antwerp. A special group was made up by the practitioners of the medical profession, among whom Dionysius Rodriguez, physician and medical author, who had previously been appointed to the Court of Portugal, and who had fled to London for safety.

During the ever-increasing campaign against them from the Catholic nations – which more than often led to arrests and expulsions – the Marranos in England were generally regarded as Protestant refugees, the only accepted guise that would prevent them from being deferred to the Catholic authorities. Nevertheless, with the anti-Protestant, anti-Reformation attitude during the reign of Queen Mary – when English protestants were burnt at stake and menacing shadow of the Inquisition was spreading over England, the Marranos' only choice was to leave the country.

Jews were banished from Venice before they were disbanded from England. They were not officially let back into Italy until the start of the sixteenth century. Moreover, after Shakespeare's time in the 1780s, a Bavarian writer, Johann Pezzl, wrote:

“there are about five hundred Jews in Vienna. Their sole and eternal occupation is to counterfeit, salvage, trade in coins, and cheat Christians, Turks, heathens, indeed themselves”.^[7]

There were not many Jews in Venice at Shakespeare's time, so he was writing about minority that was left. Likewise, in the Middle Ages some Jews from Paris were charged with eating Christians. Shakespeare most likely knew of this and other instances where Jews were known to drain Christians of blood.^[8] It would have been hard for him to ignore these tales when writing. Additionally, Jewish converts were still considered to be stereotypical

⁷Silberstein, Laurence J. and Robert L. Cohn ed. *The Other in Jewish Thought and History*. (New York: New York University Press, 1994), p. 369.

⁸Gross, John. *Shylock: A Legend & Its Legacy*. (New York: Simon & Schuster, 1992), p. 29.

Jewish and have the essential Jewish behaviors and beliefs. Even generations later, members with Jewish ancestry that were active in Christian rituals were still “really Jewish”. [⁹] In short, stereotypes of other cultures also played an important role in shaping Shakespeare’s and England’s portrayal of Jews. These overbearing stereotypes led to the rise of anti-Semitism in society. No one could stop these scandalous stories from spreading and festering in the minds of many citizens.

Shakespeare played on this fear to make Shylock a more convincing villain. A Jew was the precise bad character because no one would disagree with his development or fate at the end of the play. Moreover, “I would define an anti-Semitic work of art as one that portrays Jews in a way that makes them objects of antipathy to readers and spectators – objects of scorn, hatred, laughter, or contempt” (Bloom 306). [¹⁰] The play starts out by joking about the similarities between the Jews and the devil. As the play progresses Shylock’s actions are more connected with the devil. Similarly, Launcelot even debates this connection when he decides if he should end services with Shylock. He states “the Jew is the very devil incarnation” (Barnet 308). [¹¹] Further, the play looks at ‘Jewishness’ as evil and this idea of it is associated with sternness and material possessions, while on the contrary, Christianity is linked with love and mercy (306). Shakespeare’s audience was, to be expected, used to the prejudice against the Jewish culture. They were most likely not shocked by Shylock’s remarks about avoiding pork and wanting to charge a high interest rate. Shylock’s link to evilness is his ‘Jewishness’.

One final remark will contribute to our understanding of representations of Jews and Jewishness in Elizabethan times. Judaism is an orthoprax religion, which means that the correct observance of laws and rituals are emphasized over theological questions. This contrasts orthodox religions such as Christianity, in which holding the correct theological belief is of the utmost importance. Though Shakespeare would not have known these identifications by name, the precedence set by the religions and their practice was well established during his time. Shylock’s understanding of Judaism is very much orthoprax; by following these laws he will assure himself salvation. Though he later decides to attend, there is no reason to believe he does not follow dietary guidelines.

⁹O’Rourke, James. “Racism and Homophobia in *The Merchant of Venice*.” *English Literary History*: 2003, p. 382.

¹⁰Bloom, Harold. *Shylock*. (New York: Chelsea House Publishers, 1991).

¹¹Barnet, Sylvan. *Twentieth Century Interpretations of The Merchant of Venice*. (Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1970).

More importantly, Shylock's adherence to orthopraxy extends to Venetian law, another system of values that, when followed, will theoretically yield happiness. His joy is short-lived, however, as Portia declares that not a drop of blood may be spilled if Shylock is to collect the bond, and that he may not accept Bassanio's bond money. Shylock's only sign of disagreement is his half-hearted attempt to leave the court only to be denied once again by Portia. It seems amazing how easily Shylock accepts his final sentence, but is not unbelievable in light of his orthoprax views. In the end he accepts all the terms Antonio suggests and weakly slips out of the courthouse, defeated by the system he entrusted and thought would redeem him.

BIBLIOGRAPHY:

BLOOM, Harold. Shylock. New York: Chelsea House Publishers, 1991.

BARNET, Sylvan. Twentieth Century Interpretations of The Merchant of Venice. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1970.

GROSS, John. Shylock: A Legend & Its Legacy. (New York: Simon & Schuster, 1992), p. 29.

HUNTER, G. K. "The Theology of Marlowe's The Jew of Malta." *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes* 27 (1964): 211-40, cited in Mary Janell Metzger, "'Now by My Hood, a Gentle and No Jew': Jessica, The Merchant of Venice, and the Discourse of Early Modern English Identity"

KATZ, David S. *Jews in the History of England*. Oxford: Oxford University Press, 1994

LUPTON, Julia Reinhard. "The Jew of Malta", in Patrick Cheney (ed.) *The Cambridge Companion to Christopher Marlowe*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004, pp. 144-57.

MEYERS, Charles. Elizabethan Marranos Unmasked. Available at <http://www.kulanu.org/unmasked.html>

NEILL, Michael. "'Mulattos,' 'Blacks,' and 'Indian Moors': Othello and Early Modern Constructions of Human Difference." In *Putting History to the Question: Power, Politics, and Society in English Renaissance Drama*, 269-84. New York: Columbia University Press, 2000.

O'ROURKE, James. "Racism and Homophobia in The Merchant of Venice." *English Literary History*: 2003, p. 382.

ROTH, Cecil. *A History of the Jews in England* (London: Clarendon Press, 1941). Online resource: <http://iamthewitness.com/books/Cecil.Roth/A.History.of.the.Jews.in.England/>

SAMUEL, Edgar. "The Readmission of the Jews to England in 1656, in the Context of English Economic Policy" in Transactions of the Jewish Historical Society of England 31 (1990): 153-70.

SHAPIRO, James: Shakespeare and the Jews. New York: Columbia UP, 2006.

SILBERSTEIN, Laurence J. and Robert L. Cohn ed. The Other in Jewish Thought and History. New York: New York University Press, 1994, p. 369.

ULYSSE, Robert, Les Signes d'infamie au moyen age. Paris, 1891.

THE ACQUISITION OF ORAL COMMUNICATION SKILLS IN AN ESP CLASS

Dana Rus

Assist. Prof., PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș

Abstract: The paper focuses on one of the language skills which are traditionally approached in the didactic process of foreign language teaching, namely speaking skills. The context for language acquisition via speaking skills is a Technical English class, in an attempt to highlight the particularities of the language teaching process from the perspective of ESP methodology. The theoretical part of the paper, focusing on specific didactic considerations on oral communication skills, is followed by a more practical approach suggesting possible activities practising speaking skills in a specific ESP class.

Keywords: oral communication, technical communication, methodology, English for specific purposes, language skills.

1. Context: practising speaking skills with engineering students

The present paper is intended to introduce the topic of oral communication in the context of a language class for engineering students. While engineering is traditionally a practical activity with an emphasis on doing rather than talking about what needs to be done, still, one cannot overemphasize the importance of oral communication in engineering activities. It is precisely the implied accuracy and the high degree of practical applicability specific of engineering which make oral communication so important in this field. Unlike more theoretical and abstract domains, where the spoken word can embrace more figurative meanings, in engineering, oral (and written) communication must preserve its profoundly concrete character of exchanging practical information in a correct and comprehensible manner.

The importance of practising oral skills in an ESP class also finds its motivation in a perceived sense of reluctance to speaking in public, explained both by the lack of sufficient practice in the current expression of the academic curriculum and by the students' preference

of more practical exercises. Moreover, when the language is not the native one, but English, the situation becomes even more complicated due to the difficulties related to linguistic acquisition. However, the specifics of a future engineering career inevitably imply consistent and complex use of speaking skills, including speaking in a foreign language. The globalization of business practices doubled by a reevaluation of the engineering profession's specific features – with greater emphasis laid on communication and intrapersonal skills has naturally led to a reconfiguration of the role of linguistic preparation in a specific EFL class.

In the present study we aim to provide a theoretical background to the concept of oral communication, to present an overview of speaking skills as one of the traditional linguistic skills envisaged during the language acquisition process and to highlight the peculiarities of the practice of speaking skills in a technical academic context.

The role of an engineer in nowadays world has changed dramatically in recent times. The traditional stereotype of the professional working in a factory, surrounded by equipment and / or coordinating working teams is now profoundly affected by the new conditions triggered by technological development. The globalized world in which we live, the fast interchange of business practices and the dissemination of technological advancements at an unprecedented speed have led to a reconfiguration of the skills which a competitive engineer must possess. An engineer's work is now highly depended on his/her ability to stay connected with the latest developments in their field, an ability which is conditioned by proficient communication skills. This is doubled by an increasingly competitive market where the most successful candidates are efficient communicators – both in their native language and in at least another widely spoken one. The ability to speak is now one the top qualities that employers are seeing in their future employees, as a recognition of the importance of good communication skills in a working environment.

The increasingly important role played by oral communication skills as a factor boosting a candidate's chances of finding a good job is acknowledged and explained in scientific research. Kakepoto (2012) uses the terms soft skills, generic skills or employability skills in an analysis and explanation of the importance of oral skills for the engineering profession. Engineers who combine their professional expertise with the ability to express themselves efficiently increase their chances to have good professional results and to develop and maintain good team-working abilities, which is a source of added value for any organization. The idea of 'successful candidate' has changed so much that employers are

currently looking for good communicators who, through their skills, are likely to boost the profit of the company.

Among the situations requiring communication skills in an engineering profession, the most notable would be the discussion, the oral presentation, the participation in meetings, in negotiations, the instructions, the conversation on the phone and other similar communication media.

Engineering students are also required to make proof of their oral communication skills in a variety of circumstances. Among these, the most relevant are: the oral responses during seminars, courses and laboratory works, oral projects, presentations, participations in students' conferences, oral presentation of reports, of practical activities, oral exams and colloquia, final defenses of their graduation papers. Moreover, one of the most important circumstances when they need to display proficient oral skills and sufficient practice of oral communication is the job interview.

2. Speaking skills: a theoretical approach

Many specialists in linguistics and methodology regard speaking as the main criterion by which a person's knowledge of a language may be measured. Thus, "the claim She knows Italian does not entail the statement She speaks Italian" (Thornbury 2005), in a reflection which emphasizes the highly pragmatic aspect of the speaking skill for a person's linguistic profile. This is even more so in the case of an ESP class, where students' professional needs imply very clearly defined linguistic goals when it comes to the practice of their speaking abilities.

Speaking is definitely the most complex skill to be acquired by language learners, although it is among the first in the order of students' exposure to them. What makes the practice of speaking a complex issue is the complexity of factors which go into the accurate production of meaningful acts of speech: one must master pronunciation, grammar, vocabulary, register, functions, elements of cohesion and coherence. If we were to give a more formal definition of speaking, a good illustration would be the one suggested by Chaney, according to whom speaking is "the process of building and sharing meaning through the use of verbal and non-verbal symbols, in a variety of contexts" (Chaney, 1998). This definition is relevant when speaking productions are envisaged in an ESP class, where context and symbols are particularly important. The context refers to the students' particular needs, which require an adjustment of both techniques and materials to be used during the teaching process.

The main challenge faced by a language instructor in an ESP class in terms of speaking skills practice is twofold. On the one hand, the instructor needs to create and maintain students' motivation to exercise their speaking skills. To do that, he/she must create interesting context for the spoken production, which should determine students to become involved. Both intrinsic and extrinsic motivation must be the teacher's objective. The extrinsic motivation is obviously achieved by the external factors which make the practice of language skills important, such as the perspective of improving general communication skills, that of a good academic result and, in the long run, the perspective of obtaining a good job. The intrinsic motivation, on the other hand, should be of utmost concern for the teacher insofar as the wise selection of the subjects for the speaking activities should reflect students' personal interests and curiosities, thus enhancing their desire to speak.

The second challenge that the teacher must tackle is that of constant practice. Unless speaking is present in every lesson, it is difficult for students to make progress. Speaking must be part of each class, in an integrated approach combining spoken production with the practice of the other skills. All basic language skills can be combined with speaking and this combination of skills should be a priority in each teacher's didactic approach. The main advantage of this type of lesson in which speaking practice is combined with other traditional skills is that it creates natural language acts in the same way they happen in reality. This helps students conceptualize language in its pragmatic sense and motivates them to rehearse and freely use natural structures of the foreign language.

Dudley-Evans and Johns (1998:96) identified the main objectives of an instructor in a reading class. Among these, many may be achieved by practicing speaking skills. Some of such objectives are: identifying organizational pattern (orally, in group work / pair work / class discussion), understanding relations within a sentence and between sentences (orally, using question-answer techniques), using cohesive and discourse markers (orally, Q-A techniques, group work / pair work / class discussion); predicting, inferring, guessing (oral discussion, group work, / pair work); identifying main ideas, supporting ideas and examples (Q-A techniques, group work / pair work / class discussion); processing and evaluating the information during reading (various oral techniques including presentations, dialogues, pair work, Q-A techniques, group work / class discussion); transferring or using the information after reading (various oral techniques including presentations, dialogues, pair work, Q-A techniques, group work / class discussion). It is the instructor's responsibility to make efficient use of reading skills in combination with supporting oral skill practice.

Listening, another traditional language skill, is closely linked to speaking. Real speaking acts involve implied spoken productions followed by active listening and a continuous reversal of the roles. The same communication model should be applied in ESP classes. When the main objective of an ESP class is focused on listening skills, students may still practise speaking skills in a series of pre- and after-listening activities: students can predict the content of the listening text, they can guess meaning from miming words and expressions or through other word-guessing games, they can construct semantic webs and explain them orally, they can answer multiple-choice or true/false questions to show comprehension of messages, they can collaborate in jigsaw listening activities (different groups of students listen to different but connected passages and then the groups exchange information in order to complete a technical text), they can continue the listening task with a group / pair work activity debating the situation contained in the listening task or finding possible solutions to problems presented in the speaking materials etc.

The writing skill in an ESP class is different from a general English language class insofar as the objectives of practising writing skills are specific and clearly defined. Integrating speaking skills in an ESP writing class is possibly the hardest task of the instructor, as the types of texts that students must be able to produce are specific: operating instructions, technical reports, manuals, product specifications, web content. Speaking may be used in activities preceding the actual writing, described by Dudley-Evans and Johns (1998:117) as the “thinking stage” in which students identify the rhetorical problem, plan a solution or a series of solutions to the problem and reach an appropriate conclusion. The traditional stages of the “thinking stage”: generating ideas, selecting ideas, grouping ideas and ordering ideas can be achieved by implementing oral activities (group work and pair work). Another possible inclusion of speaking in classes where the focus is essentially on writing is by an activity known as dictogloss, in which students can transmit some kind of technical information in an oral form at a normal speed, while the other students make notes. After the speeches, the students attempt to recreate the original information in a given written format.

3. Speaking skills: practical examples

In this chapter, we will suggest three possible activities involving speaking skill together with the practice of other skills or specific language structures. They are all examples of how speaking may be used in relation with specific language purposes such as the acquisition of specialized technical vocabulary or of grammar structures in the context of an

ESP class. All of the activities below have been practised in real ESP classes for engineering students.

Activity 1: What is it?

Type of activity: speaking

Aim(s):

- to rehearse specific technical vocabulary;
- to rehearse functions of technical objects / processes;
- to increase students' motivation to speak.

Procedure: one student goes in front of the class and faces his/her colleagues. The instructor writes on the board a word / phrase that he/she wants students to remember and rehearse. The student asks his/her colleagues only YES/NO questions until he finds out the word written on the board by the teacher. Possible words in an electrical engineering class: insulator, renewable energy, solar energy, power station, voltage, ammeter, differential, programming language, circuit breaker, fuse, torque, transistor etc. As a variation, students in the class may give hints until the selected student guesses the word (E.g.: "It's a material". "It does not allow electric current to flow". "Is it an insulator?" "Yes, it is").

Activity 2: Re-create the scheme!

Type of activity: speaking, describing visuals

Aim(s):

- to practise giving / understanding instructions;
- to use technical vocabulary in context;
- to describing visuals, to use Q/A techniques in a situational context in order to check understanding;
- to re-create a technical description following oral input.

Procedure: The students are grouped in pairs. Student A has a handout containing the schematic representation of the process of energy production from coal. The representation can be seen in figure 1 below. Student A describes the content of the image as clearly as possible to student B, who tries to re-create the image based on the oral description which he hears. After student B finishes, the two students compare the original representation with the re-created one and correct possible differences.

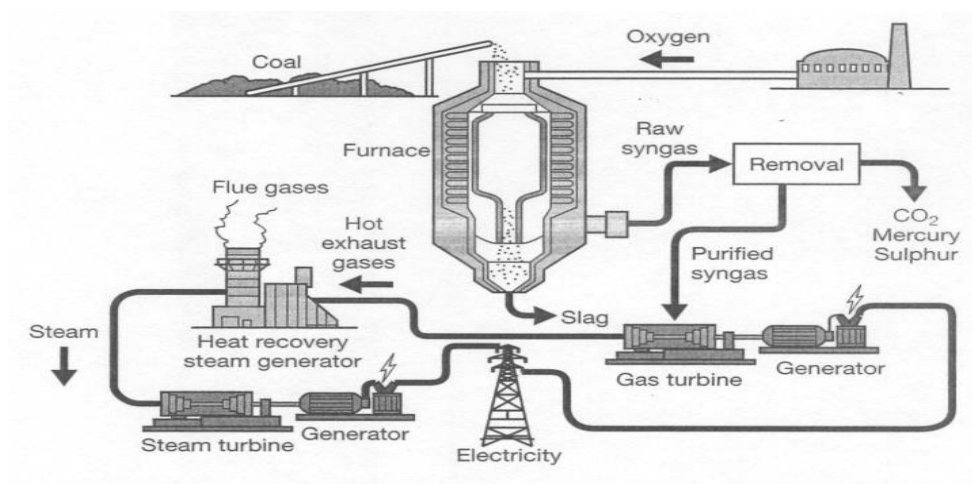

Fig.1 Producing energy from coal (Source: Improve your IELTS Writing Skills)

Activity 3: True or false?

Type of activity: speaking, writing

Aim(s):

- to use accurate language hypothesizing with regard to a variety of technical issues;
- to express and sustain opinion, to explain points of view and bring counterarguments;
- to practise expressing modality: present and past possibility and impossibility: may, may have, can't, can't have.

Procedure: The instructor either writes on the board or projects on a screen a list of controversial beliefs related to technology. Students are given some time to read the list and decide whether they consider the statements are true or false. They must also give arguments pro or against each statement and be prepared to defend their opinion in group / class discussion.

Possible examples of statements:

1. Fully draining the battery on your smartphone or laptop helps condition it.
2. Placing a magnet near a computer can erase data.
3. Password-protected wi-fi is safe.
4. Cellphones can cause cancer.
5. Laptops on your laps can make you sterile.
6. A camera with more megapixels is better.
7. Closing smartphone applications saves you power.
8. The government can track your cellphone even when it's off.
9. In 2014, over 300 hours of video were uploaded to Youtube every minute.

10. Every two days we create as much information as we did from the beginning of time until 2003.

According to the class level, the instructor may decide to remind useful language used to express opinions, sustain arguments and give counter-arguments. Although the main objective is to get students to speak about technological aspects with which they are familiarized, after encouraging all students to express and defend opinions, it would be useful to provide them with the scientific truth, because engineering students appreciate certain facts.

Conclusions

Developing speaking skills in an ESP class is one of the most important tasks faced by the language instructors, due to the importance of fluent and accurate spoken production both as a professional goal and in the context of the general language acquisition process. The language instructor's role is that of creating and maintaining motivation by a careful selection of speaking topics and by integrating speaking skills in a wide variety of activities. The combination of oral activities with other aspects of language (e.g. the other skills) will ensure students' consistent exposure to speaking situations, which may be a guarantee of their future professional success.

BIBLIOGRAPHY:

1. Chaney, A. L., Burk T. L. Teaching oral communication in Grades K-8, Allyn and Bacon, 1998, p. 13.
2. Dudley-Evans, Tony, Maggie Jo St John. Developments in ESP. A multidisciplinary approach. Cambridge University Press, 1998.
3. Kakepoto, Inayatullah. Perspectives on Oral Communication Skills for Engineers in Engineering Profession in Pakistan <http://www.ijalel.org/pdf/129.pdf>. Accessed October 20, 2015.
4. McCarter S, Whitby N. Improve your IELTS Writing Skills, Macmillan University Press 2007, p. 23.
5. Thornbury, S. How to teach speaking, Pierson Longman, 2005, p. iv
6. <http://www.playbuzz.com/seshrogen10/unbelievable-technology-facts-true-or-false> Accessed November 22, 2015.
7. <http://www.laptopmag.com/articles/tech-myths-true-or-false> Accessed November 22, 2015.

A LOGICAL ENGLISH VERB SYSTEM

Attila IMRE

Assoc. Prof., PhD, Sapientia University

Abstract: The grammar of each language is revised once in every twenty or thirty years, which should be considered a natural process and one of the primary concerns of grammarians. Our aim is to reconsider the approach to the English verb system, which is the starting point of English grammars, taking into account grammars published by native (mostly British) and non-native (mostly Romanian and Hungarian) speakers, having in mind different priorities. We have already seen theoretical, practical or systematical descriptions of grammar, but this time we would like to offer a logical approach to English grammar, naturally, through the filter of a non-native speaker. The present article is the modified introductory part of an English grammar, to be published soon.

Keywords: English grammar, verbs, classification, form, function.

1. Introduction

Verbs are so common in language use that they hardly need any introduction. Yet we offer a definition, according to which they denote actions, activities, states, events, attitudes, processes, changes or existence. Being the second largest class of words (Carter & McCarthy, 2006, p. 301), their categorization may prove some difficulty detailed in the followings.

The starting point of studying English grammar may be the mapping of all verb types, enabling speakers to produce comprehensible utterances. Once we present all possible verb types, it may spare us a lot of subsequent explanations, and its real advantage lies in offering a logical view upon their possible combination to create tenses. Classifying verbs is important, as they express a multitude of grammatical categories, such as **person** (first, second, third) and **number** (singular, plural). Furthermore, in a syntactical approach, they express the predicate (Gălățeanu & Comișel, 1982, pp. 6–9), offering the following possible characteristics: **tense** (present, past, future), **aspect** (simple, continuous or progressive, perfect

(simple), perfect continuous or progressive), **voice** (active, passive), and **mood** (finite: indicative, imperative, subjunctive; non-finite: infinitive, gerund, participle).

It is natural that verbs are divided into different categories, but the problem is that in the majority of cases it is not specified which part of grammar this is based on. For instance, within **lexicology**, according to their morphological structure, verbs may be classified as follows:

- One-word verbs, which may be simple (enjoy), derivative (discover), or compound (broadcast). Detailed verb formation possibilities may be found, for instance in Bădescu (1984, pp. 452–456);
- Multi-word (compound, complex) verbs, which may be phrasal verbs (come back – verb and adverbial particle), prepositional verbs (comment on – verb and preposition) and phrasal-prepositional verbs (put up with).

However, one may clearly see that this type of categorization involves **semantics** as well, because the combination of verbs with adverbs and prepositions leads to a variety of meanings (give up = abandon), which proves to be very difficult for non-native speakers. Although a verb may be used in different tenses, some of them are semantically restricted. For instance, static (also called stative or non-progressive) verbs such as snap, drop, know cannot be used in Continuous tenses, whereas dynamic (progressive) verbs can. Other verbs are called inchoative, referring to the start of an action (begin, start, or get, especially in parallel constructions). Bădescu even mentions impersonal (unipersonal) verbs (1984, pp. 448–449), such as drizzle, freeze, hail, lighten, rain, dew, sleet, snow, thunder, meseems, or methinks. Yet, we consider this type of categorization less central to grammar, as meaning(s) of words may be learnt effectively even without a thorough grammar knowledge.

The primary aim of this section is to categorize verbs from a morphosyntactic approach, which leads us to **formal** and **functional** classifications. These are important once we would like to produce sentences referring to the previously mentioned person, number and aspect in various tenses and moods.

2. Formal classification

Although there are grammars discussing five possible forms, we consider that four forms are suitable for studying purposes. Thus we have the following classification:

1. the Infinitive¹ or Present Simple form (I.);
2. the Past Simple form (II.);
3. the Past Participle form (III.);
4. the -ing form.

The first type is considered the basic verb form, and there are two types of verbs depending on how the second and third form is constructed, discussed below. Although there are grammars presenting the third person singular form of verbs (plays, hires) as a fifth possible form (e.g. Quirk, Greenbaum, Leech, & Svartvik, 1980; Budai, 1994), we do not consider it necessary.

2.1. Regular verbs

Within formal classification, we should start with regular verbs, which are easy to remember, as the second and third form heavily relies on the first (basic) form. These are obtained by adding an -ed (play, played, played) at the end of the first form, or in case the verb end in e, only a -d (hire, hired, hired). To the great relief on non-native speakers, all English verbs are regular ones, except for a few hundred irregular verbs discussed in the next section.

2.2. Irregular verbs

Irregular verbs make extensive use of the memory of non-native speakers, as their second and third form cannot be deduced or predicted from the first one. Sadly, they need a lot of time to be learnt, which cannot be avoided as many of them belong to the core English vocabulary:

The optimistic approach to irregular verbs is to remember that out of many thousands of English verbs only a few hundred ones are irregular, which can be further reduced based on their frequency. Still more than a hundred of them (with three distinctive forms completed with their meaning) remain, with different procedures to memorize them. The most common is to further categorise them by establishing patterns:

Pattern	I.	II.	III.

¹ There is no difference in the form of short or bare infinitive and Present Simple (e.g. go, except for the third person singular, completed with -s or -es), whereas to go is referred to as the long infinitive.

I. = II. = III.	cut	cut	cut
II. = III., t	keep	kept	kept
II. = III., d	find	found	found
II. = III., ght	fight	fought	fought
II. = III., u	hang	hung	hung
I. = III.	come	came	come
I. = II.	beat	beat	beaten
all different	do	did	done
all different, en	rise	rose	risen
all different, e, wn	blow	blew	blown
all different, i, a, u	sing	sang	sung

Table 3. Patterns of irregular verbs

As the table shows, we can focus on sounding (sing, sang, sung), or we can observe the patterns according to which sometimes all three forms coincide (cut, cut, cut), or at least two of them (beat, beat, beaten; come, came, come; hang, hung, hung), but it may happen that there is no similarity whatsoever (do, did, done), and there are irregular verbs that do not fit into any pattern. Grammar books usually attach an appendix with a list of irregular verbs, and non-native authors also offer their translation in the target language, which makes the learning process easier.

When trying to learn them, our recommendation is to write them on cards with one side containing the three forms (and their possible variants and pronunciation), and the other one the translation. Their importance cannot be neglected, and the first stage of proper use of English – although a ‘memory game’ – is the thorough knowledge of frequent irregular verbs. The knowledge of the first form enables us a fluent communication, the second one makes it possible to express ourselves in past simple tense (a very frequent tense), whereas the third form is typically combined with one of the following verbs: be, am, are, is, was, were, being, have, has, had, having, leading us to the next classification type.

3. Functional classification

Owing to the various terms circulating about verbs, it may prove difficult to offer a functional classification, but we try to give alternate names as well. At **syntactical** level, verbs can be categorized as ‘full’ verbs having predicative function (they can fully form the predicate alone), whereas others are non-predicative verbs in need of completion from the point of view of predication (e.g. Gălățeanu & Comișel, 1982, p. 7), having reduced lexical meanings and being referred to as copulas, auxiliaries, semi-auxiliaries, modals and semi-modals. Now it is clear that a predicate is identified based on its **lexical** meaning as well. According to their ‘behaviour’ in a sentence (for instance, how they are conjugated), they can be also classified as ‘ordinary’ or ‘special’ verbs.

We consider that in case verbs are discussed within morphology or syntax, their function is primary, resulting in the following categories:

1. **strong** (full, ordinary, primary) **verbs**: be (am, are, is, was, were)
2. **auxiliary** (special) **verbs**²: be (am, are, is, was, were), do (does, did), have (has, had), will;
3. **modal** (special, defective) **verbs**³: can, could, may, might, must, have to, shall, should, ought to, will, would, need, dare, used to;
4. **weak** (full, ordinary, primary) **verbs**: all the other verbs, which are not strong, auxiliary or modal verbs.

Although this categorization is somewhat different from other verb classifications (Quirk et al., 1980, pp. 63–83, 105, 109; Thomson & Martinet, 1986, p. 105, 109–152, 315–352; Budai, 1994, pp. 11–21; Bădescu, 1984, pp. 255–260, 383–456; Carter & McCarthy, 2006, p. 301, 308; Gălățeanu & Comișel, 1982, pp. 5–8; Pawłowska & Kempinski, 1996, p. 11, 105–106, 109–110, 113), we have described it previously (Imre, 2008, pp. 8–11) and it proved to be ‘functional’.

Yet, this type of classification needs further remarks:

- a) A verb in its third or -ing form (cf. formal classification) can be neither strong nor auxiliary. The proof is simple: once a verb appears in the third or -ing form, it means

² The previously mentioned copulas or semi-auxiliaries, though marginal (based on their changing meaning), belong to this category: appear, become, get, go, grow, look, remain, seem, stay, turn, etc.

³ The previously mentioned semi-modals form a sub-category within this one.

that it is preceded by another – typically auxiliary verb⁴ (be, am, are, is, was, were, have, has), which takes over its function; hence we can talk about ‘weakened’ forms of been, being, done, doing, etc.

- b) Whatever categories we establish, a certain fuzziness (cf. cognitive grammar) will be preserved. In our case, be may be strong or auxiliary, do and have may be auxiliary, modal and weak, will is the auxiliary for the future tenses, but in fact it is a modal verb.⁵ The following examples show different functions of these verbs:

- (1) Jane Doe **is** at home. (strong, translated)
- (2) Jane Doe **is** singing a duet with John Doe. (auxiliary, not translated)
- (3) Jane Doe **does** the household chores. (weak, translated)
- (4) **Does** John Doe help her in the household? (auxiliary, not translated)
- (5) How **do** you **do**? (first auxiliary, second weak)
- (6) Jane Doe **has** two daughters. (strong)
- (7) John Doe **has** met Jane Doe in secret. (auxiliary)
- (8) John Doe **has to** marry Jane Doe. (modal, translated)

It is easy to observe that **is** stands alone in (1), thus a separate word will refer to **is** when translated. **Is** functions as an auxiliary in (2), being in the company of another verb; consequently, it only has grammatical function, not being translated with a separate word. Further details about these verb types are presented in the following sections.

3.1. The strong verb and Shakespeare

In our view, Shakespeare’s most famous quote (To be or not to be) may be used as the starting point of the English verb system. **Be** is the only strong verb, although it has multiple forms (am, is are, was, were) in present tenses referring to different persons. Thus am, are, is can only be used in present tenses, and they should be treated as first forms (similarly to be), whereas was and were are the second forms used in Past Simple.

‘Strong’ verb (be, am, are, is, was, were) means that it is ‘strong’ enough to form the negative and interrogative forms of a sentence alone, without the help of an auxiliary. Sentences (9) – (12) below prove it:

⁴ Although non-finite forms may also appear before them, such as having.

⁵ Actually there are grammars, which call them modal-auxiliaries; yet, we consider it a misleading term.

- (9) Jane Doe **is** a professional singer.
- (10) **Is** Jane Doe a professional singer?
- (11) Jane Doe **is** not a professional singer.
- (12) **Isn't** Jane Doe is a professional singer?

It is important to mention, that even if the list of irregular verbs contains the third form of be (been), this is to be considered neither strong, nor auxiliary. However, even be can lose its 'strong' property when it is combined with a modal verb, which takes over its grammatical 'strength':

- (13) John **will be** happy to marry Jane.
- (14) **Will** John **be** happy to marry Jane?
- (15) John **won't be** happy to marry Jane.
- (16) **Won't** John be happy to marry Jane?

Still, the basic meaning of be (existence) is preserved and may be translated as a separate word. Be may also function as an auxiliary verb, leading us to the next section.

3.2. Auxiliary verbs

Auxiliary verbs (auxiliaries, function verbs, helping verbs, primary auxiliaries, or principal auxiliaries) have either limited or no whatsoever notional content. Lacking an independent meaning (i.e. they have no translation as a separate word), they **help** other verbs (basically weak ones) to construct tenses (Simple, Continuous / Progressive, Perfect Simple, Perfect Continuous) in affirmative, negative, interrogative or interrogative-negative forms. They may also help constructing various expressions or stock phrases.

Auxiliary verbs, as tense-formers may be grouped around be (am, are, is, was, were), have (has, had⁶) and do (does, did).

- (17) Jane Doe **was** seen with John Doe.
- (18) **Wasn't** she seen with John Doe?
- (19) I **have** had enough of this Jane and John Doe.
- (20) I **don't** know why you **didn't** use John Smith instead of John Doe.

⁶ Obviously, this is the second form, although its form coincides with the third one.

For logical reasons, we consider **will** as the auxiliary for the certain future tenses (Future Simple, Future Continuous, Future Perfect Simple and Future Perfect Continuous). Even if it mainly discussed as a modal verb, we can say that one of its modal functions is to express future reference. Our idea is supported functionally by the tenses below:

- (21) I guess John **will** marry Jane. (Future Simple)
- (22) This time next week John and Jane **will** be cooking dinner together. (Future Simple)
- (23) By the time I retire John **will** have married Jane. (Future Perfect Simple)
- (24) This time next year John **will** have been seeing Jane for 25 years. (Future Perfect Continuous)

In these sentences the interrogative and negative forms all are constructed with the help of **will**, supporting our idea. Although **shall** is the synonym of **will** for the first person singular or plural (I **shall** meet...), its use is rather limited nowadays⁷. Other so-called auxiliaries are much more limited, such as **used to** (having weak versions in interrogative and negative forms), or **let** in specific constructions, expressions and stock phrases (Live and let live. Let bygones be bygones. Let's not overreact the importance of 'let'). According to Bădescu (1984, pp. 402–403), **let** is an equivalent of the subjunctive: Let X be equal to Y. Let it be us.

There are contracted forms for the affirmative (**am**: I'm; **are**: you're; **is**: it's; **have**: we've; **had**: he'd; **will**: they'll) and negative as well: **ain't** for **am not**, **are not**, **is not**, **has not**, **have not**, or **isn't**, **aren't**, **haven't**, **hasn't**, etc., drawing the conclusion that basically **not** is abbreviated: 'n' joins the previous word, 'o' is replaced by an apostrophe, which is followed by 't', thus reducing the number of syllables to be pronounced.

3.2.1. Auxiliary **be**

According to Quirk et al. (1980, p.68), Thomson & Martinet (1986, pp. 116–121) and Pawlowska & Kempinski (1996, p. 106), **be** has two auxiliary functions, one related to aspect (all Continuous / Progressive tenses), whereas it is also a passive auxiliary (Passive Voice).

⁷ Similarly, some grammars include **should** and **would** among the tense-former auxiliaries (Future-in-the-Past tenses), but in our view it is not worth growing the number of auxiliaries and tenses. Thus – in our view –, Future-in-the-Past Simple, Continuous, etc. are not separate tenses, but can be deduced from either Reported Speech or sequence of tenses, discussed in forthcoming chapters.

Bădescu (1984, p. 383) calls it copula, which establishes the link between the subject and the nominal predicate:

- (25) Jane Doe **is** slicing tomatoes while John Doe **is** peeling onions. (Present Continuous)
- (26) Tomatoes **are** being sliced and onions (**are** being) peeled by the Does. (Passive)

Certain expressions also contain this auxiliary: **Is** she come? The sun **is** set. They **were** gone. I **am** done to the world. (Bădescu, 1984, p. 391). Furthermore, **be** may mean have referring to age, form, colour, or size: How old **is** Jane? How tall **is** Jane? **Is** it the right time to marry John Doe? What shape **is** her head? Who **is** he? (referring to the person), What **is** he? (referring to her job). And we should not forget the **be** + adjective constructions either, where **be** is synonymous with feel: **be** happy, **be** afraid of, **be** right, etc.

There are certain **semi-auxiliaries** containing **be**, such as **be** apt to, **be** bound to, **be** liable to, **be** sure to, **be** certain to, **be** likely to, **be** unlikely to (Quirk et al., 1980, p. 80), **be** on the point of, **be** on the verge of, etc. Some of them have so special meanings that they are worth discussing separately, such as **be to** (future plan established earlier, unfulfilled past action, possibility, necessity, order, instruction, etc.) or **be about to** followed by an infinitive expressing immediate future. **Be going to** is usually contrasted with Future Simple, reflecting a multitude of meanings (near future, inevitability, weather forecast, etc.), thus, in our view, it functions in present day English as a separate tense, although even abbreviated in American English (*gonna*).

3.2.2. Auxiliary have

Have is a rather complex entry in any grammar, having weak (principal), auxiliary or modal functions (Bădescu, 1984, pp. 397–399). However, at this stage we only focus on its auxiliary functions, namely to form the Perfect tenses, certain Conditional tenses and the Causative type of Passive Voice (e.g. Thomson & Martinet, 1986, pp. 121–124), where somebody can cause something to happen / be done or make (force) somebody to do something in his/her place:

- (27) Jane **has** thought a lot about John. (Present Perfect Simple)
- (28) They **have** been planning the marriage for 25 years. (Present Perfect Continuous)

- (29) John and Jane **had** the reception rescheduled yesterday. (Passive, Causative⁸)
- (30) If John **had** married Jane, I wouldn't **have** written about them. (Perfect Conditional)
- (31) **Had** John married Jane, you wouldn't have a story now. (emphasized Perfect Conditional)
- (32) If it **hadn't** been for his shyness, John would **have** married Jane 25 years ago. (Perfect Conditional, special construction)⁹

One can easily observe that *have* is an auxiliary when it is followed by another (typically weak) verb, and all the above sentences, except for (31) are of this type. However the main clause of (31) has only one auxiliary (wouldn't) and one weak verb (lexical *have*, which is translated).

Furthermore, certain idiomatic expressions also derive from the auxiliary *have*: *had better* + bare infinitive (unreal past, offering advice, suggestion, idea how to do something). If the speaker is also involved, a synonymous expression may be formulated with *let's*:

- (33) You'd **better** get accustomed to this type of sentences.
- (34) We'd **better** switch to the next section. (= **Let's** switch to the next section.)

Two other expressions containing *have* are also worth considering: *had rather* and *had sooner*, which express a certain wish of the speaker towards himself/herself or towards somebody else:

- (35) Author: I'd **rather** continue the story of Jane and John Doe. ('If you don't mind, I would like to ...')
- (36) Critic: I'd **rather** you didn't continue it.¹⁰ ('If you don't mind, I wouldn't like you to...')

3.2.3. Auxiliary *do*

This auxiliary is extensively used, being a 'dummy' operator, in fact a periphrastic¹¹ auxiliary, which is the most neutral of all auxiliaries (Quirk et al., 1980, p. 68). It is the

⁸ In these cases *get* is a synonym for *have*: 'get something done' or 'have something done' are interchangeable with minimal difference in meaning.

⁹ Further details about Conditionals are usually presented in a separate chapter, and we also have to refrain from discussing the topic in details.

¹⁰ It is worth observing the different grammatical approach reflected by examples (35) and (36). While (35) expresses a wish for the speaker, the infinitive is used. As (36) expresses a wish towards somebody else, Past Simple is needed.

auxiliary for Present Simple (do, does), Past Simple (did) in interrogative, negative and negative-interrogative forms of weak verbs:

- (37) Jane **doesn't** know that John loves her. (Present Simple, negative)
- (38) **Did** John buy flowers to Jane yesterday? (Past Simple, interrogative)
- (39) **Didn't** we have an agreement about the guests? (Past Simple, negative-interrogative)

Further uses of the auxiliary do (based on Quirk et al., 1980, p. 77; Bădescu, 1984, pp. 400–401 and Thomson & Martinet, 1986, pp. 126–127) are listed below:

- Question tags¹²:
 - (40) John loves Jane, **doesn't** he? You **don't** know it, **do** you?
- Comment tags¹³:
 - (41) Jane met John, did she?
- Additions to remarks:
 - (42) Jane likes the idea of marriage and John **does** too.
 - (43) Jane likes the idea of marriage and so **does** John.
 - (44) Jane and John like the idea of marriage. So **do** I!
 - (45) Jane enjoys vegetarian meals but John **doesn't**.
 - (46) Jane didn't see the news yesterday and neither **did** John.
 - (47) They don't want a large wedding reception. Nor **do** their mothers-in law.
 - (48) She didn't want to hurt their feelings. Neither **did** John.
- Short agreements and disagreements:
 - (49) John waits too much to pop the question. Yes, he **does**. No, he **doesn't**.
- Emphatic constructions:
 - (50) I **do** want to go to their wedding.
- Persuasive imperative expressions:
 - (51) **Do** come in!
- Replacing weak verbs to avoid repetition:

¹¹ Periphrastic refers to the combination of an auxiliary and a weak (did marry) instead of an inflected past (married).

¹² A question tag is a short additions to the end of sentences, typically asking for confirmation or agreement. Its sub-standard version is: ..., really?

¹³ Comment tags differ from question tags in the sense that affirmative statements take interrogative tags, whereas negative statements are used with negative tags.

(52) Do you know about John and Jane Doe? I think everybody **does**.¹⁴

(53) Jane likes onion and garlic more than John **does**.

- Additions:

(54) Jane drives an SUV and so **does** John.

- Emphasized forms combined with inversion, triggered by negative words, half-negative words or words acting similarly to them:

(55) Never in my life **did** I see Jane Doe.

(56) Well **do** I remember that episode from Castle, when I heard about John Doe.

(57) Only after John kissed her **did** Jane faint.

Naturally, question tags, comment tags and additions to remarks can be constructed with the help of other auxiliaries and modal verbs, discussed in the following section.

3.3. Modal verbs - introduction

Modal verbs are referred to as modals, modal auxiliaries, anomalous finites, special finites, mood-formers (Bădescu, 1984, p. 383), and in our opinion, they are so problematic that they are worth discussing in a separate chapter, but only after the strong, auxiliary and weak verbs are very clear in all the possible tenses in active and passive, direct speech and reported speech, as well as conditional sentences.

The major problem with them is that they are ‘special’ indeed, forming a separate category of verbs, whose meaning can be only derived from the context, which is at least the length of an entire clause or sentence, if not a paragraph. A typical word in any language has a particular meaning. Even if words may have multiple meanings, they do not break a basic rule a word usually stand for another word, whereas in the case of modals (e.g. English – Hungarian translations) we can have three cases:

- a. Word for word: **can** – **tud** (‘capable to’);
- b. Word for affix (suffix): She **can** help. – Segí**thet**. (-het is a Hungarian suffix of possibility);
- c. Word for ‘nothing’, when the polite meaning of the modal verb of an analytical language (English or Romanian) may disappear during translation:

(58) 1. **Can** you help me?

2. Mă **poți** ajuta? / Mă aju**ți**? (Romanian)

¹⁴ In Syntax this feature is discussed within substitution.

3. **Tudsz** segíteni? / Segítesz? (Hungarian)

Now it is obvious why modals need to be discussed separately. Their list may vary, but the majority of grammars agree that *can*, *could*, *may*, *might*, *must*, *shall*, *should*, *will*, *would* are ‘central’ modals, *have to* and *ought to* are somewhat different as they are followed by *to*, whereas *need*, *dare* and *used to*¹⁵ are ‘peripheral’, ‘marginal’ or semi-modals, as, for instance *dare* and *need* can be weak verbs as well.

As it is beyond the possibilities of one single article to discuss modals in detail (cf. that there are entire books only focusing on modal verbs, e.g. Palmer, 1990 or Greene & Zdrenghea, 2000), certain features of them should be mentioned, which complete their nature presented above.

Palmer (1990, p. 4) describes seven distinctive features of modals, accepting that not all of them satisfy all the criteria:

- I. Inversion with the subject;
- II. Negative form with *n't*;
- III. ‘Code’;
- IV. Emphatic affirmation;
- V. No *-s* form of the third person singular (they are not inflected, except for *have to*, *need*, *dare*);
- VI. No non-finite forms (they have no infinitive, participle or gerund forms);
- VII. No co-occurrence (that is, two modal cannot follow each other in a verb phrase.)

In our view, central modals are stronger than all the other verbs, signalled by the fact that whenever there is a string of verbs and one of them is a modal, it is always first. The longest string of verbs in English is four, as there are no Perfect Continuous Passive Constructions:

(59) Jane **could have been waiting** for John to pop the question for a long time.

¹⁵ Some grammars do not even consider *used to* a modal verb.

A further proof is the combination of modal and strong verbs, exemplified in sentences (13) – (16), where the modal takes over the grammatical function of forming the interrogative and negative (Palmer's first and second criteria), having a special meaning, which is also translated. This leads us to a further problem, namely that modals are usually discussed in a dualistic approach. First they are presented one by one in details, then various concepts expressed by modals are highlighted (degrees of politeness, concession, reproach, possibility or impossibility, etc.) with proper modal verbs in context.

At this stage we would like to highlight a grievous mistake of dictionary or grammar book compilers who include modals in the list of irregular verbs. In our view, the list of irregular verbs, without exception, contains the infinitive or Present Simple in the first column, the Past Simple form in the second column, whereas the third column is used in perfect tenses, being the past participle. Consequently, it is totally wrong to add modal verbs to this list, as could is not always the past form of can, and can does not always refer to the present, as the sentences below demonstrate:

- (60) **Could** you be a bit more specific about the John Doe you saw? (present request)
(61) You **can't** have seen the Jane Doe I saw. (past impossibility)

Modal verbs cannot have continuous (-ing) forms, although they may appear in continuous tenses:

- (62) John, you **must** be joking now.
(63) Jane **can't** have been joking when she expressed her wish about the wedding.

Similarly to the previously discussed auxiliaries, modals can appear in short answers, agreements and disagreements, additions, etc., so the term modal-auxiliary is justified, even if combines two separate categories. We believe, this is due to the fact that modals can have the majority, if not all the grammatical functions expressed by auxiliaries.

3.4. Weak verbs

Although the majority of grammars start with weak¹⁶ verbs capable of being the predicate of a sentence, for the sake of the definition we positioned it last within the functional classification.

According to our definition, weak verbs are those ones, which are not strong, auxiliary or modal. Thus, except for about 30, all the English verbs are weak verbs, the name stemming from the fact that they are ‘weak’ to form their negative and interrogative forms, helped by auxiliaries or modals in these cases:

- (64) John Doe **loves** Jane. (affirmative)
 (65) Jane **cannot love** anyone else either. (negative)
 (66) **Have** you ever loved a woman? (interrogative)
 (67) **Won’t** you understand that it is not over yet? (interrogative-negative)

Nr.	FUNCTION	VERBS
1	STRONG	be , am, are, is, was, were
2	AUXILIARY	be , am, are, is, was, were, have , has, had, do , does, did, will (let)
	semi-auxiliary	be to, be about to, be due to, be going to, had better, had rather, had sooner,
3	MODAL	can , could , may , might , must , have to , shall , should , ought to , will , would
	semi-modal	need, dare, (used to)
4	WEAK	all the other verbs

Table 4. Functional classification of verbs

4. Conclusions

It is obvious that a unified classification system for English verbs is not possible, due to the multiple levels of grammar within which they are discussed. Occasionally, Syntax, Morphology, or Semantics can be hardly separated, and it may prove difficult to think of an auxiliary verbs irrespective of its context.

¹⁶ Alternate names are: principal, full, notion, lexical, content, ordinary or finite verbs.

Once we accept that clearly distinguished categories do not exist, we will understand the seemingly double instances of the “same” verbs (How **do** you **do**? I **have had** enough of this grammar introduction.). Fuzzy categories are all around us, and English grammar is not an exception either. Table 3 below tries to offer a summarizing view of the English verb system, which nevertheless misses certain grammatical categories, such as Phonetics or Pragmatics, which are beyond our quest:

The English Verb System														
Lexicology		Morphosyntax		Syntax					Semantics					
one-word verb		form		sentence/clause					static	dynamic				
simple	<i>marry</i>	regular	<i>marry</i>	finite (verb) predicate	tense	<i>marries</i>	transitive	<i>marry</i>	dynamic	<i>grow</i>				
derivative	<i>return</i>	irregular	<i>weep</i>		person		ditransitive	<i>buy</i>	inchoative	<i>start</i>				
compound	<i>broadcast</i>				number		intransitive	<i>go</i>	impersonal	<i>hail</i>				
multi-word verb					function		mood	(in)transitive	<i>run</i>					
phrasal	<i>come back</i>	strong	<i>be</i>	non-finite (verbal)	infinitive	<i>to marry</i>	↙							
prepositional	<i>comment on</i>	auxiliary	<i>do</i>		gerund	<i>marrying</i>								
phrasal-prepositional	<i>put up with</i>	modal	<i>must</i>	non-predicate	participle	<i>marrying</i>								
		weak	<i>marry</i>											
		(differences between similar forms also based on Semantics)												

Table 5. The English Verb System

Now, having described the first building blocks of a comprehensible utterance in English, we are prepared for a real challenge, the English tense system, trying every non-native speaker's patience and energy. However interesting this might be, the combination of verbs and other words surpasses the possibilities of the present article.

REFERENCES:

- Bădescu, A. L. (1984). Gramatica limbii engleze. București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- Budai, L. (1994). English Grammar - Theory and Practice. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Carter, R., & McCarthy, M. (2006). Cambridge Grammar of English: A Comprehensive Guide. Cambridge England ; New York: Cambridge University Press.
- Gălățeanu, G., & Comișel, E. (1982). Gramatica limbii engleze pentru uz școlar. București: Editura Didactică și Pedagogică.

Greere, A. L., & Zdrenghia, M. M. (2000). *A Guide to the Use of English Modals and Modal Expressions*. Cluj-Napoca: Clusium.

Imre, A. (2008). *Logikus angol nyelvtan*. București: Editura Didactică și Pedagogică.

Palmer, F. R. (1990). *Modality and the English Modals*. London and New York: Longman.

Pawlowska, B., & Kempinski, Z. (1996). *Teste de limba engleză*. București: Teora.

Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., & Svartvik, J. (1980). *Grammar of Contemporary English*. Longman.

Thomson, A. J., & Martinet, A. V. (1986). *A Practical English Grammar* (4th ed.). Oxford: Oxford University Press.

LEGAL TRANSLATION WITHIN THE EUROPEAN UNION: CURRENT STAKES AND CHALLENGES

Diana-Domnica Dănișor

Assoc. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract: It has been rightly noted that the language of Europe is translation. The translation of legal texts has a long history, signposted since Greco-Latin antiquity. Language is the common denominator, with its ambiguities, gaps and limitations related to the nature of the human spirit. Hence the inherent difficulty of the translator who has to grasp the meaning of the source text (in its finest nuances) and render it in an equivalent manner in the translated text. In legal translation, the text approach oscillates between literal translation and free translation, between fidelity and freedom, between the fidelity of the letter and the fidelity of the spirit, between source language-oriented translation and target language-oriented translation. EU translators guarantee access to documents in all official languages, for all must be able to understand these documents, to follow the whole legislative process and to address the institutions in their own language. Translators are those who build bridges between language communities. Despite theoretical difficulties, translation is an effective communication tool which enables citizens, in a globalized world, to communicate and participate in building a common future, without having to give up their own language which is an integral part of their identity.

Keywords: legal translation, European Union, communication, language, identity

Introducere

Cunoscând o lungă istorie, activitatea de traducere aplicată textelor juridice are un viitor la fel de promițător în contextual actual al mondializării „în care dreptul joacă și este chemat să joace un rol major”¹. Multilingvismul instituțional al Uniunii Europene și egalitatea limbilor oficiale asigură o „legătură profundă și directă cu cetățenii europeni”, adresându-se

¹Gémar J.-C., Les enjeux de la traduction juridique, principes et nuances, în Traduction de textes juridiques: problèmes et méthodes, Equivalences 98, Séminaire ASTTI du 25.9.1998, p. 7.
<http://www.tradulex.com/Bern1998/Gemar.pdf>

cetățenilor și administrațiilor esențialmente monolingve, pentru efectivitatea dreptului european. Ordinele juridice, politice și culturale naționale interacționează între ele, limbile oficiale și de lucru ale Uniunii Europene fiind interfața ordinii juridice și politice europene în construcție. Între nivelul european și sistemele juridice și culturale naționale se produce o fricțiune interculturală, multilingvismul contribuind la căutarea unui punct median de rezolvare a conflictelor prin terți exteriori.²

Mizele traducerii juridice în sânul Uniunii Europene

Se poate vorbi de uniformitatea dreptului european prin echivalența limbilor, scop ultim al traducerilor. Dreptul european înscrie identitățile culturale și lingvistice în procesul de construcție a unei ordini politice comune prin asigurarea tratamentului egal al limbilor, al cetățenilor și al statelor membre.³ Ca mediator intercultural al Uniunii Europene rolul traducerii este acela de a „asuma o puternică funcție de mediere: atât interlingvistică, între limbile oficiale, cât și intralingvistică, în fiecare din limbile oficiale care sunt suportul unui dublu context juridic și cultural, european și național.

Trebuie să se țină mai întâi cont de faptul că textele de drept comunitar sunt redactate în mai multe limbi și că diferitele versiuni lingvistice sunt autentice; o interpretare a unei dispoziții de drept comunitar implică astfel o comparație a versiunilor lingvistice. Apoi, trebuie notat că, chiar în caz de concordanță exactă a versiunilor lingvistice, dreptul comunitar utilizează o terminologie care îi este proprie. De altfel, se cuvine să subliniem că noțiunile juridice nu au cu necesitate același conținut în drept comunitar și în diferitele drepturi naționale.⁴

Este motivul pentru care traducerea face parte integrantă din munca juridică și legislativă.⁵ Instituțiile europene au început să funcționeze cu 4 limbi, în 1958, pentru ca în prezent numărul limbilor oficiale ale Uniunii Europene să se ridice la 24. Ca organizație democratică, Uniunea europeană trebuie să comunice cu cetățenii săi în propria lor limbă. La fel stau lucrurile și cu guvernele și serviciile publice naționale, întreprinderile și ale organisme din sânul Uniunii Europene. Europeanii au dreptul să știe ce decizii sunt luate în numele lor

² Mayer C.-H., Bonnes Ch.-M., *Interkulturelle Mediation und Konfliktbearbeitung. Bausteine deutsch-afrikanischer Wirklichkeiten*, Stuttgart, Waxmann Verlag, 2004, p. 13.

³ Vezi Ost F., *Traduire, Défense et illustration du multilinguisme*, Paris, Fayard, 2009, pp. 258 și urm., asupra parabolei talentelor și a valorii adăugate a traducerii ca proces.

⁴ Affaire 283/81, CILFIT, punctele 18-19.

⁵ M. Cornu, M. Moreau (dir.), *Traduction du droit et droit de la traduction*, Paris, Dalloz, 2011.

pentru a contribui activ la acestea. Pentru ⁶legitimitatea democratică a Uniunii Europene exigența fundamentală este aceea de a-i da fiecărui intervenient posibilitatea de a se exprima și de a consulta un document în limba sa. Traducătorii Uniunii Europene garantează accesibilitatea la documente în toate limbile oficiale, instituțiile europene adoptând legi direct aplicabile fiecărui cetățean. De aceea, toți trebuie să fie capabili să înțeleagă aceste documente, să urmărească ansamblul procesului legislativ și să se adreseze instituțiilor în propria lor limbă.

Redactarea textelor este centrată pe un text original (în engleză) care este supus unor revizuri retroactive (în caz că celelalte versiuni dezvăluie erori sau ambiguități). În spațiul european⁷, armonia rezultă din confruntarea structurată a sistemelor și a condițiilor istorico-culturale diferite, norma, pentru a fi europeană și a scăpa particularității, trece prin proba limbii constituită de traducere.⁸ Urmează faza dialogului cooperativ⁹, odată cu examinarea propunerii legislative realizată de Parlament și de Consiliu. În această fază se pot opera amendamente în mai multe limbi, experții naționali putând face observații lingvistice și terminologice. Înainte de adoptarea formală a textului, administrațiile naționale au posibilitatea să transmită punctele lor de vedere, revizuirea juridică (ce are drept obiectiv să amelioreze calitatea textului în limba de redactare, veghind la corecția juridică și la coerența terminologică, prin reconcilierea versiunilor cu originalul) în sânul Consiliului intervenind după acordul politic. În Parlament, raportul comisiei parlamentare este adoptat în limbile oficiale, după revizuirea de către juriștii-lingviști (aceștia examinează, pe lângă amendamentele aduse propunerii inițiale, și versiunea consolidată). Este dificil să se distingă în cadrul acestei munci colective și pluridisciplinare confluența între ordinele juridice naționale (ce țin de traducerea între limbi diferite și de amendarea, reformularea, recitirea și revizuirea textelor). Contaminarea reciprocă a limbilor explică crearea unui serviciu ce se ocupă cu Calitatea lingvistică, adică cu revizuirea, la cerere, a originalelor redactate de locutori a căror limbă maternă nu este engleza.

⁶ Traduire et interpréter pour l'Europe,

http://ec.europa.eu/dgs/translation/publications/brochures/interpreting_translating_europe_fr.pdf

⁷ Ost F., Conclusions, în A. Bailleux et al. (dir.), Traduction et droits européens: enjeux d'une rencontre, actes du Colloque (Bruxelles, 19-20 février 2009), Bruxelles, Publications des Facultés universitaires Saint-Louis, p. 7.

⁸ Catherine Vieilledent-Monfort, L'Union européenne comme médiatrice interculturelle : le multilinguisme, http://www.langue-francaise.org/Bruxelles/annonce_2013_06_vieilledentt.pdf

⁹ Ost F., Conclusions, în A. Bailleux et al. (dir.), Traduction et droits européens: enjeux d'une rencontre, actes du Colloque (Bruxelles, 19-20 février 2009), Bruxelles, Publications des Facultés universitaires Saint-Louis, p. 7.

Limbile Europei vehiculează sisteme culturale și juridice ce nu sunt substituibile unul altuia. Traducerea se situează în spațiul echivalenței fără identitate.¹⁰ Ambiguitatea poate rezulta din negocierile de la nivelul politic, făcând parte din tehnicile legislative ce permit depășirea lipsei acordului complet. Această situație este descrisă de Ghidul practic comun¹¹ la punctul 1.3. în următorii termeni: „Dispozițiilor cărora le lipsește claritatea pot face obiectul unei interpretări restrictive realizată de judecătorul comunitar. Rezultatul va fi, în acest caz, invers aceluia vizat de introducerea în text a unei « imprecizii artistice » considerată a rezolva problemele de negociere a normei”¹².

Multilingvismul, provocare lansată traducerii

Traducerea a participat considerabil la fixarea, apoi la difuzarea patrimoniului istoric, cultural și științific al umanității: corolar al plurilingvismului, ea constituie instrumentul de comunicare transdisciplinar al trecutului, al prezentului și al viitorului care respectă cel mai bine culturile lumii conservându-le identitatea. Într-un eseu cu rezonanțe politice, François Ost militează pentru diversitatea limbilor și pentru ireductibilitatea lor. „Traducerea are mai întâi loc în interiorul unei limbi, și trebuie să se elibereze de mitul limbii unice.”¹³

Traducerea este una dintre marile provocări culturale și societale ale unei lumi globalizate. Mediterana, Europa, lumea, s-au construit pe această practică paradoxală a lui a spune „aproape” același lucru¹⁴ și a inventa, în trecere, la confluența cunoașterii și a limbilor în transformare. Diversitatea limbilor apare adesea ca ultimă frontieră, obstacol în calea emergenței unei societăți și a unui spațiu comun de expresie politică. Din obstacol, traducerea devine matricea unei cetățenii a secolului 21, căci, după cum spunea Umberto Eco, „Limba Europei este traducerea”. Filosoful Barbara Cassin susține într-un articol că „Limba Europei nu este o limbă, ci un schimb de limbi care sunt surprinse una de alta, Trebuie să vorbești cel puțin două limbi pentru a o vorbi pe a ta și a înțelege că ai una: « diversitatea cultural » înțeleasă în acest fel ne dă un motiv politic de a spera”¹⁵.

Problema traducerii rezultă chiar din multitudinea limbilor Uniunii Europene: deoarece nu este unificată lingvistic, traducerea textelor juridice este o necesitate. Această

¹⁰ Ricoeur P., Sur la traduction, Paris, Bayard, 2004.

¹¹ Guide pratique commun du Parlement européen et du Conseil et de la Commission à l'intention des personnes qui contribuent à la rédaction des textes législatifs au sein des institutions communautaires, <http://eur-lex.europa.eu/techleg/index.html?locale=fr>

¹² Vezi hotărârea în cauza C-6/98.

¹³ Ost F., Traduire. Défense et illustration du multilinguisme, Fayard « Ouvertures », 2009.

¹⁴ Eco U., Dire presque la même chose. Expériences de traduction (traducere din italiană realizată de Myriam Bouzahr), Grasset, 2003.

¹⁵ Cassin B., Le Monde 2, 14 ianuarie 2006, p.63.

diversitate lingvistică nu este efectul hazardului, ci corespunde unei diversități culturale riguros corelative: fiecare limbă trimite la o cultură căreia-o conferă un sistem de semne prin care se exprimă, prin care semnifică lumea.

Dacă am fonda studiarea fenomenului traducerii doar pe stricta analiză lingvistică, ar trebui să concluzionăm că este imposibil să traduci, fiecare limbă organizându-și propria repartizare a câmpurilor semantice în mod diferit și neputându-se face ca un cuvânt dat dintr-o limbă să coincidă cu corespondentul său dintr-o alta¹⁶, oricare ar fi cuplul limbilor luate în considerație¹⁷. Se concluzionează asupra „imposibilității, pentru un semn dintr-o limbă [de a ocupa în sistemul semnelor] același loc pe care-l ocupă în a sa semnul prin care ne străduim să-l traducem¹⁸. Pentru Jakobson, din moment „ce se compară două limbi, se pune problema posibilității traducerii dintr-una în alta și reciproc”¹⁹. Nida ne amintește că „chiar și atunci când este vorba doar de o singură limbă comunicarea nu este niciodată absolută, căci două persoane nu înțeleg niciodată cuvintele de manieră identică. Cu atât mai mult nu trebuie să ne așteptăm la o echivalență perfectă între două limbi”²⁰. Pentru juristul Norbert Rouland, „variația culturală” caracterizează specia umană, căci „pentru a-și crea propria identitate, omul produce diferență”²¹.

Limba juridică, subgrup al limbilor de specialitate se caracterizează printr-un înalt grad de determinare și interconexiuni culturale, istorice și socio-politice, printr-o complexitate particulară (utilizează categorii abstracte), prin finalitatea informativă și comunicativă asociată funcției precriptive (legislație) și/sau performative (jurisprudență) a textelor legale, dincolo de sintaxa, semantica și terminologia specifice, prin dezvoltarea (istorică) divergentă a sistemelor legale ce conduce la echivalența aproximativă a traducerilor juridice.²² În consecință, în cazul traducerii juridice, abordarea textului oscilează între traducerea literală și traducerea liberă, între fidelitate și libertate, între fidelitate a literei și fidelitate a

¹⁶ Gemar J.-C., Les enjeux de la traduction juridique, principes et nuances, în Traduction de textes juridiques: problèmes et méthodes, Equivalences 98, Séminaire ASTTI du 25.9.1998.
<http://www.tradulex.com/Bern1998/Gemar.pdf>

¹⁷ Saussure, F. de (1916): Cours de linguistique générale. Paris, Ed. critique Tullio de Mauro. 1982), p. 161.

¹⁸ Hagège C., L'homme de paroles, Paris, 1985, p. 47.

¹⁹ Jakobson, R., The dominant, in Language in Literature, Cambridge (Massachusetts), Belknap Press - Harvard University Press, 1987, p. 80.

²⁰ Nida E. A., Toward a Science of Translating, Leiden, 1964, p 4.

²¹ Rouland N., Anthropologie juridique, Paris, 1991, p12.

²² Villányi J., Les difficultés de la traduction juridique au sein de l'Union européenne, Parlement européen, 29.11.2013, http://termcoord.eu/wp-content/uploads/2013/12/Presentation-TraductionJuridiqueVillanyi20131129PE_modifiedFINAL.pdf

spiritului, între traducerea orientată spre limba-sursă și traducerea orientată spre limba-țintă.

Concluzie:

Traducerea face posibilă ieșirea din alternativa între pluralitatea haotică și mitul intercomprehensiunii prin unicitate lingvistică, deoarece o limbă unică sărăcește spiritul: rectitudinea lingvistică este o cale mortală, dar și haosul multilingv produce neînțelegeri, chiar imposibilități, euristice. Ca și visul limbii unice, visul Codului unic, al Legii universale, sunt fantasmatic.

Dorința unei limbi unice, ca și a unei legi unice, constituie utopii adesea concomitente. Traducerea devine mijloc de cunoaștere a propriei limbi, de ieșire din univoc și de îmbogățire. Căutarea unui limbaj universal, a unei limbi codate, purificate, pe de-a-ntregul logică este lipsită de sens, deoarece limbile nu se reduc doar la comunicarea de informații, ci vehiculează o cultură creând-o în același timp. Este motivul pentru care limbile trebuie menținute vii, dezvoltând traducerea, căci în orice limbă, oamenii pot să regăsească spiritul, suflul, parfumul, urmele polilingvismului original²³.

BIBLIOGRAFIE:

Cassin B., *Le Monde* 2, 14 ianuarie 2006.

Eco U., *Dire presque la même chose. Expériences de traduction* (traducere din italiană realizată de Myriam Bouzaher), Grasset, 2003.

Eco U., *La recherche de la langue parfaite dans la culture européenne*, Seuil « Faire l'Europe », 1994.

Gemar J.-C., *Les enjeux de la traduction juridique, principes et nuances*, în *Traduction de textes juridiques: problèmes et méthodes*, Equivalences 98, Séminaire ASTTI du 25.9.1998.

Hagège C., *L'homme de paroles*, Paris, 1985.

Jakobson, R., *The dominant*, in *Language in Literature*, Cambridge (Massachusetts), Belknap Press - Harvard University Press, 1987.

M. Cornu, M. Moreau (dir.), *Traduction du droit et droit de la traduction*, Paris, Dalloz, 2011.

²³ Eco U., *La recherche de la langue parfaite dans la culture européenne*, Seuil « Faire l'Europe », 1994.

Mayer C.-H., Bonnes Ch.-M., Interkulturelle Mediation und Konfliktbearbeitung. Bausteine deutsch-afrikanischer Wirklichkeiten, Stuttgart, Waxmann Verlag, 2004.

Nida E. A., Toward a Science of Translating, Leiden, 1964.

Ost F., Conclusions, în A. Bailleux et al. (dir.), Traduction et droits européens: enjeux d'une rencontre, actes du Colloque (Bruxelles, 19-20 février 2009), Bruxelles, Publications des Facultés universitaires Saint-Louis.

Ost F., Conclusions, în A. Bailleux et al. (dir.), Traduction et droits européens: enjeux d'une rencontre, actes du Colloque (Bruxelles, 19-20 février 2009), Bruxelles, Publications des Facultés universitaires Saint-Louis.

Ost F., Traduire, Défense et illustration du multilinguisme, Paris, Fayard, 2009.

Ost F., Traduire. Défense et illustration du multilinguisme, Fayard « Ouvertures », 2009.

Ricoeur P., Sur la traduction, Paris, Bayard, 2004.

Rouland N., Anthropologie juridique, Paris, 1991.

Saussure, F. de (1916): Cours de linguistique générale. Paris, Ed. critique Tullio de Mauro. 1982

Vieilledent-Monfort C., L'Union européenne comme médiatrice interculturelle : le multilinguisme, http://www.langue-francaise.org/Bruxelles/annonce_2013_06_vieilledentt.pdf

Villányi J., Les difficultés de la traduction juridique au sein de l'Union européenne, Parlement européen, 29.11.2013, http://termcoord.eu/wp-content/uploads/2013/12/Presentation-TraductionJuridiqueVillanyi20131129PE_modifiedFINAL.pdf

ENHANCING EMOTIONAL INTELLIGENCE IN THE ENGLISH FOR PROFESSIONAL COMMUNICATION CLASS

Fabiola Popa

Assist. Prof., PhD, Polytechnic University of Bucharest

Abstract: In a society which has become more and more sophisticated in terms of diversity, emotional intelligence is one of the most sought-after skill in the world of work. Apart from specific expertise, professionals need to prove they have efficient social negotiation styles, so as to be able to bridge communication gaps at the workplace and to work with others for a common goal, by successfully managing the inevitable mismatches brought about the issue of alterity.

The paper is looking into possible ways of enhancing emotional intelligence in the “English for Professional Communication” class. It discusses the importance and the structure of a theoretical approach of issues such as cultural intelligence, career planning, personal work style, networking, time management, leadership, team work, negotiation skills, conflict resolution, and public speaking skills. In addition, it gives practical examples of activities that could trigger students’ awareness of work style preferences, strong points/ weak points and other issues that might influence their performance at the workplace.

Keywords: Emotional intelligence, career planning, cultural intelligence, English for Professional Communication

I. Emotional Intelligence at the Workplace

Increasing emotional intelligence at the workplace has long been on organizations’ agenda. By now, it has become obvious that expertise is not enough to achieve one’s potential as a participant in the business game and that specific technical competence needs to be backed up by the skilfulness to juggle the uniqueness and the diversity of people and circumstances one has to deal with in one’s professional life. There are many ways in which lack of EI of both individuals and groups has proven to impact on the effectiveness of organizations, among which: “employee recruitment and retention, development of talent,

teamwork, employee commitment, morale and health, innovation, productivity, efficiency, sales, revenues, quality of services, customer loyalty, client or student outcomes” (Cherniss, 2001:6). Therefore, taking into consideration EI and its effects as early as possible in one’s life is in itself a sign of emotional intelligence and a prerequisite to a successful career and to a successful business.

Theoreticians have captured the elusiveness of the EI under the form of various models, all of them pointing to two main areas of research to be covered: the emotional life of the Self and that of the Others. Therefore, EI is defined as the ability to recognize, assess and regulate one’s own internal dialogues and to sense and react properly to the others’ emotional manifestations (Garner 1983; Goleman 1995; Bar-On, 1997; Mayer, Salovey and Caruso, 2000). Howard Garner speaks of intrapersonal (relationship with oneself) and interpersonal intelligence (relationship with the others). Reuven Bar-On breaks down the concept into five distinct items: intrapersonal skills, interpersonal skills, adaptability, stress management, and general mood (Bar-On, 1997). The Mayer and Salovey four branch model includes the abilities 1) to accurately perceive emotions in oneself and others 2) use emotions to facilitate thinking 3) understand emotional meanings, and 4) manage emotions (Mayer and Salovey 1997). In its turn, the best-known paradigm of all, Goleman’s EI paradigm, criticized and refined, but, to our mind, the most comprehensive EI model to date, formulates EI in terms of a theory of performance and it highlights its four aspects: self-awareness, self-management, social awareness and relationship management (Goleman 1998). According to Goleman, there is a distinction between emotional intelligence and emotional competence, as “an emotional competence is a learned capability based on emotional intelligence that results in outstanding performance at work” (Goleman 2001:27). Thus, the dimension of self-awareness, which is our main interest in this article, describes three competences, namely “emotional self-awareness, accurate self-assessment, self-confidence”, while social awareness comprises “empathy, service orientation, and organizational awareness”. In their turn, self-management involves “emotional self-control, trustworthiness, consciousness, adaptability, achievement drive, initiative”, and relationship management relies on “developing others, influence, communication, conflict management, visionary leadership, catalysing change, building bonds, teamwork and collaboration” (Goleman 2001:28).

Basing his theory on the above mentioned frameworks, Liptak states that “personal and career counselling should be integrated for a holistic counselling approach” (Liptak 2005: 175) and he puts forth the CCM model (The Confluence Counselling Model) in which he

identifies three sets of skills students need in order to succeed at the workplace: career and job search skills, personal competence skills, and social competence skills. While the first type of skills overlaps the types of skills to be expected from regular career counselling (ability to find a match between one's potential and the professions available on the job market, decision-making skills and ability to adjust to the routine and the unwritten codes existing at the workplace), personal and social skills come to refine the self by making the students more aware of who they are intrinsically and who they are in relationship with the others in their working life. Thus, confluence counselling bridges the gap between the self and the outer world, and it addresses the questions of integration and social negotiation in a more complex way, which takes into consideration the sophisticated and ever changing nature of human interactions.

While the “English for Professional Communication” seminar is essentially a language class, and cannot claim to compete for the title of a career counselling module, it does pertain to what specialized literature has called CLIL, Content and Language Integrated Learning, since its objectives go beyond mere teaching of language, and the term of “confluence” between language, personal development and acquisition of social negotiation skills is representative of the philosophy underlying this seminar. Thus, students are familiarized with a variety of issues related to the world of work (intercultural communication, company organogram, telephoning skills, writing short professional documents, elements of the employment file, job interviews, presentation skills, time management, leadership, delegating tasks, successful meetings, networking etc.), and equipped with formal English vocabulary meant to help students project a more sophisticated personal and professional image at the work place. The following section puts forth a description of some of the tasks assigned during the seminar and the students' feedback, in an attempt to show how such tasks are able to promote self-awareness and social awareness, and thus, they become exercises of emotional intelligence in their own right, a first step to a better management of one's own inner world and of one's relationship with the outer one. The feedback was given by means of an anonymous mini-questionnaire in which a total of fifty 1st year students in the Faculty of Automatic Control and Computer Science had to answer the following questions: 1) Which was the most interesting task assigned during this semester and why? 2) Which was the least interesting task assigned this semester and why?, and 3) To what extent did any of these tasks make you aware of something new (ex. the realities of the world of work, your own weaknesses and strengths etc.)

II. Enhancing Emotional Intelligence in the Class

One of the most important topics to be covered during the English for Professional Communication seminar I teach at the Polytechnic University of Bucharest pertains to the issue of intercultural communication. Under this overarching term, a series of concepts are briefly described and exemplified: definitions of culture, cultural intelligence, cultural shock, ethnorelativism/ethnocentrism, stereotypes, political correctness, positive discrimination, communication patterns, para-verbal/non-verbal communication in various cultures, work styles etc. During the seminar students are exposed to a wide range of tasks and teaching methods: direct teacher input, elicitation of answers, for and against debates, listening and reading exercises, research-based presentations of various cultures or cultural critical incidents. At the end of this mini-module on intercultural communication, students had to complete their own personal cultural orientation map, based on the cultural models of G.Hofstede, E.Hall, and B. Petersons, and to reflect on how their preferences and inclinations may foster or hinder their progress in their future professional life. All the tasks and the activities are designed with the dimensions of self-awareness and social awareness in mind. Here are some comments testifying that some of the tasks have attained their objective: “Now I understand that I should respect the values of others, even if I don’t like them.”/ “I’ve realised that I have things to improve, in order to be ready to deal with work colleagues.”/ “I realised that different people may have very diverse views on life and that made me think more about mine.”/ “I think I am definitely more prepared to deal with people from different cultures now, as well as with people from my own culture, who have other values.”/ “I realised that I [as a Romanian] have some weird habits, if you were to ask a Japanese.”/ “The cultural orientation map made me know myself better...and that it is better to listen to the others’ opinions, to be open-minded”.

Some other topics approached during the English for Professional Communication seminar are related to company life. During the seminars, students are exposed to formal, advanced vocabulary related to the world of work, and are made to reflect and research on issues such as: their idea of success, their intrinsic and extrinsic motivation to work, their ideal workplace, their employability skills, company identification and research, time management, effective written communication, networking, teamwork, delegating tasks, leadership, self-actualization etc. The topics are introduced with the help of a variety of tasks: watching videos related to the psychology of work (writer and philosopher Alain de Botton’s video series and essays on career from his personal development institute “The School of

Life” have proven to be quite popular with my students); solving vocabulary exercises which introduce notions and concepts related to work routines and business etiquette; listening and reading exercises; reflecting on one’s personal image at the workplace, values and professional skills, transferable skills included, and work habits. The latter turned out to trigger obvious changes in terms of awareness, according to my students’ feedback. Here are some answers: “I found your ideal workplace [task] the most interesting because it made me think about my future, it made me realize my weak and strong points...”/ “The videos related to the world of work helped me overcome procrastination.”/ “The most interesting task was the one about personal values and skills. Not only that I got to understand other persons, but I also understood myself.”/ “The task about personal values raised my awareness about my own habits and personality and made me discover more about myself and what I can do, what I cannot do and where my boundaries are.”/ “[the tasks made me aware of the fact that] we are all different and it’s OK to be like that.”/ “I learned more about myself, made a list of my values and traced the characteristics of my personality. I find this very useful and I am glad I had the chance to take part in it”./ “ I see these tasks as mental exercises, and any kind of such exercise brings you closer to the best version of yourself.”

One last topic I will dwell on is the job interview simulation. The job interview simulation is the penultimate issue to be tackled during the English for Professional Communication seminar, right before oral presentation skills. It is the final stage in which the students make proof of the self-awareness and the social awareness gained hitherto through their participation in the class and their exposure to different tasks. Successful participation in the interview simulation entails careful prior preparation and engagement with the task; it is also a time when a variety of issues come together to shape the individual into that particular type of employee that would make a difference to the company. Self-aware students will be given the opportunity to resort to self-management and to take control of their own emotions and channel them into positive energy; socially aware students will equally show their ability to manage a relationship with the others: if they are interviewees, to show the “ emotional self-control, trustworthiness, consciousness, adaptability, achievement drive, initiative” Goleman was speaking of, or, in case they have chosen the interviewers’ role, to show their ability “to develop others” (in this case, to make their candidates show their true potential during the interview) and to make proof of their ability to collaborate and work in a team whose members are supposed to choose the best match for a certain job. Here are some answers related to this task: “It made me realise how important body language is.”/ “The

simulation made me aware of the selecting process that goes on during the interview. I will use that to my advantage.”/ “I realized I need to improve my communication skills.”/ “The interview made me aware of the fact that I am nervous and shy in this situation.” / “I learned that I should be more open-minded and calmer.”/ “I know now I can easily work under a lot of pressure.”/ “It made me more confident.”/ “What I found interesting was that we could see the interview from both perspectives (the interviewer and the interviewee).”/ “It made me realize that life is harder in practice than it is in my head.”

III. Conclusion

We can conclude that, while all the tasks assigned during the seminar are meant to raise awareness of a particular life situation in a way or another, reflection-based tasks seem to be the best at achieving this objective. Taking time to think about one’s own wishes about the professional future, likes and dislikes, feelings and values, strong points and weak points, seems to result in better relational outcomes. Thus, the English for Communication seminar can bring its modest, still essential contribution to the enhancement of emotional intelligence by honing those soft skills required in the workplace nowadays. The rest is up to the student, who, now that s/he is more aware of his/her own limitations and potential, will hopefully remain interested in self-actualisation throughout his/her professional life.

REFERENCES:

- Bar-On, R. (1997). *The Emotional Quotient Inventory (EQ-I): Technical manual*. Toronto: Multi-Health Systems.
- Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence*. New York: Bantam.
- Goleman, D. (1998). *Working with Emotional Intelligence*. New York: Bantam
- Cherniss C., “Emotional Intelligence and Organisational Effectiveness” in Goleman, D. and Cherniss C (eds.) (2001). *The Emotionally Intelligent Workplace: How to Select for, Measure, and Improve Emotional Intelligence in Individuals, Groups, and Organizations*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Liptak, J. (2005). “Using Emotional Intelligence to Help College Students Succeed in the Workplace”, *Journal of Employment Counselling*, December 2005, Volume 42, pp.171-175
- Mayer, J. D., and Salovey, P. (1997). “What is emotional intelligence?” In P. Salovey and D. J. Sluyter (Eds.), *Emotional development and emotional intelligence: Educational Implications*, pp. 3-34. New York: Harper Collins.

Mayer, J. D., Salovey, P., and Caruso, D. R. (2000). "Models of emotional intelligence". In R. J. Sternberg (Ed.), *Handbook of Intelligence*, pp. 396-420. Cambridge, England: Cambridge University Press.

WHAT TO TEACH LEARNERS TO MAKE THEM SPEAK LIKE PROS – TIPS ON SUCCESSFUL ORAL PRESENTATIONS

Elena Savu

Assist. Prof., PhD, Politechnical University of Bucharest

Abstract: Within the international context of professions in today's multicultural world, an oral presentation becomes a very complex act of communication whose success does not depend only on the language used but also on the social interaction that is established with the audience. Thus, the presenters' verbal and nonverbal behaviours occurring in social interaction should be backed by a certain degree of intercultural awareness in order to communicate an idea, a piece of information or research effectively to other people who are not like them in terms of language, education or social and professional background.

Stemming from the experience of teaching 'oral presentations' to engineering students as part of the course on English for Professional Communication for several years, the paper will consider some important aspects involved in the expected outcome: the learners' prospective ability to deliver a successful oral presentation. After setting the educational context and the need for oral presentation skills, the paper will look at the psychological insights, required knowledge of language and structure as well as at the cultural awareness that should be approached in the classroom in order to tackle the elaborateness of an oral presentation.

Keywords: communication, oral presentations, psychological, social and intercultural approach

1. Preliminary remarks

The current paper is the result of the author's experience of several years of teaching oral presentation skills to engineering students in the "Politehnica" University of Bucharest. The paper discusses some essential elements and tips that have been included in the preparation, organization and delivery of a successful oral presentation in English, taking into consideration the fact that, according to the speech act theory, utterances have three components: the actual utterance (the locution), the act performed by the utterance (the

illocution) and the effect the act has on the hearer (the perlocution). Thus, if we wish to guide our learners toward the ability to speak like professional presenters, due consideration must be given to all these three elements.

In the “Politehnica” University of Bucharest, English is usually taught for one year, in the first year of study. The module is called English for Professional Communication, and one unit focuses on oral presentations. The immediate rationale for approaching oral presentations in the foreign language is justified by obvious learning needs. First of all, at some stage in their studies, not to mention their prospective professional activity, the engineering students will be expected to give a formal presentation. This could be reporting on progress in their research, merely responding to a set task in a specialized subject or presenting their graduation thesis at the end of the four years of undergraduate studies in Science and Technology. As some authors¹ underline, oral presentation skills are some of the best “career enhancers” that professionals can add to their marketable qualities. Secondly, there is a clear learning need related to the practice of English as a foreign language. As the field literature² points out, the practice of oral presentations in the classroom offers non-native speakers the necessary confidence to use the foreign language proficiently. This is one of the prerequisites of training students to speak like professional presenters.

Oral presentations are acts of communication totally dependent on the speaker’s ability to communicate an idea effectively to an audience. Yet, most of our students do not do very well in spite of their relatively high proficiency in English, and their overall performance fails to make an impact on the audience. Therefore, if the learners’ proficiency in the foreign language is not the cause of the insufficient success, then it means that there are other factors at work which need due consideration. Communication is a complex entity which goes beyond the mere verbal. It covers both the nonverbal aspect, such as gestures, actions, facial expressions, body language or physical appearance, and the ‘cultural’ rules or conventions inherent to a particular context of communication. On the one hand, we are all aware that the majority of what we communicate to people is done without words at all. In a face-to-face encounter, 93 percent of the impact of the message is nonverbal while only 7 percent is verbal.³ On the other hand, the increased academic and professional mobility across the

¹ Cohen, J. & Jensen, D. (2000). “Oral Presentations Skills”. Search Masters International. www.searchmastersinternational.com

² Boyle, R. Modelling Oral Presentations. *ELT Journal*, Volume 50/2, 1996, 115-126

³ Knapp, M.L.&Hall, J.A. (2002) *Nonverbal Communication in Human Interaction*. Wadsworth Thomson Learning, p.5

intercultural interaction network that today's world has become requires the understanding of the intrinsic cultural meaning of words which "is by no means guaranteed because conversants share the same dictionary."⁴ Different communities are likely to react differently to the same presentation, for example, a scientific forum or an assembly of engineering professionals. Each one will have specific expectations and reactions according to the linguistic, academic, scientific or business 'culture' they are familiar with. This will govern the different conventions depending on to whom, where, when and why the presentation is delivered. Given that communication is essentially an act of social interaction, all these questions are vital to be taken into consideration during the preparation of an oral presentation.

While the classroom teaching offers a kind of training in presenting with specific guidelines, it should not lose sight of the fact that the students will develop their own personal style. That is the reason why teaching oral presentations also needs to address the psychology and personality of the learner. Starting from the assumption that anyone, whether naturally extrovert or introvert, whether endowed with 'the gift of the gab' or not, can give a good presentation with adequate preparation and practice, teaching oral presentations must develop the students' awareness of appropriate verbal and nonverbal behaviour, psychology of communication and social interaction strategies. All these aspects must go across the preparation, planning, structure and language of the oral delivery touching upon visual aids and their use with a view to creating interest and establishing the desired relationship with the audience.

2. What to teach learners to help them speak like pros

In this part of the paper we are going to focus on some examples of the psychological, social and cultural tips that have been added to enrich the traditional teaching of oral presentations in an engineering context. Successful communication requires more than the students' ability to use a range of formulaic expressions since it is context dependent and embedded in interacting with a particular discourse community.⁵ Thus, apart from language, a speaker should be able to communicate effectively in other ways, too. Such skills relate to a degree of mastery over nonverbal communication, social and psychological interaction with the audience (e.g. understanding and adapting to the audience) as well as over cultural norms

⁴ Barnlund, D. (1994). Communication in a Global Village. In Samovar&Porter (eds.1994), 26-35.

⁵ Bizzell, P., 1989. Review of the book "The Social Construction of Written Communication". College Composition and Communication 40, pp. 483-486.

regulating interaction, e.g. politeness. At tertiary level, the students are at an intermediate or upper-intermediate level of linguistic proficiency, so teaching simple speaking skills is much less relevant than teaching communication skills. For this the students need to be initiated into a more profound approach to communication which will involve psychological and cultural awareness.

Mention should also be made of the fact that the students have been actively involved in all the activities provided for this purpose. Learning, memory and reasoning are enhanced when students have the opportunity to perceive and interact with practical examples which play an important role in fostering understanding and recall of what is being taught or learned. Teaching oral presentations is not meant to be didactic, i.e. transmit knowledge from teacher to learners, but evocative and heuristic. Evocative teaching will assist students in discovering the personal meaning of the topic, while heuristic teaching is intended to engage the students in a process of inquiry and discovery in order to help them develop appropriate verbal and nonverbal behaviours when they themselves take on the role of presenters.

In the preparation stage, besides the 7 necessary steps⁶ of considering the audience, objective, structure, visual aids, language, practice and location of the oral presentation, we have included an awareness-raising activity in which the status of the presenter is approached. Brainstorming of the students' previous experience of attending an oral presentation and video illustrations on dress code and body posture are used to highlight the role and the position of the presenter himself within the presentation. The activity also looks at the notions of 'space' and 'movement' in terms of where and how presenters should stand and move to be seen and to make their visual aids easily visible to the audience at all times. In order to give practice, students are invited to demonstrate different instances, and the strong and weak points of each situation are discussed with the whole class. Sometimes, lists of do's and don't do's are compiled by groups of learners and compared. Studies on the psychology of learning have shown that, when students generate their own answers to a problem, learning is enhanced more than when the teacher shows them how to solve that particular problem.

Another example is associated with the approach to the introduction to the oral presentation. The component elements, e.g. greet the audience, introduce oneself, give the title and structure of the talk, state the length of the talk and advise on the policy of questions, have been expanded to include insights into each step. Such additions are justified by the goal of

⁶ Sweeney, S. (1997). *English for Business Communication*, Cambridge University Press, Module 3, p.45

achieving a prospective enhancement of the students' awareness of the sociolinguistic and cultural norms that govern communication in English. For example, simulation games and role plays followed by discussion are used to make the learners aware that greeting the audience is a cultural 'must' in English because it is a distinctive mark of observing 'linguistic politeness.' Based on the term "face"⁷ which is associated with the individual's 'positive face needs', i.e. a positive self image that is appreciated by others, and which includes speech acts such as greetings and compliments, students are invited to reflect on how they themselves feel when greeted in different ways during the simulation or role play activities. Such activities are intended to help students construct a conceptual framework that will allow them to integrate and organize new knowledge and experiences into a coherent mental structure.

An overall concern when dealing with oral presentations is to transmit the truism that presentations are not made for presenters, they are made for the audiences because oral presentations are acts of communication that presuppose social interaction skills. Identifying the audience and speaking 'for' them, not just 'to' or 'at' them, is essential for effective oral communication. Making the students sensitive to the fact that, in every act of communication, human beings need to connect, teaching oral presentation skills should focus on giving students some practice in constructing the desired rapport with the audience; besides using the logic and factual information of the content to make an intellectual connection, students as prospective oral presenters should also consider what it is that they want the audience to feel. A few strategies have been included in an activity called "means of arousing the audience's interest", and these offer examples of evoking the audience's curiosity, challenging their thinking, using stories, personal experiences and analogies. Special attention should be given to the speaker's energy and enthusiasm which can command the audience's attention and get them to feel the speakers' passion and belief in what they are saying. One of the key tips for success in oral presentations is to make the students realize the obvious fact that it is not only what they say that matters, but also how they say it.

Another psychological insight into delivering a professional presentation is provided with reference to ending the presentation. Last minute impressions are as important as first minute impressions, and keeping the audience's attention alive from the beginning to the end is a necessary means of achieving the desired impact. "At the end, don't just let the talk die;

⁷ www.linguistik-online.de/20_04/rash.html. F. Rash - Linguistic Politeness and Greeting Rituals in German-speaking Switzerland

your message will die with it. Close in some logical way, summarizing your key points or putting your message into some group context.”⁸

As for cultural cues, students should be aware that nonverbal behaviour supports and endorses verbal communication. Nonverbal communication includes eye contact with glances and blinks, gestures, facial expressions, postures and so on. It contributes to the clarity of speech and it can add interest to what is being said. Sensitivity to body language and nonverbal cues is part of the cultural awareness that a professional presenter should display. In class we provided activities for students in which they discussed pictures of people and their body language, watched short videos of oral presentations and solved quizzes on the cultural connotation of body language in English-speaking cultures.

Conclusions

Teaching oral presentations complies with the widely recognized understanding that language plays a powerful role in human society. Communication is not only a mere exchange of words between parties, it is “a sociological encounter”, and through the exchange of meanings, social reality is “created, maintained and modified” (Halliday, 1978:169). Learning how to deliver an oral presentation from psychological, social and cultural perspectives is a process of intellectual maturation and personal transformation. On the one hand, students are guided to develop a capacity for self-direction, self-monitoring and generation of ideas; on the other hand, they are expected to operate transformations in their self-perception and thinking, and this will have an emotional bearing on them as individuals. By embedding psychological and cultural cues in teaching and learning how to deliver an oral presentation, we tried to give the students more confidence in using the language as well as some expertise in trialling with diverse communication strategies in order to participate in a complete interaction and achieve an actual communicative goal.

To conclude, we can say that approaching oral presentations in the classroom is one of the ways in which oral communication can be taught to EFL (English as a Foreign Language) students. Learning to speak and more importantly, how to speak responds to real-life learning demands as students will be equipped with a set of skills they can use to express opinions, make arguments, offer explanations, transmit factual information and interact with other people in their future professional or personal lives.

⁸ Cohen, J. & Jensen, D. (2000). “Oral Presentations Skills”. Search Masters International. www.searchmastersinternational.com

Last but not least, we would like to remark on the fact that the approach to teaching oral communication discussed in this paper is felt to have much potential, but quantitative and qualitative research is needed to demonstrate that it ensures the desired success in the field of EFL instruction. At present, the study is a brief account of a classroom experience but it may be a promising start for future empirical research.

REFERENCES:

- Barnlund, D. (1994). Communication in a Global Village. In Samovar&Porter (eds.1994), 26-35.
- Bizzell, P., (1989). Review of the book “The Social Construction of Written Communication”. *College Composition and Communication* 40, pp. 483–486.
- Boyle, R. Modelling Oral Presentations. *ELT Journal*, Volume 50/2, 1996, 115-126.
- Halliday, M.K., 1978. *Language as social semiotic.* , Edward Arnold, London.
- Knapp, M.L.&Hall, J.A. (2002) *Nonverbal Communication in Human Interaction*. Wadsworth Thomson Learning, p.5.
- Samovar, L. & Porter, R. (eds. 1994). *Intercultural Communication: A Reader* (7th edition). Belmont, CA: Wadsworth.
- Sweeney, S. (1997). *English for Business Communication*. Cambridge University Press, Module 3, p.45.
- Cohen, J. & Jensen, D. (2000). “Oral Presentations Skills”. Search Masters International. www.searchmastersinternational.com
- www.linguistik-online.de/20_04/rash.html. F. Rash - Linguistic Politeness and Greeting Rituals in German-speaking Switzerland

A LINGUISTIC ANALYSIS OF JOKES

Anca Tomoioagă

Assist. Prof., PhD, "Emanuel" University of Oradea

Abstract: The present study focuses on jokes from a linguistic perspective, trying to describe the dual specific structure a joke is built on in order to define the specificity of jokes, in general. Being considered as forms of oral literature, jokes detain a large diversity of forms, from riddle jokes to puns and ethnic jokes, but the structural dualism remains persistent. Subsequently, the study refers to the isotopies a joke might be constructed on, to the opposed scripts, to the surprising switch from an interpretation of a joke first meaning towards a secondary unexpected interpretation, to the mechanisms that produce the funniness of a joke.

Keywords: joke, punch line, incongruity, verbal humour, contrastive scripts.

Humour has been chosen as object of study by many researchers, often becoming the centre of their sociological, psychological, philosophical and literary scholarly interests. The examples of such study works are numerous. In this respect, Salvatore Attardo's chapter dedicated to a chronological Survey of the literature written about humour is more than useful. Starting with Plato and Aristotle and ending with Freud and Bergson, Attardo's both historical and analytical enterprise underlines the diachronic depth of the problematic. Nevertheless, there are less linguistic studies on humour, even if many scholars have tried to compensate this lack in the late years.

Most of the researchers who focused on humorous texts and language tried to create a paradigm of analysing and defining a joke (as long as jokes are to be considered the humorous typical production of the language). The paradigm we refer to is generally coined by using the term theory. Raskin (1985), and later on, Attardo together with Raskin (1991) tried to configure what was to become the most known theories in the domain: SSTH (The Semantic Script Based Theory of Humor) and GTVH (General Theory of Verbal Humour). Still, these models of approaching verbal humour are being continuously reshaped and sometimes put

under question, as in the case of Graeme Ritchie's *The linguistic analysis of jokes*. (2004. For further study see pages 69-88 of the mentioned study) and others.

When dealing with linguistic humour, especially jokes, scholars tried to engage themselves into quest for answers regarding different aspects form outside and inside the phenomenon of verbal humour, such as:

- Adequate definition of a joke;
- The mechanisms of a joke;
- The qualities that make a good joke;
- The relation between locator and allocator and the jokehood conventions;
- The prior experiences of both hearer and speaker and their historical, national, social, psychological individualities;

The present study intends to describe the dualism of a joke, one of the linguistic mechanisms scholars have been interested regarding verbal humour, specifically jokes, so that we may establish the approximate frames for such a notional sphere the term joke has got. The scientific enterprises made in the direction of these marginal pieces of literature have been confronted with what Raskin called the volatility of humor.¹Hence, the humour phenomenon, with its Fata Morgana-like contours, implements a hardly defining effort with reference to joke.

Before dealing with the problematic this study is assigned for, we consider appropriate to describe in a nutshell the three well known linguistic theories of humour as theoretical basis for our research. Many researchers described these three theories, but we would prefer to mention Rodica Zafiu's delimitations. The theories in discussion, though interdependent, are confined to two categories, according to which human linguistic register they address to. Theories of Incongruity are oriented towards the cognitive mechanisms; meanwhile the Hostility Theories and the Release Theories deal with the psychological causes and effects of humour.²

The two types of theories focus on the causes that determine a person to verbalise a joke and the effects it produces within the person's psychological forum. Firstly, the Hostility Theories refer to the aggressive aspect of humour. Such jokes imply a condescend humour, patronizing the other for a weakness, for low social class, for upper social class, for ignorance,

¹ Victor Raskin, *Semantic Mechanisms of Humour*, D. Reidel Publishing Company, Dordrecht, Holland, 1985, p. 111

² Rodica Zafiu, *Evaluarea umorului verbal* (p. 497-505), in G. Pană Dindelegan (ed.): *Limba română. Stadiul actual al cercetării*, Bucharest, Editura Universității din București, p. 498

for stereotypical behaviour and so on. The comic literature aimed in a certain historical period to penalise social/ human defects through humour and laughter. Bergson considered humour a “social corrective”³, but this perspective increases and denounce the jokes speaker’s sense of superiority, and, consequently, this person’s aggressiveness and lack of empathy towards the other. This aggressive side of jokes has been largely debated, mostly because of its specific controversies. A following section of the present study will describe more clearly the consequences of such humour.

Secondly, the Release Theories deal with the joke’s cathartic power. Humour and laughing, sometimes seen as therapies, release cognitive and emotional tensions, abolishing inflexible laws exactly the way playing does through its gratuitousness. That is why word games are such modalities of suppressing even the linguistic rules, becoming redemptory. Certain jokes play with words and distort them in such a way so that the catharsis could be produced.

Theories of Incongruity focus on the dissonance every joke seems to build on in order to produce funniness. Salvatore Attardo names it a “mismatch between two ideas”⁴, focusing on the contrast between the hearer’s expectations and the surprising resolution given by the speaker.

Generally seen as a narrative creation, a joke has been studied from the perspective of its inner dualism. This aspect has become the centre of numerous research works on verbal humour. Turning back to Attardo’s study, the researcher analyses A. J. Greimas’s joke semantic analysis entitled The Isotopy-Disjunction Model. It defines this dualism through isotopies (in his book *Structural Semantics: An Attempt at a Method*). The term isotopy defines a perspective the meaning of the text is directing to. Being a semantic category, isotopy includes repeated semes and classemes. While semes represent the smallest semantic unit, classemes are contextual semes, as Greimas (cited by Attardo) explains: “context must be present the semic variables which alone can explain the changes in the meaning effects which can be registered.”⁵ Repeated classemes group in two directions of meaning, forming the two parts of the joke, the two isotopies. The first one is launched by the starter of a joke and the second one interferes homogenously through the dialogue that frames the second part.

(1) “Bacon and eggs enter into a bar.

³ Apud Salvatore Attardo, *Linguistic Theories of Humour*, Mouton de Gruyter, New York, 1994, p. 50

⁴ Salvatore Attardo, *ibidem*, p. 48

⁵ Idem, *ibidem*, p. 67

The bartender says: ‘Sorry, we don’t serve breakfast here!’⁶

Besides the two isotopies, The Isotopy-Disjunction Model also includes a connecting term that “produces the collision of the two isotopies”⁷. In the case of (1), the connector is the word *serve* that moves from the first isotopy (also humorous and absurd: *bacon and eggs*, personified, enter into an inappropriate place for what they represent, namely breakfast, probably to serve something), to the second, when the bartender uses ambiguously the verb *serve* which installs the second isotopy on the basis of the verbal polysemy: the bartender refuses to serve/to eat breakfast, i.e. the *bacon and eggs*, because this does not happen into a bar;/ the bartender refuses to serve with a drink the personified breakfast.

Following Greimas’s model, Attardo studies the linearity of the joke. This is how he explains it: “The introduction of linearity is equivalent to the introduction of a chronological axis i.e. of a temporal organization of the joke in which its elements are processed one after another.”⁸ This gradual processing has an important part in the joking successfully performance. As different elements are gradually inserted into the text of a joke, the hearer’s initial expected tension is turned/ switched, because of the context, to zero, by the end of a joke. This process was called by Attardo *dizambiguization*⁹. The verb *serve* represents the lexical ambigator. Ambiguators may be not only lexical, but also syntactic, morphological, semantical, pragmatic. Graeme Ritchie states that ambiguity is produced “when a linguistic item has only one representative at one level, (e.g. phonetically), but more than one representation at another level (e.g. semantically)”¹⁰, as in the case of the verb *serve*.

The ambigator is called by Attardo *disjuncter*, as being the element that creates the transfer from one isotopy towards the other. Also, he adds that the term connector is different from the disjuncter. The first reflects the similarities between the two isotopies, as the verb *serve* does through its polysemy; the second reflects the differences, changing the meaning of the connector from a semantic direction to another. In the case of (1), the disjuncter seems to be the word *breakfast* “which redirects the interpretation of the connector”¹¹

Greimas’s theory on isotopies had probably a good influence on Raskin’s scientific approach of joke. The theory of contrastive scripts he states also underlines the dualist

⁶ Billy Brownless, *The Best A Man Goes Into a Bar Jokes*, Allen & Unwin, Australia, 2009, p. 22

⁷ Salvatore Attardo, *ibidem*, p.63

⁸ *Idem*, *ibidem*, p. 94

⁹ *Ibidem*

¹⁰ Graeme Ritchie, *The Linguistic Analysis of Jokes*, Routledge, London, 2004, p. 40

¹¹ Salvatore Attardo, *ibidem*, p. 95

character of a joke. Raskin's central hypothesis his study starts from refers to the fact that a text "can be characterised as a single-joke-carrying text" if satisfies two conditions: "the text is compatible, fully or in part, with two different scripts; the two scripts with which the text is compatible are opposite;"¹² The contrast between two or more scripts within the text of a joke is a premise for its success.

(2) Wife: "I look fat. Can you give me a compliment?" Husband: "You have perfect eyesight."
 (www.laughfactory.com)

In the example above, the two scripts opposition is created by a change of perspective: first script, also known as the build-up/set-up of a joke¹³, reflects wife's need for improving her self-esteem; in the second script husband apparently makes the compliment, but the word eyesight as a marker of the punch-line, the specific ending of a joke, creates the contradiction, as the wife gets, instead of a compliment, her husband's opposed reaction. The two scripts overlapping creates the humorous effect of the joke. Sometimes, these scripts overlap totally, sometimes they overlap partially. Raskin identified three types of opposition¹⁴ between the scripts of a joke, starting from the binary categories jokes evoke: real/unreal, true/false, bad/false, bad/good¹⁵:

- First opposition may be identified between actual situation from the set-up and the un-existing situation from the second script, incompatible with the first:

(3) A MAN WALKS INTO A BAR with a duck on his head.

The bartender says, 'Hey, where did you get that?'

The duck answers, 'Outside, there's thousands of 'em!'¹⁶

Example (3) describes a situation from the first script (a man with a duck on his head), but the dialogue inverts the perspective as the unexpected answer of the speaking duck presents an impossible situation.

- Second opposition Raskin talks about is established between a normal situation and an abnormal state of affairs, as in the example:

(4) A science teacher tells his class: "Oxygen is a must for breathing and life. It was discovered in 1773." One student responds: "Thank God I was born after 1773! Otherwise I would have died without it." (www.laughfactory.com)

¹² Viktor Raskin, *ibidem*, p.99

¹³ Marta Dynel, *Beyond jokes: Types of Conversational Humour*, in *Language and Linguistics Compass* 3/5 (2009): 1284–1299, 10.1111/j.1749-818x.2009.00152.x , p 1285

¹⁴ Viktor Raskin, *ibidem*, p.111

¹⁵ *Idem*, *ibidem*, p.113

¹⁶ Billy Brownless, *ibidem*, p. 74

- Third opposition appears between a plausible situation and fully/partially impossible situation.

(5) If you ever get cold, just stand in the corner of a room for a while. They're normally around 90 degrees.

What makes the passage from a script to another is named by Raskin switch trigger. The switch triggers referred to are ambiguity, we already mentioned as a result of overlapped scripts, and contradiction/ dichotomy. Rodica Zafiu explains¹⁷ that incongruity, the mechanism at the root of a joke, is based on ambiguity as sequential overlapping implying various elements with ambivalent character such as homonyms, polysemy words which actually reflect two opposite registers as in the case of the verb serve (1). Also, incongruity may be built on contradiction between juxtaposed sequences. Within this juxtaposition, the first sequence redefines the meaning of the next sequence, as in the examples: (2), (3), (5). The greater the semantic distance between the two scripts is, the better the joke is, as the hearer could be fully surprised.

Sometimes, as in the case of the repeated sequences in a joke, the procrastination of the punch-line intensifies the tension of the joke and accentuates the contradiction the hearer succeeds to get used to:

(6) A CHIHUAHUA, A DOBERMAN AND A BULLDOG WALK INTO A BAR for a drink. A great-looking female collie comes up to them and says, 'Whoever can say liver and cheese in a sentence can have me.' So the Doberman says, 'I love liver and cheese.' The collie replies, 'That's not good enough.' The bulldog says, 'I hate liver and cheese.' The collie says, 'That's not creative enough.' Finally, the chihuahua says, 'Liver alone ... cheese mine.'¹⁸

The perspectives of each character, simple as they are, are successive steps towards the unexpected way the underestimated Chihuahua succeeds to deal with the problem. This type of incongruity present in the above-mentioned joke is defined by Graeme Ritchie¹⁹ as dynamic. The dynamic incongruity implies a sequence of images, ideas to create some effect on the hearer. There is also a static incongruity present in a joke that creates a spontaneous and brief contradiction. (3). It is also important, as Attardo asserts, that the punch line should

¹⁷ Rodica Zafiu, *ibidem*, p.502

¹⁸ Billy Brownless, *ibidem*, p. 10

¹⁹ Graeme Ritchie, *ibidem*, p. 49

contain in its final sequence the disjunctive²⁰, not only for the sake of postponing the resolution of the text, but also to avoid useless words in the economy of a joke, as good jokes must be concise and must use the minimum number of words. Nevertheless, Graeme Ritchie affirms the fact that real jokes do have some supplementary information, defining it as: “extraneous information, information which is not relevant to the logical or presentational structure of the joke”²¹ Such pieces of information that the researcher enumerates and describes are: embellishment, disparagement, inappropriateness, funny words, ingenuity, dramatic tension as in the example (6) and facilitation. These supplements, despite their apparent futility may increase the funniness of a joke²². The example (6) contains the two sequences with the answers of the Doberman and of the Bulldog. They seem supplementary, having insignificant purpose, but they prepare the hearer who gets accommodated with the set-up and intensify the predicted effect.

In another train of thoughts, incongruity appears differently, according to the specific nature of jokes. Generally speaking, there have been detected two categories: the linguistic jokes and the propositional jokes, as Graeme Ritchie classifies them²³, or verbal jokes and referential jokes as they have been named by Attardo²⁴. The propositional jokes or the referential jokes visible in the examples (3), (4), (2) may be defined only through their meanings and their double opposed interpretation. The verbal /linguistic jokes involve different types of ambiguities, phonetic similarities, homonyms and paronyms. These jokes generally cannot be translated into another language, as they depend on the versatility of each language. Example (6) demonstrates this assertion. Some other examples:

(7) A MAGICIAN WALKS DOWN AN ALLEY and turns into a bar.²⁵

(8) Q: What kind of food talks the most?

A: A talk-o.

(9) Q: What starts with T, ends with T, and is filled with T?

A: A teapot.²⁶

²⁰ Salvatore Attardo, *ibidem*, p. 100

²¹ Graeme Ritchie, *ibidem*, p. 88

²² Idem, *ibidem*, pp. 181-182

²³ Idem, *ibidem*, p. 183

²⁴ Salvatore Attardo, *ibidem*, p. 95

²⁵ Billy Brownless, *ibidem*, p. 13

²⁶ Pam Rosenberg (collector), *Food Jokes*, published by The Child's World, Mankato, Minnesota, 2011, p. 23

Therefore, we tried to underline the intrinsic dualism of a joke by dealing with isotopies and their connections, by explaining the theory of opposed scripts and the nature of the clashes, by contradictory mechanism of incongruity, but also by the semantical, grammatical, lexical, phonetical overlaps. Not being holistically conceived, the present study aims just to legitimate through several arguments the dual structure of jokes.

BIBLIOGRAPHY:

1. Attardo, Salvatore Linguistic Theories of Humour, Mouton de Gruyter, New York, 1994
2. Brownless, Billy The Best A Man Goes Into a Bar Jokes, Allen & Unwin, Australia, 2009;
3. Dynel, Marta Beyond jokes: Types of Conversational Humour, in Language and Linguistics Compass 3/5 (2009): 1284–1299, 10.1111/j.1749-818x.2009.00152.x;
4. Raskin, Victor Semantic Mechanisms of Humour, D. Reidel Publishing Company, Dordrecht, Holland, 1985;
5. Ritchie, Graeme The Linguistic Analysis of Jokes, Routledge, London, 2004;
6. Rosenberg, Pam (collector), Food Jokes, published by The Child's World, Mankato, Minnesota, 2011;
7. Zafiu, Rodica Evaluarea umorului verbal (p. 497-505), in G. Pană Dindelegan (coord.): Limba română. Stadiul actual al cercetării, București, Editura Universității din București;
8. www.laughfactory.com (the 28. 11. 2015)

PROCEDURES AND DIFFICULTIES IN THE TRANSLATION OF MEDICAL TEXTS. AN ENGLISH-ROMANIAN CASE STUDY

Alina Buzarna-Tihenea (Galbeaza)

Assist. Prof., PhD, "Ovidius" University of Constanța

Abstract: Irrespective of the field or of the languages involved, translation represents a means of communication. Nevertheless, translation in the medical field involves the translation of documents related to new drug applications, of clinical, technical, regulatory, or marketing documents that are related to the medical, pharmaceutical, or health care field. As with any specific field, medical translation requires training and extensive knowledge of the subject matter besides linguistic skills. This paper tackles several translation procedures and issues encountered in the translation of medical texts. It is noteworthy that medical translation is an area of extremely high importance as good translations could be able to save patients' lives, while those of poor quality may endanger them (Engels 2011).

Keywords: medical terminology, translation, translator, medical term, English language

Introduction

All fields of translation are equally important and involve specific features, difficulties, and methods. However, translation in the medical field often involves the translation of documents related to new drug applications, of clinical, technical, regulatory, or marketing documents that are related to the medical, pharmaceutical, or health care field. Medical translation facilitates communication and proper treatment and care for patients who speak various languages. A medical translator should be a professional, since any sort of wrong translation or mistake could trigger serious consequences. As with any specific field, medical translation requires training and extensive knowledge of the subject matter besides linguistic skills. Medical translation is an area of extremely high importance as good translations could be able to save patients' lives, while those of poor quality may endanger

them¹. This paper deals with several translation procedures and issues encountered in the translation of medical texts, while providing theoretical basis, as well as examples to support the ideas presented, proving thus that any translator or linguist must know the basics of the work he or she becomes bound to.

Jaaskelainen considers that the translation strategy is “a series of competencies, a set of steps or processes that favor the acquisition, storage, and/or utilization of information”². In his turn, W. Loescher understands by translation strategy “a potentially conscious procedure for solving a problem faced in translating a text, or any segment of it”³. Direct translation techniques and oblique translation techniques, which are going to be dealt with in this paper, are among the most commonly used. It is noteworthy that each field has its own linguistic features, therefore needing an appropriate approach when it comes to translation.

Direct Translation Techniques

Direct translation occurs when there is an “exact structural, lexical, even morphological equivalence between two languages”, only possible when the two languages are very close to each other⁴. These translation procedures are borrowing, calque and literal translation.

In what concerns borrowing, it is the simplest method of translation and it is void of style, since it involves leaving a word from the source language stay the same in the target language. It is usually used when the equivalent word in the target language would change the rhythm or style of the text, or even when there is no appropriate equivalent word in the target language. There are many words in the Romanian registers borrowed from English; therefore, Romanian readers would not have any issues in identifying their meaning and understanding them. For example, these are only a few of the English words that Romanian language has “adopted” over the years: software, design, screening etc. Nevertheless, the words above are indeed commonly used in Romanian.

¹Vertalen Engels (2011), Guidelines for the beginner medical translator practically applied and analysed (MA Thesis), Nederlands, Utrecht University, p. 13, Web. 20 September 2015, <file:///C:/Users/SWAT/Downloads/Guidelines+for+the+beginner+medical+translator.pdf>

² R. Jaaskelainen, (1999). Tapping the process: an explorative study of cognitive and effective factors involved in translating. Joensuu: University of Joensuu Publications in Humanities. p. 71

³ W. Loescher, (1991). Translation performance, translation process and translation strategies. Tuebingen: Guten Narr., p. 8

⁴ Lucia Molina and Amparo Hurtado Albir (2002). “Translation Techniques Revisited: A Dynamic and Functionalist Approach.” Translators’ Journal. 47.4., p. 499, Web. 03 Jun. 2013. <<http://www.erudit.org/revue/meta/2002/v47/n4/008033ar.pdf>>.

Borrowing in translation does not refer to the words borrowed “officially”, but mostly to the ones that are unknown to the reader. Take for example the following sentence, found on a website designed to inform people about medicine: “Tomografia computerizată (CT) folosește razele X pentru a crea imagini detaliate ale structurilor din interiorul corpului”⁵. The sentence uses two different terms for the concept described. At the beginning, we have “tomografie computerizată,” which in English would be “computed tomography”. Nevertheless, the abbreviation given in parenthesis is “CT”, which is actually the English abbreviation for “computed tomography.” Irrespective of the purpose, this is clearly an instance of borrowing. The problem in this case is with borrowing abbreviations, since a reader without any medical or linguistic background regarding English language would not know what the abbreviation stands for and where it comes from.

Regarding calque, it is another type of borrowing where the target text borrows an expression form from the source language and then translates literally each of its elements. This technique of translation is mostly used for names of organizations, but not only. Some calques can be widely accepted, but if the calque is unsuccessful, then it could cause confusion because of unfamiliarity. Examples of calques include “hemolytic serum” translated in Romanian as “ser hemolytic”. Romanian medical language also uses “ser hemolizant,” and this term is used even more often than the first. Nevertheless, the presence of “ser hemolytic” in the Romanian medical language is a clear indication of calque in translation.

Another such instance is represented by the translation of the word “anthrax”(disease) by “antrax”. This term also has other versions in Romanian, such as “cărbune” or “dalac”. Instead of using these other terms, many translators prefer to use the “false cognate” term, which is “antrax”⁶.

The word-for-word or the literal translation represents the direct transfer (and translation) of the explicit features of the source language into the target language. It is noteworthy that the literal translation could be used in several languages and only under certain circumstances, but not all of them, since the technique is dependent on the sentence structure. Such an instance is represented by the following fragment, from Neurological

⁵ “Tomografia computerizată.” Imagistica și endoscopia. <http://www.sfatulmedicului.ro/Imagistica-si-endoscopia/tomografia-computerizata_1311>.

⁶ Lucia Luis Rosendo (2008), “English and Spanish Medical Languages: A Comparative Study from a Translation Point of View.” Trans. Revista de Traductologia. 12: 231-46, p. 237. Web. 06 Jun. 2013. <http://www.trans.uma.es/pdf/Trans_12/t12_231-246_LRuiz.pdf>.

Diagnostic Tests and Procedures⁷, first translated word-for-word (see Translation I – Ro) and afterwards translated by having in view various techniques (see Translation II – Ro):

Source text: Eng	Translation I (literal) – Ro	Translation II – Ro
Genetic testing and counseling can help parents who have a family history of a neurological disease determine if they are carrying one of the known genes that cause the disorder or find out if their child is affected. Genetic testing can identify many neurological disorders, including spina bifida, in utero (while the child is inside the mother's womb).	Genetică testarea și consilierea pot ajuta părinții care au o familie istorie de neurologice afecțiuni determine dacă poartă una din cunoscutele gene care cauzează afecțiunea sau să afle dacă lor copil este afectat. Genetica testare poate identifica multe neurologice afecțiuni, incluzând spina bifidă, in utero (în timp ce copilul este în al mamei uter.)	Testarea genetică și consilierea pot ajuta părinții cu istoric familial de afecțiuni neurologice să stabilească dacă sunt purtători ai uneia dintre genele cunoscute ca fiind responsabile pentru anumite afecțiuni sau să afle dacă copilul lor este afectat. Testarea genetică poate identifica mai multe tulburări neurologice, inclusiv spina bifidă, in utero (în timp ce copilul este în interiorul uterului mamei).

It is noteworthy that the word-for-word translation does make sense in certain contexts. Nevertheless, a major problem was represented by the grammatical structure. In Romanian, the adjective usually follows the noun, whereas in English, exactly the opposite. This is why the expression “afecțiuni neurologice”, the correct expression in Romanian – by use of transposition, becomes “neurologice afecțiuni”, while translating word-for-word.

Oblique Translation Techniques

According to Molina and Hurtado Albir, “oblique translation occurs when word for word translation is impossible”⁸. The oblique translation procedures are transposition, modulation, equivalence and adaptation.

⁷ “Neurological Diagnostic Tests and Procedures.” National Institute of Neurological Disorders and Stroke - National Institutes of Health. National Institute of Neurological Disorders and Stroke, March, 2005. Web. 4 Jun 2013. <http://www.ninds.nih.gov/disorders/misc/diagnostic_tests.htm>.

⁸ Lucia Molina, op. Cit., p. 502

By means of transposition, the sequence of different parts of speech is changed during translation; for example, in the table above, the expression “neurological disorders” is translated in Romanian by “afecțiuni neurologice”. The process of transposition implies the fact that grammatical structures often differ from one language to another and, therefore, different translation approaches are requested. Nevertheless, not only sequence is shifted in transposition. The technique also consists in replacing a grammatical category in the source language by another in the target language, without changing the meaning of the message. For example, “hand stitched” in English - noun and participle becomes Romanian “cusut la/de mână” – participle and adverbial phrase, and the meaning stays the same.

This technique implies a more complex change of semantic perspective and involves a shift in perspective, in point of view, or the replacement of the abstract by the concrete, or the means by the result – such as in “screening tests”, which in Romanian are “teste de prevenție”. The phrase “involves a shift in [...] point of view” indicates that this procedure automatically involves subjectivity, a concept that lacks reliability in communication, quite unacceptable for the source language readers as for the target language reader if it is used obsessively⁹. Nevertheless, for short phrases, such as “the top floor” (in Romanian “ultimul etaj”) it is acceptable, since not even translation through transposition (“etajul de top / etajul din top / etajul din vârf” etc.) could make sense for native Romanian readers. The most important aspect in modulation is nuance, since the target text has to sound natural to its readers. For example, “It is easy to understand” would be translated better through “Este ușor de înțeles” rather than “Nu este dificil de înțeles” (“It is not difficult to understand”), since the latter version suggests a previous supposition of difficulty, but the first one only conveys the message clearly and without interference.

Equivalence is used when a restricted meaning and situation in the source language implies maintenance in the target language by finding completely different stylistic and lexical means. Equivalence involves the message in its entirety and is the case of set phrases, proverbs, clichés, idiomatic phrases etc, as is “A friend in need is a friend indeed” (“Prietenul la nevoie se cunoaște”), or “ouch!” (“au!”).

Adaptation is required when there is no correspondence in the target language for a certain source language term or expression, situation which rarely happens in medicine. Adaptation is mostly necessary when the target language has no referential event, situation, or

⁹ Idem, p. 505

custom similar to one in the source language, for example the Romanian dance Fedelesul. Therefore, adaptation is mostly required in texts dealing with a specific culture or with cultural events. Sometimes, as in the case of these two examples, an explicatory footnote or in-text specification is required. Because an explanatory phrase, could be long and “upsetting,” it is recommended that a translator should use an interpolation, which is always short and does not interfere too much with the text¹⁰.

C. Seguinot implies the fact that a translator needs to adopt at least three major strategies when dealing with specialized translation. The first strategy implies that a translation should be written without interruptions for as long as possible. The second strategy implies that surface errors should be corrected immediately. A third strategy presented by Seguinot is that the stylistic or qualitative errors should be left for the revision step¹¹.

Henry Fischbach divides medical texts into two categories, according to their purpose, i.e. information or promotion, “although this is not to imply that the two are mutually exclusive”. The two are “chiefly distinguished by the inclusion subtle or otherwise-of a sales message”¹². Since text function is closely related to the text type any text type or any combination of text types can lead to different problems if it is not treated carefully and professionally¹³. Accordingly, each type of text requires different translation strategies, procedure, or techniques. Irrespective of the name or context, one or more translation methods are to be applied when dealing with any specialized text.

Difficulties encountered in the translation of medical texts

An important process which should be taken into account when dealing with a translation is represented by the analysis of the source text, also known as TOSTA (Translation Oriented Source Text Analysis). This analysis helps the translator discover important key elements, such as the function of the text, its target readers, (who may have different backgrounds, ages, and knowledge about the subject), as well as “source text elements that need to be preserved or adapted in translation”¹⁴.

¹⁰ Clifford E Landers (2000). “The Fundamentals.” Literary Translation. A Practical Guide. Clevedon: Multilingual Matters, p. 113.

¹¹ C. Seguinot, (1989). The translation process. Toronto: H.G. Publications. pp. 87-88

¹² Henry Fischbach (1962), Problems of Medical Translation, Bulletin of Medical Library Associations, 50/3: 462-72, p. 462

¹³ Engels, op. cit. p. 15

¹⁴ C. Nord (1997), Text Analysis in Translation: Theory, Methodology and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis. Amsterdam: Rodopi. p. 21

In order to preserve the fidelity toward the source text and the equivalence in terms of wordiness, medical translators face numerous problems. This analysis would help the translator identify several possible translation issues and elaborate a translation strategy in order to solve these issues. According to Christiane Nord, there are four main translation problems (i.e. pragmatic, linguistic, cultural and text-specific) which require specific transfer strategies and which should represent the starting point of the translation process. Therefore, the translator should identify these four issues before he/she starts working.¹⁵

As far as pragmatic problems are concerned, in Nord's view, they deal with the fact that the situations in the source culture and the ones in the target culture may differ in many aspects. These differences are always present within the translation process, irrespective of the direction of the translation or the languages involved in the process. Nord argues that, for the identification of the potential pragmatic problems, the translator should check the extra-textual factors, such as the profile and intention of the author, the target audience, the means of communication, as well as the place and time involved in the production and reception of the respective text.

For example, the translation of the question "Can you diagnose a child?" ("Poți diagnostica un copil?") is tightly connected to the speaker's communicative intention. In this case, the translator does not know whether the question is a request for information or for action. This aspect could cause problems to the target text, since the question could be interpreted in at least two or three ways in Romanian, for example: "Ai cunoștințele necesare pentru a diagnostica un copil?", "Ai timpul necesar pentru a diagnostica un copil?" or "Dispui de condițiile necesare pentru a diagnostica un copil?".

Linguistic problems arise from differences in structure concerning syntax and vocabulary, both in the source language and in the target language. The author argues that these problems could be caused by certain terms belonging to the "false friends" group, or by situations of equivalence, either one-to-many, or one-to-zero¹⁶. Nevertheless, linguistic problems also occur because of lack of grammar and/or style knowledge both of the source and of the target language. This is precisely the aspect that requires a translator to have extended knowledge of all the languages he or she is working with in terms of vocabulary, grammar, syntax, expressions, domains, but also culture.

¹⁵ Idem, p. 47

¹⁶ Idem

Linguistic problems may also appear during the translation of texts from specific domains, especially technical. It is indeed self-understood that when one does not know a certain word, they make use of dictionaries. The problem arises when the translator realizes that one word in the source language may have more than one meaning in the target language, and without extensive knowledge of the field, or without context, research is mandatory. Text-specific problems refer to specific situations of communication that are unique and depend on certain contexts. Take for example the following phrase: “The cord is damaged”. The problem is that without context or a determinant, the translator would not know how to translate the word “cord”, since in The American Heritage Dictionary of the English Language attributes to it not one or two definitions, but nine definitions as a noun and three as a verb. It would be easy to exclude the three definitions this word has as a verb, since the sentence clearly shows the word is a noun. Nevertheless, without any context, which of the other nine definitions would suit this sentence? Fortunately, a translator does not usually translate one sentence only, but at least a text containing several sentences from which he or she could obtain a clue about to what type of “cord” the sentence is referring.

Therefore, if another sentence is added, it all makes sense: “The cord is damaged. The spine must have suffered some type of trauma” (“Măduva spinării este afectată. Coloana vertebrală a suferit probabil un tip de traumă”). In this case, the translator should realize that the text is referring to the spinal cord, and pick only one definition (i.e. the one stating that a cord is “in anatomy: a long ropelike structure, such as a nerve or tendon as in spinal cord”¹⁷). Nevertheless, if there is indeed only one sentence to translate and if it contains a word with many meanings unless put within a context, then the translator must recur to other means, such as contacting the client and ask for clarification.

Lucía Ruiz Rosendo writes that medical language is no exception to specialized languages as to the abusive use of acronyms. The author explains that acronyms are most difficult to translate, especially in those cases when the original meaning of the acronym has been forgotten, as in “laser”, which comes from the term “light amplification by stimulated emission of radiation”¹⁸. Based on the similarities and differences between the source and the target language, Van Hoof categorizes four different types of acronyms (231): when the acronym is identical in both languages (ADP, adenosine diphosphate = ADP, adenozin difosfat; ECG,EKG electrocardiogram = ECG,EKG electrocardiogramă); when the acronym is

¹⁷ “Cord”, The American Heritage Medical Dictionary. Houghton Mifflin Company (2007).

¹⁸ Lucia Luis Rosendo, op. cit., p. 238

different in both languages (DNA, deoxyribonucleic acid = AND, acid dezoxiribonucleic; RNA, ribonucleic acid = ARN, acid ribonucleic); when the acronym does not exist in the target language (ABX, antibiotics = antibiotic); when the acronym does not exist in English (intravenous urography = UIV, urografia intravenoasă)¹⁹.

One of the main difficulties faced by a medical translator is that many abbreviations and acronyms are used in the medical field. Acronyms and abbreviations are two of the most common elements in written and oral medical communication. Extremely long terms presenting names of diseases, names of chemical compounds or names of therapies hardly ever appear in the full form, because this would hinder efficient communication. The popularity of abbreviations is strongly related to the “time economy” they provide, so needed in most of medical emergencies. Moreover, abbreviations enable medical professionals to “encrypt” the true meaning of what is they denote, thus making the content somewhat inaccessible to the patient who might not have extensive or enough medical knowledge in order to understand the respective text. Although, at times, this is advisable due to certain ethical reasons, the extensive use of abbreviations tend to obscure the meaning in many situations, as they might be the source of ambiguity, since even in highly technical fields, one acronym or abbreviation may stand for several different terms.

There are also extreme cases, such as in handwritten prescriptions, where the abbreviated terms may be illegible. In other cases, some terms might be specifically related to the author’s choice of words, or subject to the author’s “invention,” being produced only for one particular text. The matter is even worse when, as every specialized field develops, new abbreviated forms are coined and the multitude of terms standing for one acronym might leave the translator without any form of reference or source to solve the translation difficulty. In this respect, translators should contact their clients and tackle the terminological issues together, so as not to misinterpret any of the terms. To ask clients for clarification is compulsory if he/ she is the manufacturer of new medical instruments. The problem with acronyms or abbreviations goes so far that, for example, when looking the abbreviation CF in Medilexicon, an acronym dictionary, it displayed 104 results, and MA, 164 results.

Having in view the fact that medical terminology abounds in words of Greek and Latin origin, not surprisingly, the latter are also subject to abridgement. Therefore, acronyms formed from Latin are to be found in medical language. For example, SFI, which means sulcus frontalis

¹⁹ H. Van Hoof (1999). Manual práctico de traducción médica. Diccionario básico de términos médicos (inglés-francés-español). Granada: Comares.

inferior (inferior frontal sulcus), or CA, which is commissura anterior (anterior commissure). However, Latin acronyms are rarely used, as in English medical discourse English terminology is preferred. Latin has been preserved largely in pharmacology, and especially in English prescription-writing. Latin prescription abbreviations are generally spelled in italicized letters, having dots in-between. Often, these abbreviations relate to the administration of medicines ("Translation Directory"). Regardless of the translation direction, these Latin abbreviations are left the way they are in the source text. Latin abbreviations are indeed a common source of translation difficulties, since finding their full form often proves to be problematic. The knowledge of the Latin roots helps professionals in the field of medicine understand medical texts in various languages²⁰. Irrespective of the use rate of Latin abbreviations in English, Romanian doctors mostly use Romanian abbreviations for prescriptions indications.

Another major translating problem is represented by content errors, "such as typographical errors, incorrect uses of terms, errors in writing, and ambiguities"²¹. The most problematic problems for medical translators are, in Engels's opinion, noun stacking, ambiguities, decimals, abbreviations and vagueness²² (2011: 22). Regarding the first problem, Engels argues that noun stacking includes the range of nouns used to form a word with one meaning starting from as little as two nouns to having virtually no maximum amount of nouns. The problem with ambiguities lays in the context, or rather the omission of context, Engels writes; "for if the context allows no further indications as to what is meant the translator has little option but to maintain the ambiguity in his target text". However, especially in the case of medicine, ambiguities must not exist. The translator has the responsibility to prevent errors from happening and to deliver a high quality translation. If a mistake is made in the translation of a prescription for medicinal intake, for example, if the translator accidentally places a decimal wrongly, therefore changing the intake, the consequences can be catastrophic.

Fischbach characterizes a good translating as being "the rewriting in the foreign language of the ideas contained in the original"²³. He argues that a translation should be "invisible", i.e. the foreign-language reader of the translated text should be unaware of the

²⁰ Katrin Herget (1999). "The Spanish Language in Medicine." *Medical Translation* 3.3. Borkorlang. Web. 04 Jun 2013. <<http://www.bokorlang.com/journal/09medic1.htm>>

²¹ Simon Andriesen (2006). 'Medical Translation: What Is It, and What Can the Medical Writer Do to Improve Its Quality?'. *AMWA Journal*. Vol. 21:4, p. 157-158.

²² Engels, op. cit., p. 23

²³ Fischbach, op. cit., p. 462

fact that the respective is a translation²⁴. An obvious translation would confuse the reader, since unusual topics, odd meanings, or unfamiliar metaphors are common with inexperienced translators. The reader should have the impression that the translated text was in fact written originally in his/ her own language. In Fischbach's opinion, a good technical translator should have three main qualities: "have a fairly extensive knowledge of, and be able to reason in, the subject matter of the translation; be able to read the language he is translating well enough so that he can grasp the author's intended meaning; be able to embody that meaning in lucid and straightforward language"²⁵.

Conclusion

This paper has dealt with various translation techniques and difficulties, by providing theoretical basis and also examples to support the ideas presented, emphasizing that medical translation requires from any translator or linguist training and extensive knowledge of the subject matter besides linguistic skills.

In order to fulfill its purpose and to "present" itself as a translation, it should first preserve the semantic and structural similarity of the target text. The translator should refrain from intrusion, or from making any type of remarks regarding the text, as well as to avoid any type of interference in the communication process between the source readers and the target readers. The aim of a proper translation is to preserve a parallel structure in relation to the source text; any breach in the expected parallelism would exist only if the need for precision in meaning would request so. Any interpretation or extreme change in wordiness would only result from the impossibility in translation proper, as similarity regarding structure should be present not only as a whole, but also for the smaller segments of the text.

BIBLIOGRAPHY:

Andriesen, Simon (2006). 'Medical Translation: What Is It, and What Can the Medical Writer Do to Improve Its Quality?'. AMWA Journal. Vol. 21:4.

Engels, Vertalen (2011). Guidelines for the beginner medical translator practically applied and analysed (MA Thesis), Netherlands, Utrecht University, p. 13, Web. 20 September 2015, <file:///C:/Users/SWAT/Downloads/Guidelines+for+the+beginner+medical+translator.pdf>

²⁴ Idem, p. 463

²⁵ Idem, p. 464

Fischbach, Henry (1962). "Problems of Medical Translation", *Bulletin of Medical Library Associations*, 50/3: 462-72.

Herget, Katrin (1999). "The Spanish Language in Medicine." *Medical Translation* 3.3. Borkorlang. Web. 04 Jun 2013. <<http://www.bokorlang.com/journal/09medic1.htm>>

Jaaskelainen, R. (1999). *Tapping the process: an explorative study of cognitive and effective factors involved in translating*. Joensuu: University of Joensuu Publications in Humanities.

Landers, Clifford E. (2000). "The Fundamentals." *Literary Translation. A Practical Guide*. Clevedon: Multilingual Matters.

Loescher, W. (1991). *Translation performance, translation process and translation strategies*. Tuebingen: Guten Narr.

Luis Rosendo, Lucia (2008). "English and Spanish Medical Languages: A Comparative Study from a Translation Point of View." *Trans. Revista de Traductologia*. 12: 231-46, p. 237. Web. 06 Jun. 2013. <http://www.trans.uma.es/pdf/Trans_12/t12_231-246_LRuiz.pdf>.

Molina, Lucia and Amparo Hurtado Albir. (2002). "Translation Techniques Revisited: A Dynamic and Functionalist Approach." *Translators' Journal*. 47.4: 498-512, p. 499, Web. 03 Jun. 2013. <<http://www.erudit.org/revue/meta/2002/v47/n4/008033ar.pdf>>.

"Neurological Diagnostic Tests and Procedures." National Institute of Neurological Disorders and Stroke - National Institutes of Health. National Institute of Neurological Disorders and Stroke, March, 2005. Web. 4 Jun 2013.

<http://www.ninds.nih.gov/disorders/misc/diagnostic_tests.htm>.

Nord, C. (1997). "Text Analysis in Translation: Theory, Methodology and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis." Amsterdam: Rodopi, p. 21

Seguinot, C. (1989). *The translation process*. Toronto: H.G. Publications. Pp. 87-88

The American Heritage Medical Dictionary. Houghton Mifflin Company (2007).

„Tomografiacomputerizată.” *Imagistica și endoscopia*.

<http://www.sfatulmedicului.ro/Imagistica-si-endoscopia/tomografia-computerizata_1311>.

Van Hoof, H. (1999). *Manual práctico de traducción médica. Diccionario básico de términos médicos (inglés-francés-español)*. Granada: Comares.

THE IMPORTANCE OF ONOMASTICS FOR THE ETNOGRAPHIC STUDIES

Cristina Furtună

Assist. Prof., PhD, "Valahia" University of Târgoviște

Abstract: Until recently, the ethnographer interested in the material and spiritual manifestations of a given human group used to exclude from their researches the names of people and of places. The human group under analysis used to have the dimension of a village or of a group of villages characterized by specific elements of material and spiritual culture. The inclusion of the names of persons and of places in the area of the ethnographic researches is a must through the special importance of the local traditions and habits information when choosing names of people and places. The anthroponyms and the toponyms refer to various local practices, strongly rooted in the people's spiritual life. They help the ethnographer understand the internal organization and functioning of an institution, such as the Church and the Town Hall, within the limits imposed by the local tradition. The Church, for example, echoes certain Christian traditions in the names of people and places. In our paper, we shall deal with the given names of Târgoviște Municipality.

Keywords: antroponyms, Christian names, hypocoristics, derivatives.

Cea mai mare parte a antroponimiei creștine este preluată din martirologii și calendare, reflectând utilizarea comună a numelor personale din primele secole de după Hristos.

De aceea, are un aspect etimologic eterogen, însumând și nume cu vădit caracter păgân, care evocă zeii epocii elenistice (Dionysos, Isidor) și nume teoforice cu referire la divinitatea păgână (Dositheos, Timotheos) dar direcționate ulterior spre cinstirea adevăratului Dumnezeu.

În cadrul antroponimiei creștine, cea mai mare frecvență o au numele personale din Sfânta Scriptură: foarte rare, cu excepția celor de Ilie, David, Susanna, sunt cele din Vechiul

Testament; din Noul Testament , marii apostolici: Paulus, Petrius, Andraș, pentru femeii Maria¹.

Antroponimia eteroclită a epocii elenistice a cunoscut un adevărat proces de convertire, de redirectionare a semnificațiilor și a fost efectiv asimilată de creștinism și înnoită în profunzimea valorilor doctrinare.

Antroponimele au fost create pornind de la substantivele comune sau de la adjectivele substantivizate, cu valoare semnificativă pentru destinul și trăsăturile persoanei desemnate: nume cu referire directă la divinitate sau la forțe supranaturale magice prin care exprimă gratitudinea și se cere ocrotirea de influențe nefaste; nume care evocă trăsături fizice sau morale pozitive, alese în virtutea „capacității” numelui de a modela existența copilului în conformitate cu semnificația respectivă (nume augurale), nume cu pură valoare descriptivă care se referă la aspectul fizic și la caracter, la profesie, la anumite circumstanțe ale nașterii și la originea locală a purtătorului.

Marea majoritate a studiilor românești și străine de antroponimie abordează numele de persoane nu în ansamblul lor, ci selectiv, și mai ales din punct de vedere al originii și evoluției lor. În asemenea condiții, problemele teoretice generale ale denotației personale și metodologia cercetării acestora au format doar arareori obiectul interesului cercetătorilor. Primul cercetător român care acordă atenția cuvenită problemelor teoretice ale unui ansamblu de nume de persoane este Ștefan Pașca, într-un studiu publicat în 1936, „Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului”. Autorul remarcă existența a două „sisteme” de denotație personală, un sistem oficial și altul popular, în cadrul cărora denotația se realizează prin „formule de denotație personală”. Elementele constitutive ale formulelor oficiale sunt clasificate după funcțiunea antroponomastică, în trei clase:

- nume de botez;
- nume de familie;
- supranume².

Elementele care au funcția de nume de familie și de supranume sunt clasificate apoi, din punct de vedere al „originii semantice” în:

- nume de origine;
- nume de îndeletniciri, demnitatea;

¹Tatiana, Petrache. Dicționar enciclopedic al numelor de botez, ed. a 2-a, București: Editura Anastasia, 2000, p. 8.

²Constanța, Bărboi, Onomastică și istorie, București: Editura Enciclopedică, 1999, p. 29.

-nume de particularități fizice și psihice;

-nume folosite figurat.

Antroponimele se aplică fie unei persoane (nume individuale), fie unui grup de persoane existând între ele o legătură socială (nume de familie, nume gentilice romanice), geografică sau politică (numele locuitorilor unui teritoriu, al unui oraș și al unui sat).

Numele individuale se împart la rândul lor în trei categorii:

1. numele care se primește la naștere (nume de botez, prenume) unic la origine, uneori dublu, triplu sau multiplu în societățile moderne;

2. numele care se pot primi în cursul vieții, supranume individuale, uneori glorioase, cel mai adesea peiorative (porecle);

3. (mai rar) nume pe care și le pune persoana în cauză: schimbări de prenume, pseudonime.

Fiecare serie de nume proprii poate fi studiată sub trei aspecte:

- origine și sens (etimologic);

- transformări și alterări;

- substituții³.

Din perspectivă etimologică, numele de persoană se reduce la trei tipuri de formații:

1. nume devoționale – denumiri de ordin mistic, legate de divinitate în sens larg; sunt antice și își păstrează caracterul sacru; în cazul acestora se deosebesc următoarele categorii:

-nume teoforice = conțin o expresie referitoare la divinitate, ca dătătoare de viață și destinatară a gratitudinii și a dragostei oamenilor;

-nume de sărbători religioase;

-nume de sfinți sau nume calendaristice;

-nume biblice.

2. nume afective – au apărut ca simple supranume și reflectă experiența cotidiană în contactul cu familia, cu ceilalți oameni și cu mediul înconjurător; numele afective sunt expresia sentimentului omului față de habitat sau desemnează:

- ordinea nașterii;

- bucuria nașterii, semnele prevestitoare, dorința (părinților) ca noul născut să aibă un destin fericit (nume augurale);

- trăsături fizice caracteristice pozitive sau negative (nume descriptive);

³Tatiana, Petrache. op. cit., p. 15.

- corespondența cu lumea naturală (flori și plante, animale, pietre prețioase, astre și fenomene naturale);

3. nume admirative – formează o categorie mai puțin omogenă, sunt nume alese datorită admirației pentru:

- un om (patriarh sau preot biblic, un erou al unui poem biblic, un personaj literar, un sportiv);
- un popor;
- o cultură (nume ideologice, nume de superstaruri, reminiscențe literare).

Albert Dauzat a împărțit onomastica franceză după origine în trei mari grupe:

1. nume mistice, cuprinzând și pe cele hagiografice;
2. nume având originea în anumite împrejurări externe;
3. porecle relevând aspectul fizic, caracterul, profesiunea sau obiceiurile individului.

Gustav Weigand împarte după criterii diverse numele bulgare în cinci categorii. Pentru numele de persoană românești se pare mai potrivită despărțirea în două mari grupe:

1. **creștine** sau **hagiografice** – **calendaristice**- **cărturărești**- împreună cu derivatele lor populare, dintre care unele sunt împrumutate de la vecini, altele create de români – inclusiv numele privitoare la cult;

2. **laice**- în care intră nume de creație populară, nume împrumutate de la vecini și câteva rute din cărți poporane⁴.

Numele creștine se subîmpart, la rândul lor, în patru categorii:

I. **STRĂVECHI** populare, din epoca formării limbii române, în legătură cu sărbătorile păgâne: Bun, -a (< Bunavestire), Foca, Florea și Florica (< Floriile), Sângiorz sau Giorz și Zori (< Georgius), Maria (< Maria), Marin –a (< Marius), Simnicoară și Nicoară sau Necora (< Nicolaes), Paul (< Paulus).

II. CĂRTUREȘTI SAU CALENDARISTICE

A. Nume din Vechiul Testament, trecute în calendar: Avrama, Azuria, David, Iacob, Ieremia, Moise, altele netrecute în calendar: Adam, Arhon, Dan, Eva, Nae;

B. Nume din Noul Testament și din martirologii:

a) nume vechi de origine ebraică, greacă, romană, egipteană, persană;

b) nume elaborate în epoca creștină precum: Cristian, Cristina, amintind pe Iisus; nume ce privesc idei sau sentimente creștine, ca cele formate cu „Dumnezeu”: Teoctist, Teoclit, Fostei, Timotei;

⁴N.A. Constantinescu. Dicționar onomastic românesc. București: Editura Academiei Republicii Populare Române, 1963, p. XLIII.

c)nume ce denumesc virtuți creștine: Agapei, Clement, Irina, Macarie; unele dintre numele calendaristice circulă în două forme: cea calendaristică, greco-slavă și cea cu fonetism latin sub influența catolică: Gheorghe-George.

III.PRENUME ȘI PORECLE CREATE DE POPOR

a)unele constau din chiar numirea sărbătorii: Botez, Crăciun, (= Chiria = Nedelea), Florea (Floriile);

b)numele calendaristice ale sfinților mai în vază se repetă în numeroase forme derivate de creație populară, unele românești, altele străine, împrumutate de la vecini.Luând ca exemplu numele calendaristic Ioan, a circulat mai mult ca oricare altul, găsim următoarele categorii de derivate:

-românești: Pan, -Nica, Ioanite, Mița, Panta; din Ion: Un, -a, -escu, ; Ionache

-slave: Ivan, Van, Ivașcu;

-grecești: Ione, Ene, Mache;

-ungurești: Ianoș, Ioaneș, Oaniș;

-germane: Han (< Iohann), Hane;

-italiene: Gioan, Gini.

IV.NUME PRIVITOARE LA CULT, ca: preot, diacon și la diverse locuri sfinte: Iordan, Ierusalim, Sinai și altele.

Numele laice se pot împărți în cinci categorii:

I.Prima categorie = de veche creație românească din cuvinte de origine tracă sau latină: Albu, Aurica, Bucur, Negru, Sora.

II.De origine cărturărească, luate din cărți poporane, sunt foarte puține: Archir, Alexandru, Cleopatra, Ruxanda;

III.De origine veche slavă, care formează grupul cel mai important; ele ocupă același loc, în onomastică română, ca și elementul germanic în aceea a popoarelor romanice din Apus; numele împrumutate de la vechii slavi, în epoca migrațiunii acestora, au sporit din secolul al X-lea înainte, imitate prin modă, datorită ascendenței politice și culturale.

IV-V.A patra categorie se formează din numele împrumutate de la alte popoare și a cincea din cele de creație românească⁵.

În municipiul Târgoviște sunt, cu aproximație, 476 prenume feminine și 453 masculine.

⁵N.A. Constantinescu. Op. cit., p. XL VIII.

Temelia onomasticii o formează numele de botez sau prenumele, care în diverse cazuri, ajunge a îndeplini și celelalte funcțiuni, cu sau fără anumite modificări.

Primele nume de persoane, fiind în realitate cuvinte ale limbii comune, sunt formate în același fel, pentru că înainte de a fi folosite ca nume de persoane, ele au fost formate ca nume comune.

Există un număr relativ mare de nume de botez formate în românește și acestea sunt singurele neîmprumutate. Ele sunt formate eventual din cuvinte comune de origine latină, mai ales botanice și zoologice.

În limba română prenumele sunt o subclasă onomastică participantă la opoziția de gen.

La prenume, genul este o categorie gramaticală motivată semantic și formal, cu o dublă funcție: de exprimare a deosebirilor de sex dintre persoanele denumite și de clasificare a formelor onomastice.

Paradigma genului gramatical al prenumelor este alcătuită din două valori opuse: masculin și feminin.

Exprimarea opoziției de gen la subclasa prenumelor se realizează prin trei tipuri de opoziții: tematice, paradigmatică și sintagmatică.

Particularitățile prenumelor în privința genului sunt: distribuția exclusivă în două valori de gen: masculin și feminin; subordonarea funcției semantice și formale a prenumelor față de genul numelui comun; încadrarea seriilor formale cu terminația –ă, -(i)e în seria masculină de gen; forma opozițiilor lexicale onomastice și a opozițiilor paradigmatică.

Genul gramatical se manifestă în subclasa prenumelor ca o categorie fixă, invariabilă. Flexiunea de gen a prenumelor este o caracteristică etimologică.

Prenumele se caracterizează prin număr gramatical invariabil atât la nivel etimologic, cât și la nivel funcțional.

Paradigma numărului gramatical al prenumelui este alcătuită din două valori opuse, singular și plural, pluralul având o valoare eliptică sau contextuală.

Exprimarea opoziției de număr la subclasa prenumelor se realizează prin două tipuri de opoziții: afixale sau paradigmatică și sintagmatică.

Prenumele au posibilitatea de a transmite prin valorile cazuale semnificații contextuale specifice pentru această subclasă onomastică, cum ar fi exprimarea unei caracteristici denominative a unei persoane sau identificarea prin nume a unei persoane.

Trăsătura dominantă a flexiunii prenumelor este neparticiparea funcțională și formală la opoziția de determinare.

În exprimarea valorii cazuale, prenumele utilizează mijloace formale analitice (proclitice) în concurență cu cele sintetice (enclitice).

Clasele de declinare ale prenumelor nu coincid cu clasele flexionare ale numelor comune.

Numele proprii se deosebesc de numele comune, constituindu-se ca o subclasă separată a substantivului prin participarea specifică la opozițiile morfologice și prin modalitatea caracteristică de realizare a acestora.

Numele este o chintesență a persoanei, iar persoana, cu toate particularitățile și energia ei, este prezența în nume. În tradiția vechi-testamentară, ca și în culturile antice păgâne, există o strânsă legătură între sufletul cuiva și numele acestuia. În societățile antice, valoarea magică atribuită cuvântului apare ca o forță particulară în numele care desemnează persoana⁶.

În creștinism numele se eliberează de conotațiile magice și superstițioase păgâne. Numele în sine nu mai exercită fatalul determinism asupra destinului uman. Numele sfânt sau un nume care-L invocă pe Dumnezeu nu are nicio semnificație sau putere fără o participare conștientă la realitatea evocată. A chema numele lui Dumnezeu presupune deschidere față de iubirea Lui, a te oferi ca jertfa vie în mâinile Lui.

Alterând prin păcat chipul lui Hristos după care a fost zămislit de Dumnezeu, omul alunecă spre inconsistență și spre o stare fără chip, devenind, un haos neunitar și impersonal. Omul nu mai poate răspunde cu toată ființa sa la chemarea după numele său. Numele nu mai presupune obligația răspunderii în fața lui Dumnezeu și a aproapelui.

În această relație cu Dumnezeu, de chemare și răspuns, omul intră deplin prin Botez. De aceea, i se dă omului și nume, care exprimă relația specială, personală, unică a fiecăruia cu Hristos. Omul primește un nume propriu și știe că atunci când e chemat pe acest nume, e vizat el însuși în întregime îi trebuie să răspundă cu toată ființa lui.

Astfel, omul primește înfățișarea lui Hristos la Botez și se silește tot mai clară; chipul se luminează până când ajunge să tindă spre asemănare, care este sfințenia. De aceea, creștinii poartă numele sfinților și caută să urmeze în desăvârșire prietenilor Mirelui, primind ajutorul acestora prin mijloacile lor către Dumnezeu⁷.

În sistemul onomastic românesc medieval din secolul al XVII-lea și al XVIII-lea funcționează două serii de nume de botez/ prenume, specializate în denotația individuală

⁶Tatiana, Petrache. Dicționar enciclopedic al numelor de botez, ed. a 2-a, București: Editura Anastasia, 2000, p. 18.

⁷Idem, p. 25.

masculină și, respectiv, feminină. Seria masculină este mai bogată în forme atestate decât cea feminină, și implicit, este mai diversificată, mai bine structurată. Formele onomastice ale celor două serii apar fie ca nume unice, fie în cadrul numelor duble, dar, întotdeauna ca elemente de identificare directă a persoanei. Atât seria masculină, cât și cea feminină înscriu două tipuri de forme onomastice: religioase și laice. Caracterul religios sau laic (profan) al numelor are în vedere proveniența numelor din surse religioase sau laice și nu distribuția lor în mediul clerical sau mirean.

Numărul de hipocoristice și derivate de la un singur nume se amplifică proporțional cu înmulțirea mențiunilor documentare. Crește numărul derivatelor unui singur sufix, mai ales a celor patronimice și maritale, implicate în constituirea numelui de familie, precum și a celor diminutive, afective.

Prenumele laice bazate pe forme lexicale românești au o evoluție diferită de cea a numelor religioase, integrate stabil într-un fond onomastic principal, aproape neschimbat de-a lungul secolelor.

Formele onomastice laice create pe terenul limbii române concurează pe cele împrumutate, mai ales pe cele de origine slavă, în tendința de reînnoire a inventarului onomastic, manifestată constant, în paralel cu tendința opusă de conservare a prenumelor.

Descrierea numelor de persoane purtate de români de-a lungul secolului al XV-lea, al XVI-lea și al XVII-lea reflectă procesul de consolidare sistemului onomastic medieval, ca parte integrantă a sistemului denominativ românesc general.

Trăsăturile esențiale ale denotației personale românești legate de atribuirea și perpetuarea numelor, structura inventarului de forme onomastice distribuite după semnificația religioasă / laică, după proveniența biblică hagiografică, calendaristică / lexicală românească, străină stabilesc această perioadă.

Schimbările ulterioare: crearea de nume noi, împrumuturile onomastice, dispariția sau modernizarea unor forme se realizează numai în cadrul sistemului tradițional. Secolul al XVII-lea este reprezentativ pentru modul de funcționare a acestui sistem, format și stabilizat în secolele anterioare.

Temelia onomasticii o formează numele de botez sau prenumele, care în diverse cazuri, ajunge a îndeplini și celelalte funcțiuni, cu sau fără anumite modificări⁸. Prenumele se formează din nume creștine sau laice. Cele dintâi apar în forma transmisă din limba latină

⁸N.A. Constantinescu. Dicționar onomastic românesc. Editura Academiei Republicii Populare Române, 1963, p. XXII.

vulgară (Medru, Nicoară), de regulă însă în forma calendaristică (Dimitrie, Nicolae) sau modificate prin derivație din acesta: Mitru, Nicu; uneori se ia ca prenume chiar numele sărbătorii: Crăciun, Sâmpietru, Sânzienne, Blaga, Florea ori numai termenul de sfânt ca în Fetea, Sfintea, ba chiar unele calificative ale sfinților ca: Sirul (Efrem), Damaschin (Ioan) și nume de locuri socotite ca sfinte: Ierusalim, Tabor, Sidon, Sinai.

Dintre numele laice unele sunt de tradiție străveche (Albu, Bucur), ori de vechi împrumut de la slavi (Dragu, Radu, Vlad), din cărțile poporane (Alexandru, Roxana, Archir), din creația mai veche sau mai nouă (Coca, Fecioru, Soare) și chiar nume de conjurare a piezei-rele (Balaur, Ursu, Răzvan). O categorie interesantă de nume de botez o formează etonimele, luate pentru faima neamului respectiv: Arman, Turcu, Grecu din care s-au format și feminine: Greaca, Munteanca.

În foarte multe cazuri, numele au fost impuse de biserică, însuflându-se părinților credința că sfinții trebuie să protejeze pe copiii care le poartă numele. Având în vedere că limba oficială a bisericii a fost timp de multe secole slavona, preoții au botezat copiii cu nume bisericesti în forma lor slavonă: Gheorghe, Mihail, Niculai, Vasile. Există totuși un număr relativ mare de nume de botez formate în românește și acestea sunt singurele neîmprumutate. Ele sunt formate eventual din cuvinte comune de origine latină, mai ales botanice (nume de flori sau de fructe) și zoologice (nume de animale).

La nobilii apuseni a apărut obiceiul de a se da unui copil două și chiar mai multe nume de botez ceea ce se poate explica în mai multe feluri⁹.

Și în Târgoviște al doilea prenume devine necesar când mai multe persoane din aceeași familie căpătau același nume de botez, ceea ce se întâmpla destul de des: era obiceiul să se dea copiilor același nume ca al tatălui, pentru a marca astfel legătura familială dintre ei, dar implicit se crea confuzie pentru că nu se știa la cine din ei se referea vorbitorul și această confuzie se elimina prin adăugarea unui al doilea nume, care era diferit pentru fiecare. Pe de altă parte, dând copilului mai multe nume, părinții îl puneau sub protecția mai multor sfinți, eventual a mai multor personaje în viață ale căror nume le purtau. O sursă pentru prenumele duble poate fi și înțelegerea greșită a derivatelor, de exemplu de la Maria s-a format Marion, Marian, acesta din urmă fiind apoi înțeles ca Marie Anne.

De cele mai multe ori, unul dintre nume este banal și, prin adăugarea celui de-al doilea, se încearcă o oarecare diferențiere.

⁹Olimpus, Bompa. Prenumele la români. Constanța: Editura Ex Ponto, 2004, p. 14.

Cu timpul, uitându-se cauzele inițiale ale înmulțirii prenumelor unei singure persoane, faptul de a avea mai multe nume a început să fie privit ca un semn de distincție, de noblete.

În Târgoviște sunt aproximativ 514 nume duble.

La englezi întâlnim nume ca Johnson, ce înseamnă fiul (son) lui John, Wilson. La irlandezi este dată de prefixul „O”, ca în O’Neill, fiul, sau nepotul lui Neill¹⁰.

Străbunii noștri daci aveau obiceiuri similare, dovedit de însăși numele lui Decebal: „Deceballus per Scorilo”, deci „Decebal fiul lui Scorilo”¹¹.

În România, Bucovina este singurul loc unde tradiția amintită a fost păstrată. Dar, denumirea, originea numelui, este o referire nu la tata, ci la mama copilului, ca în Ailenei, Acatrinei.

Destul de multe nume de botez au evoluat în nume de familie, cum sunt:

ANDREI = nume cu semnificație augurală, reproduce grecescul „Andras”, explicat prin substantivul „andreia”, „bărbăție, curaj”. „Andreas” este considerat un hipocoristic în -as al unui nume personal compus cu „anir, andros”, „bărbat”. Nume calendaristic creștin. Numele a pătruns la noi înainte de venirea slavilor, fiind preluată de populația daco-romană din latina balcanizată, unde circulă printri creștini.

ANTON= reproduce numele gentilic latin „Antonius” (feminin „Antonia”) probabil etrusc, cu semnificație obscură. Aproximarea formei grecești „Antonios” de substantivul grecesc „anthos”, „floare” ține de domeniul etimologiei populare.

AVRAM = masculin; nume biblic, interpretat de Sfânta Scriptură. Specialiștii consideră că explicația biblică este o etimologie populară și corelează ebraicul „Abram” cu alt nume biblic, „Abiram”, sau cu numele personal asiro-babilonian „Abiramu”.

Alte nume care au evoluat în nume de familie: Dumitru, Demostene, Dobrin, Filip, Gheorghe, Ilie, Ion, Iosif, Iacob, Ignăție, Isaia, Iochim, Nicole, Nestor, Panait, Severin, Simion, Serafim, Tudor, Șerban, Toma și altele.

Inventarul de prenume folosite astăzi la noi este rezultatul firesc al unei îndelungate evoluții istorice; el s-a constituit în timp din creații antroponimice proprii și din împrumuturi adaptate specificului limbii și sistemului de nume românești.

„Renunțând mereu la unele elemente, adoptând mereu altele, fără a refuza însă un sănătos echilibru între tradiție și inovație, inventarul de nume a fost și este unul dintre cele mai dinamice domenii ale limbii; această continuă prefacere reflectă în ultima instanță, într-o

¹⁰Idem, p. 14.

¹¹Idem, p. 14.

manieră proprie, schimbările care s-au petrecut și se petrec în societatea românească, în fiecare etapă a evoluției ei”, sublinia Chirstian Ionescu în dicționarul său¹².

BIBLIOGRAFIE:

BĂRBOI, Constanța. Onomastică și istorie, București: Editura Enciclopedică, 1999.

BOMPA, Olimpus. Prenumele la români. Constanța: Editura Ex Ponto, 2004.

CONSTANTINESCU N.A. Dicționar onomastic românesc. Editura Academiei Republicii Populare române, 1963.

IONESCU, Christian. Mică enciclopedie onomastică. București: Editura enciclopedică mică , 1975.

PETRACHE, Tatiana. Dicționar enciclopedic al numelor de botez, ed. a 2-a, București: Editura Anastasia, 2000.

¹²Christian, Ionescu. Mică enciclopedie onomastică. București: Editura enciclopedică mică , 1975, p. 16.

AUTHENTIC LEARNING: JOB INTERVIEW SIMULATION

Fabiola Popa

Assist. Prof., PhD, Polytechnic University of Bucharest

Abstract: The article focuses on the job interview simulations made during the seminar “English for Professional Communication”, with the aim of checking whether the task meets the requirements of the “authentic learning model”, so much sought-after in current teaching environments. It looks into the “authentic learning matrix” and it presents a job interview simulation protocol I use in the seminar, with a view to discussing ways of improving it in order to make it more relevant for the real-world context.

Keywords: authentic learning, job interview simulations, English for Professional Communication

I. Introduction

The “English for Professional Communication” seminar aims to provide students with awareness of the world of work, in terms of possible types of professional contexts and relationships in which newly graduates may find themselves once they have left the academic environment and started their professional life. Topics such as intercultural communication, work routine, elements of the employment file, networking, leadership, or presentation skills are approached through theoretical input, specific language input, case studies and problem-solving assignments. The job interview simulation is one of the most important tasks tackled during the seminar; it rounds off the preparation for the employment process with the most complex stage of all, that time when candidates have to talk interviewers into entrusting them with a job. Interviews in the real world will differ from context to context and no theoretical underpinning of any book on the psychology of interviews can match the actual dynamics of such a real-life encounter; nevertheless, familiarization with standard interviewing protocols and participation in a mock interview will endow students with a feeling of empowerment and confidence and, hopefully, with the sophistication of capitalizing on their best asset, namely youth, and of compensating for their biggest disadvantage, namely inexperience. This article

aims at checking the authenticity of the task against the “authentic learning matrix model” put forth by specialized literature and to give a description of the task I assign to my 2nd year students in the Polytechnic University of Bucharest.

II. The Authentic Learning Model

The need for authentic learning has been acknowledged in the academic environment for many years now. Providing students with the skills and the knowledge that will enable them to survive and thrive in the real world is the commonsensical objective to have in mind, and still this does not happen as often as it should in the classroom, simply because creating real-life contexts in the academic setting is not easy, nor is it always possible, despite all best intentions. The authentic learning model proposed by specialized literature is quite complex and nuanced, and classroom and curriculum realities do not always cater for its proper implementation. However, awareness that knowledge should be taken out of its ivory tower and made usable in really practical terms is on the rise and great efforts have been made to find ways to match the map with the territory.

For the purpose of this paper I will dwell on the model put forth by Jan Herrington, who identifies nine elements of authentic learning to be found in various studies across specialized literature. Thus, she contends that authentic learning environments:

- “Provide authentic contexts that reflect the way the knowledge will be used in real life
- Provide authentic tasks and activities
- Provide access to expert performances and the modelling of processes
- Provide multiple roles and perspectives
- Support collaborative construction of knowledge
- .Promote reflection to enable abstractions to be formed
- Promote articulation to enable tacit knowledge to be made explicit
- Provide coaching and scaffolding by the teacher at critical times
- Provide for authentic assessment of learning within the tasks” (Herrington, 2000).

Each of these elements will be discussed in relationship with the job interview simulation, a role-play task which, due to its very nature, strives to capture the dynamics of the real-life situation through its direct relevance to the world of work. Before dwelling on the question of the authenticity of the task, I will proceed to its description as such, as assigned to second year students in the Polytechnic University of Bucharest as part of their mid-term examination for the second semester of English for Professional Communication.

III. The Task: Job Interview Simulation

The task consists in two parts. The first one is homework and has three elements. Students are asked to write their CV and cover letter, following the guidelines discussed in class. They are given the freedom to use whatever template they want, as long as they observe the requirement that “any professional written text should be reader-friendly”. They should be able to give arguments for their choice. The job advertisement is either provided by the teacher, or created by themselves, and it has direct relevance to their field of studies; the job vacancy entails an entry-level position, in order to make things easier, but with a minimum of experience, to make things more difficult. The third element of the first part of the task consists in giving short written answers to the following four questions: 1) What will you work for? 2) Will you consider your work a job, a career, or a vocation? 3) When will you consider yourself a successful professional ? 4) What role will communication play in your future work ? These questions are to be found under different forms on the list of the most FAQ in interviews and they tackle the students’ inner world rather than pragmatic details such as technical experience, education or expertise. They are short, elemental exercises of personal development, in which students get to have a glimpse into their own expectations and standards. In their cover letter, written answers and interview, students should be able to make proof of the complex, formal vocabulary related to the world of work studied via various exercises prior to the assignment of the task.

The second part of the task consists in the actual interview simulation. Students have to work in groups of four, two interviewers and two interviewees. The two interviewees will take turns to answer the two interviewers who have to work together to prepare the task, and, thus, a natural flow of discussion between three participants is expected to take place. The students are allowed to choose their role and their team members, with the assurance from the teacher that grading will not be necessarily influenced by their ability to be interviewers or interviewees; the grade will rather reflect their ability to speak fluent, formal English and to show engagement with the task, and the awareness that interviews are instances of life which require a certain degree of formality, preparation and compliance with certain rules. Prior to the beginning of the interview, the interviewers have to present the profile of the ideal candidate and the job description. They are also expected to complete a rating sheet during the interview and to give feedback at the end, using the “sandwich technique”: good points,

constructive criticism, and again good points. Feedback should be related to a wide range of items from body language to technical expertise. They are free to choose the questions they will ask, but a fair amount of behavioural and technical questions should be used. The principle underlying the preparation for the interview, as well as the writing of the CV and cover letter is the “matching and mirroring” principle, which emphasizes the need to look at the employment process from the perspective of the employer rather than that of the individual trying to get a job, in an attempt at identifying what the recruiting officer is looking for in a candidate. Another principle to be observed throughout the entire activity is cultivation of a “you attitude” rather than of a “me attitude”, with the understanding that acknowledgement of the other party, with their needs and vantage point is more likely to lead to a win-win situation.

The question of nervousness is also addressed at the end of the interview, or rather the way in which one manages (or not) to overcome the feeling of inadequacy that interviewees are likely to be seized by, and the feeling of awkwardness interviewers may have to deal with. Both interviewers are asked about how they felt during the interview, as a conclusion to the discussions about building confidence held in previous seminars, in which teacher and students alike tried to draw up a list of tips to relieve nervousness, tips to be used in other life circumstances as well.

In the next section, the principles of the “authentic learning model” put forth by Herrington will be described briefly and discussed with respect to the task at hand.

III. Job Interview Simulation: An Authentic Task

In order for a context to be considered “authentic”, it should mirror a real life situation as much possible, including the physical environment, and the complexity of the situation. This mirroring is needed for familiarization with the setting, the standard protocols and the possible obstacles to be encountered. In addition, “the context needs to be all embracing, to provide the purpose and motivation for learning, and provide a sustained and complex learning environment that can be explored at length” (Herrington& Kervin 2007). In other words, if the context has relevance to the real world, it is more likely to be engaging and ultimately useful for the student. Through its very nature, the job interview simulation has huge relevance to the real world and, in order to make it as authentic as possible, it needs to take into consideration all the minor details in a real interview, from a certain dress code to be observed by the participants to the degree of formality of their behavior.

Another characteristic of authentic tasks is the fact that “they are ill-defined” (Herrington 2000), which means that the students themselves need to divide the task into sub-tasks and to identify the steps required to solve the task. The reasoning behind this principle is that “authentic learning exercises expose the messiness of real-life decision-making, where there may not be a right and wrong answer per se, although a solution may be better or worse than other, depending on the particular context. Such a nuanced understanding involves considerable reflective judgment, valuable lifelong skills, that goes well beyond the memorization of content” (Briggs in Lombardi, 2007). This goes hand in hand with another principle listed by Herrington, the one which states that an authentic learning environment provides coaching, scaffolding, and fading of the teacher support. Thus, students are given the opportunity to run off with their own ideas to overcome uncertainty and ambiguity and to capitalize on their resourcefulness. While the interview simulation is a well-structured task, which needs to be described quite thoroughly by the teacher, in order to make it resemble the real world as closely as possible, the students are given a lot of freedom when it comes to creating the actual scenario and to dealing with the roles they have chosen the way they see fit. The teacher hardly ever intervenes in the discussion taking place and some discreet feedback is given at the end, the feedback that matters most is the one that the participants give to one another.

Interview simulations obviously “support collaborative construction of knowledge”, given the fact that students have to work in groups and make concerted efforts to reach a common goal, that of finding the best way of fitting a job description. They also “provide multiples roles and perspectives”, since students have to step into somebody else’s shoes and assume a new persona. Feedback is an essential way of providing the participants with an idea about how they come across to other people, therefore it is enriching and illuminating.

On the occasion of the preparation for their interview simulation, students also have “access to expert performances” in various ways. The discussion about the interview situation starts with an invitation from the teacher to share experiences with interviews. Although students who have participated in real-life interviews are by no means experts, they provide interesting stories whose main advantage is they are told by a peer, rather than a figure of authority, a peer with extra knowledge. Their experience provides the other students with the confidence that interviews are instances of life which they themselves can handle, and, if the case, they can regard possible failures as useful feedback rather than negative experience. Students are also invited to read at least one article on the psychology of interviews and to

present some of the tips put forth by experts in interviewing in their field of work. Whenever possible, older students who had already been working for several years were invited by the teacher to express views and give pieces of advice on the interview and the world of work in general.

The job interview simulation also provides opportunity for “reflection” and also “articulation to enable tacit knowledge to be made explicit” given the fact that in the seminars prior to the simulation and at the beginning and at the end of the interview students have to reflect and speak about the preparation for the interview, to give feedback and to express their feelings about the role they were made to assume. Students are given the opportunity to defend their point of view, to provide arguments for their choice of a certain answer to a certain question from the list of the most FAQs and to compare thoughts to their teacher and their peers.

Finally, the interview simulation does indeed provide “authentic assessment of learning within the task” itself; the interview is the final stage of a more complex process of self-reflection, which starts with the task of sketching one’s life under the form of a CV and progresses towards the challenging task of highlighting the most relevant aspects of one’s personality and achievements in a face-to-face conversation with a prospective employer. Students have the opportunity to witness their own progress as they go through stages of familiarization with the experience of participating in an interview. The final stage of the employment process is acted out by peers who come with their own fresh, albeit inexperienced perspective on the performance of colleagues and who are free to choose their criteria for the rating sheet. Thus, “alignment among task, assessment and policies effectively frees the teacher from a judgemental, teacher-driven role to one where realistic criteria can be used to assess real products. In so doing, students become better prepared for their future experiences as effective professional practitioners” (Herrington 2006).

IV. Conclusion

Given all of the above, it can be argued that, due to its complexity and relevance for the real world, the job interview simulation is a genuine example of an authentic task that has visible results in terms of raising awareness of the particular real-life situation it is trying to mirror. Moreover, the skills gained through this role play task (tolerance to uncertainty, ability to assume and understand the philosophy underlying a variety of roles, the ability to promote

oneself, the ability to assess others etc.) can be easily transferred to other life situations, which makes the task even more intrinsically valuable.

REFERENCES:

Herrington, J. and Oliver, R. (2000). "An instructional design framework for authentic learning environments. *Educational Technology Research and Development*, 48 (3). pp. 23-48.

Herrington, J. and Kervin, L. (2007) "Authentic Learning Supported by Technology: Ten suggestions and cases of integration in classrooms". *Educational Media International*, 44 (3). pp. 219-236.

Herrington, J. and Herrington, A. (2006) "Authentic conditions for authentic assessment: Aligning task and assessment". *Critical Visions, Proceedings of the 29th HERDSA Annual Conference*, Western Australia, 10-12 July 2006, pp. 146-151

Lombardi, M (2008). "Authentic Learning. An Overview." Edited by Diana Oblinger. *ELI Paper 1*: 2008.

THE MITIGATING FUNCTION OF THE EUPHEMISMS IN ROMANIAN

Oxana Chira

Assist. Prof., PhD Student, “Alec Russo” State University of Bălți, Republic of Moldova

Abstract: The article deals with various aspects of the role and functions of euphemisms in current language usage. It also specifies that language functions are presented as attributes of a whole, while the functions of euphemisms are regarded as attributes of a microsystem, that is, of a restricted system of signs within the framework of the system. Undoubtedly, the number of functions of euphemisms differs from one author to another, and one and the same euphemism may perform different functions in different situations, or it may encompass more functions. The article deliniates the mechanisms for euphemistic expression, as well as the effects of this expression.

Keywords: euphemism, function, mitigation, camouflage, assessment, system.

Vom aborda subiectul în cauză, pornind de la premisa că în limbă nu există elemente ce nu ar îndeplini o anumită funcție. În plus, nu împărtășim nici punctul de vedere precum că un element sau altul din cadrul sistemului lingval are un rol determinant, deține o funcție primordială, întrucât s-ar crea impresia că există și elemente ce au o funcție auxiliară, colaterală. Analogia dintre sistemul limbii și corpul omenesc e binevenită, dar nu e conturată și conștientizată pînă la capăt. Într-adevăr, o „ființă superioară, socială” nu poate exista fără inimă care este organul central al aparatului circulator (a se observa: *organul central*, dar nu *organul principal/de bază*) la om și la animale, în schimb, această ființă poate exista fără *sprinceană* care se constituie din „fire de păr scurte și des crescute în linie arcuită deasupra orbitei ochiului”. Trebuie însă să se rețină că, în situația dată, noi ne referim la un organism *perfect*, iar acest tot unitar și complex format din părți cu funcții bine definite nu ar avea o formă desăvîrșită, dacă i-ar lipsi, de exemplu, o *sprinceană*. Întocmai așa ar trebui să fie concepute și interpretate și fenomenele de limbă, inclusiv fenomenul eufemiei.

Indiscutabil, prin funcțiile lor, eufemismele – ca elemente componente ale unui sistem mai vast – își aduc și partea lor de contribuție la asigurarea îndeplinirii de către limbă a funcțiilor ei de bază. Fără a intra în multe detalii, vom menționa doar că funcțiile eufemismelor, raportate la schema lui K. Bühler referitor la funcțiile limbajului uman, tangentează preponderent cu funcția de apel (numită și apelativă, persuasivă, retorică). Argumentele sînt, cum s-ar zice, la suprafață. Emițătorul prin funcția de apel, în viziunea lui K. Bühler, urmărește scopul de a-l implica pe interlocutor în actul de vorbire, determinîndu-l, în cele din urmă, să ia o anumită atitudine, să reacționeze într-un anumit fel sau să adopte un anumit comportament. Or menirea utilizării eufemismelor cadrează perfect cu manifestările funcției de apel a limbajului.

În general, trebuie să menționăm că numărul de funcții ale eufemismelor diferă de la un autor la altul, aceasta depinzînd, întîi de toate, de obiectivul pe care și l-a pus cercetătorul în situația cînd are drept obiect de studiu eufemia. De exemplu, L. S. Turganbaieva evidențiază șase funcții ale eufemismelor: 1) intențională, adică utilizarea eufemismelor urmărește scopul de a obține un anume efect comunicativ (în studiile multor lingviști această funcție e numită și atenuantă); 2) social-regulatorie, adică utilizarea eufemismelor e determinată de convenționalismul lingval, normele etice de comunicare, eticheta vorbirii (această funcție concordă cu funcția precedentă); 3) eufemistică propriu-zisă, adică utilizarea eufemismelor e determinată de superstiții, frică etc. (unii cercetători numesc această funcție drept funcție a denumirilor obiectelor înspăimîntătoare); 4) contactuală; 5) estetică; 6) ironică (*apud* [Потапова, p. 52-53]).

Nu mai puțin diverse sînt și funcțiile identificate de Pedro J. Chamizo Domínguez și Francisco Sánchez Benedito. Astfel, cercetătorii spanioli disting o funcție generală – funcția de camuflare și de voalare a obiectului neplăcut și patru funcții facultative: 1) de respect (sau de politețe); 2) de dignificare¹; 3) de atenuare a unei evocări neplăcute; 4) de denumire a unui subiect tabu [Domínguez *et alii*, p. 28].

Cu referire la subiectul în discuție, trebuie să mai admitem ideea că numărul de funcții ale eufemismelor depinde de situațiile în care se utilizează eufemismele și, întrucît situațiile respective sînt suficient de numeroase și eterogene, firește, și numărul funcțiilor eufemismelor poate crește considerabil. Altfel zis, numărul lor poate crește pe măsura aprofundării investigațiilor în acest domeniu.

¹Temenul „funcția de dignificare” este utilizat de L. Seiciuc în teza de doctorat și în lucrarea „Un fel de a nu spune” [Seiciuc 2011, p. 40]

Avînd ca puncte de reper menirea ca atare a eufemismelor, sugestiile cercetătorilor, precum și propriile observații, considerăm că pot fi evidențiate trei funcții de bază ale eufemismelor: 1) de atenuare; 2) de mascare; 3) de evaluare.

În acest articol vom analiza eufemismele care au menirea de a atenua efectul prin asprimea și duritatea lor, ar putea pricinui destinatarului un anumit disconfort. Maniera de protejare a dispoziției și a sentimentelor destinatarului (deseori, și ale emițătorului) e determinată de respectul sau atașamentul față de destinatar sau de anumite norme ale unor convenții sociale și culturale. Nu în zadar, această funcție mai e numită de unii cercetători și funcție de rafinament sau de etichetă. Fiind considerată una din funcțiile tradiționale ale eufemismelor, funcția de atenuare se manifestă în diverse sfere de existență și de activitate umană cu referire la aspectul fizic sau intelectual, la vîrstă sau profesie, la deficiențe sau insuccese, la comportament sau viziune etc.

În continuare, aducem unele exemple de eufemisme ce au drept scop atenuarea din intensitate, gravitatea realităților ce se referă la:

a) momentul final al existenței: „Ca ușa lui Ghiocel, există în viața fiecăruia dintre noi *o ușă pe care o vom închide mai devreme sau mai târziu pentru ultima dată*” (Lumea, 2011, nr. 6, p. 110); „Valentin Mândăcanu *a plecat dintre noi* la vîrsta de 82 de ani” (<http://ziar.jurnal.md>, vizitat 30.10.2012); „Cei *chemați în lumea celor dreapți* – inclusiv mulți dintre profesorii noștri” (Timpul, 1 februarie 2008, p. 2); „*Dacă vremurile ar fi cruțat-o*, ea s-ar afla și astăzi printre noi” (Timpul, 21 noiembrie 2008, p. 24). Deseori, pentru a evita cuvintele *moarte, a muri, deces, a deceda* se recurge în asemenea situații și la alte modalități verbale cu scopul de a-l lăsa pe destinatar în „suspans”, oferindu-i posibilitatea de a întreba, concretiza, preciza mesajul: „Îmi pare rău, dar nu am putut face nimic contra lui Dumnezeu”; „Am făcut tot ce ne-a stat în puteri”; „Trebuie să vă comunic o veste proastă”;

b) aspectul fizic: *plinuț, corpulent, cu forme impunătoare* pentru „gras”, *femeie bine clădită* pentru „femeie grasă, în special părțile dorsale”; *încălat* pentru „gras” (Butnaru, 2008: 194), *tras, uscățiv* pentru „slab”, *cu picioare x* pentru „crăcănat, picioare strîmbe”, *urîțică* pentru „urîță”, *cu părul de foc* pentru „roșcat”, *barză* pentru „femeie înaltă și slabă” (Volceanov, 38). De exemplu: „Este un adevăr care doare, dar așa este: persoanele pe care natura nu le-a înzestrat cu un *look*² tocmai *plăcut* au mai puține șanse să reușească în carieră sau să-și facă prieteni” (<http://www.perfecte.ro>, vizitat 10.09.2013); „O femeie *corpulentă*, dar de o energie

²Look < engl. look „înfățișare, aspect”.

neînfrînată, acoperind vocea oricui și aruncînd tacîmurile în oricine ar fi întrerupt-o” (Semn, 2010, nr. 2, p. 47); „Din spate coboară unul mic, negru și chel, care respira greu (din cauza gabaritului puțin depășit pentru înălțimea lui)” (*Academia Cațavencu*, 18-24 noiembrie 2009, p. 9); „Exteriorul ei nu avea darul de a cuceri” (Lungu 2014b, p. 15); „Nici urmașa Sturzeștilor nu avea un fizic cu «vino-ncoace»” (Lungu 2014a, p. 41);

c) calitățile umane și intelectuale: *rechin* pentru „om lipsit de scrupule; lacom; șmecher”, *lasă-mă-să-te-las* pentru „indiferent”, *naiv* pentru „superficial”, *neinteligent* pentru „prost”, *șmenar* pentru „escroc; mincinos”, *slab de înger* pentru „fricos”, *tabula rasa* (literalmente „tablă ștersă”) pentru „nepriceput”. De exemplu: „Că există mii de *rechini* în politică, poliție și justiție, care cu asta se ocupă: cu șantajul, traficul de influență și ciripirea de informații secrete celor interesați” (*Academia Cațavencu*, 7-11 august 2012, p. 3); „Țara *lasă-mă-să-te-las*” (<http://jurnalulbucurestiului.ro/tara-lasa-ma-sa-te-las/>, vizitat 20.10.2015); „Treaba cu muzica nu a ieșit cum a vrut, iar *șmenarul* ar fi reprofilat-o pe gagică, transformînd-o în agentă imobiliară” (*Academia Cațavencu*, 19-25 februarie 2009, p. 8); „Cu o genealogie, deci, și mai *tabula rasa*, în fața căreia însuși Sainte-Beuve ar tăcea ca *ciolovek*-ul fără grai al lui Korolenco (...)” (Leahu, p. 67); „Joacă rolul celui *slab de înger* și fă-te că ai uitat toate promisiunile” (www.one.ro, vizitat 24.01.2013); „Profesorii noștri, altminteri oameni cumsecade, nu erau nici măcar *neinteligenți*” (Cheianu, p. 50);

d) vîrstă: *matur*, *decan de vîrstă*, *senior*, *de vîrstă mijlocie*, *la a doua tinerețe*, *de vîrsta a doua*, *trecut*, *de vîrsta a treia etc.* De exemplu: „Un alt profesor, *veteran de această dată*, nu asculta la examene răspunsurile fetelor” (Cheianu, p. 54); „Una din ziariste – *nu foarte tinerică*, nici aceea!” (www.liternet.ro, vizitat 14.04.2003); „*La vîrsta a treia*, cu nepoți,/Tot mai voiești picanterii” (Salcuțan, 162); „Însoțitorul și însoțitoarea de la Berlin, spune Grete, femeie *între două vîrste (spre a treia)*, o dată văduvă, o dată divorțată gurmândă, cu un apetit sexual nealterat de vreme” (www.liternet.ro, vizitat 14.04.2003); „Dependența noastră de agențiile private de securitate din Afganistan a fost prea des în beneficiul *seniorilor* locali ai războiului și ai agenților de influență care acționează în afară oricărui control” (Lumea, 2010, nr. 12, p. 8);

e) starea civilă: *cu obligații* pentru „căsătorit”, *cu mici obligații* pentru „persoană care își dorește o relație extraconjugală”, *ocupat* pentru „căsătorit” etc. De exemplu: „Nu este bine să rîvnești la o persoană care este *ocupată*, pentru că vei avea parte întotdeauna de o dragoste fragmentată” (<http://www.diseara.ro>, vizitat 11.06.2009); „Pensionară de 64 de ani, *fără*

obligații, cu gospodărie bună, caut un bărbat pensionar de vîrstă apropiată pentru căsătorie” (<http://informatorulmoldovei.ro>, vizitat 20.04.2012);

f) starea de sănătate (cu deficiențe de auz, de văz, psihomotorii etc.). În asemenea situații, cuvintele îndeplinesc funcție atenuantă, cînd depășesc domeniul medicinei, utilizîndu-se în limbajul colocvial: „Persoana cu *dizabilități* este eufemismul creat de isteria americană a politically correctness-ului pentru a înlocui ofensatorul handicapat” (www.galasocietatiicivile.ro, vizitat 22.05.2013); „KGB-ul a avut grijă de toate, inclusiv de *nevoile mai fiziologice* ale oamenilor” (Cheianu, p. 17); „Unul din eufemismele cel mai des întîlnite în rîndul promotorilor avortului este acesta *«întreruperea voluntară a sarcinii»!*” (*Actualitatea creștină*, 2008, decembrie, p. 12); „Asistentă în familie a persoanei cu *deficiență funcțională*” (www.polirom.ro, vizitat 12.07.2013).

Nu de puține ori, funcția de atenuare se realizează nu doar prin formele obișnuite ale cuvintelor sau ale îmbinărilor de cuvinte, dar și prin formele diminutive ale cuvintelor. Trebuie să menționăm că, în asemenea situații, avem de a face cu o varietate a antinomiei, cunoscută sub numele de *enantiosemie* (prefixul gr. *en-* „pe lîngă; în” + adj. *antios* „opus; contrar” + *sēma* „semn, sens”) sau *polarizare a sensurilor*: diminutivele exprimă concomitent o micșorare (prin formă), dar, mai mult, o mărire (prin sens) a realităților: *a da verzișori* pentru „a da șpagă în dolari mulți”, *a primi un doișor* pentru „a primi nota doi”, *buzișoară* pentru „buză mare” etc. Exemple: „Atunci Gerilă suflă de trei ori cu *buzișoarele* sale cele iscusite și casa rămîne nici fierbinte, nici rece, cum e mai bine de dormit într-însa” (Creangă, p. 50); „Și ca să nu li se împută *creierașele* lor intelectualicești, le arunca, din cînd în cînd cîte un slogan despre fericirea universală” (Cheianu, p. 74); „Femeia, credulă și cu mintea *slăbuță*, a crezut că a dat norocul peste ea și își exprimă regretul că nu l-a cunoscut mai demult” (<http://nicustancu48.ning.com>, vizitat 10.07.2012).

În contextul aspectului discutat, am putea invoca o serie de cuvinte care, fiind „de laudă”, cu semantică pozitivă, pot ajunge cuvinte „de ocară”, cu semantică negativă, camuflînd, în același timp, o pronunțată coloratură eufemistică. De exemplu, cuvîntul *european* (și „rudele” lui), care „captează în semantica sa tot ce e modern, corect, bun, frumos, valoros, inspirat, democratic, durabil etc.” [Gruță, p. 24] poate să fie o utilizat cu sens diametral opus celui inițial, dar „salvîndu-l” pe vorbitor de o exprimare dură: face pe *europeanul*”, „fедераție sună *european*”, „scrie poeme *europene*”, „critic *european*” [*ibidem*]. Acest fapt se observă și mai mult în contextul următor: „Aflînd că intelectualii de partid români erau naționaliști, activistul sovietic respirase ușurat. E în ordine! Naționaliștii români

cu cei bulgari, cu cei unguri n-au să se înțeleagă niciodată. Mi-era frică de «europeni». Peste tot sînt acum «europeni». Credeam că au apărut și în România. Aștia sînt cei cu adevărat periculoși” (Manea 2006, p. 207). Trebuie să admitem că virtual se poate întîmpla cu oricare alt cuvînt.

Funcția de atenuare se poate realiza, de asemenea, prin utilizarea însuși a cuvîntului *eufemism*: „Și să spui despre mine că nu eram tare chipeș înseamnă să faci uz de un nerușinat eufemism” (Cheianu, p. 44); „Sfat care a avut destule avantaje, dar care mi-a adus și o oarecare faimă de naivă, ca să folosesc un eufemism, căci dacă vezi că bărbatul se întoarce acasă dimineața” (www.liternet.ro, vizitat 08.04.2008); „Între ambiția enormă, nimicitoare dezvăluită treptat ca dezumanizată a acestui protagonist înzestrat cu o carismă tulburătoare, dar pentru care antipatic e un uriaș eufemism și ambiția egală” (www.liternet.ro, vizitat 21.03.2008).

În concluzie putem menționa că, numărul de funcții ale eufemismelor depinde de nivelul lor de cercetare. Altfel zis, numărul lor poate crește pe măsura investigării lor în această direcție. Dar, așa sau altfel, potențialele funcții ale eufemismelor se vor circumscrie celor patru funcții evidențiate de noi. Diversitatea funcțiilor ține de intențiile urmărite de emițător care dorește ca aceste intenții să aibă efecte precise și bine orientate asupra receptorilor: să camufleze, să atenueze sau să evalueze realitatea (deși vorbitorul deține termenul adecvat).

BIBLIOGRAFIE:

1. Dominguez P. J. Chamizo, Benedito F. Sanchez. *Lo que nunca se aprendió en clase: eufemismos y disfemismos en el lenguaje erótico inglés*. Granada: Comares. Prólogo de Keith Allan, 2000. 316 p.
2. Seiciuc L. *Un alt fel de a nu spune: Eufemism și disfemism în limbile romanice*. Suceava: Editura Universității „Stefan cel Mare”, 2011. 277 p.
3. Потапова Н. М. *Эвфемизмы и деловой дискурс*. Москва: Макс Пресс, 2009. 152 с.

Surse bibliografice:

1. *Academia Cațavencu*. Săptămînal de moravuri grele, România.
2. Cheianu C. *Sex & Perestroika*. Chișinău: Editura Cartier, 2009. 192 p.
3. Creangă I. *Povestea lui Harap Alb*. București: Editura Ion Creangă, 1979. 45 p.
4. Gruică G. *Moda lingvistică actuală. Norma, uzul și abuzul*. Ediția a II-a, revăzută. Pitești: Editura Paralela 45, 2011. 240 p.

5. Leahu N. *Erotokritikon. Făt-Frumos, fiul pixului*. Chișinău: Cartier, 2011. 143 p.
6. Lungu E. *De ce spunem așa*. Chișinău: Editura ARC, 2014(a), 351 p.
7. Lungu E. *Panta lui Sisif*. Chișinău: Editura Cartier, 2014(b). 213 p.
8. *Lumea*. Revista de politică globală și eveniment internațional, România.
9. Manea N. *Întoarcerea huliganului*. Editia a II-a. Iasi: Editura Polirom, 2006. 368 p.
10. Salcuțan M. *Mic îndreptar pentru năravuri mari. Rondeluri epigramatice*. Buzău: Editura Alpha MDN, 2010. 192 p.
11. *Timpul*. Cotidian național, Republica Moldova.

BORROWINGS IN ROMANIAN MEDICAL LANGUAGE

Simona Nicoleta Staicu

**Assist. Prof., PhD, "Victor Babeș" University of Medicine and Pharmacy,
Timișoara**

Abstract: Our paper explores the medical terminological system coping with two trends manifested nowadays, on the one hand, the preservation of certain archaic medical terms in discourse, though their number is narrower, and on the other, the emergence of terminological units to refer to new realities, innovations in the field. In medical texts we have encountered numerous linguistic neologisms (from Greek, Latin, Arabic, French, English, German) completely justifying the need for a given notional content which does not have any equivalent in the target language and may be rendered using phrases, collocations, terms, that have to be adapted according to the new phonetic structure and grammar (generating derivatives/compounds, or enriching the meaning). Other medical contexts emphasized borrowings to completely understand a new term, which is not yet fully registered, or to determine the equivalence between this specific medical term and its correspondent used in foreign specialized literature.

Keywords: borrowings, terms, collocations, neologisms, terminological units.

1. Repere teoretice

Influențele interlingvistice se datorează contactului lingvistic care poate fi individual sau colectiv. Deseori, acestea se datorează uneia sau mai multor limbi vecine, însă nu rare sunt situațiile în care idiomurile intră în contact cu limbi mai depărtate din punct de vedere geografic. În general, influența cea mai puternică o au limbile de circulație mare cu o pondere cultural-științifică și care se impun sau contribuie substanțial la formarea sau îmbogățirea altor limbi.

Când ne referim la contactul lingvistic, mai ales în domeniul constituirii limbajelor de specialitate, avem în vedere influențele manifestate nu numai direct, între specialiști, ci și pe cele indirecte, datorate transmisiei informației prin cărțile de specialitate străine, cele de

referință în domeniu, sau intrate prin alte căi moderne de comunicare interumană (în special prin intermediul internetului) în arealul cultural-științific al purtătorilor limbii receptoare.

Contactul lingvistic reprezintă unul dintre principalele motive ale schimbărilor oricărui idiom, iar influențele externe au drept consecințe directe două fenomene complexe, amplu elucidate în literatura de specialitate: împrumutul și bilingvismul.

Interacțiunea dintre limbi se manifestă în forme multiple și diversificate, consecința contactelor lingvistice de orice natură fiind în primul rând împrumutul dintr-o limbă a unui număr de cuvinte ce desemnează realități noi pentru purtătorii de limbă receptoare a împrumutului. Împrumuturile pot fi sub forma cuvintelor de sine stătătoare, a expresiilor, a mijloacelor morfo-sintactice, iar, uneori, chiar sub forma unor elemente de flexiune sau de sunete separate.

Fenomenul împrumuturilor dintr-o altă limbă s-a manifestat din totdeauna, ori de câte ori comunități etnice diferite și implicit cu limbi diferite intrau în contact. Împrumuturile sunt cuvinte adoptate de vorbitorii unei limbi dintr-o altă limbă.

Dat fiind că împrumutul este o consecință a contactului cultural între două comunități de limbă, acest proces poate fi reversibil dar, deseori, există o asimetrie între limba sursă și limba receptoare, în sensul că numărul cuvintelor împrumutate, de cele mai multe ori, este mai mare decât a celor intrate din limba maternă în limba străină, sau, în unele cazuri, cum este cel al termenilor medicali, împrumutul de unități lexicale de specialitate se manifestă într-un singur sens: dinspre limba de prestigiu, într-un domeniu sau altul, înspre limba maternă. Cum vom vedea în cele ce urmează, această influență unidirecțională dinspre limba cu prestigiu cultural-științific internațional – cum este franceza sau engleza – către limba română s-a manifestat și se manifestă cu intensitate și în limbajul medical. La rândul lor, și aceste limbi au resimțit influența benefică a limbilor greacă și latină, de la care au împrumutat termeni de bază în sfera medicală. În asemenea situații de împrumut unidirecțional comunitatea lingvistică receptoare beneficiază de unele avantaje notabile, în special de bogăția semantică a limbii sursă, prin intermediul căreia termenii împrumutați sunt încorporați în sistemul lexical al limbii receptoare, adaptându-se noilor coduri lingvistice.

Noile achiziții lingvistice ale oricărei limbi, fie că vorbim despre împrumuturi sau creații interne (formate prin procedee de derivare, compunere ș.a.) sunt de fapt neologisme, iar limba română fiind supusă numeroaselor contacte lingvistice de-a lungul timpului beneficiază din plin de acestea, suferind modificări vizibile, în special, la nivelul vocabularului și al sistemului de formare al cuvintelor [Hristea 1984: 50].

Terminologia, ca atare, „contribuie activ la producerea, acumularea, sinteza și generalizarea cunoștințelor despre esența lucrurilor, a fenomenelor și a proceselor din natură, societate și gândire” [Berejan 2000: 21].

Constatăm că în prezent numărul termenilor medicali, ca și, de altfel, al celor din alte limbaje specializate crește impresionant, limba română dispunând de diferite modalități de îmbogățire a vocabularului, în general, și al celui specializat, în mod particular.

Terminologia științifică, inclusiv cea medicală, ridică o serie de problemele lingvistice, una dintre cele mai complexe fiind cea referitoare la formarea, evoluția și aportul unităților terminologice în sistemele terminologice, caracteristice diferitor științe.

Se poate afirma că în terminologie există două categorii de unități: termeni de proveniență populară, naționali din punctul de vedere al formării și utilizării lor, și termeni de proveniență cultă, științifică, dintre care mulți au caracter internațional [Berejan 2000: 21]. Limba română este o limbă dinamică și deschisă oricăror schimbări. Împrumutul unor cuvinte, preluarea unor sensuri noi, necunoscute, dar mai ales „migrarea” unor cuvinte din lexicul specializat spre lexicul comun, determină supunerea vorbitorilor (instruiți în grade diferite) la „presiuni” lexicale intense și complexe [Bidu-Vrănceanu 2000: 10]. Limbajele specializate sunt diverse, individuale și relativ independente. Împrumutul, intermediat în primul rând de textele științifice, constituie în terminologia românească cel mai important mijloc de umplere a „golurilor” terminologice, „golurile de sistem care trebuie completate, mai ales în momentul echivalării unei terminologii dintr-o limbă în alta” [Ploae-Hanganu 1992: 481]. Motivul îl constituie faptul că limba română, ca și celelalte limbi romanice, nu dispune de un sistem de compunere suficient de productiv.

Într-un parcurs retrospectiv, constatăm că la jumătatea secolului trecut, termenii majoritari în terminologia tehnico-științifică românească, din punct de vedere etimologic, erau cei latino-romanici, elementele de origine franceză situându-se pe primul loc. În timp, terminologia modernă de sorginte romanică este concurată din ce în ce mai mult de terminologia anglo-americană. De aceea, unii lingviști au făcut eforturi evidente în încercarea de a-i convinge pe utilizatorii terminologiilor specializate și pe creatorii lor, lingviști, terminologi, sau specialiști din alte domenii, de necesitatea păstrării terminologiei de expresie franceză. Aceasta este considerată a fi foarte adecvată traducerii și cu maxime șanse de acomodare la sistemul limbii române, datorită structurii (diacronic comună și sincronice asemănătoare) celor două limbi. În ultimul deceniu franceza pierde în mod vizibil teren în fața limbii engleze, fenomen sesizat și criticat la momentul respectiv [Slama-Cazacu 1999: 596].

În procesul internaționalizării terminologiilor, împrumutul este considerat a fi soluția cea mai ușoară, dar și cea mai productivă pentru că neutralizează parțial diferențele interlingvistice: termenul împrumutat denumește noțiunea și ne oferă indicii despre originea ei. Preluarea termenilor științifici împrumutați din limbi cu un ridicat prestigiu cultural, care posedă cele mai semnificative achiziții științifice, precum latina, greaca sau limbile arabe, a condus la internaționalizarea acestora, având relevanță pentru vorbitorii de o specialitate științifică sau alta.

În textele de specialitate românești întâlnim numeroase împrumuturi neologice care justifică nevoia ca un anumit conținut noțional, neexistent în limba receptoare să poată fi redat prin expresii, sintagme, termeni, care trebuie preluați și adaptați în funcție de noua structura fonetică și gramaticală (generând derivați/ compuși, sau îmbogățindu-și sensul). Alteori se folosesc împrumuturi pentru a se urma înțelegerea unui nou termen, care încă nu este pe deplin consacrat, sau pentru a stabili echivalența între acesta și corespondentul său folosit în literatura de specialitate străină.

Reprezentând o consecință a contactelor lingvistice, împrumuturile circulă ca și achiziții importante ale sferei medicale, în general, prin cărțile de specialitate, tratatele sau revistele medicale, influențând dezvoltarea limbajului medical. Sistemul terminologic medical se confruntă cu două tendințe manifestate în prezent, pe de o parte, păstrarea unor termeni arhaici în discurs, deși numărul lor este cât mai restrâns, iar pe de alta, apariția unor unități terminologice pentru a desemna realități noi, inovații în domeniu.

2. Termeni împrumutați în limbajul românesc medical

2.1. Împrumuturi din greacă

Lui Hipocrate i se datorează formarea primei terminologii medicale coerente, organizată într-un sistem autentic, desprinderea medicinei de magie și vrăjitorie, cât și transformarea ei într-o ramură a filozofiei și științei. El a preluat tot ce era semnificativ din arta medicală și magie de la greci, egipteni, arabi, sumerieni și evrei, elaborând termenii fundamentali pentru medicină, care au rezistat peste veacuri.

Școala științifică și practica medicală, deci și cea farmaceutică, aparțineau așa numiților medici farmaciști, iatros. Ea se desfășura în locuința acestora, numită iatreion („oficina medicală”), iar stocul de medicamente era păstrat într-un spațiu special destinat, numit apothiki (gr. apothiki, „cămară, depozit”).

Rădăcina iatro- a fost împrumutată din greacă, odată cu denumirea specialităților medicale din a căror compunere face parte, regăsindu-se și în structura termenilor din limbajul medical pediater, pediatrie, iatrogen, iatrochimie ș.a., iar în limba română a pătruns prin filieră internațională (franceză, engleză, germană).

Grecesul apothiki este la originea termenului latin apoticaricus, devenit astăzi: Apotheke (germ. „farmacie”) și apoticaire (fr. veche „farmacie”), respectiv Apotheker (germ. „farmacist”) sau apothicaire (fr. veche „farmacist”), apteka (rusă „farmacie”), aptekar (rusă „farmacist”), patikus și patika (magh.); c.f. rom. reg. poticar etc.

În vechea greacă era folosit cuvântul pharmacon care deriva din gr. phero, „a purta”, ce a dat substantivele pharma și pharmacon. Inițial a însemnat „ceea ce poartă pământul”, ca apoi să aibă sensul de remediu, medicament, fiind preluat în limba latină sub forma de pharmacum, care a ajuns și în limbajul nostru medical, farmaco-, rădăcină ce a stat la baza formării multor termeni medicali și farmaceutici de astăzi: farmacografie, farmacologie, farmacodinamie, farmacie, farmacopee etc.

Din limba greacă provin mulți termeni și rădăcini, mai ales în domeniul anatomiei, ca de exemplu: bronhie < brochos „bronhie”; cit-, cito- < kytos „obiect cavitărilor, corp”; clismă < neogr. klyisma „clismă”, < kluzein „a spăla”; diafragm < diaphragma, -atos „barieră”, din dia „prin” + phragma, -atos „închidere”; encefal < encephalon „creier”; falange < phalanx, -agos „formațiune de luptă”; gargarisme < gargarisein „a clăti gura”; pneumo- < pneuma, -atos „aer, respirație”, dar și „spirit”; pilor < pyloros „portar”, din pyle „poartă” + auros „paznic”; torace < thorax „platoșa luptătorilor greci” ș.a. [Rusu 2007: 21-33].

Există și termeni medicali intrați în limbajul medical prin **filieră latină**: anatomie < gr. tomê „secțiune” și < gr. ana- „în mai multe bucăți”; apoplectic < gr. apoplêktos „paralizat” și < gr. apo- „pornind de la”; astmatic < gr. astma „gâfâială”; cataplasma < gr. plasma „obiect modelat” și < gr. kata- „de sus, jos”; cefalic < gr. kephalê „cap”, care inițial definea ființe sau instituții; cauter < gr. kautêrion „fier roșu”; diabetic < gr. diabêtês „boală în care apa traversează corpul”, < gr. diabênai, „a traversa” (orice afecțiune caracterizată prin poliurie și polidipsie); hipocondru < gr. khondros cu sensul de „grăunte” și „cartilagiu” < gr. hupo- „dedesubt”; flegmon < gr. phlegma derivat din phregein „a incendia, a da foc”, cu sensul de abces fierbinte.

Alți termeni medicali nou formați derivă direct din limba **greacă**, la care li se adaugă prefixe pentru a le reda înțelesul adecvat: apatic < gr. apatheia „impasibilitate”, care derivă din pathêthos, „pasionat”, căruia i s-a adăugat prefixul privativ -a; apofiză < gr. apophysis

compus din phusis „creștere, natură” și apo- „pornind de la”; asemănător s-au format și termenii **diafiză**, epifiză, simfiză, formați din rădăcina comună phusis și prefixele dia (între doi), epi (pe), sun (sătură); **igienă** <gr. hugiainein „a fi în bună sănătate”; simptom <gr. ptôsis „cădere” și sufixul sun- „împreună”, care a dat sumptôma.

Alți termeni s-au păstrat în forma originală, ca de exemplu, sfîcter, care în greacă înseamnă „cel care închide, strânge”. O serie de termeni medicali sunt formați cu ajutorul sufixelor: artrită <gr. arthron „articulație” + -ită, cu sensul de boală; sau din prefix + rădăcină + sufix: pericardită de la peri- „în jurul” și kardia „inimă” + -ită.

2.2. Termeni preluați din latină

Inițial, românii au latinizat unii termeni grecești prin schimbarea terminațiilor grecești cu cele latine, ca în cuvintele: craniom – cranium, theke – theca, bronchos – bronchus. Din convergența limbilor greacă și latină vor rezulta bazele terminologiei medicale românești.

Din limba **latină** clasică provin numeroși termeni medicali, mai mulți în anatomie, dar și termeni farmaceutici, ca de exemplu: areolă < lat. areola „curte mică”, atât pentru spațiu mic în țesut sau în zona inelară, în jurul unei leziuni inflamate, cât și pentru areola mamară; vestibul < lat. vestibulum „spațiu închis de intrare de la stradă în casă”: vestibul bucal, nazal, al duodenului, laringelui; atrium < lat. atrium „încăpere în care se făcea focul, la romani în mijlocul camerei cu pereții negri” de la ater „negru”; auricul < lat. auricilla „urechiușă”; celulă < lat. cellula „cămăruță”, de la cella „cămară”; duct < lat. ductus, ductili „canal, canale”; fosă < lat. fauces „locuri de trecere”; fontanele < lat. fontanella „fântână mică”, de la fentana „fântână”; glandă < lat. glans; pilor < lat. pylorus „portarul casei”, zona stomacului care controlează intrarea în intestin; sept < lat. septum „perete despărțitor al camerelor”; capsulă < lat. capsula „cutie mică”, din capsă „cutie”; comprimat < lat. comprimere „a presa”; granulă < lat. granum, granulum „grăunte”; tablete < lat. tabula „tablă, planșă, tabletă, care sugerează forma preparatului”; pilulă < lat. parva pilla „minge mică”; emulsie < lat. emulgo, emulgere „a se face ca laptele”; unguent < lat. unguentum, -i „unsoare, unguent, esență, parfum”; pulbere < lat. pulvis, -is „praf, pulbere”; suspensie < lat. suspensio, -onis „ridicare, suspensie”; pulverizare < lat. pulverare „a acoperi cu praf” ș.a. [Rusu 2007: 21-33].

2.3. Influența arabă

O altă contribuție, deși limitată din punctul de vedere al consecințelor, la dezvoltarea terminologiei medicale, a avut-o limba **arabă**. Traducătorii arabi au tradus toate textele

medicale clasice grecești și latine, în perioada Evului Mediu, medicina arabă reprezentând un remarcabil sistem compact de cunoștințe. Cu toate acestea, umaniștii Renașterii au utilizat prea puțin manuscrisele arabe, din cauza dificultății traducerii acestor texte. Ca urmare, în medicina modernă au supraviețuit prea puține cuvinte de origine arabă. Cei mai mulți termeni denumesc substanțe chimice: sugar (zahăr), sirop, alcool, alkali (bază, alcalin), elixir, napfta (petrol, țiței) sau unele sinonime ca natrium < natri (sodiu), kalium < qaliy (potasiu), cât și simbolurile chimice ale celor două elemente.

Originea termenului chimie este din alchimie. Denumirea arabă a pietrei filozofale era al kimyia, care a dat termenii alcheimia și alchimie, aceștia ar putea proveni din arabul kama (a ține secret), sau din cuvântul grecesc chymeia (amestec, magie neagră), termenul aflându-se în relație cu practici care erau păstrate secrete și aparțineau ezoterismului.

Tot de origine arabă sunt și următorii termeni medicali: nucha, care în terminologia internațională înseamnă „ceafă”; denumirea venelor bazilică < arab. basilik „interior, intern”, și cefalică < arab. alkifal „exterior, extern”; mater (duramater, piamater), cu sensul de membrană (mamă) protectoare a creierului. Contrar aparențelor, termenul provine tot din medicina arabă. Cuvântul, așa cum se știe, înseamnă în latină „mamă”, iar arabii au avut și au obiceiul întrebuițării unui limbaj nuanțat, cu multe expresii inspirate din viața de familie. Mater a fost utilizat probabil, în acest spirit, pentru a desemna cea mai importantă membrană protectoare a creierului.

2.4. Termeni preluați din alte limbi

Din limba franceză au intrat în domeniul medicinei numeroase cuvinte de specialitate până după cel de-al doilea război mondial, când locul ei este luat de limba engleză, iar în prezent de engleza americană. Mondializarea limbii engleze se datorează forței cercetării științifice, amplitudinii fondurilor destinate cercetării, capacităților editoriale americane mari și puternice, care au consacrat-o și în domeniul medicinei.

Lucrarea aduce numeroase exemple de termeni de specialitate intrați în limbajul medical românesc prin diverse filiere: franceză, engleză, germană sau italiană. Trebuie precizat, însă, că în marea lor majoritate sunt de origine latină sau greacă.

De exemplu, din **franceză** a intrat adenopatie (<fr. adénopathie), dar care este de origine greacă (<gr. aden, -os, glandă; pathos, boală), însemnând „mărire de volum a glandelor ganglionilor limfatici superficiali sau profunzi” [DM 2007: 165]. Tot prin intermediul limbii franceze au pătruns și următorii termeni, îmbogățind substanțial

vocabularul medical actual: adénovirus, amygdalectomie, angiographie, angioliopome, athérosclérose, bacilloscopie, blépharectomie, bradycardie, branchopneumopathie, bronchectasie, bronchodilatateur, cancérologue, cardiopathie, cardio-vasculaire, cancérigène, cérébro-spinal, cholécystite, coxalgie, diabétogène, dermato-fibrome, eczematiforme, élytrotomie, endocrinologie, endoscopie, entéropathie, érythrocyte, fibroscopie, fistulotomie, foetopathie, gastro-entérite, gastro-entérologie, gastro-intestinal, gynécologie, gonarthrose, hématologie, hémodiagnostic, hemo-leucogramme, hémorragie, hémostase, hystérectomie, hormonothérapie, iléo-colostomie, immunologie, ischialgie, laparoscopie, laryngologie, leucémie, lymphadénopathie, lipémie, lipoarthrite, lombo-sciatique, mammographie, mastectomie, médullosclérose, ménorragie, méningocoque, myélogramme, myocarde, néphrologie, néphropathie, neurodermite, neurologie, neuropathie, odontogenèse, oesophagoplastie, ophtalmologie, ophtalmopathie, orchidectomie, ostéo-arthrite, oto-rhino-laryngologie, pathologie, pédiatrie, pharyngo-laryngite, pharmacothérapie, pneumologie, pneumologue, pneumo-phtisiologie, podologie, psychiatrie, psychothérapie, rectocolite, rhinorrhée, schizophrénie, scléro-conjonctivite, splenectomie, staphylocoque, stomatologue, tachypnée, tomographie, trachéotomie, trombogenèse, thoraco-abdominal, thrombocytopénie, uropathie, vaginectomie, vaso-constriction, virusologue, xérostomie, ș.a.

Termenul medical angioplastie intrat prin intermediul limbii **engleze** (<engl. angioplasty), are la bază origine greacă (<gr. angeion, vas; plastos, modulat), fiind definit ca „procedeu chirurgical de refacere a continuității sau de remodelare a unui vas” în dicționarul medical [DM 2007: 197]. Tot din limba engleză au pătruns și: adipofibroma, alveoloplasty, amniogenesis, arthroclasia, bacilicide, biomedicine, blennophtalmia, bronchopulmonary, cerebrophysiology, coreoplasty, echocardiograph, gastrohysterectomy, glossopathy, hernioplasty, hymenorrhaphy, hysterocystopaxy, immunoendocrinology, iridosclerotomy, mamograph, neuroendocrine, odynophobia, pathopsychology, podiatry, rachiplegia, sacralgia, scleroplasty, tokograph, tachyrhythmia, uterointestinal, venosclerosis ș.a.

Avalanșa de anglicisme care au invadat limba română în ultimele decenii și al căror număr continuă să crească într-un ritm accelerat, se regăsește și în limbajul medical. Influența engleză asupra limbajului medical se realizează cu precădere prin împrumutarea unor termeni englezești strict specializați, fără echivalențe în română fiind de regulă, monosemantici: blotting, blister, by-pass, carrier, clearance, clonare, dopaj, flutter, linkage, marker, pacemaker, patch, rebound, screening, stress, stroke, trigger etc.

În ultimele două decenii anglicismele au pătruns masiv în limbajul medical: by-pass - operație pentru restabilirea circulației sangvine, clearance - raport între concentrația sanguină a unei substanțe și eliminarea prin urină, family planning - control al nașterilor, practicat voluntar de un cuplu familial, lifting - operație de chirurgie estetică pentru eliminarea ridurilor, peeling - intervenție dermatologică prin care se descuamează pielea feței pentru înlăturarea cicatricelor sau în scop estetic, placebo - preparat medicamentos inactiv prescris pacientului pentru a-i face plăcere sau în scopuri experimentale, scanner - aparat de radiografie cu raze X etc.

De proveniență **germană** sunt și câteva denumiri de specialiști în diverse arii medicale, precum balneolog (<germ. Balneolog), neurochirurg (<germ. Neurochirurg), ortoped (<germ. Orthopäd), otolog (<germ. Otolog), patolog (<germ. Patholog), reflexolog (<germ. Reflexolog); dar și denumiri de boli și domenii medicale, ca de exemplu: Audiologie, Chondropathie, Galvanokaustik, helkogen, illiosakral, Kardiochirurgie, Leptocephalie, Rektalgie, Thymopatie, Urolithiasis etc.

3. Concluzii

Majoritatea termenilor medicali au o origine îndepărtată și indirectă, provenind din greacă sau latină, dar ei reprezintă împrumuturi directe din franceză, germană și uneori din italiană. În anumite cazuri, termenul medical poartă reflexe ale etimologiei lui din două limbi. În anatomie, criză, fiziologie, antidot, patologie, cefalalgie etc, nu este greu să identificăm originea greacă mai veche a cuvintelor; forma lor se datorește filierei franceze, care ne-a transmis, în ultimă instanță, astfel de termeni și pe care româna i-a adaptat la specificul ei (dacă cuvintele ne-ar fi venit direct din grecește ele s-ar fi pronunțat crisis, pathologia, iar dacă și-ar fi păstrat forma franceză autentică ar fi trebuit să spunem în românește criz, patoloji).

În medicină, cură, puls, medicament, convalescență, etc., originea latină – clasică sau medievală – a termenilor (cu observația de mai sus, a pătrunderii lor prin intermediul francezei și a integrării lor în limba română) este iarăși clară. Aici trebuie făcută însă precizarea că nu toate aceste elemente ne-au venit exclusiv prin mijlocirea francezei. Medic, de exemplu, este lat. medicus și ital. medico (în franceză medic se spune médecin).

Alteori, neologismul latino-francez nu seamănă cu nici una din formele cuvântului din aceste limbi. Pacient, de exemplu este formă românească a fr. patient și a lat. patiens, -tis (care înseamnă de fapt „răbdător, rezistent”). În alte împrejurări, cuvântul latin care a circulat

o vreme ca termen tehnic a fost părăsit. Este cazul lui *morb*, păstrat doar în unele formule mai vechi ca *morbul* lui Pott. Limbajul medical românesc a revenit la substantivul vechi românesc *boală*, de origine slavă, cuvânt ostracizat din limbă în perioada purismului latinist.

În sfârșit, uneori același termen și derivatele lui, deși au origine identică, poartă semnul unor aspecte fonetice sau pronunțări diferite. Ne referim în special la câteva elemente grecești care s-au fixat în limbajul medical în forme ce trădează originea lor fie din greaca veche, fie din neogreacă. În neurologie, de exemplu, prima parte a cuvântului, *neuro-* corespunde pronunțării vechi grecești; în nevropat, nevralgie, partea inițială a cuvântului, cu transformarea grupului *eu* în *ev*, reflectă pronunțarea mai nouă, din neogreacă. Alături de izvorul grecesc întâlnim însă și pe cel latinesc, în *nerv* (lat. *nervus*) și (sistem) *nervos*, după fr. *nerveux*. Dacă s-ar fi păstrat derivatul adjectival neogrec al lui *neuron* ar fi trebuit să spunem *nevriscos*, așa cum s-a spus o vreme.

Data fiind tendința tot mai accentuată de internaționalizare a limbajului medical, în concordanță cu știința, în ansamblul ei, se manifestă intens nevoia achiziționării de informații noi necesare înfăptuirii progresului în cercetarea teoretică și în practică, care nu poate fi posibil fără neologizarea terminologiei științifice. Acest demers s-a făcut și se face în zilele noastre prin renunțarea la un număr de termeni tehnici populari, care nu și-au găsit locul în stilul științific al unui anumit sector de activitate profesională, mai ales dacă ei sunt oarecum sinonimi cu cei împrumutați din alte limbi. Procesul neologizării este ireversibil, întrucât el stă sub autoritatea uzului care guvernează limbajele de specialitate și comunitatea umană, în general. Integrarea cuvintelor străine în procesul de comunicare a pus, pe de o parte, problema adaptării acestora la structura lingvistică influențată, iar pe de alta, pe cea a schimbărilor pe care le manifestă în organizarea lexicală a limbii române, în funcție de structura ei fonetică și gramaticală.

BIBLIOGRAFIE:

Bara, Mariana, „Adaptarea terminologiei medicale în limba română actuală”, LR, nr. 4, 2008, p. 419-433.

Berejan, S., „Terminologia tehnico-științifică internațională în dicționarele naționale generale” în Terminologie și limbaje specializate, ed. a II-a, Chișinău, 2000, p. 19-27.

Bidu-Vrănceanu, Angela, „Dinamica vocabularului românesc după 1989. Sensuri „deviate” ale termenilor tehnico-științifici”, în LL, vol. I, 1995, p. 38-45.

Bidu-Vrănceanu, Angela, „Dinamica sensurilor în româna actuală”, în LL, vol. 3-4, 1997, p. 39-44.

Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), Ene, Claudia, Savulescu, Silvia, Toma, Alice, Lexic comun, lexic specializat, București, Editura Universității din București, 2000.

Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), Lexic științific interdisciplinar, București, Editura Universității din București, 2001.

Coteanu, I., „Terminologia tehnico-științifică. Aspecte, probleme”, în LR, XXXIX, nr. 2, 1990, p. 95-99.

Hristea, Th., Sinteze de limba română, ediția a III-a, București, Albatros, 1984.

Nistor, Valeria, „Ansamblul vocabularului și lexicul specializat”, în ILS, 1994, p. 21-25.

Ploae-Hanganu, Mariana, „Terminologia și limba comună (Pentru o bază de date terminologice)”, LR, XLI, nr. 9, 1992, p. 479-483.

Slama-Cazacu, Tatiana, Psiholingvistica. O știință a comunicării, București, Editura ALL, 1999.

Șerban, V., Evseev, I., Vocabularul românesc contemporan-schiță de sistem, Timișoara, Editura Facla, 1978.

SURSE LEXICOGRAFICE:

Ciorănescu, Al., Dicționar etimologic al limbii române (DER), București, Editura Saeculum, I. O., 2002.

Marcu, F., Marele dicționar de neologisme (MDN), ediția a VIII-a, București, Editura Saeculum I.O., 2006.

Martin, E., A., (editor), Oxford Dicționar de Medicină, Ed. a 6-a, București, BIC ALL, 2005.

Mel'čuk, Igor, Dictionnaire explicatif et combinatoire du français contemporain. Recherches lexico-sémantiques I, Montréal, Les Presses de l'Université de Montréal, 1984.

Mincu, M., Moraru, L., Radu, R., Albu, R., M., Petrescu, M., Dicționar de termeni medicali, București, Edit. Corint, 1998.

Rusu, Valeriu, Dicționar Medical, (DM), București, Editura Medicală, 2007.

MULTICULTURAL DIALOGUE: TRANSLATING CULTUREMES

Adina Oana Nicolae

Assist. Prof., PhD, "Petroleum-Gas" University of Ploiești

Abstract: The paper invites the reader to a finer apprehension of the bridges between two cultural systems through an approach to the challenges that necessarily accompany the process of translation. An analysis of the English version of a Romanian source text (Ion Creangă's 'Memories of My Boyhood') is pursued with a view to the treatment of culturemes, which are understood as portions of cultural behaviour which are specific to cultural patterns. Since culturemes are often rooted in language acts, the paper argues that translator's intercultural task requires the control of socio-culturally conditioned rules of behaviour which regulate language use and may vary with the choice of language.

Keywords: cultureme, intercultural, multicultural, translation strategies.

Cultural studies applied in translation have gained momentum in the works of Margot (1979), Pergnier (1980), Oksaar (1988), Vermeer and Witte (1990), Cordonnier (1995). Linguistics and linguistics-oriented approaches to translation have also gone beyond the traditional level parameters and have increasingly focused attention on discourse and text constraints and variations as well as on intercultural transfer. It is in such a context that the problematics of cultural units in translation has begun to be dealt with in culture studies that integrate the socio-cultural dimension of translation, such as the theory of culturemes.

The term 'cultureme' has been created starting from the well-known template of the traditional linguistic units phoneme/ morpheme/ lexeme/ semanteme and represents a concept that bridges language and socio-cultural context. The idea must have been inherited from cybernetics and refers to a measuring principle applying to amounts of originality or information, being inextricably linked, not only through its name, to a specific culture.

Translation scholars have distinguished clearly between translation units and cultural information terms and have touched upon the core issue of the concept by using syntagms such as ‘prestigious allusions’ (Vinay and Darbelenet 1977), ‘cultural terms’ (Newmark 1977), ‘cultural allusion’, ‘cultural reference’, ‘ethnonyms’, ‘folkloremes’,. Moles (1967), Oksaar (1988), Vermeer (1997), Lungu-Badea (2004, 2005, 2009) are among the researchers who tried to outline and elaborate on the concept of cultureme from various theoretical standpoints. A common denominator in these different representations of the cultureme is the definition of the term as a cultural information-bearing unit. Moles (1967) refers to it as to a cultural atom, so that mass culture, in Moles’ view, is made up of a patchwork of culturemes, manipulated by man – a social atom – and circulated in the media.

The cultureme has also been analysed in connection with the cultural traits of the verbal layer (words, linguistic formulae, paralinguistic elements), the extra-verbal layer (time, space, proxemics) and the non-verbal layer (gesture, body language). Oksaar’s study (1988) is situated within the domain of cultural transfer. A sociological approach to the term can be found in the works of two Romanian sociologists, Benko (1985, 1989) and Evseev (1985). According to Evseev (1985), a cultureme (Rom. *culturem/ culturemă*) encompasses the result provoked by a cultural act starting from its impact on the receiver of the message, in a stage called post-information. A cultureme is also supposed to have a pre-operational stage, pre-information, and may ultimately be included in the receiver’s memory or cultural knowledge.

A series of oppositions have been highlighted in Lungu-Badea’s translation studies (2004). In an attempt to define the cultureme by means of binary oppositions, she contrasts the cultureme and other related notions such as the connotation, the allusion, the neologism, the translation unit, the cultism.

The cultureme is to be distinguished from the connotation. Connotation is activated in a particular context and guides the understanding of the word or phrase, being the network of associations or secondary meanings the word or phrase carries. The implied value judgement incumbent in connotation is often culturally and emotionally determined, which is why it may be conceptually contiguous to culturemes. However, a cultureme is not connected to a constellation of meaning associations and targets the primary meaning itself.

The cultureme and the allusion suppose a different rapport between themselves and the speaker. Allusions are mainly based on literature, mythology and historical figures and events, whereas culturemes spring from a vaster variety of sources. Allusions only covertly link concepts the reader is already familiar with, while understanding culturemes supposes acquiring new knowledge of and insights into the target culture.

Neologisms fill in a lexical gap in the language so that, at some point, all international words would be neologisms; they form a broad category, including both borrowings and internally newly formed words in a language. Culturemes, though, are not derived due to a lexical rule, nor do they generally yield borrowings.

A translation unit is too broad a term, it will not always, if at all, coincide with a cultureme; there may be mismatches in their length and these mismatches may be enhanced by a further lack of correlation between a certain cultureme and its translation into another language.

Drawing on Lungu-Badea's (2009, 32-72) comprehensive analysis of the nature of culturemes, one can summarize the key features of this concept. It is worth noting that a cultureme is of variable size, not necessarily representing only one linguistic unit; it is a non-decomposable unit with simple or complex lexical structure; it is lexicalized in the source language and it has cultural content; it is mono-cultural and autonomous in translation.

The features that are useful both in identifying culturemes and in translating them are related to form and function. On the one hand, formally, culturemes are both simple, e.g. *zmeu* (a kind of dragon representing the forces of evil, a typical fantastic character in Romanian mythology) and complex, e.g. *burtă-verde* (a Philistine, a narrow-minded person, only concerned with materialistic values). On the other hand, functionally, historical culturemes are either diachronically sound, e.g. the archaism *limbă* (people), the regional term *ocolniță* (a map of a property), or contemporary ones, which may be approached from a synchronic approach to language at a specific point in time, e.g. *Făt-Frumos* (Prince Charming).

In the following lines, the source language to be investigated is Romanian and the source text is *Amintiri din copilărie* (Memories of My Boyhood) by Ion Creangă. A Moldavian-born classic Romanian writer, also a school teacher, Ion Creangă (1837-1889) is considered to be a main figure of the nineteenth century Romanian prose, and *Memories of My Boyhood* is his best-known volume, although his work also includes

novellas and short-stories. The first three parts of the target text were published anthumously (1880-1882), while the fourth appeared posthumously. The subject matter of the book lies in the destiny of a peasant child on his way to maturity, it portrays the universal path from innocence to experience. The backdrop of this initiation is a typical nineteenth century Moldavian village, with all its traditional customs, fairs and festivals, red-letter days' rituals, everyday country and family life, school-teaching rules and happenings, and its marvellous natural setting. The translation chosen as target text was a collaborative project carried out by Ana Cartianu and R.C. Johnston (1995).

From the point of view of formal complexity, the culturemes in the source text range from simple (e.g. mocan, Romanian inhabitant of mountainous regions, typically a shepherd; Vodă, title of the Romanian rulers, sovereign; clacă, voluntary get-together of several peasants to help one another, often accompanied by story-telling or singing, or followed by a party; Moși, literally old men, a name of several religious commemorations of the dead; bădița, a diminutive term of endearment referring to an older peasant or to a lover; chilie, a small, simple room inside a monastery; hrincă, a large slice of bread or polenta; dor, yearning, homesickness or lovesickness) to complex (e.g. pierde-vară, an extremely lazy person; a-și face pomană, to do somebody a favour, to help someone; om de omenie, a good, honest, hospitable, considerate person; Baba Dochia, a Romanian mythological creature; sat răzășesc, a village of free peasants, owners of small pieces of land, etc.).

On the diachronic axis one could assign a series of historical culturemes (e.g. vornic, vătăman, vlădica, Mezii-Păresii, sorcovăț, husaș, Cârneleaga, whose translations are mentioned below) and on the diachronic axis belong contemporary culturemes such as hramul bisericii, the celebration of a patron saint's day in an Orthodox church; se ține ca râia de om, to cling on to somebody like grim death; a fugi ca dracul de tămâie, to give somebody a wide berth, etc.

Content analysis reveals that the culturemes that need to be addressed in translation belong to a variety of fields of human experience: objects and artefacts, school and learning life, spoken language, folklore and fantasy, jobs, geography, history, religion, economy, food, celebrations and customs, religion and economic life. To begin with, the domain of food offers a number of dishes and utensils specific of Moldavian traditional cuisine, e.g. mămăligă (polenta, a traditional Romanian dish made of corn flour and water, found especially in peasants' meals), cozonac (sweet

bread typically baked for Christmas), colaci (honey buns or plain buns that are offered as alms gifts for the soul of the dead to rest in peace), făcăleț (a wooden stick used in stirring the polenta), or specific food preparation, e.g. smântânirea oalelor (skimming the milk).

In the dynamics of family and village life, economy-related matters (icusar and irmilic, old Turkish coins made of silver or gold; sorcovăț, old silver coin of Russian origin; husaș, old silver coin of Hungarian origin) and religion (e.g. vlădica, bishop; Sâmbăta lui Lazăr, Lazarus' Saturday, celebrated on the Saturday before Palm Sunday) feature prominently. Celebrations and customs such as Patruzeci de Sfinți (Forty Martyred Saints) or Cârneleaga (the week between Christmas and Epiphany) are frequently connected to the Orthodox religious calendar.

Concepts that are peculiar of a certain epoch and place (e.g. târg, the market place in or outside a village or town where on special days cattle, cereals, food are sold; vatra satului, the territory of the village where the houses lie) are subject to cultural interferences.

Jobs and occupations such as gospodar (an industrious and skilful farmer), dascăl (a parish clerk, a cantor as well), vornic (the mayor of a village); vătăman (deputy mayor in a village), lingurari (gypsies whose craft is that of making spoons) are yet another source of culturemes.

Folklore and fantasy elements emerge as culturemes which impregnate the memories' discourse, such as strigoi (masculine)/ strigoaice (feminine), i.e. men's or women's souls which turn into an animal or a phantom at night in order to bother other people.

The flavor of spoken language is rendered in a number of expressions that lend the flow of discourse its peculiar Moldavian character, as in dragă/ drăgăliță Doamne (dear God/ Heaven help us!).

School and learning-related reminiscences are of primary importance in recalling the boyhood years, increasing the amount of cultural specificity infused in the account through ceaslov (a bulky prayer book); psaltire (psalter); dar de școală nouă (schoolwarming gift).

The rural life is individualized through culturemes related to household objects, for example specific traditional clothing articles such as catrință, a Romanian apron-like skirt which is embroidered manually, sarică (a heavy woolen cloak), etc.

Translation strategies (adapted from Vinay and Darbelnet (1977) and Newmark (1988)) identifiable through the target-source matchings of culturemes include:

- Literal translation, a straightforward strategy that preserves the core meaning and is efficient in the immediate rendition of the message: e.g. psaltire = psalter, vlădica = bishop.
- Functional equivalence (adaptation) works to the benefit of the denotation, omitting the cultural specificity of the source language items: e.g. tindă = lobby, glasurile = the church chants; bucheldeazla și bucherițazdra = ABC, Mezii-Păresii = mid-Lent; umblarea cu plugul = carol-singing; colivă = cornmeal cake.
- Near-synonymy is arrived at in the translation dascăl = dominie/ one of the church elders.
- Under-specification is a strategy whose space saving advantages are preferred to the loss of meaning traits: e.g. catrință = skirt; târg = town; gospodar = farmer; bădița = Master; lingurari = gypsies; Calul Bălan = Dapple-Grey; clacă = party.
- Distortion of meaning occurs in chilie = fine room (its poverty is not implied at all); hârjoană = fighting (the jocular, non-violent character of the fight is left unattended to).
- Explanation, a rather rare occurrence, stems from the translators' effort to be as clearly understood as possible, despite the inconvenience of a lengthy insertion into the target text, e.g. moș Fotea, cojocarul satului = old Fotea, who used to make sheepskin coats for the village; vatra satului = the village itself.
- Change of category is illustrated below in the adaptation of historically marked terms to their modern-day counterparts: e.g. vornic = mayor, vătăman = deputy-mayor; Vodă = Prince; vlădica = bishop. The archaic style of the account is thus lost.
- Glossaries are provided at the end of the target text, e.g. prăjină = old-fashioned Moldavian square measure about six yards by two, i.e. an oblong strip of twelve square yards; potcap = clerical headgear of the Orthodox priests.
- Over-specification occurs in zaveră = the 1821 uprising.
- Untranslatability is found to be the case for a series of deeply entrenched culturemes, e.g. horă, doină, mămăligă, șezătoare, etc. Sometimes they are taken over as such and are combined with English morphemes, e.g. hore = horas.

- Omission of what is judged to be peripheral meaning can be noticed, for instance, in *fete mândre care știau a învârti și hora, dar și suveica* = comely girls who could swing the shuttle too, (where no information about the girls being good dancers is provided in the target text).

What results from this incursion into the way the translation of culturemes creates intercultural and multicultural bridges is that they still represent challenge in translation and in translation studies. They are worth identifying as functional concepts and their lexical role or symbolic value needs to be acknowledged and tackled efficiently. All in all, the concept of cultureme needs to be more firmly asserted in theory and practice.

BIBLIOGRAPHY:

- Benko, O. 'Culturema sau despre iradiațiile mesajului receptat'. In *Cultură, model, educație permanentă. Aspecte actuale ale educației permanente*. Timișoara: Tipografia Universității din Timișoara, 5-14. 1985.
- Benko, O. 'Culturema. Punct final?'. In *Elemente de teoria și practica informației și comunicării*. Timișoara: Tipografia Universității din Timișoara, 184-196. 1989.
- Cordonnier, J.-L. *Traduction et culture*. Crédif: Hatier/Didier. 1995.
- Creangă, I. *Amintiri din copilărie/ Memories of my boyhood*. Translated by A. Cartianu and R.C. Johnston. Sibiu: Editura Universității Lucian Blaga. 1995.
- Evseev, I. 'Proiectul unei grile valorice a textului lecturat'. In O. Benkö et al. (eds) *Cultură, model, educație permanentă. Aspecte actuale ale educației permanente*. Timișoara: Tipografia Universității din Timișoara, 15-32. 1985.
- Lungu-Badea, G. *Teoria culturemelor, teoria traducerii*. Timișoara: Editura Universității din Timișoara. 2004.
- Lungu-Badea, G. *Tendințe în cercetarea traductologică*. Timișoara: Editura Universității din Timișoara. 2005.
- Lungu-Badea, G. 'Remarques sur le concepte de culturème'. In *Translationes*, 1: 15-77. 2009.
- Margot, J.C. *Traduire sans Trahir*. Lausanne: L'âge de l'homme. 1979.
- Moles, A.A. *Sociodynamique de la culture*. Paris-La Haye: Mouton et Cie, 1967.
- Newmark, P. 'The translation of proper names and institutional and cultural terms'. In *Incorporated Linguist*, 16(3): 59-63. 1977.

- Nemark, P. A Textbook of Translation. New York: Prentice-Hall International. 1988.
- Oksaar, E. Culturemtheorie. Ein beitrage zur Sprachverwendungsforchung. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht. 1988.
- Pergnier, M. Les fondements sociolinguistique de la traduction. Paris: Honoré Champion. 1980.
- Vermeer, H. J. 'Translation and the Memes'. In Target 9(1): 155-66. 1997.
- Vermeer, H. J., Witte, H. Exkurs 3: Kultureme. Text context Beiheft 3, Mögen Sie Zistrosen. Heidelberg: Julius Groos, 135-145. 1990.
- Vinay, J-P., Darbelnet, J. Stylistique comparée du français et de l'anglais. Paris: Didier. 1977.

THE INTERPRETATION OF NOUN PHRASES WITH INHERENT RELATIONAL HEAD NOUN

Ionela Gușatu, Assist., PhD and Roxana Sfetea, Prof., PhD

”Carol Davila” University of Medicine and Pharmacy, Bucharest

Abstract: The present paper analyzes nominal structures which consist of two nouns and it aims to express the relation between the head noun and its genitival adjunct. As we are going to see, the generative lexicon will play an important role in expressing this relation.

Keywords: nominal structures, noun phrases, genitival adjuncts, LG

Grupul nominal cu dependent genitival a fost îndelung analizat în literatura de specialitate. Caracteristica principală identificată de către această literatură în GN cu dependent genitival este că acest GN exprimă o relație între cei doi constituenți ai grupului. De exemplu, în cazul semnificației de posesor a genitivului, relația pe care o exprimă grupul în ansamblul său este relația de posesie dintre posesor și obiectul posedat.

În analiza pe care o vom întreprinde, vor fi prezentate situațiile în care GN are un centru inerent relațional. Din această categorie fac parte GN în care genitivul semnifică întregul raportat la parte, agentul, tema/pacientul sau experimentatorul, al doilea argument al unui predicat diadic și instanțierea unei calități.

1. Întregul în raport cu partea

Când un grup nominal cu dependent genitival exprimă relația dintre o parte și un întreg, partea este denotată de numele centru, iar întregul de dependentul genitival. În aceste condiții, denotarea părții implică referirea la relația ei cu întregul, din simplul motiv că o parte este întotdeauna o parte a (sau din) ceva. Astfel, relația de apartenență care caracterizează grupul însuși este derivabilă din semantica numelui centru. Acest

lucru este ușor demonstrabil prin teoria lexiconului generativ¹, ale cărei trăsăturile dominante sunt bogăția reprezentării semantice și recursul la operații semantice (coerciția tipurilor, compoziția reciprocă și legarea selectivă) cu ajutorul cărora sunt explicate îmbogățiri ale sensului cuvintelor în context. Menționarea primei trăsături în legătură cu demersul propus de Pustejovsky a devenit azi un loc comun. De aceea trebuie subliniat că o reprezentare semantică mai bogată nu este pur și simplu *o altă reprezentare*. Prin mijlocirea nivelelor de reprezentare și mai ales prin corelarea lor, LG reușește pentru prima dată să intre în universul virtualităților de sens. Adesea bănuite de către semanticieni, aceste virtualități nu au putut fi abordate într-o manieră convingătoare. Este meritul indiscutabil al LG acela de a fi reușit să facă primul pas convingător în acest univers dificil de studiat. Pe de altă parte, ipoteza celor trei operații semantice este valoroasă prin aceea că validează drept fenomen specific în semantica lexicală ceea ce în abordările de până la Pustejovsky era privit doar o îmbogățire de sens fără a fi explicată atât de clar. În această privință, este demn de subliniat că fiecare dintre operații poate fi invocată pentru fenomene considerate până acum greu de explicat/demonstrat. De asemenea, merită a fi reliefat un alt aspect al sensului lexical în context sintactic, așa cum se profilează el în LG. Chiar și atunci când semantica unui cuvânt în context nu e determinabilă prin vreuna din operațiile semantice, LG rămâne remarcabil prin faptul că creează posibilitatea unor predicții (sau a unor explicații) ale combinațiilor sintactico-semantice.

Fie deci grupul nominal *pereții camerei*. Pentru reprezentarea semantică a numelui centru *pereții*, avem nevoie să știm că structura de argumente² a acestui nume

¹ Pustejovsky (1995).

² Structura de argumente prezintă trei tipuri de argumente și un singur tip de nonargument: argumente autentice, argumente implicite, argumente cvasi-pleonastice și adjuncți.

1. Argumentele autentice/cu realizare sintactică (engl. true arguments, T-ARG):

În această categorie intră argumentele care nu pot fi omise. Nonomisiunea nu depinde de particularități gramaticale (cum ar fi omisiunea subiectelor în limbi cu parametrul pro-drop), ci de proprietățile semantice ale unității lexicale. Un argument autentic este de pildă Ion în exemplul (1):

(1) Ion a alergat.

2. Argumentele implicite (engl. default arguments, D-ARG) sunt argumentele care, pentru motive semantice, nu au expresie obligatorie sintactică. Astfel, în exemplul de mai jos, GPrep poate fi doar subînțeles deși este evident că o casă se construiește întotdeauna dintr-un material dominant (beton, lemn, cărămidă etc).

(1) Ion a construit o casă din cărămidă.

3. Argumentele cvasipleonastice (engl. shadow arguments, S-ARG) sunt acele argumente a căror prezență este permisă numai de apartenența lor la un subtip al tipului care, dacă este exprimat printr-un argument, generează un pleonasm. Este știut de pildă că a dansa înseamnă a executa mișcări conforme cu regulile unui dans. Prin urmare, ideea de dans este cuprinsă în conceptul lui a dansa. Acest lucru împiedică folosirea cuvântului dans ca argument al verbului a dansa, căci dans și a dansa formează o structură pleonastică: a dansa un dans. A dansa nu

conține un argument obișnuit (x , care este de tipul *element de zidărie*) și un argument implicit (y , care este de tipul *construcție*). În structura de evenimente trebuie să avem un eveniment e de tipul *stare*. Aceste elemente disparate se regăsesc asamblate în caracteristica CONSTITUTIVE, unde starea menționată în structura de evenimente este legată de argumente și primește un nume prin predicatul *parte*:

$$(1) \left[\begin{array}{l} \text{perete} \\ \text{ARGSTR} = \left[\begin{array}{l} \text{ARG1} = x : \text{element-de-zidarie} \\ \text{D-ARG} = y : \text{construcție} \end{array} \right] \\ \text{EVENSTR} = \left[\text{D-EV} = e : \text{stare} \right] \\ \text{QUALIA} = \left[\text{CONST} = \text{parte}(e, x, y) \right] \end{array} \right]$$

Cu această reprezentare semantică, substantivul *perete* poate să proiecteze un grup nominal prin simpla substituție a variabilei y (referitoare la întreg) cu o constantă. Rămâne desigur în seama gramaticii să decidă ce realizare gramaticală va avea această expansiune, dar reprezentarea semantică constrânge alegerea unui element care, prin semantica sa, să se situeze cu centrul în relația parte-întreg.

2. Agentul, experimentatorul și tema/pacientul

Agentul, experimentatorul și tema/pacientul³ exprimate prin genitiv se comportă similar din punctul de vedere al relației exprimate prin GN, și de aceea un singur eșantion de analiză este suficient pentru ilustrarea cazului. Ceea ce este comun tuturor acestor semnificații ale genitivului este că ele sunt argumentele relației exprimate prin numele centru. Relația exprimată de numele centru este în același timp și relația definitorie a grupului însuși.

exclde însă realizarea ca argument a unui cuvânt care semantic este un subtip al lui dans, de pildă un vals. Despre vals, LG afirmă că este un argument cvasipleonastic. Alte exemple se găsesc fără comentarii în (3):

(3) Ion a șutat cu stîngul

Ion a șutat *cu piciorul.

4. Adjuncții modifică expresia logică, dar fac parte din interpretarea situațională și nu sunt legați de reprezentarea semantică a niciunui element lexical. Aceștia includ expresii temporale și spațiale:

(4) Ion a mers la Ploiești marți.

³ Fillmore (1968) a oferit o reprezentare lexico-semantică simplă a predicatelor, concepută sub forma unui set de cazuri sau roluri semantice. Cel mai important rol semantic îl are agentul, care este inițiatorul sau cel care face acțiunea. Acesta se caracterizează prin trăsătura /+ animat/, /+intenție/, /+responsabilitate/. Tema este asociată verbelor de mișcare sau de localizare. Când avem verbe de mișcare, tema reprezintă ceea ce se mișcă, iar când avem verbe de localizare, tema este entitatea a cărei localizare este descrisă. Pacientul reprezintă entitatea care suferă o schimbare. Experimentatorul este entitatea care experimentează o stare psihologică sau un eveniment. Beneficiarul este entitatea care beneficiază de pe urma unei acțiuni. Instrumentul reprezintă obiectul cu care s-a făcut acțiunea. Locația prezintă locul acțiunii. Scopul reprezintă entitatea spre care pleacă ceva, sursa reprezintă entitatea de la care se pleacă, iar calea/traseul reprezintă traiectoria unui obiect.

Fie așadar GN *suferința lui Ion*, în care se observă că relația caracteristică grupului este furnizată de relația exprimată de numele centru însuși: este vorba despre relația dintre un proces și experimentatorul lui. Relația îmbracă în mod firesc forma relației dintre un predicat și argumentele sale. Reprezentarea LG a numelui centru cere în structura de argumente a acestuia un argument adecvat (x , de tipul *animat*), iar în structura de evenimente cere să avem cel puțin un eveniment e de tipul *proces*. Argumentul și evenimentul sunt asamblate în caracteristica FORMAL unde procesul primește prin predicatul *suferința* identificarea corespunzătoare:

$$(2) \quad \left[\begin{array}{l} \text{suferinta} \\ \text{ARGSTR} = [\text{ARG} = x : \text{animat}] \\ \text{EVENSTR} = [E = e : \text{proc}] \\ \text{QUALIA} = [\text{FORMAL} = \text{suferinta}(e, x)] \end{array} \right]$$

Unul din tipurile de proiecție susținute de semantica acestui nominal se referă la realizarea argumentului.

3. Al doilea argument al unui predicat diadic

În ceea ce privește relația exprimată prin genitiv, Partee (1997) consideră că relația exprimată prin grupul însuși poate să fie moștenită de la numele centru. Condiția esențială aici este ca numele să fie relațional, adică să stabilească el însuși o relație între două argumente.

Acesta este de pildă cazul GN *sora lui Ion*. Prin acest grup, este exprimată o relație de rudenie fraternă între Ion și o persoană de sex feminin, nenumită în context altfel decât prin intermediul numelui *sora*. Este evident că semnificația pe care o exprimă aici genitivul *lui Ion* decurge din faptul că acest nume este argumentul numelui centru *sora*. Prin urmare, semnificația de rudenie fraternă exprimată de grup este moștenită de la semnificația de rudenie fraternă pe care o exprimă numele centru.

Partee arată însă că numeroase alte cazuri de GN cu dependenți genitivali nu pot fi tratate la fel. Motivul este că numele centru nu mai este relațional. Când se întâmplă acest lucru, arată Partee, semnificația relațională a grupului nu mai beneficiază de contribuția numelui centru, ci de cunoștințele pe care le are vorbitorul sau receptorul despre situația descrisă prin GN. O ilustrație în acest sens este GN *țigările lui Ion*. Aici numele centru *țigările* nu mai este relațional, căci numele *țigările*, spre deosebire de numele *sora*, nu stabilește o relație între două argumente. În ciuda acestui fapt, GN

țigările lui Ion exprimă totuși o relație, care este chiar relația de posesie: țigările care sunt proprietatea lui Ion. Cum numele centru nu furnizează aici relația în cauză, relația dintre *țigări* și *Ion* este identificată de vorbitori drept o relație de posesie, în baza informației contextuale care este disponibilă.

Rămâne acum de adăugat că un GN *precum sora lui Ion* exprimă o relație care provine și ea din relația exprimată de numele centru. Relația se stabilește între două argumente, x și y dintre care unul, cel referitor la *sora* însăși este implicit. Argumentele sunt asamblate în caracteristica FORMAL a cuvântului *sora*, unde apare și predicatul care stabilește legătura dintre argumente.

$$(3) \quad \left[\begin{array}{l} \text{sora} \\ \text{ARGSTR} = \left[\begin{array}{l} \text{ARG1} = x : \text{animat} \\ D - \text{ARG} = y : \text{feminin} \end{array} \right] \\ \text{QUALIA} = \left[\text{FORMAL} = \text{sora}(y, x) \right] \end{array} \right]$$

4. Instanțierea unei calități

Situațiile în care un GN cu dependent genitival ilustrează o calitate sunt situațiile în care calitatea este exprimată prin numele centru: *verdele pădurii*, *albastrul cerului*, etc. În toate aceste cazuri, calitatea în cauză trebuie să apară în caracteristica FORMAL, codificată ca o stare. Starea trebuie să apară și în structura de evenimente. Calitatea este ilustrată printr-un argument implicit, x . Obținem astfel reprezentarea relevantă pentru numele *verdele*:

$$(4) \quad \left[\begin{array}{l} \text{verdele} \\ \text{ARGSTR} = \left[D - \text{ARG} = y : \text{obiect} \quad \text{fizic} \right] \\ \text{EVENSTR} = \left[E = e : \text{stare} \right] \\ \text{QUALIA} = \left[\text{FORMAL} = \text{verde}(e, x) \right] \end{array} \right]$$

Când variabila x este înlocuită cu un nume, substantivul centru proiectează sintagma corespunzătoare.

Concluzii

Analiza semnificațiilor genitivului din GN a demonstrat că LG este o teorie cu o remarcabilă acoperire empirică. Această afirmație este susținută de faptul că fiecare dintre semnificațiile menționate și-a găsit o analiză explicativă prin acest cadru de

analiză. Performanța este cu atât mai mult de subliniat cu cât ea nu a fost egalată de vreo altă teorie semantică lexicală.

BIBLIOGRAFIE :

1. GBLR = Gramatica de bază a limbii române (coord. Gabriela Pană Dindelegan), Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2010.
2. Ionescu, Emil, Manual de lingvistică generală. Editura All, București, 2011.
3. Nishiguchi, Sumiyo, Possessive Disambiguation, Ph.D Thesis Dissertation, 2009.
4. Partee, Barbara Hall; borschev, Vladimir, Integrating lexical and formal semantics: Genitives, relational nouns, and type-shifting, In: R. Cooper and Th. Gamkrelidze (eds.) Proceedings of the Second Tbilisi Symposium on Language, Logic, and Computation, p. 229-241. Tbilisi: Center on Language, Logic, Speech, Tbilisi State University, 1998.
5. Partee, Barbara Hall, *Uniformity vs. Versatility: The Genitive, a Case Study* appendix to Theo Janssen (1997), "Compositionality", in Johan van Benthem and Alice ter Meulen, eds., *The Handbook of Logic and Language*, Elsevier, 1983/1997.
6. Pustejovsky, James, *The Generative Lexicon*, The MIT Press, London, 1995.

LINGUISTIC STRUCTURE OF MEDICAL SCIENTIFIC TEXTS

Corina Lungu

Assist. Prof., PhD, University of Medicine and Pharmacy, Craiova

Abstract: In the context of the didactic discourse within the medical field, the specific objectives and explicit purposes will allow the transmission of specific knowledge within this scientific area and, for the learners, the acquisition of the medical vocabulary and the access to a register that will enable them to communicate with health professionals. Part of a thorough study upon the medical terminology, this article approaches the specific object of the didactic discourse of medical French, namely the specialized text, from the double perspective of the forms of linguistic statement and organization of informative contents. We take into account the nature of the corpus and the technique of description and/or analysis, noting at the same time that the medical scientific language integrates in the structures of the common language, thus losing its objective specific character.

Keywords: didactic discourse, informative contents, medical French, structure, specialized text.

Introduction

Défini comme modèle de communication - processus d'énonciation qui suppose la présence d'un locuteur et d'un auditeur et implicitement l'intention du locuteur d'influencer l'auditeur, le discours pédagogique comporte les éléments suivants: un objet spécifique (textes des manuels / des cours, documents authentiques), les formes d'énonciation, le contenu informatif spécifique au domaine enseigné, la finalité comprise en termes d'efficacité de l'ensemble des facteurs.

Dans le contexte du discours didactique dont le contenu et le but sont donnés par le processus d'apprentissage considéré de manière générale, le discours pédagogique représente une forme spécifique de celui-ci, avec des objectifs précis et une finalité explicite. Dans ce travail, nous allons présenter le discours pédagogique dans la double perspective des formes d'énonciation et de l'organisation linguistique du contenu

informatif, à savoir au niveau des phrases qui composent les textes spécialisés médicaux. Le corpus d'analyse est constitué de phrases extraits des articles et revues en ligne appartenant au domaine du diagnostique et provenant des sites médicaux spécialisés.

Dans l'enseignement du français médical, les objectifs précis et la finalité explicite permettent la transmission des connaissances spécifiques au domaine scientifique et, pour les apprenants, l'acquisition du vocabulaire spécifique médical et l'accès à un niveau de langue suffisant pour communiquer avec les professionnels de santé des pays francophones. Tenant compte du fait qu'« une langue de spécialité naît du besoin que ressentent les spécialistes de communiquer entre eux de façon concise et sans ambiguïté » (Rouleau 1995: 29), la spécificité de la langue médicale se retrouve dans les termes spécialisés, leur connaissance et l'aptitude à les enchaîner dans un discours logique qui se reflète dans l'usage des unités terminologiques du domaine.

La dimension pragmatique des langues de spécialité rend compte des rapports qui s'établissent entre les caractéristiques de l'utilisation de ces langues dans différentes formes de communication sociale et les propriétés formelles des structures linguistiques, au niveau phrastique (de la phrase) et transphrastique (analyse s'appliquant à l'énoncé, au texte).

Cadre conceptuel et contexte

Comment exploiter et utiliser le texte scientifique médical et la terminologie comme outil pédagogique permettant d'identifier différents niveaux du discours avec application dans l'enseignement du français sur objectifs spécifiques ? Les travaux de recherche (Gourvès-Hayward 2004) ont montré la pertinence de l'utilisation des textes scientifiques et d'exercices basés sur la terminologie en cours de langue de spécialité. Ainsi, étant donnée la spécificité du domaine scientifique, on parle d'une didactique de la discipline et d'une responsabilité vis-à-vis des contenus, « soit pour leur création ou leur adaptation, soit pour leur légitimité et leur intégrité » (Ben Kilani&Zaïed 2006: 5-6).

La langue médicale, « ensemble des moyens qu'utilisent les médecins pour communiquer à un autre médecin des informations relatives à sa spécialité » (Rouleau 2006: 299), utilise des phrases spécialisées, habituellement dites « complexes », c'est-à-dire longues.

À une première lecture du texte spécialisé médical, le non spécialiste est « frappé » par l'herméticité, la longueur et la complexité de la phrase construite par le spécialiste (longueur et complexité sont fréquemment intimement liées). Quand même, la complexité n'est pas une caractéristique qui s'applique à toutes les phrases spécialisées, car le médecin emploie des phrases subordonnées, moins complexes, qui rendent l'information facilement compréhensible. Selon Richaudeau (1969: 117), la facilité de comprendre une phrase tient plus à sa structure qu'à sa longueur. La véritable unité linguistique, au niveau de la compréhension, est considérée la proposition (la phrase médicale contient moins de propositions que la phrase générale).

Ayant comme objet d'étude le texte scientifique, le discours pédagogique permet la transmission des connaissances spécifiques au domaine donné, sa structure étant en rapport avec les mêmes caractéristiques.

Formes d'énonciation et organisation linguistique

Nous nous intéressons aux éléments de langage du texte de spécialité médical, dont la signification ne peut être comprise qu'en connaissant le contexte de leur emploi. Les extraits de phrases choisies font partie des textes de spécialité, c'est-à-dire des textes écrits par des spécialistes pour des spécialistes ou pour le grand public désireux de s'informer d'une maladie, d'une technique ou de l'évolution des concepts dans un domaine d'activité autre que le sien, traitant d'un aspect de spécialité.

Du point de vue de l'énonciation en tant qu'acte individuel de production et d'utilisation de la langue dans un contexte déterminé, ayant pour résultat l'énoncé, on identifie l'existence d'un sujet de l'énonciation et d'un sujet de l'énoncé. Les deux sujets peuvent être identiques ou non. L'identité ou la non-identité relève de la distance que le sujet de l'énonciation met entre lui et l'énoncé émis et donc le degré d'objectivité du discours. Dans le cas des langues de spécialité, l'objectivité de l'énoncé apparaît comme un impératif majeur de la communication.

L'approche de l'organisation linguistique du discours pédagogique nécessite de prendre en compte la nature du corpus (décrit et analysé, enseigné et appris) et la technique de description/analyse utilisée dans l'enseignement. Pour le domaine médical, le corpus devrait couvrir dans une progression spécifique, tous les aspects liés au domaine, à savoir: la description anatomo-physiologique (normale et pathologique) du corps humain, la sémiologie médicale, le diagnostic, la thérapeutique. La technique de

description est marquée par deux points: la simplification générale qui s'applique à l'ensemble des connaissances de langue étrangère et particulièrement aux relations entre les constituants des énoncés; la simplification à caractère essentiel qui maintient les éléments spécifiques au domaine donné, mettant en évidence les éléments objectifs, scientifiques.

Nous allons illustrer par les phrases suivantes:

I. « La gastrostomie permet de nourrir artificiellement une personne lorsque l'alimentation traditionnelle n'est pas possible [...]. La gastrostomie permet de poser une sonde et ainsi d'introduire directement des aliments dans l'estomac » (www.france5.fr/sante/dossier/traitements/chirurgicaux/gastrostomie-de-lenfant).

II. « L'existence d'une hyperamylasémie supérieure à 2000 UI fait rattacher ces troubles à une pathologie [...] » (R.p.C. 1983: 380).

L'approche didactique de ce type de structures, très nombreux dans la littérature de spécialité, suppose, pour un premier niveau de description, le découpage de la phrase en constituants et l'identification de la valeur sémantico – syntaxique de chacun d'eux, conformément au schéma qui s'applique à la structure de surface, respectivement: deux sujets d'énoncé (une gastrotomie et l'existence) et deux prédicats (permet de retirer et fait rattacher).

Au niveau de la langue commune, les deux prédicats, structurés différemment, révèlent les relations morphosyntaxiques et sémantiques suivants:

- permet de retirer (semi-auxiliaire modal + infinitif): la valeur modale est de type permissif (l'accomplissement de l'action exprimée par l'infinitif a un caractère facultatif);
- fait rattacher (semi-auxiliaire factitif + infinitif): la valeur modale est de type déontique (l'accomplissement de l'action exprimée par l'infinitif a un caractère obligatoire).

Dans les frontières linguistiques du langage médical, ces deux structures semblent avoir une valeur similaire, voire identique, ce qui nécessite la reprise de l'analyse des relations entre les termes de l'énoncé à un autre niveau. À ce nouveau niveau, il est nécessaire d'introduire les concepts d'énoncé et énonciation, structure profonde, structure de surface et modalité.

En ce moment du discours pédagogique, on remarque les aspects suivants:

- le sujet de l'énonciation n'apparaît pas dans la structure de surface ; il peut être récupéré en tant que bénéficiaire, destinataire de l'action de l'énoncé:

« La gastrostomie nous permet de nourrir artificiellement une personne lorsque l'alimentation traditionnelle n'est pas possible. »

« L'existence d'une hyperamylasémie supérieure à 2000 UI nous fait rattacher ces troubles à une pathologie. »

III. « La vérification des dosages par une technique différente a permis de retrouver des valeurs normales des différentes hormones dosées » (<http://www.jle.com/e-docs/00/04/1F/90/article.phtml>)

- le sujet de l'énonciation peut également être récupéré en tant que sujet de l'énoncé, réalisé par le pronom « nous », « on » ou « il » impersonnel; dans ce cas, la structure de la phase initiale subit certaines modifications:

« En pratiquant une gastrotomie, nous avons nourrit artificiellement une personne. »

« Comme il y avait une hyperamylasémie supérieure à 2000 UI, nous avons rattaché ces troubles à une pathologie. »

IV. « Nous avons recherché cette bisalbuminurie chez nos trois derniers malades, et nous l'avons retrouvée deux fois [...] » (R.p.C. 1983: 387).

V. « Le lendemain, on nota une albuminurie » (R.D. 1982: 14).

VI. « Il est remarquable de constater que l'activité pharmacologique d'un médicament ne résulte pas que de son activité propre [...] » (<http://librable.fr/p/1185572>).

- la récupération du sujet de l'énonciation dans la position de sujet de l'énoncé exige la restructuration du prédicat (le remplacement de la structure prédicative avec un semi-auxiliaire, avec l'infinitif ayant le statut de verbe prédicatif) ou l'apparition des verbes prédicatifs appartenant à des zones lexicales relativement circonscrites (noter, constater, remarquer, chercher, rechercher, pratiquer, intervenir etc.);

- l'élimination complète du sujet de l'énonciation de la structure de l'énoncé détermine, aussi, le remplacement du prédicat formé avec semi-auxiliaire avec des verbes du type : montrer, démontrer, indiquer.

VII. « Une cholangiographie intraveineuse montre des voies biliaires normales » (<http://pe.sfrnet.org/Data/ModuleConsultationPoster/pdf/2005/1/ea2050275a17-4cce-9001-a1045cbd4199.pdf>).

Une analyse minutieuse de la structure sous-jacente de tels énoncés (VII) dévoile la valeur d'instrument du sujet de l'énoncé.

« Grace à/À l'aide de la cholangiographie intraveineuse, on peut voir les voies biliaires. »

À ce niveau de description, l'introduction des sous-catégorisations lexicales des réalisateurs du sujet permet l'identification de la valeur exacte du constituant en question et donne de solutions pour de nombreux exercices de substitution et de transformation.

Pour mettre en évidence la valeur spécifique du verbe semi-auxiliaire « permettre » dans le langage scientifique, il est nécessaire de le combiner successivement avec des sujets ayant les traits /+ animé/, /+ humain/ et /- animé/, /- humain/.

« Le professeur nous permet de nous absenter mais nous ne voulons pas nous absenter. »

VIII. « La tomographie [...] permet d'obtenir des vues successives du corps humain, qui sont utilisées pour évaluer un certain nombre de maladies » (<http://www.inforadiologie.ca/default.aspx?page=59>)

Il est donc évident que dans la langue commune, la structure prédicative permettre+infinitif exprime une action possible, réalisable, à caractère relativement facultatif.

Dans le langage scientifique médical, le sujet de l'énoncé est toujours /- animé/ et le prédicat (permettre + infinitif) ne permet pas l'expansion adversative; l'action exprimée par ce prédicat est nécessairement réalisée. Le verbe « permettre » acquiert une valeur déontique.

Le troisième niveau d'analyse suppose la restructuration de l'énoncé en expliquant tous les constituants de la structure profonde et les relations entre eux: S énoncé (= S énonciation) + V + par, grâce à, à l'aide de, au moyen de + instrument + déterminant.

« Nous avons obtenu des vues successives du corps humain à l'aide de / par la tomographie. » Dans cette phrase qui reproduit exactement les relations de la structure profonde, chaque constituant est expliqué, occupant la position de la langue commune.

Le langage scientifique médical s'intègre dans les structures du langage commun, mais il perd cependant le caractère spécifique objectif.

Conclusions

Procédant à une comparaison entre le langage scientifique médical et la langue commune du point de vue de la structuration linguistique, nous pouvons tirer les conclusions suivantes:

Le langage médical opère, dans la structure de surface, le déplacement des deux des arguments du verbe, corrélés au niveau de la prédication; l'instrument apparaît en position de sujet de l'énoncé; le sujet de l'énonciation (l'agent humain) peut être expliqué comme le bénéficiaire du semi-auxiliaire modal.

La récupération du sujet de l'énonciation en position de sujet de l'énoncé modifie la structure de la phrase et annule le degré d'objectivité du texte scientifique.

Le texte scientifique, caractérisé essentiellement par la transmission des informations précises et complètes, est structuré de telle sorte qu'il élimine tout élément non essentiel pour la nature de l'information spécifique et réduit la communication à une simple transmission d'informations. Le discours pédagogique visant le texte scientifique médical est structuré et organisé lui-aussi selon les mêmes caractéristiques.

BIBLIOGRAPHIE:

Ben Kilan Chiraz, Zaïed Mustapha, 2006, « UV Introduction à la didactique », Université de Tunis, Institut Supérieur de l'éducation et de la formation continue, 5-6

Gourvès-Hayward, Alice, 2004, In search of a third place: A telecollaborative model for languaculture learning, Thèse de doctorat, Dublin City University.

Richaudeau, François, 1969, La lisibilité, Centre d'étude et de promotion de la Lecture, Paris.

Rouleau, Maurice, 1995, « La langue médicale: une langue de spécialité à emprunter le temps d'une traduction », TTR: traduction, terminologie, rédaction, 8, (2), 29-49.
<http://id.erudit.org/iderudit/037216ar>

Rouleau, Maurice, 2006, « Complexité de la phrase en langue de spécialité : mythe ou réalité ? Le cas de la langue médicale », Tribuna, Panace@., 7, (24), 298-306.

Sources:

<http://www.jle.com/e-docs/00/04/1F/90/article.phtml>

www.france5.fr/sante/dossier/traitements/chirurgicaux/gastrostomie-de-lenfant

<http://librable.fr/p/1185572>

<http://pe.sfrnet.org/Data/ModuleConsultationPoster/pdf/2005/1/ea2050275a17-4cce-9001-a1045cbd4199.pdf>

<http://www.inforadiologie.ca/default.aspx?page=59>

La revue du praticien. Chirurgie, 1983, 5, 380, 387 (R.p.C.).

Revue Diagnostica, 1982, 2, 14 (R.D.).

FROM MANUSCRIPTS TO ETHNOGRAPHIC DOCUMENTS. ARCHIVING AS AN INTERPRETIVE PROCESS

Maria Grosu

**Assist. Prof., PhD, "Iuliu Hațieganu" University of Medicine and Pharmacy,
Cluj-Napoca**

Abstract: This study analyzes, from the perspective of reflexive anthropology, the indexing catalogs of the Folklore Archive hosted by the Romanian Academy. The research premise is that a folklore archive represents a cultural and scientific construct, determined by the epistemological and political context. Ethnographic documents do not contain objective data, but discursive recalibrations and readings in the key of the scientific code to which researchers may resort to at different points in time. The catalogs in the archive reveal the lens through which manuscripts are read and audio recordings are listened to, prior to becoming, through archival indexing, ethnographic documents. The criteria for the selection and ordering of the archival material and the meta-language used, at various times, in the indexing catalogs provide valuable clues about the history of the ethnological discipline in twentieth-century Romania. Archiving is an interpretive process in which manuscripts are converted into ethnographic documents so as to meet the scientific requirements of the time.

Keywords: archiving, document, folklore, mutations, scientific context.

Obiectul de cercetare și premisele teoretice

Arhiva de folclor, ca instituție a memoriei culturale (Jan Assmann, Aleida Assmann, Astrid Erll, Pim Den Boer, Pierre Nora), a produs sistemele de selecție și de clasare precum și principiile de rememorare a culturii tradiționale. Arhiva, ca loc al memoriei, în conținutul ei material și simbolic, este depozitara unui efort intelectual și politic de mare anvergură, iar documentul etnografic, citit într-o altă cheie de lectură decât cea pentru care a fost creat, poate ilustra structura de rezistență a acestui construct științific, politic și social, arhiva de folclor.

Studiul de față are ca obiect de cercetare catalogul arhivei de folclor. Cataloagele sunt instrumentele de lucru cu structură tabelară, utilizate de cercetători, atunci când aceștia caută fișe în arhivă. Conțin informații extrase din fișele de teren arhivate, informații considerate relevante pentru fiecare manuscris : numărul de arhivă, conținutul fișei, numele informatorului, al cercetătorului, titlul speciei folclorice culese, data de culegere, observații etc. Criteriile de selectare, de clasificare, de ordonare, de numire prin titlu, a fișelor manuscrise care urmează a fi arhivate fac din aceste cataloage de indexare documente etnografice extrem de valoroase. Acestea vorbesc despre lentila prin care manuscrisele sunt privite, pentru a fi incluse în fondul arhivei. De asemenea, sunt mărturii pentru istoria disciplinei din diferite perioade și pentru procedeele retorice ale unui discurs științific care susține un întreg construct cultural, arhiva de folclor. Vom arăta că și aceste cataloage reprezintă un punct nodal extrem de important în procesul de arhivare. Prin indexare, manuscrisele devin documente de arhivă. Însă, modul de indexare, respectiv selecția, ordonarea și definirea documentelor este un proces interpretativ, iar grila de interpretare ilustrează aspecte importante din istoria disciplinei. Vom identifica etape metodologice importante în istoria arhivei de folclor, printr-o lectură reflexivă a cataloagelor.

În opinia autorilor Christine Jurden și Candice Raymond, materialele de arhivă sunt modelate, transformate, investite cu mize probatoare, savante, memoriale și politice¹. Arhiva este un produs social cu funcții specifice. Ea face parte din operațiile care dau o consistență obiectivă, vizibilă, materială și are fenomene intrinseci abstracte, cum ar fi constituirea agregatelor sociale (comunități, colectivități, grupuri sociale)². Fișele de arhivă, dar și întregul fond documentar – prin criteriile de ordonare a lui – sunt construite după anumite tehnici discursive. Premisele epistemologice impun un mod de

¹ „Ce sont bien leurs contours qui sont éprouvés lors de cheminements au cours desquels des matériaux sont modelés, transformés, investis d'enjeux probatoires, savants, mémoriels et politiques.”, Christine Jurden, Candice Raymond, Introduction, „Ateliers d'anthropologie” 36 | 2012, postat on-line în 14 martie 2012, consultat în 27 februarie 2013, URL : <http://ateliers.revues.org/9080> ; DOI : 10.4000/ateliers.9080, par. 34.

² „Et en effet, si l'archivage en général produit du social, ce n'est pas seulement parce qu'il dure, mais aussi parce qu'il fait partie des opérations qui donnent une consistance objective, visible, matérielle, à des phénomènes sociaux intrinsèquement abstraits, comme la constitution d'agregats sociaux que l'on appellera, selon les cas et les traditions scientifiques, «groupes sociaux», «communautés», «collectivités» etc. Ces agrégats reposent en effet pour une large part sur la croyance partagée en la coappartenance, qui fait d'un ensemble de positions objectives (par exemple dans les rapports de domination) un groupe social qui dote ces positions objectives de la force d'inertie propre à la croyance en leur caractère transcendant.”, Ibidem, par. 32.

producere, de conservare și de arhivare – „savoir faire”³. O arhivă răspunde unor cerințe sociale și științifice, este constituită cu o miză, respectiv crearea unui mesaj care să fie citit de generațiile următoare, dar și de cele contemporane. Arhiva și studiile teoretice care susțin producerea, conservarea și arhivarea documentelor propun, implicit, o cheie de lectură a acestora – „savoir lire”⁴. Discursul oferit de arhivă are premise și mize specifice. Încercată cu calități probatoare pentru realitatea corespunzătoare unui timp și unui spațiu, obiect al memoriei, arhiva primește autoritate, în proiectul științific.

Principalul punct de plecare al demersului nostru este faptul că materialele din arhivele folclorice nu sunt date primare ale realității din teren, ci sunt discursuri realizate după tiparele oferite de metodologia din perioada cercetărilor. Paul Ricoeur⁵ evidențiază ruptura/hiatul dintre mărturie (ceea ce este spus) și materialul arhivat/memoria arhivată (ceea ce este scris). Notele de teren arhivate încifrează principii epistemice și metodologice ale contextului științific în care au fost create, precum și finalitățile proiectului arhivistic. Studiul nostru are în vedere relevarea caracterului interpretativ al procesului de arhivare, în ciuda faptului că principiul obiectivității este promovat de discursul care susține realizarea arhivelor de folclor, în România secolului XX.

În ciuda principiilor de lucru din perioadele în care s-au arhivat manuscrisele, care acordă o atenție deosebită obiectivității, arhivele de folclor nu sunt atât mărturii ale unei realități culturale, cât mai degrabă ale unei interpretări a acesteia. Fișele din arhiva de folclor sunt rezultate ale unor transferări în codul științific, iar punctele nodale ale procesului de transformare sunt: scrierea și arhivarea. Departate de a fi date primare de teren, fișele din arhiva de folclor sunt rezultate ale unor transformări succesive :

- scrierea notelor de teren, pornind de la experiența conversațională sau evenimentială – redimensionare, prin trecerea de la oral la scriptural;
- redactarea fișei ce urmează a fi arhivată, după normele științifice ale perioadei de cercetare;
- indexarea, înscrierea în catalogul de arhivă, acțiune care implică extragerea informațiilor cerute de structura tabelară a catalogului (dată, localitate, interlocutor, vârstă, gen, specie, observații etc.) – redimensionare prin grila

³ Christine Jungen, De source sûre. Expérimentations croisées sur l'archive, „Ateliers du LESC” 33 | 2009, postat on-line în 18 martie 2009, consultat în 27 februarie 2013, URL : <http://ateliers.revues.org/8195> ; DOI : 10.4000/ateliers.8195.

⁴ Ibidem.

⁵ Paul Ricoeur, Memoria, istoria, uitarea, Traducere de Ilie Gyurcsik și Margareta Gyurcsik, Amarcord, Timișoara, 2001, p. 194.

metalimbajului științific. De asemenea, avem în vedere, în acest sens, faptul că nu toate notele de teren sunt arhivate: din diverse motive, unele din notațiile făcute de cercetători pe teren nu sunt transcrise, nu sunt transferate în formatul unui document de arhivă. Arhiva de folclor nu conține toate notațiile cercetătorilor de pe teren.

O astfel de abordare pune în lumină felul efectiv în care documentul etnografic arhivat devine sursă în producerea discursului despre cultura tradițională și în construirea unei memorii culturale. Aceasta metodă de analiză a documentelor arhivate le valorifică dintr-o altă perspectivă decât cea pentru care au fost scrise și pune astfel în evidență structura unui sistem cultural și științific în care au funcționat cercetările din domeniul științelor etnologice din România, în a doua jumătate a secolului al XX-lea.

Cataloagele arhivei de folclor - lectură reflexivă

Proiectul arhivelor de folclor din România este lansat în perioada interbelică și are la bază metoda cartografică. Datele culese sunt clasificate după criteriul spațial și după cel tematic, urmând ca prin tipologii, atlase și studii, să se contureze caracteristicile culturale specifice unui spațiu delimitat prin granițele naționale sau ale unui spațiu locuit de vorbitori ai aceleiași limbi. Arhiva de Folclor a Academiei Române a fost înființată în urma memoriilor trimise Academiei Române, de către Ion Mușlea. Modelele pe care Ion Mușlea le-a avut pentru această arhivă au fost arhivele de la Copenhaga, Oslo, Åbo și muzeele etnografice din Brno, Dresda, Stockholm, Helsinki, pe care le-a vizitat, în 1928, într-o lungă călătorie de studii prin nordul și centrul Europei⁶. În cele două memorii pe care Ion Mușlea le-a adresat Academiei Române, în 1929, respectiv în 1930 (al doilea a avut aprobarea Academiei), finalitățile declarate ale constituirii arhivei au fost: salvarea de la dispariție a unor „elemente ale civilizației țărănești”⁷, ca urmare a alfabetizării populației și a exodului din mediul rural în mediul urban; sistematizarea materialului, pentru a-l face cât mai accesibil; valorificarea științifică a folclorului românesc, prin elaborarea unor studii. Ion Mușlea precizează faptul că spațiul supus cercetării, în vederea realizării arhivelor de folclor este cel național. Materialele culese trebuie să fie relevante pentru identitatea „românimeii”.

⁶ Virgiliu Florea, Arhiva de Folclor a Academiei Române. Memoriile întemeierii, în Ion Cuceu, Maria Cuceu (editori), Metode și instrumente de cercetare etnologică. În memoria etnologilor Ion Mușlea și Ovidiu Bârlea, Cluj-Napoca, Editura Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2011, p. 194.

⁷ Ibidem.

Arhiva de Folclor a Academiei Române este constituită în secolul al XX-lea, sub imperativul acestui proiect, cu redimensionări succesive, în funcție de diferitele contexte politice și științifice.

Cele trei mari fonduri de materiale documentare sunt:

1. Fondul de manuscrise Ion Mușlea – conține documente arhivate cu cote de la 1 la 2071. Din catalogul Fondului de Manuscrise Ion Mușlea rezultă că documentele arhivate au fost culese între 1885⁸ și 1980. Materialele au fost arhivate între 1930 și 1997⁹. Catalogul nu menționează anul în care s-a făcut arhivarea, însă indexarea unor documente realizate în 1997, înaintea altora, scrise între 1885 și 1980, ilustrează acest decalaj între cercetare și arhivare. Așadar, realizarea materialelor ce urmează a fi indexate nu este sincronă cu procesul arhivării. Dintre manuscrisele primite pentru includerea în fondul arhivei, se selectează cele considerate relevante pentru studiile științifice, urmând ca celelalte să fie arhivate atunci când răspund preocupărilor științifice, când contextul favorizează indexarea lor. Interesul cercetătorilor, reprezentanți ai instituției arhiva de folclor, este diferit, în funcție de perioada de cercetare, care favorizează anumite teme sau spații culturale. Procesul arhivării este, așadar unul selectiv și prin urmare unul interpretativ, în funcție de codul științific la care se raportează cercetătorii care fac arhivarea.

2. Fondul auxiliar literar – conține documente arhivate cu cote de la 1 la 22567. Fișele arhivate au fost realizate între 1943 și 1995. Din 1951 până în 1960, documentele sunt scrise majoritar în limba maghiară. Din 1960¹⁰, sunt arhivate și documente în limba română, realizate începând cu 1954. Din nou, observăm că unele manuscrise, respectiv cele realizate în limba română, sunt arhivate mai târziu, după 1960, când contextul științific și politic devine favorabil.

3. Fondul de magnetofon – în acest fond sunt arhivate înregistrări pe benzi de magnetofon, în cadrul cercetărilor făcute de specialiști: 2722 de benzi care conțin 48010 piese cu durată variabilă: între câteva zeci de secunde și câteva zeci de minute. Conform catalogului fondului, benzile arhivate conțin înregistrări realizate din 1953, până în

⁸ Material cules de Protopop S. Olariu, inv. Ion Caba și prof. Iosif Popovici, trimis Academiei spre publicare de Prof. Iosif Popvici, în 1914.

⁹ Conform rubricii din catalog care precizează anul intrării materialului în arhivă.

¹⁰ În 1957, sunt angajați, cu o jumătate de normă, și cercetători români, așa cum precizează Alina Branda, în comunicarea The Folklore Archive of Cluj (Romania) in the Totalitarian Period „Culture Archives and the State: Between Nationalism, Socialism, and the Global Market”, 3-5 mai, 2007, Mershon Center, Ohio State University, USA.

2003. O parte dintre înregistrări au fost transcrise, la revenirea de pe teren sau mai târziu, de către cercetătorii care le-au înregistrat sau de către alți specialiști. Atât manuscrisele arhivate, cât și fișele din cataloagele tematice și pe localități precizează numele cercetătorului care a transcris materialul audio și anul transcrierii¹¹. În cazul documentelor audio, arhivarea presupune o etapă în plus: transcrierea documentului, respectiv transformarea lui în manuscris. Aceasta este o altă formă de restructurare a datelor de teren, este o lectură prin cheia discursului științific la care se raportează cercetătorul care face transcrierea. Și în acest caz, multe dintre benzile de magnetofon nu sunt transcrise. Criteriile de selectare a documentelor audio pe care cercetătorii le-au transcris, sunt dictate de contextul științific din diferite perioade sau depind de alegeri subiective ale persoanelor implicate în cercetarea de teren ori în cercetări ulterioare. Contextul științific și ideologic din România, în a doua jumătate a secolului XX, este diferit de cel din perioada interbelică și este relevant pentru cercetările de teren și pentru practica arhivării acestora. Otilia Hedeșan identifică trei etape de cercetare, în perioada comunistă:

- 1) În anii '50, preluarea puterii de către comunism a afectat folclorul și studiile etnografice. Acestea din urmă au fost percepute ca fiind naționale, în contextul internaționalismului impus de sovietici. Etnografia a fost asociată domeniului artistic, iar în institutele de folclor, au fost angajați, inițial, doar etnomuzicologi al căror domeniu de interes trebuia să fie etnomuzicologia. Cercetarea de teren interdisciplinară, așa cum a fost instituită în perioada interbelică, nu a mai fost posibilă. Cercetarea vieții sociale a fost obstrucționată, în favoarea cercetării speciilor folclorice clasice¹².
- 2) Între 1959 și 1974, a fost o perioadă relativ calmă în România. În liniile sale esențiale, dezvoltarea activității de cercetare a fost ghidată de Mihai Pop, care a atras și a format studenți, rezultând, în final, echipe mari și complexe (formate din psihologi, sociologi, lingviști etc.) asemănătoare cu echipele lui Dimitrie

¹¹ De exemplu, o parte din documentul audio de pe banda Mg. 1412, realizată în 1966, a fost transcrisă de către alt cercetător, în 1969.

¹² Otilia Hedeșan, *Doing Fieldwork in Communist Romania*, în Vintilă Mihăilescu, Ilia Iliev, Slobodan Naumović (editori), *Studying Peoples in the Peoples's Democracies II. Socialist Era Anthropology in the South-East Europe*, Halle Studies in the Anthropology of Eurasia, General Editors: Chris Hann, Richard Rottenburg, Burkhard Schnepel, Volume 17, Lit Verlag, Berlin, 2008, pp. 24-25.

Gusti, din perioada interbelică. Însă, aceste echipe au avut o componentă suplimentară: după 1968, au fost incluși și antropologi și etnologi din Vest¹³.

- 3) Între 1974 și 1989 a fost cea mai dificilă perioadă a comunismului. Multe departamente nu au mai fost finanțate (pentru cercetări de teren, cărți, periodice etc.). Pe de altă parte, comunismul național al lui Ceaușescu a dat importanță studiilor folclorice, favorizând cercetarea de teren pentru Atlasul Etnografic. Cercetarea de teren nu avea în vedere anumite teme (ocupații, costume, reprezentări mitice etc.), ci liste lungi cu itemi tehnici pentru care trebuia verificată prezența/ absența¹⁴.

Urmărind, în diacronie, cataloagele Fondului auxiliar literar, constatăm că în notele de teren indexate, transpare contextul științific și ideologic, așa cum este ilustrat de cercetătoarea Otilia Hedeșan. Până în 1959, sunt arhivate doar documente definite, în rubrica Genul, cu termeni care se referă la texte folclorice, lirice sau epice (cântec, strigătură, poveste, legendă etc.), nu și la descrieri de ritual (obiceiuri, credințe, informații, rituri etc.). Așadar, componenta artistică a datelor de teren este valorificată în această perioadă. Începând cu 1960, se produce o mutație în plan metodologic care este vizibilă la nivelul metalimbajului și al conținutului notelor de teren arhivate. Documentele în limba maghiară realizate de Nagy Olga sunt încadrate categoriilor: obiceiuri, date etnografice, informații etc. Manuscrisele în limba română conțin, în primii ani de arhivare a lor (1960 – 1962), doar texte folclorice, iar începând cu 1963, și fișele în limba română sunt încadrate categoriilor date etnografice, informații, rituri, obiceiuri etc. Numărul acestora este mai mic, până în 1971-1972, când raportul dintre textele folclorice (cântec, strigătură, legendă, poveste etc.) și descrierile de ritual se schimbă și când este evidentă producerea unei mutații metodologice, în istoria cercetării și a arhivării. Majoritatea notelor de teren conțin descrieri ale unor comportamente, în context ritual. Începând cu 1974, tot mai multe documente sunt definite prin termeni ca relatări, relatări despre obicei, termeni care, spre deosebire de obicei/ informații, implică un grad de subiectivitate asumată de cercetător. Manuscrisele care conțin texte poetice sunt considerabil mai puține. Consider că această mutație terminologică anticipează și o mutație metodologică. Interlocutorul devine agent activ în construirea notelor de teren

¹³ Ibidem, pp. 27-29.

¹⁴ Ibidem, p. 35.

oferindu-i-se cuvântul și implicit o autoritate mai mare, în discursul conținut de notele de teren.

Însă, aceste note de teren sunt arhivate după '90, deci într-o perioadă în care discursul științific promovează acest tip de cercetări de teren, acest tip de materiale și de date etnografice. Decalajul între anul cercetării și anul arhivării evidențiază încă un aspect extrem de important: disciplina înregistrează mutații metodologice, cercetătorii sunt receptivi la noile metode și la noile arii de interes științific, însă acest lucru nu poate fi făcut vizibil prin arhivarea materialelor. Schimbarea de paradigmă se realizează doar în etapa de cercetare. Arhivarea, transformarea manuscrisului în document etnografic oficial, cu o cotă de referință în arhiva de folclor, se realizează mai târziu, când discursul științific și politic permite acest lucru. O altă observație, la nivel metodologic, care rezultă din lectura catalogului Fondului auxiliar literar este: din 1951, până în 1969, cercetătorii au în vedere câte o singură specie folclorică; între anii 1970 și 1973, fișele arhivate indică o deschidere a cercetătorilor spre ceea ce terenul oferă, se diversifică tematica abordată în cadrul aceleiași cercetări¹⁵. Așadar, cercetătorul devine mai receptiv la ceea ce terenul oferă, câștigă libertate și autoritate, în cercetarea de teren, cercetările au un caracter mai puțin restrictiv.

O analiză cantitativă și de conținut a terminologiei utilizate în cataloagele de arhivare conduce la următoarea ipoteză: cercetările de teren realizate pentru Arhiva de Folclor a Academiei Române, în a doua jumătate a secolului XX, s-au realizat în două etape metodologice. Menționez că modelul de etapizare și terminologia sunt oferite de studiul Eleonorei Sava¹⁶, referitor la Arhiva Cercului de Folclor Cluj.

- 1) etapa folcloristică (1951 – 1965): în aria de interes a cercetătorilor, intră textele folclorice (cântec, bocet, poveste, legendă etc.) și mai puțin contextele (ritual-ceremoniale sau comunicaționale) de performare a acestora. În Fondul auxiliar literar, dintre cele 6482 de documente realizate în această perioadă, aproximativ 336, adică doar 5,18 % dintre ele conțin descrieri de obiceiuri. În rest, latura artistică este cea considerată importantă de către cercetători.

¹⁵ Cercetătorii Ion Cuceu, Maria Cuceu, Ion Taloș, Hami Markel etc. cercetează aspecte din arii tematice foarte diverse.

¹⁶ Eleonora Sava, Arhiva Cercului de Folclor Cluj în contextul cercetărilor etnologice din România comunistă, în Ion Cuceu, Maria Cuceu (editori), Metode și instrumente de cercetare etnologică. În memoria etnologilor Ion Mușlea și Ovidiu Bârlea, Cluj-Napoca, Editura Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2011.

2) etapa de tranziție, de la folcloristică la etnologia modernă (1966 – 1995), cu trei perioade distincte (pe care le vom prezenta mai jos): 1966 – 1977; 1978 – 1989; 1989 – 1995.

- 1966 – 1977: este o perioadă în care cercetătorii sunt tot mai interesați de descrierile de obiceiuri și de situațiile rituale. Dintre cele aproximativ 7796 de fișe de teren realizate în această perioadă și indexate în Fondul auxiliar literar, în jur de 1665, adică 21,35 % sunt încadrate uneia dintre categoriile obicei, rit, credință etc (față de 5.18%, în etapa folcloristică).

Notele de teren arhivate între 1974 și 1978 evidențiază revenirea parțială, la principiile metodologice din anii '50 (caracterizați prin cercetarea, cu preponderență, a textelor lirice și epice). Însă, revenirea este numai formală: în această perioadă sunt arhivate doar notele de teren care conțin texte lirice și epice; fișele care conțin descrieri de obiceiuri sunt arhivate mai târziu¹⁷, unele dintre ele chiar după '90.

- 1978 – 1989: fișele de teren realizate în această perioadă de cercetare și indexate în Fondul auxiliar literar pot fi clasificate astfel:
 - a) note de teren provenite din Fondul Universității Baia Mare și
 - b) note de teren realizate de specialiștii clujeni¹⁸. Documentele realizate de specialiști sunt exclusiv în limba maghiară, iar numărul lor este exponențial mai mic, în raport cu cele din Fondul Universității Baia Mare.

Așadar, avem de-a face cu un context politic total nefavorabil campaniilor de cercetare, iar locul unde se pot organiza cercetări de teren nu este centrul universitar Cluj, ci un oraș limitrof ca Baia Mare.

- 1989 – 1995: în catalogul Fondului auxiliar literar al arhivei, există și pentru această perioadă de cercetare, note de teren provenite din Fondul Universității Baia Mare și note de teren realizate de cercetătorii clujeni¹⁹. Fișele realizate de

¹⁷ În catalogul Fondului auxiliar literar, numerele care reprezintă cotele acestor fișe sunt mai mari decât cele care reprezintă cotele fișelor redactate în anii următori.

¹⁸ 1978: AFC FA 014292 – AFC FA 014295, AFC FA 014360 – AFC FA 014370; 1979: AFC FA 014404 – AFC FA 014465; 1980: AFC FA 014465 – AFC FA 014507; 1981: AFC FA 014846 – AFC FA 014857; 1982: AFC FA 014850 – AFC FA 014856; 1985: AFC FA 014764 – AFC FA 014776, AFC FA 014772.

¹⁹ Este vorba de doi specialiști, angajați ai Institutului de folclor și de trei studenți ai Facultății de Litere.

specialiștii clujeni²⁰, după 1989, sunt mult mai puține, în raport cu cele provenite din Fondul Universității Baia Mare.

Așadar, din punct de vedere metodologic, cercetările au fost în continuă schimbare: specialiștii au manifestat un interes tot mai mare față de aspecte din domeniul socio-cultural și față de relația dintre ritual și poetică. Mutațiile la nivel tematic, terminologic și discursiv indică trecerea de la folclor la etnologie, în practica cercetării și a arhivării din spațiul românesc. Schimbările care ilustrează trecerea de la folclor la etnologie, dar și deschiderile spre antropologie (prin relevarea contextului comunicațional în care este construit sensul) sunt date de:

- 1) Conținutul notelor de teren – fișele conțin, tot mai frecvent, descrieri de ritual, iar textele poetice sunt contextualizate, prin notații care redau explicațiile interlocutorului sau ale cercetătorului;
- 2) Terminologia utilizată în cataloagele de indexare a documentelor – structurile care denumesc genuri și specii literare sunt înlocuite de termeni din câmpul semantic al discursului: informații/ chestionar/convorbire/ relatare/ conversație/ povestit etc.
- 3) Modul de selecție în transcrierea documentelor audio – până în 1965, cercetătorii au selectat și au transcris de pe benzile de magnetofon, aproape exclusiv texte poetice; din 1966, criteriul principal de selecție, pentru etapa de transcriere, rămâne caracterul poetic al textului, însă fișele conțin și alte tipuri de texte, care redau, în rezumat, înregistrarea de pe bandă sau o formă concentrată și foarte coerentă a discursului interlocutorului. Din 1978, benzile care conțin discurs/relatări și nu texte literare folclorice, nu mai sunt transcrise.

Concluzie

Cercetările au avut o continuitate și o deschidere permanentă spre principiile moderne de cercetare. Restricțiile impuse de contextul ideologic comunist, odată cu Tezele din iulie, sunt vizibile doar la nivel formal: după 1974, sunt arhivate doar fișele care conțin texte folclorice, însă cercetarea de teren continuă linia de modernizare

²⁰ AFC FA 018559 – AFC FA 018562; AFC FA 018563 – AFC FA 018565; AFC FA 018566 – AFC FA 019658; AFC FA 014880 – AFC FA 014909; AFC FA 018466 – AFC FA 018515; AFC FA 014869 – AFC FA 014879; AFC FA 018516 – AFC FA 018558.

începută în perioada de relativă liberalizare a anilor '60. Fișele de teren realizate după principii metodologice moderne sunt arhivate mai târziu, după '90²¹.

Cataloagele oferă informații extrem de valoroase despre metalimbajul de specialitate al timpului, despre criteriile de valorificare a notelor de teren și despre parcursul metodologic al disciplinei. Lecturi ale cataloagelor ca documente etnografice pot pune în lumină mutații metodologice și retorici discursive impuse de contextul epistemologic din diferite perioade. Aceste documente etnografice reprezintă primele discursuri științifice despre notele de teren și au o influență covârșitoare asupra următoarelor texte care abordează aceste date de teren, întrucât în această etapă, de arhivare, manuscrisul devine document de arhivă.

BIBLIOGRAFIE:

ASSMANN, Aleida, Texts, Traces, Trash: The Changing Media of Cultural Memory, în „Representations”, Nr. 56, Număr special: The New Erudition, 1996, pp. 123-134, publicat de: University of California Press Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2928711>, accesat: 09/05/2011 04:17.

ASSMANN, Aleida, Canon and Archive în Cultural Memory Studies. An International and Interdisciplinary Handbook, Edited by Astrid Erll, Ansgar Nünning în colaborare cu Sara B. Young Walter, Walter de Gruyter, Berlin – New York, 2008.

ASSMANN, Jan, Communicative and Cultural Memory, în Cultural Memory Studies. An International and Interdisciplinary Handbook, Edited by Astrid Erll, Ansgar Nünning in collaboration with Sara B. Young Walter, Walter de Gruyter, Berlin - New York, 2008.

BRANDA, Alina, The Folklore Archive of Cluj (Romania) in the Totalitarian Period „Culture Archives and the State: Between Nationalism, Socialism, and the Global Market”, Mershon Center, Ohio State University, USA, 3-5 mai, 2007.

²¹ De exemplu, fișele realizate în 1967 cu cotele din intervalul AFC FA 013998 – AFC FA 014080, singurele din acest an care conțin descrieri de ritual, sunt arhivate după 1990. Au fost arhivate după 1990 și următoarele documente: fișelor realizate în 1974, cu cote din intervalul AFC FA 014976 – AFC FA 014994; fișele realizate în 1975, cu cote în intervalul AFC FA 015065 – AFC FA 015070, AFC FA 015593 – AFC FA 015602, fișele din 1976, cu cote în intervalul AFC FA 015223, AFC FA 015224, AFC FA 015698, AFC FA 015699, fișele din 1978, cu cote în intervalul AFC FA 015053 – AFC FA 015064, AFC FA 015280 – AFC FA 015289, fișele din 1979, cu cote în intervalul AFC FA 015948 – AFC FA 015960, fișele din 1980, cu cote în intervalul AFC FA 015115 – AFC FA 015163, AFC FA 015552 – AFC FA 015569, AFC FA 015577 – AFC FA 015589, fișele realizate în 1984, cu cote în intervalul AFC FA 016209 – AFC FA 016229 etc.

DEN BOER, Pim, *Loci memoriae – Lieux de mémoire*, în *Cultural Memory Studies. An International and Interdisciplinary Handbook*, Edited by Astrid Erll, Ansgar Nünning in collaboration with Sara B. Young Walter, Walter de Gruyter, Berlin - New York, 2008.

ERLL, Astrid, *Cultural Memory Studies: An Introduction*, în *Cultural Memory Studies. An International and Interdisciplinary Handbook*, Edited by Astrid Erll, Ansgar Nünning in collaboration with Sara B. Young Walter, Walter de Gruyter, Berlin - New York, 2008.

FLOREA, Virgiliu, *Arhiva de Folclor a Academiei Române. Memoriile întemeierii*, în Ion Cuceu, Maria Cuceu (editori), *Metode și instrumente de cercetare etnologică. În memoria etnologilor Ion Mușlea și Ovidiu Bârlea*, Cluj-Napoca, Editura Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2011.

HEDEȘAN, Otilia, *Doing Fieldwork in Communist Romania*, în Vintilă Mihăilescu, Ilia Iliev, Slobodan Naumović (editori), *Studying Peoples in the Peoples's Democracies II. Socialist Era Anthropology in the South-East Europe*, Halle Studies in the Anthropology of Eurasia, General Editors: Chris Hann, Richard Rottenburg, Burkhard Schnepel, Volume 17, Lit Verlag, Berlin, 2008.

JUNGEN, Christine, *De source sûre. Expérimentations croisées sur l'archive*, „Ateliers du LESC” 33 | 2009, postat on-line în 18 martie 2009, consultat în 27 februarie 2013, URL : <http://ateliers.revues.org/8195> ; DOI : 10.4000/ateliers.8195.

JUNGEN, Christine, RAYMOND, Candice, *Introduction*, în JUNGEN Christine, RAYMOND Candice (dir.), *Pratiques d'archives. Fabriques, modelages, manipulations*, în „Ateliers d'anthropologie” 36 | 2012, postat on-line în 14 martie 2012, consultat în 27 februarie 2013, URL : <http://ateliers.revues.org/9080> ; DOI : 10.4000/ateliers.9080.

NORA, Pierre, *Entre mémoire et histoire. La problématique des lieux*, în *Les Lieux de mémoire*, I, Quatra, Gallimard, 1997.

RICOEUR, Paul, *Memoria, istoria, uitarea*, Traducere de Ilie Gyurcsik și Margareta Gyurcsik, Amarcord, Timișoara, 2001.

SAVA, Eleonora, *Arhiva Cercului de Folclor Cluj în contextul cercetărilor etnologice din România comunistă*, în Ion Cuceu, Maria Cuceu (editori), *Metode și instrumente de cercetare etnologică. În memoria etnologilor Ion Mușlea și Ovidiu Bârlea*, Cluj-Napoca, Editura Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2011.

LATIN LEXICAL MODELS IN THE LINGUISTIC ENCODING OF THE PARTICIPANTS TO CIVIL JURIDICAL RELATIONS

Alina Gioroceanu

Assist. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract: The typical juridical relation in civil law supposes the existence of two persons which are set on equal positions: the passive subject or the debtor and the active subject or the creditor. There are also juridical relations with only an active subject known, while the passive subject consists in all persons constrained not to corrupt the rights of the active one.

The subjects involved in a juridical act or fact are encoded lexically in the Romanian terminology of civil contracts and obligations, more accurately on a Latin pattern, using a various linguistic material including Latin language.

The aim of this paper is to observe the specialized names of the persons involved in civil juridical relations in order to evaluate their analytic transparency and the role of the linguistic knowledge.

Keywords: civil law, civil contract, terminology, Latin, derivation.

Mijlocul preponderent de exprimare a regulilor generale, importante și obligatorii, a exigențelor sociale majore este reprezentat de lege. Acestei reguli generale sunt codificate lingvistic, iar accesul la ele se realizează tot prin intermediul limbii, legea și limba fiind, la rândul lor, produse sociale.

Din perspectivă lingvistică, legea se subsumează limbii ca „instituție lingvistică” (linguistic institution în Gibbons 1999, 2003, cf. și Melinkoff 1963), rolul determinant al modului de utilizare a limbii fiind de netăgăduit (Tiersma 2000).

În cadrul sistemului de drept, legea civilă reglementează „relațiile dintre particulari” (Reghini, Diaconescu, Vasilescu 2010: 7, 12) sau raporturile patrimoniale și nepatrimoniale dintre persoane fizice sau juridice aflate pe poziții de egalitate (cf. Boroi 2008: 4, Ionașcu: 363: 3, Beleiu 1992: 25), constituind, în ansamblul ramurilor de drept,

„dreptul comun”. În acest context, limbajul juridic specific ramurii de drept civil trebuie să se adapteze cunoștințelor și așteptărilor destinatarului, care poate fi orice individ al unei comunități lingvistice specifice.

În peisajul juridic românesc, actul normativ principal care cuprinde regulile de conduită proprii unei comunități cu caracter general, repetat și impersonal este Codul civil. Reglementările din Codul civil surprind acele tipuri de raporturi civile dintre persoanele aflate pe poziții de egalitate.

Raportul juridic civil simplu presupune existența a două părți: subiectul pasiv sau debitorul, și subiectul activ sau creditorul. Există, într-adevăr, și raporturi juridice în cadrul cărora doar subiectul activ este determinat, subiectul pasiv fiind constituit din toate celelalte subiecte care au obligația de a nu aduce atingere drepturilor subiectului activ. Astfel, în cazul raportului juridic privind proprietatea este cunoscut doar proprietarul, iar toate celelalte persoane au obligația de a nu-l stânjeni pe proprietar în exercitarea dreptului său. De asemenea, în cadrul raporturilor juridice de obligații, pot exista o pluralitate de subiecte active sau pasive, justificate de tipul conjunct, solidar ori indivizibil al obligațiilor.

Raporturile civile patrimoniale, atât cele reale, cât și cele care au în conținut drepturi de creanță permit schimbarea părților angajate în relația juridică civilă. În timp ce, în cazul raporturilor juridice patrimoniale care au în conținutul lor drepturi reale, se poate schimba doar subiectul activ, raporturile juridice patrimoniale ce conțin drepturi de creanță permit schimbarea atât a subiectului activ, cât și a subiectului pasiv.

În ce privește persoanele fizice, subiectul activ poate fi schimbat prin formele prevăzute de Codul civil: cesiune de creanță (art. 1566 ș.u.), subrogație personală (art. 1593), novație prin schimbare de creditor (art. 1609 ș.u.) sau moștenire; subiectul pasiv se poate modifica prin novație prin schimbare de debitor (art. 1609 ș.u.), stipulație pentru altul (1284 ș.u.), poprire sau moștenire.

În funcție de raportul juridic ori de forma prin care se realizează schimbarea subiectelor active sau pasive, părțile, respectiv debitorul, creditorul și cei care îi înlocuiesc, sunt desemnate prin termeni distincți.

Transpuse lingvistic, prin raportare la teoria rolurilor semantice (cf. Bidu Vranceanu et al. 2001), subiectul activ devine Agent, în timp ce subiectul pasiv, în funcție de modul de codificare al angajării în raportul juridic, își poate asuma rolurile de Agent, Beneficiar sau Pacient.

Subiectele care participă la un act sau la un fapt juridic (părțile) sunt codificate în terminologia contractelor și a obligațiilor civile cu ajutorul mecanismului lexical al derivării, așa cum a fost utilizat în latină și preluat apoi de limbile moderne. Împrumutați în română din franceză sau italiană ori formați în limba română, în structura majorității termenilor se pot observa cu ușurință elementele componente latinești atât în ceea ce privește rădăcina, cât și în ceea ce privește sufixele.

Așa cum voi evidenția mai jos, analiza structurii lexicale a termenilor juridici evidențiază ca productive următoarele sufixe:

–tor sau –or din lat. –or/–(a)tor (e.g. creditor, debitor, donator, locator, reportator, arendator, expeditor, împrumutător, asigurător, furnizor, antreprenor),
 –(a/e)nt, provenit din vechiul sufix latinesc care marca participiul prezent activ, –(a/e)ns/–(a/e)ntis (e.g. copermutant, comitent, consignat, agent, gerant, cedent, comodant, deponent, mandant),
 –(a)t, care indica în latină participiul perfect (e.g. asigurat, gerat, asociat, împrumutat, asigurat, cedat, reportat),
 –ar, a cărui sursă este latinescul –arius, utilizat în latina juridică (e.g. beneficiar, cesionar, comodatar, comisionar, consignatar, depozitar, subdepozitar, donatar, locatar, sublocatar, mandatar).

Reprezentative pentru terminologia contractelor și a obligațiilor civile sunt noțiunile creditor și debitor, care desemnează părțile unui raport juridic simplu, tipic. Termenul creditor cu etimon multiplu, conform MDA (fr. *crediteur*, it. *creditore*), se referă la subiectul titular al unui drept de creanță. Dicționarele etimologice atestă faptul că termenul *crediteur* este format în franceză, de la baza verbală *crediter*. Dicționarele etimologice franceze consemnează proveniența verbului *crediter* prin trimitere la *creditum*, supinul verbului latinesc *credo*, –ere. Sufixul nominal utilizat în franceza, –eur, care indică persoana implicată într-o acțiune, provine de la lat. –or / –(a)tor, prezent în forma actuală (–eur) încă din franceza medievală.

Cu toate acestea, modelul latin precede termenului francez. Astfel, creditor apare în Vulgata: „*Pauper et creditor obviam fuerunt sibi utriusque inluminator est Dominus*” (Proverbs 29.13).

Termenul actual debitor are ca etimoane, potrivit MDA, francezul *debiteur* și latinescul *debitor*. Format în franceză de la rădăcina *debit* și sufixul –eur, cuvântul are rădăcini mai adânci; la rândul său, *debit* provine de la participiul pasiv neutru al

verbului *debere* „a datora, a trebui”, respectiv *debitum* „obligatie”. Sufixul își are originea, ca și în cazul lui *crediteur*, în latinescul *-or/- (a)tor*.

Debitor, cu sensul de dator exista și în latină (cf. Vulgata: „*Graecis ac barbaris sapientibus et insipientibus debitor sum*” *Romani* 1.15).

Tocmai pentru faptul că el mai răspândit contract este cel de vânzare-cumpărare, în română, legiuitorul a preferat să preia termenii utilizați în limbajul comun, fără a apela la împrumutul romanic. Pentru a desemna părțile contractului de vânzare-cumpărare, în franceză se folosesc termenii: *vendeur-acheteur* (lat. *venditor – accaptator*). Astfel, în cadrul contractului de vânzare-cumpărare, părțile implicate sunt vânzătorul și cumpărătorul (art. 1650 ș.u.). Aceștia se obligă reciproc să transfere, în principiu, proprietatea unui bun în schimbul unui preț. Familia lexico-semantică a celor doi termeni se organizează în jurul bazelor verbale românești *a vinde* și *a cumpăra*. Ambii termeni sunt formați de la baze verbale, cu ajutorul sufixului lexical agentiv *-tor*. Explicația extralingvistică a naturii agentivale a ambilor participanți se regăsește în tipul raportul juridic de echivalență, de obligație reciprocă: vânzătorul este cel care se angajează să transfere dreptul de proprietate în schimbul unui preț, iar cumpărătorul este cel care se angajează să plătească un preț în schimbul transferării dreptului de proprietate.

Din punct de vedere semantic, cele două verbe, sunt verbe de acțiune, agentive, caracterizate prin semele [+ Schimbare], [+ Agentivitate], respectiv ca (+ Uman, + Control al acțiunii) și permit funcționarea cu un Subiect-Agent. În economia limbii, lexicalizarea Agentului–Subiect, se realizează derivativ, iar modelul și etimoanele „materialului lingvistic” utilizate sunt, de asemenea, latinești.

Un alt model derivativ latin se poate identifica în desemnarea părților contractului de mandat și comodat (art. 2009 ș.u. C.civ., art. 2146 ș.u. C.civ.). Acestea sunt comodantul și comodatarul, respectiv, mandantul și mandatarul.

Dicționarele românești notează ca etimoane, în cazul termenului comodant (fr. *comodant*, it. *comodante*), iar în cazul lui mandant, fr. *mandant*, it. *mandante* și chiar lat. *mandans*, *-antis*. Sufixul *-ant*, productiv atât în franceză, cât și în română, își găsește sursa în lat. *-ans*, fiind utilizat pentru formarea participiului prezent, iar bazele trimit, din aproape în aproape, la verbe latine: *commodare* „a împrumuta” și *mandare* „a trimite”.

Corespondentele mandatar (fr. mandataire, lat. târzie mandatarius) și comodatar (fr. commodataire, it. commodatario) utilizează sufixul cu rol adjectival sau nominal – aire (în fr.), provenit din lat. –arius (rom. –ar).

În timp ce termenii comodant („cel care împrumută”) sau mandant („cel care trimite”) codifică un Agent, comodatar („cel care este împrumutat”) și mandatar („cel care este trimis”) sunt cei care beneficiază de o acțiune sau „suportă acțiunea” îndeplinind o sarcină în locul Agentului, preluând efectele acțiunii în calitate de Beneficiar sau Pacient (cf. Bidu-Vrănceanu et al. 2001).

Termenii care desemnează părțile altor raporturi juridice sunt transparente analitic și trimit la alte rădăcini și sufixe latinești, cele din urmă fiind specializate pentru a indica Agentul, Beneficiarul ori Pacientul.

Pentru formarea unei imagini reprezentative asupra conservării modelului derivativ latin în terminologia contractelor civile, am recurs la prezentarea de mai jos, urmărind termenul care desemnează partea implicată într-un contract civil sau într-un fapt civil, izvorul obligației civile, etimonul prim al termenului, precum și traseul etimologic, prin accentuarea etimonului latin:

- administrator (contractul de societate) fr. s.m. administrateur, lat. administrator; lat. v. administro, -are, suf. –tor.
- agent (contractul de agenție) fr. s.m. agent, lat. agens, agentis, part. prez. de la v. ago, agere.
- antreprenor (contractul de antrepriză) fr. s.m. entrepreneur de la v. entreprendre, suf. –eur; lat. *imprehendere; lat. suf. –or.
- arendator (contractul de arendă) rom. v. a arenda, suf. –tor, fr. v. arender, lat. suf. –tor.
- asigurător (contractul de asigurare) rom. v. a asigura, suf. –tor; lat. suf. –tor.
- asigurat (contractul de asigurare) rom. part. v. a asigura, lat. suf. –atus.
- asociat (contractul de societate) rom. part. v. asocia, fr. v. associer; lat. v. asociar.

- beneficiar (contractul de report, contractul de antrepriză, stipulația pentru altul) fr. s.m. bénéficiaire, lat. beneficiarius, lat. mediev. beneficiarius; lat. adv. bene, v. facio, -ere, suf. -arius.
- (debitor) cedat (cesiunea de contract) rom. part. v. a ceda, lat. v. cedo, -ere.
- cedent (cesiunea de contract) lat. cedens, -entis, part. prez. v. cedo, -ere.
- cesionar (cesiunea de contract) fr. cessionaire, fr. s.f. cession, suf. -aire; lat. s. cessio, -onis; lat. suf. -arius.
- comisionar (contractul de comision) fr. s.m. commissionnaire, fr. s.f. commission, suf. -aire; lat. clas. commissio, lat. clas. supin commissum de la v. committere, suf. -arius.
- comitent (contractul de comision, contractul de expediție, contractul de agenție) fr. s.m. committent, ger. Kommitent, it. committente, fr. v. commettre, suf. -ent; lat. clas. committere, lat. suf. -ens, -entis.
- consignant (contractul de consignație) rom. v. consigna, -suf. -ant, fr. v. consigner, lat. v. consignare, lat. suf. -(a/e)nt.
- consignatar (contractul de consignație) fr. s.m. consignater, fr. v. consigner, suf. -aire; lat.v. consignare, lat. suf. -arius.
- copermutant (contractul de schimb) „oricare din părțile unui contract de schimb”, fr. copermutant, fr. part. prez. de la v. permuter + pref. co-; lat. v. permuto, -are „a schimba”; suf. lat. -(a/e)ns, -(a/e)ntis.
- depozitar (contractul de depozit) fr. s.m. depositaire, lat. depositarius, de la v. deponere.
- deponent (contractul de depozit) fr. s.m. déponent, lat. deponens, -ntis, part. prez. v. deponere.
- destinatar (contractul de transport) fr. s.m. destinataire, de la s.f. destination; lat. s.f. destinatio, suf. -arius.
- expeditor (contractul de expediție, contractul de transport) fr. s.m. expéditeur de la v. expedier, suf. -eur; fr. adj. expedient, suf. -er; lat. expediens, suf. -tor.
- furnizor (contractul de report) fr. s.m. fournisseur de la v. fournir, suf. -eur; lat. suf. -arius.

- gerant, fr. s.m. gérant, part. prez. de la v. gérer; lat. gero, -ere, suf. lat. – (a/e)ns, -(a/e)ntis.
- gerat, part. perf. de la v. a gera, fr. géré; lat. gero, -ere.
- intermediar (contractul de intermediere) fr. intermédiaire, it. intermediare, de la lat. intermedius, suf. –aire; lat. pref. inter, lat. s.n. medium, suf. –arius.
- împrumutat (contractul de împrumut) rom. part. v. a împrumuta; lat. suf. –atus.
- împrumutător (contractul de împrumut) rom. v. a împrumuta + suf. –tor; lat. suf. –tor.
- întreținător „debitorul întreținerii” (contractul de întreținere) rom. v. a întreține, suf. –tor; lat. suf. –tor.
- întreținut „creditorul întreținerii” (contractul de întreținere) rom. part. v. a întreține.
- locator (contractul de locațiune) fr. s.m. locateur, lat. locator; v. loco, -are, suf. –tor.
- locatar (contractul de locațiune) fr. s.m. locataire deriv. savant lat. de la supinul locatum al v. loco, -are.
- promitent (stipulația pentru altul) fr. promettant, part. prez. de la v. promettre; lat. v. promittere, suf. –ens, -entis.
- reportator (contractul de report) rom. v. a reporta, suf. –(a)tor; fr. v. reporter (re+porter); lat. v. porto, -are, suf. –tor.
- reportat (contractul de report) rom. part. v. a reporta; fr. v. reporter (re+porter); lat. v. porto, -are; suf. –atus.
- stipulant (stipulația pentru altul) fr. stipulant; lat. v. stipulo, -are, lat. suf. –ans.
- transportator (contractul de transport) rom. v. a transporta, suf. –tor; fr. transporter, lat. transportare, lat. suf. –tor.

Forma latină de nominativ a sufixului –ens/-entis se păstrează în forme ca accipiens „persoană care primește o plată făcută de solvens”, de la lat. accipio, -ere „a

primi” ori solvens „persoană care face o plată la care nu era obligată și fără intenția de a plăti datoria altuia”, de la lat. solvo, -ere „a desface, a dezlega, a micșora, a ceda”.

Compusele fideiusor, debirentier, formate în franceză, au în structură, pe lângă forme din limba franceză, elemente de etimon latin (fides, jus, debitum/debere).

În concluzie, Codul civil român conține reglementări privind obligațiile civile, garanțiile personale și contractele dintre particulari, utilizând o terminologie specifică, fie împrumutată în principal din franceză sau italiană, fie formată în limba română. Tiparul de creație este limitat și preponderent derivativ. Codificarea predictibilă și transparența lexicală răspund criteriului accesibilității și clarității care trebuie să caracterizeze limbajul juridic civil și susțin rolul acestuia de a face cunoscute drepturile și obligațiilor civile unei clase cât mai largi și mai diverse de utilizatori de limbă română, care sunt, în același timp, destinatari ai legii civile.

BIBLIOGRAFIE:

*** Micul dicționar academic, vol. I-IV, București: Univers Enciclopedic, 2002.

Bidu-Vrănceanu, Angela et al., Dicționarul de științe ale limbajului, București: Nemira, 2001.

Deak, Francisc, Tratat de drept civil. Contracte speciale, actualizată de Lucian Mihai și Romeo Popescu, București: Universul Juridic, 2007;

Gaiță, Maria, Drept civil. Obligații, Iași, Institutul European, 1999;

Stănciulescu, Liviu, Drept civil. Contracte și succesiuni, București, Hamangiu, 2008 etc.

Beleiu, Gheorghe, 1992, Drept civil român, București: Șansa.

Boroi, Gabriel et al., 2010, Drept civil. Drepturi reale principale, București: Editura Hamangiu.

Boroi, Gabriel, 2008, Drept civil. Partea generală. Persoanele, București: Editura Hamangiu.

Busuioc, Ileana, Mădălina Cucu, 2003, Introducere în terminologie, București, Editura Universității București (v. <http://ebooks.unibuc.ro/filologie/terminologie/index.htm>. - 30.04.2011)

Cabré, Maria Teresa, 1993, La terminología. Teoría, metodología, aplicaciones, Barcelona: Editorial Antártida/ Empúries.

Gibbons, John, 1999, „Language and the Law” in Annual Review of Applied Linguistics, 19, pp. 156-173.

Gibbons, John, 2003, Forensic Linguistics: an Introduction to Language in the Justice System, Blackwell Publishing.

Hutton, Cristopher, 2009, Language, Meaning and the Law, Edinburgh University Press.

Ionașcu, A., 1963, Drept civil. Partea generală, București: Editura Didactică și Pedagogică.

Kevelson, Roberta (ed.), 1988, Law and Semiotics, New York: Plenum.

Levi, Judith, 1982, Linguistics, Language and the Law, Illinois: Indiana University Linguistics Club.

Melinkoff, David, 1963, The Language of the Law, Toronto: Brown and Company.

Stoica, Valeriu, 2009, Drept civil. Drepturile reale principale, București: C. H. Beck.

Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2008, Semiotica discursului juridic, București, Editura Universității din București (v.

<http://ebooks.unibuc.ro/filologie/discurs/Capitolul%206.htm>- 30.04.2011)

Tiersma, Pieter M., 2000, Legal Language, The University Chicago Press.

SURSE:

*** Codul civil, București, Hamangiu, 2015 (C.civ.).

<https://fr.wiktionary.org/wiki/>

<http://legeaz.net/dictionar-juridic/>

<http://www.lexilogos.com/etymologie.htm>

<http://www.drbo.org/lvb/>

LINGUISTIC FEATURES OF ARCHITECTURE TERMINOLOGY

Bianca Ileana Nedeea Geman

Assist., PhD, Technical Construction University of Bucharest

Abstract: The aim of this paper is to examine the linguistic peculiarities of the architecture terminology. Our research underlines the importance held by the paradigmatic and syntagmatic analysis. Consequently, further attention is given to the close analysis of definitions in both general and specialised dictionaries. The language of architecture is the mirror of a dynamic and heterogeneous science.

Keywords: term, architecture, science, language, definition.

Arhitectura, „marea carte a umanității” (Victor Hugo), este definită „știința și arta de a proiecta și construi clădiri, grădini, piețe sau monumente potrivit anumitor proporții și reguli determinate de caracterul și de destinația acestora” (DEXI 2007: 125) sau „arta de a construi după legi specifice [...]” (D.Art. 1995: 37).

Diferențierea terminologiilor, din perspectiva tipologiilor științifice, se bazează pe dihotomia **științe exacte/științe umaniste**. După *gradul de obiectivitate* al științei, se disting *științele rigide (tari, pure, reale)*, corespunzătoare *științelor matematice, științelor naturii, științelor fizice* și *științele slabe, ușoare*, corespunzătoare *științelor sociale, științelor psihologice, științelor artistice* (v. Toma 2006: 398-404). Gradul de interes al publicului larg pentru știință, determină o altă clasificare a științelor: științe cu difuzare și științe fără difuzare.

În prezenta lucrare, vom analiza măsura în care **terminologia arhitecturii** este o *terminologie cu difuzare* pentru publicul eterogen ca specializare. Difuzarea terminologică este determinată de interesul persoanelor profane pentru unitățile de lexic specializat, cu efecte asupra cunoașterii: „interesul vorbitorilor pentru lexicul specializat este tot mai larg, complex și variat” (Bidu-Vrănceanu 2007: 15).

Arhitectura exprimă unități ale cunoașterii cu un *caracter stabil*, indiferent dacă termenii sunt utilizați în domeniile specializate sau în limba comună. Complexitatea și caracterul vast al **arhitecturii** și al (sub)domeniilor sale, dau naștere unui inventar generos de termeni, care vor fi analizați cu scopul de-a recunoaște caracteristicile formale și conceptual-semantice ale **terminologiei arhitecturii**.

Subansambluri reprezentative pentru **arhitectură**, sunt:

- termenii *specifici*: AMFITEATRU, ARHITRAVĂ, BISERICĂ, BOLTĂ, CAPITEL, COLOANĂ, CUPOLĂ, PORTIC, TEMPLU, VITRALIU, ș.a.;
- termeni din *construcții*: ARC, COARDĂ, DIAGONALĂ, PICIOR, RIGLĂ, STATICĂ, ș.a.;
- termenii *matematici* privind reprezentarea în spațiu: BAZĂ, CORP, DISTANȚĂ, ECHER, FIGURĂ, FUS, MODEL, MODUL, PERSPECTIVĂ, PLAN, PIRAMIDĂ, SECȚIUNE, STRUCTURĂ, ș.a.;
- termeni din *mineralogie* și *chimie* desemnând numele de materiale: CĂRĂMIDĂ, CIMENT, IPSOS, MARMURĂ, NISIP, PIATRĂ, VAR, ș.a.;
- termeni din alte *științe umaniste*: COMPOZIȚIE, FORMĂ, IMAGINE, SIMBOL, TEMĂ, ș.a.

Analiza inventarului de *termeni* specifici domeniului **arhitecturii**, presupune și observarea diferitelor modalități de exprimare sau a structurii specifice.

Sub *aspectul expresiei*, termenii din **arhitectură** pot fi:

- *simpli*: ABSIDĂ, BAZILICĂ, BOLTĂ, EDIFICIU, NAOS, ORNAMENT, PILASTRU, PERISTIL, PORTIC, TRANSEPT ;
- complecși*: BISERICĂ-HALĂ, CRUCE GREACĂ, CHEIE PANDANTĂ, TURN-LANTERNĂ, ZGÂRIE-NORI.

Termenii simpli se caracterizează prin exprimarea clară și precisă a conținutului specializat și prin importanța acordată din perspectiva analizei conceptual-semantice, datorită formei de bază clare, ceea ce îi face să fie ușor identificabili în texte și contexte. Ei pot însă, să fie utilizați și în sintagme specializate formate cu ajutorul adjectivului *arhitectonic*: EDIFICIU ARHITECTONIC, ORNAMENT ARHITECTONIC, dar, și cu ajutorul altor formanți: CHEIE DE BOLTĂ, BOLTĂ OGIVALĂ, BOLTĂ ÎN EVANTAI, BOLTĂ BARLONGĂ. Se modifică astfel, la nivel intradisciplinar, referința termenului, fiecare sintagmă fiind subordonată semantic centrului sintagmei, termenului simplu.

Termenii complecși se pot clasifica, în funcție de gradul lor de fixare în *sintagme fixe* și *sintagme relativ libere*. În texte, sunt unități specializate complexe, supuse unui proces de *terminologizare* și *lexicalizare*, realizat în grade diferite și, de cele mai multe ori, distincția e greu de făcut fără informații specializate. De aceea, o problemă complicată, cu precădere în terminologia „externă” este cea a identificării unităților complexe (Bidu-Vrăncianu 2007: 34-37). Aceste unități transmit o parte din sensul lor termenilor pe care le conțin, subliniind aspecte urmărite în analiza **terminologiei arhitecturii**. Dificultatea majoră este considerată de specialiști a fi delimitarea *sintagmelor* de diferite tipuri de *compuse* propriu-zise întrucât criteriile de interpretare se suprapun în mare parte.

Se apreciază că exprimarea prin *unități polilexicale* este frecventă în majoritatea terminologiilor, ceea ce se verifică și în cazul **terminologiei arhitecturii**.

„Unitățile terminologice complexe asigură funcția denominativă specifică în terminologie și reprezintă un avantaj în denumirea unui obiect, indicându-i o proprietate marcantă, motivându-i și condensându-i sensul” (Busuioc și Cucu 2001: 53).

Termenii complecși pot să apară în formă simplă, numai în context, cu scopul de a nu repeta deranjant întreaga sintagmă sau din economie de spațiu. Un exemplu în acest sens este oferit de sintagma BISERICĂ-HALĂ:

„**Biserica Neagră** din Brașov este cea mai mare clădire de cult din România (lungime circa 90 de metri, înălțimea turnului la cruce 65 de metri), cea mai mare BISERICĂ-HALĂ, având toate navele de aceeași înălțime, la est de Viena și una dintre cele mai mari clădiri de cult între "Domul Sf. Ștefan" din Viena și "Hagia Sofia" din Istanbul și cel mai mare lăcaș de cult în stil gotic din sud-estul Europei. Cei care nu s-au hotărât încă dacă s-o viziteze sau nu ar trebui să știe că **Biserica Neagră** nu este celebră doar prin dimensiunile sale ci și prin alte lucruri: în clopotniță se află cel mai mare clopot din spațiul românesc, un clopot din bronz care cântărește 6 tone. BISERICA este cunoscută și pentru marea sa orgă având circa 400 de tuburi, fiind una din cele mai mari din Europa de Sud-Est” (<http://www.ziare.com/vacanta/camping-europa/biserica-neagra-minunea-gotica-a-romaniei-357074>).

Din perspectiva *originii*, termenii pot să provină din:

- limba română – unități lingvistice simple sau compuse prin mijloace interne;
- din alte limbi – neologisme.

„Dintre termenii științifici, majoritatea sînt cuvinte internaționale [...], adică sînt folosite în aproape toate limbile moderne, unde au provenit din elină sau din latină ori au fost create pe baza unor elemente din aceste limbi. Pentru că, în perioada de constituire a terminologiei sale științifice, limba română literară se găsea sub influența mai multor limbi de cultură, numeroși termeni puteau fi și - după cum dovedesc faptele – au fost primiți prin intermediul mai multor limbi” (Ursu 1962: 115-116).

Termenii preluați din limbile străine reprezintă o realitate pe care *terminologiile științifice*, indiferent de domeniile de referință, nu pot să-i ignore. *Neologismele* nu au criterii sigure de evaluare, împrumuturile sau creațiile noi nu pot să fie măsurate, de aceea s-a recurs la fixarea câtorva puncte de referință potrivit cărora o unitate lexicală poate avea caracter neologic (cf. Bălan Mihailovici 2009: 112).

Criterii de apreciere ale caracterului neologic al unui termen sunt următoarele:

-*Diacronia*: o unitate este neologică, dacă a apărut într-o perioadă recentă. *Neologismul* este definit drept „unitatea lexicală (semnificat, semnificant sau reuniunea celor două) care a pătruns recent într-o limbă dată” (DSL 2005: 343);

-*Lexicografia*: o unitate este neologică dacă aceasta nu figurează în dicționare. *Parametrul lexicografic* este considerat important în verificarea statutului de neologism al unui cuvânt sau termen. O unitate este neologică, dacă aceasta apare numai în texte și nu este înregistrată în dicționare o anumită perioadă (Bidu-Vrănceanu 1993: 76-80);

-*Instabilitatea sistematică*: o unitate este neologică dacă prezintă semne de instabilitate formală (morfologică, grafică, fonetică) sau semantică;

-*Psihologia*: o unitate este neologică dacă utilizatorii o percep ca pe o unitate nouă, fie ea cuvânt sau simbol.

În ceea ce privește **terminologia arhitecturii**, putem remarca prezența *neologismelor* care se conformează criteriilor anterior enunțate. Astfel, dintre acestea pot fi enumerate următoarele:

BLOBITECTURA – este neologism pentru că se conformează criteriilor diacronic, lexicografic și psihologic. Provine din limba engleză, *blobism*, *blobismus* sau *blob architecture*, fiind un „curent arhitectural în care se dorește obținerea formelor

organice, clădirile ajungând să semene foarte mult cu structuri celulare sau cu amibe” (<http://tehnocultura.ro/2011/02/03/clădiri-cu-design-incredibil/>).

ECLECTISM – este considerat neologism datorită criteriului psihologic, fiind marcat în Marele Dicționar de Neologisme că provine din limba franceză: „(**archit.**, **arte**) îmbinare necritică a unor elemente luate din stiluri diferite sau din diferitele mijloace personale de exprimare ale unor artiști consacrați.(<fr.éclectisme)” (MDN 2006: 323).

ENDONARTEX - „în arhitectura bizantină, spațiu îngust plasat între naos și pronaosul propriu-zis (nartex) sau între acesta din urmă și pridvor (exonartex)” (D. Art.1995: 169), poate fi considerat neologism pentru că respectă criteriul lexicografic (nu este definit în dicționarele generale); sunt prezentate doar definiții ale prefixoidului ENDO- în DEXI și MDN.

GLASVAND – este neologism conform criteriului psihologic și provine din limba germană – Glaswand < Glas „sticlă”, Wand „perete” (DEXI); este definit și în MDN.

HIGH-TECH - „(**archit.**) care folosește un stil funcțional și materiale industriale precum oțelul, plasticul, sticla” (DEXI 2007: 855) – este neologism ca urmare a respectării criteriilor diacronic și psihologic și provine din limba engleză, *high-tech*.

ZGÂRIE-NORI – corespunde criteriilor diacronic, lexicografic și psihologic și provine din limba engleză, *skyscraper* = *sky* + *scraper*:

„Un zgârie-nori sau zgârie nori (adeseori chiar zgârienori) este o clădire foarte înaltă, continuu folosibilă până la cele mai înalte nivele ale sale. Deși nu există o definiție propriu-zisă pentru un zgârie-nori, se consideră (mai ales în Statele Unite și Canada) că orice clădire mai înaltă de 150 metri sau 500 de picioare, respectiv una care are cel puțin 30 de etaje, este un zgârie-nori sau chiar cei ce depășesc 80 de metri” (<http://ro.wikipedia.org/wiki/Zg%C3%A2rie-nori>).

Termenii tehnici, de strictă specialitate, creați din necesități obiective, cu rol denominativ, se prezintă sub o multitudine de modalități de exprimare. Dacă de-a lungul timpului, **terminologia** își lua termenii din limba comună, o dată cu „laicizarea științelor”, **lexicul arhitecturii** este influențat de evoluția *domeniului*, la nivel științific,

de aceea analiza terminologică trebuie să se adapteze fiecărei modalități în care se poate exprima un termen, pentru actualizarea cercetării.

Interesul larg pe care îl prezintă **arhitectura** pentru vorbitorii obișnuiți, creează impresia falsă de accesibilitate a definițiilor termenilor. Așadar, o altă caracteristică importantă a *termenilor din arhitectură*, se referă la statutul lor dublu, în funcție de nivelul comunicațional: cel de unități lexicale utilizate în *limba comună* și de elemente de *limbaj specializat*. Din această cauză, necunoașterea, neglijarea definițiilor științifice ale unor termeni specifici din **arhitectură**, duce la o interpretare superficială a sensului specializat. De exemplu, COLONADĂ este definit „ansamblu de coloane dispuse într-unul sau mai multe șiruri, care formează, în cadrul unui edificiu, un peron ori o galerie sau este constituit dintr-o unitate independentă cu rol decorativ” (DEXI 2007: 400) iar PERISTIL este definit „galerie interioară sau exterioară formată dintr-un șir de coloane sau de stâlpi, care mărginește un edificiu, o grădină etc. sau care împodobește fațada unei clădiri; ansamblul acestor coloane” (idem: 1430). Aceste definiții științifice arată caracterul specializat al termenilor din domeniul **arhitecturii**, strict determinat într-o ierarhie conceptuală interdependentă, de care vorbitorii obișnuiți nu țin seama, într-o interpretare superficială determinologizată.

Mulți termeni din **arhitectură** se caracterizează prin *univocitate* (*monosemantism*), fiind de aceea *decontextualizați*, precum ANTEMION („frunză stilizată de caprifoi”), CARIATIDĂ („structură de susținere în formă de corp feminin înveșmântat”), ELEVAȚIE („oricare dintre fețele verticale ale unei clădiri, fie din exterior, fie din interior”), MINARET („turn înalt alipit unei moschei, amenajat în partea superioară cu un foișor sau cu un balcon, de unde preoții musulmani cheamă credincioșii la rugăciune”) ș.a. În unele cazuri contextul ajută la decodarea unor termeni strict specializați, altfel univoci, decontextualizați, precum MIRADOR („încăpere deschisă pe terasele clădirilor, având rol de belvedere”); COLUMELĂ („coloană funerară mică”), cu sens specializat chiar în dicționarele generale.

Unii termeni *monoconceptuali* și *monoreferențiali*, care desemnează materiale de construcție, își întăresc univocitatea prin reprezentări simbolice, non-lingvistice. Analizarea termenilor din *mineralogie* și *chimie*, care corespund *materialelor de construcție*, nu apelează întotdeauna la formule, mai ales în cazul nespecialiștilor. Raportarea unor nume MARMURĂ DE PAROS, MARMURĂ DE CARRARA, STICLĂ DE BOEMIA - la un referent anume, precis nu poate fi făcută de oricine,

vorbitorii obișnuiți interpretându-le superficial, determinologizat ca „un anumit tip de marmură” sau „un anumit tip de sticlă”:

MARMURĂ DE PAROS- „(insulă din arhipelagul Cicladelor), albă cu structură zaharoidală lucioasă, utilizată în construcții de temple și lucrări de sculptură” (D.Art. 1995: 276);

MARMURĂ DE CARRARA - „(în apropierea orașului Pisa din Toscana), cu granulație fină, compactă, albă translucidă, uneori în nuanțe crem, renumită din antichitate până astăzi” (idem: 277);

STICLĂ DE BOEMIA- „sticlă de cea mai bună calitate, după cristal, constituită din cuarț pulverizat, var hidrat, carbonat de potasiu și acid arsenios, este clară și transparentă ca un cristal de rocă, extrem de ușoară și poate fi tăiată și șlefuită în fațete, gravată sau pictată”(ibid.: 325).

Compararea *definițiilor lexicografice* (DEX, DEXI) cu cele *terminologice* (LEXICON DE CONSTRUCȚII ȘI ARHITECTURĂ, DICȚIONAR DE ARTĂ) prezintă diferențe semnificative. De exemplu, *definiția lexicografică* a termenului DOM „catedrală impunătoare, biserică principală în unele orașe italiene, germane, etc.”, neglijează trăsături relevante, prezente în definiția terminologică, cum ar fi cele referitoare la precizarea stilului arhitectonic: „denumire dată în unele regiuni ale Italiei Centrale și de Nord sau în țările de limbă sau de influență germană, marilor catedrale, inițial celor *gotice*, apoi și celor *baroce* și *neoclasice* (subl.n.)” (D.Art. 1995: 156).

Unii termeni din **arhitectură** au un caracter strict specializat, tehnic, fiind *monoconceptuali*, *monosemantici* și *monoreferențiali*, precum, HIPOSTIL „sală mare cu plafonul susținut de coloane (în palatele sau templele egiptene)” (DEXI 2007: 861), MAȘICULI „fortificație în formă de galerie în consolă construită la partea superioară a unui zid, a unui turn de cetate sau de castel medieval, prevăzută cu deschideri, prin care se aruncau proiectile sau materiale incendiare” (DEXI 2007: 1103). *Dicționarele generale* nu indică specializarea prin marca diastratică, apartenența la domeniu fiind parțial recuperată de definiție, într-o mică măsură.

Caracterul *monoconceptual* poate să fie realizat și în cazurile în care termenii de bază sunt polisemantici în DEX și DEXI, cu sensuri secundare, figurate, neimportante pentru specialiști în raport cu importanța conceptului specializat. Din acest punct de vedere, sunt reprezentativi termenii CONSTRUCTIVISM, ORNAMENTICĂ. Sensurile termenului CONSTRUCTIVISM, denumind curente din domenii științifice distincte, nu

pot să fie confundate de specialiștii din fiecare dintre ele, dar pot fi derutante pentru nespecialiști: s.1 „curent artistic european, apărut după Primul Război Mondial în artele plastice, muzică și literatură, care concepe realitatea într-o viziune de forme geometrice, spațiale, abstractizate și care luptă pentru puritatea și simplitatea liniilor, pentru corelarea artei cu tehnica modernă”; s.2.(**arhit.**) „curent în arhitectură care susține că forma arhitecturală trebuie să fie expresia structurii constructive a clădirii”; s.3.(**filos.**) „concepție care recunoaște rolul activ, creator al gândirii în procesul cunoașterii”; s.4 (**mat.**) concepție a școlii intuiționiste din filozofia matematicii potrivit căreia activitatea constructivă, rațional-intuitivă este baza exigenței matematice” (DEXI 2007: 429). Același tratament al sensurilor apare și la termenul ORNAMENTICĂ: s.1 (**arhit., a.plast.**) „mod specific unui popor sau unui stil de a concepe și a dispune ornamentele în arhitectură și în arta aplicată; arta ornamentației” și s.2 (**muz.**) „totalitatea sunetelor care împodobesc linia melodică inițială” (DEXI 2007: 1336).

Anumiți termeni din **arhitectură** sunt polisemantici, având mai multe sensuri în acest domeniu. DEXI oferă pentru termenul CLAIRO-VOIE două sensuri corespunzătoare arhitecturii: s.3 „(**arhit.**) „balustradă exterioară de piatră” și s.4 (**arhit. la bisericile gotice**) „partea de sus, a bisericilor gotice, în care ferestrele, apropiate între ele sau despărțite numai prin menouri ori colonete, formau un etaj ajurat” (DEXI 2007: 376), iar pentru termenul PINACLU, tot două sensuri: s.1 (**arhit.**) „partea cea mai înaltă a unui edificiu” și s.2. (**arhit.**) „coronamentul unui contrafort” (DEXI 2007: 1454).

Alți termeni sunt polisemantici, în același domeniu, prin dezvoltarea unor sensuri metonimice (cauza/efect, abstract/concret), precum ABSIDĂ: s.1 (**arhit.**) „nișă semicirculară, care închide nava centrală a unei bazilici romane, în care se află tribuna pentru judecători”; s.2 (**în bisericile occidentale**) „construcție de formă semicirculară sau de jumătate de poligon regulat, acoperită de o boltă, situată în capătul estic al navei centrale sau pe lateralele acesteia (destinată capetelor personale ale marilor familii); s.3 (**în bisericile ortodoxe; și absida centrală**) „încăpere semicirculară din extremitatea estică a bisericii, destinată altarului” (DEXI 2007: 5).

Relația de *sinonimie* reprezintă un factor de ambiguitate în *terminologie*, precizia comunicării poate să fie afectată, dar se regăsește în mai multe domenii științifice. Sinonimia este bine reprezentată prin denumirile de materiale de construcție: PIATRA PONCE = SPUMĂ DE MARE; CĂRĂMIDĂ DE DIATOMIT =

CĂRĂMIDĂ DE DIALIT; FIER BETON = OȚEL BETON. Multe dintre aceste sinonime pot să fie derutante pentru nespecialiști, care nu le cunosc și nu le pot raporta la un referent unic.

O altă relație semantică identificată în analiza terminologică este *antonimia*, care ajută la dezambiguizarea sensului specializat. Această relație se regăsește izolat la nivel contextual: „CONSTRUIREA fără autorizație valabilă, îndreptățește la DEMOLARE și corespunde unui interes public [...]” (<http://www.zf.ro/proprietăți/oprescu-despre-demolarea-cathedral-plaza-o-să-respect-legea-10523255>).

Hiponimia, relația semantică care organizează elementele conceptual-semantice, este reprezentată eterogen atât la nivelul textelor și contextelor, cât și la nivelul surselor normative. De exemplu, termenul BOLTĂ care desemnează „parte constructivă destinată să acopere un spațiu, realizată cu elemente rezultate din translarea unor arce cu trasee diferite, sprijinită pe cel puțin doi pereți laterali [...]”. Modalitățile de construcție, ca și tipologia, sunt diferite în funcție de localizarea geografică, material, epocă și stil” este hiperonim conform D.Art. pentru sintagmele hiponimice: BOLTĂ ÎN PLIN CINTRU, BOLTĂ ÎN LEAGĂN sau BOLTĂ SEMICILINDRICĂ; BOLTĂ ÎN JUMĂTATE DE SFERĂ, BOLTĂ ÎN SFERT DE SFERĂ, BOLTĂ ÎN SFERT DE CILINDRU sau BOLTĂ DE SPRIJIN, BOLTĂ ÎN MÂNER DE COȘ, BOLTĂ ÎN ARC FRÂNT, BOLTĂ MĂNĂSTIREASCĂ, BOLTĂ ÎN OGIVĂ, BOLTĂ SEXPARTITĂ, BOLTĂ STELATĂ, BOLTĂ ÎN REȚEA, BOLTĂ ÎN FAGURE, BOLTĂ ÎN EVANTAI, BOLTĂ CU PENETRAȚII (D.Art. 1995: 72).

Rolul *contextului* este foarte important, în condițiile mai multor situații care pot afecta precizia sensului specializat. Numeroase sintagme specializate exprimă subdiviziuni conceptuale: ARHITECTURĂ CREȘTINĂ, ARHITECTURĂ ROMANICĂ, ARHITECTURĂ RENASCENTISTĂ, ARHITECTURĂ NEOCLASICĂ; DESEN DE ARHITECTURĂ, DESEN DE CONSTRUCȚII, DESEN URBANISTIC.

Terminologia arhitecturii este caracterizată de dependența contextuală a numeroși termeni, fapt care dovedește precizia comunicării specializate din acest domeniu. Analiza terminologică confirmă complexitatea demersului de dezambiguizare conceptual-semantică a termenilor, urmare a normării relative a termenilor specifici și a interdisciplinarității ce apare în descrierea unităților simple sau complexe. Rezultă

importanța criteriilor lingvistice – paradigmatică și sintagmatică, în interpretarea sensului specializat.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

Bălan Mihailovici, Aurelia, 2009 – *Noțiuni de terminologie. Viața cuvintelor și problemele terminologiei actuale*. Ediția a II-a. București, Editura Oscar Print.

Bidu-Vrănceanu, Angela, coord. 2000 – *Lexic comun, lexic specializat*, București, Editura Universității din București.

Bidu-Vrănceanu, Angela, 2001 – *Lexic științific interdisciplinar*, București, Editura Universității din București.

Bidu-Vrănceanu, Angela, 2007- *Lexic specializat în mișcare. De la dicționare la texte*, București, Editura Universității din București.

Toma, Alice, 2006 - *Lingvistică și matematică. De la terminologia lexicală la terminologia discursivă*, București, Editura Universității din București.

Ursu, Neculai, Alexandru, 1962 - *Formarea terminologiei științifice românești*, București, Editura Științifică.

DICȚIONARE:

DEX – *Dicționar explicativ al limbii române*, ediția a 2-a, coord. Ion Coteanu și Lucreția Măreș, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998.

DEXI – *Dicționarul explicativ ilustrat al limbii române*, coord. Eugenia Dima, Editura Arc & Gunivas, Italia, 2007.

D.Art. – *Dicționar de artă*, coord. Mircea Popescu, Editura Meridiane, București, 1995.

Lexicon de construcții și arhitectură, coord. Bălan Ștefan; Mihăilescu Șt. Nicolae, Editura Crișana, 1985.

MDN - *Marele dicționar de neologisme*, Marcu Florin, Editura Saeculum I.O., București, 2006.

AN OVERVIEW OF THE VARIOUS APPROACHES TO THE SYLLABUS OF THE ENGLISH COURSE FOR MEDICAL STUDENTS

**Aurora Pașcan, Lecturer, PhD, University of Medicine and Pharmacy, Tîrgu
Mureș**

Abstract: English is a complementary discipline in the curriculum for students from medical universities in Romania. If an advanced level of knowledge of English or other foreign languages is undoubtedly necessary for a professional in this field, the presence of the language courses in the Romanian undergraduate medical curriculum is sometimes a matter of debate. The interpretation of the medical students' needs is the teachers' decision, although the reasons for including this course in the medical educational programmes are the same and apply to all universities in our country. The English teachers from the Romanian medical universities have rather different approaches to the course syllabus. An overview of these variants may be relevant in order to find the best formula of this course, if possible with similar content and aims throughout the country.

Keywords: English teaching, medical students, syllabus, course purposes, assessment

The subject English included in any educational programme has, besides the proper objectives of that specific course or stage of learning, the core language education goals of the Languages in/for Education Project. These goals go beyond the institutional framework and refer to the development of the 21st century individual and international citizen. The coordinates of this development are professional, social, cultural, and even political.

The interest in a good command of English is enormous in countries where English is not an official language; therefore a lot of effort is invested to improve the teaching and learning of this language. The revision of existing models is a continuous process, and so is also the discovery of new areas of English teaching and learning, applicable from regular language classes to the level of national education policy. At the university level, a language course for adults is more likely to be regarded as an

important tool for personal and professional development. But the perception of how the English course can respond to this need of medical learners differs from university to university and from teacher to teacher. In addition, teachers have to cope with a lot of different demands and they may devote less time and attention to teaching innovation and experimentation.

In the 90s, two very important projects were founded: ELP (European Language Portfolio) and CEFR (Common European Framework of Reference for Languages).¹ The CEFR provides tools for the development of language curricula, programmes of teaching and learning, textbooks, and assessment instruments. The ELP is designed to mediate to learners, teachers and schools, and other stakeholders the ethos that underpins the CEFR: respect for linguistic and cultural diversity, mutual understanding beyond national, institutional and social boundaries, the promotion of plurilingual and intercultural education, and the development of the autonomy of the individual citizen.¹ Actual syllabi must meet the demands made clear by the ELP, which may increase the learners motivation and help them understand the main purpose of a language course and its connection to their professional skills. Of course, the syllabus must adapt the ELP aims to the regional (national) specificity of supply and demand in the field of language learning and teaching. So the goals of a language course for medical students go beyond the syllabus, to the goals of the curriculum of the medical school and even further.

The Modern Languages departments of the medical universities in Romania offer English, and also French and German practical courses to the 1st and the 2nd year Romanian students, as well as Romanian as a foreign language to international students attending the English (or French) study programs. These courses constitute a compulsory discipline and are included in the curricula of all the specializations within the faculties of medicine, dentistry and pharmacy of these universities.

The syllabus for modern languages from the University of Medicine and Pharmacy of Bucharest includes a number of medical themes, specifically focusing on anatomy, physiology and pathology. Thus, it establishes the necessary correlation of the English

¹ Council of Europe. European Language Portofolio. Education and Languages. History of ELP Project. http://www.coe.int/t/dg4/education/elp/elp-reg/History_ELP/Story_so_far_EN.asp

course with the targets of the general curriculum of the medical school, especially with the first-years academic subjects.²

The English syllabus proposed by the University of Medicine and Pharmacy in Iași for the medical students in their first year, addresses to learners who can start even from the level of basic knowledge (A2). The objectives focus on spelling, phonetics, lexicology, grammar and medical topics as tools for developing communication strategies in academic and professional situations. The time allotted for each semester is divided into eight hours of lecture and twenty hours of practical work.

The course syllabus begins with an activity of self-assessment of the individual level of English according to the Common European Framework of Reference for Languages. The first lectures introduce the learners to medical terminology and approach different communication strategies applicable in the health care field, including medical academic. According to the ELP guidelines, the theoretical content and the objectives of the second semester are “negotiated” with the students. It is interesting to note the focus on a number of transversal competences: learning autonomy (of a foreign language), teamwork, use of information technology and communication, recognition and respect for diversity and multiculturalism, respect and promotion of the values and ethical principles of the medical profession etc., which demonstrates an interdisciplinary approach, challenging and exciting. The second semester adds debates about medical dilemmas and practical applications such as an application for a scholarship, attending a conference etc. The students have also an active role in drawing conclusions on the study themes. The academic year ends with a colloquy which consists in presenting the project developed by the student during the semester, with the presence and participation of colleagues. The final grade is determined based on the classroom activity, projects and other tasks. The bibliography actually contains authentic material from the press and other specific medical publications.³

² Universitatea de medicină și farmacie “Carol Davila” București, Programa analitică Limbi moderne, <http://www.umfcaroldavila.ro/index.php/facultati/medicina-general/89-facultati/medgen/departamente-discipline/630-limbi-moderne>

³ Universitatea de Medicină și Farmacie “Grigore. T. Popa” Iași, Facultatea de Medicină - Fișele disciplinelor de studiu, <http://www.umfiiasi.ro/Facultati/FACULTATEA%20DE%20MEDICINA/Organizare%20si%20conducere/Pagini/Fisedisciplinedestudiu.aspx>

The English teachers from the University of Medicine and Pharmacy "Victor Babeș" of Timisoara conduct an extremely varied activity, meant "to maintain unaltered the spirit of universal culture". Thus, besides the courses of applied modern languages - medical language, the offer of the department staff includes lectures on culture and civilization, cultural anthropology, intensive language modules for trainees for academic mobility projects etc. For the English language discipline, the formation of study groups starts from an average level of linguistic competence. The main goal of the discipline is to familiarize medical students (years I and II) with medical language, to develop their abilities of drafting specialized texts in English, in order to use the language as an instrument for circulation and communication of ideas and innovations in medicine. Students acquire medical vocabulary and simultaneously study lexical and grammatical subtleties which enable them to produce (oral and written) communication in the medical field, in accordance with the descriptors set out by the Common European Framework of Reference for Languages. The texts are selected from various sources created for educational purposes or authentic texts used as prototypes with the purpose of shaping the adequate medical vocabulary and the ability to work with basic notions from various specialties (preclinical: anatomy, physiology, biochemistry, pharmacology; clinical: internal medicine, surgery, cardiology, gynecology, pediatrics etc.). Courses are mainly interactive with audio/video support and power point presentations.

At the University of Medicine and Pharmacy of Timișoara, in 2009, the language department introduced a course of cultural anthropology of the human body and of the health concept, first in the curriculum for the second year of medical studies as an optional subject, and then as an optional course for the first year, due to the interest shown by students. The course presents an overview on cultural anthropology, focusing on the anthropology of health concepts: body awareness and the attached symbolism, life cycle, a cultural history of diseases and their social consequences, aesthetic values of suffering, nutrition and adaptation, an anthropological view on the contemporary society.⁴

⁴ Universitatea de Medicină și Farmacie "Victor Babeș" din Timișoara, Facultatea de medicină- Disciplina Limbi Moderne și Limba Română, http://www.umft.ro/facultatea-de-medicina_2/disciplina-limbi-moderne-si-limba-romana_96

The language teachers from the University of Medicine and Pharmacy "Iuliu Hațieganu" of Cluj work in the Department of Modern Languages Applied to Medicine. The stated aim of their activity is the acquisition of language knowledge as well as the development of written and oral communication skills for general and medical purposes. Their teaching materials focus on the four language skills (speaking, reading, listening and writing) while employing communicative, interactive and multimedia teaching methods adapted to the students' needs. This means activities and projects carried out in class, which simulate real-life situations that the students will face in their future career, such as reading or writing various scientific texts, listening to a lecture, designing a scientific poster or delivering an oral presentation. Moreover, students can take part in tandem language learning, language student clubs and immersion language learning in order to facilitate their social and academic integration.⁵

The English course from the University of Medicine and Pharmacy of Craiova is designed for beginners and then for advanced learners who want to develop and expand their knowledge of medical English. Therefore, the course provides notions of general English as well as medical terminology, which are introduced in specific medical communication situations. It also provides a revision of the morphology and syntax of the language integrated in the medical jargon. It is beyond doubt that these concepts are the foundation of any act of linguistic production in any area. Enlarging the vocabulary means, *inter alia*, acquisition of basic medical terms through properly selected and structured texts; use of that vocabulary in presenting and discussing a medical case, a medical interview, various treatments, procedures and interventions, as well as general communication situations like polite, formal and standard ways of accepting/rejecting ideas and proposals; summarizing and concluding in speech and writing. A central objective is the students' assimilation of medical terms allowing them to consult specific bibliography and draft scientific papers in English.

The course has a unique structure, first addressed to beginners, it continues with the intermediate level, ending with the advanced level. It should be noted that this course provides a balance between spoken English (communicative activities) and grammatical content, between active and passive vocabulary and ensures a systematic

⁵ Universitatea de Medicină și Farmacie "Iuliu Hațieganu" din Cluj, Facultatea de Medicină, Department of Modern Languages Applied to Medicine, <http://www.medicina.umfcluj.ro/en/informatii-med-uk/cautare-med-uk/itemlist/category/72-limbi-moderne>

improvement of the four main abilities: speaking, listening (understanding), reading and writing. It is also related to the subjects in the faculty curriculum: anatomy, cellular biology, biochemistry, biophysics, pathophysiology, informatics, biostatistics etc.

Due to the fact that students have now the opportunities to study abroad through programmes like Socrates or Erasmus, the practical course aim is to train and develop students' ability to communicate in English. The texts were selected from specialty books and journals in order to introduce the scientific terms gradually, aiming at the same time at upgrading and enriching the general English language previously learned.⁶

At the University of Medicine and Pharmacy of Tîrgu Mures, the English course requires an average level of knowledge from students, a level usually confirmed by the initial assessment. The overall aim of the two-year study is the achievement of an advanced level of knowledge, together with the acquisition of medical vocabulary and other important skills which are necessary in their future professional and scientific activity. The specific objectives of the English syllabus are:

- reinforcing the grammatical structures of the English language and expanding the vocabulary in order to achieve an accurate and fluent use of English
- developing the following skills: accurate reading and comprehension of specialized texts (advanced level); listening comprehension and correct interpretation of audio messages; fluent, accurate speaking, using a wide specialized vocabulary, with an adequate pronunciation and intonation; correct writing, using an adequate medical vocabulary.

To these may be added sub-skills or academic skills like translating, elaborating and presenting a scientific paper, discussing a scientific topic by asking and answering to questions, argumenting, describing, taking notes, organizing information, labelling, matching etc. The methods include: lecture, repetition, dialogue, exercises, conversation, role-play, debate, power-point presentation etc. The assessment is done in writing, orally or combined, projects, online tasks etc.

The bibliographies attached to these syllabi show also many commonalities. The first common point would be the attention devoted to a thorough revision of the basic grammar structures of the English language. The revision of the knowledge in morphology and syntax at a higher level is an important component of the English

⁶ Universitatea de Medicină și Farmacie din Craiova, Facultatea de medicină, Limbi moderne- Programa engleză, <http://www.umfcv.ro/medicina,programa-engleza-disciplina-limbi-moderne>

syllabus, being the basis without which we cannot conceive the building of an extensive and sophisticated linguistic structure. For the grammar part, most teachers use books designed for learners preparing for language examinations like Cambridge First Certificate, Advanced or Proficiency, which provide a comprehensive collection of grammar explanations and a great variety of types of exercises, from very simple to very difficult. We use, for example, *Advanced Language Practice*, by Michael Vince (Macmillan, Oxford, 2002), *Cambridge Certificate in Advanced English* (Cambridge University Press, 2001), *Advanced Learners' Grammar* by Michael Foley and Diane Hall (Longman, Edinburgh, 2003) and other advanced grammar books.

With regard to the medical vocabulary selected for the English course, it cannot cover the variety of medical specialties nor does it try to do so. Learners in the first two years of their medical programme study a range of basic and auxiliary disciplines related to anatomy, biology (biochemistry, biophysics, cell biology, and microbiology), physiology and primary health care. This means that the students will also start their scientific research deepening their knowledge in these fields, preparing and presenting papers at conferences or publishing in medical journals. In many cases, students will be asked to write an abstract or even the full paper in English and present it also in English. Thus, familiarity with the specific vocabulary of these areas will become extremely important to them, as well as the acquisition of additional forms of communication needed in interactions that are established at such events, especially for those who received or intend to apply for an overseas medical elective. Therefore, our English syllabus proposes in particular topics from the field of anatomy, physiology, pathology and primary care.⁷

A close look at the books that appear in most bibliographies of these English syllabi is enlightening in terms of current trends in selecting content and teaching methods. These books which either focus on the development of general language skills, or are designed for the use of medical professionals, are written by English teachers, both native and non-native English speakers. While the expertise of a native English speaker teacher is very valuable, especially in what concerns the thematic content and vocabulary, a non-native speaker author may add his experience as a learner

⁷ Universitatea de Medicină și Farmacie din Tîrgu Mureș, Medicină - Fișele disciplinelor, https://www.umftgm.ro/fileadmin/medicina/Fisele_disciplinelor_LM_LR_ENG/44-01-11.1_Fise_discipline_Medicina_LR.pdf

of English, which considerably improves the organization, staging and delivery of that content.

In addition to the courses written by the teachers from the faculties of medicine, some publications addressed to medical professionals have proven to be a useful tool in teaching English at many universities in the country: Glendinning E., Holmstrom B., *English in Medicine*, Cambridge University Press, 2007; Glendinning, Eric H., Howard, Ron, *Professional English in Use*, Cambridge University Press, 2007; James, David V., *Medicine. English for Academic Purposes Series*, Prentice Hall, London, 1993; Riley, David, *Vocabulary for medicine*, Peter Collin Publishing, 2000; Dobrovici, V., Bostaca, Ioan, *English in Medicine*, Polirom, 1999; Dănilă, Viorica, *Engleza pentru medici*, Coresi, București, 1994; Mandellbrojt-Sweeney, M., *Limba engleză pentru medici și asistente*, trans. by Simona Stoleru, Polirom, 2006. To these we added some newer titles such as *English for Medical Purposes: Doctors* by Virginia Allum (2012), *Good practice. Communication Skills in English for the Medical Practitioner* by Marie McCullagh and Ros Wright, Cambridge University Press, 2008, and a remarkable book written by two Spanish medical practitioners, Ramon Ribes and Pablo R. Ros - *Medical English*, Springer, 2006. These Spanish authors, who are also physicians, give us a very interesting perspective from within the medical world, where English is a tool without which professional evolution cannot be imagined. Those who lose the battle with the English language come to be professionally (self) marginalized, say the authors.

Dr Javier Lucaya, who wrote the foreword for this book, explains very clearly, in just a few words, the necessity of introducing English as a compulsory subject at medical schools (which is not the case in Spain): „Whenever I attend international medical meetings, and see how some colleagues struggle, not only in trying to converse with their English-speaking counterparts but also in trying to understand their lectures, I strongly feel that we should try to do something to prevent this from happening in future generations.” (Ribes, Ros, 2006). The authors strongly agree with US President Bill Clinton who said, on a certain occasion, that in the future, mankind could be divided into „educated and non-educated people”, and that the imaginary boundary that would separate the two worlds would be knowledge of English and computers.⁸ Marie McCullagh and Ros Wright consider that an English course for medicine is a meeting of

⁸ Ramon Ribes, Pablo R. Ros , *Medical English*, Springer, 2006, p. 6.

two experts in different fields, the English teacher being that of expert in the field of communication skills and the English Language.⁹ (McCullagh, Wright, 2008, p. 4)

Professional English in Use. Medicine by Eric Glendinning and Ron Howard is a very comprehensive course book designed for students or professionals in the medical field, although the authors, modestly, classify it as a „supplement” for more general course books. It may be considered a model for a medical English course syllabus. It was designed to help „those who want to read medical journals and textbooks more fluently”, medical students preparing for an elective attachment in an English-speaking country, medical professionals preparing to work in English or to take part in conferences conducted in English. The book has 60 units, of which 46 are thematic, covering medical topics: Basics (parts and functions of the body), Medical and paramedical personnel and places, Education and training, Systems, diseases and symptoms, Investigations, Treatment, Prevention, Ethics and research. The remaining 14 units cover communication skills: Taking a history, Examination (physical and mental), Explanation (diagnosis, treatment, giving bad news), Presentations (research articles, abstracts, conference and case presentations).¹⁰

A very good book, even if older, which deserves a re-rating is *Nucleus. English for Science and Technology - Medicine* written by Tony O'Brien, Jeffrey Jameson and David Kirwan, published by Longman in 1980. The vocabulary is extremely well selected and structured, the exercises are varied and challenging and the book has accompanying audio materials, with corresponding activities. These books were donated to the University of Medicine and Pharmacy of Tîrgu-Mures by the British Council and were very useful nearly two decades, but now they are in a physical state which no longer allows use. Maybe we will find a formula to recover and reuse them because this work is still an extremely valuable handbook. At some universities, the texts used during the English classes are original texts translated after being taken from the specialized courses designed by the teachers of those subjects.

The forms of assessment, in general, provide verification of the four basic skills, sometimes opting for a greater diversity of these forms (written tests, oral exams, discussions, peer-review, projects, online tasks etc.) The weight of the formative or

⁹Marie McCullagh, Ros Wright, Good practice. Communication Skills in English for the Medical Practitioner, Cambridge University Press, 2008, p. 4.

¹⁰ Eric H. Glendinning, Ron Howard, Professional English in Use. Medicine, Cambridge University Press, 2007, p.8.

summative assessment varies from one university to another. At our university, we opted for the formative evaluation of the four skills plus the academic skills, during classroom activity or assessment of homework (including online) and one final evaluation at the end of each semester: in the first semester, written test and the second - oral examination, with equal weight in the final grade.

We do not claim to have found the ideal formula syllabus in Tirgu Mures. Students, their knowledge and their needs change continuously, and we teachers need to keep pace with these changes. In this respect, the aim of this paper was to provide an overview and create the premises for a better cooperation and experience exchange that would enrich the educational activity of all the staff teaching English in the faculties of medicine in Romania. In the end, the syllabus is a description of the course which is always subordinated to the targets of the professional development of these specific learners and whose content must be used flexibly and imaginatively by all the teachers, according to their professional personality.

BIBLIOGRAPHY:

1. McCullagh, Marie; Wright, Ros, *Good practice. Communication Skills in English for the Medical Practitioner*, Cambridge University Press, 2008.
2. Glendinning, Eric, H.; Howard, Ron, *Professional English in Use. Medicine*, Cambridge University Press, 2007.
3. Ribes, Ramon; Ros, Pablo R., *Medical English*, Springer, 2006.

WEB RESOURCES:

1. Council of Europe. European Language Portofolio. Education and Languages. History of ELP Project, http://www.coe.int/t/dg4/education/elp/elp-reg/History_ELP/Story_so_far_EN.asp
2. Universitatea de Medicină și Farmacie "Carol Davila" București, Programa analitică Limbi moderne, <http://www.umfcaroldavila.ro/index.php/facultati/medicina-general/89-facultati/medgen/departamente-discipline/630-limbi-moderne>
3. Universitatea de Medicină și Farmacie "Grigore. T. Popa" Iași, Facultatea de Medicină – Fișele disciplinelor de studiu, <http://www.umfiasi.ro/Facultati/FACULTATEA%20DE%20MEDICINA/Organizare%20si%20conducere/Pagini/Fisedisciplinedestudiu.aspx>

4. Universitatea de Medicină și Farmacie “Victor Babeș” din Timișoara, Facultatea de medicină- Disciplina Limbi Moderne și Limba Română,
http://www.umft.ro/facultatea-de-medicina_2/disciplina-limbi-moderne-si-limba-romana_96
5. Universitatea de Medicină și Farmacie ”Iuliu Hațieganu” din Cluj, Facultatea de Medicină, Department of Modern Languages Applied to Medicine,
<http://www.medicina.umfcluj.ro/en/informatii-med-uk/cautare-med-uk/itemlist/category/72-limbi-moderne>
6. Universitatea de Medicină și Farmacie din Craiova, Facultatea de medicină, Limbi moderne- Programa engleză, <http://www.umfcv.ro/medicina,programa-engleza-disciplina-limbi-moderne>
7. Universitatea de Medicină și Farmacie din Tîrgu Mureș, Medicină - Fișele disciplinelor,
https://www.umftgm.ro/fileadmin/medicina/Fisele_disciplinelor_LM_LR_ENG/44-01-11.1_Fise_discipline_Medicina_LR.pdf

EXPANDING READING FLUENCY ABILITIES IN ACADEMIC EFL CONTEXTS

Anca-Irina Cecal

Assist. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: Reading fluency is an important focus in foreign language instruction, as it is deeply correlated with reading comprehension and speech performance. The role of fluency and its impact on accuracy in language use are stressed by teachers and researchers in academic settings in general and university contexts in particular. Recent research on reading in English as a Foreign Language has associated reading-comprehension abilities with fluent reading, oral passage reading rate and extensive reading in both young age and adult learners. Teaching experience has revealed that it is common for EFL students to read in English with fair comprehension but with more or less limited fluency. In order to facilitate the understanding of such phenomena, this paper aims at exploring the relation between reading fluency and other language skills in EFL contexts, as well as its implications for good practice in teaching.

Keywords: fluency, comprehension, automaticity, accuracy, reading rate, prosodic structuring

Reading fluency is an important issue in teaching English as a foreign language, particularly in academic settings with high proximity to language use for research or work-related purposes. While students' awareness of the necessity of mastering English language skills in today's labor market has increased in recent years, their focus on grammatical accuracy and reading/speech fluency has diminished significantly as compared with 10 or 20 years ago. When asked about the causes of this phenomenon, many students formulate answers which imply the lack of significance of these aspects in multicultural communication contexts, in which they report to have functioned well regarding the use of English without perfect grammar or pronunciation and without high fluency. Nevertheless, when there is no more difference in pronunciation between "since" and "science" in one's English class, and when many students read different words than the ones they see printed on paper in a C1 level

text, a teacher cannot help but wonder about the deep causes of such phenomena and about remedies that might work.

Some researchers of foreign language acquisition and use have questioned whether a student really needs to develop greater reading fluency if he or she can read with satisfactory comprehension, even if reading slowly.¹ Unfortunately, relatively little research has been conducted on word reading rate, fluency and accuracy in second language and foreign language instruction contexts, and there is very limited research that associates extensive reading with the improvement of reading-comprehension abilities. However, our own in-class experience at university level has revealed that students with higher fluency in reading and speaking perform much better on reading-comprehension tasks and reading-related activities as compared to their lower fluency colleagues.

Therefore, it becomes intriguing to study different views of fluency and its relation to comprehension and other language skills, as fluency has sometimes been a controversial topic among researchers, leaving space for various interpretations. W. Grabe, for instance, reflects on fluency using rather functional terminology: “fluency is what allows a reader to experience a much larger amount of L2 input, to expand the breadth and depth of vocabulary knowledge beyond direct instruction, to develop automatic word-recognition skills, to read for additional learning, to build reading motivation, and, in L2 university contexts, to read the large amount of material that might be assigned every week”; he later concludes that “fluency must be a curricular and instructional goal for reading development.”²

Other scholars (Schwanenflugel and Ruston, 2008 and Pressley, Gaskins and Fingeret, 2006) explain reading fluency in terms of other reading-component skills research, such as word-reading efficiency, vocabulary development, text-reading ease, reading with comprehension, using reading strategies, and reading with expression. According to such research, fluency may be defined as the ability to read and speak rapidly with ease and accuracy, and to read with appropriate expression and phrasing. In English as a Foreign Language (EFL) classes, even at the academic level, the goal of having all these aspects checked in our students’ reading performance is sometimes hard to attain or remains illusory for non-native speakers. Literature on reading fluency generally promotes the assumption that reading is a capacity-limited cognitive process, which has further led to the study of four main

¹ William Grabe, 2009, p. 290

² Idem

subcomponents of fluency, namely automaticity, accuracy, reading rate and prosodic structuring.³

The concept of automaticity provides an important foundation for discussing fluency. Within the frame of the National Reading Panel of 2000 in the USA, automaticity was defined as “processing operations that are rapid, relatively resource-free, not subject to interference, unconscious, and hard to suppress”⁴; automaticity usually requires long periods of training and good fluency involves all of its above-mentioned characteristics as well. In the case of EFL learners, automaticity is not easy to develop and master - it is acquired through long term constant, intensive, perseverant language practice. In fact, with some EFL speakers and readers, automaticity is rarely achieved.

Accuracy is also a key component of fluency, which is always associated with recognition at the sub-word level, word level, or text level. In the case of English, a language where many words were formed by addition or fusion, it is obvious that certain students fail to be fluent readers because they fail to focus on and recognize word components and entire words. This may be caused either by a superficial or hasty approach to reading, or by insufficient vocabulary development and pronunciation practice, or even by poor cognitive capacities in certain cases. Throughout their instruction years, many English teachers (including myself) have experienced repeated cases of students who failed to reproduce an accurate pronunciation or to recognize a word after repeated instances of use in class.

Researchers found that the quality of lexical representations for words strongly influences reading-comprehension abilities.⁵ They claim that fluent word recognition must not only be quick and automatic, but also complete and accurate. Yet, with EFL readers, complete and accurate word retrieval is generally hard to achieve and sometimes represents an unrealistic expectation of language instructors. As there is a direct connection between reading accuracy and comprehension, the latter often becomes degraded when the former is of poor quality.

A third aspect that determines fluency is the rapid reading rate. High fluency implies the ability to maintain good comprehension, irrespective of the length of the text which is being read. Without these aspects, one cannot speak of reading efficiency; an efficient reader reads fluently and understands easily and completely, being able to make use of the

³ See Kuhn and Stahl, 2003

⁴ National Reading Panel, 2000

⁵ Perfetti, 2007

information he or she has read. Efficiency is made apparent in class on the occasion of reading follow-up activities that check comprehension.

A final, important component of fluency which reading researchers discuss is prosodic structuring, which basically implies the recognition of prosodic phrasing and contours of the read text.⁶ This aspect of fluency becomes apparent during oral reading, as opposed to instances of silent reading where it cannot be noticed and corrected accordingly by the EFL instructor. Students who have a problem with prosodic structuring tend to make pauses in reading at inappropriate junctures, to overlook punctuation marks, or to process pieces of text in ways that do not match the larger structural units of the text.

Many researchers agree that fluency and comprehension are strongly interrelated, and we share this belief, based on our own teaching experience at various grade levels. Snow and Sweet, for instance, note that “Fluency is both an antecedent to and a consequence of comprehension. Some aspects of fluent, expressive reading depend on a thorough understanding of a text. However, some components of fluency... appear to be prerequisites for reading.”⁷ If fluency is such an important element of accurate reading (and speech, accordingly) in English, the natural question that arises is - in what cases and through which methods can teachers intervene to help develop fluency in their students’ reading practice?

Fluency development may be supported by certain general teaching practices used for enhancing reading skills, such as reading-rate development, assisted reading, timed reading, repeated reading, paced reading, text rereading, word-recognition exercises, extensive reading, and others. An overview of research focusing on in-class fluency instruction has revealed that there are few studies on reading fluency practices in EFL contexts. After doing empirical research on oral passage reading with university students in Japan, Taguchi published some papers which report interesting results. His first study⁸ involved 16 first year EFL university students, in three reading level groups, who practiced rereading short pieces of text. The students, especially the lower level ones, are reported to have increased their reading rate through seven rereadings of the 28 sections each text was divided into. Taguchi and Gorsuch later carried on a second study⁹ on repeated reading, in which, over a ten-week period, nine students reread 28 sections of a text seven times while nine control students worked with Science Research Associates reading materials. The conclusion was that

⁶ Kuhn and Stahl, 2003; Schwanenflugel and Ruston, 2008

⁷ Snow and Sweet, 2003, p. 5

⁸ Taguchi, 1997

⁹ Taguchi and Gorsuch, 2002

experimental students read significantly faster in the post-reading text as compared to the pre-reading one while demonstrating the same levels of comprehension, and they also read faster than the control student group.

In the area of research on instructional implications for reading fluency development, Rasinski's book¹⁰ makes a notable contribution related to reading-fluency practice involving oral reading. The author explains the best-known fluency teaching practices under three subsections: supported reading, repeated reading, and performance reading, and discusses ways to integrate fluency practices into current lessons. The numerous supported reading instructional practices presented by Rasinski include: students listening or reading silently while teacher reads; students reading along with the teacher; paired reading; choral reading; recorded reading; echo reading, and others. Despite their old-fashioned feel, choral reading, recorded reading and paired reading have been proven to generate good results in improving fluency even with university EFL students of intermediate language level (- this is a claim we make based on recent in-class experience). We have practiced choral reading in which different individuals, pairs or groups read different sections of a text and have noticed on many occasions that when hearing themselves and their colleagues read, students take the opportunity to improve their pronunciation and fluency, being motivated by a sense of competitiveness.

Repeated reading practice, according to Rasinski, implies that a student should reread a short passage in front of his/her teacher until an appropriate reading rate is achieved. The radio-reading technique is a group technique which supposes that groups of four to six students read aloud a text for the class. The text and sections for each student are provided the day before the in-class reading, and students work on their fluency by preparing individually or together for the reading in class the next day. In the case of cooperative repeated reading, which is a very stimulating experience, one student reads a short passage several times while the other assists; after a few readings, students switch roles. The motivational goal for each student may be, for instance, to receive better rating in the end from his/her colleague.

A third type of reading fluency practice discussed by Rasinski in his book is performance reading, which includes activities like readers' theater, "say it like a character" and poetry recitals. Students usually practice and rehearse their parts/texts before presenting them in front of the class. Such techniques are efficient mostly with intermediate and

¹⁰ Rasinski, 2003

advanced students in EFL classes, who already master a certain degree of fluency. In our in-class practice, similar exercises which involved reading a famous personality's discourse aloud in class while performing the role at the same time have proven useful in developing awareness of students' fluency and comprehension and have generated motivation to improve both aspects of students' reading practice.

Reading-related tasks can also prove very helpful in developing fluency and comprehension at the same time. Rereading a text or parts of it may be stimulated by some of the following tasks, and more: read the text to look for structural or composition elements; read the text to identify the main ideas; read the text to connect to information from a previous reading; read the text to identify the author's point of view and find evidence for it; reread the text to answer comprehension questions or determine if affirmations about the text's content are true or false; reread the text to see if a set of affirmations would be supported by the author.

Each instructor can take the challenge of finding as many reasons as possible to deepen the study of texts before moving on to new units, as reading and rereading activities play the major part in improving fluency with both undergraduate and graduate EFL students. Good practice in reading instruction often results in improved fluency and comprehension and in superior reading and speaking skills that help students gain a more satisfactory experience from the use of English both in-class at university and in work-related contexts later on.

REFERENCES:

Grabe, W., *Reading in a Second Language: Moving from Theory to Practice*, Cambridge University Press, 2009

Kuhn, M., and Stahl, S., „Fluency: A review of developmental and remedial practices”, in *Journal of Educational Psychology* 95, 2003, pp. 3-21

National Reading Panel, *Teaching children to read: an evidence based assessment of the scientific research literature on reading and its implications for reading instruction* (National Institute of Health Pub. No. 00-4769), Washington, DC: National Institute of Child Health and Human Development, 2000

Perfetti, C., „Reading ability: Lexical quality to comprehension”, in *Scientific Studies of Reading* 11, 2007, pp. 357-383

Pressley, M., Gaskins, I., and Fingeret, L., „Instruction and development of reading fluency in struggling readers”, in S. Samuels and A. Farstrup (Eds.), What research has to say about fluency instruction, Newark, DE: International Reading Association, 2006, pp. 47-69

Rasinski, T., The fluent reader: Oral reading strategies for building word recognition, fluency, and comprehension, New York: Scholastic Books, 2003

Schwanenflugel, P., and Ruston, H., „Becoming a fluent reader: From theory to practice”, in M. Kuhn and P. Schwanenflugel (Eds.), Fluency in the classroom, New York: Guilford Press, 2008, pp. 1-16

Snow, C., and Sweet, A., „Reading for comprehension”, in A. Sweet and C. Snow (Eds.), Rethinking reading comprehension, New York: Gilford, 2003, pp. 1-11

Taguchi, E., „The effects of repeated readings on the development of lower identification skills of FL readers”, in Reading in a Foreign Language 11, 1997, pp. 97-119

Taguchi, E., and Gorsuch, G., „Transfer effects of repeated EFL reading on reading new passages: A preliminary investigation”, in Reading in a Foreign Language 14, 2002, pp. 43-65

MODIFYING THROUGH MODIFICATION. "POLITICALLY CORRECT" ADJECTIVES IN TRANSLATION (ENGLISH, ROMANIAN, FRENCH)

Daniela Hăisan

Assist. Prof., PhD, "Ștefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: 18th-century definitions state that parodies rely on conserving the original plot while modifying the characters by means of burlesque words. James Finn Garner's 1994 book Politically Correct Bedtime Stories humorously rewrites fairy-tales for an adult public by ascribing a political agenda to every noun, verb, and, above all, adjective. Enormously popular in English, this collection of stories has been translated into a score or more of languages to this day. If generally speaking, political correctness involves neutrality, even euphemisation, in Garner's parody, the "less is more" philosophy is turned upside down by an abundance of politically correct modifiers which leads to a (humour-emgendering) saturation of the text. We mainly look at Little Red Riding Hood, because it is highly illustrative of the entire volume in its treatment of adjectives, in order to assess to what extent the paradoxical power of evaluative adjectives aiming at a semantic zone of indifference are rendered in translation into Romanian and French.

Keywords: fairy-tale, parody, political correctness, modification, translation

Adjectives as descriptors, classifiers and identifiers of nouns and pronouns make up a fairly heterogeneous class of words endowed with a remarkable, undeniable (potential) eloquence. Capable enough of building their own stylistic field (Guiraud, 1979) due to an autonomous semantic charge as well as a high level of abstraction (Sporiș, 2006: 281), adjectives have of late been rehabilitated up to the point of being redefined as "major" words (Ducrot & Schaeffer, 1996: 288), along nouns and verbs. A number of linguists (Găitănaru, 2002: 6-7) have even suggested that adjectives do not merely express, but rather ascribe features to objects, either by adequate or inadequate epithesis.

A strategic locus of creativity, the adjective is also quite revealing in terms of (literary) style because, as Suhamy observed (1994: 43-110, q. in Jenn, 2007: 5), if writers are ever in

charge of their own choices, they have much more leeway in dealing with adjectives than in dealing with nouns¹.

In the present paper we aim at analysing a series of attributive adjectives in a literary text written in English and the way this series was transferred into French and Romanian, respectively, via the process of translation. Structurally, the original presents us with a variety of adjective types: simple (young, large, fresh, big, wise, happy), compound (fat-free, sodium-free), coordinate (foreboding and dangerous, wise and nurturing, rigid and traditionalist) or modified by adverbs (optically challenged, entirely valid). Semantically, some are relational (mental, physical), some more are descriptive (large, big, fresh, little), and only few of them are qualifying (attractive). While the examples in the original, taken as such, are hardly spectacular (with the possible exception of some compounds), and both the Romanian and French versions show it was possible to translate the majority of the adjectives literally, we still found it interesting to observe the dynamics of these adjectives on the scale of subjectivity (in the sense put forward by Kerbrat-Orecchioni, 1980).

As a matter of fact, the very choice of the corpus (which falls under the heading of "paraliterature") led us to consider at least four major parameters: the fairy-tale genre (which is conventionally regarded as children-oriented), the parody genre (which is adult-oriented), the concept of political correctness and, finally, dealing in translation with all of the above. James Finn Garner's 1994 book *Politically Correct Bedtime Stories* humorously rewrites fairy-tales for an adult public by "ascribing a political agenda" (Ennis, q. in Canepa, 1997: 222) to every noun, verb, and, above all, adjective. Enormously popular in English, this collection of stories has been translated into a score or more of languages to this day. For our purposes, we mainly look at *Little Red Riding Hood*, not necessarily for its canonical status which typically places it in initial position in virtually any collection (from Perrault on) or for its alternative endings, but because it is highly illustrative of the entire volume in its treatment of adjectives.

Garner openly admits, on the jacket of the 1994 edition, that he intended to mock at the "sexist, discriminatory, unfair [and] culturally biased" content of children's stories (Ennis, *ibid.*, 221). Preceded in his endeavour by no less than Voltaire, Rousseau, and Diderot, but also by a little less illustrious names such as Antoine Hamilton or, more recently, Pierre Gripari, Garner does borrow from them "silly anachronisms" and "outrageous plots" (Ennis,

¹ In the orig. "...car, comme le signale Henri Suhamy, si l'écrivain a toujours le choix de ce qu'il écrit, il jouit d'une latitude plus grande en matière d'adjectif que de nom (Suhamy, 1994 : 43-110)." (my transl.)

ibid.), but also extensively relies on synthetic nominal groups and on burlesque words in order to achieve one given humorous effect or another.

While attempting to define parody for the public at large, Antoine Houdar de la Motte (*Troisième discours à l'occasion de la tragédie Inès de Castro*, 1730, q. in Ennis, op. cit., 224) observed that parody conserved the original plot while modifying the characters. If characters are modified and to what extent, it is up to the readers to notice. But, as Linda Hutcheon suggested in her *Theory of Parody* (2000), parody only prospers in periods of cultural sophistication which enables the readership to contrast and compare. Furthermore, as Didier Coste rightly annotates, "...in a formulaic genre like the fairy tale, we should not overrate the distinction between the first, supposedly "linear" reading and subsequent readings; we can even neglect it to a large extent, since the implied reader of a formulaic genre is itself formulaic: it already knows, by definition, most of the structures of the tale and many of their potential actualizations." (Coste, 1989: 184).

If parody supposes, by definition, a modification of the text it "feeds on", it does so on a number of levels: it modifies the characters as well as the plot – especially the ending (in Garner's version of *The Little Red Riding Hood*, grandma kills the woodchopper for his insulting attempt at saving her, and goes on to live together with the girl and the wolf), but above all, it modifies the language of the original so as to suit the newer communicative purposes. Some compound nouns aside (woodchopper-person, log-fuel technician), the power of his discourse lies in modifiers. A third level of modification occurs in the process of translation (here, into French and Romanian), mostly in the use of transposition and modulation.

But ideologically, Garner's texts, while intended for leisure and amusement, are complicated even further, beyond the shreds of fairy-tale formulae or of parody formulae, by what the title overtly but subversively assumes: that is to say, political correctness.

Born out of the necessity to soften the edges between the various groups in the American melting pot and to ban discrimination, political correctness could be summarised as an effort to minimise if not eradicate offensive language in the public sphere. Theoretically, it involves all social groups, irrespective of their cultural, ethnic or gender diversity. Concretely, it is often brought into effect by means of euphemisms or neutral terms. According to Filip Ženíšek (2010: 16), political correctness is concerned with those words "whose original meaning shifted recently and gained (or were discovered to carry) undesirable and harming connotations – mainly regarding sexism, racism, [...] and other forms of prejudicial thinking."

However, Ženíšek duly observes, neutrality has a way of getting eroded with time and politically correct terms tend to be substituted for new ones; or, this repetitive, potentially never-ending process of replacing negatively connoted terms by fresh euphemisms inevitably leads to what he calls a euphemism treadmill (Ženíšek, op. cit., 22). Furthermore, he also claims that the actual goal of political correctness is "not to ban discrimination from society but to banish it from the minds of individuals and their way of thinking and expressing" (Ženíšek, op. cit., 16).

Unlike Orwell's newspeak, political correctness apparently comes "from below" (Takáč, 2014: 10) and is optional rather than compulsory. Much like Orwell's newspeak, politically correct language involves "the invention of new words", the elimination of "undesirable words" and / or "stripping such words as remained of unorthodox meanings" (Orwell, 1949: 270-1). In an article published in Los Angeles Times (august 1994) entitled "Bedtime Stories for These Oh-So PC Times : Books: James Finn Garner Tweaks the Language Police with His Reworking of Classic Tales for the Age Deficient (translation: Kids). And They're Selling like Thermally Boosted Flour Patties (that's 'hot Cakes' to Most of Us).", Russell Miller makes it plain that Garner's stories are meant to "savagely those who try to fix the world by fixing thought and language. He parodies opponents of sexism, ageism and other -isms he invents just for fun, strewing his passages with their euphemisms." (q. by Takáč, 2014: 11) As a critic of political correctness, Garner was primarily against orthodoxy, firmly convinced that euphemisms in language do not really mean any real change for the affected people. (idem)

The profusion of modifiers in Garner's text must therefore, be treated with particular attention in translation, given the fact that their "neutrality" is more often than not overbidden to the point of overlapping with either sheer irony or pure humour. Nida and Taber used to define translating as consisting in "reproducing in the receptor language the closest natural equivalent of the source-language message, first in terms of meaning and secondly in terms of style" (Nida & Taber, 1974: 12), but in such texts as Garner's rewritings, style is all-important.

In the translation of adjectives, literal translation proved to be the most prolific strategy, with occasional instances of transposition and modulation. The deliberate character of lexical choice and selection becomes apparent first and foremost in the way the adjectives used are exploited for their proper rather than for secondary, figurative meanings which might lead to misinterpretations. Seldom does the writer use epithets that are non-inherent (a notable

exception being impassioned in impassioned speech). Most of them are non-axiological evaluatives, pointing to an internal feature of the object described, while allowing enough room for the speaker to fill in. Also, diminutives, being potentially offensive, are used sparingly, and definitely not hypocoristically; if they are to be found, then they are often derogatory e.g. *little in little girl* is used insinuatively by the Wolf: "You know, my dear, it isn't safe for **a little girl** to walk through these woods alone." (emphasis mine). In both the Romanian and French versions, the mockery is transferred not by the epithet alone, but contextually compensating in kind:

– Hum ! fit le loup. Vous savez, ma chère, qu'**une petite fille** comme vous ne devrait pas se promener toute seule dans ces bois.

- Știi, draga mea, pădurea nu-i un loc sigur pentru **fetițe** care se plimbă singure.

If "[h]yperbole is, of course, a stock device in fairy-tale portraits" (Ennis, q. in Canepa, op. cit., 230), it is definitely not the case here. Adjectives are carefully regimented as either scalar (big) or telic (sufficient) and only exceptionally as absolute (huge). In their desperate attempt to stay neutral, they fall into a "zone of indifference", similar to some extent to the one proposed by Marcin Morzycki (Adjectival extremeness...). The speedometer metaphor starts from the premise that speedometers have two kinds of "zone of indifference": one having to do with precision (the speedometer can tell you when your speed reaches 60 or 65 miles per hour, but when your speed is 61, it falls in one kind of zone of indifference), and the other having to do with the highest value on the scale (the zone of indifference that extends beyond the highest marked speed). If adjectival scales work similarly, says Morzycki, then there should be degrees on each scale that are the counterparts of marks on the speedometer. And just as different cars have different speedometers, so too must different contexts be able to vary in which degrees they treat as "marks". Morzycki reaches the conclusion that an adjective can be contextually extreme in a given context. As in our corpus we do not deal with extreme adjectives but rather with monomorphemic weaker or "neutral" lexical counterparts (e.g. *big*, not *gigantic*; *pretty*, not *gorgeous*), the zone of indifference here is delineated in the very process of emptying adjectives of any semantic nuance perceived as politically incorrect and then reinvesting them with meaning in such an overzealous way that, instead of reaching a balanced, golden mean, it fills the semantic vacuum choke-full, thus obtaining the opposite intended effect: either an excessive or a vague sememe.

The contextual meaning of such words as *big* and *large*, for example, is always related to the basic sense involving physical size (a **large** wood, **big** eyes, **big** nose, **big** teeth), but it

remains rather vague (How large a wood? How big a nose?). The same goes for young person (How young exactly?). Political correctness is definitely based on a politics of vagueness, of blurred contours, ultimately of hiding an ugly truth in the name of universal tolerance. Interestingly enough, the Romanian version provides *vastă* for large in a large wood: There once was a **young person** named Red Riding Hood who lived with her mother on the edge of a **large wood**.

Il était une fois une **jeune personne** appelée le Petit Chaperon Rouge, qui vivait avec sa mère à la lisière d'un **grand bois**.

A fost odată ca niciodată o **tânăra persoană** pe nume Scufița Roșie, care trăia cu mama ei la liziera unei **păduri vaste**. [a vast forest]

The order and position of adjectives is also a matter of controversy. While in English most of them come before the noun, French, like Romanian and like most Romance languages, displays both prenominal and postnominal placement of attributive adjectives, sometimes with a difference in meaning. Common monosyllabic or disyllabic adjectives such as *petit, grand, gros, beau, bon, mauvais, joli, vieux, jeune* usually come before the noun; when postposed, their meaning is intensified and instantly becomes more concrete. In the incipit of the story, quoted above, young person is used in order to describe the title character in a politically correct vein. In English, this is standard word-order; in French, *une jeune personne* conveys less than *une personne jeune*, but it is the right choice mitigation-wise, as implied by political correctness, whereas in Romanian, placing the adjective before the noun (*o tânără persoană*) is a little too emphatic in the context.

When translators come across degrees of comparison in the original, the strategies they use may vary. In Little Red Riding Hood's reply to the wolf: "Oh, I forgot you are **as optically challenged as a bat**.", the politically correct counterpart of the idiom as blind as a bat is translated by equivalence as *aussi optiquement contrariée qu'une taupe* into French, but is only partially rendered in Romanian: *dezavantajată optic cu desăvârșire*.

Many adjectives in Garner's text are, in their turn, modified by adverbs. As emphasized by Ennis (op. cit., 230), in most fairy-tales, things (character types, events etc.) are organised into polarised structures: ugly vs. beautiful, evil vs. good etc., and parodies make no exception. The "good" in Little Red Riding Hood is usually emphasized by singular completive adverbs (in Cinque's terminology, 1999, q. in Morzycki, Modification) such as *fully, completely, entirely* (**fully** capable, **entirely** valid worldview, **entirely** valid course of action) or by occasional speaker-oriented epistemic adverbs such as *certainly* ("Grandma,

what a big nose you have—only relatively, of course, and **certainly attractive** in its own way.", or "...my grandmother, who is **certainly capable** of taking care of herself..."). The French version uses *parfaitement* for fully and *tout à fait* for certainly, and the Romanian mainly uses transposition (adjectives such as perfect or absolut instead of adverbs). Enough, on the other hand, far from expressing, as it usually does, relative intensity, also points to an idyllic, ideally good:

Red Riding Hood, however, was **confident enough** in her own budding sexuality that such obvious Freudian imagery did not intimidate her.

Dieu merci, la jeune fille en fleur qu'était le Petit Chaperon Rouge **assumait très bien** sa sexualité naissante, et jamais une imagerie freudienne aussi évidente ne l'aurait intimidée!

În ciuda acestui fapt, Scufița Roșie avea **suficientă încredere de sine** și în sexualitatea ei crescândă, încât să nu se lase intimidată de asemenea clișee freudiene. The Romanian version uses transposition to render this part of the sentence and is generally sticking to the original. The French version, on the other hand, while taking some (creative) liberties from Garner's text, modulates at large, much to the delight of the reader, using *Dieu merci* to render a simple however, and *la jeune fille en fleur* to refer to Little Red Riding Hood's budding sexuality. Full, fully, enough, entirely and their Romanian or French equivalents all give a sense of completeness, of no more, no less than perfect. By contrast, the "bad" is euphemized by means of challenged (optically challenged, vertically challenged) and here adverbs are meant to situate rather than intensify. Largely speaking, the source-oriented Romanian version fails to fully exploit the richness of the target language by oversimplifying the text and steering clear of too explicit, too many modifiers. Nevertheless, it does convey, at times, the irony directed at politically correct (therefore wooden) language(s). As for the French version, it never holds back from supplementary puns (e.g. the invective appellative-conative "Speciesist!" is rendered by a polyptotic "Espèce d'espéciste!") in order to illustrate the paradoxical power of adjectives to lead to saturation while becoming devoid of meaning.

Note: The article was written as research in the programme CNCS PN-II-ID-PCE-2011-3-0812 (Exploratory research project) Traduction culturelle et littérature(s) francophones : histoire, réception et critique des traductions, Contract 133/27.10.2011.

Corpus

Garner, James Finn, *Politically Correct Bedtime Stories: Modern Tales for Our Life and Times*, John Wiley & Sons, New Jersey, 1994

Garner, James Finn, *Politiquement correct: Contes d'autrefois pour lecteurs d'aujourd'hui*, Bernard Grasset, Paris, 1995, translation by Daniel Depland

Garner, James Finn, *Povești corecte politic de adormit copiii*, Humanitas, București, 2006, translation by Felicia Mardale

REFERENCES:

Allerton, D. J., "English Intensifiers and Their Idiosyncrasies", in Ross Steele and Terry Threadgold (eds.), *Language Topics. Essays in Honour of MAK Halliday*, vol. 2, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia, 1987, pp. 15-31

Coste, Didier, *Narrative as Communication*, University of Minnesota Press, Minneapolis, 1989

Ducrot, Oswald; Schaeffer, Jean-Marie, *Noul dicționar enciclopedic al științelor limbajului*, Editura Babel, București, 1996

Ennis, Mary Louise, "Fractured Fairy-Tales: Parodies for the Salon and Foire", in Nancy L. Canepa (ed.), *Out of the Woods: The Origins of the Literary Fairy-Tale in Italy and France*, Wayne State University Press, Detroit, 1997, pp. 221-246

Găitănaru, Mihaela, *Adjectivul în limba română*, Editura Universității Pitești, Pitești, 2002

Guiraud, Pierre, *La stylistique*, Presses Universitaires de France, Paris, 1979

Hervey, Sándor; Higgins, Ian, *Thinking Translation: A Course in Translation Method, French-English*, Routledge, New York, 1992

Hutcheon, Linda, *A Theory of Parody. The Teachings of Twentieth-Century Art Forms*, University of Illinois Press, Urbana and Chicago, 2000

Jenn, Ronald, "L'adjectif composé dans *The Scarlet Letter* de Nathaniel Hawthorne", in *Palimpsestes. La traduction de l'adjectif composé*, 19/2007, <http://palimpsestes.revues.org/116>, October 2015

Kerbrat-Orecchioni, Catherine, *L'énonciation. De la subjectivité dans le langage*, Armand Colin, Paris, 1980

Nida, Eugene Albert; Taber, Charles Russell, *The Theory and Practice of Translation*, United Bible Societies, Leiden, 1974

Morzycki, Marcin, *Adjectival Extremeness: Degree Modification and Contextually Restricted Scales*, <https://www.msu.edu/~morzycki/work/>, October 2015

Morzycki, Marcin, *Modification*, Cambridge University Press, Cambridge, 2016

Orwell, George, 1984, Secker & Warburg, London, 1949

Sporiș, Valerica, "Gradele de intensitate ale adjectivului în limba română. Considerații stilistice", în *Annales Universitatis Apulensis. Series Philologica*, tom 1/2006, Alba-Iulia, pp. 281-290

Takáč, Martin, *Politically Correct Bedtime Stories by James Finn Garner - the translation and stylistic analysis of selected chapters* (unpublished bachelor thesis), Charles University in Prague Faculty of Education Department of English Language and Literature, Prague, 2014

Ženíšek, Filip. *Concept of Political Correctness and Its Impact on Modern Public English*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2010. Centrální katalog Univerzity Karlovy v Praze. Web. 29 Mar. 2014

WRITTEN ACADEMIC DISCOURSE AND THE MEDICAL DISCOURSE COMMUNITY

Monica Mihaela Marta, Assist., PhD and Oana Mureșan, Assist. Prof., PhD

”Iuliu Hațieganu” University of Medicine and Pharmacy, Cluj-Napoca

Abstract: Starting from the general concept of discourse community available in the literature, this paper aims to highlight the characteristic features of the medical discourse community for a better understanding of its role in present-day written academic discourse. Focus will be placed on highlighting the importance of adhering to the commonly shared goals, conventions and rhetorical strategies of the international medical discourse community, which enable healthcare professionals to produce valuable written academic discourse for the purpose of gaining personal as well as institutional recognition and prestige.

Keywords: written academic discourse, medical discourse community, medical research articles, discourse conventions, rhetorical strategies.

The analysis of the available literature revealed several characteristics of present-day written academic discourse. These include, besides an implicit inability to exist in the absence of genuine scientific research activities, the clear distinction between facts and interpretation (Hyland, 2007), an ‘institutional-individual’ duality reflecting two types of goals that academic must achieve simultaneously (Latour and Woolgar, 1986), disciplinary differences between the hard and soft sciences leading to different rhetorical strategies, writing styles and author identities (Skelton, 1987; Millán, 2010; Gnutzman and Rabe, 2014), as well as a persuasive and interactive dimension (Myers, 1989; Swales, 1990; Hyland, 2005; Mauranen et al, 2010), which allows authors to negotiate their claims, and readers to be active participants in the creation of scientific knowledge through the acceptance or denial of claims, in this way also establishing academic hierarchies. In particular, the interactive nature of written academic discourse and its institutional-individual duality determine writers to oscillate between the need to conform to discipline-specific discourse forms and the need to

achieve individual goals in the context of today's highly competitive international academic environment.

Given this context, the correct identification of the various goals and intentions of medical academic writers as members of the international medical discourse community could enable the appropriate interpretation of relevant texts such as medical research articles from a pragmatic perspective. Therefore, this paper focuses on the concept of discourse community as perceived in the literature, with specific reference to the characteristic features of the medical discourse community.

“One of the tasks of pragmatics is to explain how the same content is expressed differently in different (cultural, religious, professional etc) contexts” (Mey, 1993: 16). Given this pragmatic focus on language users in their social context, a better understanding of the concept of discourse community is essential for establishing its role in present-day written academic discourse. Discourse community, alongside communicative purpose and genre are closely related concepts within Swales' approach to studying genres (Swales, 1990), at the same time being connected with the notion of discourse competence, which is part of the communicative competence in a language.

According to one definition, “discourse communities are sociorhetorical networks that form in order to work towards sets of common goals” (Swales, 1990: 9). The members of a certain discourse community are familiar with the particular genres employed for achieving community-specific objectives. The concept of discourse community is placed within that of ‘writing as social construction’, where “the writer is neither a creator working through a set of cognitive processes nor an interactant engaging with a reader, but a member of a community” (Hyland, 2009: 33). According to this view then, writing is a social act while texts gain meaning and communicative force if they display the patterns and conventions that the community has become familiar with. Therefore, “writing is a form of cultural practice tied to forms of social organization” (Hyland, 2009: 34).

The term discourse community was often labeled as indeterminate or fuzzy in the writing literature due to difficulty assigning membership to a certain community. Swales (1990) attempted to conceptualize discourse communities first by differentiating them from speech communities, and then by identifying six defining characteristics that are able to characterize a group of people as a discourse community. Therefore, in Swales' view (1990), the communicative needs of sociolinguistic speech communities, such as socialization or solidarity influence the development and characteristics of the group while in sociorhetorical

discourse communities, the communicative needs of the goals influence discursal characteristics, “since a discourse community consists of a group of people who link up in order to pursue objectives that are prior to those of socialization and solidarity, even if these latter should consequently occur” (Swales, 1990: 24).

Being a member of a discourse community does not only mean learning the discipline but also “learning to use language in disciplinary approved ways” in order to communicate as a member of the community (Hyland, 2006: 38). In the highly competitive medical discourse community of today this means, among other things, the ability to successfully master the English language and the conventions of reporting research in order to publish medical articles that receive international approval and constitute means of constructing and spreading knowledge. Given the current predominance of English over other languages, as well as the higher impact and better citation opportunities of English-language journals, medical research articles must be written in English in order to gain international recognition irrespective of the first language of their writers.

The predominance of English is also supported by data presented in different studies. For instance, a computer-based analysis of the language of journal articles included in Index Medicus between 1966 and 1983 was carried out by Maher (1987). The results indicated that the number of articles published in English has steadily grown by 19% during this period while a 5% decrease in the number of German-language articles was simultaneously recorded. According to the same study, in 1980, out of the total number of articles, 20% were published in countries other than the USA and the UK, out of which approximately 8% were published in Japan, Germany and France. The same trend identifying English as a key tool in medical communication and education was also confirmed by more recent findings. Thus, according to a study published in 2008, “in the last 130 years, the percentage of English language journals in the American journal catalogue Index Medicus (now called Medline - Medical Literature Analysis and Retrieval System Online) has increased from 35% to 89%” while that of German-language journals dropped from 25% to 1.9%. Also, according to the same source, while in 1879, there were 284 journals in English and 201 in German in Index Medicus, in 2007, Medline, the online journal database derived from Index Medicus listed 4609 journals in English and only 98 in German, which means that nine out of ten new Medline-indexed journals are in English (Baethge, 2008: 37).

However, being accepted for publication in a medical journal is not the only aim researchers must focus on. The impact factor of the journal as well as the number of citations

of a given paper or author have become increasingly important especially in recent years, following the development of widely accessible online publications and internet-based databases. English-language publications also seem to be cited more often as “English makes up over 95 per cent of all publications in the Science Citation Index” (Hyland, 2006: 26).

This predominance could pose problems for the non-native speakers whose familiarity with the conventions of writing in English may prevent them from presenting research results successfully. This is due to the fact that in order to be widely approved and acknowledged, medical articles must not only reveal accurate and relevant research outcomes but also present such results in a persuasive manner. Consequently, in this situation, language may play a more crucial role than scientific facts. This Social constructivist view “sees the agreement of community members at the heart of knowledge construction, and the language used to reach that agreement as central to the success of both students and academics” (Hyland, 2006: 39). Since language is used in particular contexts, especially within a specialized discipline such as medicine, a clear understanding of the context in which the members of the discourse community use language for producing meaning and achieving common purposes is crucial. Context is essential in the creation of knowledge since the target readers of a medical article for instance can only truly understand the value of the scientific results presented if they are able to interpret them appropriately based on their own expertise. Three types of contextual factors were identified outside a text: “the situational context, what speakers [readers] know about what they can see around them; the background knowledge context, what they know about each other and the world; the co-textual context, what they know about what they have been saying” (Cutting, 2002: 3).

Awareness of the background knowledge of their target readers enables writers of medical research articles to use appropriate rhetorical means of persuasion in accordance with audience expertise and expectations while the co-textual context offers the linguistic means required to this end. The main rhetorical strategies used by medical research writers include the use of personal pronouns, citations, self-references, boosters or hedges. Such strategies allow authors to support their claims appropriately and to thus convince their readers, fellow members of the medical discourse community, of the validity, relevance and usefulness of their findings.

For instance, the current conventions of written academic discourse require new knowledge to be introduced with caution and modesty in scientific research articles in order for claims to be accepted by members of the target discourse community and thus become

new scientific knowledge. This is primarily achieved through hedging, i.e. the use of linguistic devices such as relatively, approximately, may, it is assumed, it is believed, to our knowledge, from our point of view, which present information accurately, avoid taking direct responsibility or introduce knowledge claims as personal opinions in order to avoid denial and encourage reader participation (Hyland, 1998). Given their ability to reduce commitment and show deference towards fellow discourse community members, hedges represent a widely used strategy in line with the conventions of present-day written academic discourse.

Hyland (1998: 258) also stressed that “an analysis of scientific discourse must focus on the interactional and social aspects of scientific communities” since “social practices link the text to the institutional and social circumstances of the event”. Similarly, in Fairclough’s view (1992: 4), “any discursive event (i.e. any instance of discourse) is seen as being simultaneously a piece of text, an instance of discursive practice, and an instance of social practice”. Receiving acknowledgement, prestige and consequently further research projects and funding following the publication of valuable research articles represents one of the social practices adopted by the medical discourse community. This is why professional and educational institutions place enormous pressure on healthcare professionals who are often evaluated based on their ability to master discursive practices for presenting research results rather than strictly on their medical or teaching achievements. Non-native speakers of English face an extra challenge since they have to convincingly present their results in a language other than their first language.

Another difference between speech and discourse communities identified by Swales (1990: 24) refers to their centripetal and centrifugal structure: “a speech community typically inherits its members by birth, accident or adoption; a discourse community recruits its members by persuasion, training or relevant qualification”. Individuals become members of the medical community only after graduating from medical schools and completing residency or specialty programs that offer professional training and support.

The six defining characteristics of discourse communities identified by Swales (1990: 24-27) are also recognizable in the medical discourse community. Firstly, “a discourse community has a broadly agreed set of common public goals”, which are either openly declared or more tacit. Most of the goals of the medical discourse community are public, beginning with the Hippocratic Oath, although, besides the primary desire to help patients at the same time contributing to the development of the medical sciences, tacit, or personal goals such as obtaining a higher position in the medical hierarchy and associated benefits also

motivate healthcare professionals. However, common goals, not shared object of study are essential criteria in this respect.

Secondly, “a discourse community has mechanisms of intercommunication among its members”. These are community-specific but may include meetings, telecommunications, correspondence, newsletters, conversations, etc. The medical discourse community has a wide range of such communication mechanisms that allow group members to interact other than through face-to-face meetings. Written communication among healthcare professionals concerning patient-related issues is carried out via documents such as letters of referral, case notes, patient records, laboratory test reports or prescriptions, while research results in the medical field are usually shared through specialized texts like research articles, reviews, presentations of clinical cases or editorials.

According to the third feature, “a discourse community uses its participatory mechanisms primarily to provide information and feedback”. In the medical field, such participatory mechanisms usually refer to participations in international conferences, congresses and other events, as well as subscriptions to international medical societies and publications. These tools enable communication within the community, at the same time adding prestige to individual members, especially if they are younger or come from smaller, less developed countries.

Next, “a discourse community utilizes and hence possesses one or more genres in the communicative furtherance of its aims”. This feature is connected with the discoursal expectations created through specific genres within each discourse community. Besides genres such as the research article, which belongs to the broader scientific community, the medical discourse community possesses unique means for achieving its professional purposes, such as letters of referral, case notes, patient records, laboratory test reports, prescriptions, etc. “In addition to owing genres, a discourse community has acquired some specific lexis”. Apart from using lexical items accessible to speech or other communities, medical professionals use highly specialized terminology, specific abbreviations and acronyms that can be easily recognized by fellow community members but which represent a huge challenge for outsiders. Romanian doctors have also come to use English abbreviations and acronyms in doctor-doctor but also doctor-patient communication, probably due to their extensive reading of scientific publications in English and increased professional communication in English. Such examples include, but are not limited to: STEMI (ST Segment Elevation Myocardial Infarction), PTCA (Percutaneous Transluminal Coronary Angioplasty), MCV (Mean

Corpuscular Volume), MCH (Mean Corpuscular Hemoglobin), MCHC (Mean Corpuscular Hemoglobin Concentration), APPT (Activated Partial Thromboplastin Time), etc.

Finally, “a discourse community has a threshold level of members with a suitable degree of relevant content and discursual expertise”. In the medical community, just as in any other discourse community, there is a constant balance between experienced members with a high degree of expert knowledge and novice members striving to become an integral and active part of the professional community. Further research is needed in order to confirm whether these characteristics are generally applicable to the medical discourse community as a whole, or if local nuances depending on region, contexts and cultures can be detected based on the writing output generated by members of specific medical discourse communities.

Besides discourse communities, authors such as Bhatia (2004), Wenger et al (2002) or Sarangi and Roberts (1999) also mentioned communities of practice when referring to knowledge and expertise in professional settings. Knowledge is the essential element that binds communities of practice together. Although their members may not necessarily cooperate on a daily basis, they are characterized by similar concerns, problems, levels of knowledge and expertise shared through specific tools and means of communication. As Bhatia (2004: 149) pointed out, the difference between discourse communities and communities of practice is that the former heavily rely on language, texts and genres for achieving common goals while the latter rely on practices and values as means of creating community identity. However, given this differentiation, most pragmatic analyses of written academic texts, research articles included, take into account the characteristics, norms, practices and expectations of what is generally referred to as discourse community.

In conclusion, this paper focused on the role of the medical discourse community in the analysis and interpretation of written academic discourse from a pragmatic perspective. Features such as shared goals, spoken and written communication mechanisms, specific lexis, or commonly shared genres with their associated norms and conventions were found to characterize discourse communities in general. In particular, it is the existence of specific intercommunication mechanisms which seems to differentiate the medical discourse community from other discourse communities. Such mechanisms involve the use of highly specialized medical terminology whose correct understanding requires in-depth training and extensive experience in the healthcare field.

BIBLIOGRAPHY:

1. Baethge, Christopher. (2008). "The Languages of Medicine". *Deutsches Arzteblatt International*. 2008 January; 105(3): 37–40. Published online 2008 January 18. URL: <http://www.aerzteblatt.de/int/archive/article?id=58636>
2. Bhatia, Vijay K. (2004). *Worlds of Written Discourse: A genre-based view*. London: Continuum.
3. Cutting, Joan. (2002). *Pragmatics and Discourse: A Resource Book for Students*. London: Routledge.
4. Fairclough, Norman. (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
5. Gnutzmann, Claus and Rabe, Frank. (2014). "'Theoretical Subtleties' or 'Text Modules'? German Researchers' Language Demands and Attitude Across Disciplinary Cultures". *Journal of English for Academic Purposes* 13. pp. 31-40.
6. Hyland, Ken. (1998). *Hedging in Scientific Research Articles*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
7. Hyland, Ken. (2005). "Stance and Engagement: A Model of Interaction in Academic Discourse". *Discourse Studies* 7 (2). pp. 173-192.
8. Hyland, Ken. (2006). *English for Academic Purposes. An advanced resource book*. London: Routledge.
9. Hyland, Ken. (2007). "English for Professional Academic Purposes: Writing for Scholarly Publication". In Belcher, Diane D. (ed.) *Teaching Language Purposefully: English for Specific Purposes in Theory and Practice*. Ann Arbor: University of Michigan Press. pp. 83-105.
10. Hyland, Ken. (2009). *Teaching and Researching Writing. Second Edition*. London: Longman.
11. Latour, Bruno and Woolgar, Steve. (1986). *Laboratory Life. The construction of Scientific Facts*. Princeton: Princeton University Press.
12. Maher, John. (1987). "English as an international language of medicine". *Medical Education* 21. pp. 283-284.
13. Mauranen, Anna, Pérez-Llantada, Carmen and Swales, John M. (2010). "Academic Englishes. A Standardised Knowledge?" In Kirkpatrick, Andy (ed.) *The Routledge Handbook of World Englishes*. London: Routledge. pp. 634-652.
14. Mey, Jacob. (1993). *Pragmatics: An Introduction*. Oxford: Blackwell.
15. Millán, Enrique Lafuente. (2010). "'Extending this claim, we propose...' The Writer's Presence in Research Articles from Different Disciplines". *Ibérica* 20. pp. 35-56.

16. Myers, Greg. (1989). "The Pragmatics of Politeness in Scientific Articles". *Applied Linguistics* 10 (1). pp. 1-35.
17. Sarangi, Srikant and Roberts, Celia. (1999). "The Dynamics of Interactional and Institutional Orders in Work-Related Settings". In Sarangi, Srikant and Roberts, Celia (eds.) *Talk, Work and the Institutional Order: Discourse in Medical, Mediation and Management Settings*. Berlin: Mouton de Gruyter. pp. 1-57.
18. Skelton, John (1987). "Comments in Academic Articles". In Grunwell, Pamela (ed.) *Papers from the Annual Meeting of the British Association for Applied Linguistics (20th, Nottingham, England, United Kingdom, September 1987. British Studies in Applied Linguistics, 3)*. pp. 97-108.
19. Swales, John M. (1990). *Genre Analysis. English in Academic and Research Settings*. Cambridge: Cambridge University Press.
20. Wenger, Etienne, McDermott, Richard, Snyder, William M. (2002). *Cultivating Communities of Practice*. Boston: Harvard Business School Press.

USING CORPORA TO ENHANCE ESP TEACHING

Simina Badea

Assist. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract: At the crossroad of conservatism and innovation, legal language reflects in linguistic terms the changes occurred in a society, in a legal system. Teaching legal language, in this particular case teaching legal English to Romanian students, is a process that incorporates the changes visible in both English-speaking legal environments and the Romanian legal environment. It involves the use of various resources, methods and techniques, based on a careful analysis of the theoretical and practical needs of the students. This article aims to highlight the importance and impact of corpora in ESP teaching as a means of developing students' skills of investigation, of enhancing their specialist vocabulary and not only. ESP is an area where teaching-oriented corpora have turned out to be a valuable resource which, nonetheless, is still subject to criticism.

Keywords: ESP, legal language, teaching, resources, corpora

1. ESP developments

At the crossroad of conservatism and innovation, legal language reflects in linguistic terms the changes occurred in a society, in a legal system (Dănișor, 2015; Danciu, 2002; Strechie, 2012). Teaching legal language, in this particular case teaching legal English, as an ESP variety, to Romanian students, is a process that incorporates the changes visible in both English-speaking legal environments (where English is the mother tongue, or it is the language of communication or of translated documents at a supranational level, such as the EU level) and the Romanian legal environment.

Recent years have seen important developments in ESP research, dominated by a text/discourse analytic perspective on English for specific purposes. Genre-based studies, the use of computers in approaching specific purpose language use, corpus-based studies have become core areas of ESP research. New techniques (such as ethnographic techniques) and notions (such as that of identity) have been used and explored. The globalization of higher

education and the evolution of English as the lingua franca of worldwide communication have led to a growing interest in the acquisition of advanced academic literacies for research purposes and second language thesis and dissertation writing (Paltridge & Starfield, 2011).

2. ESP teaching and corpus-based studies

In this framework, the aim of the article is to highlight the importance and impact of corpora in ESP teaching as a means of developing students' skills of investigation, of enhancing their specialist vocabulary and not only.

Diane Belcher (2006, p. 142, cited in Paltridge & Starfield, 2011, p.106) signals the potential of corpus-based studies for ESP research to provide a better “empirically based understanding of language used for specific purposes”. ESP is an area where teaching-oriented corpora have turned out to be a valuable resource which, nonetheless, is still subject to criticism.

2.1. Corpora and corpus linguistics

A corpus (pl. corpora) is “a collection of texts that has been assembled for the purpose of language study” (Thornbury, 2002, p. 68). The useful information we currently find in dictionaries (frequency of a word, collocations, authentic examples of the word in context) is greatly due to the development of corpus linguistics. Linguists generally see corpus linguistics as a “method of exegesis based on detailed searches for words and phrases in multiple contexts across large amounts of text” (McCarthy & O’Keeffe, 2010, p. 3), in an attempt to make sense of the phenomena revealed in different collections of texts. The method of the biblical scholars indexing the words of the Holy Bible hundreds of years ago fostered modern approaches to corpora, which actually started to develop with the commitment of the American structuralists in terms of collecting real language data and focusing on their scientific study.

2.2. The use of corpora in ESP teaching

The aims of corpus-based linguistics in teaching can be summarized as follows (Cheng, 2010, p. 319): teaching about, i.e. the principles and theory triggering the use of corpora, teaching to exploit, i.e. the practical, methodology-oriented aspects of corpus-based analyses, and exploiting to teach, i.e. using corpora as a resource to enhance teaching (Fligelstone, 1993), teaching to establish resources (Renouf, 1997).

Despite criticisms of corpora use in teaching, such as atomised descriptions of language use or ignorance of contextual aspects of texts (which can yet be counterbalanced),

Cheng (2010, p. 319-20) and the advocates of using corpora in teaching argue that language corpora and corpus-informed studies:

- facilitate systematic access to naturally occurring language, and corpus-linguistic methods underpin exploratory and discovery learning (Bernardini, 2004), developing students' skills of investigation;
- provide teachers and learners with easily accessible information about real language use, frequency and collocations (Thornbury, 2002);
- encourage autonomous learning and teaching (Braun, 2005);
- capture reality. "Before the advent of corpora, teachers had to rely largely on intuitions about the way words are actually used" (Thornbury, 2002, p. 68). Even if corpora cannot express the full range of linguistic experience, they help teachers get beyond the intuitive level and motivate the decisions for teaching particular linguistic features (Gavioli & Aston, 2001);
- engage learners in the interpretive process to create models of their own (Leech, 1986);
- help teachers improve materials design, syllabus design, language testing, and classroom methodology (Granger, 2003, p. 542), teacher education in general.

As seen above, corpora have the advantage of language in use, therefore they can claim a certain authority over invented language, over examples that lexicographers used to devise, on condition that they are used with responsibility, i.e. they are selected, adapted and supplemented whenever necessary based on the analysis of learners' needs. Frequency information is another bonus of corpus-based dictionaries, an important tool in the teaching-learning process. Such dictionaries provide statistically accurate data about frequency, given that "one aspect of knowing a word is knowing how frequently used it is" (Thornbury, 2002, p. 69), a fact with an impact on the learner, and especially on the teacher and coursebook writer, influencing their decisions with regard to word selection for active study.

Two important tools that a teacher can use when he has to manage corpus material are concordancing and keyword programs (Thornbury, 2002). Concordances are a suitable way of presenting corpus data to law students, enabling them to find out the regularities and patterns (either lexical or grammatical) associated with such words as: law, legal, illegal, pursuant to, criminal, tort, convention, shall, etc. For instance, a search for the word legal in the British National Corpus renders this adjective available for more focused study, displaying many of the nouns that collocate with it¹: legal change, legal fictions, legal cruelty, Legal

¹ See <http://bnc.bl.uk/saraWeb.php?qy=legal&mysubmit=Go>, accessed 28 November 2015.

Correspondent, legal process, Legal Administration, legal procedures, legal sanctions, legal concept (of marriage), legal contract, legal alcohol limit, legal office, legal action, legal entity, legal aspects, legal system, legal rules, legal battle, legal obligation, legal apparatus, etc. It is interesting to note and, at the same time, it is an opportunity for the teacher to emphasize the fact that the English word *legal* can be translated into Romanian as ‘*legal*’ (e.g. legal obligation ‘*obligația legală*’, legal alcohol limit ‘*limita legală a alcoolemiei*’) or ‘*juridic*’ (e.g. legal system ‘*sistem juridic*’, legal rules ‘*norme juridice*’), depending on the noun it combines with and the context. As a task, students can be asked to draw two lists, one containing collocations where the English adjective *legal* is translated as ‘*legal*’ into Romanian, and the other comprising expressions where *legal* becomes ‘*juridic*’ in Romanian.

Even if a corpus rarely reflects ‘typical’ usage in every aspect, for Romanian law students the use of corpora and corpus-based studies during the English classes encourages observation and investigation, developing discovery techniques in point of specialist vocabulary or grammar (e.g. the use of imperative, authoritative *shall*, the types of verbs it collocates with, the use of modal verbs, tenses, prepositions specific to legislative texts and legal language in general), enhancing interactional strategies and authenticating discourse, since students can thus move from discourse observers to discourse participants. Studying legal English means, first of all, studying legal vocabulary in context, discovering lexical as well as (integrated) grammatical patterns from the perspective of a discipline-specific study of vocabulary use in legal settings. And this can be partly done by selecting and analyzing the right discipline-specific corpora, one of the best resources available for vocabulary input. Law students can benefit from the output of such research in that they can more easily acquire the core vocabulary of legal English (covering different branches of law), to a great extent related to the frequency that specific terms and phrases have in legal texts, although frequency is not the most important determinant of what to teach. Moreover, they can discover collocations and terms that occur less often, but reflect crucial legal concepts, enjoying at the same time the innovation of the use of authentic, corpus-based examples breaking with the tradition of using examples invented by lexicographers. Last, but not least, all these help students to examine language from a critical angle.

Another perspective is offered by Tony McEnery & Richard Xiao (2011), who explore the potential uses of corpora in language pedagogy in terms of both **direct use of corpora** and **indirect use of corpora**. They rightly note that in the last years, language teaching has used corpora in a more integrative, indirect way. The first extraordinary advantage of the corpus-

based approach is signposted by the lexicographers' work, which led to important developments in the designing of learner dictionaries including quantitative data. The authenticity of examples, the frequency information and quantification of collocation enhance disambiguation, recording even subtle changes in the meaning and usage of a lexical item and improving grammatical descriptions.

The realistic dimension of corpus data might be of great help in developing syllabuses and teaching materials so that learners will communicate better with native speakers, in the framework of a selection of vocabulary, grammatical structures and functions that students encounter in real life (in the case of law students, 'real life' covers a wide range of situations, from what they come across in legal environments, including conferences or courses they take at partner universities, to what they discover in law books, contracts, EU legislation, case law, etc.).

Collocations facilitate communication and in this respect, corpora prove their usefulness.

As for language testing, Alderson (1996) envisaged the following possible uses of corpora in this area: test construction, compilation and selection, test presentation, response capture, test scoring, and calculation and delivery of results. Over the last years corpora have been used by major providers of test services for a number of purposes: as an archive of examination scripts, to develop test materials, to optimize test procedures, to improve the quality of test marking, to validate tests, and to standardize tests (McEnery & Richard Xiao, 2011, p. 369).

Researchers agree that corpus linguistics should be included in initial language teacher education as a means of developing research skills and raising language awareness.

Direct use of corpora "has so far been confined largely to learning at more advanced levels" (McEnery & Richard Xiao, 2011, p. 370), i.e. teaching corpus linguistics as an academic subject, providing instructions on how to prepare and carry out corpus-based studies, using a corpus-based approach to teaching language and linguistics courses (e.g. sociolinguistics and discourse analysis).

LSP and professional communication have benefited from the corpus-based approach in, for example, the use of concordancing in teaching academic English vocabulary and writing or in teaching domain specific translation, in the establishment of the features of metadiscourse specific genres or the examination of citation practices in academic texts.

3. Conclusions

Different areas of knowledge, among which lexicography, translation, stylistics, forensic linguistics, language teaching (including ESP teaching), are the beneficiaries of corpus investigation results especially over the last two decades (Cheng, 2010, p. 319). The way teachers have used corpora has been more integrative and indirect, probably influenced by the language level of learners and corpus-focused experience of the teacher as a mediator in class, time constraints and curricular requirements (McEnery & Richard Xiao, 2011, p. 365).

Although some argue that there are no specific structures, functions or discourse structures that might be associated with specific purpose language use (see, for instance Hutchinson & Waters, 1987, cited in Paltridge & Starfield, 2011, p. 106) and therefore corpus-based studies are not of great help in the conceptualization of learning, the advocates of these studies rightly note that they provide us with empirical data and greater empirically-based insight into the nature of specific purpose or domain-specific language use, equally revealing patterns and instances of professional communication. Researchers agree that there is still much to find out about the relationship between the conclusions relying on this kind of studies and the teaching-learning process.

REFERENCES:

- Alderson, C. (1996). Do corpora have a role in language assessment? In J. Thomas & M. Short (Eds.), *Using corpora for language research*, (pp. 248–259). London: Longman.
- Belcher, Diane (2006). English for specific purposes: Teaching to perceived needs and imagined futures in worlds of work, study, and everyday life. *TESOL Quarterly*, 40, 133–156.
- Bernardini, S. (2004). *Corpora in the Classroom: An Overview and Some Reflections on Future Developments*. In J. Sinclair (Ed.), *How to Use Corpora in Language Teaching*, (pp. 15-36). Amsterdam and Philadelphia, PA: John Benjamins.
- Braun, S. (2005). From Pedagogically Relevant Corpora to Authentic Language Learning Contents. *ReCALL*, 17(1), 47–64.
- Cheng, Winnie (2010). What can a corpus tell us about language teaching? In Anne O’Keeffe, Michael McCarthy (Eds.), *The Routledge Handbook of Corpus Linguistics*, (pp. 319-332). Routledge.
- Chilom, Elena Tereza (2002). *Istoria dreptului românesc*. Craiova: Editura Universitaria.

Dănișor, Diana (2015). Interpretarea gramaticală a legii civile - de la tehnica redactării la aplicările sale practice în Codul civil. Teză de doctorat, Universitatea din Craiova.

Fligelstone, S. (1993). Some Reflections on the Question of Teaching, from a Corpus Linguistics

Perspective. ICAME Journal 17, 97–110.

Gavioli, L. & Aston, G. (2001). Enriching Reality: Language Corpora in Language Pedagogy. ELT Journal, 55(3), 238–46.

Granger, S. (ed.) (2003). The International Corpus of Learner English: A New Resource for Foreign Language Learning and Teaching and Second Language Acquisition Research'. TESOL Quarterly, 37(3), 538–46.

Hutchinson, T. & Waters, A. (1987). English for specific purposes: A learning centred approach. Cambridge: Cambridge University Press.

Leech, G. (1986). Automatic Grammatical Analysis and Its Educational Applications. In G. Leech and C. Candlin (Eds.), Computers in English Language Teaching and Research, (pp. 205–14). London: Longman.

McCarthy, Michael & O'Keeffe, Anne (2010). Historical perspective – What are corpora and how have they evolved? In The Routledge Handbook of Corpus Linguistics, (pp. 3-13). Routledge.

McEnery, Tony & Xiao, Richard (2011). What Corpora Can Offer in Language Teaching and Learning. In Eli Hinkel (Ed.), Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning, vol. II, (pp. 364-380). Routledge.

Paltridge, Brian & Starfield, Sue (2011). Research in English for Specific Purposes. In Eli Hinkel (Ed.), Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning, vol. II, (pp. 106-121). Routledge.

Renouf, A. (1997). Teaching Corpus Linguistics to Teachers of English. In A. Wichmann, S. Fligelstone, T. McEnery and G. Knowles (Eds.), Teaching and Language Corpora, (pp. 255–66). London: Longman.

Strechie, Mădălina (2012). Termes latins à valeur juridique. In Studii și cercetări de onomastică și Lexicologie (SCOL), anul V, Nr. 1-2, (pp. 255-262) Craiova: Editura Sitech.

Thornbury, Scott (2002). How to Teach Vocabulary. Longman.

<http://www.natcorp.ox.ac.uk>

OCTAVIAN GOGA AND THE RELIGIOUS EPITHET

Valerica Draica

Assist. Prof., PhD, University of Oradea

Abstract: Goga is one of the poets of reference of Romanian literature are present in the lyrics of many popular words and phrases, regional, archaic and neologisms. Religious elements in the vocabulary of O. Goga immediately following the popular, giving rise to a specific solemn lyrical creation. The prophetic message of his poetry is revolutionary given color, expressiveness and symbolism of words, religious epithet contributing to potentiation message sent, its militant attitude. Goga remains the last great romantic-messianic, who brought new spirit and vision of our biblical poetry.

Keywords: poet messianic religious epithet, atmosphere liturgical, poetic language, superstitions and beliefs.

Vocabularul poeziei lui Octavin Goga păstrează, în general, sensurile uzuale ale termenilor, cuvintelor și expresiilor românești, poetul nu este unul dintre partizanii inovațiilor lexicale ci, mai degrabă, creează un limbaj poetic deosebit, prin preluarea și selectarea celor mai valoroase și expresive elemente lexicale. Vorbind despre propria-i poezie, Goga menționa următoarele izvoare ale creației sale poetice: „primul, folclorul, limba românească vorbită în regiunea în care m-am născut, al doilea, cărțile bisericești, al treilea, literatura cultă.”¹

Cei mai mulți critici români au apreciat prezența elementelor din folclor și, deopotrivă, a elementelor regionale, arhaice, dar și neologice, în virtutea funcției lor estetice în context, unanimă a fost și părerea lor că poetul a folosit, în număr mare în creația sa, și cuvinte din literatura religioasă, despre care s-a spus că dau operei sale un caracter solemn și o plasticitate deosebită.

¹ Octavian Goga, Fragmente autobiografice, în Discursuri, p. 20.

Garabet Ibrăileanu chiar a exagerat în aprecierile sale, considerând că Octavian Goga scrie „bisericește”², iar Gheorghe Bulgăr afirma despre poetul transilvănean că scrie „într-o limbă biblică.”

Individualizarea termenilor de proveniență religioasă creștină, păgână sau care țin de anumite catrene ce decurg din superstiții și credințe populare a fost, fără îndoială, obiect de studiu pentru mai mulți cercetători (G. Ibrăileanu, E. Lovinescu, I. Dodu Bălan, George Călinescu, G. I. Tohăneanu, T. Vianu, Șt. Munteanu, D. Irimia, I. Coteanu, D. Caracostea...). De altfel, unul dintre aceștia, Ion Dodu Bălan, a fost interesat de prezența elementului religios creștin în lirica lui O. Goga, remarcând frecvența mare și insistentă a acestor elemente, fără a reprezenta expresia unor sentimente mistice sau a unei săracii verbale, elementul religios având, în poezia lui Goga, „o funcție strict estetică și nicidecum una gnoseologică.”³

Criticul român a clasificat termenii religioși, din poezia lui Goga, după criteriul provenienței, în: biblici, din practica religioasă, din sfera cinului bisericesc, clamații și invocații liturgice, termeni cu funcție estetică, întâlniți, de altfel, și în poezia romantică, și care îl situează pe Goga drept ultimul mare romantic-mesianic, în poezia românească, el aducând nou spiritul și viziunea biblică.

Fondul lexical religios este reprezentativ la Goga, încercăm o înșiruire a celor mai frecvente cuvinte folosite:

adormit (mort), arhanghel, arminden, aureolă, agheasmă, alai, altar, apostol, apoteoză, arătare, aureolă, balaur, bine, binecuvântare, biserică, bisericuță, blestem, blestema, blestemat (ă), bobotează, bocet, botez, canon, cantor, capiște, cardinal, catapeteasmă, catedrală, cavou, cădelniță, ceaslov, centaur, cer (providență), ceresc (divin), chilie, chiliuță, cioclu, cântare, cântăreț (care cântă în serviciile religioase), cleric, clopot, clopotniță, colindă, crai, crainic, crede, credință, creștinesc, crez, criptă, cruce, cucernic, cucernicie, cumineca, cuminecătură, cununa, cumnat, cununie, cuvânta, cuvios, dar, dascăl, demon, danie, desface, a dezlega, domn, drac, drept, dric, duh, duhovnic, Dumnezeu, ecumenic, egumen, eres, evangelist, evlavie, fecioară (Maica Domnului), fermecat, Florii, funerar, giulgiu, groapă (mormânt), har, hărăzi, himeră (monstru în mitologia greacă), hirotonie, iad, icoană, iconiță, iertare, ispită, a închina (a-și face semnul crucii), închipuire, a îngropa, a înmormânta, înmormântare, înviere, a jeli, jertfelnic, jeli, jura, lege, lespede, limbă (a clopotului), liturghie, locaș (biserică), logofăt (diac), mag, magic, maică (Maica Sfântă),

² G. Ibrăileanu, Studii de istoria limbii române literare, p. 132.

³ Ion Dodu Bălan, În intimitatea laboratorului poetic, în Octavian Goga, pp. 309-321.

măicuță (călugăriță), *măiestru* (înzestrat cu puteri magice), *mănăstire*, *mesia*, *milostiv*, *mir*, *mântuire*, *mântuitor* (Iisus Hristos), *molitvelnic*, *mormânt*, *mortuar*, *moș* (Moș Crăciun), *mucenic*, *muceniță*, *născătoare*, (Fecioara Maria), *năzdrăvan* (cu puteri neobișnuite), *neființă*, *nenoroc*, *nimfă*, *noroc*, *norod* (credincios unei eparhii), *nuntă*, *nunți*, *nupțial*, *odăjdii*, *odor* (obiect prețios de cult), *osândă* (blestem), *pace*, *paști*, *patrafir*, *păcat*, *păcătui*, *păcătuire*, *păgân(ă)*, *părinte* (Dumnezeu), *pocăit(ă)*, *popă*, *popor* (credincioșii aceluiași cult), *post*, *potir*, *pravilă*, *praznic*, *prăznui*, *preacurată* (Fecioara Maria), *preapure*, *preot*, *prevestire*, *profet*, *profeți*, *profeție*, *prohodi*, *pronie*, *proroc*, *psalmodie*, *psaltire*, *rai*, *răstignire*, *răstignit(ă)*, *rău* (nefast), *rost* (menire), *rugă*, *rugăciune*, *sarcofag*, *satir* (divintate rustică greacă), *scrie* (a hărăzi), *scriptură*, *serafim*, *sfințenie*, *sfinți*, *sfințit(ă)*, *sfînx*, *sfânt*, *sicriu*, *sihastru*, *sinod*, *slujbă*, *a sluji*, *smerit*, *soartă*, *a spovedi*, *stăpân* (Dumnezeu), *strană*, *strigoi*, *suflet*, *tămâie*, *templu*, *toacă*, *treime* (uniune spirituală mistică), *tron*, *tropar*, *turlă*, *turn*, *țintirim*, *umbră*, *urmă*, *ursit(ă)*, *ursitoare*, *utrenie*, *vamă*, *vecernie*, *vedenie*, *veghe*, *vrăji*, *zeu*, *zână*, *zmeu*, *zodie*.

În acest fond religios se încadrează și expresiile:

a da liturghie, *a-i fi dat*, *a-i fi scris*, *a-ți face cruce*, *Dumnezeu să-l ierte!*, *pace vouă!*, *de viață dăătorul* (Dumnezeu), *Tatăl nostru* (numele rugăciunii), *sub glie* (în mormânt), *lumile de veci* (lumea de apoi), *postul mare*, *de sus* (de la Dumnezeu), la care se adaugă termenii, parabolele, invocațiile liturgice și numele proprii din *Biblie* (*Abel*, *Cain*, *Calvar*, *Cana Galileii*, *Canaan*, *Crăciun*, *Cristos*, *Gomora*, *Ilie*, *Isaia*, *Isus*, *Magdalena*, *Maria*, *Nazaret*, *Nazarineanul*, *Palestina*, *Satana*, *Sânpetru*, *Vasile*, *Vatican*).

Pentru a sugera culoarea locală, poetul întrebuințează nume exotice, mitologice: *Astrata*, *Babilon*, *Bizanț*, *Halicarnas*, *Ilion*, *Marea Moartă*, *Ramses*, *Sahara...*, conferind versurilor o rezonanță particulară, după cum variantele numelor proprii evidențiază caracterul emoțional stilistic: *Avel*, *Laie*, *Neculai*, *Vasile...*; de două ori numele propriu *Cristos* apare *Crist*, din rațiuni de ritm.

O situație aparte o prezintă substantivele comune scrise cu majusculă, care adaugă conținutului un plus de semnificație și afectivitate:

„Vine *Amurgul* de pe munte”;

„Doarme leneș craiul *Soare*”;

„A-nțeleș durerea *Lunii*”;

„Blând zâmbirea-ar *Milostivul*”;

„Prin graiul lui vorbea *Mântuitorul*”;

„Nu v-a dat dreptul *Cel-de-sus*”;

„Și de-acolo știe *Moșul*”;

„Azi de s-ar naște alt *Mesia*”...

Epitetul este figura de stil cea mai frecvent utilizată de Octavian Goga. Sursa epitetului, definitorie pentru poezia lui Goga, este elementul lexical religios, cu toate că epitele, provenind din tradiția literară, se detașează ca număr. Epitetele religioase se impun însă, printr-o mare frecvență, dar mai ales prin relieful, tensiunea și forța pe care le conferă imaginilor. Energia și vitalitatea, monumentalitatea, dimensiunea adâncă temporală și spațială, pe care aceste epite le-au imprimat versului, se datorează travaliului stilistic al poetului care încearcă să le monteze în tipare noi, prin numeroase procedee, dintre care sunt de amintit antepunerea, postpunerea, concomitența antepunerii și postpunerii pe lângă același determinat și care marchează, în context, o dinamizare profundă. Paradoxal, însă, epitetul religios nu creează, la Goga, o poezie cu caracter mistic – religios, ci o poezie militantă, el generând o putere evocatoare, fără precedent în lirica românească, o valoare expresivă majoră, deschizând spațiului orizonturi nebănuite și sugerând perspectiva vechimii.

Între epitele cu cea mai mare frecvență se numără:

sfânt, bătrân, albastru, senin, curat, cărunț, pribeag, mândru, deșert, mort, alb, blând, înfricoșat, negru, păgân, stins, sfios, tainic, vechi, vitreg, înduioșat, înflorat, măreț, mut, pierdut, preacurat, tremurător etc.

Epitetul cu cea mai mare frecvență în volumul de debut este *sfânt*, de proveniență religioasă creștină, care, alături de alte epite: *păgân, cucernic, preacurat, milostiv, smerit, curios, fariseu, sfințit* etc. – indică la Goga nu numai o sursă aparte a creației, dar și o expresivitate și un dramatism de profunzimi neatinse până la el.

Epitetul *sfânt* determină noțiuni ca: *trudă, seninătate, raze, lege, răzbunare, grai, clipă, lacrimi, frică, Dumnezeu, duminică, cântare, voievod, dreaptă, spadă, oțele, cer, melodie, oftare, maică, liturghie, temei, văpaie, preacurată, sol, cuvânt* etc.

Alte noțiuni sacralizate, înnobilate, stări morale în majoritatea lor, iradiază în context o mare forță lăuntrică: *sfânta lui seninătate, cununa razelor lui sfinte, truda cea mai sfântă, sfințiții copiii* (Plugarii); *sfânta noastră lege* (Oltul); *clipa răzbunării sfinte* (Apostolul); *prinosul lacrimilor sfinte, sfântă frică* (Dăscălița); *praznicul sfintei Dumineci* (Zadarnic); *Dumnezeu cel sfânt și mare, cântare sfântă* (În codru); *sfinte voievoade, sfânta ta dreaptă, spada ta sfântă, văduvite zac sfintele tale oțele* (De la noi); *cerul sfânt, sfânta ei chemare, o melodie sfântă* (Cântăreților de la oraș); *trăi-va pribeagă oftarea ta sfântă* (Lăutarul); *poza*

Maicii Sfinte (Cântece); *sfânta liturghie* (Ruga mamei); *zburdălnicia voastră sfântă* (Copiilor); *temeiul sfânt* (Învins); *cutremurat de clipa asta sfântă, sfântă preacurată, solul sfânt, cuvântul sfânt* (Clăcașii) etc.

Ca sector lexical individualizat, elementul religios se situează imediat după cel popular, nefiind însă covârșitor, importanța sa manifestându-se în crearea *atmosferei liturgice*, a acelei *solemnități specifice* creației sale lirice.

Având în vedere exemplificările de până aici, putem conchide că *epitetul religios* contribuie, la Goga, la intensificarea mesajului, a atitudinii sale militante, reliefându-i *glasul de aramă*. Mesianismul, mesajul profetic-revoluționar al poeziei lui Goga este susținut, în primul rând, de materialitatea și culoarea, expresivitatea și simbolismul cuvintelor-substantive și mai puțin de *vivacitatea* pe care o introduce verbul.

BIBLIOGRAFIE:

- I. Dodu Bălan, *Octavian Goga*, Buc., Ed. Tineretului, 1966
 Gh. Bulgăr, *Studii de stilistică și limbă literară*, Buc., EDP, 1971
 I. Buzași, *Poezia religioasă românească*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 2003
 D. Caracostea, *Expresivitatea limbii române*, Iași, Ed. Polirom, 2000
 V. Draica, *Limbă, expresivitate și stil în lirica religioasă*, Petroșani, Editura Universitas, 2005
 O. Goga, *Discursuri*, Buc., Ed. Cartea Românească, 1934
 O. Goga, *Poezii*, Buc., Ed. Vestala, 1997
 Mircea Goga, *Lexicul și structura stilului în poezia lui Octavian Goga*, Buc., Ed. Minerva, 1989
 G. Ibrăileanu, *Studii literare*, Buc., Ed. Cartea Românească, 1967.
 D. Irimia, *Introducere în stilistică*, Iași, Ed. Polirom, 1999

FUNCTIONAL EXTENSIONS OF LEXICAL UNITS BELONGING TO THE SEMANTIC FIELD OF ALIMENTATION

Cristina Radu-Golea

Assist. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract: Gastronomical terms make up a distinct part of the Romanian vocabulary, in point of form, sense and functional characteristics. The domain of gastronomical terms has its own specificity, due to the fact that the common and specialised terms are combined, being closely linked to European gastronomy, and, lately, to international gastronomy. The specificity of Romanian gastronomy lies in its being a non-homogeneous polyparadigmatic lexical-semantic field based on easily noticeable hierarchical relations (hyperonym – hyponym). The secondary senses of some lexemes are figurative and are to be found in a large number of idioms, which determined their inclusion in other semantic fields.

Keywords: lexical-semantic field, term, sense, (to) eat, (to) drink

The term gastronomy is found in Romanian dictionaries and its definitions vary: the art of preparing refined dishes or the ability of assessing their quality, their taste, “arta de a prepara mâncăruri alese sau însușirea de a le aprecia calitatea, gustul”¹/the art of preparing tasty dishes (and the ability to appreciate their value), “arta de a prepara mâncăruri gustoase (și priceperea de a le aprecia calitatea)”/the art of cooking tasty dishes or of appreciating their value, “arta de a găti bucate bune sau de a le aprecia la valoarea”, “arta de a mânca bine”/the art of eating quality food. Therefore, gastronomy is an art and, at the same time, the ability to assess the quality of dishes, but, also, a particular activity: that of eating well cooked, tasty dishes. The definitions above share the ambiguity of the syntagm ‘refined dishes’/mâncăruri alese – it is supposed to refer to a series of dishes cooked by the specialists in the field, involving some effort and the use of unusual or rare ingredients, and, consequently, savoured at length. The syntagm ‘tasty dishes’/mâncăruri gustoase does not include the slightly

¹ <http://dexonline.ro/definitie/gastronomie/01.01.2015>.

exclusivist connotation which characterises the other definitions. The art of preparing refined dishes means a deep knowledge of their variety, and of their cooking/preparing processes, of the necessary ingredients and condiments (which are to be correctly identified), of mixtures and the results of their combinations². The scientific character of gastronomy is given by the existence of its own domain of research, by the specific means of studying it and by the specialised language used to describe it.

Without being perfect synonyms, ‘gastronomical’/gastronomicul and ‘culinary’/culinarul are subfields of the domain, sharing a common inventory of terms, beginning with the names of the main dishes, desserts and drinks, and ending with the name of the preparation processes (that is why, in our article, we will use the two terms as synonyms).

Gastronomical terminology (frequently used as part of specialised languages, but also in general language) is often involved in the expansion flow to or from other lexical-semantic fields, which shows its presentday vitality. One of the important aspects of such terms concerns their inclusion in a series of collocations, syntagms, expressions, idioms³. Their presence within the last class indicates that they are old and spread elements in Romanian. Gastronomical terminology has a high degree of ‘socialisation’, since many terms entered the general language.

Obtaining and preparing food has always been one of the main concerns of human beings, together with providing a shelter and clothes. Hunger and thirst are two of man’s worst fears; in Romanian there is a large series of idioms expressing a multitude of states associated to these primary needs. The following indicate the sensation of hunger: a avea (o) foame de lup, a crăpa de foame, a fi leșinat de foame, a fi lihnit de foame, a-l înghesui foamea, a-i da brânci foamea, a fi lipit de foame, a fi mort de foame, a-i chiorăi mațele de foame, a-i crăpa ochii de foame, a-l strânge foamea, a-l prinde o foame de lup, a simți

² For instance, in the Middle Ages, the role of condiments ‘was essential in neutralising the dangers caused by the nature of various dishes and it is easy to understand the role of pharmacists in mixing already prepared powders to help digestion , and, also, the need for some specialised persons assigned to grind the condiments (...)’ (Bober, 2010, p. 158).

³ The present article does not intend to differentiate the sense of the two terms. ‘The analogy between the word and the phraseological unit is confirmed by the very fact that Romanian studies in linguistics use the syntagm «lexical-phraseological synonymy». Actually, it has already been noticed that phraseological units are real or, only potential, equivalents of words.’ (Munteanu, 2013, p. 19).

“After, for a while, discussions in Romanian linguistics referred to the concepts of ‘syntagm’, locuțiune, and ‘idiom’, expresie, Hristea (1968) focused the researchers’ attention on phraseology (...). Both regarding its object of research and its methods, phraseology is related to lexicology, but also to paremiology and even literature (...), domains which can provide patterns characterised by variable spreading” (Groza, 2011, p. 19).

chinurile foamei, a muri de foame ‘to be extremely hungry’, ‘to be hungry’; a-l tăia la burtă, a-l tăia la ramazan, a-l tăia foamea, a mânca răbdări prăjite ‘to starve; to eat nothing’. The next idioms express the same idea, but their expressivity is increased: a i se lipi buricul de șale, a i se lipi burta de spate, a i se lipi coastele (de foame), a i se lipi coastele de pânțe, a-l sugruma șerpilor la burtă ‘to be starving’. A temporary remedy of hunger can be to make it ‘sleep’, to cheat one’s hunger: a adormi foamea, a amăgi foamea, a înșela foamea, a-și minți foamea ‘to eat frugally’, ‘to eat God knows what’, ‘to eat almost nothing’; or even to satisfy one’s appetite: a potoli foamea, a astâmpăra foamea ‘to eat’, ‘to have one’s fill’. The ways of expressing the sensation of thirst are much less rich phraseologically: a fi mort de sete, a muri de sete. Thirst can be quenched: a astâmpăra setea, a potoli setea.

The term ‘hunger’, foame, can express other fears, too, partly related to food: a ajunge muritor de foame “not to make ends meet; not to have anything to eat”; and the opposites: a avea ce băga în gură, a avea ce mânca, a nu duce grija mâncării, a avea după ce bea apă, a avea ce pune pe masă, a avea de rosură, a avea de-ale gurii.

The paremiological wisdom of the Romanian people includes idioms such as: vorbele nu țin de foame, vorbele frumoase nu fac varza groasă ‘words alone can’t get things done’. The same thing can be said about the term ‘thirst’ sete, which can be found in idioms unrelated to gastronomy: a da cu sete “to strike a strong blow”.

The verb a mânca ‘to eat’ (and its derivatives, associated to gastronomical terminology) is the central element of a series of idioms, of which some have remained semantically within the same lexical – semantic field of gastronomy, and others migrated to other lexical-semantic fields. The following belong to the former category: a cere de pomană ‘to be hungry’, ‘to beg’, a deschide apetitul, a deschide pofta de mâncare.

There is a rich series of idioms expressing the idea of ‘eating a lot, greedily, without any limit’: a mânca cu gura de foc, a mânca cu gura de lup, a mânca cu lăcomie, a mânca cu lingura mare, a mânca cu poftă, a mânca de-i scapără măselele, a mânca de-i pocnesc fălcile, a mânca duminică după duminică, a mânca în neștire, a mânca peste măsură, a mânca și un curcan fript, a mânca de bate piatra în fața lui, a-i scăpăra măselele mâncând, a băga la ghiozdan. A large categories of idioms having this meaning are based on a comparison: a mânca ca de frica morții, a mânca ca în codru, a mânca ca în satul lui Cremene, a mânca ca în târgul lui Cremene; the terms of comparison are animals, insects, birds: a mânca ca lăcustele, a mânca ca/cât lupul, a mânca ca un lup, a mânca ca un porc, a mânca ca o scorpie, a mânca ca omizile, a mânca cât o căpușă; other comparisons involve various categories of people: a

mânca ca un popă, a mânca cât un turc din cei calici; or some characteristics of theirs: a mânca ca un spart, a mânca de parcă ar fi spart, a mânca ca neoamenii; and even numbers: a mânca cât doi/patru/șapte/zece.

Without containing the verb a mânca or a derivative of it, the following idioms have a similar meaning to the ones previously discussed: a i se face burta tobă ‘to overeat, to eat till you are stuffed’, a avea burta spartă, a avea burta de iapă, a avea burtă de popă. The sense ‘to eat (greedily)’ is specific to the idioms: a băga pe sub nară, a băga pe sub nas, a băga pe sub mustăți, a avea beregata curcanului ‘to gulp down, to eat without chewing’; the next idioms convey the idea of having satisfied one’s appetite: a avea burta carabă, a-i plesni burta de sătul, a avea burta carabă de să omori puricele pe ea, a avea burta țifloaie de să omori puricele pe ea, ‘a plesni de sătul’ ‘to have the sensation that one’s belly will burst’, a avea burta doldora, a avea burta tobă, a avea burta bășică ‘a fi sătul peste măsură’, ‘to eat more than one’s fill’.

At the other pole, there are the idioms which mean ‘to eat (a) little’. In this case, too, there are used comparisons involving names of animals, insects, birds: a mânca ca furnicile, a mânca ca o pasăre, a mânca ca o vrabie; and human beings: a mânca ca o mireasă. There are also idioms meaning ‘starving’: a avea burta lipită, a avea burta lipită de spate, a avea coastele lipite (de foame), a avea pânțele lipit de coastă.

In Romanian there are a series of idioms which contain the verb ‘to eat’, a mânca, and whose senses migrated to other lexical-semantic fields; they have been classified according to their semantic closeness into: idioms expressing speed – “very quickly” (an adverb usually associated to motion verbs): a alerga de mânâncă pământul, a fugi de mânâncă pământul, a fugi mâncând pământul, a mânca pământul alergând, a veni mâncând norii, a veni mâncând pământul.

Also, idioms based on animal traction comparisons are used to mean ‘being in need’, ‘having hardships’: a fi mâncat ca alba de ham, a fi mâncat ca bălana de ham ‘to live a difficult life, to work hard’; in some idioms the agent is explicitly expressed: a fi mâncat de neamuri ‘to be sick and tired of the troubles caused by relatives’, a fi mâncat de nevoi ‘to endure many troubles and hardships’.

‘Old age’ is implied in: a fi mâncat de molii ‘to be very old, to have an antiquated mentality’. With some idioms, the term mâncat/mâncare ‘eaten’ is associated to experience, to wisdom: a fi mâncat mai multe păști decât cineva, a fi mâncat mai mulți crăciuni decât cineva, a fi mâncat pâine din mai multe cuptoare ‘to be older, to be more experienced’.

Other idioms refer to ‘fortune waste’, in some cases somebody else’s fortune: a mânca averea cuiva, a mânca banii cuiva ‘to squander somebody’s fortune’, in some other cases one’s own fortune, which implies that the person is immensely rich: a mânca aurul cu lingura, a mânca averea cu lingurița, a mânca averea cu linguroiul, a mânca banii cu lingura, a mânca banii cu linguroiul ‘to spend money without any limit’, ‘to be very rich’.

Another category of idioms containing the verb a mânca ‘to eat’ is represented by those referring to ‘beating’: a mânca bastoane, a mânca palme, a mânca pumni, a mânca chelfâneală, a mânca trântea, a mânca o bătaie/o papară/o săpuneală/o mardeală ‘to be beaten, to be hit’; some idioms have a high degree of intensity and are based on comparisons: a mânca bătaie ca hoții de cai; or metaphors: a mânca (o) bătaie soră cu moartea.

Curses (a part of popular culture) include idioms which contain the verb a mânca ‘to eat’: a mânca colacii cuiva, a mânca colacul cuiva, a mânca coliva cuiva mean ‘to eat at a dead man’s funeral feast’, ‘to see somebody dead’. A related sense, i.e. ‘to die’, is shared by the following idioms: a mânca lumânarea, a mânca șofranul.

Some idioms which refer to rambling on about something are: a mânca bureți, a mânca ciuperci; “to lie (shamelessly)”: a mânca gogoși, a mânca picior de curcă, a mânca picior de găină, a mânca picior de praz, a mânca picior de rahat, a mânca picior de terci.

Making reference idiomatically to one’s living means, “mijloacele de trai”, working place or the ensured food usually implies the presence of the verb ‘to eat’ a mânca and, sometimes, of the noun ‘bread’ or of one of its synonyms. Therefore, a mânca din pita lui vodă means “a fi slujbaș la stat”, ‘to work in the public sector’, a mânca o bucată de pâine albă “a avea un loc de muncă”, ‘to have a job’, a mânca pâinea cuiva, a mânca pâinea și sarea cuiva, a mânca pâinea de la cineva “a fi în serviciul/slujba cuiva”, ‘to work for somebody, to be hired by somebody’, a mânca pâine străină ‘to be starving’, ‘to work abroad’ ‘to be paid by strangers for the work done’, a mânca o pâine amară ‘to live a difficult life’, “a trăi/a o duce (foarte) greu” or: a mânca din spinarea cuiva ‘to be a kept person’, a mânca după cineva ‘to take advantage of somebody’, “a câștiga după urma cuiva”, a mânca pâinea degeaba/a mânca degaba o pâine, a mânca pâinea de pomană ‘to idle, to do nothing’, “a lenevi, a nu face nimic”.

Failure is expressed by the following idioms: a mânca o ceapă degerată ‘to fail, not to succeed’, “a nu reuși, a nu avea succes”, and poverty is referred to by the idioms: a nu avea nimic cât să pui pe limbă, a nu avea nici poftă, a nu avea nici pe ce pune gura, a nu avea nici de mămăligă, a mânca ceapa ciorii, a mânca din joi în Paști; by contrast, the idea of wealth is

expressed by: a mânca bine ‘to have everything you need’, “a avea de toate”, a mânca sărat (pop.) ‘to be well off’, “a trăi bine”.

Attachment and love are expressed by idioms such as: a mânca ceva/pe cineva cu ochii ‘to like very much’, “a-i plăcea foarte mult”, a mânca jeratic (pentru cineva), a mânca foc (pentru cineva) ‘to be fond of’, “a ține mult la cineva”; by contrast, dislike is expressed by: a mânca pe cineva, a mânca pe cineva fript ‘to destroy, to defeat’ “a distruge, a nimici”, a mânca fript pe cineva ‘to torture, to maltreat’ “a chinui, a maltrata pe cineva”.

The idea of submission is also found in: a mânca și mere pădurețe, a mânca și pere pădurețe ‘to listen to, to submit to’.

Acting crazily/acting foolishly are expressed by another category of idioms: a mânca cucută (pop.) ‘to get crazy’, and doar n-a mâncat bureți, doar n-a mâncat ciuperci, doar n-a mâncat lauri, doar n-a mâncat măselariță, doar n-a mâncat mătrăgună, doar n-a mâncat ceapa ciorii (fam.) ‘he can’t be that crazy, he can’t be that foolish’.

A subcategory of idioms containing the verb a mânca ‘to eat’ is not semantically linked to the domain of gastronomy: a mânca fân ‘to be as stupid as mud’, a mânca o pâine până acolo ‘quite far’. This subcategory includes those idioms which contain a personal pronoun in the Accusative: îl mănâncă din ochi ‘she likes him’, îl mănâncă palma ‘to feel like beating somebody’, îl mănâncă palma stângă ‘a sign that he will get some money’, îl mănâncă palma dreaptă ‘a sign that he will give away some money’, îl mănâncă spinarea ‘he will get beaten’.

As regards people’s eating habits, we notice some idioms which draw our attention on the traditions linked to the meal as a ritual. The custom of eating together with somebody seems to be a way of showing one’s closeness to somebody, their intimacy: a mânca din aceeași strachină cu cineva, a mânca din același blid cu cineva, a mânca dintr-o zeamă cu cineva, a mânca dintr-un taler cu cineva, a mânca la o/aceeași masă cu cineva, a mânca pită și sare la o masă cu cineva ‘to be equals, to be intimate’.

The ‘ritual’ of eating standing up means a mânca la botul calului, and eating at a cafeteria is expressed by a mânca la cazan. The habit of grabbing a bite during drinking alcoholic drinks is rendered by the idiom a aștepta un strat de băutură.

Being late for dinner is criticised in popular culture by means of idioms: a atârna lingurile de brâu/gât; so are the flaws of a dish which is hardly swallowed: a aluneca (pe gât) cu noduri (about food), a merge (pe gât) cu noduri, a se duce (pe gât) cu noduri.

The verb *a bea* ‘to drink’ and its derivatives are to be found in a large number of idioms indicating the vice: *a ajunge pe cineva băutura* ‘to get drunk’, *a trage la măsă*, *a avea darul beției*, *a avea darul suptului* ‘to be a drunkard’, *a fi mort de beat*, *a bea banii* ‘to squander one’s money on drink’, *a bea ca în târg* ‘to drink heavily and by oneself’, *a bea ca o scorpie*, *a bea cât patru/cât șapte* ‘to drink a lot, greedily’, *a bea ca un burete* ‘to drink a lot, anything, everything’, *a bea cât pui de mămăligă* ‘to drink quickly, in a rush’, *a bea de-i duduie gâtul*, *a bea de-i trosnesc fălcile/urechile*, *a bea de mama focului*, *a bea până dă în bot/până-i trosnesc fălcile/până-i trosnesc urechile*, *a bea de seacă pământul*, *a bea de stinge*, *a bea vârtos*, *a bea zdravăn*. *A bea cu măsură* is opposed to drinking excessively, to the action of drinking heavily, *a bea mult*. To refer to drinking water, a habit which is not well-seen, the idiom *a bea vin de unde cântă broasca* is used.

In Romanian there are many idioms expressing the idea of drunkenness and indicate progressive degrees of the adjective derived from the past participle *beat* ‘drunk’: *a fi aghesmuit* ‘to be tipsy’, *a se chercheli*, *a se pili*, *a se șumeni*, *a se chefălui*, *a se griza*, *a se face tușcă*, *a fi beat turtă*, *a fi beat tun*, *a fi beat lulea*, *a fi beat ciocârlan*, *a fi beat criță*, *a fi beat cuc*, *a fi beat frânt*, *a fi beat lemn*, *a fi beat lulea*, *a fi beat mort*, *a fi beat pulbere*, *a fi beat mângă*, *a fi beat praștie*, *a fi beat tei* ‘very drunk’. The sense ‘to drink alcohol’ is also found with idioms that don’t directly refer to alcohol, but, semantically, indicate the action of drinking: *a lua ceva înainte*, *a lua ceva la mustață*, *a lua ceva la măsă*, *a avea gâtul uscat*, *a umbla cu plosca la nas*, *a sufla în fundul paharului*, *a da cu paharul*, *a face gura pâlnie*, *a-și face gâtul (gura) leică și pânțele balercă*.

Like *a mânca* ‘to eat’, the verb *a bea* ‘to drink’ is found as a part of some idioms unrelated to gastronomy: *a băut pisica oțet* ‘to be impossible, to be a lie’, *a băut zeama clopotului* ‘to die’, *a bea aldămașul* ‘to drink to celebrate a closed deal’, *a bea în cinstea cuiva*, *a bea în onoarea cuiva*, *a bea în sănătatea cuiva*, *a bea din țigară/o țigară/tutun* ‘to smoke’, *a bea să-și omoare timpul/vremea*, *a nu avea după ce bea apă* ‘to be extremely poor’.

The idea of craziness is implicit with some suggestive idioms containing nouns denoting fluids (*cerneală*, *gaz*) or poisons (*cucută*): *doar n-a băut cerneală* (fam.), *doar n-a băut cucută* (fam.), *doar n-a băut gaz* (fam.) meaning ‘he can’t be that crazy, he can’t be that foolish’.

The terms and idioms which refer to Romanian gastronomy have a specific dynamics within the vocabulary, in point of their form, sense and functionality at the level of the ensemble. Also, the development of gastronomical terminology goes hand in hand with the

civilisation and mentalities of the Romanian people, bearing evidence of Romanian history and culture.

BIBLIOGRAPHY:

Bober, Phyllis Pray, Artă, cultură și gastronomie: gastronomia antică și medievală, Iași, Institutul European, 2010.

Bucă, Marin, Marele dicționar de expresii românești, București, Editura Meteor Press, 2011.

Groza, Liviu, Probleme de frazeologie: studii, articole, note, București, Editura Universității din București, 2011.

Mărânduc, Cătălina, Dicționar de expresii, locuțiuni și sintagme ale limbii române, București, Editura Corint, 2010.

Munteanu, Cristinel (ed.), Discursul repetat între alteritate și creativitate, Iași, Institutul European, 2008.

Tomici, Mile, Dicționar frazeologic al limbii române, București, Editura Saeculum Vizual, 2009.

SOURCES:

<http://dexonline.ro/definitie/gastronomie/01.01.2015>.

TRADUIRE LES SCIENCES HUMAINES : SPECIFICITES ET DEFIS

Raluca-Nicoleta Balățchi

Assist. Prof., PhD, "Ștefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: In the present paper, we discuss the particularities of translating human sciences, with respect to the competences required in the case of such texts and plead for the necessity of their systematic analysis in the Translation Studies field. These peculiarities result in general from the specificities of the translated discipline as such, but they can be also common to the general field of "human sciences". Terminological as well as cultural competences and sometimes technical ones are necessary for a translation respectful of the original and its function in the target culture context.

Keywords: competence, culture, human sciences, terminology, translation.

Sciences humaines et traduction

De par l'étymologie du mot, les sciences sont liées à la notion de connaissance. Pour le vaste ensemble de ce qu'on appelle les sciences humaines, malgré la constante opposition dans laquelle on les place avec les sciences exactes, cette liaison intrinsèque devrait leur permettre de circonscrire tout ce qui signifie la connaissance sur l'être humain, vu sous tous ses aspects. Il s'agit d'un domaine bien complexe, avec des disciplines et des savoirs qui viennent s'ajouter à des champs plutôt traditionnels comme la philosophie ou l'histoire, par une démultiplication des savoirs qui est, selon certains spécialistes, le propre de notre époque. Dans la dynamique qui est propre aux sciences humaines, la traduction occupe, dans la plupart des espaces socio-culturels, une place à part, assurant le transfert de connaissances d'une culture à une autre, en synchronie comme en diachronie, donc finalement l'enrichissement du savoir sur l'homme. Pour Jean-René Ladmiral (1994), les sciences humaines représentent une « culture spécifique de la modernité », distincte de la culture « traditionnelle », tout comme de la culture « scientifique », qui se caractérise par un rythme particulier de la recherche comme de la réflexion. La théorie de la traduction en tant que telle

« met à contribution la quasi-totalité des lettres et sciences humaines », comme le montre le même auteur.

Qu'il s'agisse d'histoire, de religion, de philosophie, de psychologie, etc., la traduction est toujours présente, non pas seulement comme pont entre les cultures et les savoirs, mais très souvent aussi comme moyen d'insertion d'une certaine science dans une certaine culture. Moins souvent prises en ligne de compte dans les ouvrages de traductologie publiés en Roumanie, les sciences humaines représentent un domaine où l'on traduit massivement. Malgré l'importance quantitative des traductions dans le domaine, et malgré la place des sciences humaines dans la constitution du savoir, les études de traductologie portent en général sur les œuvres littéraires. S'il est sans doute intéressant de voir comment on traduit la poésie et la prose, quels sont les rapports entre le traducteur et l'écrivain, quel est le rôle de la traduction dans la réception d'une œuvre littéraire, à quel point le traducteur de littérature devient à son tour créateur, il est tout aussi pertinent de se pencher sur la complexité du travail d'un traducteur d'histoire/ de textes de culture/ de religion ou plus généralement de textes théoriques qui font avancer le savoir.

Comment traduit-on un texte de philosophie, par exemple ? Quelles sont les compétences/ quel serait le profil du traducteur d'un tel texte ? Les instruments de la traduction restent-ils les mêmes ? Au niveau textuel et discursif, y a-t-il des spécificités qui demanderaient une attention accrue ?

Ce sont des pistes de recherche qui pourraient avoir des débouchés intéressants autant pour obtenir un tableau plus complet et plus réaliste de la dynamique de la traduction par rapport au marché de l'édition de la Roumanie ou d'ailleurs, que pour compléter les ressources nécessaires à l'apprenti traducteur qui désire comprendre la différence entre les textes à traduire tout comme les difficultés des textes non-littéraires. Car ces textes posent, eux aussi, des problèmes spécifiques.

Textes spécialisés / non-spécialisés

Parmi les problèmes de traduction des sciences humaines, on rencontre les difficultés inhérentes à toute traduction, mais également des questions spécifiques, que des études théoriques devraient recenser, systématiser et expliciter. Il s'agit de contraintes d'ordre non seulement linguistique, mais également extra-linguistique, y compris éditorial/ contextuel, car tout livre traduit, exportant le texte de son contexte d'origine, s'inscrit dans des coordonnées

intellectuelles et socio-économiques spécifiques, que les analyses traductologiques sont censées décrire.

Le premier problème important que toute analyse de la traduction de ces textes devrait prendre en ligne de compte est, selon nous, le degré de spécialisation auquel on a affaire : traditionnellement traitées à côté des textes littéraires, les sciences humaines partagent, cependant, bon nombre de caractéristiques avec les traductions de spécialité/ techniques. Ainsi, pour la taxinomie des traductions, qui suit en général la taxinomie des textes/ disciplines du livre traduit, nous sommes du côté des traductologues qui démontent la pertinence du clivage littéraire/ non-littéraire. Nous rappelons ainsi l'opinion de Jean-René Ladmiral et d'Yves Gambier, qui comptent parmi les références les plus citées à ce sujet.

Pour Jean-René Ladmiral, les extrêmes que sont science et poésie ne sauraient couvrir la réalité des formes de discours possibles que l'on rencontre en traduction, si on les prend dans une conception étroite, aussi la théorie dualiste ne saurait-elle tenir en place :

« Il y a de l'intraduisible et il y a du traduisible : d'un côté la poésie, de l'autre la science. Science et poésie. Et le reste ? En fait, il n'y a pas de reste ! Car il faut entendre les deux termes de cette opposition en un sens élargi, de sorte qu'ils tendent à couvrir l'ensemble des formes de discours possibles. On aurait donc là deux types discursifs ou langagiers fondamentaux, qui, à vrai dire restent à définir » (Ladmiral, 1994 : 106).

Le terme même de science est problématique en traduction, comme le précise Jean-René Ladmiral avec la voix du spécialiste en traduction de philosophie français – allemand : véritable catégorie épistémologique en français, où il désigne « un savoir cumulatif et structuré, satisfaisant aux exigences de la méthode expérimentale et de la formalisation logico-mathématique », il s'associe en allemand tout simplement aux savoirs qui ont une méthodologie propre et définie, étant plutôt une catégorie socio-culturelle.

Yves Gambier (2009) se situe sur une position semblable, mais construit une grille d'analyse originale, selon nous pertinente et adaptée aux exigences de la réalité du marché traductif, des types de traduction : il propose même de parler, au lieu des dichotomies traditionnelles, d'un axe de technicité/ littérarité sur lequel on pourrait situer les traductions. Ceci parce que, de manière évidente, les textes littéraires ne sont jamais complètement dépourvus d'un certain degré de technicité, et, vice-versa, les textes techniques empruntent

parfois des procédés stylistiques spécifiques aux textes littéraires : « Toute traduction comporte un élément de spécialisation; le généraliste est un spécialiste d'occasion ».

Pour les différentes catégories établies par le traductologue selon les domaines (traduction juridique, médicale, commerciale), selon les genres (philosophique, publicitaire) ou selon le support (écrit/audio/audio-visuel/multi-media), qui, dans la réalité discursive se croisent (traduction philosophique écrite, médicale audio-visuelle, etc.), l'auteur se pose pertinemment la question de la limite des typologisations et la nécessité de les situer plutôt sur un continuum puisque, à la limite, toute traduction a un degré de spécialisation. En effet, les textes littéraires eux-mêmes posent parfois de problèmes terminologiques particuliers, tout comme certains textes scientifiques ont un style/ rythme clairement défini, que le traducteur est censé sentir et rendre en langue-cible.

« Plutôt que d'avoir une opposition binaire, fondée sur les textes à traduire et sur certaines représentations, et impliquant deux catégories socio-professionnelles distinctes, on pourrait privilégier une perception en continuum qui aurait le mérite de mieux appréhender les marchés et de ne pas bloquer les discussions sur les compétences et la formation des traducteurs. » (Gambier, 2009 : 12).

L'un des aspects essentiels qui séparent nettement les sciences humaines est l'importance et la nécessité de la recherche documentaire et de la connaissance du domaine. Ceci exige des compétences particulières de la part du traducteur, à part celles strictement linguistiques, reliées à la connaissance de la langue source et de la langue cible. Selon la discipline, il y aura une terminologie spécifique, pour laquelle il existe ou non des instruments de traduction adéquats. A la différence des sciences exactes où les bases de données, dictionnaires multilingue etc. se font de plus en plus nombreux et spécialisés, de tels instruments sont rares, voire inexistantes dans le cas des disciplines des sciences humaines comme l'histoire, la philosophie, etc., ce que déplorent la plupart des spécialistes et/ ou des traducteurs¹. Aux contraintes d'ordre lexical, viennent s'ajouter les spécificités d'ordre discursif et stylistique, qui amènent des stratégies de traduction spécifiques. Il s'agit en général des particularités stylistiques des textes scientifiques, mais adaptées au contexte et normes de rédaction de la langue cible.

¹ Voir pour le cas de la traduction des textes d'histoire les précisions d'Ana Escartin Arilla (2006).

Editer une traduction en sciences humaines

Dans le cas des sciences humaines, nous pensons que, pour le traductologue, la prise en ligne de compte de la relation avec le monde éditorial est essentielle. Afin de produire des résultats pertinents et facilement généralisables, la méthode d'analyse des textes traduits devrait être fondée sur une approche mixte, qui puisse marier les principes de la critique des traductions² largement utilisée dans le cas des textes littéraires, et les méthodes d'étude spécifiques à la sociologie de la traduction. C'est, selon nous, la meilleure formule quand on tente de voir le texte traduit dans sa relation non pas seulement avec l'original qui l'engendre, mais également avec le marché de l'édition, avec le discours qui le produit, l'entoure et/ ou le fait circuler.

Dans la Roumanie post-communiste et post-intégration européenne, on peut remarquer le développement parfois spectaculaire des maisons d'édition, autant par la réorganisation des anciennes maisons d'édition, qui détenaient le monopole pendant le communisme, pour un certain domaine, que par la parution de nombre de maisons nouvelles, avec une existence plus ou moins éphémère. Beaucoup de ces éditeurs proposent à leurs lecteurs, à l'heure actuelle, des collections entières destinées aux sciences humaines. L'explosion des titres provenant des sciences humaines s'explique autant par l'ouverture vers l'Ouest que par la disparition de la censure et par la découverte/ la parution de nouveaux domaines du savoir, et le désir de combler les décalages et de s'aligner aux nouveaux domaines de la recherche scientifique.

La traduction de livres originaux, non-traduits auparavant, s'accompagne de la réédition des anciennes traductions – qui sont parfois des traductions vieilles, mais qui ont l'avantage d'être libres de droits –, tout comme de la retraduction de livres précédemment traduits. Le phénomène de la retraduction semble affecter dans une moindre mesure les sciences humaines – et là nous voyons une différence majeure par rapport à la littérature, explicable de par les raisons d'être complètement différentes des deux domaines, tout comme par la place centrale qu'occupe la terminologie dans le cas des sciences humaines.

Même s'il ne s'agit pas de sciences exactes ou de traduction technique, dans les sciences humaines, une terminologie une fois traduite devrait, sauf erreur de traduction, rester constante. Ceci est particulièrement important pour la visée didactique des textes théoriques

² Nous renvoyons à notre ouvrage, Constantinescu et Balațchi (2014).

aussi, les traductions des livres fondateurs pour un domaine servant par exemple de point de repère pour les manuels, etc., donc entamant une circulation terminologique importante.

La réédition des traductions, souvent révisées, est, par contre, une pratique courante, qui témoigne de la vitalité d'un certain auteur/ titre, ou de l'intérêt du public pour un certain sujet.

Un autre rapport intéressant pour l'analyse du livre traduit est celui entre le nombre de traductions et le nombre de livres originaux/ les productions autochtones pour un domaine donné.

Comme pour d'autres domaines, au niveau éditorial un problème essentiel est le choix des livres à traduire en sciences humaines. C'est à la fois une question d'objet et de sujet, de quoi on choisit et de qui choisit. Puisqu'il est intéressant de souligner que, à coup sûr plus que dans le cas de la littérature, où agit très souvent une option personnelle de la part du traducteur, pour les sciences humaines, ce qu'on pourrait appeler l'« opportunité » de la traduction, en suivant Reiner Rochlitz (2001), est une tâche qui est généralement accomplie par l'éditeur.

Evidemment, par éditeur nous comprenons tout ce qui signifie spécialistes et professionnels du livre qui travaillent dans une maison d'édition, de manière permanente ou temporaire, régulièrement ou sous la forme d'une collaboration. Les directeurs de collections sont très souvent des chercheurs spécialistes, et c'est sur leur conseil que les éditeurs proposent à un traducteur de donner une version du livre en question.

Ce ne sont pas toujours les spécialistes du domaine qui traduisent un livre, mais ils sont souvent les personnes qui révisent les traductions et assument un discours préfaciel, qui est parfois capital pour l'insertion du livre sur le marché et pour la relation avec le public récepteur. Nous touchons ici aux problèmes spécifiques au profil du traducteur des textes des sciences humaines ou du texte scientifique en général.

Parce que la retraduction est un phénomène un peu plus rare dans les sciences humaines par rapport à la littérature, dans le cas du premier contact, par la traduction, du public de la langue cible, l'éditeur et le traducteur ont une responsabilité importante. Ceci s'explique en premier lieu par le fait que, tel que le montre Rainer Rochlitz :

« À la différence de ce qui se passe dans le cas de la traduction poétique, la traduction en sciences humaines est destinée à dispenser de la lecture de l'original. [...] Il s'agit donc de permettre aux lecteurs de faire l'économie de l'apprentissage complet d'une langue étrangère.

Le caractère **fiable** de la traduction est de ce fait primordial. Il suppose l'absence d'erreurs à la fois de compréhension et d'expression » (Rochlitz, 2001 : 68, c'est nous qui soulignons).

Comment décide-t-on quels livres, de la multitude des publications qui paraissent chaque jour dans le monde, méritent d'être traduits ? Qu'est-ce qui garantit le succès d'un livre une fois extrait de son contexte d'origine, surtout là où le domaine ou peut-être l'approche / le sujet est complètement nouveau pour le public récepteur ? Intuitivement, on pourrait avancer nombre d'arguments, du type livre important, livre apprécié dans la culture source, livre/ auteur connu et apprécié par le traducteur, donc des motivations objectives et subjectives, mais il est plus prudent de regarder les résultats des questionnaires sociologiques, afin d'obtenir une image réaliste du marché de l'édition.

« Pourquoi traduit-on un livre ? Dans le domaine des sciences humaines, il ne s'agit pas essentiellement de coups de cœur, mais de la conviction de « l'importance » de l'ouvrage pour la discipline ou le domaine de recherches en question [...] Tel ouvrage, qui est soit déjà réputé dans son pays d'origine ou internationalement reconnu, soit découvert comme une source d'idées ou d'informations nouvelles ou originales dans un autre contexte culturel. » (Rochlitz, 2001 : 70)

La valeur d'un livre semble, en effet, être souvent un critère de choix des traductions, mais là aussi il faut analyser les choses prudemment, puisque, d'une part, les évaluations passent par des critères parfois flous et instables, et, d'autre part, le rapport entre grandeur d'une œuvre et sa traduction n'est pas toujours unidirectionnel. En effet, dans quel sens le rapport cause-effet agit-il ? Traduit-on un livre parce qu'il est un chef-d'œuvre ou devient-il un chef d'œuvre par la / les (re)traductions ? Une sociologue du livre comme Gisèle Sapiro relie pertinemment les obstacles aux principes de jugement de valeur d'un livre :

« La question des obstacles renvoie à celle des principes de sélection et des critères de jugement : qu'est-ce qu'une œuvre qui mérite d'être traduite ? Dans quelle mesure la reconnaissance de la « grandeur » d'une œuvre conditionne-t-elle sa traduction ? A l'inverse, on peut se demander dans quelle mesure, la traduction participe de la construction de la « grandeur » d'une œuvre. (Sapiro, 2012 : 15-16)

Une situation assez spécifique pour l'espace roumain, et qui mériterait une analyse plus attentive, est celle des grands livres qui reçoivent une traduction très tard, pour ne pas dire tardive, que l'on traduit donc parce qu'il était grand temps de le faire, mais qui n'ont pas le même impact qu'elles auraient pu avoir au moment de gloire d'une théorie ou d'un auteur. Dans ce cas, ce n'est ni la traduction qui consacre le livre, ni le renom du livre qui en impose la traduction, mais c'est le besoin de récupération d'une valeur qui motive la traduction. Et les attentes, tout comme la responsabilité de traducteur/ éditeur sont, croyons-nous, d'autant plus grandes.

En guise de conclusion, nous aimerions reprendre l'idée déjà exprimée de la nécessité d'une analyse traductologique systématique des livres relevant des sciences humaines, à même d'inclure les principes d'une critique des traductions pertinente, attentive autant aux textes qu'aux contextes responsables de la production du livre traduit.

BIBLIOGRAPHIE :

Constantinescu, Muguraș (2009) : « Les difficultés de traduction des textes de sciences humaines », in Actes du Colloque International Théorie et Didactique de la Traduction Spécialisée, Craiova, Uniunea Latină, Editura Universitaria, p. 142-148.

CONSTANTINESCU, Muguraș, BALAȚCHI, Raluca-Nicoleta (2014): Critique des traductions. Repères théoriques et pratiques, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca.

ESCARTIN ARILLA, Ana (2006) : « Le travail terminologique pour la traduction de l'histoire », in BLAMPAIN D., THOIRON, P., VAN CAMPENHOUDT, M. (éds.), Mots, Termes et Contextes, Editions des archives contemporaines, Bruxelles, p. 99-107.

GAMBIER, Yves (2009) : « Les traducteurs créateurs : des spécialistes ou des professionnels ? », Actes du Colloque International Théorie et Didactique de la Traduction Spécialisée, Craiova, Editions Universitaires, 2009, p. 9-25.

IONESCU, Gelu (1981) : Orizontul traducerii, Editura Univers, București.

JEANRENAUD, Magda (2006) : Universaliiile traducerii, Polirom, Iași.

LADMIRAL, Jean-René (1979/ 1994) : Traduire: théorèmes pour la traduction, Gallimard, Paris.

LADMIRAL, Jean-René (1990) : « La traduction prolifère. Sur le statut des textes qu'on traduit », in Meta, 35, p. 102-118.

ROCHLITZ, Rainer (2001) : « Traduire les sciences humaines » in Raisons politiques, no.2, p. 65-77.

SAPIRO, Gisèle (éd.) (2012) : Traduire la littérature et les sciences humaines. Conditions et obstacles, Ministère de la Culture et de l'Éducation.

NOTE : Contribution publiée dans le cadre du programme PNCDI, CNCS-UEFISCDI, PN-II-ID-PCE-2011-3-0812.

THE ROLE OF SIGHT TRANSLATION IN THE ACTIVITY OF LEGAL INTERPRETERS

Sárosi-Márdirosz Krisztina-Mária

Assist. Prof., PhD, "Sapientia" University of Tîrgu Mureș

Abstract: Traditionally, sight translation has been treated as a type of simultaneous interpreting, although it differs from both consecutive and simultaneous interpreting in various ways. First of all, the source text segment continues to be visually accessible to the translator, which means that there is no memory effort of the kind involved in traditional simultaneous and consecutive interpreting. This paper will deal with the major provocations and difficulties of sight translation by the means of presenting examples taken from the activity of legal translators performing sight translation for public authorities.

Keywords: translation processes, sight translation, interpreting, eye tracking special terminology

1. Introduction

This paper deals with a specific form of simultaneous interpreting called sight translation, where the interpreter reads a text elaborated in a language not understood by the signee of a document and which therefore must be translated for that person. This kind of translation is considered to be a form of simultaneous interpreting because it is an on-line or real-time rendering of a written text in oral form (reading in language B a text written in language A).

2. On the general aspects of simultaneous interpretation

It is believed that simultaneous interpreting has its roots in consecutive interpreting yet there are two major differences between them.

As defined by Mahmoodzadeh 'simultaneous interpreting consists of presenting in the target language; the exact meaning of what is uttered in the source language simultaneously, preserving the tone of the speaker' (Mahmoodzadeh 1992, 231).

The work of simultaneous interpreters is influenced by a wide range of factors that make the work even harder. Unlike consecutive interpreting, the work of the simultaneous interpreter is done “on-line” or “real-time”, therefore the time available to translate and impart the information heard is reduced to a few seconds. Furthermore, the unit of thought does not end and the interpreting has to be performed constantly. Interpreting involves multiple factors and features that should be taken into account, and this is particularly true in simultaneous interpreting. First of all it should be noted that the listening and reproducing of the information takes place simultaneously, this means that the interpreter should be able to do two things at the same time. Thus the focus here is on the attention. Another important feature is that the text or speech which is to be interpreted is semi- finished, being still in process. The meaning of it is reproduced with a partial comprehension according to the context and with the help of self-correction. During the process of interpreting, segmentation of the text takes place; the breaking of it into interpretation units. The focus here is on the so called lag distance, that is, the adequate following distance. It should be noted that there is a high risk of source language interference. This means that the source text does not get deleted immediately, potentially causing lexical or structural interference that leads to ‘false friends’ translations (*faux amis*) and loan translations (*calque*). A good example of ‘false friends’ translation is a restaurant named “Fat al”, situated in downtown Budapest. This funny instance of naming shows that *fat al* does not even get associated with *fatal*, had the proprietors known better, they would probably have changed it for something less premonitory.

The interpreters speaking pace is determined by the source language speaker. Last but not least, it should be noted that in the process of interpreting, limited resources are available. The following resources help in the work of the interpreter: working memory, attention, processing capacity and time. (G. Láng 2002, 163)

The aim of simultaneous interpretation is not to establish equivalency between two languages, but to communicate the meaning of the speech being heard. It is a phenomenon of both cognitive and linguistic interest. It is cognitive because of the character of the information being processed and due to the fact that the task also involves the interpreter’s ability to juggle between several concurrent operations. Its linguistic interest lies in the special character of the performed information processing /the recording of a message heard in one language and uttered in another/ (Anderson 1994, 110).

“From a cognitive perspective simultaneous interpreting is a striking task because of its sheer complexity. Many processes take place simultaneously. New speech input is

presented continuously and the interpreter must comprehend this input and store it in memory. At the same time, earlier segments must be reformulated mentally into the target language and even earlier segments must be articulated” (Christoffels 2006, 325).

Perhaps the most prominent characteristic of simultaneous interpreting is that interpreters must do simultaneously what ordinary language users typically do serially. Interpreters comprehend and produce language at the same time, but in a normal dialogue these take place serially (Christoffels cites Garrod & Pickering 2006, 325). This simultaneity of comprehension and production is likely to be one important reason why interpreting is such a cognitively demanding task. Christoffels also states that another critical aspect of simultaneous interpreting is that interpreters must not only deal with the simultaneity of input and output; they also have to comprehend an utterance in one language yet produce it in another.

Zsuzsa G. Láng mentions that during simultaneous interpreting the ‘reading – comprehension strategies’ have a huge influence on the interpreters work, because they largely rely on their previous respective background knowledge, also they have to identify quickly and correctly the speaker’s intention. Beside these strategies, interpreters mainly use ‘compensational strategies’ to overcome difficulties in interpreting and to be able to start interpreting, or to continue it even in cases where not all the conditions are fulfilled or where difficulties appear (G. Láng 2002, 164)

A primary requirement is that an interpreter must get used to, and learn, the technique of simultaneous listening and speaking. Subsequently they must learn how to work under time pressure (keeping pace, continuous speech, the pursuit of concise expressions, ability of condensation). In the process of interpreting, an important role is the ability to recognize those elements which cause difficulties, and interpreters have to know how they can either prevent their occurrence or simply eliminate them (terminological issues). The lag distance should be continuously adapted to the source language text; it should be reduced in the case of mentioning names, data or enumeration. A very important role is that of the target language text, because that is what the audience will hear. In this case the interpreter has to maintain the correctness of it, ensuring that the information of the source language text will be the same in the target language. Furthermore, they have to be able to correct themselves or, when needed, to compensate the information. Last but not least, the importance of the tools that are at the interpreter’s disposal should be mentioned, though these can only partially assist the work of

the interpreter. These tools are the documentations upon the topic of the speech, terminology, dictionaries and the interpreter cabin with all its accessories. (G. Láng 2002, 166).

3. The Definition of Sight Translation

Sight translation can be defined as the reading of a text by the interpreter from the source language into the target language, simultaneously, thus it can be perceived as a unique process that combines interpreting and translation, the former focusing on oral communication the latter dealing with written communication.

This complex act of interpreting must be performed such that the content of the document can be easily understood by the audience.

Although it is not always considered the best option, it is nowadays one of the most commonly used forms of interpretation in environments such as the offices of notary publics (Statements, Power of Attorney, Declarations, Testaments, etc.), attorneys (Deeds of Foundation, company incorporation procedure, etc.), courtrooms (the reading of a witness's statement or a court ruling) and in some cases social and healthcare institutions (medical documents, records, etc.).

Sight translation transforms a written message into a spoken message without prior reading of the text. This means that the interpreter must perform a *prima vista* interpretation. Sight translation is the spontaneous oral translation of different texts from a foreign language to the interpreter's native language. That is, sight translation involves rendering printed documents orally in the interpreter's native language (Stansfield, 2008).

According to the Guidelines for Healthcare Interpreters sight translation is the oral rendition of text written in one language into another language and is usually done instantaneously. Central to sight translation are the following skills: the ability to comprehend written text in one language (reading skills) and the ability to produce an oral or signed rendition in another language (speaking or speech production skills).¹

Studying the process that goes on when subjects perform sight translation of the material to be interpreted it becomes clear that the added feature of visual exposure to the

¹ SIGHT TRANSLATION AND WRITTEN TRANSLATION Guidelines for Healthcare Interpreters
http://www.ncihc.org/assets/documents/publications/Translation_Guidelines_for_Interpreters_FINAL042709.pdf

message to be interpreted necessarily interferes with a subject's capacity to follow and understand a text elaborated in the source language and to read it in the target language².

When an interpreter is asked to sight translate in an official place, it will likely involve a witness statement or other document written in a language not spoken by the client (the target audience). The official interpreter is asked to read it in the native language of the client to fulfill the condition that is compulsory under the law: every person who signs a document should completely understand the content of the text that is going to be signed.

Sometimes this kind of interpreting is used in court as well: for foreign citizens a document elaborated in Romanian should be read in their native language. Most frequently we speak of a court document that must be read to the accused. It also could be a sentencing order, conditions of probation, etc. It is vital that the court interpreter provide a complete and accurate sight translation of the document so that the accused can understand the conditions imposed by the judge. You may be required to sight translate documents such as information, indictments, peace bonds, probation conditions, conditional and suspended sentences, etc. either in court or after court.

Sight translation is an option for situations in which the meaning of a written document needs to be verbally conveyed at extremely short notice.

One might think sight translation would be perfect for court rooms, notary publics offices, attorneys and other official institutions due to the fact that sight translation quickly gives meaning to foreign documents. However, in practice, sight translation should be utilized only to inform the client / target listener regarding the content of the document.

Sight translation can also be useful in meetings and conferences where an interpreter is already present. For business meetings, asking an on-site interpreter to clarify the occasional written word or phrase is certainly the quickest option.

Yet, in legal settings the precedence of speed over accuracy is not permitted. While sight translation is often used to translate a written legal document that is in a language different from the one being used in court proceedings (and in spite of the fact that it is the quickest method) we must admit that it is far from optimal.

Sight translation may be viable in very limited circumstances, but it is far better to support the oral translation with translated documents elaborated in written form as well. This is highly recommended because in that way the responsibility placed on the official translator

² Sylvie Lambert <https://www.erudit.org/revue/meta/2004/v49/n2/009352ar.pdf>

is not so high. Importantly, the translator's stamp and signature validate that the client has understood the document and its legal effects.

Due to the fact that interpreting and translation are different professions requiring different skill sets, and that they use different resources, in some cases sight translation strips the interpreters of their resources and the interpreter is no longer operating in his or her area of expertise.

Body language and voice intonation is important for the interpreters in accomplishing their tasks; making sure that they are attributing the proper meaning to the wording of the source. When practicing sight translation, these characteristics are obviously lacking.

In some cases while doing sight translation unfamiliar challenges may occur and even the most fluent interpreter could be thrown by a typo that a translator would easily recognize. That is why it is evident that sight translation has to do with both interpretation and with translation and that it requires that sight translator have both set of skills.

4. The comparison of simultaneous interpreting and sight translation

The following table presents the comparative analysis of simultaneous interpreting and sight translation:

No .	Simultaneous interpreting	Sight translation	Different	Identical	Similarities/ discrepancies
1	available time to translate the heard information	available time to translate the read information			both are real-time, yet in the case of Sight Translation there is a longer period of time to interpret the read text
2	the unit of thought does not end	the unit of thought ends	yes		
3	the interpreting is done constantly	the interpreting is done constantly		yes	

4	the listening and the reproduction of the information takes place at the same time	the reading and the reproduction of the information takes place at the same time			other processing procedures must be applied in Sight Translation (following the upcoming segments of the text with the eyes)
5	attention - listening and the reproducing of the information takes place at the same time	attention – reading and reproducing of the information takes place at the same time		yes	similar abilities needed – yet the written text might help the interpreter making a sight interpreting
6	semi-finished text	finished text	yes		
7	segmentation of the text breaking it into interpretation units	segmentation of the text breaking it into reading units			in Sight Translation a kind of simplified grammatical analysis might be performed, while in in Simultaneous interpreting there is no such possibility
8	lag distance	no lag distance	yes		
9	source language interference exists	source language interference is even higher			due to the fact that the interpreter sees the text faux amis/calques are frequent

10	the interpreters speaking pace is determined by the source language speaker	the interpreters have their own rhythm	yes		
11	limited resources	the text may help	yes		
12	the scope is not to establish equivalence between two languages but to communicate the meaning of the speech	the scope is not to establish equivalence between two languages but to communicate the meaning of the speech		yes	
13	several concurrent operations	two concurrent operations	yes		
14	new speech input is presented continuously and the interpreter must comprehend this input and store it in his/her memory	new speech input is presented continuously and the interpreter must comprehend this input but must not store it in his/her memory	yes		
15	compensational strategies to overcome difficulties	compensational strategies are used even more frequently			background knowledge, formerly known information regarding the client or the case

16	target language text in general (in its whole) is very important	information and basic elements of the target text are the most important			In sight interpreting rephrasing the source text in the target text is strictly connected to the former's information (stylistic issues are not so important)

Table 1. Simultaneous interpreting vs. Sight translation

5. Sight translation in Romanian legal settings

Sight interpreting activity in legal settings consists of the interpretation in front of a notary, or of an attorney, or in court offered to some beneficiaries who need to make statements, to prepare mandates, which require the presence of a translator / interpreter. A first step in ensuring a complete set of procedural rights was achieved in March 2010, by adopting the directive which lays down common minimum rules applicable to interpretation and translation in criminal proceedings. This is applied in the proceedings relating to the execution of a European Arrest Warrant.

The right of being assisted by an interpreter

This right is fundamental in exercising the right to a fair trial as recognized by the ECHR. Suspects and wanted persons who do not speak or understand the language of the case must be given the assistance of an interpreter during questioning before the police, during the hearings, including preliminary ones, in other procedural phases (collection of evidence for example) and during the discussions with the solicitor/lawyer related to all these acts. No one may be deprived of this right. In this respect, a verification mechanism is created to allow confirmation that suspects or wanted persons speak and understand the language of the proceedings, or if they need the assistance of an interpreter³.

Article 12

The official language and the right to interpreter

(1) The official language of the criminal trial is Romanian.

³<http://www.wolterskluwer.ro/info/articole/directiva-privind-dreptul-la-interpretare-si-traducere-in-cadrul-procedurilor-penale/>

(2) Romanian citizens belonging to national minorities have the right to express themselves in their mother tongue before the courts, procedural documents being elaborated in Romanian.

(3) Parties and procedural subject that does not speak or understand Romanian language or cannot express themselves shall, free of charge, the opportunity to inspect parts of the dossier, to speak and to draw conclusions in court through an interpreter. In cases where legal aid is compulsory, the suspect or defendant is provided free of charge possibility to communicate through an interpreter, with the lawyer in preparation for the hearing, the introduction of an appeal or any other requests related to the case.

In legal proceedings interpreters and translators authorized by law are used, according to the law⁴.

The opportunity provided to the subjects of criminal trials to inspect parts of the dossier makes it necessary to hire professional interpreters who therefore must do sight interpreting reading them directly in the target language the documents elaborated in Romanian. For instance, sight translation of a Warrant like the following, from Romanian to English, might be necessary:

ORIGINAL ROMANIAN TEXT	SIGHT TRANSLATED TEXT (TRANSCRIPTED BY THE REGISTRAR OF THE COURT)
INSPECTORATUL GENERAL DE POLIȚIE AL CAPITALEI	General Police Inspectorate capital
Nr. cauză: mandat de arestare nr.	No. of the Warrant 41-394-03
41-394-03 emis de Departamentul pentru Cooperarea Judiciară Internațională în Materie Penală	Department for International Judicial Cooperation in Criminal Matters
HOTĂRÂRE	RESOLUTION

⁴ The new Code of Criminal Procedure updated by: Act no. 255/2013 - for the implementation of Act no. 135/2010 on the Criminal Procedure Code and amending and supplementing certain acts which deal with the criminal procedure of 19 July 2013, Official Gazette 515/2013;

cu privire la măsura arestării preventive	regarding a Warrant
Numele:	Name:
John S.	John S.
Data și locul nașterii:	Born on:
Cluj-Napoca, 19.02.1983.	*
Numele mamei:	Maiden name of the mother:
Mary J.	Mary J.
Pașaport:	Passport no.
*	*
Cetățenia: GBR	Citizenship: UK
Domiciliul:	Residence:
România	ROMANIA
În temeiul articolului 73 (alin. 3.) al Codului de Procedură Penală, Autoritatea dispunea arestarea preventivă a numitului.	Under Article 73 (par. 3) of the Code of Criminal Procedure remand to police custody is disposed by the Authority.
În conformitate cu art. 126 (alin. 3) durata arestării preventive nu poate depăși 72 de ore.	In accordance with art. 126 (para. 3) preventive arrest cannot exceed 72 hours.
În conformitate cu art. 126 (alin. 5) numitul a fost luat în arest preventiv la data de 28.04.2010 la orele 16:30, sfârșitul perioadei de arest preventiv fiind: 01.05.2010 orele: 16:30.	In accordance with art. 126 (par. 5) the above mentioned person was taken into custody on 28.04.2010 at 16:30, the end of the period of remand being: 01.05.2010 hours: 4:30 p.m.
Hotărârea va fi înmănată personal lui John S. În conformitate cu art. 195 (alin. 1) împotriva Hotărârii se poate depune plângere în termen	Resolution will be personally handed to John S. In accordance with art. 195 (par. 1) against the resolution complaint can be filed within 8 days

de 8 zile de la comunicare.	from notice.
Plângerea se va depune la organul de urmărire penală.	The complaint will be filed with the prosecuting body.
MOTIVARE	Motivation
Departamentul pentru Cooperarea Judiciară Internațională în Materie Penală a emis mandat de arestare preventivă împotriva numitului John S.	Department for International Judicial Cooperation in Criminal Matters issued arrest warrant against John S.
Motivul arestării preventive este săvârșirea infracțiunii de jaf.	Reason for arrest is the offense of robbery.
Din acest motiv luarea măsurii arestării preventive este necesară și obligatorie.	For this reason preventive arrest is necessary and binding.
Luând în considerare condițiile existente consider, că în scopul desfășurării cu succes a urmării penale, este necesară arestarea preventivă a numitului John S., astfel dispun arestarea preventivă a acestuia.	Considering the present conditions we consider that for the purposes of successful prosecution, it is necessary to remand John S., so we take him in custody.
Elaborat de TRIBUNALUL CLUJ-NAPOCA, SECTIA PENALĂ	Issued by the competent Authority

Table 2. An example of sight translation in Court

The most important elements of the above Warrant that must be translated are the legal measure that is going to be taken against the accused (remand and taking into custody) and the period of the remand. Besides these, the right to a complaint is also very important. Thus this information must be rendered for him in order to give him the chance of a fair trial.

6. Case study

A very important procedure in which interpreters act as sight translators is the incorporation of companies constituted by foreign citizens at the Romanian Trade Register Office.

According to Romanian law, both Romanian and foreign investors (and ventures) are equally treated, benefiting from the same opportunities for setting up business operations in Romania by founding separate legal bodies.

In this procedure the client usually goes to a lawyer who will guide her/him through the foundation process and provides her / him with an authorized interpreter.

The steps of the process:

I. The elaboration of the Deed of Foundation at the Lawyers Office that contains:

1. the shareholders' personal information: full name, place and date of birth, residence and nationality;
2. the general manager responsible for the management and running the company, individuals or legal persons;
3. the company's name and registered office;
4. the nature of the business in which the proposed company will be engaging, specifying the principal field of activity and secondary commercial activities;
5. data regarding the percentage of profits and deficit for each associate/shareholder;
6. the information referring to the subscribed registered capital by each shareholder, the number and nominal worth of shares, the number of shares subscribed to each shareholder for his/her part;

II. Procedures at the Notary Publics Office

1. Fiscal record or a substituting statement made in front of a notary public that refers to the fact that the foreign citizen has a clean fiscal record
2. Specimen signature for the foreign citizen

III. Procedures at the Bank

1. To make the capital deposit
2. Specimen signature

In the first and second steps an interpreter is needed to sight translate the Deed of Foundation, the Statement regarding the fiscal record, the Signature specimen, and the signing and sealing of it with his/her official stamp.

In the third step the presence of an interpreter is only optional; the Bank doesn't require an authorized translator, anyone speaking both the source and the target language may do the translation.

Below are some excerpts from the texts that must be sight translated in this procedure and we will highlight the most important segments that must be rendered to reach a perfect understanding of the legal act and its consequences.

CONTRACT DE SOCIETATE Părțile numite au stabilit că cu scopul promovării obiectivelor lor economice vor constitui o societate comercială în conformitate cu prevederile legii VI/1988. Societatea comercială (SC) va fi o societate pe răspundere limitată (SRL).și va avea denumirea de ***. Art. 1 – Denumirea ***./SOCIETATE PE RĂSPUNDERE LIMITATĂ/ Art. 2 -Prescurtare: ***/ Art. 2 - Sediul societății: *** Art. 3 – Asociații, care întemeiează Societatea sunt următorii:	CHARTER OF THE COMPANY The company was constituted according to the wish of the founders based on Act VI./1988. The name of the company is: ***-, Kereskedelmi-, Vízgazdálkodási Korlátolt felelősségű társaság (Limited liability company). The company has been established in the following conditions. The name of the company: ***Limited liability company) Short name: *** Headquarters: *** The founders are: The subject of activity according to the economical activities' register: According to NACE rev

*** Art. 4 - Obiectul de activitate: 1411-Fabricarea de mașini si echipamente 1412-Reparația de mașini și echipamente 1413-Montarea tehnologică a mașinilor și echipamentelor 1461-Productie de metale feroase Art. 6 - Capitalul social Capitalul social subscris si vărsat al societății este de *** lei, care este în întregime aport în numerar. Aportul la capitalul social se va realiza după cum urmează: asociații se obligă la depunerea sumei de *** HUF în termen de 8 zile de la semnarea prezentului contract. Vor face dovada plății cu document bancar. Asociații se obligă că vor plăti suma restantă de *** în termen de 1 an de la semnarea prezentului contract la sucursala ***. Astfel capitalul social va fi întregit la suma de ***. În cazul în care unul dintre asociați nu îndeplinește obligația de plată a aportului la termenul stabilit, respectiv în cazul întregirii capitalului în termen de 8 zile de la notificarea administratorului, asociatul în	The registered capital: Parties will be obliged to pay ***** HUF on the date of entering this contract, and an other sum of ***** HUF in term of 1 year after the company had been registered at the Commercial Office. The whole sum *** will be paid on the current bank account lead by OTP Bank. If one of the associates does not pay his contribution in due time or in 8 days calculated from the official announcement of the administrator in the case of the completing sum (the second part payment) the respective party can be penalized according to article 128/Act VI./1988. The capital allocation: • Xy • Ab The parties are not obliged but may directly contribute to the activity of the company. If they choose to have direct contribution they will receive remuneration according to the existing agreement. Business shares may be transferred to the members of the company only if the General Assembly agrees. The share of each associate in the incomes and

cauză poate fi sancționat în conformitate cu prevederile art. 128 din Legea VI./1988. 1./ aportul asociatului , 2./ aportul asociatului Asociații în termen de 8 zile de la constituirea societății o să pună jumătate din suma reprezentând capitalul social la dispoziția Societății. Art. 7. - Asociații nu sunt obligați la colaborare dar au drept de colaborare. În caz de colaborare personală ei pot fi indemnizați pe baza Convențiilor concrete. Art. 8. - Cesionarea părților sociale către asociații Societății se face numai cu acordul Adunării Generale. Părțile sociale pot fi divizate numai pe cale succesorală. În cazul în care unul dintre asociați iese din Societate nu are dreptul să ceară părțile sale sociale. Părțile sociale pot fi cesionate și către persoane din afara Societății, dar asociații întotdeauna au drept de preemnțiune. Art. 9 – Venitul care constituie dividend la sfârșitul anului financiar se împarte între asociați în mod egal, partea fiecărui asociat fiind 50% din totalul venitului. Pierderile vor fi suportate de către asociați în mod egal, partea fiecăruia fiind 50% din pierderi. Art. 10 - Organul supreme de conducere	deficits is equal with the percentage of the contribution to the capital allocation (50-50%). The main organ of the leadership is the General Assembly. Its main competences: • Elaboration of balance sheet, division of incomes • Order for payments and fund repayment • Withdrawal of the business shares • Exclusion of a member • Names and recalls the manager/administrator, and settles his level of wage • The fulfillment of the duties of the employer regarding the manager/administrator • The fulfillment of those responsibilities resulting from contracts the value of which is bigger than 25% of the

este Adunarea Generală. Atribuțiile Adunării Generale: • elaborarea bilanțului, divizarea veniturilor • solicitarea plăților aferente și returnarea acestor plăți • suspendarea părții sociale • excluderea unui membru • alegerea administratorului, demiterea sa, stabilirea indemnizației sale • exercitarea dreptului angajatorului față de administrator • asumarea responsabilității în cazul unor activități speciale, sau în cazul unor contracte ale căror valoare depășește 25% din capitalul social, sau în cazul acelor contracte care vor fi încheiate cu asociații societății, administratorul societății, sau rudele acestor persoane, cu excepția cazurilor în care aceste contracte fac parte din activitatea regulată a societății • modificarea contractului de societate • decizie asupra dizolvării, fuzionării, lichidării, transformării societății • cesionarea părții sociale către unul	registered capital, or from those contracts in which the contracting party is a member of the company, or is in kinship with one of the associates • The amendments to the charter of the company • Decides the fusion, liquidation or transformation of the company • Decides the transfer of business shares to an associate • Decides the wages of the managers The General Assembly of the associates is summoned by the calling of all the associates. The invitation must contain the schedule, must name the place and date where the seat will take place. The letter of invitation will be handed at least 15 days before the due date. The General Assembly may take its decisions even if one of the associates is not present, if the respective associate signs a statement regarding the decision, and this statement is registered in the Book of Decisions. The administrator is: • ***

dintre asociați • indemnizația administratorilor Art. 11 -În cazul în care Adunarea Generală dispune plata unor plăți compensatorii, această sumă nu poate fi mai mare decât 50% din întregimea capitalului social. Art. 12 -Adunarea Generală este legal constituită în cazul în care totalitatea părților sociale este reprezentată. Fiecare asociat are 50 de voturi. În cazul egalității de voturi decide votul asociatului mai în vârstă. Adunara generală poate fi convocată de oricare dintre asociați. Invitația se face în scris cu precizarea motivului și scopului ședinței, precum și cu comunicarea ordinii zilei. Invitația se va face în așa fel încât să fie înmănată asociaților cu cel puțin 15 zile înainte de data stabilită pentru adunare. Hotărârea poate fi luată și prin semnarea unei declarații de acceptare a hotărârii, și înregistrarea acesteia în registrul hotărârilor. Art. 13- Administratorul Societății ****. Mandatul său este de 5 ani.	The duration of his mandate is of 5 years. The signature in the name and for the company will be done according the certified signature sample and it will be placed on official papers written by computer or by hand. The administrator declares that he fulfills all the conditions stipulated by Act VI/1988, to have the function of administrator. There are no incompatibilities or excluding conditions. The administrator will receive salary for his activity. The associates may take an advance from the estimated benefit if the other associate agrees. This sum must be repaid before the elaboration of the yearly balance sheet. The administrator is obliged to register the decisions in the Book of Decisions, and he must allow the access of the other associate to the official papers of the Company. The dissolution and liquidation of the company: • if there is no legal successor • if the Commercial Register's Office decides its dissolution • in case of fusion with other companies

Administratorul va semna pentru Societate actele scrise cu mâna sau cu calculatorul, documentele tipărite cu semnătura sa oficială care este identică cu cea de pe specimenul legalizat de semnătură. Administratorul declară că în cazul său nu există incompatibilități cuprinse în art. 3 din Legea VI/1988. Administratorul este îndreptățit la indemnizație pentru activitatea sa. Art. 14 -Unul dintre asociați cu acordul scris al celuilalt asociat poate lua avans din suma care îi va reveni după calcularea veniturilor cu condiția că o va plăti înapoi până la elaborarea balanței anului financiar. Art. 15 -Administratorul este obligat la înregistrarea hotărârilor în Registrul Hotărârilor, și totodată este obligat să asigure accesul celuilalt asociat la actele și documentele societății. Art. 16 -Societatea se desființează în cazul în care se dizolvă fără succesor de drept, precum și în următoarele situații: • dacă ONRC-ul declară societatea desființată • dacă este lichidată • dacă fuzionează cu o altă societate	• in case of transformation of the juridical form In case of dissolution after the repayment of the sums taken from creditors, the remaining patrimony will be shared equally (50-50%). The associates are obliged to keep professional secrets. The regulations of this Charter will be completed with the stipulations of the law regarding commercial companies prescribed by legislation in force (Act VI/1988, Ordinances: 15/1989/II/7, 5/1990/IV/5, 6/1990/IV/5). Undersigned we declare that we have signed this contract after reading it , understanding it and approving its content. Drafted and typed

- dacă se schimbă forma sa juridică

Art. 17 -În cazul desființării după achitarea datoriilor către creditori patrimoniul se va împărți între asociați, partea fiecărui asociat fiind 50%.

Art. 18 -Asociații sunt obligați la păstrarea secretului profesional cu privire la informațiile în a căror posesiune au intrat în cursul desfășurării activităților.

Art. 19 -În chestiunile nereglementate de prezentul contract se vor aplica prevederile Legii VI/1988, cu normele sale de aplicare (de ex. Ordonanța 15/1989, II/7, Ordonanța 5/1990. IV/5, 6/1990. IV/5, etc.)

După ce a m citit și ni s-a explicat textul prezentului act am semnat contractul ca fiind în conformitate cu voința noastră.

Technoredactat și autentificat de
avocat

Table 3. A Sight translated Deed of Foundation (Charter of the Company)

In the above table we can see a text elaborated by a Romanian lawyer and its sight translated version (transcription made based on the audio recording of the interpreter).

The most important segments that must be rendered are: legal form of the company, data referring to the associates and to the capital, data referring to the General Assembly and to the Administrator.

We can see that the text is almost entirely translated with the exception of the subject activity of the company due to the fact that in accordance with the NACE codes included in the source texts, the client himself may read the required information from the English version of the NACE

<u>DECLARATIE</u>	<u>STATEMENT</u>
Subsemnatul **** pe propria răspundere și cunoscând prevederile art. 326 Cod Penal Român cu privire la declarațiile nesincere, declar următoarele: Declar că nu am suferit nici o condamnare penală pentru infracțiuni contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii, gestiune frauduloasă, abuz de încredere, mărturie mincinoasă, infracțiuni de corupție, infracțiuni de fals în înscrisuri, delapidare, înșelăciune, infracțiuni de evaziune fiscală, infracțiuni prevăzute de Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării actelor de terorism, cu modificările și completările ulterioare, pentru infracțiuni prevăzute de Legea 31/1990, legea societăților și îndeplinesc condițiile legale	The undersigned **** on my own behalf and being aware of the provisions of Art. 326 of the Romanian Penal Law regarding false declarations make the following statement: I declare that I have not suffered any criminal conviction for crimes against property through disregard of trust, fraudulent management, breach of trust, perjury, corruption offenses, offenses of forgery of documents, embezzlement, fraud, tax evasion offenses, offenses under Law no. 652/200 for the prevention and control of money laundering as well as on measures to prevent and combat the financing of terrorism, as amended and supplemented, for offenses under Law 31/1990 (the act on companies) and meet the legal requirements set out by the Romanian legislation in force to exercise the representative quality (as a trustee) of the branch

prevăzute de legislația română în vigoare pentru exercitarea calității de reprezentant (împuternicit) al sucursalei ***** Totodata mai declar ca nu am savarsit pe teritoriul Romaniei fapte sanctionate de legile fiscale, financiare, vamale, precum si cele care privesc disciplina financiara, asa cum sunt definite si reglementate in O.G. nr. 75/2001 privind organizarea si functionarea cazierului fiscal aprobat prin Legea nr. 410/2002, indeplinesc conditiile prevazute de legislatia in vigoare pentru detinerea calitatii de reprezentant (împuternicit) al sucursalei ***, cu datele de mai sus. Declar că nu sunt înregistrat fiscal în România, nu am reședința în România și nu am datorii față de Statul Român. Dau prezenta declarație spre a servi la Oficiul Registrului Comerțului. DECLARANT	***** I also declare that I have not committed the acts sanctioned by the laws of Romanian regarding tax, financial issues, customs, and those concerning financial discipline, as defined and regulated in GO no. 75/2001 on the organization and functioning of the fiscal record approved by Law no. 410/2002, thus I fulfill all the conditions stipulated by the legislation in force for being the representative (trustee) of the branch *** (with the above data) I declare that I am not registered for tax in Romania, I am not resident in Romania and I don't have any debts towards the Romanian State. This Statement shall be used at the Trade Register's Office. DECLARANT

Table 4. A Sight translated Statement Regarding Fiscal Record

Table 4. illustrates a model of Statement that is made by a Romanian Notary Public for a foreign citizen who wants to establish a company in the territory of the Romanian state. We can also see, in the right column of the table, the sight translated version (transcription made based the audio recording of the interpreter).

This statement is very important because it ensures that the foreign investor is not a debtor and has not been convicted for serious crimes (terrorism, money laundering), thus the role of the interpreter is very important. He/she must be very precise when he/she presents the content of the statement and must make adequate use of the technical (legal) jargon (crimes against property, disregard of trust, fraudulent management, breach of trust, perjury, corruption offenses, offenses of forgery of documents, embezzlement, fraud, tax evasion

offenses). Another important element that must be rendered for the client is the next segment: 'on my own behalf and being aware of the provisions of Art. 326 of the Romanian Penal Law regarding false declarations make the following statement' as this is the basis for the latter credibility of the whole document.

7. Conclusions

Compared with written translation, which is the written transferring of a document from one language into another, sight translation is the orally presented target language version of a document.

As opposed to interpreting, which is the oral rendering of a speech or presentation from language A to language B, sight translation is the oral rendering of certain documents from language A to language B.

The most important settings for sight translation are: hospitals (medical reports, consent forms), courts (waiver, probation, police reports, warrants, case files and affidavits), public agencies and other official places.

Sight translation is just as difficult as simultaneous interpretation and involves some very complex cognitive processes. The input is written and not spoken but the interpreter still has to process a thought in the source language - and generate the target language version of that thought - while simultaneously processing the next source language thought.

Due to the fact that the text is written, it is more important for the interpreter to focus on the meaning than on the word. Reading comprehension plays a very important role in becoming a professional interpreter who also works as a sight translator. The sight translator must read the information of the source text loudly and enunciate it clearly with proper intonation.

He or she must use adequate terminology, as terminological equivalence is very important in the case of specialized texts (jargon, passive voice, clusters). In some cases paraphrasing might also be used.

BIBLIOGRAPHY:

L. Anderson, English Simultaneous interpretation: Contextual and translation aspects, in S. Lambert & B. Moser-Mercer (Eds.), *Bridging The Gap. Empirical Research in Simultaneous Interpretation*. Amsterdam, Benjamins, 1994 101-120.

I.K. Christoffels, A.M.B. Groot, J. F. Kroll, Memory and language skills in simultaneous interpreting: Expertise and language proficiency, *Journal of Memory and Language*. Volume: 54/2006, 324 – 345.

Zs. G. Láng, *Tolmácsolás felsőfokon: a hivatásos tolmácsok képzéséről*, Scholastica Kiadó, 2002.

S. Lambert, Shared Attention during Sight Translation, Sight Interpretation and Simultaneous Interpretation. *Meta' journal des traducteurs / Meta: Translators' Journal*, vol. 49, no. 2./2004, 294 - 306 (retrieved from: <https://www.erudit.org/revue/meta/2004/v49/n2/009352ar.pdf> on 23.11.2015)

W. Stansfield, *A Practical Guide to Sight Translation of Assessments* By Charles W Stansfield Second Language Testing. Rockville, 2008. (retrieved from: http://txcc.sedl.org/resources/ell_materials/summit_march09/stansfield_translation_draft.pdf 24.11.2015)

WEB SOURCES::

- <http://www.wolterskluwer.ro/info/articole/directiva-privind-dreptul-la-interpretare-si-traducere-in-cadrul-procedurilor-penale/> (accessed on 27.11.2015)
- The new Code of Criminal Procedure updated by: Act no. 255/2013 - for the implementation of Act no. 135/2010 on the Criminal Procedure Code and amending and supplementing certain acts which deal with the criminal procedure of 19 July 2013, Official Gazette 515/2013;
- Sight Translation And Written Translation Guidelines for Healthcare Interpreters (http://www.ncihc.org/assets/documents/publications/Translation_Guidelines_for_Inte_rpreters_FINAL042709.pdf retrieved on 27.11.2015)

A SPECIFIC FEATURE OF COȘBUC'S POETRY: SYNTACTIC SYMMETRY

Radu Drăgulescu

Assist. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: A unique feature of stylistics of Coșbuc syntax consists in symmetry. A sporadically process in Romanian literature, in Coșbuc's poetry we meet absolute syntactic symmetry, the syntactic structure that has in its composition the same units, but inversate. Symmetry can be found within a phrase or, more rarely, within a sentence.

A very common form of symmetry found both in Coșbuc's poetry and in the popular one, where the poet, most certainly, was inspired in this regard is the relative symmetry. The constructs are extremely well done, showing artistry of the poet. Syntactic symmetry is doubled by the semantic one, built by antinomy.

Keywords: syntactic symmetry, George Coșbuc, linguistics, stylistics, expressivity

O particularitate inedită a stilisticii sintaxei lui Coșbuc constă în simetrie¹. Procedeu sporadic în literatura română, în poezia coșbuciană întâlnim simetria sintactică absolută, acea structură sintactică în alcătuirea căreia intră aceleași unități, dar inversate: Al ei suflet e furtună, noapte e gândirea ei (Regina ostrogoților).

Simetria absolută poate fi întâlnită în cadrul unei fraze sau, mai rar, în interiorul unei propoziții. Simetria absolută predicat – subiect – subiect – predicat nu se poate realiza în propoziție, care prin definiție nu poate avea decât un singur predicat. Simetria absolută poate fi numai cuprinsă în interiorul propoziției, făcând parte, alături de alte elemente, din structura acesteia. Ea nu poate constitui, singură, o propoziție.

În lucrarea, Un aspect al sintaxei poetice la Coșbuc: Simetria, autorii oferă un exemplu în acest sens, dar el nu este corect, întrucât nu avem a face cu o simetrie absolută. Simetria se

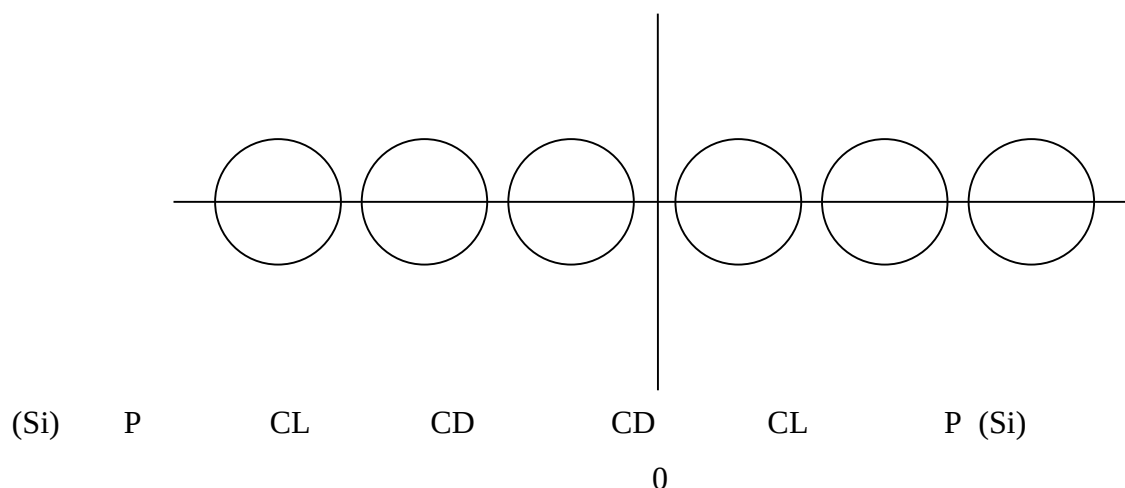
¹ A se vedea și studiul lui T. Vianu, Observații asupra limbii și stilului lui A.I. Odobescu, în Opere, vol.IV, București, Editura Minerva, 1975; G.I. Tohăneanu, Studii de stilistică eminesciană, București, Editura Științifică, 1965; Gh. Manciuc și Silvia Rogobete, Un aspect al sintaxei poetice la Coșbuc: Simetria, în Limbă și literatură, XI, 1966, p. 79-88.

realizează, de această dată, în semantică, simetrică fiind numai poziționarea antonimelor, ca determinante ale unor substantive, față de axa de simetrie:

conj. coord. – subiect – predicat – circumstanțial de mod –
 compl. dir. – atr. adj. – atr. adj. – circumstanțial de loc.

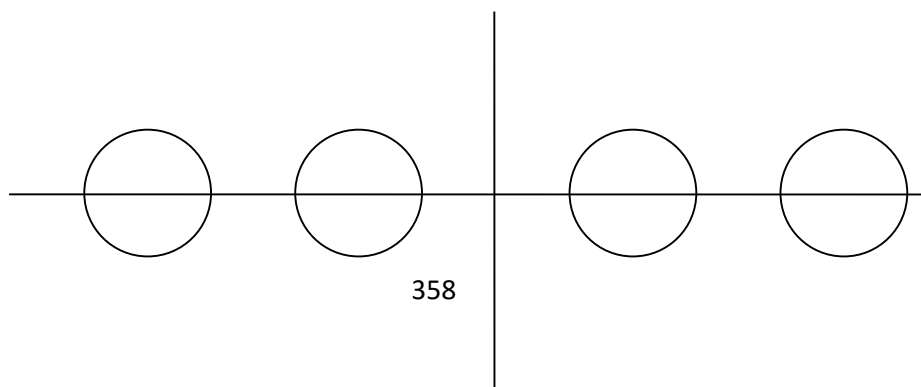
Și ele râdeau scuturând
 Flori albe din negrele plete.
 (Romanță)

În frază, simetria absolută este însă frecvent întâlnită:
 (Și) strânge-n braț pe Fulger, pe Salba-n braț o strânge (Fulger)

(V) strânge -n braț pe Fulger pe Salba -n braț o strânge (V)

În poezia Costea întâlnim următoarea frază, compusă din propoziții eliptice de predicat: Eu în foc, sub cruce tata

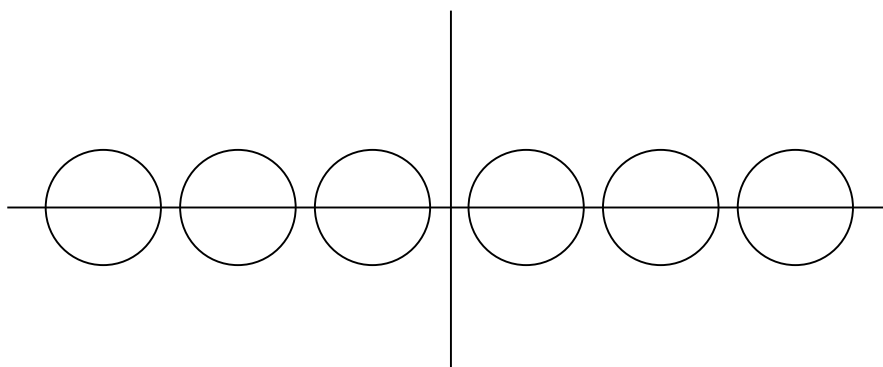

S (P) CL CL (P) S

0

Eu (sunt) în foc sub cruce (este) tata

Fiindcă imită procedeele creației populare, poezia Costea prezintă mai multe simetrii de acest gen: Gândul fulgeră cu zborul, / Dar mai fulger zboară dorul...

0

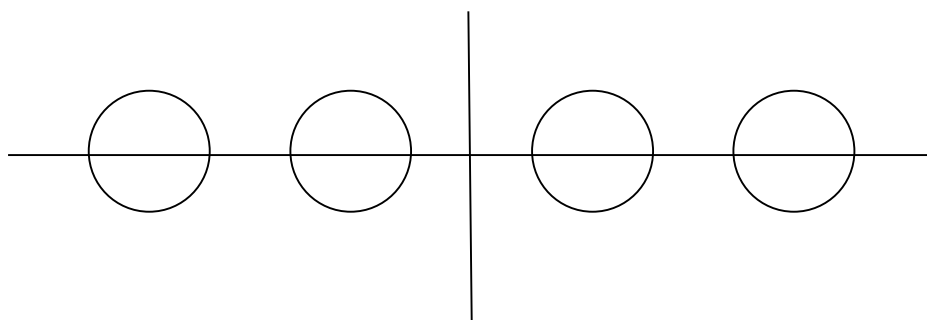
S P CM CM P S

Gândul fulgeră cu zborul (dar)mai fulger zboară dorul

Schimbarea valorii gramaticale la care a recurs poetul conduce la un spor de expresivitate. Verbul fulgeră devine adverb provenit din substantiv, la gradul comparativ de superioritate, iar substantivul zbor va fi transformat în verb.

O altă frază de acest gen aflăm în Tulnic și Lioara:

Să coși a ta cămașe din flori din cruciță,
 Pe margini cu mătășă, cu sârmă la prinsori

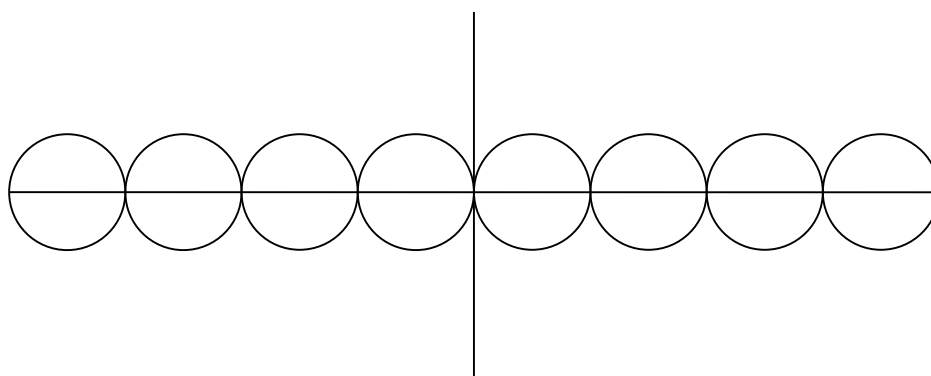
0

CL CInst CInst CL

Pe margini cu mătasă cu sârmă la prinsori

Din acest tip de structuri simetrice decurge paralelismul, o figură de stil sintactică extrem de îndrăgită de Coșbuc. În consecință ea apare foarte frecvent în creația sa:

(Părinții s-ar duce) Să bată câmpi și codri, să bată deal și vale
 (Tulnic și Lioara)

0

P CD conj. CD P CD conj. CD

Să bată câmpi și codri să bată deal și vale

[legionarii romani] Ies grabnici ca furtuna și tari ca răzbunarea

(Jertfele împăcării)

Copila sta-n fereastră, frumoasă cum e luna

Pe buze purtând zâmbet, pe cap purtând cununa

(Fata craiului din cetini)

Ea mergea căpșuni s-adune,

fragi s-adune

(Supțirica din vecini)

Capul foc și gândul pară

(Costea)

Din ochi albaștri de cicoare
Pe sânu-i alb de ghiocel
Curg lacrimi calde-acum!

(Brâul Cosânzenii)

Pe-un larg adânc al mării,
Spre adâncul larg al zării,
Se duc corăbii multe.

(Legenda rândunelei)

Să dorm și eu de-a pururi, să dormi și tu de veci
(Somnul codrilor)

În balada Ceas-rău întâlnim paralelismul sintactic în fiecare dintre cele 17 strofe ale poeziei:

Fata toarce; stând pe prag
Fata toarce;

Nina cântă; cu mult dor
Nina cântă,

Mă-sa vine; lângă ea
Mă-sa vine.

... fata-ngălbenea
Tot mai tare; ea strângea
Tot mai tare
Pumnii săi...

Alteori această figură de stil se poate constitui din construcții mai complexe, implicând un număr crescut de propoziții:

Umplând a lumii goluri, golind a mării plinuri,
Ei mor deplânși de-o gintă și, chiar să moară-n chinuri,
Nici când nu mor întregi!

(Non omnis moriar!)

Să dorm și eu de-a pururi, să dormi și tu de veci
(Somnul codrilor)

Un cuptor e roșul soare
Și cărbune sub picioare
E nisipul
(În miezul verii)

Totuna e dac-ai murit
Flăcău ori moș îngârbovit,
Dar nu-i totuna leu să mori
Ori câne-nlănțuit
(Decebal cătră popor)

Nu-i nimeni drac și nimeni sfânt!
Credința-i val, iubirea vânt
Și viața fum!
(Moartea lui Fulger)

Și-ntrebat-a finii

Și-a-ntrebat vecinii
Și-ntrebat-a frații
Și-a-ntrebat cumnații
(Draga mamei)

O formă a simetriei foarte frecventă atât în poezia coșbuciană, cât și în cea populară,
de unde poetul, mai mult ca sigur, s-a inspirat și în acest sens, este simetria relativă:

De la mișei a smuls averea
Și-a smuls de la tirani puterea
(Ex ossibus ultor!)

0

CI P CD conj. P CI CD
 De la mișei a smuls averea și- a smuls de la tirani puterea

Un alt exemplu elocvent sunt următoarele versuri din Trei, Doamne, și toți trei:

Nădejdea caldă-n el slăbea

Pe cât creștea de rece gândul

Construcția este extrem de bine realizată, dovedind măiestria artistică a poetului. Simetria sintactică este dublată de aceea semantică, realizată dintr-o serie de antinomii:

- a. nădejde (plan psihologic) – gând (plan rațional, psihic)
- b. cald – rece
- c. slăbea - creștea

În Moartea lui Fulger, tot pe baza simetriei relative, se construiește această întrebare retorică: Cum pier mișei, dacă pier / Cei buni așa?

Dacă principiul creativității funcționează în sensul instituirii unui nou sistem de semne, în interiorul, este adevărat, dar în opoziție funcțional-semantică cu sistemul limbii naționale, în strânsă legătură cu recuperarea esenței originare a limbii – de spațiu în care ființa umană intră în comunicare cu lumea – textul se definește prin expresivitate poetică”².

Expresivitatea nu este, în fond, un concept anexat limbajului poetic, ci inherent lui. Expresia poate dobândi în cursul comunicării mai multe valențe. Informația interesează enunțul lingvistic deoarece semnele sunt purtătoare de semnificații. Căutând „îndărătul semnelor motivarea întrebuițării lor în funcție de un conținut de gândire care a impus utilizarea lor”³ observăm că expresivitatea poetică reprezintă o calitate fundamentală a limbajului artistic, subordonată funcției estetice a limbii și manifestată într-un context, „în

² Dumitru Irimia, Introducere în stilistică, Iași, Editura Polirom, 1999, p. 16.

³ Ibidem, p. 7-8.

vederea realizării unui acord, perceput de cititor ca pregnant și desăvârșit, între mijloacele lingvistice individuale și sensul comunicării artistice⁴.

Ladislau Galdi⁵ arată că expresivitatea lingvistică și cea poetică îndeosebi se sprijină pe însușirea semnificantului de a funcționa ca simbol pentru un alt semnificat. Caracterul sugestiv al reprezentării este rezultatul acestei percepții duble ce însoțește fenomenul reprezentat. Și, deoarece simbolul nu este niciodată total arbitrar și vid, alegerea lui adecvată constrânge cunoașterea conceptuală să dea semnificației forma imaginii sugestive”⁶. Prin urmare, expresivitatea poetică constituie nu numai facultatea limbajului de a spori forța de comunicare a cuvântului, „ci însăși această forță realizată în actul armonios al potrivirii celor două laturi ale cuvântului, care fac posibilă reprezentarea profundă și revelatorie a ideii ca imagine, în formele gândite de autor”⁷.

Caragiale⁸, scriitor de geniu, cu un formidabil simț al limbii, hotăra, că întotdeauna cuvântul poate avea un singur loc într-o frază. „Și dacă n-ai știut să-l pui la locul lui, întreaga frază se năruie, ca o clădire în care un singur bloc de piatră a fost așezat rău. Ca să știi să-l așezi, trebuie să cunoști meșteșugul, trebuie să-l înveți, căci în toate meseriile trebuie să începi a fi ucenic, iar nu să încerci să fi deodată meșter”.

În opera lui Coșbuc, strofa dezvoltă complet o idee, fiind din punct de vedere semantic, sintactic și melodic o unitate deplină, cu înțeles de sine stătător. Melodicitatea, simetria, echilibrul sunt pentru George Coșbuc tot atâtea principii ale artei poetice. El nu concepe dezordinea, versul liber, structura amorfă a textului poetic: „Cu mult mai puternic s-a simțit nevoia de a împărți poezia în strofe din cauza melodiei, căci, de obicei, poeziile lirice se cântă. Melodia are o anumită lungime – fraze, cum se numesc în muzică – și ea se repetă. Este deci natural ca versurile cântate să conțină o idee întreagă pe care s-o isprăvească deodată cu melodia, și să înceapă altă idee deodată cu repetarea melodiei. De aceea trebuie ca și strofa să aibă anumită lungime – de-acı s-a născut trebuința ca toate strofele să fie la fel de lungi. În rimă, poezia, ca lucru de artă, trebuie să impună prin regularitatea formelor, prin ritmul proporțiilor singuraticilor părți, de-acı urmează că strofele au să fie întru totul construite la fel, precum la fel sunt coloanele într-un templu. Același număr de versuri, același

⁴ Ibidem, p. 10.

⁵ Ladislau Galdi, *Introducere în stilistica literară a limbii române*, București, Editura Minerva, 1976, p.13.

⁶ Ștefan Munteanu, *Stil și expresivitate poetică*, București, Editura Științifică, 1972, p. 118.

⁷ Ibidem, p. 120.

⁸ C. Săteanu, *Mușchetarii Literaturii Române Moderne*, Iași, Poezia Bună, 1939, p. 26.

fel de rime și la fel așezate. Poetul, întrucât nu e silit de felul poeziei, de materialul pe care-l tratează, face strofele după placul lui, însă toate identice”⁹.

Preocupat mereu de forma perfectă a poeziilor sale, Coșbuc, deși pare a nesocoti conținutul, realizează prin mijloacele prozodice a adevărată artă a exprimării, obținând valențe stilistice și sensibilizând cititorul prin meșteșugul aranjării versurilor în strofe și a rimelor în versuri.

Preocuparea pentru varietatea ritmică și strofică trădează sensibilitatea autorului și corespunde unor necesități interioare¹⁰. Poetul, salvând forma perfectă, sacrifică ideile și conținutul poeziilor. Sintaxa coșbuciană se îngrijește mai degrabă de o dispunere grafică ornamentală decât de transmiterea unei idei.

BIBLIOGRAFIE:

Adam, Jean-Michel, *Lingvistică textuală. Introducere în analiza textuală a discursurilor*, traducere de Corina Iftimia, Iași, Institutul European, 2008.

Bruns, Gerald, L., *The material of Poetry. Sketches for a Philosophical Poetics*, Athens, Georgia, University of Georgia Press, 2005.

Coșbuc, George, Mss. Academiei, 2925, f. 224, verso, apud Paul Cornea, *Forme strofice în poezia lui George Coșbuc*, în *Limba română XVI*, 1967, nr.2, martie - aprilie.

Cureton, Richard. A Temporal Theory of Poetic Syntax
<http://www2.bc.edu/~richarad/lcb/wip/rc2.html>

Galdi, Ladislau, *Introducere în stilistica literară a limbii române*, București, Editura Minerva, 1976.

Irimia, Dumitru, *Introducere în stilistică*, Iași, Editura Polirom, 1999.

Jakobson, Roman, *Poetică și stilistică*, în *Probleme de stilistică*, București, 1966.

Katz, Seth, R., The Poetic Use of Sentence Fragments
<http://www.eiu.edu/~ipaweb/pipa/volume/katz.htm>

Manciu, Gh. Silvia Rogobete, *Un aspect al sintaxei poetice la Coșbuc: Simetria*, în *Limbă și literatură*, XI, 1966, p. 79-88.

Munteanu, Ștefan, *Stil și expresivitate poetică*, București, Editura Științifică, 1972.

Săteanu, C., *Mușchetarii Literaturii Române Moderne*, Iași, *Poezia Bună*, 1939.

⁹ George Coșbuc, Mss. Academiei, 2925, f. 224, verso, apud Paul Cornea, *Forme strofice în poezia lui George Coșbuc*, în *Limba română XVI*, 1967, nr.2, martie - aprilie, p. 142.

¹⁰ Octav Șuluțiu, *Introducere în poezia lui George Coșbuc*, București, Editura Minerva, 1970, p. 177.

Șuluțiu, Octav, Introducere în poezia lui George Coșbuc, București, Editura Minerva, 1970.

Tohăneanu, G. I., Studii de stilistică eminesciană, București, Editura Științifică, 1965.

Vianu, Tudor, Observații asupra limbii și stilului lui A.I. Odobescu, în Opere, vol.IV, București, Editura Minerva, 1975.

Victor, Lucien, Grammaire et Poésie, 2007 <http://semen.revues.org/5953#tocto1n4>.

THE SEMANTIC FIELD OF THE WORD “MONEY”

Corina Mihaela Geană

Assist., PhD, University of Craiova

Abstract: Our research aims at focusing on the word money and its semantic field. In the English language, this word has developed rich lexical-semantic fields and has become part of numerous phraseological units. Moreover, the word money can also be found in economics, various verbal collocations, different derivatives or compounds and less in politics, botany or zoology.

Keywords: semantics, economics, phraseology, derivation, compounding.

In “Money and the Mechanisms of Exchange”, William Stanley Jevons¹ (Jevons 2009: 260) referred to the word money in terms of four functions: a “medium of exchange”, a “common measure of value” (or “unit of account”), a “standard of value” (or “standard of deferred payment”) and a “store of value”.

Regarding the etymology of this word, it comes from the Old French word *monnaie*, meaning money, coin, currency; change, being first attested in the middle of the 13th century. The word in Modern French is *monnaie*. The French word has its origin in the Latin word *moneta* – place for coining money, mint; coined money, money, coinage -, which, in its turn, comes from *Moneta*, a title or surname of the Roman goddess Juno, in or near whose temple money was coined. The word may also derive from the Latin word *monere*, meaning remind, advise, warn, instruct, with the sense of “admonishing goddess” or the Greek word *moneres*, meaning alone, unique.

We can identify three types of money:

¹ Jevons, William Stanley, XVI: Representative Money. Money and the Mechanism of Exchange, 1875, Retrieved 2009-06-28

1. fiat money, that is “any money declared by a government to be legal tender”² (Montgomery 1917) Almost all modern monetary systems are based on fiat money.

2. commodity money, which was used in the past and which was in the form of gold or silver coins. Commodity money is any “money whose value comes from a commodity of which it is made. Commodity money consists of objects that have value in themselves as well as value in their use as money.”³ (O’Sullivan, Sheffrin 2003: 246)

3. representative money, which refers to “a claim on a commodity, for example gold certificates or silver certificates”⁴ (Steiner 1941: 30)

In this article we will focus on the semantic field of the word money, by the medium of different expressions, phrases, verbal collocations, derivatives or compounds, economic terms and less in zoology or in botany.

Being a word which is first of all connected with the economic domain, money can be found in numerous economic phrases:

- cheap / easy money = money obtained with a minimum effort; fraudulent money;
- client’s money = money paid by a customer to a commercial agent involved in a contract layout;
- idle money = unused money, liquid assets;
- money act = financial act;
- money agent = banker;
- money at call and short notice = deposits at call and at notice;
- money broker = currency stockbroker, currency exchange broker, currency bill broker;
- money capital = monetary capital, monetary assets;
- money center = monetary center;
- money center bank (synonym: money market bank) = (American English) a bank situated in one of the major financial centers of the world (for instance, New York, Chicago, San Francisco, Los Angeles, London, Paris, Tokyo);
- money changer = exchange broker; usurer;
- money changing = agiotage, currency speculation;
- money economy = monetary economy;

² Montgomery, Rollins, Money and Investments, George Routledge & Sons, 1917: “Fiat Money. Money which a government declares shall be accepted as legal tender at its face value.”

³ O’Sullivan, Arthur; Steven, M., Sheffrin, Economics: Principles in action, Upper Saddle River, New Jersey 07458: Pearson Prentice Hall, 2003, p. 246

⁴ Steiner, William Howard, Money and Banking, H. Holt and company, 1941, p. 30

- money exchange = currency exchange office;
- money expansion multiplier (American English) = mandatory resources multiplier;
- money income = nominal earnings;
- money incomes = monetary resources;
- money insurance = cash insurance;
- money interest = pecuniary interest;
- money issuing = monetary issue;
- money lent and lodged = assets granted together with loans and taken as bank deposits;
- money letter = money order, postal order;
- money loan = in cash loan;
- money management = portfolio management;
- money market = monetary market;
- money market certificate (American English) = deposit certificate;
- money market deposit account (American English) = National thrift account;
- money market fund (American English) = mutual fund on the monetary market that invests in deposit certificates and current liabilities;
- money market rates = rates of interest on the monetary market;
- money market securities = short-term securities;
- money multiplier = monetary multiplier;
- money of account = account circulating medium;
- money office = pay office, pay desk;
- money-off coupon = value coupon;
- money on account = credit, assets;
- money on deposit = money on hand;
- money pressure = idle money crisis;
- money purchase plan = purchasing programme of a retiring pension annual installment based on allowances;
- money rate of interest = nominal interest;
- money rate of return = nominal rate of return unadjusted to the inflation effects;
- money squeeze = impecuniosity, money scarcity;
- money stock / money supply = monetary mass;
- money structure = fiscal structure;

- money supply control = monetary mass control; 1
- money transmission service = currency clearing service;
- money value = nominal value;
- money vertical spread = price unfolding;
- representative money = standard gold banknote;
- risk money = reserve currency;
- treasury money = treasury cash, which are not convertible and which are issued by a central institution;
- world money = international money (any coin or exchange instrument, commonly accepted in the international transactions' clearing).

The word money can also be found in various verbal collocations, among which we can mention the following:

- not to have got one's money's worth = to bring one's goods to a wrong market;
- to bank money = to deposit money in a bank;
- to be in straits for money = to have reduced finances;
- to be out of money = to be down on one's uppers, to be broke;
- to be pushed for money = to have financial difficulties;
- to borrow money = to take money on loan;
- to cash a money order = to collect a draft;
- to circulate money = to issue money;
- to change money = to exchange money;
- to coin money = to mint money; to obtain wealth very quickly;
- to counterfeit money = to utter false coin;
- to deposit money = to consign money;
- to drain somebody of all his money = to extort money from somebody;
- to drink one's money away = to go through one's money due to drinking;
- to earn / make money = to rake in money;
- to extort money = to squeeze money;
- to get good value for one's money = to get good merchandise that is worth the money;
- to have plenty / lots of money; to roll / wallow in money, to be made of money = to have much money;
- to have money put by / to lay money by = to save money;

- to inherit money = to come into money;
- to launder money = to introduce on the market a sum of money

which is derived from some illegal activities;

- to lay out one's money profitably = to invest one's money profitably;
- to lie out of one's money = not to lay a finger on one's money;
- to lend money = to loan money;
- to lodge money with somebody = to leave some money to

somebody's trust;

- to make away with the money = to get away with the money;
- to make money / big money / pots of money = to earn great sums of

money;

- to make out a money order = to issue a draft / postal order;
- to marry money = to get married for reasons of wealth;
- to play for money = to gamble;
- to put up / raise money = to obtain / procure money;
- to refund / return money = to pay back / reimburse money;
- to rid somebody of his money = to relieve somebody of his cash;
- to save money = to put aside money;
- to send a money order = to remit a postal order;
- to set aside money = to salt away money;
- to squander / throw away / fritter away money = to waste money / to

splash / toss one's money about;

- to take money with both hands = to have an itching palm;
- to throw good money after bad = to increase the damage in an

attempt to remediate it;

- to tie up money = to invest money;
- to withdraw money = to recall money;

The linguistic domain of the expressions and phrases is one of the most comprehensive of all. In this respect, we have made out a list in order to bring out a great number of phraseological expressions based on the word money. Here are some examples:

- a pile / pot of money = lots of money;
- down with the / your money = put the money on the table;
- free with one's money / money burns a hole in his pocket = spender,

squanderer;

- hard up for money / pinched / pushed / pressed for money = out of

cash;

- made of money / worth a mint of money = rolling in wealth;
- money comes first = money is on the first place;
- money for old age = money put aside for the moment when a person

reaches his / her old age;

- money for travelling expenses = money to be spent during one's

journey;

- money goes to charity = money used for good works / charitable

actions;

- money in a bank = money kept in a banking deposit;
- money in mind = to think constantly about money;
- money on tuition = money for studies;
- money out the window = money down the drain; money thrown

away;

- money difficulty = embarrassment;
- money expenditure = consumption;
- money laundering = the recycling of dirty money;
- money launders = the ones who launders dirty money;
- money laundry = the recycling of dirty money;
- money matters = financial means;
- money never smells = money has no smell;
- money problems = financial difficulties;
- money saving page = a home page for those who want to save

money;

- never mind the money = do not mind the expenses;
- pin money = pocket money;
- pressed for money = hard up for cash;
- short on money = out of cash;
- soft money (American English) = paper currency;
- so much money to the bad = to be in the red with so much money;
- that's the way the money goes = that is how the money is spent;

- there's no money in it = this business isn't worth two pence;
- your money or your life = you must give me your money, otherwise

I'll kill you.

The compound words based on the word money are less numerous:

- money-box = thrift box;
- money chest = safe deposit, strong box;
- money-grubber = greedy, avaricious; someone who is obsessed with

making as much money as possible;

- money-grubbing = graspingness, avarice;
- money-lender = extortioner;
- money maker = a person who earns much money;
- money-making = remunerative (adjective); profit, return (noun);
- money order = postal order.

As far as derivatives are concerned, money can be found in the following words:

- moneyed or monied (adjectival suffix –ed) = having a great deal of money, rich, wealthy. Both words have fallen out of use, although the spelling moneyed is the most preferred form nowadays. We also can encounter the expressions moneyed classes (= the wealthy people) or moneyed corporation (= bank, insurance company) – in the American English;

- moneyer (noun suffix –er) = a person who creates money or mints it; a coin maker; a banker;

- moneyless (adjectival suffix –less) = having no money.

In politics, we find the expression money bill (= appropriation bill), while, as a judicial term, we can encounter the phrase liquidated money demand (= allowance bill).

In zoology, we meet the combination money spider / money spinner (= a small red spider). It is called in this way as it is popularly supposed to indicate that the person upon whom it crawls will be fortunate in money matters. Money spider / money spinner also designates an extortioner, a money lender.

Finally, in botany, we find the word moneywort (= a European and

North American creeping primulaceous plant, *Lysimachia nummularia*, with round leaves and yellow flowers).

In conclusion, we have referred to the semantic field of the word money in order to compare the lexical structure of different states of this word within the English language. Our research has followed a few linguistic approaches: etymology, semantics, phraseology, verbal collocation, word formation, by the medium of which we have tried to highlight the linguistic profile of the word money in the English language.

BIBLIOGRAPHY:

Bantaș, Andrei, Gheorghioiu, Andreea, Levițchi, Leon, Dicționar frazeologic român-englez, Teora Publishing House, Bucharest, 1993

Dumitrescu, Dan, Dicționar economic englez-român de termeni bancari, bursieri și de asigurări, Akademos Art Publishing House, Bucharest, 2008

Hulban, Horia, Dicționar englez-român de expresii și locuțiuni, Polirom Publishing House, Iași, 2007

Jevons, William Stanley, XVI: Representative Money. Money and the Mechanism of Exchange, 1875, Retrieved 2009-06-28

Montgomery, Rollins, Money and Investments, George Routledge & Sons, 1917

O'Sullivan, Arthur; Steven, M., Sheffrin, Economics: Principles in action, Upper Saddle River, New Jersey 07458: Pearson Prentice Hall, 2003

Pârlog, Hortensia, Teleagă, Maria (coord.), Polirom Publishing House, Iași, 2000

Popa, Ioan Lucian, Dicționar englez-român de termeni folosiți în afaceri, din domeniul economic, financiar-bancar și comercial, Institutul European, Iași, 2006

Steiner, William Howard, Money and Banking, H. Holt and company, 1941

LINGUISTIC CONSIDERATIONS ON ROMANIAN PHYTONIMS CREATED WITH THE TERM „DRAC” (DEVIL)

Radu Drăgulescu

Assist. Prof., PhD, ”Lucian Blaga” University of Sibiu

Abstract: Our paper aims an inventory, an interpretation and a statistical analysis of the Romanian phytonims created with the term „drac” (devil) and how it is reflected in our ethnobotany. This term designates usually a pure evil male entity, and by extrapolation it may appoint a sinner or a cruel man. For a long time taboo phenomenon was a rich source of expressivity, people inventing and using substitutes of this designation, fearing invoking evil. Lately funny names are used and over time they may indicate a playful, tricky, clever man.

Keywords: drac, devil, Romanian phytonimy, linguistic imaginary, connotation, denotation

La baza analizei noastre stă colaborarea noastră cu Constantin Drăgulescu, *Dicționarul explicativ al fitonimelor românești*¹ care completează substanțial *Dicționarul* lui Borza², ce cuprinde pe lângă câteva mii de nume de plante maghiare, săsești, germane, franțuzești, engleze, rusești, ucraineene, sârbești, bulgărești, turcești, 10.906 nume românești de plante pentru 2.095 specii. Prin publicarea *Dicționarului explicativ al fitonimelor românești*, Constantin Drăgulescu a ridicat numărul numelor românești de plante cunoscute la 21.839 fitonime cunoscute până în prezent, fitonime care aparțin unui număr de 3.227 specii de plante indigene și exotice, spontane (sălbatic) și cultivate. La acestea se adaugă 3.070 nume de soiuri și 612 termeni care desemnează de părți (organe) de plante. Astfel fitonimia românească, cunoscută în momentul de față, însumează 25.521 de termeni.

Între fitonimele românești am identificat un număr de 69 care sunt create cu ajutorul termenului „drac” cf. gr. drákon „drac”, lat. draco „dragon, balaur, șarpe”. Ele sunt enumerate

¹ Constantin Drăgulescu, *Dicționarul explicativ al fitonimelor românești*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2010 (în reeditare cu adăugiri și revizuirii).

² Al. Borza, *Dicționar etnobotanic*, București, Editura Academiei R.S.R., 1968.

mai jos, alfabetic, precizând la fiecare denumirea științifică și pot fi grupate, din punct de vedere lingvistic, în cel puțin cinci categorii.

Doar șapte denumiri sunt concentrate într-un termen unic: *dracă*, *dracena*, *dracilă*, *dracon*, *drăcoiacă*, *drăcușor*, *îndrăcită*.

Celelalte se compun din doi sau mai mulți termeni. Dintre acestea, unul singur prezintă configurația substantiv în nominativ + altul în acuzativ (un atribut substantival prepozițional): *mușcat de drac* (cu sensul de mușcătură, așa cum se și numește planta în alte zone: *mușcatul dracului*).

Cele mai multe (59) s-au format prin compunerea a două substantive, primul la nominativ, al doilea cu valoare de atribut genitival: *ardeiul dracului*, *barba dracului*, *buretele dracului*, *buruiiana dracului*, *busuiocul dracului*, *capul dracului*, *cașul dracului*, *căcatul dracului*, *călcâiul dracului*, *căruța dracului*, *cânepa dracului*, *chica dracului*, *cimpoiul dracului*, *coada dracului*, *coasta dracului*, *copilul dracului*, *cornul dracului*, *dintele dracului*, *fasolea dracului*, *floarea dracului*, *ghiara (sic!) dracului*, *hățul dracului*, *hribul dracului*, *iarba dracului*, *pielea dracului*, *mărul dracului*, *mătasea dracului*, *mușcata dracului*, *mușcatul dracului*, *napul dracului*, *ochiul dracului*, *opinca dracului*, *orzul dracului*, *ochiul dracului*, *pana dracului*, *părul dracului*, *pita (pcita) dracului*, *pipa dracului*, *pitacul dracului*, *pomul dracului*, *pula dracului*, *pușca dracului*, *puța dracului*, *rușinea dracului*, *sacaua dracului*, *salata dracului*, *salba dracului*, *sângele dracului*, *scaiul dracului*, *scara dracului*, *scârna dracului*, *scuipatul dracului*, *spasul dracului*, *spata dracului*, *spinele (spinul) dracului*, *spînța dracului*, *tămâia dracului*, *tortul dracului*, *tutunul dracului*.

Nu am identificat nici un fitonim în alcătuirea căruia să fie asociate un substantiv în nominativ și un adjectiv cu funcție de atribut, care să evidențieze calitatea: *drăcos*, *îndrăcit* ș.a.

Trei fitonime sunt realizate prin compunere dezvoltată, indicând habitatul plantelor: *mușcatul dracului de câmp*, *mușcatul dracului de pădure*, *scaiul dracului de munte*. Acești termeni nu au fost analizați separat, întrucât se numără printre speciile numite generic *mușcatul dracului* și *scaiul dracului*.

Unele fitonime compuse se dovedesc a fi (cvasi)pleonastice, precum *spinele dracului* cf. sl. drači „mărăcine” (*Eryngium campestre*).

Ardeiul dracului (*Polygonum hydropiper*): ardei < a arde, cu sensul a pișca (< lat. ardere), redând gustul iute al fructelor unor soiuri ale speciei *Capsicum annuum*, considerat al

dracului (drac cf. gr. drákon „drac”, lat. draco „dragon, balaur, șarpe”) din cauza gustului foarte iute.

Barba dracului (*Cuscuta epithymum*): planta arată ca o barbă (< lat. barba) încâlcită și pentru că parazitează alte plante i s-a spus „a dracului”; francezii îi spun barbe de moine „barba călugărului”;

Buretele dracului (*Boletus satanas*): posibil calc după numele științific;

Buruiana dracului (*Bromus secalinus*, *Echinops sphaerocephalus*, *Nicotiana tabacum*): specii considerate drăcești, prima fiindcă este o buruiană care invadează semănăturile, a doua fiindcă înțeapă (aici am putea avea influența sl. drači „mărăcine”), iar a treia este tutunul, „născocit de drac” în opinia oamenilor din popor;

Busuiocul dracului (*Galinsoga parviflora*): numit astfel fiindcă este o buruiană foarte răspândită în culturi, dând de furcă oamenilor precum dracul. Germanii îi spun și ei Teufelskraut „buruiana dracului”;

Capul dracului (*Dracocephalum austriacum*, *Trifolium pratense*), **capul dragonului** (*Dracocephalum austriacum*, *Dracocephalum moldavicum*), conține substantivul cap, plantele având inflorescențe ori fructe mai mult sau mai puțin rotunde, capituliforme. Fitonimul capul dracului în cazul speciei *Dracocephalum austriacum* este un pseudocalc după numele genului (gr. drákon „balaur” și kephalé „cap”, aluzie la aspectul florii). Capul dragonului este un calc după nume străin, căci în multe limbi fitonimele au aceeași semnificație, dată de aspectul florilor ca un cap, ca o gură de balaur sau dragon. Inflorescențele de trifoi sunt numite și ele capul dracului și capul popii (< sl. popŭ) conform unei mistici și mitologii populare.

Cașul dracului (specie neidentificată a cărei rădăcină s-a folosit contra durerilor de măsele, C. Drăgulescu a determinat-o cu siguranță ca fiind *Ononis spinosa*), < caș, considerat ca derivând din lat. caseus „brânză” dar există și v.ind. k(a)șu „aliment, caș”. *Ononis spinosa* este cașul dracului fiindcă are spini puternici (cf. i.-e. *dara-k- „a agăța, a sfâșia”, din care v.ind. daraka „care rupe, care sfâșie, care deșiră” și rom. darac, bg., scr. darak, ngr. taráki, tc. tarak, darak „unealtă cu dinți pentru scărmanat și pieptănat lâna, cânepa, inul” dar și sl. drači „mărăcine”).

Căcatul dracului (*Ferula asa-foetida*): subst. căcat „fecale” < lat. cacatus (dar a căca poate fi prelatin, existând, pe lângă lat. caco, cacare și gr. kakkaó, irl. caccaim, rus. kakatj, macedorom. cac, din rad. i.-e. *kakka „a (se) căca”). Plantele au miros neplăcut, evidențiat și în numele științific al primei specii (*foetida* „fetidă”). Posibil să existe legende care să explice

de ce tocmai fecalele dracului, dar după părerea noastră avem a face cu un calc după germ. Teufelsdreck „căcatul dracului”.

Călcâiul dracului (*Menyanthes trifoliata*): planta are rizomul ca un călcâi (< lat. calcaneum).

Căruța dracului (*Eryngium campestre*, *Salsola kali*): fitonimul denumește două specii care în faza de diseminare se desprind de sol și sunt rostogolite de vânt - în alte locuri se numesc (și) scaiul vântului, rostogol, tăvăluc (germanii spun unor specii de *Salsola Steppenläufer* „alergătorul stepei”). Căruța ar putea proveni din lat. *carrucia (carruca) cf. lat. carrus „car”, dar putem raporta termenul și la un radical din aceeași temă cu v.ind. kar „a merge, a mișca, a conduce”. Substantivul drac este aici o etimologie populară fie după sl. drači „mărăcine”, fie după un termen prelatin apropiat v.ind. daraka „care rupe, care sfâșie, care deșiră” (cf. și rom. darac „scărmănătoare”). Plantele acestea, ca și Dracila (*Berberis vulgaris*, *Lycium barbarum*, *Xanthium spinosum*) și Draca (*Paliurus spina-christi*, *Xanthium spinosum*) agață, sau sfâșie. Am putea presupune, fiind vorba de plante spinoase, că, de fapt, căruța a fost inițial car(u)sa, fitonimul putând fi celtic, ca toponimul celtic Carsium, din rad. i.-e. *(s)ker-, ca și rom. cârșie „colț de piatră, stâncă” ori din rad. *kel-a- „a lovi, a tăia, a spinteca, a rupe”. Potrivit pentru cele două specii de mai sus este și rad. i.-e. *(s)ker- „a sălta, a se învârti” din care avem în rom. cărășel, numele unui dans popular cu mișcări vioaie, poate și călușer (dans care inițial a putut purta numele cărușer). *Salsola kali* se mai numește și săricică, sărigea de la terenurile sărăturoase pe care crește, dar poate și sub influența verbului a sări. *Eryngium campestre* are și numele sperioasă, fugaci, schin care fuge și salata dracului, ultimul fitonim având sens peiorativ ori cuvântul salată derivă din verbul a sălta. E posibil ca și denumirea dacică a acestei plante, sikupnux (sikupnex) să aibă aceeași semnificație, căci i.-e. *k'ik „a sălta, a sări”³.

Cânepa dracului (*Cuscuta spp*, *Lycium barbarum*): se consideră că vine dintr-un presupus lat. *canapa, *canepa (din care și it. canapa), dar mai plauzibil este să comparăm fitonimul românesc cu v.ind. kanapa „cânepă”, însemnând, probabil, ca și v.ind. çana (planta textilă *Crotalaria juncea*) > ind. kenna, janapa, ganja și shana. Arabii au coresp. kannab, qinnab (asemănător sumer. kunibu) din care gr. cánnabis (la Herodot) și numele științific *Cannabis*. A. Walde (și alții) consideră numele plantei de origine scitică. Plantele poartă

³ Constantin Drăgulescu, Radu Drăgulescu, Contribuții la cunoașterea limbii geto-dacilor. Denumirile dacice de plante, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2000.

această denumire a se asemana cu aceasta, pentru că au aspect de fire sau fiindcă în spini rămân peri din blana animalelor.

Chica dracului (specie neidentificată, în opinia lui C. Drăgulescu posibil să fie *Cuscuta spp.*), < chică „părul capului, plete” (< sl. kyka, scr. kika).

Cimpoiul dracului (*Lasiosphera gigantea*) < rom. cimpoi „instrument muzical de suflat” (> magh. csimpolya). Avem a face cu o ciupercă umflată ca un cimpoi, motiv pentru care mai este numită și burduș (< rom. burduf). Termenul cimpoi poate fi comparat din punct de vedere fonematic, dar și semantic, cu rom. țimbal(e), țambal (< lat. cymbalum). Putem presupune evoluția dintr-un lat. *centipollium (< lat. centipellium) „stomac al rumegătoarelor”. Considerăm însă că, mai curând, termenul cimpoi provine dintr-o temă comună cu ciump „ciot, ciut”, ciumpăn „trunchi retezat, buștean”, ci(u)mpav „ciuntit, retezat” (it./ven. ciompo „ciung”, ciampa „șchiop”), cu referire la tuburile („cioturile”) instrumentului. Legătura o sugerează celălalt nume al cimpoiului, gaidă și faptul că pentru termenul craci avem sinonimele gaide sau gaibe. Altfel spus cimpoiul ar fi putut fi numit astfel după tuburile („cracii”) conectați la burduf (un fluier sau carafă, hangul mare și hangul mic). Explicația ar fi valabilă și pentru instrumentul chilian și perunez sampoña, asemănător naiului. Cimpoi și sampoña sunt în legătură cu gr. symphone, lat. symphonia, it. zampogna. În credința populară un astfel de „cimpoi”, apărut peste noapte în iarbă, nu putea fi decât al dracului.

Coadă dracului (*Potentilla anserina*, *Potentilla reptans*): plantele sunt numite astfel din cauza stolonilor cu care se întind/răspândesc „ca dracu” ori sunt ca niște sfori ale dracului; în cazul speciei *Potentilla anserina* poate fi vorba și de o etimologie populară după numele coada racului.

Coasta dracului, coasta vrăjmașului (*Asparagus officinalis*) < coastă (< lat. costa), drac, vrăjmaș (< vrajbă < sl. vražda), aici tot cu sensul drac, diavol. Fitonimul redă fie morfologia și culoarea lăstarilor tineri cărnoși și alburii, fie a rizomului orizontal prevăzut cu multe rădăcini cilindrice mai mult sau mai puțin paralele comparate cu coastele prinse de șira spinării (a se vedea și spata dracului).

Copilul dracului (*Phallus impudicus*) < autohtonul copil⁴: miconim dat unei ciuperci caracterizate prin multe nume depreciative și pornografice datorită aspectului ei de penis și a mirosului neplăcut.

⁴ I. I. Russu, Etnogeneza românilor, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981.

Cornul dracului (*Aruncus vulgaris*): din corn „excreșcență frontală (cu vârful ascuțit) a unor animale” (cf. lat. cornus, după M. Vinereanu subst. corn este prelatin, din rad. i.-e. *kṛn- „corn”). Fitonimul, cu multă imaginație, ar putea reda morfologia inflorescenței sau provine dintr-o confuzie cu altă plantă, probabil *Lycopodium clavatum*, care se numește ca și *Aruncus vulgaris*, cornățel și coada alor de vânt.

Dintele dracului (*Bidens* spp., *Polygonum hydropiper*), < dinte (< lat. dens,- ntis, v.ind. danta). *Bidens* spp. au bulbili, fructe sau semințe dentiforme ori cu dințișori. *Polygonum hydropiper* are frunzele asemenea unor canini de câine. Bulgarii și sârbii și croații au pentru *Tribulus terrestris* și *Bidens tripartitus* numele babini zăbi „dinții babei”). *Polygonum hydropiper* se numește dintele dracului mai degrabă pentru că pișcă sau „mușcă ca dracu”.

Dracă (*Paliurus spina-christi*, *Xanthium spinosum*) (a se vedea dracilă)

Dracena, dracenă (1) (*Dracaena* spp.): din numele științific *Dracaena* (femininul lat. draco „balaur, șarpe” < gr. drákon) din care germ. Drachenbaum, Schlangenlilie, fr. dragonnier, engl. dragon tree ș.a.

Dracenă (2) (*Berberis vulgaris*): în loc de dracilă.

Dracilă (*Berberis vulgaris*, *Lycium barbarum*, *Onopordon acanthium*, *Xanthium spinosum*), **dracilă japoneză** (*Berberis thunbergii*), **dracină, dragină** (*Berberis vulgaris*), **dracă** (*Paliurus spina-christi*, *Xanthium spinosum*), **drăcoaică** (?*Paliurus spina-christi*): plantele fiind toate spinoase, fitonimele înglobează tema i.-e. *dara-k- „a agăța, a sfâșia”, din care v.ind. daraka „care rupe, care sfâșie, care deșiră” și rom. darac „unealtă cu dinți pentru scărmanat și pieptănat lâna, cânepa, inul” (cf. și bg., scr. darak, ngr. taráki, tc. tarak, darak), dreglă „ragilă, razilă, perie pentru lână” și sl. drači (inclusiv bg. draka) „măracine”, din care se consideră că vin fitonimele românești (a se vedea și căruța dracului). Puetm reconsitui și un i.-e. *dhregh- „plantă spinoasă”, la care, pe lângă fitonimele românești și slave, aparține și v.ind. drākša „ghimpe”, v.irl. draigen (*Prunus spinosa*), gallo-rom. dragenos „spin”. După M. Vinereanu fitonimul dracilă este de origine traco-dacă. Fitonimul drăcoaică pentru *Paliurus spina-christi* este semnalat din Hudești (jud. Botoșani), unde, în opinia lui C. Drăgulescu, arbustul nu poate exista, fiind un element termofil. Posibil ca informatoarea de la care am cules denumirea, să o cunoască, poate și planta, de la cineva din sudul țării. Subliniem că și bulgarii spun arbustului *Paliurus spina-christi* draka.

Dracon (*Artemisia dracunculus*): și germanii îi spun Dragon, francezii dragon, italienii *Dragone*, adaptări după numele științific, respectiv lat. dracunculus (diminutiv al lat. draco „balaur, șarpe”). Planta n-are nimic comun cu șarpele, numele dracunculus dându-i-se

prin adaptarea arab tharchûn (la Clusius tragum vulgare, la Mattioli dragoncellus, la Tabernaemontanus Drakonkraut). În engleză specia se numește tarragon (rom. tarhon).

Drăcoaică (*Geranium palustre*, ?*Paliurus spina-christi*) (a se vedea dracilă),

Drăcușor (*Anthurus archeri*) (a se vedea hribul dracului)

Fasola/Fasolea dracului (*Aristolochia clematidis*, *Crotalaria retusa*): din ngr. fasóli și lat. phaseolus (din care și sl. fasol'), ambele din gr. pháselos "luntre" (aluzie la forma fructului), cu originea în rad. i.-e. *bhak'ā a dat, pe de o parte v.gr. phacós „linte” pe de alta v.gr. phasiolos „fasole”, ultimul fitonim provenit dintr-o limbă satem, poate tracă). Și macedoromânii și meglenoromânii spun speciilor de *Phaseolus* făsule, făsul'iū, albanezii fasule, bulgarii fasuli, sârbii și sârbo-croații fasul', rușii fasol', grecii fasoli, fasuli, turcii fasulia etc. Plantele care nu au păstăi tipice ori au păstăi necomestibile (chiar toxice) au fost considerate ale dracului. *Crotalaria retusa* este numită de englezi devil bean, probabil, fiindcă are păstăile negre.

Floarea dracului (?*Knautia* spp.) (a se vedea mușcatul dracului): din lat. floris, florem.

Ghiara dracului (*Harpagophytum procumbens*, *Phyteuma tetramerum* și spp.) < autohtonul gheară⁵. Poporul a asemuit florile, frunzele sau fructele plantelor cu ghearele dracului. *Harpagophytum procumbens* se numește și în germană Teufelskralle și în engl. devil's claw (numele românesc fiind un calc după acestea). Germanii spun și speciilor de *Phyteuma* Teufelskralle, iar maghiarii varju köröm „gheara ciorii”.

Hățul dracului (*Clematis vitalba*): din hăț „frâu, curelele/funiile cu care se conduce calul” (cf. interj. haț și verbul a înhăța „a apuca, a prinde”); eventual metateză după germ. zuhalten „a ține direcția”, v.germ. ziohan, germ. ziehen „a trage” (germ. Zügel pentru hăț). Conform unei legende curpenul (căci despre el este vorba) a apărut dintr-un hăț dăruit unui țăran de către diavol, hăț pe care săteanul l-a aruncat la marginea unei păduri.

Hribul dracului (*Boletus satanas*?) < ucr. hryb, ceh., slov. hřib (*Boletus*), rus. grib(î) „burete”. Cu siguranță și aici (ca și în cazul fitonimelor ciupercă, ciuciuleți ș.a.) avem semnificația din sfera „ridicătură, cocoasă, moț”, cf. sl. chribŭ, gŭrbŭ „spinare”, bg. găr̀b, scr. grbica „cocoasă”, rom. găr̀bă „spinare”, găr̀bov „cocoșat” (tema *gerbh-, *grebh- a rad. i.-e. *ger- „a îndoi, a încovoia”). Miconimul hrib, ca și lat. boletus, s-a extins și la alte specii de ciuperci, ajungând să însemne „burete”. Ciuperca este toxică.

⁵ I. I. Russu, Etnogeneza românilor, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981.

Iarba dracului (*Agropyron repens*, *Chelidonium majus*, *Cuscuta* spp., *Datura stramonium*, *Nicotiana tabacum*): iarbă din lat. herba. plantele sunt considerate ale dracului fiindcă sunt toxice (*Chelidonium majus*, *Datura stramonium*, *Nicotiana tabacum*) sau parazite (*Cuscuta*); despre *Nicotiana tabacum* (tutun) circulă mai multe legende care explică numele (ar fost oferită omului de către diavol).

Îndrăcită (*Eryngium campestre*): acest scai când se usucă se rostogolește (când bate vântul), „parcă ar avea pe dracu-n el”. Și aici avem, de fapt, o etimologie populară după sl. drači „mărăcine” (a se vedea dracilă).

Măr pielea dracului (*Malus* spp.) < lat. melus, lat. pellem: denumește un soi de mere cu coaja tare.

Mărul dracului (*Citrullus colocynthis*), se deosebește de **mărul diavolului** (*Datura stramonium*). Numele se referă, în cele mai multe cazuri, la fructele plantelor. Fructele de *Citrullus colocynthis* sunt ale dracului, deoarece sunt, fie foarte amare, fie toxice.

Mătasea dracului (*Cuscuta epithymum*, *Cuscuta trifolii* < mătase (<lat. metaxa < gr. métaxa), plantele (unele dintre ele alge) având talul sau tulpina subțire (și lucios/lucioasă) ca firul de mătase. Germanii au și ei pentru *Cuscuta* fitonimele Seide, Siden, Hexesid ș.a. Din cauză că specia *Cuscuta trifolii* parazitează trifoiul, mâncat de iepuri, a fost botezată și mătasea iepurelui. Și *Cuscuta epithymum* parazitează trifoiul și a fost numită ca atare. Specii de *Cuscuta* au fost numite mătasea dracului fiindcă fac rău culturilor (mai ales de trifoi, lucernă), „strică ca dracu”.

Mușcat de drac (*Scabiosa lucida*) (a se vedea mușcatul dracului).

Mușcata dracului (*Knautia arvensis*, *Scabiosa atropurpurea*, *Scabiosa ochroleuca*) (a se vedea mușcatul dracului).

Mușcatul dracului (*Knautia* spp., *Scabiosa* spp., *Succisa pratensis*), **mușcatul dracului de câmp** (*Knautia arvensis*), **mușcatul dracului de pădure** (numit și *Păduroiacă*) (*Knautia dipsacifolia*) < autohtonul a mușca⁶, cu referire la rizomul scurt de *Succisa* care pare retezat (*Succisa* vine din lat. succidere „a tăia, a reteza”) sau ros/mușcat, în imaginația populară, de drac. Mai toate popoarele europene numesc plantele (și îndeosebi *Succisa pratensis*) mușcatul dracului fiindcă în lat. med. circula fitonimul morsus diabli, din care germ. Teufelsabbiss, fr. mors du diable, engl. devil's bit scabious, magh. ördög harapta fű, pol. drjakiew etc.

⁶ I.I. Russu, Etnogeneza românilor, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981.

Napul dracului (*Bryonia alba*). Specia *Bryonia alba* este toxică și are în sol rădăcină tuberizată, napiformă.

Ochiul dracului (*Knautia arvensis*, *Knautia dumetorum*)

Opinca dracului (*Ononis arvensis*): florile sunt asemănătoare unor mici opinci (opincă < bg. opinka, opinăk, rus. opanka din sl. opînŭkŭ „încălțăminte”).

Orzul dracului (*Hordeum murinum*) cf. lat. hordeum, pers. arzan. Orzul dracului are sensul orz nefolositor omului.

Oul dracului (*Phallus impudicus*) < lat. ovum (a se vedea copilul dracului).

Pana dracului (*Matteuccia struthiopteris*): ferigă cu frunzele ca niște pene, crescute buchete, are două feluri de frunze, asimilatoare de culoare verde și sporifere de culoare negricioasă („ca dracul”).

Părul dracului (*Nardus stricta*): Planta este o pacoste în pajiști, se întinde rapid, are (mai ales spre sfârșitul verii) o culoare palidă, gălbuie. Se numește și pârlac (diavol).

Pcita dracului (*Luzula campestris*): a se vedea pita dracului.

Pipa dracului (*Lycoperdon spp.*): la maturitate ciuperca pune în libertate pulberi de spori cafenii asemănați cu fumul scos de o pipă (cf. magh., ceh., pol. , ital. pipa „lulea”) care, nefiind făcută de om, nu poate fi decât a dracului (a se vedea și pușca dracului). Maghiarii au și ei pentru aceste ciuperci numele ördögpipa „pipa dracului”. Și *Aristolochia clematitis* se numește pipa dracului deoarece floarea are forma unei lulele.

Pita dracului (*Luzula campestris*): cuvântul pită „pâine; plăcintă” considerăm că este foarte vechi ca și v.ind. pita „pâine”, având o largă răspândire (macedorom. și meglenorom. pită, calabr. pitta, ngr. pita, tc. pite, alb. pitë, bg., scr., magh. pita ș.a.). Plantele au fructe și frunze, tulpini, receptacule comestibile, hrănitoare ca și pâinea. Aceste „pite” sunt mâncate mai ales de către copii, dar nu constituie un aliment de calitate. În consecință li s-a adăugat fitonimelor un substantiv cu valoare de atribut genitival care evidențiază acest fapt: babii, ciorii, cucului, dracului, furnicii, păsării, porcului etc.

Pitacul dracului (*Disciotis venosa*): cu înțelesul „banul dracului”, ciuperca având formă de disc sau de pitac „monedă veche de 5 bani”.

Pomul dracului (*Crataegus monogyna*), se numește așa fiindcă are spini și, un prelatin termen din tema i.-e. *dara-k- „a agăța, a sfășia”, ori sl. dračŭ „mărăcină”, a devenit, prin etimologie populară, drac (a se vedea și dracilă).

Pula dracului (*Asarum europaeum*) < pulă „penis” (cf. lat. pulla, lat. pullus „pui”; de comparat cu fitonimele rom. pasăre, cocoșel; și în dialectul mdrilen există subst. pola cu

semnificația „penis” și „pui de găină”; M. Vinereanu compară termenul românesc cu frig. ballion, gr. phallos „penis”). Florile speciei *Asarum europaeum* amintesc omului din popor de penisul dracului (în special datorită culorii).

Pușca dracului (*Bovista nigrescens*, *Dianthus carthusianorum*, *Lasiosphaera gigantea*, *Mycenastrum corium*, *Phyteuma tetramerum*): subst. pușcă „armă de foc” (cf. rus., bg. puška, pol. puszka, alb. puškë, magh. puska) are originea, susținem noi, în rad. i.-e. *peuk' - „a înțepa” (istrorom. pusia, pușe „pușcă”), iar fitonimele redau, unele, tocmai sensul radicalului indo-european (din care tema sl. pušik- și rom. pișc-), iar altele termenul derivat „pușcă”. Poate și subst. pușche(a) „veziculă dureroasă/înțepătoare pe limbă” derivă din rad. i.-e. *peuk' - „a înțepa” și nu din lat. pustula. Frunzele speciilor de *Dianthus* înțepă, de unde și numele neghină, neghinele, iar *Phyteuma* are flori ca niște gheare (a se vedea ghiara dracului). De altfel, termenul drac din unele fitonime are, cum spuneam, înțelesul „spin” (ca sl. drači). Ciupercile *Bovista nigrescens*, *Lasiosphaera gigantea*, *Mycenastrum corium* (numite, primele două, și de sârbo-croații puș, pușa) „pușcă” la maturitate eliberând pulberea de spori, o ciudățenie care i-a determinat pe săteni să le considere ale dracului. Speciile de *Dianthus* și *Lychnis viscaria* au fructe capsule mici care, și ele, crapă la maturitate dar nu atât de spectaculos încât să fi sugerat numele de mai sus. Credem că termenul pușcă din denumirile speciilor de *Dianthus* a putut să apară din analogia dintre dacorom. caranfilă, macedorom. carafilă „garoafă” și macedorom. carofilă „pușcă”. Sau, în cazul acestor specii, avem a face cu o etimologie populară după un termen cu semantica gr. pyxis, germ. Buchse, Büchse „cutie”, rom. pixă „cutie, pușculiță”, și lat. capsella „cutiuță” (cu referire la morfologia fructului). Tot aici se încadrează și fitonimul **pușcăne** (*Prunus insititia*), pom spinos/înțepător cu corespondentele corcoduș, scolduș, goldan. Sârbii și croații au pentru speciile de *Geranium*, cu fructe ca niște ciocuri înțepătoare, fitonimul puskava.

Puța dracului (*Capsicum annuum* var. *longum*): subst. puță „organ genital” (de comparat cu lat. praeputium „prepuț”, poate dintr-un lat. *putium „mic” ori din vb. a puți, cf. lat. putire ori termen prelatin dat fiind v.ind. puccha „penis, coadă”, puți „împuțit, putoare” din rad. i.-e. *putós „vulvă”). Albanezii au și ei termenul poc „vulvă”, maghiarii pics, polonezii și cehii pica „vulvă”, iar sârbo-croații puca „puță”. Majoritatea speciilor au organe (corpuri de fructificație, spice sporifere, inflorescențe, fructe) care seamănă cu un penis, câteva au aspectul sau culoarea vulvei ori au miros neplăcut.

Rușinea dracului (*Capsicum annuum* var. *longum*), din adj. roș, roșu (cf. lat. *russus*, *roseus* „roșu” sau **rosinus* „trandafiriu”) din care, de altfel, derivă și subst. rușine (din vb. a roși). (a se vedea puța dracului).

Sacaua dracului (*Artemisia dracunculus*): ar putea însemna „verdeața dracului” rad. i.-e. **k'ēko-* „verdeață, nutreț, plantă verde comestibilă”, în care drac este o etimologie populară după lat. *dracunculus* (a se vedea dracon).

Salata dracului (*Eryngium campestre*) drac sub influența sl. drači „mărăcine”, specia fiind spinoasă; numai dracul ar putea mânca această plantă ca salată.

Salba dracului (*Rhamnus frangula* actualmente *Frangula alnus*). Numele ar fi fost mai potrivit speciei *Rhamnus cathartica* fiindcă are spini (cf. sl. drači „mărăcine”).

Sângele dracului (*Dracena draco*), < sânge (cf. lat. **sanguem* < lat. *sanguis*). Rășina (medicinală) roșietică de *Dracena draco* este numită și sânge de nouă frați prin calchierea numelui turcesc *iki kardaş ganî*. A fost asemuită și cu sângele închegat al dracului ori al zmeului (cf. sl. zmiî „balaure”);. De fapt numele rom. sângele dracului este traducerea lat. *livr. sanguis draconis*, germ. *Drachenblut*, fr. *sang de dragon*, engl. *dragon's blood*.

Scaiul dracului (*Carlina acaulis*, *Centaurea calcitrapa*, *Eryngium campestre*, *Eryngium maritimum*), **scaiul dracului de munte** (*Carlina acaulis*): fitonime pleonastice dacă ținem seama de faptul că sl. drači „mărăcine”. Scaiete poate fi o variantă a fitonimului scai din rad. i.-e. **skel-* „a tăia” ori un termen din rad. i.-e. **(s)khai-t-* „a înțepa, a împunge”; dacii aveau pentru un scai (*Dipsacus laciniatus*) numele *skithe* și *skiare*; amintim aici și ornitonimele *scatiu*, *scatiaș*, *sca(i)ete* (*Carduelis spinus*), *scă(i)ecior*, *scăițar*, *scăier*, *scăișor*, *pasărea scaiului* (*Carduelis carduelis*), care desemnează păsări ce se hrănesc cu fructele scaieților.

Scara dracului (*Cirsium furiens*): pentru o plantă cu țepi atât de puternici presupunem că fitonimul are înțelesul de „scaiul dracului” ori „scai-mărăcine” (cf. sl. drači „mărăcine”), termenul scară fiind o etimologie populară din scai ori dintr-un cuvânt provenit din rad. i.-e. **sker-* „a tăia”, din care, probabil și istrorom. *scare*, scoare „foarfece”. Cu multă imaginație, totuși, am putea compara planta ori frunzele ei penat-lobate cu o scară.

Scârna dracului (rășina plantei *Ferula asa-foetida*): scârână „căcat” (din sl. *skvrŕna* „poluare”) (a se vedea căcatul dracului).

Scuipatul dracului (*Russula emetica*) < a scuipa (cf. lat. **scupire* < lat. *conspuere* din rad. i.-e. **(s)piēu-* „a scuipa”; M. Vinereanu consideră verbul a scuipa prelatin), aluzie la spuma care apare uneori pe *Cardamine pratensis*, produsă de larvele insectei *Aphrophora*

spumaria. Germanii au pentru plantă nume cu aceeași semnificație. Ciuperca *Russula emetica* este o ciupercă toxică, cu gust pișcător, apărută, în credința populară pe locul în care a scuipat dracul.

Spasul dracului (*Dryopteris filix-mas*, *Dryopteris spinulosa*, *Phyllitis scolopendrium*, *Polypodium vulgare*): din spas „parte a țesăturii nerulată încă pe sul” (< lat. spatium), cu înțelesul „țesătura dracului” ori din spată (a se vedea spata dracului). Nu excludem nici posibilitatea să avem a face cu o etimologie populară după tema *supas-, cf. rad. i.-e. *suep-, „a azvârli, a arunca”, aici cu înțelesurile de „a se șupi, a se năpusti, a năvăli” dat fiind corespondentul năvalnic.

Spata dracului (*Dryopteris filix-mas*, *Dryopteris spinulosa*, *Matteuccia struthipteris*, *Phyllitis scolopendrium*, *Polystichum lobatum*, *Pteridium aquilinum*): ferigi cu frunze asemănătoare spatei (cf. lat. spatha, gr. spáthe; după M. Vinereanu traco-dac) războiului de țesut. Desigur, cu astfel de spate nu poate țese decât dracul.

Spinele dracului, spinul dracului (*Eryngium campestre*) < lat. spinus. Are aculei înțepători.

Spința dracului (*Eryngium campestre*) a se vedea spinele dracului.

Tămâia dracului (*Nicotiana tabacum*) este numită în glumă așa (căci, în popor se spune că dracul „tămâiază” cu tutun).

Tortul dracului (*Cuscuta spp.*) < tort „fir tors” (< lat. tortus < lat. torquere „a întoarce”; există și v.ind. tark „a întoarce”, tarku, tarkuta „fus”; M. Vinereanu consideră verbul a toarce de origine traco-illirică) specii parazite ale diferitor plante (cimbrișor, in, mazărice, plop, salcie, trifoi, urzică ș.a.) ale căror tulpini sunt ca niște fire. Un astfel de „tort” ciudat era considerat ca fiind al dracului. Germanii îl numesc și ei Teufelszwirn.

Tutunul dracului (*Lobelia tupa*) < tc. tütün. *Lobelia tupa* poartă numele german Teufels-Tabak și englez devil's tobacco, cel românesc fiind un calc.

Dumitru Bejan⁷ arată că în fitonimia românească, din domeniul ființelos supra- (sau sub) naturale, ireale, termenul *drac* este constituentul lexical cel mai frecvent în formarea denumirilor populare românești de plante. Din păcate, autorul nu prezintă nicio dovadă în acest sens. De asemenea, face precizarea, cum că uneori e mai greu de explicat care este semnificația cuvântului *drac*. Din analiza noastră reiese, că plantele se numesc astfel, în

⁷ Dumitru Bejan, Nume românești de plante, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1991, p. 97.

primul rând, datorită aspectului lor, cu rare excepții, neplăcut sau pentru că au un miros neplăcut. Urmează, ca număr, denumirile provenite din calcuri sau etimologii populare, apoi speciile necomestibile. Ultimele două locuri sunt ocupate de fitonimele plantelor parazitare și cele ale căror explicații sunt de natură mitologică, religioasă etc.

Astfel obținem următorul tablou⁸:

Plante necomestibile	Plante parazitare, dăunătoare semănăturilor	Plante denumite astfel după aspect, plante cu miros neplăcut sau spini	Calc lingvistic sau etimologie populară	Explicație mitologică, religioasă sau de altă natură
<i>Ardeiul dracului</i>	<i>Barba dracului</i>	<i>Buruiana dracului</i>	<i>Buretele dracului</i>	<i>Buruiana dracului</i>
<i>Fasolea dracului</i>	<i>Buruiana dracului</i>	<i>Capul dracului</i>	<i>Capul dracului</i>	<i>Hățul dracului</i>
<i>Floarea dracului</i>	<i>Busuiocul dracului</i>	<i>Cașul dracului</i>	<i>Căcatul dracului</i>	<i>Iarba dracului</i>
<i>Hribul dracului</i>	<i>Coada dracului</i>	<i>Căcatul dracului</i>	<i>Coada dracului</i>	<i>Pielea dracului,</i>
<i>Iarba dracului</i>	<i>Părul dracului</i>	<i>Călcâiul dracului</i>	<i>Dracena</i>	<i>Tămâia dracului</i>
<i>Mărul dracului</i>	<i>Tortul dracului</i>	<i>Cimpoiul dracului</i>	<i>Dracon</i>	
<i>Mătasea dracului</i>		<i>Căruța dracului</i>	<i>Drăcoiacă</i>	
<i>Napul dracului</i>		<i>Cânepa dracului</i>	<i>Ghiara dracului</i>	
<i>Orzul dracului</i>		<i>Chica dracului</i>	<i>Îndrăcită</i>	
<i>Scuipatul dracului</i>		<i>Coasta dracului</i>	<i>Sacaua dracului</i>	
		<i>Copilul dracului</i>	<i>Sângele dracului</i>	
		<i>Cornul dracului</i>	<i>Spasul dracului</i>	
		<i>Dintele dracului</i>	<i>Tutunul dracului</i>	
		<i>Dracilă</i>		
		<i>Drăcușor</i>		
		<i>Hățul dracului</i>		
		<i>Hribul dracului</i>		
		<i>Îndrăcită</i>		

⁸ În cazurile în care unele fitonime pot avea mai multe explicații, le-am notat de mai multe ori în coloanele corespunzătoare.

		<i>Mușcat de drac</i>		
		<i>Mușcata dracului</i>		
		<i>Mușcatul dracului</i>		
		<i>Opinca dracului</i>		
		<i>Ochiul dracului</i>		
		<i>Oul dracului</i>		
		<i>Pana dracului</i>		
		<i>Pcita (pita) dracului</i>		
		<i>Pipa dracului</i>		
		<i>Pitacul dracului</i>		
		<i>Pomul dracului</i>		
		<i>Pula dracului</i>		
		<i>Pușca dracului</i>		
		<i>Puța dracului</i>		
		<i>Rușinea dracului</i>		
		<i>Salata dracului</i>		
		<i>Salba dracului</i>		
		<i>Scaiul dracului</i>		
		<i>Scara dracului</i>		
		<i>Scârna dracului</i>		
		<i>Scuipatul dracului</i>		
		<i>Spasul dracului</i>		
		<i>Spata dracului</i>		
		<i>Spinele (spinul) dracului</i>		
		<i>Spința dracului</i>		
		<i>Tortul dracului</i>		

Cu siguranță, în denumirile populare românești de plante, etimonul latin al termenului drac nu este reprezentat în sensul său propriu. Oamenii din popor au trecut lexemul prin filtrul religios (nu neapărat creștin) sau mitologic. Informatorii noștri nu îl asociază pe diavol cu șarpele, nici măcar cu referire la episodul păcatului original, constituentul lexical al

fitonimelor analizate exprimând cu precădere atribute neplăcute, necurate, nefirești sau dăunătoare omului.

BIBLIOGRAFIE:

Barițiu, Gh., *Vocabulariu de numele plantelor transilvane, românesc, latinesc (după sistema lui Linné), nemțesc și unguresc*, în *Calendariu pentru poporul român pe anul 1858*, 23-25 și pe anul 1858, 15-32, Brașov.

Bejan, Dumitru, *Nume românești de plante*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1991.

Berinde. A., S. Lugojan, *Contribuții la cunoașterea limbii dacilor*, Timișoara, Editura Facla, 1984.

Borza, Al., *Dicționar etnobotanic*, București, Editura Academiei R.S.R., 1968.

Brâncuș, Gr., *Vocabularul autohton al limbii române*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983.

Chivu, Gheorghe, *Dictionarium Valachico-Latinum. Primul dicționar al limbii române*, studiu introductiv, ediție, indici și glosar de Gh. Chivu, Editura Academiei, București, 2008.

Chivu, Gheorghe, *Nume de plante în Dictionarium valachico-latinum, în Limba română. Controverse, delimitări, noi ipoteze, Actele celui de al 9-lea Colocviu al Catedrei de limba română*, I, Editura Universității din București, 2010, p. 333-340.

Drăgulescu, Constantin, *Dicționarul explicativ al fitonimelor românești*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2010.

Drăgulescu, Constantin, Radu Drăgulescu, *Contribuții la cunoașterea limbii geto-dacilor. Denumirile dacice de plante*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2000.

Florea Marian, Simion, *Botanica poporană română*, vol. I-III, Suceava, Editura Mușatinii, 2008 – 2010.

Hasdeu, B.P., *Etymologicum Magnum Romaniae*, București, 1894.

Russu, I.I., *Etnogeneza românilor*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981.

Vinereanu, M., *Dicționarul etimologic al limbii române pe baza cercetărilor de indo-europenistică*, București, Editura Alcor Edimpex, ed. a 2-a, 2009.

CENSORED VS. UNCENSORED: THE RELIGIOUS ELEMENT(S) IN SOME ENGLISH TO ROMANIAN LITERARY TRANSLATIONS

Ana-Maria Păcleanu

PhD Student, "Dunărea de Jos" University of Galați

*Abstract: Exerting power through censorship has always been common practise. Like all forms of arts, literature can contain elements that might make it controversial in certain political or social contexts hence the existence of pre-communist, communist and post-communist Romanian variants of the same literary texts. The present article consists in a brief comparative analysis carried out with the purpose of identifying norms at work when translating words and structures referring to religious elements before, during and after communism. Therefore, we shall establish the extent to which the political context influenced the translation process and determined linguistic choices in the target versions of W.S. Maugham's *The Painted Veil* and D.H. Lawrence's *The Plumed Serpent*.*

Keywords: censorial measures, literary texts, religion, translation, norms.

It is known that power and censorship work hand in glove inasmuch as the latter is one of the techniques of exerting power and it enables the former, in particular in politics, to remove elements that do not fit the ideology. In history, especially during communism in Romania, this removal was done by using the three forms of interdiction described by Foucault: "affirmer que ca n'est par permis, empecher que ca soit dit, nier que ca existe" (Foucault in Müller, 2008: 7). The first two forms are the most common. The criteria for censoring are the materialisation of the first, whereas the second measure consists in the very banning. Purging, cleansing, seizing, removing, burning etc. – these are just some of the actions mentioned and described by historians and scholars who studied the phenomenon of censorship exercised by the communist regime, especially in the cultural environment – i.e. the removal of published matters (books, newspapers, magazines) or the banning of films, theatrical productions etc. (see Petcu 1999, Caravia 2000, Corobca 2011 and 2014, Dobre 2015 etc.). Since the definitions and classifications of censorship provided in course of time imply eliminating elements that do not conform with the rules or norms valid at a certain

moment, this might be considered the umbrella term used for referring to the repression exercised on the intellectuals' products in communist Romania by the state and could entail all the aforementioned damaging actions. The censorial measures were enforced by several institutions like: the Ministry of Propaganda (that later became the Ministry of Arts and Information), The General Administration of Press and Publications, Police etc.

Despite it being undertaken constantly in the cultural field, the varying intensity of censorship corresponded to the fluctuation between repression and the so-called liberalism that characterised the very regime. Nevertheless, the dominant line of behaviour was to avoid or even discard (by means of more or less harsh measures) any element that was subversive, controversial or anti-communist and to adapt everything, first to the Soviet-like communist ideology and then to an excessive so-called nationalist regime with Ceausescu as the main figure to be praised and obeyed. Books of all kinds became the main targets for the censors and their actions, i.e. purging the libraries, antique shops and book shops by seizing and banning or destroying publications that might have been 'controversial' because of their content or author.

Between 1945-1949, the massive destruction of books (ranging from scientific to literary texts) started with the 1945 Law (included in Art. 16 of the 1944 Armistice Convention) signed by the king. The purging process was based on the criteria provided in the brochures (that later became tomes) issued in 1945, 1946 and 1948: "Publicațiile scoase din circulație până la 1 august 1945" (The publications removed from circulation until the 1st of August 1945) that contained 910 titles; "Publicațiile scoase din circulație până la 1 iunie 1946" (The publications removed from circulation until the 1st of June 1946) with almost 3000 titles, and "Publicațiile interzise până la 1 mai 1948" (The publications forbidden until the 1st of May 1948) and the related instructions. All these brochures contained criteria for censoring, but also titles of books considered controversial. They were constantly being 'enriched' with titles of censorable books, by adding annexes or booklets. The most significant as regards the criteria and the number of titles – 8779 titles including the titles mentioned in the previous brochures (Țurcanu 2007: 311) – is the 1948 brochure. It remained a 'handbook' for censors until the fall of the regime, even in the years when the phenomenon was, apparently, 'lighter'. Though censorship was actually forbidden, it took place as **book control** or **purging** and the term coined and employed in this period to refer to books subject to purging was **epurabilă** (Corobca 2014: 20). The actions of seizing, removing from libraries and bookshops and burning prevailed. Measures were taken according to the above mentioned article regarding the control of all the publications or cultural products, by obeying the rules of the Soviet Union and a Soviet-like Constitution whose main aims were detachment from the West and the rejection of

Western elements in all fields. This objective became essential to the Party in particular starting from 1948, when the Congress of the Romanian Workers' Party took place (in February) and all was clearly stated by Gheorghe Gheorghiu-Dej. Censorial measures were explained as necessary for promoting the working class' ideology, for "ideological sanitation" (Costea, Kiraly, Radosav 1995: 82) and fight against the *rotting* (Western) culture. The state full control on libraries and monopoly on antique shops and bookshops (that started in 1948) enhanced the realisation of the stated principles.

Conversely, the following years were said to be more democratic, with a purpose that differed from the initial one. The regime aimed at destalinization, not defascization (1949-1952) and, obviously, the eliminated elements referred to the ideology that did not fit the purposes of the regime, related to both the state's internal organisation and to the relations with other states.

The purging continued in the '50s and, as regards the published matters and the access to books, a very important step was the monitoring and purging of libraries by dividing the libraries into sections like "biblioteca interzisă" (forbidden), "biblioteca documentară" (documentary) and "biblioteca liberă" (free-access sections of the libraries) (Petcu 1999: 173). In 1960 these sections became "fond special", "fond documentar" and "fond uzual". However, many books were destroyed due to their content, but also for ad hominem reasons (Blum in Corobca 2014: 49).

The following years were marked by ups and downs in the cultural, economic and political life, variations that ranged from a policy of detaching Romania from Russia and a wish of contact with the West in the late '60s to another period of rejection of any kinds of foreign influences in the early '70s. What followed was a so-called abolishing of censorship in the late '70s and a false calm while censorship achieved its aims through agents infiltrated in all sectors and institutions (Petcu 1999: 181), and then an even harsher repression in the last years of communism when dissident groups, in particular literary, took stand against the regime.

During all these periods, censorship had a significant effect on literary products, both on the Romanian literary texts and on texts written in other languages. The overall tendency during all the aforementioned periods was avoiding and condemning anything related to democracy, cosmopolitanism and any other cultural or ideological trend that, from the communist point of view, was deviant (see details about the trials against intellectuals that were accused of using or enabling the circulation of materials coming from abroad or of being in contact with the West in Petcu 1999: 175). Nevertheless, there were also other elements disapproved by the communist regime. These were mentioned in the instructions (criteria) for censoring – that in the beginning were formulated as correspondent of those stated in the 1922 decree for the establishment of censorship – and in the

1923 instructions for the circulation and confiscation of literature used by the Glavit (The General Direction for Literature and Printed Matters in the Soviet Union). Amongst these, religion was one of the most controversial and potentially subversive, described as the “opium of people” (Dobre 2015: 32). Consequently, many repressive actions were directed against the Orthodox and Greek Catholic churches and personalities, and books on religion were moved in the forbidden or documentary section (Petcu 1999: 174). In addition, religious hints like the word “God” capitalized had to be non-capitalised or removed from many works, in particular in Romanian poems or prose like Dan Verona’s (Vianu, 1998: 177).

Translating Western literature posed a double problem – rendering details related to the potentially threatening Western influences and ideology, but also elements (like religion or mysticism) that, according to the criteria for censoring were supposed to be discarded. Therefore, religion might have been one of the reasons why books written and published between January 1917 and 23rd of August 1944 (or, according to Petcu 1999: 174, between 1920 and 1945), were banned. Furthermore, the quality of translations done before 1947, especially during the interwar period, was often questioned and described as a very productive period as regards the number of translations, but lacking translations of valuable world literature (Ionescu 1981:18). Consequently, the communist translation policy was said to be governed by the need of good translations meant to ‘fight’ against superficiality, amateurism (Argintescu-Amza 1965: 161) and thus against low-quality translations. Censorship seemed a measure that enabled this by censoring the pre-communist translations. Other variants – “high-quality translations” – were later provided. This substitution of translations poorly done before 1945 was a purpose often stated by theorists in the field at that time (see Ionescu 1981, Popescu 1978, Argintescu-Amza 1965).

In describing the situation of translations under dictatorial regimes in our countries, we have, as a matter of fact, identified preliminary norms, as described by Gideon Toury, in the context of a communist regime that imposed its ideology and forbade everything that did not conform to it. Nevertheless, for the purpose of proving how censorship worked in order to eliminate controversial elements related to religion from the very text, it is necessary to examine novels of which pre-communist, communist and post-communist variants are available. Therefore, stress shall be laid on textual-linguistic norms that will become obvious when analysing the linguistic choices made to replace elements (in pre-communist translations) that ‘compromised’ the imposition of the communist ideology. Matricial norms will also be highlighted since **omission** and **substitution** were often mentioned by professionals in the field who were forced to operate changes in texts published at the time or witnessed the purging done directly by censors (Vianu 1998: 219). To the

purpose of analysing potentially controversial religious elements that caused the banning of translations from Anglo-American literature, we shall provide some illustrative samples from both the original texts and the Romanian versions of two novels written by British writers – *The Painted Veil* by W.S. Maugham (removed from libraries according to the Annexe VII of the 1949 brochure provided in Costea, Kiraly, Radosav 1995: 224) and D.H. Lawrence's *The Plumed Serpent* (see Caravia's list of censored works in *Scrieri cenzurate*, 2000: 320, 335). Both novels were on the lists of totally censored (banned) books i.e. the lists of books in Fondul S (stock of special/secret books). The first Romanian version of Maugham's novel is Jul Giurgea's translation – *Fumul amăgirilor* –, Remus Cioflec Publishing House (1943), banned during communism. The version provided during communism is Radu Lupan's translation of the original text (that first appeared in 1925 and then in 1935 in Britain), published by Eminescu publishing house in 1972. Besides the banning of the pre-communist translation, there are many instances of censorship in the communist variant. The publishing of the latter depended on eliminating elements that did not conform to the ideology and the Party's criteria. Consequently, a novel on a woman who, after being forgiven by her husband for adultery, deals with and gets to fathom the mysticism of the locals but also the sound faith of Catholic nuns who were taking care of people sick with cholera in a British colony in China was, evidently, supposed to be carefully checked and 'cosmetised' before it being accessed by the public.

In addition, the text is sprinkled with elements related to religion.

For instance, in the following excerpt censorship becomes obvious due to the substitution of a term that refers to Christian churches practice (the Communion) – "I communicated" – achieving adequacy both at the semantic and pragmatic level in the communist variant. The term was kept in the 1943 (banned) translation, whereas in the 1972 translation the meaning was entirely distorted. The translator's mastery might justify the use of a verb that has in common with a faithful translation (Jul Giurgea's variant) of the structure (at least) the reflexive feature "m-am hotărât". It is worthy of note how the choice of this verb that means "to decide" fits the context of decision communication. Avoiding to render the structure referring to religion does not, in this case, create ambiguity, despite going slightly beyond the logical form of the source text. This type of substitution, that might also be seen an instance of **ethnocentric reduction** (domestication), is not employed again for translating the structure referring to the same concept in "After I had received the Holy Communion I asked Our Lord to give me peace of mind" probably because of the existence of a second element referring to the divinity. Instead, the whole sentence was omitted. Similarly, the following sentence – that has the form of the divinity's utterance or an answer to the prayer expressed in the omitted sentence – was deleted, despite the interpolated VP "the answer

seemed to come to me” providing the explanation – i.e. something apparent, an illusion in the mind of a religious person (future nun) who thinks to speak to God. A sample of this type, with such a high concentration of religious terms, might reveal the difficulties that communist translators had to deal with when having to eliminate them. This is because the content and the form of works might have been seriously threatened if strategies like substitution and omission were misused. Therefore, as regards the coherence in this particular case, a rather balanced use of these translation strategies can be noticed. In fact, what is important in this kind of situations, is, that if censorship has to be done, it must be done properly, with the least detrimental effect on the ST.

Since no strict rules regarding free access to information functioned after the fall of the dictatorial regime, the post-communist variant (2011) is faithful to the original, achieving both **adequacy** (that implies the preservation of the features of the original) and **acceptability** (conforming with the literary or translation norms of the period). The meaning of “am luat Sfânta Cuminecătură” is identical to the one in the 1943 variant (“m’am împărtășit”), but the linguistic elements are different parts of speech. The verb was translated by using a verb+noun structure (with the adjective “Sfânta” as modifier), a pattern kept later in the text for translating “Holy Communion”, with a slight change that consisted in the use of the synonym “Împărtășanie”. The use of another term referring to “Communion” might reveal the freedom of choice as well the tendency to vary the terminology in a literary text. Also, the aforementioned (omitted) sentences referring to the same religious practice, to God and the utterance attributed to the Divinity (“Our Lord”) were translated accordingly in the last variant. In the Giurgea’s translation, though, the sentence “After I had received the Holy Communion” is omitted, probably because of it being considered redundant as the context was already created by translating the previous verb referring to the same practice.

ST1: But the morning when I communicated made the vow that I would before nightfall announce my wish to my dear mother. After I had received the Holy Communion I asked
 TT1a: În dimineața acelei zile însă, după dimineața aceea, dimineața aceea, I am făcut legământ că am făcut legământ Cuminecătură, am înaintea de a se ca înaintea de făcut legământ că face seară mă voi duce la mama și o anunț vestea dragei nopții o s-o anunț pe voi anunța de mele mame. Maica mama mea scumpă de hotărârea pe care o stareță păru să se dorița mea. După luasem. M’am rugat piardă în amintiri ce am primit Sfânta

Our Lord to give me **lui Dumnezeu** să-mi din trecut. (Lupan *Împărtășanie, m-am*
peace of mind: Thou dea liniștea 1972: 140) **rugat la Dumnezeu**
shalt have it only, sufletului: Această să-mi dea tihnă
the answer seemed liniște nu o vei avea, sufletească. „O vei
to come to me, when decât în clipa când **mi s-a părut**
thou hast ceased to vei înceta să te mai **că a sunat răspunsul,**
desire it. (Maugham *gândești la ea, mi se* „numai când vei
 1947: 307 *părea că aud* înceta să mai tânjești
răspunsul. (Giurgea după ea”. Și stareța
 1943: 245) *păru că se pierde în*
amintiri de demult.
 (Bantaș 2011: 164)

Instances of omission can be noticed in the communist versions in the case of most of the excerpt referring to God, Virgin Mary or the power of the Church (whose representative was Mother Superior) like in “You could not fail to see she was deeply conscious of the authority of the church which upheld her” (Maugham 2007: 206). Both the pre-communist and post-communist variant preserve the meaning and the grammatical features of the original: “Era imposibil să nu-ti dai seama, cât de profund conștientă era de autoritatea bisericii care o susținea” (Giurgea 1943:168-169); “Nu puteai să nu vezi că era extrem de conștientă de autoritatea bisericii pe care o susținea.” (Bantaș 2011: 109). Conversely, in the 1972 variant the translator omitted the whole sentence (see Lupan’s translation 1972:96)

The structure “authority of the church” bares a clearly controversial feature that consists in the use of two lexical items referring to power, i.e. “authority” and “church”. The latter refers to the institution itself, *the institution of the Christian religion, and all the priests and other ministers who are part of it* (as defined in the LDCE), a noun whose meaning entails ecclesiastical power, with a pragmatic effect doubled by the term “authority”.

The Plumed Serpent, D.H. Lawrence’s novel (that appeared in 1926), was first translated by Iulian Vesper (1943). It was banned during communism and the translation was commissioned to Antoaneta Ralian (1989). The same translation was re-published in 2003 with slight changes. What is interesting here is that, if details on religion are negative, the elements are kept in the communist version. Thus, “desecrate the altars! Bring in strange idols. Burn the images of Our Lord and Our Lady” is neither substituted, nore deleted, but translated faithfully. In this case, the acceptability achieved in the communist variant is triggered by the technique of making the religious element

devoid of its meaning and importance. The verbs in the mentioned structures have negative meanings and they might be considered verbs belonging to the semantic field of destruction, especially in the context of desecration.

ST2: <i>Once more desecrate the altars! Bring in strange idols. Burn the images of Our Lord and Our Lady and ask for peace?</i> (Lawrence 1981: 278)	TT2a: <i>Din nou profanați altarele! Introduceți idoli bizari... Ardeți icoana Domnului nostru Isus Cristos și a Sfintei Fecioare și cereți pacea?</i> (Vesper 1943: 338).	TT2b: <i>Profanezi altarele, instalezi idoli păgîni, arzi icoanele Mîntuitorului și ale Fecioarei și pretinzi că vrei pace?</i> (Ralian 1989: 339).

Differently, the connection between people and religion expressed by means of the possessive adjective “Our” is not rendered in the variant provided during communism “icoanele Mîntuitorului și ale Fecioarei”, as opposed to the pre-communist, faithful translation “icoana Domnului nostru Isus Cristos și a Sfintei Fecioare” in which the possessive is translated. The 2003 variant of the Romanian translation (the 1989 variant re-edited) was not provided here due to it being identical to the 1989 one. Similarly, the word “Fecioarei”, that, when referring to Virgin Mary is usually used in a collocation where sanctity or holiness is suggested by means of a modifier like “Sfântă”, is alone and deprived of its religious nuances to a large extent.

The following excerpts are further examples of omitted structures in the communist translation. Despite it being the product of the same translator, the post-communist version is different. The sentence refers to *communion*, the same element censored in the communist translation of Maugham’s novel.

ST3: <i>Men and Women...must bow and submit in reverence, to the gulf. Even though I eat the body and drink the blood of Christ, Christ is Christ and I am I, and the gulf is impassable</i> (Lawrence 1981: 265).	TT3a: <i>Trebuie să te închini în fața acestui abis și să te supui cu smerenie. Chiar dacă mănînc carne și beau sîngele lui Hristos, Hristos e Hristos, iar eu sunt netrecut.</i> (Vesper 1943: 319).	TT3b: <i>Oamenii ar trebui să se încline, să se supună cu reverență în fața acestei prăpastii.</i> (Ralian 1989: 326).	TT3c: <i>Oamenii ar trebui să se încline, să se supună cu reverență în fața acestei prăpastii. Chiar când mă înfrupt din trupul și beau din sîngele lui Hristos, Hristos e Hristos și eu sunt eu, iar prăpastia e de netrecut.</i> (Ralian 2003: 326).

Strangely enough, the pre-communist translation is a partially faithful rendering of the original due to translation errors regarding the religious practice that refers to the body and blood of Jesus Christ (simbolically given in the form of bread and wine). The problem occurs in the structure “Chiar dacă mănânc carne și beau sângele lui Hristos”. Since we cannot analyse this as an effect of restrictions, repressions or as a misunderstanding at the semantic level, we might ascribe this lack of the definite article “a” in the word „carnea” to a typing error. The application of the censoring criteria during communism becomes *visible* when the missing elements are introduced in the post-communist translation (“Chiar când mă înfrupt din trupul si beau din sângele lui Hristos, Hristos e Hristos si eu sunt eu”) that, as already mentioned, is a re-edited edition of the 1989 one. The communist variant is again marked by the omission of the religion-related elements or, more precisely, of the sentence replete with terms referring to the Communion act and the name “Christ”. This was possible because the context allowed it. The excerpt is a part of a character’s speech about the men-women relationship, compared to the divinity-people relationship described as an almost insurmountable abyss (in the text – “gulf”). Consequently, preserving only one of the terms of comparison, for a public that accesses only the communist target text and not the original text, did not result in a substantial loss in the communist translation.

All in all, the present brief analysis reveals that translating during communism presupposed certain types of interventions on the target texts. Nevertheless, this type of ‘text-rewriting’ could not ignore the features of the original works even though the task of translating is often a hurdle if texts, in particular literary texts, are difficult to interpret and/or contain features that make them controversial. In dealing with these elements during communism, omission and substitution were the dominant matricial norms. In the analysed excerpts, the elements that replaced the controversial terms were inserted in the context without affecting the coherence of the target text. Nonetheless, the result was a different semantic meaning inasmuch as the linguistic choice – a verb that does not even belong to the same semantic field – was used in order to discard the religious meaning totally (see TT1b). Since according to many theorists in the field *invariability of content* should be a characteristic of translations, substitutions of this type might be considered detrimental to the quality of the translation. Similarly, omissions, despite the fact that they were (in these cases) practiced without affecting the text in a visible manner (see TT1b, TT3b), features of the originals were lost (especially the meanings and nuances intended by the author). Therefore,

the interventions meant to ensure the success of translations as products both acceptable and adequate during communism might be considered measures resulting in re-writings rather than translations, with slight exceptions like faithful translations of negative aspects referring to religion (TT2b).

REFERENCES:

- Argintescu-Amza, N. (1965) 'Despre frumoasele credincioase'. In *Secolul XX* . 2/1965, 157-163.
- Caravia, P. (2000) *Gândirea interzisă. Scrieri cenzurate. România 1945-1989*. București: Editura Enciclopedică.
- Corobca, L. (2011) *Epurarea cărților în România. Documente (1944-1964)*. București: Editura Tritonic.
- Corobca, L. (2014) *Controlul cărții. Cenzura literaturii în regimul comunist din România*, București: Editura Polirom.
- Costea I., Kiraly I., Radosav D. (1995) *Fond Secret. Fond „S” Special*. Cluj-Napoca: Editura Dacia.
- Dobre, C.F. (2015) *A Country Behind Barbed Wire. A Brief History of Communist Repression in Romania*. București: Editura Fundației Culturale "Memoria".
- Ionescu, G. (1981) *Orizontul traducerii*. București: Univers.
- Lawrence, D.H. (1943) *Șarpele cu pene* (translation by Iulian Vesper). București: Editura Cultura Românească. S.A.R.
- Lawrence, D.H. (1981) *The Plumed Serpent*. Middlesex: Penguin Books Ltd.
- Lawrence, D.H. (1989) *Șarpele cu pene* (translation by Antoaneta Ralian). București: Editura Cartea Românească.
- Lawrence, D.H. (2003) *Șarpele cu pene* (translation by Antoaneta Ralian). Iași: Polirom.
- Maugham, W.S. (2007) *The Painted Veil*. London: Vintage Books.
- Maugham, W.S. (1943) *Fumul amăgirilor* (translation by J. Giurgea). București: Editura Remus Cioflec.
- Maugham, W.S. (1972) *Vălul pictat* (translation by R. Lupan). București: Editura Eminescu.
- Maugham, W.S. (2011) *Vălul pictat* (translation by A. Bantaș). București: Editura Polirom.
- Petcu, M. (1999) *Puterea și cultura. O istorie a cenzurii*. Iași: Polirom.
- Popescu, H. F. (1978) 'Cartea engleză în România după 23 august 1944'. In *Secolul XX* . 10-11-12/1978, 260-263.

Țurcanu, I. (2007) *Istoria Românilor* (cu o privire mai largă asupra culturii). Brăila: Istros.

Vianu, L. (1998) *Censorship in Romania*. Budapest: Central European University Press.

A LINGUISTIC AND CULTURAL FRAMEWORK OF NUTRITION AND FOOD TABOOS COMMUNICATIONAL CHALLENGES

Stancuta Dima-Laza

Assoc. Prof., PhD, "Vasile Goldiș" Western University of Arad

Abstract: Health professionals carry the main responsibility for communicating with patients or for failing to do so. First of all, good communication builds trust between doctor and patient and produces more effective practice. One of the main obstacles that may arise during this process is triggered by the differences in language and culture. Regardless of the cultural background of the patients, doctors must strive to facilitate communication with them. Food taboos, for example, exist in all human societies, whether they are due to religious or medical reasons. The dietary rules that some individuals choose to comply with may be associated to special events such as pregnancy or preparation for certain rituals. Even though the reasons are different, the purpose of all food taboos is to protect the human being. It has often been said that culture and family relationships influence one's food choices. Cultural awareness triggers challenges for nutrition education that include culturally diverse foodways. Culture represents a powerful force and it is often absent from one's education in nutrition and communication.

Key words: communication, food, misunderstandings, nutrition, language.

Language barriers and communicational skills

The management of cultural and linguistic barriers in the field of medicine can be challenging due to the patients' traditions, family background and health beliefs. A lack of effective communication hinders the medical process and the provision of health care. Therefore, physicians must acquire specific knowledge and skills known as cultural competence. The present paper sets itself the task of shedding light on issues regarding the doctors' attempts to ensuring quality in the health care communication services provided for diverse patients. A document was drawn up in 1993 with the purpose of supporting and facilitating such problems entitled General guidelines for medical practitioners on providing information to patients. It represents a set of rules according to which health care

professionals should inform the patients about their medical state. The document above-mentioned also included ethical and legal requirements for informed consent focusing on the methods for providing information to patients.

Increased emphasis is nowadays being placed on the interaction between doctors and patients as poor communication leads to complaints and misunderstandings. Good communication is essential to effective practice as it assists health care professionals to identify the core elements of this process. Responsibility for communication and its failure belongs to the doctors; therefore some essential aspects should be taken into consideration like: encouraging patients to express themselves into their own words, use exploratory questions or techniques such as facilitation, repetition and clarification. A good physician must know how to ask about the degree and intensity of pain, about lifestyle; he should employ a good telephone etiquette and explain examining procedures. It is also important to give instructions in a patient-friendly manner, to explain the results in a way that patients can understand and remember; to encourage them to express their fears and concerns. But in order to achieve all these, the doctor must master the target language and be able to use both anatomical terms and more informal ones. He should explain medical terminology to the patient and answer the patient's colloquial questions about prognosis of the disease.

Options must also be discussed in an appropriate manner describing benefits and side effects. Special phrases should be employed so as to explain advantages and disadvantages of a treatment. The physician will broach sensitive issues without bias, he will be non-judgmental; the notes he writes must be accurate and concise making use of different techniques for contextualizing and reassuring the patient. Bad news must be delivered in a sensitive way, showing empathy and using voice management methods. A good physician will encourage a withdrawn patient to speak and be able to calm down an aggressive one. Another difficulty that may arise is carrying out an effective dialogue with an elderly patient or assessing a patient with mental issues. On the other hand, establishing a rapport with a child can be very challenging in order to gain his consent to be examined. The language used to explain procedures must be adapted to the child or adolescent's age and needs.

In the latest years there has been an increased need for communication-skills training in medicine and therefore this paper comes to complete the wide range of language and interpersonal skills that contribute to the establishment of rapports between medical practitioners and patients making it easier to communicate with greater confidence. When taking a patient history a whole range of situations must be handled sensitively throughout the

patient's examination. According to Marie McCullagh and Ros Wright, there have been identified five essential elements that make up the communication. First of all, one must take into consideration the spoken communication skills: these provide the opportunity to use effective communication strategies in order to avoid breakdown in the dialogue carried out with the patient. It can also encourage the use of patient-friendly words when discussing diagnosis and treatment options. Spoken communication helps doctors familiarize with the language commonly used by patients, slang, euphemisms. The second element known as non-verbal communication is focused on body language. The patient's physical gestures and emotions can be better monitored this way.

The active listening skills, the third dimension of effective communication, employ techniques that facilitate conversation, ensuring thus the patient of the doctor's full attention and making him feel more confident and comfortable. When building the doctor-patient rapport intonation and word stress give encouragement and show sensitivity. The fifth factor to be considered is a wide understanding of cultural issues and their impact on the physician's cultural background and treatment schemes involved. The first step in this direction is to acquaint oneself with colloquialisms, drug-culture jargon and childhood expressions. All these come to support the doctor in the decision of choosing the appropriate vocabulary. It often happened that aspects of culture caused misunderstandings.

The benefits of good communication is that it builds trust during the conversation, helps the patient open up and enhances his satisfaction, helps the patient take good decisions and have realistic expectations, improves the medical process and cuts down the risk of mishaps. Poor communication on the other hand reduces confidence in the medical act, hinders the patient from disclosing essential information, causes patient distress, misunderstandings and misinterpretation of medical advice. This can also predict negligence claims and determine the patient to give up on treatment or medical care. The environment may discourage communication and fail to provide intimacy. The doctor-related obstacles consist of improper training in communication skills, lack of sensitivity, unwillingness to recognize patient anatomy. The physician may fail to provide the proper treatment because he may encounter problems arising from differences in language. The patient-related obstacles are represented by his or her anxiety, embarrassment, or denial about the medical condition, inexperience or insufficient language skills to describe the symptoms. He may feel intimidated by the health care facility, by the differences in culture or confused because of the medical jargon and even reluctant to ask questions.

Medical practitioners come into contact with patients from all ethnic, social and cultural backgrounds. These factors may influence in a positive or negative way then whole medical act. Doctors have the responsibility to facilitate communication but in order to achieve this they must be aware of the cultural and linguistic needs of the patient. He must be able to ask questions in such a manner as to appreciate the patient's understanding of his health problems. The environment the physician prepares for his patients should be one that complies with the different background of the latter one. He should be open-minded and accept the help of any kind of cross-cultural health care practice that may prove its utility in the medical process.

Physicians must do their best to decrease obstacles to good communication. They must take into account the setting, the physical barriers and potential distractions, whether the patient has some sort of special needs or not, whether he needs an interpreter. Active listening is a way of helping patients present their health problems without interruptions at the start, and therefore making it easier to identify the issues of concern. During this process of active listening doctors should have the ability to recognize emotional factors that enhance illness and distress by establishing a proper eye contact, clarifying the information provided by the patient, asking open-ended questions, being sensitive to the patient's beliefs and social background. It's also a good method to repeat key information and provide details in written form. A positive and optimistic attitude will determine the patient to disclose relevant information about his/her health. However, the written information should not replace the interactive process. When patients have to take important decisions or to give their consent doctors must use plain English and make sure that all communicational channels are open. Sometimes there is the need of using professional interpreters when consulting a foreign patient who is not fluent in English. Even though interpreters are responsible for the confidentiality of the medical information disclosed by the doctor about the patient, there are situations when family members or friends are preferred in order to carry out the process of interpreting. Medical practitioners will always address the patient directly when using an interpreter. However, there are some cases when it is impossible to communicate with a violent patient and therefore the physician is entitled to refuse the treatment and to offer an alternative way for the patient.

Communication patterns in nutrition and food culture

In order to understand why we need a food culture one should first be aware of one's social background. Nowadays people are becoming more and more nutrition conscious. Mass-media has significantly influenced people's perception over food habits and supermarkets have become flooded with varied types of foods. If in the beginning of this article we discussed the importance of cultural background and of possessing good communicational skills in the doctor-patient interaction, now, we will narrow down the perspective and focus on a special area of the communicational process and that is nutrition and food culture.

The unique ethnicity of the individuals should be taken into account when providing nutritional care to culturally diverse people. In order to deal with cross-cultural patients it is absolutely necessary to understand their dietary preferences, food habits and the types of food the nutritionist is not aware of. The health practitioner must understand that religious beliefs may hinder the dietary process. He should also possess excellent skills for handling non-verbal communication and behaviours that can enhance the professional relationship between patient and nutritionist. There are categories of foods that are specific to a certain nation. There are situations when the communication process with the patient is slower as they need a family member to take health decisions for them, for their treatment; because family roles differ from one culture to another, be it out of religious or social reasons. Therefore the nutritionist should not reject communication with a family member of the patient during the counseling session. Sometimes it is more difficult for the health practitioner to draw up a successful diet plan because the patient must comply with certain dietary restrictions due to religious beliefs. One of such practices is fasting during Ramadan. Non-verbal messages, on the other hand, are also important as they differ from one culture to another. The nutritionist must learn to communicate effectively, must know that eye contact, touching, gesturing may indicate respect or shame, interest or disrespect.

Cultural distinctiveness is an important factor to be considered when trying to achieve competent communication skills. Understanding family roles, authority, beliefs, religious patterns are elements the nutritionist must analyze before obtaining cultural awareness regarding health practices. If the nutrition provider does not have enough knowledge about the health behaviours above-mentioned the culturally competent nutritional intervention is challenging and complex. The patient and nutritionist will inevitably have different views so it is important to understand cultural patterns without stereotyping as people belonging to the same ethnic group may follow different rules.

In what concerns the religious beliefs there are foods and beverages forbidden to certain patients such as: caffeine, hot drinks or alcohol; mixing meat and dairy products in the same meal. In other cultures, pork, shellfish, eggs, onions, garlic are considered taboo foods. In some cases, the population follows the yin and yang concept to re-establish a balance to the body. In order to develop an efficient nutritional plan, the counselor should be aware of such dietary prohibitions and avoid stereotyping. So, to achieve this, a good communication with the patient is a must.

In Christianity for example, people avoid meat during Lent, while Mormons do not eat alcohol, caffeine, hot tea. The Islam religion forbids pork, lard, shellfish, alcohol. In Hinduism, beef is strictly forbidden and many people are vegetarians. Judaism, just like Islam, forbids pork and shellfish as well as combining meat and dairy products at the same meal. There are situations when only family members are allowed to take decisions regarding the patient's health, such as the husband, the eldest male or even the eldest female.

There are cultures who believe that health is just about good luck and that illness comes as a punishment. There are three approaches to be considered: the biomedical one, according to which diseases are represented by a deviation in the body's functioning process; the second one refers to illness as a punishment of supernatural forces; the third factor approaches the holistic belief which means that the body becomes sick when it loses harmony with nature. Understanding such cross-cultural beliefs the nutrition professional may embrace different treatment schemes.

Native Americans for instance, are reluctant to talk about an illness or about a deceased member of the family as it can bring bad luck. They do not complain of pain. In the Chinese culture, it is believed that when drawing blood, the body's blood level is depleted. While communicating with the nutritionist, French patients need to feel that their values are respected. Filipinos consider that the human body needs sleep and nutrition in order to restore the body balance. They accept professional medical help only when the illness becomes serious. Germans are stoic when feeling pain and they avoid going to the doctor. When dealing with a Russian patient the health care professional must avoid asking questions about mental illness or sexual history. In the case of Arab patients, the family is involved in the process of decision-making regarding the health of the individual. In their culture, illness is triggered by germs, sudden fear, bad luck and therefore, optimism is needed in their approach. When seeing Japanese patients a good communication is established only if asking them

several times whether they have any questions regarding the treatment plan as they are reluctant to answer from the very beginning.

Non-verbal communication is closely related to verbal messages. It may provide clues about the patients' set of values and avoid rudeness, gestures or body movements, facial expressions that may cause offence. Some people need to stay close to the nutritionist and others prefer a certain distance; therefore personal space is an important factor in the communicational process. Effective communication can be achieved only by removing such cultural barriers.

Mexican Americans are an example of punctuality, they like to shake hands powerfully and need to engage in small talk before opening up in front of the medical professional. They feel uncomfortable with prolonged eye contact and accept the idea of interrupting the speaker. Hispanics are more reluctant to interact; one should also know that the "thumb up" sign, which is a friendly gesture in the USA represents for them an obscene gesture. African Americans put great emphasis on gesturing, eye contact and they want equal turn taking during a discussion. The reject to be addressed on a first name basis being a sign of disrespect. When dealing with Chinese patients, the health care provider should ask them how they want to be addressed. As touching is not so popular in their culture it's better to avoid handshaking unless they make the first step in this direction. They usually don't smile, just bow their heads. In the Arab culture it is normal habit to arrive 30-60 minutes late; they prefer to engage in small talk before approaching the problem itself; they are a slow-paced culture; therefore everything should be done slowly and gently with time and patience. One should not respond with silence in their case as it is a sign of rudeness. The health care provider should avoid wearing bright colours or perfumes as they consider the body's smell is important. It is inadvisable to pass objects with the left hand or to show the thumb up sign and a large smile.

Therefore, when dealing with patients belonging to diverse cultures, language barriers may prevent a full and accurate communication process. Nutritional professionals and not only should be trained in this respect in order to achieve cultural competence. As above-mentioned they should possess special skills for understanding different cultures, for interpreting non-verbal communication and for interacting with people both through their own perspective and through the patient's.

To sum up, any medical practitioner must be aware of the factors involved in the communicational process and of the aspects of cultural knowledge, cultural sensitivity and

cultural competence. If the first one emphasizes the need to know about history and beliefs of a certain ethnic group, the second type underlines the idea that people must be aware of the differences between nations. Cultural competence represents a mixture of the other two factors and adds operational effectiveness in cross-cultural settings.

BIBLIOGRAPHY:

David Browner Center, Linking Food, Culture, Health and the Environment, Center for Ecoliteracy, Learning in the Real World, 2014

Klement Cynthia S., Intercultural Competence for the Nutrition Professional. Senior Honors Theses, Eastern Michigan University, Michigan, 2010

McCullagh M., Wright R., Good Practice. Communication Skills in English for the Medical Practitioner, Cambridge University Press, 2010

Pike R., Myrtle B., Nutrition: An Integrated Approachh, John Wiley & Son, New York, 2003

Thompson J., Manore M., Vaughan L., The Science of Nutrition, Pearson Education, San Francisco, 2011

THE "GLOW" IN GLOBALISATION

Bianca-Oana Han

Assist. Prof., PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș

Abstract: Globalisation as phenomenon has been in the spotlight for a few decades, ever since people started to believe that belonging to a large global family, the so-called 'global village', is helpful and supportive. The panel of advantages of such affiliation is open-ended, yet we ought to browse through the possible side-effects or drawbacks that tag along. Nevertheless, the strongest idea of this article aims that globalisation is that 'necessary evil', that enhances human evolution.

Keywords: advantages, drawbacks, global community, evolution and society

The overly-debated issue regarding globalisation has long earned its right to belong to the list of controversial topics. The specialised literature of many areas of study, be it social or technology-oriented sciences, abound with debates that go pro and/or against globalisation. Therefore, we are not as much focusing in whether Globalisation as a phenomenon has advantageous or disadvantageous effects upon humanity, but moreover in the intrinsic impact it carries upon humanity and fields of human activity.

In order to view this approach from a rather balanced position, we ought to browse through the main accounts and drawbacks related to the main theme of our debate. Therefore, it goes without saying that the phenomenon of globalisation stands as a beneficial wave upon humanity, since it ensures communication at all levels. Belonging to a large community comes along with its payoffs, since economy and trade develop easier and quicker, thus making prices cheaper and products easily accessible. Moreover, inter-human communication and relation becomes more consistent and people have easier access to worldwide sources of knowledge.

Thus, education reaches a whole new standard and the number of educated people increases. According to the Global Information Infrastructure Commission (GIIC), an international, independent, non-governmental private sector organisation argues that: "The

globalisation of the economy and its concomitant demands on the workforce requires a different education that enhances the ability of learners to access, assess, adopt, and apply knowledge, to think independently to exercise appropriate judgment and to collaborate with others to make sense of new situations. The objective of education is no longer simply to convey a body of knowledge, but to teach how to learn, problem-solve and synthesise the old with the new”.¹

Viewed through these, more sophisticated and complex lens, things are perceived under a whole new perspective. Having won access to knowledge, both theoretical and practical knowledge, people have become more conscious about themselves as individuals, on the one hand, and as part of a (or more) community(ies), on the other hand. They feel that they are entitled to be heard and listened to, to have a saying in the way their life is unfolding, in the way they are allowed access to information, to security, to health insurance, a.s.o. On the other hand, having acknowledged the privileges of the phenomenon of globalisation should not hinder our overall understanding of its effects upon humanity. We have become wise enough to realise that progress and evolution bring along its drawbacks and negative aspects. Therefore, one of the most important and real advantage of globalisation, that of free communication and actual movement all over the globe has generated a worth-noticing effect, that of free circulation of diseases. Health has always been a delicate issue among the worlds’ preoccupations since it comes in direct relation to the mere existence of the world. In the same light, overdevelopment of economy and industry has generated pollution above the level allowed by health standards, leading to environmental degradation. The rhythm of technologic evolution has been in a continuous upheaval, thus, it seems rather sur that “(...) we will have to witness dramatic environmental changes. (...) we will have to adopt certain eco-friendly techniques to bring down the side effects of globalisation.”²

The disadvantageous aura of globalisation touches other important areas, like traditions and national issues. According to Ibrahim³, ”Globalization both homogenises and fragments. On one hand, it allows nations and citizens of the world to share common events, values and knowledge, often instantaneously thanks to advances in telecommunications and information technology. Its proponents tout globalization as a vehicle for promoting certain

¹ Acc. To Mr Derrick L. Cogburn, Ph.D. Globalization, Knowledge, Education And Training In The Information Age, http://www.unesco.org/webworld/infoethics_2/eng/papers/paper_23.htm

² Acc. to Shilna Krishnan, in Globalization and the Pollution, <http://www.civilserviceindia.com/subject/Essay/globalization-and-the-pollution.html>

³ Acc. to Zawawi Ibrahim, in Globalisation and National Identity, apcss.org/Publications/...files/Pub.../Pub_GrowthGovernancech9.pdf

universal goals of governance, economic cooperation and civil society. Ideally, globalization should be an arena for all kinds of flows and exchanges⁴ in which the local is synergized with the global and vice versa. In reality, of course, globalization has also fragmented identities and rekindled ethnic divisions once dormant under the control of nation-states. Ernest Gellner, an influential theorist on the cultural dimension of nationhood, once argued that for a given society to persist, it must be one in which its people “can breathe and speak and produce...the same culture.”⁵ But now “in the age of fragmentation of the world system,”⁶ notions of culture that were once constructed on the basis of the “national” must be reviewed. This new “crisis of identity”⁷ affecting both the centre and periphery of the world system, reflects the tenuous conception of a bounded notion of culture and the idea of a homogenizing national identity—the “imagined” oneness of the nation-state “community”⁸ and its rather static, elitist and conflated conception of identity.⁹

We admitted from the very beginning that this debate on effects of globalisation upon humanity is by far extinct or that the list of both privileges and drawbacks is complete and terminated. But the most appealing issue stands in the intrinsic effect of the phenomenon. It is that ‘glow’ brought along by the mere idea that belonging to a large group entitles us to become part of an entity. Besides the fact that the term ‘glow’ itself is already quite rich from a semantic perspective, it is rather expressive from the phonemic point of view, also, with regards to the term ‘globalisation’ (we found this phonemic coincidence rather appealing). This led us to dwell a little bit more upon the glowing effect of globalisation on people.

According to a certain dictionary¹⁰, the noun ‘glow’ refers to a light emitted by or as if by a substance heated to luminosity; incandescence, brightness of colour, sensation or state of body heat, warmth of emotion, passion, ardour”. The main idea is that is it all about a force that erupts from within, the intrinsic brightness that animates the individual when he acknowledges his belonging to himself and to the community, in the same time, no matter how paradoxical this might sound to some people. The individual dreams to have access to a

⁴ Acc. to Ulf. Hannerz, *Transnational Connections: Culture, People and Places*. London: Routledge, 1996, quoted in Ibrahim, op. cit.

⁵ Acc. to Ernest Gellner, *Nations and Nationalism*. Oxford: Blackwell, 1983, p. 38, quoted in Ibrahim, op. cit.

⁶ Acc. to Jonathan Friedman, *Cultural Identity and Global Process*. London: Sage, 1994, quoted in Ibrahim, op. cit.

⁷ Acc. to Friedman, p. 86. quoted in Ibrahim, op. cit.

⁸ Acc. to Ben Anderson, *Imagined Communities: reflections on the Origins and Spread of Nationalism*. London: Verso, 1983, quoted in Ibrahim, op. cit.

⁹ Acc. to Michael Herzfeld, *Cultural Intimacy: Social poetics in the nation-State*. New York: Routledge, 1997, p. 11 quoted in Ibrahim, op. cit.

¹⁰ <http://dictionary.reference.com/browse/glow?s=t>

bright living, to a large family, to a safe and healthy living environment, to enjoy the benefits of being informed and to count as an individual as part of a national tradition-defending society. The individual was created to contain that something-else-ness that makes the glow glow in a globalising entity. The individual should not fear but embrace the glow that glows upon him as a protective, more often than not, wrap that globalisation tends to be.

BIBLIOGRAPHY:

- Anderson, B., *Imagined Communities: reflections on the Origins and Spread of Nationalism*. London: Verso, 1983,
- Cogburn, D., *Globalization, Knowledge, Education And Training in The Information Age*, http://www.unesco.org/webworld/infoethics_2/eng/papers/paper_23.htm
- Friedman, J., *Cultural Identity and Global Process*. London: Sage, 1994,
- Gellner, E., *Nations and Nationalism*. Oxford: Blackwell, 1983,
- Hannerz, U., *Transnational Connections: Culture, People and Places*. London: Routledge, 1996,
- Herzfeld, M., *Cultural Intimacy: Social poetics in the nation-State*. New York: Routledge, 1997,
- Ibrahim, Z., *Globalisation and National Identity*, apcss.org/Publications/...files/Pub.../Pub_GrowthGovernancech9.pdf
- Krishnan, S., *Globalization and the Pollution*, <http://www.civilserviceindia.com/subject/Essay/globalization-and-the-pollution.html>
- <http://dictionary.reference.com/browse/glow?s=t>

THE DIALOGUE BETWEEN CULTURES IN THE ROMANIAN TERMINOLOGY OF EDUCATION

Inga Druță

**Assoc. Prof., Hab. Dr., Researcher, The Institute of Philology of the Republic of
Moldova**

Abstract: The goal of the paper is the course of Romanian terminology of education, through which is illustrated the dialogue of cultures – throughout time – into formation and specialization of the field. The body of the paper consists of specialty works (translated from several languages) and dictionaries from different eras (general and specialized). It proves the idea that initial terms, inherited from Latin or borrowed from Greek and Slavonic, start to be challenged over time by new terms of French, Italian, German and Classic Latin origin, and a bit later of English origin, which are incorporated, in different degrees, in the language of education.

Keywords: term, education, translation, specialization, borrowing, calque

1. Premise ale dezvoltării domeniului (sfârșitul secolului al XVIII-lea). În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, după reformele școlare realizate în 1766 (în Moldova) și între 1774 și 1790 în Transilvania și în Țara Românească, s-au înființat în numeroase localități școli elementare în limba română și școli de pregătire a învățătorilor, pentru care s-au tradus ori au fost alcătuite numeroase manuale. Grație acestor reforme, școlile în limba română au intrat în grija statului alături de școlile grecești, au devenit școli publice, recunoscându-se în acest mod poporului român dreptul la educație în limba maternă.

La traducerea manualului *Carte trebuincioasă pentru dascalii școalelor de jos românești neunite în chesaro-crăieștile țări de moștenire* (Viena, 1785), prin grija boierului Vasile Balș din Bucovina, a fost angajat Ion Budai-Deleanu, pe atunci student la Viena. Același manual german, *Handbuch für Schulmeister und Lehrer*, a fost tradus și cu titlul *De lipsă cărțice pentru învățători a neuniților rumâneștilor mai mici școale* (Viena, 1785), pentru școlile din Banat.

În ultimele decenii ale secolului al XVIII-lea, au văzut lumina tiparului și alte manuale pentru școlile elementare din Transilvania și Banat: *Ducere de mână către cinste și direptate* (Viena, 1777, 1778 și 1793; Buda, 1798); *Catehismul cel mare cu întrebări și răspunsuri...* (Blaj, 1783), alcătuit de Gheorghe Șincai, în prefața căruia este arătată importanța învățământului elementar pentru dezvoltarea limbii române; *ABC sau alfavit pentru folosul și procopsala școalelor celor normalești a neamului românesc* (Blaj, 1783); *ABC sau bucoavna spre folosul școalelor neamului românesc* (Sibiu, 1783); *Ortografie sau scrisoare dreaptă pentru folosul școalelor neamicești* (Viena, 1784); *Bucoavnă pentru pruncii cei rumânești carii să află în Mare Prințipatum Ardealului* (Sibiu, 1788); *Scurt izvod pentru lucruri de obște și de chilin în scrisori de multe chipuri* (Sibiu, 1792), traducere „de pre limba slovenească” de Dimitrie Eustatievici (Ursu 2004: 19-20).

În manualele școlare și în alte texte românești traduse la sfârșitul secolului al XVIII-lea, mai ales în cele publicate în Transilvania, Banat și Bucovina, apar primele elemente ale terminologiei didactice și pedagogice românești moderne: *catalog* (CTD II, 298), *clas* (CTD II, 4), *diplómă* (ESI, 109), *examen* (CTD II, 234; EDE, 176), *examina* (DCI II, 314) și *examenul* (CTD II, 312), *lecție* (BV2, 27; DCI II, 296) și *lecțiune* (HG, f.t.), [școală, metodă] *normălească* (SCM, pf.), *normalească* (ABCA, f.t.) și *normalicească* (TGR, pf. 7), *normă* „școală primară” (SCM, pf.), *recreație* (BV2, 26; CTD II, 274; IO, 6), *scoală* (SCM, pf.; EDE, f.t., pf.) și *școală* (DC II, 71r), *scoler* (HG, pf.), *școlar* (CTD II, 4), *școlean* (DCI II, 4, 306), *scolastic* (EDE, 164) și *sholasticesc* „școlar” (EDE, f.t.), *tablă* [școlară] (CTD II, 26; DCI II, 18), *tâbelă* (EDE, 177), *tăbliță* (CTD II, 28), *vacanție* (ESI, 63) ș.a. (*ibid.*: 139-140).

Unii termeni moșteniți din latină sau împrumutați din greacă și slavonă încep să fie concuși de termeni noi, de origine franceză, italiană, latină, germană. În acest sens, este sugestivă meditația lui Nicolae Iorga cu care își începe *Istoria învățământului românesc* și care surprinde dinamica terminologică a domeniului abordat: „Școală face parte din vechiul tezaur al limbii românești, pe când școlar e o inovație lingvistică, înaintea căreia se întrebuinta în Moldova cuvântul școler, din secolul al XVIII-lea, care trăiește încă în popor, sau sholer, după grecește, pe care l-a păstrat și Regulamentul Organic. Ucenicul aparține împrumuturilor din slavonește: el era încă de foarte demult întrebuintat curent. Pe la 1680 se zicea după grecește: *spudeu* (*spoudaios*); cuvântul îl întâlnim într-o mărturie cu privire la părintele lui Neculce și în certificatul de cultură dat de *Genealogia Cantacuzinilor* vestitului Constantin Stolnicul. «Spudeului» îi răspunde, din același izvor, *dascălul* (*didaskalos*) pe care l-am luat poate mai din vreme din slavonește. Dar moștenirii latine îi aparțin cuvintele de basă: a

învăța, învățatură și învățător (învățământ e iarăși de creațiune modernă), ba chiar și învățăcel” (Iorga 1928: 5-6).

2. Dezvoltarea învățământului românesc și a literaturii didactice în secolul al XIX-lea. În perioada 1801-1828 se înființează primele școli de grad gimnazial în limba română, se intensifică legăturile dintre intelectualitatea românească din Principate și cea din Transilvania, Banat și Bucovina, de unde au fost chemați unii profesori ai școlilor din Iași și București, crește numărul de manuale școlare și de traduceri cu conținut științific și de popularizare a științei. Mitropolitul Veniamin Costache înființează la Iași, în toamna anului 1803, un seminar teologic, în cadrul căruia toate cursurile erau predate în limba română. În Țara Românească, se remarcă pe plan național în anii 1818-1822 transilvăneanul Gheorghe Lazăr, care pune în aplicare, la școala românească de la mănăstirea Sfântul Sava din București, un impresionant plan de învățământ în limba națională, de la cel elementar până la cel superior de specialitate. Alături de Gh. Lazăr, la școala de la Sf. Sava au predat Eufrosin Poteca, Ladislau Erdeli, Ion Heliade Rădulescu ș.a. Printre cursurile de la Sf. Sava figura și *alilodidactica*.

În 1812 se înființează „Preparandia” de la Arad, școala normală pentru pregătirea învățătorilor români din Banat și Crișana. Aici au fost predate în limba română cursuri de pedagogie, metodică, gramatică românească, istorie, geografie, aritmetică, geometrie, teologie ș.a., de către Dimitrie Țichindeal, C. Diaconovici-Loga, Iosif Iorgovici, Ioan Mihuț și Alexandru Gavra. Dintre numeroasele manuale școlare și scrierile cu caracter educativ sau științific traduse ori elaborate în această perioadă de intelectualii ardeleni și bănățeni, menționăm câteva mai importante. Dimitrie Țichindeal traduce din limba sârbă lucrarea lui Dositei Obradovici *Sfaturile a înțelegerii cei sănătoase* (Buda, 1802), apoi *Adunare de lucruri moralicești și spre veselie* (Buda, 1808), iar în 1813 publică, tot la Buda, broșura *Arătare despre starea acestor noauă introduse școlasticești instituturi ale nației românești, sârbești și grecești*. Grigore Obradovici traduce din germană manualul oficial *Povățuire către învățătura socoatei sau aritmetica* (Buda, 1805). Fiind în 1806 corector al tipografiei din Buda, Gheorghe Șincai retipărește atunci *Catehismul cel mare* (publicat de el în 1783) și traduce patru manuale oficiale pentru școlile primare românești din Bihor, dintre care prezintă interes pentru cercetarea noastră cel intitulat *Regulele școlasticești* (1806, reeditat în 1816). O *Instrucție pentru școalele românești în Banat* (Buda, 1809, reeditată în 1815) este textul oficial tradus sau prelucrat de Gh. Haines, sub titlul *Învățătură către dascalii normalicești a școalelor neunite din Mare Prințipatul Ardealului* (Sibiu, 1809). Naum Petrovici traduce lucrarea lui Villaume, *Pedagoghia și metodică pentru învățătorii școalelor orășenești și*

sătești (Buda, 1818), iar *Manuductorul pentru învățătorii sholasticești* (Buda, 1818) a fost tradus de Ioan Mihuț. C. Diaconovici-Loga publică *Ortografia sau dreapta scrisoare* (Buda, 1818) și *Gramatica românească pentru îndreptarea tinerilor* (Buda, 1822), iar Ioan Tomici, *Scurte învățături pentru creșterea și buna purtare a tinerimei română* (Buda, 1827).

Pentru nevoile învățământului și pentru a populariza cunoștințele științifice, mulți profesori, medici și ingineri din Principate traduc sau alcătuiesc, în perioada 1830-1860, numeroase manuale școlare și diverse cărți de popularizare a științei, prin care continuă eforturile de creare a terminologiei științifice românești. Majoritatea acestor scrieri au fost tipărite, unele având mai multe ediții. Menționăm cele mai importante titluri pentru a oferi o imagine de ansamblu asupra dezvoltării literaturii didactice românești în perioada în discuție: I.D. Negulici, *Educația mumelor de familie* (București, 1844-1845); Dimitrie Pop, *Povătuitorul educației copiilor de amândoa sexurile, prelucrat după mai mulți autori francezi* (Iași, 1846); Ioan Brezoianu, *Învățătorul primar sau povețe și sfătuiri pentru a pregăti pe învățătorii primari* (București, 1848); Ioan Brezoianu, *Manual complet de învățatură mutuală* (București, 1850); Gh. Costa-Foru, *Studii asupra instrucțiunii publice la unele din statele cele mai înaintate ale Europei* (București, 1860); Antoniū Velini, *Manual de metodică și pedagogie pentru profesorii școalelor primare* (Iași, 1860); Damaschin T. Bojâncă, *Direcțoriul bunei creștere* (Buda, 1830); A. Mureșanu, *Icoana creșterii rele cu mijloace de a o face și mai rea* (Brașov, 1848) ș.a.

3. Delimitarea și definirea domeniului și tendințele de specializare. Termenul *pedagogie* (gr. *pais*, *paidos* „copil” și *agoge* „conducere”) pătrunde în spațiul românesc în primele decenii ale secolului al XIX-lea grație unor lucrări de referință din domeniu traduse din limba franceză.

Domeniul la care ne referim începe să se contureze în spațiul românesc în primele decenii ale secolului al XIX-lea, fără a avea o denumire stabilă. În scrierile vremii apar și încep să circule termenii *educație* („creștere”, IO, 84; LPT, 106; CR 1829, 204; AR 1829, 230), *educăciune* (Stamati 1851) și *educațiune* (T 1856, nr. 1, 1; VMP, 260), *instrucție* („instrucția publică”, glosat prin *învățătura obștească*, CR 1830, 65), *pedagoghie* (TAI, 11; VPP, pf.; MPI, 6; KPA, 73), *pedagogie* (CG V, 57r; Negulici 1848; BIP, 7, 94), *pedagoghică* (RSM, 11v; AsE, 4) și *pedagogică/pedagogie* (Stamati 1851), *didactic* (AR 1829, 19; Negulici 1848; Stamati 1851) și *didacticesc* (EBG, 123v), *didactică* („didactica sau știința învățătorei”, MPI, 167; GC VII, 295r; Negulici 1848; Stamati 1851), *metodică* (VMP, f.t.; VPP, f.t.).

Remarcăm că unele dicționare din secolul al XIX-lea înregistrează marca diastratică *didact.* – *didactique*, *didactic*, *de învățătură* (Poenar 1841, Costinescu 1870) sau *did.* – *didactică* (Antonescu 1862). O marcă *ped.* – *pedagogie* nu este consemnată, deși termenul devine frecvent pe la 1840, fiind explicat și în majoritatea dicționarilor. În ce privește definirea noilor concepte, lucrările lexicografice din epocă oferă explicații lacunare, care se suprapun parțial: *pedagogie* „educația, creșterea copiilor; așezământ public pentru creștere” (Poenar 1841); „instrucție, educație; arta de a face educația, creșterea copiilor” (Negulici 1848); „arta de a educa, de a crește copii” (Protopopescu 1870); „instrucțiunea, educația copiilor; în ore quare țerrî, stabilimentu de instrucțiune publică” (Costinescu 1870); „educatione, instructione, invetiamentu la copilli; scientia si arte de a cresce junimea in principie bone” (Laurian, Massimu, 1871); *pedagogică* „instrucțiune, educațiune” și *pedagogică* „arta de a instrui pre copii” (Antonescu 1862). Termenul *instrucție* este consemnat inițial ca sinonim cu „învățătură, educație, creștere” (Poenar 1841; Negulici 1848; Protopopescu 1870), iar spre sfârșitul secolului al XIX-lea, conceptul este mai elaborat: „INSTRUCTIONE: actione si resultatu de instruire, invetiamentu, invetiatura, doctrina, educatione; connoscentia, scientia; ordine, mandatu, esplicatione” (Laurian, Massimu, 1871). *Educație* este înregistrat cu sensul de „(grija) de a învăța, de a forma corpul, spiritul, inima și obiceiurile” (Negulici 1848) sau „a cresce, da instrucțiune, disvolta facultățile physice, intellessuali și morali” (Antonescu 1862). În dicționarul lui Laurian și Massimu se afirmă că „educationea a devenitu astadi una scientia seriosa”, iar în Costinescu 1870 că *educațiune* (*educație/educare*) este „fapta d’a educa; îngrijire que se ăea pentru instrucțiunea junimeî exercitându-î spiritul și corpul, însufflându-î mai a lessu moravuri bune”. Conform sursei citate, termenul *educație* se utiliza și pentru animale, și chiar pentru plante (fiind sinonim cu *creștere*): „Se dice și despre animale: *educațiunea turmelor, albinelor, vermilor de matasă*. Și într’unu sensu analogu, vorbindu de vegetale: *Educațiunea aquestei plante este dificilă*”. Termenul *didactică* este consemnat ca „arta de a învăța” (Negulici 1848), „instrucțiune, doctrină” (Antonescu 1862), „arta de a înveția pe alții” (Costinescu 1870; Laurian, Massimu, 1871).

Astfel, remarcăm că definițiile lexicografice trecute în revistă, prin formulările prea puțin exacte, nu fac delimitări clare între conceptele pedagogice explicate, *pedagogia* fiind considerată fie „acțiune”, fie „artă” de creștere a copiilor, ba chiar și „așezământ” („stabiliment”); un singur dicționar (Laurian, Massimu 1871) înregistrează și sensul de „scientia”. Termenii *educație*, *instrucție*, *pedagogie* și *didactică* par a fi sinonimi, nefiind

remarcate relațiile – pe care le cunoaștem astăzi – de hiperonimie: *didactica* este „**parte a pedagogiei** [subl. n.] care se ocupă cu principiile, metodele și formele de organizare a procesului de învățământ” (DEX), deci un subdomeniu al *pedagogiei*, iar *educație* este un hiperonim pentru ceilalți termeni (astăzi se spune *științe ale educației*). În dicționare, clarificările conceptuale vor interveni mai târziu, în secolul al XX-lea, odată cu dezvoltarea și afirmarea domeniului.

Lucrările lexicografice ale vremii înregistrează și alți termeni specifici domeniului în discuție: *pedanta* „a împlini rău datoriile de rector în colegiuri, în clase” (Poenar 1841), *pedant* „care ține de pedagog, care seamănă a pedagog; care este afectat, care prea se arată a fi învățat” (Negulici 1848), *pedagogic* (Antonescu 1862), *didascalu* „dascalu mare; învețetorū, preceptorū, dascalu quare învétiā”, *pedarhie* „în ironie, guvernamentū de copii, de ómenī junī” (Costinescu 1870), *didactru* (gr.) „salariu pentru invetiatura”, *didascalicu* „didacticu: *opera didascalica, poemate didascalice*”, *dascalesce* (adv.) „în modu dascalescu, precumu lucra sau face dascalulu”, *dascalescu* (adj.) „relativu la dascalu sau invetiatoriu; metodu dascalescu, portare si tractare dascalesca”, *dascalia* „functione de dascalu, viéti’a dascalesca; invetiatura”, *dascalu* „invetiatoriu, institutoriu, instructoriu, maiestru”, *pedagogistu* (sinonim cu *pedagogu*), *pedagogiu* „locu unde se invétia *pedagogi’a*, institutu de *pedagogia*; institutu de educatione si invetiatura a copilliloru” (Laurian, Massimu 1871) ș.a. Observăm că unele surse consultate oferă și prețioase informații extralingvistice privind „statutul social” al unor termeni: *pedagogū-ă* „uă dată, învețiătorū de copii, aquella que îngrijia de educația lorū; astă-dī se dice *preceptorū*, și pedagogū se dice în derisiune” (Costinescu 1870); „Vorb'a [*dascalu*] a degeneratu de la addeveratulu seu sensu, si a devenitu triviale, synonyma cu *pedante*, in urm'a lipsei de methodu si a portării celei ridicule a dascaliloru greci”; *pedante* (subst.) „proprie, cellu ce conduce si invétia copilli; se liea ca terminu injuriosu, prin care se desemna unu invetiatoriu ce nu respunde la missiunea sea” (Laurian, Massimu 1871).

4. Relația lingvistic – extralingvistic și dezvoltarea conceptuală a terminologiei conform textelor. Scrierile vremii furnizează mai multe informații despre domeniul în discuție în raport cu dicționarele. Chiar titlurile unor lucrări (traduse, prelucrate sau originale) indică faptul că în epocă se vorbea despre *pedagogie*, *didactică* și *metodică*, ceea ce înseamnă o relativă specializare pe subdomenii: *Pedagoghia și metodica pentru învățătorii shoalelor orășenești și sătești* (1818); *Manual complet de învățătură mutuală* (Ioan Brezoianu, 1850 –

învățătură mutuală este sinonim cu *alilodidactică*); *Manual de metodică și pedagogie pentru profesorii școalelor primare* (Antoniū Velini, 1860).

Conținutul și metalimbajul unor scrieri analizate confirmă ipoteza că domeniul în discuție se dezvoltă cu precădere pe la mijlocul secolului al XIX-lea. Din *Povățuitorul educației copiilor de amândoa sexurile*, prelucrat după mai mulți autori francezi de Dimitrie Pop (Iași, 1846) am extras mai mulți **termeni simpli**: *institutriță, crescătorițe, învățătorițe, guvernantă, pedagogi „educatori”, profesori, memorie, pansion, colegiu, clas, a paradosi „a preda”, lucrare „acțiune”, scoli, scolițe, conscoleri „colegi (de clasă)”, repetitori „săli de meditație”, trelunie „trimestru”* și **termeni complecși** (sintagmatici): *educația publică, educația privată, educație morală, sistemul educației, scopul de căpetenie a educației, metot (și metod) de educație, planuri de educație, plan de creștere și de învățătură, scoale private, scoale publice, așezământuri statornicite pentru educația copiilor, așezământe de creștere, pansioane sau scoale de învățăcei sau învățăcele externe, crescători de copii, directriță de pansion, studia copiilor, studia casnică, întrevorbiri cu copiii, facultăți intelectuale, desvălirea duhului, desvălirea giudecăței, inteligenția (copiilor), cărți scolare „cărți de lectură”, examen general, frânele cârmuirii personale, pansionere interne, câtimea obiecturilor ce se paradosesc, reglement scolastic „regulament școlar”, sale de studie, ceasurile paradosului „orele de predare”, paradusul de seară, emulația sau îndemnarea, ghibăcie „abilitate” etc.*

Lucrarea *Învățătorul primar sau povețe și sfătuiri pentru a pregăti pe învățătorii primari*, tradusă de Ioan Brezoianu după un autor francez (nemenționat), apare la București la o diferență de doar doi ani (1848), însă este mai avansată atât din punct de vedere terminologic, cât și sub aspectul metalimbajului. Pe lângă termenii întâlniți și în traducerea lui Dimitrie Pop – *metoade, emulație, conscolar, scoli și scoale, învățătoriță, studiu, princip, educație morală* ș.a., *Învățătorul primar...* conține numeroși **termeni** relevanți: *pedagogie, instituție, program, activitate, preceptor, propășire „progres (școlar)”, regulament, candidați, probe, exerciții, leții, esaminatori, concurenți, aspiranți, monitor (explicat prin „scolar mai înaintat”), normalien „normalist”, procede „procedee”, pensionat, pensionari, semi-pensionari „elevi de pension”, aplicații, manuale, registre, inovație, [facultăți]: atenție, memorie, imaginație, cugetare, comparație, giudicată, intuiție* și **sintagme**: *casă de educație, școală normală, instrucția primară, geniul pedagogiei, învățător comunal, învățător primar, inspectori generali ai instrucției publice, comisie de priveghiere, învățătură individuală, materii de învățătură, educație estetică, program de examen, examen de priimire,*

regulamente de priimire, atestat de capacitate al gradului elementar, atestat de gradul superior, desvoltarea facultăților, gradul de inteligență și aplecare, metoda învățaturii mutuale, metoda simultanată, metoda mixtă, metode speciale ordinare, metode extraordinare: metoda universală, metoda socratică, metoda catehetică, metoda euristică, menținerea disciplinei, sceptoru de disciplină, cărticica de conduită pentru fiecare scolar „agendă”, table de citire ș.a.

În 1860 apare la Iași un *Manual de metodică și pedagogie pentru profesorii scoalelor primare*, „prelucrat” de dr. Antoniū Velini, „director al Scoalei preparandale” și profesor de pedagogie. Din paginile acesteia am selectat o serie de **termeni simpli** noi: *metodică, educatori, preceptori, (toți) metodicii, preparanzi „normaliști”, predare, prelegere, lecțiuni, prelecțiuni, experiență, memorizare, repetițiuni, abilitate*. Majoritatea termenilor sunt sintagmatici, ceea ce indică un grad (mai) înalt de specializare: *metodică generală, metodică specială, regulile metodice, cunoștințe pedagogice, cultură intelectuală, comunicare de cunoștințe, principiile și regulile învățaturii, a fixa atențiunea, a frecvența școlă, a exercita facultățile, activitatea scolarilor, deșteptarea atențiunii, învățatură înțeligibilă și exercitabilă, cunoștințe căpătate, metoda analitică, forma dialogică sau catihetică (a învățaturii), forma acroamatică (a învățaturii), formă de învățatură dialogico-sintetică, exerciții gradate, exercitarea memoriei, materie predată, plecările și dispuseciunile copiilor, mizlôce negative pentru educațiune, mizlôce positive pentru educațiune, unelte scolastice „rechizite școlare”, remunerări și pedepse, esamene publice etc.*

5. Concluzii. La sfârșitul secolului al XVIII-lea și în primele decenii ale secolului al XIX-lea în limbajul didactic, la termenii moșteniți din latină (*învăța*) sau cei de origine neogreacă și slavonă (*didascal, dascal și dascăl, shoală și școală, scolar, ucenic, parados, a paradosi*), se adaugă o serie de lexeme de origine franceză, italiană, latină și germană, împrumutul extern fiind sursa principală a terminologiei pedagogice românești (grație traducerilor și „prelucrărilor” după autori străini), care devin termeni de bază în domeniu: *clas(ă), elev, examen, exersiție, lecție, educație, pedagogie, didactică, metodică, metodă, profesor* ș.a. Unii termeni, frecvenți în perioada cercetată, astăzi nu mai fac parte din terminologia în discuție: *emulație, preceptor, conscolar, table de citire, preparand, didactru, pedagogiu*. Ca în orice terminologie în formare, se atestă numeroase calcuri: *crescători de copii „educatori”, plan de creștere și de învățatură „de educație”, întrevorbiri „conversații”, desvălirea duhului „dezvoltarea spirituală”, scopul de căpetenie a educației „obiectivul principal”, trelunie „trimestru”, metod potrivit și totdeauna **pus în lucrare** „aplicat”, frânele cârmuirii personale*

„autocontrol”, *lucrare* „acțiune”, *așezământe de creștere* „instituții de educație”, *provisii* „achiziții”, *comisie de priveghiere* „comisie de supraveghere/monitorizare”, *plecările și dispuseciunile copiilor* „predilecțiile și predispozițiile”. De-a lungul timpului, chiar în decursul a patru-cinci decenii, se poate surprinde dinamica terminologică pe baza câtorva exemple pertinente: în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, se spune tot mai puțin *a paradosi* (ngr.) și tot mai frecvent, *a preda* (sl.); *alilodidactica* (ngr.) este înlocuită de *învățământul mutual* (fr.); *dascalul* de *învățător*, *preceptor* și *profesor*; *ghibăcia* (sl.) de *abilitate* (fr., lat.); *propășirea* de *progres* (școlar); *preparanzii* de *normaliști* etc.

Secolele următoare vor veni cu modernizarea limbajului pedagogic și cu inovații terminologice datorate progresului cunoașterii, care pot fi surprinse în mod similar, prin consultarea dicționarilor generale și specializate și a textelor relevante pentru dezvoltarea domeniului.

BIBLIOGRAFIE:

Iorga, Nicolae. *Istoria învățământului românesc*. București: Editura Casei Școalelor, 1928.
 Ursu, N.A. *Formarea terminologiei științifice românești*. București: Editura Științifică, 1962.
 Ursu, Despina și N.A. *Împrumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare (1760-1860)*. Vol. I. Iași: Cronica, 2004.

DICȚIONARE:

Poenar 1841 = P. Poenar, *Vocabular francezo-românesc*. București: Tipografia Colegiului „Sf. Sava”, 1840-1841.
 Negulici 1848 = I.D. Negulici, *Vocabular român de toate vorbele străbune repriimate până acum în limba română și de toate cele ce sunt a se mai priimi d-acum înainte și mai ales în științe*. București, 1848.
 Stamati 1851 = T. Stamati, *Disionăraș românesc de cuvinte tehnice și altele greu de înțeles*. Iași, 1851.
 Antonescu 1862 = G. M. Antonescu, *Dictionar Rumân*. Buccuresci: Imprimeria Nationale a lui Stephan Rassidescu, 1862.
 Costinescu 1870 = Ion Costinescu, *Vocabularu romano-francesu*. Bucuresti, 1870.
 Protopopescu 1870 = Emmanuel Protopopescu Pake, *Nou dictionaru portativu de toate dicerile noui (radicale) reîntroduse și introduse în limba română și de termeni tehnici ai sciințelor, litterilor și arților, cu uâ esplicație mai întinsă a termenilor de drept și economie politică*. Buccuresci: Librariu Editor G. Joanide & A. Spirescu, 1870.

Laurian, Massimu 1871 = A.T. Laurian, J.C. Massimu și colab., *Dictionariulu limbei romane*. București: Nova Tipographia a Laboratoriloru Romani 19. Strat'a Academiei, 1871-1876.

SURSE:

ABCA = *ABC sau bucoavna spre folosul scolelor neamului romanesc*, Sibiu, 1783.

AR = *Albina românească*.

AsE = Gh. Asachi, *Espoziția stărei învățăturilor publice în Moldova, de la a lor restatornicire, 1828, până la anul 1843*, Iași, 1845.

BIP = Ioan Brezoianu, *Învățătorul primar sau povește și sfătuiri pentru a pregăti pe învățătorii primari*, București, 1848.

BPR = *Bucoavnă pentru pruncii cei rumânești carii să află în Mare Prințipatum Ardealului*, Sibiu, 1788.

BV2 = *Bucvari pentru pruncii cei rumânești carii să află în Crăia Ungurească și hotarele ei împreunate*, Viena, 1781.

CR = *Curierul rumânesc*, gazetă politică, administrativă, culturală și literară, București, 1829-1848.

CTD II = *Carte trebuincioasă pentru dascalii școalelor de jos rumânești neunite în chesaro-crăieștile țări de moștenire*, Viena, 1785 (vol. II).

DCI II = *De lipsă cărtice pentru învățători*, Viena, 1785 (vol. II).

EBG = D. Eustatievici Brașoveanu, *Gramatica rumânească*, 1757. BAR, ms. 583.

EDE = D. Eustatievici, *Desvoaltele și tâlcuitele evanghelii*, Sibiu, 1789.

ESI = D. Eustatievici, *Scurt izvod pentru lucruri de obște și de chilin în scrisori de multe chipuri*, Sibiu, 1792.

GC = Iordache Golescu, *Condica limbii rumânești*. BAR, ms. 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850.

HG = [Amfilohie Hotiniul], *Lecțiune adică cuvântare scoasă de la întâie parte a gramaticii...*, Iași, 1789.

IO = Paul Iorgovici, *Observații de limba rumânească*, Buda, 1799.

KPA = A. von Kotzebue, *Pedagogul*, traducere de Gh. Asachi, Iași, 1839.

LPT = *Povățuitorul tinerimii*, Buda, 1826.

MPI = *Manuductor pentru învățătorii sholasticești*, traducere din germană de Ioan Mihuț, Buda, 1818.

RSM = *Reglement a școlilor publice din Prințatul Moldovii*, Iași, 1835. BCU Iași, ms. IV-60.

SCM = Gh. Șincai, *Catehismul cel mare cu întrebări și răspunsuri...*, Blaj, 1783.

T = *Timpul*, *jurnal politico-comercial*, București, 1854-1857.

TAI = D. Țichindeal, *Arătare despre starea acestor noauă introduse școlasticești instituturi ale nației românești, sârbești și grecești*, Buda, 1813.

TGR = Radu Tempea, *Gramatică românească*, Sibiu, 1797.

VMP = Antoniu Velini, *Manual de metodică și pedagogie pentru profesorii școlilor primare*, Iași, 1860.

VPP = Villaume, *Pedagoghia și metodică pentru învățătorii școlilor orașenești și sătești*, traducere de Naum Petrovici, Buda, 1818.

INTERTEXTUALITY IN CLEANSING TEMPLE SEQUENCE (JOHN 2, 13-22)

Ilie Melniciuc-Puică

Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: In the first section of the John's Gospel is presented the episode of the Temple's cleansing. Through linguistically language the author shows a different connotation, apart from the historical one presented in the Synoptic Gospels. Two quotes from the Old Testament (Zech. 14.20-21 and Psalms 68,11 LXX) reveals the literal sense expressed by Jesus Christ, as the mystical meaning to the episode given by the Johannine community. Surrounded on the „house” noun, the variation of verbs in the present tense to the future tense shows the process of the directed re-writing, wanted by the biblical writer.

Keywords: Intertextuality, Jesus, re-write, John's Gospel, house

După săvârșirea minunii din Cana Galilei Iisus s-a coborât în Capernaum, unde nu a stat mult și s-a urcat la Ierusalim, fiind aproape Paștele iudeilor. Cu acest prilej, alungă din curțile templului pe cei ce vindeau animale pentru jertfă și pe schimbătorii de bani, de la care pelerinii puteau procura monede fără reprezentarea chipului uman, turnate în Tyr, singurele acceptate pentru visteria templului.

Prin acest act Iisus împlinea profeția din Zah. 14,21: „nu va mai fi nici un neguțător, în ziua aceea în templul Domnului Savaot.”¹

Evangeliiile sinoptice relatează și ele scena curățirii templului (Mt. 21,12-17; Mc. 11,15-18; Lc. 19, 45-46), numai că această eveniment este pus în relație cu sfârșitul activității Mântuitorului. Referitor la această aparentă antilogie părerile exegeților sunt împărțite. Astfel unii consideră că această scenă ar fi avut loc de două ori în timpul activității Mântuitorului. Sfântul Ioan Gură de Aur motivează de ce Sfântul Ioan Teologul spune că templul este „Casă de negustorie” iar Sfântul Marcu spune că templul a devenit „peșteră de tâlhari” prin

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, Sfânta Evanghelie de la Ioan. Introducere și comentariu, Vol. I, Ed. Teofania, Sibiu, 2003, p. 70.

cuvintele: „Pentru aceea vorbind atunci mai dur zice: De ce faceți casa Tatălui Meu peșteră? Ceea ce n-o face în această primă alungare, în care mustrea lui este mai moderată ceea ce explică că a reluat-o”.² Iar părintele Dumitru Stăniloae, o vede ca o modalitate graduală a lui Iisus Hristos în a-și descoperi dumnezeirea Sa: „La prima alungare a acestora le-a spus „Nu faceți casa Tatălui Meu casă de negustorie!” (In. 2,16). Era o afirmare a calității Sale de Fiu a lui Dumnezeu. Această calitate o afirmă și mai clar la o a doua izgonire a vânzătorilor din templu, când se declară pe Sine direct Dumnezeu, deci egal cu Tatăl, spunând: „Și casa Mea, casă de rugăciune se va chema, iar voi o faceți peșteră de tâlhari” (Mt. 21, 12-13; Lc. 19, 45-46). Iisus aplică prin aceste cuvinte o expresie combinată din Is.56,7 și Ier. 7,1. Evanghelistul Marcu redă mai complet proorocia lui Iisus care face referire la Sine, luând-o din Isaia, care vedea în templul mozaic, preînchipuite locașurile de închinare ale tuturor popoarelor („Și-i învăța și le spunea: Nu este, oare, scris: *casa Mea casă de rugăciune se va chema pentru toate neamurile?* Voi însă ați făcut din ea peșteră de tâlhari” (Mc. 11,17)).³

Cu toate acestea, părerilor celor mai mulți exegeți afirmă că:

- acest eveniment a avut loc numai o singură dată, nu de două ori (la începutul și la sfârșitul activității Mântuitorului);
- a avut loc în ultima săptămână a vieții lui Iisus;
- Evanghelistul Ioan nu a avut intenția de a corecta timpul producerii acestui eveniment, dar l-a inserat la începutul propovăduirii lui Iisus ca să evidențieze importanța sa în înțelegerea desfășurării propovăduirii Sale.⁴

Sucesiunea evenimentelor este comandată la Sfântul Ioan nu de rațiuni cronologice, ci de rațiuni teologice. Călăuzit de Duhul Sfânt, Sfântul Ioan poate plasa curățirea templului la începutul Evangheliei sale, urmând ceea ce se putea numi „o cronologie teologică”⁵. Perspectiva teologică este sugerată în primul rând de profeția din Maleahi 3,1.3. Lecturată în întregime, descoperim cuvintele: „Iată, Eu trimit pe îngerul Meu și va găti calea înaintea feței

² Sfântul Ioan Gură de Aur, Comentar la Evanghelia de la Ioan, Pelerinul Român, Oradea, 1997, p. 110.

³ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Chipul Evanghelic al lui Iisus Hristos, Ed. Centrului Mitropolitan, Sibiu, 1991, p.51.

⁴ George R. Beasley-Murray, Word Biblical Commentary, John, Vol.36, Word Publishing, Dallas, 1987, p. 38.

⁵ Udo Schnelle, 'Die Tempelreinigung und die Christologie des Johannesevangeliums', in New Testament Studies 42 (1996), p. 359–373. În acord cu „cronologia teologică” trebuie menționat timpul scrierii Evangheliei a patra, care se plasează în finalul primului secol, adică anii 95-98. Pentru Evanghelistul Ioan evenimentul curățirii templului dobândește o nouă semnificație. Deja se scursese câțiva timp de la cucerirea Ierusalimului și dărâmarea Templului (anul 70 d.Hr.). Depășind abordarea istorică din Evangheliile sinoptice, Ioan Evanghelistul dă sens nou evenimentului, diferit de cel eshatologic sugerat de profeția din Zaharia 14. Pentru creștinii care citeau sau vor citi textul iohanic era imperios o interpretare hristologică și mistagogică. Astfel, nu mai este concentrată atenția pe Templul ierusalimitean în calitate de „casă a Tatălui”, ci pe Iisus Hristos Logos-ul întrupat care devine Persoană și loc și Mijlocitor între închinătorii duhovnicești și Dumnezeu.

Mele și va veni îndată în templul Său Domnul pe Care Îl căutați și Îngerul legământului pe Care voi Îl doriți. Iată, vine!", zice Domnul Savaot".... „Și El Se va așeza să lămurească și să curețe argintul; El va curăța pe fiii lui Levi și îi va lămuri ca pe aur și argint, și vor aduce Domnului jertfă întru dreptate". Aluzia biblică este evidentă și dacă luăm în considerare verbul χέω care se regăsește în Mal 3,3 și In. 2,15 (ἐξέχεεν)⁶. După cum am prezentat mai sus, Proorocul Ioan Botezătorul se identifică prin cuvintele din Is. 40,3. Fructificând materialul din Evanghelia după Marcu, unde aflăm citarea compusă din profeția lui Isaia cu Maleahi 3,1, Ioan Teologul extinde exegeza sinoptică într-un mod original, subliniind relația dintre Înaintemergător și Iisus Hristos. În baza acestei aluzii eshatologice din Vechiul Testament, coroborată cu expunerea din primele două capitole ale Evangheliei după Ioan, reiese că Iisus se identifică cu „Îngerul Legământului” care „Iată, vine!”⁷.

Firul narativ al Evangheliei arată cum Iisus Hristos a găsit în Templul din Ierusalim schimbători de bani și pe cei ce vindeau animale pentru sacrificiu (2,13-16). Relatarea din evanghelie îl prezintă pe Iisus având un bici împletit din ștreanguri, izgonind vitele de vânzare din preajma Templului și vărsând monedele celor ce schimbau bani pe mesele lor. El apoi le-a spus celor ce vindeau porumbei să iasă din Templu.

Aici avem de a face cu un incident care este relatat în toate evangheliile. Relatarea ioaneică prezintă corecta înțelegere a folosirii termenilor grecești cu referire la Templu, prin diferențierea curții exterioare (ἱερόν) (v. 14-15), locul în care a găsit vânzătorii, față de clădirea templului (ναός) (v. 19-21).

Schimbătorii de bani erau necesari pentru ca moneda romană obișnuită să fie convertită în sistemul monetar din argint tirian, singura monedă acceptată pentru ofrandele Templului. Monedele romane nu erau premise pentru asemenea oferte. Monedele bătute în Ierusalim erau fie din cupru fie din bronz și erau de slabă calitate. Conform Mișnei, ofrandele Templului trebuiau să fie făcute în sistemul monetar tirian, adică în monede din argint⁸.

Locul de fapt al conversiei monetare se afla în porticurile care înconjurau Curtea Femeilor. Punctul de vedere comun al bibliștilor este că schimbătorii de bani se aflau în Porticul Regal

⁶ Bruce Suchard, *Scripture within Scripture. The Interrelationship of Form and Function in the Explicit Old Testament Citations in the Gospel of John*, Scholars, Atlanta, 1993, p. 24.

⁷ D.A. Carson, *The Gospel according to John*, coll. *Pillar New Testament Commentary*, Eerdmans, Grand Rapids, 1991, p. 179; F.F. Bruce, *The Gospel of John*, Basingstoke, Picering & Inglis, 1983, p. 74; Allan R. Kerr, *Temple of Jesus' Body – The Temple theme in Gospel of John*, JSNT Suppl 220, Sheffield Academic Press, Sheffield, 2002, p. 73.

⁸ m. Bekhoroth 8.7

pe partea sudică a esplanade Templului, unde aveau loc diverse forme de schimburi comerciale⁹.

Mântuitorul Iisus Hristos a reacționat împotriva schimbătorilor de bani, conform supozițiilor lui P. Richardson și J. Murphy-O'Connor, nu din cauza locului greșit unde se aflau, ci pentru că a considerat folosirea monedei feniciene pentru darea la Templu ca greșită în sine¹⁰. Așa cum afirmă Richardson, shekel-ul fenician nu era aniconic, și din această cauză încălca porunca a doua din Decalog, deci era impropriu numit monedă "sfântă". Pe față conținea o imagine, și de fapt imaginea unui zeu păgân (Melkart-Herakles); pe revers era un vultur tyrian și inscripția "Tyr, cel sfânt și neprofanat". Aceasta ar face jumătatea din shekel-ul tirian inherent ofensiv, cel puțin pentru cei mai devotați evrei și în special ca o ofertă a Templului. Conform acestui argument, decât să schimbe legile care pretind monede de argint, autoritățile au permis folosirea shekelului de argint tirian, din motive economice și politice¹¹. Dacă aceasta este o înțelegere corectă a situației, atunci nu este o problemă unde schimbătorii de bani erau localizați, ci că ei nu trebuiau să fie acolo.

Reacția lui Iisus față de cei ce vindeau animale este mai complexă. În primul rând, este problema anumitelor animale menționate în textul ioaneic. Folosirea oilor pentru sacrificiu este deseori atestată și mai ales în perioada sărbătorii de Paști¹². E. P. Sanders a sugerat că referințele din textul ioaneic referitor la cornute mari pentru sacrificiu este inexactă, pe motiv că asemenea animale ar fi fost prea scumpe pentru toți, cu excepția celor foarte bogați, și că în plus, asemenea animale nu erau solicitate decât în cazuri speciale¹³. În al doilea rând, porumbeii erau printre cele mai comune păsări folosite pentru sacrificiu și puteau fi cumpărați în preajma altarului de jertfă, încât credincioșii să nu fie obligați a-i transporta de la distanțe mari¹⁴. Toate aceste animale ar fi disponibile pentru cumpărare în vecinătatea Templului așa

⁹ D. Bahat, "Jesus and the Herodian Temple Mount", in *Jesus and Archaeology*, James H. Charlesworth (ed.), Eerdmans, Grand Rapids, 2006. Vezi, de asemenea, E. P. Sanders, *Judaism: Practice and Belief*, 63, BCE 66 CE, Philadelphia, Trinity, London, 1992, p. 68. Prezența schimbătorilor de bani în Templu este menționată în Sheqalim 1.3.

¹⁰ Vezi P. Richardson, "Why Turn the Tables? Jesus' Protest in the Temple Precincts", in E. H. Lovering, Jr. (ed.), *SBLSP31* (1992), p. 507-523; J. Murphy-O'Connor, "Jesus and the Money Changers Mark 11:15-17; John 2:13-17", *Revue Biblique* 107 (2000) "p.43-45.

¹¹ Y. Meshorer *A treasure of Jewish Coins*, Yad Yitshak Ben-Tsevi, Jerusalem, 1997, menționează descoperirea unui shekel tyrian bătut în Ierusalim în jurul anului 33 d.Hr. Dan Bahat în studiul său spune că un astfel de shekel a fost descoperit în 2004 în orașul vechi din Ierusalim.

¹² Flavius Josephus, *Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor*, VI.9.3, prefată de Răzvan Teodorescu, trad. Gheneli Wolf și Ioan Acsan, Ed. Hasefer, București, 1997; E.P. Sanders, *Judaism*, p. 136-138.

¹³ E. P. Sanders, *Judaism*, p.88

¹⁴ Joachim Jeremias, *Jerusalem in the Time of Jesus*, Fortress, Philadelphia, 1969, p. 48-49.

încât cei care călătoreau să nu fie constrânși să aducă animale de la o distanță mare, ceva pe cât de neconvenabil pe atât de posibil să fie rănite animalele.

Evanghelistul Ioan precizează că Iisus i-a scos pe toți din templu, folosindu-se de un bici de ștreanguri. Hristos îi arată ca robi, pentru că-i bate. A venit să-i facă frați ai Săi și fii lui Dumnezeu pe oameni, pentru a nu mai fi robi. Dar nu putea face aceasta cu cei care nu răspundeau iubirii Lui cu iubirea lor. Nu-i putea elibera pe cei ce nu-L cunoșteau ca Dumnezeu eliberator al oamenilor prin întruparea Sa ca om. Hristos deși își însușește toată smerenia și blândețea de loviturile ce i se dau Lui, folosește toată forța Sa de om când e batjocorit Dumnezeu.¹⁵

Conceptul de "intertextualitate" a fost semnalat pentru prima dată de cercetătoarea bulgară Julia Kristeva¹⁶, definit fiind drept "relația dintre text și sub-text", sau mai bine spus un text actual cu un text din trecut, care este adus în memorie și redat din memorie cu scopul unei noi abordări a semnificatului¹⁷.

Terminologia prin care o operă literară este analizată, a trecut prin medierea bibliștilor filologi asupra textului revelat, aplicându-se principiile studierii unui text profan. Conform biblistului menționat, textul antic poate fi citat cu scop întreit: pentru "a reproduce" – în manieră festivă- un fragment autoritativ; pentru "a lumina" în sens tipologic un eveniment din trecut, realizat și de-săvârșit în prezent; și pentru "a afla" euristic, a clarifica peste veacuri ceea ce un autor exprima imprecis pentru contemporanii săi.

Intertextualitatea biblică însumează cercetările asupra textului sacru, prin care sunt identificate citatele veretotestamentare, aluziile biblice și "ecouri" în fragmente asemănătoare, valorificate în Noul Testament. De aceea, de la conceptul de "intertextualitate" s-a ajuns prin extensie la conceptul de "re-scriere" sau "re-semnificare", prețuind textul redat din surse vetero-testamentare mai mult ca interpretări teologice decât ca reproduceri fidele din memorie a textului sacru¹⁸.

Secvența biblică în discuție (In. 2, 13-22) cuprinde o aluzie biblică și un citat vetero-testamentar, armonizate genuin de apostolul Ioan în Evanghelia sa.

¹⁵ Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Nota 277, Sf. Chiril al Alexandriei, Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan, col. Părinți și Scriitori Bisericești, vol. 41, EIBMBOR, București, 2000, p. 131.

¹⁶ J. Kristeva, 'Word, dialogue and novel', in T. Moi (ed.), The Kristeva Reader, Oxford, 1986.

¹⁷ Steve Moyise, Does the NT Quote the OT Out of Context? In Anvil Vol. 11, no. 2, 1994, p. 137-139.

¹⁸ Steve Moyise, The Old Testament in the New: An Introduction, Second Edition, Revised and Expanded, Bloomsbury, T & T Clark, 2015, p. 43.

Ioan 2,16: „Scoateți acestea de aici. Nu faceți casa Tatălui Meu casă de negustorie”.

Iisus nu-I spune, lui Dumnezeu „Tatăl nostru” ci „Tatăl Meu”. Expresia „casă a lui Dumnezeu” are substantivul la genul masculin (οἶκος του Θεού) și desemnează în Evanghelia după Ioan Templul din Ierusalim. Aceeași expresie este folosită însă, cu alt sens, referindu-se în In. 14,2 la locuință cerească: „În casa Tatălui Meu multe locașuri sunt. Iar de nu, v-aș fi spus. Mă duc să vă gătesc loc”. Astfel El se înfățișează drept Fiul lui Dumnezeu.

Iisus numește Templul ”casa Tatălui Meu”, avertizând pe e o parte pe liderii religioși iudaici că locul de întâlnire cu Divinitatea nu trebuie convertit în loc de negoț, iar pe de altă parte afirmând filiația divină în baza căreia acționează în acest mod violent. Filiația divină a lui Iisus Hristos este subliniată pregnant de Evanghelia după Ioan, continuând afirmațiile din prologul ioaneic (In. 1, 1-14), iar în secvența studiată aici recapitulată prin afirmația ”râvna casei Tale mă va mistui” (In. 2, 17).

În evenimentul curățirii templului, relatat de Evangheliile sinoptice (Mt. 21, 13; Mc. 11,17; Lc. 19,46), sunt folosite mai multe combinații de texte vetero-testamentare, pentru a sublinia caracterul aparte al sanctuarului. Evanghelistul Matei combină profețiile din Isaia 56,7 (”căci templul Meu, locaș de rugăciune se va chema pentru toate popoarele!”) cu Ieremia 7,11 (”Templul acesta, asupra căruia s-a chemat numele Meu, n-a ajuns el oare, în ochii voștri peșteră de tâlhari?”). Teologia lucană, prezentată de Evanghelia a treia, explorează același filon biblic, în manieră midrașică, combinând cele două texte care au elementul comun ”casă” (οἶκος). Expresia „Scriș este”, ca formulă introductivă, se referă la o singură citare scripturistică, deși apare și a doua citare. Astfel înțelegem cum scriitorul sacru exprimă amărăciunea profetului Ieremia în ”mânia” de care dă dovadă Iisus față de profanatorii economici ai Templului. Admonestarea este făcută schimbătorilor de bani și celor ce vindeau produsele pentru jertfe la Templu, dar într-o formă eufemistică, fără a mai aminti actul fizic al răsturnării meselor¹⁹.

Relatarea marcană a curățirii Templului, de la Mc. 11,15-18, folosește expresia: ”Nu este, oare, scris: ”Casa Mea casă de rugăciune se va chema, pentru toate neamurile”? Voi însă ați făcut din ea peșteră de tâlhari” (Mc. 11,17). Mesajul urmărit în Evanghelia după Marcu este definirea întâlnirii cu Dumnezeu, nu în locul templului din Ierusalim cât mai ales în starea de rugăciune, pe care atât iudeii cât și neamurile păgâne o vor practica.

¹⁹ Pr. Dr. Ilie Melniciuc-Puică, Utilizarea Vechiului Testament în scrierile lucanice, Ed. Performantica, Iași, 2005, p. 117.

Evangelia după Ioan evită cele două texte, consemnate de tradiția sinoptică, valorificând, în schimb, un profet intens folosit în perioada celui de-al Doilea Templu: Zaharia²⁰. Finalul cărții, cu perspectivă eshatologică, pre-vede: "În ziua aceea va fi (scris) pe clopoțeiile cailor: "Sfânt lui Dumnezeu!" Și vor fi căldările în templul Domnului ca năstrapele înaintea jertfelnicului. Și orice căldare din Ierusalim și din Iuda va fi sfântă Domnului Savaot. Și vor veni toți cei ce vor să jertfească și le vor lua și vor fierbe carne și nu va mai fi nici un neguțător, în ziua aceea, în templul Domnului Savaot" (Zah. 14,20-21).

Profeția de la Zah. 14,20-21 amintește de „canaaniți” care nu vor mai fi în „casa Domnului” în acele zile. Cercetătorii biblici²¹ afirmă că există o legătură între substantivul *Xavavaioc* din LXX și termenul „negustori”, fiind redat din originalul ebraic în traducerea lui Aquila prin *μεταβολος*. Astfel, lectura lui Zah. 14,21 implică o slujire duhovnicească superioară, chiar cu caracter eshatologic, care să nu fie împiedicată de elementul material. De asemenea, profeția lui Zaharia nu indică distrugerea templului existent în vremea sa, ci chemarea la purificare prin sfințenie a credincioșilor lui Dumnezeu din Iuda și Ierusalim. Înțelegem, astfel, antinomia între iudei și canaaniți, între sfințenie și negustorie.

Cum e propriu Sfântului Ioan, după ce Iisus săvârșește o minune care atestă Dumnezeirea Sa, exprimă și o afirmație directă a Dumnezeirii Sale. Afirmațiile despre Dumnezeirea Sa alternează cu dovezile date prin fapte minunate. Totul se armonizează într-un întreg în descoperirea lui Hristos ca Dumnezeu.

În episodul curățirii templului de la In. 2, 13-22 nu avem formula de citare prin care să bănuim elementul intertextual cu Zah. 14,20-21, dar avem aluzia pertinentă a Mântuitorului Hristos cu privire la perenitatea lucrului uman, în opoziție cu eternitatea Tatălui Său: "Și celor ce vindeau porumbei le-a zis: Luați acestea de aici. Nu faceți casa Tatălui Meu casă de negustorie". Aluzia biblică devine evidentă, insistând asupra auditoriului: "celor ce vindeau porumbei" (v.16) și "ucenicii" (v. 17) care și-au adus aminte "că este scris: "Râvna casei Tale mă mistuie".

Ioan 2,17: „Râvna casei Tale mă mistuie”.

Versetul de la Ioan 2, 17 a fost scris de evanghelist în cadrul celor descrise cu privire la ultimele zile ale lui Iisus. Descrierea anterioară izgonirii vânzătorilor din templu (2, 14-16)

²⁰ Cristian Bădiliță, *Noul Testament, Evangelia după Ioan*, Ed. Curtea Veche, București, 2010, p. 185.

²¹ H.J. de Longe, *The Cleansing of the Temple in Mark 11 :15 and Zechariah 14 :21*, in *The Book of Zechariah and Its Influence* (ed. C. Tuckett), Aldershot, Ashgate, 2003, p. 90; Gonzalo Rojas-Flores, *From John 2.19 to Mark 15.29: The History of a Misunderstanding*, in *New Testament Studies* 56, 2009, p. 29; E.P. Sanders, *Jesus and Judaism*, Philadelphia, Fortress Press, 1985, p. 75; M.A. Matson, *The Contribution to the Temple Cleansing by the Fourth Gospel*, in *SBL 1992, Seminar Papers*, Atlanta, Scholars, 1992, p. 502.

prezintă în mod evident asemănări cu versiunile sinoptice referitoare la acest eveniment (Mc. 11, 15-17)²². În Evanghelia lui Ioan, citim că după acest fapt, ucenicii și-au amintit: că este scris: „Râvna casei Tale mă mistuie” (In. 2, 17 = Ps. 68, 11). Discuția cu „iudeii”, purtată de aici, începe cu întrebarea: „Ce semn ne arăți că faci aceasta?”. Din această întrebare înțelegem că se face referire la autoritatea Lui, cerută în conformitate cu Mc. 11, 28, de către arhieriei, de cărturari și de bătrâni ca rezultat al curățirii templului. Nu numai o singură dată în Evanghelie, adversarii lui Iisus cer de la El un semn de legitimare (Mt. 12, 38; 16, 1; Mc. 8, 11; Lc. 11, 16; In. 6, 31); așadar cererea pentru un semn constituie în sine un motiv tradițional. Răspunsul lui Iisus în In. 2, 19 („Dărâmați templul acesta și în trei zile îl voi ridica”) prezintă similitudini cu cel de la Mc. 14, 68 referitoare la cuvintele falșilor martori (Mc. 15, 29; Fapte 6, 14). Așadar, Ioan 2, 17 este înconjurat de materiale din tradiție. Versetul în sine, totuși, nu aparține materialului tradițional, este o declarație tipic ioaneică.²³

Am putea gândi chiar la o explicare cu caracter midrașic a Evanghelistului Ioan, care alătură tematic, precum se obișnuia într-o cuvântare sinagogală, două texte care au în centrul dezbaterii ideea de „casă”²⁴.

Prima parte a versetului prezintă două caracteristici a stilului ioaneic: *asyndeton epicum*, și expresia γεγραμμένον ἐστίν, „este scris”. În formula de introducere a citatului Sfântul Ioan în general preferă γεγραμμένον ἐστίν sau ἐστίν γεγραμμένον în loc de γέγραπται, care este folosit în general în alte părți din Noul Testament (In. 6, 31-45; 10, 34; 12, 44) diferit față de 8,17; cf cu 19, 19; alte pasaje din Noul Testament cu care putem compara sunt Lc. 4, 17; 20, 17; 1 Cor. 15, 54; 2 Cor. 4, 13. Întregul verset constituie o paranteză, o remarcă explicativă care întrerupe curgerea narațiunii; astfel de remarci sunt prezente în mod frecvent în Evanghelia a IV-a. Versetul este înrudit cu remarcile explicative

²² Bruce Chilton în *The Temple of Jesus: His Sacrificial Program within a Cultural History of Sacrifice* (Pennsylvania State University Press, University Park, 1992), explică episodul curățirii Templului din perspectiva iudaică a celui care dorește să redea puritatea sacrificială. Culpă pentru fiecare păcat trebuia plătită prin jertfă. Un rabin contemporan Mântuitorului Iisus Hristos sugera în scrierile sale că pentru mai multe păcate se putea oferi doar o jertfă (consistentă), care să substituie întreaga vină a persoanei. Iar pentru că jertfele aduse constau mai ales în jertfirea animalelor și vărsarea sângelui pe jertfelnic, același autor afirmă că Iisus Hristos devine „incomod” prin afirmațiile Sale de la acest eveniment, deoarece insinuează înlocuirea vechilor jerfe de la Templu cu noua jertfă, a pâinii și vinului euharistic. „Revoluția” cultică invocată de Mântuitorul era acel „semn” cerut de farisei și cărturari. Răspunsul Domnului Hristos era prea îndrăzneț, deoarece propunea schimbări în esența legii mozaice. Evanghelistul Ioan comprimă mesajul în textul evangheliei sale, suprapunând simbolul biciului împletit cu prefigurarea patimilor de la ultimul Paște iudaic, vânzătorii de porumbei cu vânzătorul Iuda (In 18,2).

²³ Maarten Menken, *Old Testament Quotations in the Fourth Gospel: Studies in Textual Form*, (Contributions to Biblical Exegesis and Theology, 15), Kok Pharos, Kampen, 1996, p. 37.

²⁴ Pentru o mai corectă înțelegere a formei omiletice tip midraș, a se vedea Pr. Dr. Ilie Melniciuc-Puică, op. cit., p. 177-195.

din In. 2, 22 și In. 12, 16 unde de asemenea, în termeni ioaneici, se spune că ucenicii și-au adus aminte. Concluzia noastră este că In. 2, 17 a fost formulată de evanghelist, care a inserat întregul verset în materialul tradițional avut la dispoziție.²⁵

Citarea din Ps. 68,11a cuprinde trei segmente lingvistice: „Râvna”, „casei Tale” „m-a mistuit”.

Referitor la „râvna” sau „zelul” care este punctat(ă) de Psalmist, am putea crede că este vorba de o „pasiune a geloziei” sau „iubire cu patimă”. Zelul psalmistului pentru casa lui Dumnezeu este evidențiat prin dorința construirii Templului în Ierusalim (1 Cron. 28, 1-21). Zelul sau râvna persoanelor din Vechiul Testament pentru Dumnezeu găsește exprimare la Finees (Num. 25,11-13) care „râvnind între ei pentru Mine” „a arătat râvnă pentru Dumnezeul său și a ispășit păcatul fiilor lui Israel” prin sacrificarea celor idolatri. Profetul Ilie „a zis: „Cu râvnă am râvnit pentru Domnul Dumnezeul Savaot, căci fiii lui Israel au părăsit legământul Tău, au dărâmat jertfelnicele Tale și pe proorocii Tăi i-au ucis cu sabia, rămânând numai eu singur, dar caută să ia și sufletul meu!” (3 Regi 19,10.14), în două afirmații mărturisind atașamentul față de Dumnezeu, în lupta violentă față de idolatrii vremii. Un al treilea bărbat care exprimă râvna în manieră violentă este Matatia care „s-a aprins de râvnă și i s-au cutremurat răunchii și, dând drumul dreptei sale mâinii, a alergat și l-a junghiat pe jertfelnic” (1 Macabei 2, 23-26)²⁶. Pentru „casei Tale” am putea găsi sensul de „poporul Israel” sau chiar „Templul din Ierusalim”, iar pentru „m-a mistuit” sensul de „m-a consumat cu patimă”, „m-a ucis, m-a jertfit”.

Sfântul Ioan a luat citatul din LXX, dar a schimbat forma aoristă κατέφαγεν cu viitorul καταφάγεται. Am putea presupune, de ce a schimbat forma aoristă din text cu viitorul. În unele cazuri, perfectul ebraic poate avea înțelesul de viitor (ex. Is. 10,28 ; Iov 5,20 LXX, perfect ebraic fiind tradus în greacă prin viitor) și dacă este izolat Ps. 69,11 (varianta Textului Masoretic) de context se poate face traducerea perfectului ebraic prin viitor. Se pune întrebarea: De ce a preferat Sfântul Ioan această traducere, a textului ebraic?²⁷

S-ar putea crede că o dată cu schimbarea timpului verbului, evanghelistul a făcut ca textul psalmului să se transforme într-un anunț profetic al unui eveniment, care pentru psalmist, aparține încă viitorului. În această interpretare, ar fi fost intenția Sfântului Ioan să spună că ucenicii lui Iisus au văzut profetia împlinită, în acțiunea lui Iisus în templu: râvna pentru

²⁵ Maarten Menken, op.cit., p.38.

²⁶ Colin G. Kruse, Ioan, Comentariile Tyndale la Noul Testament, trad. Lăcrămioara Novac, Ed. Scriptum, Oradea, 2010, p. 105.

²⁷ Maarten Menken, op.cit., p.39.

templu îl mistuia atât de mult pe Iisus, că-i alungă pe vânzătorii ce făceau din casa Tatălui său Casă de negustorie, afară din templu.²⁸

De asemenea s-ar putea interpreta versetul ioaneic prin exprimarea: „voi fi mistuit de râvna locașului ceresc al lui Dumnezeu”, după cum afirmă indirect în In. 14,2.

De ce doar Ps. 68,11a?

În Evanghelia a IV-a, de câteva ori, citatele au rolul de a demonstra că evenimentele care sunt narate sau anunțate, sunt în acord cu Scriptura. În aceste cazuri, Sfântul Ioan nu vede o problemă menținerea timpului verbului a sursei chiar dacă este trecut simplu: vezi In. 12,38 = Is. 53,1; In. 12,40 = Is. 6,10; In. 13,18 = Ps. 40,9; In. 15,25 = Ps. 34,18 sau Ps. 68,5-6; In. 19,24 = Ps. 21,20. Pentru Ioan, pasajele din Vechiul Testament care sunt la perfect simplu, pot constitui în mod clar profeții referitoare la Iisus. O explicație mai bună a folosirii viitorului în Ioan 2,17 ar fi că râvna lui Iisus pentru casa Tatălui îi va cauza moartea pe cruce.²⁹

Viitorul *καταφάγεται* anunță moartea Domnului Hristos. Rememorarea ucenicilor Săi, cu scop catehetic, surprinde evoluția cunoașterii post-pascale, deși la In. 2, 13-22 sunt martorii curățirii templului. Explicația se potrivește foarte bine cu faptul că în Evanghelia a IV-a și în alte părți din Noul Testament, suferința Dreptului din Psalmul 68 este văzută ca o prefigurare a patimilor lui Iisus. Potrivit cu In. 15,25, Iisus Hristos consideră că ura asupra Lui este o împlinire a profeției din Ps. 68,5-6: „Înmulțitu-s-au mai mult decât perii capului meu cei ce mă urăsc pe mine în zadar. Întăritu-s-au vrăjmașii mei, cei ce mă prigonesc pe nedrept; cele ce n-am răpit, pe acelea le-am plătit”. Când Domnul Iisus este răstignit pe cruce, potrivit Evangheliei după Ioan 19,28, spune, „ca să se îplinească Scriptura: „Mi-e sete”, făcând referire aluzivă la Ps. 68,25. La acest Psalm se face referire la Mt. 27,34.48; Mc. 15,36; Rom. 15,3 unde Sf. Pavel citează a doua parte a Ps. 68,11. Batjocorirea pentru Iisus, acceptată de Moise, conform expresiei din Evrei 11,26 poate fi o aluzie la același pasaj.³⁰

După o formulă introductivă, Pavel citează în Rom. 15,3 din Ps 68, 10 (LXX), așezând aceste cuvinte pe buzele Mântuitorului, deci nu pe cele ale psalmistului³¹: Că râvna casei Tale m-a mâncat și **ocările celor ce Te ocărăsc pe Tine au căzut asupra mea.**

²⁸ Ibidem, p.40.

²⁹ Ibidem.

³⁰ Ibidem, p.41.

³¹ Pr. dr. Ilie Melniciuc-Puică, Răbdarea și mângâierea care vin din Scripturi. Argumentația veterotestamentară în Epistola către Romani, Ed. Performantica, Iași, 2009, p. 257.

„Asupra mea” din citare se referă la Hristos, iar „pe Tine” se referă la Dumnezeu. Astfel ocările sunt rostite, de cei fărădelege, împotriva lui Dumnezeu, prin acuzarea lui Hristos. Sfântul Pavel citează textul probabil pentru că cei slabi au adus reproșuri celor „tari”. Recurge Apostolul la o elipsă, evidențiind că Hristos nu a plăcut Sieși, ci aproapei spre mântuire, motiv pentru care a fost ocărit și a pățit. Elipsa include și faptul că Hristos a plăcut Tatălui, motiv pentru care a acceptat ocările celor fărădelege. Textul, în explicarea paulină, arată calea cea mai bună pentru a marca suferința pe care Hristos a asumat-o în slujirea Sa către Dumnezeu, suferință pentru mântuirea oamenilor încununată pe cruce. Cu siguranță expresia „nu a căutat a sa plăcere” face referire la răstignirea Domnului, deoarece aghiografii Noului Testament folosesc Ps 68 în legătură cu patimile lui Hristos (Mt. 27,34// Mc. 15,35-36 // Lc. 23,36 // In. 19, 28-29; In. 2,17; In 15,25; Fapte 1,20; Rom. 11,9) fie citându-l, fie făcând aluzie la el.

Remarci finale

Ca o concluzie, în In. 2,17 ce conține citatul din Ps. 68,11 din LXX, s-a schimbat forma aoristă κατέφαγεν cu viitorul καταφάγεται, schimbare care poate fi justificată pe baza unei citiri specifice a originalului ebraic, și care a transformat citatul într-un anunț al morții lui Iisus. Pentru ucenicii care iau parte la această scenă, citatul face referire la conflictul inițial între Iisus, pe care ei l-au mărturisit că este Mesia, și „iudei”, care va duce în final la moartea Lui. Pentru cititorul creștin, al Evangheliei lui Ioan, citatul se referă la faptul că moartea Fiului este o împlinire a voinței Tatălui.³²

Astfel prima apariție a lui Iisus, îi vestește încă de pe acum sfârșitul: „Mă mistuie, adică Mă ucide”. Jertfa supremă în religia iudaică era holocaustul, adică mistuirea/arderea cărnii animalului jertfit. Iisus indică faptul că El este Mielul lui Dumnezeu care se mistuie nu în flăcările arzătoare ale jertfelnicului din Ierusalim, ci în dragostea Tatălui care primește ofranda Fiului pentru iertarea oamenilor păcătoși (cf. In. 3,16-17). Dar această moarte înseamnă totodată stabilirea cultului adevărat, eshatologic, fiindcă moartea pe cruce înlocuiește templul cu Templul cel adevărat, trupul lui Hristos. De aceea, la cererea iudeilor de a le arăta semne referitoare la dumnezeirea Sa Iisus, le răspunde cu un semn care are o înfăptuire viitoare: „Dărâmați templul acesta și în trei zile îl voi ridica.”

³² Maarten Menken, Op.cit., p. 45

În răspunsul său de acum, El se asemuiește pe sine cu templul vrând să arate că templul Legii, e unul vremelnic, care trimite spre Iisus și îl prefigurează. Iar când spune „În trei zile îl voi ridica”, El se gândește la trupul Său și se referă la Înviere. El depășește dreptatea Legii Vechi, împlinind-o totodată.³³

El se prezintă pe Sine ca Dumnezeu însuși venit în umanitate, sau anunță templul viu în care locuiește cu adevărat Dumnezeu; iar pe Sine ca om, se prezintă ca jertfa cea mai prețioasă adusă de bunăvoie lui Dumnezeu, pentru că El este și Dumnezeu, căruia trupul Său îi este templu și I se aduce jertfă de bunăvoie, iar prin aceasta va învinge moartea pe veci, la început în umanitatea Sa, apoi în umanitatea celor ce se vor alipi Lui. Va învinge moartea pe care jertfele de animale din templu Vechiului Testament, nu o puteau învinge. Spunând că El va fi acest nou templu și această nouă jertfă, Iisus dă totodată o dovadă – care se va confirma – a puterii Sale de suprem proroc, de ultimul proroc care nu numai că proorocește dar și realizează ceea ce proorocește.³⁴

BIBLIOGRAFIE:

Bădiliță, Cristian, *Noul Testament, Evanghelia după Ioan*, Ed. Curtea Veche, București, 2010.
Bahat, D., "Jesus and the Herodian Temple Mount", in *Jesus and Archaeology*, James H. Charlesworth (ed.), Eerdmans, Grand Rapids, 2006.

Beasley-Murray, George R., *John, Word Biblical Commentary*, Vol.36, Word Publishing, Dallas, 1987.

Bruce, F.F., *The Gospel of John*, Picering & Inglis, Basingstoke, 1983.

Carson, D.A., *The Gospel according to John*, coll. *Pillar New Testament Commentary*, Eerdmans, Grand Rapids, 1991.

Chilton, Bruce, *The Temple of Jesus: His Sacrificial Program within a Cultural History of Sacrifice*, Pennsylvania State University Press, University Park, 1992.

de Longe, H.J., *The Cleansing of the Temple in Mark 11:15 and Zechariah 14:21*, in *The Book of Zechariah and Its Influence*, C. Tuckett (ed.), Aldershot, Ashgate, 2003.

Flavius Josephus, *Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor*, VI.9.3, prefată de Răzvan Teodorescu, trad. Gheneli Wolf și Ioan Acsan, Ed. Hasefer, București, 1997.

Jeremias, Joachim, *Jerusalem in the Time of Jesus*, Fortress, Philadelphia, 1969.

³³ André Scrima, Op.cit, p. 41

³⁴ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Chipul Evanghelic al lui Iisus Hristos*, p.52

- Kerr, Allan R., *Temple of Jesus' Body – The Temple theme in Gospel of John*, JSNT Suppl 220, Sheffield Academic Press, Sheffield, 2002.
- Kristeva, J., 'Word, dialogue and novel', in T. Moi (ed.), *The Kristeva Reader*, Oxford, 1986.
- Kruse, Colin G., *Ioan*, Comentariile Tyndale la Noul Testament, trad. Lăcrămioara Novac, Ed. Scriptum, Oradea, 2010.
- Matson, M.A., *The Contribution to the Temple Cleansing by the Fourth Gospel*, in *SBL 1992, Seminar Papers*, Scholars, Atlanta, 1992.
- Melniciuc-Puică, Pr. dr. Ilie, *Răbdarea și mângâierea care vin din Scripturi. Argumentația veterotestamentară în Epistola către Romani*, Ed. Performantica, Iași, 2009.
- Melniciuc-Puică, Pr. Dr. Ilie, *Utilizarea Vechiului Testament în scrierile lucanice*, Ed. Performantica, Iași, 2005.
- Menken, Maarten, *Old Testament Quotations in the Fourth Gospel: Studies in Textual Form*, (Contributions to Biblical Exegesis and Theology, 15), Kok Pharos, Kampen, 1996.
- Meshorer, Y., *A treasure of Jewish Coins*, Yad Yitshak Ben-Tsevi, Jerusalem, 1997.
- Mihoc, Pr. Prof. Dr. Vasile, *Sfânta Evanghelie de la Ioan. Introducere și comentariu, Vol. I*, Ed. Teofania, Sibiu, 2003.
- Moyise, Steve, *Does the NT Quote the OT Out of Context?* in *Anvil* Vol. 11, no. 2, 1994.
- Moyise, Steve, *The Old Testament in the New: An Introduction*, Second Edition, Revised and Expanded, Bloomsbury, T & T Clark, 2015.
- Murphy-O'Connor, J., 'Jesus and the Money Changers Mark 11:15-17; John 2:13-17', *Revue Biblique* 107 (2000)".
- Richardson, P., "Why Turn the Tables? Jesus' Protest in the Temple Precincts", in E. H. Lovering, Jr. (ed.), *SBLSP31* (1992).
- Rojas-Flores, Gonzalo, *From John 2.19 to Mark 15.29: The History of a Misunderstanding*, in *New Testament Studies* 56, 2009.
- Sanders, E. P., *Judaism: Practice and Belief, 63 BCE 66 CE*, Trinity, Philadelphia, London, 1992.
- Sanders, E.P., *Jesus and Judaism*, Fortress Press, Philadelphia, 1985.
- Schnelle, Udo, 'Die Tempelreinigung und die Christologie des Johannesevangeliums', in *New Testament Studies* 42 (1996).
- Scrima, André, *Comentariu integral la Evanghelia după Ioan*, Ed. Humanitas, București, 2008.

Sfântul Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, col. Părinți și Scriitori Bisericești, vol. 41, EIBMBOR, București, 2000.

Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentar la Evanghelia de la Ioan*, Pelerinul Român, Oradea, 1997.

Stăniloae, Pr. Prof. Dr. Dumitru, *Chipul Evanghelic al lui Iisus Hristos*, Ed. Centrului Mitropolitan, Sibiu, 1991.

Suchard, Bruce, *Scripture within Scripture. The Interrelationship of Form and Function in the Explicit*

ABOUT THE NAME OF ACTUALLY COMMUNICATION STUDYING DISCIPLINE

Ștefan Vlăduțescu

Assoc. Prof., PhD Hab. Dr., University of Craiova

Abstract

This study explores the literature on the name of discipline which seeks communication. It notes that there are various names designating this subject: Communication Theory, Communication Science, Sciences de l'Information et of Communication (SIC), Communicology, Communication studies. It appears, then, that the discipline dealing with the phenomena of communication is (along with Psychology, Anthropology and Sociology) a social science. There is that, although seem to refer to one and the same phenomenon of communication, referred disciplines not examine the communication as a whole, but focuses on different areas; ie they are fragmented. Starting from the origin and connection (Lat. "Communis" + the Gr. Word "logos" "speech, thought, study") and making use of the analogy of Sociology (Latin word "Socius" + Gr. "Logos") and Anthropology (Gr. "anthropos" + "logos") is seeking a convergence of names. It is estimated that it should reach convergence in respect of at least two criteria: the study of communication as a whole and understanding communication as a multi-structured universe. Such criteria somehow it would comply with a title like "Strong Communication Science Communicology". Yet the question persists and therefore the future must be sought arguments to name a possible unitary communication science.

Key-words: communication, object of communication discipline, communication science, communication theory

1. Introduction

People are enveloped and traversed by communication. In relation to their existence, communication emerges as a multi-space and multi-structure universe. Communication is a social phenomenon. As Wilbur L. Schramm underlined, "communication is a, perhaps the, fundamental social process. Without communication, human groups and societies not exist" (Schramm, 1963, p. 1). Besides the other social phenomena, communication integrates into the area of social sciences. Sociology, Psychology, Anthropology etc. are recorded as social sciences. The creation of their names is done according to the known rule, but made visible by the contribution of Auguste Comte: from the Latin word "socius" + Gr. "logos", the French word "Sociologie", English word Sociology resulted. These social sciences have an academic statute. It uses quantitative and qualitative methods, which

were partially also applied during the communication stage. Because they directly or indirectly deal with the human behavior, they a) attract through it the human significations into the flow of theoretical and applicative research; b) in relation to the friability, volatility and turbulence of the significations they use hermeneutic methods.

Leo Thayer showed in 1979 that "there exists no single scientific discipline having on exhaustive interest in communication as a systematic body of knowledge" (Thayer, 1979, p. 8). The sole "scientific discipline" that would accurately and obstinately deal with "a body of knowledge" exclusively about communication must be a science that would deal with communication, whether it is called communicology, or communication science, or communication studies. How it would reasonably and epistemologically be called correctly is another issue. Surely, no science works fundamentally in the interest of another science. The science that needs to care for communication must have a clear awareness of communication and work in the interest of communication, and this must be a special science specific to communication. There is a discipline of communication as field of concern and "contradiction". Its profile is confusing and vague, and when it is not confusing and vague it is fragmented, incoherent and contradictory. A multitude of theories darken the Gioconda profile of communication. Many years ago, J. D. Delia observed a phenomenon that has not changed its harmfulness even to this day: "a significant feature of communication research has been its fragmentation" (Delia, 1987, p. 20).

Normally, the onto-epistemological science of communication should be "Communicology": from the Lat. word "cum" ("together") and the Lat. word "munus" ("task, mission"), Lat. "communis" + the Gr. word "logos" (speech, thought, study) (see also Cobley & Schulz, 2013, p. 1, "munus" like "duty, gift"). The concept of communication is of Latin origin and got its signification from "Communico, comunicare" which meant "to put something together". In other words, communication is "putting something together with someone".

A discipline with this title, "Communicology", exists. As Isaac E. Catt and Deborah Eicher-Catt show, the name of "Communicology" "was first introduced in the United States in the late 1950s by the founders of the International Communication Association (in particular Franklin H. Knower, Elwood Murray, and Wendel Johnson" (Catt & Eicher-Catt D., 2010, p. 17). Subsequently, the works of Vilem Flusser (in the 1970's), Joseph de Vito and Richard L. Lanigan, in the 1980's, 1990's were placed under the title "Communicology". The concept of communication is of Latin origin and got its signification from "Communico, comunicare" which meant "to put something together". In other words, communication is "putting something together with someone". In return, Richard L. Lanigan created a school of communicology. "Communicology" set an ultra specialised study object. So that

"communicology" is rather a speciality instead of a discipline. In other words, before being thoroughly unified, the discipline of communication started on the path of fragmentation and hybridisation in specializations. Mattei Dogan and Robert Pahre observe that the disciplines are divided by object and "also fragment along epistemological, methodological, theoretical, and ideological lines" (Dogan & Phare, 1990, p. 53). The general observation is that "in scientific research the growth of specialties fissures the formal disciplines" (Dogan, 1997, p. 429). In 1991, C. R. Berger observed the "high level of fragmentation" in the field of communication and retained the "specialization" "as an inevitable consequence of growth" (Berger, 1991, p. 101).

According to Isaac E. Catt and Deborah Echer-Catt (2010), "Communicology designates a holistic approach of communication, encompassing information theory and diverse fragments of the field" (Catt & Eicher-Catt, 2010, p. 17). We agree that a science of communication would deal with the "communication in its wholeness", to use semiotic and phenomenological methods. It is not understood why the "communicology" should deal with the area of "information theory". It is excessive to retain the information theory as being part of "Communicology". In a study, we dealt with the "contradiction between communication and information" (Smarandache & Vlăduțescu, 2014). One can agree that "Communicology" would be a "critical-interpretive approach", to deal with the "embodied semiotic process", to have 4 levels (intrapersonal communicology, interpersonal communicology, social communicology and cultural communicology), but a general theory/science of communication cannot remain "of communication and discourse" or "science of embodied discourse" (Catt & Eicher-Catt, 2010, p. 26, p. 17 and 19). One cannot understand why "Communicology is, therefore, a coherent theory and methodology that explores the existential ground from which subjectivity and inter-subjectivity emerge as an embodied semiotic process" (Catt & Eicher-Catt D., 2010, p. 17). We know that theory is a system of knowing or at least a structure of knowing that has at least an ontology, an epistemology, an axiology, a methodology, not to speak of hermeneutics, praxeology, history, psychology, etc. Why would "communicology" be "theory and methodology"? Something else: a theory/science has its own paradigm of its own field. Or it does not: if it is in a pre-paradigmatic stage. Yet a theory/science cannot have an external paradigm. It can have an interdisciplinary, "trans-disciplinary" orientation or approach, as Basarab Nicolescu says, but it cannot have an import paradigm. Why is "the paradigm exemplar of communicology a semiotic phenomenology" (Catt & Eicher-Catt, 2010, pp. 17-18)? Why would it have a mixed paradigm, consisting of semiotics and phenomenology?

About 20 years ago, Charles R. Berger thought of a unification of the approaches in the field of communication by a preparation "of all communication researchers so that the roles of theoretician

and researcher might be played simultaneously by the same individual" (Berger, 1991, pp. 102-103); observed that there were just a "few" theories, which were unable to create in themselves a science. It is a natural concern for the emergence of theories, knowing "its role in communication science" (Berger & Roloff, 2010, p. 9). It must be said that "communication science", as any other science: it is created and consolidated in theories verified in relation to the main areas of its ontological field. 20 years have passed since then, since 1991-1993.

In 2005, at the "Annual Conference of the International Communication Association (ICA)", New York, May 28, 2005, Wolfgang Donsbach observed about "the identity of communication research": "Thesis 1: Communication as a research field has seen the greatest growth of probably all academic fields over the last 30 years" (Donsbach, 2006, p. 437). In such an evolution, theories should have and might have "melted" in a strong social science of communication. This has not yet happened. I now think we have sufficient theories to coherently think a unified science of communication. I also think that a unification of the researches about communication will not happen soon. We identify the main cause in the polarization between "communication scientists" (Berger & Roloff, 2010, p. 8), as promoters of "communication science", "Science of human communication" (W. L. Schramm), and "communication theorists" (Littlejohn & Foss, 2008, p. 23), advocates of the "communication theory" or "theory of communication", of the "theory of human communication", of the "communication studies" has increased. It is strange that renowned specialists from the two orientations in communication do not cite each other (we do not give examples). Thomas Kuhn shows that science is primarily a social undertaking: the community of scientists, as social guild, agrees on a shared understanding in relation with what is to be called on an interval "normal science". We observe that "normal science" is a convention and also a social construct of a community. Under the impulse and pressure from some of its members and/or of some from outside that bring theoretical-scientific enrichments, epistemes and patterns of problems, solutions and representation. Thus a paradigm shift, a change in thinking the content and functions of a science occur. For such an achievement, but also for science improvement in general, it is necessary that specialists would validate concepts, notions, theories, models through demonstrations, arguments and consensus. Therefore, we would say that a communication about "communication" is absolutely necessary. J. C. Nunally observed that "Science is a highly public enterprise in which efficient communication among scientists is essential" (Nunally, 1994, p. 6).

As temporary solution, we see a resuscitation of the denomination of "Communicology" and a combination of this with the most rigorous content of "Communication Science". Without adhering to the theoretical load which it was impregnated with by J. A. DeVito (1982) and/or Robert L. Lanigan

(1992), we consider that "Communicology" is the appropriate lexeme, which, brought into convergence with the "Communication science", would form a rigorous and robust science, a strong Communication Science, meaning a "Strong Communication Science-Communicology" (SCSC).

A true "Strong Communication Science-Communicology", as "disciplined" science of communication, must study the communication not only as a whole.

(1) It must be studied as a whole, but

(2) it must be a "speech" and a deep "thought", a rigorous and robust cogitation about the complexity of communication and

(3) aim at it as much as possible as a whole, in completeness. Let us not forget that "-logy" also in "Communicology" comes from the Greek word "logos" that means "speech, thinking"! The study must be oriented on 15 interconnected axes. A "Strong Communication Science-Communicology".

(4) must coherently and multi-polarly, multi-vectorally deal with communication. The content we consider to be communication can be found in Variable Geometry-Constructive-Transactional Paradigm, P3, la C. R. Berger (2010), J. O. Greene (2008), J. K. Burgoon (2009), M. E. Roloff (2008), S. W. Littlejohn and K. A. Foss (2008), B. R. Burleson (2010), R. T. Craig (2001; 2009; 2015), R. T. and K. Tracy (1995). This content is labelled either with "communication science", or with "communication theory". This is why we consider that the discipline that is to be a rigorous and robust, multi-polar and multi-vectorial cogitative system of speech-thought about the communication as a whole, it must retain the label of the current "Communicology" and provide the content of the current "Communication Science" or "Communication Theory". We assess that a rigorous and robust, meaning strong cogitative system must be a science. Consequently, we prefer the content, accumulation, the knowledge thesaurus of the "Communication Science". Strangely, because the terminological-ontological disorder of history wanted it, we shall speak of "Communication Science-Communicology", of Strong Communication Science-Communicology" (SCSC).

References

- Berger, C. R. (1991). Communication theories and other curious. *Communication Monographs*, 58, pp.101-113.
- Berger, C. R. (2010). *Message Production Processes*. In C. R. Berger, M. E. Roloff & D. R. Roskos-Ewoldsen (Eds.), *The Handbook of Communication Science*. (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Berger, C. R., Roloff, M. E., & Roskos-Ewoldsen, D. (2010). *What is Communication Science?* In C. R. Berger, M. E. Roloff & D. Roskos-Ewoldsen (Eds.), *The Handbook of Communication Science* (pp. 3-20). (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

- Budică, I., & Dumitru-Traistaru, A. (2015). The Ascending Trend of Environmental Marketing in the Current Austerity/Crisis Period. *Polish Journal of Environmental Studies*, 24(5), 2301- 2304. DOI: 10.15244/pjoes/42442.
- Budica, I., Busu, O. V., Dumitru, A., & Purcaru, M. L. (2015). Waste management as commitment and duty of citizens. *Polish Journal of Management Studies*, 11.
- Burgoon, J. K. (2009). Interpersonal Deception Theory. In S. W. Littlejohn & K. A. Foss (Eds.), *Encyclopedia of Communication Theory* (pp 551-554). Vol 1. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Burleson, B. R. (2010). *The nature of Interpersonal Communication*. In C. R. Berger, M. Roloff, & D. R. Roskos-Ewoldsen, *The Handbook of Communication Science*. (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Călin, R. A. (2015). Self-Education through Web-Searching - An Exploratory Study. *Social Sciences and Education Research Review*, 2(2), 47-58.
- Catt, J. E., & Eicher-Catt, D. (2010). *Communicology: A Reflexive Human Science*. In J. E Catt.& D. Eicher-Catt (Eds.), *Communicology: A New Science of Embodied Discourse*. Cranbury, NJ: Fairleigh Dickinson University Press.
- Cobley, P., & Schulz, P. J. (2013). *Introduction*. In P. Cobley & P. J. Schulz (Eds.), *Theories and Models of Communication* (pp. 1-16). Berlin/Boston: Walter de Gruyter.
- Craig R. T. (2001). *Communication*. In R. T. Sloane (Ed.), *Encyclopedia of rhetoric*. Oxford: Oxford University Press.
- Craig R. T. (2009). *Metatheory*. In S. W. Littlejohn & K. A. Foss (Eds.), *Encyclopedia of Communication Theory*. vol. 1. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Craig, R. T. (2015). The Constitutive Metamodel: A 16-Year Review. *Communication Theory*, 25(4), 356-374.
- Craig, R. T., & Tracy, K. (1995). Grounded Practical Theory: The Case of Intellectual Discussion. *Communication Theory*, 5 (3), 248-272.
- Delia, J. G. (1987). *Communication research: A history*. In C. R. Berger & S. H. Chafee (Eds.), *Handbook of Communication science* (pp. 20-98). Newbury Park, CA: Sage.
- DeVito, J. A. (1982). *Communicology: An Introduction to the study of Communication* (2nd ed.). New York: Harper & Row.
- Dima, I. C., Grabara, J., & Vlăduțescu, S. (2014). Comparative Study on Online Education in Romania and Poland in Terms of Current Globalization. *Polish Journal of Management Studies*, 10(1).
- Dogan, M. (1997). The New Social Sciences: Cracks in the Disciplinary Walls, *International Social Sciences Journal*, 153, pp. 429-443.
- Dogan, M., & Pahre, R. (1990). *Creative marginality: innovator at the intersections of social sciences*, Westview Press.
- Donsbach, W. (2006). *The Identity of Communication Research*. *Journal of Communication*. 56(3), 437-448.

- Enachescu, V. A., & Roșca, V. (2014). Educational Counseling Approach for the Romanian Educational System. *Revista de Management Comparat International*, 15(3), 321.
- Greene, J. O. (2008). *Action Assembly Theory*. In W. Donsbach (Ed.), *The International Encyclopedia of Communication*. Oxford, UK, and Malden, MA: Blackwell Publishing.
- Lanigan, R. L. (1992). *The Human Science of Communicology: A Phenomenology of Discourse in Foucault and Merleau-Ponty*. Pittsburgh, PA: Duquesne University Press.
- Littlejohn, S. W., & Foss, K. A. (2008). *Theories of human communication*. (9th ed.). Belmont, CA, Thompson Wadsworth.
- Negrea, Xenia (2013). Hard news, news value and fait divers in Romanian press. In I. Boldea (Ed.), *Studies on Literature, Discourse and Multicultural Dialogue: Communication and Public Relations* (pp. 153-160). Tirgu Mures: Arhipelag XXI.
- Negrea, Xenia (2015). Public Interest, Procedural and Discursive Limitations. *Social Sciences and Education Research Review*, 2(1), 33-41.
- Nunally, J. C. (1994). *Psychometric theory*. New York: McGraw-Hill.
- Roloff, M. E. (2008). *Negotiation and Bargaining*. In W. Donsbach (Ed.), *The International Encyclopedia of Communication*. Oxford, UK, and Malden, MA: Blackwell Publishing.
- Schramm, W. L. (1963). *Communication research in the United States*. In W. L. Schramm (Ed.), *The Science of Human Communication*, New York: Basic Books.
- Smarandache, F., & Vlăduțescu, Ș. (2014). Towards a Practical Communication Intervention. *Revista de cercetare și intervenție socială*, (46), 243-254.
- Smarandache, F., Vlăduțescu, Ș., Dima, I. C., & Voinea, D. V. (2015, October). An Operational View in Computational Construction of Information. In *Applied Mechanics and Materials* (Vol. 795, pp. 201-208). Trans Tech Publications.
- Stănescu, G. C. (2015). Telejustice—a phenomenon at the border between the right to information of the public and the right to image of accused persons. *Social Sciences and Education Research Review*, 2(1), 91-99.
- Thayer, L. (1979). *Communication - sine qua non of the behavioral sciences*. In R. W. Budd & B. D. Ruben (Eds.), *Interdisciplinary approaches to human communication*. Robhelle Park: Hayden.
- Vasile, E., & Grabara, I. (2014). Agricultural exploitation from the perspective of Romania's integration into the European Union. *Polish Journal of Management Studies*, 10(2).
- Voinea, Dan Valeriu (2015). The journalists' obligation of protecting the victims of sexual assault. *Social Sciences and Education Research Review*, 2(1), 101-106.
- Voinea, D. V., Busu, O. V., Opran, E. R., & Vladutescu, S. (2015). Embarrassments in managerial communication. *Polish Journal of Management Studies*, 11.

INSIGHTS ON MEDICAL ENGLISH COURSE DESIGN

Anișoara Pop

Assoc. Prof., PhD, University of Medicine and Pharmacy, Tîrgu Mureș

Abstract: Any course in Medical English (ME) starts from a skill and competence-based syllabus rather than information-sharing, information being just a tool in specialized language acquisition and a current practice in the mainstream medical education course design. The general aim of the Medical English course was to enhance the communication rather than the linguistic competence of first year pre-service medical students but also to contribute to the formation of humanistic thinking of future physicians, able to discern beyond the language exercises the human condition, patient behaviors and reactions and not in the least to form and consolidate their trans-curricular skills such as group work (for future peer communication in medical teams), oral presentation and research skills (presenting/publishing research results), intercultural awareness and communication (communication with patients and peers). The paper will illustrate that a pre-set syllabus structured on vocabulary acquisition and grammar practice can fit into a motivating and more communicative approach likely to impact on student motivation, involvement, and exertion of the basic receptive and productive skills, especially on effective communication in health care settings. Content elements but also challenges pertaining to the use of authentic materials, self-actualization, as well as creating meaningful situations for large-size class activity, will also be presented.

Keywords: Medical English, course design, syllabus, communicative language learning

1. ELEMENTS OF EFL/ESP COURSE DESIGN

If many EFL/ESP teachers worldwide undertake material design to supplement or adapt an already existing course-book, teachers in Romanian HE are expected to adapt their syllabus to the students' needs in order to present the latter with customized in-house course-books as part of their research workload, besides generation or adaptation of other materials that support classroom teaching.

The current paper will explore the elements considered in designing an in-house course-book of English for 1st year students in General Medicine and how a pre-set syllabus structured on vocabulary acquisition and grammar practice can fit into a motivating and more communicative approach likely to impact on students' learning.

1.1.AIM

The aim of the *English for Medical Students* (EMS) course was to enhance the communication rather than strictly the linguistic competence of first year pre-service medical students starting from the premise that classical PPPs (presentation, practice, production) should be replaced by communication as a route towards language learning (Herazo, 2009) [9]. The course was also expected to contribute to the formation of humanistic thinking of future physicians, able to discern beyond the language exercises the human condition, patient behaviors and reactions and not in the least to form and consolidate their trans-curricular skills such as group work (for future peer communication in medical teams), oral presentation and research skills (presenting/publishing research results), intercultural awareness and communication (communication with patients and peers).

2. GENERAL PRESENTATION OF EMS

English for Medical students (I) is a first part of a piloting research study of adapting a pre-set English language syllabus to the communicative needs of medical students and future medical professionals. As a result, most of the designed activities (team communication, search/research activities and projects) try to simulate activities students are likely to encounter in the medical field, starting with applications and interviews for a prospective job and ending with writing a reference letter for staff, interpreting graphs and charts, interacting with patients for diagnosis and therapy or making presentations for professional audiences. The seven chapters coincide with syllabus items and cover topics with which first year medical students become gradually familiar in their study of the mainstream medical curriculum. The next section of this paper will present the principles that lay at the basis of EMS course design.

2.1.RELEVANCE

The first principle at the basis of EMS (I) course design was that of adapting content and approach to the students' specific needs. The placement test usually conducted in the first class of the first year, fall semester, pointed out that students were a heterogeneous mix of A2-B2 proficiencies. The needs analysis surfaced the necessity of improving the productive

skills (speaking and writing) and preference for oral communication on medical topics, stress also being laid on grammar structures and specific vocabulary acquisition.

Dealing with a mixed ability groups would have required the teacher to use materials of different proficiency levels in one and the same class, whereas commercially available course books are designed to meet the specific needs of a certain CEFR level, e.g. either A2 or B2, seldom if ever, a mix of proficiencies. Therefore, relevance to the students' proficiency level and the more general pre-requisite of relevance to the field communication were considered in designing the EMS. Relevance to the medical field is a key term in English language learning in the case of adult learners who are intrinsically motivated and more willing to participate if they perceive activities as relevant to their future careers.

2.2.COMMUNICATION

The general organizing principle of the majority of ESP/EMP coursebooks is the PPP sequence (Gower and Walters, 1983, quoted by Hedge, 2000). According to Ellis (2003:29), in this approach language items are introduced to the students through examples, then the stage of controlled practice follows and finally, the language production/communication occurs. The approach has been criticized as it assumes that communication takes place only when learners have acquired the language and not while they are learning it (Herazo, 2009).

Although some vocabulary elements may be pre-taught, most EMS (I) activities start from the premise that communication is the force that ignites the language learning process, i.e steps in communicative activities are meant to be negotiated and discovered by the students rather than pre-taught by the teacher (see examples 1 and 2 below). This approach empowers learners, offering them more space for autonomy and increases confidence in their own language learning abilities.

E.g. 1 Simulation of doctor/patient interaction. In pairs, students communicate orally in the following situation:

Patient: You are allergic to pollen. Tell your doctor about symptoms.

Doctor: Tell the patient about the tests that need to be done. Before you make any tests and decisions about the patient's treatment scheme, recommend some alternative therapy/natural remedies and explain how they should use them.

E.g. 2 Information transfer: Interesting facts about the heart. Students search on the Internet less known but important/striking information about the heart, each student

presenting one piece of information orally to a group of other 5 students; each student has to listen and understand the presented information and then retransmit it to the next group or report it to class:

a) The average adult heart beats 72 times a minute; 100,000 times a day; 3,600,000 times a year; and 2.5 billion times during a lifetime.....

b) French physician Rene Laennec (1781-1826) invented the stethoscope when he felt it was inappropriate to place his ear on his large-buxomed female patients' chests.....

This activity is appropriate for both beginner and advanced students and tests the ability to comprehend, memorize, and transmit information, which are basic skills in professional and research healthcare environments. Moreover, when a group of 30 students does this simultaneously, communication may also be jammed in similar manner to emergency or hectic hospital settings. Students understand the importance of speaking clearly, loudly enough, and with proper intonation so that interlocutors (be these future patients, peers or healthcare staff) understand and are able to further the information to the next communication loop or carry out the transmitted task.

This approach to course design that surpasses the PPP, making students step out of their desks and move around in order to collect and share information is professionally specific, meaningful and therefore, more engaging (Harmer, 2001, p.6).

2.3. CONNECTIVITY

Instead of looking like a collection of photocopies retrieved from various sources, chapters in the EMP (I) course-book have a unitary design and coherence, each focusing on one basic syllabus item. Activities are linked to the main topic, and quizzes and vocabulary practice following the reading passages, have been customized.

2.4. AUTHENTIC TEXTS

Texts and tasks in EMS (I) aspire towards authenticity, (Howard, Major, p. 101) although this might be challenging in terms of complexity for mixed ability groups of students: either too complex for lower level or too simple for advanced students. Nunan points out that “texts written specifically for the classroom distort the language in some way” (1988, p.6). Therefore, use of authentic texts for reading and vocabulary practice was paralleled by text adaptation for lower proficiency students in order to meet more entirely all the students’ needs. Anatomy books, articles in specialized journals and the Internet have represented the major sources of text excerpts for reading but also for listening and language practice so that students become familiar with different registers and styles of the medical communication.

2.5.INTEREST AND MOTIVATION

EMP (I) materials were so conceived as to stimulate interaction and communicative exchanges, pair work and group work. In order to make organization engaging, to enhance learning and to obey the timeliness principle (i.e. responding to local and international events; Block, 1991), high-interest international topics for the medical field were introduced: e.g. within the chapter on Mental disorders, the case of “pilots reporting/not reporting their visit to psychiatrists” in connection with the pilot who deliberately crashed the Germanwings plane in the Alps on March 24, 2015, was fervently debated in class as information was being disclosed in the media.

2.6.INTEGRATION OF SKILLS

The EMS (I) approach is skill- and competence-based, consequently each EMS unit included at least one listening, reading, writing and speaking activity. Communicative activities are based on skill integration. An activity such as “Speaking with a patient with an autoimmune disease” integrates reading the course-book/Internet information with speaking (as general skills) and asking questions, offering information and explaining (as professional sub-skills), in a complex, meaningful and natural activity that involves “learning by doing” (Nunan, 1998, p.6).

E.g.: *Doctor*: You have a patient diagnosed with an autoimmune disease (eczema, asthma) or AIDS. Give them an outline of the disease and therapy and explain the risks. Use the information in the course-book or the Internet as sources of documentation.

Patient: You are a patient with an autoimmune disease (eczema, asthma) or AIDS. Answer the doctor’s questions about the onset of symptoms, relieving and aggravating factors and ask any questions if you do not understand the doctor’s explanations.

This activity was further integrated with the PP presentation (as an academic/professional sub-skill): e.g. Turn this informal presentation into a PP presentation, maximum 8 slides, 3 ideas/slide.

Other communicative activities included:

- Integration of speaking with writing of personal statements: e.g.: **Interview simulation** (questions on motivation, depth and breadth of interest in the medical field, empathy, team work abilities, personal insight,creativity, innovation and imagination).

- Integration of reading and debating: reading 2-3 applications (personal statements) followed by arguing in a team of physicians and selecting the best applicant.

2.7.FIELD-SPECIFIC SKILLS AND SUB-SKILLS

The range of activities also developed and consolidated:

- **professional sub-skills:** presenting, asking questions in patient history-taking, offering information, describing, arguing, recommending therapeutic schemes, writing a letter of reference, describing procedures and events;
- **academic skills:** note-taking, shifting register, transferring information, translating, presenting research results; e.g. Make a 10-slide PP presentation on Bipolar disease to be presented at the students' research conference;
- **language functions:** requesting, inviting, suggesting, expressing personal opinions, agreeing, comparing and contrasting, etc.

3. TOWARDS THE FORMATION OF HUMANISTIC THINKING

The ability to discern beyond the language exercises the human condition, complexity of patient behaviors and reactions, manifesting empathy and reassurance, are crucial life-long skills that any medical professional should develop.

Debates on complex psychiatric conditions such as: "Should college/job applicants lie about their psychiatric condition?" or "What is the effect of psychiatric stigma on personal relationships?" generated arguments and revealed the participants' deep thought, consideration and understanding of the complexity of conditions. Furthermore, examination of psychiatric conditions in the literature (*The Hours*, *The Idiot*), listening to real people describing their own diseases (*Ted Talks: A tale of mental illness from the inside*) or discussion of cases in movies (*Hanibal*, *Black Swan*, *Silence of the lambs*, *The King's speech*, *Temple Grandin*, etc.) as well as developing in writing on famous quotations (e.g. "The humanity we all share is more important than the mental illness we may not") were meant to contribute to the formation of the future physicians' humanistic thinking.

4. AVAILABLE RESOURCES

Different class communication activities (e.g. listening) included in EMP (I) presuppose availability of Internet connection. Either BYOD and mobile devices or video-projector and Internet cable connection are necessary for developing the listening and speaking tasks.

4.4.Use of modern technologies in EMP course design

If many course-books include a DVD for listening/speaking practice, our intention was to harness digital technology in the following ways:

- a) Web 2.0 tools were used for designing vocabulary practice quizzes, mind maps, crossword puzzles and course-book illustrations (e.g. Google forms, Quizlet, Toondoo);
- b) part of the communicative activities, assignments and optional projects were transferred to the Edmodo Learning Management System;
- c) other optional activities were referred to in the course-book as links to Internet sites (e.g. games) on which students could practice independently.

Since difficult grammar structures formed part of the students' expressed needs in the initial NA, they were included in each unit (revision of tenses, prepositions, passive voice, hypothetical constructions).

Finally, mention should be made about the easily understandable metalanguage employed and cursory inclusion of exercises adapted from published national and international authors of English for Medicine.

4.5.Limitations

The EMS (I) course-book can be optimized as aspect, (i.e. attractiveness) and user-friendliness (i.e. students should be provided enough space to solve the proposed tasks). These aspects as well as orientation of more activities towards a communicative approach must be considered, should this piloting course be published under editorial auspices.

5. CONCLUSION

As a result of needs analysis, adaptation to mixed ability groups may require teachers to experiment with ME course-design and material customization. As shown above, by following communicative course design principles, any pre-set syllabus structured on vocabulary acquisition and grammar practice can fit into a motivating and more communicative approach, likely to impact on student motivation, involvement, and exertion of the basic receptive and productive skills and especially on future effective communication in healthcare settings.

REFERENCES:

1. Block, D. (1991) Some thoughts on DIY materials design, *ELT Journal*, 45 (3) 211-217.
2. Ellis, R. (2003). *Task-based Language Learning and Teaching*. Oxford: Oxford University Press.

3. Gower, R., Walters S. (1983) *Teaching practice handbook: a reference book for EFL teachers in training*, London: Heinemann.
4. Harmer, J (2001) Coursebooks. A human, cultural and linguistic disaster? *MET*, 8 (4) , 5-10.
5. Hedge, T. (2000). *Teaching and Learning in the Language Classroom*. Oxford University Press.
6. Herazo, J.D., Jerez, S., Arellano D.L. (2009) Learning through communication in the EFL class: Going beyond the PPP, *Ikala. Revista de Lenguaje y Cultura*, vol.14/23, 117-136.
7. Howard, J., Major, J. Guidelines for designing effective English Language Teaching Materials, pp. 101-109, retrieved from: on November 2015 from: http://www.scielo.unal.edu.co/scielo.php?pid=S0123-34322009000300006&script=sci_arttext
8. Nunan, D. (1998) Principles for designing language teaching materials, *Guidelines*, 10 (2) , 1-24.
9. <http://blog.matbury.com/2011/09/20/an-alternative-approach-to-efl-esl-course-design/>

ACTS OF LANGUAGE ACCOMPLISHED BY THE IMPERATIVE IN PERRAULT'S FAIRY TALES

Maria Rodica Mihulecea

Assoc. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: In the present article we want to emphasize the presence of the imperative in achieving various acts of language which occur in the intercourse between the addressee and the collocutor. Orders, threats, advice, reproaches, permissions, bans are such acts. The use of the imperative depends on the relations between the two participants in the acts of language, on the one hand, and on the discursive context, on the other hand. The imperative imposes the collocutor a certain attitude, so that one should answer the addressee's challenging. In order to illustrate various acts of language accomplished by the imperative we have chosen a group of texts from Charles Perrault's Fairy Tales. By the agency of the advice, warnings and orders, we try to emphasize the advantage of being good, honest, hardworking and submissive or the drawback of those who lack such qualities.

Keywords: acts of language, attitude, imperative, order, advice.

Considérations générales

L'analyse que nous proposons ici tente de faire ressortir les particularités d'emploi de la forme impérative dans la réalisation de plusieurs actes de langage. Selon les recherches effectuées dans le domaine des actes de langage, cette forme verbale est utilisée dans la production des actes illocutoires - *ordre, conseil, menace, reproche, demande, invitation*, etc. - définis par un caractère conventionnel, l'accomplissement au moment de l'énonciation et la possibilité d'être paraphrasés par une structure performative (*ordre* → "*j'ordonne que*").

Ce sont des actes de langage directs (le locuteur s'adresse directement à l'auditeur dans une situation discursive), associés sémantiquement à la modalité injonctive. Dans l'interaction locuteur / auditeur, *le locuteur* occupe une position dominante, en imposant sa volonté à l'interlocuteur par un ordre, un avis, un jugement, un désir concernant l'action que ce dernier

doit exécuter; *l'auditeur*, qui a le statut du dominé, doit choisir face à la sollicitation que lui propose le locuteur: s'y conformer ou non.

L'effet illocutionnaire de ces actes directifs consiste dans *l'attitude de l'auditeur* d'interpréter aussi bien l'intention illocutionnaire (ce que le locuteur veut dire) que l'intention de communication du locuteur (ce que le locuteur veut faire par son acte illocutionnaire).

Du point de vue du locuteur, *l'impératif* exige une prise de position, une attitude de l'auditeur. Associé à l'action dans le langage, l'impératif cherche à obtenir une réaction de la part de l'auditeur, attitude qui dépend, d'une part, des relations qui s'établissent entre les participants à l'acte de communication et, d'autre part, du contexte discursif.

En ce qui concerne l'auditeur, l'impératif apparaît comme une provocation (de la part du locuteur) à laquelle il doit répondre. En tant que mode allocutif, s'adressant à l'allocutaire (la 2e personne du singulier et du pluriel - *tu*, *vous*), l'impératif a besoin d'un locuteur et d'un auditeur présents dans l'énonciation, ce qui explique la restriction de ses formes personnelles¹.

Nous allons décrire sémantiquement divers actes de langage accomplis par l'impératif, en nous référant aux *Contes* de Charles Perrault². Le choix de ce corpus se justifie par la spécificité de ces espèces littéraires de souligner - le plus souvent par des conseils, des avertissements, des ordres - autant *le Bien* (ou l'avantage) d'être honnête, correct, travailleur, obéissant que *le Mal* ou la malchance de ceux qui en sont privés.

Actes accomplis par l'impératif

Grâce à sa capacité de marquer plusieurs forces illocutoires, de s'adapter à l'orientation générale du discours (à la différence du performatif correspondant, qui a un sens fixe), *l'impératif* est la forme verbale fréquemment utilisée pour exprimer une variété d'actes appartenant à la modalité injonctive. Cependant, il est à remarquer que toute forme impérative ne correspond pas à une injonction, malgré l'existence d'un rapport privilégié entre cette forme et cette modalité³. Leur identification dépend de la situation dans laquelle a lieu l'énonciation.

¹ S.L. Florea, *Syntaxe du français actuel. La phrase simple et ses fonctions discursives*, Clusium, Cluj-Napoca, 2000, p. 125.

² Charles Perrault, *Contes*, Le livre de poche, Librairie Générale Française, Paris, 1990.

³ P. Charaudeau, *Grammaire du sens et de l'expression*, Hachette, Paris, 1992, p. 583.

Parmi les actes réalisés à l'aide de la forme impérative dans le corpus mentionné, on en distingue d'un côté des provocations ou des sollicitations de l'auditeur, d'un autre côté des réponses à une situation qui déterminent le locuteur à réagir (l'approbation, le reproche)⁴.

Dans notre démarche, nous ferons porter notre attention sur des actes perçus par l'auditeur comme **des provocations, des sollicitations** auxquels il doit répondre. Ce sont des actes dont les plus fréquents sont l'ordre et le conseil.

Au niveau sémantique, *l'ordre* oblige l'auditeur à agir par la parole ou l'accomplissement immédiat de l'action.

Ainsi, dans *Riquet à la houppe*, la princesse entendit, pendant qu'elle se promenait, *un bruit sourd sous ses pieds... Ayant prêté l'oreille... elle ouït que l'un disait:*

«**Apporte-moi** cette *marmite*»; l'autre: «**Donne** - moi cette *chaudière*»; l'autre: «**Mets** du bois *dans ce feu*». (p. 266)

L'Ogre du *Petit Poucet*, dit à sa femme tout en s'éveillant:

«**Va** - t'en là - haut habiller ces petits drôles d'hier au soir». (p. 285)

Après avoir trouvé une dame qui aurait dû s'occuper de l'éducation de la jeune princesse, le Prince dit à Griseldis:

Disposez - vous à la quitter:

On va venir pour l'emporter. (Griseldis p. 105)

Par l'acte d'ordonner le locuteur persuade l'auditeur de la nécessité de lui obéir. Il met en évidence son *autorité*, en utilisant des phrases qui d'habitude sont simples et brèves.

À l'interpellation de sa femme: «*Que voulez - vous faire à l'heure qu'il est?*» l'Ogre lui répond:

«**Tais** - toi, reprit l'Ogre, ils [les enfants que l'Ogre veut manger] *en seront mortifiés ... donne* - leur bien à souper, ... et **va** les mener coucher». (*Le Petit Poucet*, p. 283)

On remarque en même temps le renforcement de l'acte d'ordonner, en associant certains adverbes à la forme de l'impératif :

Écoute donc! Je te promets ...

D'exaucer pleinement les trois premiers souhaits ... (*Les Souhaits ridicules*, p. 156)

Il [l'Ogre] *jeta aussitôt une potée d'eau dans le nez de sa femme ...: «Donne - moi vite mes bottes de sept lieues, lui dit - il, afin que j'aille les attraper.»* (*Le Petit Poucet* p. 286)

⁴ Forget, D., « Éléments pour une description sémantique de l'impératif », 1978, Cahier de linguistique, n07, Paris, p. 24 <https://www.erudit.org/revue/cl/1978/v/n7/800050ar.pdf>, consulté le 17 novembre, 2015.

L'insistance du locuteur, par ce procédé d'intensification, fait voir d'une manière plus claire l'autorité du locuteur, qui détermine l'obéissance de l'auditeur.

Par rapport à l'ordre, *le conseil* contraint l'auditeur par le raisonnement et l'absence d'agressivité. Jupiter dit au bûcheron :

Vois ce qui peut te rendre heureux,

Vois ce qui peut te satisfaire ;

Et comme ton bonheur dépend de tes vœux,

Songes – y bien avant que de les faire. (*Les Souhaits ridicules* p. 156)

*Un jour, sa mère, ayant suit et fait des galettes, lui dit : «**Va** voir comme se porte ta mère - grand, car on m'a dit qu'elle était malade;»* (*Le Petit Chaperon rouge*, p. 195)

Par l'acte de conseiller le locuteur essaye de convaincre l'auditeur de lui obéir, en lui fournissant les raisons de partager son avis, d'accomplir un acte. Il faut remarquer aussi que, dans ce cas, la phrase impérative est accompagnée par une justification de la demande (intégrée dans une autre proposition):

le Prince de *Griseldis* dit aux représentants de la Cour qui tentent de le convaincre de se marier:

Si donc vous souhaitez qu'à l'hymen [mariage] je m'engage,

Cherchez une jeune Beauté

Sans orgueil et sans vanité ... (p. 91)

et un peu plus tard, après avoir trouvé sa bien aimée, il s'adresse à celle-ci en la calmant:

Cessez de vous hâter, trop aimable Bergère:

La noce où vous allez, et dont je suis l'Epoux,

Ne serait se faire sans vous. ...

*... **Daignez**, Bergère, y consentir,*

C'est là tout ce qui reste à faire. (*Griseldis* p. 99)

En ce moment la jeune Fée sortit de derrière la tapisserie, et dit tout haut ces paroles :

*«**Rassurez** – vous, Roi et Reine, votre fille n'en mourra pas;»* (*La Belle au bois dormant*, p.176)

Pour éviter son mariage, la jeune princesse de *Peau d'Ane* écoute les conseils de sa marraine:

Dites-lui qu'il faut qu'il vous donne

Pour rendre vos désirs contents,

Une robe qui soit de la couleur du Temps. (p. 134)

Princesse, **demandez-en** une,

*Lui dit sa Marraine tout bas,
Qui .../ Soit de la couleur de la Lune. (id.)
... Pour vous rendre méconnaissable,
La dépouille de l'Ane est un masque admirable.*

Cachez - vous bien dans cette peau,
On ne croira jamais... / Qu'elle renferme rien de beau. (p. 137)

Toutes les remarques précédentes nous déterminent à considérer *l'ordre et le conseil* comme deux manières différentes d'entrer en relation avec l'auditeur, à partir de la notion *d'autorité* qui fait partie de l'ordre (le locuteur exige l'obéissance et la réponse de l'auditeur est une confirmation), tandis que dans le conseil, l'autorité est visée (l'auditeur a le pouvoir de décider).

À travers les *Contes* de Perrault, on distingue également d'autres actes de langage, effectués par l'impératif qui demande une prise de position de l'auditeur:

- *la prière*: le Prince prie Griseldis de l'aider à préparer le mariage de la jeune princesse:

Employez toute votre adresse
*A parer son appartement,
Que l'abondance, ...
S'y fasse voir également;
Enfin **songez** incessamment
Que c'est une jeune Princesse
Que j'aime tendrement. (Griseldis p. 113)*

Quand l'impératif est accompagné de structures du type: *s'il te plaît, je te prie, veux-tu*, il peut exprimer, selon le contexte, non seulement l'insistance du locuteur, mais la prière, l'incitation aussi. Dans ce cas on observe une certaine liberté de l'auditeur de décider de faire ou non l'action:

*Lorsqu'elle fut seule, elle appela sa soeur, et lui dit: «Ma soeur Anne, **monte, je te prie**, ... pour voir si mes frères ne viennent point...» (La Barbe bleue p. 211)*

- *la demande (ou la requête)*: la marraine sollicite à Cendrillon:

*«**Va** dans le jardin et **apporte** - moi une citrouille...» Ensuite elle lui dit: «**Va** dans le jardin, tu y trouveras six lézards derrière l'arrosoir, **apporte** - les - moi». (Cendrillon ou la petite pantoufle de verre p. 248)*

Dans l'exemple suivant, le deuxième impératif, **viens**, marque non seulement une demande mais un acte d'invitation aussi:

Le Loup, la voyant entrer, lui dit en se cachant dans le lit sous la couverture : «Mets la galette et le petit pot de beurre sur la huche, et viens te coucher avec moi.» (Le Petit Chaperon rouge p. 197).

La Barbe bleue occupe la position du locuteur qui se voit dans une situation défavorable. Pour l'améliorer, il demande avec insistance la clef à sa femme:

«- Ne manquez pas, dit la Barbe bleue, de me la donner tantôt.» (La Barbe bleue p. 210)

Le Petit Poucet encourage ses frères en leur demandant:

Il [Le Petit Poucet] leur dit donc: «Ne craignez point, mes frères; (Le Petit Poucet p. 279)

- la permission:

Pour cette petite clef-ci, c'est la clef du cabinet, au bout de la grande galerie de l'appartement bas: ouvrez tout, allez partout, mais pour ce petit cabinet, je vous défends d'y entrer...

(La Barbe bleue p. 208)

- la résignation:

... la seconde fille dont elle [la reine] accoucha se trouva extrêmement laide. «Ne vous affligez point tant, Madame, lui dit la fée». (Riquet à la houppe p. 262)

Dans *La Belle au bois dormant*, la jeune Reine dit au Maître d'Hôtel qui était venu la tuer, conformément à l'ordre donné par la Reine-mère:

«Faites votre devoir, lui dit-elle, en lui tendant le col; exécutez l'ordre qu'on vous a donné»

(p.

184)

- la recommandation ou la suggestion de ne pas faire (le locuteur sait que l'auditeur se trouve dans un contexte défavorable et lui propose d'exécuter l'action afin de changer sa situation): le Chat (qui occupe ici la position du locuteur) dit, d'un air sérieux, au plus jeune enfant du Meunier:

«Ne vous affligez point, mon maître, vous n'avez qu'à me donner un Sac et me faire faire une paire de Bottes ... » (Le Maître chat ou Le Chat botté p. 221)

Parfois, l'impératif peut réunir deux ou plusieurs actes:

- le conseil et l'avertissement: Jupiter dit au bûcheron:

- Cesse d'avoir aucune crainte;

Je viens ... / Te faire voir le tort que tu me fais. (Les Souhairs ridicules p. 156)

- la demande et la prévention:

Assez dans d'autres temps vous pourrez satisfaire,

Lui dit le Prince, aux tendresses du sang ;

Reprenez les habits qu'exige votre rang,

Nous avons des noces à faire. (Griseldis p. 117)

- la demande et la prière: Cendrillon sourit et dit à ses soeurs:

«Elle était donc bien belle?... Hélas! Mademoiselle Javotte, **prêtez** - moi votre habit jaune que vous mettez tous les jours». (Cendrillon ou la petite pantoufle de verre p. 250)

- la résignation et la prière: Pour n' avoir pas obéi à son mari, la femme, punie de la mort, lui dit:

«- Puisqu'il faut mourir, répondit-elle, en le regardant les yeux baignés de larmes, **donnez-moi un peu de temps pour prier Dieu...**». (La Barbe bleue p. 211)

En ce qui concerne l'emploi de **la forme impérative à la 1ère personne du pluriel**, l'ordre est exclu: le locuteur qui fait partie du groupe d'agents (*nous*) ne peut pas commander à sa propre personne. L'acte accompli par l'impératif est dans ce cas une invitation, une proposition.

Griseldis propose à son père:

Retournons, lui dit-elle, en nos sombres bocages,

Retournons habiter nos demeures sauvages,

Et quittons sans regret la pompe des Palais; (Griseldis p. 112)

Dans *Le Petit Poucet*, l'Ogre se jeta donc brusquement hors du lit, et prenant son grand couteau s'adresse à sa femme, l'Ogresse:

«**Allons** voir, dit-il, comment se portent nos petits drôles; **n'en faisons pas à deux fois.**»(p. 284)

Au cours du récit, le conteur peut impliquer directement le lecteur⁵ qui devient ainsi un *lecteur-destinataire* par l'emploi de la 1ère personne du pluriel (*nous* représentant conteur et lecteur):

Aimons donc sa rigueur [du Prince] utilement cruelle,

⁵ P. Charaudeau, Grammaire du sens et de l'expression, Hachette, Paris, 1992, p. 767.

*On n'est heureux qu'autant qu'on a souffert,
Aïmons sa bonté paternelle
Et la main dont elle se sert. (Griseldis p. 104)*

Un autre emploi particulier de l'impératif, que nous avons rencontré dans les contes de Charles Perrault, est celui dans la *construction hypothétique*, d'où son nom **d'impératif hypothétique**. Il s'agit d'une association de deux propositions, coordonnées par la conjonction *et* ou juxtaposées, et dont les contenus sont sémantiquement liés: une *supposition* qui entraîne une *conclusion*.

Le Petit Poucet, le personnage du conte au même titre, s'adresse à ses frères en leur promettant:

« ... *je vous ramènerai bien au logis, suivez - moi seulement* » [si vous me suivez].
(Le Petit Poucet p. 279)

Les deux actes - *supposer* et *conclure* - se trouvent dans un rapport de dépendance: d'une part, la conclusion (*je vous ramènerai bien au logis*) est conditionnée par la supposition ou le cadre de l'hypothèse (*suivez - moi seulement*), et d'autre part, la supposition se justifie par la conclusion.

La forme hypothétique exprime ici une demande (*suivez-moi*) accompagnée d'une promesse.

Dans l'énoncé suivant, où Griseldis - obligée de se retirer à ses brebis, pour cacher son origine basse - s'adresse au Prince:

*Je puis souffrir le poids de ma misère,
Mais, je ne puis, seigneur, souffrir votre courroux;
Accordez cette grâce à mon regret sincère,
Et je vivrai contente en mon triste séjour... (Griseldis p. 111)*

l'impératif *Accordez* entraîne les conséquences renfermées dans la conclusion (*Et je vivrai contente...*). Comme l'effet visé par cet acte est de convaincre l'auditeur (le Prince) de l'action à faire (accorder la grâce) en annonçant une conclusion (vivre contente), nous considérons que la supposition a un caractère argumentatif.

Conclusion

Cette analyse nous a permis de rendre compte de plusieurs actes de langage accomplis par l'impératif grâce à sa valeur illocutoire. Nous avons mis en évidence l'emploi particulier

de l'impératif en tant que mode allocutif, qui sert à modifier le comportement de l'interlocuteur amené à agir comme le locuteur le veut.

Ainsi, on a pu constater que:

- la forme impérative, utilisée à la 2e personne du singulier et du pluriel, à la 1ère personne du pluriel ou en construction hypothétique, peut exprimer: un ordre, un conseil, une demande, une prière, une invitation, etc., des actes perçus par l'auditeur comme des provocations ou des sollicitations auxquelles il doit répondre.

- ce qui fait la distinction entre les actes c'est le contexte spécifique de l'énonciation. Il fournit des renseignements sur tel ou tel acte concerné par le locuteur. D'autre part, seule la situation énonciative peut souligner les relations entre les participants à la communication, en fonction desquelles l'impératif entre dans une stratégie du discours.

BIBLIOGRAPHIE :

Adam, J.-M., Revaz, F., *Analiza povestirii*, traducere de Sorin Pârvu, Institutul European, Iași, 1999.

Baylon, Ch., Fabre, P., *Initiation à la linguistique*, Paris, Nathan Université, 1999.

Bremond, Cl., *Logica povestirii*, traducere de Micaela Slăvescu, Editura Univers, București, 1981.

Charaudeau, P., *Grammaire du sens et de l'expression*, Hachette, Paris, 1992.

Forget, D., « Éléments pour une description sémantique de l'impératif », 1978, *Cahier de linguistique*, n^o7, Paris, p. 24 <https://www.erudit.org/revue/cl/1978/v/n7/800050ar.pdf>, consulté le 17 novembre, 2015.

Florea, L. S., *Syntaxe du français actuel. La phrase simple et ses fonctions discursives*, Clusium, Cluj-Napoca, 2000.

Kerbrat-Orecchioni, C., *Le discours en interaction*, Paris, Armand Colin, 2005.

Propp, Vladimir, *Morfologia basmului*, în românește de Radu Nicolau, Editura Univers, București, 1970.

Riegel, M., Pellat, J.-Ch., Rioul, R., *Grammaire méthodique du français*, Paris, 2e édition «Quadrige», 2002.

Vignaux, G., *Le discours, acteur du monde. Énonciation, argumentation et cognition*, Ophrys, Paris, 1988.

Texte de référence

Perrault, Ch. *Contes*, Le livre de poche, Librairie Générale Française, Paris, 1990.

MULTICULTURAL COMMUNICATION IN MANAGEMENT

Suzana Carmen Cismaș, Assoc. Prof., PhD, University of Agronomic Sciences and Veterinary Medicine, Bucharest and Ion Dona, Prof., PhD, University of Agronomic Sciences and Veterinary Medicine, Bucharest

Abstract: Management education has proved its benefits encouraging both students and faculties to approach active learning in global contexts and to venture beyond cultural and linguistic barriers in order to gain additional perspectives and knowledge. Multicultural communication bridges existing curricular limits providing integrated study environments and new dynamics to subjects for internationalizing institutional profiles. The Culture Dimension builds intercultural knowledge in wider contexts, develops cross-cultural communication skills and motivates for further study of other countries, regions, and minorities. The Environment Dimension targets EU integration for accessing international certifications and for enhancing visibility. The Language Dimension improves overall target language competence, builds interactional communication skills, deepens awareness of mother tongue and target idioms, and develops pluri-lingual interests and attitudes. The Content Dimension focuses on opportunities to study content by various perspectives, with subject-specific terminology. The Learning Dimension complements individual strategies, diversifies methods and forms of practice thus increasing motivation. Multicultural communication in management incorporates thinking skills and competences relevant to the community as well as skills for the future jobs, not mere content. It opens perspectives for work mobility as employers will hire people speaking additional languages, with intercultural assets and multilingual abilities that facilitate international performance in a global community.

Keywords: multicultural communication, management education, internationalization, interaction skills, community, work mobility, international performance in a global community.

Elementul de noutate adus de această cercetare constă în analiza unei teme actuale, statutul limbilor străine în viața profesională, și utilitatea lor pentru managementul carierei în medii multiculturale. S-au investigat percepțiile asupra competențelor lingvistice în perspectiva încadrării active pe piața muncii, în context național și internațional. Demersul

analitic a examinat gradul de modernizare și actualizare a manualelor, programei, conținuturilor și modalităților de practicare integrată a deprinderilor de limbă modernă.

Pe parcursul analizei a devenit evident că stilul de muncă intelectuală al cursanților trebuie să devină mai flexibil, mai eficient, mai clar conturat și mai logic, mutînd accentul de la *ce știu* la *ce pot face*, de la memorare de informații la cultivare de deprinderi și abilități. Trendul e stimularea evoluției profesionale individuale prin utilizarea competentă a două instrumente interdependente: limba străină și computerul. Perfecționarea *abilitatilor de invatare* și a modalităților de lucru specifice limbilor și culturilor studiate va aduce un plus de eficiență în abordări.

Aceasta se poate realiza prin facilitarea schimburilor de studenți și elevi pe diverse perioade, pentru a grăbi compatibilizarea mentalităților în contextul liberalizării pieței educaționale la nivel mondial, ceea ce conduce la o competiție acerbă pentru studenți și resurse.

Astfel, tinerii adulți vor deveni capabili să învețe pe tot parcursul vieții profesionale, vor avea încredere în forțele lor și-și vor exprima coerent și decis propriile opinii, generînd un electorat informat, apt de decizie constructivă.

Interlocutorii au raportat percepțiile proprii referitoare la realitățile evocate. Interacțiunea a fost proiectată să stimuleze producția de informații calitative în legătură cu schimbările instituționale, reforma curriculară și experiența individuală în domeniile de studiu și interes profesional. Dialogul a oferit o percepție largă asupra realității investigate, extinzînd aria de cuprindere și către domenii profesionale relevante. S-a urmărit asigurarea continuității de pregătire în domeniul limbilor străine, de la învățămîntul liceal la cel universitar, conform cerințelor specifice ariei profesionale vizate (cu feed-back-ul celor implicați – studenți, profesori, angajați, angajatori și factori de decizie). S-au măsurat: ponderi ale performanțelor și preferințelor diverselor populații școlare: rural/urban, liceu/universitate, studii tehnice/umaniste; impactul condițiilor și stilului de muncă intelectuală asupra randamentului intelectual și asupra stării generale de sănătate; nivelul de aplicare, dezvoltare și integrare a celor patru deprinderi de comunicare în limba străină; potențialul resurselor de optimizare; ritmul de modernizare a conținuturilor și progresul implementării evaluării standardizate conform cerințelor internaționale; gradul de motivație în învățare și limitele acestuia.

Rezultatele au indicat că studenții și absolvenții au niveluri diminuate de interes și motivație pentru studiu, respectiv învățare permanentă, sînt sceptici în privința oportunităților de angajare, și devin adesea victime ale suprasolicitării, ca urmare a unui stil de muncă

intelectuală inefficient, a unor așteptări și ținte nerealist fixate, ori a unei educații defectuoase furnizate de familie și de școală. Datele obținute conturează atât direcțiile de evoluție (trend și viteză în derulare) cât și măsurile ameliorative derivate din strategiile de coping indicate de cei implicați. Informațiile obținute au demonstrat corelația pozitivă semnificativă între stress, motivație, strategii de coping și performanță.

Needs assessment ca metodă pro-activă de explorare a nevoilor specifice, resimțite de anumite categorii de populație academică, ar trebui să se extindă, spre a identifica, analiza și preveni derapajul și disoluția competenței și autorității profesionale, veghind la menținerea în perspectivă a calității produselor educației. Datele analizate au arătat că un obstacol major rămîne lipsa suportului economico-social, dublată de absența măsurilor preventive, de aceea consecințele negative se manifestă sever și frecvent.

Recomandările metodologice privind îmbunătățirea procesului de predare-învățare-evaluare a limbii străine merg pe direcțiile de modernizare și sincronizare a programelor de studiu românești cu directivele europene, în vederea recunoașterii calificărilor absolvenților pe piața forței de muncă, pentru ca noii profesioniști să devină flexibili și adaptabili la cerințele contemporane, în contextul globalizării economiei bazate pe cunoaștere. Conturarea ariilor de modernizare și sincronizare are în vedere echivalarea calificărilor și asigurarea liberei circulații a persoanelor.

Dialogul multicultural în management e favorizat de sincronizarea cerințelor examenelor de limbă străină cu formele internaționale de testare și certificare a competențelor lingvistice și cu standardele Pașaportului Lingvistic Europass, din perspectiva utilizării curente a acestuia în învățământul nostru superior. Studiul limbii moderne, alături de cultura și civilizația aferentă, creează premisele unui dialog multicultural tolerant și eficient în echipele de lucru formate din membri de naționalități diverse. Crește astfel gradul de flexibilitate și adaptabilitate la cerințele contemporane din piața forței de muncă, în economia globală bazată pe cunoaștere. Experiențele interculturale stimulează învățarea în cadrul studiilor universitare și în carieră.

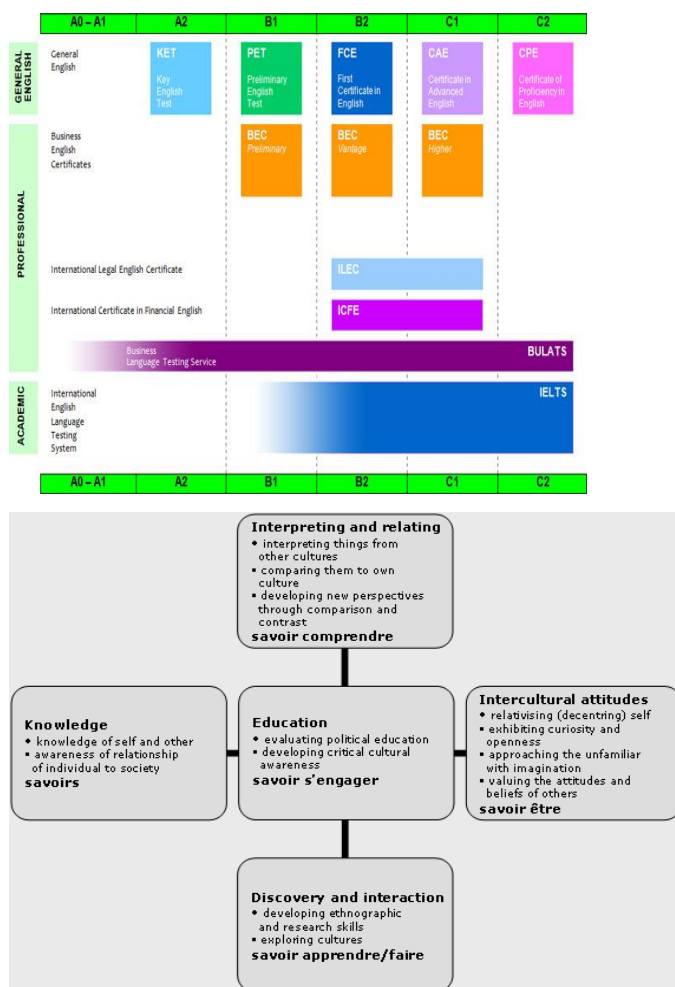

Figura 1. Engleza generală, profesională, academică și testările internaționale aferente conform CEFR, www.teachlearning.com și www.vocable.fr

În majoritate, intervievații au menționat ca scopuri principale pentru învățarea limbilor străine promovarea unui test standard, o calificare suplimentară și accesul la diverse modalități de divertisment. Prioritar în învățarea limbilor străine e accesul la muzică, filme, cărți, reviste, Internet, posturi TV. La mică distanță în urmă, aproape la egalitate, se află documentarea pentru viitoarea carieră, obținerea unei calificări suplimentare și cultura generală. Promovarea unui test standard de limbă străină (TOEFL, CAE, DELE, DALF) se afla pe locul următor, după care, în ierarhie, întâlnim ajutorul unui membru al familiei. Ca motive adiționale, s-au specificat opțiuni interesante și variate: menținerea și cultivarea unor contacte și relații internaționale, componenta de relații publice din aproape orice viitoare carieră și, mai ales, stabilirea în afara țării. Aproape jumătate consideră limba străină o utilă poartă către progres și către alte culturi și civilizații, dorind să studieze mai multe limbi străine în liceu. Covârșitoare în preferințe e engleza, franceza se află pe locul al doilea, cu

aproximativ jumătate din numărul de opțiuni pe care îl avusese engleza, iar apoi spaniola și italiana; rusa are neașteptat de puține mențiuni, însă crește interesul pentru limbile unor state cu nivel de trai ridicat sau care acordă numeroase burse de studiu: suedeză, olandeză, chiar portugheză sau japoneză. Este util să remarcăm preferința crescândă pentru limba germană (mulți doresc să o studieze), ca urmare a unei reorientări profesionale : surse de documentare, oportunități pentru burse de studii și, mai recent, noua lege germană care favorizează persoanele cu înaltă calificare să lucreze în domeniu, cu o salarizare corespunzătoare muncii și pregătirii, în condițiile unor dotări performante, pe teritoriul Germaniei. Membrii minorităților naționale profită de facilitățile acordate de statul turc, cel grec și cel maghiar, care își sprijină conaționalii aflați în afara granițelor să studieze gratuit în limba maternă. Dar acest aspect nu îi împiedică deloc pe respectivii studenți să aibă competențe lingvistice de nivel superior, în engleză, de obicei. Situație similară au la noi bursierii din Republica Moldova. Cei chestionați au fost rugați să menționeze ce limbi străine ar trebui, în opinia lor, să se mai studieze. Engleza, franceza și germana se situează aproximativ la egalitate. În privința ultimelor două, ponderea preferințelor variază în funcție de viitorul orizont profesional și de aptitudinea individuală de a învăța gramatică și lexic de sorginte latină ori germanică. De aproape la fel de mare interes se bucură spaniola și italiana (oferta de locuri de muncă, filmele și turismul impulsivând mult opțiunile în această direcție). Există numeroși cursanți interesați de japoneză, chineză, norvegiană, suedeză, fie din fascinația pentru o altă cultură, fie din aspirația către un statut socio-economic și profesional mai convenabil.

Un număr în creștere de subiecți vorbesc în familie, pe lângă limba română, o altă limbă străină (germană, rusă, maghiară), iar lor li se alătură cei ai căror părinți au decis încă din copilărie să-i învețe o altă limbă străină (engleză, franceză), vorbind-o în casă, precum și aceia care au un părinte/ambii părinți de altă naționalitate. Puțini folosesc simultan engleza și franceza în cadrul unui part-time job la o firmă străină.

Două treimi dintre cei care au răspuns au indicat că învățarea simultană a două (sau chiar mai multe) limbi străine este dezirabilă, întrucât stimulează dezvoltarea intelectuală și facilitează accesul la progresul contemporan. Au existat destui, însă, care au menționat că nu ar fi util, mai ales dacă acele limbi străine seamănă (italiana și spaniola, spre exemplu).

Ne amintim că din 1991 proba de limbă străină de la Bacalaureat a mers din simplificare în simplificare, cu inserarea elementelor de modernizare, renunțându-se treptat la evaluarea aspectelor de literatură, cultură și civilizație, apoi diminuându-se și ponderea și dificultatea

gramaticii testate. Câștigul e fluența, dar pierderea este de substanță și calitate, perpetuându-se la nivel universitar.

---→ componenta de literatură, cultură, civilizație
1999-2010

---→ componenta de gramatică în comunicare
1999-2010

---→ componenta comentariu pe text și opinie
proprie 1999-2010

Figura 2 Evoluția ponderii componentelor de limba străină din examenul național de Bacalaureat

Motivația pentru a realiza sarcini de lucru mici în mod constant există în mica măsură la studenți, fiind în antiteză cu imaginea propriului eu inteligent și rezistent. Fixarea priorităților, ierarhizarea obiectivelor de studiu și repartizarea unei acțiuni complexe în pași mici, ușor de manageriat, constituie deprinderi pe care respondenții nu le stăpânesc, acestea având un impact semnificativ asupra modului cum ei gestionează o situație de învățare ori de comunicare. Tiparele mecanice de programare, planificare, organizare a spațiului de lucru și a resurselor de studiu nu le sînt familiare; nici nu le percep importanța și utilitatea pentru gestionarea învățării, comunicării și interacțiunii cu ceilalți membri ai echipei. Imaginea despre sine nu concordă întodeauna cu realitatea în privința stilului de muncă intelectuală deja cristalizat, pentru că mulți cred că îl au deja format, dar răspunsurile date la întrebările ulterioare îi contrazic. Au o imagine distorsionată despre sine, despre străinătate, despre valoarea și constanța muncii, dar și despre posibilitățile reale de realizare profesională și umană.

Studenții resimt o presiune mai mare din partea obiectivelor pe care și le-au fixat ei înșiși în comparație cu acelea impuse din afară, și pot fi expuși riscului de a pierde stima de sine în cazul neatingerii țintelor propuse, chiar dacă ele au fost fixate nerealist. Nici măcar schimbările bruște, conflictele sau frustrările nu generează atîta pericol pentru imaginea de sine a respondentului.

Studenții chestionați nu își cunosc drepturile și obligațiile și nici nu fac efortul de a le afla, de a se folosi de ele, de a face față la timp îndatoririlor și de a impune celor din jur să-și facă, la rîndul lor, datoria, conform standardelor.

O tristă observație s-ar referi la ușurința cu care șabloanele din mass media sau prejudecățile de grup ori de moment afectează modul de gândire al adolescenților sau tinerilor adulți: fără o informare clară și fără experiență directă în domeniu ei afirmă generalități preluate de la alții, cu mare ușurință, chiar cu agresivitate.

Majoritatea studenților apreciază noile manuale de limba engleză pentru liceu, elaborate de echipa românească sub îndrumarea British Council, cu viziune pe un ciclu de studiu de zece ani, actualizat ca tematică, tehnologie didactică și conectare la sistemul internațional de testare a limbii engleze. E folosit în licee datorită modernității conținutului și a prezentării, datorită orientării către viața reală și educației în spiritul valorilor, pentru o societate democratică, stimularea personalității și dezvoltarea viitoarei cariere. E de notat efortul depus de participanții la redactarea acestei serii de manuale pentru educația în spiritul receptării fără prejudecăți a diverselor culturi și civilizații.

Pregătirea studenților pentru dialog multicultural în management implica redescoperirea respectului și apartenenței la comunitatea proprie, educarea în spiritul unei culturi care valorizează strădania intelectuală și artistică.

Managementul comunicării interculturale presupune asigurarea flexibilității și controlului asupra volumului de muncă asumat de individ, promovarea oportunităților de a negocia termenele de predare precum și cantitatea de muncă într-un cadru administrativ axat pe performanță și adaptat profilului, deprinderilor, intereselor, stilului de muncă intelectuală și vitezei de execuție a sarcinilor, specifice tuturor celor implicați.

Pregătirea oferită în cadrul orelor de curs din sistemul educational de stat se pare că a fost suficientă în multe cazuri, fie datorită calității sale înalte, fie datorită faptului că situația economică a familiei nu a permis și o pregătire suplimentară (cărți, sprijinul unui profesor) iar atunci cursantul a fost nevoit să facă față cerințelor singur, cum s-a priceput, deși ar fi putut obține, poate, rezultate mai bune. Implicarea familiei e la nivel de sprijin emoțional și moral, dar și ca suport financiar. Se bucura când simt că părinții au încredere în ei, iar efortul financiar pentru pregătire suplimentară e binevenit. Indiferent de opțiune, însă, toți cei chestionați cred că ar trebui să se aplice metode active, participative și atractive, jocuri de rol, cu suport consistent (audio, video, computer).

Subiecții care aparțin unor grupuri minoritare ori izolate par să demonstreze o performanță intelectuală superioară ca randament. Pe de altă parte, educabilii aparținând grupurilor puțin numeroase (alte culturi/tradiții, emigranți, minorități) sînt intens expuși riscului de renunțare la studiu, așa cum sînt și cei din zonele rurale, marcați de un statut

precar, rezidenți ai comunităților sărace, confrunțați cu discriminare, violență, conflicte, rasism, sau naționalism. Studiul evidențiază corelația pozitivă între diferențele de mediu de proveniență, mediul țintă unde se vrea adaptarea ori integrarea, vârsta, nivelul de stress și genul: stressul e sporit pentru cei din provincie, e mai mare la fete decât la băieți, iar vârsta la care se înregistrează nivelul cel mai crescut e cea de 17-18 ani.

Sînt mai motivați să obțină rezultate bune în studiul limbii străine (dar și mai expuși presiunii) cei care aparțin unor minorități, cei care vizează o carieră internațională ori vor să facă performanță în domenii de vîrf, cei preocupați de nivelul statutului lor social și cei care nu și-au dezvoltat încă mecanisme de coping eficiente.

Diferențieri pe categorii de vîrstă, ani de studiu și gen:

- studentii mai maturi posedă deprinderi de time management mai bine dezvoltate, resimțind, în consecință, nivele reduse de stress academic;
- experiența de examinare pe același format de testare crește exponențial rata de succes și nivelul performanței atinse;
- fetele au dovedit comportamente de management temporal și informațional mai eficiente decât băieții, și totuși au resimțit stress emoțional mai acut decât aceștia din urmă;
- băieții și-au abordat sarcinile de studiu în mod mai logic, mai practic, mai schematic, evitînd risipa de energie a memorării;
- fetele au resimțit un grad mai ridicat de stress derivat din obiectivele și standardele pe care și le-au impus singure, în comparație cu băieții, mai puțin interesați de o imagine socială favorabilă generată de rezultatele bune la învățătură;
- fetele obțin mai rapid controlul asupra propriului timp, spațiu și volum de lucru, își ierarhizează mai eficient prioritățile, își planifică mai riguros etapele în atingerea țintelor;
- implementarea unei planificări a muncii intelectuale reduce stressul pentru fete, nu pentru băieți, însă crește randamentul cognitiv pentru ambele categorii;
- fetele nu reacționează la factori de stress diferiți sau mai numeroși; reacționează însă mai intens;
- pentru ambele genuri strategiile de problem solving conduc la obținerea unor performanțe sporite;
 - alocarea de timp pentru lectura și corectura finală a soluțiilor găsite și redactate;

- performanță deosebită ating cei cu antrenament în gândirea situațională și în aplicarea algoritmilor de abordare a problemelor;

Rezulta de aici necesitatea stringentă a unui cadru legislativ stabil, previzibil și echitabil pentru toți participanții la dialogul multicultural, indiferent că provin din mediul rural sau urban, din centru sau din provincie, dintr-o cultura sau alta.

Anxietatea generată de termenele stabilite nerealist, alături de ineficientul management al timpului, au condus la perioade predictibile de acumulare a stress-ului, atât pentru studenți, cât și pentru profesori și părinți, în anumite momente ale fiecărui semestru. Prin urmare, strategiile de dozare a timpului și prioritizare a sarcinilor de lucru trebuie cultivate pentru toate aceste segmente de populație, în vederea sporirii eficienței integrării absolvenților în activitatea productivă.

Multe aparente contradicții din dialogul intercultural au la bază abordarea emoțională, subiectivă, cu ignorarea realității și argumentației logice, în scopul instituirii propriei comodități sau a bunului plac, cultivând superficialitatea. Aceste aspecte sunt materializate în frustrări, conflicte, presiuni, schimbări bruște de atitudine și dispoziție. Deși există și la vîrsta adultă, conform culturii autohtone ele macină în tăcere randamentul individual, performanța și productivitatea în muncă.

Factorii culturali, caracteristici unui popor, influențează modul, rapiditatea și calitatea asimilării unei limbi și culturi străine precum și eficiența și toleranța în dialogul multicultural.

Dovezile empirice sugerează că stilurile de coping specifice unui domeniu comunicațional, pot, prin transfer lateral sau vertical, să joace un rol constructiv important în succesul academic și social, stimulînd interesul pentru educația permanentă; se acorda astfel încă o șansă educabililor cu performanțe scăzute, nemulțumiți de situația curentă, cu șanse reduse de a-și controla dezvoltarea intelectuală și profesională ulterioară

Deveniți studenți internaționali, absolvenții români se confruntă cu solicitări intelectuale cărora le pot face față relativ ușor, însă se plîng de competențe reduse cînd e vorba de deprinderi de studiu, mînuirea și prelucrarea informației, și auto-gospodărire (time&self management), de la sine înțelese în alte culturi. Distanța culturală (nu în sens valoric, ci lingvistic: idiom germanic/roman) are consecințe semnificative asupra modului de percepere a propriilor deprinderi de comunicare în limba străină și asupra abordărilor academice pe care le au absolvenții nostri în interacțiunile lor socio-profesionale în engleză.

Studiul de față constată existența dificultăților în menținerea nivelelor optime de creativitate și motivație pentru muncă. Majoritatea respondenților au evidențiat necesitatea

unei experiențe directe de dialog liber îndelungat, cu interlocutor nativ ori străin, pentru a controla mai bine situația de comunicare și a transmite mesajul în condiții de stress lingvistic similar celui din limba maternă.

		Language courses 6 months	Skill workshops 2 months	Exam preparation 12 months
CLT course levels	C2			
	C1		Business Workshops: Telephoning Meetings Presentations Negotiations	BEC Higher
	B2	CEF B2/1 CEF B2/2		BEC Vantage
	B1	CEF B1/1 CEF B1/2		BEC Preliminary
	A2	CEF A2		
	A1	CEF A1		
		Classroom instruction Online-Tutoring Self-paced training	Workshops Online-Tutoring Self-paced training	Classroom instruction Online-Tutoring Self-paced training
		Method		

Figura 3. Testing business communication, cf. www.job.edunet.com

Ethosul academic s-a transformat iremediabil dintr-un mediu al colegialității, cooperării și performanței elitelor intelectuale într-un mediu corporatist, de competiție. De altfel, pe plan mondial instituțiile de învățământ concurează pentru resurse, număr de cursanți, cooperări în stagii de practică și cercetare cu reputeate companii, conștiente că succesul lor se cuantifică conform proporției angajărilor după absolvire. În plus, rolurile multiple pe care trebuie să și le asume o forță de muncă superior calificată îngreunează atingerea calității dorite în sistemul educațional.

Cercetarea a fost motivată de necesitatea modernizării procesului de achiziție a limbilor moderne, în contextul aplicării standardelor europene în învățământul românesc, vizînd în perspectivă promovarea diversității lingvistice și a vorbitorilor instruiți.

Prin prisma apartenenței la UE, sistemul nostru va trebui să devină compatibil cu normele Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi Străine, în domeniile învățare, predare și evaluare. Devine imperios necesară racordarea ofertei formale de învățare a limbilor moderne în România la dinamica pieței muncii, în acord cu obiectivele strategice ale programului european Orizont Pentru Educație și Formare Profesională 2010-2020. Proiectarea, organizarea și evaluarea procesului de achiziție a unui idiom va trebui făcută prin integrarea rațională a modalităților de autoevaluare, reflecție și a instrumentelor moderne de evaluare.

Pentru reusita managementului dialogului multicultural, e necesara facilitarea schimburilor de studenți pe diverse perioade, spre a grăbi compatibilizarea mentalităților si spre a motiva absolenții pentru educația permanentă în contextul liberalizării pieței educaționale la nivel mondial, piata caracterizată de competiție acerba pentru studenți și resurse.

BIBLIOGRAFIE:

- [1]. Bentley, K., *The TKT Course CLIL Module*, Cambridge University Press, 2010
- [2]. Calabrese, I., *Cross-curricular Re-sources for Learners*, Oxford University Press, 2008
- [3]. *CLIL at School in Europe*, Eurydice, 2006
- [4]. Cismas, S.C., Dona, I., Andreiasu, G.I., *CLIL Supporting Academic Education in Business Engineering Management*, pp. 78-88, *Tertiary Education via CLIL in Engineering and Management*, pp.134-142, *Focus Group Analysis on Prospective CLIL Programs in USAMV MIEADR & BUCHAREST POLYTECHNIC: Advantages, Facilities and Target Student Groups*, pp. 171-179, *Mind Maps Impacting Students' Concept Processing and Presentation Strategies in Management Engineering*, p. 211-217, *Students' Learning Styles Progression in Tertiary Education*, pp. 230-236, *USAMV MIEADR 2015 Students' Scientific Symposium Assessed by CLIL Criteria*, pp. 196-206, in *Recent Research in Engineering Education, Proceedings of the 11th International Conference on Engineering Education (EDUCATION '15)* Salerno, Italy, June 27-29, 2015 Editor: Prof. Kleanthis Psarris, City University of New York, USA, Associate Editor: Dr. Claudio Guarnaccia, University of Salerno, Italy, WSEAS Press (World Scientific and Engineering Academy and Society Press).
- [5]. Coleman, L, *CLIL behind the dykes; the Dutch bilingual model*, IATEFL YLSIG Journal, 2006
- [5]. Coyle, D, Hood, P, Marsh, D, *CLIL: Content and Language Integrated Learning*, Cambridge University Press, 2010
- [7]. Dafouz, E, Guerrini, M. (eds) *CLIL Across Educational Levels*, Santillana, Madrid, 2009
- [8]. Dalton-Puffer, C., *Discourse in Content and Language Integrated Learning*, John Benjamin Publishing Company, 2008
- [9]. Deller, S, Price, C, *Teaching Other Subjects in English (CLIL)*, Oxford University Press, 2007
- [10]. Fisher, R *Teaching Children to Learn*, Nelson Thornes, Cheltenham, 2005
- [11]. Gibbons, P, *Scaffolding Language, Scaffolding Learning*, Heinemann, Portsmouth, 2002

- [12]. Hall, D, *Assessing the Needs of Bilingual Pupils*, David Fulton Publishers, London, 2001
- [13]. Johnstone, R, McKinstry, R, *Evaluation of Early Partial Immersion*, [www.scilt.stir.ac.uk/ projects/evaluationwr/doc](http://www.scilt.stir.ac.uk/projects/evaluationwr/doc), 2008
- [14]. Marzano, R.J, Pickering, D, Pollock, J, *Class-room Instruction that Works*, Association for Supervision and Curriculum Development, VA Alexandria, 2001
- [15]. Mehisto, P, Frigols, MJ, Marsh, D, *Uncovering CLIL*, Macmillan, 2008
- [16]. Van de Craen, P, Mondt, K , Allain, L, Gao, Y, *Why and How CLIL Works*, [www.univie.ac.at/ Anglistik/Views_0703.pdf](http://www.univie.ac.at/Anglistik/Views_0703.pdf) (Vienna English Working Papers Vol. 16), 2008
- [17]. www.CambridgeESOL.org/exams/teaching-awards/clil.html

SIMION BĂRNUȚIU (1808-1864) – A SCHOLAR OF HIS EPOCH. THE INTEREST FOR THE ROMANIAN LANGUAGE

Dumitru Draica, Assoc. Prof., PhD University of Oradea

Abstract: Simion Bărnuțiu was one of the most famous Romanian scholars of the nineteenth century, because of culture and language Romanian recovered centuries of backwardness and gained a deserved place among the other European cultures. It was not just an ideologue representative of his time, but also a gifted writer, an orator particularly an encyclopedic mind, a cultural personality who paid great attention to education development and Romanian national language. Believes that education and education must penetrate to spread science among the masses in all areas, and through language and school empowerment could reach the Romanian people, not to be kept in the dark ...

Keywords: Latin origin of language, national language cultivation, Romanian scholar Transylvanian intelligentsia, cultural heritage

Simion Bărnuțiu fost una dintre personalitățile reprezentative ale secolului al XIX-lea, ideologul mișcării naționale românești din Ardeal, liderul doctrinar al Revoluției de la 1848. S-a născut la 21 iulie-2 august 1808, la Bocșa Română, comitatul Crasnei, Sălaj, în familia lui Ion Bărnuțiu, învățător și cantor în comună, și a Anei Bărnuțiu, fiică de preot, și moare în Valea Almașului, la 16-28 mai 1864, înmormântat fiind la Bocșa Română.

A început școala primară în satul natal, a urmat cursurile secundare la Liceul piarist din la Careii Mari și apoi cursuri de filozofie (1825-1826) și de teologie (1826-1829) la Facultatea de Teologie din Blaj. După terminarea studiilor, între 1829-1834, a fost numit profesor de istorie universală și de sintaxă la Gimnaziul din Blaj, fiind în același timp și arhivar la consistoriu și prefect de studii la Seminar, contribuind la educarea patriotică a tinerei generații transilvănene de viitori intelectuali și la îmbogățirea și dezvoltarea limbii române literare. Din 1834 avansează în funcție, devine notar consistorial la Blaj, până în 1839, când se reîntoarce la Catedra de filozofie a Gimnaziului din Blaj.

S. Bărnăuțiu era nemulțumit, în timpul studiilor dar și ca profesor, că limba de predare în școală nu era limba română și că preceptele teologice erau încă singurul mod de a interpreta realitatea înconjurătoare.

În vara anului 1839 a plecat într-o călătorie în Țara Românească, unde s-a întâlnit cu mai mulți cărturari români, a dus o luptă continuă pentru afirmarea limbii române, pentru învățarea ei de către cei tineri.

În „Foaie pentru minte, inimă și literatură” a publicat articolul intitulat *O tocmeală de rușine și o lege nedreaptă*, în care lua atitudine împotriva unui proiect de lege, din 1942, în care se prevedea introducerea limbii maghiare în toate școlile din Transilvania, Bărnăuțiu pronunțându-se pentru introducerea limbii române în școlile românești. De fapt, în anul 1839, revenind la catedră, S. Bărnăuțiu urmărea să schimbe limba de predare, latina, cu româna, concomitent militând și pentru scoaterea filozofiei de sub tutela religiei.

Lupta pentru limba națională în școlile românești, în care erau antrenati și alți intelectuali din Blaj, un conflict cu episcopul Lemeny, din cauza faptului că apăra drepturile naționale ale românilor, vor contribui definitiv la destituirea sa din învățământ. Începe să studieze la Academia de Drept din Sibiu, timp de trei ani, de aici răspândește cunoscutul său Manifest, din 25 martie 1848, în preajma revoluției, în care milita pentru egalitate națională, afirmând, printre altele, dreptul românilor de a fi considerați „națiune liberă”, Manifestul lui fiind cunoscut și de către Marx. De la izbucnirea mișcării revoluționare, a fost apropiat revoluționarilor, a devenit unul dintre fruntașii mișcării revoluționare și a luat parte cu multă însuflețire la elaborarea și redactarea unor acte programatice ale revoluției. La 2 mai, într-o adunare a intelectualilor, la Blaj, ține un discurs în care demonstrează, istoric și juridic, asuprirea națională și socială de veacuri, a românilor transilvăneni. Va fi ales vicepreședinte al adunării de pe Câmpia Libertății, în mai 1848, iar în septembrie devine președintele Comitetului național român care respinge unirea Transilvaniei cu Ungaria.

În primăvara anului 1849, revoluția fiind înfrântă, se refugiază în Țara Românească și, de acolo, la Viena, încercând din nou, pe lângă curtea habsburgică, recunoașterea drepturilor românilor. Își va continua aici, între 1849-1852, studiile de drept întrerupte la Sibiu. În 1852 pleacă din Viena, la Pavia (oraș în S-V Lombardiei, la 35 de km. de Milano), în Italia, urmând Facultatea de Științe juridice. După Doctoratul în drept, în iunie 1854, de la Universitatea din Pavia, se întoarce la Viena, respinge o slujbă aici, iar la sfârșitul anului 1854, este invitat de August Treboniu Laurian, care era inspector general al școlilor din Moldova, să vină la Iași,

ca profesor de logică și filozofie la Gimnaziul Academic, unde ajunge în decembrie 1854 și unde va sta timp de 10 ani.

Din ianuarie 1855 a predat la Academia Mihăileană logică, filozofie și drept natural public și privat. În toată această perioadă, până în 1864, est preocupat de problemele culturale, sociale și politice ale timpului său, salută Unirea Moldovei cu Țara Românească și nu este de acord cu reformele burghezo-democratice din timpul domnitorului Alexandru Ioan Cuza.

A contribuit la înființarea Universității din Iași, iar din 18 ianuarie 1860 este confirmat aici primul profesor de filozofie, până în 1863, când este numit profesor Titu Maiorescu, la Facultatea de filozofie. A reușit să creeze o adevărată școală, să-i pregătească pe tinerii studenți, viitorii intelectuali ai nației sale, cerând pentru popor drepturi politice și condiții mai bune de viață, pronunțându-se pentru o gândire eliberată de influența teologiei. A acordat o mare atenție învățământului, pentru că a crezut tot timpul că prin școală poporul român va scăpa de întunericul în care era ținut de asupritori, având în vedere că școala este instituția cu un rol determinant pe calea emancipării maselor, pentru modelarea conștiințelor prin propagarea unor mijloace lingvistice, idei, concepte. Întrucât progresul cultural este determinat de școală, de literatură și artă, presă și teatru, marii cărturari ai vremii au încercat să slujească cât mai bine aceste instituții, au reușit să contribuie prin activitatea și prin scrierile lor la dezvoltarea culturii române.

Simion Bărnuțiu este una dintre aceste personalități ale culturii române, care, datorită disciplinelor predate, a știut să trezească interesul tinerilor pentru învățătură, să le insufle dragostea pentru carte, prin puterea convingerii, prin claritatea exprimării și prin căldura și entuziasmul său de mare orator. Învățământul a fost pentru el rostul existenței vieții, adevărata sa menire, devenind în acest fel un simbol al școlii românești din secolul trecut, prin calitățile sale umane și prin vocația didactică, demnă de toată lauda. Studiul științelor, cunoașterea realizărilor omenirii în mai multe domenii ale culturii, efortul tuturor pentru cunoaștere, erau considerați factori care contribuie la ridicarea gradului de civilizație a poporului român. Ideile iluministe ale lui Bărnuțiu, vizavi de ridicarea culturală a maselor, se înscriu în ideologia timpului, sunt o trăsătură definitorie a intelectualului român, care, dintotdeauna, a încercat să contribuie la dezvoltarea societății românești.

Spirit de formație enciclopedică, preocupat de dezvoltarea generală a poporului său, a lăsat o bogată moștenire culturală, impunându-se în mai multe domenii de activitate, a fost un om politic recunoscut, dar și filozof, pedagog, istoric, economist, jurist, estetician, preocupat

de orientarea literaturii și artei românești, în literatură, notele de clasicism completându-se cu cele romantice, asemenea multor cărturari români ai epocii.

Simion Bărnuțiu a fost unul dintre marii gânditori români, la mijlocul secolului al XIX-lea, reprezentant de frunte al intelectualității transilvănene, care considera că trei lucruri trebuie păstrate cu sfințenie: *limba națională*, care este „așa dulce și sublimă”, *teritoriul* și *dreptul națiunii române* de a-și apăra și cultiva libertățile naționale strămoșești. Este autorul unor opere publicate postum, îndeosebi, în care ideile sale revoluționare se îmbinau și cu erori inevitabile.

A fost un dascăl recunoscut de filozofie, printre primii la noi, vorbind despre istoria filozofiei, despre logică, metafizică, psihologie, etică, distingându-se, mai ales, prin ideile clare și convingătoare pe care le expunea și prin formarea unui limbaj filozofic românesc, a fost primul profesor din Transilvania care a introdus, din 1839, predarea filozofiei în limba română.

Și în domeniul pedagogiei, are un punct de vedere luminist, fiind adeptul pătrunderii educației și învățământului în rândul tuturor locuitorilor, insistând asupra rolului limbii naționale în sistemul nostru de învățământ.

Cursurile sale de drept proclamă superioritatea dreptului natural asupra celui istoric, tema fundamentală a gândirii lui sociale fiind libertatea, a avut o atitudine net și consecvent anticlericală, dovedindu-se a fi un gânditor progresist.

Opera sa este integrată în tezaurul culturii române, lucrările sale dovedesc pregătirea enciclopedică, cursurile de filozofie și de drept predate la Seminarul din Blaj, la Gimnaziul și Universitatea din Iași, vor fi publicate, după 1859, de către elevii lui Simion Bărnuțiu: *Dreptul public al românilor*, 1867, *Dreptul natural privat*, 1868, *Dreptul natural public*, 1870, *Pedagogia*, 1870, *Psihologia empirică și logica*, 1871...

În sfera activității lui Simion Bărnuțiu trebuie amintite și preocupările filologice și cele literar-artistice, predarea filozofiei în limba română și efortul pentru cultivarea limbii române erau momente esențiale pentru dezvoltarea poporului român. Activitatea lui didactică desfășurată la Blaj și la Iași nu se reduce doar la propagarea unor idei democratice, umanitare și patriotice, fiind întregită și de aportul la formarea unei limbi literare moderne; a procedat aidoma lui Timotei Cipariu, folosind un amestec de cuvinte latinești și românești, cerând în același timp ascultătorilor săi să răspundă, pe cât posibil, doar în română, pentru a găsi în limbă, astfel, mijloacele de expresie necesare...

Cursurile sale de la Blaj conțin și mai multe precizări lingvistice, insistând deseori asupra necesității cunoașterii limbii naționale, „...cu cât știe cineva mai bine limba, cu atâta înțelege mai bine pe altul și cu atâta poate grăi și el altora mai la înțeles...”, afirma Bărnăuțiu.

Idei asemănătoare găsim și în cursurile lui de la Iași, când ideile filozofice erau completate de o serie de argumente în favoarea apărării limbii române; în lucrarea, *Pedagogia*, apărută postum la Iași, în 1870, vorbea de trei principii de bază, referindu-se la specificul limbii noastre, și anume: *principiul romanității*, considerat o dovadă a purității latine, *principiul poporanității*, ce respingea o limbă diferențiată pe clase sau grupuri sociale, și *principiul progresului*, care trimite la dezvoltarea culturii și a mijloacelor de expresie ale limbii.

Învățăutul transilvănean considera că folosirea limbii naționale era necesară pentru răspândirea ideilor științifice și filozofice, dar și pentru evoluția cât mai rapidă a științei și filozofiei. Latura practică în domeniul cultivării limbii s-a manifestat, în cazul lui Simion Bărnăuțiu, prin întrebuițarea unei terminologii filozofice bogate și variate, în care predominau, asemenea scrierilor filozofice ale lui Samuil Micu, trăsături ale epocilor mai vechi, folosindu-se de calcuri, glose, termeni neadaptați, cei mai mulți preluați din latină și greacă. Bărnăuțiu este mai apropiat în această perioadă de formele propuse de August Treboniu Laurian, dovedindu-se un adept al adaptării analogice a neologismelor, conform legilor de evoluție a limbii de la latină la română.

Întrebuițarea frecventă a cuvintelor vechi și populare pentru redarea unor noțiuni de filozofie și necesitatea precizării semnificațiilor lor cu ajutorul unor cuvinte străine corespunzătoare, au dus, în nenumărate rânduri, la crearea unor glose bilingve: *a încheia-concludere*, *întoarcere-conversio*, *despărțire-disjunctio*, *împărțire-divisio*, *prindere-perceptio*, *totul-universum*, *putință-possibilitas*...; adoptarea neologismelor latinești a dus la crearea și altor asemenea glose: *abstrapțiune – abstractio*, *argumentațiune analogică-argumentațiune analogica*, *imperativ categoric-imperativus categoricus*, *oserbațiunea-observatio*...

Numărul neologismelor întrebuițate de Bărnăuțiu este mare, formele pe care el le folosea diferă uneori, de la o etapă la alta de activitate didactică, iar în cazul unora dintre neologisme remarcăm o formă particulară, datorită aplicării unor legi fonetice vechi și unei grafii specifice: *a converti*, *a demonstra*, *fenomene*, *materialism*, *raporturi sociale*, *moțiune*, *mișcare*...; a introdus, pentru prima dată la noi, mai mulți termeni filozofici din terminologia latinească și romanică, multe dintre inovațiile sale lingvistice au pus în circuitul limbii române noi concepte și folosirea modernă a celor deja existente în limbă: *concept*, *categorie*, *finalitate*, *geniu artistic*, *gust estetic*, *aparență estetică*

Categoria bogată a termenilor abstracți reprezentată de substantive latinești imparisilabice terminate în *-tio*, *-tionis* este adoptată de Bărnăuțiu în *-țiune*, de obicei: *argumentațiune*, *aserțiune*, *clasificațiune*, *meditațiune*, *relațiune*...; în cazul altor abstracte în *-itate*, lucrările lui Bărnăuțiu oferă tot situații diferite, el adaugă sufixul vechi românesc la substantivul de bază al familiei și nu la adjectivul neologic în *-al*, astfel, *-ime*, la Bărnăuțiu, corespunde lui *-alitate*: *substanțimea sufletului-substanțialitatea*..., *causime-causalitate*..., cele mai multe abstracte de acest gen au doar forme în *-itate*: *absurditate*, *determinabilitate*, *finalitate*, *idealitate*, *validitate*, *materialitate*, *contrarietate*...

Învățăatul transilvănean nu a modificat terminația femininelor latinești în *-entia*, *-antia*: *aparentia*, *referentia*, *transcendentia*...; substantivele imparisilabice grecești și latinești terminate în *-ma* și *-mata* sunt redată prin *-ma*, pl. *-mate*: *axioma-axiome-axiomate*, *dilema-dilemate*, *dogma-dogmate*...; în redarea adjectivelor latinești cu terminația *-icus* oferă forme variate, frecvente cu *-esc*: *argument cosmologesc*, *adevăr esteticesc*, *argument ontologesc*...

S. Bărnăuțiu supune și alte tipuri de cuvinte la modificări, în toate cazurile se observă un mare efort de adaptare, receptivitate și mobilitate și, de aceea, trebuie subliniat meritul său în răspândirea și adoptarea unei terminologii filozofice și juridice, în crearea stilului filozofiei și dreptului la români, având o mare influență asupra elevilor săi care au încercat să-i urmeze ideile și care i-au publicat mai multe cursuri ale dascălului lor

A fost partizanul latinismului în filologie și dorea reînvierea republicii romane, la noi, chiar dacă a susținut, în același timp, ideea unei limbi literare cât mai apropiate de cea populară, a încercat o latinizare forțată a limbii române, pentru a-i demonstra latinitatea, contestată de unii (în anul 1868, rivalul său într-ale limbii, Titu Maiorescu, a publicat pamfletul *Contra școalei Bărnăuțiu*, în care se manifesta deschis împotriva ideilor lui Simion Bărnăuțiu).

REFERINȚE CRITICE:

Corneliu Albu, *Simion Bărnăuțiu*, Buc., Ed. Șt. și Enc., 1985

Georgeta Antonescu, *Simion Bărnăuțiu*, în „Limba și literatura română”, Anul XII, nr. 4, Buc., 1983, pp. 34-36

Ioan Oprea, *Un făuritor al limbii și culturii române moderne: Simion Bărnăuțiu*, în „Anuar de lingvistică și istorie literară. A. Lingvistica”, tomul XXIX, 1983-1984, pp. 523-531

Radu Pantazi, *Simion Bărnăuțiu: opera și gândirea*, Buc., Ed. Șt., 1967

Ștefan Pascu, *Pietre de temelie din trecut, pentru vremurile de astăzi*, Cluj, 1967, pp. 125-135

TEMPORAL REGIMES AND FIGURES IN THE SHORT POEM. A SEMIO-LINGUISTIC APPROACH

Mioara Mocanu

Assoc. Prof., PhD, "Gheorghe Asachi" Technical University of Iași

Abstract: To research the status of the temporality in the poetical text, from a semio-linguistic viewpoint, we start from a certain property of the present, namely its extensibility. As poetic category, the tense with its various forms builds, through their alternation, the time continuum via indeterminable perspectives. Given their belonging to the lyric genre, short poems, especially, those in which verbal significances are monopolized by the poetic function, share nevertheless the primordial feature, in the time sphere, of the present as generic tense. On the chronogenetic time axis established by G. Guillaume, the present conceived not as time period, but as a force we feel, corresponds to a specific mode of envisaging (visée), which asserts its centrality - final chronothesis (time in esse) describing the ultimate image-time, where all ages are recurrent, within the framework of the primary system portrayed by the tenses of the indicative mood. The time vector where the image-time becomes concrete is equally the chief component of the "fundamental signifier" of an enunciation-text. Under its apparent homogeneity, the present covers, however, various types, fact endowing time a mosaic-like aspect. Within the analysis of a poem written by the German writer Friedrich von Hardenberg, we aim to operationally discriminate temporal regimes and values of the present as part of the relation identity-otherness.

Keywords: figures of the time; poetical text; chronogenetic time axis; image-time; types of present

1. Introduction

As a matter of fact, linguistic time is the foundation of all time contrasts, because language does not place non-present tenses after a position of their own, but equally reports them to the present. Against this background of our discussion on time, so difficult to master and, according to S. Marcus (1985), impossible to define (p. 5), it is deemed necessary, for comprehension purposes, to establish a limit on the one hand, between an interrogation which would found itself on time as date pre-existing language manifestations, granting it *shape*, and

on the other hand, a piece of research rooted in linguistic categories, such as verb tenses, so as to have a broader perspective, as Jean-Claude Coquet (1997) says, on “all indices of person, instruments, positions and movements, accordingly of time” (p. 103), in the field of the discourse in act. Time regimes are thus defined in conjunction with discourse instances.

Within the poem, especially in that of extended size, verb tenses may be distributed, if we take into account the distinction text/ context, on the two categories established by L. Cifor in one of her articles: a) structural, axial/ organizational tenses and b) ornamental, contextually motivated tenses (2012, p. 2).

To research the status of the temporality in the poetic discourse we start from one of the properties of the present and namely that of its *extensibility*. A study of the tenses of the indicative mood carried out by Cornel Săteanu (1980) reveals that they forge two great systems: a primary one and a secondary one. The primary system is made up, firstly, of the present, which equally represents the centre of this system, of the *passé simple* and *passé composé*. The secondary tense system comprises the past tense – the centre of which is - together with two other heterogeneous tenses: past perfect and future in the past. Săteanu operates, with regard to the present, a distinction between the “real” present (event, moment lived by the subject) and the linguistic present (met within an enunciation, where it occurs as duration, time period). To the tenses of the indicative mood, as “real” tense (*in esse*) covering the three time axes: past, present and future, one may also add an “amorphous” tense, encompassing a virtual tense (*in posse*), contained inside the substance of verbs in the infinitive mood and manifested through the “explicit” tenses of the indicative mood. The present of the subjunctive is, in exchange, considered as a tense “in the making”.

We cannot overlook the manner in which Gustave Guillaume (1990) defines the present and namely as “operator of delimitation” of the time axes with which it relates: “The present is very restricted, interfering in the unlimited extension of the tense as operator of limitation between what precedes and what succeeds it” (p. 293).

Otherwise, those presented by Săteanu comprise a series of common items with the theory earlier forged by G. Guillaume (1969). According to the French linguist, the categories of *tense* and *mood* lead to the mental construction of an *image-time* he equally calls *chronogenesis*. The *image-time* comprises *chronotheses*, or specific moods¹. Each

¹ For Romanic languages, G. Guillaume sets three chronotheses: initial (infinitive mood, past participle, gerund) or tense in posse, where the tense did not point out its direction, the image being yet unformed, amorphous and deprived of movement; median chronothesis represented by the subjunctive (tense in fieri) does not possess axes,

chronothesis is divided into a certain number of time axes, or tenses. The time vector where the chronogenesis concretizes, also constitutes, according to Iulian Popescu (1996), the chief component of the “fundamental signifier” (p. 138) of an enunciation-text.

2. Linguistic Tense. The Present of the Enunciation

In its basic value, the present indicates an instance of coincidence of the processes denoted by the verb with the one of the enunciation. One thus draws a line of delimitation, on the one hand, between a moment which is *not contemporary to it anymore* and, on the other hand, a moment which is *not yet contemporary to it*. E. Benveniste (1974) states that language ordines the tense starting from an axis and this is just the discursive instance (p. 74), from where there emerges the quality of the tense within the double operation clutch/disconnection.

As poetic category, the tense with its various forms builds, through their alternation, the temporal continuum through indeterminable perspectives. Despite this criterion of perspectival non-determination, inherent to poetic language, the time of the poem has a fundamental role in the construction of the artistic vision. The present in the brief poem seems to naturally arise from within the present, hence as inherent of the utterance itself. Therefore, each poem is forged from the first to the last line, as it is read/ uttered. Only after successive turnings and surprising turns, it finally reveals itself to us as a whole, its end being equally important (or less difficult, inclusively for the author) rather than its beginning. Thus we can infer, together with Walter Killly (1972, p. 41), that the poem “has time”, and this time of its own has several meanings: a) “measurable time”, that spanning from its beginning to its end, as space-time it needs to tell, read, hear itself; b) “the time of progressive perception”, since what it communicates is not immediately recurrent, but erects itself; c) “the time of the entire poem”, which divides in brief routes, given the stanzas or rhymes which may fragment it, creating distances, but equally proportions through images and metre.

3. The Time of the poem. Omnitemporal present

but only tensions or perspectives yet undefined, one towards past, another towards future; final (the indicative mood, tense in *esse*) is the ultimate image-time, all axes being recurrent. As the time vector moves from the initial chronothesis to the final one, its speed will increase and, alongside it, proportionally, both the amount of consumed energy and the amount of provided information increase. (p. 199, underlined by author). In another previous work (1929), Guillaume had already pointed out, as follows: “The issue of the mood is always an issue of envisaging (*visée*). The mood does not depend on the verb regarded, but on the idea through which we regard this verb” (p. 30).

The poem *An einen Freund* (“To a Friend”²), written by the German poet Friedrich von Hardenberg (pseudonym: Novalis) we wish to deal with, shares the peculiarity to be written in the present, and this aspect confronts us with the hypothesis of regarding it as *extensible time*. By belonging to the lyrical genre and given its brief size (two stanzas, in whole), it has, nevertheless, as primordial feature in the sphere of time, the present as generic tense, its verbal significances being monopolized by the *poetic function*. Given its extensibility, the present does not limit itself to designate the strict moment of speech: it can broaden its temporal sphere. We then speak of the present of the general truth, equally named *gnomic present*. According to the Dictionary of the Romanian Language (DEX), the gnomic present (or of knowledge) is “the present rendering the action without reporting it to a certain time” and, as J. Kaemfer and R. Mucheli (2003) suggest, “it is frequently called when the narrator proposes, via the didactic discourse, a morally comment with regard to an action” (p. 84). In such cases, the enunciation acquires an *omnitemporal* value. This value is often reinforced by nominal collocations which do not denote particular individuals anymore, but rather *classes* of individuals.

Following the poetic structure, we ascertain that the objective present of the enunciation includes a tense which actually tends to that omnitemporal present tense, with the function of time-framework:

*Was paßt, das muß sich ründen,
Was sich versteht, sich finden,
Was gut ist, sich verbinden,
Was liebt, zusammen sein;
Was hindert, muß entweichen,
Was krumm ist, muß sich gleichen,
Was fern ist, sich erreichen,
Was keimt, muß gedeihen.*³

In the first utterances, the present of the indicative mood constantly used approaches more a *descriptive present*, given the fact that it is endowed with a prescriptive character,

² Dedicated to Adolph Selmniz, cf. edition Minor, Novalis, Schriften, Band I, Jena, 1923, p. 219.

³ “What goes together, must complete,/ Those who get along, must find each other,/ Flocks of a feather go together,/ Those who love must stay together;/ What hinders, must stay aside,/ What is foul, must get better,/ Those remote, must reach one another,/ What springs, must come into flower.”)

occurring throughout the entire poem. Under its apparent homogeneity, it covers various types of present, fact endowing time a mosaic-like aspect.

The surface arrangement of both stanzas, not deprived of that ludic charm of each creation, prompts a feeling of perfection due to the excessive care for form, a wholly novel one, ironically abstracted from an older conventional formula (with its double terza rima, it appears as a reversed sonnet concentrated in eight lines only instead of fourteen). The first octet distinguishes itself as an apparent *homogeneous sequence*, through the recurrence of the grammatical rhyme, the second one presents itself, if we have in view the means of alignment of the lines and keep the criterion of the rhyme, as a *non-homogeneous structure*. The two quatrains imitate the same format, but lack constant rhyme.

From a thematic viewpoint, this poem is a meditation on the idea of the perfectibility of the real, characterized by phenomena of mutual attraction and rejection. In the first stanza, the object is achieved as poetic game rich in variations, with two basic words: *was* (“what”, “who”) explicit, *das* (“that”) rendered once, then eclipsed. *Das* (“that”) is associated with the verb, thus vigorously keeping in the subtext the presupposition of an *ethos* – because of the mention of this *devoir faire*, on a moral dimension. In this first part of the poem, we thus meet the two types of time: “real” and “amorphous”, time enounced at the beginning, creating, each time, a bridge starting between a form (flexionary) of the finite verb and another one, the one given by the form of the infinite verb (deprived of flexion), under the influence of the modal verb.

Novalis has, ascertains the exegetist V. Voia (1981), the general tendency to establish analogies between the reports of the natural phenomena with the mathematical series. A quotation from Novalis confirms this fact: “And as the idea gives itself up to an endless row of clauses, similarly the most varied phenomena and happenings of life are mere variations of an idea” (p. 122).

For this German poet, the knowledge seeking to attain superiority is not possible in the absence of love, inclusively in a theoretical sense: “each object loved is the centre of a paradise” (II, 432/50). In this poem, as well, the unity consists in the Idea depending on the function according to which one structures and develops a project of thought, organizes the world, the Creation as a whole. Those presented under the form of an ideatic *corpus* of hypotheses “must” constitute itself in equally the same paths of harmonization and synchronisation, between what is perceived and what is envisaged, between what is given and what is (to be) forged, to transmute in durable value. Here, everything is positioned according

to an a priori structure of to *be opened towards something*, and, from this standpoint, one excludes the possibility of an exercise of our will originating from a game of fantasy or caprice. We see however, that this game is far from being a rigid one, stiffen by strict rules, in the context in which they all converge towards axiological categories, of Platonic type, the Good and the Beautiful, envisaged thus as eternal ideas and as being united in the idea of love, through that they merge aesthetic grace and deontological rationality. And the criterion of selection of such values is the conformity with the vital rhythms portrayed first through the metaphor of the plant.

3.1. Actual present of the poem

In the second stanza - a sequence of direct discourse - the present receives a deictic value, indicating thus the coincidence between the time of the proposition and that of the enunciation, situation when one may more conspicuously speak, together with Ligia-Stela Florea (1999), of an *actual* present. If the first stanza preserved this uniform structure, keeping the same rhythmic pattern, as foreseeable and undefined alternating within an anachronic structure, the second one changes the tone and tonality of the message cast in a similarly special arrangement, but with another dynamics. Consequently, its main feature is a first moment of inflection as compared to the previous stanza, due to the *appellative* function which replaces the descriptive one and determines the withdrawal of the indicative mood before the imperative mood. However, its content obliges to a return to the title, in relation to which it appears as an expansion of the announced topic, the address to “a friend” being presented under the shape of a repeated communication, which has previously been concluded with a failure⁴:

*Gib mir die Hände,
 Sei Bruder mir und wende
 Den Blick vor deinem Ende
 Nicht wieder weg von mir.
 Ein Tempel - wo wir knien,
 Ein Ort - wohin wir ziehen,
 Ein Glück - für das wir glühen,*

⁴ What one may catalogue, according to G. Genette (Figures III, 1972), as an external analepsis, in the order of sequence of events, in other words, as retrospection, but beyond the temporal field of the “narrated world”.

*Ein Himmel mir und dir.*⁵

By continuing to compare the two stanzas, we can observe, at a declarative level, that the operation of clutch/ declutch manifests itself through the appearance of three instances: at first the narrative instance Ego0 highlights a possible Ego1 rational ego, in relation with a time of the *existence*, while in the second stanza we affirm an Ego2 affective ego, in the temporal regime of the personal *experience*. At the level of the significance, the first octet founded itself on the fundamental sememe */alteration/*, with a view to the suspense the otherness of those related, or of a discrepancy apparently fundamental of the opposed, with reference to *nature* (in ecologic or sociologic meaning) the second grants priority (to the formation) to the plenary, free nature. Extrapolating, we can infer, appealing to Ricoeur's personality (1955), when it reports to the being of the historical, that the poem positions in the presence a dramatic scission between a *moi de recherche* and a *moi pathémique* (pp. 31-34). We equally ascertain an alteration of the narrative perspective, with a predominantly *external* observer, to an acting one, with an *internal* observer; from now on, the narrative ego is an ego-character, within the dialog framework of the "word told", while the reader continues to remain in the third instance of the dialogue, as it was established by Bakhtin.

This sequence of direct discourse with an evident pedagogical and restorative function changes the reference, makes the passage from a he-friend to a you-brother, which leads to a modification of the perceptual field regarding an *alter*, still conceived not as an object but as a person. The structure of the other belongs to the organization condition itself of a perceptual field, the terms updating it being pre-existent to it. The meeting in the dialogue is enriched in knowledge by the re-cognition of a system of shared values, underwritten and stimulated by a speaker who constitutes in a benevolent, transformative presence center. By revaluing the relationship, *you* receives here another ontological profile, namely it develops and realizes the possible universe corresponding to it, from the perspective of a confessing ego (Be a brother to me *as I am for you too*). Communication reduction to one reply only is sufficient so as to build that *être à deux* of Merleau-Ponty (1945, p. 407) prefiguring a world "woven" from the two beings of the discourse, structurally affine, bearing with them the memory of their identity.

⁵ "Give me thy hands /Be my brother once more and do not deprive /Me of your sight /Before thy end. /A temple - where we kneel,/A place - we travel towards,/A destiny - devouring us,/A heaven for me and thee".

In the original, the first three lines are crossed by an eschatological pulsation signaled by the semantic rhyme *-ende*, whose “linguistic-temporal etymon” seems to be a symbolic form receiving, *hic et nunc*, an arrangement in an *image-time*, “closed” by the hypothesis of virtual *phoric* terminativity. This worrying notion of end is updated and articulated in our text, in two manners. First of all, on the *proximity* isotopy, by means of the distance/closeness opposition: *Gib mir die Hände [...]/ Nicht wieder weg von mir*, and then on the temporality axis, by means of a notion of *Ianus* type, *wieder* (“again”). We can see the fear of end, at the same time, aggravated and euphemized, in the very significance of return and bend moment of the *wende* lexeme, whose phonic identity with the derived noun *Wende* is obvious. This German noun gathers heterogeneous temporal significances (individual, social-historical, astronomic), by means of two of its meanings: a) fatal, faith related, “crucial moment” (or change and revolution); b) cosmic-natural: “solstice” (*Sonnenwende*).

By continuing to preserve the idea of mutual correspondence, we can also notice that the deictics *I-you* take now the place of the two complementary generic pronouns (*was-das*) of the first octet, covering states and relationships between beings and objects, so as to highlight other values, more personal, having their expression in metonymy (the hands and the eyes) and symbol (the temple). This is caused by a difference installed in the *modality* area too: the first octet showed, as we could see, the deontic issue of “having to/ knowing (doing)”, the second contains an implicit, complementary *modalisation*, of the type *vouloir-pouvoir être/ faire en commun* (*wanting-being able to be/ create together*). By examining the presuppositions, the statement lets us understand two formulations at the conditional mood which diminish the speaker’s force of the imperative, by governing the order and the domination. They are subordinated to “I say”, referring to the invitation for the present: “if you wanted” (offering to the other time and freedom to think) and the promise for the future: “then you would see that...”. The stanza maintains the interrogatory meaning of the first one (*was*), but it remains open, taking into account that, at the express instance of the recipient, the poem does not textualize an explicit affirmative answer from the sender. However, the address as part of a dialogue or monologue *nolens volens* conforms to the postulate expressed by Paul Valéry (1973) in his *Notebooks*: “All mental facts are nothing but question and answer” (p. 891), and of the two, mentions Valéry in another excerpt, the answer is the marked term: “Even when it questions, the spirit is an answer” (p. 988).

Interesting for our reading hypothesis is the fact that this quatrain also allows to an equal extent a reading from a reversed perspective, of a *you* addressing to the poetic ego,

which would lead to the hypothesis of the indistinction of the ego voices of which derives the I/ other alternation, of the assertion with good reason, according to R. Marian (2005, pp. 86-87), of a *plurivocity* in its very structure, by integrating the other (you, he). Or, as A. Indrieș (1989) asserts, this “polyphony of the person is brought forward in the discourse” (p. 89), and much more, in our opinion, in the poetic discourse of Novalis, where the topic of the double conjugates the aspiration to the primary unit and the need for knowing himself, similar /coincident with the penetration into the mysteries of the Universe and into the mysterious being of one’s own ego.

The use of the imperative of the three verbs (*geben, sein, wegwenden*), subordinated to the supplication, accentuates the actual value of a very improved present which institutes as ornamental time and adds an emotional nuance to the personal pronouns (I-you-he), enriching them with passion reflexes of the inner life. The mood changes, too, in the poem: the descriptive one from the beginning is replaced by the mild mood of an addressed discourse having a pedagogical and restorative function at the same time. A more decided soteriological nuance appears then in the last enumerative series, or maybe appositive only, where the exigency of the divine, felt only at the beginning, is strongly highlighted. The “transfiguration” of the poem finds its appropriate expression in this anaphoric serie *ein Tempel, ein Ort, ein Glück, ein Himmel*, which constitutes in the same number of indubitable reference points for the spirit, evincing that the unknown *was - das* take a firm contour in the poetic imaginary, focused now on a logic of the interpersonal relationship. The tendency towards a *cohesive* personal and space-temporal unit is clearly delineated not only by the significance of the indefinite *ein*, but also by the clear manifest manner of arranging the morpho-lexematic units in the three consecutive lines of the terza rima. The new *form-sense* arising as from a poetic prayer marks the already announced “bend” towards a distinct manner of adequacy of the composition plan at the semantic level.

3.2. Sacerdotal Time of the poem

The actions designated by the three verbs (*kniesen, ziehen, glühen*, all dynamic), that we can see again immersed in a prescriptive present, trigger all the three compartments of the human being, body-soul-spirit, while the conscience maintained awake on *one* accentuates its coherence and shows its essence: the divine filiation. The aspiration towards a unit incurs a correlation of all the temporal variations, diversely aspectualized: iterative, inceptive, durative, terminative, which creates in a synchronic and therefore poetic manner (in synthesis

and accord), an architectonics of the being and of the time or, more specifically, a four-dimension spatial temporal continuum. The temporality axis goes hand in hand with the more and more extended axis of spatiality (*wo-wohin* in relation to the internal/ external category), illustrating a high-line visionary geometry, an initiation route, from the perspective of an *evolved ego*, excited by the divine benevolence. However, these lines are a continuation of the invocation, and, by this very fact, they are attracted to the present, the same present of the dialogue I-you, so that the verbs “to give” and “to be”, more precisely, “to offer” and “being able to be” remain implicit for the fraternal cooperation.

As regards the versification, the last line which also pencils the purpose of the purposes, seems however to be an “orphan” rhyme with that *dir* remained in suspension such as *mir* at the end of the first quatrain. The poetic creativity harmonizes them in a novel manner, first of all at typographic level, as the tension highlighted by the hyphen disappears and then they also relate phonically: by an external and by an internal rhyme, after the previous symbolic meeting in that poetic *wir* of the intersubjectivity and of the sacred communion, starting from the premise of a primary consubstantiality (acc. l. 5: *Ein Tempel⁶ - wo wir knieen*). We talk in this case of an image of the time with a *sacerdotal function*, as this one “[the sanctuary] is effectively the place of the sacred action” (according to G. Gusdorf, 1996, p. 70). Thus, the two pronouns involved in the communication exchange, from brother to brother, “close” the deictic time of the poem and open an ample, indefinite beach between α and ω . Its strongly subjectivised end also ascertains us on the fact that the gestures for order instauration, so insistently exposed at the beginning, do not only concern an exterior, but they express the will of recapturing the inner balance and the need for being compatible with the divine will/ being. In this case, the last quatrain can also be conceived as a coded answer of the fraternal *alter*, originating from the perplexity of the awareness of a charisma otherness within one’s own identity. Having as clue the “spiritual horizon of the human being”, this twofold possibility translates, from the perspective of the religious discourse, by the two constitutive fundamental axes: “the communion with the neighbor (having the same genesis and the same call)” and “person inseparability from the existence for the great Creator” (acc. Dinu, 2008, pp. 149-151). In this mannerist, savant construction, product of an intuitive-romantic spirit, concerned in preparing “pillars and arches for the architecture of the Being“

⁶ In the context, the temple also appears to us as a temporal (possible presaging) figure, to the constitution of which also contributes the similarity, or maybe even the identity, at an etymologic level, of the root temp- which represents the basis of the Latin words tempus and templum, also present in another poem (cf. *Es ist an der Zeit*) by Hardenberg.

(the expression belongs to R. Marian, 2005, p. 121), the three hyphens highlighting the silence and hyperbolizing the mystery have also the role to introduce, starting with the selection of a manner of existence conjugated with efficiency manners (based on the symbol of the temple), the range of certain important metaphors with revelatory function:

- a) the metaphor of human being, place and time consecration;
- b) the metaphor of the attraction and of the transgression of limits;
- c) the metaphor of fortune (*Glück*: hazard, destiny) in mutual inter-conditionality with that of the inner fire (of moderate intensity and pulsation, as form of protecting time), predicting
- d) the final metaphor of the state of grace, valorized as shared sublime gift.

The metaphorical waterfall which seems to rise from a moment of absolute lucidity (in Novalis philosophical meaning, characteristic to a far-sighted spirit only, acc. V. Nișcov, 2008, p. 164), subliming the inner pulsing and absorbing the energies of the higher reality, (re)constitutes the figure of a complete present, where the present takes the shape of a miracle. The propension to the accomplishment of the ego and the sense of blow up mark the definitive and very visible rupture from the previous constructive schemata of the poem on the one hand and institute a new inflection moment on the other. This effervescence taking place in the inmost being of the ego develops at the expression level, by means of a range of analogies and homologies based on his manner of “believing”, through the conversion of an axiological system (previously based on trust) in faith values, instituted in the very poetic universe. At this axial moment of the poem appears the perspective of salvation of the ego by means of the other, which transfigures in this context in that “interchangeable simultaneity“, identity and otherness, previously mentioned, convincingly analyzed by R. Marian (*idem*, p. 158), but otherwise realized in Eminescu’s novel *Sărmanul Dionis*.

We assist, at the end, to the reconfiguration of a universe, where the reader must not necessarily see a *locus amoenus* where no one is alone, but rather a interiorized area of the voluptuousness - *Wollust* - within the mystic meaning evoked by Novalis (III, 425/794 - *cf.* also M. Mocanu, 2014, p. 264 and p. 344). Should we consider the chronogenetic axis established by Guillaume, we notice, at the level of the entire poem, an advance tendency of the temporal vector from the final chronothesis combined with the initial one towards the median chronothesis represented by the conjunctive (time *in fieri*), so that the last quatrain performs a whipping return to the final chronothesis, where the present loses its quality of era

separator. By its exclamatory value, the imperative imposes a quick tempo, under the tension of the end, seen as a time limit and as a vainness, which impregnates the protagonists and the operations, a tempo which has to be accelerated, for a future achievement. The condition is a chance (to happiness, *Glück*) in which the involved actors must participate, not in any manner, but with the fervor of the person in charge with the necessity of accomplishing it.

As a matter of fact, the selection of a subject conjugated with the value and fervor of the creation is a feature of the literary movement which also includes Novalis' creation, a feature very exactly noted by Lucian Blaga (1977) in *Philosophical Essays* (p. 171): "The romantics did not want to be just *touched*, but also grown, enriched, completed, by the work of art; that is why they used to resort to all the available means in order to increase the suggestion and first of all to the inherent possibilities of the great subject" (underlined by author).

REFERENCES :

1. Benveniste, Émile, *Problèmes de linguistique générale*, t. 2., Gallimard, Paris, 1974
2. Blaga, Lucian, *Încercări filosofice*, Ed. Facla, Timișoara, 1977
3. Cifor, Lucia, „Rolul timpurilor verbale în structurarea viziunii artistice în poemul lung eminescian”; [http://www.alil.ro/wp-content/uploads/ 2012/ 08/LUCIA-CIFOR-Rolul-timpurilor-verbale- %C3%A2 En-structurarea-viziunii-artistice-%C3%A2En-poemul-lung-eminescian. pdf](http://www.alil.ro/wp-content/uploads/2012/08/LUCIA-CIFOR-Rolul-timpurilor-verbale-%C3%A2En-structurarea-viziunii-artistice-%C3%A2En-poemul-lung-eminescian.pdf).
4. Coquet, J.-C., *La quête du sens*, PUF, Paris, 1997
5. Dinu, pr. Adrian, *Orizontul duhovnicesc al persoanei umane*, Ed. Performantica, Iași, 2008
6. Florea, L.-S., *Temporalité, modalité et cohésion du discours*, Ed. Babel, București, 1999
7. Guillaume, G., *Leçons de linguistique*, S. A, t.X, Presses de l'Univ. de Laval et de Lille, 1990
8. Guillaume, G., *Langage et science du langage*, Nizet-Presses de l'Université Laval, 2-e éd., Paris-Québec, 1969
9. Guillaume, G., *Temps et Verbe*, Champion, Paris, 1929
10. Gusdorf, G., *Mit și metafizică*, Ed. AMARCORD, Timișoara, 1996
11. Indrieș, Alexandra, *Polifonia persoanei*, Ed. Facla, Timișoara, 1989
12. Kaemfer, J., Mucheli, R., *La temporalité narrative*, Université de Lausanne, 2003
13. Killy, W., *Elemente der Lyrik*, 2., durchges. Auflage, C. H. Beck-Verlag, München, 1972

14. Marcus, Solomon, *Timpul*, Ed. Albatros, București, 1985
15. Marian, Rodica, *Identitate și alteritate*, Ed. IDEEA EUROPEANA, București, 2005
16. Merleau-Ponty, M., *Phénoménologie de la perception*, Gallimard, Paris, 1945
17. Mocanu, Mioara, *Studii novalisiene*, Ed. Vasiliana'98, Colecția „Lingvistica”, Iași, 2014
18. Nișcov, Viorica, *Novalis. Între veghe și vis*, Ed. Humanitas, București, 2008
19. Novalis, *Schriften. Die Werke Friedrich von Hardenberg* (hrsg. von P. Kluckhohn und S. Richard), Band 1-3, Stuttgart, 1965-1975
20. Novalis, *Schriften*, hrsg. von Jacob Minor, verlegt bei Eugen Diederichs, Jena, 1923
21. Popescu, Iulian, *Sensuri din forme*, Ed. Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 1996
22. Ricoeur, Paul, *Histoire et Vérité*, Éditions du Seuil, Paris, 1955
23. Săteanu, Cornel, *Timp și temporalitate în limba română contemporană*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1980
24. Valéry, Paul, *Cahiers*, t. 1, Gallimard, Paris, 1973
25. Voia, Vasile, *Novalis*, Ed. Univers, București, 1981

LINGUISTIC MARKERS OF FICTIONAL AND NON-FICTIONAL DISCOURSE IN LUCY&STEPHEN HAWKING'S WORK

Angelica Hobjilă

Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: Lucy&Stephen Hawking's books illustrate, in children's literature, a remarkable interweaving of fictional with non-fictional discourse (here, in the scientific discourse version, adapted to the particularities of the audience). The fiction and non-fiction succeed one another surprisingly at first, and later naturally, entertaining, useful, in a reading that gives the child-reader (but not only) landmarks for building a world that is open, that builds and reveals itself with every page, with each new volume. This paper aims to analyse the volumes: George's Secret Key to the Universe, George's Cosmic Treasure Hunt, George and the Big Bang, by Lucy&Stephen Hawking, translated in Romanian (noting, however, that the same features can be found in the fourth volume of the series, George and the Unbreakable Code). The proposed analysis does not reflect a literary critical perspective, but, instead, it contains an inventory of linguistic markers pegging out the following map: fiction – non-fiction – fiction – non-fiction – fiction etc.; it is about markers, mostly about those that can be found at lexical and grammatical level, and which, also, have pragmatic implications.

Keywords: lexical marker, grammatical marker, discourse, fiction, non-fiction

Introducere

Discursul ficțional și cel nonficțional sunt prezentate, cel mai frecvent, în opoziție, atât în lucrările de teorie literară, de stilistică, de pragmatică, în general, de teorie a limbii și a limbajului, cât și în cele consacrate comunicării literare și nonliterare. Realitatea comunicativă reflectă, de altfel, aceleași premise dihotomice, cu excepții care vin, însă, să potențeze caracteristicile ambelor tipuri de discurs. O astfel de excepție o constituie și volumele lui Lucy&Stephen Hawking (este vorba despre *George și cheia secretă a Universului*, *George în căutare de comori prin Cosmos*, *George și Big Bangul* și, mai nou, despre *George and the*

Unbreakable Code); acestea se disting, în literatura pentru copii, printr-o remarcabilă îmbinare a discursului ficțional cu cel nonficțional (aici, în varianta discurs științific, adaptat particularităților de receptare ale publicului-țintă).

Ficțiunea și non-ficțiunea se succed, în cărțile menționate, surprinzător inițial, firesc ulterior, antrenant, util, într-o lectură care oferă cititorului-copil (și nu numai) repere pentru o lume care se construiește, se deschide și se dezvăluie cu fiecare pagină, cu fiecare nou volum. Lucrarea de față vizează analiza volumelor *George și cheia secretă a Universului / George's Secret Key to the Universe*, *George în căutare de comori prin Cosmos / George's Cosmic Treasure Hunt*, *George și Big Bangul / George and the Big Bangs*, de Lucy&Stephen Hawking, traduse în română, cu precizarea că aceleași caracteristici sunt reperabile și în cel de-al patrulea volum al seriei, *George and the Unbreakable Code*, construit pe același tipar al complementarității ficțiune – știință/ popularizare/explicitare a științei.

Analiza propusă nu reflectă o perspectivă critic-literară, ci conține un inventar al mărcilor lingvistice care jalonează acest parcurs repetat dinspre discursul ficțional către cel nonficțional și invers; este vorba despre mărci reperabile, cu precădere, la nivel lexical și la nivel gramatical, cu implicații, însă, și de ordin pragmatic.

1. Discurs ficțional – discurs nonficțional: precizări teoretice

Literatura de specialitate subsumată unor domenii mai mult sau mai puțin complementare, cu grade diferite de generalitate și aplicabilitate (lingvistica, stilistica, pragmatica, teoria literară, teoria comunicării, teoria discursului etc.) prezintă, în principiu, discursul ficțional și discursul nonficțional în opoziție.

Astfel, cercetătorii subliniază că discursul ficțional presupune o relație de ordinul al doilea – prin intermediul personajelor, al acțiunii, al reperelor spațio-temporale etc. – cu realitatea (Godoy, Ferreira, 2014, p. 550), el implicând „portretizarea unei părți a lumii/realității” (Routley, 1979, p. 3), raportarea la o „lume alternativă” (Ryan, 1980, p. 403). În contrapondere, discursul nonficțional și, în mod special, cel științific (avut în vedere în analiza de față) reflectă o modalitate de transmitere, de către autor, a unor informații despre „ceva” (Vignaux, 1988, p. 223) sau, mai nuanțat, se concretizează într-un „discurs de informare”, într-o „organizare de enunțuri”, realizată în vederea înțelegerii acestora de către destinarii vizați (Grize, 1992, p. 41). În cadrul discursului științific se operează distincția între „discursul științific propriu-zis sau de cercetare”, „discursul științific didactic” și „discursul științific de popularizare” (Matei, 2004, p. 1040; Jacobi, 1985 etc.), toate variantele

presupunând valorificarea limbajului științific în calitatea sa de „vector de cunoștințe” (Toma, 2015), respectiv a termenilor științifici – ca „principale[le] vehicule ale informației” (Matei, 2004, p. 1040).

Utilizarea „univocului” în construirea mesajului științific (Grize, 1992, p. 45), respectiv asocierea text – imagine (Jacobi, 1987) – fotografii/ ilustrații/ scheme etc. în discursul de popularizare a științei (Jacobi, 1985) și în discursul științific, în general (Mathis, 1997) se constituie, de asemenea, în atribute ale acestui tip de discurs, alături de diferitele tipuri de mărci reperabile la diferitele straturi ale studiului textual.

Sunt analizate, de exemplu, din sistemul acestor mărci reperabile în discursul științific: „mărcile tranziției”, prin care sunt subliniate relațiile stabilite între diferite componente ale textului, relații de complementaritate, relații contrastive, conclusive etc. (Herriman, 2014, p. 4): *apoi, deci, așadar, în concluzie, dimpotrivă, în contrast cu* etc. (vezi și Grize, 1992, p. 50 – pentru *deci, astfel, în consecință, pentru că*); mărcile încadrării (Herriman, 2014, p. 5): *această scurtă incursiune prin..., scopul acestui...*; mărcile endoforice, care trimit către anumite componente ale textului (Herriman, 2014, p. 6), având rol anaforic, respectiv cataforic: *după cum am arătat mai sus, vom detalia în continuare...*; mărcile metalingvistice, explicitând anumite componente ale codului valorificat în text – de exemplu, explicarea unor termeni științifici, a unor neologisme etc.; „mărcile evidențierii”, care implică actualizarea unor trimiteri către autori citați (Herriman, 2014, p. 7): *după cum se spune în...*; relativizările, care atrag atenția asupra posibilității existenței și ale altor opinii în domeniu (Herriman, 2014, p. 7): *probabil*; sublinierea/întărirea opiniei autorului prin „boosters” (Herriman, 2014, p. 7) – *fără îndoială, cu siguranță*; „mărcile atitudinii autorului” (Herriman, 2014, p. 8): *din păcate, paradoxal, din fericire, ciudat*; „mărcile angajării” cititorului (Herriman, 2014, p. 8) – prin folosirea persoanei a doua singular, a pluralului persoanei întâi, a structurilor interogative și imperative care-l vizează/ implică pe cititor etc. (pentru dominanta asertivă, imperativă sau interogativă a mesajului, vezi și Mathis, 1997); mărcile prezenței, în text, a autorului acestuia (Herriman, 2014, p. 9) – persoana întâi singular; folosirea de enunțuri eliptice, valorificarea parantezelor, utilizarea diatezei pasive, a formulelor, a anumitor aspecte tipografice – componente marcate cu puncte/ subpuncte, bold, cromatică, font etc. (Mathis, 1997).

Unele studii de specialitate propun o perspectivă investigativă ce asociază/ disociază atributele celor două tipuri de discurs – ficțional și nonficțional (aici, cu particularizarea discurs științific). Sunt vizate, de exemplu: necesitatea raportării unora dintre elementele discursului ficțional la elemente ale discursului nonficțional (Barwich, 2013); caracterul

„imitativ” al situației de comunicare reflectate de discursul ficțional (Koten, 2012, p. 177) *versus* oglindirea realității în discursul nonficțional; analiza discursului ficțional din perspectiva maximelor de calitate, cantitate și manieră ale lui Grice (Godoy, Ferreira, 2014, p. 549); raportul personal – impersonal în discursul ficțional (Ryan, 1981) și, prin extindere, în cel nonficțional; valorificarea anaferei în discursul literar *versus* în discursul științific, unde se preferă repetarea conceptelor (Mathis, 1997); rolul timpului și al persoanei în cadrul narațiunii *versus* rolul aceluiași categorii gramaticale în discursul nonficțional, unde îndeplinesc, prin excelență, funcție deictică (Segal et al., 1997); folosirea persoanei întâi plural în discursul științific *versus* în cel literar, unde poate reflecta o anumită „strategie de manipulare a cititorului” (Mathis, 1997) etc.

Trebuie subliniată, în contextul analizei propuse în lucrarea de față, distincția dintre discursul științific „pur” și cel de „popularizare” a științei, care „se mulțumește să parafrazeze, să reformuleze și să traducă ezoterismul primului” (Jacobi, 1985); este vorba despre o „traducere intralinguală” (Jacobi, 1985), implicând adaptarea discursului științific propriu-zis la particularitățile de receptare și decodare ale publicului-țintă, aspect care caracterizează prin excelență paginile de „explicare” a noțiunilor științifice din volumele lui Lucy&Stephen Hawking.

2. Mărci lingvistice ale translării ficțional – nonficțional reperabile în volumele lui Lucy&Stephen Hawking

Parcursul original ficțional – nonficțional – ficțional – nonficțional – ficțional etc. se reflectă, în planul atributelor discursului, pe de o parte, prin translarea dinspre atributele lingvistice și pragmatice ale ficționalului către cele ale nonficționalului și, pe de altă parte, prin inventarierea unor aspecte comune celor două tipuri de texte reperabile în volumele lui Lucy&Stephen Hawking: *George și cheia secretă a Universului / George's Secret Key to the Universe*, *George în căutare de comori prin Cosmos / George's Cosmic Treasure Hunt*, *George și Big Bangul / George and the Big Bangs*. Dintre mărcile lingvistice, vor fi avute în vedere în continuare cu precădere cele de ordin lexical, morfologic și sintactic, cu repercusiuni și în plan pragmatic, cu precizarea că analiza este una selectivă, centrată pe reperarea acelor mărci care conferă coerență și unicitate arhitecturii volumelor vizate (nu vor fi exemplificate, așadar, toate mărcile specifice discursului ficțional/ nonficțional).

Se disting, în acest sens, în volumele analizate, următoarele mărci lexicale și gramaticale valorificate în discursul ficțional, reflectând, aici, subsumarea, pe de o parte, față

de planul literar și, pe de altă parte, față de discursul nonficțional, științific, cu care se asociază:

(a) prenume și nume comune (George, Eric, Annie, Susan, Oliver, Graham, Daisy, Terence, Emmett, Jenna, Vincent, Zuzubin, George Greenby, dr. Reeper, Annie Bellis, dr. Ling etc.), supranume/ porecle (Zbirul, Coșu', Ogaru'), dar și nume care reflectă preocuparea pentru știință a personajelor (Cosmos, numele calculatorului lui Eric);

(b) nume de personalități din domeniul științei: Galilei (*George și cheia secretă a Universului*, p. 34), Einstein (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 140); unele – chiar în structuri „colocviale”, dublări ale unora consacrate în situații comune de comunicare: „Cum, în numele lui Einstein, s-a putut întâmpla așa ceva? întrebă Eric stupefiat.” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 227);

(c) termeni și sintagme de specialitate: „spațiul extraterestru”, „particule” (*George și cheia secretă a Universului*, p. 48), uneori chiar cu marcare grafică: [de exemplu, cu italice] „*reacție de fuziune nucleară*” (*George și cheia secretă a Universului*, p. 52), „asteroizi” (*George și cheia secretă a Universului*, p. 119), „[robotul Homer] asolizase” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 83), „portalul invers” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 184), „sistem stelar binar” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 238), „declanșarea bombei cuantice” (*George și Big Bangul*, p. 230), „fluxurile de protoni erau ejectate din conductele acceleratorului” (*George și Big Bangul*, p. 263); acestora li se adaugă formele utilizate în structuri „colocviale”, dublete ale celor din comunicarea cotidiană: „Pe toate undele gravitaționale! exclamă Eric.” (*George și Big Bangul*, p. 62), „N-ați putea rămâne veșnic blocați cu cei trei quarci și cu puzderia de perechi quarc-antiquarc și de gluoni care mișună în interiorul unui proton?” (*George și Big Bangul*, p. 244);

(d) cuvinte derivate, implicând afixe neologice: „inimaginabil” (*George și cheia secretă a Universului*, p. 54), „megacolosală” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 144), „decontaminare” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 210), „supercalculator” (*George și Big Bangul*, p. 227) etc. sau, dimpotrivă, afixe comune atașate unor termeni mai noi, la origine din domeniul tehnic: „calculatoaraș” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 161);

(e) cuvinte și expresii din alte sisteme lingvistice (aici, din limba franceză), actualizate de către personaje (aici, cu precădere, de către personajul feminin Annie, ca modalitate de a ieși în evidență): „corps de ballet” (*George și cheia secretă a Universului*, p. 21), „bonjour”, „merci” (*George și cheia secretă a Universului*, p. 73);

(f) elemente argotice: „Renghi sau haleală” (*George și cheia secretă a Universului*, p. 148), „Hei, gașcă! Vino-ncoa!” (*George și cheia secretă a Universului*, p. 150); „ard gazu’!”, „ține-ți fleanca!”, „nu te mai zgâi de pomană la ecranu’ meu”, „pen’ că n-am chef s-o lălăi cu blegovanii ăștia”, „babacu’ e terminat, dar absolut terminat că i-a bulit careva robotu’”, „ce nașpa!” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, pp. 126-127);

(g) structuri comunicative specifice altor coduri – de exemplu, folosind elementele sistemului binar: „1101011! gemu Cosmos” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 124);

(h) ipostaza particulară a unui „eu” literar: eu – Eric – Stephen Hawking, în condițiile explicitării din al doilea volum: „Stephen Hawking (pseudonim „Eric”), profesor lucasian de matematică, Universitatea Cambridge, Marea Britanie” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 7);

(i) adjective care reflectă atitudinea unui personaj față de un anumit aspect al realității prezentate: „Asta este fizica, George, captivanta, măreața și fascinanta fizică.” (*George și cheia secretă a Universului*, p. 28); „Uau! Asta e o fizică tare specială! spuse Emmett, impresionat.” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 164), „Un nou tip de fizică!” (*George și Big Bangul*, p. 292) etc.;

(j) interjecții reflectând stări, atitudini ale personajelor: „uau!” (*George și cheia secretă a Universului*, p. 16; *George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 154), „Aiiiii” (*George și cheia secretă a Universului*, p. 89; *George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 157), „Uraa!” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 15), „sssst!” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 64), „Au! Au!” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 90); „Ăăă...” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 154) sau manifestări ale unor caracteristici de ordin tehnic: „PFIIuuuuu... PFIIuuuuu... PFIIuuuuu...” (*George și Big Bangul*, p. 262);

(k) elemente anaforice/ cataforice, valorificate în cadrul unei anumite componente a textului – „Reeper le arată o fiolă transparentă cu lichid. Am găsit chestia asta, adăugă el. Elixirul vieții.” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 265) – sau cu trimitere către subiectul volumului anterior (aici, *George și cheia secretă a Universului*): „Luând-o pe urmele [...] Această întâlnire întâmplătoare cu Eric și familia lui îi schimbaseră lui George viața pentru totdeauna.” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 27);

(l) organizare (a volumelor) subsumată lucrărilor științifice: „Cuprinsul secțiunilor pe teme specifice: Această carte conține multe date științifice dispersate, dar și o serie de secțiuni separate, cu subiecte și informații pe teme specifice. Unii cititori doresc, poate, să consulte în

special aceste pagini.” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 301; vezi și *George și Big Bangul*, p. 8);

acestor mărci li se adaugă unele de ordin formal – desene asociate firului epic (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 97, 185, 209; *George și Big Bangul*, p. 21), cuvinte scrise cu majuscule: „DECONTAMINARE” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 210), „ENTER” (*George și cheia secretă a Universului*, p. 82), „EGOISTT” (*George și Big Bangul*, p. 128), „ATLAS” (*George și Big Bangul*, p. 181) etc. – cu rol în sublinierea unora dintre coordonatele discursului ficțional.

Într-un demers similar, sunt reperabile, în discursul nonficțional, următoarele mărci lingvistice subsumate, pe de o parte, în volumele analizate, comunicării de tip științific și, pe de altă parte, relaționării cu cititorii-copii ai romanelor(-ficțiune) avute în vedere:

(a) nume de personalități din domeniul științei, actualizate în paginile „teoretice”: Einstein (*George și cheia secretă a Universului*, p. 97; *George și Big Bangul*, p. 150), dr. Frank Drake (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 80), Isaac Newton (*George și Big Bangul*, p. 39); în prezentarea de la începutul volumului *George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 7: „Cele mai recente teorii științifice” – „câteva eseuri științifice extraordinare [...] scrise de următoarele personalități eminente din lumea științifică: [...] Stephen Hawking (pseudonim „Eric”), profesor lucasian de matematică, Universitatea Cambridge, Marea Britanie; [...] Geoff Marcy, profesor de astronomie, Universitatea Berkeley, California, SUA; câștigător al Premiului Shaw pentru astronomie” etc.; la începutul volumului *George și Big Bangul*, p. 7: „Cele mai recente teorii științifice”: „dr. Michael S. Turner, Universitatea din Chicago, SUA”, „dr. Kip S. Thorne, California Institute of Technology, SUA” etc.; la începutul volumului *George and the Unbreakable Code*: „Professor Peter W. McOwan, Queen Mary University of London; [...] dr. Toby Blench, Research Chemist” etc.;

(b) nume de personalități din domeniul științei, actualizate în discursul nonficțional „în ramă” – în citările din cartea scrisă de unul dintre personajele literare, Eric: cartea „Găurile negre” [„Cartea mea cea complicată simplificată pentru Annie și George” – *George și cheia secretă a Universului*, p. 224]: Einstein, Karl Schwarzschild (*George și cheia secretă a Universului*, p. 223), respectiv dintr-o altă carte scrisă de Eric și de prietenii săi: „Ghidul Universului” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, pp. 46-51);

(c) termeni decodabili de către cititorii-copii ai textelor de popularizare a științei (vezi *supra*, discursul științific de popularizare), prezentați în structuri simple: „Pe timp de zi, pe cer nu se vede decât o singură stea. E steaua cea mai apropiată de noi, steaua cea mai importantă pentru

viața noastră, căreia i-am dat un nume deosebit: Soarele” („Cerulea noaptea”, *George și cheia secretă a Universului*, p. 13); „Înainte de nașterea stelelor, în spațiu există doar molecule dintre cele mai simple. Cea mai frecventă este molecula de hidrogen, care se găsește în norii uriași de gaz din spațiul extraterestru în care iau naștere stelele. Ea este alcătuită din doi atomi de hidrogen legați între ei.” („Materia”, *George și cheia secretă a Universului*, p. 53); „Particulele de materie întunecată sunt timide, dar își pot lăsa din când în când amprenta într-un detector de particule extrem de sensibil.” („Partea întunecată a Universului”, *George și Big Bangul*, p. 178);

(d) sintagme exclamative, mărci ale implicării autorului textului și ale empatizării cu cititorul: „Mamă, se spectaculos ar fi!” („Partea întunecată a Universului”, *George și Big Bangul*, p. 178);

(e) structuri reflectând sinonimia *in praesentia*, ca modalitate de explicare, în metalimbaj, a unora dintre termenii de specialitate: „Un satelit este un obiect care orbitează – sau se rotește – în jurul unui alt obiect, ca Luna sau ca Pământul. Totuși, tindem să folosim cuvântul «satelit» în primul rând pentru a desemna obiecte construite de mâna omului – obiecte trimise în spațiu pe o rachetă, cu anumite sarcini” („Sateliți în spațiu”, *George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 217); „Cunoscută sub numele de navigație prin satelit – sau satnav – ...” („Sateliți în spațiu”, *George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 217); „funcția de undă colapsează (se restrânge)” („Lumea cuantică”, *George și Big Bangul*, p. 245);

(f) termeni/ sintagme care introduc diferite comparații/ similarități, facilitând decodarea mesajului științific de către cititorul-copil: „Acestea ar semăna cu acelea de pe Pământ...” („Marte”, *George și cheia secretă a Universului*, p. 185); „Alfa Centauri A este o stea galbenă și foarte asemănătoare cu Soarele nostru, dar mai puțin strălucitoare și puțin mai masivă.” („Alfa Centauri”, *George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 247); „Seamănă cu o gigantică pistă electromagnetică de curse!” („Marele accelerator de hadroni (MAH)”, *George și Big Bangul*, p. 184); „Chimia este o știință care se ocupă cu precădere cu construirea a diverse lucruri pornind de la atomi, într-un fel de «Lego cu atomi».” („Partea întunecată a Universului”, *George și Big Bangul*, p. 175);

(g) termeni/ sintagme care introduc explicații: „Cele mai multe dintre tehnicile utilizate [...] sunt indirecte, ceea ce înseamnă că nu le putem vedea direct, ci observăm doar efectele existenței lor.” („Exoplanetele”, *George și cheia secretă a Universului*, p. 164); „Alfa Centauri A și Alfa Centauri B sunt stele binare. Aceasta înseamnă că, dacă ai sta pe o planetă care se rotește în jurul uneia dintre ele, ai vedea câteodată doi sori pe cer!” („Alfa Centauri”,

George în căutare de comori prin Cosmos, p. 247); „restul, adică peste 99% din datele obținute...” („Marele accelerator de hadroni (MAH)”, *George și Big Bangul*, p. 185); „O precizare: doar unul din zece atomi...” („Partea întunecată a Universului”, *George și Big Bangul*, p. 176);

(h) termeni/ sintagme care introduc exemplificări: „Unele, cum ar fi cometa Halley, sunt prinse...”; „Cometa Hyakutake, de exemplu, va mai călători...” („Cometele”, *George și cheia secretă a Universului*, p. 102); „...pot fi descrise drept numere, ca de pildă numărul de ore al unei zile...” („Despre cât de surprinzător de utilă e matematica pentru a înțelege Universul”, *George și Big Bangul*, p. 208); „evenimente mondiale majore – ca, de exemplu, înmormântarea președintelui american John F. Kennedy” („Sateliți în spațiu”, *George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 218);

(i) sintagme care ordonează informațiile, facilitând decodarea lor de către cititor, în spiritul logicii autorului lor: „partea întâi, partea a doua, partea a treia, partea a patra, partea a cincea” (cartea „Găurile negre”, *George și cheia secretă a Universului*, p. 226); interogații cu rol în prefigurarea conținutului științific al cărții „Ghidul Universului” scrise de personajul literar, pentru copii: „Unde și cum a început viața, așa cum o cunoaștem noi? A început pe Pământ? Sau se poate să fi venit de pe Marte?” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 170);

(j) persoana a doua singular [+ vocativ], într-o formă de adresare directă către cititor: „Toate acestea sunt chestiuni pe care cercetătorii viitorului – de ce nu chiar tu, cititorule? – vor trebui să le exploreze și să le înțeleagă.” („Partea întunecată a Universului”, *George și Big Bangul*, p. 180);

(k) persoana a treia și persoana întâi plural, într-o translație spre comunicarea cotidiană, subsumată aici nonfiecționalului, dar asociabilă ficționalului, ca proiecție a viitorului: „În viitor, este posibil ca niște «turiști spațiali» să efectueze zboruri scurte, suborbitale. Și, cine știe, poate într-o bună zi vom avea șansa să ne petrecem vacanța pe Lună!” („Zborul spațial cu echipaj uman”, *George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 139);

(l) persoana întâi plural valorificată ca formă de implicare a cititorului în „formularea/ explicarea” informațiilor de ordin teoretic: „sistemul nostru numeric normal funcționează în baza 10.” („Codul binar”, *George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 126), „experimentul nostru”, „s-ar putea ca în câteva zeci de ani să reușim să detectăm o emisie slabă” („Contactul cu extraterestrii”, *George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 107), „ne dă indicații cu privire la...” („Cometele”, *George și cheia secretă a Universului*, p. 102), „Lumea noastră de zi cu zi” („Lumina și modul ei de deplasare prin spațiu”, *George în căutare de comori prin*

Cosmos, p. 32), „deși viteza este foarte mare, lumina Soarelui tot are nevoie de opt minute pentru a ajunge la noi.” („Lumina și modul ei de deplasare prin spațiu”, *George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 32), „Grupul nostru Local de Galaxii” („Andromeda”, *George și Big Bangul*, p. 155);

(m) sintagme reflectând invocarea opiniei cercetătorilor în domeniu: „oamenii de știință cred că...” („Materia”, *George și cheia secretă a Universului*, p. 52), „astronomii au descoperit...” („55 Cancri”, *George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 254), „savanții au studiat foarte intens teoria M...” („Teoria M – 11 dimensiuni”, *George și Big Bangul*, p. 286) – vezi, în acest sens, și tendința cititorilor-copii de a se raporta la o „autoritate”;

ca exemple de „formalizare” a conținutului mesajului științific, pot fi amintite aici și formulele de tipul: „ $E = mc^2$, unde E reprezintă energia, m – masa, iar c – viteza luminii” (*George și cheia secretă a Universului*, p. 97; *George și Big Bangul*, p. 178); „ $N = N^* \times f_p \times n_e \times f_l \times f_i \times f_c \times L$ ” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 80); o serie de diagrame (*George și Big Bangul*, pp. 170-171), grafice (*George și Big Bangul*, p. 187) etc. și fotografii însoțite de explicații: „Galaxie spiralată – imagine interferometrică” (*George în căutare de comori prin Cosmos*); „Marte. Portocaliul din mijloc reprezintă o furtună de praf răspândită pe o foarte largă arie, iar petele bleu și albicioase vizibile sus și în stânga sunt nori compuși din ace de gheață.” (*George și cheia secretă a Universului*); „Punctulețul roșu palid (o imagine în infraroșu) arată una dintre cele mai vechi galaxii observate vreodată în Universul nostru.” (*George și Big Bangul*) etc.

În ideea raportării – necesare – a unora dintre elementele discursului ficțional la elemente ale discursului nonficțional (Barwich, 2013), pot fi invocate, în contextul analizei de față, și mărci (reperabile, în volumele vizate, în ambele tipuri de texte) precum:

(a) substantive proprii din domeniul științei – valorificate deopotrivă în discursul ficțional: Pământ, Soare, Lună (*George și cheia secretă a Universului*, p. 34), Univers (*George și cheia secretă a Universului*, p. 42, 43, 44 etc.; *George și Big Bangul*, p. 23), Sistemul Solar, Jupiter, Saturn, Neptun, Uranus, Marte, Venus (*George și cheia secretă a Universului*, p. 106), Sistemul Solar, Mercur, Saturn, Neptun, Pământ (*George și Big Bangul*, p. 22) etc., respectiv în cel științific (*George și cheia secretă a Universului*, p. 35; *George și cheia secretă a Universului*, p. 108-109) etc.; folosirea unui substantiv propriu în discursul ficțional (Saturn – *George și cheia secretă a Universului*, p. 110-111; Venus – *George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 23; Big Bangul – *George și Big Bangul*, p. 88) este dublată de actualizarea lui în discursul nonficțional de prezentare științifică a elementului numit: „Saturn”, *George și cheia*

secretă a Universului, p. 112; „Venus”, *George în căutare de comori prin Cosmos*, pp. 24-25; „Big Bangul – o prelegere științifică”, *George și Big Bangul*, pp. 90-95 etc.; vezi și indicarea, în firul epic, în calitate de reper spațial, a Andromedei (*George și Big Bangul*, p. 154), urmată de prezentarea științifică „Andromeda” (*George și Big Bangul*, pp. 155-156);

(b) abrevieri consacrate: „NASA (National Aeronautics and Space Administration)” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, pp. 136-137; *George și Big Bangul*, p. 60); „unități astronomice (UA)” („55 Cancri”, *George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 254), „sistem de poziționare globală (GPS)” („Sateliți în spațiu”, *George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 217); „Marele accelerator de hadroni (MAH)” („Marele accelerator de hadroni (MAH)”, *George și Big Bangul*, p. 184);

(c) numerele de diferite tipuri (ordinale, cardinale, fracționare, adverbiale etc.), în exprimare cifrică sau literală, utilizate atât în discursul ficțional – „capitolul douăzeci și șapte” (*George și cheia secretă a Universului*, p. 236), „partea a doua” (*George și cheia secretă a Universului*, p. 226), „ajunse pe Forest Way numărul 42” (*George și cheia secretă a Universului*, p. 238), „Etapa T minus șapte minute și treizeci de secunde” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 9), „1961” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 80), „Încet, fata rostea: Cinci, patru, trei, doi, UNU!” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 266); „opt comutatoare” (*George și Big Bangul*, p. 167), „2400 de kilometri diametru” (*George și Big Bangul*, p. 239), „ceasul ajunsese să arate 19:30” (*George și Big Bangul*, p. 261) –, cât și în cel nonficțional: „Distanța medie de la Soare: 149,6 milioane de kilometri. 70,8% din suprafața Pământului [...]” (*George și cheia secretă a Universului*, p. 282); „se deplasează cu viteza luminii (299 792,5 km/s)” (*George în căutare de comori prin Cosmos*, p. 65); „Detectorul are 21 de metri lungime, 13 metri lățime, 10 metri înălțime și cântărește 5600 de tone.” (*George și Big Bangul*, p. 186);

(d) termeni de specialitate utilizați în discursul ficțional, dublați, de cele mai multe ori, prin explicații, în discursul nonficțional, aici științific: de exemplu, folosirea termenului „particule” (*George și cheia secretă a Universului*, p. 48), în asociere cu textul de explicare a fenomenului științific: „Particulele” (*George și cheia secretă a Universului*, p. 49).

După cum am subliniat *supra*, analiza este una selectivă, de aici și inventarul limitat de mărci lingvistice (cu implicații pragmatice, în sfera raportului locutor – interlocutor, autor – text – cititor etc.) reperabile în volumele analizate. Demersul investigativ rămâne, așadar, deschis, cu atât mai mult în contextul unui corpus atât de generos, așa cum este cel constituit din volumele lui Lucy&Stephen Hawking.

Concluzii

Arhitectura specială a volumelor lui Lucy&Stephen Hawking (traduse în română: *George și cheia secretă a Universului / George's Secret Key to the Universe*, *George în căutare de comori prin Cosmos / George's Cosmic Treasure Hunt*, *George și Big Bangul / George and the Big Bangs*; pentru extindere, vezi și *George and the Unbreakable Code*) a reprezentat principala premisă a studiului propus, într-o analiză „altfel” – din perspectiva caracteristicilor codului/ codurilor valorificat(e) – a translării originale, repetate, dinspre discursul ficțional către cel nonficțional și invers.

Lucrarea de față reflectă, de altfel, doar o parte dintre mărcile lingvistice, preponderent lexicale și gramaticale (termeni/ sintagme de diferite tipuri, coduri valorificate, elemente morfologice, coordonate de ordin sintactic etc. – fără o diferențiere a acestora pe categorii), cu implicații pragmatice, ale „jocului” autorilor: un „joc” respectând atât „regulile” ficționalului, cât și pe cele ale nonficționalului (aici, în ipostaza discursului științific de popularizare), toate subsumate ideii de îmbinare/ alternare a genurilor și de adaptare a mesajului la particularitățile de receptare ale publicului-țintă (nespecializat în sfera științei) reprezentat de cititorii-copii de diferite vârste (și nu numai).

BIBLIOGRAFIE:

- Barwich, A.-S. (2013). *Science and Fiction: Analysing the Concept of Fiction in Science and its Limits*. *Journal for General Philosophy of Science*. Vol. 44, Issue 2, pp. 357-373.
- Godoy, E.; Ferreira, R. B. (2014). *The communicative relevance in fictional discourse*. *Linguagem em (Dis)curso – LemD*, Tubarão, SC, v. 14, n. 3, pp. 545-556.
- Grize, J.-B. (1992). *Sur la nature du discours d'information scientifique*. *ASTER*. No 14, pp. 41-52.
- Herriman, J. (2014). *Metadiscourse in English and Swedish Non-fiction Texts and their Translations*. *Nordic Journal of English Studies*, 13(1), pp. 1-32.
- Jacobi, D. (1985). *Sémiotique du discours de vulgarisation scientifique*. Semen[Online], 2 | 1985, Online since 21 August 2007, connection on 24 November 2015. URL : <http://semen.revues.org/4291>.
- Jacobi, D. (1987). *Textes et images de la vulgarisation scientifique*. Peter Lang.
- Koten, J. (2012). *Searle's Approach to Fiction (Extending the Concept to Other Media)*. *Organon*, 19, pp. 173-178.

Mathis, G. (1997). *Stylistique et discours scientifique*. ASp. 15-18, pp. 157-183.

Routley, R. (1979). *The semantical structure of fictional discourse*. *Poetics*. Volume 8, Issues 1-2, pp. 3-30.

Ryan, M.-L. (1980). *Fiction, non-factual, and the principle of minimal departure*. *Poetics*. Volume 9, Issue 4, pp. 403-422.

Ryan, M.-L. (1981). *The pragmatics of personal and impersonal fiction*. *Poetics*. Volume 10, Issue 6, pp. 517-539.

Segal, E.M.; Miller, G.; Hosenfeld, C.; Mendelsohn, A.; Russell, W.; Julian, J.; Greene, A.; Delphonse, J. (1997). *Person and tense in narrative interpretation*. *Discourse Processes*. Vol. 24, Issue 2-3, pp. 271-307.

Toma, C. A. (2004). *Cohésion informative dans le discours scientifique*. 7es Journées internationales d'Analyse statistique des Données Textuelles, pp. 1039-1050.

Toma, A. (2015). *L'architecture relationnelle du texte scientifique. Généralisation. Particularisation. Exemplification. Exception. Reformulation*. EME Éditions.

Vignaux, G. (1988). *Le discours acteur du monde. Énonciation, argumentation et cognition*. Ophrys.

Izvoare:

Hawking, Lucy & Stephen (2014). *George și Big Bangul*. Ilustrații de Garry Parsons. Traducere din engleză de Antonia Cristinoi Bursuc. București: Humanitas Junior.

Hawking, Lucy & Stephen (2014). *George și cheia secretă a Universului*. Ilustrații de Garry Parsons. Traducere din engleză de Antonia Cristinoi Bursuc. București: Humanitas Junior.

Hawking, Lucy & Stephen (2014). *George în căutare de comori prin Cosmos*. Ilustrații de Garry Parsons. Traducere din engleză de Antonia Cristinoi Bursuc. București: Humanitas Junior.

Hawking, Lucy & Stephen (2014). *George and the Unbreakable Code*. Illustrated by Garry Parsons. London: Random House Children's Publishers.

GENDER STEREOTYPE – NOTES ON LINGUISTIC SEXISM IN ROMANIAN, ITALIAN AND FRENCH

Mirela Aioane

Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: This article examines some aspects of linguistic sexism in three Romance languages: Romanian, Italian and French, focusing on sexist, discriminatory forms, created following an androgin principle, based on placing the masculine presence in the centre of the linguistic universe, generating gender stereotypes. Gender stereotype is a notion created in the U.S.A. in the 1960s, while studying the differences between genders masculine/feminine in language, which generated profound discrimination in the linguistic representation of the woman in comparison to the man. The concept of gender, also emerged in America, represents a plurality of social and cultural peculiarities which define their belonging to one of the sexes. We address nouns designating feminine professions, leading to including the feminine gender into the masculine one, common automatism in the three Romance languages, also stressing the contribution of some famous linguists who have tried to revolutionize this mechanism, a change in favour of the feminine gender, wishing for linguistic visibility of the "feminine" to be equal to the "masculine" one (Alma Sabatini, Cecilia Robustelli, Sergio Lepri, Massimo Arcangeli, Mariana Flaișer, Anne-Marie Houdebine-Gravaud). Special attention will be granted to adjectives and phrases strictly referring to feminine gender in opposition with the same masculine adjectives, by using illustrative examples emphasizing the obvious semantic differences as well as the negative/ positive connotations, along with their implicit social consequences. We refer to professions done by women both from a diachronic and a synchronic view point, professions considered masculine, hereby pointing out the grammatical asymmetries in the three Romance languages. Part of the article is dedicated to masculine/feminine asymmetries in men and women's language, that is: the use of diminutives, of certain appellations, concluding with woman identification with respect to man, the prioritary presence of the masculine in opposing pairs - M/F, stereotypes repetitively imposed by mass media, further assimilated, shared and protected, as a linguistic and behavioural norm, by most of the population.

Keywords: gender stereotype, masculine, feminine, grammatical asymmetry, discrimination, names-professions.

Preliminarii-conceptul de *gender*.

Conceptul de „sexism lingvistic”, „*gender*” a fost creat în anii 1960-1970 în Statele Unite în cadrul studiilor privind diferențele de gen M/F în limbaj. Începea, așadar, o accentuată discriminare în modalitatea de reprezentare a femeii față de bărbat, prin intermediul limbajului. Putem afirma împreună cu Jean Delumeau¹ că „reacția masculină față de al doilea sex a fost întotdeauna contradictorie, oscilând între atracție și repulsie, între înminuare și ostilitate”, femeia fiind marginalizată de milenii în societate, locul ei considerându-se a fi lângă familie, supusă consortului, și nu în societate, alături de bărbat. Aristotel, în *Poetica*², recomanda scriitorilor vremii, ca în alegerea unui caracter, să se aibă în vedere „ori vorba, ori fapta eroului...care [...] oglindesc un caracter ales. Această calitate se întâlnește la persoanele de orice categorie, aleasă poate fi și o femeie și chiar un rob, măcar că femeia e mai curând o ființă inferioară...”

Un pasaj din Sfânta Scriptură (din Noul Testament) mult comentat și astăzi, legat de interdicția impusă femeilor de a predica în biserică și de a comenta cu păreri personale pasajele citite, ne demonstrează cât de vechi sunt rădăcinile discriminării femeii. În Faptele Apostolilor în capitolul 18 (8-10) citim că Apostolul Pavel a dus în Corint cuvântul evangheliei, formând în oraș o mare comunitate creștină. A adresat Corintenilor două dintre scrisorile sale cele mai importante. Din prima scrisoare aflăm și indicațiile pe care le dă Pavel femeilor: le impune tăcerea în biserică (1 Corinteni, 14, 34-35): *Ca în toate Bisericile sfinților, femeile voastre să tacă în biserică, căci lor nu le este îngăduit să vorbească, ci să se supună, precum zice și Legea. Iar dacă voiesc să învețe ceva, să întrebe acasă pe bărbații lor, căci este rușinos ca femeile să vorbească în biserică.*³

Într-un foarte interesant articol, Massimo Arcangeli⁴ amintește că în Italia anilor '70, considerați ani de emancipare feminină, se difuzează filmul lui Giuseppe Bertolucci (1977) *Berlinguer ti voglio bene* în care un personaj masculin, misogin pune următoarea întrebare: “Polle la donna permettisi di pareggiare coll’omo? No”, însă este contrazis de un personaj feminin îndrăzneț cu replica: *si* (ba da).

¹ J., Delumeau, Frica în occident (sec.XIV-XVIII). O cetate asediată, București, Editura Meridiane, 1986, p.193, apud Mariana Flaișer, Nume de profesii și profesioniști, Iași, Demiurg, 2009, p.89

² Aristotel, Poetica, București, Editura IRI, 1998, p.84

³ Noul Testament, traducere pr. Alois Bulai și pr. Anton Budău, Iași, Sapientia, 2002, p.393

⁴ M., Arcangeli, Cercasi Dante disperatamente, cap.7. Tremate, tremate...Stregate dal gender, Roma, Carocci, 2012, pp.142-144

Profesii feminine-în diacronie/sincronie.

Tradițiile culturale, mentalitatea unei anumite epoci, multe prejudecăți, existente și în prezent asupra calităților dar și slăbiciunilor sexului frumos, au determinat decretarea unor legi care limitau sau interziceau dreptul femeii de a munci sau de a exercita unele profesii, considerate doar masculine. Astfel, cele mai populare profesii feminine erau și sunt și astăzi cele legate de croitorie, bucătărie, curățenie, îngrijirea copiilor, educația tinerilor, îngrijirea bolnavilor și a bătrânilor sau înveselirea bărbatului:⁵ *cusătoreasă, croitoreasă, modistă, slujnică, spălătoreasă, bucătăreasă, măturăreasă (în DEX măturătoare), femeie de serviciu, ospătăriță, servitoare, menajeră, fată în casă, hangiță, picoliță, barmaniță, moașă, doică, bonă, mai nou, baby sitting, apoi, guvernantă, educatoare, dăscăliță, profesoară, frizeriță, coafeză, manichiuristă, infirmieră, doftoroaie, vrăciță, cântăreță, dansatoare, actoriță, damă de companie, curtezană, fiitoare, animatoare, topless, stripteuză, vrăjitoare, fermecătoare* etc, dar și recentele împrumuturi din engleză, anglicisme, care se adaptează mai greu sistemului fonetic și morfologic românesc: *brocker, dealer, disk-jockey*, profesii mai noi, practicate astăzi atât de femei (mai rar, România fiind mai conservatoare în a selecta un bărat sau o femeie pentru respectivele profesii), cât și de bărbați. Afirmăm, împreună cu Lazăr Vlăscean⁶ că în pofida emancipării femeii, în privința alegerii unei profesii, aceasta continuă să fie discriminată: "...ingineria, fizica, matematica, dreptul sau chirurgia ar fi rezervate bărbaților, pe când profesiile didactice, de documentare sau de asistență socială, ar fi rezervate femeilor. Chiar și în profesiile în care dețin supremația numerică, funcțiile de conducere sau administrative sunt ocupate de bărbați. Oriunde intervine o ierarhie, treptele superioare aparțin predominant bărbaților". Astfel, dacă un bărbat îmbrățișează profesia de educator, alegerea sa este semnalată ca o ciudățenie, ceea ce întărește o dată în plus, stereotipul de gen: "Domnul Sebi, singurul educator cu studii superioare din Iași, se declară fără complexe în practicarea unei profesii care este considerată exclusiv feminină"⁷.

Limbile se bazează pe principiul superiorității genului gramatical masculin față de cel feminin.⁸ Trăim în continuare într-o societate patriarhală, în care puterea aparține bărbaților: "Nu știm cum să spunem în franceză *"une témoin"* (testimone, martor) sau *"une électeur"*

⁵ Mariana, Flaișer, op.cit. p. 90

⁶ L., Vlăscean, Sociologie și modernitate, Iași, Polirom, 2007, p.205

⁷ Ziarul de Iași, 23 august 2007, p.4A cfr.Mariana Flaișer, op.cit., p.92

⁸ Cfr. Anne Marie Houdebine Gravaud, Femeia invizibilă sau despre invizibilitatea femeii în limbaj, Iași, Editura Universității "Al.I.Cuza"1997, p.105

sau “*une électorice*” (*elettore, elettrici, alegător, alegătoare*) și absența genului feminin în dicționare duc la absența drepturilor femeilor în codul civil⁹.

În anul 1987, în Italia apare un studiu remarcabil *Il sessismo nella lingua italiana*, autoare Alma Sabatini, despre limbajul sexist - *gender-inclusive-language*, care încearcă să dea vizibilitate lingvistică femeilor, astfel încât genul masculin să nu mai pună în umbră femininul. Studiul a fost elaborat pentru Președinția Consiliului de miniștri și pentru Comisia pentru egalitate și posibilități egale (Commissione per la Parità e le Pari opportunità) între femei și bărbați. Capitolul al treilea cuprinde *Raccomandazioni per un uso non sessista della lingua italiana*, propuse cu scopul de a sugera alternative compatibile cu sistemul lingvistic al limbii, pentru evitarea unor forme sexiste în limba italiană. Într-o lume condusă de bărbați în toate domeniile vieții sociale (politică, economie) este dificilă o schimbare radicală, deoarece aceste valori sunt împărtășite și apărute implicit de o mare majoritate a populației; limba, ca sistem, exprimă o normă impusă prin uz, oamenii sunt reticenți în fața schimbării. Astfel, de exemplu, în limba italiană sufixul feminin *-essa*, adăugat radicalului substantivului la forma masculină, este imediat perceput ca ironic și peiorativ: *medico/medichessa, vigile/vigilessa, soldato/soldatessa; sindaco/sindachessa* astfel, în unele cazuri se preferă formele *sindaca, vigile*, cu articolul feminin- *la vigile*. Acest sufix este acceptat la feminin fără nuanță ironică, atunci când denumește profesii exercitate de femei în folosul unei comunități, implicit, masculine: *dottoressa, professoressa, badessa, studentessa, poetessa*. Un termen precum *presidentessa* putea fi acceptat în rarele cazuri când indica directoarea sau inițiatoarea unui cerc de lucru cu croșeta sau unul de broderii artistice, munci rezervate cu predilecție femeilor; sau putea, cel mai adesea, să indice soția unui președinte -*presidente/presidentessa*. Uneori s-a exagerat în mass media ajungându-se la forme ridicole, precum *atleta/atletessa*. Este și cazul substantivelor feminine cu sufixul *-trice*: *ambasciatrice* este soția ambadorului-*ambasciatore/ambasciatrice*; *governatore/governatrice*, percepute tot cu o nuanță de ironie în limba italiană. În linii generale, Alma Sabatini recomandă evitarea masculinului în cazul substantivelor care indică funcții instituționale, dacă există și substantivul la genul feminin. Astfel, ar fi corect să între în uzul curent termenii: *senatore/senatrice; notaio/notaia; direttore/direttrice* etc.¹⁰

Site-ul cotidianului italian *la Repubblica* a inițiat începând cu anul 2009, un dialog într-o rubrică (*del Linguista- a Lingvistului*) în care lingvistul Massimo Arcangeli și

⁹ Anne Marie Houdebine-Gravaud, idem. p. 49

¹⁰ Cfr. Treccani.it.Enciclopedia. Antonio Castellana

colaboratorii săi trebuiau să răspundă întrebărilor venite din partea cititorilor, privind folosirea anumitor termeni ce denumeau profesii, deoarece cele mai mari dubii și nedumeriri în uz privesc diferențierea de gen, simțită ca discriminatorie, cu precădere, în câmpul muncii. Părerile expuse de cititori au fost foarte contradictorii. Astfel, în limba italiană se acceptă de majoritatea vorbitorilor de limbă italiană, pentru substantivele care indică funcții, meserii și profesii, folosirea unui așa-zis masculin neutralizator: *medico, ministro, avvocato, sindaco, direttore, presidente*, care, folosite la genul masculin impun respect, alături de un nume feminin. Într-un alt studiu asupra subiectului, Valeria della Valle și Giuseppe Patota¹¹ recomandă folosirea substantivului nume de profesie la feminin, dacă această formă există în limbă: dacă există forme precum: *sarta, infermiera, bambinaia*, pot exista și: *avvocata, ingegnera, notaia, medica, professoressa*. O excepție este constituită de două substantive masculine *soprano* și *contralto* care denumesc profesii exclusiv feminine. Se recomandă acordul la masculin: *è un buon soprano; un contralto celebre*; dar se face acordul la feminin, dacă substantivul respectiv, acompaniat și de un adjectiv, este însoțit de un nume propriu: *La famosa soprano Maria Callas*.¹²

În uzul curent al limbii italiene un termen precum *psicologa* este perceput ca normal; în schimb, *urologa* sau *ginecologa* par folosite cu ironie, peiorativ. Aceeași percepție există și în rândul vorbitorilor de limbă română: se poate folosi *medic urolog, medic ginecolog*, alături de numele propriu feminin, la fel, *psihologul* +nume feminin, situațiile sunt similare: se preferă substantivul care denumește profesia la genul masculin. Adăugăm aici și termenul *astrologul* Mariana Cojocaru, folosit de mass media. Spre deosebire de limba română, în care sunt acceptate sintagme de genul *doamna ministru, doamna avocat, doamna profesor* (spre a diferenția o profesoară universitară de o profesoară din învățământul preuniversitar, sintagmă, după părerea noastră destul de nouă în limbă și pretențioasă), în limba italiană sintagme precum *signora ministro* sau *signora ministra* nu sunt acceptate, nici de gramatici și nici de un bun simț lingvistic. În aceeași categorie se încadrează nume de profesii precum: *chirurgo, questore, deputato, senatore, arbitro* (chirurg, chestor, deputat, senator, arbitru) care desemnează atât referenți masculini, cât și feminini. Limba franceză prezintă situații puțin diferite și ne vom opri asupra lor mai departe.

¹¹ Valeria Della Valle, G., Patota, Il nuovo Salvalingua, Milano, Sperling&Kupfer, 2007, p.82, apud, M.Arcangeli, op.cit., p.151

¹² Idem, p.130

Titlul profesional, cu precădere, gradul, se folosesc la genul masculin, considerat natural, chiar cu referire la femei; deși marea majoritate a limbilor romanice au creat și forme speciale pentru feminin, preponderente rămân cele masculine, feminizarea substantivelor masculine care denumesc profesii, apare, în cea mai mare parte a cazurilor, ca adevăratul factor discriminatoriu. Într-un articol mai recent, Cecilia Robustelli, cadru didactic la Universitatea din Modena, Italia, apărut în martie 2013 pe site-ul Academiei Della Crusca, asupra reprezentării femeii prin limbaj, vine cu o recomandare: utilizarea în toate actele privind încadrarea în muncă, a unui limbaj nediscriminatoriu – Directiva *Măsuri pentru actualizarea parității și a șanselor egale între bărbați și femei în administrația publică* din 2007- *Misure per attuare parità e pari opportunità tra uomini e donne nelle amministrazioni pubbliche* del 2007), însă persistă rezistența în fața folosirii genului gramatical feminin pentru multe tipuri de profesii și funcții exercitate de femei, din diferite motive, cel mai adesea, culturale.

Asimetriile gramaticale reprezintă un domeniu foarte amplu, alcătuind un tablou destul de omogen. Marea parte a limbilor vorbite pe glob prezintă în structura gramaticală caractere sexiste și anume, masculinul nemarcat, folosit, implicit, și cu referire la genul feminin; parametrul este bărbatul, în jurul căruia se organizează universul lingvistic.¹³ Astfel vom spune “italienii”, românii”, “rușii”, incluzând bărbați și femei deopotrivă; “omul preistoric”, “drepturile omului” etc.; omul include în română femeie și bărbat, însă în limbile italiană și franceză, înseamnă doar “bărbat”: *i diritti dell'uomo, le conquiste dell'uomo, les droits de l'homme* etc.; deși s-au propus și formulări precum *i diritti umani, le conquiste umane*, uzul limbii a preferat formele discriminatorii, poate din inerție dar și printr-o tradiție seculară, dat fiind că limba unui popor este un instrument cu care se crează și dezvoltă conștiința indivizilor în societate.¹⁴ Unele forme sunt profund asimilate și înrădăcinate în sistemul de gândire al unui popor, până la a deveni automatisme. Orice minimă dorință de schimbare apare deseori ca o violare a normelor, a parametrilor stabiliți deja într-o societate. În consecință, vom continua să spunem în cele trei limbi romanice: *profesorii, i professori, les professeurs, gli insegnanti, medicii, colegiul medicilor, i commercianti, comercianții, les commerçants, i vigili, polițistii, les policiers* etc., înțelegând femei și bărbați deopotrivă.

¹³ Cfr. Sergio Lepri, *Medium e messaggio*, Torino, Gutenberg, 1986, 2000

¹⁴ O sintagmă recent folosită pe canalele televiziunii italiene-Rainews, este *i diritti della persona* (telegiornale, 25 novembre, 2015)

Din timpuri imemorabile până în zilele noastre, femeia a fost considerată dependentă de soț; dependența era așa de mare și continuă să fie în anumite sectoare sociale, încât unii termeni în limba română precum: *primăreasă*, *preoteasă*, chiar și “*maica*” *preoteasă*¹⁵ *notăreasă*, *notărășiță/notăriță*, *spițereasă*, *dăscăliță*, etc. sunt înțeleși prin intermediul genului masculin, cu trimitere la soția unui: *primar*, *preot*, *notar*, *spițer*, *dascăl*. Unele dintre substantivele menționate au devenit apoi nume de profesii feminine, iar exemplele sunt foarte numeroase în limba română¹⁶ și se extind chiar la gradele militare și la ierarhiile nobiliare.¹⁷ În Dicționarul Zingarelli din anul 1994, în care putem găsi 800 de profesii la genul feminin, dintre care cităm, în domeniul militar: *la soldata*, *la generale*, *la caporale*, *la sergente*, *la marescialla*, *l'amiraglia*, fapt care a fost semnalat cu ironie în ziarul *La Repubblica* din 14 iulie 1994, cu titlul “Ecco la vocabolario” (vocabolario/vocabolario, cuvânt inexistent la genul feminin în lexicul italian). Niciunul dintre termenii de mai sus nu se regăsesc în uz, poate și pentru că în Italia nu se impune un serviciu militar femeilor.

Revenind asupra profesiilor exercitate de femei în diacronie/ sincronie, trebuie să observăm, fără a ține cont de o epocă istorică specifică, existența unor sectoare profesionale predilecte. Deși emanciparea femeii a condus la o viziune modernă asupra manierei în care o femeie își alege profesia în viață, persistă o evidentă discriminare a femeii în anumite sectoare profesionale, cu precădere a femeilor care au funcții de conducere în anumite instituții. În cele trei limbi romanice, lângă numele propriu feminin, apare titlul profesional: *Laura Baldini*, *Presidente della Camera*; *Ministrul Finanțelor*, *Ioana Petrescu*; *Il ministro degli Esteri*, *Federica Mogherini*; *il ministro Elsa Fornero*; *il magistrato Ilda Bocassini*; *l'avvocato Giulia Bongiorno*; *il rettore Stefania Gianini*. Substantivele *magistrato*, *ministro*, *amministratore* și altele care indică profesii, considerate a fi practicate de bărbați, cu precădere, cer folosirea genului masculin, prin simpla substituie a articolului masculin cu cel feminin. Motivul acestui interesant procedeu lingvistic a fost explicat de Cecilia Robustelli într-un articol, deja citat de noi, apărut pe site-ul Accademiei della Crusca în anul 2013. Concluzia la care se ajunge este că formele feminine noi apărute în uz sunt încă incerte, uneori percepute ca

¹⁵ Termen auzit pe canalul tv “Trinitas”, cu trimitere la soția părintelui Galeriu.

¹⁶ Cfr. Mariana Flaișer, op.cit., pp. 90- 91

¹⁷ căpităneasă, hătmăneasă, logofeteasă, stolniceasă, doamna general, doamna colonel

nepotrivite, ironice, nepoliticoase, preferându-se formele tradiționale masculine. Astfel, se pare că *ministra* și *prefetta* în limba italiană nu sunt acceptate de publicul larg.¹⁸

În limba franceză *la présidente* este un termen care poate indica atât președintele unui tribunal – *la présidente du tribunal*, președinta unui juriu – *la présidente d'un jury de concours*, cât și soția unui președinte. Pentru termenul profesional *juge* (judecător, judece), este în uz forma la genul feminin: *Elle est juge; madame la juge*; în cazul titlului profesional *le maire* (primar, sindaco), există două forme, la masculin și la feminin, în sintagme de “compromis”¹⁹, precum următoarele, existente în limbile franceză și română, inacceptabile, însă, în limba italiană: *Madame le maire* (foarte rar – *Madame la maire*), alături de *la mairesse* (soția primarului), dar și cu înțelesul de „primăriță”, “viceprimăriță”²⁰. Un compromis lexical asemănător este prezent și în sintagmele *Doamna Ministru* (în limba română se regăsește și forma *ministreasă*, ușor învechit, soția ministrului; forma *ministra* este percepută ca fiind peiorativă, neindicată); în limba franceză, *Madame la ministre*, alături de *Madame le Ministre*; *Doamna deputat*, *Madame la députée*, alături de *Madame le député*, *Doamna senator*, *Madame le sénateur*, *Madame la sénatrice*. În limba română sunt folosiți și termeni profesionali, care indică funcții înalte în domeniul universitar: *Doamna Rector*, *Doamna Prorector* (în limba italiană există formele *la Rettrice*, *la Vicerettrice*, dar sunt ușor ironice la genul feminin, folosite doar pentru a indica ca este vorba de o femeie care ocupă respectivul loc în ierarhia universitară; *Domnul (Doamna) decan*, însă, cu mențiunea că *Doamna decan* este folosit și pentru șefa unui barou de avocați. Din motive ce țin de trecutul istoric românesc, unele titluri profesionale sunt evitate: *femeie academician* sau *femeie savant*, considerate nepoliticoase, jignitoare. Termeni precum *secretar de stat* sau *consilier prezidențial* se folosesc numai la genul masculin, chiar dacă funcția respectivă este exercitată de o femeie. La fel, profesii precum: *tanchist*, *hamal*, *gardian public*, *jocheu* sunt doar substantive de genul masculin, fiind însă astăzi și profesii efectuate de femei. Recent²¹ au intrat în lexicul românesc termeni care indică profesii noi: *manager*: “Manager Beatrice Rancea, Opera Română din Iași”; *boss*, *patron*. Masculinul nemarcat apare de asemenea, în anunțurile de mică publicitate, mai ales în ofertele pentru locuri de muncă: “angajăm avantajos agent de vânzări”; se încearcă, însă, reducerea discriminării feminine, prin anunțuri

¹⁸ Intr-o ședință în Prefectura din orașul Napoli, un cetățean a numit-o doar signora pe doamna prefect, nefiind sigur asupra titlului profesional pe care ar fi trebuit sa-l pronunțe în adresare: la masculin *prefetto* sau *prefetta*, la genul feminin?

¹⁹ Termenul aparține Mariane Flaișer. Ni-l însușim, considerându-l foarte pertinent.

²⁰ “viceprimăriță” orașului Piatra Neamț – folosit pe canalele tv.

²¹ Aurelia, Marinescu, Codul bunelor maniere astăzi, București, Humanitas, 2002, p.66

neutre “personal calificat”; “azienda cerca esperti venditori/venditrici”; “angajăm confecționere”; doar la feminin; se întâlnesc și cazuri în care se preferă pentru un tip de munca, femeii: “angajez vânzătoare” sau “angajez vânzător; fată”. Este evidentă tendința spre eliminarea cazurilor de sexism lingvistic inacceptabile astăzi în societate.²² În limba franceză, însă, anunțurile de angajare respectă variația de gen prin acordul adjectivelor sau al participiilor trecute: “Vous êtes dynamique, ouvert(e) et organisé(e)... contactez-nous!”; “Au sein d’un service de 8 personnes, vous êtes chargé(e) des achats” În limba franceză, genul gramatical, deși arbitrar, rămâne principala indicație a genului natural când este folosit într-un lexic marcat de trăsăturile +animat și +uman. Genul masculin al substantivelor care denumesc profesii sau meserii trimite, în general la sexul masculin.²³ Feminizarea presupune doar folosirea morfologiei verbale: *un médecin blond/une médecin blonde*, articolul, cum am menționat deja, servește doar la diferențierea dintre genuri: *un /une linguiste, un/une gynécologue, un/une professeur, un/une journaliste*, sau, prin derivare: *un magistrat/une magistrate; un inspecteur/une inspectrice; un sculpteur/une sculpteuse, sculprice; un acteur/une actrice, un auteur/une autrice/ auteure* → *mai folosit decât autrice; un ambassadeur /une ambassadrice*. În cazul funcțiilor politice în Franța, o dezbatere în cadrul Marii Adunări Naționale²⁴ din 2014, pune în evidență faptul că politicienii de stânga sunt mai feminiști, țin la respectarea genului gramatical, pe când, cei de dreapta sunt mai conservatori, urmând, practic, indicațiile Academiei franceze, preferând forma de masculin pentru titluri profesionale și grade militare. Astfel, la începutul dezbaterii asupra proiectului de lege privind egalitatea între sexe, ministrul (*la ministre* Najat Vallaud-Belkacem) a fost interpellată de mai multe ori cu *Madame le ministre* de către reprezentanții UMP (Union pour un mouvement populaire)²⁵, ceea ce a determinat o serie de replici dure și ironice: “Cher collègue, je vous suggère de prononcer cette phrase sans difficulté: « Mme le ministre est enceinte’. Essayez ! Vous verrez: c’est difficile »” (tr.n. : Dragi colegi, va sugerez să roștiți fraza următoare fără stânjeneală: *d-na ministru este însărcinată*) a fost una dintre replici, rostită de fostul ministru Marie-George Buffet care se adresa reprezentantului UMP, Jean-Frédéric Poisson; acesta a replicat, însă, că este capabil să pronunțe fraza respectivă: “*J’y arrive très bien*”. În consecință, socialistele Axelle Lemaire și Barbara Romagnan s-au adresat membrilor UMP, cu apeativul: “*Monsieur*

²² Vezi și Mirela, Aioane, Formule allocutive nelle lingue romanze (italiano, romeno, francese). Studio pramalinguistico, articol în curs de apariție în 2015 la Editura Franco Cesati Editore, Firenze, Italia

²³ Anne Marie, Houdebine-Gravaud, op.cit , p.43

²⁴ <http://www.huffingtonpost.fr/2014/01/16machisme>

²⁵ Formațiune politică, care a funcționat cu această denumire până în 30 mai 2015, când sub președinția lui Nicolas Sarkozy, și-a schimbat numele în Les Républicains

la députée" (Domnul deputată). Catherine Coutelle (PS), președinta Delegației pentru drepturile femeilor, consideră că folosirea genului masculin pentru cea mai mare parte a titurilor profesionale, fac femeia invizibilă. Dicționarul Academiei franceze, însă, încă din anul 1635, a stabilit niște reguli pentru uzul limbii franceze, uitate poate, astăzi, de oamenii din sfera politică, reguli pe care reprezentanții de stânga le contestă, încă din 1980 și încearcă să le modifice în favoarea lor²⁶. Academia franceză nu a fost de acord cu propunerile avansate de comisiile pentru feminizarea substantivelor care denumesc profesii feminine, motivând că: *la fonction ne peut être identifiée à la personne qui l'occupe* (tr.n :funcția nu poate fi identificată cu persoana care o îndeplinește). În *Nouveau Petit Robert de la langue française*²⁷ putem observa următoarele forme: substantivul de genul feminin *autrice* apare rar în uz, fiind înlocuit de *femme auteur* sau *femme de lettres* sau chiar *auteure* după modelul din franceza canadiană. *Une écrivaine* este rar folosit în franceza de astăzi, dar curentă în Québec: "une chaîne invisible, où se côtoient des artistes, *des écrivaines*, des héroïnes de roman"²⁸. Forma *Maître*, folosită în învățământul universitar sau în limbajul juridic, este invariabilă: un/une *maître de conférences*; *Elle est maître assistant / maître de recherches* sau *Maître X, avocate à la Cour* (NPR, 2008 :1510)²⁹. Un termen profesional interesant este în limba franceză *un chef/une chef*: *C'est la chef et cela se voit à la terreur qu'elle inspire, au respect qu'elle suscite*³⁰, însă în limba franceză vorbită în Elveția apare și forma *cheffe*, acceptată în uz: *Elle est cheffe d'entreprise*. Creat după modelul canadian, substantivul feminin *une professeuse*, termen care se înscrie pe aceeași linie a reprezentării sociale a femeii³¹, apare în uz, alături de *une professeur*, *la nouvelle professeur*, care sunt, totuși, mai frecvent folosiți în limba franceză.

Reificarea femeii. Stereotipuri sociale recurente

Includerea genului feminin în masculin este considerat de gramaticile celor trei limbi romanice, un fapt normal, devenit un simplu automatism în mass media, ceea ce a condus de-a lungul timpului la consolidarea unor stereotipuri sociale: femeia este reprezentată aproape în exclusivitate prin expresii superficiale, insistând asupra feminității, asupra modului în care este îmbrăcată, chiar dacă exercită o profesie publică importantă la nivel național. Încă o dată,

²⁶ Cfr. Blog: grand genre, petits moyens, par Julien Aubert

²⁷ Le Nouveau Petit Robert de la langue française 2008. Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française, éditions Le Robert, 2008 (NPR)

²⁸ Le Nouveau Petit Robert, 2008, p. 819.

²⁹ un maître d'études /une maîtresse d'études (supraveghetor într-o clasă de elevi)

³⁰ NPR, p. 409

³¹ Voltaire folosea termenul "professeuse" (Anne Marie Houdebine-Gravaud, op.cit., p. 47)

limba ne oferă niște paradigme de interpretare a realității, realitate pe care este greu să o schimbăm și care impune mentalitatea unei epoci istorice. Astfel, stereotipurile de gen cele mai frecvente includ întrebuințarea anumitor adjective sau verbe, în toate cele trei limbi romanice, în general, în limbajul jurnalistic, cu referire la femei, devenite clișee: *sensibil, ușor, delicat, grațios, fragil, plăcut, mic, slab* (*sensibile, leggiadro, grazioso, delicato, fragile, piccolo, debole; sensible, léger, délicat, fragile, petit, faible*) sunt uzitate pentru a descrie femei. Nu vom auzi sau rosti niciodată *fragile signore, un bărbat fragil, un homme fragile*. Fragilitatea este o trăsătură care privește doar femeile, o idee îmbrățișată de gândirea colectivă, exprimând prejudecăți cu conotație negativă, fiind lipsită de adevăr în societatea de astăzi, când femeia are un rol activ. În aceeași categorie de stereotipuri negative intră și folosirea asimetrică a diminutivelor (cu precădere, în limbile italiană și română), uneori inutile cu referire la femei și la obiectele lor personale³², atitudine lingvistică pe care nu o vom întâlni în referirea la bărbat: *domniță, căciuliță, pantofiori, hăinuța, gecuța* (*donina, cappellino, scarpette, giacchina*) etc, care implică și ideea ca o femeie ar avea nevoie de o protecție masculină, ca și cum nu ar avea acces liber la o existență autonomă. Vom oferi câteva exemple de perechi de substantive+adjective, la genul masculin și la genul feminin, care ilustrează o percepție semantică complet diferită în imaginarul colectiv și care se înscriu în lista stereotipurilor de gen: *uomo disponibile/donna disponibile - bărbat disponibil/femeie disponibilă*, care se traduce *prin bărbat atent, grijuliu /femeie de moravuri ușoare; uomo pubblico - personaj important/donna pubblica- femeie de moravuri ușoare; personaj public, persoană publică; uomo facile -cu care se poate trai bine, ușor, agreabil /donna facile - femeie de moravuri ușoare*; în limba franceză: *femme légère, facile*, cu aceeași conotație ca în limbile italiană și română; *uomo senza morale - bărbat fără prejudecăți / donna senza morale - femeie de moravuri ușoare* și exemplele pot continua; sau folosirea unui substantiv la masculin care, prin trecerea la genul feminin, capătă conotații negative sau ironice: *un professionista/una professionista -bărbat care își cunoaște bine meseria/ femeie de moravuri ușoare; intrattenitore /intrattenitrice - animator/ femeie de moravuri ușoare; masseggiatore/passeggiatrice - bărbat care se plimbă / femeie de moravuri ușoare; massaggiatore / massaggiatrice – kinesiterapeut /femeie de moravuri ușoare etc. Și în limba franceză vom întâlni astfel de perechi M/F cu conotație negativă la genul feminin în uzul curent al limbii, ilustrând perfect discriminarea: *savant / savante; gars / garce; fils / fille*;*

³² Cfr.S., Lepri, op.cit., passim

alături de: *filles de joie, fille publique, fille des rues*. Reificarea femeii apare în general tot în limbajul manipulator folosit în mass media prin reprezentarea femeii doar printr-o parte a corpului ei: *la bionda (blonda), la rossa, roșcata, la bella, frumoasa*, comportament lingvistic prezent în publicitate, când femeia devine “o momeală” pentru publicul masculin.³³ Alt obicei lingvistic este identificarea femeii prin raportare la soț sau la tatăl familiei: *soția lui..., la moglie di, la femme de, la figlia di, fata lui, la vedova di....* ca și cum femeia ar fi o continuare a bărbatului sau vom întâlni construcții precum: *Avocatul Popescu și (cu) soția*, prezente în toate cele trei limbi romanice. De multe ori o femeie, chiar dacă ocupă o funcție importantă, chiar dacă este o persoană publică, cunoscută și respectată, continuă să fie prezentată într-o manieră superficială, insistând asupra felului în care este îmbrăcată, ceea ce conduce implicit la semnalarea sexului respectivului personaj. Într-o fotografie recentă, care ilustra noul guvern creat în România anulului 2015, femeile apar aproape complet acoperite de bărbați, aflându-se dispuse în rândul al doilea, având alături explicația următoare: *femeile ministru ale noului guvern de tehnocrați*.

Femeile și bărbații se folosesc de limbaj în mod diferit: astfel, femeile reflectă și în modul în care se exprimă, în scris sau în vorbire, o poziție de subordonare față de bărbat. Femeile manifestă o grijă deosebită în alegerea cuvintelor, sunt mai conservatoare, sunt atente la aspectul formal, la corectitudinea discursului, evită folosirea obscenităților. Această atitudine a fost interpretată de psihologi ca o teamă manifestată de femei, teama de a nu fi desconsiderate, așadar, au fost apreciate ca nesigure, prea amabile. S-a remarcat folosirea abundentă a adjectivelor, care trădează o stare emotivă, afectivă, infantilă, un fel de *strategie a politeții*³⁴, idee care nu este însă împărtășită de lingviști și psihologi în aceeași măsură. În cazurile, însă, în care femei aflate în funcții importante de conducere folosesc un limbaj mai dur, liber, dezinvolt, acesta este perceput ca vulgar. Astfel, redăm cazul, șefei de la CNA, Laura Georgescu, în România, înregistrată de subalterni în timp ce folosea niște cuvinte mai dure care nu ar fi atras atenția dacă ar fi fost spuse de un bărbat. Cazul a fost mult mediatizat, în titluri de genul “Sex violenta CNA”, “Șefa CNA ca un birjar” etc. În Franța a rămas celebru cazul doamnei prim-ministru Édith Cresson, prima și singura prim-ministru a Franței, șef al guvernului între 1991 și 1992, în timpul mandatului lui François Mitterand, care folosea un limbaj fără cenzură personală, taxat imediat de mass-media ca fiind dizgrațios și vulgar. Replicile sale dure, acide, ironice, care ar fi făcut deliciul publicului dacă ar fi fost rostite de

³³ Acesta este un subiect pe care l-am tratat în alte articole.

³⁴ Cfr. Rita Fresu treccani.it/lingua_italiana/speciali/femminile/Fresu.html

un bărbat, au fost foarte rău percepute de public, considerate nepermise în limbajul unei femei. A devenit, așadar, o victimă a presei și a "machismului" clasei politice din acea perioadă istorică. Un stereotip de gen nou s-ar putea datora diferențierii manierei de exprimare între femei și bărbați, rezultând astfel percepția negativă asupra modului în care se servesc bărbații de limbaj. Acesta ar apărea, în consecință, mai dur, lipsit de delicatețe, nepoliticos, arogant, superficial, deseori vulgar, față de corespondentul feminin, mult mai emotiv, subiectiv, agreabil.

Este nevoie astăzi de o revoluționare a limbajului, de o schimbare de percepție, de transformarea mentalității pentru modificarea stereotipurilor de gen, înrădăcinate de secole în mințile oamenilor; limba trebuie să fie adecvată schimbărilor din societate, emancipării femeii, statutului său de persoană autonomă. Un termen universal este în limba italiană *il/la single*, cu o singură semnificație, și anume, *bărbat /femeie singur,ă*, care a înlocuit într-o oarecare măsură pe cel de *scapolo (burlac)*, *nubile*, *zitella (fată mare, bătrână)*, noțiuni care au dispărut în societatea civilă actuală, însă, termenul nu este cunoscut în limba română, în care continuăm să facem referire la *bărbat necăsătorit/ femeie necăsătorită*. În limba franceză se folosește același termen pentru ambele genuri: *le/la célibataire*.

Subiectul tratat în articolul nostru fiind extrem de vast, poate fi considerat un punct de pornire pentru noi cercetări; nu poate fi prezentat exhaustiv, poate fi oricând îmbogățit, amplificat, privit din diferite perspective și mereu refăcut, odată cu schimbarea ideologiilor și mentalităților sociale și implicit, lingvistice, dintr-o anumită epocă istorică.

BIBLIOGRAFIE:

Aristotel, *Poetica*, București, Editura IRI, 1998

Arcangeli, Massimo, *Cercasi Dante disperatamente*, Roma, Carocci, 2012

Della Valle, Valeria, Patota, Giuseppe, *Il nuovo Salvalingua*, Milano, Sperling&Kupfen, 2007

Delumeau, Jean, *Frica în Occident*, secolele al XIV-XVII-lea, vol.II, *Agenții lui Satan-Femeia*,

București, Meridiane, 1986

Flaișer, Mariana, *Nume de profesii și profesioniști*, Iași, Demiurg, 2009

Houdebine Gravaud, Anne Marie, *Femeia invizibilă sau despre invizibilitatea femeii în limbaj*, Iași, Editura Universității "Al.I.Cuza"

Le Nouveau Petit Robert de la langue française, 2008. *Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*, éditions Le Robert, 2008 (NPR)

Lepri, Sergio, *Medium e messaggio*, Torino, Gutenberg, 1986, 2000

Noul Testament, Iași, Sapiientia, 2002 (traducere în limba română, pr. Alois Bulai și pr. Anton Budăi)

Marinescu, Aurelia, *Codul bunelor maniere astăzi*, București, Humanitas, 2002

Vlăsceanu, Lazăr, *Sociologie și modernitate*, Iași, polirom, 2007

Treccani.it/lingua_it/speciale/femminile/Fresu

www.huffingtonpost.fr/2014/01/16/machisme

Blog -Julien Aubert.grand genre, petits moyens

A LEXICAL APPROACH TO STYLISTIC DEVICES IN THE CASE OF INFORMATIVE TEXTS

Reka Suba

Assoc. Prof., PhD, "Sapientia" University of Tîrgu Mureș

Abstract: Stylistic levels are manifested in connection with what we call traditional linguistic (phonetic, morphological, syntactic and semantic) levels, i.e. the levels of phonemes, morphemes, sentences and meanings. Nevertheless, these units are not construed hierarchically upon each other, they are rather concurrent structures, displaying parallel and horizontal rather than vertical conformation, and contributing jointly and equally to the stylistic pattern of texts. When analysing the lexical implications of news texts' style, we must rely on this model of linguistic levelling.

Keywords: the language of the media, style, functional styles, linguistic styles, lexical level

O teză a lingvisticii generale arată că bogăția unei limbi depinde de varietatea și bogăția vocabularului său. Progresele științei și tehnicii contemporane, precum și toate schimbările din societate se reflectă în mod direct în vocabular. Strânsele și evidentele legături dintre lexic și societate, dintre istoria colectivității lingvistice și a lexicului limbii, se bazează pe caracterul deschis al vocabularului față de influențele venite din afară. Tocmai din această cauză este considerat, și pe bună dreptate, ca fiind compartimentul cel mai labil al limbii, reflectând nemijlocit relația între dezvoltarea vocabularului și a societății. Unii lingviști poziționează lexicologia între lingvistică și sociologie, considerând că lexicul este expresia societății, progresul său fiind determinat într-o mare măsură tocmai de factori extralingvistici (Hristea 2003).

Datorită împrumuturilor lexicale neologice și îmbogățirii vocabularului prin folosirea mijloacelor exclusiv interne (derivare, compunere etc.), în limba maghiară se poate exprima orice, devenind cu mult timp în urmă una dintre limbile europene de cultură.

O altă modalitate de abordare a vocabularului este de natură stilistică, deoarece lexicul este elementul cel mai specific al constituenților stilurilor funcționale și registrelor stilistice.

Deoarece straturile stilistice reprezintă tipuri specifice ale modalității de exprimare, deosebiriile dintre variantele funcționale ale limbii se manifestă în primul rând pe planul elementelor lexicale, a frazeologismelor și a structurilor sintactice.

Valoarea stilistică a cuvintelor, acestor unități simbolice a celor două componenți, sens și imagine acustică, este „un constituent semantic relativ constant și în același timp și variabil, atât din punctul de vedere al vorbitorului individual, cât și din cel al comunității lingvistice” (Tolcsvai 1996: 199), deoarece face parte dintr-un sistem relativ constant de valori stilistice, chiar și fără a fi influențat de aspecte textuale sau pragmatice. Lingvistul Gábor Tolcsvai Nagy (1996) propune o analiză stilistică a cuvântului și a lexicului într-un sistem format din variabile socioculturale, precum:

- atitudine (neutră, distinsă, familiară, trivială, grosolană etc.)
- situație (neutră, formală, informală)
- valoare (neutră, apreciere, deprecieri)
- timp (neutru, arhaic, parțial arhaic, recent, parțial recent etc.)
- clasificare după variantele clasice ale limbii (caracteristic tuturor straturilor lingvistice, caracteristic limbajului literar, standard, administrativ, popular urban, argotic etc.).

Dacă luăm ca exemplu două fragmente din texte informative alese în mod aleatoriu din baza de date¹, se poate observa că - conform așteptărilor - nu se regăsesc elemente lexicale surprinzătoare care în cazul anumitor variabile ar devia de la zona standard neutru, deși sunt și deosebiri dintre cele două știri radiofonice prezentate mai jos, și anume în privința încadrării clare într-un anumit registru lingvistic, deoarece al doilea text - conform tematicii sale – se remarcă prin folosirea frecventă a elementelor limbajului oficial, inteligibile însă și pentru marea masă a ascultătorilor:

Ma 86 éves a Román Rádiótársaság, mely az első adást is ma ünnepli. Az eseménynek rendezvénysorozatot szentelt rádiónk, október 25-én nyitott kapuk napját tartottunk a Marosvásárhelyi Rádióban, amikor több száz hallgató látogatott el

¹ Textele informative date ca exemplu provin din baza de date a monitorizării presei audiovizuale de limba maghiară din România, efectuată de colectivul Facultății de Științe Tehnice și Umane a Universității Sapientia din Tîrgu-Mureș în perioada 20 octombrie – 2 noiembrie 2014: www.ms.sapientia.ro

székhelyükre, ugyanakkor október 27-től a marosvásárhelyi közszállításban is, a Hosszú utca mindkét haladási irányában létezik a Marosvásárhelyi Rádió megálló. (Radio România astăzi împlinește 86 de ani de existență, sărbătorind astăzi și prima emisiune a sa. Instituția noastră a dedicat acestui eveniment o serie întreagă de manifestări. În ziua de 25 octombrie am organizat ziua porților deschise la Radio Tîrgu-Mureș, când sute de ascultători ne-au vizitat sediul, iar începând cu 27 octombrie și în transportul comun local există stația Radio Tîrgu-Mureș, în ambele părți a bulevardului 1 Decembrie 1918.)

(Radio Tîrgu-Mureș, Știri, 1 noiembrie 2014)

Megháttrált a magyar kormány az internetadó elleni tüntetések hatására. Módosítani kell a benyújtott törvényjavaslatot – jelentette ki Orbán Viktor miniszterelnök a Kossuth Rádió reggeli műsorában. „A távközlési adó technikai módosításáról folytatott vitát nem lehet ésszerű mederben tartani, ezért ezt az adót nem lehet bevezetni” – mondta a kormányfő. Az internethasználatról januárban nemzeti konzultációt rendeznek. (Guvernul ungar a bătut în retragere în fața demonstrațiilor împotriva taxei de internet. Propunerea de lege depusă trebuie modificată – a declarat primul ministru Viktor Orban la emisiunea de dimineață a Radioului Kossuth. „Discuția purtată despre modificarea tehnică a taxei de comunicații nu poate fi rezolvată în mod rațional, de aceea această taxă nu poate fi introdusă” – a spus primul ministru. În ianuarie sunt programate consultări naționale în legătură cu utilizarea internetului.)

(Bukaresti Rádió, Hírek, 2014. október 31.)

Limbajul și stilul știrilor radiofonice și televizate, conform acestui tip specific de text, se apropie din ce în ce mai mult de stratul stilistic al limbajului oficial birocratic, în primul rând la nivelul vocabularului, ceea ce a dus la răspândirea treptată a elementelor lexicale împrumutate și a vocabularului de specialitate, cauzând polemici aprinse în rândul specialiștilor din acest domeniu de cercetare, cei mai mulți adoptând totuși o atitudine moderată.

Lingvistul László Szűts consideră că neologismele sunt un mijloc eficient pentru îmbogățirea vocabularului, adoptarea lor fiind un proces firesc de-a lungul secolelor, precum și în zilele noastre. Chiar dacă aceste împrumuturi par a fi străine limbii, în cazul în care procesul de înlocuire cu un element lexical intern eșuează, trebuie să ne obișnuim cu folosirea acestora (Szűts 1992: 196-197). Literatura de specialitate condamnă doar utilizarea acelor elemente și structuri străine care ar putea fi redactate cu ușurință și prin corespondentul lor intern. Această poziție este adoptată și de către László Cseresnyési, avertizându-ne că

eliminarea categorică și îndoctrinată a acestor elemente străine din limbă ar diminua varietatea limbii, reducând posibilitățile de nuanțare semantică și stilistică. În limba maghiară, de exemplu, pe lângă expresiile *kizár* (a elimina), *kirekeszt* (a exclude) și *elutasít* (a respinge) mai sunt și câteva de origine străină, cum ar fi *bojkottál* (a boicota), *embargó alá helyez* (a pune sub embargo) etc., iar acestea din urmă nu numai că nu reduc capacitatea de exprimare a limbii, ci din contră, au adaosuri semantice și contribuie la lărgirea posibilităților de exprimare în funcție de situațiile de comunicare specifice (Cseresnyési 2004: 119).

Folosirea însă în exces a neologismelor, a elementelor și structurilor străine, precum și a termenilor de specialitate preluate din alte limbi sau interne pot influența în mod negativ inteligibilitatea mesajului, mai ales dacă există în limbă înlocuitor intern sau în cazul termenilor maghiari de specialitate, există varianta uzuală a expresiei (Bencédy 2010: 43). Un alt aspect important ar fi că în cazul în care elementele lexicale împrumutate au pătruns deja în lexicul comunității lingvistice, datorită în primul rând presei scrise și audiovizuale, acest efect este aproape imposibil de contracarat prin introducerea forțată a unor corespondenți interni (Szűts 1992: 202).

Câteva exemple alese la întâmplare din baza de date:

- elemente lexicale cu un singur component, și având corespondent intern: (*munkánélküliségi*) *ráta* (rată a șomajului), *demonstráció* (demonstrație), *akták* (documente), *fázis* (etapă), *koncentrál* (a se concentra), *effektus* (efect), *regisztrál* (a registra), *illegális* (ilegal)
- cuvinte compuse, elemente lexicale cu doi componenți, în cazul cărora un component este de proveniență străină sau termen de specialitate: *modellértékű* (cu rol de model), *autonómiatörekvés* (tendință spre autonomie), *menedzsmenthatóság* (autoritatea de management), *partnerszervezet* (asociație partener), *infrastruktúra-fejlesztés* (dezvoltarea infrastructurii), *magánszektor* (sector privat)
- elemente lexicale aflate în relații sintagmatice, în cazul cărora de multe ori atât determinantul, cât și determinatul sunt cuvinte străine sau termeni de specialitate: *szektoriális program* (program sectorial), *higiéniai okok* (cauze igienice), *titkosszolgálati akció* (acțiune a serviciilor secrete), *nemzetközi kontextusba helyezés* (punere în context internațional), *negatív propaganda* (propagandă negativă), *negatíván befolyásolhatja* (a avea efect negativ).

Aceste două exemple din urmă (*negatív propaganda* - propagandă negativă; *negatíván befolyásolhatja* - a avea efect negativ) ne poate duce cu gândul la neolimba lui Orwell, la

trunchierea, desființarea comunicării autentice, la o variantă redusă de limbă, în care dispar sensurile conotative, figurate, apărându-se în locul lor cuvinte-entități cu un singur sens arbitrar, iar semnificația tuturor elementelor se și poate inversa cu ajutorul unui singur prefix (nonbun, nonfrumos etc.).

Această birocratizare a limbajului jurnalistic este prezentată de către filozoful Herbert Marcuse într-un mod tranșant, presupunând chiar prioritatea cuvântului față de concept. Conceptul este absorbit de cuvânt, neavând alt conținut decât cel desemnat de cuvântul utilizat în mod public și standardizat, iar cuvântul, la rândul său, pierzând dimensiunea sa conceptuală, nu poate declanșa altceva decât o reacție, un comportament public la fel de standardizat. În concepția lui Marcuse acestea sunt cauzele formării gândirii unidimensionale, a cărei mărci și constituenți sunt structuri purtători de formule hipnotice și un limbaj care elimină în totalitate procesul interpretării.² Iar limbajul presei reflectă toate aceste modalități prin care limba suferă modificări în mai multe privințe, deoarece rolul primordial al mass-media este prezentarea obiectivă și cât mai exactă a realității, chiar și din punctul de vedere al limbajului.

BIBLIOGRAFIE:

- Balázs Géza: *Magyar nyelvkultúra az ezredfordulón*. A-Z Kiadó, Budapest, 1998.
- Bencédy József: *Retorika*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2010.
- Cseresnyési László: *Nyelvek és stratégiák*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2004.
- Hristea, Teodor: Introducere în studiul vocabularului. In: Dominte, Constantin (ed.): *Introducere în teoria lingvistică*. Universitatea București, 2003.
- <http://ebooks.unibuc.ro/filologie/dominte/index.htm>
- Hristea, Teodor: *Sinteze de limba română*. București, Editura Albatros, 1984, pp. 7-11.
- Marcus, Solomon, Nicolau, Edmond, Stati, Sorin: *Introducere în lingvistica matematică*. 1966, pp. 24-25.

² În concepția lui Herbert Marcuse acest limbaj reduce și chiar elimină formulele lingvistice și simbolurile contradicțiilor, a mimetismului, a abstracțizărilor, conceptele fiind înlocuite cu imagini, iar adevărul și neadevărul construite în loc de a fi cercetate. O remarcă eclatantă a lui Marcuse este că acest limbaj cu statut ontic preferă într-un mod nemaîntâlnit abrevierile, siglele și prescurtările, deoarece acestea nu mai transmit semnificațiile inițiale, ducând cu succes la refularea întrebărilor delicate. NATO, de exemplu, nu semnifică în mod clar ceea ce conține pe plan semantic North Atlantic Treaty Organization, adică o organizație de apărare a națiunilor din zona Atlanticului de nord, de aceea nimeni nu pune întrebarea ce caut în această organizație state membre precum Ungaria, Turcia sau tocmai România (Herbert Marcuse: *Az egydimenziós ember* (Omul unidimensional). (Trad. Péter Józsa) Editura Kossuth, Budapest, 1990., citat de Péter 2012: 130-131).

Mureșan, Mihaela: Tendințe lingvistice în presa scrisă contemporană. In: *Jurnalism și comunicare*, anul III, nr. 4, 2008.

Péter Mihály: *A leplező nyelv*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2012.

Szűts László: Az újonnan átvett idegen szavak beilleszkedése szókincsünkbe. In: Kemény Gábor (szerk.): *Normatudat – nyelvi norma*. MTA Nyelvtudományi Intézete, Budapest, 1992., pp. 193-204.

Terestyéni Tamás: *Kommunikációelmélet. A testbeszédtől az internetig*. Typotex, Budapest, 2006.

Tolcsvai Nagy Gábor: *A magyar nyelv stilisztikája*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996.

Wacha Imre: A nyelvi rétegződés kérdései. In: Kemény Gábor (szerk.): *Normatudat – nyelvi norma*. MTA Nyelvtudományi Intézete, Budapest, 1992., pp. 49-106.

STUDENT DISCOURSE IN BUSINESS ENGINEERING

Suzana Carmen Cismaș, Assoc. Prof., PhD, University of Agronomic Sciences and Veterinary Medicine, Bucharest and Ion Dona, Prof., PhD, University of Agronomic Sciences and Veterinary Medicine, Bucharest

Abstract: This paper reports on the outcomes of the 2015 Students' Scientific Symposium in our faculty, analyzed according to Content and Language Integrated Learning principles, by implementing the CEFR Assessment Criteria established at EU level. We outline the steps taken in the practical implementation of the proposed approach, including choice of topics, linguistic content, tasks and strategies, and we describe how student discourse is stimulated both in seminars and in fieldwork for learning certain subjects and for acquiring practical experience with leading professionals. Proficient student discourse develops academic success as the use of academic vocabulary and critical thinking skills strengthen students' efficacy and improve their opportunities across the curriculum. It broadens students' perspective through the combination of language, culture and elements from the actual world, which will expand cultural and real-world knowledge. The practice-friendly environment targets effectiveness of logical and persuasive discourse for learners facing numerous and competent audiences, within the framework of a formal event. Foreign idiom proficiency and data processing skills are crucial abilities for documentation, research, updating information, refresher courses, increased employability levels and promotion prospects. CLIL grids assess communication skills across the curriculum, like agreeing or disagreeing; asking questions; clarifying what has been said; comparing and contrasting; demonstrating; describing cause and effect; describing a process; explaining a point of view; evaluating work (self and others'); expressing ideas; generalizing; giving examples; giving information; hypothesizing; instructing; interpreting data; persuading; predicting and justifying predictions; presenting solutions; presenting work; suggesting. Cognitive skills across the curriculum are also in focus, like: remembering, ordering, defining, comparing – contrasting, dividing, classifying, predicting, reasoning, creative thinking and synthesis, as well as evaluating. Learning skills across the curriculum are a key target: locating, organizing and interpreting data; note taking, drafting; editing; inferring from the context; processing and using knowledge; stating facts and opinions; transferring information; carrying out investigations; considering layout; recording results; reviewing; skimming and scanning; summarizing.

Keywords: EU CEFR CLIL assessment criteria, students' symposium presentations, linguistic content, discourse strategies

Ediția 2015 a Sesiunii de Comunicare Științifică a Studenților din USAMV MIEADR s-a bucurat de o largă participare: 289 de (co)autori studenți, alături de numeroși profesori, înconjurați de un public cald, dar exigent. Conceput cu intenție didactică, formatul a inclus etapele standard ale simpozioanelor științifice (inter)naționale - discursuri în plen, postere, secțiuni paralele de prezentări cu suport PowerPoint - ca model și antrenament al abilităților de comunicare în limba străină, utile absolvenților în viitoarea lor cariera.

Manifestarea a cuprins două exemple de bune practici în susținerea prezentărilor cu mesaj informativ-educativ, pe format corporatist, *Employment in the Field*, Dan Carciumaru, HR EURALIS, și *Healthy Lifestyles*, Gabriela Andreiașu, UPB POSDRU expert. În pauză, participanții au vizitat standurile sponsorilor și o expoziție de carte. S-au vizionat apoi posterele grupate în secțiunile: *Rural life communities across space and time* și *Economics*. Apoi s-au derulat șase secțiuni paralele de prezentări urmate de o masă rotundă mai târziu: Business case studies and rural development; Management and marketing; Agritourism travelling; Cultural treasures; Environment protection; Traditional cuisine and catering.

S-au implicat limbile străine puse la dispoziție în predare-învățare de facultatea noastră (engleză, franceză, spaniolă, italiană, germană, rusă și română, fie în prezentări, fie în postere), iar studenții au conștientizat valoarea oportunităților de studiu din USAMV MIEADR ca unică facultate de profil non-filologic, axată pe business-engineering-tourism, care asigură două limbi străine predate simultan pe parcursul a șase semestre, adică o investiție intelectuală deosebită ce trebuie intens valorificată prin atitudini mature și practice. Cadre didactice și studenți, ne-am bucurat de progresul competențelor de comunicare și de prelucrare a informațiilor în context oficial academic, în cadrul unor prezentări diverse, pentru care autorii și îndrumătorii și-au asumat responsabilitatea și au muncit mult.

Evaluarea s-a făcut de către juriul fiecărei secțiuni, compus din cadre didactice de marcă ale facultății, conform Grilelor de Evaluare UE CEFR CLIL, bine cunoscute studenților din derularea procesului didactic. Jurizarea a fost predictibilă, a stimulat motivația precum și auto-mobilizarea cursantului pentru reușită; s-au diminuat părtinirea și subiectivismul, simultan cu orientarea interesului spre modelele aspirationale. Studenții au fost incluși în juriu, pentru a fi parte a procesului, nu doar martori. Se dovedește astfel că sistemul CLIL

asigură succesul academic prin utilizarea lexicului specializat elevat, a abilităților de gândire critică și a unui mix de limbă, cultură și elemente din lumea reală abordate interdependent în curriculum.

POWERPOINT DELIVERY				
Beginning 1	Developing 2	Accomplished 3	Excellent 4	
Slides relevant to spoken content	Slides did not fit with the spoken content	Only a few of the slides matched spoken content	Only a small amount of spoken content did not match a slide	Spoken content matched the slides
Language	Many problems with accuracy of pronunciation and grammar	Some problems with accuracy of pronunciation and grammar	A few problems with accuracy of pronunciation and grammar	Pronunciation and grammar excellent
*Use of bridging language	Change of slide referenced but without clarification	Next slide/section introduced but current slide/section not summarised	Current slide/section summarised and next introduced	Well-chosen and varied bridging language linking all slides/sections
Communicative skills	Oral delivery was read from a written text	Most of the oral delivery was read from a written text	Some of the oral delivery was read from a written text	The oral delivery was prepared but not read from written text
Sharing of delivery between group members	Only one member spoke	One member spoke most of the time	One member spoke considerably more than the others	Group members shared delivery of the presentation equally

Based on Alberich, English through Science (2009), as seen in CLIL – Coyle, Hood, Marsh

CREATIVITY				
Criteria	4 - excellent	3 - good	2 - satisfactory	1 - not satisfactory
Originality in preparation and execution of diagrams and other visual materials	Student has at least three original design ideas and is able to prepare the resulting visuals	Student has at least two original design ideas and is able to prepare the resulting visuals	Student has at least one original design ideas and is able to prepare the resulting visual	Student makes some contribution to designing and preparing visuals

CONTENT				
Criteria	4 - excellent	3 - good	2 - satisfactory	1 - not satisfactory
Use of topic-specific vocabulary in written work	All new words used appropriately in simple sentences	15 new words used appropriately in simple sentences	10 new words used appropriately in simple sentences	Fewer than 5 new words used appropriately in simple sentences
Identification of relevant information from different websites	Relevant information identified from at least three different websites	Relevant information identified from at least two different websites	Relevant information identified from at least one website	More than one website accessed but no relevant information identified

COOPERATION				
Criteria	4 - excellent	3 - good	2 - satisfactory	1 - not satisfactory
Ability to cooperate in a group task	Student consistently performs well as a group member, showing initiative, organising task completion, and supporting all other group members	Student often performs well as a group member, showing initiative, organising task completion, and supporting all other group members	Student performs well as a group member at times, showing initiative, organising task completion, and supporting all other group members	Student acknowledges membership of the group but does little to help achieve group success

peer assessment				
POWERPOINT SLIDES	Beginning 1	Developing 2	Accomplished 3	Excellent 4
Order of slides	Little thought given to organisation	Some organisation evident but difficult to follow	Organisation poor but development of presentation is obvious	Clear organisation, easy to follow
Pictures and graphics	Small and very difficult to decipher and understand	Clearly visible but difficult to understand	Visible with effort but easy to understand	Clearly visible and easy to understand
Text slides	Too small to read	Clear text but content difficult to understand	Too small to read comfortably but content easy to understand	Text clear and easy to understand
Content of slides	Not all topics were covered	Some topics were covered	Most topics were covered	All topics were covered
*Handling of slides	Clumsy manipulation throughout	Delays in removal of past slide and delivery of current slide	Hesitant changes between slides	Smooth and timely transition

Figura 1. Grile de Evaluaare, cf. Alberich *English through Science*, 2010

Lucrările studenților, publicate în volum, sînt însoțite de date privind redactarea prezentărilor, posterelor și exprimărilor de opinii în dezbateri. În acest context, CLIL ca abordare didactică nouă a demonstrat caracteristici constructive, facilitînd structurarea

conținutului și comunicarea. A devenit evident că profesorii trebuie să dovedească în mod constant o solidă ancorare în domeniul științific predat, în management, în studii sociale, precum și în comunicarea într-o limbă străină de mare circulație pentru a preda și evalua cu succes în sistem CLIL.

Organizarea simpozionului studentesc a pornit de la următoarele idei:

- Intenția didactică de a pune în aplicare formatul internațional standard de reuniune științifică.
- Furnizarea unor modele de bună practică simultan cu exersarea abilităților de comunicare oficială (discurs logic și persuasiv) în context favorabil, cu stress minim, util pentru viitoarea carieră.
- Concurența fair-play între echipe de studenți; prezenta profesorilor ca facilitatori și juriu capabil să ghideze, să consilieze și să împărtășească bucuria succesului cursanților.
- Studenții și cadrele didactice participă la formate intelectuale similare, indiferent de generație, demonstrând know-how, atitudine, marketing de imagine proprie și strategii asemănătoare de self- management pe piața locurilor de muncă. Toate generațiile se confruntă deci cu aceleași standarde și formate previzibile, într-o lume globală, multiculturală.
- Prin experiența personală, studenții își dau seama că nu există substitut pentru munca și pregătirea temeinică: în cele din urmă trebuie să își asume întreaga responsabilitate pentru propriile realizări.
- Ca profesori de comunicare în limbi străine, am avut ca scop exersarea prelucrării datelor pe format poster și PowerPoint, cu structuri și modele lingvistice adecvate.
- O atenție deosebită a fost acordată selecției de informații și stabilirii priorităților, axate pe cuvinte cheie, evitându-se astfel memorarea sau doar citirea cu voce tare a diapozitivelor.
- Ca activitate reglementată în toate universitățile, simpozionul studentesc facilitează formarea de rețele cross-curriculare între departamente și discipline academice, fiind cu atât mai eficiente cu cât sunt conectate cu activitatea cercurilor științifice universitare.
- Disciplina, gestionarea responsabilă a conținutului și a dialogului, s-au aplicat în respectarea intervalului de vorbire dat (zece minute).

- S-au cultivat abilitățile de muncă în echipă; onestitatea a fost o prioritate: nu se sabotează munca altcuiva, nu se accepta laude nemeritate, se combat plagiatul și atitudinile academice lipsite de etică, se face marketing reciproc pentru produsele echipei, se străduiește fiecare să fie cât de bun poate și să învețe din greșeli; indiferent de rata de succes, experiența de învățare și exersarea au fost ținte atinse.
- Transmiterea mesajului a fost primordială, nu copleșirea publicului cu multe date (i)relevante.
- A fost vizată cultivarea atitudinii mature de învățare pe tot parcursul vieții pentru accesarea pieței globale a locurilor de muncă; s-au dezvoltat abilități de prelucrare a conținuturilor și s-au exersat negocieri ale celor mai bune soluții împreună cu toți colegii din echipă.
- Studiarea și prezentarea conținutului diapozitivului în scheme, precum și utilizarea de organizatori vizuali pentru a reprezenta grafic conexiunile logice între concepte și procese creează un limbaj universal, bine înțeles și acceptat ca atare la nivel mondial, în orice disciplină, în orice cultură, constituind o componentă intrinsecă a comunicării interculturale și a învățării pe tot parcursul vieții pentru asigurarea succesului în carieră.
- Competența comunicatională în limba străină și în prelucrarea datelor au fost abilități esențiale pentru documentare, cercetare, informare, actualizare de date, accesarea de cursuri de perfecționare, toate crescând potențialul de angajare și perspectivele de promovare ale viitorilor absolvenți.

Studiul a avut ca scop secundar configurarea unui cadru unitar de analiză a evoluției practicilor didactice din licee, universități și centre de învățare a limbilor străine pentru adulții tineri, în vederea identificării potențialului pedagogic al strategiilor de învățare-evaluare utilizate. În acest sens s-a evidențiat implementarea tehnicilor alternative de evaluare și apoi s-a semnalat utilitatea Pașaportului Lingvistic destinat atât profesorilor cât și tinerilor utilizatori.

În urma derulării evenimentului am constatat următoarele:

- O treime dintre participanți nu au întâmpinat dificultăți în pregătirea prezentării în limba străină; o zecime au spus că au făcut față mai greu, având nevoie de atenție și de sprijinul dicționarului, fiindcă vocabularul de care dispuneau nu era suficient de bogat și variat pentru a susține un dialog interactiv în condițiile folosirii structurilor gramaticale necesare. Obiectivi, unii au menționat folosirea limbii străine doar pentru

e-mail și navigare pe Internet, context incomparabil mai ușor decât interacțiunea orală oficială. Alte dificultăți enumerate au fost: timpul scurt, oboseala, insuficienta concentrare și motivație, probleme lexicale/gramaticale neclar/parțial explicate, alături de subiectivismul evaluării orale, dificultatea crescândă a cerințelor și standardelor de performanță, formatul complex de comunicare, precum și convențiile de dialog formal insuficient exersate.

- Deși susțin că au un stil de muncă intelectuală deja cristalizat, studenții nu îl dovedesc în practică, în situațiile concrete demonstrând mai degrabă că învață în salturi și că la documentare se pierde în detalii, omițând să dea atenție schemei logice de ansamblu. Nestudiind conștiincios și neaprofundând consecvent, nu pot avea un antrenament intelectual eficient, de ale cărui rezultate să beneficieze în nivelul superior de instruire sau în viitoarea carieră.
- Se pare că studenții citesc tot mai puțină beletristică, pe care o apreciază și o receptează de multe ori distorsionat pe cale mediată (filme, ediții prescurtate, adaptări sau rezumate), ceea ce constituie un impediment în exprimare, atât în limba maternă, cât și în limba străină.
- Simpozionul a fost un bun prilej de auto-cunoaștere, de îndemn la muncă sistematică și coerentă.
- Evenimentul a creat stereotipuri pozitive în învățare: exersare, recapitulare, auto-evaluare, reflecție. Punctul de referință devine realitatea comunicării la locul de muncă, deci programa academică centrată pe limbaje de specialitate, pentru care absolvenții de liceu care vin nu sînt deloc pregătiți.
- În privința concordanței între conținuturile studiate la comunicarea în limba străină, evaluare și necesitățile viitoarei cariere, studenții au apreciat că ea există și se corelează cu experiența limbii străine vorbite cotidian. Pornind de la latura profesională, au apreciat că o mai eficientă explicare a gramaticii și creșterea experienței de conversație constituie măsuri oportune.
- Stilul de muncă intelectuală al studenților trebuie să permită un nivel ridicat de autonomie în învățare, transfer de cunoștințe și deprinderi și tehnici de abordare și vizează articularea unui sistem integrat de competențe pentru ca noile demersuri didactice să poată asigura latura interactivă și participativă în predare, iar accentul să cadă pe învățarea flexibilă și dinamică, bazată pe cooperare și cercetare, pe exersarea

gîndirii critice, independente, și pe stimularea expresivității și creativității, mult mai utile din perspectiva integrării active în contextul profesional viitor.

- Strategia didactică va muta accentul de la *a ști* la *a folosi*, cultivînd competențele de specialitate (cunoștințe, abilități, atitudini, valori), spre a dezvolta armonios personalitatea și a crește eficiența în predare/învățare/evaluare, conform gradului de participare a educabilului la propria sa formare. Implementarea metodelor active moderne în procesul didactic, concomitent cu instruirea și perfecționarea profesorilor în acest sens, vor conduce la obținerea unor generații de absolvenți capabili să facă față provocărilor curente și apti să evolueze profesional pe tot parcursul vieții.
- Elaborarea unui set de bune practici va facilita integrarea activă a competențelor de limbă străină dezvoltate în contexte formale și informale, ceea ce va conduce la o sporire semnificativă a calității comunicării și competenței profesionale la locul de muncă.
- Manualele sînt un partener de studiu modern, care îl învață pe elev cum să învețe. Este imperios necesara utilizarea celor nou aparute, concepute și pilotate de universități prestigioase din UK și USA, care reflectă limba vorbită acum și modalitatea contemporană de redactare a corespondenței administrative și financiare în cadrul internațional global.
- Impulsionați de simpozion, studenții manifestă un interes mai clar definit pentru modalitățile de testare și certificare internațională a abilităților de limbă străină pentru studii și viitoarea carieră.
- Simpozionul a fost legat de nivelul preocupărilor tipice vârstei, entertainment and travelling, utile pentru o comunicare normală pe teme de interes general, dar insuficient conectată la necesitățile de dialog profesional autohton.
- Programa de limbă străină posedă suficiente elemente de educație în spiritul valorilor, democrației și multiculturalității, disciplina compensînd alte compartimente de curriculum. Programa nu se mai axează pe un studiu concentric al gramaticii, ci pe alcătuirea unui inventar de funcții comunicaționale. Se selectează conținuturile în funcție de frecvența utilizării lor, nu conform unor criterii lingvistice structurale. Succesiunea secvențelor didactice și a conținuturilor studiate este deci în concordanță cu interesele educabililor, cu frecvența utilizării și cu necesitățile

comunicaționale. Activitățile de învățare vor trebui proiectate pornind de la criteriile de evaluare din Pașaportul Lingvistic European, pentru a asigura performanța dezirabilă; în privința deprinderilor, relevante devin ascultatul și producția orală coerentă, în detrimentul cititului și scrisului, ajunse pe locul doi.

- Evaluarea se centrează pe adecvarea comunicațională și pe gradul de acceptabilitate a enunțului generat, nu pe producția de propoziții corecte din unghi formal, iar activitatea nu mai e centrată pe profesor, ci pe student; elevul e activ și lucrează cu partenerii săi, eliminând absorbția pasivă de date. Atitudinea cadrelor didactice față de procesul instructiv-educativ se modifică în sensul eficientizării prin implementarea pe scară largă a lucrului în perechi, pe echipe, la proiecte, în jocuri de rol, prin instituirea portofoliilor și a învățării prin descoperire și prin cooperare. Receptarea, producerea, organizarea și revizuirea sedimentării achizițiilor lingvistice se succede în ritm natural, nu impus artificial din perspectivă didactică.
- Simpozionul a diversificat metodele de exersare a deprinderilor și a stilului intelectual precum și contribuția critică alături de cooperarea constructivă în relația profesor – cursant. Sînt manifestate creativitatea, cultura generală și personalitatea cadrului didactic.
- Motivația pragmatică va juca un rol mai important în achiziția limbilor străine
- S-a remarcat dificila corectare a celor care învață sub influența limbii române, dar adoptă și greșelile de tip interlanguage ale altora, din expunerile media; acestea provin din statutul de *lingua franca* al englezei, studiate de mulți vorbitori, involuntar păstrîndu-se astfel trăsături lingvistice native (accent, frazare, topică, tipare gramaticale, clișee idiomatice), care generează noi variante de limbă, numite generic *Englishes*; globalizarea culturii pop facilitează procesul. Erorile interlanguage provin din: transfer lingvistic de reguli, tipare și sub-sisteme din limba maternă în limba străină care se studiază; transfer eronat al unor deprinderi de învățare; strategii de achiziție lingvistică aplicate unui conținut inadecvat; supra-generalizarea nejustificată a unor deprinderi de comunicare, de adresare, de asamblare semantică și gramaticală din idiomul matern.
- Apare un nou echilibru între inductiv și deductiv în învățarea limbilor străine; se va exersa în mai mare măsură gîndirea critică, logică, structurată, flexibilă și

creativă. Exersarea se face în contexte plăcute și relevante, capabile să genereze o comunicare reală, neregizată.

- Impedimente de natură emoțională (timiditate sau inadecvare la echipă) au solicitat din plin tactul educatorului. Coroborînd datele, a rezultat, în mod surprinzător, dar plauzibil, că factorii generatori de mare stress în comunicare au fost cei sociali, nu cei intelectual-academici.
- Erorile au fost privite cu toleranță, ca stadii de învățare; nu s-au corectat imediat, pentru fluență.
- Simpozionul a aratat rolul pozitiv al activităților extra-școlare în completarea învățarea din clasă și a reliefat necesitatea includerii în curriculum a cursurilor de *Time Management* și *Study Skills*, precum și antrenarea unor astfel de deprinderi în comunități educationale și în cluburi studentești.
- Simpozionul studentesc a aratt ca e necesara organizarea expunerii mai intense la surse lingvistice native (media, dialog, corespondență) precum și cultivarea spiritului constructiv și a autonomiei în învățare prin feedback constant și evaluare pozitivă.
- In cadrul evenimentului Internet-ul a facilitat învățarea independentă tip *self-access*.
- Participantii la simpozion, asemenea majoritatii studenților autohtoni, au întâmpinat dificultăți în implementarea formatelor internaționale de cercetare și în citarea standard, pentru a evita plagiatul.
- Ca profesori, am dorit promovarea prin simpozion a învățării strategice, cu accent pe scopurile de perspectivă și pe metodele de studiu productive și durabile, axate pe comportamente superioare, nu exclusiv pe memorare, import de concepte și imitare de atitudini.
- Comunicarea inefficientă realizată de educabil în limba străină e corelată pozitiv și proporțional cu gradul rudimentar de funcționare a rețelei de sprijin elev/profesor/colegi de clasă și familie, eventual.

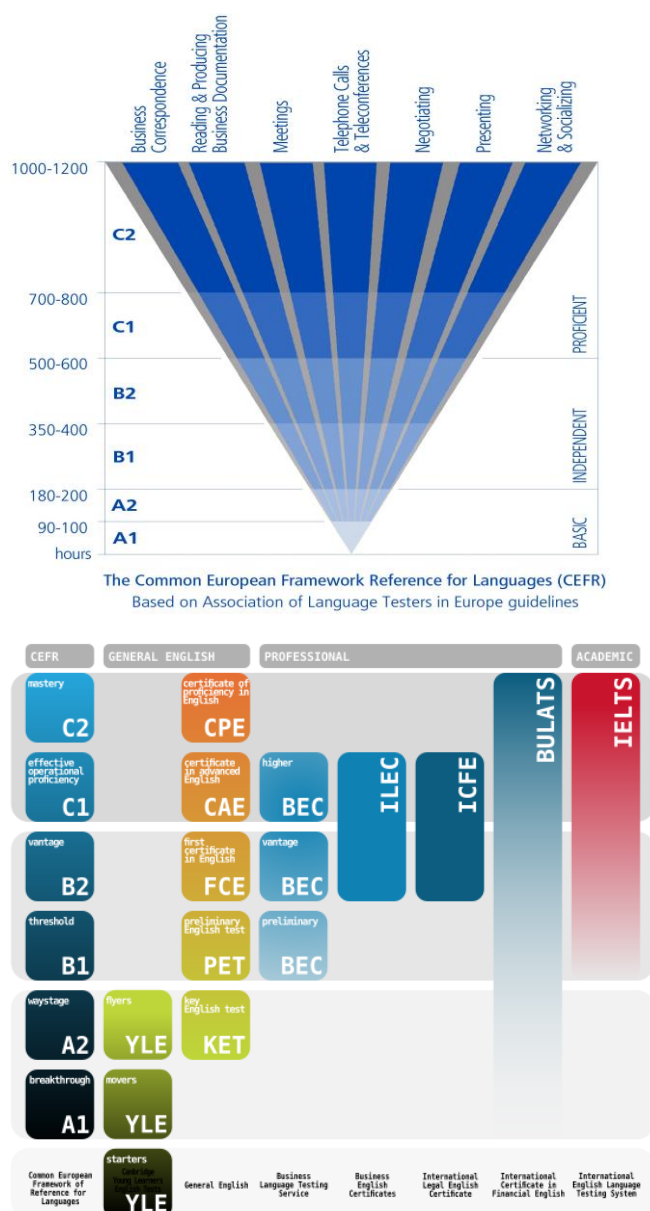

Figura 2. Standardele europene CEFR pentru competențele lingvistice și o minimă echipare cu lexic pe teme/domenii profesionale: legal, medical, business, cf. www.developingteachers.com

- Studenții au putut opta pentru strategii diverse, dintr-o gamă largă pusă la dispoziție de manual și profesor, conștientizând că există mai multe abordări corecte pentru același mesaj, care se poate exprima în mod flexibil.
- Devine prioritară lărgirea lucrului în echipă, inter- și intra-instituțional, precum și practicarea sistematică a algoritmilor de prioritizare a informației și de fixare a obiectivelor pentru individ și grupul de studiu în care acesta se integrează

- Studiul limbii engleze aduce beneficii neexplorate la realul lor potențial în domeniile: psihologic, educativ, socio-profesional și viitoarea carieră, estetic, artistic, divertisment și odihna activa.

Cercetarea a fost corelată cu introducerea Pașaportului Lingvistic Europass în ciclul superior al liceului și în învățământul academic, ceea ce facilitează și omogenizează evaluarea competențelor lingvistice în acord cu standardele europene. Implementarea sa raționalizează evaluarea abilităților de comunicare și optimizează metodologia certificării, realizând joncțiunea cu nivelele de calificare cerute de mediile profesionale. Folosirea Pașaportului Lingvistic în învățământul superior și în educația adulților e motivantă și eficientă, furnizînd un punct de reper unanim acceptat în selecția de personal calificat, prin utilizarea Portofoliului European al Limbilor. Prin urmare, cercetarea are clare implicații practice, care vor fi explorate ulterior, prin identificarea de soluții suplimentare de creștere a randamentului în exersarea deprinderilor de comunicare eficientă în limba străină și de sistematizarea unor modele de bune practici care îmbunătățesc performanța.

Simpozionul studentesc a aratat că evaluarea nu vizează doar volumul de cunoștințe ci mai ales deprinderile, capacitățile și atitudinile educabilului, concentrînd atenția pe relațiile dintre rezultate și procesul de instruire. Metodele și tehnicile folosite constituie abordări tradiționale și moderne în metodică predării – învățării limbii engleze și se evidențiază ideea că elevii și studenții le preferă pe cele moderne, dintre toate manifestînd predilecție pentru metoda comunicativă. În vederea obținerii de rezultate optime, însă, nu trebuie ignorate nici variantele tradiționale, anumite elemente ale acestora fiind des încorporate în demersurile noi. Metodele didactice tradiționale și cele moderne coexistă, fiecare avînd avantaje specifice și elemente ce pot fi oricînd utilizate cu succes în diverse combinații de strategii pedagogice. Abordarea eclectică e, așadar, cea mai eficientă în predare, metodele folosite adaptîndu-se grupului de educabili. Se expun tipuri de discurs, schimbări de paradigmă în aria evaluării, orientări, tendințe, inovații, ajungîndu-se la ideea că e necesară reforma evaluării, care trebuie centrată pe *abilitati de gîndire de ordin superior*. Se subliniază ideea că evaluarea vizează optimizarea învățării, nu doar sancționarea ei. Studiarea modalităților de autoevaluare, peer-correction, sarcini și soluții alternative se face în scopul argumentării necesității trecerii de la *cultura testării* la *cultura evaluării*.

BIBLIOGRAFIE:

- [1]. Bentley, K., *The TKT Course CLIL Module*, Cambridge University Press, 2010
- [2]. Calabrese, I., *Cross-curricular Re-sources for Learners*, Oxford University Press, 2008
- [3]. *CLIL at School in Europe*, Eurydice, 2006
- [4]. Cismas, S.C., Dona, I., Andreiasu, G.I., *CLIL Supporting Academic Education in Business Engineering Management*, pp. 78-88, *Tertiary Education via CLIL in Engineering and Management*, pp.134-142, *Focus Group Analysis on Prospective CLIL Programs in USAMV MIEADR & BUCHAREST POLYTECHNIC: Advantages, Facilities and Target Student Groups*, pp. 171-179, *Mind Maps Impacting Students' Concept Processing and Presentation Strategies in Management Engineering*, p. 211-217, *Students' Learning Styles Progression in Tertiary Education*, pp. 230-236, *USAMV MIEADR 2015 Students' Scientific Symposium Assessed by CLIL Criteria*, pp. 196-206, in *Recent Research in Engineering Education, Proceedings of the 11th International Conference on Engineering Education (EDUCATION '15)* Salerno, Italy, June 27-29, 2015 Editor: Prof. Kleanthis Psarris, City University of New York, USA, Associate Editor: Dr. Claudio Guarnaccia, University of Salerno, Italy, WSEAS Press (World Scientific and Engineering Academy and Society Press).
- [5]. Coleman, L, *CLIL behind the dykes; the Dutch bilingual model*, IATEFL YLSIG Journal, 2006
- [5]. Coyle, D, Hood, P, Marsh, D, *CLIL: Content and Language Integrated Learning*, Cambridge University Press, 2010
- [7]. Dafouz, E, Guerrini, M. (eds) *CLIL Across Educational Levels*, Santillana, Madrid, 2009
- [8]. Dalton-Puffer, C., *Discourse in Content and Language Integrated Learning*, John Benjamin Publishing Company, 2008
- [9]. Deller, S, Price, C, *Teaching Other Subjects in English (CLIL)*, Oxford University Press, 2007
- [10]. Fisher, R *Teaching Children to Learn*, Nelson Thornes, Cheltenham, 2005
- [11]. Gibbons, P, *Scaffolding Language, Scaffolding Learning*, Heinemann, Portsmouth, 2002
- [12]. Hall, D, *Assessing the Needs of Bilingual Pupils*, David Fulton Publishers, London, 2001
- [13]. Johnstone, R, McKinstry, R, *Evaluation of Early Partial Immersion*, [www.scilt.stir.ac.uk/ projects/evaluationwr/doc](http://www.scilt.stir.ac.uk/projects/evaluationwr/doc), 2008
- [14]. Marzano, R.J, Pickering, D, Pollock, J, *Class-room Instruction that Works*, Association for Supervision and Curriculum Development, VA Alexandria, 2001

- [15]. Mehisto, P, Frigols, MJ, Marsh, D, *Uncovering CLIL*, Macmillan, 2008
- [16]. Van de Craen, P, Mondt, K , Allain, L, Gao, Y, *Why and How CLIL Works*, www.univie.ac.at/Anglistik/Views_0703.pdf (Vienna English Working Papers Vol. 16), 2008
- [17]. www.CambridgeESOL.org/exams/teaching-awards/clil.html

FUNCTIONS OF COMMUNICATION: AN ORGANIZATIONAL COMMUNICATION CASE

Ștefan Vlăduțescu

Assoc. Prof., PhD, Hab. Dr. University of Craiova

Abstract: This study aims to clarify the core functions of human communication. The method used is complex and consists of critical analysis and synthesis of the views expressed by leading specialists in settling elements of convergence and divergence and configure a wide set of admissible functions and practices observed. On compatible functions and apply practices observed in the second stage, a set of procedures for corroboration, collation and confrontation with communication phenomenology. Finally, are retained as general functions of communication: relationship (networking) function, and “communization” (sharing) function. We check viability and generality of these functions on an example of organizational communication.

Keywords: communication, object of communication discipline, communication science, communication theory

1. Introduction

Functions are the activities for which an entity is destined or in which is used. Functions are entity responsibilities or missions. Communication functions are constituted by assumed missions by this to reach some goals. In fact, communication functions are communication system functions. A system has a set of fundamental functions and one or more complementary functions. By definition, a system is constituted by interrelation elements that roll on procedural, unitary and coherent, as entity less one function. Functions are not autotelic systemic elements. They are exerted by systemic entities. Functions are functions in the accomplishment by an entity of some goals. It is understood that functions are determined by goals that animates the system. But who does configure the goals? At their turn, are determined, are generated by needs. Ratiocination is the following: 1) a system has certain needs. 2) to satisfy them, decision instance of system assesses some goals, and 3) to

fulfill the goals are accessed or are created certain functions. The functions equation will be thus: needs generate goals, and goals generate functions. Needs can be necessities, obligations, imperatives, requirements etc. Goals can be: purpose, motive, targets, finality etc. Needs are existence requirements. Needs are transformed in goals. By reaching the goals, the needs are satisfied. Thus, they don't meet the stringency of needs and they don't demobilize goals. Not all needs are satisfied. Not all goals are reached. Concerning modalities of needs satisfaction, some of them are satisfied individual, others are satisfied by actions, interactions, transactions. Through communication are satisfied direct only a part of communication needs (intrapersonal, interpersonal, group, organizational, social). Communication is however involved indirect in all needs satisfaction and in reaching of all goals.

For confirmation in communication domain of ratiocination and functions equation we mention the concordant assertions of some reputed specialists who approach the issue incidentally. F. E. X. Dance and C.E. Larson consider that „functions serve as the bases for purpose” and „purpose is built upon functional relationship” (Dance F. E. X., Larson C. E., 1976, p. 44). On the other hand, Sheila Steinberg defines function „as a way in which a phenomenon (such as communication) acts to fulfill its purpose” and defines that „the most important function of communication – or the purpose that communication serves – is to satisfy a need” (Steinberg, 2006, p. 25). M. E. Roloff and C. N. Wright shows: „goals serve broader functions. (...) Interpersonal communication is motivated by a need” (Roloff & Wright, 2009, p. 102). In conditions in which motives constitute a class of goals results that needs are developed responsive and is solved by functions.

2. Towards a set of functions

Sustains concerning communication functions. In history of 70 years of paradigmatic communication, more specialists have pronounced related to communication functions.

A) D. P. Cushman and G. C. Whiting find that communication has only one function “*regulate consensus*” (Cushman & Whiting, 1972, p. 219).

B) F. E. X. Dance and C. E. Larson assert that communication have three basic functions: „the linking function” (linking function between human being and his environment), „the mental function” (a psychological function of developing of superior mental processes, in other terms, spirituality developing) and „the regulatory function” (a regulating function of human behavior) (Dance & Larson, 1976, p. 75, p. 91, p. 168).

C) At his turn, Denis McQuail registers 84 functions or appearances of communication. These one, he orders in 5 categorized groups: a) intrapersonal communication, b) interpersonal, c) in social groups, d) in formal organizations and social networks and e) in society. Among functions are registered: to express affection; to order; to determine symbolic borders; to reduce uncertainty; to conserve a coherent and positive image of self; to develop and to maintain a group conscious; to explain environment; to legitimize the power; to mobilize; to reproduce and to express national identity; to avoid, to solve and to reduce the conflicts etc. (McQuail, 1987, pp. 327-339). *D. McQuail get conclusion that four functions would be functions that defines essentially communication. The most important is being, the other three are adapting, controlling, affiliating (McQuail, 1987, p. 327 and p. 349).*

D) *S. Sanderson King asserts that communication has only one function: establish, monitoring, maintaining, and terminating relationship (King Sanderson, 1989, p. 2).*

E) Stefan Frydrychowicz considers 1) that „the term functions of communication indicate what can be accomplished by communicating”, 2) that „the term dimensions of communications points to important planes that should be incorporated in communication so that it can be complete, and this effective” and 3) that, therefore, „dimensions of communication are primary and functions of communication are the spin-off” (Frydrychowicz, 2005, p. 78). Frydrychowicz emphasizes four dimensions of communication (information; emotion energy; joint activity, participation; establishing relation). He points out that to influence the human behavior that four dimensions have to fulfill two conditions 1) „all of them occur simultaneously” and 2) „they occur in specific *proportions* depending on situation” (Frydrychowicz, 2005, p. 80).

F) Sheila Steinberg believes that five functions „communication performs in our lives: physical and psychological need, establishing relationships providing information, assisting in decision-making, and persuading others” (Steinberg, 2006, p. 32).

G) R. B. Adler and G. Rodman speaks about “characteristics” și “functions”. They sustain that „communication (...) possesses three important characteristics: it occurs between humans, it is a process, it is symbolic” (Adler & Rodman, 2006, p.3). On the other hand, communication has four „functions”, which are functions to satisfy needs: „psychical needs”, „identity needs”, „social needs” and „practical needs” (Alder & Rodman, 2006, pp. 9-11).

H) Jozien Bensing Hanneke de Haes shows that in medical communication we meet “six functions of communication: (1) fostering the relationship, (2) gathering information, (3)

providing information, (4) making decisions, (5) enabling disease- and treatment-related behavior, and (6) responding to emotions” (de Haes Hanneke, 2009).

Beyond these taxonomies, literature retains many applied or incidental attempts to systematize communication functions (Williams, 1957; Bochner, 1984; Tompkins, 1984; Dance & Larson, 1985; Gouran & Hirokawa, 1986; Goldkuhl, 2005a; Goldkuhl, 2005b; Vidales Gonzáles, 2011; Belichenko & Matvienko, 2012; Simonson, García-Jiménez, Siebers & Craig, 2012; Beytekin & Arslan, 2013; Frandsen, Johansen & Pang, 2013; Ledbetter, 2014; Engleberg & Wynn, 2014; Craig, 2015).

We consider that communication, communication system, has two general ontological functions: relation and communization. It has additionally, also many complementary functions to each type of communication. To answer needs and, accordant, private goals, communication develops, beyond of nuclear functions of relation and communization, complementary functions, specific functions to each of communication types: interpersonal communication, intergroup communication, social communication, politic communication, organizational communication, crisis communication, diplomatic negotiation communication, trading negotiation communication.

The two coordinates manifesting of relating and communization functions. The two functions can manifest on two coordinates: action coordinate and methodological -percentage coordinate.

a) Action coordinate retains modalities in which are conceived to roll on relating and communizing of message or messages meanings. Within Linear-Transmissive-Actional Paradigm, P1, the relating modality was unidirectional one, and communization modality was constituted by transmitting a message which communicator-target assimilated it totally. It was about an action sender towards receiver. In P1 fundamental function of communication was to action on receiver and to influence it: „we communicate to influence, to affect with intent”, asserts D. K. Berlo (Berlo, 1960, p. 12). In Circular-Interactional Paradigm, P2, relating was interactional type, and message communization took place through feedback: to a message was answered with another message. Between sender and receiver took place an intervention through messages. In P2, was central mutual influencing „ping-pong” type (Winkin, 1981, pp. 25-26). In Variable Geometry-Constitutive-Transactional Paradigm, P3, relating has variable geometry, a message meanings are co-created in communicational transaction. Meanings communization is produced in co-creative transaction. In P3, nuclear is communization

through transaction. Only in P3, communication gets to amplitude of its “etymological” function, of “common putting”, of communization.

b) Methodological-percentage coordinate consist of applied methods for achieving relating function and communizing function. Relating is going directly from needs. According to A. Maslow’s theory there is a set of five needs that naturally are satisfied in a strictly order. In “Maslow’s pyramid” order it is possible to intervene, by satisfaction of some hidden needs. In terms of needs and goals, communization can be reached through two methods: convictive method and persuasive method. Convictive method is the way of rational arguments. For hidden needs satisfaction it is appealed to a method of concealment: persuasive method. Persuasive method subreptice way of persuasive arguments, predominant emotional.

Doxy communication, epistemic communication and mixed communication. Constructive function of communication is represented by communization. Communization object can be formed by: opinions, appreciations, beliefs or b) theoretical-scientist evaluations.

Opinions, appreciations, beliefs compose assessment category or doxy (opinions assembly). Doxy, means in Greek appreciations, opinions or beliefs. Doxy asserts G. Flostad, constitutes „mere opinion”, and epistemic, „true knowledge” (Flostad , 2005, p. 10). Greeks didn’t impose that doxy to be established or justified. For Opinions, appreciations, beliefs established scientist or justified cogitative, Greeks had lexical unit episteme. In human communication appears also doxy elements and epistemic elements. Such as, nuclear function of communication is specific exerted in epistemic areas. In other terms we can say that communication achieves communization either doxy, or epistemic, or mixed.

Communization function is performed in those three modalities. Accordingly, communication is three types: doxy communication, epistemic communication and mixed communication. Doxy communication has as practical forms: conversation, negotiation, sermon, discourse etc. Epistemic communication has as practical forms: scientist communication, prelections, lessons, scientist treaty etc. Mixed communication has as practical forms: advertising, propaganda, trading negotiation etc.

3. An example

Specific function organizational communication. As system, communication registers two media: an internal medium and an external medium (or context, situation, circumstance). Accordingly, to importance of media, beyond of definitive functions of communicative relating and doxy and epistemic communization, communication exerts also specific

functions. When internal systemic medium is an organization, we associate it with a specialized communication: organizational communication. This type of communication is characterized by adjusting to primary productive objectives of organization. Organizational communication is an objective-goal derivative of organization. Into an organization, production is a characteristic of efficiency. Organizational medium impregnated communication with process, with specific functions and features. General functions of relating and of communizing achieve characteristic functional derivatives. W. W. Neher asserts that organizational communication has five functions: 1) compliance-gaining, 2) leading, motivating, and influencing, 3) sense-making, 4) problem-solving and decision-making, 5) conflict management, negotiating, and *bargaining* (Neher, 1997, pp. 18-26). *In background of each of five functions is situated relating or communization.*

4. Conclusion

In other terms, the five ones are derivatives of these: a) relating as compliance, b) keeping of a communication relation and idea communization that employees must accept to be led, c) communization of an acceptance of organization, d) communization of idea that somebody solves issues, e) communization of idea that conflicts are solved through negotiation, being a transaction of a transaction.

REFERENCES:

- Adler, R. B., & Rodman, G. R. (2006). *Understanding human communication*. New York NY: Oxford University Press.
- Belichenko, M., & Matvienko, O. (2012). Models and functions of communication processes in personal interaction. *Studia linguistica*, (6 (2), 259-264.
- Berlo, D. K. (1960). *The process of communication*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Beytekin, O. F., & Arslan, H. (2013). The function of communication in faculty management. *Social Change Review*, 11(2), 137-152.
- Bochner, A. P. (1984). The Functions of Communication in Interpersonal Bonding. *Communication Faculty Publications*. Paper 111.
- Budică, I., & Dumitru-Traistaru, A. (2015). The Ascending Trend of Environmental Marketing in the Current Austerity/Crisis Period. *Polish Journal of Environmental Studies*, 24(5), 2301- 2304. DOI: 10.15244/pjoes/42442.

- Călin, R. A. (2015). Self-Education through Web-Searching - An Exploratory Study. *Social Sciences and Education Research Review*, 2(2), 47-58.
- Craig, R. T. (2015). The Constitutive Metamodel: A 16-Year Review. *Communication Theory*, 25(4), 356-374.
- Cushman, D. P., & Whiting, G. C. (1972). Approaches to Communication Theory: Toward Consensus on Rulle. *Journal of Communication*, 22, 217-229.
- Dance, F. E. X., & Larson, C. E. (1976). *The Functions of Human Communication*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Dance, F. E., & Larson, C. (1985). The functions of human communication. *Information and behavior*, 1, 62-75.
- de Haes Hanneke, Bensing Jozien (2009). Endpoints in medical communication research, proposing a framework of functions and outcomes. *Patient education and counseling*, 74, 287-294.
- Engleberg, I. N., & Wynn, D. R. (2014). *Think communication*. Pearson Higher Ed.
- Ferencová, M., Jeleňová, I., & Kakalejčík, L. (2015, October). Social Media Usage in Product Information Searching. In *Applied Mechanics and Materials* (Vol. 795, pp. 69-76). Trans Tech Publications.
- Flostad, G. (2005). *Introduction*. In G. Flostad (Ed.), *Language, meaning, interpretation*. Vol. 2. Heidelberg: Springer.
- Frandsen, F., Johansen, W., & Pang, A. (2013). From management consulting to strategic communication: studying the roles and functions of communication consulting. *International Journal of Strategic Communication*, 7(2), 81-83.
- Frydrychowicz, S. (2005). The influence of interpersonal communication our human development. *Psychology of Language and Communication*, 9(2), 69-82.
- Goldkuhl, G. (2005). Developing internal crisis communication: New roles and practices of communication professionals. *Corporate Communications: An International Journal*, 19(2).
- Gouran, D. S., & Hirokawa, R. Y. (1986). Counteractive functions of communication in effective group decision-making. *Communication and group decision-making*, 81-90.
- King Sanderson, S. (1989). *Communication. Roots, Visions, and Prospects*. In S. King Sanderson (Ed.), *Human Communication as a Field of Study*. State University of New York Press.
- Ledbetter, A. M. (2014). The past and future of technology in interpersonal communication theory and research. *Communication Studies*, 65(4), 456-459.

McQuail, D. (1987a). *Functions of Communication: A nonfunctionalist Overview*. In C. R. Berger & S. H. Chaffee (Ed.), *Handbook of Communication Science*, Newbury Park, CA: Sage.

McQuail, D. (1987b). Functions of communication: A nonfunctionalist overview. Berger, Charles R. (Ed); Chaffee, Steven H. (Ed), (1987). *Handbook of communication science* (pp. 327-349). Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications.

Negrea, Xenia (2013). Hard news, news value and fait divers in Romanian press. In I. Boldea (Ed.), *Studies on Literature, Discourse and Multicultural Dialogue: Communication and Public Relations* (pp. 153-160). Tirgu Mures: Arhipelag XXI.

Roloff, M. E., & Wright, C. N. (2009). *Message Construction and Editing*. In W. F. Eadie (Ed.), *21st Century Communication: A Reference Handbook*. Vol 1. Thousand Oaks, CA: Sage.

Simonson, P., García-Jiménez, L., Siebers, J., & Craig, R. T. (2012). Some foundational conceptions of communication: Revising and expanding the traditions of thought. *Empedocles: European Journal for the Philosophy of Communication*, 4(1), 73-92.

Smarandache, F., & Vlăduțescu, Ș. (2014). Towards a Practical Communication Intervention. *Revista de cercetare și intervenție socială*, (46), 243-254.

Smarandache, F., Vlăduțescu, Ș., Dima, I. C., & Voinea, D. V. (2015, October). An Operational View in Computational Construction of Information. In *Applied Mechanics and Materials* (Vol. 795, pp. 201-208). Trans Tech Publications.

Stănescu, G. C. (2015). Breaking News and News Alert, between Information and Spectacle for Rating. *Social Sciences and Education Research Review*, 2(2), 81-91.

Steinberg, S. (2006). *Introduction to Communication Course Book 1: The Basics*, Capetown: Juta.

Tompkins, P. K. (1984). *The functions of communication in organizations. Handbook of rhetorical and communication theory*, New York, Allyn & Bacon, 659-719.

Vasile, E., & Grabara, I. (2014). Agricultural exploitation from the perspective of Romania's integration into the European Union. *Polish Journal of Management Studies*, 10(2).

Vidales Gonzáles, C. (2011). El relativismo teórico en comunicación. Entre la comunicación como principio explicativo y la comunicación como disciplina práctica. *Comunicación y sociedad*, (16), 11-45.

Voinea, Dan-Valeriu (2013). Analysis of the socio-demographic, cultural and economic status of Romanian immigrants in Illinois. In Iulian Boldea (Ed.), *Studies on Literature, Discourse and Multicultural Dialogue: History* (pp. 121-130). Tirgu Mures: Arhipelag XXI.

Williams, H. (1957). IV: Some Functions of Communication in Crisis Behavior. *Human Organization*, 16(2), 15-19.

Winkin, Y. (1981). *La nouvelle communication*. Paris: Seuil.

BASIC CONCEPTS IN TRANSLATION STUDIES: PRINCIPLES, METHODS AND TEHNIQUES OF TRANSLATION

Nagy Imola

Assist. Prof., PhD, "Sapientia" University of Tîrgu Mureș

Abstract: In this study we aim to present and define the most important concepts and terms with which the theory of translation operates, i.e. concepts like translation method, translation strategy, translation tehniue or translation procedure. We wish to clarify the hierarchical relations ammong these concepts and we illustrate some of the most important techniques through some examples taken from Romanian-Hungarian translations.

Keywords: translation method, translation strategy, translation tehniue or translation procedure, Romanian-Hungarian translations

Traducerea este un cuvânt polisemantic și, prin urmare, are mai multe semnificații, desemnând atât procesul traducerii unui text dintr-o limbă într-o altă limbă, activitatea propriu-zisă de transpunere, cât și la rezultatul acestei activități. Toate definițiile date noțiunii de traducere converg spre aceste aspecte. Astfel, Georgiana Lungu Badea definește traducerea ca fiind: „1) operația de traducere, 2) rezultatul acestei operații, produsul finit, 3) disciplină propriu-zisă, traducerea și analiza procesului de traducere și a textului de tradus, sinonim pentru unii formatori de traducători cu traductologia, 4) traducerea ca exercițiu utilizat în procesul de predare și învățare a limbilor străine, sinonim cu temă și respectiv versiune.

Se disting diferite traduceri: traducerea scrisă, traducerea literală, traducerea semantică, traducerea pragmatică.” (Lungu Badea, 2012, 150-151)

Jean Delisle et alii, în volumul *Terminologia traducerii*, tradus și adaptat în limba română de către Rodica și Leon Delisle et alii definesc traducerea drept o „Operație de de transfer interlingvistic care constă în interpretarea unui text sursă și în producerea unui text țintă, prin realizarea unei relații de echivalență între cele două texte, cu respectarea parametrilor inerenți comunicării și în limitele constrângerilor impuse traducătorului”. (Delisle et alii, 2005, 136). În acest volum, autorii diferențiază următoarele tipuri de traduceri: traducere asistată de calculator, traducere automată, traducere calc, traducere cuvânt cu cuvânt, traducere didactică, traducere idiomatică, traducere liberă, traducere profesională. Tipologia traducerilor este o temă vastă, există mai multe tipuri de traduceri, în funcție de scopul traducerii, de textul tradus, de demersul adoptat, etc. În acest studiu nu ne aplecăm asupra acestei problematice, dorind să atingem, în schimb, problema celor mai importante concepte operaționale cu care teoreticienii traductologiei operează. Vom defini termeni precum *principiu de traducere*, *metodă de traducere*, *strategie de traducere*, *tehnică de traducere*, *procedeu de traducere*, încercând să clarificăm relația ierarhică dintre aceștia. Valorificăm în studiul nostru contribuții ale teoreticienilor de vârf din traductologie- ea însăși o știință tânără. În partea a doua a lucrării vom ilustra câteva tehnici de traducere prin exemple de traducere româno-maghiare și/sau maghiaro-române, un segment al traductologiei mai puțin cercetat.

Se impune, în primul rând, să clarificăm conceptele operaționale cu care lucrăm, să aruncăm o privire asupra literaturii de specialitate cu privire la teoria principiilor, metodelor și tehnicilor de traducere. Prima noastră remarcă privește inconsecvența literaturii de specialitate în ceea ce privește definirea unor termeni precum **principiu**, **metodă**, **strategie**, **tehnică** sau **procedeu de traducere**.

Principiu de traducere

Principiul de traducere este definit de Delisle et alii (2005, 105) ca fiind „un principiu general ce determină stabilirea echivalențelor interlingvistice și pe care se bazează unele reguli de traducere. Iată câteva exemple de principii de traducere:

- „a) Echivalența de traducere se situează la nivelul discursului, și nu la nivelul limbii;
- b) Nu se traduc cuvinte ci sensurile lor în contexte;
- c) Textul țintă trebuie să transmită, pe cât e cu putință, aceeași informație ca și textul sursă.”

Georgiana Lungu Badea definește conceptul cam în aceiași termeni, spunând că principiul de traducere este „o lege generală de natură normativă ce se aplică operației de traducere și după care se pot deduce regulile de traducere de tipul: „Nu se traduc cuvinte, ci sensul acestora într-un context.” (Badea, 2012, 115)

Strategie de traducere sau metodă de traducere

Nivelul imediat inferior principiului de traducere este nivelul numit de unii autori **strategie de traducere**, de alții **metodă de traducere**. Definițiile date celor două concepte de către cercetători arată că este vorba, practic, de același lucru.

Strategia de traducere este „o strategie utilizată de traducători în funcție de scopul traducerii unui text dat. Strategia de traducere orientează demersul general al traducătorului, cu privire la traducerea unui anumit text și nu se confundă cu deciziile punctuale, ținând de aplicarea diverselor procedee de traducere.

După caz, traducătorul poate să adopte o strategie de adaptare sau una de traducere literală, să schimbe genul unui text sau să-l modifice, în funcție de necesitățile specifice destinatarilor. Pentru această ultimă opțiune, poate fi suficientă, de pildă, și o traducere sub forma de rezumat.” (Delisle et alii, 2005, 125-126)

Strategiile de traducere sunt definite de către Molina–Hurtado Albir ca fiind „procedee, verbale și neverbale, conștiente și inconștiente, utilizate pentru rezolvarea problemelor de traducere și îmbunătățirea eficienței traducătorului în funcție de necesitățile specifice”. (Molina–Hurtado Albir, 2002: 507-509)

Strategia de traducere este „ansamblul procedeelelor de traducere folosite de un traducător cu scopul de a transfera în LT sensul unui TS, dar și atmosfera culturală în care este produs acest sens, astfel încât să suscite cititorului-țintă o reacție celei pe care o are cititorul-sursă. Strategia vizează alegerea celor mai potrivite procedee, mijloace etc. de traducere în vederea transferării sensului TS. Mulți factori influențează alegerea strategiei de traducere: distanța dintre producerea TS și receptarea TT, dintre intenția autorului și intenția traducătorului (editorului) etc.” (Badea, 2012, 135-137) Strategiile pe care G. Lungu Badea le ia în discuție în *Traducerea*

științifică. Repere, sunt următoarele: 1. adaptare (publicitară, teatrală, popularizare de articole științifice, de opere literare, pentru copii etc.); 2. traducerea literală sau traducere cuvânt cu cuvânt (axată pe specificul limbii și culturii sursă, oarecum exotică); 3. traducere interpretativă sau comunicativă, centrată pe cititorul textului țintă, care presupune anumite naturalizări, în detrimentul originalului și al limbii sursă; 4. traducere semantică (fidelă sensului); 5. traducere erudită sau culturală, 6. traducere idiomatică (formă și conținut). (Badea, 2004: 5)

Metodele de traducere sunt definite de către Molina–Hurtado Albir (2002: 507-509) ca fiind „desfășurarea procesului de traducere determinată de anumite principii în funcție de obiectivul traducătorului și care răspunde unei opțiuni globale ce parcurge întregul text. Metodele se schimbă în funcție de context și de finalitatea traducerii.” Molina–Hurtado Albir (2002: 507-509) vorbesc de următoarele metode de traducere: metoda interpretativ-comunicativă (vizează traducerea sensurilor), metoda literală (vizează o transcodificare lingvistică, metoda liberă (permite modificări ale sensurilor și ale categoriilor comunicative), metoda filologică (traducerea critică sau academică)

Metodele de traducere¹ cele mai importante folosite în funcție de finalitatea textului, în opinia Luciei Tarase, sunt:

1. „Traducerea mot-a-mot: păstrează ordinea frazei, traducând cuvintele unul câte unul și utilizând sensul cel mai comun, chiar dacă este în afara contextului. Cuvintele "culturale" se traduc literal. Este foarte utilă pentru a învăța cum se traduce un text dificil.
2. Traducerea literală: cuvintele lexicale sunt traduse pe rând, prin urmare, și în acest caz, este foarte probabil ca sensul să fie scos din context. Este foarte utilă ca pre-traducere, pentru a sublinia problemele care pot exista în text în momentul traducerii.
3. Traducerea fidelă: încearcă să traducă cu exactitate sensul originalului, în contextul potrivit, în funcție de structurile gramaticale. Încearcă să fie fidelă formei textului.
4. Traducerea semantică: diferă de traducerea fidelă pentru că pune accent mai mult pe valoarea estetică a traducerii.

¹ <http://www.traduceri-traduzioni.com/ro/recomandari/metode-de-traducere.html>

5. Adaptarea: reprezintă cea mai liberă metodă de traducere și este utilizată pe scară largă în poezie și dramă. Traducerea se realizează prin adaptarea textului dintr-o limbă în alta, chiar dacă sensul nu este același.
6. Traducerea liberă: reproduce conținutul original, fără a păstra aceeași formă.
7. Traducerea idiomatică: reproduce mesajul original, dar denaturează nuanțele de sens, acordând prioritate expresiilor colocviale și celor idiomatice.
8. Traducerea comunicativă: încearcă să reproducă cu exactitate semnificația contextuală a originalului, astfel încât atât conținutul cât și limbajul să fie ușor de înțeles de către cititori.”

Procedee sau tehnici de traducere

Nivelul imediat următor este nivelul tehnicilor sau a procedeelelor de traducere.

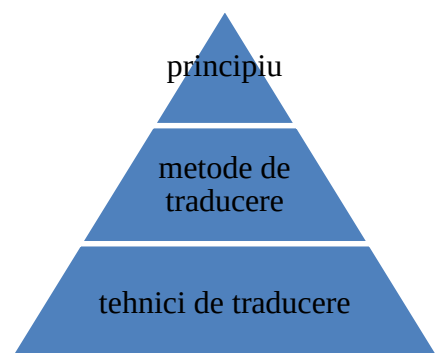
Procedeul de traducere este „un procedeu de transfer lingvistic al elementelor de sens din textul sursă, aplicat de către traducător în momentul în care formulează o echivalență. Spre deosebire de strategiile de traducere, care orientează demersul global al traducătorului cu privire la textul de tradus, procedeele de traducere se referă doar la unele segmente de text, ținând de microcontext.” (Delisle et alii, 2005, 106)

Exemple de procedee de traducere sunt, după Delisle et alii sunt: adaptarea, calcul, compensarea, conversia, creația discursivă, împrumutul, perifriza.

Procedeul de traducere sau de transfer desemnează „orice modalitate folosită deliberat de traducător în momentul reflecției asupra TS și al căutării unui echivalent.” (Badea, 2012, 115-116) Exemple de procedee de traducere, potrivit Lungu Badea, sunt: transpoziția, modularea, echivalența, adaptarea, compensarea, explicitarea, implicitarea, amplificarea, concizia etc.

Tehnicile de traducere sunt definite astfel: „Procedeu vizibil în rezultatul traducerii care se utilizează pentru obținerea echivalenței traducătoare a microunităților textuale. Utilizarea unei anume tehnici este întotdeauna funcțională: în funcție de tipul de text, de modalitatea de traducere, de finalitatea traducerii și de metoda aleasă.” Molina–Hurtado Albir (2002: 507-509) Conchidem, în acest punct, că principiul de traducere vizează demersul general, abordarea procesului traducerii în general, metoda sau strategia vizează abordarea unui text anume la nivel

macrotextual (de exemplu traducătorul recurge, în abordarea în ansamblu a textului, la metoda literală sau metoda adaptativă), iar tehnicile și procedeele de traducere sunt acele operațiuni la nivel microtextual care vizează adoptarea unei tehnici sau a alteia la nivelul microunităților de traducere (traducătorul traduce unele unități de traducere prin tehnica traducerii literale sau altele prin tehnica adaptării). Dacă ar trebui să reprezentăm relația ierarhică dintre conceptele analizate, aceasta ar arăta astfel:

Taxonomii și clasificări

În ceea ce privește taxonomiile și clasificările legate de tehnici și procedee de traducere, principalele taxonomii au fost furnizate de către autori precum Vinay and Darbelnet (1958/1995), Nida (1964), Catford (1965), Malone (1988), van Leuven Zwart (1989/1990a), Chesterman (1997), Newmark (1988), Delisle (1999), Baker (1992), Klaudy (2003), Molina-Hurtado Albir (2002), Lungu Badea (2004), etc. Dintre acestea prezentăm doar câteva, din cauza limitelor impuse de regulile de redactare ale acestui studiu.

Prima taxonomie a tehnicilor și procedurilor de traducere a fost făcută în 1958² de către Vinay și Darbelnet, care propun șapte metode de traducere: *împrumut* (loan), *calc* (calque), *traducere literală* (literal translation), *transpoziție* sau *transpunere* (transposition), *modulație* (modulation), *echivalență* (equivalence) și *adaptare* (adaptation). Aceste șapte metode au fost incluse în două grupe mari: traducerea directă sau literală (*împrumut*, *calc*, *traducere literală*), respectiv traducerea oblică (*transpoziție* sau *transpunere*, *modulație*, *echivalență* și *adaptare*). Aceste șapte metode de traducere includ următoarele proceduri sau tehnici de traducere: împrumutul, calculul, traducerea literală, transpunerea, transpunerea inversă, modularea, echivalența, adaptarea, compensarea, disoluția, concentrarea, amplificarea, economia,

² Vinay–Darbelnet: *Stilistique comparée de l’anglais et du français*, Paris, Didier 1958, 1966

intensificarea, condensarea, explicitarea, implicitarea, generalizarea, particularizarea, articularea, juxtapunerea, gramaticalizarea, lexicalizarea, inversiunea.

Newmark (1988) și Delisle (1999) au extins aceste metode de traducere, ajungând la 22 de tipuri de procedee sau tehnici de traducere, și anume: *word-for-word translation* (*close translation*) – traducere cuvânt cu cuvânt, *one-to-one translation* (*close translation*) – traducere cuvânt cu cuvânt (cu alt sens), *literal translation* (*close translation*) – traducere literală, *through translation* – calc, *transference* – *transcription*, *transliteration* – împrumut prin transcriere, *naturalisation* – naturalizare, *synonymy* – sinonimie, *transposition* – transpoziție, *equivalence* – echivalență, *adaptation* (*cultural equivalent*) – adaptare, *recognised translation* – generalizare, *functional equivalent* – echivalență funcțională, *componential analysis* – analiză componentială, *compensation* – compensare, *expansion* (*amplification*) – expansiune, *descriptive equivalent* – echivalență descriptivă, *paraphrase* – parafrază, *explicitation* – explicitare, *reduction* (*concentration*) – concentrare, *omission* – omisiune, *implication* – implicitare, *notes*, *additions*, *glosses* – adaosuri sau note.

Mona Baker (1992/2006:26-42) vorbește de un număr de strategii pe care traducătorii profesioniști ar trebui să le folosească pentru a stabili echivalența la nivelul cuvântului. Printre acestea ea menționează: traducerea printr-un termen mai general, traducerea printr-un termen neutru/mai puțin expresiv, traducerea prin substituie culturală, traducerea folosind un cuvânt împrumutat sau un cuvânt împrumutat plus explicație, traducerea prin parafrază folosind un termen înrudit, traducerea prin parafrază folosind cuvinte ne-înrudite, traducerea prin omisiune, traducerea prin ilustrare.

Klaudy Kinga, vorbește, în volumul *Languages in translation* de următoarele tehnici de traducere:

I. Operațiuni de transfer lexical (*Lexical Transfer Operations*)

1. Restrângerea de sens (*Narrowing of meaning, differentiation and specification*); 2. Extinderea de sens sau generalizarea (*Broadening of meaning or generalisation*); 3. Contracția de sens (*Contraction of meanings*); 4. Distribuirea de sens (*Distribution of meaning*); 5. Omisiunea (*Omission of meaning*) sau implicitarea, 6. Adăugarea de sens (*Addition of meaning*) sau explicitarea; 7. Schimbarea de sens (*Exchange of meanings*); 8. Traducerea antonimică

(*Antonymous translation*); 9. Traducerea prin transformare totală (*Total transformation*); 10. Compensare (*Compensation*)

II. Operațiuni de transfer grammatical (*Grammatical Transfer Operations*)

1. Specificarea gramaticală și generalizarea (*Grammatical specification and generalization*); 2. Diviziunea gramaticală (*Grammatical division*); 3. Contractia gramaticală (*Grammatical contraction*); 4. Adăugarea gramaticală (*Grammatical addition*); 5. Omisiunea gramaticală (*Grammatical omission*); 6. Transpunerea gramaticală (*Grammatical transpositions*); 7. Înlocuirea gramaticală (*Grammatical replacements*)

Tehnicile de traducere (2002: 509-510) sunt sintetizate de Molina–Hurtado Albir astfel: adaptarea, amplificarea lingvistică vs. comprimarea lingvistică, amplificarea vs. eliziunea, calcul, compensarea, creația discursivă, descrierea, echivalența, generalizarea vs. particularizarea, modularea, împrumutul, substituirea, traducerea literală, transpoziția, variația.

Tehnicile de traducere, în concepția Luciei Tarase³ sunt: adaptarea, extinderea, rezumarea, împrumutul lexical, compensarea, calcul lingvistic, transpunerea, modulația, echivalența.

Procedeele de traducere sau de transfer lingvistic sunt, după G. Lungu Badea (2004: 5) următoarele: adaptarea (sinonimă cu echivalența culturală, cf. J. Delisle, 1993), calcul, compensarea, corespondența, echivalența, explicitarea, explicarea, implicitarea, modulația, transpoziția (inclusiv nominalizarea), transcodarea etc.

Conform clasificării lui Chesterman (apud Dimitriu, 2001: 92) procedeele fundamentale la care apelează traducătorii sînt clasificate în: procedee sintactice, semantice și pragmatice.

Procedeele sintactice cuprind : traducerea literală, calcul, transpoziția, procedee semantice: sunt sinonimia, antonimia, convergența, parafraza, iar printre procedeele pragmatice includem filtrarea culturală, schimbarea de quantum informațional (generalizare – concretizare). Conchidem că literatura de specialitate nu are o poziție uniformă nici în problematica diferențierii unor concepte precum principiu, metodă, tehnică, strategie, dar nici în ceea ce privește numărul tehnicilor de traducere sau denumirea lor. De exemplu, unii autori consideră adaptarea o metodă, iar alții o consideră tehnică de traducere. Unii vorbesc de echivalență ca fiind un procedeu sau o tehnică de traducere, alții nu o menționează deloc. Inconsecvența se

³ <http://www.traduceri-traduzioni.com/ro/recomandari/tehnici-de-traducere.html>

observă și prin faptul, că aceeași tehnică este denumită altfel de către diverși autori: adaptarea este numită de unii echivalență, calcul este denumit și traducere literală iar omisiunea de exemplu este considerată de unii greșală de traducere, de alții o tehnică de traducere. Literatura de specialitate în limba română face diferențierea dintre omisiune ca greșală și omisiune ca tehnică, numind-o pe aceasta din urmă omisiune strategică.

Data fiind această varietate a taxonomiilor privind tehnicile de traducere, în activitatea didactică pe care o desfășurăm, încercăm să elaborăm un model care să fie ușor comprehensibil și să poată fi utilizat în mod eficient de către studenți. În continuare prezentăm doar acele tehnici pe care le-am inclus în acest model, aflat încă în lucru, oferind atât definiții proprii, cât și definiții consacrate, ilustrând aceste tehnici cu exemple din traductologia româno-maghiară și/sau maghiaro-română. Exemplele provin din texte diverse (texte literare și non-literare deopotrivă, reclame, broșuri, articole de ziar, etc.)

1. Adaptarea sau substituirea înseamnă substituirea termenului din limba sursă cu un termen echivalent cultural și funcțional din limba țintă.

„În sens general adaptarea este atât strategia sau tehnica de traducere ce acordă întâietate temelor în textul sursă, independent de forma tratării acestora, cât și rezultatul punerii în practică a acesteia. În sens restrâns este procedeu de traducere care constă în înlocuirea unei realități socio-culturale din limba sursă printr-una specifică socioculturii limbii țintă sau în adaptarea culturală a textului sursă la intenția culturii țintă. Vinay și Darbelnet suprapun echivalența și adaptarea atunci când apelează la traducerea simbolică a cuvintelor. Adaptarea se poate realiza prin diferite tipuri de echivalență: referențială, dinamică, pragmatică, funcțională ori idiomatică.” (Lungu Badea, 2012, 15-16)

Adaptarea este o „strategie de traducere care acordă întâietate tematicii tratate în textul - sursă, independent de forma acestuia....

delicio1

Procedeu de traducere ce constă în înlocuirea unei realități socioculturale a limbii sursă printr-o realitate proprie socio-culturii limbii țintă și care convine publicului căruia i se adresează textul țintă.” (Delisle et alii, 2005, 16-17)

Exemple pentru ilustrarea tehnicii adaptării sau substituirii: *chiuituri* – *kurjongatás*, *iuit* – *jujuj*, *rachiu* – *pálinka*, *holircă* – *pálinka*, *rachiu îndulcit* - *cukrozott pálinka*, *d-na Herdelea* –

Herdeleáné, Școala Normală de stat – állami tanítóképző, fundă tricoloră – nemzetiszín kokárda, Învârtita – forgató, paravan japonez – spanyolfal, pe moșia unei Gheonoaie- egy gonosz szörnyeteg birodalmában, Făt-Frumos – Tündérlegény, Tündérfi, Dali Legény, slujbă religioasă -- mise, istentisztelet, preasfințitul episcop – főisztelendő püspök úr.

2. **Calchierea** înseamnă o formă de traducere literală din TS în TȚ, prin care traducătorul traduce o unitate de traducere prin transpunerea literală a sintagmei. Calchierea care uneori este o simplă tehnică, care produce traduceri corecte, acceptate și intrate în uzul limbii (de exemplu *cold war* a fost tradus drept *război rece* în limba română și *hidegháború* în limba maghiară) dar de multe ori constituie greșeală de traducere.

Calculul reprezintă un „Procedeu de traducere care constă în împrumutarea semnificantului fără semnificat ori în traducerea morfologică sau sintactică a unui cuvânt, a unei sintagme ori a unei structuri împrumutate din limba sursă și în traducerea literală a elementelor componente. Există mai multe tipuri de calc formal și semantic. În esență calculul este un împrumut de structură.” (Lungu Badea, 2012, 31-32) Calculul este un procedeu de traducere care constă într-o transpunere literală, în textul țintă, a unui cuvânt sau a unui element sau expresii din textul sursă. Ex. 1. *skyscraper* *gratte-ciel* *zgârie-nori*, (informatică) *double-click* - *double-clique* - dublu clic. ” (Delisle et alii, 2005, 29)

Exemple de calchieri care reprezintă greșeli în traducere ar fi următoarele: *Umblă sănătos!* - *Járj egészséggel!*, *Doamne, iartă-mă!* - *Isten bocsáss, rád és a curcile de tine!* - *még a pulykák is kikacagnak*, *30 de cazuri au fost confirmate* - *30 esetet konfirmáltak* (*konfirmáltak* în limba maghiară înseamnă că au trecut printr-un ritual de inițiere religios), *persoanele interesate* - *az érdekelt személyek* (în loc de *az érdekeltek*, se copiază structura analitică proprie limbii române, în loc de o structură sintactică, mai potrivită normelor limbii maghiare), *dau un telefon-adok egy telefont* (în loc de *telefonálok*), *iau un taxi-veszek egy taxit* (în loc de *taxiba ülök*), *ce mai faci- mit még csinálsz?* (în loc de *mit csinálsz* sau *hogy vagy*); *(produsul X) are efect benefic asupra ridurilor și a liniilor fine din jurul ochilor!* - *jótekonny hatása van a ráncokra és a szem körüli finom vonalakra* (expresia *a szem körüli finom vonalak* este un calc după modelul românesc, în limba maghiară existând termenul perfect echivalent *szarkalábak*, care se referă la liniile fine și ridurile superficiale din jurul ochilor).

Menționăm exemplul de calc considerat o soluție corectă *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte* - *Az öregségnélküli fiatalság és a halálnélküli élet*, sau *vechime*- tradus în Transilvania drept *régiség* după modelul sintagmei românești, în loc de varianta utilizată în Ungaria, *szolgálati idő*.

3. Traducerea prin **compensare** înseamnă reintroducerea, într-un alt loc, în textul țintă a unui element informațional care n-a putut fi redat în același loc ca în textul sursă, compensându-se astfel un element de pierdere sau de omisiune. De exemplu, dacă un termen arhaic se traduce printr-un termen general, mai actual, pierderea se compensează prin introducerea, într-un loc apropiat a unui alt termen cu iz arhaic.

Compensarea este un „procedeu de traducere prin care se introduce în textul țintă un efect stilistic prezent într-o altă parte a textului sursă, scopul urmărit fiind acela de a păstra tonul general al textului.” De exemplu, tutuiala, în franceză sau română, marcând familiaritatea relațiilor dintre două persoane, se marchează, în traducere, prin introducerea unor forme sintactice familiare, prin utilizarea prenumelui, etc. (Delisle et alii, 2005, 33-34)

Exemplu de compensare din traductologia româno-maghiară

*Itt asszonyokat ha látnál,
Magadra keresztet hánnál,
Mert mindenik egy ijesztő,
Nem különb mint egy kísértő.*

*Iar de vezi câte-o muiere
Te crucești și voia-ți piere,
Într-atîta-s de sluțite
Că imblă învăluite.*

4. Traducerea prin echivalență înseamnă redarea unui termen din limba sursă cu un termen echivalent, cu sens identic în limba țintă. Se mai folosesc și termenii sinonimici corespondență, transcodaj.

Echivalență înseamnă pentru Delisle et alii (2005, 59-60) o „Relație de identitate stabilită în discurs între două unități de traducere de limbi diferite, a căror funcție discursivă este identică sau aproape identică”, respectiv un procedeu de traducere constă în redarea unei expresii închegate din limba sursă printr-o expresie închegată care, chiar dacă trimite la o reprezentare diferită în limba țintă, exprimă aceeași idee. De exemplu *Once bitten, twice shy.* (en) => *Chat echaude craint l'eau froide* (fr) <=> Cine s-a fript cu ciorba, suflă și-n iaurt, (rom).”

Pentru Lungu Badea (2012, 65-68) echivalență înseamnă în sens general, „Relația de identitate dintre două unități de sens de limbi diferite și având aceeași sau aproape aceeași denotație și aceeași conotație”, dar, în sens particular, restrâns, înseamnă un „Procedeu de traducere constând în a reda o expresie fixă din LS printr-o alta din LT, care, deși diferită, corespunde aceleiași realități ... Teoreticienii disting mai multe tipuri de echivalențe..., fără ca terminologiile utilizate să se suprapună întotdeauna. Deși Jakobson (1959) consideră echivalența denotativă (care redă invariantul de conținut) realizabilă în orice situație, alți cercetători contestă această teză. Nida (1964) identifică două tipuri de echivalență: formală și dinamică; Catford operează cu conceptele de corespondență formală (1965), de echivalență lingvistică și funcțională (1967, 49); Koller (1989) stabilește, cinci echivalențe: denotativă (extralingvistică), conotativă (sau stilistică, legată de alegerea traducătorului în plan lexical), normativă (dependentă de funcția TS, v. și Reiss), pragmatică sau comunicativă (orientată spre destinatar, v. Nida, ED), formală sau estetică, determinată de particularitățile combinatorii ale cuvintelor, topica și estetica TS și TȚ). Echivalența cognitivă (decurgând din semantismul textului și complementele noționale aduse de traducător, bazate pe experiențe reale sau nu) și afectivă, intuitivă, la Lederer; denotativă (transmiterea informației pe care TS o vehiculează despre extralingvistic), conotativă (respectarea stilului, registrului de limbă, sociolectului, extinderii geografice a expresiilor etc), standard sau normată (conformă genului textului tradus, publicitar, tratat sau manual etc), pragmatică..., adaptată cunoștințelor cititorului, pentru a fi înțeleasă.” (Badea, 2012, 65-68)

Exemple de traducere prin echivalență: *coniac – konyak, prăjituri – sütemények, vin fiert – forralt bor, berăria Grivița – Grivica söröző, Someș – Szamos, Armadia – Ármádia, Bistrița, Beszterce, Bucovina – Bukovina, Ulița din dos – Hátsó utca, învățătorul Zaharia Herdelea – Zaharia Herdelea tanító,, un împărat mare și o împărăteasă- hatalmas császár és császárné,*

Ungaria-Magyarország, Bruxelles-Brusszel, SRL-Kft, Administrația Finanțelor Publice - Közpénzügyi Hivatal, şurubelniță cu acumulator- akkumulátoros csavarhúzó.

5. Explicitarea este o tehnică de traducere în cazul căreia un cuvânt din textul sursă este explicat în textul țintă, prin adăugarea unei element lexical cu scop explicativ. Vom include aici atât explicitarea intratextuală (adăugarea unui cuvânt explicativ în interiorul textului), cât și tehnica numită glosare sau utilizarea notelor de subsol sau a notei traducătorului. Menționăm că explicitarea înseamnă întotdeauna și amplificare sau distribuire de sens, adică traducerea unui cuvânt prin mai multe cuvinte.

Explicitarea este un „Procedeu de traducere constând în introducerea în textul țintă, pentru mai multă claritate, a unor precizări neformulate în textul sursă, dar care se degajă din contextul, din situația descrisă. Este o strategie de rezolvare a unui fenomen de transfer cultural sau de civilizație, utilizată atunci, când împrumutul, calcul sau echivalența nu ajută la actualizarea semnificației intenționate de autor.” (Lungu Badea, 2012, 72)

Explicitarea este „Rezultat al amplificării care constă în introducerea în textul țintă, pentru mai multă claritate sau ca urmare a constrângerilor impuse de textul sursă, a unor precizări semantice neformulate în textul sursă, dar care se degajă din contextul cognitiv sau din situația descrisă. De exemplu *Blood is thicker than friendship*. Legăturile de sânge sunt mai puternice decât cele de prietenie. *Best before..* A se consuma de preferință înainte de....” (Delisle et alii, 2005, 64-65)

Iată și câteva exemple de explicitare: *Briceag - Briceag, a primă; pînă în Zăhată - a Zaháta-dűlőig; Deșteaptă-te române! - Deșteaptă-te române kezdetű dal; Lerui Doamne - Lerui Doamne kezdetű kolinda; la Foaia poporului - Foaia Poporului című hetilapra; friptură – sült csirke; cu căciuli - báránybőr sapkás; în ziua de Sf. Petru - Péter-Pál napján; cuscri – a vőlegény szülei; în Sătmar - Szatmár megyében; în Rusaliile - a Pünkösdben (notă de subsol: *Alecsandri darabok); În Piatra din casă - a Kolonc című darabban; și Codreni cu morile de pe Nemțisor și piuăle de făcut sumani - még tovább Codreni, ahol a Nemțisor vize mellett malmok és posztóálványok sorakoznak; peste Ozană vine Târgul Neamțului, cu mahalele Pometea de sub dealul Cociorva - az Ozana mellett Târgul – Neamțului területén el-a Cociorva hegye alatt húzódó Pometea nevű kertnegyedével; pe vremea mitropolitului Iacob - Iacob metropolita idején (notă de subsol: Iacob Stamati metropolita (1792–1803); veneam acasă cu sânul încărcat de covrigi, mere turture, nuci poleite, roșcove și smochine din pomul mortului - amikor hazaértem, keblem meg volt rakva a halott engesztelő fájáról kaláccsal,*

almával, pogácsával, dióval, szentjánoskenyérrel meg fűgével (notă de subsol: A halott előtt tölgyfaágat visznek, megrakva csemegékkel, a kíséret megvendégelésére. Moldvai szokás).

- 6. Implicitarea** este fenomenul invers explicitării, ea este tehnica prin care în traducere se omit unele elemente considerate a fi implicit înțelese. Implicitarea înseamnă întotdeauna concizie și restrângere de sens.

Implicitarea este un „Procedeu de traducere care constă în a nu formula în limba țintă elemente informaționale din textul sursă, aceste detalii reieșind din context, din situația descrisă sau din presupuzițiile extradiscursive.” (Lungu Badea, 2012, 84)

Implicitare înseamnă „Rezultat al unei economii care se obține neformulând în mod explicit, în textul țintă, unele elemente de ordin informativ ale textului sursă, când acestea reies în chip evident din context sau din situația descrisă și sunt presupuse de către vorbitorii limbii țintă. De exemplu *Be sure the iron is unplugged from the electrical outlet before filling with water.* Debransați de fiecare dată *fierul* înainte de a-i umple *rezervorul*.” (Delisle et alii, 2005, 74-75)

Iată câteva exemple de implicitare: *canapea de lemn – kanapé; oală zdrăvană de tuci – vasfazék; buchețele de vâzdoage pestrițe - tarka bokréta; hainele de lucru – hétköznapi; picior de găină friptă – csirkecomb; pentru a treia zi de Crăciun - ünnep harmadnapjára*

- 7. Împrumutul** este tehnica prin care se preia, în textul țintă, forma nealterată și netradusă a unității de tradus din textul sursă, din cauza faptului că în limba țintă nu există un lexem corespondent. Este procedeu de traducere doar în cazuri aparente de intraductibilitate.

„Împrumutul este o adaptare fonetică, fonologică, morfologică și gramaticală minimă a unui cuvânt dintr-o limbă sursă în limba țintă. Împrumutul nu este un procedeu de traducere, ci o modalitate de îmbogățire a unei limbi. Devine procedeu de traducere în cazul în care un cuvânt nu are corespondent/echivalent în limba sursă.” (Lungu Badea, 2012, 93)

Împrumutul este, totuși, pentru Delisle et alii (2005, 81) un „Procedeu de traducere care constă în a păstra în limba țintă un cuvânt sau o expresie aparținând limbii sursă și aceasta, fie pentru că limba țintă nu dispune de un corespondent lexicalizat; fie din rațiuni de ordin stilistic ori retoric.” Un alt element important semnalat de către Delisle et alii (2005, 81) este faptul că în textul tradus împrumutul se scrie cu caractere drepte sau cursive, după cum e socotit ca fiind integrat sau nu limbii care l-a împrumutat, exemple de lexeme adaptate fiind curriculum vitae, pizza iar lexeme neadaptate, scrise cursiv fiind *ad hoc*, ochelari *new look*, *speech*.

Exemplele pe care le oferim noi sunt: *horă – hóra; colindă – kolinda* (în aceste cazuri se procedează și la transcriere; *hialuronsavval és citrus bioflavonoiddal-* conține acid hialuronic și *Citrus bioflavonoid; Gundel palacsinta-clătite Gundel*.

8. Modularea și transpoziția sunt două tehnici înrudite, tratate separat de unii și tratate drept aceeași tehnică de către alții.

Astfel, transpoziția include, după Catford¹ următoarele subcategorii: recategorizarea (*recategorization*), denominalizarea (*denominalization*), reordonarea (*recasting*) și modularea (*modulation*). Transpoziția ar include, prin urmare, modularea, care este o subcategorie a acesteia și transpoziția se referă la schimbări de ordin grammatical (de exemplu substantivul este tradus prin verbalizare), în timp ce modulația se referă la modificări la nivelul percepției mentale (de exemplu folosirea unui substantiv abstract în locul unui concret). Așadar, prin transpoziție înțelegem următoarele procese și fenomene: schimbarea formei sau categoriei gramaticale (singular – plural), nominalizarea, verbalizarea, adjectivizarea, modificarea topicii sau schimbarea ordinii cuvintelor cu scopul focalizării, iar fenomenele incluse în subcategoria modulării sunt: folosirea formei pozitive în locul formei negative și invers (*He acted at once -nu a ezitat*), folosirea cauzei pentru efect, folosirea părții în loc de întreg (*from cover to cover- De la prima la ultima pagină*), inversarea termenilor (*health insurance-asigurare de sănătate*), abstract pentru concret, diateza activă în locul celei pasive.

8.a. Modularea este un „Procedeu de traducere care constă în restructurarea unui enunț din textul țintă, determinând o schimbare a punctului de vedere sau a gradului de claritate, în raport cu formularea din original, lucru care se întâmplă îndeosebi atunci când se întrebuințează partea în locul întregului, abstractul în locul concretului, conjugarea activă în locul aceleia pasive.

De exemplu (în transporturile aeriene) *frequent flyer program* program de fidelitate (Delisle et alii, 2005, 92-93) Modularea este numită, după Delisle et alii și *conversie, restructurare, transpoziție, antonimizare*.

Modularea este, după Lungu Badea „1. Procedeu de traducere care determină schimbarea unui punct de vedere, a unei clasificări sau a unei categorii de gândire în raport cu exprimarea din LS (Vinay și Darbelnet, 1958; Chuquet și Paillard 1989). Modularea poate fi lexicală sau sintactică; fixă lexicalizată, consemnată în dicționare), sau liberă (când LT nu acceptă traducerea literală). ... O altă formă de modulare gramaticală este contrarul negativ

¹ www.uv.es/tronch/Tra/TranslationProcedures.pdf

care schimbă statutul enunțului de tradus. Astfel, enunțurile afirmative în franceză, vor deveni negative în română. Exemplu: *sois tranquille*/nu-ți face griji; *sois poli* nu fi bădăran; *tiens-toi droit*/nu sta cocoșat (aplecat). Modularea este, deci, o schimbare de perspectivă, de unghi, o variație în mesaj, obținută prin schimbarea punctului de vedere. Iată câteva exemple pseudocontextualizate din engleză cu traducerea în franceză și română: Engl. *top floor*, fr. *dernier etage*, rom. ultimul etaj; Engl. *up to the eyes*, fr. *jusqu'au cou*, rom. până-n gât; Engl....

2. Tehnică de traducere constând în generalizare/hiperonimizare ori în hiponimizare (Leuven-Zwart 1989/1990).” (Badea, 2012, 102-103)

Modularea este, din punctul nostru de vedere, tehnica de traducere care determină schimbarea unui punct de vedere, a unei clasificări sau a unei categorii de gândire în raport cu exprimarea din limba sursă. Vom include aici atât schimbările din interiorul categoriei morfologice a cuvintelor, cât și schimbările de topică cu scopul focalizării, traducerea prin negativizare, etc. Exemple de modulare ar putea fi: *cu noaptea-n cap - hajnal előtt (înainte de răsărit)*; *cu noaptea-n cap - pitymallatkor (la răsăritul soarelui)*; *argumentele fetelor - Laura es Ghighi érvei*; *văduva lui Maxim - Maximné*; *popa Belciug - Belciug*; *doamna Lang - Láng Róza*; *familia Filipoiu - Filipoiu doktorékat*; *George a Tomii - George, a Toma fia*, ; *al Glanetașului - a Glanetașu fia*; *a născut un copil- anya lett (a devenit mamă)*;

8.b. Transpoziția numită și *transpunere* este un procedeu de traducere care constă în stabilirea unei echivalențe printr-o schimbare de categorie gramaticală (nominalizare, verbalizare, etc.).

Delisle et alii (2005, 41) numesc acest procedeu conversie și opiniază că termenul sinonimic *transpunere* este aplicabil prea multor procedee de traducere, nu a fost reținut în acest sens. Conversia este, după ei, un „procedeu de traducere care consta în stabilirea unei echivalențe printr-o schimbare de categorie gramaticală”, cum ar fi, spre exemplu, *Keep refrigerated. A se păstra la frigider*; (în corespondență) *From => Expeditor; To. Destinatar* ; *It's getting dark- începe să se întunece*.

Transpoziția este definită de Lungu Badea (Lungu Badea, 2012, 173) ca fiind procedeul de traducere care constă în stabilirea unei echivalențe prin schimbarea categoriei gramaticale. În acest procedeu sunt incluse atât schimbările de clasă gramaticală cât și schimbările de categorie. În interiorul unei limbi, posibilitatea de a transpune este dependentă de registrul de limbă. Transpoziția sau conversia este deci un „procedeu de traducere care

constă în stabilirea unei echivalențe prin schimbarea categoriei gramaticale (Chuquet și Paillard 1989). Ballard îl denumește recategorizare gramaticală (2001). Includem în acest procedeu atât schimbările de clasă gramaticală cât și schimbările de categorie (Catford 1965).;” (Lungu Badea, 2012, 173)

Iată câteva exemple de transpoziție: *de azi în trei zile plecăm- Harmadnap virradóra, útra kelünk* (de azi în trei zile se traduce prin *Harmadnap virradóra*, adică a treia zi, dis-de-dimineța, iar *plecăm* devine *pornim la drum*); *Semmi panasom nem lehet,- Nu poci a mă plânge* (verbalizarea substantivului *panasz-supărare, plângere*); *Made in China-Származási hely Kina* (nominalizare); *in limita stocului disponibil- ameddig a készlet tart* (verbalizare); *Fabricat în Germania- Német termék* (nominalizare).

9. Considerată de unii tehnică de traducere, de alții greșeală de traducere, **omisiunea** este traducerea prin omiterea unui cuvânt. Atunci când omisiunea nu este tratată drept greșeală, ci tehnică de traducere, ea se numește *omisiune strategică*.

Omisiunea este după Delisle o „Greșeală de traducere care constă în a nu reda, fără un motiv întemeiat, în textul țintă, un element din textul sursă ce ține de sens.” (Delisle et alii, 2005, 100)

Omisiunea este definită drept „Greșeală de traducere ce constă în a nu traduce nejustificat un element stilistic sau legat de sens din textul sursă. Atunci când avem de-a face cu o omisiune strategică, traducătorul compensează pierderea deliberată în alt loc în textul țintă.” (Lungu Badea, 2012, 108). Când se omite un lexem intenționat, vorbim, deci de omisiunea strategică care „este justificată, fiind determinată de anumite constrângeri materiale, lingvistice, culturale etc. Prin această omisiune nu se alterează sensul, iar traducătorul compensează prin alt procedeu, în alt loc, pierderile determinate de rațiuni obiective. Iată un exemplu: fr.: *Le roi des Bulgares passe dans ce moment, s'informe du crime du patient...* (Voltaire 1994, 151) și traducerea în rom.: Regele bulgarilor, care tocmai trecea pe-acolo, întrebă ce crimă a comis osânditul (Voltaire 1993, 103). *patient*, în epocă și în text, desemnează pe cel condamnat la moarte. Avem, prin urmare, de-a face cu o omisiune strategică, fr. *crime* este implicat în română, prin alegerea unei soluții compensatorii, *osânditul*, cel care este condamnat pentru crimă (Badea, 2012, 108-109)

Exemple de omisiune ca greșeală de traducere sau cazuri în care omiterea unui cuvânt sau a unei sintagme alterează, sărăcește textul tradus, producând schimbarea sensului: *molidul este specia cea mai valoroasă și cea mai răspândită dintre rășinoase- a lucfenyő a fenyőfélék közül a legértékesebb faj* (s-a omis *cea mai răspândită – legelterjedtebb*); *Reacții adverse:*

greață, vărsături, diaree, gastralgii, reacții alergice cutanate- Mellékhatások: hányinger, hányás, hasmenés, bőrküütések (s-a omis traducerea sintagmei *gastralgii- gyomorfájás*).

Exemple de omisiune intențională sau omisiune care nu afectează sensul global al textului tradus: *tabletele se iau dimineața și seara, în cure de 10 zile- A tablettákat reggel és este kell venni, 10 napon keresztül* (omiterea sintagmei *în cure* nu afectează sensul propoziției); *Nașterea a fost trecută în registrul stării civile la nr. ... din anul luna ... ziua- A születést-án, a --- szám alatt anyakönyvezték.*

10. Transliterarea și transcrierea

10.a. Transliterarea „constă în redarea caracterelor dintr-un sistem de scriere în altul, permițând reconstituirea tuturor elementelor unui text și a ortografiei de origine a cuvintelor necunoscute. Transliterarea se deosebește de transcrierea fonetică și constă în restituirea fiecărei litere care formează cuvântul din LS, în cuvântul împrumutat în LT (rus. Popov este transliterat Popov, în timp ce alte nume proprii sunt asimilate grafic și fonetic. Astfel: rus. MocKea, este asimilat grafic și fonetic în fr. Moscou, și în rom. Moscova.” (Badea, 2012, 172)

10..b. Transcrierea este „ o operație a procesului de traducere prin care anumite elemente cu caracter de informare, ori care nu necesită a fi interpretate, din textul sursă, sunt transpuse ca atare sau potrivit uzului impus de limba țintă.” (Delisle et alii, 2005, 147)

*Transcrierea este folosită și în cazul culturemelor intraductibile, care nu au un echivalent în limba și în cultura țintă, de exemplu: prescurile – preszkúra- (notă de subsol- *élesztő nélkül készített, szentelt kenyér); un șnaps fain de tot, știi, românesc - egy pohárka fäin román snapszot*

*Jidovița – Zsidovica; Vaităr, Cosma! - Vájter, Cosma- *Weiter-tovább (notă de subsol); Forverț, Simioane! - Forverc , Simion!- *Vorwärts-előre (notă de subsol); Nistore – Nistor, Aizic – Ajzik, Glanetaș - Glanétás,; căciulă neagră de dorobanț - fekete dorobánc-kucsma; jocul alb de oaie – fehér kozsokba- *juhborból készült suba (notă de subsol).*

11. Generalizarea se aplică în cazurile în care, în traducerea unui termen din limba sursă se utilizează un alt termen mai general din limba țintă. Generalizarea ca tehnică de traducere poartă mai multe denumiri, printre care **neutralizare sau traducere prin termen neutru stilistic, hiperonimizare.**

„Hiperonimizarea sau generalizarea este o tehnică de traducere. Această constă în redarea unui termen specific (hiponim) din TS printr-un termen general (hiperonim) în TT. (Badea, 2012, 81) Hiperonimul este termenul care întreține o relație ierarhică cu un alt cuvânt sau

termen, a cărui extensiune semantică este mai restrânsă. De exemplu hiperonimul *animal* înglobează hiponimele *cal, câine, pisică* etc. (Delisle et alii, 2005, 71) Hiperonimul este un „termen nominal, substantiv, termen generic, sinonim la nivel de generalitate imediat superioară ... De exemplu *pasăre* pentru hiponimul *vrabie*, *fruct* pentru hiponimele *portocală, măr* etc. Traducerea prin hiperonim ar putea duce la determinologizare, iar invers, prin hiponim, la terminologizare. Alegerea unui hiperonim depinde de domeniu, deoarece nu există un hiperonim în sine, un termen putând fi hiperonimul altui termen dintr-un anumit punct de vedere. ... Există *hiperonime maximale*, de fapt *patonime*, adică unități lexicale care pot face trimitere atât la persoane și lucruri, cât și la noțiuni abstracte {*ceva, chestie, lucru, chose, machin, truc* etc}”. (Badea, 2012, 80-81)

Exemple de traducere prin generalizare: *câțiva boieri mari, ostași și slujitori- szolgákat, az egész udvart, az egész birodalmat; preoteasa Profira - Profira asszony; Veșnica pomenire – egy halotti ének; ciorba – leves; cu ghetete – cipőstül, ; izmene largi - bő gatyát; prohod – szertartás; vită – igavonó; forint – pénz.*

12. Concretizarea sau hiponimizarea implică folosirea, în textul țintă, a unui termen mai concret în locul unui cuvânt cu sens mai general din textul sursă. Concretizarea sau hiponimizarea este definită atât ca tehnică, cât și ca greșeală de traducere.

„Hiponimizarea este o tehnică de traducere semantică prin care un termen general (hiperonim) din TS este restituit în TȚ printr-un termen specific (hiponim).” (Badea, 2012, 82) Hiponimul este un cuvânt care întreține o relație ierarhică cu un alt cuvânt sau termen, a cărui extensiune semantică este mai largă. De exemplu hiponimele *canapea, scaun, fotoliu* și *masă* sunt de același nivel și sunt înglobate în hiperonimul *mobilă*. ... Faptul de a traduce, în textul țintă, printr-un hiponim, un hiperonim din textul sursă, constituie uneori o greșeală de traducere.” (Delisle et alii, 2005, 72)

Hiponimul este „un termen nominal specific, subordonat semantic hiperonimului... Hiponimul poate fi și un termen derivat de la termenul generic. *Iris* și *trandafir* sunt hiponime ale hiperonimului *floare*. Traducerea prin hiperonime, atunci când nu se cunoaște termenul specific, permite transmiterea mesajului, alterează intenția autorului și antrenează pierderi semantice și stilistice.” (Badea, 2012, 82)

Exemple de traducere prin concretizare: *țiganul – a primás* (=țiganul care cântă la prima vioară); *a zis jupânul - azt mondta a kocsmáros* (=cârciumarul); *își împărți toată avuția pe la ostași- vagonát szétosztotta a vitézek közt* (=printre viteji, viteji fiind hiponimul substantivului ostași)

13. Traducerea prin circumscriere sau descriere se folosește atunci când un termen nu poate fi tradus ci doar circumscris sau descris. Aici includem și ceea ce Kinga Klaudy numește distribuirea de sens sau cazul când un cuvânt din textul sursă se traduce prin mai multe cuvinte

Exemple de traducere prin circumscriere sau descriere: *un unchiaș dibaci- valami mindentudó vénember; Mai-nainte de a veni ceasul nașterii- mikor világra jöttének ideje elérkezett; în culcușul ei de pe cuptor – a sutban; Dumineca Tomii - a húsvét utáni első vasárnap; cheotoarea cămașii - inge nyakán a fűzőzsinórt; tichiute de pălării – apró pörge kalap; cofița cu capac – fedővel ellátott dézsa; plai - havasi tisztás.*

14. Traducerea prin transformare totală este o tehnică de traducere prin care un termen suferă o transformare totală în procesul traducerii, o unitate de traducere este înlocuită cu un alt element.

Exemple de traducere prin transformare totală: *din Zagra până aici - Zágrától Pripászig; hainele – reverenda (=haină preotească); straie – mundér (=haină militară); cutreierasem – végigkolindáltunk (în loc de bebarangoltuk); pe la vraci și filosofi- jártak bölcs orvosoknál (=doctori învățați) ; Colegiul Senatului- Rektori Tanács; din epoca Victoriană –XIX. századi; de nu era doamna palatului afară, dând de mâncare puilor ei...- szerencséjükre éppen kint volt a palota úrnője, kezes báránykáit etette (se traduce în loc de pui, kezes báránykáit= miei)* În concluzie, putem afirma că principiul de traducere vizează abordarea procesului traducerii în general, metoda sau strategia vizează abordarea unui text anume la nivel macrotextual în timp ce tehnicile și procedeele de traducere sunt acele operațiuni la nivel microtextual care vizează adoptarea unei tehnici sau a alteia la nivelul microunităților de traducere. Taxonomiile privind tehnicile de traducere sunt, și ele numeroase, existând, în același timp o inconsecvență a literaturii de specialitate atât privitor la numărul tehnicilor, cât și privitor la denumirea sau definirea acestora.

BIBLIOGRAFIE:

- Baker, Mona, 1992/2006. *In Other Words: A Coursebook on Translation* 2nd edn. London and New York: Routledge.
- Delisle, Jean, Lee-Jahnke, Hannelore, C. Cormier Monique (coord.) 2005. *Terminologia traducerii*. Traducere și adaptare Rodica și Leon Delisle et alii. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință.
- Dimitriu, Rodica 2002. *Theories and Practice of Translation*. Iași: Institutul European.

Jeanrenaud, Magda 2006 *Universaliile traducerii*. Cuvînt înainte de Gelu Ionescu. Iași: Polirom.

Klaudy Kinga, 2003. *Languages in translation*. Budapest: Scholastica.

Lungu Badea, Georgiana 2004. *Teoria culturemelor, teoria traducerii*. Timișoara: Editura Universității de Vest.

Lungu Badea, Georgiana 2005. *Tendințe în cercetarea traductologică*. Timișoara: Editura Universității de Vest.

Lungu Badea, Georgiana 2012. *Mic dicționar de termeni utilizați în teoria și practica traducerii*. Timișoara: Editura Universității de Vest.

Newmark, Peter, 1988 *A textbook of translation*. Hertfordshire: Prentice Hall International.

Shuttleworth, Mark- Cowie, Moira, 2007. *Dictionary of translation studies*, Manchester-New-York: St. Jerome Publishing.

Vinay, Jean-Paul–Darbelnet, Jean, 1958, 1966. *Stilistique comparée de l'anglais et du français*. Paris: Didier.

RESURSE ONLINE:

Lungu Badea, Georgiana: *Traducerea științifică. Repere*, Universitatea Politehnica Timișoara 2004:

http://www.litere.uvt.ro/vechi/documente_pdf/aticole/uniterm/uniterm1_2004/glungu.pdf

Molina, Lucia – Hurtado Albir, Amparo: *Translation Techniques Revisited: A Dynamic and Functionalist Approach* in: *Meta*, XLVII, 4, 2002:

<http://id.erudit.org/revue/meta/2002/v47/n4/008033ar.pdf>

<http://www.traduceri-traduzioni.com/ro/recomandari/metode-de-traducere.html>

www.uv.es/tronch/Tra/TranslationProcedures.pdf

OBSERVATIONS UPON THE SOCIOCULTURAL BACKGROUND OF AN OLD PHRASEOLOGICAL EXPRESSION „A RĂMÂNE DOAR CU CĂMAȘA”

George Enache

Assist. Prof., PhD, FPSE-Buzău Branch, University of Bucharest

Abstract: The phraseological expressions, also known as idiomatic (idiomaticity), are vernacularly compounds of certain constative acts of locution; the genetic context of these acts belongs to different sociocultural backgrounds which have been defined by the collective history. They have approached the linguistic sign since their (facultative) insertion of the phrase is being specified in the extra-linguistic context, as well as in the linguistic one. But mostly the constative acts of locution are in being due to their reference to a certain sociocultural or experiential genetic background, whether this reference is intended or not. The referential source of the expression a fi numair cu cămașa (tr. "to be left with nothing but one's coat", in which coat is the image of one's destiny) is a spiritual and cultural one. The analysis of the genetic context of this expression, along with other idiomaticities, can emphasize specific aspects regarding the inwardness of the traditional Romanian village. This specific phrase deals with the signs of the destiny each person carries upon them from birth to death.

Keywords: idiomaticity, coat, birth, wedding, death

Ca și proverbele, expresiile frazeologice sunt îmbinări relativ stabile de cuvinte, al căror sens se realizează la nivelul întregii expresii, nu prin cumulara înțelesurilor unităților componente, ca în cazul îmbinărilor libere de cuvinte. De asemenea, la fel ca o bună parte a proverbelor, au valoare expresivă fiind considerate „epitete metaforice”, „predicate logice metaforizate” sau „complemente metaforice” (Pop; Ruxăndoiu, p. 246, 249), adică „exprimări figurate în care imaginea își capătă înțeles prin transfer metaforic” (Bârlea, II, p. 317). Numite și „expresii idiomatice” (Hristea, 1984, p. 143), expresiile frazeologice pot fi identificate cu „zicătorile” din terminologia folcloriștilor, însă trebuie deosebite de unitățile frazeologice cu care se înrudesesc – locuțiuni frazeologice, formule și clișee internaționale, perifraze expresive (DȘL, p. 209 – 210) – prin valoarea lor expresivă și prin imposibilitatea de a fi traduse „ad

literam” în altă limbă. De asemenea, chiar dacă se aseamănă cu proverbele prin expresivitate și prin sensul figurat al construcțiilor, trebuie avut în vedere că acestea sunt unități frastice, adică fraze autonome, pe când expresiile frazeologice își actualizează referențialitatea în anumite contexte lingvistice, ca determinanți, având un statut asemănător cu cel al cuvântului. Uneori, însă, prin segmentare, proverbele se transformă în expresii frazeologice (zicători) pierzându-și autonomia frastică și procurându-și câteva mărci flexionare proprii claselor lexico-gramaticale, ca în următoarele exemple (Bârlea, II, p. 319): *Cine-și pune boii în cârd cu dracu îi scoate fără coarne - a-și pune boii în cârd cu dracul; Nu se sperie lupul cu pielea oii – a speria lupul cu pielea oii; Până nu dai cu capul de pragul de sus, nu vezi pe cel de jos – a da cu capul de pragul de sus; Ce intră în gura lupului nu se mai poate scoate – a scoate din gura lupului ș.a.*; trecerea se putea realiza și în sens invers, de la expresia frazeologică la proverb: *a bate apa în piuă – În zadar bați apa în piuă, tot nu se va alege untul; a se juca cu focul – Cine se joacă cu focul se arde pe sine; a prins mămăliga coajă – Mămăliga când prinde coajă se împute; a da oile în paza lupului – Nu lăsa oaia în paza lupului ș.a.* Dar, mai important decât stabilirea sensului trecerii (de la proverb la expresia frazeologică sau invers), este să admitem, ca și în cazul proverbului (Ruxăndoiu, p. 249 – 258), existența unui cadru genetic care poate explica nașterea unora dintre expresiile frazeologice din limba română.

Comparația expresiei frazeologice cu cuvântul justifică analiza funcționării acesteia ca semn lingvistic pentru descrierea statutului său lingvistic. Astfel, se poate constata că și expresia frazeologică este o entitate cu două fețe angajate în relații de presupunere reciprocă, având caracter binar, imuabil (durata de viață a unei expresii frazeologice este, totuși, mai mică decât a cuvântului), liniar, dar nu și arbitrar; valoarea sa figurată îi conferă caracter motivat – o motivare relativă pentru că nu este dată de forma fonetică sau, din altă perspectivă, o motivare externă de tip metasemic, realizată prin schimbarea sensului (DȘL, p.311). Referențialitatea expresiilor frazeologice nu se realizează la nivelul cuvintelor componente, ci la nivelul întregii construcții care, de multe ori, face trimitere la realități socio-economice sau culturale precise din comunitatea respectivă; când pot fi reconstituite, acestea trebuie considerate cadrele genetice ale expresiilor frazeologice, care funcționează la fel ca în cazul proverbelor. Caracterul lor motivat se realizează prin reiterarea sensului secvenței selectate din cadrul contextului lor genetic care poate fi un comportament specific, o realitate socio-economică, o practică juridică, dar, mai ales, un context cultic.

Asemenea multor alte expresii frazeologice, expresia *a fi numai cu cămașa*, intrată în fondul pasiv al limbii române, poate fi înțeleasă prin reactualizarea cadrului său genetic, ceea

ce presupune rememorarea și analiza câtorva aspecte specifice civilizației și culturii satului românesc tradițional. Expresia apare la sfârșitul scrisorii pe care Cocrișel, un tânăr combatant din oastea lui Mihai Viteazu, căzut prizonier la sași, o trimite în toamna anului 1600 părinților săi, în Moldova, pentru a cere banii necesari răscumpărării din închisoarea din Bistrița, unde se afla:

...Deci iară mă rog domnilor vostre să no mă zăbăviț aici, ci să mă scoteț, măcar niu mai d-aș presi co trupol, încă să es în țară, că iu mor de dorol vostru. Și îmbărânesc, și am făcut o barbă până în brâu. Și să aște aiaștă scrisoare a mea sănătoș, pre domeavoaștră, o gospodi, amin.

Ficiorul vostru Cocrișel; și sântu nomai cu cămeșă. (Istoria literaturii române, I, p. 298).

În varianta *a rămâne numai cu cămașa*, expresia este glosată „a săraci, a ajunge la ultima expresie a sărăciei”, deși autorul se întreabă dacă nu cumva îmbrăcămintea tânărului moldovean a fost „o cămașă a destinului său” (Dumistrăcel, p. 48 – 49). Interpretarea se sprijină, desigur, pe existența câtorva expresii construite în jurul cuvântului *cămașă* al căror înțeles gravitează în jurul ideii de sărăcie: *a rămâne în cămașă*, *a nu avea nici cămașă pe el*, *a lăsa pe cineva în cămașă*, *a-i lua și cămașa de pe el*, *iși dă cămașa de pe el*. Sensul expresiei din finalul scrisorii lui Cocrișel pare să fie, însă, altul: aflat în închisoare, fără niciun fel de avut și sub amenințarea morții iminente, este greu de admis că tânărul ar fi dorit să le transmită părinților că este foarte sărac; mai degrabă ar fi vorba de semnalarea situației existențiale limită în care se afla.

Pentru lămurire este bine să fie discutate în paralel și alte expresii construite cu substantivul *cămașă*; propunem mai întâi un text din cronica lui Ion Neculce: *Iară Duca-vodă, dac-audzi că șed Cantemireștii la casăli lor cu paci, îndată să-mbracă cu cămeșe de gheață* (Neculce, p. 137); aici expresia *cămeșă de gheață* indică groaza de care este cuprins domnitorul când află că dușmanii săi de moarte sunt în libertate. Într-un text atribuit lui Tudor Vladimirescu, rostit în ziua premergătoare morții sale de la Târgoviște, cuvântul *cămașă* apare într-o altă configurație frazeologică: *Eu am înfruntat moartea în mai multe rânduri. Mai înainte de a fi ridicat steagul spre a cere drepturile patriei mele, m-am îmbrăcat în cămașa morții* (Călinescu, p. 131); expresia *am îmbrăcat cămașa morții* exprimă acceptarea destinului, tragic în cazul de față. Cele două expresii, *cămeșă de gheață* și *cămașa morții* semnifică situarea individului într-o situație limită: pericol iminent, respectiv, acceptarea morții iminente. Bănuim, deja, că există o legătură intimă între cămașă și destinul

așumat sau prestabilit al celui care o poartă; de aceea este nevoie de o scurtă prezentare a credințelor și practicilor cultice legate de această piesă vestimentară.

Cămașa, piesa principală din portul popular tradițional românesc, are încă variante arhaice de realizare, numite *cămașă dreaptă*, *cămașă bătrânească*, *cămășoi* sau *cămașă zoroclie*, care pot fi recunoscute pe monumentul de la Adamclisi și pe Columna lui Traian; croiala acesteia se realizează, conform canonului respectat în satul românesc tradițional, prin tăieturi în linii drepte, cu excepția răscroiturii (tăitura rotudă) pentru gura cămășii; femeile aruncau în foc resturile de pânză rămase de la răscroială spunând în șoaptă anumite descântece deoarece se credea că acestea ar putea fi folosite pentru a influența negativ pe cel care va purta cămașa (Secoșan; Petrescu, p. 46). Dar cele mai multe indicii privind legătura intimă, de natură cultică dintre cămașă și cel care o purta pot fi identificate la nivelul obiceiurilor familiale din vechiul sat românesc.

Astfel, în situațiile critice, nașterea putea fi înlesnită de moașă cu ajutorul unor descântece al căror obiect principal era cămașa gravidei care, purificată, ar fi trebuit să înlăture răul care o stăpânea pe femeie (Marian, 1882, p. 38 – 40). Starea impură în care se află lăuza este transferată și cămășii sale, care nu va fi schimbată decât după trecerea primelor șapte zile de la naștere, considerate a fi critice, când va fi spălată în condiții speciale de moașă (Sevastos, II, p. 188). Pentru ca femeia vrea să nu mai nască alți copii, moașa îngroapă buricul tăiat al copilului și cămașa în care a născut „lângă o moghilă, unde se întâlnesc trei hotare”, iar dacă dorește să mai aibă totuși alți copii, aceasta urmează a fi dezgropată (Marian, 1882, p. 281 – 282). Foarte importantă este prima cămașă a nou-născutului; în unele părți, aceasta se face din cămașa tatălui sau a mamei ca să trăiască mult, să țină la casă, la părinți (Marian, 331); de regulă, acesta se face, însă, din crijma pe care o aduce nănașa la botez. Prin Moldova și Bucovin, dacă crijma este „o pânză frumoasă”, o păstrează ca să-i facă din ea cămașă de mireasă „cu care se mai îmbracă de câteva ori în viață de se duce la împărtaș și apoi o strânge pentru moarte” (Sevastos, II, p. 203). S-ar putea da și alte exemple care să ilustreze relația directă dintre cămașa murdară, la propriu, a lăzei și necurătenia sa cultică în primele șapte zile de la naștere sau între prima cămașă a nou-născutului și proiecția viitorului său. Totuși, aceste corespondențe realizate prin magie imitativă sau magie de contact nu pot fi încă interpretate drept cadru genetic al expresiei frazeologice de care ne ocupăm aici. De aceea propunem să analizăm în continuare, din aceeași perspectivă, câteva secvențe ale ceremonialului nupțial.

Una din secvențele principale ale ceremonialului de nuntă din satul românesc tradițional este oferirea darurilor îndătinat, între care se evidențiază, prin valoarea simbolică

avută, cămașa dăruită de mireasă mirelui și socrilor, uneori chiar nașilor; obiceiul îi impune acesteia să le ofere cămăși socrilor „că se leagă de alți părinți” (Bernea, p.91) – în glumă, soacrei mici i se dă o cămașă cu gura cusută, ca să vorbească mai puțin. Cea mai frumoasă și cea mai importantă este cămașa mirelui pe care o lucrează chiar mireasa ajutată de călțunărese și din care unele neveste croiesc cămeșuică pentru nou-născuți „ca să nu fugă norocul tatălui lor de la dânșii” (Marian, 1890, p. 258); ne amintim că Sfânta Duminică îl sfătuiește pe Harap Alb să ceară tatălui său, printre altele, veșmintele sale de mire, dacă vrea să izbândească în ceea ce vrea să facă. În multe părți, cămașa de mire sau de mireasă este păstrată, însă, pentru înmormântare, așa cum explică o țărancă din Runcu folcloristului care ar fi vrut să i-o cumpere: „Cu cămașa asta m-am măritat, eu am făcut-o! Alta i-am dat-o lui bărbatu-meu. Dacă ți-aș da-o dumată, nu pot să mă înmormântez cum trebuie, că numai dacă port cămașa, așa îl găsesc pe bărbatu-meu pe lumea ailaltă” (Stahl; Constantin, p.183). Prin urmare, cămășile speciale folosite în ceremonialul nupțial, mai ales cele de mire și de mireasă, devin expresia statutului social și cultic al celor care le poartă, însoțindu-i și prelungindu-i identitatea din lumea de aici până în lumea de dincolo; este un fel de marcă identitară care îl însoțește în momentele capitale ale trecerii sale prin lume, la naștere, la nuntă și, după cum vom vedea, și la moarte.

Cămașa de moarte este pregătită din vreme, în multe părți fiind folosită, cum s-a spus mai înainte, cea de mire sau de mireasă. Dacă trecerea în lumea cealaltă este anevoioasă, atunci bolnavului i se coase o cămașa anume și, dacă se greșește croiala, înseamnă că acesta nu va muri (Marian, 1892, p. 19). Dacă este lucrată în prejma decesului, atunci cămașa se însăilează „înaintea acului”, „în pășituri”, căci dacă s-ar întoarce acul, se crede că mortul se poate întoarce acasă; de asemenea, ca să nu aibă piedici și să-i fie trecerea ușoară, ața de cusut nu se înnoadă (Ciubotaru, p. XIV). Este evident că, astfel lucrată, cămașa devine unul din semnele distinctive ale morții și are rol apotropaic și de separare. În cazul morții neprevăzută în altă țară, în război, după șase săptămâni se face stâlpul care este îmbrăcat cu ia sau cămașa defunctului pentru că aceasta preia identitatea celui dispărut (Marian, 1892, p.355). În bocete este invocată tot cămașa defunctului, ca semn al identității celui plecat: *Ș-acolo ai să munșești,/Cămeșa ai s-o tavaleşti;/Și-napoi sî ni-o trimet/Și pi lunî și pi steli,/Oi spala-o-n lacrimili meli./Și eu o ț-oi trimit-o,/ Da pi vântu fluierând,/Pânî la titni-n pamânt* (Ciubotaru, p.151).

În vechiul sat românesc, cămașa este o marcă a statutului existențial al omului, actualizată, așa cum am văzut, la naștere, la nuntă și la moarte. Este un însemn care depășește

hotarele acestei lumi, pe care „dalbul de pribeag” îl va purta cu sine și în lumea cealaltă, gândită a fi asemenea celei de aici. De aceea credem că expresia *a fi numai cu cămașa* exprimă emoția celui care simte că se află într-un moment-limită al existenței sale. Secvențele ceremonial-cultice selectate mai sus - ar putea fi ușor sporite cu altele – pot constitui cadrul genetic convingător al acestei expresii frazeologice. Alunecarea semantică, dacă aceasta a existat, de la *a fi numai cu cămașa*, „a fi într-o situație existențială limită/critică”, la *a rămâne numai cu cămașa*, „a fi foarte sărac” ar putea fi ilustrată de polisemantismul cuvântului *sărac* care se poate referi și la suferința fizică sau psihică a celui aflat într-un impas existențial major, dar și la starea celui lipsit de mijloace materiale și financiare.

BIBLIOGRAFIE:

Bârlea, Ovidiu – *Folclorul literar românesc*. Vol. I – II. Editura Minerva. București. 1983.

Bernea, Ernest – *Nunta în Țara Oltului în Studii de folclor și literatură*. Editura pentru Literatură. București. 1967, p. 51 – 137.

Călinescu, G. – *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*. Ediția a II-a, revăzută și adăugită. Ediție și prefață de Al. Piru. Editura Minerva. București. 1982.

Ciubotaru, Ion H. – *Folclorul obiceiurilor familiale din Moldova (Marea Trecere)*. Cu un capitol de etnomuzicologie de Florin Bucescu și Viorel Bârleanu. Caietele Arhivei de Folclor. VII. Iași. 1986.

DȘL: *Dicționar de Științe ale Limbii*. Editura Științifică. București. 1997.

Dumistrăcel, Stelian – *Expresii românești. Biografii – motivații*. Institutul European. Iași. 1997.

Hristea, Theodor (coord.) – *Sinteze de limba română*. Ediția a treia, revăzută și din nou îmbunătățită. Editura Albatros. București. 1984.

Istoria literaturii române. Vol. I. Editura Academiei Române. București. 1964.

Marian, Simion Florea – *Nașterea la români. Studiu etnografic*. Lito-Tipografia Carol Göbl. București. 1882.

Marian, Simion Florea – *Nunta la români. Studiu istorico-etnografic comparativ*. Tipografia Carol Göbl. București. 1890.

Marian, Simion Florea – *Înmormântarea la români. Studiu etnografic*. Lito-Tipografia Carol Göbl. București. 1892.

Neculce, Ion – *Letopisețul Țării Moldovei*. Editura Minerva. București. 1980.

Pop, Mihai; Ruxăndoiu, Pavel – *Folclor literar românesc*. Ediția a II-a. Editura Didactică și Pedagogică. București. 1978.

Ruxăndoiu, Pavel, *Proverb și context. Delimitări structural-categoriale* (II) în „Revista de Etnografie și Folclor”, Tomul 43, 1998, nr. 3, p. 249 – 258.

Secoșan, Elena; Petrescu, Paul – *Portul popular de sărbătoare din România*. Editura Meridiane. București. 1984.

Sevastos, Elena D. O. – *Literatură populară*. Vol. I – II. Ediție îngrijită și prefată de Ioan Ilișiu. Editura Minerva. București. 1990.

Stahl, Paul H.; Constantin, Marin – *Meșterii țărani români*. Editura Tritonic. București. 2004.

POLITICAL CORRECTNESS IN PRESIDENT BARACK OBAMA'S SPEECHES ON LGBT RIGHTS AND SAME-SEX MARRIAGE

Diana Paraschiv

Abstract: The past decade has been characterized by unresolved controversies regarding the issue of gay rights and same-sex marriage in the United States. Of all the political leaders who have played a part in the crystallization of this sensitive matter, one stands out as a stalwart defender of the rights and liberties of the LGBT community – President Barack Obama. Using Critical Discourse Analysis as a research tool, the present article attempts to reveal that President Obama's political stance revolves around the ideology of political correctness. The linguistic analysis of the President's most relevant speeches on LGBT rights and same-sex marriage highlights the fact that political correctness has shifted from a highly lexicalized and overt manifestation to a subtle, nuanced, highly persuasive tool President Obama makes extensive use of in order to promote LGBT rights and same-sex marriage.

Keywords: Obama, same-sex, marriage, LGBT, political correctness

Introduction

Ever since the first ancient Greek city states, democracy has been the name of the game: the voices of the (presumably informed) many versus the (a priori up to no good) few. It goes without saying that the most valuable players of this game were the agora speakers, which nowadays translates into politicians. Having the power to manipulate and influence masses, today's politicians rely on excellently constructed rhetorical speeches in order to push forward their agendas.

Since the masses are the prime target of present-day politicians, the way the audiences are influenced has changed throughout the years. That, in the end, leads us to political correctness, a unique sociolinguistic phenomenon which has not been imposed by some recognized authority and does not belong to a specific ideology.

Political correctness emerged in the United States in the 1980s and then spread throughout the entire world. Starting as an attempt to raise awareness of sensitive cultural issues by trying to eradicate the offensive and prejudicial terms from language and replace them with newly engineered linguistic structures, political correctness has undergone radical changes over the years. If initially it manifested itself in the education field, it gradually permeated many other fields, making its way into the political arena as a novel and “better” approach to most delicate matters, such as: race, gender, sexual orientation, religion, disability, AIDS, ethnicity, culture, xenophobia, etc.

Controversial ever since its emergence, political correctness has proved very hard to define. While some see it as a tool of those on the Left (liberals), others consider it to be exactly the opposite – a tool of the ones on the Right (neoconservatives). Some researchers do not espouse either of these views, seeing it as a myth. However, most thinkers agree that it is an ideology whose main foci are minority rights and issues related to race, gender, sexual orientation, ethnicity, culture, disability, etc.

Review of theoretical background

This study focuses on the persuasive function of the political speech and some of the persuasive strategies that the U.S. President Obama employs in the speeches on LGBT rights and same-sex marriage. The analytical framework I have used is centered upon Fairclough and Van Dijk’s Critical Discourse Analysis, placing great emphasis on the way in which actors, actions and events are represented.

Referring to the formal features of a text, Fairclough¹ distinguishes between three types of values that these may have: experiential, relational, and expressive. Since a formal feature with experiential value is a “trace of and a cue to the way in which the text producer’s experience of the natural or social world is represented,”² it is the formal features with experiential value that the study focuses on.

The representation of actors, actions and events is best revealed by choices speakers/writers make at the lexical and syntactic level. According to van Dijk³, the lexical style is “a major means of ideological expression in discourse. Depending on any contextual

¹ Norman Fairclough, *Language and Power* (London: Longman, 1989), 112.

² Norman Fairclough, *Language and Power*, 112.

³ Teun van Dijk, *Ideology: A Multidisciplinary Approach* (London: Sage, 1998), 205.

factor [...] language users may choose different words to talk about things, people, actions or events”. He further states:

Given the obvious ideological implications of lexical choice, we may also expect that language users are often (made) aware of their style, and may hence also partly control it, and thereby either emphasize or precisely conceal their “real” ideological opinions. The current debate on “politically correct” language precisely focuses on this aspect of ideologically based lexical style, and especially shows people’s positions in the relationships between dominant and dominated groups.⁴

Lexicalization

Concerned with word selection, lexicalization is of the utmost importance in the decoding of the ideologies hidden in political discourse.

As regards the experiential value of words, it has to do with the terms a language user chooses in order to refer to a certain action or event. Thus, the respective action or event may be depicted in positive or negative terms, depending on the speaker/writer’s intended message. Also, it deals with the way words co-occur or collocate.⁵

Another significant aspect identified by Fairclough is “overwording,” i.e. “an unusually high degree of wording, often involving many words which are near synonyms”.⁶ As Fairclough points out, overwording “shows preoccupation with some aspect of reality – which may indicate that it is a focus of ideological struggle”.⁷

Finally, the experiential value of words is to do with the *meaning relations* between words, the most relevant being *synonymy*, *hyponymy*, and *antonymy*.⁸ According to Fairclough, these meaning relations are usually ideologically determined and “can often be regarded as relative to particular ideologies; either the ideology embedded in a discourse type, or the ideology being generated in a text”.⁹

Sentence syntax

⁴ Teun van Dijk, *Ideology: A Multidisciplinary Approach*, 205.

⁵ Norman Fairclough, *Language and Power*, 113.

⁶ Norman Fairclough, *Language and Power*, 115.

⁷ Norman Fairclough, *Language and Power*, 115.

⁸ Norman Fairclough, *Language and Power*, 116.

⁹ Norman Fairclough, *Language and Power*, 115-116.

Syntax is a capital concern of present-day rhetoric research since it tackles word order and since it plays such an important role in the creation of meaning. Though less clear and more discrete compared to lexical style, for example, are the devious artifices including the political manipulation of the syntactic structure, be it the utilization of pro forms, changes regarding word order, the utilization of certain syntactic markers, active vs. passive constructs, nominalization, the way clauses are embedded, the complexity of certain resonant sentences, and many other means of expressing essential meanings in certain sentence formats.

As far as sentence syntax is concerned, I have concentrated on the passive voice as a tactics deployed in political speeches to represent actors, actions, and events.

Statement of the problem and purpose of the study

Studying the types of discourse that politically correct vocabulary has permeated, Geoffrey Hughes has arrived at the conclusion that official discourse contains the highest degree of politically correct terms.¹⁰ Starting from these findings, I have endeavored to study political correctness in the political discourse. The present study therefore started as an attempt to reveal how and why the politically correct vocabulary is employed in political discourse.

Since the political speech, as a subgenre of political discourse, is par excellence persuasive and highly ideological, political correctness as it is employed in political speeches. I have selected U.S. President Barack Obama's most relevant speeches on LGBT rights and same-sex marriage for two reasons: first, because the United States has been the main "battlefield" as far as the phenomenon of political correctness is concerned; second, I consider U.S. President Obama to be the most powerful and representative porte-parole of the democratic world.

The present study aims to show that President Obama uses political correctness as a persuasive tool in order to promote LGBT rights and same-sex marriage.

Data analysis and discussion

Since equality, fairness and freedom are an important part of the American consciousness and are also central to the liberal ideology, these values are frequently

¹⁰ Geoffrey Hughes, *Political Correctness: A History of Semantics and Culture* (Oxford: Wiley-Blackwell, 2010), 292.

reiterated by President Obama in his political speeches. Therefore, his support of LGBT rights and same-sex marriage will come as no surprise, being grounded on these values.

The President opens his first two speeches by thanking the LGBT community and their supporters for the work they do “in pursuit of equality.” Notice the similar structures he employs: [1] [...] *the work you do every day in pursuit of equality on behalf of the millions of people in this country who work hard and care about their communities – and who are gay, lesbian, bisexual, or transgender. (Applause.)*¹¹ [2] [...] *the work you do every day on behalf of the millions of people in this country who work hard in their jobs and care deeply about their families – and who are gay, lesbian, bisexual, or transgender.*¹²

President Obama therefore identifies equality as the goal of the struggle for LGBT rights. The whole construction may be considered a strategic one: by using the phrase “in pursuit of equality” the President implies the idea of existing inequality, of discrimination, while the noun “millions” signals the fact that the LGBT community is no longer a minority. Consequently, pursuing equality on behalf of such a large number of people is all the more justified. On the other hand, the identification of the Human Rights Campaign activists as the ones “in pursuit of equality” could imply that their mission is a noble one.

The President refers to the LGBT people by using the three defining relative clauses “who work hard” (x2) and “[who] care about their communities,” which is intended to highlight the positive traits of these people primarily as *U.S. citizens* (because they “work”) – *honorable U.S. citizens* (because they “work hard”).

Given the fact that in “democratic political contexts we will know initially when a politician has persuaded an audience through its response,”¹³ the audience’s applause is evidence of the fact that they have taken to heart President Obama’s words, thus proving the effectiveness of this strategy.

The LGBT are also portrayed as “those without a voice”: *For nearly 30 years, you’ve advocated on behalf of those without a voice.*¹⁴ Thus indirect reference is made to the idea of discrimination, inequality and, most importantly, victimhood. The noun “voice” could be interpreted here as “(equal) rights.”

¹¹ Barack Obama, Remarks by the President at LGBT Pride Month Reception (June 29, 2009).

¹² Barack Obama, Remarks by the President at Human Rights Campaign Dinner (October 10, 2009).

¹³ Jonathan Charteris-Black, *Politicians and Rhetoric: The Persuasive Power of Metaphor* (New York: Palgrave Macmillan, 2011), 14.

¹⁴ Barack Obama, Remarks by the President at Human Rights Campaign Dinner (October 10, 2009).

The rhetorical operations discussed above demonstrate the fact that President Obama's intended message is that the LGBT community are honorable U.S. citizens who have been victims of discrimination.

The instances of the LGBT community being depicted as victims are numerous: [1] *folks who had been marginalized*;¹⁵ [2] *those without a voice*;¹⁶ [3] *those with little influence or power*;¹⁷ [4] *the victims of attacks*;¹⁸ [5] *those ... who've been denied the rights and responsibilities of citizenship*;¹⁹ [6] *denied their basic rights*;²⁰ [7] *who've been told that the full blessings and opportunities of this country were closed to them*;²¹ [8] *were denied the chance to comfort their partner*;²² [9] *I don't have to tell you how many are still denied their basic rights – Americans who are still made to feel like second-class citizens*;²³ [10] *forced to look over their shoulder because of who they are*;²⁴ [11] *some ... who have experienced pain in their lives, who ... have been – felt like outcasts, who have been scorned or bullied*;²⁵ [12] *partner or spouse denied the chance to comfort a loved one in the hospital*;²⁶ [12] *picked on or pushed around because they're different*;²⁷ [13] *picked on, pushed around for being different*.²⁸

The use of passive constructions is destined to highlight the *victim* status of the LGBT community. Since political correctness is primarily concerned with the rights of the ones who have been marginalized and/or oppressed, the President's constantly foregrounding the LGBT community's victimhood in his speeches is clearly an indicator of the fact that the ideology of political correctness is employed as a persuasive tool.

The LGBT community are often depicted as “second-class citizens”: [1] *That's the story of America: [...] of Americans fighting to build for themselves and their families a*

¹⁵ Barack Obama, Remarks by the President at LGBT Pride Month Reception (June 29, 2009).

¹⁶ Barack Obama, Remarks by the President at Human Rights Campaign Dinner (October 10, 2009).

¹⁷ Barack Obama, Remarks by the President at Human Rights Campaign Dinner (October 10, 2009).

¹⁸ Barack Obama, Remarks by the President at Human Rights Campaign Dinner (October 10, 2009).

¹⁹ Barack Obama, Remarks by the President at Human Rights Campaign Dinner (October 10, 2009).

²⁰ Barack Obama, Remarks by the President at Human Rights Campaign Dinner (October 10, 2009).

²¹ Barack Obama, Remarks by the President at Human Rights Campaign Dinner (October 10, 2009).

²² Barack Obama, Remarks by the President at the LGBT Pride Month Reception (June 22, 2010).

²³ Barack Obama, Remarks by the President at Human Rights Campaign's Annual National Dinner (October 1, 2011).

²⁴ Barack Obama, Remarks by the President at Reception Commemorating the Enactment of the Matthew Shepard and James Byrd, Jr. Hate Crimes Prevention Act (October 28, 2009).

²⁵ Barack Obama, Remarks by the President at the LGBT Pride Month Reception (June 22, 2010).

²⁶ Barack Obama, Remarks by the President at the LGBT Pride Month Reception (June 15, 2012).

²⁷ Barack Obama, Remarks by the President at Human Rights Campaign's Annual National Dinner (October 1, 2011).

²⁸ Barack Obama, Remarks by the President at the LGBT Pride Month Reception (June 15, 2012).

*nation in which no one is a second-class citizen;*²⁹ [2] *I don't have to tell you how many are still denied their basic rights – Americans who are still made to feel like second-class citizens, who have to live a lie to keep their jobs, or who are afraid to walk the street, or down the hall at school.*³⁰ [3] *I don't have to tell the people in this room ... how many people are still denied their basic rights as Americans, who are still in particular circumstances treated as second-class citizens, or still fearful when they walk down the street or down the hall at school.*³¹ [4] *I don't have to tell you how many are still denied their basic rights – Americans who are still made to feel like second-class citizens, who have to live a lie to keep their jobs, or who are afraid to walk the street, or down the hall.*³²

The expression “second-class citizen” makes reference to gay people not feeling valued by society, worthless, alone, even though this may not be so. The implicature is that the legalization of same-sex marriage helps gay people regain their self-esteem. It should be noted that highlighting gay people’s feelings is an appeal to empathy.

The presidential speeches stress not only the victim status of the LGBT people, but also their achievements, containing a great number of references to the *positive actions* of the LGBT community and their supporters. Thus, they are depicted as the ones who “work hard,” “care deeply about their families,” “continue, leading by the force of the arguments you make, and by the power of the example that you set in your own lives,” “brought about change,” “stood up against discrimination,” “defied an unjust policy,” “awakened a nascent movement,” “have refused to accept anything less than full and equal citizenship”;³³ “helped to inspire a movement,” “came to support one another and save one another,” “continue to fight,” “have demonstrated,” “helping,” “standing against,” “advocating,” “doing a great job and meeting their responsibilities,” “never gave up,” “spoke out,” “organized and advocated,” “have stepped forward,” “organizing, agitating and advocating”;³⁴ “helped make this day happen,” “pushing and protesting,” “held vigils and led marches,” “rallied and organized and refused to give up”;³⁵ “speak out against injustices,” “are advocating,” “...’ve shown incredible courage and incredible integrity – standing up for who they are,” “...’ve refused to

²⁹ Barack Obama, Remarks by the President at Human Rights Campaign Dinner (October 10, 2009).

³⁰ Barack Obama, Remarks by the President at the LGBT Pride Month Reception (June 22, 2010).

³¹ Barack Obama, Remarks by the President at Reception Observing LGBT Pride Month (June 29, 2011).

³² Barack Obama, Remarks by the President at Human Rights Campaign’s Annual National Dinner (October 1, 2011).

³³ Barack Obama, Remarks by the President at LGBT Pride Month Reception (June 29, 2009).

³⁴ Barack Obama, Remarks by the President at Human Rights Campaign Dinner (October 10, 2009).

³⁵ Barack Obama, Remarks by the President at Reception Commemorating the Enactment of the Matthew Shepard and James Byrd, Jr. Hate Crimes Prevention Act (October 28, 2009).

be anything less but themselves,” “...’re showing us the way forward,” “are helping to build a more perfect union, a nation where all of us are equal”;³⁶ “have devoted your lives to the cause of equality”;³⁷ “have devoted your lives to the cause of equality”;³⁸ “devoted their lives to our most basic of ideals – equality not just for some, but for all”.³⁹

President Obama’s speeches abound in positive descriptions of the LGBT community and their supporters, such as: [1] *the millions of people in this country who work hard in their jobs and care deeply about their families*;⁴⁰ [2] *parents and friends, ... PTA members and church members, ... advocates and leaders in your communities*;⁴¹ [3] *men and women who brought about change through quiet, personal acts of compassion – and defiance*;⁴² [4] *friends; soldiers; neighbors*;⁴³ [5] *Americans who care deeply about this country and its future*;⁴⁴ [6] *patriotic Americans who have stepped forward*;⁴⁵ [7] *patriots ... who’ve served this country well*;⁴⁶ [8] *folks who fight every day for the rights of parents and children and parents and citizens to be treated equally under the law*;⁴⁷ [9] *advocates for equality*;⁴⁸ [10] *folks who are worried about the economy and whether or not your partner or husband or wife will be able to find a job*;⁴⁹ [11] *Americans who want this country to succeed and prosper*;⁵⁰ [12] *Americans who devoted their lives to our most basic of ideals – equality not just for some, but for all*.⁵¹

By using overwording and hyponymy as persuasive strategies, President Obama constantly foregrounds the positive traits of the LGBT community and their supporters, while omitting their negative traits. Also, it should be noted that the President repeatedly stresses

³⁶ Barack Obama, Remarks by the President at the LGBT Pride Month Reception (June 22, 2010).

³⁷ Barack Obama, Remarks by the President at Reception Observing LGBT Pride Month (June 29, 2011).

³⁸ Barack Obama, Remarks by the President at Human Rights Campaign’s Annual National Dinner (October 1, 2011).

³⁹ Barack Obama, Remarks by the President at the LGBT Pride Month Reception (June 15, 2012).

⁴⁰ Barack Obama, Remarks by the President at Human Rights Campaign Dinner (October 10, 2009).

⁴¹ Barack Obama, Remarks by the President at Human Rights Campaign Dinner (October 10, 2009).

⁴² Barack Obama, Remarks by the President at Human Rights Campaign Dinner (October 10, 2009).

⁴³ Barack Obama, Remarks by the President at Human Rights Campaign Dinner (October 10, 2009).

⁴⁴ Barack Obama, Remarks by the President at Human Rights Campaign Dinner (October 10, 2009).

⁴⁵ Barack Obama, Remarks by the President at Human Rights Campaign Dinner (October 10, 2009).

⁴⁶ Barack Obama, Remarks by the President at LGBT Pride Month Reception (June 29, 2009).

⁴⁷ Barack Obama, Remarks by the President at the LGBT Pride Month Reception (June 22, 2010).

⁴⁸ Barack Obama, Remarks by the President at Human Rights Campaign’s Annual National Dinner (October 1, 2011).

⁴⁹ Barack Obama, Remarks by the President at Human Rights Campaign’s Annual National Dinner (October 1, 2011).

⁵⁰ Barack Obama, Remarks by the President at Human Rights Campaign’s Annual National Dinner (October 1, 2011).

⁵¹ Barack Obama, Remarks by the President at the LGBT Pride Month Reception (June 15, 2012).

their positive traits as *American citizens*, which is of the utmost importance in promoting equal rights. Moreover, as shown in the examples above, the President's speeches highlight the LGBT community's victim status, another significant persuasive tool employed to justify the President's demand that the LGBT community be granted equal rights.

What stands out from the President's speeches is that (1) the LGBT community are honorable American citizens; (2) they have been oppressed. As American citizens, they should therefore be granted equal rights. Also, since they have been oppressed, they should be granted equal rights in order to right the wrongs done against them.

Given the fact that the values promoted by political correctness – equality, fairness, tolerance, empathy – happen to be the same as the ones that lie at the very core of the American mindset, it is evident that President Obama uses political correctness as a persuasive strategy in order to promote LGBT rights.

Conclusion

As the comparative analysis of the Presidential speeches has revealed, President Obama systematically foregrounds the achievements of the LGBT community and their supporters, whom he repeatedly identifies as “advocates for equality” who “devoted their lives to our most basic of ideals – equality not just for some, but for all.” Also, they are portrayed as “courageous pioneers” and trailblazers, and their actions as messianic.

If regarded as American citizens, the LGBT community should be granted the same rights American heterosexual citizens have. Therefore, failing to grant them the same rights implies none lesser than failing to adhere to one of America's founding principles – equality. Since the concepts of equality and fairness have been ingrained in the American nation's mindset for centuries, the ones who oppose equal rights being granted to LGBT people will be labeled as opposing equality and fairness; they will be commonly stigmatized either as un-American or – more often – as homophobic.

BIBLIOGRAPHY:

- Charteris-Black, Jonathan. *Politicians and Rhetoric: The Persuasive Power of Metaphor*. New York: Palgrave Macmillan, 2011.
- Dijk, Teun van. *Ideology: A Multidisciplinary Approach*. London: Sage, 1998.
- Fairclough, Norman. *Language and Power*. London: Longman, 1989.
- Hughes, Geoffrey. *Political Correctness: A History of Semantics and Culture*. Oxford: Wiley-Blackwell, 2010.

Obama, Barack. *Remarks by the President at Human Rights Campaign Dinner*. October 10, 2009.

Obama, Barack. *Remarks by the President at Human Rights Campaign's Annual National Dinner*. October 1, 2011.

Obama, Barack. *Remarks by the President at LGBT Pride Month Reception*. June 29, 2009.

Obama, Barack. *Remarks by the President at Reception Commemorating the Enactment of the Matthew Shepard and James Byrd, Jr. Hate Crimes Prevention Act*. October 28, 2009.

Obama, Barack. *Remarks by the President at Reception Observing LGBT Pride Month*. June 29, 2011.

Obama, Barack. *Remarks by the President at the LGBT Pride Month Reception*. June 22, 2010.

Obama, Barack. *Remarks by the President at the LGBT Pride Month Reception*. June 15, 2012.

THE DYNAMICS OF THE AXIOLOGICAL SIGNIFICANCE IN ANCIENT KOINE GREEK

Maria-Cristina Trușcă

PhD Student, University of Bucharest

*Abstract: The above-mentioned work is circumscribed to a linguistic research area of the process of meaning changing in Ancient Greek, as a reflection of the fundamental changes in mentality in Late Antiquity. Our approach focuses on analyzing how the Hellenic language acquires new inflections as an expression of Christian concepts. The crystallization, as a new forma mentis, of Christian humanism in post-classical Greek society triggers the re-categorization of the world, the changing of the axiological grid being regarded as an extralinguistic factor that causes imbalance between the exigencies of expression and the (im)possibilities of the system. In the first part, we intend to valorize the concept of language as *energeia*, substantiating the theoretical framework on the Aristotle – Humboldt – Coșeriu axis. We start from a linguistic postulate – the energetic character of the language – seen as an updating of its intrinsic dynamics, which is the expression of language creativity. St. Gregory of Nazianzus' Moral Poems (4th century) represent the starting point of the second part, which is an applicative section. We intend to identify the paradigm consisting of certain lexical units of the Greek language that share a homogeneous semantic area with a common value: the virtue *archilexeme*. The selection will be supported by the presence in the componential formula of the analyzed terms of the [+moral quality] feature, verifiable by using lexicographical definitions. We will focus on the nominal class, given the prospect of their coagulation in homogeneous lexical-semantic fields.*

Keywords: Saint Gregory of Nazianzus, Moral Poems, axiological vocabulary, diachronic semantics, virtue.

1. Dinamica limbii

1.1 Limba ca *energeia*

Corelativ al lui δύναμις¹ (potență), ἐνέργεια (actualizare a potenței), ca termen tehnic recurent în Metafizica lui Aristotel, transcende ideea de simplă cinetică. Prin asocierea sa cu ἔργον², ἐνέργεια se definește ca stare de *a fi în lucrare*, ca act determinat teleologic, fapt din care emerge, în viziunea Stagiritului, posibilitatea unor juxtapoziționări de tipul: ἐνέργεια (ἐν – ἔργον), ca act în curs de înfăptuire / ἐντελέχεια (ἐν – τέλος), ca act înfăptuit. Axioma aristotelică a acțiunii ca mișcare autotelică se dovedește a fi fecundă inclusiv în contextul filosofiei limbajului, de vreme ce oferă materialul conceptual necesar articulării unor teorii care au dat o nouă orientare cercetării lingvistice de la începutul secolului al XIX-lea. În *Despre diversitatea structurală a limbilor și influența ei asupra dezvoltării spirituale a umanității*, W. von Humboldt mută accentul dinspre funcția designativă, către cea creatoare a limbajului, de pe latura statică, pe cea dinamică, marcând prin contribuția sa „o veritabilă schimbare revoluționară a perspectivei de cercetare [...], principiul unui nou tip de dezbatere” (Munteanu, 1998: 87). În viziunea lui Humboldt „limba considerată în esența sa reală, este în mod continuu și în fiecare clipă trecător. Limba însăși nu este un act (ἔργον), ci o activitate (ἐνέργεια).[...] Căci în haosul dispersat de cuvinte și reguli pe care obișnuim să-l numim limbă, ceea ce există este doar elementul particular produs prin vorbire, iar acesta nu este niciodată complet, necesitând și el o nouă prelucrare pentru a recunoaște natura actului viu al vorbirii și pentru a da o imagine adevărată a limbii vii. Tocmai ceea ce este mai elevat și mai rafinat nu se lasă recunoscut în aceste elemente separate și poate fi perceput sau intuit doar în înălțuirea discursului, fapt care dovedește o dată în plus că limba propriu-zisă rezidă în actul producerii sale efective” (Humboldt, 2008: 82).

Gânditor aristotelic, Humboldt enunță un postulat lingvistic: caracterul „energic” al limbii, văzut în primul rând ca o consecință sau ca o actualizare a dinamicii ei intrinseci. Dacă la Aristotel ἐνέργεια era o activitate determinată „entelehic”, orientată spre împlinirea unui τέλος, la Humboldt, limba ca ἐνέργεια aparține ordinii finaliste, adică „acelor categorii de fapte care se determină prin funcțiunea lor” (Coșeriu, 1997: 27). Creativitatea limbii,

¹ Λέγω δὲ δυνάμει οὐ μόνον τῆς ὀρισμένης ἣ λέγεται ἀρχὴ μεταβλητικὴ ἐν ἄλλῳ, ἀλλ' ὅλως πάσης ἀρχῆς κινητικῆς ἢ στατικῆς. („înțeleg prin potență nu numai pe aceea luată în sensul strict al cuvântului, adică în înțelesul de principiu ce operează o schimbare în alt lucru, ci, în genere, orice principiu de mișcare sau de repaus”), Metafizica, 1049 b.

² τὸ γὰρ ἔργον τέλος ἢ δὲ ἐνέργεια τὸ ἔργον, διὸ καὶ τ' οὐνομα ἐνέργεια λέγεται κατὰ τὸ ἔργον καὶ συντείνει πρὸς τὴν ἐντελέχειαν. („căci opera este scopul, iar actul este opera, de aceea cuvântul act derivă de la cuvântul opera și năzuiește să însemne același lucru ca săvârșire”), Metafizica, 1050 a.

capacitatea sa proteică de a crea și a se re-crea, răspunde, ca finalitate, necesităților expresive și comunicative ale comunităților idiomatice văzute în istoricitatea lor. Pornind de la această premisă, se configurează conceptul de *schimbare lingvistică* percepută ca „manifestare imediată, urgență primordială a creativității limbajului” (Coșeriu, 2009: 323).

1.2. Teoria coșeriană a schimbării lingvistice

Într-o serie de studii³ ale sale, E. Coșeriu decodează procesul schimbării lingvistice, stabilindu-i în cheie aristotelic-humboldtiană principiile de bază:

- Schimbarea lingvistică, privită ca obiectivare istorică a caracterului „energic” al limbii, reflectă faptul că limba nu este un produs static, ci o activitate dinamică.
- Schimbarea lingvistică nu înseamnă doar abatere, alterare, diferență între două stări succesive, ea este, înainte de toate, reflexia calităților palingenezice ale oricărei limbi. O limbă renaște, se re-crează, aflându-se într-o continuă facere.
- Problema schimbării lingvistice nu trebuie articulată în termeni cauzali: de ce o nouă tradiție lingvistică o înlocuiește pe cea anterioară (orice încercare de acest fel se dovedește a fi un demers gratuit, de vreme ce limba nu este un sistem imuabil, iar dinamica îi este conaturală), ci în mod circumstanțial: în ce condiții un nou fapt de limbă ocupă locul parțial sau total al celor pe cale de dispariție și de ce s-a creat tocmai *acel* fapt de limbă.

Dacă schimbarea lingvistică, i.e. activitatea creatoare de facere și re-facere a limbii devine evidentă ori de câte ori se creează un dezechilibru între noile exigențe de expresie și (im)posibilitățile sistemului, acest proces este condiționat, potrivit tezei coșeriene, de factori culturali: „vom numi condiționare totalitatea circumstanțelor în care are loc o activitate creativă și care determină istoricește realizarea acelei activități, în cazul schimbării lingvistice este vorba despre factorii extralingvistici” (Coșeriu, 2009: 319). Complexa rețea de relații limbă – tradiție culturală face obiectul preocupărilor din sfera lingvisticii escheologice⁴,

³ Omul și limbajul său, Universaliiile limbajului și universaliiile lingvisticii, Semn, simbol, cuvânt, Limbajul și înțelegerea existențială a omului actual, Nu există schimbare lingvistică, Timp și limbaj, reunite în volumul Omul și limbajul său – studii de filosofie a limbajului, teorie a limbii și lingvistică generală, Ed. Universității „A.I. Cuza”, Iași, 2009, Sincronie, diacronie și istorie – problema schimbării lingvistice, Ed. Enciclopedică, București, 1997.

⁴ În studiul Socio și Etnolingvistica. Bazele și sarcinile lor (în Anuar de lingvistică și istorie literară, Ed. Academiei, București, 1992-1993, p. 13 – 27), E. Coșeriu delimitează obiectul de studiu al celor două discipline, identificând aspectele lor convergente. Ambele pornesc de la conceptul de schimbare lingvistică văzută drept rezultat al unei presiuni externe, factorul socio-cultural conducând la ipostazieri diferite în interiorul limbii. În acest context se configurează conceptul de lingvistică escheologică, vizând studiului variației și varietății limbajului în relația sa cu structura socială a comunității de vorbitori (socio-lingvistica), dar și cu civilizația și cultura unei comunități (etnolingvistica).

concept care viza contribuția cunoașterii „lucrurilor” la configurația și funcționarea limbajului.

Teza determinării culturale a unei limbi devine punct de referință necesar cercetării lexico-semantică, câtă vreme „distincțiile lexicale făcute de fiecare limbă vor tinde să reflecte trăsăturile relevante din punct de vedere cultural ale obiectelor, instituțiilor și activităților din societatea în care operează acea limbă” (Lyons, 1995: 484). Mai mult decât atât, ea este motivată de existența unui „non-izomorfism semantic al diferitelor culturi: limbile individuale variază considerabil privind extensiunea unor termeni aproximativ echivalenți” (Lyons, 1995: 511). *Mutatis mutandis*, putem vorbi despre existența unui non-izomorfism în articularea unor zone noționale, nu doar la nivelul mai multor limbi, dar și în cadrul aceleiași limbi, la nivelul stărilor ei succesive. Acest aspect reprezintă unul dintre obiectivele prioritare ale lucrării noastre, intenționând, așadar, să supunem cercetării, dinamica diacronică a semnificației axiologice, relevând specificul ei semantic într-o anumită etapă istorică a limbii eline.

2. Limba greacă *koine*

2.1. Dinamică și istoricitate

Greaca *koine*, asociată contextului politic și socio-cultural al antichității postclasice, poate fi socotită obiectivare a unei aserțiuni vehiculate în spațiul filosofiei limbajului, aceea că o limbă nu poate fi meta-istorică. De altfel, în privința factorilor extralingvistici care „au contribuit la conturarea fizionomiei specifice a limbii grecești, determinându-i o fascinantă metamorfoză” (Bechet, 2012: 11, 130), *grammatici non certant*. Sunt cu toții de acord în privința fixării unor limite istorice relative: *koine* fiind varianta comună a elinei, scrisă și vorbită începând cu sec. al IV-lea a. Chr., până în perioada bizantină, în contextul politicii hegemonice macedonene/romane. Un factor declanșator al dinamicii ulterioare a limbii grecești, pare-se că ar fi fost elenizarea/atticizarea suveranilor și aristocrației macedonene⁵: la curtea lui Filip al II-lea se vorbea limba Atenei, cetate-stat care impune în uz norma sa lingvistică, grație supremației culturale.

Date fiind (re)sursele koineei grecești, lingviștii nu au ezitat să o numească, *inter alia*, „versiune creolizată a dialectului attic” (Horrocks, 2010: 84). Mai mult decât atât, inclusiv caracterul de limbă comună este discutabil, în condițiile variațiilor diatopice (răspândirea pe un areal eterogen din punct de vedere lingvistic în care erau vorbite dialecte grecești alături de

⁵ v. Horrocks, G., Greek. A History of the Language and its Speakers, Willey – Blackwell, Oxford, 2010, p. 80.

limbi vernaculare) și diastratice (imprimarea unei coloraturi locale ca urmare a variațiilor sociale). Lingviștii vorbesc despre un polimorfism conatural al limbii *koine* care poate să ducă la concluzia că unitatea ei există doar la nivel abstract.⁶ Toate aceste tendințe înregistrate la nivelul tradiției orale, reflectă un proces firesc în dinamica limbii eline care nu afectează, din punctul nostru de vedere, statutul de *lingua franca* în spațiul cultural trasat în Mediterana și în Orientul Apropiat.

O limbă „vulgarizată”, „apatridă”, folosită în administrație, cultivând formulările paratactice și vocabularul tehnic-abstract, pierde în mod necesar din calitățile ei estetice, din valoarea sa literară. Acesta este motivul pentru care tradiția scrisă se delimitează de cea orală, generând nu atât două registre ale aceleiași limbi, cât două forțe antagoniste, premise ale diglosiei care a afectat instituirea unei variante standard a limbii grecești moderne.⁷ Reîntorcerea la canonul clasic ca o consecință a preocupărilor estetizante ale perioadei elenistice, refuzul, uneori factice, al uzului curent al limbii contemporane, provoacă o reacție atticistă reflectată cu precădere în poezie și retorică. Poezii elenistici, Callimachos, Apollonios din Rhodos, Teocrit, se întorc în trecut la dialectele grecești timpurii în căutarea inspirației și a inflexiunilor pe care *koine* nu le avea. Retorica, la rândul-i, în contextul înfloririi asianismului, impune studiul modelelor clasice attice, printr-o reîntoarcere creatoare *ad fontes*.⁸

2.2. Greaca creștină

În sec. III a. Chr., în Alexandria lui Ptolemeu Filadelful, descendent al diadohilor macedoneni, șaptezeci și doi de evrei elenizați traduc canonul vetero-testamentar în greaca timpului lor. Traducerea, având ca finalitate diseminarea religiei iudaice și, în consecință, dimensiunea catehetic-paideică a textelor, în defavoarea celei estetice, literaturizante, nu reflectă preocupările retorice, nici convențiile literare oficiale. Ea este, din acest punct de vedere, un document autentic de greacă *koine* contemporană. Între greaca Septuagintei și cea a tradiției scrise există o serie de diferențe considerabile datorate substratului semitic reflectat în ocurența ebraismelor, dar și efectelor de traducere. Cu toate acestea, lingviștii au demonstrat că structurile gramaticale și lexicale aparțin limbii contemporane, Septuaginta

⁶ v. Brixhe, C, Linguistic Diversity in Asia Minor during the Empire: Koine and Non-Greek Languages, în A Companion to the Ancient Greek, Bakker, E. J. (ed), Wiley – Blackwell, Oxford, 2010, p. 230.

⁷ „La koine est un ensemble de tendances que la tradition écrite masquait ou comprimait, mais dont la force était irresistible et qui se sont manifestées dès que les circonstances l'ont permis”. (Meillet, A., Aperçu d'une histoire de la Langue Grecque, Hachette, Paris, 1920, p. 181)

⁸ “This new Atticist movement was dedicated to the re-establishment of the language of the best classical attic writers, and its impact was to be both profound and lasting, not only in the field of rethoric, but in all literary composition thereafter.” (Horrocks, Op. cit., p.100)

constituind o sursă importantă de informații privind dinamica limbii grecești în perioada elenistică.⁹ Mult mai consistent documentar, canonul Noului Testament, reflectă fidel evoluția naturală a limbii în primele secole *post Christum*, fiind unanim socotit o probă de „basic koine Greek of its time” (Horrocks, 2010: 152). Scriitura nou-testamentară devine reper în redactarea textelor creștine ale perioadei primare : Părinții Apostolici continuă, așadar, să scrie în dulcele stil simplu al koineei specifice perioadei. Refuzul normei literare arhaizante este motivat, în primul rând, de finalitatea combativ-apologetică a mesajului lor, dar și de asocierea cu ceea ce s-a numit cultură păgână, rivală a celei noi care abia acum începe să se contureze doctrinar. Dacă la nivelul conținutului, discursul creștin își manifestă conservatorismul dogmatic, în privința formei, cunoaște un proces de adaptare la uzanțele vremii. Încă de la începutul sec. al III-lea, Clement Alexandrinul, Origene sau Eusebiu de Cezareea încep să-și expună doctrina într-o limbă și un stil adaptate tradiției retorice, filosofice și istorice ale canonului clasic. Mult mai pregnant și, am spune, simpomatic pentru sec. al IV-lea p. Chr., Părinții Bisericii, Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz, Grigorie al Nyssei sau Ioan Chrysostom, scriu folosind o greacă „puristă”, un registru înalt al koineei contemporane.¹⁰ Opțiunea Capadocienilor este un reflex al formației lor clasice. Există, din acest punct de vedere, o serie de argumente hagiografice/biografice¹¹ care îi plasează pe „doctorii” Bisericii de secol IV nu în categoria detractorilor rigoriști, ci în tagma celor care au îmbrățișat selectiv cultura păgână, resemantizând-o și convertind-o într-o „Renaștere” *ante litteram*. În acest context, discursul Sf. Grigorie de Nazianz poartă cu fidelitate „amprenta profundă a sintezei programatice creștinism-clasicism” (Bernardi, 2002: 274), fiind martor al unui autentic *mélange* intercultural specific secolului IV. Greaca scriiturii sale, „an archaizing ecclesiastical Greek” (Horrocks, 2010: 153), tributară formal tendințelor atticizante care își

⁹ „Ces textes ont été en général rédigés dans le grec courant de l'époque ou ils ont été composés et qu'ils fournissent pour l'étude de la grammaire et du vocabulaire des documents de grande valeur”. (Meillet, A., Op. cit., p. 191)

¹⁰ „Les grands orateurs sacrés: Basile, Chrysostome, Grégoire, ont employé une langue officielle, une langue qui repoussait les usages vulgaires. Le parti pris fixé dès le début de l'ère chrétienne n'a jamais disparu: bien écrire, c'est ne pas écrire la langue vulgaire, c'est chercher dans le passé ce qui s'écarte de l'usage courant.” (Meillet, A., Aperçu d'une histoire de la Langue Grecque, Hachette, Paris, 1920, p. 244)

¹¹ „By the end of the century imperial patronage had secured for Christianity a position as the official religion of the Roman state, and many of the great church fathers of the 4th century, such as St Basil (‘ the Great ’ , c. ad 329 – 79), St Gregory of Nazianzus (c. ad 330 – c.389), St Gregory of Nyssa (c. ad 335 – c.394) and John Chrysostom (c. ad 347 – 407), were naturally members of the upper classes who had received a higher education. They in turn instinctively turned their backs on the lowly origins of their faith and wrote in the language of their class, though the prestige of the scriptures was indirectly maintained in the form of ‘ quotations ’ of key terms incorporated into an otherwise classical style of discourse.” (Horrocks, G., Greek. A History of the Language and its Speakers, Wiley – Blackwell, Oxford, 2010, p.153)

fac loc în textura koineei scrise, este însă marcată la nivelul semnificațiilor, de necesitățile de expresie ale noilor *designata*. Ca reflexie a resemantizării limbii eline în contextul cristalizării unei noi *forma mentis*, întreaga sa operă argumentează consistent procesul dinamicii lexico-semantică firesc oricărei limbi în istoricitatea ei.

3. *Ἔπη ἠθικά*– dinamica semnificației axiologice

Tematic, *Poemele morale* reprezintă un autentic tratat de aretologie cu profunde valențe paideice, relevând calitatea de pedagog a autorului angajat în propedeutica virtuții. Tema poemelor este susținută lexical de ocurența termenilor axiologici, aspect care ne-a atras atenția și pe care l-am valorificat în cercetarea noastră de arheologie lingvistică.

Un obiectiv prioritar al analizei noastre este, aşadar, identificarea paradigmei constituite din anumite unități lexicale din ansamblul lexical al limbii eline care împart o zonă semnatică omogenă, având ca valoare comună, ca denominator semnatic comun, arhilexemul ἀρετή. Criteriul de selecție este prezența în formula componentială a termenilor analizați, a semului [+calitate morală], verificabil prin analiza definițiilor lexicografice. Excludem lexemele care actualizează semul strict contextual prin mecanisme stilistice, nefiind intrinsec axiologice. În privința apartenenței la o clasă morfologică, ne vom orienta spre cea nominală, dată fiind perspectiva coagulării lor în câmpuri lexico-semantică omogene. Decupajul sincron al lexicului axiologic pe un perimetru de cercetare relativ restrâns (cuvântarea amintită supra) va fi plasat pe axa evoluției sale diacronice, intenționând să urmărim dinamica semnificației concretizată în procesele de restrângere, transfer, înnobilare sau proliferare semantică. Vom include în demersul nostru perspectiva extralingvistică, prin apelul la disciplinele conexe filosofie și teologie, din necesitatea de a urmări procesul conceptualizării, corelând, aşadar, analiza lexicală cu datele referentului. Axiologicele au o dimensiune istorică, factorii culturali determinând apariția unor noi grile valorice sau o reinterpretare a celor existente. Mutațiile la nivelul structurilor mentale își găsesc reflectarea în planul lexicului și constituie, în termeni coșerieni, circumstanțele condiționale ale schimbărilor lingvistice. Pornind de la acest aspect, considerăm necesară delimitarea ariei conceptuale a hiperonimului ἀρετή în jurul căruia se vor organiza, ca elemente virtuale ale unui sistem compact, lexemele analizate în dinamica semnificației lor.

În *Ἔπη ἠθικά*, ἀρετή interacționează cu: πίστις, ἀγνεία, παρθενία, ἐγκράτεια, ζῆλος, χρηστός, συμπάθεια, εὐσέβεια. Departate de a fi o simplă nomenclatură axiologică, putem vorbi de un sistem complex, polimorf și relativ stabil, fără categorii fluctuante.

Πίστις - derivat al verbului *πείθομαι*, *a fi convins, a se supune*, intră în structura unor sintagme ca *πίστιν ἔχειν τι*: *a avea încredere în cineva*, având în greaca clasică un sens comercial: *credit, garanție* și prin extensie, *angajament* sau *pact*. Discursul patristic recuperează sensul abstract făcând loc proliferării semantice, astfel că *πίστις*, echivalentul latinescului *fides*, definește relația divino-umană ca fiind una plurivocă: încrederea/credința nu este doar a omului în Dumnezeu, ci și a lui Dumnezeu în om (Lampe). Semnificația contractualistă, primară a termenului este anulată în discursul Sfântului Grigorie, lipsită fiind de suport dogmatic, aspect relevat prin preferința autorului pentru particularizări ale lui *πίστις* ca *εὐσέβεια*:

Ep. XXXIV, 155-157: „**Πίστις** δὲ διττή· ἡ μὲν ἐκ λόγου βίας, / Ἡ καὶ δικαία· ἡ δὲ ἔτοιμος συνδρομή. / Λόγος γὰρ ἐστὶν ὁ πρόεδρος τοῦ λόγου.” („**Credința** este îndoită: pe de-o parte cea izvorâtă din puterea [convingătoare] a cuvântului / Care este dreaptă, pe de altă parte, ea este încuviințare și certitudine”¹²).

Ἀγνεία - derivat al adjectivului *ἄγνός*, aflat în concurență cu *ἁγίός* încă din greaca arhaică desemnează o calitate a zeităților păgâne, mai ales pentru Artemis, Persefona, Demetra sau Zeus (Chantraine). Posthomerice, *ἄγνεια/ἄγνός*, capătă sensul de *puritate/pur*, fiind adesea asociat lui *καθαρός*, însemnând inițial *nepătat de sânge*: *ἄγνὰ θύματα* – *jertfe nesângeroase*. În inscripțiile târzii, *ἄγνεια* se reabstractizează, desemnând probitatea și rectitudinea magistraților și a funcționarilor publici. Contextul creștin valorizează semnificațiile concrete/abstracte, aplicabile strict sferei umanului: *concerning both soul and body* (Lampe), însemnând *puritate, curăție sufletească*, dar și *trupească*, văzută ca abținere sexuală. Sfântul Grigorie reduce aria semantică a lui *ἄγνεια*, folosit în contextul castității trupesti ca sinonim al lui *παρθενία* – *feciorie*:

Ep. I, 7-8: „Ἀρχομένου δ’ ὕμνοιο συνιαίνισθε μὲν ἄγνοι, / Ξυνὸν γὰρ πάντεσσιν ὕμνος γέρας εὐαγυέεσσιν.” („Începeți să lăudați în imnuri și să vă bucurați cu toții, voi **cei curați**, / Căci această cântare este de mare cinste pentru toți cei evlavioși”).

Ep. I, 1-4: „**Παρθενίην** στεφάνοις ἀναδήσομεν ἡμετέροισιν, / Ἐκ καθαρῆς κραδίης καθαροῖς μέλποντες ἐν ὕμνοις, / τοῦτο γὰρ ἡμετέροιο βίου ξεινήιον ἐσθλὸν, / Χρυσοῦ τ’ ἡλέκτρον τε φαάντερον, ἢ δ’ ἐλέφαντος.” („Să ne încingem frunțile cu cununile **fecioriei**, / cântând din inimă curată imnuri sfinte, / Căci acesta este darul strălucit al vieții noastre, / Mai luminos decât aurul, chihlimbarul sau fildeşul”).

¹² trad. n.

Relevante sunt ocurențele lui καθαρός care, sub influență nou-testamentară își lărgesc semnificația abstractă. Puritatea fizică este secundară, καθαρός denumind în primul rând natura dumnezeiască neamestecată cu materia (Lampe) și de aici, puritatea sufletească [+uman].

Ep. I, 83-84: „Ἦδη μὲν **καθαροὶ** αἰεζῶσι θεράποντες / Οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν, **ἄγνοι** νόες, ἄγγελοι ἐσθλοὶ.” („Slujitori **preacurați**, fără de moarte / Locuiesc în ceruri puteri **sfinte**, cugetătoare făpturi îngerești”).

Ἐγκράτεια - intră în relație de sinonimie parțială cu ἀγνεία –παρθενία –καθαρός, denumind *înfrânarea fizică, abstenența*. Derivat al lui κράτος, desemna inițial forța fizică: v. adjectivul ἐγκράτης – *puternic, viguros*, cunoscând un proces de abstractizare încă din perioada clasică având semnificația de *stăpânire de sine*, sub influența denominativului κρατέω *a stăpâni peste ceva/cineva*. Discursul biblico-patristic îl valorizează, folosindu-l exclusiv în contextul calităților morale, preluând semnificația abstractă, aceea de *moderație*, pe care o orientează spre concret, ἐγκράτεια însemnând *înfrânare* în sens ascetic percepută ca mortificare a trupului ὑποπιασμός σώματος:

Ep. X, 285-286: „Ἡ δ' **ἐγκράτεια** μαρτυρεῖ τὸ ἐνθεον, / Καλὸν Σωκράτους τὸ ζῆν πενιχρῶς.” („**Înfrânarea** aduce mărturie despre aspirația spre cele dumnezeiești, / Așadar, bună era sărăcia vieții lui Socrate.”)

Interesant este faptul că acești termeni care au avut în lexicul elinei clasice o semnificație concretă, și-o pastrează și în context creștin, chiar dacă asistăm la un proces de convertire a lor.

Ζῆλος - aparent incompatibil cu ideea de calitate morală. ζῆλος este un lexem marcat negativ în lexicul elinei clasice, însemnând *ardoare*, văzută ca rivalitate, *gelozie* sau *invidie*, asociat lui φθόνος care desemna *gelozia zeilor față de oameni*. Ocurențele biblico-patristice confirmă procesul de recuperare și convertire a semnificațiilor anumitor lexeme care resemantizate fiind, capătă valori pozitive, ζῆλος însemnând *ardoare* însă nu mistuitoare, distructivă, ci *zel, râvnă* în sens pozitiv, în contextul dorinței arzătoare a omului de împlinire a binelui, de apropiere sau de slujire a divinității:

Ep. VI, 27-29: „Ἀγνευε πᾶσι, παρθένε. Χριστῷ μόνῳ, / Νύμφη, κράτει τὸ κάλλος ἐσφραγισμένον. / Χρηστὸς μὲν ἐστίν, ἀλλὰ καὶ **ζήλου** πλέως.” („O, fecioară, fii curată mai presus de toate, doar mireasă a lui Hristos, / Păstrează cu tărie frumusețea cu care ai fost pecetluită. / Fii plină de **râvnă** spre împlinirea binelui.”)

Lexiconul patristic atestă ca relicvă a valorii negative și sensul de indignare a lui Dumnezeu împotriva celui păcătos: *indignation of God against sinner* (Lampe), confirmând polarizarea sa semantică.

Χρηστός – unul dintre puținii termeni simpli care nu intră într-o relație de combinatorie lexicală. Sensul primar – concret: *ceea ce poate fi folosit, util* (ν. χρηστήρια – *instrumentar, mobilier*, ἄχρηστος – *inutil, desuet*). Sens secundar – abstract: *binevoitor, onest, virtuos*. La Aristotel, prin compunere cu φίλος (χρηστόφίλος – *onest*) intră în categoria termenilor care exprimă excelența, χρηστός fiind un axiologic pur, fără a implica dimensiunea afectiv-itudinală (Chantraine). Urmează aceeași traiectorie concret – abstract, sursă a polisemantismului. De altfel, încă din perioada elenistică, putem vorbi de o sedimentare a semnificației abstracte în formule epigrafice ca: χρήστε, χαῖρε! χρηστή τελευτή! (Chantraine). În greaca discursului patristic, χρηστός are o reprezentare semnatică previzibilă, parțial diferită de cea a etapei anterioare. Valorizarea semnificației abstracte, anulând coexistența cu cea concretă, este o marcă a unei hipertrofieri a semnificațiilor inițiale care, diacronic, pot deveni caduce, până la dispariție:

Ep. VI, 27-29: „Ἀγνευε πασι, παρθένε. Χριστῷ μόνω, / Νύμφη, κράτει τὸ κάλλος ἐσφραγισμένον. / **Χρηστός** μὲν ἐστίν, ἀλλὰ καὶ ζήλου πλέως.” („O, fecioară, fii curată mai presus de toate, doar mireasă a lui Hristos, / Păstrează cu tărie frumusețea cu care ai fost pecetluită. / Fii plină de râvnă spre împlinirea **binelui**.”)

Συμπάθεια - intră în categoria compuselor cu συν, în relație de sinonimie cu συνάλγησις. Atât πάθος – *ceea ce se întâmplă, experiență, emoție*, cât și verbul de la care derivă πάσχω – a primi o impresie din afară, a fi afectat, impresionat, nu cunosc marcarea pozitivă sau negativă. Valorizarea lor ca termeni tehnici în context filosofic declanșează procesul de fluctuație și polarizare semantică, πάθος fiind pentru stoici, *un impuls excesiv, o mișcare irațională a sufletului* (Peters, 1993: 221), de aici πάθημα – *suferință, nefericire, boală*. Compunerea tardivă cu συν are drept efect selectarea semnificației pozitive, pornind de la o bază semnatică neutră și specializarea ei în textura discursului creștin cu sensul de *expresie a dragostei, compasiune*:

Ep. XXXIV, 123-124: „Ἐλεος μὲν ἐστὶ **συμπάθεια** συμφορᾶς. / Οἶκτος δὲ κ' εὔ τι τὸν πεπονθότα δρᾶσαι.” („Mila este **împreună pătimirea** cu celălalt în suferințe. / Compasiunea fiind facerea de bine, celui năpăstuit.”)

Un rol esențial în acest proces de restaurare a semnificației pozitive îl au ocurențele nou-testamentare (1Pt., 3,8 / Evr. 4, 15). Remarcăm un proces de inovație semantică activ la

nivelul formulei componențiale a lexemului συμπάθεια, prin activarea semului [+divin], inexistent în etapa anterioară a limbii eline. Lexiconul patristic atestă sensul de *compasiune* manifestată de o persoană față de altă persoană, dar și de Divinitate față de oameni.

Εὐσέβεια - compus cu meliorativul/intensivul εὖ. Derivat al lui σέβομαι care desemna respectul, pietatea, mai întâi în relațiile sociale, ulterior cu sens specializat în context religios. De altfel, cele două sensuri coexistă până în momentul în care dinamica diacronică înregistrează selectarea cu prioritate a celui teologic, εὐσέβεια desemnând, biblico-patristic exclusiv *pietatea, dreapta credință, sfințenia*:

Ep. II, 339-342: „Αἶδεο μοι πολὺν, καὶ ἔσπερ ἦθεσι κεδνοῖς. / Πλεῖον γὰρ τι φέρει πολὺν νεότητος ἐχέφρων. / Μηδὲ μὲν εὐσεβέουσα περίδρομον ἔνθα καὶ ἔνθα, / Πολλάκις οὐ κατὰ κόσμον.” („Cinstește-mi căruntețea și imită obiceiurile bune. / Căci mai de folos este bătrânețea înțeleaptă decât tinerețea care nu cultivă **pietatea**, / Alergând încoace și încolo, adesea fără bună-cuviință.”)

Cu toate acestea, asocierea lui εὐσεβής – *sfânt* în discursul creștin cu σέμνος < *σέβνος, apelativ și calitate a divinităților păgâne Demetra sau Eriniile (Chantraine), argumentează constanta de semnificație existentă de la o etapă istorică la alta a limbii eline.

Concluzii

Analiza dinamicii axiologice în Ἐπη ἠθικὰ – *Poemele morale* ale Sf. Grigorie de Nazianz (sec. IV), confirmă ipoteza schimbării lingvistice condiționate de ceea ce M. Bréal numea în *Éssai de sémantique*, „la cause extérieure”. Vocabularul axiologic non-izomorfic intracultural, reflectă un anumit stadiu evolutiv în conceperea realității, dar și o anumită fază în dinamica limbii și a posibilităților ei de expresie. Asistăm la un proces de recategorizare conceptuală cu profunde influențe în plan lexical. Se remarcă un grad sporit de rafinare a termenilor, orientată în direcția nuanțării și specializării sensurilor, apte să surprindă complexul de informații extralingvistice. Identificăm unele aspecte ale inovației semantice: actualizarea procesului de compunere lexicală prin care se obțin unități lexematice cu noi valori designative, factor de economie, eficiență, dar și de flexibilitate a limbii; alunecarea sensului în direcția abstractizării, selectarea exclusivă a sensului abstract, nuanțarea sa; activarea unor mecanisme stilistice de tip metaforic, ca sursă a polisemantismului; lărgirea formulei componențiale prin crearea unor seme noi, inexistente în etapa anterioară a dinamicii limbii eline.

Cu toate acestea, există, cel puțin la nivelul termenilor analizați, o serie de exemple care atestă existența unui continuum semantic, marcând o relativă stabilitate care ar putea fi

considerată drept rezistență la schimbare. Se susține, așadar, ipoteza conservatorismului limbii eline, a tradiției sale lingvistice riguroase și omogene.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

- Aristotel, *Metafizica*, trad.Șt. Bezdechi, Ed.Iri, București, 1999.
- Bailly, A., *Dictionnaire Grec-Francais*, Ed. Hachette, Paris, 2000
- Bechet, F., *Istoria limbii grecești*, vol. I, Ed. Universității, București, 2012.
- Bernardi, J., *Grigorie din Nazianz. Teologul și opera sa*, Ed. Deisis, Sibiu, 2002.
- Bréal, M., *Essai de sémantique (science des significations)*, Hachette, Paris, 1897.
- Brixhe, C, *Linguistic Diversity in Asia Minor during the Empire: Koine and Non-Greek Languages*, în *A Companion to the Ancient Greek*, Bakker, E. J. (ed), Willey – Blackwell, Oxford, 2010.
- Chantraine, P., *Dictionnaire étymologique de la langue grecque*, Ed. Klincksieck, Paris, 1968.
- Coșeriu, E., *Introducere în lingvistică*, Ed. Echinoc, Cluj, 1999.
- Coșeriu, E., *Sincronie, diacronie și istorie – problema schimbării lingvistice*, Ed. Enciclopedică, București, 1997.
- Coșeriu, E., *Socio- și Etnolingvistica. Bazele și sarcinile lor*, în *Anuar de lingvistică și istorie literară*, Ed. Academiei Române, București, tomul XXXIII, 1992-1993.
- Coșeriu, E. *Omul și limbajul său – studii de filosofie a limbajului, teorie a limbii și lingvistică generală*, Ed. Universității „A.I. Cuza”, Iași, 2009.
- Ducrot, O., Schaeffer, J.-M., *Noul dicționar enciclopedic al științelor limbajului*, Ed. Babel, București, 1996.
- Grigorie de Nazianz, *Opera omnia în Patrologia Graeca*, ed. J.-P. Migne, vol. 35-38, Paris, 1886.
- Horrocks, G., *Greek. A History of the Language and its Speakers*, Willey – Blackwell, Oxford, 2010.
- von Humboldt, W., *Despre diversitatea structurală a limbilor și influența ei asupra dezvoltării spirituale a umanității*, Ed. Humanitas, București, 2008.
- Ieronim, *De viris illustribus*, trad.Dan Negrescu, Ed. Paideia, București, 1997.
- Lampe, D.D., *A Patristic Greek Lexicon*, Clarendon Press, Oxford, 1961.
- Liddell, H. G., Scott, R., *Greek – English Lexicon*, Clarendon Press, Oxford, 1996.
- Lyons, J., *Introducere în lingvistica teoretică*, Ed. Științifică, București, 1995.
- Meillet, A., *Aperçu d'une histoire de la Langue Grecque*, Hachette, Paris, 1920.

Munteanu, E., *Introducere în lingvistică*, Ed. Polirom, Iași, 2005.

Peters, F.E., *Termenii filosofiei grecești*, Ed. Humanitas, București, 1993.

Platon, *Opere*, , Ed. Științifică și Enciclopedică, vol. I., București, 1975.

Platon, *Opere*, , Ed. Științifică și Enciclopedică, vol. IV, București, 1983.

RHETORIC AND RELIGION IN THE 63RD AND 64TH ORATIONS OF «CORPUS DIONEUM»

Ștefan-Teodor Ivas

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: The spreading of oriental cults, the birth of Christianity, and the destruction of the second jewish temple are some of the elements that led to considering the period of the Early Principate one of religious effervescence. In the context of a general deprecation of Tyche as a goddess, considered by some „the blind guide of life”, 63rd and 64th orations of «Corpus Dioneum» represent an apology of the old civic divinity of luck and fortune. Attributed to Favorinus of Arelate and to one of his disciples who's identity remains unknown, these discourses constitute a perfect example of the manner in which the new religious movements tend to be mirrored even in the basic exercises of the rhetorical schools of that period.

Keywords: Early Principate, Religion, Rhetoric, Favorinus of Arelate, Corpus Dioneum

Sub aspect religios sfârșitul secolului I p. Chr. și începutul secolului II p. Chr. este caracterizat de expansiunea formelor de religiozitate de influență orientală¹. Cultele greco-orientale de sorginte egipteană precum isianismul sau serapismul, microasiatică precum cultul zeiței Cybele, siriană precum cultul zeiței Dea Syria sau iraniana, precum mithraismul câștigă din ce în ce mai mulți adepți printre locuitorii imperiului. Acestora li se adaugă asecensiunea mozaismului și a creștinismului. Reacția care predomină în această perioadă în fața acestui adevărat fenomen este cea de repliere către cultul zeilor tradiționali. În spijinul conservatorismului religios, în afara caracterului intrinsec tradiționalist al societății romane și

¹ Pentru o imagine sintetică asupra fenomenului religios din perioada imperiului timpuriu cf. printre altele Beaujeu J., *La religion romaine à l'apogée de l'Empire. La politique religieuse des Antonins (96 - 192)*, Les Belles Lettres, Paris, 1955; Gagé J., *Basileia. Les Césars, les rois d'Orient et les „mages”*, Les Belles Lettres, Paris, 1968; Turcan R., *Culte orientales în lumea romană*, Editura Enciclopedică, București, 1998; Cumont Franz, *Religiile orientale în păgânismul roman*, Herald, București, 2008; Sfameni Gasparro G., *Religiile lumii elenistice în Filoramo G. (coord.), Istoria Religiilor, vol. I Religiile antice*, Polirom, 2008, p. 395 – 438.

a suspiciunii acesteia față de orice formă de *externa superstitio*², vine și filosofia. Stoicismul și medio-platonismul în abordarea conceptului divinității se dovedesc puternic atașate cultelor tradiționale. Ele au avantajul vechimii, al apropierei de înțelepciunea de odinioară³ iar pentru a explica unele episoade controversate din biografia zeilor care fac parte din panteonul tradițional, se face apel la alegorie. Prin intermediul acesteia autori precum Plutarchus, Cornutus sau Dio Chrysostomus reușesc să recupereze și să revalorifice zeitățile panteonului clasic care devin fie corpuri cerești sau personificări ale elementelor care compun universul, ca în cazul stoicismului, fie *daimoni* (daivmone"), ființe care intermediază raporturile dintre zeu și oameni, ca în cazul medio-platonismului.

Opera retorului din Prusa Dio Chrysostomus (aprox. 40 – 115 p. Chr.) ni s-a păstrat sub forma unui *corpus* de 80 de lucrări numite tradițional discursuri (*orationes*) deși printre ele se află și mici tratate filosofice sau de critică literară, dialoguri și chiar și o scrisoare. Mesajul discursurilor, puternic influențat de filosofia stoică, este unul esențialmente moral. Fie că se adresează cetățenilor unei cetăți sau însuși împăratului, Dio Chrysostomus încearcă să impună audienței un ideal de moderație, modestie și stăpânire de sine prin apelul constant la educație și rațiune și prin insuflarea încrederii într-un univers rațional la baza căreia se află divinitatea. Teodiceea pe care o propune prin recunoașterea caracterului binefăcător și rațional al divinității și prin condamnarea viciului și a ignoranței umane ca singurele responsabile pentru prezența răului în lume, lasă puțin loc pentru noua sensibilizată religioasă a epocii.

În mod paradoxal, Discursurile 63 și 64 intitulate *Peri V Tuvch*" din *corpus* care nu îi aparțin retorului din Prusa, tocmai datorită caracterului lor nefilosofic, didactic (simple exerciții de școală cum le numește E. Amato), neurmărind „reformarea” etică a audienței ci delectarea ori surprinderea acesteia, constituie, cum vom vedea în continuare, o mărturie a unei serii de idei teologice specifice unei religiozități mai puțin intelectuale și mai apropiate de religia „trăită” a marelui masă a populației.

Discursul 63

Legitimitatea prezenței acestui discurs în *Corpus dionium* a fost pusă la îndoială pentru prima oară de editorul german Emperius. Acestuia i s-a alăturat Von Arnim, care aduce argumente de ordin stilistic în defavoarea paternității dioniene a textului⁴. Prezența hiatusului

² Pentru o „mostră” de atitudine conservatoare față de orice formă nouă de religiozitate cf. Juvenalis, Satira XV.

³ Cf. Nuffelen P. van, *Rethinking the Gods. Philosophical Readings of Religion in the Post-Hellenistic Period*, Cambridge University Press, 2011, p. 84-90.

⁴ Cf. Dio Chrysostom, *Discourses 61-80. Fragments. Letters*, with an english translation by H. Lamar Crosby, , Harvard University Press, Cambridge Massachusetts, 1951, p. 33.

din anumite pasaje a fost socotită de editorul german o inadvertență mult prea gravă pentru atenția față de acuratețea expresiei, specifică stilului discursurilor lui Dio⁵. În aceeași linie de idei, Eugenio Amato, încercând să demonstreze diferențele dintre Or. 65 și celelalte două discursuri PeriV tuvch", subliniază preferința pentru *demonstratio* din prima spre deosebire de uzul extins al *exempla* prezent în Or. 63 și 64, precum și distincția dintre imaginea divinității care reiese din aceste discursuri. În Or. 63 și 64 avem de a face cu o Tuvch atotputernică față de care omul este neputincios, în vreme ce în discursul 65 este propusă o fațetă mai nuanțată a unei Tuvch apropiată de provnoia⁶. În ceea ce privește autorul discursului 63, același Amato propune un discipol al lui Dio Chrysostomus sau al lui Favorinus din Arelate.

Brancacci, fără a nega veridicitatea acestor argumente, reliefează influența stilistică incontestabilă a lui Dio Chrysostomus asupra acestui discurs, dovedind totodată valoarea de model dobândită de scrierile retorului din Prusa în școlile de retorică ale epocii⁷.

La baza acestui discurs stă ideea omnipotenței zeiței Tuvch (pavnta ejk th" daivmono" tauvth"). De bunăvoința acesteia depinde deznodământul oricărei acțiuni omenești. Libertatea umană nu este exclusă însă, deoarece Tuvch este percepută în primul rând ca o „prezență” binefăcătoare. Ea poate însoți sau nu o acțiune omenească, dar inițiativa acestei acțiuni aparține în întregime omului. Interesantă, din acest punct de vedere, este aria semnatică a verbelor asociate zeiței: a fi prezent (parei'nai, givguesqai), a lipsi (ajpoleivpein; kataleivpein), a veghea (ejpiskopevw), a veni (e[rcomai), a însoți (e[pomai), a sta (i@sthmi). Întregul discurs se centrează pe demonstrarea acestui punct: în spatele oricăror sentimente, acțiuni sau stări resimțite ca fiind „pozitive” se află prezența zeiței.

La nivelul individului, prezența zeiței aduce bucurie, exaltare, ridică sufletul care, fără concursul acesteia, ar zace în trup ca într-un mormânt (kaiV yuchV gevnhqen u&poV th" tuvch" aijroumevnh: eij deV ajpolivpoi tuvch, periveisin w&" ejn tavfw/ tw/' swvmati⁸). În lipsa zeiței, educația nu progresează și însăși virtutea nu este decât un cuvânt steril, incapabil să producă vreo faptă bună (lovgo" ejstiV kalou' pravgmato" a[prakto"). Virtutea este judecată așadar prin prisma rezultatelor practice pe care le produce, dar asupra succesului ori eșecului unei acțiuni tronează Tuvch, astfel că virtutea, pentru a nu rămâne la stadiul de simplă vorbă,

⁵ Idee reluată și de Cerro Calderon (Dión de Prusa, Discursos LXI-LXXX, trad. Gonzalo del Cerro Calderón, Gredos, Madrid, 2000, p. 31)

⁶ Amato E., Alle origine del «Corpus Dioneum»: per un riesame della tradizione manoscritta di Dione di Prusa attraverso le orazioni di Favorino, Helios, Salerno, 1999, p. 25.

⁷ Cf. Brancacci A., Rhetorike philosophousa. Dione Crisostomo nella cultura antica e bizantina, Bibliopolis, Napoli, 1985, p. 48.

⁸ Cf. Or. 63, 2.

trebuie să se subordoneze lui Tuvch. Inutilitatea practică a virtuții, lipsită de împrejurările favorabile care o pun în valoare și care depind de zeiței Tuvch, apare ca argument forte anti-ajrethv și în *De fortuna romanorum*.

La nivelul cetății, absența Tuvch duce la ruină (fqorav). Exempul Atenei este citat în acest sens, iar autorul, preocupat fără îndoială de statutul propriei sale ocupații, se grăbește să evoce drept indiciu al decadentei cetății nu dezastrul expediției din Sicilia sau condamnarea lui Socrate ci încarcerarea unui retor - Demostene⁹. Ținând cont de propunerea lui Eugenio Amato de a atribui paternitatea acestui discurs unui discipol al lui Favorinus, putem presupune că alegerea Atenei pentru exemplificarea unei cetăți părăsite de divinitate, este un ecou al exilului maestrului în insula Chios și al condamnării publice a acestuia de către cetățenii Atenei și ai Corintului prin dărâmarea statuilor care i-au fost dedicate în prealabil¹⁰. În planul cosmic, prezența zeiței Tuvch aduce vreme bună și fertilitatea pământului, iar lipsa ei provoacă cutremure numite boli ale pământului cu referire, fără îndoială, la epilepsie. Toate, de la victoria în război și obținerea armoniei civice pe timp de pace, până la salvarea unui naufragiat, depind de prezența zeiței. În fiecare succes (eujpragiva) trebuie celebrată o parusie a Tuvch.

În favoarea zeiței este evocată și anecdota care îl are ca protagonist pe pictorul Apelles. Acesta, încercând să reprezinte un cal în mijlocul unei lupte, nu reușea să picteze amestecul de sânge și salivă care apărea la comisura buzelor calului, ca urmare a efortului susținut la care fusese supus de către călăreț, și, deznădăjduit, aruncă un burete îmbibat cu mai multe culori în acea parte a tabloului pe care nu reușea să o picteze, obținând astfel, nu prin artă ci prin noroc (ouj diaV tevcnh", ajllaV diaV tuvch"), efectul căutat. Acest episod, care apare și la Sextus Empiricus¹¹, reprezenta un loc comun în argumentația pro-Tuvch. În scrierea PeriV tuvch", atribuită lui Plutarchus și care conține o critică a teoriei conform căreia Tuvch este superioară înțelepciunii, episodul este prezentat ca unica situație în care norocul a depășit arta¹².

Ce face însă ca zeița să decidă să fie prezentă într-o acțiune asigurându-i astfel succesul și să sustragă alteia? Cum sunt explicate caracterul subit al schimbării sale de atitudine față de un individ? Singura explicație pe care autorul o oferă este „permanenta mișcare a divinității” (ejn kinhvsei o[n toV qei'on), prin intermediul căreia este interpretată

⁹ Cf. Or. 63, 3.

¹⁰ Cf. Amato E., op.cit., p. 22-23.

¹¹ Cf. Sext. Emp. Pyrrh. Hypot. 1, 28.

¹² Cf. Plut. De fort. 99b.

reprezentarea zeiței de către artiști alături de o sferă. Mișcarea divinității (h& kivnhsi" tou' qeou") ar putea fi pusă în legătură cu doctrina stoică în cadrul căreia zeul (Qeov") reprezintă principiul activ în opoziție cu materia (u@lh), care este principiul pasiv. De asemenea asocierea dintre divinitate și corpurile cerești și identificarea zeului suprem cu soarele, care, conform teoriei ptolemaice, se rotește în jurul pământului, ar putea sta la baza acestei afirmații. Aceeași idee apare și în tratatul *Despre regalitate* al lui Ecphantos¹³. Atât de strânsă era în concepția stoică legătura dintre mișcare și divinitate încât Cornutus propune ca etimologie a termenului qeov" verbul qevw (a alerga)¹⁴.

Deși nu rezolvă tensiunea dintre caracterul divin al Tuvch și amoralitatea unora dintre acțiunile acesteia, precum favorizarea oamenilor vicioși ori abandonarea bruscă a celor virtuoși, discursul reprezintă o mărturie prețioasă pentru popularizarea conceptului de *divinitas movens* care polarizase gândirea filosofico-teologică a epocii elenistice.

Discursul 64

Ca și în cazul Or. 63, acest discurs a provocat neîncrederea editorilor și a specialiștilor cu privire la includerea sa printre scierile lui Dio Chrysostomus. A fost atribuit lui Favorinus din Arelate de către J. Geel¹⁵ și lui Maximus din Tir de către Wegehaupt¹⁶. Descoperirea unui papyrus conținând discursul *De exilio* scris de Favorinus, din a cărei operă, cu excepția citărilor din alți autori, nu se conservase până atunci decât Or. 37 din Corpus-ul dionian, a contribuit semnificativ la stabilirea lui Favorinus drept autor al textului¹⁷. Eugenio Amato a propus chiar și o dată pentru rostirea discursului: 138 p. Chr. Cât privește locul, acesta a fost socotit, pe baza anumitor indicii din discurs, ca fiind Neapolis în sudul Italiei.

Discursul 64 a fost redactat sub forma unei apologii a zeiței Tuvch. Favorinus își justifică poziția ca o reacție la acuzațiile care i se aduc zeiței.

Ceea ce surprinde încă de la început este mulțimea exemplurilor, de natură mitologică, literară, istorică, de care de folosește auorul în susținerea propriilor argumente. În majoritatea cazurilor, acestea sunt doar menționate în treacăt, fără a se insista asupra lor, fiind socotite *topos-uri* ale practicii retorice și fiind deja bine cunoscute de către audiență: „oamenii o învinovătesc pe Tuvch pentru propriile lor slăbiciuni sufletești: Medeea pentru pasiunea sa,

¹³ ... kaiV ejn ta' tw' qeivw qevonto" ajeiV fuvsei (în Delatte L., *Les Traités de la Royauté d'Ecphante*, Diotogène et Sthénidas, Université de Liège, 1942, p. 27)

¹⁴ Cf. Cornutus, *Theol. Graec.* 1, 2-3.

¹⁵ Cf. Geel J., *Dionis Chrysostomi*..

¹⁶ Cf. Wegehaupt *De Dionis Chrysostomi Xenophontis sectatore*, Gottingae, 1896, p. 40 adn. 1.

¹⁷ Cf. Favorino di Arelate, *L'esilio*, edizione critica, traduzione e commento a cura di Adele Tepedino Guerra, Edizioni dell'Ateneo, 2007.

Midas pentru rugăciunea sa, Fedra pentru acuzația falsă, Alcemon pentru rătăcirile sale, Orestes pentru nebunia sa”.

După ce, în primele patru paragrafe, sunt recenzați cei care aduc reproșuri zeiței, autorul își începe apologia propriu-zisă prin menționarea puterii zeiței (duvnamî). De vreme ce Tuvch, spre deosebire de divinitățile tradiționale, nu s-a bucurat niciodată de o i&storiva muqikhv, se face apel la reprezentările grafice ale acesteia. *Ekphrasis*-ul ia locul, în acest caz, interpretării alegorice, folosită în prezentarea divinităților tradiționale și prin intermediul căreia Heracle, de pildă, este socotit un campion al virtuții, iar muncile sale un simbol al luptei contra viciilor. Artiștii (oi& tecni'tai) o prezintă ca fiind promptă, gata de a interveni în treburile omenești, indiciu al schimărilor subite ale sorții; ține în mână dreaptă o cârmă (phdavlion), în caliatea sa de călăuză a destinului omenești, iar în mână stângă un coș cu fructe, simbol al binefacerilor pe care le împarte în rândul oamenilor.

Pierderea favorurilor zeiței a dus, în plan politic, la prăbușirea imperiilor asirian, medic, persan, lidian și atenian. *Topos*-ul succesiunii imperiilor sau teoria celor patru monarhii, a avut o largă răspândire în literatura greacă. Bost Pouderon, în studiul dedicat discursurilor 33, 34 și 35, citează în acest sens pasaje din Polybius (I,2), Dionysius din Halicarnassus (*Antiq. Rom.* I. 1, 2-3), Menander Rhetor (I, 354, 2-4/29-30) sau capitolul 7 al Cărții lui Daniel¹⁸. Forma clasică a acestei teorii o dă Plutarchus în *De Fortuna Romanorum*. Pentru scriitorul din Cheronea peregrinările Tuvch prin Asiria, Persia, Macedonia, Egipt și Siria, Cartagina au încetat odată cu sosirea zeiței la Roma, unde virtutea și pietatea poporului roman o determină să-și stabilească o rezidență permanentă¹⁹.

Tuvch este o divinitate cu multe nume, fiind identificată pe rând cu Nemesis, Elpis, Moira, Themis, Demeter, Pan, Leucothea, Dioscurii și Zeus. Această caracteristică apropie imaginea zeiței de cea prezentă în scrieri ditirambice precum imnul către Isis din *Măgarul de aur* al lui Apuleius²⁰. Epitetul poluwvnumo" apare cu referire la divinitate și într-o *Odă istmică* a lui Pindar²¹, precum și în *Imnul către Dionysius* din *Antologia palatină*²².

În a doua parte a discursului accentul se mută pe rolul zeiței de a pedepsi insolența (qravssô) și încrederea excesivă în forțele proprii în detrimentul ajutorului divin (u@bri"). Sunt citate în acest sens exemplele lui Diogene Cinicul, al generalului atenian Timotheus, al

¹⁸ Cf. Bost Pouderon C., Dion Chrysostome. Trois discours aux villes, Or. 33-35, T. II: Commnetaires, bibliographie et index, Helios, Salerno, 2006, p. 137.

¹⁹ Cf. Plut. De fort. Rom., 4.

²⁰ Cf. Apul. Met. XI, 25.

²¹ Cf. Pind. Isthm. V.

²² Cf. Anthol, Palat. V, 1115.

lui Alexandru cel Mare și al lui Demetrios Poliorcetul. Aceștia sunt pedepsiți în virtutea caracterului „regal” care este prezent în cel mai înalt grad printre atributele zeiței (e[cei gaVr ejn au&th/' plei'ston ajeiV toV basilikovn) și care constă în nimicirea celor care se semeșesc peste fire²³.

Discursul se încheie cu citarea celebrului episod homeric în care Zeus stabilește sortile oamenilor²⁴. Favorinus completează semnificația acestui pasaj prin inserarea rolului jucat în îndeplinirea celor prescrise de „părintele zeilor” de către Tuvch. Aceasta intermediază relația dintre oameni și divinitatea supremă; ea administrează și împarte oamenilor binefacerile sau pedepsele, punând în practică hotărârile divine.

Spre deosebire de Or. 63, în care prezența Tuvch este sinonimă cu eujdaimoniva, iar lipsa ei cu nenorocirea, în acest discurs este prezentată ca divinitatea de care depind atât binefacerile cât și necazurile care însoțesc destinul omenesc. Ea intervine direct în viețile oamenilor, aplicând pedepse și conferind favoruri. Ceea ce o îndepărtează de imaginea divinității prezentă în discursurile lui Dio Chrysostomus, este tocmai sublinierea caracterului justițiar care o face responsabilă pentru o parte cel puțin din nefericirea umană, în vreme ce în concepția de inspirație stoică a retorului din Prusa singurul responsabil pentru prezența răului în lume este omul. De asemenea, pluralitatea denumirilor prin intermediul cărora este adorată zeița, precum și adresarea directă w\ Tuvch (64, 14) denotă un tip de devoțiune străin moderației și caracterului perfect rațional al raportului om-divinitate specifice lui Dio Chrysostomus, și-l apropie de stilul ditirambic.

În concluzie, am văzut cum, printr-o punere în oglindă pe de o parte a discursurilor 63 și 64 și pe de alta a discursului 65, ies în prim-plan concesiile pe care Favorinus și autorul anonim al Or. LXIII le fac noilor forme de religiozitate, noii sensibilități religioase. Acestea ar fi: ideea unei divinități aflate într-o perpetuă mișcare, provenită cel mai probabil din astrologie în cazul Or. LXIII, tendința spre monoteism/henoteism, reflectată prin considerarea celorlalți zei drept simple variațiuni onomastice ale aceleiași divinități, Tuvch, precum și dorința stabilirii unui raport personal cu divinul pe care o denotă adresarea directă și tonalitatea poetică în cazul discursului LXIV.

²³ Cf. Or. 64, 19.

²⁴ Cf. Il. 24, 527.

BIBLIOGRAFIE:

Surse antice:

Anthologia Palatina în *The Greek Anthology V*, with an english translation by W. R. Paton, London: William Heinemann/ New York: G.P. Putman`s Sons, 1918.

Apuleius, *Metamorphoseon libri* în Apulée, *Les Métamorphoses*, trad. Paul Vallette, Les Belles Lettres, Paris, 1992.

Cornutus, *Theol. Graec.* 13

Dio Chrysostom, *Discourses 61-80.Fragments. Letters*, with an english translation by H. Lamar Crosby, , Harvard University Press, Cambridge Massachusetts, 1951

Favorinus în Favorino di Arelate, *L`esilio*, edizione critica, traduzione e commento a cura di Adele Tepedino Guerra, Edizioni dell`Ateneo, 2007

Homeri Ilias recogneverunt brevisque adnotatione critica instruxerunt D. Monro et T. Allen, editio tertia, Oxonii e Typographeo Clarendiniano, MCMXX,

Juvenalis în Juvénal, *Satires*, trad. P. de Labriolle et F. Villeneuve, Les Belles Lettres, Paris, 1996.

Pindari Carmina Cum Fragmentis, Editio Altera, edidit C. M. Bowra, Oxford University Press, 1947.

Plutarchus, *Moralia* în Oeuvres Morales de Plutarque traduite par Bicaud, Lefèvre Éditeur, Paris, 1844 (<http://remacle.org/bloodwolf/historiens/Plutarque/index.htm>)

Sextus Empiricus în *Sextus Empiricus I: Outlines of Pyrrhonism*. With an english translation by R.G. Bury, Harvard University Press, Cambridge Massachusetts, 1933.

Autori moderni:

Van Nuffelen, P. van, *Rethinking the Gods. Philosophical Readings of Religion in the Post-Hellenistic Period*, Cambridge University Press, 2011.

Amato E., *Alle origine del «Corpus Dioneum»: per un riesame della tradizione manoscritta di Dione di Prusa attraverso le orazioni di Favorino*, Helios, Salerno, 1999.

Beaujeau J., *La religion romaine à l`apogée de l`Empire. La politique religieuse des Antonins (96 - 192)*, Les Belles Lettres, Paris, 1955.

Bost Pouderon C., *Dion Chrysostome. Trois discours aux villes, Or. 33-35, T. II: Commentaires, bibliographie et index*, Helios, Salerno, 2006.

Brancacci A., *Rhetorike philosophousa. Dione Crisostomo nella cultura antica e bizantina*, Bibliopolis, Napoli, 1985.

Cumont Franz, *Religiile orientale în păgânismul roman*, Herald, București, 2008

Delatte L., *Les Traités de la Royauté d'Ecphante, Diotogène et Sthénidas*, Université de Liège, 1942

Sfameni Gasparro G., *Religiile lumii elenistice în Filoramo G. (coord.), Istoria Religiilor, vol. I Religiile antice*, Polirom, 2008

Turcan R., *Culte orientale în lumea romană*, Editura Enciclopedică, București, 1998.

ACKNOWLEDGEMENT: *Această lucrare a fost sprijinită financiar în cadrul proiectului POSDRU/187/1.5/S/155397 cu titlul „Prin burse doctorale spre o nouă generație de cercetători de elită”, cofinanțat din Fondul Social European prin intermediul Programului Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007–2013.*

ON BY ITSELF

Maria Poponeț

PhD Student, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca

*Abstract: This paper argues that Romanian *singur* "alone" and *de la sine* "from self" do not point towards the causative structure and meaning of anticausatives. On the one hand, we show that some modified verbs do not accept the causative paraphrase, thus in this case the phrase does not add a causer (against Folli 2001, quoted in Schäfer 2007). On the other hand, even when modified verbs accept a causative paraphrase, the causative meaning does not seem to hold in the absence of the phrase. We argue that the general function of *singur* and *de la sine* is to deny the interference of an outside cause, which is equivalent to the subject entity causing the event for a subset of anticausatives. The causative paraphrase is thus accidental rather than defining for anticausatives modified by these phrases.*

Keywords: anticausatives, sole causer, singur, de la sine, Romanian

1. Introduction

Anticausatives are intransitive verbs of change of state (i.e. unaccusatives) that have a causative counterpart (cf. Schäfer 2008), e.g. *The window broke. John broke the window.* In this paper, we argue that the modification of Romanian anticausatives by *singur* "alone" or *de la sine* "from self" does not indicate a cause in the argument structure of these verbs¹.

After presenting Chierchia's (2004) view on anticausatives in Section 2, in Section 3 we show that Romanian *singur* "alone" can modify both agentive verbs and anticausatives. The word, however, can bring about two distinct readings, and we show that anticausatives are reluctant to the sole cause reading. The interpretation of modified anticausatives which describe certain physical processes is not that the entity caused the change. We argue that *singur* "alone" denies the interference of an external cause, leaving space for external factors responsible for the change of state.

¹ Piñón (2001) and Folli (1999) also doubt that *by itself* indicates the causative semantics of anticausatives.

In Section 4, following the suggestions in Horvath and Siloni (2013), we show that agentives and anticausatives are modified by distinct phrases due to agentivity. The section also discusses verbs which refer to biological or chemical processes which allow the causative paraphrase under modification. However, non-modified anticausatives do not seem to have a causative meaning, so there is no reason to postulate a cause in these verbs either. We conclude that *de la sine* “from self” denies the interference of an external cause, and the causative paraphrase is accidental for modified anticausatives.

2. The sole cause hypothesis (Chierchia 2004)

According to Chierchia (2004), Italian *da sé* “by itself” is a phrase which occurs in adjunct position and its antecedent must be construed as the sole cause of the event. The phrase is licensed by agentive subjects in either transitive (1) or reflexive (2) sentences.

- (1) *Gianni mi ha picchiato da sé.*
 Gianni CL.1SG.ACC have.AUX.3SG hit by self
 “Gianni hit me by himself.” (Chierchia 2004: 42, (37))

- (2) *Gianni si è lavato da sé.*
 Gianni SE be.AUX.3SG washed by self
 “Gianni washed by himself.” (Horvath and Siloni 2013: 219, (3a))

The author further argues that its exclusion from statives (3a), and verbs expressing involuntary physical functions such as *sudare* “to sweat” (3b), signifies that *da sé* is a structure sensitive to a cause role.

- (3) a. **Gianni conosce il latino da sé.*
 Gianni know.PR.3SG the Latin by self
 “Gianni knows Latin by himself.”
 b. **Gianni ha sudato da sé.*
 Gianni have.AUX.3SG sweat by self
 “Gianni sweat by himself.” (Chierchia 2004: 42, (39a,b))

On the other hand, since the phrase can modify anticausatives, Chierchia argues that anticausatives must exhibit a cause. Thus, on his reasoning, in (4a) and (4b) the subject is both the cause and the theme of opening.

(4) a. *La porta si è aperta da sé.*
 the door SE be.AUX.3SG opened by self
 “The door opened by itself.”

b. *La barca è affondata da sé.*
 the boat be.AUX.3SG sunk by self
 “The boat sank by itself.” (Chierchia 2004: 43, (42a,b))

Supporting a reflexive analysis of anticausatives, Chierchia claims that *da sé* indicates the “x did the event” structure and meaning of the verb, which, according to this author, is “x did the event” even in the absence of *da sé*. In the next section, we show that (at least some examples of) modified anticausatives in Romanian do not mean “x did the event”, thus the sole cause hypothesis of Chierchia does not hold. Following the suggestion in Schäfer (2007), we argue that the general function of the Romanian counterparts of this phrase in anticausatives is to deny the interference of a cause in bringing about the event.

3. *Singur* “alone”

Recall that according to Chierchia, *da sé* “by itself” indicates that the modified verb has a cause, which in the presence of the phrase is the sole cause. However, sole cause is an ambiguous phrase since agentives allow two types of continuations in Italian (cf. Schäfer 2007). The same situation holds in Romanian. Thus, the Romanian sentence (5), built on the model of Italian (1), allows two interpretations: one in which Ion hit Petru without outside help (6a), and the other in which no one caused him to hit Petru, he did it of his own accord (6b), as evinced by the possible continuations. Sentences containing reflexive verbs such as (7) also allow for the two interpretations (cf. (8a) and (8b)).

(5) *Ion l- a lovit pe Petru singur.*
 Ion CL.3SG.ACC have.AUX.3SG hit PE Petru alone

“Ion hit Petru by himself.”

(6) a. *Ion a realizat lovitura singur².*

Ion AUX.3SG performed hit.the alone

Nimeni nu l- a ajutat.

nobody not CL.3SG.ACC AUX.3SG helped

“Ion did the hitting alone. Nobody helped him.”

b. *Nimeni nu l- a determinat/ forțat pe Ion*

nobody not CL.3SG.ACC AUX.3SG made forced PE Ion

să- l lovească pe Petru.

SUBJ CL.3SG.ACC hit PE Petru

“Nobody made/forced Ion hit Petru.”

(7) *Ion s- a spălat singur.*

Ion SE AUX.3SG washed alone

“Ion washed by himself.”

(8) a. *Ion a realizat spălarea singur.*

Ion AUX.3SG performed washing.the alone

Nimeni nu l- a ajutat.

nobody not CL.3SG.ACC AUX.3SG helped

“Ion did the washing alone. Nobody helped him.”

Nimeni nu l- a determinat/ forțat să se spele.

b.

nobody not CL.3SG.ACC AUX.3SG made forced SUBJ SE wash

“Nobody made/forced Ion wash himself.”

Hence, at first glance, sole cause appears to be ambiguous. For instance, if Ion hit me without outside help, he is the sole cause of Petru ending up hit. Also, if no one forced him to hit

² The paraphrase is inspired from Potashnik (2009).

Petru, the interpretation of the sentence would be that Ion caused himself to hit Petru/had the initiative to hit Petru, so he is the sole cause of the hitting process. However, since Chierchia argues that the phrase depends on a cause in the argument structure of the predicate it modifies (the phrase cannot add a cause to stative verbs (cf. (3a))), we believe that it is the first interpretation that he has in mind, i.e. the one in which the subject argument does the event without outside help.

However, this is exactly the interpretation that some anticausatives are reluctant to. The Romanian example (9) comprising the anticausative verb *a se usca* “to become dry” and the subject argument *părul* “the hair” does not have the meaning allowed by the transitive and reflexive sentences above (cf. (6a) and (8a)). The sentence does not mean that the hair did the drying (cf. (10a)). Rather, it dried without a hair drier due to crucial external conditions such as the heat; it could not have dried in a humid environment, for instance. We argue that with anticausatives, the phrase denies the interference rather than existence of an external cause, which is not equivalent to the hair doing the drying. Denying the interference means that some external factors may exist and they are responsible for the event. The example thus proves that the phrase is not licensed by a cause.

- (9) *Părul s- a uscat singur.*
 hair.the SE AUX.3SG dried alone
 “The hair dried by itself.”

- (10) a. **Părul a realizat uscarea.*
 hair.the AUX.3SG performed drying.the
 “The hair did the drying”

- b. *Nimeni/ Niciun obiect n- a intervenit.*
 nobody no object not AUX.3SG intervened
 “Nobody/No object intervened.”

The following possible Romanian example reinforces the claim that the phrase denies someone’s interference although there is obviously an external cause. It is clear that the sentence does not mean that the door did the opening, but rather the door opened from the wind alone, nobody opened it.

- (11) *Ușa s-a deschis singură de la vânt.*
 door.the SE AUX.3SG opened alone from wind
 “The door opened by itself from the wind.”

In the next section, we will show that Romanian agentives and anticausatives are modified by different phrases for agentivity reasons. The section also shows that sometimes denying the interference of an external cause is equivalent to asserting that the subject is the cause. However, this is accidental for the use of the phrase in the context of anticausatives. Moreover, the fact that the causative meaning may not be present in the absence of the phrase points towards the lack of a cause in anticausatives.

4. *De la sine* “from self”

Horvath and Siloni (2013) notice that in languages like Hebrew, Hungarian and Romanian there are two distinct “without outside help” phrases: one for agentive verbs and another for anticausatives. While the agentive one depends on an agent, the one in anticausatives, they argue, does not depend on a causer.

In Romanian, we assume the former to be *el însuși* “he himself” and variants depending on person, gender and number, and the latter the invariant form *de la sine* “from self”. Below we can see that agentives as in (12) take *el însuși*.

- (12) *Ion a spart geamul el însuși.*
 Ion AUX.3SG broken window.the he himself
 “Ion broke the window by himself.”

The interpretations triggered by Romanian *el însuși* are highly dependent on context. The prominent interpretation of (12) is that Ion broke the window without outside help (cf. (13a)). Although less handy, the continuation in which nobody made the agent do the event (cf. (13b)) is also possible.

- (13) a. *El a realizat spargerea singur. Nimeni nu*
 he AUX.3SG performed breaking.the alone nobody not

l- a ajutat.
 CL.3SG.ACC AUX.3SG helped
 “He did the breaking alone. Nobody helped him.”

b. *Nimeni nu l- a determinat să-*
 nobody not CL.3SG.ACC AUX.3SG made SUBJ
l spargă.
 CL.3SG.ACC break
 “Nobody made him break it.”

Anticausatives, by contrast, take a different phrase in Romanian, namely *de la sine*. *Ea însăși* “she herself” is banned as it is sensitive to agentive subjects.

- (14) a. **Ușa s- a deschis ea însăși.*
 door.the SE AUX.3SG opened she herself
- b. *Ușa s- a deschis de la sine.*
 door.the SE AUX.3SG opened from self
 “The door opened by itself.”

Below we give some examples adapted from the internet, comprising anticausatives modified by *de la sine*³, whose common interpretation is that no outside cause interfered in bringing about the event.

- (15) *Malpoziția piciorului se va corecta de la sine.*
 malposition.the leg.GEN SE AUX.FUT.3SG correct from self
 “The leg malposition will correct by itself.”

- (16) *Creierul se modifică de la sine.*
 brain.the SE transform.PR.3SG from self
 “The brain transforms by itself.”

³ *De la sine* and *singur* are usually in free variation with Romanian anticausatives.

- (17) *Boala s- a vindecat de la sine.*
 disease.the SE AUX.3SG healed from self
 “The disease healed by itself.”
- (18) *Hernia s- a retras de la sine.*
 hernia.the SE AUX.3SG withdrawn from self
 “Hernia withdrew by itself.”
- (19) *Flăcările s- au stins de la sine.*
 flames.the SE AUX.3PL become extinct from self
 “The flames became extinct by themselves.”
- (20) *Spiritele s- au calmat de la sine.*
 spirits.the SE AUX.3PL calmed from self
 “The spirits calmed down by themselves.”
- (21) *Lucrurile se rezolvă de la sine.*
 things.the SE solve.PR.3PL from self
 “Things get solved by themselves.”
- (22) *Negii vor cădea de la sine.*
 verrucae.the AUX.FUT.3PL fall from self
 “The veruccae will fall by themselves.”
- (23) *Abcese izbucnesc de la sine.*
 abscesses.the irrupt.PR.3PL from self
 “Abscesses irrupt by themselves.”
- (24) *Depresiile dispar de la sine.*
 depressions.the disappear.PR.3PL from self
 “Depressions disappear by themselves.”

Judging from these examples, one can argue that in some situations the fact that no cause is identified can be equivalent to the interpretation that the entity or its properties caused the change. Below we have a verb describing an event which is usually perceived to be internally caused (cf. Levin and Rappaport Hovav 1995), and seems to allow the causative paraphrases (26a) and (26b), with and without *de la sine* (cf. (16) and (25)).

(16) *Creierul se modifică de la sine.*

brain.the SE transform.PR.3SG from self

“The brain transforms by itself.”

(25) *Creierul se modifică.*

brain.the SE transform.PR.3SG

“The brain transforms.”

(26) a. *Creierul cauzează modificarea.*

brain.the cause.PR.3SG transformation.the

“The brain causes the transformation.”

b. *Proprietăți ale creierului cauzează modificarea.*

properties of brain.GEN cause.PR.3PL transformation.the

“Brain properties cause the transformation.”

Still, with examples like (17) the paraphrases are only marginally acceptable if the disease is regarded as a series of biological and chemical reactions some of which can bring about the end of the disease.

(17) *Boala s-a vindecat de la sine.*

disease.the SE AUX.3SG healed from self

“The disease healed by itself.”

(27) a. **Boala a cauzat vindecarea.*

disease.the AUX.3SG caused healing.the

“The disease caused the healing.”

- b. ??*Proprietăți ale bolii au cauzat vindecarea.*
 properties of disease.GEN AUX.3PL caused healing.the
 “Disease properties caused the healing.”

Even so, it is not the case that the sentence without *de la sine* (cf. (28)) necessarily carries the meaning of the one modified by it⁴. (28) does not necessarily convey the meaning expressed in (29).

- (28) *Boala s-a vindecat.*
 disease.the SE AUX.3SG healed
 “The disease healed.”

- (29) ?**Proprietăți ale bolii au cauzat vindecarea.*
 properties of disease.the AUX.3PL caused healing.the
 “Disease properties caused the healing.”

Most of the verbs which are likely to allow the causative paraphrase describe events involving entities whose biological or chemical properties are capable of causing the change themselves, i.e. the verbs may express internally caused events. Biological or chemical modifications can occur independently, but they can also be externally triggered, that is why the modified sentences are not equivalent to the non-modified ones. Such anticausatives do not warrant a causative meaning in the absence of *de la sine*.

The next example that we found on the internet is particularly telling as its meaning cannot be that teeth grinding or its properties caused its disappearance, rather the grinding disappeared without any treatment.

- (30) *Scrâșnitul dinților trece de la sine la*
 grinding.the teeth.GEN go away.PR.3SG from self at

⁴ Folli (2001, quoted in Schäfer 2007) also argues that Chierchia’s account predicts identical interpretations for the anticausatives modified by *by itself* and those which are not modified. However, the two may be used in different contexts.

copii, adulții au nevoie de tratament.
 children adults.the have.PR.3PL need of treatment

“Teeth grinding goes away by itself in the case of children, adults need treatment.”

- (31) a. **Scrâșnitul dinților a cauzat dispariția scrâșnitului.*
 grinding.the teeth AUX.3SG caused disappearance.the grinding.GEN
 “Teeth grinding caused the disappearance of grinding.”

- b. **Proprietăți ale scrâșnitului dinților au cauzat dispariția scrâșnitului.*
 properties of grinding.GEN teeth.GEN AUX.3PL caused
 disappearance.the grinding.GEN
 “Teeth grinding properties caused the disappearance of grinding.”

The possibility of the causative paraphrase is accidental rather than defining in the case of anticausatives modified by *singur* or *de la sine*. Thus, sometimes denying the interference of an external cause is equivalent to the subject argument causing the change; but this is most likely due to the phrase as non-modified anticausatives are reluctant to a causative interpretation.

5. Conclusions

In this paper, we showed that in the case of anticausatives the general function of Romanian *singur* “alone” and *de la sine* “from self” is to deny the interference of an external cause in bringing about the event. Some examples indicate that the phrases are neither licensed by a cause, nor do they add one. On the other hand, even when the causative interpretation is possible under modification, non-modified anticausatives do not warrant a causative meaning, hence they are less likely to exhibit a cause.

REFERENCES:

Chierchia, Gennaro (2004). “A semantics for unaccusatives and its syntactic consequences”, in Artemis Alexiadou, Elena Anagnostopoulou, and Martin Everaert (eds.), *The unaccusativity puzzle: Explorations of the syntax-lexicon interface*, 22-59, Oxford: Oxford University Press.

Folli, Raffaella (1999). "On the relation of priority between causative and inchoative constructions", in Yves d'Hulst, Johan Rooryck, and Jan Schroten (eds.), *Romance languages and linguistics theory 1999*, 143-166, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

Horvath, Julia and Tal Siloni (2013). "Anticausatives have no cause(r): a rejoinder to Beavers and Koontz-Garboden", *Lingua* 131, 217-230.

Levin, Beth and Malka Rappaport Hovav (1995). *Unaccusativity: At the syntax-lexical semantics interface*, Cambridge: MIT Press.

Piñón, Christopher (2001). "Modeling the causative-inchoative alternation", *Linguistische Arbeitsberichte* 76: 273-293.

Potashnik, Joseph (2009). *A study of inanimate unergatives*, MA dissertation, Tel-Aviv University.

Schäfer, Florian (2007). "By itself", Ms, University of Stuttgart.

Schäfer, Florian (2008). *The syntax of (anti-)causatives. External arguments in change-of-state contexts*, Amsterdam, The Netherlands: John Benjamins.

CONSTRUCTING SOCIAL REALITIES. THE ROLE OF LANGUAGE AS A PRECONDITION FOR ACTION

Alexandra Galbin

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: Language is the basic concept in learning and constructing knowledge in organizational context. In this paper, a social constructionist perspective is adopted to explore the role of language in fashioning the future of organization. The postmodern paradigm involves challenging the process whereby organizational realities are constructed, the language being the trigger of action. The way members of organization talk, describe, and explain, influences their behavior and attitudes, shaping the organization identity. The paper concludes emphasizing the connection between language, thought, action, and invites on reflection regarding the realities taken-for-granted that are essential for the development of organization.

Keywords: action, constructionism, language, social realities, though

Constructing organizational realities

In the last few decades, social constructionism has been embraced in different areas of knowledge in the international literature. Centering on the process of the social construction of reality (Gergen, 1994), social constructionist paradigm has been presented in multiple variety of practices of education, health care, community work, but also in the field of organization (Gergen & Gergen, 2012), enriched a variety of research and professional practices, allowing innovative practices to emerge (Gergen, 2009). Being a postmodern paradigm (Hacking, 1999), the central premise of this paper is to explore the ways of understanding the processes of language in the organizational context, language being the connection between thought and action. The paper offers a brief review of social constructionism perspective to create the context for the discussions, and then the potential of language that can inform and transform the organization is presented. The paper is based on the assumptions of this epistemological perspective (Gergen, 2009) emphasizing the emerging

organization through the meanings constructed as a result of members' interactions, language being an important tool for understanding particular aspects of organizational life (Deal & Kennedy, 1982; Ouchi & Wilkins, 1985), generating actions that can sustain, and contribute to the development of organization. The focus is to explore how language influences organizational and management practices, that may be ideologically bounded (Hemetsberger & Reinhardt, 2006; Musson, Cohen, & Tietze, 2007). Finally, the paper brings into discussion the reflection on the realities taken-for-granted, inviting to a careful choice of words that construct the limits and the opportunities in the organizational field.

The starting point of this paper is the view of the organization not as a static process, but as a dynamic process, social constructed and reconstructed emerging through the multiple realities (Gergen, 2009) and their interpretations that shape the organization identify (Cojocaru, Bragaru & Ciuchi, 2012). People construct knowledge as they interact to each other in a social, cultural, and historical context. Knowledge constructed is relational, dynamic, and based on human action (Hosking & McNamee, 2006). The invitation of the perspective is to comprehend how aspects of the organizational surroundings taken-for-granted are socially constructed, opening space for dialoging, thereby new possibilities to act (Hosking, 2011; Cojocaru, 2012). 'The way in which we understand the world is not required by what there is' (Gergen, 2009, p. 5). As Gergen (2009) explains in the assumption cited above in one conversation we may find what is wrong with the organization where the participants work, small wage, lack of opportunities, but also enthusiasm, hopes, courage, dreams. In this context 'the realities are the outcomes of the conversations in which members of the organizations are engaged' (Gergen, 2009, p. 4). If the conversation could be changed, the 'problems' constructed in the organization could be reconstructed as 'opportunities' (Gergen, 2009, p. 5). This leads to an enormous appreciation of the social constructionism potential, inviting to relating (Burr, 2003; Cunliffe, 2008; Sandu, 2012), 'crossing the threshold into new worlds of meaning' (Gergen, 2009, p. 5), the world explained and described 'being the outcomes of the relationship' (Gergen, 2009, p. 6).

Language and organizational life

The constructionist approach emphasizes the ability to create realities through language, in its varied forms of presentation, stimulating a process of continuous creation (Cojocaru, 2005; Cojocaru, 2013). Language is more than just a way of connecting people. People 'exist' in language. The type of knowledge generated from this perspective is

knowledge about what forms of reality language constructs (Cunliffe, 2008). In this sense 'knowledge is seen not as something that a person has or doesn't have, but as something that people do together' (Burr, 2003, p. 9). Consequently the focus is not on the individual person but rather on the social interaction, in which language is generated, sustained, and abandoned (Gergen, 2005). Language and its varieties forms of representations are essential to the processes of building organizations (Gergen, McNamee & Barrett, 2001; Gergen, Gergen & Barrett, 2004). In sum the power of language shapes how participants experience the organization world and it is an important aspect generating a potential value to the study of the organization interventions (Somerville & Farner 2012). Understanding the process of language constructed can be useful to embrace the nature of change, the challenges, by drawing attention to the language roles which enables the participants to frame new shared meanings (Marshack & Heracleous, 2005). Another assumption in social constructionism approach is that organizations develop and change in the direction on which the members focus their attention (Cooperrider & Whitney, 2000; 2001). Based upon the beliefs constructed the organization grows in the way the language is used, the choice of a positive topic is proposed, being a way to construct positive social realities (Van der Haar & Hosking, 2004). Further, when realities are viewed as socially constructed the possibility of change seems to be greater, language opening up multiple local realities. Hence, 'constructions gain their significance from their social utility (Gergen, 2009, p. 9) describing and explaining being preconditions for the future of organization (Cooperrider, Whitney, & Stavros, 2008). So, upon which the members of organization create their inquiry will largely 'determine what the members of organizations come to discover, know, and contribute to the world of human organizing' (Ludema, Cooperrider & Barrett, 2001). Working together members can understand better others' points of view, and can co-construct new perspectives in order to develop innovative actions (Cuyvers, 2010). As social constructionism proposes, the practices of language are bound within relationships, and the relationships construct the organizational life. Language is a major resource of organization action, broader constitutes the social life itself (Gergen, 2015). As Dulcan (2009) sustains the language is the biggest resource from universe, language used influencing the attitudes, the behavior, in other words constructs organizational realities. The challenge in organization is much difficult in times of rapid changing, information constantly evolving (Andrus, 2010; Bushe, 2010). Reflecting on the realities taken-for-granted, members of organization can create knowledge, developing

meanings together, constructing a common sense to understand the ‘micro processes that underlie macro processes’ (Zilber, 2007, p. 1049).

ACKNOWLEDGEMENT: This work was co-funded by the European Social Fund through Sectoral Operational Programme Human Resources Development 2007 – 2013, project number POSDRU/187/1.5/S/155397, project title “Towards a New Generation of Elite Researchers through Doctoral Scholarships”.

REFERENCES:

- Andrus, C. (2010). Using appreciative inquiry to build organizational capacity to learn, risk and grow. *Appreciative therapies. Revista de Cercetare si Interventie Sociala*, 30, 63-76.
- Burr, V. (2003). *Social Constructionism* (2nd ed.). New York, NY: Routledge.
- Bushe, G. R. (2010). Comparative case study of appreciative inquires in one organization: implications for practice, *Revista de Cercetare si Interventie Sociala*, 29, pp. 7-24.
- Cojocaru, D.(2012). Appreciative Inquiry and Organisational Change. Applications in Medical Services, *Revista de Cercetare si Interventie Sociala*, 38, 122-131.
- Cojocaru, S. (2005). *Appreciative Methods in Social Work. Investigation, Supervision and Case Management*, Polirom, Iasi.
- Cojocaru, S. (2013). *Appreciative Inquiry in Social Work*, Lambert Academic Publising.
- Cojocaru, S., Bragaru, C. & Ciuchi, O. M. (2012). The role of language in constructing social realities. The appreciative Inquiry and the reconstruction of organizational ideology. *Revista de Cercetare si Interventie Sociala*, 36, 31-43.
- Cooperrider, D. L, Whitney, D. (2000). *Appreciative Inquiry: Rethinking Human Organization Toward a Positive Theory of Change*, Stipes: Champaign, IL.
- Cooperrider, D. L., & Whitney, D. (2001). A positive revolution in change. In D. L. Cooperrider, P. Sorenson, D. Whitney, & T. Yeager (Eds.), *Appreciative inquiry: An emerging direction for organization development*. Champaign, IL: Stipes.
- Cooperrider, D. L., & Whitney, D., & Stavros, J. M. (2008). *Appreciative inquiry handbook* (2nd ed.). Brunswick, OH: Crown.
- Cunliffe, A. L. (2008). Orientations to Social Constructionism: Relationally Responsive Social Constructionism and its Implications for Knowledge and Learning, *Management Learning*, Sage Publications.

- Cuyvers, G. (2010). Appreciative inquiry as a foundation for quality development. *Revista de Cercetare si Interventie Sociala*, 30, 39-52.
- Deal, T., & Kennedy, A. (1982). *Corporate cultures: The rites and rituals of corporate life*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Dulcan, D. C. (2009). *Inteligenta materiei*, Cluj-Napoca, Eikon.
- Gergen, K. J. (2005). *Social Construction in Context*, Sage Publications, London, U.K.
- Gergen, K. J. (2009). *An invitation to social construction* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Gergen, K. J. (2015). *An invitation to social construction* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Gergen, K. J., McNamee, S., & Barrett, F. (2001). Toward transformative dialogue. *International Journal of Public Administration*, 24 (7/8), 679–707.
- Gergen, K., J., Gergen, M., & Barrett, F. (2004). Dialogue: Life and death of the organization. In D. Grant, C. Hardy, C. Oswick, & L. Putnam (Eds.), *The Sage handbook of organizational discourse* (pp. 39-61). London: Sage Publications Ltd. doi: <http://dx.doi.org/104135/9781848608122.n.2>.
- Gergen, K. J. & Gergen M. (2012). *Playing with purpose. Adventures in performative social science*. Walnut Creek, CA: Left Coast Press.
- Gergen, K. J. (1994). *Realities and relationships*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Hacking, I. (1999). *The Social Construction of What?* Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Hemetsberger, A. & Reinhardt, C. (2006). Learning and Knowledge-building in Open-source Communities: A Social-Experiential Approach, *Management Learning*, 37 (2), 187-214.
- Hosking, D. M. (2011). Telling Tales of Relations: Appreciating Relational Constructionism, *Organization Studies*, 32 (1), 47-65.
- Hosking, M., & McNamee, S. (2006). *The social construction of organization*. Malmo, Sweden: Liber & Copenhagen Business School Press.
- Ludema, D., Cooperrider, D. L. & Barrett, F. J. (2001). Appreciative inquiry: The power of the unconditional positive question. In P. Reason & H. Bradbury (Eds), *Handbook of action research*. London: Sage, pp. 189-99.
- Marshak, R. J. & Heracleous, L. (2005). A discursive approach to organization development, *Action Research*, 3(1), pp. 69-88.

- Musson, G., Cohen, L. & Tietze, S. (2007). Pedagogy and the Linguistic Turn: Developing Understanding Through Semiotics, *Management Learning*, 38(1), 45-60.
- Ouchi, W. & Wilkins, A. (1985). Organizational culture. *Annual Review of Sociology*, 11, 457–83.
- Sandu, A. (2012). *Social-Constructionist Epistemology*, Lumen, Iasi.
- Somerville, M. M. & Farner, M. (2012). Appreciative Inquiry: A Transformative Approach for Initiating Shared Leadership and Organizational Learning. *Revista de Cercetare si Interventie Sociala*, 38, 7-24.
- Van der Haar, D., & Hosking, D. M. (2004). Evaluating appreciative inquiry: A relational constructionist perspective, *Human Relations*, 57(8): 1017-1036.
- Zilber, T. B. (2007). Stories and the discursive dynamics of institutional entrepreneurship: The case Israeli high-tech after the bubble. *Organization Studies*, 28, 1035-1054.

LANGUAGE POLICIES APPLIED TO THE ROMANIAN PUBLIC SCHOOL SYSTEM IN A EUROPEAN CONTEXT

Marius Uzoni

PhD Student, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: Starting from the idea that global communication is vital in our era and that multilingualism is one of the building blocks of the European Union, this paper discusses the extent to which the Romanian status quo of teaching foreign languages in its public school system is or not integrated in the European setting. Emphasis will be put on drawing a general framework of the European Union's guidelines and legislature and the manner in which they are put into practice in our country. Furthermore, the paper discusses the differences between the foreign languages that are taught in the Romanian public school system, in comparison to the rest of the member-states. Then, an analysis of the languages which are studied will be made, proving once more, the fact that English is without a doubt the 'language market leader'.

Keywords: European Union, legislation, education, foreign languages, public schools

This paper is intended to put light on the extent to which the Romanian status quo is or not integrated in the European setting. Emphasis will be put on drawing a general EU framework and on the extent to which foreign languages are taught in Romania as compared to the rest of the Union. The research and data analysis took place for over two years, in order to take into consideration not only the *status quo*, but also the development of Romania's compliance and adaptation to the Union's requirements.

The emergence of the European Union meant that a plethora of changes had to take place in all of its member states and the states applying for membership. Among the changes, a major role was that of the citizens' ability to communicate among themselves within the EU's extended borders. Since language planning, and hence language policies have traditionally "focused on the actions of governments and similar macro-level institutions. [...]" The chief concerns were related to issues of creating national unity and developing and

maintaining effective communication within emerging nations”¹, it became clear that consistency, as well as diversity were about to play a major role in the case of teaching modern languages.

The European Union Framework

Being a member of the European Union, the Romanian state has to abide by its rules and it must implement any and every measure dictated by the EU Parliament. As a freely-constituted association of nations, each with its own national language, the EU recognises as official all the languages of the member states. One of the main issues of such an organism is that of inter-cultural communication and of surpassing the linguistic barrier. Translating and interpreting are the first measures taken by the European Community. Furthermore, the need that European citizens have to learn foreign languages and, subsequently, for them to be taught in schools is continuously reinforced by the Council of Europe. This was the case in 2014, when the Council of Europe stated that “the level of language skills of many young people in Europe could be improved and that, despite some progress in recent decades, there is still considerable variation across countries in terms of access to language learning”².

The European Council and Multilingualism

The European Language Policy states the importance of learning foreign languages in various manners – as part of the mandatory curriculum in schools or in any other possible situation. This is an open gate for multilingualism to increasingly take its toll on the members of the European Community. On 23 May, 2008, the Council of the European Union gave a report concerning multilingualism, stating that “as well as contributing to personal and cultural enrichment, a knowledge of languages is one of the basic skills European citizens need to acquire in order to play an active part in the European knowledge society, and one that both promotes mobility and facilitates social integration and cohesion”³.

This encourages citizens around Europe to learn new languages or to, at least, encourage their children to do so. Furthermore, the Council agrees that “since language needs may vary according to each individual's interests, work and cultural background, the broadest

¹ Liddicoat, A., Richard B. Baldauf Jr., “Language Planning in Local Contexts: Agents, Contexts and Interactions” in *Language Planning and Policy: Language Planning in Local Context*, Anthony J. Liddicoat and Richard B. Baldauf, Jr., eds., 2008, p. 3

² EUR-Lex, Web, 28 Nov, 2015 < <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52014XG0614%2806%29> >

³ EUR-Lex, Web, 28 Nov, 2015 < http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2008.140.01.0014.01.ENG&toc=OJ:C:2008:140:FULL >

possible range of languages should be available to learners, with the support of new technologies, innovative approaches and networking between educational providers”⁴.

By remarking that “quality teaching is essential for successful learning at any age and efforts should therefore be made to ensure that language teachers have a solid command of the language they teach, have access to high quality initial and continuous training and possess the necessary intercultural skills”⁵. Thus, foreign language teaching in an organised fashion is clearly supported and promoted by the EU, precisely with the purpose of making it easier for various economic stakeholders to take their business all around the continent, impervious to linguistic differences.

The same report notes that the same stakeholders find that “insufficient account is still taken of language needs in European society”. This is clearly proved by the increasing tendency of local multinational companies that are searching to employ personnel that has a proficient knowledge of foreign languages and train them in their future area of expertise, rather than the other way around.

The Romanian School System and the Learning of Foreign Languages

The European Union is one of the major organisms of the modern world that created sustainable language policies due to the increasing globalisation that its existence meant. The manner in which the EU’s fervent encouraging of the teaching of foreign languages in primary and secondary education took its toll on member states and implicitly, even before 2007, on Romanian legislation. The actions undertaken by the Union were meant to bring an increase in the quantity and, simultaneously, the quality of the taught foreign languages. The Eurostat platform contains statistics regarding the situation of primary and secondary education language teaching, as well as its evolution during the last years.

The level of interest towards the study of foreign languages appears to grow with time at the level of the EU. Studies have shown the increasing percentages of pupils learning foreign languages during their compulsory education in the member states.

A short presentation of the findings of a study published in 2012 by Eurostat is necessary in order to properly perceive the place that Romania holds in relation to other member states. The study differentiates between primary and secondary education. The first category is explained in the International Standard Classification of Education (ISCED) as beginning between five and seven years of age, being the start of compulsory education where

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

it exists and generally covering six years of full-time schooling. Secondary education is divided between lower and upper secondary education, the first ending when the pupils reach 15 or 16 years of age, while the latter varying in length from two to five years⁶.

The statistic took into consideration only English, French and German for foreign languages taught in schools. If in 2010, the EU average percentage of pupils in primary education learning English was just under 75, the figure for Romania was just under 50%. I must stress the fact that the Union percentage of pupils learning French and German in the primary level is barely noticeable on the chart⁷.

The situation improves with statistics related to secondary education curriculum, where the EU average of pupils learning two or more foreign languages has decreased by 2.6% from 2005, reaching in 2010, 59.6%. Romania has improved significantly in this respect, gaining 6.5%, reaching the impressive percentage of 98.3. Again, English is by far the most learnt foreign language across the EU, with 92.7% of the member-state pupils learning it as a foreign language in their secondary education, while both French and German are studied by approximately a quarter of them. Romania is, again, slightly above the EU average in respects to learners of English as a foreign language, with 98.7% of pupils studying it, whereas our remnant Francophile character is still noticeable in the 86.3% of pupils learning it in their secondary education in 2010. Only in respects to learning German as a foreign language is Romania situated below the EU average, with only 11.8% of pupils learning this language in schools⁸.

Furthermore, another Eurostat study – ‘Key Data on Education in 2012’ – shows that for secondary compulsory curriculum, above 15% of it is allotted to the study of foreign languages, similar to that allotted for the study of Romanian language and literature⁹.

So, it is safe to say that the Romanian trend is to teach foreign languages in schools more and more extensively. This is most likely due to the fact that knowledge of one or several foreign languages increases the employability chances of the future graduate.

The European Council and Language Competences

⁶ Eurostat, Web, 23 May, 2013. <

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Glossary:Primary_education>

⁷ Eurostat, Web, 23 May, 2013.

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Foreign_language_learning_statistics#Main_statistical_findings>

⁸ Ibid.

⁹ Eurostat, Web, 23 May 2013. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/978-92-9201-242-7/EN/978-92-9201-242-7-EN.PDF>

Competency in foreign languages is regarded highly by the European council. In the November, 2012 report, ‘Language competences for employability, mobility and growth’, the European Commission severely criticises the lack of foreign language competency for pupils enrolled in either of the stages of compulsory education¹⁰.

Despite the fact that, as I proved in the previous section, the Romanian school system provides extensive foreign language training, as do all the member states, the Commission has found an astonishing reality:

“The outcome of foreign language learning in Europe is poor: only four in ten pupils reach the ‘independent user’ level in the first foreign language, indicating an ability to have a simple conversation. Only one quarter attains this level in the second foreign language. Too many pupils — 14% for the first language and 20% for the second — do not reach the ‘basic user’ level which means that they are not able to use very simple language, even with support. At the same time, almost half of Europeans report that they are unable to hold a conversation in any language other than their mother tongue.”¹¹

This truly raises a problem: why is the outcome so poor if extensive measures are taken to ensure foreign language teaching from early stages? Most likely, it is due to the lack of proper training of teachers – and this is not necessarily about their scientific, linguistic training. Proper, more attractive and age-appropriate methods must be used in order to get and maintain the pupils’ attention.

For languages learnt in school to prove an asset to employability and work-related mobility throughout the European Union, the speaker should reach a high level of usage – B2 or C1 – of the Common European Framework for Languages. Correlated with another statement of the Commission that remarks the necessity of ‘proficiency in more than one language’ to make a decisive difference in the near future for citizens. The reality is that:

“For the first of the two languages tested in each country, only 42% of tested pupils reach the level of ‘independent users’ (levels B1 and B2 of the Council of Europe’s Common European Framework of Reference for Languages, CEFR).

For the second language tested, only 25% reach the same level.

¹⁰ EUR-Lex, Web, 28 Nov 2015. < <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52012SC0372>>

¹¹ EUR-Lex, Web, 28 Nov 2015. < <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:52012SC0372>>

A source of concern is that a consistent percentage of pupils—14% for the first language and 20% or the second—do not even reach the basic user level (level A1 of the CEFR).¹²

Taking into consideration all these realities, the European Commission advises member states on five key issues that must be taken into consideration if this problem is to be solved. They are: *quantity*, *quality*, *focus*, *guidance* and *monitoring*. The first two refer to the necessity of allotting more hours of study for foreign languages in the compulsory curriculum and providing better training for teachers of foreign languages. *Focus* is aimed at the outcomes of the teaching process, whether or not it provides the learner with the competences required to sustain employability. The latter two issues state that member states should provide pupils and their parents with guidance related to foreign language learning and that they should monitor the developments in learning outcomes, in order to verify if their own linguistic policies are appropriate or not.

By 2014, the situation had improved in some respects. Data collected by Eurostat suggests that the Romanian public schools are trying to adapt to the needs of the citizens, by offering an increasing variety of foreign languages. Furthermore, there is a rather large variety of available foreign languages in the curricula, even if they are not the first choice, as is the case of English. The table below contains data structured from the Eurostat platform, showing the percentage of pupils who were, at that time, studying particular foreign languages, according to their education level¹³.

¹² Ibid.

¹³ Eurostat, Web, 29 Nov 2015. <http://ec.europa.eu/eurostat/web/education-and-training/data/database?p_p_id=NavTreeportletprod_WAR_NavTreeportletprod_INSTANCE_LUWsdX8ute5m&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1>

	Primary education (%)	Lower Secondary education (%)	Upper secondary (%)	Upper Secondary – General (%)	Upper Secondary - Vocational(%)
English	69.3	99.4	99.2	99.3	99.2
French	13.2	84.4	87.0	85.2	88.3
German	1.9	10.7	9.1	12.8	6.4
Spanish	0.2	0.5	1.3	2.5	0.5
Italian	0.2	0.4	1.1	1.5	0.7
Russian	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1
Portuguese	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0
Japanese	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0
Chinese	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0

Table 1- Pupils by education level and modern foreign language studied - % of pupils by language studied

To conclude, I would mention that it is noticeable how, in the Romanian public school system, there is a trend towards a dominance of English, despite the attempts to diversify the offer of foreign languages, perhaps somehow linked to what François Grin noticed when talking about economic factors in creating a language policy, namely that there is, “in the case of the European Union, the progressive, though presently not official, drift toward the dominant, or even sole, use of English as a working language of European institutions [...]”¹⁴

BIBLIOGRAPHY:

- Kaplan, R. and Baldauf, R. (2008). *Language planning and policy in Europe*. Clevedon, UK: Multilingual Matters.
- Grin, F., Regina Jensdóttir and Dónall Ó Riagáin (2003). *Language policy evaluation and the European Charter for Regional or Minority Languages*. Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Crystal, D. (1997). *English as a global language*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Liddicoat, A., Richard B. Baldauf Jr., (2008) “Language Planning in Local Contexts: Agents, Contexts and Interactions” in *Language Planning and Policy: Language Planning in Local Context*, Anthony J. Liddicoat and Richard B. Baldauf, Jr., eds., Clevedon: Multilingual Matters Ltd., p. 3-17.
- Phillipson, R. (2003). *English-Only Europe?* London: Routledge.

¹⁴ Grin, François, “Economic Considerations in Language Policy” in *An introduction to language policy.*, Thomas Ricento, Ed., 2006, pp 86-87

Reynolds, R., Woods, R. and Baker, J. (2007). *Handbook of research on electronic surveys and measurements*. Hershey, PA: Idea Group Reference.

Grin, F., (2006) “Economic Considerations in Language Policy” in Thomas Ricento, *An introduction to language policy*. Malden, MA: Blackwell Pub, p. 77-94.

Romaine, S. (2000). *Language in society*. Oxford: Oxford University Press.

Schiffman, H. (1996). *Linguistic culture and language policy*. London: Routledge.

Wright, S. (1999). *Language policy and language issues in the successor states of the former USSR*. Buffalo: Multilingual Matters.

Consilium. Council of the European Union <<http://consilium.europa.eu/homepage?lang=en>>;

Eurostat Home < <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>>;

EUR-Lex <<http://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=en>>.

GOD, SAINTS AND THE DEVIL IN THE ROMANIAN TRANSLATIONS OF THE PROVERBS FROM THE NOVEL DON QUIXOTE DE LA MANCHA

Alin Titi Călin

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: This paper aims investigating religious paremiological structures from the Romanian translations of the novel «DonQuixote de la Mancha», but with a constant view on the Cervantes' original text. The contrastive analysis is based on linguistics and translation studies, the main objectives of our study being to denote the changes resulting from the translation process and to pursue the conservation of the paremiological essence, highlighting eventual incongruences. The research stopped only on the proverbs whose central figures are God, Saints and the devil and it considers the translation from 1969 made by Edgar Papu and Ion Frunzetti and the translation from 2004 written by Sorin Mărculescu.

Keywords: equivalence, composition, permutation, prosody, vocabulary.

Tezaurul paremiologic spaniol evocat în *Don Quijote de la Mancha* prezintă proverbe de sorginte și tematică diversă. În pofida acestei varietăți, din cele peste 200 de paremii existente în operă, formulele apoftegmatice populare cu caracter religios se vehiculează cel mai frecvent, constituind o mărturie a spiritului bisericesc ce trena asupra societății, dar, mai ales, o marcă a uneia din genezele proverbelor – *Biblia*.

Unitățile paremiologice din romanul cervantin sunt receptate în cultura română prin intermediul traducerilor. Întrucât traducerea reprezintă un proces sinuos, iar proverbele sunt structuri cu particularități imuabile, delimitate de trăsături specifice (valoare metaforică, formă fixă, laconism, prozodie, valoare didactică și pedagogică), este important de urmărit soluțiile, dar mai ales permutările pe care le-au operat traducătorii români în transpunerea acestor proverbe. Studiul contrastiv are în vedere traducerea din 1969 realizată de Edgar Papu și Ion Frunzetti, adaptată culturii noastre și intrată deja în conștiința cititorului, și traducerea

din 2004 realizată de Sorin Mărculescu, marcată de un grad mare de fidelitate, o „literalitate expresivă”, cum însuși traducătorul o numește.

Lucrarea de față își propune analizarea proverbelor religioase, referitoare doar la Dumnezeu, Sfinți și diavol dintr-o optică lingvistică și traductologică. Specimenul nostru de analiză cuprinde o examinare a conținutului proverbelor cervantine și a alterărilor anumitor unități sau lexeme în momentul transpunerii lor. Pentru aceasta, am avut în vedere elemente de terminologie specifică traductologică (gradul de echivalență, parafrizarea, traducerea literală sau calcul lingvistic) și am preluat modelul de cercetare al discursului repetat propus de profesorul Stelian Dumistrăcel, care pentru acest tip de analiză optează pentru figurile de construcție ale lui Quintilian. Teoria *quadripartita ratio* întâlnită la retorul latin relevă patru metode prin care se evidențiază deviațiile sau abaterile de la regulă: *adiectio* – adăugarea unui sau mai multor elemente ce augmentează enunțul; *detractio* – suprimarea sau abrevierea anumitor unități; *transmutatio* – operația prin care au loc permutări, dislocări sau interferări ale termenilor; *immutatio* – suprimarea și adjoncțiunea, adică substituirea unor termeni.

Toate citatele din *El ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha* în limba spaniolă sunt din ediția: *El ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha*, II vol., Edición (introducción, texto y notas) de John Jay Allen, Cátedra, Madrid, 1991, citatele din traducerea lui Edgar Papu și Ion Frunzetti sunt din ediția: *Iscusitul hidalgo don Quijote de la Mancha*, IV vol., traducere de Edgar Papu și Ion Frunzetti, cu un studiu intrductiv de G. Călinescu, Editura pentru Literatură, București, 1969, iar citatele din traducerea lui Sorin Mărculescu sunt din ediția: *Don Quijote de la Mancha*, II vol., traducere, cuvânt înainte, cronologie, note și comentarii de Sorin Mărculescu, cu un studiu intrductiv de Martin de Riquer, Editura Paralela 45, Pitești, 2004.

Proverbe despre Dumnezeu

Structurile paremiologice referitoare la divinitate sunt numeroase, astfel încât, se va reda doar analiza anumitor structuri precum:

- *Con todo eso, te has de sentar; porque a quien se humilla, Dios le ensalza.*

Y asiéndole por el brazo, le forzó a que junto dél se sentase. (Cervantes, vol. I, p. 169)

- *Cu toate astea, trebuie să te așezi, căci pe cine se umilește Dumnezeu înalță, zise don Quijote și, apucându-l de braț, îl sili să se așeze alături de el.* (Edgar Papu, Ion Frunzetti, vol I, p. 129)

- *Cu toate astea, trebuie să te așezi, căci **pe cine se smerește, Dumnezeu înalță**.
 Și, prinzându-l de braș, îl sili să șadă lângă el.* (Sorin Mărculescu, vol I, p. 103)

Sorgintea biblică a prezentului proverb este arhicunoscută, regăsind-se atât în Evanghelia lui Luca (14, 11), cât și în cea a lui Matei (23, 12), propagându-se fără echivoc una din cele mai importante virtuți din Biserică: „oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine se va înalță”. Cervantes preia ultima parte a maximei biblice, utilizează pronumele relativ „pe cine” pentru a spori caracterul sentențios al paremiei și conservă o alcăturie bimembră formată dintr-o parte expozitivă „a quien se humilla” și una concluzivă „Dumnezeu înalță”.

Fiind explicit înțelesul unității paremiologice, nu se produc alterări în momentul traducerii lor, ambele texte întrebuițând o traducere literală, diferența constituind-o alegerea termenului pentru transpunerea verbului „se humilla”. Din punct de vedere semantic, cei doi termeni pentru care au optat traducătorii „se umilește” și „se smerește” se află într-o relație de sinonimie, având aceleași proprietăți. Cu toate acestea, există o importantă distincție de nuanță: umilința este un sentiment de inferioritate, care poate avea la bază smerenia, însă este asociată, mai curând, subjugării, pierderii integrității, în vreme ce smerenia este o atitudine umilă, de bună-cuviință, asociată evlaviei, cucerniciei creștinești. În spațiul românesc creștin se utilizează termenul de smerenie ca o importantă virtute a vieții creștine, ce are ca finalitate anihilarea vanității, iar termenul de umilință se consideră că ar putea duce la mistuirea demnității. Astfel, fără a fi eronat primul proverb tradus, considerăm a doua traducere mai bună față de prima, în concordanță cu terminologia biblică răspândită în spațiul românesc.

- *Dios lo hará mejor – dijo Sancho –, que **Dios que da la llaga, da la medicina**;* (Cervantes, vol. II, p. 168)
- *Dumnezeu o să facă așa cum îi bine, spuse Sancho, că **Domnul dă dalacul și tot el dă leacul**;* (Edgar Papu, vol. III, p. 214)
- *O să găsească Dumnezeu un leac – zise Sancho –, căci **Dumnezeu, când rănește, și lecuiește**.* (Sorin Mărculescu, vol. II, p. 167)

Proverbul, ca și în situația anterioară, dezvăluie puterea supremă a divinității în guvernarea lumii, în forța de a predertermina evenimentele spre binele oamenilor, El fiind cel care îngăduie momentele nefaste și, deopotrivă, cel care le disipează. Unitatea paremiologică,

cu un clar mesaj duhovnicesc, are sorgintea în *Cartea lui Iov* (5, 18): „Căci El rănește și El leagă rana, El lovește și mâinile Lui tămăduiesc”, paremia din textul lui Cervantes urmărind aceeași linie a caznei și a tămăduirii exprimate în textul sacru. Alcătuirea enunțului lingvistic este bimembră, având două componente (expoziția și sentința) ce formează, în termenii lui Ruxăndoiu, un proverb prescripție. De asemenea, datorită opoziției semantice a principalilor termeni – *llaga* și *medicina*, conform clasificării lui Danilov proverbul prezintă o opoziție antonimică substantivală.

Prima versiune suprimă pronumele relativ „que” și interferează o conjuncție, un adjectiv și un pronume, schimbând ușor, astfel, topica enunțului original. Remarcăm selecția principalelor substantive: „dalacul” și „leacul” care sporește caracterul prozodic paremiologic, neexistent în proverbul inițial. Permutările și opțiunile făcute nu periclitizează înțelesul și esența paremiologică a structurii, ci, dimpotrivă, o potențează, conferindu-i un efect stilistic superior și o particularitate mnemonică proprie proverbelor.

*Vuestra merced me perdona, y se duela de mi mocedad, y advierta que sé poco, y que si hablo mucho, más procede de enfermedad que de malicia; mas **quien yerra y se enmienda, a Dios se encomienda.*** (Cervantes, vol. II, p. 245)

*Iartă-mă, măria-ta, milostivește-te de neghiobia mea și ține-n seamă că sînt un nepriceput, și dacă spun și eu vrute și nevrute, asta-i mai mult din prostie decît din răutate; dar **cine greșește și se-ndreptează, lui Dumnezeu i se-ncredințează.*** (Edgar Papu, vol. III, p. 321)

*Iartă-mă, înălțimea ta, fie-ți milă de vîrsta mea necoaptă și ține seama că știu puțin și, dacă vorbesc mult, asta-mi vine mai degrabă din beteșug decît din răutate; dar **cine greșește și se pocăiește, pe Dumnezeu îl slăvește.*** (Sorin Mărculescu, vol. II, p. 246)

Chiar dacă proveniența enunțului dat nu este în mod precis de natură biblică, proverbul folosit de Cervantes conservă o tematică religioasă, propagând valori și învățături aidoma scrierilor sacre. Chemarea la pocăință, manifestarea regretului pentru săvârșirea unei fapte reprobabile sunt sentimente și acte considerate primordiale în orice spațiu creștin. Recunoașterea de bună voie a unei greșeli făptuite și hotărârea de a se îndrepta reprezintă modalitatea prin care omul capătă nădejdea că Dumnezeu îl va ierta și va veghea asupra lui. Proverbul-exemplu prezintă o structură formată dintr-o expoziție și o sentință, în prima parte existînd aproape o opoziție antonimică verbală prin contrastul dintre „yerra” și „enmienda”. De vreme ce conținutul lexical este ușor perceptibil și lipsind o metaforă sau o alegorie,

transmiterea mesajului original se va face fără alterări ale specificului paremiologic al enunțului. Ambele transcripții sunt traduceri literale ale paremiei originale. Nu s-au remarcat folosirea figurilor de construcție consemnate de Quintilian și nu s-a încercat crearea unor versiuni sau parafrazări ale proverbului original. Transpunerea fiecărui lexem nu a anulat efectul prozodic al paremiei originale, ci selecția acestora a coincis cu rima și măsura unității din limba spaniolă.

- *Haya lo que hubiere – replicó Sancho –, que al buen pagador no le duelen prendas, y más vale al que Dios ayuda que al que mucho madruga* (Cervantes, vol. II, p. 289)
- *Fie ce-o fi, îi întoarce vorba Sancho, că pe bunul platnic zălogul nu-l doare; și mai câștigat ești cu Dumnezeu într-ajutor decât sculat la cântători*; (Edgar Papu, vol. III, p. 385)
- *Fie ce-o fi – replică Sancho –, căci pe bunul platnic zăloagele nu-l dor, și mai bine-i să te ajute Dumnezeu decât să mâneci mereu* (Sorin Mărculescu, vol. II, p. 292)

În pofida lipsei unei referințe în *Sfânta Scriptură*, grație mesajului pe care îl poartă, proverbul se înscrie în categoria unităților cu tematică religioasă. Precum alte structuri cu aceeași problematică, proverbul exprimă rolul și nevoia providenței în viețile oamenilor. După cum îl explică Sancho Panza, paremia evidențiază superioritatea planului și puterii divine față de capacitățile omenești, încriminându-i pe cei care au mai multă nădejde în propriile putințe, decât în forța supremă dumnezeiască. Alcătuirea proverbului este bimembră, originalul având un model sintactic specific unităților paremiologice spaniole „más vale.. que...”. Întrucât topica proverbului este specifică limbii spaniole, cu elemente de prozodie, iar în limba țintă neexistând un echivalent măcar parțial, transpunerea acestuia se poate face fie parafrazând enunțul original, fie creând o versiune a acestuia. Am putea spune că ambele traduceri pendulează între o parafrizare și o versiune, de vreme ce se încearcă „echivalențe literale”. Cele două unități conservă aceeași structură formală a unității originale, fără însă a pierde efectul stilistic.

Prima traducere operează o comutare a termenilor, respectiv o schimbare a unor categorii gramaticale, verbele centrale din enunțul original, devenind substantive în limba română. Permutarea făcută a necesitat și o detentă, adăugându-se verbul a fi, aflat la persona a II-a, față de structura verbală la persoana a III-a a originalului. De asemenea, expansiunea a constat și în adăugarea prepoziției „întru”, iar în a doua parte, pentru a se transmite sensul de

„în zorii zilei” și a conserva esența paremiologică, traducătorii au folosit o expresie din limba română: „sculat la cântători”. A doua traducere menține verbele centrale, însă traducătorul găsește un echivalent optim pentru verbul „madruga” – „mâneci” și substituie adverbul de cantitate din original, „mucho”, cu un adverb de timp, „mereu”, în acest mod reușind să păstreze elementele de versificație existente și în proverbul spaniol.

a Dios rogando y con el mazo dando y que más vale un toma que dos te daré? (Cervantes, vol. II, p. 298)

la ceruri rugi rostești, iar cu ciocanul tot lovești, și că mai mult face un “ia acuma” decât doi “o să-ți dau”. (Edgar Papu, vol. III, p. 397-398)

roagă-te la Dumnezeu și dă-i maiul greu, sau mai mult face un „na” decât doi de „ți-oi da”? (Sorin Mărculescu, vol. II, p. 302)

Prezent și în cultura spaniolă actuală, proverbul se înscrie în tematica proverbelor religioase, fără a avea izvorul în Biblie, însă se desprinde o învățătură ecelziastică și laică, deopotrivă. Apoftegma populară exprimă nevoia încrederii în pronia cerească și în păstrarea legăturii cu divinitatea prin rugăciune, dar, în același timp, paremia are și un imperativ al aportului propriu, al muncii oamenilor pentru a obține ceea ce își doresc. Este necesară încrederea în providență, însă aceasta trebuie dublată sau însoțită și de un efort personal, de muncă. De altfel, în *Epistola a doua către Tesaloniceni* (3, 10), Sfântul Apostol Pavel spune că: „dacă cineva nu vrea să lucreze, acela nici să nu mănânce”. Proverbul nu prezintă o opoziție semantică, structura acestuia fiind bimembră. Din punct de vedere lingvistic, folosirea gerunziului este puțin obișnuită nu doar în stereotipia și tipologia proverbelor spaniole, ci și a enunțurilor spaniole în genere. Cu elemente de prozodie evidente, dar și cu o structură logico-semantică clară, proverbul a fost tălmăcit în același mod, însă traducătorii au creat propriile lor versiuni, cu mijloace lingvistice și stilistice proprii.

Prima versiune a păstrat topica enunțului original, însă, în construirea sa s-au operat și o serie de permutații. Trimiterea clară la divinitate a fost substituită cu un alt echivalent, iar, prin același procedeu, *immutatio*, conjuncția copulativă a fost înlocuită cu una adversativă. Verbele nepredicative s-au transpus la modul indicativ, enunțul fiind totodată augmentat prin introducerea a două elemente noi: verbul a rosti, întrucât s-a optat pentru substantivul „rugi”, și al doilea element, adverbul „tot”. Probabil, prima construcție s-a realizat din necesitatea conservării structurii ritmice, iar adverbul tot s-a adăugat pentru a comunica

specificitatea gerunziului din enunțul original, adică redarea unei acțiuni continue sau în plină desfășurare. Considerăm că aceste permutări au alterat înțelesul global al paremiei din textul lui Cervantes.

A doua traducere prezintă un caracter sentențios sporit, atât față de prima traducere, cât și față de original, datorită imperativului verbelor. Având același obiectiv de a insera o rimă unității paremiologice, traducătorul a recurs la o inversiune în prima parte, iar în ce de-a doua parte a proverbului a adăugat un lexem – „greu”. Ca și în cazul precedent, s-au utilizat diferite figuri de construcție, permutări și adăugări, însă a doua traducere reușește să rămână într-un grad mai mare fidelă originalului și, mai important decât atât, să transmită esența proverbului.

Proverbe despre Sfinți

De trei ori s-au evocat variante ale aceluiași proverb, având ca referent o singură, dar importantă figură biblică, Sfântul Petru. Varianta originală a unității paremiologice este *A quien Dios se la dio, San Pedro se la bendiga*. Întrucât traducătorii optează de fiecare dată pentru aceeași modalitate de transpunere, am selectat o singură reprezentare:

- *Pues esto así es, yo quedo libre y suelto de mi promesa; cásense en hora buena, y pues Dios Nuestro Señor se la dio, San Pedro se la bendiga*. (Cervantes, vol. II, p. 449)
- *Dacă așa stă treaba, apăi și eu, în ce mă privește, rămîn slobod și dezlegat de făgăduința mea. Cunune-se într-un ceas bun! Dacă Dumnezeu zice da, n-or să spună alții ba*. (Edgar Papu, vol. IV, p. 215)
- *Dacă așa stau lucrurile, eu mă consider liber și dezlegat de făgăduila mea: căsătorească-se într-un ceas bun și, de vreme ce Domnul Dumnezeuul nostru i-a dat-o, Sfântul Petru s-o binecuvânteze*. (Sorin Mărculescu, vol. II, p. 459)

Deși nu este de sorginte biblică, proverbul amintit condensează într-o formulă lingvistică esențializată o observație asupra providenței. Adevărul propagat face referire la faptul că există un plan divin prin care este prevăzut și orientat cursul întâmplărilor, iar oamenii trebuie să realizeze scopurile stabilite de Dumnezeu. De asemenea, structura poate exprima unul din îndemnurile învățaturii creștine: resemnarea sau acceptarea senină nu doar a situațiilor

favorabile, ci și ale celor potrivnice. În fața deciziilor și a actelor lui Dumnezeu oamenii nu se pot opune, iar în proverbul dat, chiar și cel considerat primul între apostoli trebuie să se conformeze, preamărindu-l pe Dumnezeu. Alcătuirea paremiei este bimembră, marcându-se o relație de consecutivitate, iar grație unei structuri logico-semantică simple, transpunerea proverbului în limba țintă se realizează fără inconveniente.

În redarea proverbului în limba țintă, primii traducători au recurs la figurile de construcție quintiliene. Propoziția consecutivă marcată de conjuncția „pues” a fost substituită cu o propoziție cauzală introdusă prin conjuncția „dacă”. „Nuestro Señor”, o sintagmă nefolosită, de altfel, în spațiul românesc a fost suprimată, la fel ca și pronumele „se la”, corespondentul românesc, căpătând în acest fel universalitate. Verbele „dio” și „bendiga” au fost înlocuite cu două verbe *dicendi*, iar pentru a transmite esența paremiologică au fost adăugate două adverbe, proverbul prezente având în limba țintă o opoziție antonimică adverbială. Versiunea creată redă caracterul și înțelesul originalului și, în plus, capătă și un caracter popular, nu doar religios. A doua transpunere a urmat, ca și în alte cazuri, o linie a echivalenței fidele, realizând o traducere literală.

Proverbe despre diavol

Aidoma proverbeleor referitoare la Sfinți, în romanul cervantin se redă de trei ori același proverb cu același referent.

- *Por nombre tan santo como este libro tiene se podía perdonar su ignorancia; mas también se suele decir: «tras la cruz está el diablo»; vaya al fuego.* (Cervantes, vol. I, p. 132)
- *De hatârul unui nume așa de cuvios cum are cartea asta, i-am putea trece cu vederea neghiobia; dar să nu uităm ce zice o vorbă: „De dindărătul crucii se ițește Diavolul”, așa că dă-o focului.* (Edgar Papu, Ion Frunzetti, p. vol I, 78-79)
- *După numele atât de sfânt purtat de cartea asta, i s-ar putea ierta ignoranța; se spune însă, după cum se obișnuiește, și că „îndărătul crucii stă dracul”. Ducă-se-n foc.* (Sorin Mărculescu, vol I, p. 66)

Semnalat de o formulă introductivă specifică, creatorul proverbului s-a prevalat de motivul diavolului, respectiv al crucii, pentru a propaga ideea conform căreia viclenia și ipocrizia, atributele spiritului suprem al răului, încolțesc și în cazul celor mai valoroase aparențe. Din punct de vedere structural, unitatea paremiologică prezintă o alcătuire simplă,

fiind unimembru. Transpunerea se va realiza facil, recurgându-se la o parafrizare în cazul primei traduceri și a unei traduceri literale, în cazul textului lui Sorin Mărculescu, în nicio situație nepriclitându-se înțelesul global al apoftegmei.

În cadrul primei interpretări paremiologice se operează o ușoară detentă, întrucât se adaugă prepoziția *de*, chiar dacă adverbul folosit *dindărăt* reprezintă o suprimare a prepoziției *de* și *îndărăt*. Opțiunea finală „de dindărăt” este justificată, dacă luăm în considerare substituirea verbului *a fi* (*estar*) din textul original, cu sensul de se afla, a exista, a sta, cu verbul reflexiv *a se iți*. Procesele *adiectio* și *immutatio* folosite de traducători urmăresc potențarea naturii ascunse a diavolului, care se ivește sau dorește să se ivească fără a fi observat sau simțit. Structura paremiologică construită în a doua transpunere urmărește, așa cum am afirmat deja o traducere literală, nefectuând nicio permutare. Cu toate acestea, remarcăm folosirea unor sinonime (*îndărăt*, *dracul*), care evocă caracterul popular al proverbelor.

Concluzii

Conform analizei, proverbele cervantine despre Dumnezeu, Sfinți și diavol prezintă o structură compozițională bimembră păstrată, de altfel, de traducătorii români. Am remarcat un grad ridicat de fidelitate în tâlmăcirea structurilor, întrucât traducătorii au păstrat particularitățile semantico-pragmatice și au abordat aproape toate figurile de construcție quintiliene, mai puțin *detractio* (suprimarea) ca modalitate de redare a proverbelor în limba română. Astfel, au creat versiuni, au parafrizat și au calchiat unele enunțuri paremiologice. Chiar dacă o traducere literală nu s-ar considera potrivită unor asemenea enunțuri, traducătorii, de cele mai multe ori, printr-o justă selecție a termenilor, au reușit să conserve tipologia și stereotipia paremiologică în limba țintă, găsind cele mai bune corespondențe și neezitând să creeze versiuni proprii.

BIBLIOGRAFIE:

Biblia sau *Sfânta Scriptură*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2006.

Cervantes Saavedra, Miguel de, *El ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha*, II vol., Edición (introducción, texto y notas) de John Jay Allen, Cátedra, Madrid, 1991.

Cervantes Saavedra, Miguel de, *Iscusitul hidalgo don Quijote de la Mancha*, IV vol., traducere de Edgar Papu și Ion Frunzetti, cu un studiu intrductiv de G. Călinescu, Editura pentru Literatură, București, 1969.

Cervantes Saavedra, Miguel de, *Don Quijote de la Mancha*, II vol., traducere, cuvânt înainte, cronologie, note și comentarii de Sorin Mărculescu, cu un studiu intrductiv de Martin de Riquer, Editura Paralela 45, Pitești, 2004.

Danilov, *Repere ale paremiologiei românești*, Editura Moldova, Iași, 1997.

Dumistrăcel, Stelian, *Discursul repetat în textul jurnalistic*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2006.

Ruxăndoiu, Pavel, *Proverb și context*, Editura Universității din București, București, 2003.

VLADIMIR NABOKOV'S COLOUR TERMS: A LINGUISTIC PERSPECTIVE

Arina Chirilă,

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: The present article aims at looking closely at words denoting colour in the novels by Vladimir Nabokov from a linguistic perspective. It is a well-known fact that this author – being one of the most famous bilingual writers of the 20th century – elaborated a peculiar and perfectly recognizable style in both English and Russian prose. This paper deals with one of the characteristic features of Nabokov's verbal art – that of an abundant (sometimes even excessive) use of colour. We are trying to demonstrate the variety of colour words present in the author's artistic prose in both languages mentioned above (namely, Vladimir Nabokov's autobiographical novels "Conclusive Evidence", "Другие берега" and "Speak, Memory"), as well as to offer possible solutions for their classification. A comparative study of the three pieces of artistic prose will also allow us to contrast the author's use of colour in his English and Russian works.

Keywords: Vladimir Nabokov, colour terms, autobiographical prose, comparative analysis, bilingualism

Preliminary remarks

It is a well-known fact that Vladimir Nabokov – being one of the most famous bilingual writers of the 20th century – elaborated a peculiar and perfectly recognizable style in both his English and Russian prose. One of the characteristic features of Nabokov's verbal art is, undoubtedly, that of an abundant (sometimes even excessive) use of colour. Thus, the present paper is aimed at analysing words denoting colour in the autobiographical novels "Conclusive Evidence", "Другие берега" and "Speak, Memory" by Vladimir Nabokov. It has to be mentioned in this connection that the three volumes present a case of self-translation: first the author elaborated an English version ("Conclusive Evidence") in 1951, then he translated it into Russian ("Другие берега") in 1954 and, having observed the deficiencies of the initial text, undertook its rewriting ("Speak, Memory") that was finished in 1967. Even

though the narration in the three novels corresponds more or less precisely, one can hardly fail to observe a large number of divergences between the texts, especially as far as the Russian variant is concerned. Thus, the three novels can (and will) be referred to as three independent entities (for more details see Polozova, 2013).

As far as colour terms present in the novels are concerned, there can be little doubt that these are meant to create a strong colourful impression upon the reader. Nabokov's manner to write an autobiography is unique: even the title of the third version of the novel – "Speak, Memory. An Autobiography Revisited" – confirms it. The author had his own worldview, perceiving environment in lively colours – the fact that can be easily shown by means of the analysis of his autobiographical novels in which Nabokov "walks" through his memories, surrounded by his past and inviting the reader to join him:

I see the tablecloth and the faces of seated people sharing in the animation of light and shade beneath a moving, a fabulous foliage, exaggerated, no doubt, by the same faculty of impassioned commemoration, of ceaseless return, that makes me always approach that banquet table from the outside, from the depth of the park—not from the house—as if the mind, in order to go back thither, had to do so with the silent steps of a prodigal, faint with excitement. Through a tremulous prism, I distinguish the features of relatives and familiars, mute lips serenely moving in forgotten speech.

На скатерти та же игра светотени, как и на лицах, под движущейся легендарной листвою лип, дубов и кленов, одновременно увеличенных до живописных размеров и уменьшенных до вместимости одного сердца, и управляет всем праздником дух вечного возвращения, который побуждает меня подбираться к этому столу (мы, призраки, так осторожны!) не со стороны дома, откуда сошлись к нему остальные, а извне, из глубины парка, точно мечта, для того чтоб иметь право вернуться, должна подойти босиком, беззвучными шагами блудного сына, изнемогающего от волнения. Сквозь трепетную призму я различаю лица домочадцев и родственников, двигаются беззвучные уста, беззаботно произнося забытые речи. (Nabokov, 2004: 250-251)

This walk through the author's past is specially rich as far as colour is concerned: it has already been shown (see Polozova, 2013) that Nabokov's novels abound in colour terms. They can hardly be called just an element of narration – colour words are meant to be not only

expressive, but also emotionally-marked. This goal is reached by means of an incredible diversity of colour terms used in the text – so much so that the simple ones like *white*, *black* or *blue* no longer make up the majority of words denoting colour. In order to embrace the variety of colour terms used by Vladimir Nabokov, in what follows we are going to suggest several possible classifications of these words.

Classification of Colour Terms According to Colour Naming

The first classification suggested in the present paper deals with the way a term names a colour. It divides all the colour terms that appear on the pages of Vladimir Nabokov's autobiographical novels into the following groups:

1. direct colour terms
2. indirect colour terms
3. words denoting the presence or absence of light
4. words denoting the presence or absence of colour.

The first category includes adjectives denoting a certain colour or its tint in a direct way, for example, *green*, *reddish*, *turquoise*, *dark blue* etc. These words have already received great attention on part of a large number of scholars as culturally and historically determined lexical units (see, for example, Ammer, 1992; Балека, 2008; Бережных, 2009; Данилова, 2000; Гольцова, Наумова, 1996; Кульпина, 2001; Курмакаева, 2001; Макеенко, 2001; Василевич, 2002). However, as far as the second category – indirect colour terms – is concerned, it has so far remained on the periphery of philological studies. Even though this phenomenon was observed and mentioned by a number of scholars (see Шхвацабая, 1985; Чеснокова, 1989; Кульпина, 2001; Макеенко, 2001; Носовец, 2002; Кезина, 2005; Родионова, 2007), their primary attention was still directed towards the direct variety of words denoting colour, whereas the terms they used in order to name the notion differed in each case. In our previous research we have already suggested our own term – “indirect colour terms” – that would not only be easy to use, but also create a certain dichotomy between the two categories of colour words (see Polozova, 2014a). By “indirect colour terms” we mean objects of extra-linguistic reality that are immediately associated with a certain colour or shade; this category of colour terms may sometimes be used by the author in order to add to a carefully elaborated colourful picture created on the pages of his pieces of verbal art. This is, no doubt, the case in Vladimir Nabokov's writing – the fact that has already been mentioned in the preceding studies (for example, Курмакаева, 2001).

The third type of colour words present in Vladimir Nabokov's autobiographical novels is words denoting the presence/absence of light (such as *dull light*, *glint of dewy brillancy*, *light*, *shade*, *sun*, *dark* etc.). These words have also been rather neglected by the majority of scholars. The few studies that incorporated this category into the analysis include a paper by Valeria Kurmakayeva that analyses the symbolism of colour in the English literary texts. The scholar tends to believe that the description of the characteristic features of the functioning of colour terms in literary texts can hardly be called complete without taking into consideration words like *dark* or *pale* for two reasons. First, these are immediately associated with colour rather than with luminosity. Second, both their frequency and importance in the English and American prose are extremely high (Kурмакаева, op.cit.). Proceeding from the ideas expressed by Valeria Kurmakayeva, the present study supports the opinion that the colour terms that render the presence or absence of light contribute to building up a colourful image in the reader's mind, being meant to take part in the interaction of tints and shades produced by the author – the statement that is specially true for Vladimir Nabokov, a writer with an extraordinary colourful vision.

The fourth type of colour words widely used by Vladimir Nabokov is made up of terms that denote the presence or absence of colour. The former is of crucial importance for the analysis of Nabokov's palette since it is represented by a large number of colour terms with high frequency. Such abundance can be accounted for by the fact that the words falling into this category are not only those meaning the presence of light, but also those that denote objects presupposing a large variety of colours. For example, the word *chrysanthemum* can hardly be labelled as belonging to a particular colour since this flower has about 40 species of different shades and colours: pink, violet, yellow, orange etc. However, this word should by no means be neglected during the analysis since it contributes to creating a colourful picture in the reader's mind, even though it is not clear what colour association it will trigger. Including such words into the analysis of colour terms in a work of verbal art is also supported by explanatory dictionaries: Longman Dictionary of Contemporary English, for example, presents the word *chrysanthemum* in the following way: "a garden plant with large brightly coloured flowers" (cf. Longman Dictionary of Contemporary English, s.v.). Thus, we support the idea that names of flowers should also be taken into account in the analysis of colour terms, assigning them to the category "bright" (for more details on the importance of names of flowers as colour words see Polozova, 2014b). As far as the words denoting the absence of colour are concerned, their number is not so substantial on the pages of Vladimir

Nabokov's autobiographical novels. However, we strongly believe that they should also be part of the analysis of colour terms since they as well assist the writer in creating his highly elaborate colourful picture.

Classification of Colour Terms According to Morphological Features

The second classification of colour terms suggested in the present paper deals with their morphological features. Words denoting colour that appear on the pages of Vladimir Nabokov's autobiographical novels belong to different parts of speech. This aspect of the diversity of colour words is mentioned in the paper by Valentina Kulpina: according to the scholar, it is only natural that the majority of colour terms are adjectives, however, nouns, verbs and adverbs can also be used for rendering colour (Кульпина, 2001: 25). Nabokov's novels abound in such cases – a feature that adds to the originality of the text and the use of colour, providing these words not only with the possibility to describe, but also to act and to represent an object or a phenomenon. Thus, colour terms used by Vladimir Nabokov in the novels "Conclusive Evidence", "Другие берега" and "Speak, Memory" include the following five parts of speech:

- adjectives (*blue-black, greenish-brown, white, иссиня-черный, голубой, серо-зеленый* etc.)
- nouns (*blackness, blueness, greenery, bloated blues, creaminess, чернота, смуглота, бельмо, седина трав, зелень, синь, просинь*)
- verbs (*to grey, to shade, чернеть, пожелтеть, рдеть, синеть*)
- adverbs (*steely, rustly, redly, черно синеть*)
- participles, both active (*greying, darkening, зардевшийся, покрасневшийся, посиневший*) and passive (*blackened-out, autumn-rusted, беленый, синеный*).

As can be seen from the examples adduced in the present classification, the texts in both languages – English and Russian – contain colour terms belonging to different part of speech – the fact that adds to the expressivity of the author's style, as well as to the originality of his use of colour.

Classification of Colour Terms According to Word Complexity

The third classification that is going to be discussed in this paper looks into the complexity of the words that the writer used in order to create new colour terms. The importance of this aspect can be accounted for by the fact that the terms that appear on Nabokov's pages are extremely varied: colour may be rendered by means of a simple word, a compound word, a word combination, an occasional word etc. In what follows we shall try and present the great variety in structure of colour words invented and used by the author. Thus, colour terms – both direct and indirect – present in the three autobiographical novels can be divided into the following categories:

1. simple words (*white, black, yellow, синий, розовый, зеленый*)
2. compound words containing two roots (*blackbooted, синеоконный, седобородый*)
3. compound words containing two roots with a hyphen (*bronze-colored, purple-faced, honey-bright, черно-волосатый, блестяще-сиреневый, черно-сливовый*)
4. compound words containing two roots with a hyphen and a conjunction (*grey-and-white, blue-and-yellow*)
5. compound words containing three roots with hyphens (*black-velvet-clad, бело-розово-фиолетовый, мрачно-фиолетово-зеленый*)
6. simple word combinations containing two words (*fiery red, light blue, черно синеть*)
7. complex word sequences containing three or more words (*brassy with an olive sheen, with great patches of purple-blue, пестровато-коричневый с фиалковыми темнотами, мрачный йодистый блеск*).

In order to underline the complexity of colour terms used by the author of the novels we shall adduce a table that presents the number of direct and indirect colour terms belonging to the above mentioned categories (the calculations did not include the words from the categories “the presence/absence of light” and “the presence/absence of colour”).

Table 1. Complexity of Colour Terms in the Novels “Conclusive Evidence”, “Другие берега” and “Speak, Memory” by Vladimir Nabokov

Type of colour term Novel	simple words	compound words	compound words with a hyphen	compound words with a hyphen and a	compound words containing three roots	combinations containing two words	combinations containing three or more

				conjunction			words
“Conclusive Evidence”	512	22	126	4	1	74	13
“Другие берега”	684	11	111	–	4	72	23
“Speak, Memory”	638	31	146	14	1	116	14

Tabel 1 shows that the majority of colour terms used by Vladimir Nabokov is naturally comprised of direct colour terms in all the analysed novels. The second category, as far as the frequency of the words is concerned, is that of compound words with a hyphen (126 cases in “Conclusive Evidence”, 111 cases in “Другие берега” and 146 cases in “Speak, Memory”). Thus, it may be concluded that the author prefers this derivational model – the fact that might be accounted for by the possibilities provided by this way of word creation: being an extremely productive model both in English and in Russian, it allows the elaboration of some highly original occasional words meant to impress the reader and to create a lively and bright picture in his mind. Another frequent category is that of word combinations containing two words (74, 72 and 116 cases respectively). Such a large abundance in this type of colour terms in “Speak, Memory” can be explained by a great number of words denoting colour indirectly present only in the final version of the novel that are not infrequently accompanied by direct colour terms. Compound words and word combinations containing three or more lexical units are not as manifold; however, even if their number is less substantial, they do not fail to produce a strong effect on the reader.

Classification of Colour Terms According to Derivational Models

As has been demonstrated above, colour terms incorporated by Vladimir Nabokov in the texts of his novels are not only simple words, but also the complex ones. In order to reveal their originality and, at the same time, their complexity, in what follows we shall introduce yet another classification that enumerates the modalities of word formation in the case of complex colour terms, and namely compound colour words containing two or three roots with

or without a hyphen/hyphens or conjunction, and simple and complex word combinations, as far as their semantics is concerned:

1. colour + colour rendering one single colour (*greenish-brown, blue-black, черно-бурый, розовато-телесный, вишнево-крупичный, черно-сливовый*)
2. colour + colour rendering several colours (*grey-and-white, blue-and-yellow, бело-розово-фиолетовый*)
3. colour + light/brilliance (*glossy black, brilliant white, блестяще-сиреневый, глянцевито-красный*)
4. colour + penetration of light through the object (*translucent green tone, беспросветно-черный*)
5. colour + volume (*пушино-синий*)
6. colour + fabric (*пурпурово-бархатный, шелковисто-лазоревого, розово-фланелевый, шелковисто-багряный*)
7. **colour** + light/dark (*light blue*)
8. **colour** + bright/pale (*pale-blue, бледно-розовый, бледно-золотой, пестровато-коричневый*)
9. colour + intensity (*rich-brown, густо-лиловый*)
10. colour + object described by this colour (*blackbooted, blue-windowed, red-shirted, white-pillared, blue-coated, blue-papered, aquamarine-eyed, red-trouserred, purple-faced, turquoise-veined, седобородый, черноглазый, синеоконый, черно-волосатый*)
11. colour + object describing this colour (*snow-blue, mouse-grey, coal-black, talcum-white, скалисто-серый, снежно-синий, облачно-голубой, кроваво-красный*)
12. colour + damp/dry (*влажно-голубой*)
13. colour + tactile sensing (*fluffy-grey, пушисто-сизый*)
14. colour + clearness (*dim, dreamy blue, мутно-карий*)
15. colour + clean/dirty (*пыльно-оливковый, чисто-серебряный*)
16. colour + stone (*янтарно-коричневый*)
17. colour + material (*oak-brown, желто-деревянный*)
18. colour + metal (*silver-grey*)
19. colour + evaluative word (*dull green, indignantly blue, oppressive black, sickly blue, мрачно-фиолетово-зеленый, нездоровый синий цвет*)

20. word describing a colour + -colored / *окрашенный* (*cream-colored, bronze-colored, blood-colored, straw-colored, violet-tinged, sky-colored, coral-tinted, фуксином окрашенный*)
21. combination *color of ...* / *цвета ...* (*color of young fircone, цвета сырой ветчины, мышинного цвета*)
22. colour + comparison (*красный, как апельсин-королек*)
23. **light/dark** + colour (*garnet-dark, ruby-dark, лилово-темный*)
24. **bright/pale** + colour (*bright-golden, sea-bright, copper-bright, honey-bright*)
25. **light/brilliance** + colour (*мрачный йодистый блеск, медвяный блеск*)
26. preposition “with” + colour (*с прожелтью, с ржавой искрой, с фиалковыми темнотами, со ржавчиной, темно-коричневый с лиловизной*).

This classification clearly shows that colour terms present in Vladimir Nabokov's novels are, no doubt, a fruitful subject that deserves to be studied in detail. Moreover, the originality of word formation suggests the fact that direct and indirect colour terms are used by the author as a tool with a view to create an emotional and moving text, to impress the reader and to recreate a lost world – Russia that once used to be, but does not exist any longer. Thus, colour terms should be regarded as an extremely important element for fulfilling the author's intention, as well as for revealing inherent meanings hidden by Nabokov on the pages of his novels.

Synaesthesia

The empirical component of the meaning of the words describing objects is of crucial importance in Vladimir Nabokov's texts: these lexical units are built up through the author's personal vision of colour, smell, taste, form of the object etc. (Козловская, 1995: 21). Thus, the reception and interpretation of Nabokov's texts is mostly based on the reader's experience as far as sensorial perception of the environment is concerned. His mind tends to evoke scenes retained in his own memory, as well as feelings experienced in the past. As a result of the process of decoding, the reader's imagination revives the same scenes and experiences as those described by the author (Ibid.: 79).

As can be observed from the last classification adduced in the preceding section of the paper, the importance of sensorial perception in the case of Vladimir Nabokov's works may also be referred to colour terms. This physiological phenomenon is called synaesthesia – blending the products of sensorial perception modes that usually appear independently. Being,

to some extent, present in the case of each and every person, inter-sensorial blendings can be divided into three groups:

- photisms (intense, detailed and coloured vision with eyes closed)
- phonisms (verbal hallucinations)
- chromesthesia (conversion of acoustic perception into colourful visual effects) (Barton Johnson, 1974: 84).

As far as Vladimir Nabokov's writings are concerned, we should introduce the notion of literary synaesthesia (as opposed to the psychological one). It can be described as a metaphor of senses that includes the use of words and images that would normally fit into a description of a certain type of sensorial perception (Ibid.: 85). From his early childhood Nabokov was subject to mild hallucinations, and in his autobiographical novels the writer mentions that the first time he realized the fact that he possessed this chromesthetic gift was while he was playing with a set of coloured cubes that represented the alphabet. The child observed that the colours of the cubes failed to correspond to the "real" colour of the letters. Moreover, Nabokov describes the relation between the Russian and the English versions of the autobiographical novel as the difference between capital and small letters. The importance of the form of the letters is also mentioned by Vladimir Nabokov in the description of his reaction to these texts written in two different languages. According to the author, even a minor difference in the physical form of the letter that stands for the same sound in different languages alters its colour impression. These observations indicate the fact that in the case of Vladimir Nabokov the correspondence between a sound or a letter and its colour depends on several factors such as sound itself, physiology of articulation, the form of the letter and taste (Ibid.: 87-88). Thus, there can be little doubt that sensorial experience is an important part of the colour palette of the texts analysed in the present paper.

Yet another aspect that stands out even more clearly in Vladimir Nabokov's novels is the author's polychromatism: colours and their combination are an important aspect of the writer's worldview and, at the same time, of his literary style. One of the most complex colourful images that frequently appear on the pages of his novels is that of the rainbow. The author's acronym for it in the Russian language is БЕЁПICK3 (red, orange, yellow, green, blue, indigo, violet) that corresponds to a bright, primary rainbow with red on the top of it, whereas its English counterpart KZSPYGV corresponds to a paler rainbow with red on the bottom in the author's mind. In nature there are two types of rainbow – the primary and the secondary one. The primary rainbow, therefore, is represented by Russian letters, while the

secondary one appears in the combination of English letters. According to Donald Barton Johnson, Vladimir Nabokov's chromesthetic rainbow is, no doubt, a carefully elaborated symbol of the process of creation. Thus, physiological synaesthesia observed in the case of Vladimir Nabokov was used as a basis for the metaphor that describes his art (Ibid.: 95-97). Moreover, it would not be an exaggeration to say that synaesthesia is one of central mechanisms in the functioning of the author's memory (Ibid.: 101).

As far as lexicological studies of Vladimir Nabokov's writings are concerned, a large number of scholars observed a typical feature of the author's style consisting in adjectival combinations characterising an object from different perspectives (for example, *нурнурово-бархатный шнур*). Producing unusual combinations of words and meanings, the writer builds up occasional syntagmatics based on less obvious semantic connections that appear only in a certain context and constitute one of the most interesting tools used in Nabokov's poetics. Lexical combinability in these cases forms a new meaning that characterises Nabokov's own worldview. In the situations when there is no semantic coordination between the parts of a complex image rendered with the help of an unusual word combination, special importance is given to some hidden associative links (Козловская, op.cit.: 114-115). Such metonymical and metaphorical associations of usual adjectives that appear on the pages of a text in uncommon combinations are sometimes too unclear to be interpreted in a single way (for example, *замшевая походка, гитарные ноги*) (Виноградова, Улукханов, 1996: 270). As a result, these combinations are extremely powerful from the stylistic point of view since they never fail to produce an immediate effect on the reader and to attract his attention.

Combining visual, auditory and tactile perception is a characteristic tool of both "amplification of meaning" and elaboration of metaphors (Ibid.: 275). In the course of Vladimir Nabokov's novels some certain meanings tend to disappear and reappear later. The author creates the density of sense not only as a variety of meanings, but also as a "semantic picture" or "semantic fabric": the combination of thought and meaning, object and its image, sound and its image, and that of man and his image (Латухина, 1992: 129).

To sum up, Nabokov's texts prove to be extremely complex, filled with senses and meanings. The author elaborates the semantic fabric of his novels with great attention to each and every detail, where no word or sound is arbitrary or random. This affirmation is also true for colour terms: as has been shown, Vladimir Nabokov tends to proceed from the peculiarities of his own sensorial perception, creating lively and coloured images and a

stylistically marked text, as well as attracting the reader's attention to occasional words and uncommon word combinations.

Conclusions

The analysis carried out in this paper has demonstrated that the diversity of colour terms in Vladimir Nabokov's texts is extremely large. Apart from "traditional" words denoting colour, the author uses quite a few indirect colour terms that do not point to a colour directly, but suggest its presence. Thereby the objects immediately associated with a certain colour penetrate into the reader's mind, acting as effectively as direct colour terms. Thus, the author creates a colourful picture not only by using colour terms proper, but also by introducing other words describing objects and phenomena from the environment that, when combined with direct colour terms, produce an impressive and original colouring due to the fact that they are immediately associated with a certain tint. Along with these words, the author tends to use the terms denoting light or its absence and the intensity of colour that also contribute to fulfilling Vladimir Nabokov's aims.

From the morphological and derivational points of view, colour terms in Vladimir Nabokov's novels were also shown to be highly varied. It has been demonstrated that words denoting colour that appear in the three novels under discussion include different parts of speech: tints and shades are rendered not only with the help of adjectives (the most common way to indicate a colour), but also by means of verbs, nouns, adverbs and participles. This diversity adds to the originality of colour rendered by these words, bringing them out and highlighting them in the text of the novel. Moreover, colour terms used by Vladimir Nabokov stand out due to their complexity. The author not infrequently tends to invent compound terms, thus creating occasional units. Numerical analysis of simple and compound terms has demonstrated that the majority of words denoting colour are, obviously, simple colour terms. However, the amount of compound words and word combinations rendering colour is also substantial – the fact that allows us to conclude that colour terms are intentionally brought out by the author, being an extremely important element for the fulfilment of the author's goals. The high level of originality of the text is reflected in the fact that the author creates long and unexpected terms, blending incompatible colours and characteristics or providing an object with an unusual colour. Derivational models of colour words are also highly varied – the fact that suggests that colour terms created by Vladimir Nabokov are not only original, but also extremely diverse, thus contributing to producing a powerful effect on the reader.

An extremely important phenomenon for the analysis of colour terms in Vladimir Nabokov's autobiographical novels is synaesthesia. In these volumes the writer re-experiences his sensorial impressions from the past – the impressions described by means of combining a large number of perceptions: colour, sound, tactile sensations etc. Blended in a single word combination or even in a single word, synaesthetic experiences become a characteristic feature of Vladimir Nabokov's style. Moreover, such junctions stand out in the text and immediately draw the reader's attention to colour, contributing to the reproduction of a lively and detailed picture of the past.

REFERENCES:

A. Sources

- Набоков, Владимир (2004): *Другие берега: Мемуары. Conclusive Evidence. A Memoir*, a bilingual edition. Moscow, Захаров.
- Nabokov, Vladimir (2005): *Speak, memory! An Authobiography Revisited*. New York, Random House Inc.

B. Secondary literature

- Ammer, Christine (1992): *Seeing red or tickled pink: color terms in everyday language*. London, Penguin Books.
- Балека, Ян (2008): *Синий – цвет жизни и смерти. Метафизика цвета*, Moscow, Искусство – XXI век.
- Barton Johnson, D. (1974): "Contrastive Phonoaesthetics, or, Why Nabokov Gave Up Translating Poetry as Poetry" in *A book of things about Vladimir Nabokov*, edited by Carl R. Proffer. Ardis, Ann Arbor.
- Бережных, Е.Ю. (2009): *Цветобозначения и их символика в русском и испанском языках*, PhD thesis. Kazan.
- Данилова, О.А. (2000): *Цвет как элемент сенсорного образа в структуре англоязычного поэтического текста*, PhD thesis. Saransk.
- Гольцова, Н.Г., Наумова, И.Л. (1996): "Цветобозначения в портрете (по материалам худ. лит-ры XX века)" in *Актуальные вопросы риторики и коммуникативной лингвистики: сборник научных трудов*. Moscow, Moscow Pedagogical University.

Гюббенет, И.В., Черезова, Т.Л. (1997): “Цветовое пространство в русском и английском языках” in *Категоризация мира: пространство и время. Материалы научной конференции*. Moscow.

Козловская, Н.В. (1995): *Лексика предметного мира в организации лексич. структуры текста произведения В. Набокова «Другие берега»*, PhD thesis. Saint Petersburg.

Кульпина, В.Г. (2001): *Лингвистика цвета: Термины цвета в польском и русском языках*. Moscow, Московский Лицей.

Курмакаева, В.Ш. (2001): *Символика цвета в английском художественном тексте*, PhD thesis. Moscow.

Латухина, О.Ю. (1992): “Смысловая плотность текста (по роману В. Набокова «Соглядатай»)” in *Художественный текст: антология и интерпретация. Сборник статей*, edited by B.L. Borukhov and K.F. Sedova. Saratov.

Макеев, И.В. (2001): *Лексико-семантическая структура систем цветообозначения в русском и английском языках: Учеб.-метод. пособие для студентов филол. фак.* Saratov, Saratov State University.

Polozova, Arina (2013): “Colour terms in self-translation: the novels “Conclusive Evidence” and “Drugie berega” by Vladimir Nabokov” in *International Journal of Communication Research*, Vol. 3, Issue 4, October / December 2013 – pp. 348-353.

Polozova, Arina (2014a): “Indirect colour terms in a work of verbal art” in *International Journal of Communication Research*, Vol. 4, Issue 3 July / September 2014 – pp. 222-232.

Polozova, Arina (2014b): “Nume de flori ca denumiri indirecte de culori” in *Al. Andriescu – 88*, edited by Gabriela Haja. Iași, Publishing House of “Alexandru Ioan Cuza” University – pp. 427-432.

Шхвацабая, Т.И. (1985): *Цветообозначения в языке и речи (на материале английского языка)*, PhD thesis. Moscow.

Василевич, А.П. (2002): *Каталог названий цвета в русском языке*. Moscow, Смысл.

Виноградова, В.Н., Улуханов, И.С. (1996): “Словотворчество В. Набокова” in *Язык как творчество. Сборник статей к 70-летию В.П. Григорьева*. Moscow, Institute of the Russian Language, Russian Academy of Sciences.

C. Dictionaries

Longman Dictionary of Contemporary English, 3rd edition. Pearson Education Limited, 2001.

ELEMENTS OF ROMA MENTALITY AND CULTURAL IDENTITY REFLECTED IN THE SPEECH'S ACTS

Ionel Cordovan

PhD Student, "Ovidius" University of Constanța

Abstract: Roma have always aroused curiosity concerning the way they live, concerning their system of values, the elements of mentality and cultural identity. In order to understand how they act, it is important to understand how they think, which are their "priorities". Therefore, in this article we will try to approach matters affecting the relationship between Identity and Otherness, about Me and Others, found in greetings, phatic formulas, in the rhythm of speech and interpersonal distance in oral expression. The study corpus is selected from the real life of the Roma community from Romania, but it brings information about the link between language and thinking, about social mentality and conduct of an ethnic group spread throughout Europe and worldwide.

Keywords: culture, greeting, family, traditions, Roma

Romii au stârnit mereu o curiozitate asupra modului în care aceștia trăiesc, a sistemului lor de valori, a elementelor de mentalitate și identitate culturală. Pentru a putea înțelege modul în care aceștia acționează, este important să înțelegem cum gândesc ei, care sunt „prioritățile” lor. De aceea, în acest articol, vom încerca să abordăm aspecte care vizează raportul dintre Identitate și Alteritate, despre Eu și Ceilalți, regăsite în formulele de salut, formulele fatice, în ritmul vorbirii și distanța interpersonală în exprimarea orală.

Legea tradiției rromilor poartă numele de Rromanipen, care are la bază trei valori esențiale: phralipen-ul (frăție, ajutor reciproc și împărtășire a unui destin comun), pakiv-ul (credință, respect și încredere reciprocă, precum și păstrarea purității sufletești și trupesti) și baxt-ul (noroc, șansă) (Delia Grigore, 2006, p. 6).

Membrii cei mai valoroși ai familiei tradiționale rrome sunt copiii și bătrânii. În ceea ce privește comunicarea în familia tradițională rromă, tinerii trebuie să ceară permisiunea de la cei mai bătrâni pentru a putea vorbi: *Kamav aj mangav te phenav vi me jekh duma! (Vă rog*

să-mi permițeți să spun și eu o vorbă!) datorită respectului (*pakiv*) pe care au obligația să-l poarte celor bătrâni: *Te des pakiv!* (*Să respecti!* / *Să cinstești!*). Cu toate acestea, copiii rromi le pot spune părinților pe nume, li se pot adresa cu „mo” (mă), „chave” (băiete), „chaje” (fato) sau „phrala” (frate), fiind folosită mai ales adresarea fiului către tatăl său „phrala”, aceste apelative neștirbind respectul purtat persoanei căreia i se adresează.

În cultura tradițională rromă, politețea și respectul nu se exprimă prin pronumele de politețe „dumneavoastră”, acesta, de altfel, neexistând în limba rromani vorbită, ci prin adresări de tipul: „Kako” (unchiule/nene) și „Bibie” (mătușă/tanti). Suplinirea pronumelui personal de politețe *dumnevoastră* se realizează și prin utilizarea pronumelui personal *tu*, sensul fiind dat de context. Există, totuși, corespondent pentru substantivul *domnie*, utilizat în construcții de tipul *domnia ta / domniile voastre* (*tiro rajipen/ tumare rajimata*¹).

Formulele de salut utilizate în comunitatea tradițională rromă au la bază termenii: *lačo* (bun), *baxtalo* (norocos / fericit), *Del* (Dumnezeu), *sastipen* (sănătate):

- *lačo*: *Lačo dîves!* (*Bună ziua!*), *Lači texarin!* (*Bună dimineața!*), *Lači rât!* (*Bună seara!*) etc;
- *baxtalo*: *Te aves baxtalo!* (*Să fii norocos / fericit!*), *Baxtalo Krečuno!* (*Crăciun Fericit!*), *Baxtalo Nevo Berś!* (*Anul Nou Fericit!*), *Baxtali Patradî!* (*Paște Fericit!*) etc;
- *Del*: *3a Devleça!* (*Du-te cu Dumnezeu / La revedere!*), *Ach Devleça!* (*Rămâi cu Dumnezeu / La revedere!*), *Xa Devleça!* (*Mănâncă cu Dumnezeu! / Poftă bună!*), *Sov Devleça!* (*Dormi cu Dumnezeu! / Somn ușor!*)

Întreaga filosofie de viață a culturii tradiționale a rromilor (*Rromanipen*) se bazează pe opoziția dintre pur (*užo*) și impur (*maxrime*), puritatea rituală reprezentând respectarea ordinii și armoniei universale prin conformarea la model, iar impuritatea rituală, invizibilă, dar pregnantă spiritual, fiind devierea de la model, deci ruperea echilibrului intracomunitar prestabilit printr-o serie de legi de comportament și conduită, a căror valabilitate a fost îndelung verificată prin experiență.

Rromii au obligația să respecte regulile purității, în caz contrar putând fi excluși din cadrul comunității. Respectarea acestor norme ține de responsabilitatea individuală și colectivă și se manifestă prin simțul rușinii (*lazavipen*). A fi pur înseamnă a deține *onoarea*

¹ obținut prin derivare de la subst. *raj* (domn) cu sufixul abstract *-ipen / -imata*

užo aj pakivalo (pur și cinstit) și a-ți eufemiza acele tendințe care îți pot compromite cinstea (Delia Grigore, 2004, p. 30).

Pentru a înțelege valoarea imprecățiilor, este important de spus că, în cultura tradițională rromă, *un număr destul de ridicat de reguli se referă la corpul uman și la igiena rituală, pornindu-se de la ideea că trupul uman este divizat în două părți, de la brâu în sus – partea superioară pură, iar de la brâu în jos – partea inferioară impură* (Delia Grigore, 2006, p. 39).

Așadar, ochii, capul și gura sunt considerate curate. Sărutul pe gură, între membrii acelui sex sau în familie este un gest de încredere și fraternitate. Sărutul ochilor este un semn de mare considerație, dar poate fi și un gest de preluare a puterii și de subordonare, de aceea se evită. Salutul familial sub forma imprecăției: *Xav tire jakha! (Mânca-ți-aș ochii!)* simbolizează dragostea și dorința de protecție față de persoana căreia i se adresează. Aici nu poate fi vorba de imprecăție propriu-zisă, ci de o deturnare a sensului imprecăției. O altă situație în care întâlnim deturnarea imprecăției este și: *Xav tiro ilo! (Mânca-ți-aș inima!)*, expresie de maximă duioșie și împărtășire a sentimentelor de iubire frățească. Cele două exemple enunțate mai sus sunt în opoziție cu imprecăția *Xav tiro šero (Mânca-ți-aș capul!)*, o expresie gravă care semnifică pierderea simbolică a onoarei, deoarece capul este rezidența *baxt*-ului (norocului) și al *pakiv*-ului (cinstei).

Partea de jos a corpului trebuie să fie în permanență acoperită, atât la femei cât și la bărbați: femeile rrome tradiționale poartă fuste lungi, niciodată pantaloni sau fuste scurte; bărbații rromi poartă pantaloni lungi, niciodată scurți, genunchii fiind considerați cele mai indecente părți ale trupului uman. Așa cum am arătat mai sus, partea de la brâu în jos este considerată impură. Se știe că în cultura tradițională rromă femeile pot spurca pe ceilalți prin simpla ridicare a rochiei și expunerea organelor sexuale. Și mai gravă este utilizarea imprecățiilor în care se face referire la organele sexuale. În limba rromani, ca și în limba română, se observă existența multor imprecății care conțin verbul „a mânca”. Acest verb poate apărea la modul condițional optativ, modul conjunctiv și modul imperativ:

- verb la modul condițional optativ: *Xasas mirro kar / mirri minz! (Mânca-mi-ai penisul / vaginul!)*;
- verb la modul conjunctiv: *Te xas mirro kar / mirri minz! (Să-mi mănânci penisul / vaginul!)*;

- verb la modul imperativ: *Xa mirro kar / mirri minz!* (*Mănâncă-mi penisul / vaginul!*).

O situație în care utilizarea limbajului vulgar nu are o conotație negativă este atunci când se vorbește despre organele sexuale ale copiilor mici. A spune unui copil *Xavas tiro kar / tiri minz!* (*Mânca-ți-aș penisul / vaginul!*), semnifică sentiment de dragoste părintească și prețuire, deoarece copilul este dumnezeul familiei de rromi, întruchiparea purității absolute, garanția continuității neamului.

În cultura tradițională trebuie făcută diferența între limbajul vulgar și *lazavipen* (rușine). De pildă pentru a evita termenul de toaletă (la rromi este o rușine să spui că mergi la toaletă) s-a preferat utilizarea expresiei *zav te dikhav e grasten* (mă duc să văd caii), adică merg să imi fac nevoile.

Blestemul este o formă de relaționare verbală cu transcendentul, termenul rrom *arman* provenind din limba persană de la *سرد و شت* (*destin*). Blestemele în cultura tradițională rromă sunt de două tipuri: cele nerituale și cele rituale.

Blestemele nerituale sunt formule cotidiene, inofensive, cărora nu le este atașată nicio relevanță supranaturală, ci apar, mai degrabă, ca semn al elocvenței și al umorului vorbitorului. Ele acționează ca și *o kušipen* (înjurătura) și sunt uneori expresii licențioase. Varietatea lor este imensă. În structura lor intră cuvinte ca: *Del* (Dumnezeu), *beng* (drac), *thabarel* (a arde), *merel* (a muri), *baxt* (noroc), *sap* (șarpe) etc.

Viziunea binară asupra lumii, curpinzând opoziția pur-impur se regăsește, la nivelul relației cu supranaturalul, într-o credință de tip maniheist, asemănătoare dualismului persan, în cadrul căreia atât forțele binelui, reprezentate de Dumnezeu (o *Del / Devel*), cât și forțele răului, reprezentate de Diavol (o *Beng*), sunt complementare și în aceeași măsură necesare armoniei lumii.

În cultura tradițională rromă există numeroase reprezentări ale supranaturalului, majoritatea personificări ale binelui sau ale răului. Reprezentarea cea mai pregnantă a răului este *o Beng (Diavolul)*, care totuși întruchipează forța complementară a lui Dumnezeu sau a binelui, la fel de necesară, pentru păstrarea echilibrului universului, ca și aceasta din urmă, cu toate acestea, în povești, Diavolul apare ca un naiv pe care, totdeauna, un rrom inteligent îl poate păcăli, fapt care demonstrează că frica de rău este limitată de credința pragmatică în forțele proprii. Cu toate acestea, rromi au o frică de *o biužo / o beng (necuratul / dracul)* mai ales atunci când asociază termenul *beng* cu cel de *baxt (noroc)*: *Te xal o Beng tiri baxt!* (*Să-ți*

mănânce dracu` norocul!), norocul fiind considerat, alături de *phralipen* (frăția) și *pakiv* (cinstea, respectul), una din cele trei valori fundamentale ale Rromanipen-ului.

Inserarea cuvântului *beng* (drac) în unele imprecății este marcă de emoționare, iritare, enervare: *Kaj o beng zas?* (*Unde dracu mergi?*), *So beng keres?* (*Ce dracu faci?*).

În general, reprezentările maleficului sunt denumite *biužo* (necurat), subliniind relația directă dintre rău și impur. Anumite animale sunt considerate necurate, așadar malefice, în capul listei aflându-se șarpele și broasca: *Te xan tut e sapa!* (Să te mănânce șerpii!).

Tot în categoria răului se află și bolile, față de care s-au dezvoltat forme de protecție care țin de utilizarea denominației lor în limba rromani: *eufemismul lingvistic* (numirea bolii cu un nume mai frumos) și *tabu-ul lingvistic* (numirea bolii cu un alt nume decât al ei). De pildă cancerul și bolile sexuale sunt numite *zungalo nasvalipen* (boala urâtă / rea): *Te xal tut o zungalo nasvalipen!* (Să te mănânce cancerul!)

Imprecății care implică divinitatea, având conotații negative sunt: *Te korărel tut o Del!* (Să te orbească Dumnezeu!), *Te marel tut o Del!* (Să te bată Dumnezeu!). Există situații în care asocierea cuvântului *Dumnezeu* cu termeni sexuali dă naștere la imprecății deturnate: *Te xav e Devlesqe pele!* (Să mănânc testiculele lui Dumnezeu!); cu toate că limbajul folosit este unul vulgar, sensul acestei imprecății arată respectul față de Dumnezeu exprimat prin înjosirea în fața lui Dumnezeu până la acceptarea părții Lui „impure”. O altă imprecăție echivalentă celei anterioare este *Te xav e Devlesqe khula!* (Să mănânc excrementele lui Dumnezeu!).

Blestemele rituale au un statut cu totul diferit, sunt forme de control și sancțiune socială la care este invitat să ia parte sacrul, ele tratează direct cu transcendența, sunt rostite cu ocazii absolut speciale și pot induce unei persoane boala sau chiar moartea. Sunt o formă de răzbunare ritualică pentru un mare rău făcut familiei sau poate fi o metodă de a-l face pe vinovat să-și recunoască vina în cadrul unei adunări de judecată (*kris*). Cel atins de blestem este considerat expus unui rău major și permanent, atât el cât și familia lui. Cu cât relația dintre cel care blesteamă și cel căruia i se adresează blestemul este mai strânsă, cu atât efectul este considerat mai puternic.

Performera blestemului este femeia (*zuvli*), purtătoarea prin excelență a puterilor magice în familia rromă. Ea se trezește în zori și bleastă cu voce tare pentru a fi auzită de cât mai mulți membri ai comunității, inclusiv de către cel vinovat, care, auzind-o, ar trebui să-și repare vina pentru a nu-l ajunge blestemele. Un astfel de ritual poate fi întâlnit în cazul unui furt: *Te del o Del kaj zi texara te meren kodola kaj corde mirre gada! Lenqe chhave te na aven saste! Te phabol lenqo kher! Te na mîntuinel len o Del zi kana na mangava man me vaś*

lenqe! Marel len o Del te marel len, avdîves thaj texara! Savorro lengo zivipen te avel bibaxtali! (Să dea Dumnezeu ca până mâine să moară aceia care mi-au furat hainele! Copiii lor sa nu fie sănătoși! Să le ardă casa! Să nu-i mai mântuiască Dumnezeu până când mă voi ruga eu pentru ei! Bată-i Dumnezeu să-i bată, astăzi și mâine! Toată viața lor să fie fără noroc!). Prin alăturarea cuvintelor *avdîves thaj texara (astăzi și mâine)*, se creează o amplificare a imprecăției. Același lucru se întâmplă și în cazul utilizării termenului *savorri (toată)*.

În ceea ce privește imprecățiile care conțin cuvântul *sero* (cap), după cum am văzut în imprecăția de mai sus *Xav tiro sero! (Mânca-ți-aș capul!)*, se observă o dificultate în identificarea echivalentului în limba română. La fel se întâmplă și în cazul imprecățiilor:

- *Te xal o corripen tiro sero! (Să-ți mănânce sărăcia capul!)*, cu sensul de a pleca mintea din capul tău, să-ți rămână capul sărac, adică a nu avea minte;
- *Te merel tiro sero! (Să-ți moară capul!)*, cu sensul de a nu avea cu ce judeca, de a nu avea minte;
- *Te thon tiro sero anθ-o kilo! (Să-ți pună capul în par!)*, cu sensul de a dori moartea cuiva (*Să mori tu!*).

Imprecății care se referă la nume (*anav*):

- *Te avel tiro anav! (Să-ți vină numele!)*, cu sensul de a veni o veste despre tine, fiind plecat, care să anunțe că ai pățit ceva rău (*Să-ți vină vestea!*);
- *Te marel o Del tiro anav! (Bată-ți Dumnezeu numele!)*, cu un sens profund având implicație asupra tuturor persoanelor care îți poartă numele.

Imprecății care conțin verbul *avel* (a fi / a veni):

- *Te aves bengalo! (Să fii al dracului!)*, cu sensul de a fi posedat de diavol;
- *Te aves bibaxtalo! (Să fii fără noroc!)*, în opoziție cu *Te aves baxtalo! (Să fii norocos!)*, expresie folosită și sub formă de salut în loc de *Lačno dîves! (Bună ziua!)*.

Pentru a putea înțelege modul în care relaționează rromii cu ceilalți trebuie să ne raportăm la sistemul lor de valori, să adoptăm un stil de comunicare deschisă, clară și sensibilă, iar distanța interpersonală în comunicare să fie una de tip social (120-300 de cm). Așadar după cum am putut observa, se pot remarca dificultăți uneori eșecuri în echivalarea formulelor de salut, a expresiilor fatice și a imprecățiilor din limba rromani în limba română.

Aceste aspecte se datorează diferențelor culturale dintre celor două etnii precum și a bogăției semantice ce se ascunde în spatele fiecărui cuvânt.

Nu ne-am propus să realizăm aici, o analiză contrastiv-tipologică a elementelor comunicării din limba rromani în raport cu cele din limba română, însă acest aspect îl vom aborda cu ocazia analizei corpusului de text reprezentat de lista cu expresii uzuale rrome traduse în limbile română, maghiară și engleză. (ANEXA)

Comunicarea dintre culturi este dificilă dacă avem în vedere elementele ei componente. Cultura este reprezentată ca un iceberg, partea vizibilă fiind determinată de limba, iar partea invizibilă având cele mai puternice și definitorii elemente: normele sociale, valorile, concepțiile despre timp și spațiu, concepția despre sine etc.

Comunicarea interculturală reprezintă *abilitatea de a comunica verbal și nonverbal cu indivizi din alte culturi, astfel încât, toți indivizii participanți la comunicare să codifice și să decodifice mesajele comunicate și să evite pe cât posibil interpretările și evaluările eronate.* (Michael Hinner, 1998, p.53)

ANEXA: Expresii uzuale în limbile română - rromani (grai local) - maghiară – engleză
 (Cordova I [...], 2014, p. 147-153)

Limba română	Graiul rromilor carpatici ineuani	Limba maghiară	Limba engleză
Ai grijă de tine!	Le sâma tuθe!	Vigyázz magadra!	Take care of you!
Ascultați la mine!	Aśunen man!	Hallgassatok rám (ide)!	Listen to me!
Ați înțeles?	Xakerde?	Megértettétek ?	Did you understand?
Bună dimineața!	Lačí tosara!	Jó reggelt!	Good morning!
Bună seara!	Lačí ratí!	Jó estét!	Good evening!
Bună ziua!	Lačo dēs!	Jó napot!	Good afternoon!
Cât este ceasul?	Sode hin o căso?	Hány óra (van) ?	What's the time?
Câți frați ai?	Sode phrala hin tut?	Hány tesvéred van?	How many brothers/sisters have you got?
Ce ai făcut?	So kerdân?	Mit csináltál?	What have you done?

Ce ai spus?	So phendăn?	Mit mondtál?	What did you say?
Ce bei?	So pies?	Mit iszol?	What do you drink?
Ce citești?	So étines?	Mit olvasol?	What do you read?
Ce dorești de la mine?	So kames manθar?	Mit óhajtól tőlem?	What do you want from me?
Ce faci?	So keres?	Mit csinálsz?	What are you doing?
Ce mănânci?	So xas?	Mit eszel?	What do you eat?
Ce muzică ascuți?	So mùzika ásunes?	Milyen zenét hallgatsz?	What music do you listen to?
Ce profesie ai?	So keres buti?	Mi a foglalkozásod (szakmád) ?	What's your job?
Ce scrii?	So skirines?	Mit irsz?	What do you write?
Ce se află aici?	So hin athe?	Mi van itt?	What have we got here?
Ce se aude?	So sunel pes?	Mi hallatszik?	What can we hear?
Ce vei face?	So kerehe?	Mit fogsz csinálni?	What will you do?
Cine dorește să ...?	Kon kamel te?	Ki óhajt...?	Who wants to...?
Cine este mama ta?	Kon hin ti daj?	Ki az édesanyád?	Who is your mother?
Cine este tatăl tău?	Kon hin tő dat?	Ki az édesapád?	Who is your father?
Cine sunt frații/surorile tale?	Kon si tē phrala/phenă?	Kik a testvéreid?	Who are your brothers/sisters?
Cine sunt prietenii tăi?	Kon si tē prièteni/vortăci?	Kik a barátaid?	Who are your friends?
Comportă-te frumos!	Phirarau tut šukar!	Viselkedj szépen!	Behave yourself!
Cu ce se ocupă oamenii din comunitatea ta?	So keren buti e manuša anθar tő gav/fòro?	Mivel foglalkoznak az emberek a te közösségben?	What are the people in your community working with?
Cu cine ai venit?	Kaha avilăn k-e škoala?	Kivel jöttél?	Who did you come with?
Cu cine locuiești?	Kaha bešes?	Kivel laksz?	Who do you live with?

Cum ești?	Sar han?	Hogy vagy?	How are you?
Cum te cheamă?	Sar akharel tut?/ Savo si tō anav?/ Kon han tu?	Hogy hívnak? Mi a neved?	What's your name?
Dă-te jos!	De tut tele / Xulō tut!	Szállj le!	Get down!
De ce încerci să mă minți?	Sosθar încerkunes te xoxaves man?	Miért próbálsz hazudni nekem?	Why are trying to lie to me?
De ce nu ești atent?	Sosθar na han atēto?	Miért nem figyelsz?	Why aren't you careful?
De ce stai în picioare?	Sosθar beśes anθ-o punre?	Miért állsz?	Why are you standing?
De ce te temi?	Sosθar daras?	Mitől félsz?	What are you afraid of?
De ce vă uitați la ei / la ele?	Sosθar dikhen lenθe!	Miért nézitek őket?	Why are you watching them?
De unde știi asta?	Kaθar janēs ade butī?	Honnan tudod ezt?	How do you know that?
Deschide gura!	Puter o muj!	Nyisd ki a szádát!	Open your mouth!
Deschide ușa!	Puter o undar!	Nyisd ki az ajtót!	Open the door!
Du-te acolo!	Ja othe!	Menj oda!	Go there!
Este adevărat ce a spus?	Hin ćacēs so phendās?	Igaz amit mondott?	Is it true?
Este bine așa?	Hin mišto auka?	Jó így?	Is this all right?
Gândește-te!	Gîndîn tut!	Gondolkozz!	Think about it!
Îți mulțumesc!	Mulcuminau tuqe?	Köszönöm!	Thank you!
Închide gura!	Phande o muj!	Csukd be a szádát!	Shut your mouth!
Lasă-l!	Mikh les!	Hagyd őt!	Leave him!
Las-o!	Mikh la!	Hagyd őt!	Leave her!
Lasă-i!	Mikh len!	Hagyd őket!	Leave them!
Lasă-le!	Mikh len!	Hagyd őket!	Leave them!
Lucrați împreună!	Keren butī ketanes!	Dolgozzatok együtt!	Work together!
Mai avem puțin	Maj hin amen jekh	Meg van egy kis	We have little time

timp!	piko!	időnk!	left!
Mai ușurel!	Maj lokhe!	Lassabban ! Könyebben!	Take it easy!
Mergi mai departe!	Ja maj dur!	Menj tovább!	Go further!
Nu cred!	Na patău!	Nem hiszem!	I don't believe it!
Nu fiți supărați!	Na aven rușle!	Ne legyetek szomorúak!	Don't be upset!
Nu-i bine!	Na-i mišto!	Nem jó!	That's not good!
Nu-i nimic!	Na-i khajć!	Nincs semmi!	That's all right!
Nu mai umbla pe acolo!	Na maj phir othe!	Ne járj arra!	Don't go over there!
Nu plânge!	Na rov!	Ne sirj!	Don't cry!
Nu râde!	Na asa!	Ne ne vess!	Don't laugh!
Nu te grăbi!	Na sidăr tut!	Ne siess!	Don't be in a hurry!
Nu te plânge!	Na rov tut!	Ne siránkoz!	Don't complain!
Nu vorbi așa repede!	Na vaker auka sigo!	Ne beszélj olyan gyorsan!	Don't speak so fast!
Nu vorbi când vorbesc eu!	Na vakeren kana me varerau!	Ne beszélj amikor én beszélék!	Don't speak at the same time I do!
Nu vorbiți între voi!	Na vakeren mașkar tumenθe!	Ne beszélgessek egymás között!	Don't speak with each other!
Nu-l întreba!	Na puș les!	Ne kérdezd őt!	Don't ask him!
Nu o întreba!	Na puș la!	Ne kérdezd őt!	Don't ask her!
Nu-i întreba!	Na puș len!	Ne kerdezd őket!	Don't ask them!
Nu le întreba!	Na puș len!	Ne kerdezd őket!	Don't ask them!
Nu-i spune! (lui)	Na phen lesqe!	Ne mond meg neki!	Don't tell him!
Nu-i spune! (ei)	Na phen laqe!	Ne mond meg neki!	Don't tell her!
Nu le spune! (lor)	Na phen lenqe!	Ne mond meg nekik!	Don't tell them!
Nu-ți este rușine?	Na-i tuqe lajao?	Nem szégyelled magad?	Don't you feel ashamed?
Pleacă / Du-te de aici! -	Ja athar!	Menj / Menj el innen!	Go away!

Pe mine mă cheamă / mă strigă...	Man akharel man...	Az én nevem / ... hivnak!	My name is
Pe unde umbli / ai umblat?	Kaj phires / phirdăn?	Merre jársz / jártál?	Where have you been?
Rămâi în picioare!	Ach anθ-o punrē!	Maradj talpon!	Keep on standing!
Ridică-te!	Uști opre!	Állj fel!	Stand up!
Să ferească Dumnezeu!	Te păzinel o Del !	Isten óvjon! Isten ments!	God forbid!
Să fii norocos!	Te aves baxtalo!	Légy szerencsés!	Good luck!
Schimbați locurile!	Paruven o thana!	Cseréljete helyet!	Switch places!
Spune!	Phen!	Mond!	Say!
Stați jos!	Bešen tele!	Üljetek le!	Sit down!
Taci!	Ach anθar o muj!	Hallgass!	Keep your mouth shut!
Te rog!	Mangav tut!	Kérlek!	Please!
Unde ai fost?	Kaj hanas?	Hol voltál?	Where were you?
Unde ați rămas?	Kaj achile?	Hol maradtatok?	Where did you stay?
Unde te duci?	Kaj jas?	Hova mész?	Where are you going?
Uită-te bine!	Dikh mišto!	Nézd meg jól!	Take a good look!
Uite / Privește!	Dikh!	Nézd / Lásd!	Look!/Watch!
Veniți aici!	Aven athe!	Gyertek ide!	Come here!
Veniți în față!	Aven anglal!	Gyertek előre!	Come in front of us!
Vino aici!	Haj athe!	Gyere ide!	Come here!
Vino înăuntru!	Haj andre!	Gyere be!	Come in!
Vino la mine!	Au manθe!	Gyere hozzám!	Come to me!
Vorbește mai tare!	Vaker maj zurale!	Beszélg hangosabban!	Speak louder!
Vorbește mai încet!	Vaker maj lokhe!	Beszélg lassabban (csendesebben)!	Speak slowly!
Vezi cum te porți!	Dikh sar phiraves tut!	Vigyázz hogyan viselkedsz! Vigyázz a viselkedésedre!	Behave! Take care of how you behave!

BIBLIOGRAFIE:

Cordovan, I., Crăciun, M., Baicu, M., Puiu, E., Sarău, G., Gurău, L., (2014) *Monografia satului Ineu*, Oradea: Editura Primus

Grigore, D. (2004) *Rromanipen-ul (rromani dharma) și mistica familiei. Familia tradițională în comunitățile de rromi din arealul românesc*, București, Editura MINIPRINT

Grigore, D., Petcuț. P., Sandu, M. (2005) *Istoria și tradițiile minorității rrome*, București, Editura Sigma

Grigore, D., Sarău G. (2006) *Istorie și tradiții rrome*, București, Editura Salvați Copiii

Hinner M. (1998) *The importance of intercultural communication in a globalized world*, p. 5

ON PRAGMATIC TRANSLATION

Muguraș Constantinescu

”Ștefan cel Mare” University of Suceava

Abstract: In the present article the author proposes an analysis and an inventory of translation studies focusing on pragmatic translation. An overall view of contemporary translation studies enables us to notice the fact that specialized translation, also called pragmatic translation (by Nicholas Froeliger) is often ignored or neglected. Starting from Froeliger’s view that the traductological instruments used in social sciences should be considered in exact sciences as well, the author undertakes an analysis of pragmatic translation, with a focus on its relations with literary translation, the role of the target public, the bearing terminology and quasi-terminology have on it. Special emphasis is laid on the translator’s decisive role, in spite of all the more or less recent digital tools.

Keywords: pragmatic translation, literary translation, social sciences, terminology, translator

Présentation

Nous proposons dans ce qui suit une analyse sur l’état des lieux de la traductologie centrée sur la traduction pragmatique. Comme on peut facilement le constater, la traductologie contemporaine s’appuie dans sa théorisation sur la traduction littéraire, considérée dans son sens large – belles lettres et sciences humaines. Elle ignore ou néglige, le plus souvent, la traduction spécialisée, nommée aussi traduction pragmatique, comme le propose récemment et de façon convaincante Nicolas Froeliger (2013). A partir de la réflexion de ce dernier sur la rencontre nécessaire entre les instruments analogiques des sciences humaines et numériques des sciences exactes, nous entreprendrons une brève analyse de son ouvrage et, implicitement, de la traduction pragmatique. Seront analysées notamment ses relations avec la traduction littéraire, l’importance du destinataire d’une telle traduction, son aspect communicationnel, le poids de la terminologie et de la quasi-terminologie. Une place particulière est réservée au rôle du traducteur, qui reste, malgré tous les outils

numériques les plus modernes, l'acteur décisif du processus, même dans la traduction pragmatique.

Une vue d'ensemble et très fugitive sur la traductologie, permet de retenir quelques noms devenus des références incontournables pour l'apprenti, mais aussi pour le chercheur chevronné. Ainsi, Mounin (1955) qui fait revivre la métaphore des « belles infidèles » pour les traductions agréables, travaillées selon le goût et les attentes du public, mais avec des entorses importantes par rapport à l'original ; Meschonnic (1999), avançant l'idée que le rythme est déterminant dans la traduction-texte, c'est-à-dire la vraie traduction ; Berman (1984) et son respect pour l'étrangeté de la traduction et à l'égard de l'étranger qu'elle représente ; Ladamir (1994) et son idée que la traductologie n'existe pas sans son fondement pratique – la praxéologie – et que nous ne pouvons pas parler de théorie de la traduction mais seulement de ses théorèmes ; Venuti (1995) qui attire l'attention sur l'invisibilité du traducteur ; Theo Hermans (1996) qui identifie une certaine voix du traducteur dans le texte traduit ; Reiss (2002) qui conçoit la traduction en fonction de son but, Delisle (1995, 2007, 2013) pour lequel la traductologie sans l'histoire de la traduction et sans traducteurs ne mérite pas d'être prise en compte ; Hewson (2012) qui milite pour une critique et une interprétation juste assurée par le texte traduit ; Ballard (2004, 2011) qui impose une traductologie réaliste dans laquelle l'expérience et la pratique sont incontestables ; Oittinen (2003) qui permet de grandes libertés dans la traduction pour les enfants au nom du destinataire ; Elefante (2012) qui accorde sa bonne place au paratexte traductif, Pederzoli (2012) qui parle du dilemme du destinataire dans la traduction pour le public jeune ; Mavrodin (2006, 2012) qui propose une poétique de la traduction, inspirée par la théorie littéraire etc.

Toutes ces idées ne visent que la traduction du texte littéraire et, éventuellement, du texte appartenant aux sciences humaines, tandis que, selon les statistiques, la traduction littéraire ne couvre que 10 % du marché de la traduction, le reste revenant largement à la traduction spécialisée, dans un domaine ou un autre. Cela exige nécessairement la maîtrise et l'utilisation d'une terminologie, autrement dit de certains mots spécifiques sans lesquels la compréhension de telle ou telle discipline ou science serait impossible.

La traduction pragmatique

La situation en quelque sorte paradoxale, plus exactement, la disproportion entre la théorisation de la traduction littéraire et sa place dans la vie de la société, a déterminé Nicolas Froeliger de l'Université Paris VII à proposer une réflexion bien fondée et nourrie par la pratique sur ce qu'il appelle la traduction « pragmatique ». Celle-ci n'est pas du tout facile et

se doit d'être, tout d'abord, efficace ; elle suppose tout simplement les noces de l'analogique et du numérique, comme l'auteur l'annonce dès le titre de son livre, *Les noces de l'analogique et du numérique. De la traduction pragmatique*. L'ouvrage est paru en 2013, aux Éditions Les Belles Lettres, tête de série de la collection Traductologiques, coordonnée par deux personnalités du domaine : le traductologue Jean-René Ladmiral et le comparatiste et historien des traductions Jean-Yves Masson. Il y essaie de donner une réplique à la « traductologie littéraire » qui est « riche et très intéressante, bien développée, stimulante du point de vue intellectuel et de surcroît solidement établie sur le plan institutionnel » (Froeliger : 17). En fait, c'est ce dernier aspect qui intrigue, à juste titre, le praticien et l'enseignant de la traduction pragmatique de Paris VII, notamment l'incertitude qui plane du point de vue institutionnel sur la traduction pragmatique, sa non-reconnaissance théorique. Cette constatation ne concerne pas la réflexion sur le terme et terminologie qui a connu un certain développement les dernières décennies (L'Homme, 2005) et qui ne couvre qu'un aspect de la traduction qui nous intéresse ici.

A une recherche attentive, on peut se rendre compte que la traduction pragmatique est discrètement présente dans de nombreux ouvrages et parfois sous d'autres noms. Elle est mentionnée et définie dans des traités généraux de traductologie mais non pas suffisamment étudiée. Dans son monumental livre sur la traduction raisonnée, Jean Delisle considère la traduction qui nous préoccupe, en mettant en son centre la langue de spécialité ; cette dernière comprend la terminologie et les moyens d'expression propres à un domaine de spécialité. Il définit, par ailleurs, le texte pragmatique qui est l'objet du processus traductif comme l'un « habituellement rédigé en fonction de destinataire précis et de règles d'écriture particulières », étant principalement un instrument de communication et dont « l'aspect esthétique n'est pas dominant » (2013 : 666, 686).

Quoique l'aspect esthétique ne soit pas dominant dans un tel type de texte, les chercheurs qui s'y intéressent comme Christian Balliu, préoccupé dans plusieurs de ses articles (2001-2002, 2010) par la traduction médicale, trouvent que des figures de style et une certaine forme de subjectivité sont présentes dans le texte de spécialité et également dans sa traduction. Même la dimension poétique ne lui est pas étrangère :

Dans la réalité, les traductions littéraire et spécialisée ne sont nullement opposées [...] Le degré de spécialisation d'un texte ne se mesure pas à l'aune d'une terminologie quantifiée, ni à l'opacité supposée de ses signifiants ; il est en relation directe avec les contenus et les

référents. [...] Le texte spécialisé peut atteindre une dimension poétique, tout comme le texte poétique peut être éminemment spécialisé. (2001-2002, pp.1-2)

Dans le même sens, on peut évoquer la place de la créativité dans la traduction d'un texte « technique » ou « scientifique », créativité trop souvent associée au texte littéraire. Voyons dans ce sens le témoignage de Mathilde Fontanet :

J'ai donc entrepris de m'observer moi-même pour explorer comment, par mes ressources personnelles, je remédiais à des problèmes de reformulation ou à des insuffisances sémantiques du texte original et pour déterminer si l'opération comportait une dimension créative. Pour éviter que l'intervention de la créativité ne soit dictée par la nature du texte, je me suis limitée aux seuls textes administratifs, journalistiques et techniques, à l'exclusion des oeuvres littéraires. (2005 : 433)

En revenant à l'ouvrage qui se trouve au centre de notre attention, son auteur a un parcours surprenant. Il a suivi les cours de la fameuse école ESIT (École Supérieure d'Interprètes et de Traducteurs) de Paris, la première de ce genre en France, il a pratiqué pendant 17 ans le métier de traducteur spécialisé, entre autres, à la compagnie Architexte qu'il a aussi fondée, il a passé son doctorat en littérature américaine (Thomas Pynchon) à l'Université Sorbonne Nouvelle, et il a obtenu son habilitation à diriger des recherches à l'Université Grenoble III, dans le domaine de la traductologie. Depuis quelques temps, à l'Université Paris VII, il dispense des cours tels : la traduction journalistique, la traduction financière mais aussi la « culture générale de la traduction », concept qu'il a lui-même imposé dans ce qu'il appelle « la communauté traductologique ». Froeliger est lui aussi l'artisan d'un colloque atypique *Traductologie de plein champ*, ayant trois volets différents dans trois grandes universités connues pour leurs structures de formation des traducteurs, l'Université de Genève, l'Université Libre de Bruxelles et l'Université Paris VII. Ce rendez-vous autour de la Traductologie sur le terrain, ou en plein air, opposée à l'idée de laboratoire et de serre, réunit non seulement des traductologues mais aussi des praticiens de la traduction, que ce soit la traduction littéraire, scientifique, technique ou, selon le vocable favori de l'auteur, « pragmatique ».

Pour ce qui est des noces de l'analogique et du numérique, elles signifient, au fond, selon la vision de l'auteur, le mariage entre la manière de penser analogique, propre aux sciences humaines et les instruments numériques, utilisés par les sciences exactes. Le livre qui célèbre ces noces se veut et il l'est une « vision globale et contemporaine sur une profession

encore trop peu connue », qui suppose en réalité un enchaînement de métiers, un sérieux travail de documentation et, inévitablement, de nos jours, l'utilisation de certains instruments numériques. Sur les traces de Jean Delisle (le premier à employer l'expression « traduction pragmatique »), avec qui Nicolas Froeliger avoue s'être entretenu sur le sujet, l'auteur considère que le « centre de gravité de la traduction pragmatique » (16) est constituée par les traductions scientifiques et techniques – véritable noyau dur du domaine – même si le traducteur aura affaire aussi à des textes de presse, de textes de vulgarisation, administratifs etc. :

En effet, si le monde de la traduction pragmatique est fort vaste, son modèle se trouve, à notre sens, dans les textes scientifique et techniques. C'est-à-dire rédigés par des spécialistes d'un domaine pour d'autres spécialistes de ce même domaine et faisant appel à ce que l'on nomme la langue de spécialité, ou la langue spécialisée [...]. Il s'agit d'un savoir qui recouvre un sous-ensemble de la langue générale, convoque des connaissances spécifiques, possède des traits particuliers et est formalisé par une terminologie et une phraséologie qui lui sont propres. (2013 :15)

Dans la chaîne de métiers mobilisés pour la réalisation d'une traduction on peut énumérer : localisateur, terminologue, ingénieur linguiste, rédacteur ou communicateur technique, pré-éditeur, post-éditeur, réviseur, gérant de projet, spécialiste en communication interculturelle et traducteur tout simplement. Ce dernier doit être souple et agile pour pouvoir passer d'un domaine à l'autre, d'un texte à l'autre, selon la commande et l'urgence du client. Il doit accepter que les règles de la traduction pragmatique diffèrent de celles de la traduction littéraire : le texte source n'est pas sacré et, au contraire, le texte cible sollicite toute son attention pour être clair, précis, concis. Si pour certains textes littéraires garder son ambiguïté est une vertu rare et une performance attendue, au cas du texte pragmatique il s'agit, justement, d'en enlever les ambiguïtés et d'en « endiguer » l'incertitude (2013 : 51). La visée esthétique est elle aussi désacralisée en faveur d'une visée communicative.

Les domaines de la traduction pragmatique sont nombreux et, à travers les multiples exemples donnés par Froeliger qui considère déjà vaste et touffu ce type de traduction, on peut en énumérer quelques uns : droit, bâtiment, architecture, médecine, finances, économie, gastronomie, informatique, mécanique, publicité, presse.

Froeliger reconnaît que l'acte du traduire peut sembler, à première vue, un acte essentiellement « analogique », étant « largement intuitif, agile, asystématique, méfiant à l'égard des solutions massives » (8). Il apporte des arguments convaincants pour la nécessité

de la collaboration, de l' « hybridation » avec le technique, précis et systématique, du numérique dans le cas de la traduction pragmatique. D'ailleurs, par son livre, l'auteur, le praticien et le traductologue Froeliger propose justement une « systémique » de la traduction pragmatique qui donne au lecteur une idée sur ses constantes et ses variables.

S'appuyant sur sa multiple expérience, entre autres celle de formateur de jeunes traducteurs, mais aussi de chercheur bien familiarisé avec la littérature et son herméneutique, l'auteur, doué d'un raffiné sens de l'humour, pratiquant un style scientifique souple qui par endroits laisse la place au ton familier, s'adresse comme le dit le réputé traductologue Jean-René Ladmiral, dans la préface du volume, « au grand public cultivé » (XIII). Quelques idées particulièrement intéressantes, qui échappent à l'œil non avisé, méritent d'être retenues de cette « chronique », légèrement persiflante, d'un événement qui marque le début de ce siècle, des noces en traductologie.

Une première idée simple à retenir et qui évite toute confusion est à retenir : « La traduction pragmatique n'est ni la traduction littéraire ni la traduction générale » (2013 : 16) Ensuite, elle est emblématique des métiers de la traduction.

A la différence de la traduction littéraire qui vise souvent un lecteur imaginaire, idéal, supposé parfois curieux, encyclopédique, parfois fainéant, sautant les descriptions et les passages ennuyeux, la traduction pragmatique sera travaillée avant tout en fonction du destinataire à qui elle s'adresse mais aussi de son but et de son utilisation. Cela permet des libertés de type restructurations de phrase et de paragraphes, ajouts, explications, omissions, ou « du vide », comme le dit avec une pointe d'espièglerie Froeliger. Ces libertés sont sévèrement sanctionnées par les spécialistes dans une traduction de texte littéraire, principalement parce qu'elles trahissent, modifient, falsifient le style de l'auteur, sa marque scripturale. Dans la traduction pragmatique, qui est loin de sacraliser le texte original, soutient Froeliger, s'appuyant sur de nombreux exemples, et sur plus de 20 000 pages traduites et environ 30 000 révisées, la traduction doit être claire et facilement compréhensible par son destinataire, bien déterminé dès le moment de l'acceptation de la commande de traduction, autrement dit adaptée au contexte et au but pour lequel elle sera travaillée.

Le traducteur pragmatique qui, par la force des choses, couvre toujours plusieurs domaines, n'a pas les mêmes connaissances techniques que l'auteur spécialiste du texte à traduire, mais il a ses compétences spécifiques qui lui permettent de mettre le texte dans sa perspective particulière de texte adressé toujours à un spécialiste, mais appartenant à une autre culture et situé dans une certaine situation de communication. Il identifiera les termes

essentiels, les liaisons de cause et effet, il estimera et assumera certains risques, mais, surtout, il trouvera les articulations appropriées pour proposer un texte fluide, cohérent, et qui ne « sente » pas la traduction, dans lequel, par conséquent, le traducteur sera invisible, et sa traduction transparente.

La rhétorique sera un précieux allié du traducteur pragmatique, pour qui c'est la communication qui compte en premier lieu et non pas certains effets de style, comme dans le cas du texte littéraire. C'est pourquoi l'auteur parle, à maintes reprises, d'une traduction « efficace » et adoptant une idée de Meschonnic, traducteur par excellence de texte poétique, il estime que pour la traduction pragmatique c'est important ce qu'elle fait et non pas ce qu'elle est. Le micro-contexte et le macro-contexte, tout comme le rapport avec le réel, le référent, sont extrêmement importants parce que « personne [...] ne traduit dans une salle blanche, bien protégé des miasmes du réel : la traduction est avant tout une profession qui s'exerce sur un *marché*, dans des conditions économiques et temporelles contraignantes que la théorisation n'ignore qu'au péril de sa propre pertinence (souligné par l'auteur, 151).

La terminologie a une importance fondamentale mais elle ne résout pourtant pas tout dans la traduction pragmatique, d'où la nécessité d'opérer avec une « quasi-terminologie », qui fait partie de la langue de spécialité, mais qui ne constitue point les termes définitoires dans une structure conceptuelle donnée. Il est à considérer à ce propos la dynamique qui caractérise la terminologie, où les processus de terminologisation sont tout aussi fréquents que ceux de déterminologisation, car selon Froeliger la terminologie non plus n'est sacrée. Dans ce sens un autre principe clair à retenir est que le « terminologisme » ne doit pas prendre la place de la « terminologie ». Il s'agit d'une « approche terminologique d'ensemble » qui exclut tous les excès, comme celui du « terminologisme » qui exige l'application irréfléchie et décontextualisée de la règle selon laquelle à un terme dénotant un concept de la langue de départ doit correspondre un seul terme dans la langue d'arrivée :

La terminologie à laquelle nous pensons n'est pas normative. Elle ne procède pas des nomenclatures et autres organigrammes. Elle part des textes eux-mêmes, rassemblés en corpus et accessibles à un traitement statistique qui permet de faire ressortir (1) les liens logiques, (2) des définitions, (3) des collocations (c'est-à-dire des voisinages habituels entre mots et termes) voire une phraséologie, les deux premiers de ces aspects étant au service de la compréhension, le troisième visant avant tout la réexpression. (p.101)

En échange, il est impératif d'estimer correctement le rapport du texte pragmatique au réel ; la traduction pragmatique doit aussi se référer clairement au réel, elle doit identifier

précisément le référent auquel renvoie le texte initial, sans cependant se bloquer dans la terminologie, car le terme lui aussi doit être envisagé en contexte et non pas dans l'absolu, et là où les répétitions seraient ennuyeuses, sans être nécessaires, les synonymes représentent une solution adéquate.

En cours de route, avec le fin humour qui le caractérise, mais aussi avec un goût du paradoxe, Froeliger fait l'éloge de l'inaperçu et même de la méconnaissance, l'éloge de l'erreur qui peut devenir source de créativité. Maniant avec souplesse un discours pédagogique accessible, Froeliger ne stigmatise pas l'erreur mais cherche en elle la révélation « d'un état d'esprit, d'une démarche de pensée qui permet de mieux comprendre ce qu'aurait dû ou pu être une traduction réussie (25).

Conclusion

Un tel ouvrage portant sur la traduction pragmatique et ayant pour but d'attirer l'attention sur ce type de traduction très souvent pratiqué et rarement théorisé pourrait être regardé aussi comme un exemple d'écriture attrayante qui ne repousse pas le lecteur non-averti. L'auteur lui-même semble être un enfant né du mariage de l'analogique et du numérique, qui a dans ses gènes autant de patrimoine héréditaire provenant des sciences humaines que des sciences exactes. Dans son livre il y a beaucoup de renvois non seulement aux traductologues et aux terminologues mais aussi à des écrivains et à des personnalités d'autres domaines, celui de l'architecture par exemple, de sorte que même au niveau intertextuel le volume réalise un mariage, celui entre le texte humaniste et le texte spécialisé. Des citations appartenant à Hemingway, à Platon, à Robert Pinget, à Hegel, à Houellebecq, à Alfred de Musset, à Cornelius Castoriadis, à Havel, à Echenoz, à Bob Dylan, à des traducteurs anonymes, à Thomas Pynchon, à Le Corbusier, aux vers d'un guitariste que l'auteur aime, se joignent - complétées et commentées par l'auteur - à de nombreux exemples de traduction pragmatique extraits de domaines multiples, à commencer par les mathématiques, la physique et la chimie, jusqu'à des articles de presse, publicité, documents officiels pour la DGT (La Direction Générale de la Traduction).

Extrêmement réconfortante pour un lecteur plutôt « analogique », comme c'est notre cas, s'avère la conclusion de l'auteur, selon laquelle tout évident qu'il soit que la balance penche parfois vers le numérique, l'être humain reste le facteur décisif dans la traduction pragmatique. Et comment serait-il autrement lorsque l'auteur estime que la traduction est,

selon un mot grec, tout simplement une *métis*, c'est à dire un « art de la ruse, de l'intelligence pratique, de la flexibilité de l'esprit et de la subtilité » (151) ?

De nos jours avec la montée en puissance des outils numériques, avec la diversification des métiers de la traduction, d'une importante « professionnalisation » de ces derniers, traduire signifie « faire éclater non seulement la barrière des mots et des langues, non seulement les limites étriquées des domaines de spécialité, mais aussi celles des modes de représentations et, enfin, des corporatismes. » (259) Et, bien sûr, traduire aujourd'hui signifie remettre le traducteur au centre de la réflexion traductologique et lui faire l'éloge qu'il qu'il mérite car être traducteur « c'est avant tout tout un état d'esprit – avec une pincée d'Ulysse pour la *métis* et un zeste de Prothée pour le désir de transmettre » (259).

*Note : Contribution réalisée dans le cadre du programme CNCS PN-II-ID-PCE-2011-3- 0812 (Projet de recherche exploratoire) *Traduction culturelle et littérature(s) francophones : histoire, réception, critique des traductions*, Contrat 133/27.10.2011.

BIBLIOGRAPHIE :

BALLARD, Michel (2003) : *Versus: la version réfléchie, repérages et paramètres*, Ophrys, Paris.

BALLARD, Michel (2011) : « Entretien avec Muguraș Constantinescu » in *Atelier de traduction*, N°16, Editura Universității din Suceava, pp. 13-24.

BALLIU, Christian (2001-2002) *Éditorial* de Al-Kîmiyâ : *La Magie des mots*. In *Annales de l'Institut de langues et de traduction de l'ETIB*, Université Saint-Joseph de Beyrouth, n° 8, 2001-2002, p. 1-2.

Balliu, Christian (2010) : Le traducteur, le médecin et le patient. *Meta : journal des traducteurs / Meta: Translators' Journal*, vol. 55, n° 1, p. 15-22.

BERMAN, Antoine (1984) : *L'épreuve de l'étranger: Culture et traduction dans l'Allemagne romantique: Herder, Goethe, Schlegel, Novalis, Humboldt, Schleiermacher, Hölderlin*. Paris: Gallimard.

CONSTANTINESCU, Muguraș (2009) : « La traduction littéraire en Roumanie au XXIe siècle : quelques réflexions », *Meta : journal des traducteurs / Meta: Translators' Journal*, Volume 54, numéro 4, p. 871-883.

DELISLE, Jean et Judith WOODSWORTH (dir.) [1995, 2007], *Les traducteurs dans l'histoire* (c1995), 2e éd., Ottawa, Les Presses de l'Université d'Ottawa, publiés sous les auspices de la Fédération internationale des traducteurs et de l'UNESCO :

DELISLE, Jean (2013) : *La Traduction raisonnée, manuel d'initiation à la traduction professionnelle de l'anglais vers le français*, Ed. de l'Université d'Ottawa.

ELEFANTE, Chiara (2012) : *Traduzione e paratesto*, Bologna, Bononia University Press, 2012,

FONTANET, Mathilde (2005) : « Temps de créativité en traduction », *Meta*, 50-2, p. 432-447.

FROELIGER, Nicolas (2013) : *Les noces de l'analogique et du numérique. De la traduction pragmatique*, Éditions Les Belles Lettres, collection Traductologiques, Paris.

HERMANS, Theo The Translator's Voice in Translated Narrative, arget. *International Journal of Translation Studies*, Volume 8, Issue 1, 1996, pages: 23 –48

HEWSON, Lance (2012) : Équivalence, leurre, divergence, In : Camille Fort et Florence Lautel-Ribstein (dir.) *Des mots aux actes*, 3. Jean-René Ladmiral, une œuvre en mouvement. Perros-Guirec : Anagrammes, 257-270.

LADMIRAL, Jean-René (1994) : *Traduire : théorèmes pour la traduction*, Gallimard.

LADMIRAL, Jean-René (2013) : *Préface, : Les noces de l'analogique et du numérique. De la traduction pragmatique*, Éditions Les Belles Lettres, collection Traductologiques, Paris, pp.VII-XIII.

LADMIRAL, Jean-René (2013), MASSON, Jean-Yves (2013) : « Traductologiques », : *Les noces de l'analogique et du numérique. De la traduction pragmatique*, Éditions Les Belles Lettres, collection Traductologiques, Paris, p.V.

L'HOMME, Marie-Claude (2005) : « Sur la notion de terme », *Meta, Journal des traducteurs*, vol. 50, no.4, Les Presses de l'Université de Montréal, pp. 1112-1133.

MAVRODIN IRINA (1983), « La traduction - une pratico-théorie », in *Cahiers roumains d'études littéraires*, no. 1 (« Poïétique/ Poétique de la traduction »), numéro coordonné par Irina MAVRODIN, Éditions Univers, Bucarest, 1983, pp. 4-11.

MAVRODIN, Irina (2006), *Despre traducere. Literal și în toate sensurile*, Scrisul românesc, Craiova.

MESCHONNIC, Henri (1999) : *Poétique du traduire*, Verdier.

Mounin, Georges (1955) : *Les belles infidèles*, Cahiers du Sud, Paris.

OITTINEN, Riitta (2003) : (sous la direction de), *Méta, Traduction pour les enfants / Translation for children*, Volume 48, numéro 1–2, p. 1–327, Montréal, Les Presses Universitaires de Montréal.

PEDERZOLI, Roberta (20112) : *La traduction de la littérature d'enfance et de jeunesse et le dilemme du destinataire*, P.I.E. Peter Lang, Bruxelles.

REISS, Katharina (2002) : *La critique des traductions, ses possibilités et ses limites*,.traduit de l'allemand par C. Bocquet, Artois : Artois Presses Univesité.

VENUTTI, Lawrence (1995) : *The Translator's Invisibility, A History of Translation*, New York, Routledge.

THE CATEGORY OF THE PERSON IN THE COMMUNIST TOTALITARIAN DISCOURSE

Livia Seiciuc (Feidaros)

PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: The specificity of the communist discourse circumscribes a particular framework to intersubjectivity, a process that involves a number of specific elements of this phenomenon, including some grammatical categories expressing participation in the act of communication, affecting personal, reflexive, possessive pronouns, as well as verb – by means of its desinence. The wooden language, as an extreme form of stereotype discourse, expresses its controlling and manipulative functions by mechanisms which superpose the objective reality on various imprecise or false circumstantial settings. This paper proposes a study of the category of person from the perspective of how it is expressed in the totalitarian discourse of the Romanian communist era, and also the role of those lexical-grammatical species in modifying the way social reality is perceived.

Keywords: totalitarian discourse, category of person, intersubjectivity, morphological features, social control

Discursul politizat, de factură totalitar-comunistă, reprezintă manifestarea extremă a neasumării expresivității, asertivității și intenției de comunicare în cadrul relației dintre sistemul socio-politic și individ. Structurile stereotipe, folosite abuziv, constituie, pe de o parte, garanția asumării ideologice a vorbitorului - în acest fel evitându-se acțiunile punitive ale sistemului - și, pe de altă parte, restructurarea modului de gândire prin compresia ideativă până la crearea structurilor clișeice, la nivelul mentalului individual. Rezultat al acestei selecții gradual-restrictive a itemilor cu puternică încărcătură ideologică, limba de lemn a perioadei comuniste românești impregnează toate aspectele vieții sociale, reconfigurând coordonatele circumstanțiale ale acesteia. Consecința acestui fenomen este reprezentată de un control de tip totalitar la nivelul expresiei lingvistice.

În acest cadru, discursul este caracterizat de tendința de conservare a unor scheme funcționale ce exprimă o realitate totalitar-doctrinară și se manifestă la nivelul comunicării prin propagandă și prin controlul informației. În acest mod, prin dubla semnificare a unor structuri lingvistice, se creează un subsidiar al percepției semantice, care, în prim-plan, exprimă o realitate acceptată prin convenție ca obiectivă, suprapusă pe un fundament ideologic, cu rezultatul producerii unui proces de subordonare a gândirii critice, valorilor doctrinare marxiste, sub pretextul materialismului științific.

Din perspectiva intersubiectivității, putem aprecia că și aceasta se înscrie în parametrii controlului ideologic, iar participanții la actul comunicării, desemnați de categorii gramaticale - unele cu valoare deictică¹ - ce exprimă poziționarea *persoanei* între coordonate spațio-temporale, au o reprezentare particulară în cadrul discursului. Această particularitate constă în ponderea discrepantă în modul de exprimare a persoanei, ce rezidă în utilizarea preponderentă a formelor plurale în detrimentul celor singulare, cum ar fi substituirea în limbajul de propagandă ideologică a pronumelui personal *eu* cu forma de plural *noi*, ce exprimă mobilizarea colectivă și suprimă ideea de raportare individuală la contextul social.

Analizând acest aspect pe un corpus alcătuit din texte ale hotărârilor plenarelor și congreselor, statutul unor organizații de tineret, discursuri și conferințe din perioada socialismului românesc, putem aprecia următoarele:

Reprezentarea persoanei întâi singular prin pronumele personal *eu* este aproape inexistentă, necesitatea utilizării sale fiind de obicei înlocuită cu forma de plural. Totuși putem observa faptul că această categorie este prezentă în situații în care implicarea personală este inevitabil necesară, și anume în angajamentele luate în nume personal. Nu vom analiza unele acțiuni legate de cutume ale sistemului socialist, cum ar fi *autocritica*, practică în reuniunile de interes politico-administrativ din diversele sectoare de activitate, întrucât nu fac obiectul cercetării noastre, nefiind consemnate în publicațiile cu caracter politic. Prin urmare, luăm, spre exemplu, angajamentul pionierilor ce se practica la intrarea elevilor în rândurile organizației: „Eu tânăr pionier al Republicii Populare Române mă angajez în fața tovarășilor mei să fiu credincios poporului român și cauzei Partidului Muncitoresc Român, să fiu un luptător dârz, cinstit și curajos pentru victoria socialismului. Făgăduiesc să învăț și să mă comport în așa fel încât să devin un cetățean demn al patriei mele – Republica Populară

¹ Émile Benveniste prezintă deicticele pronominale în lucrarea *Problemas de linguística geral*, Editora da Universidade de São Paulo, 1976, p. 284.

Română”² din anul 1959, și, „Eu, intrând în rândurile Organizației Pionierilor, mă angajez să-mi iubesc patria, să fiu harnic și să disciplinat, să cinstesc cravata roșie cu tricolor”³ din anul 1975.

Prezența pronumelui personal la persoana întâi singular, deși, în mod firesc, exprimă individualitatea, cu toate formele conjuncturale ce rezidă din aceasta, în cazul prezentat anterior are mai curând rol de atomizare, prin anularea aspectului personal, și încadrarea *eului* în masa de elemente cu aceeași caracteristică. Deci nu personalitatea și opțiunile individuale se manifestă prin expresia lui *eu*, ci subordonarea individului unei formule sociale rigide, necoezive, rezultate din emergența mecanismelor de control și de manipulare ale sistemului. Acest aspect este evidențiat de faptul că, după pronumele personal, nu se regăsește numele propriu al celui care depune jurământul, ci avem sintagma *eu, tânăr pionier al Republicii Populare Române*, ce exprimă apartenența la o clasă. Din această perspectivă, pronumele personal la persoana întâi, singular, capătă un rol subsidiar, cel de a încadra *individualul* în *general*. În cel de al doilea caz, pronumele personal este urmat de verbul impersonal la modul gerunziu *intrând*, care, de asemenea, scade din puterea de expresie a pronumelui personal.

Observăm faptul că, în 1967, angajamentul pionierilor nu mai conține pronumele personal: „Voi învăța și voi munci pentru a deveni fiu de nădejde al patriei mele – Republica Socialistă România, voi fi credincios poporului și Partidului Comunist Român; voi respecta neabătut îndatoririle pionierești”⁴, persoana întâi singular fiind exprimată prin verbele la timpul viitor *voi învăța, voi munci, voi fi, voi respecta*.

De asemenea, persoana întâi singular, exprimată prin verb, la timpul prezent, modurile indicativ și conjunctiv, se regăsește și în discursul de depunere a jurământului⁵ al lui Ceaușescu, în momentul în care a fost numit în funcția de președinte al țării: *jur să slujesc, jur să respect și să apăr, jur să promovez*. Este de menționat faptul că, în cadrul discursului

² Regulamentul Organizației de Pionieri din Republica Populară Română, editat de Comitetul Central al Uniunii Tineretului Muncitor, București, 1959, p. 11-12.

³ Statutul Organizației Pionierilor din Republica Socialistă România, editat de Consiliul Național al Organizației Pionierilor, București, 1975, p. 17-18.

⁴ Statutul Unităților și Detașamentelor de Pionieri din Republica Socialistă România, Editura Politică, București, 1967, p. 16.

⁵ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, Editura Politică, București, 1974, p. 5.

solemn, acesta face uz de verbe care, prin desinența lor, exprimă persoana întâi singular: *doresc, să încep, să găsesc, sînt, am intrat, am devenit* etc., dar și de verbe la moduri impersonale: *a mulțumi, a da*.

În cadrul aceluiași discurs, remarcăm, ca o excepție, verbul *ați acordat*, la **persoana a doua plural**, categorie ce nu putem afirma că este bine reprezentată în discursurile propagandistice sau politice, întrucât nu există intenția unei comunicări sau a unui dialog între putere și membrii societății.

În anul 1984, la consfătuirea de lucru din 17 ianuarie, Ceaușescu își exprimă atitudinea personală într-un mod ce manifestă intenția afirmării propriei individualități în raport cu ceilalți prin sintagmele: *nu doresc să mă refer acum la această problemă și doresc numai să subliniez*⁶.

Persoana întâi **plural**, exprimată atât prin pronumele personal, cât și prin verbe ce fac referire la această categorie, reprezintă o cutumă a discursului de propagandă comunistă, prin ideea de configurare a unei structuri sociale create în spiritul unității ideologice pe baza luptei de clasă. Însă, din perspectivă diacronică, pentru discursurile lui Gheorghiu-Dej sunt caracteristice verbele ce exprimă acțiuni la timpul trecut, preponderent la persoana a treia singular și plural, ilustrând realizări ale partidului comunist: *s-au produs, au avut, a răscolit, s-au constituit, a consolidat, s-au succedat, s-au încheiat, s-au urmărit, au determinat, s-au eliberat*⁷. Verbele la timpul prezent exprimă, mai curând, acțiuni-reacție la pericolele iminente venite din partea țărilor capitaliste, într-un dialog retoric implicând și persoana a doua plural: *Noi nu ne amestecăm în treburile voastre și, după cum am respins, vom respinge cu toată hotărârea, orice amestec în propriile noastre treburi*⁸, sau *Noi suntem ferm convinși*⁹.

În discursul caracteristic perioadei lui Ceaușescu remarcăm ponderea mai crescută a pronumelui personal *noi* (împreună cu formele corespunzătoare ale pronumelui sau ale adjectivului posesiv), cât și a verbelor la timpul viitor. Expresia imaginii utopice a epocii de aur se suprapune pe un prezent plin de *mărețe realizări*, exprimat prin verbe la modul conjunctiv cu valoare imperativă, iar garanția împlinirii idealurilor comuniste o reprezintă această *aplicare* colectivă, în care este implicat pronumele *noi* (alături de formele posesive

⁶ România pe drumul desăvârșirii construcției socialiste, rapoarte cuvântări, articole, ianuarie – octombrie 1984, Editura Politică, București, 1984, p. 7.

⁷ Congresul al II-lea al Partidului Muncitoresc Român, Editura de Stat pentru Literatură Politică, București, 1956.

⁸ Ibidem, p. 29.

⁹ Ibidem, p. 32.

corespunzătoare) și verbele ce exprimă acțiuni ale noastre precum: *să tragem învățăminte, să educăm, să depunem eforturile, să fim gata, să facem totul, sau economia noastră, patria noastră, partidul nostru*.¹⁰

Exprimarea persoanei a treia nu este reprezentativă pentru discursurile propagandei politice, însă putem menționa faptul că aceasta este reprezentată sub o formă particulară, și anume pronumele personal nu desemnează întotdeauna *persoana despre care se vorbește*¹¹, ci și structuri sau entități ce poartă o puternică încărcătură simbolică în raport cu ideologia comunistă, având, pe lângă un sens personal, și unul obiectual. În acest sens, identitatea referentului devine destul de vagă, atribuirea obiectuală fiind mai pregnantă în discursul comunist. Prin urmare, în raportul de activitate al celui de al doilea congres¹² notăm faptul că pronumele personal *el* face referire la *lagărul socialist*¹³ (p. 21), iar *ea* exprimă acțiuni politice reprezentative ca importanță, cum ar fi *conferința șefilor guvernelor Uniunii Sovietice, Statelor Unite ale Americii, Angliei și Franței*¹⁴ (p. 21) și *mișcarea de eliberare națională* (p. 23). Acest mod de a înscrie noțiunile-emblemă în categoria persoanei insinuează tentativa personificării, însă nu putem afirma că reprezintă un fapt de limbă conștient sau deliberat, ci, mai curând, o reacție reflexă a tendinței de a accentua importanța acestor aspecte. În raportul celui de al IX-lea congres în 1965¹⁵, pronumele *ea* face referire la *victoria politică a partidului*¹⁶ (p. 22), iar pronumele *el* poate să desemneze *tineretul patriei*¹⁷.

¹⁰ România pe drumul desăvârșirii construcției socialiste, rapoarte, cuvântări, articole, iulie 1965 – septembrie 1966, Editura Politică, București, 1968.

¹¹ Alexandru Ciorănescu, Dicționarul etimologic român [sic!], Editura Universidad de la Laguna, Tenerife, 1958-1966, apud <https://dexonline.ro/>.

Am optat pentru o definiție a pronumelui personal la persoana a treia din perioada celui de al doilea congres al partidului comunist, care a avut loc în anul 1956, pentru a delimita, în mod corect, extensia conceptuală și cadrul de referință al acestuia pentru limba română vorbită în epocă.

¹² Congresul al II-lea al Partidului Muncitoresc Român, Editura de Stat pentru Literatură Politică, București, 1956.

¹³ Menționez faptul că acest aspect se regăsește și în Gh. Gheorghiu-Dej, Articole și cuvântări, decembrie 1955 – iulie 1959, Editura Politică, București, 1959, p. 8.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, Editura Politică, București, 1965.

¹⁶ România pe drumul desăvârșirii construcției socialiste, rapoarte cuvântări, articole, iulie 1965 – septembrie 1966, Editura Politică, București 1968, p. 6.

¹⁷ Ibidem, p. 17.

Pronumele personal la persoana a treia plural se află reprezentat prin femininul *ele*, cu referire la *popoarele comuniste*¹⁸ (p. 22), și prin masculinul *ei*, în relație cu *stăpânii trusturilor de armament și ceilalți mari monopolști, profitori ai goanei înarmărilor*¹⁹ (p. 24) și *adeptii sistemului capitalist* (p. 28). Ca o cutumă ca sau o necesitate de a sublinia discrepanța antitetice între regimul comunist și lumea capitalistă, unii lingviști iterează ideea că există o opoziție între modalitățile de a exprima aceste două forme de organizare, prin expresia pronumelui personal la persoana a doua, în raport cu expresia persoanei a treia plural. Însă nu putem atribui uzul pronumelui *ei* exclusiv pentru semnifica un regim politic aflat în opoziție. În acest sens, pronumele *ei* se poate referi la oamenii muncii, la membrii organizației de tineret etc., iar, în unele discursuri, la strămoșii istorici.

Încadrarea *persoanei* în paradigma relației interlocutive specifice discursului comunist se realizează după norme instituite prin consensul participanților la actul de vorbire. Această accepțiune comună nu reprezintă, în mod obligatoriu, o strategie, ci mai curând selecția socială a modului de configurare a actului de vorbire sub presiunea controlului și a cenzurii. Nu atât reprezentarea persoanei și încadrarea acesteia între coordonate circumstanțiale exprimă un clișeu, ci modul în care se realizează acest lucru, prin asocierea pronumelui personal cu acțiuni și cu modalități ce posedă semnificație ideologică.

Spre exemplu, faptul că pronumele sau adjectivul posesiv *noastră/nostru* se regăsește pregnant în acest tip de discurs reprezintă o caracteristică, dar nu o stereotipie. În schimb, noțiunile cărora le este asociat sunt stereotipe, fiind în permanență aceleași: *poporul nostru*, *partidul nostru*, *viitorul nostru (de aur)*, *patria noastră* etc.

În concluzie, specificul *limbii de lemn* din perioada comunistă își manifestă influența și asupra modului de exprimare a persoanei, prin aspecte determinante ce se desprind din analiza anterioară: lipsa individualizării și a reprezentării concrete a vorbitorului, perceperea pluralului nu ca formă a diversității, ci ca modalitate de incluziune prin uniformizare în structurile ideologice, estomparea graniței dintre reprezentarea ființei umane și structurile sau fenomenele cu caracter politic prin depersonalizarea individului și printr-o falsă tentativă de personificare a celor din urmă.

¹⁸ Gh. Gheorghiu-Dej, Articole și cuvântări, decembrie 1955 – iulie 1959, Editura Politică, București, 1959, p. 9.

¹⁹ Ibidem, p. 11.

BIBLIOGRAFIE:

- Beciu, Camelia, *Comunicare politică*, Editura Comunicare.ro, București, 2002
- Benveniste, Émile, *Problemas de linguística geral*, Editora da Universidade de São Paulo, 1976
- Coșeriu, Eugeniu, *Teoria limbajului și lingvistică generală*, Editura Enciclopedică, București, 2004
- Gerstle, Jacques, *Comunicare politică*, Editura Institutul European, Iași, 2002
- Maricuțoiu, Laurențiu P., *Psihologie politică*, Editura Institutul European, Iași, 2006
- Pailliat, Isabelle, *Spațiul public și comunicarea*, Editura Polirom, Iași, 2002
- Teodorescu, Ecaterina, *Categoria gramaticală **persoană***, Anuar de Lingvistică și Istorie Literară, XXI, Editura Academiei, Iași, 1970, pp. 49-77

SURSE:

- *** *Congresul al II-lea al Partidului Muncitoresc Român*, Editura de Stat pentru Literatură Politică, București, 1956
- *** *Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român*, Editura Politică, București, 1965
- *** *Regulamentul Organizației de Pionieri din Republica Populară Română*, editat de Comitetul Central al Uniunii Tineretului Muncitor, București, 1959
- *** *România pe drumul desăvârșirii construcției socialiste, rapoarte cuvântări, articole, iulie 1965 – septembrie 1966*, Editura Politică, București 1968
- *** *România pe drumul desăvârșirii construcției socialiste, rapoarte cuvântări, articole, ianuarie – octombrie 1984*, Editura Politică, București, 1984
- *** *Statutul Organizației Pionierilor din Republica Socialistă România*, editat de Consiliul Național al Organizației Pionierilor, București, 1975
- *** *Statutul Unităților și Detașamentelor de Pionieri din Republica Socialistă România*, Editura Politică, București, 1967
- Ceașescu, Nicolae, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, Editura Politică, București, 1974
- Gheorghiu-Dej, Gh., *Articole și cuvântări, decembrie 1955 – iulie 1959*, Editura Politică, București, 1959

THE RHETORICAL EFFECTS OF PROVERBS

Aurelia Nicoleta Petre

PhD Student, "Ovidius" University of Craiova

Abstract: This paper proposes to analyze the discursive and meta-discursive properties in the paremiological statements, their ability to integrate logically in the discourse and the relationship between these ones and the discursive sequences they are inserted in. The approach for their evaluation is the analysis realized from the perspective of the theory of pertinence and speech acts. The analysis revealed that the discursive properties of the proverbial statements are reflected by their ability to signal modifications in the "speaker's cognitive universe" and that they are observed in the context to the extent that the perspective they impose or they modify, create a communicative effect in contact with other discursive elements.

Keywords: proverb, properties, background, update, connectors

Procedeele stilistice și mijloacele gramaticale reprezintă cele mai importante mecanisme de structurare și conturare a identității lingvistice și expresive ale formulelor sentențioase iar apelul la acestea în conversație și în discursul public este destul de frecvent. Proprietățile discursive și metadiscursive ale enunțurilor paremistice, capacitatea lor de a se integra logic în discurs și raportul dintre acestea și secvențele discursive în care sunt inserate pot fi evaluate doar analizând-le din perspectiva teoriei pertinentei și a actelor de limbaj. Proprietățile discursive ale paremiilor sunt reflectate de capacitatea acestora de a semnaliza modificări în « *universul cognitiv al vorbitorului* »¹ iar inventariind succint aceste proprietăți observăm că :

a. – Proverbele sunt observabile în context în măsura în care perspectiva pe care o impun sau o modifică creează un efect comunicativ, în contact cu alte elemente discursive.

¹ .SPERBER, D., WILSON, D. ,1986 / 1989, trad. fr., La Pertinence. Communication et cognition, Paris, Editions de Minuit, p.38

b. - Proverbele exprimă judecăți de valoare² acestea fiind utilizate pentru a sublinia însemnătatea unor evenimente și contexte reale ilustrate în discurs³. Formulele paremistice asigură prin convergențele pe care le afirmă, succesiunea logică între ipoteza și concluzia unui anumit segment discursiv. Emitentul se folosește de potențialul evaluativ al formulei paremistice valorificându-l pentru a formula o concluzie. Prin conținutul lor proverbele au capacitatea de a determina modificări în orizontul de înțelegere al interlocutorului determinându-l să adere la raționamentul conclusiv al emitentului exprimat prin intermediul proverbului. Astfel putem vorbi de o viziune paralelă în planul reprezentării discursive cea din discursul vorbitorului și cea prezentă în proverb care validează și îi atribuie autoritate.

c. – Proverbul are capacitatea de a sintetiza o anumită situație sau de a sugera sau imprima un comportament sau o acțiune iar Norrick la rândul său subliniază că formula sentențioasă exprimă succint sintetizând⁴, cel mai adesea, discursuri cu valoare narativă sau argumentativă. Vorbitorul face apel la proverb pentru a conferi expresivitate discursului și a da forța unui raționament efectuând uneori substituiri în interiorul formulei paremiologice și reconfigurându-o pentru a o adapta la context.⁵

d. – Formulele paremistice au rolul de a reflecta intențiile comunicative ale locutorului. Dacă ar fi să se cuantifice rolurile îndeplinite de formulele sentențioase pentru a asigura exprimarea intenției de comunicare ar trebui să țină cont de dinamica raportului dintre proverb și context pentru a se observa convergența sau divergența dintre ceea ce locutorul vrea să transmită și ceea ce înțelege interlocutorul său.

Proprietatea paremiilor de a reflecta modificările ce se produc în universul cognitiv al emitentului poate fi analizată și printr-o abordare din perspectiva teoriei actelor de limbaj. dovedește că formulele sentențioase reprezintă acte de vorbire indirecte⁶. Din perspectiva lui Gibbs, capacitatea retorică a paremiilor « provine din recunoașterea tacită a tensiunii între mesajul concret al enunțului paremiologic și proprietatea acestuia de a ilustra teme abstracte. O observație similară îi aparține lui Honeck, pentru care proverbul, ca înțeles figurat, este

² NORRICK, N.R., 1981, "Proverbial Linguistics: Linguistic Perspectives on Proverbs. Trier: L.A.U.T., 1981, p.16

³ HOFFMAN/ HONECK, 1980, Cognition and Figurative Language. Lawrence Erlbaum, Hillsdale, New Jersey, p.137

⁴ Această capacitate sintetică a proverbului a fost analizată în lucrări de referință din literatura de specialitate românească de către paremiologi de marcă precum Negreanu 1983, Tabarcea 1982, Ruxândoiu 2003.

⁵ Pentru exemple referitoare la tehnicile de reconfigurare și importanța lor a se vedea Dumistrăcel, 2006

⁶ Conform lui Searle (1979 : 33), actul de vorbire indirect se manifestă ca un raport între un act ilocutionar primar și unul secundar. Cel primar, adică « sensul neliteral » este realizat prin intermediul celui secundar adică a « sensului literal ».

despre sine, ca înțeles literal »⁷. Formulele sentențioase releva prin urmare existența unei « bucle semantice ». În viziunea lui Anscombe diferența între emițătorul primar și emițătorul secundar este netă. Apelul la o formulă sentențioasă presupune existența unui raport între emițentul secundar adică locutorul individual și comunitatea ca emițent primar. În viziunea unor psihologi precum Honeck sau Gibbs enunțul paremistic reprezintă un act de limbaj ce se reflectă în el însuși iar din punctul de vedere al adepților pragmaticii, precum Norrick sau Anscombe, acesta este un discurs despre discurs. Însă oricare ar fi perspectiva din care este abordat acest aspect, esențial este raportul dintre proverb și contextul în care acesta se manifestă. Astfel, raportat la contextul comunicațional, proverbul este purtător al unei duble stratificări conceptuale : una generică, abstractă și cealaltă situațională, concretă. Puntea de legătură între cele două stratificări se realizează fie inductiv dinspre contextualul concret către esențialul gnomic fie prin deducție dinspre esențialul gnomic către contextualul concret. Făcând apel la proverb, locutorul își plasează discursul pe două coordonate :

1. pe cea sapiențială, gnomică apriorică actului de vorbire individual exprimând forța discursivă unui emițent supra-individual, primar ;
2. pe cea individuală, în care folosirea proverbului îl poziționează pe vorbitor în ipostaza de emițător secundar .

Această dublă poziționare caracterizează actele de limbaj indirecte. Făcând recurs la proverb, vorbitorul are posibilitatea să își emită mesajul « camuflându-și » intenția în sfera conceptuală a formulei sapiențiale pe care o utilizează eludând expunerea propriilor judecăți în discurs și / sau evitând un posibil dezacord din partea receptorului în ceea ce privește opiniile vehiculate. Un aspect important în abordarea raportului dintre proverb și contextul în care acesta se manifestă ține de analiza conectorilor discursivi prin care se realizează trecerea de la registrul personal în care are loc comunicarea la cel sapiențial al formulei paremiologice. Actualizarea proverbului în discurs « se manifestă prin adecvare, ceea ce înseamnă că proverbele sunt introduse de mărci care evidențiază calitatea lor de elemente ale unui tezaur de înțelepciune populare »⁸. Formularea fixă a proverbului « se impune mai autoritar atunci când proverbele sunt introduse în context printr-un constituent sintagmatic care le anunță »⁹. În ceea ce privește structura conectorilor care introduc formula sapiențială aceștia se clasează

⁷ Ioan Milică, "Vorba ceea", Editura Junimea, Iași, 2013, p.166

⁸ ANSCOMBRE, J.-C. ,1994, Proverbes et formes proverbiales : valeur evidentielle et argumentative. Langue française 102, pp. 99.

⁹ . RUXANDOIU, P., 1972, Proverbul, element de educație, în: Educație și limbaj, București, p. 200

în două categorii: conectori “verbal” de exemplu « un proverb spune că, o vorbă din bătrâni spune că etc » și conectorii « nominali » cum ar fi « vorba ceea, vorba proverbului etc. ». Conectorii, prin prezența sau absența lor, au o mare importanță în stabilirea tipurilor de actualizare. Există trei tipuri de actualizare : cea directă sau personală, cea indirectă sau impersonală și cea de tip mixt.

1. Elementul ce caracterizează actualizarea personală este lipsa conectorilor ce marchează inserarea paremiei în context și trecerea în prim-plan a « vocii » locutorului acesta contopind formula paremistică în discursul său.
2. În ceea ce privește actualizarea impersonală, aceasta se remarcă prin existența conectorilor de fixare paremistică ce trimit în plan secund “vocea” locutorului mesajul său fiind escamotat în sfera conceptuală a formulei paremistice.
3. Actualizarea mixtă împrumută caracteristici atât de la actualizarea personală cât și de la cea impersonală. În acest caz paremiile sunt înglobate în discursul locutorului iar conectorii de fixare reprezintă doar inserări simple cu rolul de a sublinia că mesajul ce urmează a fi transmis e parte din « tiparul gnomic » fără a mai îndeplini rolul de a « dizolva » vocea locutorului în cea a comunități care vehiculează proverbul.

Pentru toate aceste tipuri există grade de actualizare contextuală, fiecare grad subliniind în ce măsură este fidelă actualizarea proverbului la context.

1. Redarea proverbului ca atare reprezintă gradul cel mai înalt de fidelitate.
2. Adaptarea acestuia la context prin adăugirea sau suprimarea anumitor constituenți reprezintă un grad mai scăzut de fidelitate. Aceste distorsiuni duc adesea la transformarea proverbului în antiproverb¹⁰.
3. Parafrizarea proverbului într-o situație anume presupune un coeficient și mai scăzut de fidelitate față de forma originală a proverbului .
4. Însă la cel mai scăzut nivel de fidelitate formală se situează aluzia proverbială în care se păstrează din proverb măcar unul din elemente care asigură reactivarea enunțului paremistic în conștiința colocutorului.

În ceea ce privește actualizarea directă, aceasta poate fi întâlnită în cazul:

- a. proverbelor care sunt exprimate ca atare (ex. Cine sapă groapa altuia cade singur în ea.).
- b. proverbelor care sunt adaptate (ex. Cine sapă groapa altuia se umple de nămol.). Locutorul modifică formula proverbială punând în locul secvenței “ cade singur în ea” o alta ce îi

¹⁰ Termenul (în germ. Sprichwort) a fost întrebuințat și pus în circulație de către paremiologul W. Mieder pentru a numi orice distorsionare de formă a unui proverb cu intenția de a obține diverse efecte stilistice.

aparține cu scopul de a da o nuanță umoristică și pentru a înlesni acceptarea celor spuse de către colocutor.

c. proverbelor care sunt parafrazate (ex. Săpăm groapa altuia și cădem toți în ea). Acest tip de parafrizare ironică implică apariția unor opoziții (număr, persoană) ceea ce conduce la o modificare a identității formulei paremistice.

d. proverbelor care se transformă în aluzie proverbială. Prezența unui constituent din formula paremistică inițială în discursul locutorului indică « ancorajul gnomic » acesta redeșteptând în conștiința colocutorului întreaga formulă paremistică.

În actualizarea indirectă :

1. proverbul este rostit ca atare (ex. O vorbă veche din bătrâni spune că *cine se aseamănă, se adună*). În acest caz « eul » discursiv al locutorului se identifică cu « vocea » înțelepciunii ancestrale a poporului, expresia paremiologică introductivă « o vorbă » care stabilește conexiunea dintre discursul vorbitorului și idea exprimată de proverb este caracterizată de attributele clișeu *veche* și *din bătrâni* ce au rolul de a valida mesajul exprimat de proverb și de a-i sublinia forța sapiențială.

2. proverbul este adaptat : « *Cine se scoală de dimineață, obosește repede* ». În acest caz, enunțul paremistic reflectă un raport de tip cauză – *se scoală de dimineață* – efect – *obosește repede* . Enunțul este deformat înlocuindu-se al doilea segment cu o formulă nouă cu scopul de a-l adapta necesităților unui nou context ce reflectă un alt sistem de valori conferindu-i totodată și o nuanță umoristică.

3. Proverbul este parafrizat : « *Oameni noi, metode vechi*. Un vechi proverb românesc spune că *bunele obiceiuri se păstrează* ». Modificarea formulei « *Obicei nou, în țară veche* » prin înlocuirea termenilor *obicei* și *țară* cu *oameni* respectiv *metode* , permite inserarea în discurs a parafrizei paremistice (« *bunele obiceiuri se păstrează* »), iar formula introductivă conectoare « *un vechi proverb românesc spune că* » accentuează forța discreditării pe care formula modificată « *oameni noi, metode vechi* » o declanșază.

4. Proverbul se transformă în aluzie proverbială : ex. « *Există o vorbă la noi, cu ulciorul, și mai există alta, cu lupul* ». Aceste aluzii paremistice denotă potențialul stilistic și pragmatic al exprimării eliptice. Din formulele proverbiale *Ulciorul nu merge de multe ori la apă* și *Lupul își schimbă părul, dar năravul ba* se mențin « în planul de suprafață al discursului doar elementele proverbiale nucleare sau cuvintele-cheie » ¹¹.

¹¹ DUMISTRACEL, S., 2006, Limbajul publicistic, Iași, Institutul European, p. 173

Actualizarea mixtă poate fi întâlnită în cazul în care:

1. Proverbul este redat: ex. « (...) Dar, vorba proverbului: *fiecare pasăre pe limba ei piere* ». În acest caz, conectorul paremistic « *vorba proverbului* » este utilizat doar cu scopul de a indica identitatea formulei proverbiale locutorul neintenționând să-și dizolve « eul » discursiv în « vocea » comunității.
2. Proverbul este adaptat : ex. « *Știi cum e aia cu cine sapă groapa altuia* ». Elementul metadiscursiv « aia » reprezintă o reminiscență a formulei introductive conectoare « *vorba aia* » ce scoate în evidență faptul că în astfel de contexte valorificarea proverbului oscilează între actualizarea directă și actualizarea indirectă. Receptorul trebuie să aibă capacitatea de a recunoaște și de a reconstitui mental întreaga formulă paremistică și după suprimarea unui segment, pornind doar de la secvența pe care o recepționează.
3. Proverbul este parafrizat : ex. « Când sunt mai multe moașe, cunoașteți proverbul cu copilul care rămâne cu buricul netăiat ». Parafrizarea formulei paremiologice *Copilul cu mai multe moașe rămâne cu buricul netăiat* este despărțită în două segmente de formula de ancoraj paremistic « *proverbul cu* » care are rolul de a reliefa discontinuitatea sintactică dintre planul expresiei conectoare și planul parafrizei proverbiale.
4. Proverbul devine aluzie : ex. « (...) *știi cum e cu năravul lupului..* » Element ce face parte din conectorul paremiologic « (vorba) aia cu », prepoziția *cu* aparține planului enunțării și nu celui al enunțului, deci, prin urmare, se poate vorbi de o actualizare mixtă. Se pot observa două tendințe : locutorul dorește pe de o parte să insereze, direct fără să facă apel la un conector paremiologic, aluzia referitoare la « *năravul lupului* », pe de altă parte, identificarea cuvintelor-cheie ca unități lexicale ce aparțin unei anumite formule paremistice conduce la activarea unui rest de conector paremistic, actualizarea directă combinându-se astfel cu cea indirectă.

Exemplele și explicațiile mai sus menționate justifică aserțiunea că ostensivitatea paremiilor se dovedește a fi atât deductivă cât și inductivă.

Ostensivitatea deductivă evidențiază potențialul unei formule paremistice de a orienta și conduce secvența discursivă în care este invocată : ex. « *Un proverb românesc spune că ziua bună se cunoaște de dimineață. De asemenea se poate spune și că anul bun de la început se cunoaște* ». Formula paremistică reprezintă matricea sintactico-semantică cu ajutorul căreia va prinde contur secvența discursivă. Apelul la formula paremiologică indică

actualizarea înțelesului potențial, generic ca înțeles contextual, individual. Coordonata deductivă pe care se înscrie raportul între paremie și contextul său de actualizare este cea care pornește de la general și se îndreaptă către particular.

Ostensivitatea inductivă scoate în evidență proprietatea unei secvențe discursive de a semnala apelul la o formulă paremiologică : ex. « (...) ceea ce evidențiază că proverbul *graba strică treaba* se poate aplica cu success în cazul de față”. În acest caz, formula paremistică utilizată oferă autoritate secvenței discursive pe care o rezumă. Înțelesul contextual, individual este confirmat de, și înglobat în înțelesul potențial, generic al paremiei. În ceea ce privește raportul dintre context și proverbul care i se potrivește, acesta se situează pe coordonata inductivă care pornește de la particular și conduce către generalizare.

Proverbele sunt acte de limbaj indirecte iar înțelegerea lor ca atare reprezintă un avantaj pentru analiza stilistico-pragmatică a raportului proverbului cu secvența discursivă în care acesta se manifestă. Paremiile sunt considerate formule cu valoare constatativă ce reflectă experiența ancestrală. Totodată paremiile sunt considerate formule performative deoarece dinamizează, îndemnând la acțiune. Spre exemplu, formule proverbiale cu valoare constatativă cum ar fi *Cine sapă groapa altuia, cade singur în ea*, *Graba strică treaba* sau *Lupul își schimbă părul, dar năravul ba* induc prin actualizare contextuală îndemnuri cu valoare performativă de genul « *nu face rău altuia* », « *nu fi grăbit* » sau « *nu fi ipocrit* ». Putem afirma că, prin intermediul formulelor paremistice în discurs, pot apărea reacții emoționale ce se pot concretiza în formulări expresive ori directive ce îndeamnă la acțiune. În același timp, prin exemplele analizate, am subliniat valența cognitivă a paremiilor și cele mai importante funcții discursive ale acestora, și anume :

1. Sistematizarea: formula paremistică este succintă și crează conexiuni între elementele constitutive ale realității.
2. Reliefarea: paremiile sunt adevărate “basoreliefuri cognitive” acestea fiind “ modele în relief” ale moștenirii culturale pe care o exprimă într-un act discursiv.
3. Condensarea: formulele paremistice reprezintă acte de limbaj ce reflectă înțelepciunea și experiența colectivă dar și o anume dinamică de clasificare a evenimentelor în categorii, paradigme de gândire și tipare de limbaj.
4. Ancorarea : paremiile îndeplinesc și rolul de a fixa înțelesuri îndeplinind totodată și rolul de a pune în evidență existența și importanța unor « scheme narative și imagistice nucleare ».

5. Evaluarea : o altă caracteristică a paremiilor este că acestea au un caracter evaluativ oglindind atât judecăți cât și atitudini față de acestea, proprietate ce îngăduie interpretarea paremiilor ca acte indirecte de limbaj.

6. Orientarea : există situații când paremiile au capacitatea de a direcționa discursul său de a se adapta unui curs discursiv. Iar « ca entități simbolice care dau seama despre arhitectura cognitivă a unei comunități, proverbele funcționează ca oglinzi sau ca ecouri discursive »¹².

ACKNOWLEDGEMENT: RO: „Această lucrare a beneficiat de suport financiar prin proiectul “Exelență interdisciplinară în cercetarea științifică doctorală din România – EXCELLENTIA” cofinanțat din *Fondul Social European*, prin *Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013*, contract nr. POSDRU/187/1.5/S/155425.”

EN: “This work was supported by the project “Interdisciplinary excellence in doctoral scientific research in Romania - EXCELLENTIA” co-funded from the European Social Fund through the Development of Human Resources Operational Programme 2007-2013, contract no. POSDRU/187/1.5/S/155425.”

BIBLIOGRAFIE :

1. ANSCOMBRE, J.-C. ,1994, Proverbes et formes proverbiales : valeur evidentielle et argumentative. *Langue française* 102, pp. 95-107.
2. ANSCOMBRE, J.-C., 2000, Parole proverbiale et structure métrique, *Langages* 139, pp. 6-26.
3. AUSTIN John Langshaw ,1970, *Quand dire, c'est faire*, Paris, Seuil.
4. DUMISTRACEL, S., 2006, *Limbajul publicistic*, Iași, Institutul European.
5. HOFFMAN/ HONECK , 1980, *Cognition and Figurative Language*. Lawrence Erlbaum, Hillsdale, New Jersey.
6. NORRICK, N.R. ,1981, "Proverbial Linguistics: Linguistic Perspectives on Proverbs. Trier: L.A.U.T., 1981
7. RUXANDOIU, P., 1972, Proverbul, element de educație, în: *Educație și limbaj*, București, p. 171-200

¹² HOFFMAN/ HONECK , 1980, *Cognition and Figurative Language*. Lawrence Erlbaum, Hillsdale, New Jersey, p. 186

8. SPERBER, D., WILSON, D. ,1986 / 1989, trad. fr., *La Pertinence. Communication et cognition*, Paris, Editions de Minuit.

***FOUR HUNDRED YEARS FROM THE PUBLICATION OF DON QUIJOTE.
ALEXANDRU POPESCU TELEGA IN THE HISTORY OF THE NOVEL'S
TRANSLATION IN ROMANIAN***

Carmen-Lenuța Sveduneac

PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: According to Vicente Gaos's studies, author of a monumental about Cervantes's work, Don Quixote is, after the Bible, the most translated book. This paper attempts a critically approach of the novel translations, from the first romanian printed version, the one of Heliade-Radulescu from 1839, until the last one, that Sorin Mărculescu published in 2004. To support our demonstration, we will recall the concept of `retranslation`. Given the polysemy of the term we will talk only about the definition that expains the concept as „all the simultaneous, consecutive or subsequent versions of a literary work". Victor Ivanovich launched a theory which says that "all the translations of a particular work represents a translation intertext". The aim of this approach is given by the version of Alexandru Popescu Telega in the progressively process of these "translation intertexts". The purpose of this work is constituted by the diachronically approach by which we try to find how much the translations of Don Quixote are influencing each other. The presentation of the facts and the comparative exercise of the `retranslations` of Don Quixote will take us closer to our demonstration which aim to come to establish if there is a free assumption of the relations between these retranslations and what Al. Popescu-Telega brings new with his version in the whole process.

Keywords: Don Quixote, translation, intertext, interpretation, retranslation

Potrivit studiilor efectuate de Vicente Gaos¹, autorul unei ediții monumentale a operei lui Cervantes, *Don Quijote* este cea mai tradusă carte de la biblie încoace. Studiul de față vine la 400 de ani de la apariția romanului și își propune să analizeze contextul versiunilor românești ale lui *Don Quijote*, fie ele tălmăcirii, prelucrări, adaptări (sunt excluse adaptările

¹ Vicente Gaos, Cervantes novelista, dramaturgo, poeta, Ed.Planeta, Barcelona, 1979.

pentru copii) sau traduceri, și se centrează pe versiunea lui Alexandru Popescu-Telega, care, deschide, în opinia noastră, calea receptării literaturii spaniole.

Conform unei teorii dezvoltate de Victor Ivanovici „totalitatea traducerilor unei opere constituie intertexte de traduceri”². Miza acestui demers este dată de contribuția versiunii lui Alexandru Popescu-Telega în parcursul progresiv al acestor „intertexte de traducere” Demonstrația noastră pornește de la o idee formulată de Antoine Berman³ potrivit căreia „numai în retraducere și, mai mult, în retraduceri se află adevărata miză a traducerii”.

În spațiul autohton prima traducere a romanului apare într-un moment în care cultura română întreprinde mari eforturi de sincronizare cu Europa. Dacă la numai 7 ani după apariție (1612) Thomas Shelton⁴ traduce în engleză prima parte a romanului, fiind urmat de traducerea în franceză (1614, prima parte, traducător César Oudin), cea în germană (1621, primele 22 capitole, traducător *Pahsch Basteln von der Sohle*), și cea în italiană, (1622, prima parte, traducător Francosini), în România, *Don Quijote* va fi tradus 2 secole mai târziu. Astfel, la 13 aprilie 1839, Ion Heliade Rădulescu publică în „Curierul românesc” prima traducere în „românește din franțoește dupe Florian de I.R.”⁵ a prologului și a primelor 14 capitole sub denumirea *Don Chișot de la Mașa*.

În sprijinul demonstrației noastre vom face apel la conceptul de *retraducere*. Având în vedere polisemia termenului⁶ menționăm că vom face referire și ne vom raporta doar la definiția care explică noțiunea ca desemnând „traducerile simultane, consecutive sau ulterioare ale unei opere literare”⁷.

În același scop vom recurge și la studiul lui Paul Bensimon, *Retraducerea*⁸, de la care preluăm ideea conform căreia prima traducere a unei opere literare „aclimatizează opera străină” în cultura în care este exportată, cu alte cuvinte, prima traducere încearcă să adapteze textul în specificul culturii gazdă.

² Victor Ivanovici, *Un caftan pentru Don Quijote*, Ed. Ideea Europeană, București 2011, p.120.

³ Antoine Berman, *Pour une critique des traductions : John Donne*, Gallimard, Paris, 1995, p.84.

⁴ Potrivit unui studiu realizat de Carmelo Cunchillos Jaime, intitulat *Traducciones inglesas del Quijote (1612-1800)*, La primera traducción inglesa del Quijote de Thomas Shelton (1612-1620), publicat de Julio César Santoyo și Isabel Verdaguer în volumul *De clásicos y traducciones. Versiones inglesas de clásicos españoles (ss XVI-XVII)*, Ed. PPU, Barcelona, 1892, pp. 89-113, există date concludente care fac dovada faptului că în anul 1607 Thomas Shelton finalizase deja traducerea primei părți din *Don Quijote*.

⁵ Ion Heliade-Rădulescu, *Început de Bibliotecă Universală*, în vol. *Critică literară*, Editura Minerva, București, 1979, op.cit., p. 130.

⁶ Conceptul de retraducere a cunoscut mai multe accepțiuni, printre care și traducerea unei opere literare prin intermediul unei alte limbi, astfel el este definit ca traducere prin intermediul altei traduceri. O altă definiție explică retraducerea ca fiind fenomen

⁷ Elizbieta Skibinska, *La retraduction, manifestation de la subjectivité du traducteur*, în *Palimpsestes*, 4, *Retraduire*, Publication de la Sorbonne Nouvelle, Paris, 1990, p. 2.

⁸ Paul Bensimon, *Présentation*, în „*Palimpsestes*”, 4, Ed. Sorbonne Nouvelle, 1990, p. IX.

Pentru claritatea expunerii facem apel la fragmentul în care Paul Bensimon dezvoltă această idee:

„Prima traducere realizează - de cele mai multe ori s-a realizat - naturalizarea operei străine. Ea tinde să simplifice alteritatea acestei opere cu scopul de a o integra mai bine în alta cultură. Ea apare frecvent - a apărut frecvent - ca o adaptare care respectă prea puțin formele textului original. În mod general prima traducere are ca scop aclimatizarea operei străine, fiind supusă cerințelor socio-culturale care privilegiază destinatarul operei traduse”⁹

Pornind de la această idee vom încerca să validăm faptul că traducerea lui Heliade-Rădulescu „aclimatizează” opera lui Cervantes în cultura românească, realizând o adaptare a textului în specificul național, care are rolul de a introduce istoria lui *Don Quijote* în cultura și literatura română.

Traducerea după care însuși Heliade-Rădulescu face cunoscute în limba română aventurile lui Don Quijote se îndepărtează substanțial de original, Florian înlocuind părți din text, prin corectare și eliminare schimbându-se considerabil semnificațiile auctoriale. La acestea se vor adăuga libertățile lui Heliade, intervențiile proprii, renunțarea traducerii sonetelor, abrevierile improvizate, expresiile traduse confuz, temperările și „floricelile” stilistice, instabilitatea limbii române și vocabularul sărac la acele vremuri. Pentru a justifica aceste considerații am ales următorul fragment:

“Desocupado lector: sin juramento me podrás creer que quisiera que este libro, como hijo del entendimiento, fuera el más hermoso, el más gallardo y más discreto que pudiera imaginarse. Pero no he podido yo contravenir al orden de naturaleza, que en ella cada cosa engendra su semejante. Y, así, ¿qué podía engendrar el estéril y mal cultivado ingenio mío, sino la historia de un hijo seco, avellanado, antojadizo y lleno de pensamientos varios y nunca imaginados de otro alguno, bien como quien se engendró en una cárcel, donde toda incomodidad tiene su asiento y donde todo triste ruido hace su habitación?”¹⁰

„Leneșe cititor, am trebuință să-ți jur că această scriere este cea mai frumoasă, cea mai desăvârșită, cea mai plăcută din toate cărțile? Din nenorocire, tu știi foarte bine că dupe faptă cunoaște cineva pe făcător. Ce alt ar fi putut produce un duh atât de puțin cultivat ca al

⁹ Paul Bensimon, op.cit., p. IX. « La première traduction procède souvent- a souvent procédé- à une naturalisation de l'œuvre étrangère ; elle tend à réduire l'altérité de cette œuvre afin de mieux l'intégrer à une culture autre. Elle s'apparente fréquemment- s'est fréquemment apparentée- à l'adaptation en ce qu'elle est peu respectueuse des formes textuelles de l'original. La première traduction vise généralement à acclimater l'œuvre étrangère en la soumettant à des impératifs socio-culturels qui privilégient le destinataire de l'œuvre traduite ».

¹⁰ Miguel de Cervantes, *El Ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha*, Centro virtual Cervantes, <http://cvc.cervantes.es/literatura/Clasicos/quijote/edicion/parte1/prologo/default.htm>

meu decât un sujet deșăntat, stravagant, fără șir, fără rânduială, plin de închipuiri, ce n-au plesnit nimănui prin gând? Apoi, când va fi o adică, eu scriu din temniță, și locul acesta zău, nu inspiră nicidecum”¹¹.

Începutul romanului este și el elocvent pentru a sugera transpunerea aproximativă folosită de Helide-Rădulescu:

„Într-un sat din Mancha, despre al cărui nume nu prea mă frământ cu firea ca să-mi aduc aminte, viețuia, e mult de atunci, unul din acei gentilomi ce au câte o lance veche, o păvază ruginită, un cal slab și un ogar...”¹²

Privită din perspectiva zilelor noastre, traducerea lui Heliade Rădulescu poate părea ingenuă, *Don Quijote* apare tălmăcit într-un limbaj ce astăzi l-am descrie ca fiind caragialian, spiritul cervantesc dispare, prin folosirea unor cuvinte precum „damicelă”, „marafeturi”, „arțăgăiat”, „amorat cavalier”.

Pe lângă aceste neologisme ale limbii române de secol al XVIII-lea, Heliade Rădulescu folosește și termeni și expresii astăzi ieșite din uz: „am trebuință să-ți spun”, „n-a plesnit nimănui prin gând”, „după faptă cunoaște cineva pe făcător”, „deandărătălea”, etc.

La sfârșitul acestor considerații credităm opinia lui Paul Bensimon. Heliade-Rădulescu ne oferă, după propriile spuse, „un Don Chișotu român”¹³. Chiar dacă versiunea amintește de naivitatea compozițiilor Văcăreștilor sau ale primilor romantici, anul apariției sale, ea pregătește terenul pentru apariția versiunilor ulterioare având un statut reper.

Într-un asemenea context se explică necesitatea unei retraduceri care, va încerca să se apropie cât mai mult de original.

Procesul de integrare a operei traduse în cultura gazdă are drept consecință apariția abundentă și simultană a retraducerilor. Astfel se întâmplă și în istoria traducerilor lui *Don Quijote*, lucru ce poate fi probat parcurgând cronologic repertoriul întocmit în primul capitol. O multitudine de fragmente, adaptări, multe dintre ele anonime vor fi înregistrate în perioada cuprinsă între 1840 și 1890.

În ordine cronologică, următoarea referire, importantă în demersul nostru, se va opri asupra versiunii junimistului Ștefan Vârgolici: „o lucrare corectă, în lipsă de cine știe ce

¹¹ Ion Heliade-Rădulescu, *Don Chișot de la Mancha* din scrierile lui M. Cervantes, Ed....București, 1940, p. 5.

¹² Miguel de Cervantes, *Don Chishot de la Mancha*, tradus în română după traducerea din franceză a lui Florian, Tipografia Heliad, București, 1840, p.5.

¹³ *Don Chisshot dela Mancha* (din scrierile lui M. Cervantes). Tradus în românește din franțuzește (dupe Florian), în tipografia lui Eliad, București, 1840.

frumuseți de stil” însă cu „respectul originalului”¹⁴ în opinia lui Alexandru Popescu-Telega, „o traducere mai puțin norocoasă”¹⁵ în viziunea lui Sorin Mărculescu, „care se apropie prea puțin de performanțele stilistice ale textului de bază”¹⁶ și care „ar fi putut să reprezinte un eveniment important în hispanistica românească”¹⁷ potrivit relatărilor lui Iorgu Iordan.

Ca și în cazul lui Heliade-Rădulescu, meritele lui Ștefan Vârgolici aparțin de pionierat. Renumele său (primul traducător direct al lui Cervantes) este legat de curajul de a traduce direct din limba spaniolă într-un moment în care cultura românească se afla la începuturile modernizării.

Într-o perioadă în care circulau numeroase adaptări după romanul lui Cervantes, Ștefan Vârgolici îndrăznește să ofere cititorilor români prima traducere după originalul său. Această versiune vine să corecteze deficiențele traducerii lui Heliade-Rădulescu. Deși inițial junimistul păstrează numele cu care Heliade-Rădulescu face cunoscut publicului românesc personajul cervantin, *Don Chișot de la Manșa*¹⁸, el va opta ulterior pentru onomastica originală, *Don Quijote de la Mancha*.

Dacă în traducerea sa Heliade-Rădulescu atenuează diferențele dintre cultura română și cea spaniolă adaptând romanul în specificul românesc, misiunea lui Ștefan Vârgolici vizează exact contrariul. Diferența dintre culturi este accentuată, sunt introduse noțiuni noi, multe dintre ele explicate în note de subsol. Retraducerea caută să fie cât mai fidelă originalului, unul dintre interesele sale majore fiind cel de a recupera pierderile înregistrate de prima traducere.

În cele ce urmează vom încerca să numim factorii care au determinat apariția unor retraduceri ulterioare celei lui Vârgolici.

Pe lângă faptul că nu este finalizată, ceea ce va impune o retraducere care să satisfacă acest neajuns, întâlnim versiunea junimistului o omisiune importantă în contextul romanului. Este vorba de primele trei paragrafe din capitolul al IX-lea, importante pentru că introduc jocul cu măștile povestitorului. Aici Cervantes face referire la un istoric arab, un personaj

¹⁴ Alexandru Popescu-Telega, Încercări de traducere ale lui Don Quijote în românește în *Pe urmele lui Don Quijote*, p.82.

¹⁵ Sorin Mărculescu, Prefață la Miguel de Cervantes y Saavedra, *Don Quijote de la Mancha*, Pitești/București, Editura Paralela 45, 2004, p. V.

¹⁶ Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu (coord.), *Dicționarul scriitorilor români R-Z [DSR III]*, București, Editura Albatros, 2002, p.719.

¹⁷ Iorgu Iordan, *Los estudios hispánicos en Rumania*, în *Actas del Primer Congreso Internacional de Hispanistas*. Celebrat la Oxford între 6 și 11 septembrie 1962, coordonat de Cyril A. Johes, Frank Pierce, 1972, p.328.

¹⁸ Primele șase capitole din primul volum, publicate în „Convorbiri literare” nr. 6,7,12, Iași, 1884.

fictiv, Cide Hamete Benegeli, unul din presupușii autori al poveștilor lui Don Quijote, pe care el, Cervantes doar le traduce.

Remarcăm în versiunea junimistului și erori ce țin de nestăpânirea limbii spaniole. Spre exemplu, de multe ori „ante” (înainte) este confundat cu „antes” (înainte de), erori de redare a sensului: „gracioso” este tradus prin „grațios”, el desemnând termenul de nostim, hazliu; negăsind corespondențe potrivite la îndemână Vârgolici dă uneori o notă inadecvată expresiilor: spre exemplu piesa vestimentară a nobililor spanioli „calzas de velludo” este tradusă prin moldovenismul „nădragi de catifea”, „hilas y unguento” e tradus prin „scafe și unsoare”, etc.

Și el, ca și alți traducători ai epocii din care face parte, este nevoit să inoveze, să introducă neologisme pentru a suplini deficiențele unui lexic sărăcăcios al limbii române de la acele vremuri. Astfel, remarcăm în capitolul al II-lea traducerea expresiei spaniole „nos encomendamos a Díos” prin „să ne recomandăm lui Dumnezeu” care ar fi tradusă astăzi prin „să ne încredințăm lui Dumnezeu”; „caballero andante” apare în versiunea dată de Vârgolici drept „cavaler pribeag” și nu „cavaler rătăcitor” cum apare în traducerea tuturor versiunilor ulterioare.

Remarcăm însă și traduceri de finețe precum „să cauți pâine de floare de grâu” pentru expresia „buscar pan de trastrigo”.

Ștefan Vârgolici reușește totuși, prin această retraducere, să facă dovada faptului că este un bun cunoscător al operei lui Cervantes și al literaturii și culturii spaniole în general. În sprijinul acestor afirmații invocăm notele de subsol care însoțesc retraducerea, note care vin să clarifice termeni sau informații inaccesibile cititorilor români, inexistente în traducerea lui Heliade-Rădulescu.

Privită în ansamblu, traducerea este una fidelă, Vârgolici încercând, pe cât i-a stat în puteri, să rectifice neajunsurile traducerii lui Heliade-Rădulescu, să respecte originalul, însă îi scapă frumusețea limbajului cervantesc, umorul, ironia din jocurile de cuvinte, fervoarea dialogului, intertextualitatea, lipsuri ce anticipează apariția unor viitoare retraduceri.

De la o epocă la alta constatăm diferite viziuni asupra traducerii, ca atare, nu există o imagine unitară asupra procesului traductiv, ceea ce face ca instrumentarul critic privind versiunile romanului *Don Quijote* să fie diferit, cazurile fiind unele particulare. O judecată a traducerilor de început de secol al XIX-lea prin prisma normelor traductologiei moderne ar fi improprie și nejustificată.

Dezideratul acestei lucrări constituie demersul nostru diacronic prin care încercăm să aflăm în ce măsură traducerea lui Don Quijote se influențează reciproc. Prezentarea faptelor și exercițiul comparativ al retraducerilor romanului *Don Quijote* ne vor apropia de demonstrația noastră a cărei miză vine să stabilească dacă există sau nu o asumare deliberată a relațiilor dintre aceste retraduceri și ce aduce nou versiunea lui Alexandru Popescu-Telega în acest proces.

Potrivit unui studiu realizat în 2007 de Mircea Popa, *Relații culturale și literare româno-spaniole de-a lungul timpului*¹⁹, editura Cugetarea din București publică în 1935 traducerea primului volum din *Don Quijote* în traducerea lui Alexandru Iacobescu și în 1936 cel de-al doilea²⁰. Conform unor studii anterioare (2006), cele realizate sub coordonarea Georgianeii Lungu Badea, *Repertoriul traducătorilor români de limbă franceză, italiană, spaniolă (secolele al XVIII-lea și al XIX-lea. Studii de istorie a traducerii (I))*²¹ și *Repertoriul traducerilor românești din limbile franceză, italiană, spaniolă din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea. Studii de istorie a traducerii II*²² și conform investigațiilor personale efectuate în arhivele Bibliotecii Naționale, volumele publicate la Editura Cugetarea nu conțin anul publicației, drept urmare, informația potrivit căreia există o traducere integrală publicată înaintea versiunii lui Popescu-Telega rămâne nevalidată.

În prefața volumului, Alexandru Iacobescu declară că a efectuat traducerea după original, nu din franceză, ca versiunile anterioare și că este prima „tălmăcire integrală”.²³ Încă din primele pagini ale traducerii întâlnim grafia franceză: Quixada²⁴, în original apare Quejada, „Roncevaux”²⁵, denumirea pentru teritoriul spaniol Roncesvalles, cum de altfel este numită regiunea în original, numele Reynaldo de Montalban apare Renaud de Montauban, etc., motiv pentru care speculăm că Alexandru Iacobescu se sprijină în traducerea sa și de o versiune franceză²⁶.

¹⁹ Mircea Popa, *Relații culturale și literare româno-spaniole de-a lungul timpului*, Editura Aeternitas, Alba Iulia, 2007, p.86.

²⁰ Miguel de Cervantes Saavedra, *Don Quijote*, Vol. I–II. Ed. Cugetarea, București, s.a., traducător Al. Iacobescu.

²¹ Georgiana Lungu Badea, *Repertoriul traducătorilor români de limbă franceză, italiană, spaniolă (secolele al XVIII-lea și al XIX-lea. Studii de istorie a traducerii (I))*, Editura Universitatii de Vest, Timișoara, 2006.

²² Georgiana Lungu-Badea, *Repertoriul traducerilor românești din limbile franceză, italiană, spaniolă din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea. Studii de istorie a traducerii II*, Universitatea de Vest, Timișoara, 2006.

²³ Miguel de Cervantes Saavedra, *Don Quijote*. Vol. I, Editura Cugetarea, București, s.n., pp. 14-15.

²⁴ Miguel de Cervantes Saavedra, *Don Quijote*, Vol. I–II. Ed. Cugetarea, București, s.a., traducător Al. Iacobescu, p.32.

²⁵ Ibidem, p.29.

²⁶ În cercetarea noastră am remarcat faptul că traducătorii lui Cervantes specifică și fac referire la edițiile originalului de care s-au folosit pentru realizarea traducerii, acest amanunt lipsind la Al. Iacobescu.

Într-un studiu realizat în 1942, *Încercări de traducere ale lui Don Quijote în românește*²⁷, Alexandru Popescu - Telega întocmește inventarul critic al traducerilor romanului efectuate până atunci, din acest inventar lipsind versiunea lui Al. Iacobescu. Să nu fi cunoscut hispanistul existența acestei traduceri? Îndoielnic, având în vedere faptul că cei doi sunt contemporani, își desfășoară activitatea în același oraș, Craiova, și, mai mult decât atât, un eveniment precum traducerea integrală a romanului Don Quijote nu ar putea trece neobservat de un hispanist. Să fi exclus Popescu-Telega deliberat această traducere din inventarul său critic? Din păcate aceste lucruri nu pot fi elucidate. O situație clară asupra faptelor ar fi răspuns la o întrebare importantă pentru studiul nostru: în ce măsură una din aceste traduceri se bazează sau este influențată de cea anterioară. Este traducerea lui Al. Iacobescu influențată de cea a lui Popescu-Telega sau viceversa?

Cert este că aceste traduceri nu sunt despărțite de zeci de ani, ele apar la diferențe mici una de alta, în cazul în care ipoteza conform căreia Iacobescu publică traducerea sa în 1936 sau chiar simultan dacă luăm în calcul faptul că în 1942 Popescu-Telega nu menționează existența sa.

Contextul apariției simultane a traducerilor este explicat de Elizbieta Skibinska în studiul său *La retraduction, manifestation de la subjectivité du traducteur*,²⁸ (*Retraducerea, manifestarea subiectivității traducătorului*). În opinia sa, traduceri succesive, simultane realizează „procesul de integrare a operei traduse în cultura gazdă”. Astfel, întâlnim un fenomen: apar abundent retraduceri, fapt confirmat istoric din repertoriul primelor traduceri ale romanului. Traducătorii înscriși în acest fenomen vor fi în competiție, fiecare dorind să ofere o versiune cât mai bună a originalului.

În cele ce urmează vom prezenta în oglindă cele două versiuni pornind de la fragmente de text:

Text sursă	Al. Popescu-Telega	Al. Iacobescu
„Desocupado lector: sin juramento me podrás crear que	„Neocupat cititor, fără să mă jur, mă poți crede: aș vrea să fie această carte, ca rod al priceperii, cea mai frumoasă,	„Cititor stăpânit de lenevie, tu mă vei crede fără să mai fie nevoie de jurământ, când

²⁷ Alexandru Popescu-Telega, *Încercări de traducere ale lui Don Quijote în românește* în *Pe urmele lui Don Quijote*, Casa Școalelor, București, 1942, pp.80-81.

²⁸ Ibidem.

quisiera que este libro, como hijo del entendimiento, fuera el más hermoso, el más gallardo y más discreto que pudiera imaginarse. Pero no he podido yo contravenir al orden de naturaleza, que en ella cada cosa engendra su semejante. Y, así, ¿qué podía engendrar el estéril y mal cultivado ingenio mío, sino la historia de un hijo seco, avellanado, antojadizo y lleno de pensamientos varios y nunca imaginados de otro alguno, bien como quien se engendró en una cárcel, donde toda incomodidad tiene su asiento y donde todo triste ruido hace su habitación? ²⁹	cea mai mândră și cea mai chibzuită din câte se pot închipui. Dar nu mi-a fost îngăduit să mă împotrivesc rânduiei firi, care hotărăște ca fiece lucru să-și zămislească semenul. Și astfel ce putea zămisli sterpul și neîngrijitul meu duh decât povestea unui fecior uscățiv, costeliv, mofturos, plin de gânduri felurite și niciodată închipuite de altcineva, așa cum se cade cui a fost zămislit în temniță (notă traducător), unde toată stinghereala sălăsluiește și unde tot tristul zgomot își are lăcașul?³⁰	îți voi spune că aș avea dorința ca această carte, odraslă a minții mele, să fie cea mai bine întocmită, cea mai frumoasă și cea mai dibace din câte se pot închipui. Dar, vai, mi-a fost cu neputință să scap de legea firească, neînduplecată care ține ca orice om să nu dea naștere decât fapturilor asemeni acelor cari îl inconjoară. Prin urmare, ce ar fi putut să zămislească o minte stearpă și rău călăuzită ca a mea, dacă nu povestea unui copil slab, deșirat, zăpăcit, stăpânit de gânduri ciudate, pe cari nu le întâlnești la nicio altă faptură,- într-un cuvânt, asemănătoare cu a oricărei alte ființe-, născută poate într-o temniță în care orice fel de strâmtoare se ivește nestânjenită și în care își face cuib vuietul cel mai înfricoșător?³¹

²⁹<http://cvc.cervantes.es/literatura/Clasicos/quijote/edicion/parte1/prologo/default.htm>
<http://cvc.cervantes.es/literatura/Clasicos/quijote/edicion/parte1/prologo/default.htm>

³⁰ Miguel de Cervantes Saavedra, Iscusitul Don Quijote de la Mancha, I, II, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București 1944, traducător Alexandru Popescu Telega, p. 59.

³¹ Miguel de Cervantes Saavedra, Don Quijote de la Mancha, vol I, Editura cugetarea, s.a., traducător Al. Iacobescu, pp.27-28.

În opinia noastră, o evaluare corectă a unei traduceri trebuie să ia în calcul, pe lângă subiectivitatea fiecărui traducător în parte și scopul, intenția acestuia. Orice retraducere ar trebui să fie precedată de o cronică în care traducătorul să-și explice intențiile, motivația necesității versiunii sale, opțiunile traductive. Orice retraducere conține întotdeauna o etică, o ideologie a propriei alcătuirii ce conferă coerență la nivelul întregului. În cazul în care această ideologie nu este prezentată în prefața traducerii, ea se poate întrevădea din acel *modus-operandi* propriu fiecărui traducător.

Tributar principiului fidelității, după cum însuși declara în *Înștiințarea* ce precedă traducerea primului volum al romanului, Alexandru Popescu Telega își propune să fie credincios originalului³².

O analiză structurală este una dintre cele mai eficace metode de abordare a textului literar. Sub aspect sintactic vom urmări cum au fost frazate traduceri în raport cu textul original. Un inventar semantic al fragmentului supus analizei relevă faptul că Alexandru Popescu-Telega merge pas la pas cu textul sursă fiind cel mai aproape de structura spaniolă, în timp ce Alexandru Iacobescu optează pentru diluarea frazelor. El se îndepărtează de frazarea textului original, traducând conținutul care corespunde intenției actoriale cu o mai mare lejeritate, diluările acestuia marcând fraze mai lungi implicit noi semne de punctuație. Astfel, cea de-a doua frază se deschide cu o expresie inexistentă în discursul lui Cervantes, cu o ușoară culoare locală, și anume: „dar, vai, mi-a fost cu neputință”; în ultima frază din acest fragment adjectivul „varios” (felurite, diverse) este înlocuit de adjectivul „ciudat” (alunecare de sens), de o subordonată („pe cari nu le întâlnești la nicio altă făptură”) la care se adaugă o propoziție incidentă, „într-un cuvânt, asemănătoare cu a oricărei alte ființe”, fapt ce determină și îndepărtarea de la juxtapunerea și topica originalului.

Felul în care traducătorii aleg să redea povestea lui *Don Quijote* în limba română atinge un alt aspect al analizei noastre, cel stilistic. Potrivit remarcilor anterioare, deducem că Alexandru Iacobescu privilegiază forma în care este redat sensul servindu-se, după cum am putut constata, de mici intervenții proprii. Adaosul nu este însă unul fericit și în cazul cuvântului „poate” care distorsionează mesajul transformând propoziția într-o dubitativă.

³² Miguel de Cervantes Saavedra, *Iscusitul Don Quijote de la Mancha*, I, II, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București 1944, traducător Alexandru Popescu Telega, p. 55.

La nivel morfologic, spre deosebire de Heliade Rădulescu, care traduce „desocupado lector” prin „leneșe cititor, Alexandru Popescu Telega optează pentru o traducere mot-a-mot, și anume: „neocupat cititor”. Versiunea lui Alexandru Iacobescu însă, nu se îndepărtează de cea lui Heliade, el luând decizia să păstreze adjectivul „leneș”, nuanțând expresia și diluând fraza cu ajutorul participiului „stăpânit” de lenevie. Trei decenii mai târziu, retraducerea lui Ion Frunzetti și Edgar Papu vine să îmbunătățească aceste variante; aceeași termeni sunt traduși prin „cetitorule lipsit de alte treburi”. Forma veche „cetitorule” vine să recupereze culoarea limbajului cervantin, iar traducerea adjectivului „desocupado” corectează platitudinea versiunii lui Popescu Telega, termenul „neocupat” fiind explicat prin „lipsit de alte treburi”. Cum orice retraducere vine să îmbunătățească versiunile anterioare, Sorin Mărculescu, ultimul traducător al romanului, redă aceeași secvență prin „cititorule tihnit”.

Următorii termeni asupra cărora ne vom opri sunt „hijo del entendimiento” și „ingenio mío”. În dorința de a fi cât mai fidel expresiei Alexandru Popescu Telega traduce „hijo del entendimiento” prin „rod al priceperii” și „ingenio mio” prin „duh” (probabil servindu-se de versiunile anterioare - Heliade, Vârgolici - unde apare la fel). A traduce litera ține de o oarecare precizie, astfel încât traducerile literale, în acest caz cea a lui Popescu-Telega pot parea stângace. Versiunea lui Alexandru Iacobescu vine să redea spiritul expresiei: „odraslă a minții mele” fiind socotită cea mai potrivită traducere, inclusiv de traducătorii ulteriori, care o preiau întocmai. Doar Sorin Mărculecu va decide înlocuirea substantivului „minte” cu sinonimul său „intelect”.

Următorul fragment dezbătut deschide primul capitolul al romanului. Am ales această segvență de text, ofertantă în opinia noastră, din punct de vedere al culturemelor, întâlnim termeni care descriu portul lui *Don Quijote*, specific unui hidalgo spaniol și feluri de mâncare specific iberice:

Text sursă	Al. Popescu-Telega	Al. Iacobescu
„En un lugar de la Mancha, de cuyo nombre no quiero acordarme, no ha mucho tiempo que vivía un hidalgo de los de lanza	“Într-un târg din Mancha, de al cărui nume nu vreau să-mi amintesc, trăia nu de multă vreme un hidalgo din cei, cu suliță în panoplie, păvază ruginită, cal hămesit și ogar de vânătoare. Pe o mâncare de vacă mai des decât de	„Într-un oarecare târg din Mancha, al cărui nume nu vreau să mi-l amintesc, trăia odată un hidalgo, dintre cei cari își păstrează sulița la locul cuvenit, au un scut

en astillero, adarga antigua, rocín flaco y galgo corredor. Una olla de algo más vaca que carnero, salpicón las más noches, duelos y quebrantos los sábados, lentejas los viernes, algún palomino de añadidura los domingos, consumían las tres partes de su hacienda. El resto della concluían sayo de velarte, calzas de velludo para las fiestas con sus pantuflos de lo mismo, los días de entre semana se honraba con su vellori de lo más fino. Tenía en su casa una ama que pasaba de los cuarenta, y una sobrina que no llegaba a los veinte, y un mozo de campo y plaza, que así ensillaba el rocín como tomaba la podadera. Frisaba la edad de nuestro hidalgo con los	vițel, pe afumături cu legume și oțet seara, jumări cu șuncă sâmbăta, linte vinerea și câte un porumbel pe deasupra duminicele, i se duceau aproape trei sferturi din averea lui. Restul îl cheltuia pe o manta de dimie, ciorapi de mătase până peste genunchi în zilele de sărbătoare cu pantofi la fel și pe îmbrăcăminte de mohair subțire cu care se cinstea peste săptămână. Avea în casă o jupâneasă trecută de patruzeci de ani, o nepoată cu douăzeci neîmpliniți și un băiat prin curte ce se pricepea tot așa de bine să înșeueze mârtoaga cât și să altoiască pomii. Vârsta hidalgului nostru să tot fi fost de cincizeci de ani; era bărbat vânjos, osos la trup, uscățiv la față, se scula totdeauna în zori și îi plăcea vânătoria. Zic că avea porecla de Quijada sau Quesada, fiindcă aici sunt câteva deosebiri de la autorii care au scris despre aceasta; deși după presupuneri aproape de adevăr se lasă să se înțeleagă că se numea Quejana. Dar lucrul n'are însemnătate pentru povestea noastră; ajunge să nu ne depărtăm în	vechiu rotund, un cal înalt și slab și un ogar de vânătoare. O oală în care fierbea mai multă carne de vacă decât de berbec, o zeamă acră aproape în fiecare seară, o ciorbă de măruntaie Sâmbăta, Linte Vinerea și vreun pui de porumbiel pe deasupra duminica îi mistuiau trei părți din venit. Din ce-i mai rămânea, izbutea să-și crioască o manta din postav fin, o pereche de nădragi de catifea și încălțăminte din aceeași ștofă pentru zile de sărbătoare, - purtând în zilele obișnuite, o haină croită dintr-un postav trainic, nu însă prea gros. Trăiau în casa lui o îngrijitoare care trecuse de patruzeci de ani, o nepoată care nu împlinise încă douăzeci de ani și o slugă pe care o întrebuința și la câmp și la grajd, foarte pricepută să puie șeaua pe cal ori să mânuiască cosorul. Vestitul nostru hidalgo se

cincuenta años, era de complexión recia, seco de carnes, enjuto de rostro; gran madrugador y amigo de la caza. Quieren decir que tenía el sobrenombre de Quijada o Quesada (que en esto hay alguna diferencia en los autores que deste caso escriben), aunque por conjeturas verosímiles se deja entender que se llama Quijana; pero esto importa poco a nuestro cuento; basta que en la narración dél no se salga un punto de la verdad.” ³³	depănatea ei nici cu o iotă de adevăr.” ³⁴	apropia de cincizeci de ani; era vânjos, slab, cu chipul uscat; se culca disdedimineată și-i plăcea mult vânătoarea. S’a svonit cândva că se numea Quixada sau Quesada (fiindcă în această privință nu s-au împăcat niciodată acei cari au scris despre el); dar, după presupunerile cele mai temeinice părea să se fi numit Quixana. Asta n’are prea mare legătură cu povestea noastră: e de ajuns ca în cuprinsul ei să nu ne îndepărtăm prea mult de adevăr.” ³⁵

Pornind de la acest fragment vom urmări felul în care au fost recuperate funcțiile informativă, importatoare și asociativă, traducătorului revenindu-i misiunea de a găsi corespondenți în limba română, termeni care să redea specificitatea a unor termeni precum „lanza en astillero”, „adarga antigua”, „olla de algo más vaca que carnero”, „duelos y quebrantos” „calzas de velludo”.

„Lanza (lance) en astillero” este asociat de Popescu-Telega cu „suliță în panoplie”, iar „adarga”, scut de origine arabă (oval, din piele) ieșit din uz în secolul al XVI-lea când se

³³ Miguel de Cervantes Saavedra, Don Quijote de la Mancha, edición del Instituto Cervantes, 2004, p.29.

³⁴ Miguel de Cervantes Saavedra, Iscusitul Don Quijote de la Mancha, vol I, Fundația pentru Literatură și artă, București, 1944, traducător Alexandru Popescu-Telega, pp.70-71.

³⁵ Miguel de Cervantes Saavedra, Don Quijote de la Mancha, vol I, Editura cugetarea, s.a., traducător Al. Iacobescu, pp.27-28.

folosea scutul de lemn ori metal „zarga”, este tradus prin „păvază”. Arhaismul termenului din limba spaniolă este recuperat în acest caz de traducător, astfel fiind redată distanța spațio-temporală.

În ceea ce privește segmentul „olla de algo más vaca que carnero”, termenul „carnero” desemnează carne de oaie și nu de vițel; o opțiune lexico-semantică riscantă în opinia noastră: departe de a crede că hispanistul nu cunoștea sensul acestui termen intuim mai curând că intenția sa a fost să sugereze modestia hidalgului de țară, condiție ce transpare din meniul său zilnic, adaptat după putință.

Faimosul și atât de discutatul fel de mâncare „duelos y quebrantos” a fost redat de Popescu-Telega prin „jumări cu șuncă”, astfel reușind să asimileze termenul original și să-l aclimatizeze în spațiul cultural românesc.

Tot la nivel lexico-semantic observăm în strategia traductivă a hispanistului faptul că evită pe cât posibil folosirea arhaismelor. Pentru discursul lui Don Quijote Cervantes repune în circulație cuvinte arhaizate, dispărute inclusiv din limba spaniolă a secolului al XVI-lea. Pentru a nu folosi o limbă română rustică Telega se folosește de „expresii nobile”. Avem exemplul „calzas de velludo”, mot a mot însemnând ciorapi de catifea, tradus de Telega prin „ciorapi de mătase” și nu „nădragi de catifea” cum apare în versiunea lui Vârgolici.

Preocupat de latura informativă a textului Alexandru Popescu-Telega va insera numeroase note de subsol, mai frecvente și mai abundente decât cele oferite anterior de Vârgolici; pentru unii termeni explică proveniența (exemplu: „cuvantul hidalgo este compus din hijo- fiu și de algo-de ceva, prin urmare fecior de neam, boier. Aici hidalgo ar fi mai puțin decât un mare boier; numai boiernaș”) uneori își justifică traducerea oferind lămuriri (cazul „duelos y quebrantes”), alteori sunt clarificate aluzii istorice și culturale, etc. Multe din aceste note de subsol sunt menite să informeze cititorul, să-i facă cunoscute valorile culturii spaniole.

Acest lucru nu se întâmplă și în versiunea pe care o dă Alexandru Iacobescu romanului, unde notele de subsol sunt aproape inexistente.

Punerea în oglindă a celor două versiuni scoate în evidență mici diferențe asupra cărora ne vom opri pe rând. Prima constatăată este sulița „în panoplie” la Popescu-Telega, „la locul cuvenit” în adaptarea lui Iacobescu, ambele desemnând termenul „astillero”, în spaniolă „lugar para guardar maderos y astas, percha para las lanzas o armas”, conform Dicționarului Academiei Spaniole), loc în care se depozitează sulițe, lance, suport pentru lance sau arme. Alexandru Iacobescu optează pentru o diluare a sintagmei în doi termeni fără a găsi însă un echivalent noțiunii din limba spaniolă, ca în cazul traducerii lui Popescu-Telega.

Privitor la traducerea meniului lui Don Quijote, în versiunea lui Iacobescu ea nu apare explicită, fiind mai curând expusă în manieră aproximativă. Următoarea deosebire o întâlnim la expresia « tomar la podadera » pe care Al. Iacobescu o traduce mot a mot, a “mânui un cosor”. Echivalentul găsit de Popescu-Telega, “să altoiască pomii”, este, în schimb, o interpretare a expresiei spaniole, corectă de altfel.

Ceea ce intrigă în traducerea lui Al. Iacobescu este, însă grafia franceză: Quixada/Quixana ³⁶, în original apare Quejada/Quejana, motiv pentru care intuim că Alexandru Iacobescu nu se folosește doar de versiunea spaniolă, el se sprijină în traducerea sa și de o versiune franceză, lucru confirmat de-a lungul întregii sale transpuneri.

Paralelismul nostru se va încheia cu ultimile versiuni ale romanului. Din 1944, anul în care Popescu-Telega publică, am îndrăzni să spunem, prima traducere integrală (cu excepția traducerii sonetelor) a romanului având ca suport originalul spaniol, până în 1965 anul apariției traducerii lui Frunzetti și Papu, apare știința traducerii și odată cu ea noi criterii și norme traductologice.

Evaluarea noastră ține cont și de subiectivitatea traducătorului, felul în care înțelege, abordează și interpretează textul, ținând de priceperea fiecărui traducător în parte. După o perioadă de timp considerabilă (64 de ani) Sorin Mărculescu își expunea și el intenția în *nota liminară* ce însoțește traducerea: cu versiunea lui el încercă să realizeze o „literaritate expresivă”, departe de intenția de fidelitate proclamată de Popescu-Telega pentru descrierea și justificarea propriei lucrări.

Pe lângă factorul anterior expus (apariția normelor traductologice), necesitatea apariției acestor ultime retraduceri a fost determinată de o succesiune de împrejurări; în mod paradoxal traducerile au o viață mai scurtă decât originalul și acest fapt se datorează evoluției limbii care implică un proces permanent de dezvoltare și îmbogățire; necesitatea unei retraduceri este determinată în acest caz de factori externi traducerii. Primul expus al fi cel istoric: traducerile se învechesc, limba își iese din uz, însă scopul retraducerii nu este determinat doar de factorul socio-cultural și istoric care aduce modificări textului la nivel lexical. Odată cu evoluția limbii, se diversifică gusturile. Acesta este un alt factor ce determină apariția unei retraduceri, evoluând gusturile, evoluează convențiile literare, în cazul nostru, normele traductologiei.

³⁶ Miguel de Cervantes Saavedra, Don Quijote, Vol. I–II. Ed. Cugetarea, București, s.a., traducător Al. Iacobescu, p.32.

Dincolo de acești factori exteriori traducerii se impunea o nouă retraducere care să suplinească lipsurile celor anterioare, să le corecteze greșele.

Primul fragment supus în analiza precedentă evoluează astfel:

Ion Frunzetti și Edgar Papu	Sorin Mărculescu
„Cetitorule lipsit de alte treburi, și fără să mă jur m-ai putea crede că tare-aș vrea să fie cartea asta, ca una ce-i odrasla minții mele, cea mai desfătătoare și mai înțeleaptă din câte s-ar putea închipui. Dar n-am avut cum face eu de-andoaselea decât cer legile naturii, că-n sânul ei făptura toată, naște doar ce-i seamănă. Așa că, la ce să fi putut da ea născare, așa de stearpă și de lipsită de orice șlefuială a culturii cum îmi e biata minte, dacă nu istoriei unui plod uscat ca acesta, așos și plin de toane și de hachițe, avanbătut de gânduri felurite, ce n-au trecut nicicând altcuiva prin cap, cum se și potrivește să se nască un prunc a cărui zămislire s-a petrecut în temniță, unde-i la el acasa orice neajuns și unde-și fac cuiabar toate zvonurile lugubre? ³⁷	„Cititorule tihnit: mă poți crede fără jurământ că tare-aș fi vrut ca această carte, ca odraslă a intelectului, să fi fost cea mai frumoasă, mai falnică și mai discernătoare (notă traducător) din câte s-ar putea închipui. Nu am putut încălca însă rânduiala naturii, potrivit căreia, fiecare lucru își zămislește asemănătorul. Și atunci ce putea oare zămisli stearpa și lucrata mea ingeniozitate, dacă nu istoria unei odrasle uscățive, descărnate, năzuroase și pline de gânduri felurite și nemaiînchipuite de vreo alta, cum era și de așteptat din partea uneia zămislite într-o temniță (notă traducător), unde-și are vatra orice neplăcere și unde-ți face sălaș orice larmă posomorâtă? ³⁸

Restructurarea frazei la care au apelat anterior Popescu-Telega și Iacobescu continuă în cazul versiunii lui Frunzetti și Edgar Papu. Cele două puncte din versiunea originală vor fi înlocuite de virgulă doar de Sorin Mărculescu care respectă prozodia și frazarea cervantină. La nivel lexical după cum deja menționasem retraducerea lui Ion Frunzetti și Edgar Papu îmbunătățește versiunea românească înlocuind „cititorule neocupat” prin „cititorule lipsit de alte treburi”. Sorin Mărculescu se va interpreta aceeași secvență prin „cititorule tihnit”.

Pentru termenul spaniol “discreto” care s-ar traduce astăzi prin discret, Sorin Mărculescu folosește un cuvântul “discernător” oferind o notă de subsol care îi justifică alegerea. “Discreto” și “discreción”, ne relevă traducătorul, erau “termeni fundamentali pentru

³⁷ Miguel de Cervantes Saavedra, Don Quijote de la Mancha, Vol I, Editura pentru Literatură Universală, București, 1965, traducători Ion Frunzetti și Edgar Papu, p. 9.

³⁸ Miguel de Cervantes, Don Quijote de la Mancha, vol. I, Pitești 2004, (traducere de Sorin Mărculescu), p. 9.

a caracteriza un model de comportare privilegiat în secolele al XVI-lea și al XVII-lea însemnând pe atunci “capabil de discernământ, cu minte, inteligent”. Ilustrând aceeași accepțiune semantică a cuvântului Ion Frunzetti și Edgar Papu optează pentru termenul “înțelept”, Alexandru Popescu-Telega traduce termenul prin “chibzuit”, Iacobescu prin “dibace”. Odată cu evoluția limbii, observăm cum acest termen evoluează de la o traducerea la alta, fără a-i fi alterată însă semantica.

„Rânduiala firii” din traducerea lui Popescu-Telega va fi reluată de Sorin Mărculescu acesta optând să schimbe termenul „fire” cu un sinonim al său, „natură”. Spre deosebire de versiunile lui Iacobescu și Frunzetti în care verbul „engendrar” este tradus prin „a da naștere” Sorin Mărculescu dorește să păstreze plasticitatea expresiei și revine la o versiunea mai veche, la cea a lui Popescu-Telega care îl traduce prin „a zămisli”.

Privitor la notele de subsol, cele ale lui Sorin Mărculescu coincid de cele mai multe ori cu cele ale lui Popescu-Telega, cu deosebirea că ele sunt actualizate, aduc lămuriri suplimentare.

Următorul fragment analizat înregistrează reale progrese față de interpretările anterioare:

Ion Frunzetti și Edgar Papu	Sorin Mărculescu
„Într-un sătuc din La Mancha, de-al cărui nume nu țin să-mi aduc aminte, nu-i mult de când trăia un hidalgo, din cei cu lance în panoplie, scut vechi, cal ogârjit și ogar de hăituit vânatul. Câte un ghiveci, mai mult cu carne de vacă decât de berbec, și seara cele mai adeseori tocană; jumări cu slănină sămbăta, linte vinerea și câte un porumbel fript duminica, pe deasupra, îi mistuiau trei sferturi din venit. Ce-i rămânea se ducea pe un pieptar de stofă aleasă, pe nădragi de sărbătoare, de catifea, și cu pantaloni la fel, căci peste săptămână se cinstea cu stofe de lână nevopsită, toarsă subțire. Avea în casă o chelăreasă trecută de 40 de ani, o nepoată care nu împlinise încă 20 și un argat, bun și la	„Într-un sat de prin La Mancha, al cărui nume nu voi săl țin minte, trăia nu demult un hidal dintre cei cu lance-n răstel, păvază veche din piele, gloabă costelivă și ogar iute de picior. Rasol, mai mult de vacă decât oaie, salăți de răcături mai mereu seara, ofuri și stropșiri sămbăta, linte vinerea, câte un porumbel pe deasupra, duminica, îi înghițeau trei pătrimi din venituri. Restul, i se ducea pe un pieptar din postav fin, pantaloni de catifea pentru sărbători, cu papuci din același material, iar în zilele de peste săptămână își ținea rangul cu o stofă cenușie dintre cele mai fine. În casă avea o jupâneasă ce trecea de 40 de ani și o nepoată ce n-ajungea la 20 precum și un argat la fermă și pe afară, care

plugărie, și ca fecior în casă, la fel de priceput să înșeueze calul ca și să altioască pomii. Ani să tot fi avut hidalgul nostru ca la vreo 50: era bine legat și vânos la trup, uscățiv la față, se cula cu nopatea-n cap și era vânător pățimaș. Unora le place să spună că era poreclit Quijada ori Quesada-asupra acestui punct există oarecare divergențe de păreri între autorii care s-au ocupat de cazul lui-cu toate că, după conjecturile cele mai vrednice de crezare se poate deduce că i se zicea Quejana. Dar asta n-are cine știe ce însemnătate pentru povestirea noastră: e de ajuns ca, depănându-i firul, să nu ne îndepărtăm de adevăr nici cu o iotă.	înșeua gloaba și mai apuca și cosorul. Vârsta hidalgului nostru bătea spe 50. Avea fizic robust, uscățiv la trup, tras la față, mare matinal și prieten al vânătorii. pățimaș. Umblă vorbă că purta numele de Quijada sau Quesada-în această privință stăruind un dezacord printre autorii care scriu despre acest caz, deși prin conjecturi verosimile se dă de înțeles că îl chema Quijana. Dar lucrul e de mică însemnătate pentru povestea noastră: e de ajuns ca în istorisirea ei să nu ne abatem cu nicio nici iotă de la adevăr.

Referenții culturale prezenți în această segvență au constituit piatra de încercare a tuturor traducătorilor. Termenii dezbătuți vor fi aceeași: „lanza en astillero”, „adarga antigua”, „olla de algo más vaca que carnero”, „duelos y quebrantos” „calzas de velludo”.

„Lanza en astillero”, „lance în panoplie” în versiunea lui Fruntetti și Popescu-Telega este tradus de Sorin Mărculescu prin „lance în rastel”. Ambii termeni, atât panoplie cât și rastel ilustrează panoul, suportul pe care sunt așezate armele pentru păstrare, prin urmare nu sunt deosebiri la nivel semantic de la o traducere la alta. În ceea ce privește termenul „adarga antigua”, „scut vechi” în traducerile precedente, Sorin Mărculescu dorește să marcheze o distincție clară între scutul pătrat din lemn sau metal de origine germanică (în spaniolă zarga), folosit în secolul al XVI-lea și cel din piele, oval, de origine araba (darraq), ieșit din uz în secolul al XVI-lea. la care face referire de Cervantes; el va înlocui cuvântul „scut” cu „păvăză veche din piele”, pentru a face o distincție clară între cei doi termeni.

Pentru a desemna felul de mâncare „duelos y quebrantos”, denumire metaforică a unui meniu de post, ce consta în ouă preparate în grăsimea slăninei topite (scrob), Frunzetti preia traducerea lui Popescu-Telega, schimbând doar șunca în slănină în timp ce Mărculescu, preocupat și de aspectul stilistic al traducerii se mulează pe textul original echivalându-i expresivitatea cu interpretarea cvasiliterală „uofuri și stropșiri”.

Pentru sintagmele „olla de algo más vaca que carnero” ultimii traducători ai romanului corectează versiunea lui Popescu-Telega înlocuind carnea de vacă la care acesta face referire cu cea de oaie.

În ceea ce privește vestimentația lui Don Quijote, ea suferă modificări de ordin semantic de la o traducere la alta. Astfel, termenul „sayo” (de velarte), desemnând o haină de protecție, un anterior, este tradus prin „manta” de Popescu-Telega și Iacobescu iar de Frunzetti și Mărculescu prin „pieptar”; „ciorapii de mătase” (Telega) sunt corecți de „pantalonii de catifea” (Mărculescu), iar „îmbrăcămintea de mohair subțire” (Telega) a fost înlocuită de „stofe de lână nevopsită stoarsă subțire” (Frunzetti) și „stofă cenușie din cele mai fine” (Mărculescu).

Analiza pasajelor din Don Quijote în contextul tuturor versiunilor românești ale romanului ar putea continua, însă o lucrare de o asemenea anvergură nu poate fi un studiu exhaustiv care să înregistreze toate problemele de traducere pe care le ridică opera lui Cervantes. Am articulat studiul nostru în jurul unor pasaje care au ridicat dificultăți de traducere, însă dezideratul acestui demers se limitează la o secțiune minimă, centrându-se pe versiunea lui Popescu-Telega, fără a o izola de celelalte retraduceri, întocmai pentru a o putea raporta la ele cu speranța de a-i putea evidenția strategiile traductive și meritele în vreme ce traductologia nu exista ca disciplină.

Spre deosebire de adaptarea lui Heliade-Rădulescu care încetățenește povestea lui Don Quijote prin înstrăinare, aceasta dând un aer local romanului, Alexandru Popescu-Telega se confruntă cu niște principii și legi ferme ce trebuiesc respectate pentru ca rezultatul final să fie unul corespunzător. Lui îi revine ingrata misiune de a recupera pierderile asumate de primele traduceri care au rolul de a introduce opera în cultura gazdă. El continuă misiunea lui Vărgolici finalizând traducerea romanului, îmbunătățind și corectând pe alocuri erorile versiunii acestuia. Interesul său major, după cum însuși o declară în precuvântarea romanului, este de a fi cât mai fidel originalului, fiind atent la literă, redând straniețatea diferențelor culturale care se pierde în cazul primelor adaptări.

Analiza comparativă a traducerilor lui *Don Quijote* ne conduce către niște concluzii generale privind fenomenul retraducerii; în primul rând întâlnim două fenomene distincte: traducerile simultane (Popescu-Telega și Iacobescu) și traduceri caduce determinate de factorul istoric. În primul caz traducerile apar într-o competiție, fiecare traducător încercând să dea o versiune cât mai aproape de original, în cel de-al doilea ele vin să corecteze traducerile anterioare, să le actualizeze prin introducerea de cuvinte noi, neologisme.

Acest studiu nu ne va răspunde la întrebarea dacă a fost sau nu Alexandru Popescu-Telega un mare traducător, nu emite judecăți constatative și nu are pretenția descoperirii unor adevăruri fundamentale, însă în opinia noastră există o asumare deliberată a relațiilor dintre traduceriile lui *Don Quijote*. Ele se influențează reciproc, scopul fiecăreia fiind cel de a le revizui pe cele anterioare, de a actualiza din punct de vedere lingvistic o traducere devenită caducă, de a îmbunătăți, corecta, fiecare element al versiunilor anterioare pregătind drumul traducerilor perfecte. Împlinirea unei traduceri este posibilă numai prin retraducere. După cum am putut constata din exercițiul comparativ atât Ion Frunzetti/Edgar Papu cât și Sorin Mărculescu vor prelua termeni din traducerea lui Alexandru Popescu-Telega, unii ca atare, alții cu mici modificări, o parte sunt actualizați, o parte înlocuiți prin corectură.

Traducerile coincid până într-un anumit punct cu istoria literaturii. Problematika traducerii rămâne însă, prin complexitatea ei, un domeniu vast ale cărui frontiere nu pot fi delimitate cu precizie. Într-o vreme în care încă se traducea sub influența epocii „frumoselor infidele”, în care noțiunea de proprietate intelectuală era elastică, Alexandru Popescu-Telega militează pentru o traducere pas la pas cu originalul, o traducere care să recreeze ambianța climatului cervantesc. Din această perspectivă versiunea lui Alexandru Popescu-Telega poate fi percepută ca un fenomen care împrumută din caracteristicile epocii din care face parte. Acest fenomen va rămâne constant în fiecare versiune românească a romanului spaniol punându-și amprenta pe fiecare retraducere.

Până în prezent nu există o istorie a criticii traducerilor romanului *Don Quijote* ceea ce denotă lipsa unui punct de vedere obiectiv privind calitatea traducerilor. Cu fiecare retraducere se înregistrează atât câștiguri cât și pierderi. Acest studiu poate servi drept model pentru cercetătorii interesați de fenomenul retraducerii sau poate fi un subiect copios pentru o teză de doctorat care descurajează *de plano* orice abordare în limitele unei simple recenzii.

BIBLIOGRAFIE:

- Cervantes Saavedra, Miguel de, *Iscusitul Don Quijote de la Mancha*, Editura Fundația regală pentru literatură și artă, București, 1944-1945, în traducerea lui Popescu-Telega, Alexandru
- Cervantes Saavedra, Miguel de, *Don Quijote de la Mancha*, Editura pentru Literatură Universală, București, 1965, în traducerea lui Frunzetti, Ion, Papu, Edgar
- Cervantes Saavedra, Miguel de, *Minunatele isprăvi ale vestitului cavaler Don Quijote de la Mancha*, Editura Ion Creangă, București, 1974, în traducerea lui Alexianu, Alexandru
- Cervantes Saavedra, Miguel de, *Iscusitul hidalgo Don Quijote de la Mancha*, Editura Grai și suflet, București, 1994, în traducerea lui Frunzetti, Ion, Papu, Edgar

Cervantes Saavedra, Miguel de, *Don Quijote de la Mancha*, Editura Paralela 45, Pitești, 2004, în traducerea lui Mărculescu, Sorin

Cervantes Saavedra, Miguel de, *Aventurile lui Don Quijote*, Editura Litera internațional, București, 2009, adaptare Obiols, Anna

Popescu-Telega, Alexandru, *Pe urmele lui Don Quijote*, Casa Școalelor, 1942

THE IMPLICATIONS OF TABOO THEMES IN APPROACHING CHILDREN'S LITERATURE

Simona Laurian-Fitzgerald

PhD, University of Oradea

Abstract: Reading literature is about helping people learn about life. Young students get in touch with the realities of life through various means one of which is literature for children. The role of literature for children is to educate and teach the young people about the world in which they live, including its unpleasant aspects. To what extent can we use taboo topics in teaching children's literature? What are these topics and what is the effect on the young minds? Do teachers, parents, and specialists need to act cautiously when approaching a taboo topic in children's books? Where and what are the boundaries that can or cannot be crossed? This paper tries to answer these questions through a research study on primary school students on the implications of taboo themes in approaching the literature for children.

Keywords: Teaching children's literature, taboo themes, primary school students

Domeniul literaturii pentru copii pare a fi unul vast și multicolor, cuprinzând diferite tipuri de texte, „de la vechile mituri, legende, basme populare, până la ultimele apariții editoriale destinate tinerilor cititori”, ce necesită eforturi culturale vaste cu afilieri în cele mai diverse domenii și specializări (literatură universală, literatură comparată, critică, istorie și teorie literară, poetică, stilistică, hermeneutică literară, sociologie, antropologie culturală, estetică, istorie și teoria artei/artelor, științele educației, științele medicale, studiile de marketing, informatică ș.a.m.d.) și oferă în schimb – situație paradoxală – un prestigiu limitat, insignifiant chiar celui care îndrăznește să o cerceteze mai amănunțit (Laurian, 2010, p.35). Cele mai cunoscute teme predilecte din literatura pentru copii sunt: *folclorul copiilor, copilăria, aventura, prietenia, sentimentul patriotic, natura și micile viețuitoare, spațiul cosmic, explorarea etc.*

Copilăria, văzută ca vârstă a inocenței, trebuie ferită de tot ceea ce înseamnă imoral, reprobabil, indezirabil. Din această cauză, autorii cărților pentru copii se feresc, în general, de a aborda teme legate de sex, bani sau moarte. Cărțile pentru copii, apărute după cel de-al Doilea Război Mondial, sunt, de regulă, non-sexuale, însă strict delimitate pe genuri, pentru băieți, respectiv, pentru fete (Reynolds, 2007).

Una dintre temele tabu predilecte prezentate de autorii pentru copii în operele lor este tema morții. Autorii de obicei asociază moartea cu sărăcia, foamea și cu boala (Sasser, 2008). Societatea protejează copilul de pericolul ce se presupune că există exclusiv în realitatea adulților, în particular moartea. Moartea este prezentă în scrierile Fraților Grimm și a lui Andersen, precum: *Scufița Roșie* și *Albă-ca-Zăpada și cei șapte pitici*, (Sasser, 2008), *Degețica* sau *Pânza lui Charlotte* de E.B. White.

Un copil înțelege multe lucruri – fie ele și dificile, încurcate, împovărătoare; printre altele, poate citi și înțelege și literatura care nu-i este adresată. Practic, poate înțelege orice – numai să i se vorbească onest, fără condescendență, cu bună credință, cu maximă atenție și concentrare, cu simpatie și sinceră considerație, căci copilul este un partener de discuție alert, perspicace și exigent, la nivelul căruia adultul nu e cazul să se coboare, ci să se ridice (Gorodețchi, 2008, p.179).

Violența, cruzimea sunt prezente peste tot în jurul copilului, fie la desenele animate sau jocurile video și de pe calculator, fie în mediul în care copilul crește și se dezvoltă, fie chiar în cărțile pe care acesta le citește. Violența se poate manifesta verbal, prin injuriile primite de la alte persoane, sau fizic. Texte pentru copii în care se manifestă cruzimea și violența sunt *Legendele Olimpului* de Alexandru Mitru (la aceste teme se mai adaugă și cea a incestului), *Legenda crocodilului* (un text în care este vorba despre un rege care „era mare mâncău”; acest rege ajunge să iubească carnea de om, începând să-și mănânce supușii.), *Hoțul de cărți* de Markus Frank Zusak (unde personajul principal este moartea care ne spune povestea lui Liesel Meminger, o fetiță de 9 ani trimisă împreună cu fratele ei să locuiască la o familie adoptivă, atunci când tatăl îi este închis, acuzat că ar fi comunist.) și *Băiatul cu pijamale în dungi* de John Boyne (povestea tragică și sensibilă a lui Bruno, căzut fără să vrea în mijlocul atrocităților lagărului nazist pe care însuși tatăl său îl conduce).

Tema răutății apare elocvent tratată în poveștile și povestirile lui Ion Creangă. Printre acestea se numără și povestea *Soacra cu trei nurori* în care soacra este o întruchipare a răutății, comportându-se cu cele trei nurori ca și cu niște slave :

„- Iată ce am gândit eu, noro, că poți lucra noaptea. Piua-i în căsoaia de alături, fusele în oboroc sub pat, iar furca după horn. Când te-i sătura de strujit pene, vei pisa malaiu și când a veni bărbatu-tău de la drum, vom face plachie cu costițe de porc, de cele afumate, din pod, și, Doamne, bine vom mânca! Acum deodată, până te-i mai odihni, ie furca în brâu și până mâni dimineată să gătești fuioarele aceste de tors, penele de strujit și malaiul de pisat. Eu mă las puțin, că mi-a trecut ciolan prin ciolan cu nunta voastră. Dar tu știi că eu dorm iepurește; și, pe lângă iști doi ochi, mai am unul la ceafă, care șede purure deschis și cu care văd, și noaptea și ziua, tot ce se face prin casă. Ai înțeles ce ți-am spus?

- Da, mămucă. Numai ceva de mâncare ...

- De mâncare? O ceapă, un usturoiu și-o bucată de mămăligă rece din poliță sunt destul pentru o nevestă tânără ca tine ... Lapte, brânză, unt și ouă de-am pute sclipui să ducem la târg ca să putem face ceva parale; căci casa s-a mai îngreuiat cu un mâncău și eu nu vreau să-mi pierd comăndul.” (Creangă, s.a., p.8).

Oropsirea personajelor de către mamele vitrege este o temă frecvent întâlnită în basmele fraților Grimm. În *Albă-ca-Zăpada* sunt prezente trei obiecte care au menirea de a provoca moartea Albei-ca-Zăpada: cingătoarea, pieptănul și mărul. Fata moșneagului din basmul cunoscut al lui Ion Creangă, *Fata babei și fata moșneagului*, va suferi din cauza egoismului, lenei și lipsei de comunicare dintre ea și tatăl acesteia. *Cenușăreasa*, una dintre binecunoscutele povești din colecția Fraților Grimm, este fata orfană persecutată de mama vitregă și de fetele acesteia care este răsplătită, în cele din urmă, pentru bunătatea și nevinovăția ei, motiv întâlnit și la alți povestitori, cum ar fi, de exemplu, Pușkin, Andersen, Perrault etc., (Muntean, Bolog & Goia, 1971, p.49).

Nepăsarea socială este o temă reprezentată foarte bine în povestirile scriitorului Hans Christian Andersen. *Fetița cu chibrituri* este povestea unei biete ființe sărmene, fără apărare, răpusă de condițiile unei vieți mizere și nefericite. Micii cititori își pot da seama că, în condițiile unei societăți nedrepte, fetița este lipsită de posibilitatea de a-și satisface cele mai elementare nevoi: de căldură, de hrană și de puțină bucurie în mohorâta ei copilărie, (Muntean, Bolog & Goia, 1971, p.135).

Părinții sunt persoanele care ar trebui să ne iubească cel mai mult, să ne ierte greșelile, să ne lase să facem greșeli și să fie acolo când cădem sau avem de înfruntat greutate,

ajutându-ne să ne ridicăm sau să le depășim. Dar părinții Matildei, cartea omonimă a scriitorului Roald Dahl, nu sunt genul acesta de părinți iubitori, fiindu-ne prezentată o caracterizare a acestora chiar din primele pagini: „Din când în când, mai dai și peste soiul opus de părinți: Cei cărora nu le pasă de copii și care, firește, sunt chiar mai răi decât cei care îi răsfață peste măsură. Domnul și doamna Wormwood erau genul de părinți indiferenți. Aveau doi copii: Un băiat pe nume Michael și o fată numită Matilda și mai ales pe Matilda o priveau ca și cum nu ar fi fost bună de nimic – ca pe o scamă care stă lipită pe haină până când la un moment dat o desprinzi și o zvârlii cât colo. Domnul și doamna Wormwood așteptau ziua aceia în care vor putea scăpa de Matilda trimițând-o departe, în țara vecină, sau poate și mai departe.”, (Dahl, 2014, p.10).

În clasele din ciclul primar se studiază texte de autori români, dar și străini. Fie că doresc sau nu, cadrele didactice trebuie să facă față și să explice, să ghideze lectura celor mici mai ales atunci când aceste teme tabu sunt prezente. Pentru a vedea care este relevanța și impactul pe care îl au textele ce cuprind teme tabu pentru copiii de vârstă școlară mică, am întreprins împreună cu o studentă de la specializarea Pedagogia Învățământului Primar și Preșcolar un studiu în care am încercat să identificăm care sunt textele literare cu teme tabu citite de către elevii din clasa a IV-a, în ce măsură sunt prezente acestea în manualele lor și care este influența lor asupra micilor cititori.

S-au aplicat chestionare elevilor dintr-o clasă de a patra de la o școală centrală din Oradea, România. De asemenea, s-au luat interviuri cadrelor didactice de la clasele a III-a și a IV-a de la școala la care s-a aplicat chestionarul și s-au analizat și sintetizat câteva răspunsuri date de câțiva scriitori pentru copii cu privire la existența temelor tabu în textele lor.

Autorii avuți în vedere au fost Lawrence Schimel, Kirsten Boie, Florin Bican, Nicolae Popa, Petre Crăciun, Ioana Nicolaie (Pușcău, 2015). Din analiza răspunsurilor lor cu privire la întrebarea: „Ce credeți despre prezența temelor tabu în scrierile micilor cititori ?” se constată că 83% dintre scriitori sunt de acord cu prezența acestor teme în cărțile pentru copii, deoarece copiii înțeleg orice subiect, condiția fiind să fie explicat și prezentat pe înțelesul micilor cititori, pe când 17% dintre scriitori nu sunt de acord cu prezența acestor teme tabu în cărțile pentru copii, deoarece aceștia consideră că ei sunt prea tineri pentru a avea acces la vocabularul prea greu al lui Creangă și la băile de sânge prezente în unele basme.

Din răspunsurile cadrelor didactice de la școala la care s-a făcut studiul am aflat că și acestea sunt de acord cu prezența temelor tabu în scrierile pentru copii cu condiția ca aceste scrieri să fie sub un control strict și sub o îndrumare serioasă din partea cadrului didactic.

Temerea cea mai mare a lor este că elevii intră oricum în contact cu foarte multe teme interzise și că este bine să înțeleagă care sunt particularitățile acestora, însă au nevoie de sprijin și îndrumare în înțelegerea lor (Pușcău, 2015).

Cadrele didactice consideră ca fiind cele mai potrivite pentru copiii din clasele a treia și a patra *scrierile pentru copii, care dezvoltă tema copilăriei, a prieteniei, cărțile cu temă istorică care îi atrag prin prezentarea unei game diverse de personaje, atât pozitive, cât și negative, dar în care întotdeauna învinge binele.*

Se admite faptul că în manualele utilizate la ore există teme tabu, dar că acestea sunt adaptate și nu se pune accentul pe prezența lor. Exemplele oferite cu privire la poveștile care conțin teme tabu sunt: *Capra cu trei iezi* (punerea capetelor rânjite ale iezielor la fereastră), *Povestea lui Harap-Alb* (eroului i se taie capul), *Fetița cu chibriturile* (moartea fetei).

La întrebarea *Dacă la orele de literatură s-au utilizat cărți sau texte ce cuprind teme tabu*, unul dintre cadrele didactice a remarcat următoarele: *Recent, am avut posibilitatea vizionării ecranizării și citirii unor fragmente din "Băiatul în pijamale în dungi", datorită recomandării d-voastre, iar copiii au fost deosebit de impresionați de tema lecturii, de contextul în care a avut loc acțiunea, de momentele dramatice prin care au trecut personajele* (Pușcău, 2015).

S-au aplicat chestionare la o clasă de a IV-a cu un colectiv de 24 de elevi, cu vârste cuprinse între 10 și 11 ani. Înainte de a le aplica chestionarul li s-a cerut elevilor să citească basmul *Albă-ca-Zăpada și cei șapte pitici* de Frații Grimm și romanul *Băiatul cu pijamale în dungi* de John Boyne.

La întrebarea cu privire la tipurile de cărți pe care le citesc, pe primul loc se află cărțile de aventură (98% din copii preferă genul în care se pot imagina în locul personajului principal, unde sunt eroii principali care salvează prințesa șiucid balaurii sau monștrii, piratul sau exploratorul care descoperă o comoară sau elucidează un mister). Un alt gen preferat de cei mici sunt cărțile science-fiction și despre copilărie (82% din participanți). Aceștia îl admiră pe Nică și năzdrăvăniile acestuia, doresc să călătorească în spațiu-timp. Doar 52% din copii preferă cărțile despre prietenie (Pușcău, 2015).

La întrebarea referitoare la definirea termenului *tabu*, 80% dintre copii asociază termenul tabu cu violență și crimă, 6% dintre copii definesc termenul tabu ca fiind ceva ce este interzis sau despre care nu se vorbește, 4% dintre ei îl asociază cu moartea, 3% dintre aceștia definesc termenul tabu cu un vocabular nerespectuos (cuvinte urâte), 3% îl asociază

cuvântului răutate, 2% dintre ei definesc termenul tabu ca fiind apropiat de rasism, iar 2% definesc termenul tabu ca referindu-se la ideea de obscenitate (Pușcău, 2015).

La întrebarea *Ați citit cărți în care ar fi vorba despre violență, crimă, moarte sau altă temă tabu?* 79% dintre copii au răspuns că au citit doar cărțile clasice cum ar fi basmele Fraților Grimm, ale lui H.Ch.Andersen sau Petre Ispirescu, titluri precum *Cenușăreasa*, *Scufița Roșie*, *Crăiasa Zăpezii*; 8% dintre respondenți au răspuns că, alături de textele clasice menționate anterior, au citit cărți contemporane pentru copii cum ar fi *Pânza lui Charlotte*; 13% dintre ei au răspuns că nu au citit deloc cărți în care să fie vorba despre violență, moarte sau alte teme tabu (Pușcău, 2015).

Toți copiii știu că trebuie să se comporte adecvat și respectuos în orice situație. Cu referire la comportamentul reginei din basmul *Albă-ca-Zăpada și cei șapte pitici*, 66% consideră că aceasta are un comportament rău, 22% dintre elevi spun că regina o tratează pe Albă ca Zăpada urât și nedrept, 8% consideră că aceasta are un comportament necontrolat și 4% dintre aceștea spun că regina are un comportament agresiv, neadecvat și narcisist (Pușcău, 2015).

Încă de mici, copiii sunt învățați că pentru orice faptă rea pe care cineva o săvârșește există o consecință sau o pedeapsă. La întrebarea *Cum ați pedepsi-o pentru încercarea ei de a o ucide pe Albă ca Zăpada?*, 50% dintre copii ar arunca-o în închisoare pentru fapta ei, 21% ar trimite-o în exil, 15% dintre aceștea ar pune să fie ucisă sau să i se taie capul, 11% au scris că ar ordona să fie detronată. Unu la sută dintre copii a scris că el ar pedepsi-o ordonând să se arunce cu pietre în ea, 1% a scris că ar spune să fie spânzurată, iar 1% din respondenți a scris că el ar merge la un vrăjitor ca să îi ia puterile magice (Pușcău, 2015).

Fiecare copil a dat cel puțin un exemplu de carte sau poveste în care este prezentă uciderea unui personaj. Cea mai citită poveste este *Capra cu trei iezi* a lui Creangă, unde lupul cel rău este ucis de capră pentru că i-a mâncat iezi. Povestea este urmată de basmul *Harap-Alb*. Alți copii au citit *Prâzlea cel voinic și merele de aur* și *Făt Frumos din lacrimă* sau *Scufița Roșie*. Alte texte ce au prezente în ele uciderea unuia dintre personaje sunt: *Robin Hood*, *Fram ursul polar*, *Greuceanu*, *Hansel și Gretel*, *Războiul stelelor* și *Legendele Olimpului*, *Valea Fantomelor*, *Cenușăreasa*, *Albă-ca-Zăpada și cei șapte pitici*, *Crăiasa Zăpezii* și *Cele trei rodii aurite*.

La întrebarea cu privire la comportamentul germanilor naziști față de evrei, 42% dintre copii au scris că aceștia aveau un comportament rău, 25% dintre ei au scris că germanii aveau un comportament nedrept față de evrei, 13% dintre copii au descris comportamentul

germanilor ca fiind unul crud, 8% au scris că aveau un comportament urât și alți 8% au descris comportamentul germanilor ca fiind brutal, 4% au fost de acord cu ceea ce s-a întâmplat (Pușcău, 2015).

La întrebarea *Ce simțiți față de remarca tatălui lui Bruno cu privire la evreii care se află dincolo de gard (și anume că aceștia nu sunt oameni)?* 46% dintre copii au răspuns că remarca acestuia i-a întristat foarte mult, 38% au spus că nu sunt de acord cu acesta, deoarece cu toții suntem oameni indiferent de ce națiune suntem, 12% dintre copii nu au fost influențați deloc și 4% au fost de acord cu această remarcă deoarece nu se știe ce „animale au devenit aceștia după ce se află de atâta timp dincolo de gard” (Pușcău, 2015).

Am dorit să observăm dacă în jurul lor copiii observă cazuri în care persoanele sunt discriminate și să de-a cel puțin un exemplu. Cele mai des întâlnite cazuri de discriminare întâlnite de aceștia sunt discriminarea față de oamenii săraci (40%), urmată apoi de discriminarea față de oamenii străzii (30%) și față de rromi (15%), copiii orfani (10%), alte cazuri (5%) (Pușcău, 2015).

La întrebarea *Voi cum ați proceda în locul lui Bruno?*, 23 de copii au scris că ei ar fi recunoscut că i-au dat de mâncare lui Shmuel și nu ar fi tăcut. Din răspunsul lor ne dăm seama că simțul răspunderii este prezent și că, cel puțin în teorie, aceștia își asumă răspunderea pentru faptele lor. Unul dintre copii a mărturisit că el nu ar fi recunoscut fapta doar pentru că apoi să fie pedepsit, deoarece nu există niciun benefic în recunoașterea adevărului.

La întrebarea dacă au fost prieteni cu copii diferiți de voi, precum Shmuel și Bruno, 85% dintre copii au răspuns că ei nu au avut legături de prietenie la fel ca cea dintre Shmuel și Bruno și că toți prietenii lor erau ca și ei, 15% au recunoscut că ei au avut prietenii asemănătoare cu cea a celor doi protagoniști ai romanului, prietenii lor fiind diferiți față de ei prin religie, stare socială și etnie (Pușcău, 2015).

Descrierea lagărului și a modului cum sunt tratați cei din interiorul său trezesc sentimente de tristețe la 17 dintre copii, 7 dintre ei simt milă pentru că nu au cum să-i ajute pe evrei, 6 dintre ei sunt supărați pentru cum sunt tratați cei de dincolo de gard, 2 dintre ei sunt dezamăgiți deoarece și cei de dincolo de gard sunt oameni și toate ființele ar trebui să fie tratate la fel iar alți 2 copii trăiesc sentimente de înfiorare (Pușcău, 2015).

La întrebarea *Ce credeți că s-a întâmplat cu cei doi protagoniști la finalul cărții?*, 29% dintre elevi au scris că aceștia au murit, fiind gazați când au fost urcați în container cu ceilalți evrei, 22% au spus că cei doi au devenit și mai buni prieteni, 17% dintre ei au răspuns că Bruno va trăi și Shmuel va muri și 17% au presupus că cei doi prieteni vor scăpa cu viață,

10% au dorit ca cei doi să scape cu viață și să fie ferici, iar 5% a remarcat că cei doi prieteni s-au certat și nu au mai vorbit unul cu celălalt (Pușcău, 2015).

Ultima întrebare se referă la modul în care i-a influențat pe copii textele citite. Dintre cei 24 de elevi 17 dintre ei s-au simțit triști, 9 dintre ei au remarcat faptul că finalul este unul fericit, de aceea, totul e bine când se termină cu bine, 5 dintre ei că au învățat să nu-i discrimineze pe cei din jur, 4 dintre ei au conștientizat că nu trebuie să fie răi cu celelalte persoane, 2 dintre ei au fost ținuti în suspans pe tot parcursul acțiunii. Un copil a fost întristat și înduioșat în același timp, în timp ce altul nu a fost influențat deloc (Pușcău, 2015).

Concluzii

Mesajul artistic al operelor pentru copii, înțeles în varietatea semnificațiilor sale de către micii cititori, contribuie la educarea acestora în spiritul unor virtuți morale alese (cinste, demnitate, adevăr, curaj). Interferența dintre categoriile estetice și extraestetice proprii acestei literaturi (frumosul, urâtul, ludicul, grațiosul, duiosul, binele, dreptatea, munca), valorificarea lor creatoare conferă operei un spor de afectivitate și prin aceasta, implicit, un spor formativ. Prin limbajul specific al cărții pentru copii, personajele exponențiale, epicul dens, conflictul impins spre suspans și senzorial, deznodământul fericit, virtuțile comicului (umorul, ironia, satira), literatura pentru copii contribuie la formarea și modelarea caracterelor, la stimularea dorinței de cunoaștere și perfecțiune.

Lectura îmbogățește mintea și sufletul. Prin intermediul cărților se poate călători în timp și spațiu, vocabularul fiind și el îmbunătățit, activizat, nuanțat.

Multe din cărțile scrise inițial publicului adult sunt azi catalogate ca și cărți adresate copiilor. Copiii moderni sunt atrași de tot ceea ce înseamnă mister, suspans, forță, percepând realitatea prin prisma experiențelor lor. Abordarea temelor tabu în textele studiate trebuie făcută cu grijă și înțelegere, cu multe explicații adiacente, cu contextualizarea situațiilor, a problemelor ivite și a trăirilor personajelor.

Viața este plină de neprevăzut, de situații confuze, paradoxale, nefericite. Textele literare valoroase surprind adeseori aspecte ce nu se mulează perfect pe imaculatul copilăriei, iar înțelegerea unor astfel de texte nu apare decât odată cu creșterea și maturizarea lectorului. Cadrele didactice au datoria de a ghida, informa, explica și gestiona cu chibzuință situațiile critice, întrebările critice și lectura celor mici astfel încât aceștia să își formeze, în măsura posibilităților, reprezentări generale clare despre faptele lecturate.

REFERINȚE CRITICE:

Creangă, I. (s.a.). *Povești, Povestiri, Amintiri*. București: Editura Steaua Nordului

Dahl, R. (2014). *Matilda*. București: Editura Arthur

Gorodețchi, M. (2008). *Literatura pentru copii: sinteză critică*. Iași: Editura Universitas XXI

Laurian, S. (2010). *Valențe estetice și educative ale literaturii pentru copii*. București: Editura Didactică și Pedagogică

Muntean, G., Bolog, E. & Goia, V. (1971). *Literatura pentru copii*. București: Editura Didactică și Pedagogică

Pușcău, G.F. (2015). *Impactul temelor tabu asupra cititorilor de clasa a IV-a*, lucrare de licență, nepublicată

Reynolds, K. (2007). *Radical Children's Literature. Future Visions and Aesthetic Transformations in Juvenile Fiction*. UK

Sasser, M.T. (2008). *Advent of Denial of Death in Children's Literature*, Georgia: Editura Georgia Southern University

**TRANSPLANTING PRAGMATIC ORIENTATIONS WITHIN CONLANG
TRANSLATIONS: A STUDY ON C. BRONTË' S "JANE EYRE", TRANSLATED
INTO ESPERANTO BY H. J. BULTHUIS**

Norica-Luminița Butnaru

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: Regardless of the fact that translating from and into constructed languages could be interpreted as a rather hazardous task for any translation practitioner, the primary reason behind undertaking such an enterprise begs us to return, somewhat paradoxically, to one of the most basic notions of translation, namely the idea that this activity is, first and foremost, an act of communication. Regardless of whether the creator of a constructed language seeks to obstruct or, on the contrary, to facilitate the conveyance of information, the bedrock for the creation of every constructed linguistic code consists of an ideology linked to the concept of communication, which can lead us to the pertinent assumption that the main concepts conveyed in the pragmatic orientations from the field of Translation Studies may be, to a certain extent, transplanted into the analyses of constructed language translated texts. This paper strives at showcasing a brief study on the conlang translation of a literary text, namely the Esperanto version of Charlotte Brontë's notorious novel, "Jane Eyre" (1847), thus militating for the fact that the communicative value of the source text can have a significant impact on the translation strategies used in the target text which, in this case, has been masterfully worded by the Dutch translator Hendrik Jan Bulthuis in 1930.

Keywords: Conlang translations, Communicative value, Esperanto, Pragmatic orientations, Translation strategies.

Introduction

Before attempting to demonstrate whether the translation from and into constructed languages can indeed be considered a communicative act, the decision of conducting such an investigation will most certainly raise a fair amount of questions which could be paraphrased along the lines of: "Why would anyone be interested in constructing such a linguistic code in the first place?" or "Are the hundreds of natural languages currently spoken throughout the

world not enough to render that which we desire to express?” From a personal standpoint, the primary reason for inventing a new language is the unrestrained capacity of the human mind, i.e., our creative imagination, our ability to interpret and desire to find new means of recording the phenomena which surrounds us, the possibility of finding new ways of describing our intricate social practices, as this is one of the primary characteristics which differentiates us from all the other animals, a sign of human evolution. When asked about the uniqueness of language, in general, François Jacob stated that “the quality of language that makes it unique does not seem to be so much its role in communicating directives for action or other common features of animal communication, but rather its role in symbolizing, in evoking cognitive images, in molding our notion of reality and yielding our capacity for thought and planning, through its unique property of allowing infinite combinations of symbols and therefore mental creation of possible worlds”(Jakob,1982:59).

But why does pragmatics play such a key role in our endeavour to prove that conlang translations are far from devoid of communicative value? The primary reason resides in the fact that pragmatics provides us with the proper tools of clarifying the meaning of conceptions featured within conlang systems or, to put it differently, it guides us to finding their practical utility. Drawing on the principle of inquiry and the account of meaning first proposed by C. S. Peirce in the 1870s, William James proposes two criteria for the meaningfulness of propositions within his lectures on “What Pragmatism Means” (1907). In accordance with the first criterion, a proposition bears meaning „if it refers to or predicts future experiences regardless of whether the proposition is believed or not”, while the second criterion stipulates that „a proposition is meaningful if belief in that proposition results in some experiences on the part of the believer, despite the fact no predictions by way of future experiences can be deduced from the truth” (James cited in Rydenfelt, 2008: 2).

Before displaying the actual translation analysis, I strongly believe in the gargantuan importance of setting out a disclaimer by stating that, albeit Esperanto is a fairly comprehensible language, in no way do I consider myself an expert in this constructed code, being fully aware of the fact that I have yet to acquire the skills necessary to truly and skillfully translate from and into this language.

The only task I set out to accomplish was based on the following attempt: drawing on L.L. Zamenhof’s constant effort of enriching and systematizing the language he created, I will make use of the linguistic materials I was able to retrieve, trying to perform what I consider to be a documentary, interlineal translation (according to Christiane Nord’s translation

typology as depicted in “Translating as a Purposeful Activity” - 1997), in the sense that I will take the first fragment of Charlotte Brontë’s novel, *Jane Eyre* and, using a glossary I have specially put together for the analysis of this literary piece, I will try to deconstruct the source text by giving each English lexical unit its Esperanto correspondent, thus attempting to reproduce the syntactical and lexical structures of the target language. I will also illustrate H. J. Bulthuis’ perfected Esperanto translation, featuring all the required modifications in terms of word order, semantics and so on. After doing so, I will add a few personal remarks for each of these alterations, thus conducting a brief translation analysis, while paying close attention to the strategies made in order to preserve the communicative value of the source text.

Documentary, interlineal translation from English into Esperanto

Before displaying Charlotte Brontë’s original source text, together with my interlineal translation of the fragment, whose sole purpose is that of gaining insight into the internal mechanisms and operating principles of the Esperanto language, I would like to mention that the fragments from my translation which appear in bold font make reference to certain areas of Bulthuis’s translated text where several deviations from the original text have been made. In doing so, I consider that the translation hurdles and the strategies that have ensued from this predicament will be easier to follow in my version of translation into Esperanto. My interlineal translation can be found immediately below the source text.

ST:

“There was no possibility of taking a walk that day. We had been wandering, indeed, in the leafless shrubbery an hour in the morning; but since dinner (Mrs. Reed, when there was no company, dined early) the cold winter wind had brought with it clouds so sombre, and a rain so penetrating, that further out-door exercise was now out of question.

I was glad of it: I never liked long walks, especially on chilly afternoons: dreadful to me was the coming home in the raw twilight, with nipped fingers and toes, and a heart saddened by the chidings of Bessie, the nurse, and humbled by the consciousness of my physical inferiority to Eliza, John and Georgiana Reed.” (Brontë, 1997: 1)

IT:

Tie estis ne ebleco de venpreni promenado tio tago. Ni estis vagantoj, fakte, en la senfolia arbustaro unu horo en la mateno ; **tamen ĉar tagmanĝo** (sinjorina Reed, kiam

ekzistis neniuj gastoj, tagmanĝis frutempe) **la malvarma vintro vento alportis kun ĝi nuboj tiel sombroj, kaj** unu pluvo tiel akuta, ke plua subĉiela ekzerkoj estis jam ekstere de diskuti. Mi ĝojis prin ĝi : mi neniam ŝatis longaj promenoj, precipe sur malvarmoj posttagmezoj : forloga por mi estis venanta hejmen en la maldeca krepusko, kun pinĉitaj fingroj kaj piedfingroj, kaj unu koro afliktita de la riprocoj de **Bessie, la flegistino**, kaj humiglita de la konscienco **de mia fizika malsupereco al** Eliza, John, kaj Georgiana Reed.

Glossary of lexical and morphological items

Before I move on to providing H.J. Bulthuis's perfected Esperanto version of *Jane Eyre* and continue with the translation analysis per se, let us have a closer look at the glossary I have put together, as it would have been impossible to suggest any form of translation from English into Esperanto without it. I would also like to note that some of the words, both from English and Esperanto, have been separated into morphemes, so as to facilitate the comprehension of the manner in which the grammatical and syntactic structures function within the Esperanto language. As a final remark, I shall only specify the entirety of the sources I used as guidelines in the section dedicated to the bibliographical references.

there (adv.) - tie

was (aux. v.) - estis

no (adj., pre-modifies a noun, conveying its opposite meaning) - ne

possibility (n.) – eblo, ebleco

of (prep.) - de

taking (past part.) - venpreni

a (indefinite article) – no Esperanto equivalent

walk (n.) – marŝi, promenado

that (def. art.) - tio

day (n.) - tago

we (pron.) - ni

had been wandering (v., ind. mood) – estis vagantoj

indeed (adv.) – fakte, ja, vere

in (prep.) - en

the (def. art) - la

leafless (adj.) - senfolia

shrubbery (n.) - arbustaro
an (indefinite article) – no Esperanto equivalent
hour (n.) - horo
morning (n.) - mateno
but (conj.) – sed, tamen
since (adv.) - ĉar
dinner (n.) - tagmanĝo
Mrs. Reed (p. n.) – sinjorina Reed
when (adv.) - kiam
company (n.) - gasto
dined (v., ind. mood) - tagmanĝis
early (adv.) – frue, frutempe
cold (adj.) - malvarma
winter (n.) - vintro
wind (n.) - vento
had brought (v., ind. mood) – alportis, kunportis
with (prep.) - kun
it (pron.) - ĝi
clouds (n.) - nuboj
so (adv.) - tiel
sombre (adj.) – sombra, malgaja
and (conj.) - kaj
rain (n.) - pluvo
so... that (adv., used in comparisons to refer to the extent or degree of something) – tiel... ke
penetrating (adj.) - akuta
further (adv.) - plua
out-door (adj.) - subĉiela
exercise (n.) - ekzercoj
now (adv.) – nun, jam
out of question (prep. phrase) – ekstere de diskuti
I (pron.) - mi
was glad (v., ind. mood) - ĝojis
of (prep.) - pri

it (pron.) - ĝi
 never (adv.) - neniam
 liked (v., ind. mood) - ŝatis
 long (adj.) - longaj
 walks (n) - promenoj
 especially (adv.) – precipe, aparte
 on (prep.) – sur
 chilly (adj.) - malvarmoj
 afternoons (n.) - posttagmezoj
 dreadful (adj.) – forloga, malbelega
 to (prep.) - por
 me (pron.) - mi
 the coming (n.) - venanta
 home (adv.) - hejmen
 raw (adj.) - maldeca
 twilight (n.) - krepusko
 nipped (adj.) - pinĉitaj
 fingers (n.) - fingroj
 toes (n.) - piedfingroj
 heart (n.) - koro
 saddened (adj.) - afliktita
 by (prep.) - de
 chidings (n.) - riprocxoj
 nurse (n.) - flegistino
 humbled (adj.) - humiligita
 consciousness (n.) - konscienco
 my (pron.) - mia
 physical (adj.) - fizika
 inferiority (n.) – malsupereco

Translation analysis on H. J. Bulthuis' rewording of "Jane Eyre" into Esperanto

Before examining the differences ensued between the two versions of the translation, let us first examine Bulthuis' reinterpretation of the interlineal translation, which I have only

provided in order to show how the Esperanto language works in terms of internal structure. Immediately thereafter, I will also provide the back translation of the target text, so as to make the comprehensive process altogether transparent.

TT:

“Estis neeble promeni tiun tagon. Kvankam en la mateno ni jam promenis ĉirkaŭ unu horo inter la senfoliaj arbetoj (sinjorino Reed kutime frue tagmanĝis, kiam ŝi ne havis gastojn) la malvarma vintrovento estis pelinta al ni tian penetrantan malvarmigan pluvadon kaj tiajn pezajn nubojn, ke plua promenado sur la kampo estiĝis tute nebla.

Mi ĝojis pro tio, ĉar mi ne amis longajn promenadojn, principe en malvarma posttagmezo. Estis al mi terure, veni hejmen kun glaci-malvarmaj manoj kaj peidoj, afliktita de la riproĉoj de Bessie, la vartistino, kaj humiligita de la scio, ke korpe mi malsuperis al Eliza, John kaj Georgiana Reed.”(Brontë, 2001: 1)

BT:

It was impossible to go for a walk that day. Even though, in the morning, we took a walk for approximately one hour through the leafless bushes (Mrs. Reed usually dined early, when there were no visitors) the cold winter wind had forced upon us such a penetratingly cold rain and such heavy clouds that walking on the field any further became completely impossible.

I was delighted by this because I am not fond of long walks, especially in a cold afternoon. It was dreadful to me, to have to come home with ice-cold hands and feet, saddened by the accusations of Bessie, the nurse, and humbled by the knowledge that I was physically inferior to Eliza, John and Georgiana Reed.

Once we have taken note of all these aspects which, for the performance of this brief case study, were absolutely mandatory, we begin our proper translation analysis with several general remarks regarding the differences in style and formal structure of Bulthuis’ translation, as compared to my ‘raw’, interlineal translation. Firstly, in the perfect translated version, there are far less punctuation marks than in the source text, the translator being most likely motivated by the desire to increase the level of overall textual coherence in the translated text. Secondly, as we will soon see more concretely, the word order from the target

text is much more standardized (according to the model: Subject + Verb + Object) than it is in the interlineally translated version. This is probably due to the fact that recreating the less common word order from the source text could have confused the target readers, which would have significantly decreased the communicative value of the Esperanto translation. And finally, after scrutinizing the entire fragment, we could say that the structure of the text, as a whole, has been simplified, the author opting to omit any kind of information that was superfluous in the least bit.

To narrow down the scope of our analysis, we commence with the very first sentence. The ST reads as follows: “there was no possibility of taking a walk that day”, for which my interlineal correspondent is “*tie estis ne ebleco de venpreni promenado tio tago.*” H. J. Bulthuis, however, opts for the following Esperanto structure “*estis neeble promeni tiun tagon*”, which translates back into English as “it was impossible to go for a walk that day.” Therefore, according to the classification of translation strategies elaborated by Andrew Chesterman in “*Memes of Translation*” (1997), we can notice that, by changing the original grammatical category from the segment “it was impossible” (adjective) to “there was no possibility” (noun), the translator uses a translation strategy known under the denomination of “transposition”.

We now reach to the second sentence, namely “we had been wandering, indeed, in the leafless shrubbery an hour in the morning; but since dinner (Mrs. Reed, when there was no company, dined early) the cold winter wind had brought with it clouds so sombre, and a rain so penetrating, that further out-door exercise was now out of question.” The interlineal translation for this fragment is “*ni estis vagantoj, fakte, en la senfolia arbustaro unu horo en la mateno ; tamen ĉar tagmanĝo (sinjorina Reed, kiam ekzistis neniuj gastoj, tagmanĝis frutempe) la malvarma vintro vento alportis kun ĝi nuboj tiel sombroj, kaj unu pluvo tiel akuta, ke plua subĉiela ekzerkoj estis jam ekstere de diskuti.*” The Esperanto translator offers the following suggestion for translating this section: “*kvankam en la mateno ni jam promenis ĉirkaŭ unu horo inter la senfoliaj arbetoj (sinjorino Reed kutime frue tagmanĝis, kiam ŝi ne havis gastojn) la malvarma vintrovento estis pelinta al ni tian penetrantan malvarmigan pluvadon kaj tiajn pezajn nubojn, ke plua promenado sur la kampo estiĝis tute neebla*”, which can be back translated into English as “even though, in the morning, we took a walk for approximately one hour through the leafless bushes (Mrs. Reed usually dined early, when there were no visitors) the cold winter wind had forced upon us such a penetratingly cold rain and such heavy clouds that walking on the field any further became completely impossible.”

The segment we are most interested with is “but since dinner” from the source text, which actually justifies Brontë’s choice of making an explicitation in the brackets (thus taking the risk of disturbing the reader through a diminishment in the cohesiveness of the fragment). If we take a look at Bulthuis’ translation, we can notice that he chose to omit this section altogether, thus rendering the communicative message from the brackets completely pointless. He actually succeeds in confusing the target readers, who will not be able to understand why the author felt the urge to needlessly point out Mrs. Reed’s dining habits. From a personal standpoint, this omission should certainly not have been made, as the coherence of the fragment had a lot to suffer on its behalf. Having said that, in the same sentence we can also find translation alterations that do indeed benefit the target text, such as the change in the illocutionary force of Bulthuis’ translation where, for the original “...the cold winter wind had brought with it clouds so sombre, and a rain so penetrating, that...” (interlineal translation: “...la malvarma vintro vento alportis kun ĝi nuboj tiel sombroj, kaj...”), he creates a much more impactful structure “...la malvarma vintrovento estis pelinta al ni tian penetrantan malvarmigan pluvadon...”, which translates to “...the cold winter wind had forced upon us such a penetratingly cold rain and such heavy clouds that...”

In the second paragraph, we encounter a very well-calculated decision made by the Esperanto translator. Here, I am referring to the translation offered for the apparently straightforward apposition “Bessie, the nurse” (interlineal translation: “Bessie, la flegistino”), reworded into Esperanto as “Bessie, la vartistino”. The subtlety in nuance which has been graciously picked up by Bulthuis is that the English noun “nurse” is a homograph which can be employed to designate both a “medical assistant” and a “care giver/ babysitter”. For each of these two dictionary entrances, Esperanto speakers have two distinct denominations and the translator was very wise to chose the one that would best suit the given context, namely that of “vartistino” (care giver / babysitter).

One last translation strategy we have been able to detect in H.J. Bulthuis’ translation of the inaugural fragment from *Jane Eyre* is another example of a transposition, encountered in the segment “...humbled by the consciousness of my physical interiority to Eliza, John and Georgiana Reed”, interlineally translated as “humiglita de la konscienco de mia fizika malsupereco al Eliza, John, kaj Georgiana Reed”. The Esperanto translator’s version reads as follows: “humiligita de la scio, ke korpe mi malsuperis al Eliza, John kaj Georgiana Reed”, which, in turn, translated back into English as “and humbled by the knowledge that I was

physically inferior to Eliza, John and Georgiana Reed.” Thus, the original “my physical inferiority to” (noun phrase) turns into “I was physically inferior to” (verb phrase).

As a final remark, if we were to compare the raw version that I obtained when I interlineally translated the first fragment from “Jane Eyre”(which must also have been the crude form H. J. Bulthuis came up with before rewording it) with the perfected translation, which, as I was able to demonstrate, suffered a fair number of modifications, we could consider that this entire alteration represents a strategy in itself, namely an interpersonal change, in the sense that, by adapting the Esperanto version, Bulthuis managed to change the relationship between the author and the readers by slightly changing the overall style of the translated text, thus simplifying the information content.

Conclusions

By the setting up of this scrutiny, I hope I have been able to prove that, since constructed languages do, indeed, fulfill all the requirements necessary for them to be perceived as fully functional languages, it could be possible for us to draw up new theoretical paradigms with regard to the communicative values of artificially created languages and the possibility of translating from and into conlangs.

And since I have already previously managed to prove that certain general acceptations that apply in the field of Translation Studies on texts written in naturally developed languages also apply in the case of conlangs, it was only fitting to attempt to transplant the core of pragmatic orientations within conlang translations. As a result, after making a few general remarks on what pragmatic orientations have to offer to this new and intriguing subfield of constructed language translations, I had to put my theoretical speculations to the test. Thus, I conducted a brief translation analysis on Charlotte Brontë’s “Jane Eyre” (1847), translated into Esperanto by H.J. Bulthuis in 1930, all the while focusing on how the translator managed to enhance or, on the contrary, to diminish the communicative value(s) of the target text.

ACKNOWLEDGEMENTS: This work was supported by the strategic grant POSDRU/159/1.5/S/133652, co-financed by the European Social Fund within the Sectorial Operational Program Human Resources Development 2007 – 2013.

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES:

1. Brontë, Charlotte (1997) *Jane Eyre*, Hertfordshire: Wordsworth
2. Brontë, Charlotte (2001) *Jane Eyre, Unua Parto*, Translated by H.J. Bulthius, Stockholm: Elibro
3. Chesterman, Andrew (1997) *Memes of Translation*, Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins
4. Chierchia, Gennaro and Sally McConnell-Ginet (2000) *Meaning and Grammar: An Introduction to Semantics*, Cambridge and Massachusetts: MIT Press
5. Hatim, Basil and Mason, Ian (1997) *The Translator as Communicator*, London/ New York: Routledge
6. Jacob, François (1982) *The Possible and the Actual*, Seattle and London: Washington University Press
7. Kalocsay, Kálmán and Waringhien, Gaston (1980) *Plena Analiza Gramatiko de Esperanto (Complete Analysis of Esperanto Grammar)*, Rotterdam: Universala Esperanto-Asocio
8. Libert, Alan (2000) *A priori artificial languages (Languages of the world)*, München: Lincom Europa
9. Nord, Christiane (1997) *Translating as a Purposeful Activity*, Manchester: St. Jerome
10. Reiss, Katharina (2000) *Translation Criticism – The Potentials and Limitations – Categories and Criteria for Translation Quality Assessment*, Manchester: St. Jerome Publishing
11. Rydenfelt, Henrik (2008) *Meaning and Pragmatism. James on the Pragmatic Consequences of Belief*, Helsinki: Gaudeamus
12. Wennergren, Bertilo (2005) *Plena Manlibro de Esperanta Gramatiko (Complete Manual of Esperanto Grammar)*, El Cerrito: ELNA

ONLINE SOURCES:

<http://blogs.transparent.com/esperanto/start-reading-esperanto-literature/>
<http://onpoint.wbur.org/2009/06/01/invented-languages>
[http://www.esperantic.org/dosieroj/file/LLZ-Bio-En\(1\).pdf](http://www.esperantic.org/dosieroj/file/LLZ-Bio-En(1).pdf)
<http://www.esperanto-panorama.net/vortaro/eoen.htm>

<http://www.gutenberg.org/files/16967/16967-h/16967-h.htm>

<http://www.lexicool.com/esperanto-dictionary-translation.asp>

LINGUISTIC TRANSFER IN FOREIGN LANGUAGE ACQUISITION

Nagy-Szilveszter Orsolya

Assist., PhD Student, "Sapientia" University of Tîrgu Mureș

Abstract: Communicating in two, three or even more languages is not an unusual phenomenon nowadays. On the one hand foreign language learning is an essential part of the school curricula; on the other hand individuals are frequently exposed to different languages throughout their lives. Having consulted some of the linguistic studies about the mechanisms of language acquisition, the influence of previously learnt languages on the second and third language and language transfer, I intend to investigate and clarify some of the notions applied for foreign language acquisition phenomena, focusing on aspects of multilingualism, language transfer, code-switching and code-mixing. In order to illustrate some of the problems discussed, I will refer to my experience as an English Foreign Language teacher in Romania. The students I have worked with are predominantly Hungarian native speakers, who have also learned the official language, namely Romanian. In their case the study of English is usually regarded as their third or fourth language.

Keywords: language acquisition, multilingualism, language transfer, code-switching, code-mixing

Cei care învață limbi străine caută în mod constant asemănări, puncte de referință între limbi, în scopul de a facilita procesul de învățare. La începutul procesului de achiziție, cunoștințele limbii ținte sunt minime sau inexistente, elevii sau studenții recurg de obicei la limba maternă sau la alte limbi învățate anterior, în scopul de a se exprima în limba țintă. Utilizarea limbii materne sau a limbilor învățate anterior ca punct de referință în detectarea similitudinilor lingvistice constituie mecanismul de bază al transferului lingvistic.

Transferul lingvistic este influența cunoașterii anterioare de limbă cu privire la achiziționarea unei alte limbi. Transferul sau influența cros-lingvistică, este facilitarea constientă sau inconstientă de achiziție a limbii străine prin transferul, preluarea elementelor, structurilor, caracteristicilor limbii surse în limba țintă. Acesta este considerat ca un proces elementar a modului în care oamenii să învață limbi; iar elementele transferate pot varia de la

unități de vocabular până la aspecte morfosintactice sau fonologice. Majoritatea studiilor privind transferul lingvistic s-au concentrat în special asupra influenței limbii materne pe o anumită limbă a doua; investigarea cazurilor de transfer în care influența limbii a doua (sau a treia) asupra învățării limbii a treia (sau a patra) este urmărită sunt destul de neglijate. (De Angelis și Selinker 2001, 42).

Fenomenul de transfer lingvistic este un subiect mult dezbătut în domeniul lingvisticii aplicate: poate el să fie considerat un mecanism de ajutor sau este un obstacol în învățarea unei limbi nematerne? Potrivit lui Ringbom, L1 și celelalte limbi cunoscute persoanei care învață o anumită limbă străină constituie în mod clar un ajutor esențial în procesul de învățare, și nu un impediment (2007, 2). Totodată importanța distincției între transferul negativ și pozitiv nu este de neglijat. Transferul pozitiv este privită ca facilitare și poate ajuta elevul sau studentul în achiziționarea unei limbi noi; însă s-a constatat că transferul pozitiv apare de obicei în cazul a două limbi asemănătoare, înrudite. (Macaro et al. 2010, 52).

Termenul de interferență coincide, de regulă, cu transferul negativ și are ca rezultat producerea necorespunzătoare a limbii, erorile în limba țintă apar ca urmare a transferului defectuos ale elementelor lingvistice. Interferența este un fenomen eronat și afectează negativ performanța celor care învață limbi străine (Liu 2001, 1).

Teoria transferului este strâns legată de analiza contrastivă (CA), care se concentrează asupra comparației sistematice a limbilor, vizând identificarea dificultăților potențiali pentru elevi, studenți, cursanți. Transferul lingvistic este, de asemenea, legat de un fenomen de tranziție, o ipostază instabilă și mereu în schimbare a limbii străine specific procesului de învățare sau de achiziție, un fel de limbaj hibrid în care elemente limbilor dobândite anterior, inclusive cele ale limbii materne și ale limbii ținte coexist. (Macaro et al. 2010, 77).

Conștientizarea lingvistică este o altă noțiune legată de transferul lingvistic, aceasta se referă la o abordare investigativă a limbii, și este centrată pe ideea de a înțelege modul în care limbile funcționează, subliniind diferențele și asemănările dintre limba proprie și limbile vorbite de către ceilalți. (Macaro et al. 2010, 78).

Transferul lingvistic este adesea abordat în legătură cu analiza de eroare. Teoria analizei de eroare este centrată pe ideea că erorile făcute de elevi, studenți nu sunt pur și simplu cauzate de transferul lingvistic din limbile învățate anterior, deopotrivă, sunt dovada unor strategii universale aplicate de către cei care învață o anumită limbă, strategii care în general stau la baza procesului de însușire a limbilor. Colectarea, selectarea și analiza tiparelor de erori nu mai este considerat un domeniu de interes larg în cadrul cercetărilor

lingvistice, după cum remarcă și Corder. Tiparele de erori nu au o importanță deosebită, mai degrabă trebuie privite ca niște efecte secundare enervante și inevitabile, care distrag atenția elevilor sau studenților, și care trebuie abordate de către profesor cu cât mai puțină agitație (Corder 1981, 5).

Transferul lingvistic negativ sau interferența lingvistică este deseori abordat împreună cu teoria fosilizării lingvistice. Termenul de fosilizare se referă la acele forme lingvistice deviante care s-au stabilizat în inter-limba studentului și la mecanismele cognitive care stau la baza acestora (Macaro et al. 2010, 67). În această etapă limba elevilor, studenților devine fixat la un nivel intermediar, incomplet, iar majoritatea lingviștilor consideră că această stare fosilizată a limbii poate deveni permanent. Fenomenul fosilizării poate servi ca explicație pentru achiziționarea incompletă a limbilor străine în contrast cu achiziționarea limbii materne. Itemii fosilizați pot varia de la elemente lexicale, morfosintactice la cele fonologice, având implicații largi în achiziția limbilor. Elemente fosilizate sunt elemente lingvistice eronate, structuri rezultate fie din achiziția incompletă a limbii ținte sau din fenomenul lingvistic puternic recurent de interferență lingvistică, sau de cele mai multe ori din ambele fenomene. Fosilizarea are o importanță considerabilă atât pentru profesori de limbă, cât și pentru elevii înșiși; înțelegerea mecanismelor care stau la baza dificultăților întâmpinate în procesul de achiziție de limbă este un punct de plecare pentru a găsi soluții, metodele pedagogice și strategii de învățare eficiente.

De Angelis (2007, 12) propune un checklist pentru profesori, care ar putea fi un punct de referință pentru a obține o mai bună înțelegere a fondului și moștenirii lingvistice caracteristic elevilor. Această listă identifică câteva orientări care oferă o înțelegere mai profundă ale proceselor cognitive și psiholingvistice, încât ambiguitățile și incertitudinile în clasă pot fi reduse prin asigurarea informațiilor specifice și detaliate cu privire la fondul lingvistic și educațional al elevilor:

- vârsta la care se achiziționează fiecare limbă nematernă
- succesiunea de achiziție a limbilor
- nivelul de competență privind toate limbile nematerne, și modul în care a fost măsurat acest nivel de competență
- expunerea la mediul de limbă maternă și nematernă
- limba de predare în clasă pentru fiecare limbă nematernă (în cazul în care limba se învață într-un cadru formal)
- cantitatea de instruire formală în fiecare limbă nematernă (ani și ore pe săptămână)

- modul de achiziție (achiziție formală / instruită față de achiziție naturală)
- contextul în care fiecare limbă este sau a fost folosit (de exemplu, la domiciliu, la școală, cu colegii etc.)
- utilizarea activă sau pasivă a tuturor limbilor
- numărul de limbi cunoscute de vorbitor
- abilități de producție și receptare pentru fiecare limbă și modul în care acestea au fost măsurate.

În cele ce urmează, aş dori să prezint câteva exemple de transfer lingvistic adunate pe parcursul orelor de limba engleză cu studenți. Predând limba engleză și cunoscând limba maghiară, română și ceea germană, am avut deseori șansa de a observa mai multe cazuri de transfer lingvistic și de a identifica erori recurente realizate de elevi.

Majoritatea studenților care am lucrat sunt vorbitori nativi de maghiară. A doua limbă este limba română, toate au învățat limba oficială a statului, începând cu grădinița sau clasa întâi, școala primară, unii dintre ei folosesc limba română în mod activ în viața de zi cu zi, în diverse medii sociale sau în familie. Mai mulți studenți sunt complet fluenți în limba română, în timp ce alți sunt destul de ineficienți în utilizarea limbii române în situații comunicative. Limba a treia poate fi considerată de fapt prima limbă străină, pe care au început, de obicei, să studieze la școală primară la vârsta de opt, nouă ani, sau chiar la grădiniță. Unii dintre acești studenți au învățat o a doua limbă străină de asemenea, întrucât a doua limbă străină poate fi introdusă în curriculumul școlar la nivelul gimnazial. Pe de o parte toți studenții cunosc maghiara și româna într-o anumită măsură, pe de altă parte, unii au învățat una, două sau chiar mai multe limbi străine, în special engleza, germana, franceza sau italiana. Nivelul cunoștințelor de limbă este variat și diferit, în mod evident, ei nu sunt la fel de fluenți în toate limbile menționate anterior.

Orele de engleză cu studenți având diferite niveluri de competențe și cunoștințe în diferite limbi oferă numeroase exemple de transfer lingvistic, cazuri în care influența mai multor limbi dobândite anterior asupra englezei poate fi observată în mod evident. De asemenea, se poate constata că cele mai multe elemente de transfer negativ sunt destul de comune la nivelul elementar, începător și chiar și la nivelul mediu. Lucrarea de față vizează prezentarea și reflectarea asupra câtorva erori recurente ale studenților de limba engleză, fără ambiția unei analize exhaustive. Exemplele ilustrative au fost colectate din texte scrise de către studenți, colocvii, secvențe comunicative în clasă.

Folosirea improprie anumitor structuri morfologice pot fi uneori considerate cazuri de transfer lingvistic. Studentul transferă în mod conștient sau inconștient structuri din a doua sau a treia limbă în cea engleză, folosind structurile limbii surse ca modele pentru producția de limba engleză. Cazurile de interferență gramaticală includ în general erori privind ordinea cuvintelor, timpurile verbale, gradele de comparație ale adjectivelor, structura propozițiilor etc.

Erorile recurente în construirea gradului comparativ și cel superlativ al adjectivelor în engleză pot fi explicate prin structurile caracteristice limbii române sau germane. Limba română poziționează morfemele *mai* și *cel mai* înainte de adjectiv pentru a forma gradul comparativ și superlativ al adjectivului respectiv. Limba germană acordă sufixele *-er* și *-ste* pentru a construi gradele ale adjectivelor. Prin suprageneralizarea acestor reguli studenții le-au aplicat pentru producția în engleză, care a dus la formarea defectuoasă a adjectivelor engleze în gradul comparativ și superlativ: *long – more long – the most long* (*lung - mai mult timp - cel mai lung, în limba sursă română*), *curious - curiouser - the curiourest* (*în limba germană: neugierig - neugieriger - (der / die / das) neugierigste*).

Propoziția engleză necesită un subiect, chiar dacă acesta este un subiect gol care are doar o funcție formală, fără a avea un sens exact. În limba maghiară și cea română este corect construirea anumitor fraze cu subiect subînțeles și inclus: *Esik (az eső)* în limba maghiară, sau *Plouă* în limba română este echivalent cu engleza *It is raining*. Studenții au tendința de a construi propoziții în engleză sub influența limbilor deja cunoscute. Astfel propoziții cum ar fi *Is raining* sunt destul de frecvente la studenți începători. Același fenomen poate fi observat și în următorul caz: În loc de a spune *There is a book on the table*, studenții au tendința de a construi propoziția urmând modelul maghiar (*Az asztalon van egy könyv*) sau român (*Pe masă este o carte*): *A book is on the table*.

Elementele de transfer în ceea ce privește lexicul sunt destul de comune studenților care încă nu au dezvoltat un vocabular englez variat și stabil. Interferențe lexicale apar de obicei atunci când studenții încearcă să compenseze lipsurile de vocabular împrumutând cuvinte întregi sau morfeme din alte limbi pentru a se exprima. Erorile lexicale rezultate prin transferul lingvistic pot varia de la utilizarea defectuoasă a prepozițiilor până la extinderi semantice sau folosirea improprie ale prietenilor falși etc.

Utilizarea corectă a prepozițiilor în limba engleză poate cauza anumite dificultăți pentru începători. Ei recurg de obicei la limbile deja însușite pentru a aplica o prepoziție într-o frază prepozițională. În numeroase cazuri limbile învățate anterior au un rol de facilitare, dar

uneori studenții sunt induși în eroare de către frazele specifice acestor limbi. De exemplu, studenții afirmă cu încredere *I like playing on the piano* (*Îmi place să joc/cînt pe pian*), cu toate că ei vor să se refere la ideea de a cânta la un instrument muzical (*I like playing the piano* / *Îmi place să cânt la pian*). În acest caz, ei sunt influențați de structura maghiară, unde sufixul *-án* este corelat cu prepoziția engleză *on* (*Szeretek játszani a zongorán*). Se poate observa cazul contrar când studenții vor să se refere la activitățile lor de timp liber: *I like listening music* în loc de *like listening to music* (*Îmi place să ascult muzică*). Această eroare frecventă poate fi probabil explicată prin faptul că aceeași frază produsă în limba maghiară sau germană nu conține morfeme care ar putea egala prepoziția engleză *to*: *Szeretek zenét hallgatni*. / *Ich höre gern Musik*.

Erori lingvistice în limba țintă pot apărea, de asemenea, ca urmare a fenomenului de extensie semantică. În limba maghiară cuvântul *nyelv* reprezintă atât limbă (organ) cât și limbaj, ca și în limba română, astfel se explică de ce un student a afirmat că *He bit his language* în loc de *He bit his tongue* (a mușcat limbajul său, în loc de și-a mușcat limba). Aceeași situație se poate observa și în următorul exemplu: în loc de *The leaves of the tree are yellow* un student a pronunțat *The letters of the tree are yellow* (Frunzele pomului sunt de culoare galbenă / Scrisorile pomului sunt galbene), întrucât *levél* în maghiară înseamnă atât literă cât și frunză. Polisemia română explică rostirea frazei *He is sitting on a bank* în loc de *He is sitting on a bench*. Cuvântul românesc *bancă* are sensul de *bench* (scaun lung și îngust) precum și *bank* (instituție financiară). Pe baza exemplelor anterioare se poate concluziona că studenții comit aceste erori din cauza unor cuvinte polisemantice în limbile pe care le-au dobândit deja sau pe care le învață.

Expresiile idiomatice în limba engleză pot genera erori lexicale, în sensul că anumite înțelesuri similare pot fi exprimate într-un mod neasemănător în diferite limbi, sau o expresie idiomatice asemănătoare poate diferi în privința detaliilor. În aceste condiții influența limbii materne este mare în comparație cu alte limbi cunoscute. În limba maghiară idiomul *az ő szeme fénye* se referă la ceva sau cineva foarte drag, *fény* având sensul de *lumină*. Familizarea cu expresia idiomatice maghiară explică de ce în loc de *the apple of his eyes* idiomul semi-împrumutat *the light of his eyes* este folosit. În cultura lingvistică maghiară culoarea asociată emoției de invidie este cea galbenă (*Sárga az irigységtől*), aceasta probabil explică utilizarea eronată a expresiei idiomatice în limba engleză: *yellow with envy* în loc de *green with envy* (*galben de invidie / verde de invidie*).

Așa-numiții prieteni falși sunt perechi de cuvinte sau expresii în diferite limbi care sunt similare ca formă, dar au sens diferit. Similaritatea de formă poate induce pe studenți în eroare când vor să se exprime în limba engleză. Utilizarea frazei *He is a sympathic guy* în loc de *He is a nice guy* (*El este un tip simpatic, de treabă*) poate fi explicată datorită faptului că cuvântul românesc *simpatic*, *szimpatikus* în maghiară și germana *sympatisch* sunt toate cuvinte existente în limbile respective, având același sens: agreabil, de treabă, frumos, simpatic. În propoziția *He became a bike for his birthday* (*El a devenit o bicicletă de ziua lui*) se poate identifica influența verbului german *bekommen*, care este similar ca sens cu engleza *get*, *receive* (a obține, primi), dar nu este egal cu *become* (a deveni). Influența română și germană poate fi detectată și în următorul exemplu: *My father works in a fabric* (*Tatăl meu lucrează într-o țesătură* - în loc de fabrică); în acest caz, substantivul românesc *fabrică* și cel german (*die*) *Fabrik* se referă la *factory* în limba engleză, în timp ce engleza *fabric* înseamnă în esență *pânză*.

Aceeași situație poate fi observată atunci când studenții afirmă că *I have read an interesting roman*. Cuvântul românesc *roman* și cel german (*der*) *Roman* au aceeași semnificație, referându-se la un gen literar de proză. În același timp, cuvântul englez *roman* este legat de Roma, Imperiul Roman sau limba latină. Un alt exemplu frecvent întâlnit este ilustrată de următoarea propoziție: *My sister works in a magazine* în loc de *My sister works in a shop* (*Sora mea lucrează într-o revistă* în loc de *Sora mea lucrează într-un magazin*). Eroarea este cauzată de utilizarea necorespunzătoare al substantivului *magazine* care în limba română are semnificația principală de magazin, magazie, și numai sensul secundar este similară cu cea a englezei – revistă. Deoarece limba română nu este limba maternă a acestor studenți, unii dintre ei nu sunt familiarizați cu sensul secundar al substantivului menționat anterior. Prieteni falși în maghiară și engleză au determinat anumiți studenți să confundă cuvântul maghiar *farmer* - de fapt prescurtarea de *farmernadrág* (blugi) cu engleza *farmer* (agricultor, fermier): *He is wearing a farmer* (*El poartă un fermier*).

Un caz interesant este ilustrată prin exemplul: *He are a dog* în loc de *He has a dog* (*El este un câine* în loc de *El are un câine*). Mecanismul de fond al acestei erori poate fi explicată prin interferența română: *He has a dog* înseamnă *El are un câine*, unde *are* în limba română este forma conjugată a verbului *a avea*. Aceeași structură apare atunci când subiectul propoziției este persoană întâia singular: *I am a dog* în loc de *I have a dog* (*Sunt un câine* în loc de *am un câine*). Aceste două exemple sunt considerate a fi nu numai erori lexicale, ci și

morfologice, încât verbul este utilizat în mod neadecvat, conjugat în mod necorespunzător în limba țintă.

O influență foarte puternică ale limbilor dobândite anterior poate fi constatată în cazul construcțiilor hibride. În următoarele exemple, studenții au împrumutat cuvinte din limbile deja cunoscute pentru a construi propoziții și a se exprima. Studenții începători recurg de obicei la cunoștințele lor de limba germană, atunci când construiesc următoarele fraze: *They are sisters and hexes* (Sunt surori și vrăjitoare – (die) Hexe provenind din germană) sau *This is one amerikanisch film* (Aceasta este un film American – amerikanisch fiind un adjectiv german). Cuvântul lipsă în vocabularul englez este pur și simplu substituit cu expresii germane echivalente. Exemplul din urmă poate fi considerat, în același timp, și un caz de eroare morfologică – utilizarea necorespunzătoare al numărului cardinal *one* (unu), înlocuind articolul nehotărât *a / an* (un / o) – precum și o eroare de ortografie - adjectivul denotând limba, naționalitatea este scris cu litere mici, în conformitate cu normele ortografice germane.

În cazul studenților începători cu cunoștințe de germană deja dobândite se poate întâlni structuri eronate de genul *My grandmother is very old*. În acest caz, substantivul *großmother* este un substantiv hibrid compus din elemente germane și engleze: *Großmutter* și *grandmother*. Un alt exemplu de hibridizare este: *We discuted the problem* în loc de *We discussed the problem*. Acest exemplu de transfer lingvistic poate fi explicat prin împrumutul cuvântului românesc *a discuta* - care este *discuss* în engleză - și adăugarea morfemei engleze *-ed*, pentru formarea trecutului simplu. Influența limbii române este evident și în fraza *He has 19 years* (instead of *He is 19 / He is 19 years old*). În limba română verbul a avea este folosit pentru a se referi la vârsta cuiva. Propoziția engleză eronată este o reflectare evidentă a frazei române: *El are 19 ani*.

Studenții cu cunoștințe de limba maghiară, română și germană, care au început doar recent să învețe limba engleză, întâmpină de obicei mari dificultăți privind pronunția, întrucât limbile dobândite anterior au sisteme fonologice destul de clar semnalate prin alfabetele lor, în timp ce limba engleză nu marchează fiecare sunet specific cu litere strict corespunzătoare. Un exemplu comun de erori fonologice este pronunțarea sunetelor [ð] și [θ], ambele fiind reprezentate grafic de către *th*. Întrucât limbile enumerate anterior nu folosesc aceste sunete, elevii au tendința de a înlocui [ð] cu [t], ca în *think, thought, thing*, sau optează pentru [d], ca în *this, there, then*. Pe de altă parte, în toate cele trei limbi – maghiară, română, germană – litera *h* este pronunțată ca sunetul [h], în timp ce în limba engleză există unele cuvinte care încep cu un *h* mut. În aceste cazuri, de obicei, studenții pronunță [h] în *hour* sau *heir*. O

influență tipic germană poate fi detectat în acele situații în care studenții au tendința de a pronunța *sch* ca [ʃ], ca în *school*, *scheme*, *discharge*.

Abordând anumite aspecte privind noțiunile-cheie ale cercetărilor din domeniul achiziției limbilor nematerne și pe baza observațiilor făcute în cadrul orelor de engleză sunt de părere că teoriile și rezultatele acestor cercetări au un impact mare asupra procesului de instruire-achiziție/învățare ale limbilor străine. Profesorii de limbi străine au sarcina de a alege metodele, abordările, tehnicile, materialele didactice corespunzătoare procesului de instruire și educare, iar prin metodele predării centrate pe elev nevoile, diferențele individuale pot fi abordate cu mai mult succes. Greșelile, erorile lingvistice produse de către elevi, studenți, mai ales dacă au un caracter repetitiv semnalează fenomene de transfer lingvistic, iar realizarea și înțelegerea acestor erori de către profesor și elev, student poate duce la o eficacitate mai mare în învățarea limbilor nematerne.

BIBLIOGRAFIE:

- Bialystok, Ellen. 2001. *Bilingualism in Development: Language, Literacy and Cognition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Byram, Michael, ed. 2000. *Routledge Encyclopedia of Language Teaching and Learning*. London: Routledge.
- Cenoz, Jasone, Britta Hufeisen, and Ulrike Jessner, eds. 2003. *The Multilingual Lexicon*, Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Chomsky, Noam. 2002. *On Nature and Language*. Edited by Adriana Belletti, Luigi Rizzi. New York: Cambridge University Press.
- Cook, Vivian. 2008. *Second Language Learning and Language Teaching*. London: Hodder Education, an Hachette UK Company.
- Corder, S. Pit. 1981. *Error Analysis and Interlanguage*. Oxford: Oxford University Press
- De Angelis, Gessica. 2007. *Third or Additional Language Acquisition*. Clevedon: Multilingual Matters.
- De Angelis, Gessica, Larry Selinker. 2001. "Interlanguage Transfer and Competing Linguistic Systems in the Multilingual Mind." In *Cross-linguistic Influence in Third Language Acquisition: Psycholinguistic Perspectives*, edited by Jasone Cenoz, Britta Hufeisen, Ulrike Jessner, 42--58. Clevedon: Multicultural Matters.
- Findlay, S. Michael. 1998. *Language and Communication: A Cross-Cultural Encyclopedia*. Santa Barbara: ABC-CLIO.

- Grosjean, Francois. 2008. *Studying Bilinguals*. New York: Oxford University Press Inc.
- Hammarberg, Björn. 2001. "Roles of L1 and L2 in L3 Production and Acquisition." In *Cross-linguistic Influence in Third Language Acquisition: Psycholinguistic Perspectives*, Edited by Jasone Cenoz, Britta Hufeisen, Ulrike Jessner, 21—42. Clevendon: Multicultural Matters.
- Kramsch, Claire. 2008. "Applied Linguistic Theory." In *Encyclopedia of Language and Education*, Volume 4. Edited by Nelleke van Deusen-Scholl, Nancy H. Hornberger, 3—15. New York: Springer.
- Leung, Yan-kit Ingrid. ed. 2009. *Third Language Acquisition and Universal Grammar*. Bristol: Multilingual Matters.
- Liu, Shaozhong. 2001. "Studies on Transfer in Second Language Acquisition". *Guangxi Normal University Journal* 3:1—29.
- Macaro, Ernesto, Robert Vanderplank, and Victoria A. Murphy. 2010. "A Compendium of Key Concepts in Second Language Acquisition. In: *The Continuum Companion to Second Language Acquisition*, edited by Ernesto Macaro, 29 – 106. London: Continuum.
- Macaro, Ernesto. 1997. *Target Language, Collaborative Learning and Autonomy*. Clevendon: Multilingual Matters.
- Matras, Yaron, Jeanette Sakel. eds. 2007. *Grammatical Borrowing in Cross-Linguistic Perspective*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Nagy-Szilveszter, Orsolya. 2014 *Aspects of Transfer in Foreign Language Acquisition*. In *10th Conference on British and American Studies – Crossing Boundaries: Approaches to the Contemporary Multicultural Discourse*, edited by Marinela Burada, Oana Tatu, 168-178. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
- Ringbom, Hakan. 2007. *Cross-linguistic Similarity in Foreign Language Learning*. Clevendon: Multilingual Matters.
- Swan, Michael, Bernard Smith. 2001. *A Teacher's Guide to Interference and other Problems*. Cambridge: Cambridge University Press.

HEALING IN LATIN TERMINOLOGY

Dana Nicola

PhD Student, West University of Timișoara

Abstract: The beginning of the article explains the etymology of the Romanian word asanare, draining usually, improvement and healing with the figurative sense. The word comes from the latin sanus(3) which expresses the condition of health referring to the body, mind and soul, aspects discussed in this work paper. The article provides information about all the meanings of the adjective sanus(3) and about its entire family of words, including terms belonging to all parts of speech. There are analyzed as etymology and family of words the synonymous terms, such as salvus(3), valens, -ntis, firmus(3), incolumis(2), sospes, -itis. The paper work establishes also the antonyms for the term sanus(3) and gives information about their meanings and etymology. Through the antonyms we enumerate: aeger(3), debilis(2), demens, -ntis, imbecillus(3), impotens, -ntis, nocens, -ntis, truncus(3), all expressing the illness, the weakness, the craziness. There are also reminded words which express either the healing or the illness: cura, -ae, febris, -is(f), pestis, -is(f), ulcus, -eris(n), morbus, -i, vulnus, -eris(n), pus, -uris(n) or the verbs: doleo, -ēre, medeor, -ēri, patior, pati, passus sum. The words are not analyzed only with reference to their meanings and etymology, but there are also established connections in the context of Roman culture and civilization, referring to their use in the religion, medicine, law or literature. The final of the article presents the changes about the meaning of the Romanian word asanare, which estranges from the idea of healing, being used only in contexts with reference to the material aspect.

Keywords: sane, healing, illness, health, craziness.

Termenul *asanare* își are originea în adjectivul latinesc *sanus*(3), care redă starea de sănătate trupească și mentală. Este folosit și cu referire la operele literare pentru a desemna stilul sobru, natural și cumpănit al oratorilor.

Sanus dezvoltă o bogată familie lexicală cu termeni aparținând tuturor claselor morfologice. Astfel, amintim substantivele *sanitas*, -atis(f) cu sensul de *sănătate, rațiune*, dar și *cumințenie, măsură*; *sanatio*, -onis(f), *vindecare*; *sanator*, -oris(m), *tămăduitor, cel care*

vindecă; adverbele *sane*, în mod sănătos, *sanifer*, care însănătoșește, *saniter*, rațional; verbele *sano*, -*ăre*, a însănătoși, a *vindeca*, a *repara*, *sanito*, -*ăre*, cu aceleași sensuri, *sanesc*, -*ere*, a însănătoși; adjectivul *sanabilis*(2), *vindecabil*.

Și în situația acestui adjectiv prefixul privativ *in-* stabilește antonimele: *insanus*(3): *alienat*, *nebun*, *turbat*; adverbul *insane*, *nebunește*; adjectivul *insanabilis*(2), *de nevindecat*; substantivul *insania*, -*ae*, *demență*, *sminteală*, *nebunie*; *insanifusor*, -*oris(m)*, cel care înnebunește pe alții; *insanitas*, -*atis(f)*, *boală*, *nesănătate*; *vebul insanio*, -*ire*, a fi nebun a *delira*, a se sminti.

Sinonimul lui *sanus* este *salvus*(3), care este foarte bogat în sensuri ce trimit atât la integritatea materială, la sănătate, dar se utilizează și în limbajul juridic și religios, în formule precum *salva lege*, *salva iure*, *salvis auspiciis*. Dintre sensurile acestuia semnalăm: *întreg*, *intact*, *sănătos*, *teafăr*, în *bună stare*. Apare și în cuplul aliterant *sanus salvus*, dar și în formula de politețe *salvus sis*. În limbajul religios a devenit *salvat de cel rău*. *Salus*, -*utis(f)* indică starea de sănătate, deplinătatea forțelor fizice, o stare fizică bună, în limbajul religios exprimă salvarea, scăparea de primejdie, păstrarea vieții; mai poate însemna *existență*, *mijloc de salvare*, *salutare*, *urare de bine*; *Salus* reprezintă și divinizarea salvării și a binelui public, având un templu pe Quirinal. Este folosit și ca formulă de salut: *salutem dicere*, *dăre*, *reddere*, *accipere*. Derivații și compuşii lui *salvus* ce prezintă interes sunt: *salveo*, -*ere*, a fi *sănătos*, a fi *bine*, folosit mai ales ca formulă de salut: *salve!* *salveto!*, legat fiind de *valere*; *salvo*, -*ăre*, a *salva*, este folosit în limbajul bisericii alături de derivații și compuşii săi: *salvatio*, -*onis(f)* și *salvamentum*, -*i*, ce denumesc salvarea, mântuirea; *salvator*, -*oris(m)* este cel care salvează, *salvator*, *mântuitor*; amintim și prezența formei de feminin *salvatrix*, -*icis(f)*; *resalvo*, -*ăre*, a *salva a doua oară*; numele proprii *Salvius*, *Salvinus*, *Salvillus*. De la *salus* derivă: adjectivul *saluber*(3), care desemnează ceea ce este *bun pentru sănătate*, *sănătos*, *salubru*, dar și *viguros*, *tare*, *zdrăvăn*, opunându-se lui *pestilens* și lui *insaluber*(3), *nesănătos*, *neavantajos*; *salubritas*, -*atis(f)* se referă atât la starea de sănătate, cât și la puritatea stilului; *salubriter* subliniază ceea ce se petrece în chip *sănătos*, iar la figurat *avantajos*, *convenabil*, opunându-se lui *insalubriter*, *dăunător*, *primejdios*; *salutaris*(2) *binefăcător*, *salutar*, *folositor*; *salutariter*, *salutar*, *folositor*, *avantajos*; *salutifer*(3), este un termen poetic cu sensul de *salutar*, *salvator*; *salutificator*, -*oris(m)* este echivalentul lui *salvator*, -*oris(m)*; *saluto*, -*ăre*, care, pe lângă sensul de a *saluta*, are și sensul a *salva*.

Un alt sinonim este adjectivul *valens*, -*ntis* care îl numește pe cel *sănătos*, *tare*, *robust*, *viguros*, iar în limbajul medical este utilizat cu sensul *puternic*, *eficace*, cu referire la

tratament sau medicament; când este vorba despre alimente, sensul său este acela de *substanțial*; adverbul *valenter*, *tare*, *puternic*, la figurat *cu forță*, *cu energie*, iar despre felul vorbirii: *expresiv*. Verbul pe care îl are la bază este *valeo*, *-ēre*, care are în mod normal sensul de *a avea forță*, *a avea putere*, *a fi tare*, iar atunci când este folosit cu referire la sănătate: *a fi sănătos*, *a fi în puteri*, *a se ține bine*, la figurat dobândește sensul de *a fi puternic față de alții*, *a fi superior*, *a avea valoare*, când vorbește despre cuvinte: *a avea sens*, *a semnifica*. Se folosește și ca formulă de salut, de rămas bun, *vale*, de unde au derivat *valedicere*, *valefacere*, ambele cu sensul de *a-și lua rămas bun*. Din același radical s-au format și: *valentia*, *-ae* ce subliniază vigoarea, forța fizică, iar la figurat capacitatea; *valentulus(3)*, *destul de sănătos*; *validus(3)* este cel *viguros*, *robust*, *sănătos*, dar și leacul eficient sau mâncarea substanțială, nutritivă; *validitas*, *-atis(f)* reprezintă forța fizică, vigoarea; *valesco*, *-ēre*, *a se întări*, *a prinde puteri*; *valetudinarium*, *-ii* este *infirmierie*, *spital*; *valetudinarius(3)* este antonimul lui *sanus*, *bolnav*; *valetudo*, *-inis(f)* redă starea sănătății; *invaletudo*, *-inis(f)* și *invalentia*, *-ae* surprind slăbiciunea fizică; *invalesco*, *-ēre* și *convalesco*, *-ēre*, *a prinde puteri*, *a se întări*, *a se însănătoși*, *a se întrema*; *invalid*, *slab*; *invalidus(3)* este numit cel *fără putere*, *slab*, *bolnav*, *invalid*; *convalescentia*, *-ae* denumește starea de *convalescență*; *evalesco*, *-ēre* înseamnă *a prinde puteri*, *a se dezvolta*, *a fi în stare*, dar și *a valora*, *a costa*; *evalidus(3)* îl desemnează pe cel foarte puternic, robust, la fel *pervalidus(3)*, *praevalens*, *-ntis* și *praevalidus(3)*; *praevaleo*, *-ēre*, *a avea multă putere*, *a avea multă eficacitate*, *a fi mai puternic*, *a valora mai mult*; *praevalesco*, *-ēre* înseamnă *a deveni viguros*; *praevalide*, *foarte puternic*; *revalesco*, *-ēre*, *a se însănătoși*, *a recăpăta forță*, *a se întări din nou*.

Un alt adjectiv ce sugerează o bună stare a sănătății este *firmus(3)*, vechi și uzual, cu sens fizic și moral, însemnând *tare*, *solid*, *rezistent*, iar la figurat *puternic*, *solid*, *firm*, *neclintit*, *statornic*. Este opus adesea lui *imbecillus*. Dintre derivații ce prezintă interes amintim: adverbul *firm*, înzestrat cu sensurile: *hotărât*, *firm*, *tare*, *puternic*; substantivele *firmitas*, *-atis(f)*, *firmitudo*, *-inis(f)*, *firmatio*, *-onis(f)* care surprind soliditatea, tăria, fermitatea, stabilitatea; *firmiter*, *cu putere*, *solid*, *firm*; *firmitas*, *-ae*, cu foarte multe înțelesuri: *a întări*, *a încuraja*, *a îmbărbăta*, *a confirma*, *a asigura*, *a garanta*; *confirmo*, *-āre*, *a întări*, *a consolida* (dinții, părul, sănătatea, forțele); *infirm*, *-āre*, *a slăbi*, *a debilita*; *infirmitas* și *infirmiter*, *fără vigoare*, *slab*; *infirmitas(2)*, *slab*; *infirmitas*, *-atis(f)* este *lipsă de putere*, *slăbiciune*, *boală*, *neputință*; *infirmor*, *-āri*, *a se îmbolnăvi*, *a deveni infirm*; *infirmus(3)*, *slab*, *fără forță*, la figurat *neputincios*, *incapabil*, *șovăitor*, *slab*, *fără valoare*.

Și *incolumis*(2) este un adjectiv ce exprimă integritatea fizică, starea de sănătate, fiind tradus prin *teafăr, nevătămat, intact, sănătos, viu, care nu a suferit pagubă*. Este opus lui *mortuus* și apropiat de *salvus*, căruia în parte i-a și luat locul. Derivatul său, *incolumitas*, -*atis*(f), un substantiv clasic, rar folosit în epoca imperială, care nu s-a conservat în limbile romanice, semnifică *păstrare în bună formă, nevătămare, siguranță, salvare*.

În aceeași arie a stării bune de sănătate se găsește și *sospes*, -*itis*, un adjectiv ce are sensul de *teafăr, nevătămat, fără primejdie*. *Sospes* a fost adesea legat de *salvus* și face referire la starea de sănătate a celor ce revin dintr-o călătorie. Anticii îi atribuie și sensul de *protector*, cel sau cea care asigură sănătatea, sens întărit de existența substantivului *sospita*, -*ae*, *salvatoare, mântuitoare de primejdii*, epitet atribuit Iunonei, *Iuno Sospita, Iuno Salvatoarea*. Ceilalți derivați sunt tardivi și rari: *sospitalis*(2), *binefăcător, protector*; *sospitas*, -*atis*(f), *mântuire, salvare*; *sospitator*, -*oris*(m), *sospitratix*, -*icis*(f), *salvator, mântuitor*, respectiv *salvatoare, mântuitoare*; *sospito*, -*āre*, *a salva, a apăra de rău*. Nu există nicio apropiere etimologică a cuvântului de bază *sospes* de alți termeni de origine indo-europeană.

La polul opus, *aeger*(3) este un adjectiv ce indică pe cel bolnav, insistând pe ideea de suferință și durere provocate de boală ce afectează orice parte a trupului, extinzându-se asupra naturii și a statului roman, măcinat de vicii, la figurat îl desemnează pe cel *suferind, chinuit, muncit*, de griji, de dragoste, de frică, de lăcomie, de invidie, *dureros, apăsător, chinuitor*. Derivații săi întăresc ideea de suferință, de durere, de absență a stării de sănătate fizică sau morală: astfel adverbul *aegre* denumește ceea ce manifestă ca *dureros, penibil*, dar și ceea ce se realizează *cu greu, anevoie*, precum și ceea ce implică părerea de rău; verbul *aegreo*, -*ēre* și *aegroto*, -*āre*, *a fi bolnav*; *aegresco*, -*ēre*, cu sensuri mai bogate ce fac trimitere și la stări sufletești, pe lângă insuficiențele trupesti, astfel: *a se îmbolnăvi, a se amări, a se neliniști, a deveni mai amar, a se întărâta*; *aegrimonia*, -*ae* sau *aegrimonium*, -*ii* exprimă *măhnirea, supărarea, amărăciunea*; *aegritas*, -*atis*(f), alături de *aegritudo*, -*inis*(f) și *aegrotatio*, -*onis*(f), redau chinul sufletesc, tulburarea, neliniștea, apăsarea morală, suferința; *aegror*, -*oris*(m) traduce termenul *boală*; *aegrotus*(3) este cel *bolnav*; *aegrum*, -*i* redă durerea.

La rândul-i, *debilis*(2) este un adjectiv vechi, folosit pentru a exprima infirmitatea sau slăbiciunea întregului corp sau a unor părți ale corpului. Se folosește atât cu sens propriu, cât și cu sens figurat, însemnând, cu sensul propriu, *infirm, betegit, paralizat, schilodit, ologit*, iar cu cel figurat *fără putere, neputincios, slab, debil*. *Debilitas*, -*atis*(f) este substantivul derivat și indică *infirmitatea, paralizia*, iar la figurat *slăbiciunea, debilitatea caracterului*. Un alt substantiv derivat este *debilitatio*, -*onis*(f) ce apare cu sensul de *infirmitate* la Apuleius, iar la

figurat *slăbire, descurajare, debilitatio animi*, după cum zice Cicero. Verbul *debilito*, -*äre* are înțelesul de *a stâlci, a mutila, a zdrobi*, dar și *a sfârși de puteri, a slăbi, a paraliza, a descuraja*. Adverbul *debiliter* înseamnă *fără putere, paralizat*.

Și *demens*, -*ntis* se opune lui *sanus*, deoarece este un adjectiv care trimite la absența sănătății psihice, însemnând *nebun, smintit, dement*. Acesta a cunoscut în latina timpurie forma *amens*, -*ntis*.¹ *Dementer* este adverbul care-i corespunde, *nebunește*. Substantivul *dementia*, -*ae*, cu forma veche *amentia*, -*ae*, exprimă starea de *nebunie, de sminteală*. Forma verbală *dementio*, -*ire* are înțelesul de *a se sminti*. Un alt verb, *demento*, -*äre*, poate fi folosit atât tranzitiv cu sensul de *a scoate din minți, a înnebuni*, cât și intransitiv, exprimând ideea de *a fi nebun, a fi smintit, a nu fi în toate mințile*. Cuvântul de bază de la care acestea pornesc este substantivul *mens, mentis(f)*, în care se regăsește rădăcina **men-* care înseamnă *a gândi*. Acest cuvânt se opune lui *corpus* și are atât accepțiuni abstracte, cât și concrete, însemnând *minte, inteligență, spirit, rațiune, mod de a gândi, intenție, curaj*,² ultimul sens fiind folosit mai ales în poezie în virtutea apropierii semantice de *animus*. *Mens*, -*ntis(f)* este un cuvânt care s-a menținut în toate epocile, care s-a conservat în limbile romanice și care a dat o serie de derivați și compuși, dintre care amintim: adjectivul *mentalis(2)*, aparținând perioadei timpurii a limbii latine; substantivul *dementatio*, -*onis(f)*, *uitare*; adjectivul *dementicus(3)*, *cel care uită*; verbul *dementico*, -*äre, a uita*; *mentio*, -*ire, a nu spune adevărul, a minți*, cel dintâi sens atestat, păstrat și singurul care a durat, cu toate că în poezie este întâlnit și sensul *de a inventa, a imagina*; compuşii *admentior, commentior, ementior*, toate având sensul de *a spune o minciună, a simula, a născoci*.

Un alt adjectiv semnificativ este *imbecillus(3)*, cuvânt vechi, uzual și clasic, cu sensul de *slab, lipsit de forță, plăpând*, se opune lui *valens* și *firmus*, făcând referire atât la trup, cât și la spirit. În epoca veche este atestată și forma *imbecillis(2)*, iar forma *imbēcillus(3)* este cea mai veche și cea mai frecventă. Derivații acestui adjectiv sunt: *imbecillitas*, -*atis(f)*, ce surprinde, cu referire la trup, starea de *slăbiciune, lipsă de forță, sănătate șubredă*, iar cu referire la spirit, lipsa de curaj, mintea slabă; *imbecilliter*, *fără energie, fără curaj*; *imbecillosus(3)* este cel *slab*, termen regăsit în limbajul bisericii.

În același regim se încadrează și *impotens*, -*ntis*, adjectiv care, folosit cu sens absolut, îl desemnează pe cel *neputincios, slab*, cu genitivul pe *cel care nu poate să domine, care nu*

¹ Alfred Ernout și Antoine Meillet, Dictionnaire étymologique de la langue latine-Histoire des mots, Retirage de la quatrième édition augmentée d'additions et des corrections par Jacques André, C. Klincksieck, Paris, 2001, p. 397

² G. Guțu, Dicționar latin-român, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 745

poate stăpâni, nestăpânit, necumpătat, furios, excesiv. Adverbul *impotenter*, este rar folosit cu sensul slab, și frecvent cu cele de *fără succes, fără măsură, violent, tiranic; impotentia, -ae* redă neputința, slăbiciunea, dar și necumpătarea, violența. Acești termeni au ca etimon adjectivul provenit din participiul prezent *potens, -ntis*, cuvânt vechi uzual și clasic, care îl desemnează pe cel puternic, pe cel care are putere asupra cuiva, pe cel care este stăpânul cuiva. Are numeroși derivați și compuși care trimit însă cu gândul la puterea dată de funcție, de starea materială, sau de autoritatea exercitată asupra cuiva, motiv pentru care nu vom zăbovi asupra lor. Îi vom aminti doar pe cei care fac trimitere, ca sens, la tema propusă. Astfel, adverbul *potenter* înseamnă *puternic, cu energie, după puteri; potentatus, -us(m)* și *potentia, -ae* exprimă ideea de *putere, forță, puțință; potentialiter, cu putere, după putere.* Tema indo-europeană **poti-*, existentă și în *potens*, a fost folosită pentru a-l indica pe capul familiei sau al clanului, al tribului.³

Adjectivele *nocens, -ntis, nocivus(3)* și *nocuus(3)* au înțeles opus lui *sanus*, redând ceea ce este *vătămător, nociv, periculos*, dar și *vinovat, ticălos, criminal*. Acestea se raportează etimologic la verbul *noceo, -ēre*, care are la bază radicalul **nek-* cu înțelesul de *a cauza moartea, a pregăti moartea*, prin urmare *a face rău, a aduce o vătămare, a dăuna*.⁴ Derivații săi sunt: adverbul *nocenter, dăunător, periculos, vinovat, ticălos; nocumentum, -i* exprimă *vătămarea, dauna*; la polul opus *innocens, -ntis* exprimă ceea ce este *nevătămător, inofensiv, nevinovat, nepătat, cinstit, cumsecade*; adverbul *innocenter*, are aceleași sensuri: *nevătămat, fără pagubă, cinstit, ireproșabil; innocentia, -ae*, exprimă calitatea de a nu fi vătămător, blândețea, nevinovăția, caracterul frumos, curățenia morală; *innocue, fără a vătăma, ireproșabil, virtuos; innocuus(3), nevătămător, inofensiv, nevinovat, cinstit, la pasiv neatins, nevătămat*.

Un alt adjectiv demn de menționat este *truncus(3)*, care se opune lui *integer*, și este sinonim cu *mutilus* și *debilis*, însemnând, cu sens propriu, *ciuntit, retezat*, iar cu sens figurat, *mutilat, incomplet*. Derivații și compușii săi care prezintă interes sunt: *truncatio, -onis(f)*, exprimând noțiunea de *ciuntire, amputare; trunco, -āre* care înseamnă *a ciunti, a reteza, a mutila; contrunco, -āre, a măcelări; detrunco, -āre, a tăia; detruncatio, -onis(f) tăiere; distrunco, -āre* cu sensul *a tăia în două; obtrunco, -āre, a tăia în bucăți, a măcelări, obtruncatio, -onis(f), curățat al copacilor, viei*. Etimologia sa este nesigură.

³ Alfred Ernout și Antoine Meillet, Op.cit., p. 528

⁴ Idem, Ibidem, p. 439

Vigeo, -*ēre*, -*ui* este un verb ce face trimitere la sănătate, la forță, însemnând *a avea putere*, *a fi în putere*, *a fi plin de viață*, *a fi viguros*, iar la figurat înseamnă *a fi în floare*, *a fi puternic*, *a fi în cinste*, *a avea succes*. Este un verb vechi, existent deja la Naevius, clasic, dar rar în epoca imperială. Formele derivate ale acestuia ce prezintă interes sunt: substantivul *vigor*, -*oris(m)*, substantiv poetic al epocii imperiale, *putere*, *energie*, *vigoare*, *forță fizică sau sufletească*, toate implicând o stare bună de sănătate; *vigoro*, -*āre*, verb tranzitiv și intransitiv, *a fortifica*, *a învigoră*, *a-și trage puterea*, *a se fortifica*; la polul opus se află adjectivul *evigoratus(3)*, cu sensul *sleit de puteri*; verbul *vigesco*, -*ēre*, *a prinde puteri*, *a se învigoră*; antonimul său *evigesco*, -*ēre*, *a-și pierde puterile*; *pervigeo*, *ēre*, -*vigui*, *a fi tot timpul în putere*. De la același etimon derivă *vigil*, -*lis* și derivații săi care trimit la *veghe*, *atenție*, *pază*, *nesomn*.

Un alt termen al asanării ce se impune a fi amintit este *cura*, -*ae*, care prezintă interes datorită următoarelor sale sensuri: *grijă*, *purtare de grijă*, *tratare*, *supraveghere*, *administrare*, *neliniște*, *chin*. Acesta este un termen vechi și uzual, regăsit, după cum demonstrează și sensurile mai sus amintite, atât în limbajul administrativ, cât și în limbajul dreptului, în limbajul medical, dar și în limbajul erotic. *Cura* se opune lui *neglegentia* și *incuria* și lui *causa* în limbajul medical.⁵ Verbul *curo*, -*āre*, construit adesea cu cazul acuzativ sau cu cazul dativ, este bogat în sensuri: *a îngriji*, *a se ocupa de*, *a se preocupa*, *a îngriji o boală*, *a trata*, dar și *a administra*, *a comanda*, *a conduce* sau *a face curte*, *a onora*, *a procura*, *a achita o sumă de bani*. Sensul de a curăța pe care verbul l-a dobândit în unele limbi romanice este influențat de expresia *curare corpus*. Aceeași legătură cu curățenia o au și adjectivele *curatus(3)* și *excuratus(3)*, *bine îngrijit*, precum și verbul *excurare*.⁶

Din familia de cuvinte a lui *cura* enumerăm: adjectivul *curabilis(2)*, *care se poate vindeca*; substantivul *curatio*, -*onis(f)*, cu sensuri diverse, *îngrijire medicală*, *tratament*, dar și *funcție*, *administrare*, *sarcină publică*, *curatelă*; *curator*, -*oris(m)* și *curagendarius*, -*ii*, îl arată pe cel însărcinat cu îngrijirea sau administratorul; *curatura*, -*ae*, denumeste *îngrijirea atentă*, *curamen*, -*inis(n)* este *tratamentul*; adverbul *curate*, *cu grijă deosebită*; *curiosus(3)* îl surprinde pe cel *grijuliu*, *conștiincios*, *scrupulos*, *doritor de a ști*, cu o nuanță peiorativă devine *indiscret*, *curios de*, iar în epoca imperială desemnează *spionul*. Dintre compuși amintim: *incuria*, -*ae*, *incuriositas*,

⁵ Idem, Ibidem, p. 159

⁶ Idem, Ibidem, p. 708

-atis(f) exprimă *neglijența, nepăsarea*; *incuriosus(3)* este cel *neglijent, delăsător, neinteresat sau neglijat, neîngrijit*; *incuratus(3)*, *netratat, neîngrijit*; *incurabilis(2)*, care nu poate fi vindecat; *incurate, incurioase, fără grijă, neglijent*; *securus, fără grijă, fără teamă, liniștit, sigur, în afara primejdiei*; *securitas, -atis(f)*, lipsă de grijă, liniște, siguranță, calm; *assecurare*; *accurare, a purta de grijă*; *percurare, a vindeca complet*; *procurare, a se îngriji de, a administra*.

Primul semn al bolii la nivel fizic sau psihic este exprimat de verbul *doleo, -ere, dolui, dolitum*, verb vechi, uzual și conservat în limbile romanice, ce înseamnă *a dura fizic, a simți durerea, a avea durere*, iar în sens moral înseamnă *a fi îndurerat de, a fi întristat de, a suferi*. Formele derivate de la acesta sunt: substantivul *dolor, -oris(m)*, fie *durere fizică și sufletească*, fie *motiv de durere*, iar în retorică *emoție patetică*; în latina veche alături de *dolor* apare și forma *dolus*, care a dăinuit în limbile romanice alături de *dolor*, fapt confirmat de francezul *deuil*, italianul *duolo*, spaniolul *duelo*⁷; *dolens, -ntis* numește tot ceea ce provoacă durerea, *dureros*, la fel *dolorifer(3)*, *dolorosus(3)*; adverbul *dolenter* surprinde aceeași idee; *dolentia, -ae* este o formă arhaică folosită pentru a exprima durerea; *dolito, -āre, a dura*; *indolesco, -ere, a dura, a fi dureros*, la figurat, *a fi îndurerat*; derivații acestuia din urmă sunt: *indoloria, -ae* exprimă lipsa de durere; *indoloris(2)*, *indolorius(3)*, *nedureros*; *indolentia, -ae*, lipsă de durere, *insensibilitate*; *indolens, -ntis* este cel *insensibil la durere*, *cordolium, -ii, durere, jale*, substantiv plautin.

Un alt termen elocvent este *febris, -is(f)*, substantiv vechi și uzual, panroman, ce desemnează *febra*, așadar un prim semn al bolii, al degradării stării de sănătate. Derivații săi sunt: *febresco, -ere, a căpăta friguri, a fi cuprins de febră*; *febricito, -āre și febricio, -īre* care surprind starea de *a avea febră, a delira, a aiura*; *febricosus(3)* este cel care are febră; *febricula, -ae* exprimă o *febră ușoară*; *febriculentus(3)* și *febriculosus(3)* îl desemnează pe cel *lovit de febră*. Pentru că nu există un nume indo-european al febrei, etimologia este puțin sigură. Cu toate acestea a fost apropiat de radicalul care înseamnă *a tremura* ce apare în grecescul *τρέμων*.⁸

Semnificativ în contextul asanării este și *medeor, -eri*, verb intransitiv, însă utilizat și cu sens tranzitiv, mai rar, care înseamnă *a vindeca, a lecu* o boală, o durere, o rană sau *a remedia, a veni în ajutor*. S-a specializat în limbajul medical, fiind sinonim cu *curare*. Derivații săi fac toți trimitere la asanare, astfel: *medens, -ntis(m)* este numele medicului;

⁷ Idem, Ibidem, p. 181

⁸ Idem, Ibidem, p. 222

medela, -ae este un substantiv arhaic ce numește *leacul*, *remediul*, *medicamentul*, înlocuit cu *remedium* în perioada clasică; *medelifer*(3), *vindecător*; *medica*, -ae este *moașa*; *medibilis*(2) și *medicabilis*(2) denumesc atât ceea ce este *de vindecat*, cât și lucrul *care lecuiește*; *medicabulum*, -i, localitate potrivită pentru vindecare; *medicamen*, -inis(n), *medicamentum*, -i, redă *medicamentul*, *leacul*, dar și *otrava*, precum și *vopseaua*, *fardul*, cu referire la înfrumusețare sau condimentul, cu referire la mâncare; *medicamentarius*, -i este fie farmacistul, fie preparatorul de otrăvuri; *medicamentosus*(3), *tămăduitor*; *medicatio*, -onis(f) face trimitere la *medicație*, la *remediul folosit*; *medicator*, -oris(m), *tămăduitor*; *medicatus*(3) și *medicus*(3), *tămăduitor*; *medicatus*, -us(m) este o *băutură vrăjitoarească*; *medicina*, -ae reprezintă *arta medicală*, *medicina*, *farmacia*, dar numește și *leacul*, *remediul*, *operația medicală*, *tratamentul*, precum și *otrava*; *medico*, -āre și *medicor*, -āri au înțelesul de *a vindeca*, *a trata*, dar și de *a prepara o substanță*; *medicus*, -i este *medicul*, *doctorul*; *Meditrina* este numele zeiței vindecărilor, iar *Meditrinalia*, -ium sunt sărbătorile date în cinstea sa; *medicinus*(3), *medicinalis*(2), *medicinal*; *mulomedicus*, -i, *veterinar*; *mulomedicina*, -ae, *medicină veterinară*; *immedicabilis*(2) redă ceva ce este *de nevindecat*, *incurabil*; *immedicatus*(3) trimite la aspectul fizic, *dat cu farduri*; *remediabilis*(2), *vindecabil*; *remedialis*(2), *tămăduitor*; *remediator*, -oris(m) *tămăduitor*; *remedio*, -āre, *remedior*, -āri au și ele sensul de *a vindeca*, *a tămădui*; *remedium*, -ii, *leac*, *medicament*, *remediu*, *mijloc de apărare*, *ajutor*; *irremediabilis*(2), *iremediabil*.

Un substantiv sugestiv este *morbus*, -i, care exprimă *boala*, *maladia*. Pluralul substantivizat, *Morbi*, -orum, *Bolile*, sunt divinități ale infernului. Din aceeași familie enumerăm: *morbidus*(3) care îl surprinde pe cel *care nu se simte bine*, *lânced*, *bolnav*, *nesănătos*, *morbid*; *morbifer*(3) și *morbificus*(3), *care aduce boală*; *morbifico*, -āre, *a aduce boală*; *Morbonia*, -ae, este țara bolii; *morbositas*, -atis(f) redă starea de boală; *morbosus*(3) și *morbidosus*(3) îl indică pe cel *suferind*, *bolnav*, dar și *depravat*; *morbeo*, -ēre, și *morbescō*, -ēre, *remorbescō*, -ēre *a fi bolnav*, *a îmbolnăvi*. Numele bolilor diferind în spațiul indo-european, este imposibil a i se stabili etimologia.

Un verb pus în legătură cu durerea, fie ea fizică sau sufletească, este *patior*, *pati*, *passus sum*, care înseamnă *a suporta*, *a îndura*, *a suferi*, dar și *a fi victima unui rău*, un sens poetic abstract este acela de *a trăi o viață grea*, însă mai exprimă și ideea de *a îngădui*, *a permite*, *a admite*, pe când în gramatică numește forma pasivă, *modus patiendi*. Derivații săi sunt: *patiens*, -ntis, indicându-l pe cel *care suportă*, *capabil să suporte*, *rezistent*, *solid*, *tare*,

răbdător, indulgent; patienter, cu răbdare; patientia, -ae este puterea de a îndura, rezistență, răbdare, indulgență, iar în sens peiorativ supunere, ascultare; patibilis(2) este termen al limbajului filozofic întrebuintat de Cicero cu sensul suportabil, capabil de suferință, dotat cu simțire, dar și pasiv; passio, -onis(f) se regăsește cu precădere în latina ecleziastică pentru a traduce grecescul πάθος cu sensul de pătımire, suferință, boală, suferință sufletească, patimă, perturbare în natură; acesta corespunde clasicului affectus, însă dobândește o nuanță peiorativă; passionalis(2) este cel susceptibil de suferință, supus durerii; passivus(3) este cel susceptibil de simțire, iar gramatical, pasiv; passivitas, -atis(f) arată diateza pasivă; impassibilis(2) este cel care nu are pasiuni; impassibilitas, -atis(f) exprimă insensibilitatea, impasibilitatea; impasibiliter, fără pasiune; impatiens, -ntis este cel incapabil să suporte, să se stăpânească, impasibil, insensibil; impatienter, fără a se resemna, neputându-se înfrâna; impatientia, -ae exprimă neputința de a suporta, nerăbdarea; impetibilis(2), insuportabil, impasibil, fără simțire; compatio, -pati înseamnă a suferi împreună, a-i fi milă de alții; compassio, -onis(f) indică o suferință comună, compasiune; compassibilis(2) este numit cel care împărtășește suferința altuia; perpetior, -pati, a suporta cu curaj, a răbda; perpassio, -onis(f) indică răbdarea, suportarea; perpassicius(3) este cel învățat cu suferința; propassio, -onis(f), suferință anterioară. Radicalul din patior nu se regăsește cu exactitate niciunde, însă este apropiat de grecescul πῆμα, suferință.⁹

Un alt termen demn de amintit este *pestis, -is(f)*, care denumește inițial toate felurile de distrugere, în sens abstract, și toate mijloacele de distrugere în sens concret. Astfel, sensurile substantivului sunt: *molimă, epidemie, infecție, ciumă*, iar la figurat *distrugere, nenorocire, pieire, pacoste, prăpăd*. Este un cuvânt vechi, clasic și uzual ce generează următorii termeni: *pestibilis(2), pestilențial* și *pestifer(3)*, opus lui *salutaris, care răspândește molima*, iar la figurat *nesănătos, vătămător, dăunător; pestifere, în chip dezastruos; pestilens, -ntis* se opune lui *saluber(3)*, indicând ceea ce este *vătămător sănătății, nesănătos, infectat*, iar la figurat *aducător de nenorocire; pestilentia, -ae* înseamnă *molimă, epidemie, infecție, insalubritate a aerului, a climei, a pământului*, iar la figurat *virulență, fiere; pestilentiarius(3)* este *otrăvitor; pestilentiosus(3), pestilentus(3)* și *pestilis(2), infectat, insalubru, pestinențial; pestilitas, -atis(f), molimă*. Nu are nicio etimologie clară.

Un alt semn al bolii este surprins de substantivul *pus, puris(n)*, care înseamnă *puroi*, însă este utilizat și ca termen de injurie, *spurcat, spurcăciune*. Derivații săi sunt:

⁹ Idem, Ibidem, p. 488

purulentus(3), *plin cu puroi*; adverbul *purulente*, *cu supurație*; *purulentia*, -ae, substantiv tardiv cu sensul de *supurație*, *puroi*, iar la figurat *lepădături*; *purulentatio*, -onis(f) și *puritas*, -atis(f) exprimă *purulența*; *puro*, -āre, *a face puroi*, *a supura*; la fel *suppuro*, -āre; derivații acestuia din urmă sunt de asemenea semnificativi: *suppuratio*, -onis(f), *supurație*, *abces*, *buboi*; *suppuratorius(3)*, *supurativ*; *suppuratus(3)*, *care face puroi*, *care supurează*.

Ulcus, -eris(n) și derivații săi sunt importanți în contextul asanării. *Ulcus*, -eris(n) este un substantiv clasic, utilizat atât cu sens fizic cât și moral ce desemnează *o rană*, *o bubă* sau *un abces*, iar la figurat *o rană sufletească*. Derivații săi sunt: *ulcusculum*, -i, substantiv al perioadei imperiale, *rană mică*, *bubă mică*; *ulcero*, -āre înseamnă *a umple cu răni*, *a răni*, iar cu referire la suflet *a răni inima*, când este implicată dragostea; *ulceratio*, -onis(f), *supurație*, *ulcerație*, *rană*, *bubă*; *ulcerosus(3)* se folosește cu referire la fața acoperită cu ulcere, bubos, iar la figurat *rănit de dragoste*; *exulcero*, -āre are sensul propriu de *a face să ulcereze*, *a produce iritație*, *a inflama*, și pe cel figurat de *a înrăutăți*, *a înverșuna*, *a ațâța*, *a învenina*; *exulceratio*, -onis(f) se referă la *ulcerare*, la *spargerea unui buboi*, la *iritație*; *exulceratorius(3)*, *care face rană*; *exulceratrix*, -icis cu același sens.

Demn de amintit este și substantivul *vulnus(volnus)*, -eris(n), *rană*, cu sens fizic și moral, substantiv vechi, uzual, care nu s-a conservat în limbile romanice. Derivații săi sunt: *vulnerabilis(2)*, *vulnerabil*, *care rănește*; *vulnerarius(3)*, *care se aplică la răni*; *vulnerarius*, -ii îl denumeste pe *chirurg*; *vulneratio*, -onis(f) exprimă *rănirea*, iar la figurat, *lezarea reputației*; *vulnerator*, -oris(m) este cel care rănește, iar la figurat *vătămător*; *vulnero*, -āre, *a răni fizic sau sufletește*; *vulnerativus(3)*, *invulnerabil*; *invulneratus(3)*, *fără a fi suferit răni*, compuși poetici și rari: *vulnifer(3)*, *vulnificus(3)*, *care rănește*, *care ucide*, *vulnifico*, -āre, *a răni*.

În timp termenul *asanare* se îndepărtează de sensurile inițiale, fiind folosit în alte contexte decât cele curative, legate de însănătoșire. Astfel, regăsim cuvântul în sintagme care fac trimitere strict la latura materială, precum lucrările hidrotehnice executate cu scopul de a înlătura apele excesive din anumite regiuni, din pricini economice, estetice sau de salubritate. Termenul se folosește și în medicină, denumind procesul prin care este înlăturat pe cale medicamentoasă sau chirurgicală un focar de infecție.

Așadar, conchidem că *asanare* apare în contextul însănătoșirii, al refacerii trupești, al păstrării integrității trupești sau mentale, al înlăturării elementelor generatoare de slăbiciune sau de durere trupească sau sufletească.

ACKNOWLEDGEMENT: *"Această lucrare a fost cofinanțată din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013, Cod Contract: POSDRU/187/1.5/S/155559, Cercetări doctorale multidisciplinare competitive pe plan european (CdocMD.)"*

BIBLIOGRAFIE:

- Bréal Michel, Bailly Anatole, *Dictionnaire etymologique latin*, Librairie Hachette, Paris, 1918
- de Vann Michiel, *Etymological Dictionary of Latin and the other Italic Languages*, Leiden Indo-European Etymological Dictionary Series, Leiden, Brill, 2008
- Ernout Alfred, Meillet Antoine, *Dictionnaire etymologique de la langue latine*, Klincksieck, Paris, 2001
- Guțu G., *Dicționar latin-român*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983
- Matei Virgil, *Gramatica limbii latine*, Editura Scripta, București, 1996
- Negrescu Dan, *Cultură și civilizație latină în cuvinte*, Editura Paidea, București, 1996
- Varro, *On the Latin Language*, with an english translation by Roland G. Kent, London, William Heinemann LTD, Harvard University Press, 1938

LITERARY ONOMASTICS: THEORETICAL GUIDELINES REGARDING THE ANTHROPONYMS IN THE ROMANIAN FAIRY TALES

Veronica Oneț

Technical University of Cluj-Napoca – Baia Mare Northern University Centre

Abstract: This communication aims to approach the theoretical aspects related to anthroponyms of the literary text, in this case, the fairy tale. We will investigate the status of literary name vs. nonliterary name within the universe of the discourse, demonstrating that fictional names evoke, suggest or may arouse many associations. In the fictional world of the fairy tale we meet mask-names that reveal and hide, at the same time, aspects connected to the life of the character. We will describe the anthroponyms functions and we will create a taxonomy of these names from the perspective of onomastics. The approach is interdisciplinary and the methods used refer to semiotic, pragmatic, onomastics analysis. The corpus is taken from Romanian fairy tales.

Keywords: literary onomastics, mask-name, function, fictional world, fairy tale.

1. Preliminarii

Onomastica literară reprezintă o ramură a onomasticii care teoretizează și analizează numele textual literar. Aceasta implică literatura, ca obiect al cercetării și lingvistica, în ceea ce privește metoda de investigație.

Cuvântul *onomastică* provine din limba greacă *onoma*, *onomatos*, care semnifică „nume”, „onomastica fiind disciplina lingvistică al cărei obiect de studiu este originea, formarea și evoluția numelor proprii de persoane” (DȘL 2001: 359).

Termenul *literar* provine din latinescul *litteratura* – „literă scrisă”.

Mariana Istrate (2000: 10) definește onomastica literară „acea ramură a onomasticii care are ca obiect de cercetare numele proprii din operele literare, cu o metodă complexă de interpretare, în care se îmbină analiza lingvistică și cea literar-artistică”. Astfel, studiul numelor proprii în literatură prevede o opoziție necesară între literar și neliterar, numele

dobândind o nouă semnificație diferită de cea anterioară „transformându-se din *realonim* în *simbonim*” (Istrate 2000: 10).

Anna Danuta Fornalczyk (2010: 53) denuște onomastica literară „a linguistic discipline which aims at a complex characterization of onymical formations and seeks to specify determinants of each individual onomastic category, that is, to explain the origins of proper names, their linguistic structure and meanings they used to express or still express, the history and evolution of the naming system and its functioning in language and society”.

O trăsătură importantă a onomasticii literare este caracterul ei interdisciplinar: sintetizează elemente ale istoriei, istoriei literare, ale stilisticii, ale psiholingvisticii etc..

1.2. Numele ficțional și „lumile posibile”

Teoria *lumilor posibile* este abordată de mai mulți teoreticieni și este una controversată. În timp ce unii infirmă existența unei alte lumi (fie posibilă, fie paralelă), alții susțin posibilitatea și necesitatea existenței unor lumi posibile. Deoarece referința¹ implică doar lucruri reale, nu este facil a demonstra că există entități reale în lumile ficționale care nu au corespondent în lumea noastră. În acest sens nu numai discursul ficțional operează cu produse (obiecte, entități) inexistente în realitate, ci și cel nonficțional care conține termeni precum *unicorn*, *zână* care nu au referent în universul nostru.

Din perspectiva semanticii modale, Saul Kripke (2001: 61) este cel care a elaborat teoria lumilor posibile și a structurat-o. Astfel, autorul menționat mai sus identifică un set de lumi posibile, lumea reală și o relație de accesibilitate între aceste lumi. Același teoretician pretinde că un astfel de univers nu trebuie să implice contradicții².

Ștefan Oltean (2009: 79) afirmă că „lumile posibile sunt *circumstanțe alternative contrafactice*, moduri diferite, dar posibile ale lumii”, circumstanțele alternative vizând momente temporale distincte. Această nouă abordare permite ca domeniul referențialității să înceteze de a mai fi identificat cu lumea reală, el lărgindu-se nelimitat și cuprinzând „un număr *infinit de situații sau lumi*, în funcție de care pot fi atribuite *valori semantice* nu numai termenilor referențiali, ci și expresiilor nonreferențiale”.

¹ Referința este „operația lingvistică prin care unui referent îi corespunde o expresie verbală” sau e „un act ce vizează un (o) obiect (entitate) determinat(ă) și identificat(ă)” (Munteanu 2006: 43,44).

² Saul Kripke (2001: 91) opinează că „nu este adevărat că referința unui nume este determinată de către indicii unice identificatoare, proprietăți unice satisfăcute de către referință și care sunt cunoscute sau considerate a fi adevărate despre acea referință de către vorbitor. În primul rând, proprietățile considerate de către vorbitor nu este nevoie să fie în mod unic specificatoare. În al doilea rând, chiar și în cazul în care sunt, se poate ca ele să nu fie în mod unic adevărate despre referentul actual al utilizării vorbitorului, ci despre altceva sau despre nimic”.

În cadrul ficțiunii numele proprii sunt considerate *designatori nonrigizi (accidentali)* (vezi Oltean 2003: 74) care se referă la obiecte diferite în diferite lumi posibile și reprezintă „abrevierea unei descripții definite” (Munteanu 2006: 36).

În opinia lui Toma Pavel (1992: 88) ficțiunea se instaurează ca un joc „de-a ce-ar fi”, în care cititorul se identifică cu personajul și pierde mai mult sau mai puțin contactul cu lumea reală. Astfel, lumea creată în timpul jocului și în care receptorul pătrunde captivat este o lume reală din această perspectivă³.

Există două posibilități de abordare a ficțiunii: *o abordare externă*, care prevalează că numele ficționale nu au denotații și astfel, afirmațiile ficționale sunt false și *o abordare internă*, aceasta promovând relaxarea limitelor dintre real și imaginar, având ca scop „să propună modele care reprezintă înțelegerea ficțiunii de către cititor” (Pavel 1999: 25) și nu să compare entități ficționale cu echivalentele lor din realitate.

„In fiction, names need not proceed in discrete sequence from a single etymon: they can resolve multiple associations within an author’s imagination and carry a surfeit of meaning” (Adams 2011: 32).

1.3. Modalități de „botezare” a personajelor literare de către autori

„The names evoke ancient mystical concepts, such as the belief that a fiven name contains prophetic information about its bearer’s destiny, personality and out look on life” (Campagnone, Danesi 2012: 133).

În culturile timpurii cei care cunoșteau numele adevărat al unei zeități puteau câștiga putere asupra acesteia și asupra altor zei. În acest sens autorii își botează personajele, fiind pe deplin conștienți de rolul lor în poveste și de impactul asupra cititorilor. Ei nu aleg numele la întâmplare, ci într-un mod conștient și deliberat. „When author’s of fiction choose names for their characters, they face quandaries similar to those of parents; and high levels of sense and/or serendipity are generally involved” (Black and Wilcox 2011: 151).

În timp ce numele reale dezvăluie date despre ființa care le poartă (gen, etnie, locul de naștere etc.), numele ficționale revelează mai multe informații despre purtător, fiindcă autorul cunoaște totul despre personajele sale. „People’s real-life names can reveal quite a bit about them: gender (usually), rase / ethnicity, time and sometimes place of birth, even some of the hopes, dreams, and attitudes of their parents. Names in fiction reveal more information

³ „Cînd un grup de copii se joacă în nisip, ei strîng totodată bulgării de nisip – în lumea reală – și își oferă unii altora cozonaci gustoși în lumea lui ‘de-a ce-ar fi’ devenită reală în timpul jocului” (Pavel 1992: 90, 91).

reliably because authors know the past, present, and future of their characters” (Black and Wilcox 2011: 156).

Unii autori încep prin a alege un nume, iar apoi construiesc un personaj în jurul lui. Ei doresc ca numele să se potrivească cu personalitatea actanților și cu acțiunile lor. Pentru a oferi nume potrivite, scriitorii aplează la o varietate de surse. Astfel, unele nume au semnificație personală, acestea fiind legate de propriile cunoștințe. Un mod insolit de a numi îl constituie crearea unor limbi noi (J.R.R. Tolkien în trilogia *Stăpânul inelelor*)⁴.

Pentru unii maeștri ai scrisului procesul de găsim a numelor diferă, câteodată un personaj este ușor de numit, altădată e nevoie de multă muncă. Alți autori numesc pentru început, oricum, pentru a putea crea actantul și abia în final îi schimbă numele, dacă nu se potrivește. Astfel, numele nu reprezintă un detaliu minor, „the names have to portray in a word who that character is” (Black and Wilcox 2011: 156).

„the act of naming or nicknaming as a way of reclaiming one’s self and one’s identity” (Lyles-Scott 2008: 23).

1.4. Numele propriu din basm – trăsături generale

În lumea fictivă a basmului⁵, atât forma, respectiv structura antroponimelor, cât și conținutul semantic al acestora sunt diferite de cele ale numelor din viața reală.

Onomaturgul își numește personajele, fiind pe deplin conștient de rolul numelor în poveste și de impactul asupra cititorului (e vizată latura pragmatică a discursului). În timp ce numele din lumea reală sunt orientate spre mediul în care funcționează, „the names of fictional characters function as orientation signs in the fictiv world” (Bertills *apud* Black and Wilcox 2011: 153). „Dacă numele proprii din viața reală sunt în cele din urmă acceptate [...] drept mai mult sau mai puțin semne convenționale, înstitute prin practică socială, numele proprii din beletristică aparțin în esență simbolicului prin aceea că ele implică motivarea. Numele proprii din literatură sunt semne motivate” (Ignat 2009: 14). La nivelul textului literar, și implicit, în basm, numele dobândesc o nouă semnificație, diferită de cea inițială. Astfel, procesul denominativ la nivelul discursului fabulos devine unul simbolic, numirea realizându-se în conformitate cu preceptele lumii narate, într-un spațiu și într-un timp care nu sunt deteriorate de căderea în istorie, ci într-un loc unde realul și fantasticul fuzionează. Dacă

⁴ Autorul, fiind un bun cunoscător al limbilor germanice și celtice, a putut lucra cu o multitudine de sunete și structuri, iar când acestea i-au fost insuficiente a apelat la crearea unor limbi noi (vezi Black and Wilcox 2011: 153, Backer et al. 2014: 7).

⁵ vezi *Lista basmelor investigate* la final.

legătura dintre *semnificantul* și *semnificatul* semnului lingvistic este una convențională, arbitrară, nu același lucru putem afirma despre cele două laturi ale simbolului – *simbolizat* și *simbolizant* – care sunt dependente una de cealaltă printr-o *motivare intratextuală* și/sau *extratextuală*⁶.

Multe nume literare provin din substantive comune ca rezultat al procesului de *onimizare*, care este un mod original de a crea numele proprii în basm. Diferența dintre numele propriu și apelativ este adesea obscură, deoarece aceeași formă a celor două concepte este utilizată să refere atât individual, cât și generic. Procesul de onimizare ca sursă în basme revendică un nume primordial, un *pure names* sau *embryonic names* (Fornalczyk 2010: 61), care este constituit ca parte a naturii și indică prezența unui arhetip (*Fata din Dafin*, *Tei-Legănat* (BP1) etc.). Astfel, întâlnim la nivelul discursului fabulos *structuri arhetipale*, adânc implementate în *subconștientul colectiv*. În timp ce *Făt-Frumos* (BC2) (sau corespondentul acestuia, *Ileana Cosânzeana*) este prototipul învingătorului, atribut sugerat și de semantica numelui, *Jumătate-de-Om-Călare-pe-Jumătate-de-Iepure-Șchiop* (BP1) sau *Spânul* (BC4) trimit la un principiu universal malefic, chiar prin atributele fizice pe care le exprimă sensul numelor.

1.5. Funcțiile nominației în basm

În comparație cu numele din viața reală, numele proprii din literatură au mult mai multe funcții decât cea de identificare, ele sunt din punct de vedere semantic și structural mai diverse. Relația nume-purtător este motivată, astfel încât numele literare sunt în general mai inovative și structura lor este mult mai complicată decât a numelor din viața reală. Este imposibil de vorbit despre un set de funcții stabile la nivelul denominației din discursul fabulos, deoarece ierarhia lor este cu neputință de separat de textul în care apar.

Astfel, numirea în basm îndeplinește următoarele funcții (vezi Byjak 2005: 390, Debus 2005: 410, Fornalczyk 2010: 65):

- primare:
 - a. funcția *referențială* cu rol de a identifica și de a diferenția personajele între ele prin nume (*Aleodor* (BP1), *Călin* (BC1), *Petru* (BC6), *Prâslea* (BP6));
- secundare:

⁶ Cristinel Munteanu (2012: 236) distinge două tipuri de motivări în opera literară, o *motivare intratextuală* – „când motivarea este oferită de către narator sau de către personaj” și o *motivare extratextuală* – „în cazurile în care motivarea este intuită, descoperită de cititor sau oferită, deconspirată chiar de scriitor într-o anume împrejurare, într-un text autobiografic etc.”.

- b. funcția *fantastică* creează noi înțelesuri și introduce receptorul în *universul de discurs* (*Jumătate-de-Om-Călăre-pe-Jumătate-de-Iepure-Șchiop*, *Statu-Palmă-Barbă-Cot*);
- c. funcția *de localizare* situează numele într-un anumit timp și într-un anumit spațiu, urmărind o anumită regiune sau un nume tip pentru o anumită perioadă (*Aleodor*, *Pătru* (BC6), *Șperlă* (BP8));
- d. funcția *de caracterizare* sau *semantică* – semantica numelui trimite la aspecte legate de gen, vârstă, personalitate, în acord cu sensul metaforic al numelui (*Făt-Frumos*, *Ileana cea Șireată*, *Lăptița*, *Prâslea*);
- e. funcția *aluzivă* dezvăluie caracterul arhetipal al numelor care sunt adânc implementate în subconștientul colectiv (*Făt-Frumos*, *Ileana Cosânzeana*, *Zmeul*);
- f. funcția *expresivă* explică atitudinea emoțională a autorului, exemplificată în special prin hipocoristice și diminutive (*Costan* (BC6), *Florița* (BC3), *Măriuța* (BC5), *Lăptița* (BC6));
- g. funcția *evaluativ-axiologică* evocă evaluări, sentimente pozitive sau negative (*good names* vs. *bad names*) (*Aghiuță*, *Făt-Frumos*, *Ileana Cosânzeana*, *Scaraoschi*);
- h. funcția *de camuflaj* – numele reprezintă instanțe mascate care ascund și dezvăluie în același timp (*Câne-Porc* (BP7), *Gheonoaia*, *Talpa Iadului*, *Zgripsoroaica* (BP6));
- i. funcția *socială* semnifică diferențele ierarhice dintre indivizi, naționalitatea, relațiile umane dintre personaje (*Aleodor Împărat*, *Craiul*, *Împăratul Roșu* (BC4), *Verdeș Împărat* (BC4));
- j. funcția *intertextuală* – nume consacrate pot fi întâlnite în mai multe basme (*Făt-Frumos*, *Ileana Cosânzeana*, *Sfânta Duminică*, *Zmeul*);
- k. funcția *paratextuală* – fiind situat în structuri paratextuale, numele devine o entitate globală a textului, oferindu-i-se șansa de-a exista în afara trăsăturilor semantice din a căror sumă este totuși alcătuit (*Aleodor Împărat*, *Ileana cea Șireată*, *Șperlă Voinicul*).

1.6. Numele-mască în basm

Conceptul *limbă-mască* (*language mask*) „is seen here as a strategy, a powerful semantic-pragmatic tool that pretends, entertains and protects – thanks to its dual nature: on

the one hand it conceals a given reality, but on the other hand it reveals it, profiling the content” (Biela-Wolońciej 2012: 46). Măștile limbii sunt produse lingvistice folosite pentru a masca concepte controversate, dificile, taboo. În lingvistică termenul *mască* se referă la forme variate de manipulare, în special prin eufemism (masca protectivă cu intenții rele). O mască în limbă este „a type of a sign [...] where the signified is intentionally profiled [...] depending on the perspective and will of the user. Certain aspects (elements) of meaning are concealed, while other ones are selected to be revealed or stressed in the signifier” (Biela-Wolońciej 2012: 49).

Numele mască este de asemenea un semn care poate ascunde și tăinui în același timp anumite lucruri legate de personaj. El poate modifica aspectul axiologic al conținutului, astfel încât un nume cu valoare negativă să fie prezentat ca pozitiv (*Spânul*). „Used as name of characters, masks, may modify the axiological charge (valuing) of the character, by highlighting a given aspect of his or her behaviour” (Fornalzyk 2012: 274).

Unele *nume-mască* dezvăluie semnificația-țintă prin însăși structura lor semantică și stilistică (*Gerilă*, *Setilă*, *Tei-Legănat*), pe când altele îl tăinuiesc (*Aleodor*, *Calimendru* (BP3), *Harap-Alb* (BC4)). Uneori există o neconcordanță între *numele-mască* și trăsăturile de caracter ale personajului (*Bulimandă* (BP2), *Călin-Nebunul*, *Șperlă*). Altfel spus, există o discontinuitate între aspectul lingvistic și conținutul semantic al numelor, acestea încărcându-se cu valori conotative, expresive, prin adoptarea repectivului mecanism de formare (vezi Istrate 2000: 34).

Aleksandra Biela-Wolońciej (2012: 51, 52) propune o tipologie funcțională a măștilor în limbă și în cultură și prototipurile lor în lumea fizică. Aceste tipuri și prototipuri, pe care le vom plia pe numele din basm, sunt:

- *gas mask* (masca de gaz) – masca protectivă cu intenții bune, având funcție de ocrotire (*Craiul*, *Sfânta Duminică* (BC4), *Sfânta Vineri* (BC4));
- *thief mask* (masca hoț) și *wolf in a sheep's skin* (lupul în piele de oaie) – masca protectivă cu intenții rele, având funcția de a trișa (*Muma Zmeului*, *Spânul*, *Talpa Iadului*);
- *măști duale* – cu dublă intenție, fie pozitivă, fie negativă, în funcție de circumstanță (*Sfarmă-Piatră* (BP9), *Strâmbă-Lemne* (BP9), *Zgripsoroaica*);
- *social mask* – cu funcție de a tăinui posibilitățile de obediență a normelor și cutumelor sociale (*Scaraoschi*, *Spânul*);

- *mediating mask* (masca-mediator) sau *ritual mask* – permite ca un spirit invizibil sau un concept abstract să devină accesibil fizic, *express the inexpressible* (*Câne-Porc, Craiul, Harap-Alb, Jumătate-de-Om-Călăre-pe-Jumătate-de-Iepure-Șchiop*);
- *depicting masks* sau *death mask* vs. *life mask* – copiază realitatea (*Făt-Frumos, Ileana Cosânzeana* – întruchipări ale frumuseții și ale tinereții, măști ale vieții, *Spânul, Zmeul* – întruchipări ale diavolului, ale urâtului, măști ale morții).

La nivelul limbii aceste nume-mască sunt reliefate cu ajutorul tropilor (alegorie, antiteză, antonomază, eufemism, hiperbolă, litotă, metonimie, oximoron, paralelism).

1.7. O tipologie a numelor literare din basm

Orice nume întâlnite în textele literare trebuie să fie înțelese ca nume literare, „irrespective of whether it (a) refers to people, places or material objects, (b) has been extracted from the real name inventory of a speech community or created by the writer, (c) denoted fictive characters locations or objects, or refers to an actually existing name bearer” (Nicolaisen 2011: 54).

S-au creat varii tipologii ale personajelor din basm în funcție de anumite reguli de funcționare⁷, acest lucru implicând și o taxonomie a numelor acestor actanți ai textului literar.

Mariana Istrate (2000: 47) distinge trei categorii de nume ale personajelor literare, *nume reperabile* – nume de personaje care în opera ficțională posedă un semn identificator, nediferențiat de acela al indivizilor din realitatea istoric verificabilă, *nume atestate*, preexistente în limbă și care sunt întâlnite în nomenclaturi și *nume inventate*, create de autor. Ultimele două categorii pot fi identificate și în basm, astfel *Aleodor, Călin, Ileana, Petru* sunt *nume atestate* utilizate în discursul fabulos. Cu toate acestea basmul uzează de *nume inventate*, plăsmuite de scriitor, deoarece „this creation of new names would be particularly likely when authors created fantasy or science fiction–inventing names that supposedly come from a created language or a different world” (Baker et al. 2014: 6).

Mihai Ignat (2009: 270) opinează că numele se clasifică după anumite criterii, *formal, semantic, stilistic*, dar și în funcție de raportul nume – text. Din punct de vedere formal numele sunt definite: *nume întregi, nume care apar numai ca inițială* și *nume absente*. În discursul fabulos sunt reperate nume *întregi* (*Aleodor Împărat, Ileana Simziana, George cel*

⁷ Gheorghe Vrabie (1975: 44-47) propune următoarea tipologie: *senex* – reprezentând regula pasivă (împăratul, moșneagul, baba, frații mai mari etc.), *virilis-virilia* – reprezentând regula activă (eroul sau corespondentul feminin al acestuia), *actanți* – reprezentând regula confidenței, această categorie cuprinzând *auxilia, confidenți, adjuvanți, opozații* – reprezentând regula opoziției (balaurii, frații perfizi, mamele viclene, monstruozi, zmeii). V.I. Propp (1970: 85) distinge șapte tipuri de personaje: *ajutorul, donatorul, eroul, falsul erou, fata de împărat, răufăcătorul, trimițătorul*.

Viteaz etc.), dar și *nume absente*, adică nume formate de la apelative prin antonomază (*balauri, zmei, zâne*).

Fornalczyk (2010: 65) și Dimitrova-Todorova (2005: 426-427) menționează că numele literare pot fi clasificate după anumite tendințe de bază ale genului literar sau ale tipului de literatură. Această tipologie a numelor poate fi pliată și pe basm. Astfel se identifică:

- *nume realiste* – nume create de autor în conformitate cu tiparele numirii autentice, dar care pot exista sau nu în realitate (*Aleodor, Calimendru, Călin, George, Ileana*);
- *nume expresive* – hipocoristicele și diminutivele (*Costan, Florița, Lăptița*);
- *nume etimologice* – uneori numele sunt opace (*Calimendru, Cosânzeana*), sensul lor nefiind descifrat. Dar „numele sunt opace doar pentru vorbitorii de rând, deoarece, ele au o semnificație clară în limba de origine” (Felecan 2011: 40). Alteori, numele sunt transparente, în special cele care provin prin antonomază de la substantive comune (*Făt-Frumos, Greuceanu, Zâna Munților, Zâna Zânelor*).
- *nume semantice* – nume care din punct de vedere semantic au un înțeles (*Harap-Alb, Prâslea, Șperlă*);
- *nume grotesc-ludice* – sunt nume care dezvăluie prin eufemism întruchipări ale diavolului (*Jumătate-de-Om-Călare-pe-Jumătate-de-Iepure-Șchiop, Scaraoschi, Talpa-Iadului* etc.) sau nume formate printr-un joc de cuvinte, calambur (*Căpățână-de-Cal-într-un-Picior-de-Găină, Stan-Ghindă-Barbaiop-Călare-pe-o-Jumătate-de-Iepure-Șchiop*);
- *nume fantastice* – nume create, plăsmuite de autor (*Gerilă, Ochilă, Sfarmă-Piatră, Strâmbă-Lemne, Zgrițoroaica* etc.);
- *nume pseudoonomastice* – eponimele (deonomastice și deonime) formate prin antonomază (*Afin, Busuioc, Dafin, Musuioc*).

Concluzii

Ca urmare a celor prezentate anterior, constatăm că numele în basm este condiționat, în primul rând de caracterul fictiv aparținând domeniului fantastic al personajelor. Astfel, numele fictiv își găsește locul în lumile posibile pe care le recreează perpetuu cititorul prin actualizarea narațiunii.

Denominația în basm îndeplinește multiple funcții, pe lângă cea referențială, de identificare, întâlnim funcția aluzivă, de camuflaj, evaluativ-axiologică, expresivă,

intertextuală, de localizare, semantică, paratextuală. Aceste funcții nu prezintă stabilitate, ele modificându-se conform unor cutume sociale sau doleanțelor autorului.

Numele în basm devin *instanțe mascate* cu rol, în general, de protecție, fie cu intenții bune, fie cu intenții ascunse. Astfel, în discursul fabulos numele pot fi etimologice, expresive, fantastice, grotesc-ludice, pseudoonomastice, realiste, semantice și se constituie ca semne care își poartă în sine propria identitate. „Names are polyfonic [...] they are part of a common onomastic inventory and, once taken from it, they convey characteristics that belong to name bearers over time and space” (Felecan, D. 2013: 226).

Lista basmelor analizate

- „Aleodor Împărat”, în Ispirescu (ed.) 2010: 208. vol. X = BP1;
- „Bulimandă și Mândra Lumei”, în Marian (ed.) 2010: 185 = BP2;
- „Calimendru”, în Marian (ed.) 2010: 92 = BP3;
- „Călin Nebunul”, în Eminescu 2009: 36 = BC1;
- „Făt-Frumos din lacrimă”, în Eminescu 2009: 5 = BC2;
- „Florița din codru”, în Slavici 2010: 57. vol. VIII = BC3;
- „Greuceanu”, în Ispirescu (ed.) 2010: 208. vol. X = BP4;
- „Harap Alb”, în Creangă 2008: 50 = BC4;
- „Levizioara și Mugurel”, în Opreșan (ed.) 2005: 46 (vol. I) = BP5;
- „Prâslea cel voinic și merele de aur”, în Ispirescu (ed.) 2010: 58. vol. X = BP6;
- „Puterile împăratului”, în Bilțiu (ed.) 2002: 288 = BP7;
- „Stăncuța și Măriuța sau Cruce, Cruciulița mea”, în Slavici 2010: 98. vol. VIII = BC5;
- „Șperlă Voinicul”, în Marian (ed.) 2010: 235 = BP8;
- „Tei-Legănat”, în Bărbulescu (ed.) 1966: 68 = BP9;
- „Zâna Zorilor”, în Slavici, 2010: 36. vol. VIII = BC6.

unde:

BC= basme culte

1= basmul la care se face referință

BP=basme populare

1= basmul la care se face referință

Surse

Bărbulescu, C. (ed). 1966. *Basme populare*. București: Editura Tineretului.

Bilțiu, P. și M. Bilțiu. 2002. *Basme, povești, povestiri, snoave și poezii populare din zona Codrului*. Cluj-Napoca: Editura Dacia.

Creangă, I. 2008. *Povești*. Chișinău: Editura Pontos.

Eminescu, M. 2009. *Basme*. București: Editura Tedit F2H.

Florea Marian, S. 2010. *Basmele românilor*. București: Jurnalul Național.

Ispirescu, P. (ed.). *Basmele românilor*. 2010. București: Editura Curtea Veche.

Oprișan, I. 2005. *Basme fantastice românești*. București: Editura Vestala.

Slavici, I. 2010. *Basmele românilor*. București: Jurnalul Național.

Bibliografie

Adam, Michael, 2011, Cratchit: The Etymology, *Journal of Literary Onomastics* 1 (3), p. 30-52.

Baker et al., Wendy, 2014, Naming Practices in J.R.R. Tolkien's Invented Languages, *Journal of Literary Onomastics* 3 (1), p. 7-23.

Bertills, Yvone, 2003, *Beyond identification: proper name's in children's literature*, Abo Finland: Abo Akademi University Press.

Bidu Vrânceanu, Angela, Cristina Călărașu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaș, Gabriela Pană Dindelegan, 2005, *Dicționar de științe ale limbii (DȘL)*, București: Editura Nemira.

Biela-Wolońciej, Aleksandra, 2012, Language mask as a tool for linguistic analyses, in *Proceedings the First Central European Conference in Linguistics for Postgraduate Students*, Balázs Surányi, Diána Varga (Eds.), Budapest: Pázmány Peter Catholic University, p. 46-58.

Black, Sharon and Brad Wilcox, 2011, Sense and Serendipity: Some Ways Fiction Writers Choose Character Names, *Names. A Journal of Onomastics* 59 (3), p. 152-163.

Byjak, Natalia, 2005, Besonderheiten der Wiedergabe der ukrainischen literarischen Namen in den deutschsprachigen Übersetzungen, in *Proceedings of the 21st International Congress of Onomastic Sciences*, Eva Brylla and Mats Wahlberg (Eds.) in collaboration with Vibeke Dalberg & W.F.H. Nicolaisen, Uppsala: Språk-och folkminnesinstitutet, p. 389-397.

Compagnone, Vanessa și Marcel Danesi, 2012, Mithic and Occultist Naming Strategies in Harry Potter, *Names. A Journal of Onomastics*, 60 (3), p. 127-134.

- Debus, Friedhelm, 2005, Literarische Onomastik, in Proceedings of the 21st International Congress of Onomastic Sciences, Eva Brylla and Mats Wahlberg (Eds.) in collaboration with Vibeke Dalberg & W.F.H. Nicolaisen, Uppsala: Språk-och folkminnesinstitutet, p. 408-414.
- Kripke, Saul, 2001, *Numire și necesitate*, traducere de Mircea Dumitru, București: Editura All Educational.
- Felecan, Daiana, 2013, Mediated Naming: The case of Unconventional Anthroponyms (UA), *Names. A Journal of Onomastics* 61 (4): 219-229.
- Felecan, Oliviu, 2013, *Un excurs onomastic în spațiul public românesc actual*, Cluj-Napoca: Editura Mega, Editura Argonaut.
- Fornalczyk, Anna Danuta, 2010, *Translating anthroponyms as exemplified by selected works of English children's literature in their Polish version*, Lodz-Warszawa: SWSPiZ.
- Fornalczyk, Anna Danuta, Aleksandra Biela-Wołóńciej, 2012, Good names and bad names: the axiological aspect of literary proper names – a cognitive approach, în *Name and Naming: synchronic and diachronic perspectives*, O. Felecan (Eds.), 269-218, Cambridge Scholars Publishing.
- Ignat, Mihai, 2009, *Onomastica în romanul românesc (Studiu monografic)*, Brașov: Editura Universității „Transilvania”, 2009.
- Istrate, Mariana, 2000, *Numele propriu în textul narativ. Aspecte ale onomasticii literare*, Cluj-Napoca: Editura Napoca Star.
- Munteanu, Cristinel, 2012, *Lingvistica integrală coșeriană. Teorie, aplicații și interviuri*, Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
- Munteanu, Mihaela, 2006, *Semantica textului și problema referinței nominale*, Cluj-Napoca: Editura Accent.
- Nicolaisen, W.F.H., 2011, Eve's Neighborhood: Fictionalized Factual Place Names in an Off-Campus Novel, *Journal of Literary Onomastics*, vol.1, art. 4, p. 52-59.
- Oltean, Ștefan, 2009, *Lumi posibile și realități ficționale*, în „Dacoromania”, XIV, nr. 1, Cluj-Napoca, p. 77-89.
- Oltean, Ștefan, 2003, *Lumile posibile în structurile limbajului*, Cluj-Napoca: Editura Echinox.
- Pavel, Toma, 1992, *Lumi ficționale*, traducere de Maria Mociorniță, prefată de Paul Cornea, București: Editura Minerva.
- Robinson, Christopher L., 2010, Teratonymy: The Weird and Monstrous Names of HP Lovecraft, *Names. A Journal of Onomastics* 58 (3), p.127.138.

THE EFFECTS OF USING GAMES FOR ENGLISH AS A SECOND LANGUAGE PRIMARY SCHOOL LEARNERS

**Simona Laurian-Fitzgerald, PhD, University of Oradea and Silviana Suciu,
Butani Secondary School**

Abstract: Language acquisition for primary school learners is an important step in becoming effective students and communicators. Educators cannot afford to oversee the significance of acquiring language skills from an early age. English as a second language is better acquired and used by primary students if teachers include games and play in their teaching. This paper tries to focus on the effects that games have on language learning and acquisition, motivation and self-esteem. Motivation and self-esteem are great factors in acquiring new language. Through games, teachers can enhance motivation and stimulate further interest. Also, using appropriate games, teachers can help students build self-esteem and self-confidence, such important elements when dealing with second language learning.

Keywords: English as a Second Language, games, language acquisition, motivation, self-esteem

Introduction

Children are said to be natural learners of a foreign language because they can learn it quickly and easily. But for teachers who have taught children this is not completely true: children are able to pick up language quickly; however they are likely to forget it quickly, too. The reason for this could be that a young child faces and has lots of new things and experiences each day. A child is thought to operate pragmatically: s/he only remembers the important things. When a child gets to live in a foreign community s/he needs to learn the language quickly for communicating and making friends. Whereas the child that lives in his or her own community has no obvious reason for learning the foreign language.

Jeremy Harmer (2007) describes young learners as being different learners than older children, adolescents, or adults. According to him, children respond to meaning even if they do not understand the individual words, learning from everything that surrounds them. Halliwell (1992) adds that intonation, gesture, facial expression, and actions help to convey to

children what the unknown words and phrases mean. By understanding the message, they understand the language. Halliwell (1992) associates second language learning to first language learning, mentioning that they can interpret new sounds, new words, and structures in the same way as they acquired their mother tongue. Teachers must make sure they use gesture, intonation, and demonstration to convey meaning parallel to what they are saying.

From a Piagetian viewpoint, a child's thinking develops as gradual growth of knowledge and intellectual skills towards a final stage of formal, logical thinking. Taking Piaget's idea, the child becomes a very active learner, constructing knowledge from working with objects. Thus, the environment provides a setting for development through the opportunities it offers. Transferring this idea to the world of learning, we can think of the classroom and the classroom activities as offering opportunities for learning and development.

Children from the age of eight or nine begin to develop a curiosity about the outside world. This curiosity is fed by the vast amount of information now available to them through TV and the Internet. Children today have a much greater superficial knowledge of the world than adults did when they were their age. This, again, can be utilized in the language classroom, using their natural curiosity to find out about other cultures and countries.

Let's pretend games help children 'to rehearse for the real word and give them an opportunity to try out situations in order to learn to cope with them.' (Reilly, 1997: 8). At this level, 'good teachers need to provide a rich diet of learning experiences which encourage their students to get information from a variety of sources.' (Harmer, 2007: 83) Activities most suited at this stage are song, rhymes, stories, total physical response, dressing up, acting, group games, making things. Total physical response is very useful at this age, as children learn through their senses at this stage, not through abstract concepts. Jeremy Harmer (2007: 68) believes that 'since children learn a lot of their language from commands directed at them, second-language learners can benefit from this, too'. This means getting children to do or mime what the teacher says.

When describing primary children and the way they acquire language, it is very important to discuss the issue of children's instinct for play and fun. By injecting their own element of drama into hiding the cards, for example, by shuffling the cards ostentatiously under the table so that others cannot see them, children make language their own. Through their sense of play and fun, children 'are living the language for real.' (Halliwell, 1992: 7).

The positive effect of games on learning language skills is well documented (Rinvoluceri, 1984). Language learning is hard work. One must make an effort to understand,

to repeat accurately, to adapt and to use newly understood language in conversation and in written compositions. Therefore, games help and encourage many learners, not only children, to maintain their interest, as Rinvoluturi (1984) agrees.

Games can focus on various skills, grammar, listening, speaking, writing, reading, pronunciation, so they can be extremely complex. Games also help the teacher to create contexts in which the language is useful and meaningful. 'Games provide one way of helping the learners to *experience* language rather than merely *study* it.' (Wright et al., 2006: 2). When exposed to language, children acquire it better. For example, words related to shopping can be better practiced in actual shopping games, than using worksheets with exercises.

Games also offer the possibility of repeated use of language items. By making language convey information and opinion, games provide the key features of 'drill' with the opportunity to sense the working of language as living communication. Thus, learning is better absorbed than learning based on mechanical drills (Hadfield, 1990).

Games must not be seen as a way of passing the time, because their purposes are multiple. Besides the major importance of games of spurring motivation and reducing the stress level in the classroom, games have a great advantage in the sense that children learn without knowing they are learning (Hadfield, 1990). During games, children do not worry much about grammar mistakes, they are focused on what they are trying to convey. Apart from having fun, they will learn a grammatical rule just by playing an appropriate game. 'Students stop thinking about language and begin using it in a spontaneous and natural manner within the classroom.' (Mubaslat, 2012)

Another advantage in teaching through games is that games increase learners' proficiency (Hadfield, 1990). Playing games in the classroom can enormously increase children's ability in using language because they have a chance to use it with a purpose and in the situations mentioned. Hadfield (1990: VII) confirms that 'games provide as much concentrated practice as a traditional drill and more importantly, they provide an opportunity for real communication, albeit within artificially defined limits, and thus constitute a bridge between classroom and the real world.' Therefore, children can learn the language the way they learn their mother tongue: without being aware they are learning it.

Game-like activities provide choices for the classroom. 'They allow teachers to add variety and flexibility to the teaching menus' (Sugar, 2002: 6). Sometimes educators feel weighed down by assigned curricula and need to come up with new ideas and interesting activities.

Another advantage associated with games is that students' anxiety towards language learning decreases as games are employed (Sugar, 2002). In language classes, learners feel stressful because they think that they have to master the target language that is unknown to them. Besides, learners become too anxious about being criticized and punished by their teachers when they make a mistake (Sugar, 2002). Games are advantageous at this point because they reduce anxiety, increase positive feelings and improve self-confidence because learners are not afraid of punishment or criticism while practicing the target language freely (Crookal&Oxford, 1990).

Children who have difficulty in expressing themselves can begin to explore difficult emotions in games. Games also help in this way 'in the process of reflection and demonstrate to children that they are not alone in their feelings and that others have things in common with them'. (Plummer, 2008: 31)

Prabhu (1987) offers two main reasons why teachers should use games in teaching second language. The first reason is based on spontaneous interaction that games can generate amongst the children, 'creating opportunities for the deployment of their emerging internal systems' (Prabhu, 1987: 83). A second major reason for using games is the supportive environment that is created. Interaction between learners is less threatening than interaction with the teacher.

Method

In this paper we tried to focus on the effects that games have on language learning and acquisition, motivation and self-esteem. Motivation and self-esteem are great factors in acquiring new language. Through games, teachers can enhance motivation and stimulate further interest. Also, using appropriate games, teachers can help students build self-esteem and self-confidence, such important elements when dealing with second language learning.

Hypotheses

- If teachers use games in teaching English to primary classes, then students acquire the new language better.
- If teachers use games in teaching English to primary classes, then students feel motivated to learn and have a higher self-esteem, which leads to easier language learning.

Description of participants

For this study we have chosen fourth grade students from a village in Bihor County, Romania. The school has three hundred and eight students (one hundred and fourteen primary students, one hundred and two preschool children and ninety-two secondary students). The school is located in a rural area in the east part of Bihor County. The fourth grade has fourteen students, nine girls and five boys. They all are between ten and eleven years old and live in the village or near it. Four out of fourteen children in the class have separated parents. This affects also their self-esteem and learning interest. Only one out of fourteen has a parent with higher educational level, which might influence the student's motivation to learn. Most of the parents have financial problems and have to work at home, therefore their learning time is diminished and most of the information should be acquired at school, which is the point of games at English. These variables (age, social situation, family background) influence foreign-language acquisition. One of the authors of this article has been teaching this class for almost two years. Their English level is beginner. Despite their family problems, they are cooperative and really nice to work with. They also seem to be a competitive group, especially when they compete in games like girls versus boys.

Procedure

We have used observation as a tool of collecting data about the students and also to observe students' attitude towards the games we played.

The questionnaire was used to collect data about students' motivation, language learning and self-esteem. Through eighteen questions, students were asked to identify situations in which they feel confident and motivate to learn and also when they feel they have better grades.

The pre-test and the post-test were given to check the knowledge level regarding the topic of weather. Before the activity based on games, we have given the students a pre-test, in order to measure their knowledge level. The pre-test consisted of three items, matching item, Yes/No item and a writing task. The collected data served as starting point for the activity that followed. The post-test, or the final test, was given to students to identify the difference in knowledge and to see whether games truly have an impact on language learning. At the beginning of each lesson we have given the students an *Initial Test*, to check their knowledge towards the new topic. The test was focused on three items. The first item is a matching item. The second item is based on the true/false principle. The third item helps students use the new words in full sentences. At the end of the chapter, the students were given another test, a *Final Test*, to identify the progress they have made.

The games we have used are language games. The activity was based on warm-up games, language learning games, practice games and also production games.

Throughout the activity, we have used different games, in order to stimulate their participation (at the beginning of the lesson) and also to consolidate the new language: puzzle games, listening games, circle the correct picture game, robot dance game, bingo game, etc.

Results

The first item in the Initial Test was a matching exercise, where students had to match the correct picture to the correct sentence. Thirteen students took the test, one student was absent. Thirty-one percentage of the students have managed to get between 2-3 points, 54 % got between 1-1.9 points and 15 % got between 0- 0.9 points (see Figure 1).

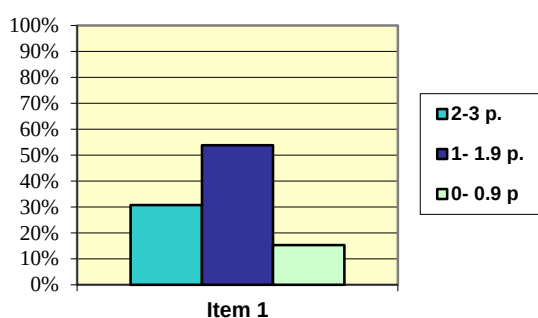

Figure 1. Results in the initial test for item 1

The second item in the Initial Test was based on the true or false principle. Students had to read the sentences and write 'yes' if they are true or 'no' if they are false. Sixty-nine percentage of the students received between 2-3 points, 23 % got 1- 1.9 points and 8 % received between 0-0.9 points (see Figure 2).

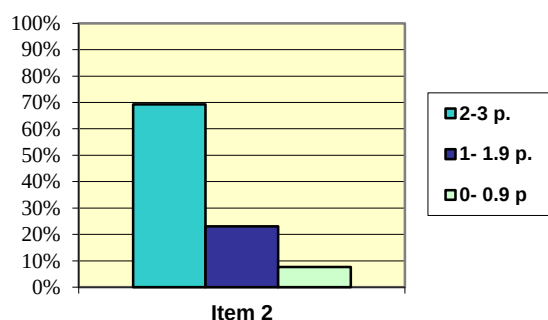

Figure 2: Results in the Initial test for item 2

The third item in the Initial Test required using weather words in order to form sentences. Fifteen percentage of the students got between 2-3 points, the rest of them between 1-1.9 points and 0-0.9 points.

Summing up the points in the Initial test, none of the students received between 9-10 points, 23% students got between 7-8.99 points, 23% students had 5-6.99 points and 54% of the students got between 1-4.99 points.

The first item in the Final Test was a matching exercise, where students had to match the correct picture to the correct sentence. Thirteen students took the test, one student was absent so when evaluating the progress or the regress, we will have only twelve students to deal with. Eighty-five percentages of the students have managed to get between 2-3 points, none got between 1-1.9 points and 15 % got between 0-0.9 points (see Figure 3).

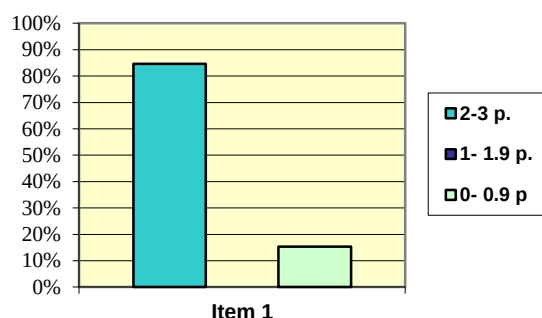

Figure 3: Results in the Final Test on Item 1

The second item in the Final Test was based on the true or false principle. Students had to read the sentences and write 'yes' if they are true or 'no' if they are false. Sixty-nine percentages of the students received between 2 -3 points, 31% got 1-1.9 points and none received between 0-0.9 points (see Figure 4).

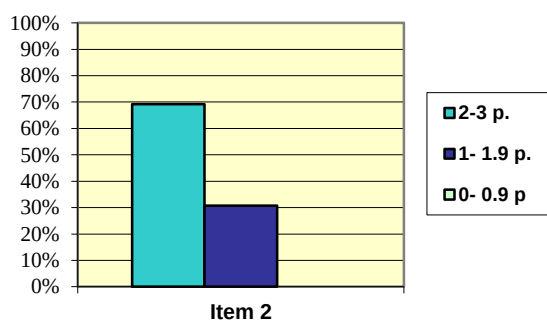

Figure 4: Results in the Final Test on Item 2

The third item in the Final test required using weather words in order to form sentences. Thirty-one percentage of the students got between 2-3 points, 31% between 1-1.9 points and 38% between 0-0.9 points (see Figure 5).

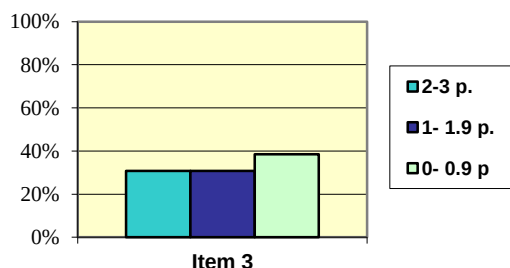

Figure 5: Results in the Final Test on Item 3

Summing up the points on the Final Test, 15% of the students received between 9-10 points, 31 % students got between 7-8.99 points, 31% students have 5- 6.99 points and 23% of the students got between 1-4.99 points.

Comparing the results of the two tests 83% of the students has made progress and 17% regressed (see Figure 6).

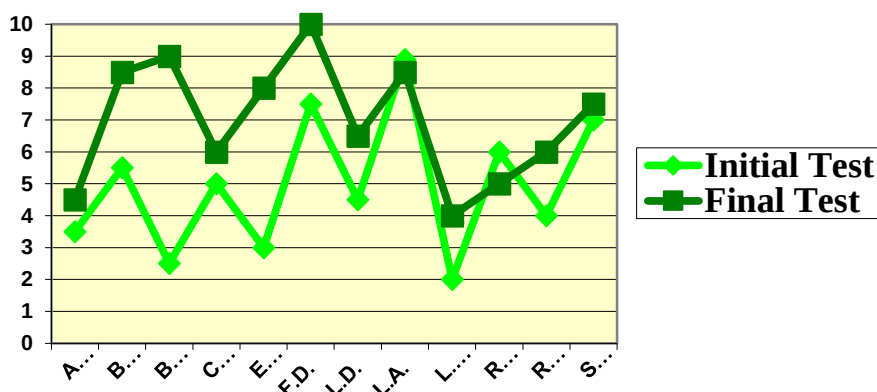

Figure 6: Comparison of Initial Test and Final Test

We also distributed a questionnaire to the fourth grade students after game-like activities, in order to find out the effectiveness of games in terms of self-esteem, motivation and also language acquisition. There were thirteen students taking the test, as one student who participated at the previous activities, changed schools, due to family issues.

The questionnaire included three parts (see Appendix A). Part one aimed at the way children like to learn and if they think that through games they can learn easier and better – language achievement (questions 1, 6, 7, 10, 14, 18). Part two is based on building self-esteem and self-confidence in language learning (questions 2, 4, 5, 9, 12, 16). Part three focused on

motivation and how children react to games, whether games act as motivators for further interest (questions 3, 8, 11, 13, 15, 17).

Regarding the language achievement, most students feel that their results are based on the methods that are used for grading. Sixty-nine percentage of the students feels that they can achieve better grades when they are evaluated through games. Students think they can study easier if the words are being practiced through games (100%). Also, regarding the traditional translation method, students' attitudes are mixed: 69% like to translate texts, while 7% of the students do not like at all translating. Students like to play games and also to translate.

Learning can also be done through fun activities, not only in a formal atmosphere, so that children enjoy the whole process of learning (question 1). Grades are also influenced by games. 39% of students feel that their grades are not that good when games are not used in class. Learning becomes an easier job when it is done through fun activities. All students (question 18) think they can memorize and learn English better when they play games during the English lesson. Thus, games help not only interested and motivated children to learn, they also encourage less motivated children to learn English and to actively participate in the English class.

As far as the *self-esteem and self-confidence* goes the majority of participants feel that they have the self-confidence to speak in front of the class when there is a friendly atmosphere and when they participate in a game. The anxiety level lowers when games are played, thus children stop being afraid they would make mistakes and try to pronounce the words.

The answers given for question 16 indicate that students are quite confident in their own possibilities. Only 15% of them think that when their team loses they are fully responsible, whereas 30% of the students do not feel guilty for a team failure. This means they have a good self-esteem, which was built by the teacher through encouragement, positive attitude and positive feedback.

Motivation is a very important factor in English learning. It is that internal wish that helps children to want to learn. The answers that children provided for question 13 show that games motivate them to learn and help them wait eagerly for the English class.

Children like to work in teams, according to the answers given for question 15, and are motivated to solve the tasks. Also, they are motivated to continue studying for English, even though their team might have lost.

Games also have a great impact on motivating children to investigate and study on their own. According to answers given for question 11, children look for other information regarding a certain topic if during the English class the teacher has provided them with games. Therefore, games have stimulated them to research on their own.

Discussion

Regarding the results of the initial test, the students seemed to have managed quite well in matching the pictures to the sentences in item 1. Also, some of the students did not have real problems with saying whether the sentences are true or false, but item 3 proved to be the most difficult, as only two of the students managed to write sentences about their favorite season. Students seemed to have some problems with writing sentences and short texts; therefore, the teacher could focus on games that involve writing short compositions in which children can express their own feelings.

If we look at the results in the final test, children have managed to solve item 1 and item 2, without too many difficulties. Also, item 3, which in the initial test proved to be a challenge, was solved by the students with more ease. Comparing the two tests, we can definitely see a progress regarding this topic. Two students seemed to have regressed, which may be due to tiredness and not dealing seriously with the test, as the students were previously announced they will not be graded for these tests. Also the average score that students got for each item in the final test is higher than the average score they received in the initial test which shows that games helped them consolidate new language.

When playing the proper games, children feel confident to use English outside the classroom as well. Games help the process of learning to become spontaneous. Therefore the teacher's job is to channel this process of language learning so that children can use it in other contexts, too, with confidence.

Using games at English gives also prospects for the future regarding learning. Teachers should be aware of the importance that their methods and teaching style have on the children's future career. In preschool years teachers can shape a positive attitude towards knowledge and English as well. If students feel encouraged and confident from the very beginning, their interest for English will continue in the future. Children are eager to continue studying English, as long as they continue playing games and have fun activities. Teamwork is a great motivational strategy but contests should be done not very often, as they can lower motivation for the losing team. However, this class is aware of the importance of

studying even when losing. This is because the teacher has encouraged them throughout this time and they know that only by persevering they can reach a higher level.

Conclusions

This research shows that there were increased scores that students received in the final test as compared to the initial test. Based on the data, we can conclude that games can help children acquire new language and memorize words. Using games in teaching English can create learning conditions and motivate students to learn. Games help students remember new language easier and develop their self-esteem, such an important factor in language learning. The traditional methods can be transformed into fun activities by introducing games. Therefore, the teacher's methods should be various and stimulating for children.

Games have a great impact on self-confidence and motivation as well. Students feel more confident to speak and to express themselves in a friendly and game-like atmosphere. Sometimes, teachers face with situations in which students do not have the confidence to enunciate new words or to use them in front of the class. Children are more likely to say the new words when they play a game. Motivation is also influenced by games. The questionnaire has demonstrated that, together with self-confidence, motivation is shaped by the games that are conducted in the classroom. By playing the right games, children are also motivated to learn at home, and even research on their own for new information.

Games not only liven up the class, but also provide great material for learning and motivation. They help students achieve better results in English, and build-up their self-esteem. Their implications are higher than providing fun moments during a class. Games encourage students to learn, to participate in an activity and to motivate all students to acquire a new language, not only those who are already interested in doing so.

REFERENCES:

- Cameron, L. (2001). *Teaching Languages to Young Learners*. Cambridge University Press.
- Crookall, D., Oxford, R. L. (1990). *Simulation, gaming and language learning*. Newbury House Publishers, New York.
- Hadfield, J. (1990). *Intermediate Communication Games*. Thomas Nelson and Sons Ltd.
- Halliwell, S. (1992). *Teaching English in the Primary Classroom*. Longman Handbooks.
- Harmer, J. (2007).). *The Practice of English Language Teaching*. Pearson Longman.

Mubaslat, M.M. (2012). The Effect of Using Educational Games on the Students' Achievement in English Language for the Primary Stage. Retrieved from: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED529467.pdf>

Plummer, D. (2008). *Anger Management Games for Children*. Jessica Kingsley Publishers.

Prabhu, N. S. (1987). *Second Language Pedagogy*. Oxford University Press.

Reilly, V., Ward, S. M. (1997). *Very Young Learners*. Oxford University Press.

Rinvoluturi, M. (1984). *Grammar Games. Cognitive, Affective and Drama Activities for EFL Students*. Cambridge University Press.

Sugar, S., Sugar, K. (2002). *Primary Games. Experiential Learning Activities for Teaching Children K-8*. Jossey- Bass Publishing House.

Wright, A., Betteridge, D., Buckby, M. (2006). *Games for Language Learning*. Cambridge University Press.

Appendix A

Student questionnaire

1. I like to learn new words in English when we play.
2. I have the courage to speak in front of the class if the atmosphere is friendly.
3. I review new words at home if at school we have played.
4. I am confident in saying words and sentences in English outside school if we have played.
5. I wish to learn English in the future if we continue to play games at school.
6. I like to translate texts into English.
7. My achievement at English is not very good if we don't play.
8. When the teacher encourages me, I feel I like English.
9. I am confident in speaking if we are doing a game.
10. I have better grades if we are evaluated through games.
11. I want to know more words about a topic in English if we have played.
12. I am confident in saying new words when we play.
13. I can't wait for English class to come when we play games.
14. I want to play at English because I feel I can learn new words better.
15. I like to solve tasks in English when we have a group game.
16. When my team loses, it is my fault, I am not very good at English.
17. When we have team contests and my team loses I don't want to learn for the next English class.
18. It is easier for me to learn words at home if we have practiced them at school.

THE FUNCTIONS OF BILINGUALISM IN THE EPISTOLOGRAPHY OF HIERONYMUS: THE COMMUTING IN LINGUISTIC CODE

Constantin Răchită

Research Assistant, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: Towards the end of fourth century A.D. the evidence for the well-known Greek and Latin bilingualism becomes scarce. Saint Jerome remains one of the few personalities from Late Antiquity who, through his work, provides compelling evidence of this linguistic phenomenon, particularly manifest in his letters. However, considering the historical background of Saint Jerome's work, the question arises as to whether such cases of inserting greek words/phrases into latin provides evidence for a generalized bilingualism among his recipients or rather they simply represent cultural reflexes of a „philologist” renowned for his erudition. Therefore, in this article we aim to identify the code-switching cases in the Saint Jerome's letters and to analyze their functions within various communication situations.

Keywords: Greek-Latin bilingualism, code-switching, Hieronymus, epistolography, oral communication

Pe întreaga durată a formării și evoluției culturii latine bilingvismul greco-latin a constituit o condiție *sine qua non* pentru orice roman cultivat. Întreaga educație romană s-a consolidat după modelul și conținutul celei grecești, până într-atât încât în vremea lui Cicero devenise de-a dreptul jenant pentru un intelectual să nu cunoască limba greacă¹. În pofida eforturilor lui Cicero și ale altor autori latini de a adapta limbajul tehnic al științelor și artelor grecești la mentalitatea romană, prestigiul surselor directe face ca limba greacă să devină indispensabilă în orice domeniu al cunoașterii, fiind pe picior de egalitate cu limba nativă. Această realitate, contestată și ironizată pe alocuri de către autorii latini din motive ce țin de

¹ Cicero, In Verrem IV, 127.

păstrarea nealterată a limbii naționale², este dovedită peste mai bine de un secol de Quintilian, care în programul de educație pe care îl trasează tinerilor recomandă învățarea în paralel a celor două limbi: „Prefer ca un copil să înceapă cu limba greacă, pentru că latina, care este folosită de cei mai mulți, și-o va însuși chiar de nu am vrea noi; în același timp, el trebuie inițiat mai întâi în disciplinele grecești, de la care au provenit și ale noastre. Totuși, nu aș vrea ca acest lucru să se facă cu atâta zel [...]. Căci din această cauză au loc și foarte multe greșeli, atât de pronunție, după accentul străin, cât și de exprimare [...]”³. Ecouri ale acestui pasaj se întâlnesc în anul 403 p.Chr., spre sfârșitul Antichității târzii, într-una din epistolele lui Hieronymus, considerată o încercare de adaptare a principiilor educației clasice la paideea creștină: „Să învețe măsura versurilor grecești. Să urmeze imediat și învățarea latinei, cu care, dacă glasul în formare nu se va deprinde de la început, limba dobândește un accent străin, iar vorbirea nativă se contaminează cu greșeli străine”⁴.

Dacă ar fi să interpretăm literal avertismentul lui Hieronymus am putea presupune că la începutul secolului al V-lea p.Chr. limba greacă ocupă același loc primordial în educația tinerilor creștini din Apus, încât să constituie o amenințare pentru exprimarea corectă în limba latină. Or, este bine cunoscut faptul că în această perioadă bilingvismul greco-roman se afla într-un declin considerabil, fiind, cu rare excepții, pe cale de dispariție în mediile creștinismului occidental⁵. Limbajul teologic răsăritean a pătruns în limba latină sub forma împrumuturilor și a calchierilor, într-un proces neîntrerupt început încă din vremea lui Tertulian, iar literatura exegetică greacă fusese deja receptată prin intermediul traducerilor sau al unor opere cvasi-originale latine. Sistemul public de educație, de inspirație profund grecească, pe care creștinii l-au păstrat neschimbat și l-au urmat în comun cu păgânii, a substituit treptat autorii greci recomandați spre studiu cu autori latini⁶. Limba greacă încetează

² Cicero, *De officiis* I, 111; *Tusculanae disputationes* I, 15; Horatius, *Satyrarum libri* I, 10, 20-21; Iuvenal, *Saturae* VI, 184-197; Martial, *Epigrammata* X, 68.

³ Quintilian, *Institutio oratoria* I, 1, 12-13: A sermone Graeco puerum incipere malo, quia Latinum, qui pluribus in usu est, vel nobis nolentibus perbibet, simul quia disciplinis quoque Graecis prius instituendus est, unde et nostrae fluxerunt. Non tamen hoc adeo superstitiose fieri velim...Hoc enim accidunt et oris plurima vitia in peregrinum sonum corrupti et sermonis.

⁴ Hieronymus, *Epistulae* CVII, 9: Ediscat Graecorum versuum numerum. Sequatur statim et Latina eruditio, quae si non ab initio os tenerum composuerit, in peregrinum sonum lingua corrumpitur, et externis vitiis sermo patrius sordidatur.

⁵ Augustin, *De Trinitate* III, Proemium 1: Quod si ea quae legamus de his rebus sufficienter edita in Latino sermone aut non sunt aut non inveniuntur aut certe difficile a nobis inveniri queunt, Graecae autem linguae non sit nobis tantus habitus ut talium rerum libris legendis et intellegendis ullo modo reperiamur idonei, quo genere litterarum ex his, quae nobis pauca interpretata sunt non dubito cuncta quae utiliter quaerere possumus contineri (PL 42, 868-869).

⁶ Henri-Irénée Marrou, *Sfântul Augustin și sfârșitul culturii antice*, traducere de Dragan Stoianovici și Lucia Wald, Humanitas, București, 1996, p. 52.

să mai fie o limbă vorbită în paralel cu latina, chiar dacă educația publică și cea privată continuă să-i acorde o oarecare importanță, și devine treptat apanajul strict al familiilor de rang înalt și al cercurilor de eleniști specializați.

În acest context, surprinde cu atât mai mult faptul că în epistolografia lui Hieronymus se întâlnesc destule cazuri de bilingvism greco-latin, care nu au în vedere doar interpretarea textelor biblice, ci și emiterea de informații diverse, exprimate în limba greacă, deși autorul ar fi avut la îndemână limba nativă pentru a le exprima la fel de bine. Acest caz foarte rar în epocă ridică întrebări variate, deoarece ocurențele grecești nu constituie împrumuturi și calchieri integrate în lexicul limbii latine, ci forme de interferență pe care lingviștii de astăzi le denumesc *codes-switchings* sau comutări de cod lingvistic. O explicație întemeiată a acestui fenomen a fost oferită de Henri-Irénée Marrou, care afirma că destinatarii epistolelor fac parte din categoria acelor familii aristocrate, conservatoare în privința educației dublate de studiul limbii și culturii grecești⁷. Astfel s-ar explica nu doar reformularea indicației lui Quintilian, ci și un alt pasaj dintr-o epistolă consolatorie în care Hieronymus spune despre una dintre discipolele sale că „dacă ai fi auzit-o vorbind grecește, ai fi socotit că nu știe latină”⁸.

Totuși, astfel de afirmații, în care se poate intui prestigiul pe care l-a avut odinioară cultura greacă ca semn distinctiv al unei elite intelectuale, nu sunt suficiente pentru a vorbi de bilingvism în Roma antichității târzii, fie și numai în cadrul unei comunități restrânse precum cea îndrumată de Hieronymus. Principalele probleme care reclamă anumite rezerve în privința nivelului de cunoaștere al limbii grecești din această comunitate creștină (și nu numai) pot fi sintetizate astfel: De ce discipolele lui Hieronymus, ba chiar și papa Damasus, solicită explicații de termeni sau citate biblice (cu excepția celor în limba ebraică), de vreme ce, ca persoane bilingve, ar fi putut să consulte fără dificultăți literatura exegetică greacă la fel de bine cum o face și Hieronymus? De ce niciuna dintre puținele epistole păstrate trimise de către aceste persoane lui Hieronymus nu conțin grecisme? De ce Hieronymus, atunci când face analiza unor termeni grecești din LXX, recurge la textul grecesc, dar îl dublează aproape de fiecare dată cu traducerea latină? Dacă putem afirma că limba greacă nu mai era studiată și vorbită la același nivel ca în perioada republicană, atunci ce rost au comutările de cod lingvistic la care Hieronymus apelează cu diverse ocazii, mai ales atunci când nu își propune să acopere diferențe culturale insurmontabile între cele două limbi, ci să livreze informații banale, pe care limba latină le-ar fi substituit fără pierderi?

⁷ Ibidem, p. 53.

⁸ Hieronymus, Ep. XXXIX, 1: Si Graece loquentem audiisses, latine eam nescire putares.

Cercetătorii moderni, care se ocupă de problema bilingvismului⁹, recunosc în comutarea de cod un fenomen lingvistic, pe care îl diferențiază de împrumuturi și de alte interferențe, care ar consta în alternarea a cel puțin două limbi în cadrul unui singur act de comunicare, fără ca lexemele străine să fi fost în vreun fel integrate în limba maternă. Definiția comutărilor de cod, nu întotdeauna unanim acceptată, include una dintre principalele dificultăți în diferențierea acestora de împrumuturi: dacă împrumuturile presupun integrarea totală din punct de vedere fonetic și morfologic a cuvintelor străine în limba dominantă, comutarea de cod lingvistic constituie doar un mixaj de limbi, un împrumut temporar de elemente străine, neintegrate definitiv în limba nativă a unui vorbitor bilingv¹⁰. Așadar, diferențierea dintre împrumut și comutare de cod lingvistic depinde în mare măsură și de frecvența alternărilor sau, după cum spune Carol Myers-Scotton, avem o comutare de cod lingvistic nu atunci când o formă de împrumut ar trebui să apară, ci atunci când o comutare nu ar trebui să apară¹¹. Cu alte cuvinte, comutările de cod pot fi recunoscute în situații când într-o limbă există termeni pentru a desemna un lucru și totuși vorbitorul optează pentru o formulare străină.

Când se vorbește despre studiul contactelor dintre limba latină și limba greacă în Antichitate, concluziile nu pot fi niciodată sigure și definitive. Numai pe baza surselor scrise nu se mai poate identifica cu precizie dacă un termen constituie împrumut sau comutare de cod lingvistic, în primul rând pentru că nu știm dacă elementele străine au fost integrate în uzul limbii vorbite și, în al doilea rând, pentru că editorii care au alcătuit ediții după

⁹ Domeniul cercetării bilingvismului antic și actual este unul vast, incluzând specialiști din domenii conexe lingvisticii (sociologie, psihologie, istorie, arheologie, epigrafie etc.) și metode de studiu variate, aplicate fie în studiul materialelor scrise, fie în analiza comportamentului lingvistic din comunități bilingve specifice erei globalizării. Menționăm numai câteva trimiteri bibliografice, consultate în vederea definirii conceptelor și a metodologiilor urmate de către autori în studiul bilingvismului: Michel Dubuisson, *Le grec de la correspondance de Ciceron: Questions préliminaires sur un cas de bilinguisme*, „La Linguistique”, vol. 41, fasc. 2, *Plurilinguismes*, 2005, pp. 69-86; J.N. Adams, *Bilingualism and the Latin Language*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004; Idem, *Social variation and the Latin language*, Cambridge University Press, 2013; Alex Mullen, „Latin and Other Languages: Societal and Individual Bilingualism”, în James Clackson (ed.), *A Companion to the Latin Language*, Wiley-Blackwell, Malden/Oxford, 2011, pp. 527-548; Barbara E. Bullock; Almeida J. Toribio (eds.), *The Cambridge Handbook of Linguistic Code-switching*, Cambridge University Press, Cambridge, 2009; Mark Sebba; Shahrzad Mahootian; Carla Jonsson (eds.), *Language Mixing and Code-Switching in Writing. Approaches to Mixed-Language Written Discourse*, Routledge, New York/London, 2012; Carol M. Eastman (ed.), *Codeswitching, „Multilingual Matters”*, nr. 89, Multilingual Matters Ltd., Clevedon/Philadelphia/Adelaide, 1992.

¹⁰ J.N. Adams, *Op. cit.*, p. 25; M. Sebba, „On the notions of congruence and convergence in code-switching”, în Barbara E. Bullock; Almeida J. Toribio (eds.), *The Cambridge Handbook of Linguistic Code-switching*, Cambridge University Press, Cambridge, 2009, p. 309.

¹¹ Carol Myers-Scotton, „Comparing Codeswitching and Borrowing”, în Carol M. Eastman (ed.), *Codeswitching, „Multilingual Matters”*, nr. 89, Multilingual Matters Ltd., Clevedon/Philadelphia/Adelaide, 1992, p. 36.

manuscrise au optat uneori pentru transliterarea termenilor grecești în grafie latină¹². Totuși, corespondența lui Hieronymus beneficiază de o ediție atentă în redarea termenilor grecești¹³, care în mod evident nu sunt folosiți aleatoriu, ci reflectă capacitatea autorului de a jongla cu două sisteme lingvistice diferite, în funcție de necesitățile comunicării. De ce ar opta, însă, Hieronymus pentru schimbarea registrului lingvistic, având în vedere că destinatarii săi nu o fac și, totodată, că discursul scris este unul nespontan, în care alternările de limbă se puteau evita? Presupunerea mea este că aceste comutări de cod de la Hieronymus nu sunt altceva decât reflectarea unei educații clasice profunde și a unei tradiții epistolare ciceroniene, unde imitația stilistică joacă un rol fundamental.

Într-o primă categorie de interferențe lingvistice, care rareori pot fi încadrate în rândul comutărilor de cod, intră explicațiile lui Hieronymus privind termenii biblici și cei specifici exegezei creștine. Chiar dacă Hieronymus are la îndemână latinisme echivalente, nevoia de a comunica sensul exact al acestor termeni îl determină să îi transcrie în limba greacă, însoțindu-i imediat de corespondentul latin. Așa sunt, de pildă, termenii τὸ πνεῦμα și ἄνθρωπος din două epistole trimise papei Damasus¹⁴, pe care Hieronymus ar fi putut să-i redea doar prin *spiritus*, respectiv *carbunculum*, însă optează pentru termenii grecești pentru că funcția lor este cea de a oferi explicații filologice suplimentare privind traducerea Bibliei. Aceleași funcții interpretative le îndeplinesc și transcrierile de expresii grecești din *Epistola XX* și *XXI* către același destinatar, cu o singură excepție. În *Epistola XXI*, 10 întâlnim o comutare de cod care aparent nu are niciun rost: *Omnis locus quem patre incolimus absente, famis, penuriae et egestatis est. Famis autem μετὰ ἐκτάσεως validae haec est regio, de qua dicitur per Prophetam...*¹⁵. Expresia μετὰ ἐκτάσεως este, probabil, specifică terminologiei alegorezei de limbă greacă¹⁶ și s-ar traduce literal „prin extensie”, cu alte cuvinte „potrivit sensului alegoric” sau „potrivit tipologiei”. De altfel, Hieronymus are tendința de a alterna limba latină cu expresii grecești atunci când se referă la știința interpretării Scripturii efectuată de către elenofoni sau la unii termeni tehnici stabiliți de știința de limbă greacă. De pildă în *Epistola XXVI*, 2, când vorbește despre termenul cu care elenii obișnuiesc să invoce comentariile

¹² M. Dubuisson, Op. cit., p. 70.

¹³ În analizele textuale am urmat ediția franceză a scrisorilor lui Hieronymus (Saint Jerome Lettres, ed. Jerome Labourt, vol. I - VIII, Les Belles Lettres, Paris, 1949 - 1963).

¹⁴ Hieronymus, Ep. XVIII, 1 și Ep. XVIII, 2.

¹⁵ Hieronymus, Ep. XXI, 10: „Orice loc în care locuim, în lipsa Tatălui, este un loc al foamei, al lipsei, al sărăciei. Însă ținutul foametei cu adevărat este, prin extensie, acesta despre care se spune prin profet...”.

¹⁶ Ediția Migne conține o altă expresie în locul celei pentru care a optat editorul francez. Este vorba despre μετὰ ἐμφάσεως, care s-ar traduce „potrivit semnificației” sau „potrivit înțelesului”.

exegetice ale lui Origen, Hieronymus preia termenul grecesc: [...] *in libris suis, quos ἐξηγητικούς vocant, Origenes asserat* [...] ¹⁷; de asemenea, simplele notițe sau însemnări, care la elenofoni au devenit un gen de sine stătător, sunt desemnate tot prin termenul grecesc: *Miseram quaedam τῶν ὑπομνημάτων in Prophetas duodecim sancto patri Domnioni* ¹⁸. Aceiași manieră de transliterare în grafie greacă o au și termenii tehnici întâlniți în *Epistola LVII*, care privesc știința traducerii: *κακοζηλία* (*Ep.* 57, 5), *ἐμφατικώτερον* (*Ep.* 57, 7), *ιδίωμα* (*Ep.* 57, 7), *παραφρασικῶς* (*Ep.* 57, 9) etc. Este inutil să mai amintim de numeroșii termeni teologici grecești care sunt redați în original, nu întotdeauna pentru precizia și bogăția lor semantică. Pentru aproape toți acești termeni Hieronymus avea la dispoziție termeni latini, fie ei și termeni împrumutați sau calchiați. În opinia mea, Hieronymus nu face altceva decât să reflecte în aceste cazuri o tradiție epistolară de origine ciceroniană. Dar, dacă la Cicero cele peste 800 de ocurențe grecești care apar în scrisorile sale ¹⁹ sunt motivate de destinatarii care aparțin unei elite culturale filoelene și de un mediu cu adevărat bilingv, rolul comutărilor de termeni tehnici de la Hieronymus nu poate avea alt scop decât cel al prestigiului pe care i-l aduc astfel de referințe, care indică știința subtilă și complexă a teologiei de limbă greacă de la care se revendică autorul latin. Legătura cu stilul epistolar al lui Cicero, care presupune condimentarea cu termeni grecești, poate fi argumentat. De pildă, când papa Damasus îi solicită lui Hieronymus o explicație pentru câteva texte biblice într-o scrisoare care, de altfel, nu conține absolut niciun termen grecesc (*Ep.* 35), Hieronymus îi răspunde în 384 p.Chr. printr-o scrisoare care încă din introducere conține o comutare de cod: [...] *commentarium te expectare dixisti, brevem responsionem ad ea desiderans, quae singula magnorum voluminum prolixitate indigent, ταῦτά σοι ἐσχεδίασα, duabus tantum quaestiunculis praetermissis* ²⁰. Să comparăm acest text cu unul din epistolele lui Cicero, în care scriindu-i lui Atticus, oratorul spune: *Sed enim οἰκονομία si perturbatior est, tibi assignato. Te enim sequor σχεδιάζοντα* ²¹. Faptul că ambii autori recurg la limba greacă atunci când folosesc verbul *σχεδιάζω* nu ne-ar spune nimic dacă el nu s-ar regăsi într-un context similar. Dacă citim întrebările papei Damasus din epistola precedentă, vom observa că ea conține întrebări variate, din cărți diferite

¹⁷ Hieronymus, *Ep.* XXVI, 2: „...în cărțile sale, pe care ei le numesc exegeze, Origen afirmă că...”.

¹⁸ Hieronymus, *Ep.* XLVIII, 2: „Am trimis unele din însemnările la cei doisprezece profeți sfântului părinte Domnio”.

¹⁹ Cf. Michel Dubuisson, *Art.cit.*, p. 70.

²⁰ Hieronymus, *Ep.* XXXVI, 1: „...ai spus că aștepti un comentariu, dorind un răspuns scurt la acestea care sunt demne fiecare de întinderea unor opere însemnate, [dar] ți-am improvisat aceste rânduri, lăsând deoparte numai două probleme”.

²¹ Cicero, *Ad Atticum* VI, 1, 11: „Dar dacă aranjarea frazelor este mai dezordonată, acest lucru ți se datorează. Căci pe tine te urmez în cele improvizate”.

ale Scripturii, fără o unitate tematică, fără o ordine (οἰκονομία) și, așa cum spune Hieronymus, fără posibilitatea de a fi tratate într-o epistolă. Să-și fi amintit autorul creștin de expresia lui Cicero? Posibil. În orice caz, în același context ni se spune că unele din problemele de înțelegere invocate de papa Damasus erau tratate și de autori latini (*Latino sermone sint editae*), precum Tertulian și Novațian, care indică faptul că papa nu cunoștea bine limba greacă și că ar fi preferat să citească exegeze publicate în limba latină.

O altă comutare de cod lingvistic care amintește de Cicero este cea a verbului προσφωνέω („a adresa”, „a dedica”), pe care marele orator îl folosește în original²² pentru a evoca obiceiul autorilor greci, preluat și de latini, de a-și dedica scrierile rudelor, prietenilor sau binefăcătorilor. Atunci când îi scrie senatorului Pammachius, cu siguranță avizat în privința obiceiului grecesc, Hieronymus se folosește de aceeași comutare de cod: *Itaque quod solum facere potui, ἀπολογητικὸν ipsius operis tibi προσεφώνησα*²³. Însă alegerea de a alterna limba latină cu limba greacă are la Hieronymus o funcție ceva mai complexă în acest caz. În anul 393 sau 394 când a fost scrisă această epistolă apologetică, Hieronymus provocase un scandal răsunător la Roma din cauza unui tratat pe care îl publicase împotriva lui Iovinian, din care reieșea că pentru un creștin starea de feciorie este superioară căsătoriei. Indignarea pe care a provocat-o la Roma acest tratat l-a determinat pe senatorul Pammachius, prietenul lui Hieronymus, să retragă din public toate copiile tratatului. Aflat la Betleem, Hieronymus își apără tratatul *Adversus Iovinianum* prin această epistolă, unde termenii grecești apar frecvent. Prin alternarea discursului latin cu cel grecesc Hieronymus ține să marcheze propria-i apartenență la cercul scriitorilor de calitate, care își dedicau cărțile altcuiva. Pammachius este romanul instruit care va înțelege din această conjuncție de termeni tehnici și sintagme specifice literaturii grecești că maniera în care operează atât cu Iovinian, cât și cu propriile opere, fie exegetice, fie polemice, este una grecească, echivalentă cu cea a literaturii de calitate cu care Pammachius putea face analogie.

În strânsă legătură cu analogiile pe care un cititor educat în spirit latin le-ar fi putut face cu literatura națională, există în epistolele lui Hieronymus o serie de comutări de cod lingvistic, ale căror funcții satirico-ludice se regăsesc într-o veche mentalitate romană privind identitatea grecească. Etica romană, pudică pe alocuri, manifestă încă de timpuriu rezerve considerabile față de moravurile grecești, pe care le suspectează de frivolitate. Această atitudine negativă față de moravurile grecești, transformată treptat în prejudecată, s-a

²² Cicero, *Ad Atticum* XVI, 11, 4.

²³ Hieronymus, *Ep.* XLVIII, 2: „Astfel că tot ce am putut să fac este să-ți dedic o apologie a operei însăși”.

manifestat în literatura latină printr-un fel de distanțare, marcată adesea de folosirea limbii grecești în contexte ironice sau ludice. Astfel se explică de ce Lucretius folosește limba greacă atunci când exprimă sentimente de dragoste, de ce Lucilius în satirele sale folosește limba greacă pentru a ridiculiza personaje, de ce Iuvenal și Marțial alternează limba latină cu limba greacă atunci când vor să exprime lucruri jenante sau de ce Cicero apelează la același procedeu când dorește să fie discret sau ironic²⁴.

Hieronymus nu se depărtează nici de această dată de tradiția literaturii latine și folosește tipuri similare de comutare lingvistică în epistolele polemice, cu scopul precis de a-și critica și ridiculiza adversarii. În *Epistola XXII* Hieronymus critică falșii monahi și, în portretul pe care-l creionează unui astfel de călugăr, apelează la o expresie grecească, care a ridicat destule probleme editorilor și traducătorilor, din cauza lecțiunilor variate din manuscrise: *Huic inimica castitas, inimica ieiunia: prandium nidoribus probat et altilis, γέρων vulgo πομπύζων nominatur*²⁵. Editorul francez explică într-o notă dificultățile pe care le implică expresia grecească, deoarece manuscrisele au transmis-o în formă coruptă. Inițial, crede Vallarsi²⁶, termenul latin *altilis* (care poate fi atât substantiv ce desemnează „o pasăre de curte îngrășată”, dar și un adjectiv cu sensul de „îndopat”, „îngrășat”) era o glosă marginală, menită să explice termenul grecesc de γέρωνος („cocor”, confundat așadar cu γέρων), care în latină se traducea prin *pipiso* („cocor”, „porumbel”). Ulterior, dintr-o eroare, glosa marginală ar fi fost introdusă în textul manuscriselor și practic expresia care inițial se regăsea numai în grafie greacă ar fi devenit apozitia lui *altilis*. Chiar dacă există mai multe ipoteze privind expresia grecească, aș merge numai pe jumătate în direcția propusă de Vallarsi, anume că textul grecesc inițial ar fi fost γέρωνος πομπύζων („cocor piuitor”), pornind de la alte expresii specifice lui Hieronymus, unde imaginarul ornitologic ocupă un loc important în etichetarea adversarilor²⁷. De asemenea, cred că termenul *altilis* este împrumutat de la Tertulian, care prin acest cuvânt îi desemna pe acei atleți ai palestreii grecești, care, pentru că se aflau în grija gimasiarhului, a sponsorului, se bucurau de o viață oțioasă, lipsită de grijile comune celorlalți. Termenul era folosit cu dispreț în satira romană de către Varro și Marțial, care îi numeau pe acești atleți *boves* („boi”), respectiv *gallinas altiles* („găini îndopate”), din cauza huzurului și

²⁴ Cf. J.N. Adams, Op. cit., pp. 330-331.

²⁵ Hieronymus, Ep. XXII, 28: „Castitatea îi este inamică, postul la fel; apreciază prânzurile după mirosuri și, îndopat fiind, este numit de popor bătrân plescăitor”.

²⁶ V. PL XXII, 414C.

²⁷ În polemica sa cu Hieronymus, Rufin din Aquileia menționează că acesta își „gratula” adversarii cu expresii de tipul *corvum crocitantem* („corb croncănit”; cf. *Apologia contra Hieronymum* II, 22 - PL 21, 601C) sau *informis cornicula* („stăncuță urâtă”; cf. *Apologia contra Hieronymum* II, 24 - PL 21, 603B).

a vieții îndestulate de care se bucurau²⁸. Pentru că Hieronymus ni-i prezintă pe acești pseudo-monahi ca fiind foarte atenți la aspectul fizic și ca pe niște persoane înfumurate, nu este exclus să fi făcut analogia cu sportivii greci. Dacă așa stau lucrurile, Hieronymus folosește comutarea de cod pentru a-și exprima disprețul tradițional al romanilor pentru instituțiile și obiceiurile grecești. Cum se explică, totuși, faptul că în popor se vorbește limba greacă? Răspunsul este simplu: Roma rămâne încă un oraș cosmopolit, unde mare parte din oamenii de condiție simplă sunt sosiți din Orient, mai ales dacă îi luăm în considerare și pe sclavi. Aceștia sunt în cea mai mare parte vorbitori de limbă greacă, după cum o dovedește recomandarea lui Hieronymus, adresată Furiei, de a ignora zvonurile negative despre creștini împrăștiate de sclavi prin toate provinciile imperiului, pe care, de altfel, discipola lui Hieronymus se pare că le cunoștea (așa cum o dovedește aici pronumele *illud*): *Ubicumque viderint Christianum, statim illud de trivio*, ὁ γράϊκος, ὁ ἐπιθέτης²⁹.

În scrisorile polemice grecismele sunt și mai numeroase. O dovedește, de pildă, o epistolă scrisă în anul 396, împotriva preotului Vigilantius, care probabil avea cunoștințe de limbă greacă, deoarece locuise multă vreme prin Orient, fiind la un moment dat chiar oaspetele lui Hieronymus la mănăstirea întemeiată la Betleem. Redăm câteva din ironiile lui Hieronymus, în care limba latină este alternată cu limba greacă: *Tibi soli licet*, τῷ σοφωτάτῳ κρανίῳ, *de cunctis et Graecis et Latinis tractatoribus ferre sententiam [...]*?³⁰; [...] *proferrem* πᾶσαν τὴν ἀριστείαν σοῦ καὶ τροπαιοφόρον *parvulorum quoque voce cantatum. Sed haec aliis: aut loquenda, aut ridenda dimitto*³¹; *et licet statim accepta epistula ἀσυνάρτητον sermonem tuum intelligerem*³². Pentru toate aceste comutări de cod Hieronymus ar fi avut destule expresii latine echivalente, însă funcția lor, de a ridiculiza un personaj incomod, este mult augmentată de influența covârșitoare a comediei și diatribei grecești asupra genurilor și speciilor latine similare. Dat fiind că epistolele lui Hieronymus se adresau nu doar destinatarului propriu-zis, ci erau ulterior publicate după modelul lui Cicero, este de înțeles ce impact producea asupra cititorilor mai mult sau mai puțin educați evocarea comediei grecești. Evident, procedeul comutării lingvistice în astfel de cazuri nu îi este specific doar lui

²⁸ Cf. PL II, 1257B.

²⁹ Hieronymus, Ep. LIV, 5: „Oriunde ar vedea un creștin, imediat [îi strigă] acea vorbă de ocară: «Grecul! Șarlatanul!»”.

³⁰ Hieronymus, Ep. LXI, 2: „Numai ție ți este permis – ție, cel mai înțelept dintre capete – să-ți exprimi părerea asupra tuturor autorilor de cărți...”.

³¹ Hieronymus, Ep. LXI, 3: „...aș da la iveală vitejia ta universală și purtarea de trofee, cântată chiar și de glasul pruncilor. Dar las altora aceste lucruri potrivite pentru pălăvrăgeală sau de care trebuie să râzi”.

³² Hieronymus, Ep. LXI, 3: „imediat după primirea scrisorii, am înțeles că vorbirea ta era incoerentă”.

Hieronimus; el apare frecvent în epistolografia lui Cicero care în loc de *garrulus* („guraliv”) spune ὀδύλεσχος³³, în loc de *stulte* („prostesc”) spune ἀλογίστως³⁴, în loc de *senile* („senil”) spune γεροντικόν³⁵ ș.a.m.d. Dar ceea ce mi se pare diferit la cei doi autori de epistole este că dacă la Cicero comutările de cod lingvistic sunt justificate de un mediu perfect bilingv, la Hieronimus ele reprezintă în majoritatea cazurilor manieră literară, exercițiu retoric perfect asimilat de scriere a epistolelor.

În concluzie, cu excepția termenilor grecești și ebraici, folosiți în mod necesar în sprijinul interpretării biblice, sau a terminologiei teologice, care implică sensuri mai precise în original, comutările de cod lingvistic din epistolografia lui Hieronimus constituie forme de imitație a stilului epistolar ciceronian, cu funcții adaptate unui context nou, în pofida impresiei de naturalețe pe care o lasă autorul creștin³⁶. Ușurința cu care Hieronimus pendulează între două registre lingvistice diferite se datorează cu siguranță bilingvismului autorului, dar faptul că publicul căruia îi sunt destinate nu mai este cel din perioada republicană sau cel de la începutul epocii imperiale, ne determină să credem că ocurențele grecești reprezintă mai degrabă expresia unui sistem de educație de mult apus, care nu concepea studiul de calitate în afara limbii grecești. Cu alte cuvinte, funcțiile socio-culturale ale comutărilor de cod lingvistic din epistolele lui Cicero îndeplinesc la Hieronimus în primul rând funcții culturale, de evocare a unei bogate tradiții literare bilingve.

BIBLIOGRAFIE:

DICȚIONARE:

****Oxford Latin Dictionary*, Clarendon Press, Oxford, 1968.

Liddell-Scott-Jones, *A Greek-English Lexicon*, Clarendon Press, Oxford, 1996.

³³ Cicero, Ad Atticum XVI, 11, 2.

³⁴ Cicero, Ad Atticum IX, 10, 4.

³⁵ Cicero, Ad Atticum XI, 1, 2.

³⁶ Există în epistolele lui Hieronimus și exemple de comutare de cod lingvistic care aparent nu au nicio explicație: Exemplar Epistulae, si accipere voluerit φιλοπονотάτη nostra Marcella, tribuito (Ep. XXX, 1: „Dacă Marcela noastră, preaiubitoare de trudă, ar vrea să primească o copie a epistolei, să-i oferi”); Gratulor tibi et sanctae atque venerabili sorori tuae Serenillae, quae φερώνυμος calcatis fluctibus saeculi, ad Christi tranquillia pervenit (Ep. XLVII, 2: „Mă bucur pentru tine și pentru sfânta și venerabila ta soră, Serenilla, care, așa cum o dovedește și numele, a părăsit tulburările veacului și a ales pacea lui Hristos”); Ut tam parvam Epistulam scriberem, causae duplicis fuit; quod, et tabellarius festinabat, et ego alio opere detentus, hoc quasi παρέργω me occupare nolui (Ep. XXXII, 1: „Faptul că și-am scris o epistolă atât de scurtă a avut două cauze: mesagerul se grăbea și eu, reținut de altă lucrare, nu am vrut să mă ocup de această îndeletnicire oarecum secundară”). Însă acestea nu rezistă nici ele comparației cu epistolografia ciceroniană, unde îndeplineau o funcție afectivă, prin care se urmărea instituirea unei solidarități între interlocutori care aparțineau aceluiași mediu intelectual. Hieronimus nu face altceva decât să aplice același procedeu epistolar într-un context creștin.

SURSE:

Augustin, *De Trinitate*, PL 42.

Cicero, *De officiis*, W. Miller (ed.), Loeb Classical Library, Harvard University Press, Cambridge, 1913.

Cicero, *Epistulae*, vol. II, Pars Prior, in *Epistulae ad Atticum. Libri I-VIII*, L.C. Purser (ed.), 3 vols., E Typographeo Clarendoniano, Oxonii, 1903.

Cicero, *Epistulae*, vol. II, Pars Posterior, in *Epistulae ad Atticum. Libri IX-XVI*, L.C. Purser (ed.), 3 vols., E Typographeo Clarendoniano, Oxonii, 1903.

Cicero, *In C. Verrem*, in *M. Tulli Ciceronis Orationes: Divinatio in Q. Caecilium. In C. Verrem Recognovit brevique adnotatione critica instruxit Gulielmus Peterson Rector Universitatis MacGilliana*, A.C. Clark, W. Peterson (eds.), 3 vols., E Typographeo Clarendoniano, Oxonii, 1917.

Cicero, *Tusculanae Disputationes*, M. Pohlenz (ed.), Teubner, Leipzig, 1918.

Hieronymus, *Epistulae*, in *Saint Jerome Lettres*, Jerome Labourt (ed.), vol. I-VIII, Les Belles Lettres, Paris, 1949-1963.

Horatius, *Satyrarum libri*, in *The works of Horace*, Chr. Smart (ed.), 2 vols., J. Whetham, Philadelphia, 1836.

Juvenal, *Satires*, G.G. Ramsay (ed.), Loeb Classical Library, W. Heinemann, London, 1918.

Martial, *Epigrammata*, in *M. Valerii Martialis Epigrammaton libri*, W. Heraeus, J. Borovskij (eds.), Teubner, Stuttgart, 1925.

Quintilian, *Institutio oratoria*, vol. I, in *Institutio oratoria of Quintilian*, H.E. Butler (ed.), 4 vols., Loeb Classical Library, W. Heinemann, London, 1920.

Rufin din Aquileia, *Apologia contra Hieronymum*, PL 21.

STUDII MODERNE:

Adams, James Noel, *Bilingualism and the Latin Language*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004.

Adams, James Noel, *Social variation and the Latin language*, Cambridge University Press, 2013.

Bullock, Barbara E.; Toribio, Almeida J. (eds.), *The Cambridge Handbook of Linguistic Code-switching*, Cambridge University Press, Cambridge, 2009.

Clackson, James (ed.), *A Companion to the Latin Language*, Wiley-Blackwell, Malden/Oxford, 2011.

Dubuisson, Michael, *Le grec de la correspondance de Cicerón: Questions préliminaires sur un cas de bilinguisme*, „La Linguistique”, vol. 41, fasc. 2, Plurilinguismes, 2005.

Eastman, Carol M. (ed.), *Codeswitching*, „Multilingual Matters”, nr. 89, Multilingual Matters Ltd., Clevedon/Philadelphia/Adelaide, 1992.

Marrou, Henri-Irénée, *Sfântul Augustin și sfârșitul culturii antice*, traducere de Dragan Stoianovici și Lucia Wald, Humanitas, București, 1996.

Sebba, Mark; Mahootian, Shahrzad; Jonsson, Carla (eds.), *Language Mixing and Code-Switching in Writing. Approaches to Mixed-Language Written Discourse*, Routledge, New York/London, 2012.

ALEXANDRU ODOBESCU'S CONTRIBUTION TO THE DEVELOPMENT OF THE ROMANIAN LITERARY LANGUAGE

Elena-Lavinia Diaconescu

PhD Student, University of Pitești

Abstract: During the 19th century, the Romanian writers were interested in creating a literary language. One of them was Alexandru Odobescu who considered that the authors had the responsibility to write using a language that everybody could understand, not only the contemporary people, but also those from the future. His literary writings and his articles about art, literature and translations into Romanian proved Odobescu's idea about the existence of an ideal language: without excessive regionalisms and archaisms, without vulgar expressions borrowed from the folk speech, without excessive neologisms. Taking all this into account, Odobescu's writing style became a model in using the literary language, being clear, correct, elegant and accessible.

Keywords: literary language, ideal language, 19th century, folk speech, latin influences

Pornind de la doctrina lingvistică a Școlii Ardelene de a crea un instrument de comunicare unic pentru toți românii cu ajutorul căruia să fie exprimate noțiuni din diverse domenii ale culturii moderne, s-a ajuns la ideea obținerii unei *limbi literare*. Totuși, punerea în practică a acestei idei nu a fost un lucru ușor, având în vedere influențele populare, latinești, grecești, franțuzești, italienești, slavone, turcești, rusești exercitate asupra limbii. De aceea autorii ardeleni, bănățeni, munteni și moldoveni au luptat pe toate planurile: fonetic, lexical, sintactic, morfologic, pentru a impune propria versiune de limbă literară. Astfel, obiectivul scriitorilor secolului al XIX-lea (dintre care amintim pe Iancu Văcărescu, Ion Heliade Rădulescu, Nicolae Bălcescu, Costache Negruzzi, Vasile Alecsandri, Alexandru Odobescu, Mihai Eminescu, Ion Creangă, I. L. Caragiale) a fost *crearea* limbii române de cultură, modernă și unitară. Filologii secolului următor au fost preocupați de *cercetarea* acestei limbi, elaborând și un nou obiect de studiu la Facultatea de Litere: Istoria limbii române literare.

Noțiunea de „limbă literară”, deși utilizată de la mijlocul secolului al XIX-lea, a fost interpretată în moduri diferite, fiind considerată sinonimă cu conceptele de limbă scrisă, limbii a literaturii artistice sau instrument de exprimare a intelectualilor în diverse domenii culturale.

Ion Gheție dorește ca la începutul lucrării sale, *Introducere în studiul limbii române literare* (1982), să clarifice noțiunea mai sus menționată. Mai întâi supune atenției diverse puncte de vedere ale unor lingviști români. Astfel, pentru I. Heliade Rădulescu, limba literară este „limba inimei sau a simțământului”, dar și a „științelor sau a duhului” (p.18); pentru Iorgu Iordan, ea este „un aspect al limbii naționale, aspectul ei cel mai corect, produs al unei prelucrări continui din partea scriitorilor, oamenilor de știință, publiciștilor, etc... ea este limba științei, literaturii, ideologiei, politicii, teatrului, administrației” (p. 19.); pentru Al. Graur și I. Coteanu, limba literară este o limbă îngrijită, corectă, aspect susținut și de J. Byck, care nota că „limba literară are în vedere nu ce-i frumos, ci ce-i corect” (p.20). Ion Gheție își încheie capitolul prin a oferi cititorilor propria definiție cu privire la conceptul supus discuției: „limba literară ar putea fi definită drept aspectul sau varianta cea mai îngrijită a limbii întregului popor, care servește ca instrument de exprimare a celor mai diverse manifestări ale culturii și se caracterizează prin respectarea unei norme impuse cu necesitate membrilor comunității căreia se adresează. ” (p. 21)

În aceeași carte, Ion Gheție face referire la existența a două mari epoci în evoluția limbii românești de cultură: epoca veche (1532-1780) și epoca modernă (1780-1960). Cea din urmă este împărțită în trei perioade: de diversificare lingvistică (1780-1836); de realizare a principalelor norme ale limbii literare unice din prezent (1836-1881); de definitivare detaliată a normelor limbii române literare (1881-1960) (după I. Gheție, p.67).

În ceea ce privește procesul complicat de trecere de la limba veche la cea modernă, G. Ivănescu formulează două întrebări esențiale: „1) cum s-a produs modernizarea limbii, adică transformarea ei într-un instrument de comunicare și expresie, care rămânând cât mai apropiat de limbajul poporului, să fie totuși la înălțimea culturilor moderne?; 2) cum s-a produs unificarea limbii, cu toate că s-a plecat de la o limbă literară deja diferențiată pe regiuni?” (G. Ivănescu, *Îndrumări în cercetarea morfologiei limbii literare românești din secolul al XIX-lea în Studii de istoria limbii române literare*, 1989, p. 108).

Dorim să oferim un răspuns la cele două întrebări formulate mai sus, pornind de la activitatea literară a lui A. Odobescu, unul dintre scriitorii secolului al XIX-lea, care a activat într-o perioadă ce coincide, conform delimitării lui Gheție, cu cea a constituirii celor mai

importante reguli ale limbii literare. Scopul nostru este, deci, să arătăm în ce măsură a contribuit Odobescu la perfecționarea, îmbogățirea și unificarea limbii prin scrierile sale.

Având în vedere multitudinea de funcții pe care le-a ocupat în decursul carierei sale (scriitor, profesor, membru în Comisia pentru adunarea materialelor și formarea unei istorii naționale, ministru al Cultelor și Instrucțiunii publice, ministru al Treburilor Străine, delegat al Consiliului de Stat, diplomat, membru al Societății Academice Române), Odobescu a putut să militeze pentru o limbă literară în mai multe cercuri culturale. Articolele și studiile sale: *Poezii Văcărești – Traducerea lui Britannicu – Străbunii Văcăreștilor – Banul Ienăkiță, Psaltirea tradusă românește de diaconul Coresi (tipărită la 1577), Condițiunile unei bune traduceri românești din autorii elini și latini, Reviziunea Dicționarului Academiei, Bazele unei literaturi naționale* nu conțin doar ideile autorului cu privire la unificarea limbii literare, ci și sfaturi despre cum ar trebui să lucreze ceilalți scriitori pentru a se încadra în normele limbii române moderne. Astfel, cărțile trebuie să fie „scrise într-o limbă de toți pricepută, de toți gustată, într-o limbă care nici dezgustă mintea prin formele și **expresiunile** ei pocite și înjosite, nici o ostenește prin a ei frazeologie nomoloasă și încâlcită, nici o spăimântă prin netrebuincioase și nejustificabile inovațiuni.” (art. *Condițiunile unei bune traduceri românești din autorii elini și latini* p. 304).

Odobescu a fost preocupat încă din tinerețe de procesul formării limbii române moderne. Considera că altor popoare occidentale le era ușor să-și impună o limbă unitară, deoarece aveau la dispoziție modelele oferite de clasici, în cadrul cărora cuvintele aveau la bază „...regule mai temeinic stabilite” (art. *Condițiunile unei bune traduceri românești din autorii elini și latini* în *Al. Odobescu. Opere*, vol. I, Editura de stat pentru literatură și artă, 1955, p.300). Pe de altă parte, poporul român era supus doar unui amestec de influențe diverse: „...noi, care n-avem autori clasici, ne lăsăm să ne ducă vântul încotro suflă; azi scriem după sintaxul francez, jumătate cu vorbe românești, jumătate cu niște cuvinte cărora nu știu ce nume să le dau, fiindcă nu sunt nici latinești, nici italienești, nici franțuzești, și mai puțin decât toate acestea românești; altă dată supunem și sintaxul și cuvintele la niște întortocheri și la niște complecții bizare, bune pentru duhul concret și serios al poporului român, dar ciudate cu totul într-o epocă când toată lumea cată ca stilul să fie limpede și armonios”. (art. *Bazele unei literaturi naționale* în *Opere*, I, 1965, p. 188).

Odobescu descrie foarte realist fenomenul influențelor străine asupra limbii române și este de acord cu prezența acestora, dar într-un mod echilibrat. Acceptă astfel influențele din partea cronicarilor, a împrumuturilor din alte limbi, atâta timp cât la baza literaturii române

este limba populară: „Se căutăm dar limba în popor, căci acolo s-a păstrat mai limpede decât în clasele de sus; se nu lăsăm să ne scape niciuna din expresiile, niciuna din formele sintactice întrebuințate de norod; se citim încă și pe vechii hronicari, care deși într-adevăr, nu prea scriau cu ușurință, dar cel puțin scriau pe românie. Poporul și hronicarii sunt două izvoare naționale; dar atâta nu este destul. Va încă se studiem și limbele străine, ca se vedem dacă-ntr-însele nu găsim elemente ce ar putea să îmbogățească pe a noastră.” (art. *Bazele unei literaturi naționale* în *Opere*, I, 1965, p. 188). Scriitorul aduce un omagiu poporului prin limba populară utilizată în redactarea *Basmului cu fata din piatră și cu feciorul de împărat cel cu noroc la vânat*, dar această limbă reprezintă și un mijloc de reînviere a trecutului istoric și a unor tradiții străvechi prin nuvelele sale istorice: *Mihnea cel Rău* și *Doamna Chiajna*.

Înainte de a se dedica elaborării operelor literare, pentru care a rămas cunoscut în literatura română, Odobescu s-a ocupat cu traducerea unor autori latini. Această activitate l-a determinat să mediteze asupra pendulării limbii române între vorbirea cultă și vorbirea cotidiană, adeseori plină de erori, pendulare generată de contactul cu antichitatea clasică. A scris în acest sens și articolul intitulat *Condițiuni ale unei bune traduceri*, care conține numeroase idei ce completează concepția sa despre limba literară: „limbele nu încă de tot formate, limbele încă slabe și sărace, dar care însă aspiră la înavuțire, au și folos și îndemânare de a se mlădia, prin mijlocul traducerilor, după chipul și asemănarea limbilor celor mai corecte. Acesta este fără îndoială cazul limbei noastre și pentru aceea mai cu seamă stăruim noi așa tare ca să îndemnăm pre scriitorii noștri la dese și înmulțite cercări de transferire a modelelor antice în limba românească.” (art. *Condițiunile unei bune traduceri românești din autorii elini și latini* în *Al. Odobescu. Opere*, vol. I, Editura de stat pentru literatură și artă, 1955, p.300).

„Această pondere pe care o acorda Odobescu cunoașterii clasice, este fundamentată pe ideea de a oferi contemporanilor modele de limpezire, corectitudine, eleganță, cumpănire și accesibilitate, calități care le oferă scrierile anticilor. Aceste condiții ale unei bune traduceri formulate de Odobescu sunt în fond trăsăturile fundamentale ale scrisului său”. (*Contribuția lui A. Odobescu la dezvoltarea limbii române literare*, în *Momente din evoluția limbii române literare*, București, 1973., p. 226). Dar el nu își ține doar pentru sine „rețeta” scrisului cumpănit, ci încearcă să convingă și pe alți scriitori să o folosească, considerând că prin traducerile din clasici, aceștia se pot antrena pentru limba contemporană.

De aceea, în articolul său dedicat traducerilor, Odobescu oferă sfaturi celor care doresc să își perfecționeze tehnicile de traducere, dar și de scriere în general, avertizându-i să se

ferescă de anumite pericole care pun în pericol echilibrul limbii: „*provincialismii* sau formele și expresiunile necorecte care se întrebuințează numai în câteva localități cu disprețul bunului uz mai general; *vulgaritățile* sau **creațiunile** hibride ale graiului poporan și familiar, care adesea sunt și contrarii spiritului limbei naționale; *platitudinile* de stil sau lipsa de vigoare, de eleganță și de corectitudine în alegerea cuvintelor și mai ales în **construcțiunea** frazelor; *archaismii* nevoiași sau cuvintele sterpe care au îmbătrânit și au răposat fără de a lăsa sămânță în limba cea viie; *neologismii* prisositori care, pe lângă dificultatea de înțeles ce prezintă cititorului, mai au și neiertatul păcat de a fi făurite fără de necesitate practică sau numai dintr-un simplu capriciu sau chiar și ca o consecință riguroasă a unei sisteme personale de reformă limbistică.” (*Opere*, vol. I, 1955, p.304).

De asemenea, Odobescu consideră că o scriere literară originală, dar și o traducere bună trebuie redactate într-o limbă unitară și cu gândul ca publicul cititor contemporan să înțeleagă mesajul transmis: „A scrie limba trecutului este un joc retrospectiv, o petrecere de anticar care, chiar când e perfect executată, rămâne a mulțami numai un foarte mic număr de amatori. A voi din contră să scrie cineva limba viitorului este o utopie fără de niciun temei, este a cerca dupe calculele iluzorie viitorul limbilor, precum necromanții și vrăjitorii cearcă în zodii și cu bobii viitorul sufletelor.” (*Opere*, vol. I, 1955, p.305). Aceeași problemă a lipsei de unitate a limbii române o semnalase încă din 1861, prin intermediul articolului *Psaltirea tradusă românește de diaconul Coresi*, când Odobescu a arătat că mesajul articolelor apărute în ziarele din Banat și Transilvania era de neînțeles pentru românii din Principate și viceversa. „Această lipsă de comunicațiuni intelectuale produce nu numai răul de a întreține provincialisme în limba scrisă și d-a împiedica formarea definitivă a unui dialect cult și literar în care să se contopească sau să se controleze toate idiomele locale și toate sistemele filologice individuale ale românilor, dar încă tinde a izola pe români unii de alții prin deosebite idei și tendențe”. (*Opere*, vol. I, 1955, p.275)

Tocmai ideea unei limbi vii, contemporane, pe înțelesul tuturor, îl aruncă într-un „război academic” cu latiniștii, cei care susțineau elaborarea unui dicționar român, ale cărui cuvinte suferiseră profunde modificări de formă sub influența împrumuturilor din latină. Odobescu este de acord cu împrumuturile de cuvinte de la latini și de la alte popoare, atâta timp cât „nu scornim terminații și cazuri și moduri nouă” și nici nu „născocim o gramatică după placul fiecărui autor” (art. *Bazele unei literaturi naționale* în *Opere*, I, 1965, p. 189). Este conștient că înlăturarea din dicționar a cuvintelor care sunt de origine latină, ar duce la sărăcirea și pierderea unei părți din originalitatea limbii române. De aceea scriitorul se arată

cumpătat și creează alături de ceilalți membri ai echipei de revizuire a dicționarului lui Maxim și Laurian o listă de indicații privind felul cum acesta ar trebui alcătuit cu adevărat:

- ordonarea alfabetică a cuvintelor, renunțându-se la gruparea în Dicționar sau Glosar;
- explicarea pe scurt a cuvintelor și precizarea etimologiei lor acolo unde nu există îndoieli;
- eliminarea neologismelor inventate de scriitori;
- raportarea termenilor din Dicționar la un context (adică să se dea exemple din opera unor scriitori);
- simplificarea ortografiei, astfel încât „să nu se producă între scriere și grai dificultăți practice fără nicio necesitate științifică” (art. *Revizuirea Dicționarului Academiei în Opere*, I, 1955, p. 316).

Totodată, Odobescu consideră că dicționarul român trebuie să conțină, așa cum recomandase și lexicograful francez Littré, trei secțiuni: arhaisme, cuvinte uzuale contemporane și neologisme, dar cu mai mult accent pe uzul contemporan. Concluziile raportului ilustrează concepția scriitorului despre lexicografie și limbă literară. Astfel, recomandă consemnarea cuvântului în sine (indiferent de secțiunea căruia îi aparține), precizarea pronunției și a formelor gramaticale, dacă este cazul, oferirea de sinonime, dar și de alte explicații pentru a ilustra posibilele sensuri diferite, extragerea de citate sugestive din autorii contemporani, prezentarea istoricului său prin raportare la citate din scriitori mai vechi și precizarea valorii cuvântului „sub raportul uzului său actual”.

Dar pentru ca o asemenea operă să fie realizată, era nevoie de un „inventar complet și rațional al întregii noastre avuții limbistice” (*Opere*, I, 1955, p. 324), care să vizeze texte bisericesti, administrative, științifice, texte din literatura populară și modernă. Odobescu urmărea ca Dicționarul din 1877 să devină „oglină limbei din trecut până în prezent” (*ibidem*). Interesant este faptul că această viziune a fost transferată de scriitor și în opera sa. De aceea putem afirma că structura lexicală a dicționarului se aseamănă cu structura lexicală a scrierilor sale literare prin prisma faptului că ambele îmbină elemente populare, arhaisme și regionalisme, neologisme, termeni uzuali. Totodată această împletire de cuvinte este recomandată de Odobescu și traducătorilor, care trebuie să cântărească bine cuvintele alese pentru a reuși să se facă înțeleși în fața cititorilor contemporani.

Concepția sa despre limbă nu reiese doar din mesajele formulate prin intermediul articolelor teoretice, ci și din felul în care își combină cuvintele. De aceea, vom analiza din punct de vedere lexical și morfologic o mică parte din cuvintele utilizate de Odobescu în scrierile sale.

Temenii populari sunt numeroși: *mușcoi* = catâr; *mindir de paie* = sac umplut cu paie; *voie vegheată* = bunăvoință, *zăblău* = cergă; *dăulat* = istovit; *urloi* = burlan; *înfurcitură* = bifurcare, *vătui* = pui de iepure; *arzoi* = înfocat; *custură* = cuțit cu mâner de lemn; *babiță* = pelican; *biniș* = rochie lungă strânsă pe corp; *capeș* = capabil; *pojarniță* = sunătoare; *covergă* = coviltir, etc.

Arhaismele sunt utilizate cu scopul de a reda atmosfera vremii (titluri, veșminte, funcții specifice secolului al XVI-lea când se petrece acțiunea nuvelor odobesciene), dar și pentru a conferi valoare stilistică operelor sale: *cănavăț* = tip de stofă; *medelnicer* = slujitor al mesei domnești; *lipcan* = curier domnesc; *dragoman* = interpret diplomatic; *fustaș* = soldat înarmat cu sulită care făcea parte din garda domnitorilor; *șprafcă* = anchetă; *bărat* = preot catolic; *postelnic* = boier responsabil cu cerimonialul la curtea domnească; *gugiuman* = căciulă domnească; *balaș* = piatră scumpă de culoare roșie; etc.

Neologismele sunt mai ales specifice arheologiei, istoriei, artelor plastice, muzicii, etc.: *crepidă* = sandală, *cinopedie* (gr.) = în legătură cu creșterea câinilor; *metopă* (it. fr.) = spațiu dreptunghiular sau pătrat într-o friză dorică; *fibulă* = agrafă; *scolias* (gr.) = autor de gloze; *intabulament* (lat.) = partea unui edificu așezată deasupra coloanelor; *riturnelă* (it., fr.) = refren, etc. „Găsim și la Odobescu o serie de neologisme care nu s-au impus în limbă. De exemplu: *marșandă* = modistă; *vulnerat* (latinism) = rănit; *etereu* = eteric (neologism întâlnit și la poeții premoderni sub forma care nu s-a impus); *matutin* = de dimineață; *concuistă* (italienism întâlnit și la Bălcescu) = cucerire; *cortezie* (it.) = curtezie, etc.” (T. Vianu - *Contribuția lui A. Odobescu la dezvoltarea limbii române literare*, în *Momente din evoluția limbii române literare*, București, 1973., p. 232).

Morfologia substantivului limbii române din secolul al XIX-lea a ridicat anumite probleme. Una dintre ele face referire la pluralul substantivului *pasăre*, însuși Odobescu oscilând între cele două forme de plural: munt. *paseri* și mold. *păsări*, chiar în cadrul aceleiași opere. El folosește cuvântul *idiome* după modelul franțuzesc, față de *idiomuri*. Tot la el întâlnim situațiile *pagine* și *literature* după modelul vechii terminații feminine în -e, care va deveni la plural feminin -i: *pagini* și *literaturi*. Specifice perioadei sunt și situațiile în care genul substantivului era altul decât cel din prezent: Odobescu scria *doi articoli*; *neologismi*, *secoli* (genul masculin, față de neutrul de azi) sau *period* (genul masculin, față de femininul de azi). Odobescu a fost adeptul folosirii substantivelor neologice create cu ajutorul sufixului -iune/i provenit din sufixele latinești: -atio; -itio; utio; -tio; -sio – direcțiune; deciziune, citațiuni; condițiuni; inovațiuni; informațiuni; aluziuni; impulsione; revoluțiune; reflexiuni;

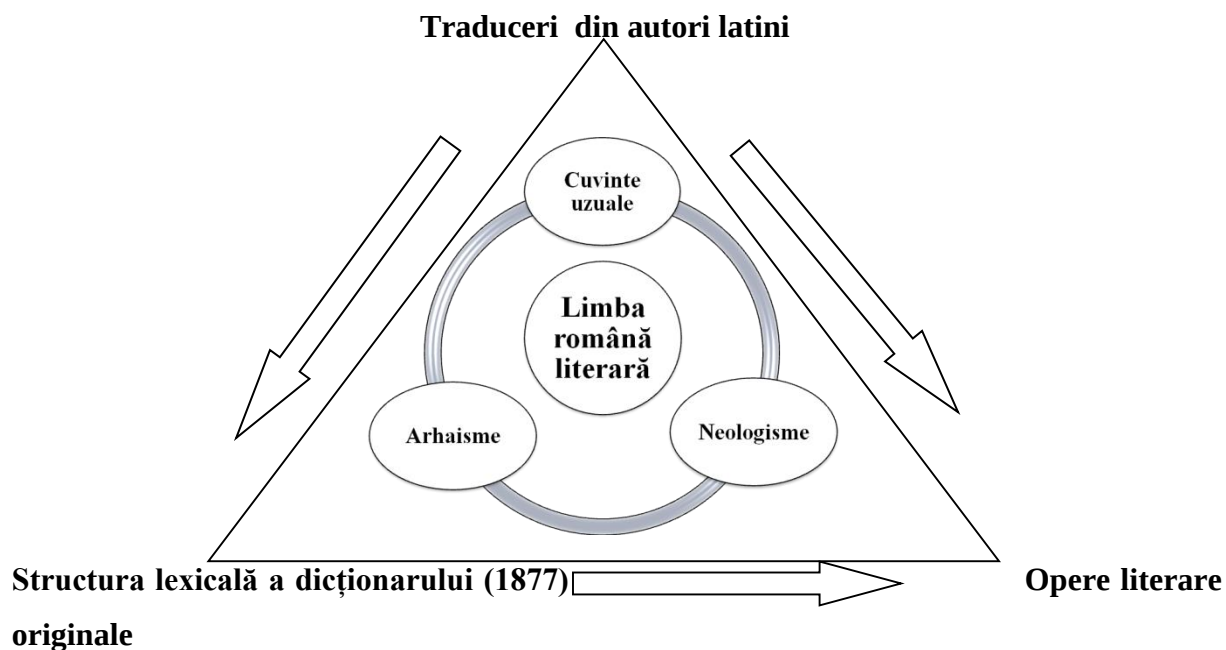
indicațiuni; edițiuni; discuțiuni; reviziune; meditațiuni; prescripțiuni; iluziune; comisiune; restricțiuni.

În ceea ce privește pronumele relativ, la Odobescu se întâlnesc formele *care, cari, carea*, așadar el folosește atât forma muntenească, cât și pe cea modovenească.

La verb, se observă tendința scriitorului de a folosi în mod deliberat formele limbii literare vechi: *văz, crez, simț*. Odobescu, ca și alți scriitori din epocă, utilizează atât la singular, cât și la plural, persoana a III-a, o formă identică a verbului, considerată în prezent ca fiind un dezacord: *el cântă, ei cântă*. Același lucru se întâmplă și la imperfect: *el cânta, ei cânta*, iar pentru forma de mai mult ca perfectul Odobescu folosea: *îi dase lacrimile; hototele ce îl podidise, căpeteniile dobitocești se adunase; boierilor care rămase departe; toate se înstrăinase; se petrecuse lucrurile*; așadar încă nu se stabilise adăugarea terminației *-re*: *dăduseră, podidiseră, adunaseră, rămăseseră, înstrăinaseră, se petrecuseră*.

Desigur că sunt multe alte exemple din punct de vedere morfologic care apar în operele lui Odobescu și care trebuie supuse atenției, dar acestea vor face subiectul altui articol de cercetare. Am dorit să demonstrăm că acest scriitor nu a rămas doar un teoretician al limbii, ci și-a folosit operele ca spațiu de punere în practică a ideilor sale.

Contribuția lui Alexandru Odobescu la dezvoltarea limbii române literare poate fi redată schematic astfel:

În concluzie, Odobescu a fost preocupat în tinerețe de traducerea unor fragmente din autorii latini, iar în acest sens a încercat să găsească cele mai potrivite cuvinte românești,

astfel încât traducerile să capete o nuanță autohtonă; apoi și-a concentrat eforturile pentru ca dicționarul român de la acea vreme să păstreze cuvintele cele mai potrivite poporului nostru, fie ele cuvinte uzuale, arhaisme sau neologisme; dar Odobescu nu a fost doar teoretician, ci a pus în practică prin scrierile sale originale toate sfaturile acordate atât traducătorilor, cât și colaboratorilor la dicționar. Astfel, nuvelele și *Pseudo-Cynegeticos* conțin toate acele elemente populare și moderne, care împletite cu meșteșug, au contribuit la dezvoltarea limbii române literare și unitare în secolul al XIX-lea.

BIBLIOGRAFIE:

- Gheție, Ion, *Introducere în studiul limbii române literare*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982;
- Ivănescu, G., *Studii de istoria limbii române literare*, Ed. Junimea, Iași, 1989;
- Odobescu, A., *Opere*, vol. I, Editura de stat pentru literatură și artă, București, 1955;
- Odobescu, A., *Opere*, vol. I, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1965;
- Țepelea, G., Bulgăr, Gh., *Momente din evoluția limbii române literare*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1973;
- Vianu, T., *Observații asupra limbii și stilului lui A. I. Odobescu în Contribuții la istoria limbii române literare în secolul al XIX-lea*, Ed. Academiei Republicii Populare Române, București, 1956.

SOME MORPHOLOGICAL PECULIARITIES OF THE TEXT ALBINA (MS. BAR 1357). THE VERB

Gabriela-Florentina Bîrsan

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: This article is centred around a number of characteristic features of the verb that we came across in a 17-century Romanian text under the title "Albina". We are going to analyze some specific characteristics typical of the Moldavian dialect, as well as those typical of the dialect of Muntenia present in the text, taking into consideration the fact that it is a copy after an earlier Moldavian manuscript elaborated by a person originating from Muntenia (Nicola the Grammarian – Nicola grămăticul), whereas its translation was conducted by Mitrofan, Moldavian by origin. We will specially concentrate upon archaic forms that differ from those of the contemporary literary language, as well as upon some forms corresponding to the norms of modern Romanian.

Keywords: verb, specific features, old Romanian language, the 17th century

În această lucrare ne propunem să analizăm o serie de trăsături ale verbului întâlnite în textul *Albina* (Ms. BAR 1357). Vom urmări atât moldovenismele, cât și muntenismele pe care le-am găsit în acest text, având în vedere că este o copie din 1689 făcută de către un muntean (Nicola grămăticul) după un manuscris anterior moldovenesc, traducerea aparținându-i episcopului Mitrofan, diortositorul *Bibliei* de la București din 1688.

1. Conjugarea

Verbul *a cura* „a curge” este de conjugarea I și reflectă trecerea verbelor de conjugarea a III-a latină în *–ere* la conjugarea I (*a cure* < lat. *cŭrrere*). Această tendință continuă și în a doua jumătate a secolului al XVII-lea.¹ Este cuvânt învechit și prezintă la persoana a III-a, singular, forma *cură*, rezultat al evoluției fonetice normale prin velarizarea lui *–e* după *–rr–*: *ar cură* (65^r), *va cŭră* (197^v), *apa cură* (238^r). *A cura*, forma de conjugarea I,

¹ Cf. Frâncu, GLRV, p. 296.

era frecventă în textele sudice și bănățean-hunedorene.² Verbul *a curăța* apare la imperativ cu formă de conjugarea I: *curățază* (105^v), față de limba actuală, când norma impune forma de conjugarea a IV-a *a curăți*. Consemnăm verbul de conjugarea I *a șchiopa*, nu *a șchiopi*, de conjugarea a IV-a (< lat. **excloppare*): *șchiopară* (16^r). Verbul *a găta*, de conjugarea I: *ca să gătează* (121^v), *gătează-ți sufletul* (231^v), alternează cu verbul *a găti*, de conjugarea a IV-a: *Cei ce să tem de Domnul gătesc sufletele lor* (231^v), *Gătescu-se necuraților rane.* (238^v), *Gătescu-să unii* (266^r), *ce să gătesc cu multă nevoie* (268^r). *A îngrija* are formă de conjugarea I: *te îngrijază* (202^v), dar *a griji* (neprefixat) apare cu forma de conjugarea a IV-a: *nu te griji* (202^v). Consemnăm verbul *a jumătăța*, de conjugarea I, variantă a formei de conjugarea a IV-a *jumătăți*: *Barbații încruntați și vicleși nu-ș vor jumătăța zilele sale.* (164^v). Verbele *a (se) împlea*, *a rămânea* (lat. *remanere*), *a (se) ținea* (< lat. *tēnere*) sunt, în varianta veche, la conjugarea a doua: *să va împlea* (58^r), *a să împlea* (140^r), *să vor umplea* (236^v), *va împlea* (310^v), *ar rămânea* (260^v), *a ținea* (25^r, 26^v), *ar ținea* (156^v), *a să ținea* (189^v), *nu pot ținea* (17^r), *vei rămânea* (59^r), *vom rămânea* (60^r).

Verbul *a adaoge* are formă de conjugarea a III-a și în română (nu trecuse încă la conjugarea I: *a adăuga*), ca și în latină (în *-ere*: lat. **adaugere*): *nu voi adaoge* (15^v), *a adaoge* (39^v), *s-au adaos* (218^r). Am întâlnit verbul de conjugarea a III-a *a învie* (< lat. *vivere* + prefixul *în-*), varianta învechită a lui *a învia*: *Dumnezeu l-au învis din morți* (13^r), această formă fiind cea mai apropiată de etimon.

Verbul *a ajuta* din norma literară de azi se prezintă ca verb de conjugarea IV-a: *a ajutori*, derivat de la *ajutor*: *să ajutorească* (249^r), *a ajutori* (276^v).

2. Diateza

Sunt folosite la diateza activă verbele *a cutremura*: *Ceia ce greșesc mult.... li să cade a să teme și a cutremura* (165^v), *a îmbogăți*: *Nu voi să îmbogățești* (265^v) (în limba de azi este la diateza reflexivă), *a nevoi* (care apare și la diateza reflexivă: *a se nevoi*): *Așa să cade preoților a nevoi pentru ceia ce sânt supt mâna lor, precum să nevoiesc părinții pentru coconii foarte tineri* (137^r), *nevoiaște* (248^v), *nevoiaște a greși* (304^v), *să nevoiești* (147^r), *a tăcea*: *călea ce să cad să le tăcem* (278^v), *a schimba*: *Călugării ceia ce schimbă den călugărie* (181^r), *a sili*: *ceia ce silesc să arate soarele cu lumânarea* (280^r), *a sângui*: *nu sânguim* (296^r), *a tângui*: *veți tângui* (310^r). Verbul *a mândri* apare în Albina la diateza activă, ca verb tranzitiv: *Dosada iaste un lucru ce cuprinde puțin și apoi mândrește foarte.* (215^v). Verbul

² Ibidem, p. 85.

copulativ *a părea*, determinat de complement indirect, este la diateza activă: *ce li pare de nădejde* (155^v). Am înregistrat verbe active (la diateza activă) cu pronume reflexive (*se*, *s-*), mai ales verbe cu valoare dinamică și eventive: *să se caute* (are sensul verbului la diateza activă din limba actuală „a se uita fix și insistent”): *tot cela ce să va căuta spre muiare, ce iaste a dori pre ea* (32^v); *așa ne vom auzi de Dumnezeu* (261^r), *să se părăsească* (277^v), *ne postim* (84^v), ca în etimon (*posti* < sl. *postiti se*), *postindu-mă* (216^v), *să nu te postești* (80^v), *vă postiți* (79^r), *a să pripirea pre sine* (277^v), *să pășunesc* (196^v), *a-și semăna: că-ș samână bogații și nesățioșii cu ceia* (266^r), *Samână-ș vădirea să fie sfârșitul îndreptarea păcătoșului* (287^r), *a se sălășlui: să vor sălășlui* (237^r), *el să șade pe pământ* (261^r), *nici să te zâmbești a râderea* (281^v), *ne vom vedea de Dumnezeu* (262^r), *te zăbovi* (169^v). Unele sunt calcuri după originalul din care s-a tradus, în textele religioase din secolul al XVI-lea fiind folosite de regulă cu pronumele reflexive.

Reflexivul cu valoare de pasiv poate reproduce modelul grecesc cu aoristul pasiv: *iată mâniia urgiei mele să va vărsa spre locul acesta* (17^r).

3. Moduri și timpuri

3.1. Indicativ prezent

Formele de indicativ prezent, persoana a III-a, plural a verbelor de conjugarea I *a* (*se*) *împrumuta*, *a se întâmpla*, *a se însemna*, *a strâmba*, spre deosebire de limba literară modernă, primesc în flexiune sufixul verbal *-ez* (latinesc): *deșertează* (307^r), *să deșertează* (221^v), *gătează* (97^r, 291^r), *să împumutează* (161^r); *întunecază* (211^r), *să însemnează* (294^v), *să întâmplează* (33^v, 64^v), *să întâmplează* (20^v, 189^v), *strâmbează* (298^r), *îndemnezi*: (277^r), *să însănătoșază*: (273^r), *să întâmplează* (131^r), *spământează* (22^r). Verbul de conjugarea I *a mânca* are forma de indicativ prezent, persoana a II-a plural *mâncaț* (cu *ț* dur final) (196^r). Verbul de conjugarea I *a mușca* are forma de indicativ prezent, persoana a II-a plural *mușcaț* (cu *ț* dur final) (196^r). Forma cu *ț* dur final alternează cu forma cu *-fi*, cu *i* ultrascut șoptit, „fapt care creează dubii în privința transcrierii acestui grup sonor cu litere latine.”³. Și verbul *a via* (< lat. *vivere*) are *ț* final la persoana a II-a, plural: *viaț* (184^r). E posibil ca *ț* dur final să apară în traducerea care îi aparține lui Mitrofan, moldovean de origine, iar formele cu *-fi* să se datoreze copistului, care era muntean. Verbul *a se supția* are forma de indicativ prezent *se supție* (20^r) la persoana a III-a singular.

³ V. Arvinte, ST. L., Pars II, Exodus, 3.4, p. 11.

Verbul de conjugarea a II-a *a priveghea* are forma *privêghe* pentru persoana a III-a, plural: *celora ce privêghe* (21^v).

Forma de indicativ prezent, persoana a III-a, singular, a verbului de conjugarea a IV-a *a descoperi* este *descopere*: *urgii omului descopere mintea* (278^r). Formele de indicativ prezent, persoana a III-a, singular ale verbelor de conjugarea a IV-a prezintă sufixul verbal –*esc* (< lat. –*esco*): *a greși*: *greșaște* (70^v), *să închipuiaște* (223^r), *a milui*: *miluiaște* (70^v). Verbul *a păți* la persoana a II-a, singular are forma *pați* (108^v). Verbul de conjugarea a IV-a *a zeciuî*, la indicativ prezent apare cu –*i* final mut și *ț* final: *zeciuîț* (138^v). Forma de indicativ prezent, persoana a III-a, singular a verbului *a orânduî* este *orânduiaște* (282^v).

Verbul *a fi*, la indicativ prezent, persoana a III-a plural are forma accentuată, etimologică *sânt*: *lêgea le zice că sânt bogați* (136^r), *ceia ce sânt supt mâna lor* (137^r) (*sânt* < **sintunt* < *sint*). Verbul *a fi* la indicativ prezent, persoana a III-a, singular, este consemnat cu forma accentuată analogică (regăsită în graiurile din Moldova) *iaste* (3^v, 4^v, 7^r, 9^v, 49^r). Verbul *a fi* apare la indicativ prezent, persoana a III-a, singular cu forma scurtă –*i*: *deci-i cartea precum ai zice într-alt chip* (3^v), *carele-i al tuturor* (229^v) și cu forma veche accentuată, analogică, cu *ia*, variantă pentru *este*, *iaste* (2^r, 83^v, 153^r, 240^v, 280^v), iar la persoana a III-a plural cu forma scurtă, neaccentuată –*s*, transmisă din latină prin acțiunea legilor fonetice (*s(u)* < lat. *sunt*): *carele-s* (6^r), și cu forma etimologică *sânt* (12^r), care face parte din paradigma de indicativ prezent.

Forma de indicativ prezent, persoana a III-a, singular a verbului *a ieși* este *iase* (123^v, 277^v, 314^r).

Unele forme verbale ale verbelor de conjugarea a IV-a au în flexiune sufixul –*ez* la indicativ prezent: verbul *a (se) împărtăși* apare la persoana a III-a singular cu forma *să împărtășază* (215^r), verbul *a îngriji* are, la persoana a III-a, singular, forma *să îngrijezi* (311^v), verbul *a înrăutăți* are forma *înărutățează* (212^r), verbul *a păți* (< lat. *patire*) apare la indicativ prezent, persoana a III-a singular cu forma tare: *De pate neștine rău întru voi, să se roage* (269^v).

La conjugarea a IV-a, verbele străine în –*ri* și verbul de origine latină *urăsc* (< lat. *horresco*) prefac pe *e* în *ă* la indicativ prezent, și pe *i* în *î* (*omori* < v.sl. *umoriti*). Acestei schimbări nu i se supun cuvintele de origine latină; astfel, pentru verbul *a acoperi* la indicativ prezent, persoana a III-a, singular, întâlnim forma *acopere* (< lat. *acco(o)perire*).

Verbele cu *t*, *d*, *n* se prezintă cu forme iotacizate, acest fapt fiind caracteristic limbii române vechi în toate regiunile. Astfel, verbul *a putea* are, la indicativ prezent, persoana I,

singular, forma iotacizată *pociu* (65^r, 268^v) (< lat. **potiū* < *poteo*). Verbul *a pune*, de conjugarea a III-a are, la indicativ prezent, persoana I, singular, forma iotacizată *pui* (*eu*) (237^v, 300^r). Verbul *a răspunde*, de conjugarea a III-a prezintă, la indicativ prezent, persoana I, singular, forma iotacizată: *eu... răspunz* (200^v).

Verbul de conjugarea a III-a *a ucide* este utilizat cu forma gamatizată (cu *-d-*, *-g-*): *ucig* (19^v, 36^r).

Formele de indicativ prezent ale verbului predicativ *a voi* sunt: pentru persoana a II-a, singular: *vei* (127^v, 258^v), *nu vei să rabzi* (234^r), *vei* (224^v); pentru persoana a III-a singular: *va: nu-i va să fie bun* (303^v), *Nu va Dumnezeu moarte* (41^v).

Verbele de origine latină, de conjugarea a IV-a, *a acoperi*, *a suferi* au la indicativ prezent, persoana a III-a, singular formele: *acopere* (28^r, 202^v), *sufere* (247^v), cu vocala *-e*; fiind cuvânt de origine latină, *a acoperi* (< lat. *acco(o)perire*) nu se supune prefacerii lui *e* în *ă*, așa cum se întâmplă cu celelalte verbe străine în *-ri*, unde *e* se prefacă în *ă*. La persoana a III-a, plural are forma *acoper*: *Feciorii ...acoper neamul cel rău a părinților săi*. (150^v). Verbul *a ieși* la indicativ prezent, persoana a III-a, singular are forma *iase* (1^v, 2^r). Verbul de conjugarea a IV-a *a păți* (< lat. *patire*) este atestat doar cu forme tari: *pat: grija celora ce pat nevoie* (193^v), *pate: când pate omul nevoie* (121^v).

Verbele de conjugarea a IV-a prezintă sufixul flexionar verbal *-esc* la indicativ prezent: *ajutorêște* (265^r), *să ajutorească* (249^r), *biruiaște* (20^r, 23^r, 247^r), *dăruiaște* (26^v, 246^v), *despărtește* (264^r), *dovêdește* (92^r), *grăiaște* (16^v), *greșăște* (31^v), *grijaște* (16^v), *să grijaște* (32^r), *să împovăraște* (308^v), *să închipuiaște* (287^v), *nevoiaște* (248^v), *să nevoiești* (147^r), *pohtëște* (41^v), *sfătuiăște* (267^r), *tencuiaște* (96^v), *uraște* (55^r), *voiaște* (17^v). Verbul de conjugarea a IV-a *a slobozi* nu are sufixul flexionar *-esc*; astfel, la persoana a III-a, singular, la indicativ prezent, forma este *sloboade*: *somnul căzând după vrême tot sloboade* (106^r), *Bărbatul răzvrătit sloboade rële* (226^v), *omul îť sloboade inima sa* (224^v), *că nu ce e o dată în an ne sloboade pre noi de păcate* (245^v).

Verbul *a trebui*, la indicativ prezent, are formele *trebuiăște* (27^r, 70^v, 71^v, 128^r, 153^r, 241^r) și *trebuie* (77^r, 153^v), care alternează cu forma impersonală *trebuie*: *trebuie să fiu bun* (224^v), *trebuie să le întinză toate* (247^v), *Nu trebuie să șchiopătêze bunătatea* (248^r). Autorii GALR arată că *Trebuie să* este un verb monovalent, a cărui unică poziție „este realizată prin propoziție conjuncțională sau prin forme verbale nepersonale.” „[...] în enunțare nevoia de „subiectivizare” (implicarea locutorului ca subiect al enunțării) este puternică, determinând

adesea reorganizări sintactice și, implicit, la „personalizarea” verbului”.⁴ Această construcție nu este recunoscută de norma literară actuală, dar este frecventă în uz.

La indicativ prezent, verbul predicativ *a voi* are, conform normelor literare ale epocii: forma *voiu* pentru persoana I, singular, formă generală în textele literare: *eu vă voiu odihni pre voi* (38^v), *mă voiu întoarce* (40^v), *Nu voiu să îmbogățești* (265^v), *O, mare împărate, voiu să aib o picătură de noroc* (276^r); forma *vei* (111^r, 194^r) pentru persoana a II-a, singular: *vei să fii* (85^r), *vei* (149^v), *vei să știi* (263^v), *nu vei* (96^r), *nu vei tu a-l știrea* (18^v), *vei să te arăț* (141^r), *vei să poț* (310^v); forma *va* pentru persoana a III-a, singular, *va*: *cela ce va viață* (123^v), *nu va cătră toț* (212^v), *celui ce însuș nu va* (299^v).

3.2. Indicativ viitor

La indicativ viitor auxiliarul *a voi* are forma *voiu* pentru persoana I, singular: *voiu: te voiu trimite*, (154^v), *eu voiu adaoge* (155^r), *da-l voiu* (200^v), *voiu spoi* (96^v); *vei* pentru persoana a II-a, singular: *vei afla* (254^v), *vei cêre* (270^v); *veri* pentru persoana a II-a, singular, formă mai apropiată de etimon (< lat. *velis*), singura folosită în toate variantele literare: *veri afla* (199^r, 216^r, 242^v), *veri îndirepta* (208^r, 298^r), *veri lepăda* (215^v), *nu te veri mîniia* (195^v), *te veri osândi* (208^r, 298^r), *veri scârbi* (242^v), *va* pentru persoana a III-a, plural: *ca să ascultaț cum va pre el* (34^r), *ceia ce-ș va lăsa* (177^v), *tinerilor... până nu să va spurca* (32^r). Menționăm forma *vor* a auxiliarului pentru persoana a III-a, plural: *vor peri* (74^v).

Construcțiile cu prezentul lui *a vrea* + conjunctivul verbului de conjugat au valoare de viitor: *va să cază* (139^r, 255^r), *va să se arate* (249^r), *va să fie* (6^v, 45^r), *vor să (fi) se întâmple* (285^r), *va să o rumpă* (243^r).

Un tip de viitor diferit în textul studiat este actualizat următoarele construcții perifrastice, care sunt structuri cu valoare de viitor: *nu va avea a ne ajunge* (43^r), *Va avea Fiiul Omenesc a veni* (45^v), *nu voiu avea a te lăsa* (65^r) are o pronunțată valoare modală, exprimînd probabilitatea sau posibilitatea. Verbul cu formă de viitor *va avea* este un semiauxiliar de modalitate.

O altă formă de viitor „este cea alcătuită dintr-un afix mobil omonim cu paradigma de prezent a verbului *a avea* și o secvență omonimă cu subjonctivul prezent.” (GALR, I, *Cuvântul*, p. 440). Este așa numitul „viitor popular”: *avem să arătăm* (246^v).

Forma de conjunctiv *ca să auză* (236^v) are valoare de viitor. Construcția perifrastică formată din viitorul verbului *a fi* + verbul la gerunziu, calc după greacă, are valoare de viitor:

⁴ GALR, I, *Cuvântul*, p. 351.

voiu fi nădăjduind spre el (21^v) „voi nădăjdui”. Se exprimă ideea de durată a acțiunii. Viitorul II al verbului *a auzi*, construit cu gerunziul: *a fi auzind* (222^v) are valoare de prezumtiv prezent.

Construcția intensivă *cu bucurie se vor bucura* este specific traducerilor biblice, înregistrându-se în citatul din Psalmul 131:9: *Preoții tăi să vor îmbrăca întru dreptate și preacuvioșii tăi cu bucurie să vor bucura*. (133^r).

3.3. Indicativ perfect compus

Verbul *a rupe* apare la perfect compus cu participiul cu –u final: *au ruptu-o* (225^v). Verbul auxiliar care intră în alcătuirea perfectului compus prezintă, la persoana a III-a singular, forma *au* (*au* se explică etimologic: persoana a III-a, singular este influențat de persoana a III-a plural (*au* < **habunt*) sau din *habuit*): *Grigore Nazian au scris cuvânt* (3^r), *Un dascăl...au asămănat* (27^v), *Cel ce... au murit și rană au luat* (201^r), *firea au dat* (298^v).

Construcția perifrastică de perfect compus înregistrată este formată din perfectul compus al verbului *a fi* + gerunziul verbului de conjugat este înregistrat în cazul verbului *a întreba*: *au fost întrebând* (287^v) „ați întrebat”, *aț fost pohtind* (153^v) „ați pohtit”.

3.4. Indicativ perfect simplu

La perfect simplu, persoana a III-a, singular, verbul *a da* apare cu forma tare, specifică graiurilor nordice), *deade*: *Rășchiră și deade săracilor*. (57^r), *iară suflet numai unul ne deade* (104^r), *deade pe Sarra muiare* (172^r). Verbul *a junghia* se găsește în text cu forma *junghé*, la indicativ perfect simplu, persoana a III-a, singular: *și-l junghé sluga* (166^v). Forma de perfect simplu a verbului *a lua*, la persoana a III-a, singular este *luo* (64^r, 96^r). La indicativ perfect simplu, persoana a III-a, plural, verbul *a șchiopa* este folosit cu forma: *șchiopară* (16^r).

Cu forma veche apare și verbul *a încăpea* la perfect simplu: *încăpum: cât putem încăpum* (14^v). Forma de perfect simplu a verbului *a vedea* este *văzuiu* (161^r), la persoana I singular.

Pentru verbele de conjugarea a III-a am întâlnit formele despre care discutăm în continuare. Pentru verbul *a duce* la perfect simplu, observăm forma etimologică tare, cu terminația în –ș la persoana I, singular, *duș*: *eu vă duș* (202^r). În *Albina* apar formele de perfect simplu *făcum* (forma de perfect simplu, persoana I, plural, a verbului *a face*), *făcuș*, inovație din a doua jumătate a secolului al XVI-lea, caracteristică sud-estului Transilvaniei, graiurilor muntenești și celor bănațean-hunedorene:⁵ *Bine făcum* (207^r), „*Robi netrêbnici sânt, că ce*

⁵ Cf. C. Frâncu, GLRV, p. 107.

fum datori a face, făcum.” (212^v), *Iată că te făcuș sănătos.* (272^r). Pentru verbul *a înțelege* este folosit perfectul simplu efemer la persoana a III-a, singular, *înțelegu* (cu *u* accentuat): *Deaca fu Móisi mare, ieși cătră frații săi, fiii lui Izrail, și înțelegu durêrea lor* (174^r). Verbului *a pune* este folosit cu forma de perfect simplu arhaică, tare, în *-ș*: *puș*: *Nu puș înaintea ochilor miei lucru de călcare de lêge și pre ceia ce făcea călcare de lêge îi urâiu.* (174^v). Forma de perfect simplu, persoana I, singular a verbului *a zice* este *ziș*, perfect tare, moștenit din latină: *mă temuiiu a vă spune voao înțelêgerea mea și ziș* (154^r), *Eu ziș* (284^r).

Perfectul simplu al verbului *a fi*, persoana I, singular se prezintă cu forma *fuiiu*: *De aș vorbi... fuiiu ca arama* (256^v). Verbul *a fi* este întâlnit la indicativ perfect simplu, persoana I, plural cu forma veche, asigmatică (cerută de norma epocii) *fum*: *ce fum datori* (212^v), *ca niște gunoaie fum* (212^v), *fum privire* (212^v). Forma pentru perfectul simplu, persoana a III-a, singular a verbului *a fi* este *fu* (125^r). Formele pentru perfectul simplu, persoanele I și a II-a, plural ale verbului *a fi* sunt *fusem* (173^v), *fuseț* (126^r), cu *-ț* final și *-i* final mut. Forma mai nouă, de azi, este analogică.

Verbul de conjugarea a IV-a, *a izbăvi*, prezintă, la persoana I, singular, forma cu tema de perfect urmată de flectivul *-iiu*: *izbăviiu* (197^r).

Formele de perfect simplu, persoana a III-a, plural, ale verbelor *a încheia*, *a se nevoi*, *a strânge*, *a zice* nu sunt diferite de cele din limba actuală din punctul de vedere al radicalului și al sufixului flexionar (*-ră*): *ziseră: încheiară* (2^r), *să nevoiră* (1^v), *strânseră* (2^r), *nu ziseră întru inima sa* (20^v).

3.5. Indicativ imperfect

Imperfectul verbului *a vrea*, la persoana a II-a, singular, are forma *vrei* (152^v). Imperfectul verbului *a da*, la persoana a III-a, singular, are forma fără reduplicare, etimologică, *dà* (197^r) (*da* < lat. *dabat*), prezentă în toate variantele literare din epocă. Verbele de conjugarea a IV-a, au la indicativ imperfect, persoana a III-a singular terminația *-iîă /-îia*: *cetiia* (96^r, 271^v), *clevetiia* (197^r), *fericiia* (98^r, 131^r), *fugiia* (248^r), *ieșiia* (201^r), *ocărâia* (264^v, 286^v).

Imperfectul verbelor la persoana a III-a plural are formele vechi, etimologice, normă în toate textele, fără *-u* final: *făcea: făcea rău feciorii* (148^r), *toț ceia ce făcea* (16^r), *era: fêtele... era frumoase* (252^v) *le era ochii lor* (285^r), *oamenii ...era* (176^v), *făcea: ceia ce făcea* (174^v), *(se) mira: ei să mira* (291^r), *plăcea: cêlea ce le plăcea* (259^r), spre deosebire de varianta literară actuală, unde întâlnim terminația *-au*.

O construcție perifrastică de imperfect este cea cu imperfectul verbului *a fi* urmată de imperfectul verbului de conjugat: *era Iosafat de umbla* (125^v) „umbla”.

73.6. Imperativ

Adresarea directă sau retorică se realizează și prin verbe la imperativ.

Forma de imperativ, plural, a verbului *a da* este *daț: nici daț loc* (210^v). Formele de imperativ pentru verbul defectiv *a păsa* sînt *pasă* (191^r, 218^r), *păsaț* (15^v). Verbul *a sta* are, la imperativ, singular, forma cu *-i* analogic (care nu există în limba literară modernă), prezentă numai în textele traduse, influențată, poate, de forma de imperativ din textul slavon (*stoj*): *stăi* (152^r) (formă analogică). Pentru verbul *a striga* forma de imperativ este *strigaț*, iar pentru *a vântura* este *vânturaț* (15^v).

Forma veche de imperativ a verbului *a avea* pentru singular, regăsită și în *Albina* este *aibi* (253^v).

Am întâlnit și forma particulară de imperativ *ado*: *ado-ț aminte* (41^r, 141^r, 149^r, 252^v, 275^r), inovație a graiurilor muntenesti (cf. Gheție), *îi ado* (57^v), creată sub influența imperativului *vino* sau a vocativului feminin în *-o* (copistul fiind din Muntenia, unde vocativul în *-o* are o mare frecvență) care erau mai răspîndite ca astăzi. Forma etimologică este *adu* (< lat. *ad duc*). *Ajungerară* (149^r) este forma de imperativ a verbului *a ajunge*.

Forma de imperativ pentru singular a verbului *a descoperi* este: *descopere* (246^v). Verbul *a se duce* are forma *te du* (301^v) la imperativ. Pentru imperativ, verbul de conjugarea a IV-a *a griji* apare cu forma: *grijaște* (299^r) la singular. Forma de imperativ pentru *a se leni*: *nu te leni* (246^v). La imperativ verbul *a slobozi* prezintă forma *slobozi*: *slobozi-mă* (106^v), *slobozi* (107^r): „*Slobózi-mă acum, slóbozi pre robul Tău, Stăpâne.*” (106^v, 107^r), *slobozi* (157^r). Verbul *a sluji* apare la imperativ cu forma *slujaște* (12^r). Forma de imperativ pentru *a viețui*, la plural, este *viețuiaște* (283^v).

Forma negativă de imperativ pentru plural este *nu fii* (23^r, 156^v, 123^r, 210^v), analogică cu forma de imperativ pozitiv *fii*, care se explică prin extensia formei de la imperativul pozitiv la cel negativ, care afectează doar verbul *a fi* (era în fază incipientă).

Formele de imperativ negativ, prohibitiv, pentru persoana a II-a, plural sînt terminate în *-areți*, *-ereți*, *-ireți* (fiind format cu ajutorul infinitivului lung, nu ca în limba actuală, cu infinitivul scurt), fiind frecvente pînă spre 1780⁶: *nu vă adaogereți* (188^v), *nu vă asămănareț* (201^v), *cercareț* (242^v), *nu dorireți* (188^v), *nu fireț* (25^v, 65^r, 153^r, 203^r), *nu grăireț* (269^v), *nu*

⁶ Cf. I. Gheție (coord.), *Istoria limbii române literare*, p. 342.

vă grijireț (77^r), nu vă îmbătareț (85^r) (fără *i* final, cu *ț* dur), nu întărătareț (147^r, 235^v), nu vă jurareț (200^r), nu lăsareț (31^r), nu lepădareț (232^r), nu vă nădăjduireți (188^v), nu nădăjduireț (22^v, 290^v), nu robireț (235^v), nu spurcareț (200^r), nu vă supărareți (143^r), nu vărsareți (143^r), întâlnindu-se mai frecvent în zonele nordice. Aceste forme sunt menținute în ziua de azi în Transilvania și în Banat.

3.7. Conjunctiv prezent

Conjunctivul prezent al verbului *a îndesa*, pentru persoana a II-a, singular, prezintă forma cu *-i* final mut și *-ș* sau *ț* final: *să faceț* (138^v), *să te îndeș* (253^v), dar și cu *-i* final: *să păziți* (138^v). Conjunctivul prezent al verbului *a (se) îngreui*, la persoana a III-a, singular, are forma *să se îngreui* (272^v). Conjunctivul verbului *a lua* pentru persoana a II-a, singular are forma: *să iai* (267^v) (*iei*, *iai* < *leves*⁷). Conjunctivul prezent al verbului *a lua*, la persoana a III-a, singular, se prezintă cu forma analogică, dialectală, de tip nordic, existentă în graiurile moldovenești pe la începutul secolului al XVII-lea: *să e: să nu-m e plata* (161^v) alături de forma etimologică, veche, *să ia: aprindere să ia* (204^r), *nu vrea să ia aminte* (236^v), *să ia pre iubita lui* (252^v), *să ia crucea lui* (253^v), *să ia sfat* (262^r).

Verbul *a avea* apare la conjunctiv vechi cu formele vechi, etimologice: *să aib* (276^r), *să n-aib* (256^v) (pentru persoana I, singular), *să aibi* (70^r), *să n-aibi* (187^v) (la persoana a II-a, singular). Pentru conjunctivul verbului *a avea*, persoana a III-a, singular se utilizează forma analogică cu *-e*: *să aibe* (rară, în comparația cu forma *să aibă*, care era normă dialectală și literară): *să n-aibe* (12^r). Verbul de conjugare a II-a *a părea* (< *pareo*, *-ēre*) este utilizat la conjunctiv prezent cu varianta etimologică, iotacizată, *paie*: *să nu-ț paie* (77^r), *să nu mă paie* (204^r), care reprezintă varianta etimologică (sau influențată, probabil, de *să saie* pentru *să sară*). Verbul *a putea*, de conjugare a II-a, are formă iotacizată la conjunctiv prezent, persoana I, singular: *să pociu* (311^v). La conjunctiv prezent, verbele *a cădea* *a vedea* prezintă formele iotacizate *să cază* (273^v), *să nu vază* (16^v, 28^r) (< *videat*, *videant*). Persoana a III-a singular pentru verbul *a vedea* corespunde conjunctivului prezent din forma latină de conjugare; vocalele *-e* și *-i* de la conjugare a II-a au dispărut.

Verbele de conjugare a III-a: *a arde*, *a se ascunde*, *a cuprinde*, *a trimite* au la conjunctiv prezent, persoana a III-a, singular și plural formele iotacizate: *să arză* (256^v), *să se ascunză* (35^r), *să cuprinză* (313^r), *să trimeată* (239^v). Verbul de conjugare a III-a *a ucide* este utilizat cu forma gamatizată (cu *-d-*, *-g-*): *să ucigă* (19^v).

⁷ Al. Philippide, ILR, p. 540.

Conjunctivul verbului *a fi*: *să fiț* (25^v, 153^r), *să-m fiț* (19^v) cu *i* final mut. Verbul *a muri*, la conjunctiv prezent, persoana I, singular are forma *să moriu* (254^v). Verbul de conjugarea a IV-a *a (se) înrăutăți* are forma de conjunctiv prezent *să te înrăutățezi* (289^r). Conjunctivul verbului *a păți* (< lat. *patire*) este folosit cu formale tari: *să pat* (265^r), *să pată* (250^r), *să pață* (294^r). Forma de conjunctiv prezent persoana I singular a verbului *a slobozi* este *să sloboz* (20^v), *să (te) sloboz* (198^v), cu spiranta sonoră *z* cu caracter dur, fără *i* ultrascort. Conjunctivul verbului *a (se) trezvi*: *să ne trezvim* (285^v). Conjunctivul prezent pentru persoana a II-a, singular al verbului *a voi* apare cu sufixul flexionar –esc: *să voiești* (64^r).

Conjunctivul verbului de conjugarea a II-a, cu radicalul în *d*, *a cădea* este întâlnit cu forma iotacizată *să caz* (250^r). Verbul *a pieri* are la conjunctiv prezent forme analogice iotacizate: *să piiaie* (persoana a III-a singular) (220^r), *să pieiu* (persoana I, singular): *să piiaie locul decât pentru loc să pieiu eu* (220^r). La fel verbul *a rămâne*: *să rămâie* (280^r). Verbul *a pune* este folosit, la conjunctiv prezent, persoana I, singular, cu forma iotacizată *să pui* (12^v) (< lat. *pono*, modificat pe cale analogică⁸). Conjunctivul verbelor de conjugarea a III-a și a IV-a cu radicalul terminat în *n* sau *r* are forme iotacizate: *a apune*: *să nu apuie* (161^v); *a cere*: *să ceaie* (260^v); *a rămâne*: *să nu rămâie* (59^r); *a ține*: *să ție* (264^v); *să ție minte* (262^v); *a auzi*: *să auză* (70^v), *a veni*: forma iotacizată *să vie* (28^r, 139^r).

Formele următoare de conjunctiv sunt folosite cu valoare de imperativ: *Frații în nevoi ca să fie de treabă* (50^r), *Jurământului ca să nu-ț înveț gura ta și ca să nu te înveți* (200^r), *soarele ca să nu apuie întru mâniia voastră*, (210^v), *Mâniiați-vă și să nu greșiți* (192^v), *nu-ț pară că...* (248^r), *Toată amărăciunea ...ca să se ia de la voi* (210^v).

3.8. Conjunctiv perfect

Este atestat și perfectul conjunctiv cu auxiliarul întreg, ce posedă flexiune după persoană și număr: *să fim ferit* (305^v), *ca să fiu murit* (289^v), *să fim plinit* (305^v), păstrat azi în zona Hunedoara, Banat.

3.9. Condițional-optativ prezent

Formele de condițional-optativ prezent pentru verbele de conjugarea a II-a nu sunt diferite de cele din limba actuală în privința auxiliarului: *de ar și ținea* (156^v), *ar zăcea* (155^v).

7.3.10. Infinitiv

Infinitivul scurt precedat de prepoziția *a* este atestat în următoarele contexte: *a plini luminați a plini multe bunătăți* (120^v), *a mânca* (237^v), *a se vătăma* (199^v).

⁸ Cf. V. Arvinte, ST.L.FAC., p. 77.

În exemplele următoare întâlnim verbe la infinitiv scurt fără prepoziția *a*: *să știi purta bine* (118^r), *nici să n-am mânca, nici să n-am și mânca am mai prisosi* (242^r), *ni să cade ne mai bucura* (99^v).

Infinitivul lung cu valoare verbală apare, conform normei literare din limba veche, fiind pe cale de a se substantiva: *a ascultarea* (246^v), *a nu avêrea* (258^r), *a cetirea* (246^v), *a chitirea* (235^v), *a covârșirea* (269^v), *a cugetarea* (258^v), *a darea* (73^r, 249^v), *a facerea* (199^v, 284^v, 301^v), *a firea* (216^r, 286^v), *a gonirea* (207^r), *a grijirea* (272^v), *a nu să greșirea* (199^v), *a să împrietenirea* (258^r), *a înălțarea* (266^v), *a nu înotarea* (136^r), *a să întristarea* (260^r), *a învățarea* (272^v), *a lăudarea* (272^v), *a luarea* (261^r), *a nu luarea* (270^r), *a pățirea* (294^r), *a petrecerea* (246^v), *a plângerea* (258^v), *a să pripirea* (277^v), *a răsplătirea* (258^v), *a să rușinarea* (292^r), *a sădirea* (287^r), *a (să) schimbarea* (258^r, 287^r), *a să simțirea* (261^v), *a slăvirea* (106^r), *a starea* (272^v), *a(-l) știrea* (18^v), *a tăcêrea* (219^v), *a urârea* (258^v), *a vădirea* (287^r), *a vrăjmășirea* (195^v), *a vrerea* (258^v).

3.11. Participiu

Forma de participiu trecut a verbului de conjugarea a III-a *a adaoge* este *adaos*: *s-au adaos* (218^r). Forma de participiu a verbului *a ajunge* prezintă *ș* dur final, fără menținerea lui *i* final: *nu sânt ajuns în vârstă* (87^r). Participiul trecut al verbului *a cerși* prezintă o formă neobișnuită pentru limba de azi, care este derivată din tema perfectului: *ai cerșut* (90^v). Forma *cerșut* s-a format prin analogie cu participiul verbului *a cere*, *cerut*.⁹ Participiul trecut al verbului de conjugarea a III-a *a învie* (< lat. *vivere* + prefixul *în-*), varianta învechită a lui *a învia*, este *învis*: *Dumnezeu l-au învis din morți* (13^r), această formă este cea mai apropiată de etimon. Participiul verbului *a sta* din timpurile compuse este *stătut*, derivat din tema perfectului simplu, formă care apare în toate textele din epocă: *au stătut și mort* (255^r), *să fie stătut* (278^r). Această formă avea sensul de „a fi”, „a rămâne”, „a se menține”, „a ajunge să fie”.

3.12. Gerunziu

Formele de gerunziu ale următoarelor verbe au terminația în *-înd*: *cunoscându(-o)*, (282^v), *fugând* (277^v, 313^v). Gerunziul verbelor *a pune*, *a spune*, *a ține*, *a veni* prezintă formele iotacizate: *puind* (22^r), *spuind* (264^r), *viind* (22^r, 59^r, 191^v, 293^r, 298^r, 301^v), *țiindu(-o)* (278^r).

⁹ Cf. V. Arvinte, Normele limbii literare în Biblia de la București, p. LIII, 6.15.0.

Verbul la gerunziu *îmbărbătându-te* din exemplul următor are valoare de prezent: ... *că sau îmbărbătându-te, sau vântul... te va lepăda* (37^r).

Construcția intensivă *deșchizând să deșchizi*, în care verbul la mod personal (conjunctiv) este anticipat prin forma de gerunziu, este un ebraism (calcurile din ebraică nu sunt directe, ci sunt structuri specifice limbajului bisericesc); am înregistrat această construcție în citatul biblic din Moise 15:11: *deșchizând să deșchizi mâinile tale fratelui tău*. (57^r).

4. Expresii verbale

Am înregistrat următoarele expresii construite cu verbele *a avea* și *a face*, posibile calcuri frazeologice: *făcu vicleșug* (164^r), *au făcut biruință* (184^r), *făceau rugă* (197^r), *să aibă uitare ... și abatere* (241^r), *fă nevoie* (290^r), *face rugă* (311^r).

5. Concluzii

Textul conține foarte multe forme arhaice, conforme normelor literare ale celei de a doua jumătăți a secolului al XVII-lea (în special normei moldovenești, dar și trăsături aparținând normei sudice, muntenești), precum și forme care au fost selectate de norma limbii române moderne. Se constată înlocuirea infinitivului prin conjunctiv, după model grecesc; au loc inovații morfologice create prin înlocuiri analogice, ceea ce are ca rezultat forme noi ale verbului. Se păstrează însă și forme etimologice, mai vechi. Se întâlnesc verbe iotacizate, construcții intensive, construcții verbale perifrastice.

BIBLIOGRAFIE:

Arvinte, Vasile, *Normele limbii literare în Biblia de la București (1688)*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2004.

Biblia de la București (1688), în seria *Monumenta linguae Dacoromanorum*, Pars I, *Genesis*, Iași, 1988, (autorii volumului: Alexandru Andriescu, Vasile Arvinte, Ioan Caproșu, Elsa Lüder, Paul Miron, Mircea Roșian, Marietta Ujică), *Studiu lingvistic asupra primei cărți (Facerea) din Biblia de la București (1688), în comparație cu Ms. 45 și cu Ms. 4389* de Vasile Arvinte, Pars II, *Exodus*, Iași, 1991, (autorii volumului: Alexandru Andriescu, Vasile Arvinte, Ioan Caproșu, Corneliu Dimitriu, Elsa Lüder, Paul Miron, Mircea Roșian, Marietta Ujică), *Studiu lingvistic asupra cărții a doua (Ieșirea) Biblia de la București (1688), în comparație cu Ms. 45 și cu Ms. 4389* de Vasile Arvinte, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.

Frâncu, Constantin, *Gramatica limbii române vechi (1521-1780)*, Casa Editorială Demiug, Iași, 2009.

GALR = *Gramatica limbii române*, vol. I – *Cuvântul*, Editura Academiei Române, București, 2008.

Gheție, Ion (coordonator), Chivu, Gheorghe, Costinescu, Mariana, Frâncu, Constantin, Gheție, Ion, Roman Moraru, Alexandra și Teodorescu, Mirela, *Istoria limbii române literare. Epoca veche (1532-1780)*, Editura Academiei Române, București, 1997.

Philippide, Alexandru, *Istoria limbii române*, Editura Polirom, Iași, 2011.

THE LIMINALITY AS MEANS OF MASS MEDIA FOR TRANSFORM OF A DAILY EVENT IN RITUAL

**Bianca Teodorescu, PhD Student, University of Craiova and Oprea Valentin
Bușu, Assoc. Lecturer, PhD, University of Craiova**

Abstract: The aim of this study is to underline the effective used of liminality by mass media for transform in ritual a daily event. Theoretical background is constituted by concept of liminality which was launched by Arnold Van Gennep and was developed by Victor Turner (who has named the concept of the liminality – liminoid). In this framework, the study proves that in contemporary society, mass media are committed as responsible for mediatization of rituals in distinctive ceremonials: social, political, religious, and other. When people are watching television, they are introduced, by the media, in a liminal space, where they get to be members in the act of rites of passage. From the moment when their attention is enthralled by what is on television, people are induced in an ambiguous state; they are separated from reality. The media creates for each important ritualised ceremonial, the necessary time, in order to create a subjection of the public. In the contemporary society our basic activities are, in fact, rituals.

Keywords: liminality, mass media, liminoid, rites of passage, ritual

Introduction

The term “liminality” was first time introduced by Arnold Van Gennep (2011), a French ethnologist from the twentieth century. Years after the research of Van Gennep, Victor Turner (1969) has seen the liminality as a form of rituals in everyday situation: when we are going to school or to work, taking an exam, entering into a new building in order to achieve something or even for people who are staying home, we always pass through liminality. Victor Turner introduced in his research “Liminal to Liminoid, in Play, Flow and Ritual” the modern concept of liminality named as liminoid. He suggested that the liminoid is the threshold state in the modern society and the liminality is only used in the traditional way. However, the liminoid was rarely understood by the media theorist.

Turner has guaranteed that liminality can be seen in every aspect of our life. However, liminoid remained unused by numerous scholars, they preferred to use the Van Gennep's form even in our current days.

Liminality through Mass media

Following this concept, Professor Mihai Coman (Coman & Rothenbuhler, 2005; Coman, 2008) referred to the liminality as an active threshold state in mass media. His study approached the classic media as television, radio and printed press because it tends to become more personal than the internet and the smart phones (new media). In the mass media, the liminality is functioning as a universal tool starting with public media consumption, the interaction of the journalists in the newsroom, the story behind the press with the role of the television in the society and how it affects the public.

The television is in a strong bond with his public through mass media. But, how the liminality is taking place on television? For example, through television the journalist is making his public to enter into a liminal space in order to identify the viewer as an observer and participant. A ritual behavior is marked by the clothes that the journalists wear in different events of the day. On September 2015, the Romanian Politician Corneliu Vadim Tudor, who was the President of the Greater Romania Party had died. At his funeral, many people from the politics and media attended the mourning ritual dressed in black. During the week with the funerals, the media was filled with information in the memory of Vadim Tudor. Also, the printed press had portrayed the politician as a great man and a talented poet. In that week, the mass media created different shows in his memory and put the audience under crape.

Another form of media consumption is marked by the media broadcasting which appears every day or every week, depends on the news. The news starts every day at the same time. This news is correlated with symbols in order for the audience to understand. When people are watching news on television, they are obligated to enter into a liminality space (Panea, 2001; Panea, 2013). From the moment when people are starting to watch the news, they are becoming more aware with what is happening in their society and they are escaping from the rituals. It may seem that the media rituals are creating and changing the person's mind at the same time. The audience is receiving from the news messages that have the purpose to integrate them into the liminal space. The media rituals create the society's behavior. Our life is coordinated by the television and it can have the power organize our time. Another interested aspect of the power of television is how we organize our space in a

house in order to create a comforting zone for us when we are watching television. These entire aspects in our life are representing behaviors created by the media through rituals. The television was the center of the mass media until the internet took the power (Voinea, 2013; Borkowski, Zacharski & Kaszyca, 2014).

In the past years, the internet became an important part in our life sustained by the necessity of information. In our present, people are using the internet more often than the television. On Internet, they can inform faster with the news and they can watch their favorite shows without any disturbance. From the moment when the media presents a ceremonial, the people that are using the television or the internet are introduced to liminality. The mass media attract people through different news or shows into a mediated ritual of manifestation, where they encounter with different emotions as ambiguity, curiosity, misunderstanding; emotions that are sometimes representing a threat to social stability (Negrea, 2013; Ferencová, Jeleňová & Kakalejčík, 2015).

The internet has integrated the television alongside with forms of social media: Facebook, Twitter, and others. Even if the internet is representing a common thing in our life, the television is the one who can dictate as how to organize our home in function of his utility, for example: the TV must stay in a special place, but the laptops, tablets or smartphone are the ones who don't allocate space. Liminality can be generated by the mass media in the television's rituals, or through internet. However, the mass media is producing rituals in any form. But, the daily news are the ones with major impact on the audience. Starting with routine news about some normal situation and ending with nonroutine news that can affect the activities of the journalist. The ceremonies are divided by two steps: past events that are allowing us to remember the lost time and the restorative events like ceremonial, commemoration, etc. (Vlăduțescu, 2013a; Vlăduțescu, 2013b; Budică & Dumitru-Traistaru, 2015). The news is divided in three acts: Contests, Conquests and Coronations. (Dayan and Katz). The three steps are not in fact a homogenous ritual. When media are putting these steps in light, they become rituals. However, the Contest is regarding a political visit, for example, the visit of the Romanian President, Klaus Iohannis in Serbia. The Conquest is represented by the sports accomplishment: "Simona Halep after she won to Jelena Jankovic, became WTA 2". Not every event of Contests and Conquests can be a media event. The Coronation is a homogenous ritual and it represents a royal wedding, such as Prince William and Kate Middleton, which took place on April 2011 in front of 1900 guests.

Some ceremonial events are mediatized much more than the others; it depends on how the people are seen by the society. If a person who is not a name in the society has an accident, he will maybe be a short subject in the mass media, but we can't say the same thing about a public person. In 2014 Michael Schumacher had a skiing crash and was seriously injured. The news about Schumacher shocked the world and media exploited the news many days of the ski crash. Even now, in 2015, Schumacher did not recover and the journalists are making efforts to find new information about the racing driver's condition. The media put Schumacher's fans into liminality and it keeps them in the ritual until the driver will recover. In the present, in Romania are increasingly more and more news about what happened in 1990 when the 'Mineriada' or the Miners' Riot took. The violent demonstration of the miners consists in killing of four people and approximately 1000 people were injured. After almost 25 years, on October 16, the military prosecutors changed the legal classification and conduct to find the persons who are responsible for the violent demonstration in the central Bucharest University Square on June 13, 1990. These riots created a liminal space marked in two phases: the first threshold state was taking place on June 13-15, 1990 when the miners took the streets and attacked students and professors. At that time, the events that were produced in Bucharest were shown in the entire country through mass media. Romanians were attending a ritual marked by violence and fear. The exit from the threshold state took after the riots were finished.

The second phase of liminality started when the people had begun to find the persons who are guilty for what happened. Years after years the response remained unclear and the victims along with their family didn't leave the liminal space. After 24 years, the process has just begun and Ion Iliescu, the former president of Romania is charged with crimes against humanity. In this case, the media assist in the process, hoping that it will end soon. This means that the people will leave the liminal space when the process will have ended. The mass media created the threshold state through the mediatized the "Mineriada" event, consisting in remembering the facts that took place in 1990 every year, especially in 2015. Because of this, Romanians were caught in this dramatic liminal period for more than 20 years.

A liminal configuration can be a global social change which is a result of the combination between agents and persons of "dis-membering" (an existing social structure) and of "re-membering" (new structure). The ritual process is in fact a social change. The "re-

membering” is based on three factors: values-the root paradigms, institution-the formulative efforts and actors-the transformative agents (Shinar 1996).

In autumn of 2014, in Romania had the presidential election. There were two rounds, on November 2 and 16. The fourteen runners for the presidency had their campaign without serious conflict. On November 2, Victor Ponta and Klaus Iohannis won the most votes and both passed in the second round with an aggressive campaign. However, in this round two, the conflicts about the elections in Diaspora exploded and large protest were taken against Ponta’s government. On November 16, 2014, in the day with the election, the protests broke out in the cities with large communities of Romania from Diaspora: Paris, London, Munich, Stuttgart, Vienna, and others where the Romanians communicated their disappointment concerning the obstruction of the voting process. In solidarity with the protests from Diaspora, there was organized a series of street demonstration in major cities from Romania: Cluj-Napoca with 10000-15000 people, Timișoara 5000, Bucharest 4000, Craiova and Sibiu 2000 each other and in Arad 1000. The group of protesters was formed by students, intellectuals, young people who demanded a fair election. The polls were closed after 9 pm resulting the violent dispersal of Romanian voters. In those moments, the media created the liminality and maintained the people into it until the results. The rituals had sustained a state “of dismembering” that generated lack of trust from the people to a new order. The crisis in the campaign for presidency in November 2014 was to introduce chaos into the Romanians group. A considerable approach and interests of young people in politics was generated by the media with the help of the Internet, especially Facebook. The media involved Facebook to develop the people’s attention and introduced them in the liminality. The threshold state in the November’s campaign put Romania under ambiguity and maintained it a long period, which was seriously shaken by the violent demonstration against the powerlessness of freedom to vote (Stănescu, 2015).

Romanians who live outside the country are inevitable put in an exile from Romania, so they become involved with the mass media who is the one who is keeping them close to their roots (Călin, 2015; Teodorescu, 2015). The media: television and internet becomes ritual factors for the Romanians’ social group outside Romania. The relationship between the Romanians and the Romania’s media is remained closely even they work in another country. In the crisis of presidency election or in the stunned news where the former King Michael of Romania has withdrawn his grandson Nicholas of his royal title, the media is connected the people that are in or outside the country. Media is generating rituals every day in different

forms in order to create history. If in the past, the history was created in silence, nowadays, we can say that the media is taking us on an everyday journey (Smarandache & Vlăduțescu, 2013; Smarandache, 2015; Smarandache, Vlăduțescu, Dima & Voinea, 2015).

Conclusion

Liminality has become more than a simple concept in our society. Every day when we are watching television or using the internet, we enter in a liminal space. Mass media is creating rituals in function of the events that are happening in the country. The ritualized ceremonial is coming from the industry of sports, politics or education. In the past years, in Romania happened many events and the journalist were there to notice to the entire country the how the history is written. On November 16, 2014, at the election for the presidency, the media was there and with the help of the internet presented the chaos that was at the polls. Many people from the major cities of Romania went to a street demonstration to be in solidarity with Diaspora. The fear, the waiting and the ambiguity of the day marked the people's mind and changed the order into chaos. After the exit polls, the liminal space ended and people were introduced to another form of liminal space: waiting for the media to present the new president and to hear his speech. We can see how the media is coordinated us from a liminal period to another. Mass media is transforming simple or complex ceremonial into rituals and its public becomes a participant or partner.

REFERENCES:

- Borkowski, S., Zacharski, J., & Kaszyca, K. (2014). The Application of Business Typology Concept in Teams Building and Development. *Polish Journal of Management Studies*, 10(2), 7-14.
- Budică, I., & Dumitru-Traistaru, A. (2015). The Ascending Trend of Environmental Marketing in the Current Austerity/Crisis Period. *Polish Journal of Environmental Studies*, 24(5), 2301- 2304. DOI: 10.15244/pjoes/42442.
- Călin, R. A. (2015). Self-Education through Web-Searching - An Exploratory Study. *Social Sciences and Education Research Review*, 2(2), 47-58.
- Coman, M. (2008). Liminality in media studies: From everyday life to media events. *Victor Turner and contemporary cultural performance*, 94-108.
- Coman, M., & Rothenbuhler, E. W. (2005). The promise of media anthropology. *Media anthropology*, 1-11.

- Dima, I. C., Grabara, J., & Vlăduțescu, S. (2014). Comparative Study on Online Education in Romania and Poland in Terms of Current Globalization. *Polish Journal of Management Studies*, 10(1).
- Ferencová, M., Jeleňová, I., & Kakalejčík, L. (2015, October). Social Media Usage in Product Information Searching. In *Applied Mechanics and Materials* (Vol. 795, pp. 69-76). Trans Tech Publications.
- Ionescu, Alice (2010). Marqueurs évidentiels dans la presse écrite roumaine, communication présentée au XXVIe Congrès de Philologie et de Linguistique Romane, Valence, Espagne, 06-11 septembre 2010.
- Negrea, Xenia (2013). Hard news, news value and fait divers in Romanian press. In I. Boldea (Ed.), *Studies on Literature, Discourse and Multicultural Dialogue: Communication and Public Relations* (pp. 153-160). Tirgu Mures: Arhipelag XXI.
- Panea, N. (2001). *Zei de asfalt: antropologie a urbanului*. Cartea Românească.
- Panea, N. (2013). *Orașul subtil*. București. Editura enciclopedică
- Smarandache, F., & Vlăduțescu, Ș. (2014). Towards a Practical Communication Intervention. *Revista de cercetare și intervenție socială*, (46), 243-254.
- Smarandache, F., Vlăduțescu, Ș., Dima, I. C., & Voinea, D. V. (2015, October). An Operational View in Computational Construction of Information. In *Applied Mechanics and Materials* (Vol. 795, pp. 201-208). Trans Tech Publications.
- Stănescu, G. C. (2015). Breaking News and News Alert, between Information and Spectacle for Rating. *Social Sciences and Education Research Review*, 2(2), 81-91.
- Turner, V. (1987). Betwixt and between: The liminal period in rites of passage. *Betwixt and between: Patterns of masculine and feminine initiation*, 3-19.
- Turner, V. (1995). *The ritual process: Structure and anti-structure*. Transaction Publishers
- Van Gennep, A. (2011). *The rites of passage*. University of Chicago Press.
- Vasile, E., & Grabara, I. (2014). Agricultural exploitation from the perspective of Romania's integration into the European Union. *Polish Journal of Management Studies*, 10(2).
- Vlăduțescu, Ștefan (2013a). A battle with uncertainty 1 of communication as an academic discipline: title uncertainty. In I. Boldea (Ed.), *Studies on Literature, Discourse and Multicultural Dialogue: Communication and Public Relations* (pp. 493-504). Tirgu Mures: Arhipelag XXI.

Vlăduțescu, Ștefan (2013b). Communicative message as nuclear thinking of an aspirational desire. In I. Boldea (Ed.), *Studies on Literature, Discourse and Multicultural Dialogue: Communication and Public Relations* (pp. 212-218). Tirgu Mures: Arhipelag XXI.

Voinea, D. V., Busu, O. V., Opran, E. R., & Vladutescu, S. (2015). Embarrassments in managerial communication. *Polish Journal of Management Studies*, 11.

Voinea, Dan-Valeriu (2013). Analysis of the socio-demographic, cultural and economic status of Romanian immigrants in Illinois. In Iulian Boldea (Ed.), *Studies on Literature, Discourse and Multicultural Dialogue: History* (pp. 121-130). Tirgu Mures: Arhipelag XXI.

TRANSLATION OF ARAB SPRING NEWS INTO ROMANIAN- A BRIDGE FOR CULTURES

Valentina-Magdalena Drocan

PhD Student, University of Bucharest

Abstract: Every language is characterized, up to a certain extent, by uniqueness reflecting the way people refer to their culture, history and even every day realities. Translation opens the way to another world, enabling people to find out about places, which are more or less similar to the ones they belong to and it is up to the translator's skills how s/he succeeds in mediating the information from source to target text as well as between cultures. Newspaper articles that appeared in Romania, referring to the Arab Spring, greatly varied in content and form, leading to differences in point of knowledge and understanding. Attitude towards specific topics was reflected in the semantic preferences which were obvious indicators of the translators' cultural levels. Given the rapidness of the events and the multitude of materials that covered the uprisings, newspaper articles had to refer to the facts and comprise references to the Arab culture, in order to enable the readership understand the characteristics of the realities presented, coupled with long-standing traditions and values.

Keywords: Arab Spring, translation, culture, news, language

Language facilitates communication among individuals, helping them to express their feelings, ideas and desires. It is part of the cultural heritage, comprising all the symbols and values of a nation. It enables people to define and maintain their identities.

Our societies have a remarkable capacity for conserving their distinctive culture through generations of successive members and despite varied and numerous forces of change. While change sweeps the surface, the deep layers remain stable, and the culture rises from its ashes like a phoenix. (Hofstede, Hofstede and Minkov 2010: 26)

New information that is received is interpreted by comparison with the already assimilated one, establishing similarities and differences. If materials come from two different languages or cultures, a process of mediation is needed in order to bridge all the gaps that may

appear and avoid hindering the overall understanding. Relying on perceptions and previously stored elements is needed, but, in conjunction with new components, it should lead to a coherent and harmonized whole, where unbiased opinions should prevail.

Mass-media has its own guiding rules and practices. Journalists, translators should meet all the professional requirements and have well-defined purposes oriented towards accurately informing people.

If reading and writing may seem quite easy actions, the manners in which they are carried out, as well as the strategies involved, make the difference in point of understanding and interpreting the messages. In order to correctly perceive the events from countries, the cultural dimensions need to be reflected in the written materials that get to the public. Translations enable people to enrich their knowledge about the society, history and mentalities of the nations described in writing.

Most modern approaches to translation include references to culture because this is what distinguishes geographical and historical entities. In the past, it was closely connected to the arts, literature and music and seemed more as a characteristic of those belonging to the upper-class. In today's world, due to the technological progress, the ways of spreading knowledge have diversified, leading to the need of providing materials which have to be accessible to a larger audience.

By means of TV, radio or Internet, people want to access information and find out about other cultures. Thus, the developments brought by globalization lead to different ways of viewing cultural aspects because they are marked by complexity, which does not allow considering them as well-defined entities.

There are words, grounded in one culture, which are almost impossible to be expressed in the target language. Translators must be aware of their mission and their contribution should not be minimized.

“As a process, translation is an imaginative and disciplined exercise in cross-linguistic and cross-cultural reiteration, a search for the most suitable synonymity (...).” (Doyle 2008:13)

Translators should have a high level of knowledge from many fields, because they try to understand people and concepts, shape ideas and give to words moral and educational values. They should also be mediators between cultures and know how to preserve the beauty of languages. The role of culture is tremendous because it comprises a set of spiritual and

moral values, reflecting society. Moreover, it significantly influences the manner in which events are perceived or how information is interpreted.

“To translate from one language into another it is not enough to be proficient in the source and target languages, especially in the case of such different languages as Arabic and Romanian, of civilizations and mentalities that do not have much in common.” (Dobrișan 2004: 29).

Translation means more than a simple linguistic transfer. It involves a process of mediation between both source and target culture, corresponding to the people’s needs of communication or acquiring information. There are also other aspects that should be considered, such as: thorough process of documentation, analysis of the beliefs expressed, attention to the subtleties encountered, as well as to any kind of social and technological developments because values and meanings change in time. According to (Schäffner 2011: 306) “technical and scientific translation in the 20th century has played a decisive role in technological and social progress”.

In a world influenced by globalization, all the available resources of communication should lead to proper understanding of the individuals’ cultural values. The image offered by mass-media is a mediated one, involving a process of selection because expectations coming from the audience are considered. Moreover, the information undergoes a process of prioritizing and interpreting, before it is presented to the public. By means of newspaper articles, people find out about different kinds of interactions that are established at the political level. Based on the discursive strategies and practices comprised in the materials which are presented to them, people create opinions and issue judgments.

The Arab Spring protests, which began in December 2010 in Tunisia and spread very fast in other countries (Egypt, Libya, Syria and Yemen), drew the people’s attention worldwide. The news content referring to them included, among others: killings, attacks, hardships coming authorities, people’s hopes and expectations, as it could be seen from street slogans, as well as political reforms, reflected in carefully organized discourse. By means of translated news, Romanian readership could also find out about the mass protests and the internal political changes that were going on in the Arab countries involved in the uprisings. Times change, people change and even though the countries underwent very difficult times, it does not mean that an equal between violence and a certain nation should be placed.

There has been so massive and calculatedly aggressive an attack on the contemporary societies of the Arab and Muslim for their backwardness, lack of democracy, and abrogation

of women's rights that we simply forget that such notions as modernity, enlightenment and democracy are by no means simple and agreed-upon concepts (...). (Said 2003 [1997]: xv)

In the case of the Arab Spring events, for constantly informing the readers about the uprisings, a process of translation was needed, which had to comprise all the dimensions and differences of opinions, purposes and attitudes.

The level in which newspapers played a part was more of a global one because demonstrators wanted everybody to know what was going on in their countries. When young people began uploading videos reflecting the tensions that took place inside their homelands (between political leaders, eager to have total control on everything, and citizens, tired of enduring injustice and oppression) they did that without having any kind of prior judgments regarding the receivers (their nationalities, beliefs and religions). Revolutionaries used all the possible means (social networks, TV, newspapers) to express themselves crossing the barriers of time and space.

The advocates of ubiquitous computing express grandiloquently the implied goal of all advocates and practitioners of digital media: to reimagine and therefore to reform the world as a mediated (and remediated) space (...) Photography, film, and television have been constructed by our culture to embody our cultural distinctions and make those distinctions part of our reality; digital media follow in this tradition. (Bolter and Grusin 2000: 62)

In the past, writings included references to the Arabic art, architecture, literature which enabled perfect combinations of music, feelings, shapes, lines and colors. Everything looked in perfect harmony and nothing appeared randomly.

Nowadays, that balance between power and beauty seems somehow forgotten. Newspaper articles coming from the Arab world abound in violent scenes. The reflections of the people's ways of thinking, of their souls are at a higher extent in the slogans that they use, as means of protesting against oppressive leaders.

It becomes obvious that the more different the source language is, as compared to the target one, the more difficult the process of translation is. It may take years for a person studying Arabic to achieve a proficient level and that is why news agencies prefer English versions instead of others.

To have specialists in all kinds of foreign languages, working for Romanian newspapers, is not a frequent practice. In the case of the Arab Spring events, quotations comprising information from public statements and speeches appeared as being according to

reports from: Mediafax, Reuters, AFP. For instance, a piece of information that got to the Romanians, in most of the cases, underwent several processes of translation: from Arabic to English, then to our language and it finally got to the readers. However, this is not a new practice because, some years ago, there were many instances, when providing materials required more than just translations.

In Iraq, for example, AFP have used American journalists embedded with the US forces and Iraqi journalists inside Feluja who report in Arabic, phone through to the Baghdad AFP bureau where a bilingual Arab journalist takes the information in Arabic and then writes it in English, from which it is then translated into other languages. (Bielsa and Bassnett 2009: 135)

There were instances when Romanian journalists decided to keep the English versions of slogans as such because they were used this way, in an unchanged manner, by news agencies worldwide (e.g. “Game over”, “Go out, Mubarak” from Jurnalul Național, 1 Feb. 2011).

News referring to the Arab Spring protests reminded the Romanians about the events from December 1989, enabling them to make mental associations and even identify themselves with the protesters’ causes and requests.

“In other words, the extent to which a text is translatable varies with the degree to which it is embedded in its own specific culture, also with the distance that separates the cultural background of source text and target audience in terms of time and place.” (Snell-Hornby 2006: 41)

The translator’s attitude should not be judgmental in any way. S/He should be as objective as possible despite the fact that some attitudes might prevail. According to Barthes (1991 [1957]: 156) “bourgeois ideology continuously transforms the products of history into essential types”. Within this framework, when translating an Arab leader’s political speech, special attention should be paid, in order to grasp the most suitable elements which include references to culture and even history.

In the translation process, the intentions, purposes, discursive practices and norms that can be seen in the ST need to be considered. Moreover, the political leaders’ attempts to preserve the power and determine the people to stop protesting and the desired effects as outcomes of their speeches need to be analyzed. Although their expectations may not accomplish, what is interesting in their political discourse is the mixture of references relating to culture, history and their combination with ideological elements.

Foreign online media (www.bbc.co.uk, <http://edition.cnn.com>, www.washingtonpost.com) provided full English translated transcripts of the presidential speeches. Romanian newspapers did not follow this pattern. They chose to publish just summaries, including only few quotations. For example, *România liberă* online edition provided a part of Mubarak's speech (from 1 Feb. 2011), translated into Romanian, as well as a link to a YouTube video which included the English version of the discourse. This tendency was not unitary in point of displaying such kind of news, because the same online newspaper chose to present some parts of Mubarak's last speech (from 10 Feb. 2014) without including a video of it. Therefore, the readers got a partial image of the president's intentions or ideas.

On the other hand, *Jurnalul Național* online edition chose just very few statements of the Egyptian president's speech (from 1 Feb. 2011), with one of these being mentioned in the headline as if it were the essence of his entire discourse, referring to his intentions of resigning in September.

When full text translation is avoided, definitely there is a lot of useful information missing, preventing people from having a clear and objective image of the events, despite the fact that some cultural or ideological elements may appear.

We must remember that ideologies are always doubly determined, that they owe their most specific characteristics not only to the interests of the classes or class fractions they express (the function of sociodicy), but also to the specific interests of those who produce them and to the specific logic of the field of production (...). (Bourdieu 1991: 169)

Semantic preference, rhetoric are so important in understanding relations between individuals, groups and institutions and even aspects of freedom as well as constraints related to the policymaking process. Some key concepts which characterize Arabs appeared in the original presidential speeches (of Ben Ali, Mubarak), as it could be seen from the lexical choices, involving honor, loyalty and trust as last attempts to convince people to stop protesting.

Language use, text, talk and communication (together subsumed here under the overall term of 'discourse') are needed and used by group members to learn, acquire, change, confirm, articulate, as well as to persuasively convey ideologies to other ingroup members, to inculcate them in novices, defend them against (or conceal them from) outgroup members or to propagate them among those who are (as yet) the infidels. (van Dijk 1998: 6)

Translators should be aware of the specific social and cultural norms, of the manner in which Arabs usually hold speeches, in order to properly reflect them in the target texts. The

bridge between cultures, ensured by means of translation, should also be reached by impartial attitude, deep understanding and knowledge of both target and source language, full awareness of the cultural and linguistic features.

News does not depict just one side of society; it comprises its entire aspects and, even though there are differences or similarities, these perfectly reflect the realities. When translating speeches coming from the Arab world, special attention should be given to the source language text; if it is in Modern Standard Arabic then it is more formal, rather than if the same material is to be found in Colloquial, because this latter one is the language spoken by people and it includes regional differences.

While Modern Standard Arabic is encountered in higher levels of education, newspapers and TV, dialects appear in informal situations. Therefore, by knowing the differences in point of the language when addressing publicly, we understand the sender's intentions and we also acquire information about the target audience, because the code used for communication purposes enables that.

Proper use of the language involves following some rules or norms. Although they can make us think of restrictions or limits, we should also see their positive sides which are inherent in all aspects of human interaction. Norms greatly contribute to success in point of interpersonal communication. They are difficult to be established because they require combinations between previous experiences and similarity with prospective situations.

“(...) adherence to the norms of the original determines the adequacy of the translation, as compared to it, adherence to the norms of the target determines its acceptability in the target linguistic and/or literary polysystems as well as its exact position within them.” (Toury 1980: 55)

However, what is appropriate in one culture does not necessarily mean it is the same in another one. Lexical choice involves awareness of some norms in order to find the most suitable ways to convey the meanings of words throughout the entire process of translation. Standardization of cultures is not an expected outcome. Even though there may be common elements and patterns, this does not imply that they should be viewed as having a fixed and well-defined criterion for being defined. Each culture should be considered according to its own concepts, value systems and representations. Only this way the cultural message carried by translators can be impartial. However, “to attempt to impose the value system of the SL culture onto the TL culture is dangerous ground” (Bassnett 2002: 32).

Unfortunately, when referring to the Arabs, generalizations are being made, in opposition with Western ideas. Translators should leave apart any misconception or stereotype that may negatively influence the perception of the source culture. This is not an easy task to do and definitely there are some constraints throughout the entire process, but people can overcome them.

“Differences in culture and religion create differences over policy issues, ranging from human rights to immigration to trade and commerce to the environment.” (Huntington 1993: 29)¹

Cultural differences should not be minimized during translation involving target and source text because they show, among others, how people define themselves. For better news translation, extensive understanding of values and beliefs belonging to certain individuals/groups is needed because these are part of their culture and guide their social behavior and human relations.

As society develops, words can acquire different meanings or new terms may be introduced, reflecting cultural progress and society changes. They could be seen in the created contexts which had been enabled, among others, by the mediation provided by translation. Romanian translated news regarding the Arab Spring conflicts reflected the gaps between traditional ideas and civil reactions to them. Moreover, the videos of violent acts committed by authorities had a deep impact worldwide; the translated news content helped in accurate perception of the events.

The manner in which people chose to demonstrate led to what specialists referred to as a culture of protest, which rapidly spread to other Arabic countries and “music, poetry, street art, theater and cinema became popular means of expression”. (Nicoarea 2014: 249)

To convey the proper meanings of the original messages, translation required thorough understanding of the social life, military institutions, political organizations and power relations. Arab cultural references involved knowledge from many domains. Most political speeches called for understanding of some previous events as well as establishing connections between translation, historical and cultural contexts. These purposes, reachable or not in the

¹ Huntington, Samuel. “The Clash of Civilizations.” *Foreign Affairs*, 1993. Available on <http://www.foreignaffairs.com/articles/48950/samuel-p-huntington/the-clash-of-civilizations>. Accessed on 13 September 2014.

newspaper articles, helped in keeping the people informed. Generally, it takes persistence, effort and constant training to grasp all the meanings from the original texts.

Ideologies were expressed during the Arab uprisings and differences in point of power relations had to be objectively reflected, in translations, as it could be noticed in news discourse.

The way an individual refers to another one is done, in most of the cases, by comparing himself with “the other”, which is seen and interpreted by means of pejorative connotations.

At an extended level, when an individual compares his culture to another one, it can include either positive or negative attitudes. However, the ethnocentric views appear and broaden the gaps. Therefore, people have the tendency to perceive the cultural differences more in a negative way. It is best for translators to be objective in their work irrespective of the places where the materials come from.

In conflict situations, they should mediate between the cultural differences and consider all the allusions or connotations intended by the actors from the political scene. They should facilitate understanding of all the characteristics belonging to a nation which has its own distinctive identity.

Arab Spring uprisings brought to light confrontations between different social and political classes, reflecting the opposition with the “others”, according to the prejudices and stereotypes that had already existed in the group/individual consciousness. Reflected in the political discourse at a higher or lower extent, news translators had to cope up with all kinds of representations, integrating them in materials which comprised all the similarities and differences.

Being objective in translating discourse that comes from one side of the binary opposition “us” vs. “them” is a desideratum. Participants want to define their identity, which, most of the times, is a differentiating one and all their efforts have to be integrated into discourse, by using certain strategies. All political actors have their own set of rules or values that guide them.

Many times, language is associated with power because, by the manner in which it is used, it can change mentalities, relations and societies.

Certain images that are in circulation in a social group about other social groups may be drawn upon or countered by interactants. An interactant may insist on playing with these

dominant discourses or images and thus not allow other interactants the individual freedom to create and present themselves as they wish. (Holliday, Hyde and Kulman 2004: 168)

Public communication reflects all the ongoing changes from society as well as those referring to sending and receiving information, with the message having a central role. In crisis situations, political leaders address to the people publicly, attempting to do all they can rather than witness the decline of their authorities.

News discourse covers a variety of topics because diversity is one of the characteristics of freedom in the media and accurate presentation of the international events to the public means finding a balance between communication and culture.

This takes us to the subject of news reader's expectations. The technological evolution brought with itself easy access to materials coming from all over the world. People can choose what to read and even look for similar information online, because there is a wide range of sources that enables them to do so. What seems accurate and reliable is likely to be chosen as a main source of information in the future.

The number of viewers of a certain article appears displayed on almost each website, enabling journalists to anticipate the full spectrum of topics that interests the people. Public perception, as referred to the news credibility, should always be positive and trustworthy leaving no place for distrust.

As a result of the translation process, the target texts should comprise all the meanings of the source texts. Moreover, in order to accurately transfer the information, apart from having linguistic knowledge, awareness of the similarities and differences in point of cultural identities and values is needed.

To be expert in anything related to words means reading as many materials as possible including foreign languages. You cannot know what is right or not, unless you have a system of your own to help you establish proper connections.

The bridge between cultures, provided by means of translation, can be seen in numerous aspects, such as: semantic preference, ideologies, forms of protest as well as daily life choices and activities. The messages that get to the public should be impartial. Effective translation means bridging both the cultural and linguistic gaps that may appear, irrespective of the places the materials come from or whom they are addressed to.

Culture is not limited. It contributes to a person's freedom (of choice, of thought). In the era of globalization, its meanings have changed. Definitions written some years ago may not correspond anymore. Knowledge is extended through translation as well as technological

advances, crossing the time and space boundaries, reflecting society, history as well as the true spirit of a nation.

Under the influence of translation, the vocabulary used in the media modifies and people start using new words and expressions. There are also concepts from the source texts which cannot be fully expressed in the target texts and translators/journalists have the possibility to preserve them as such, i.e. without changing them in any way.

Freedom of speech is closely connected with freedom of thought. They are fundamental rights when living in democratic societies, being protected by law. People are proud of their culture, language and identity. Therefore, when translating materials referring to the other nations, a basic paradigm should be followed, i.e. of rendering all the materials with objectivity. No matter how difficult and time-taking it may seem, journalists/translators should carry out their main professional tasks bearing in mind the aforementioned purpose.

BIBLIOGRAPHY:

- Barthes, Roland. *Mythologies*. New York: Noonday Press, 1991 [1957].
- Bassnett, Susan. *Translation Studies*. London: Routledge, 2002.
- Bielsa, Esperança and Bassnett, Susan. *Translation in Global News*. London and New York: Routledge, 2009.
- Bolter, Jay David and Grusin, Richard. *Remediation: Understanding New Media*. Cambridge: MIT Press, 2000.
- Bourdieu, Pierre. *Language and Symbolic Power*. Cambridge: Polity Press, 1991.
- Dobrișan, Nicolae. "Extratextuality and the Translation of Fictional Work from Arabic into Romanian." *Româno-Arabica IV: Translation from/ into Arabic*. Ed. Nadia Anghelescu. București: Editura Universității din București, 2004. 29-32.
- Doyle, Michael Scott. "Translation and the Space Between: Operative Parameters of an Enterprise". *Translation: Theory and Practice, Tension and Interdependence*. Ed. Larson Mildred L. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2008. 13-26.
- Hofstede, Geert, Hofstede, Gert Jan and Minkov, Michael. *Cultures and Organizations: Software of the Mind*. USA: McGraw-Hill, 2010.
- Holliday, Adrian, Martin, Hyde and John Kullman. *Intercultural Communication: An Advanced Resource Book*. London: Routledge, 2004.
- Nicoarea, Georgiana. "Cairo's New Colors: Rethinking Identity in the Graffiti of the Egyptian Revolution". *Româno-Arabica XIV: Ammiyya and Fusha in Linguistics and Literature*. Eds.

Grigore, George and Sitaru, Laura. București: Editura Universității din București, 2014. 247-262.

Said, Edward. "Preface" to the Twenty-Fifth Anniversary Edition. *Orientalism*, London: Penguin, 2003 [1997].

Schäffner, Christina. "Translation Studies." *Pragmatics in Practice*. Eds. Jan-Ola Östman and Jef Verschueren. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2011. 306-322.

Snell-Hornby, Mary. *Translation Studies: An Integrated Approach*. Revised Edition. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2006.

Toury, Gideon. *In Search of a Theory of Translation*. Tel Aviv: The Porter Institute for Poetics and Semiotics, 1980.

van Dijk, Teun A. *Ideology-A Multidisciplinary Approach*. London: Sage Publications, 1998.

THE TYPES OF TEXTS ENCOUNTERED IN NAVAL ARCHITECTURE

Anca Trișcă (Ionescu)

PhD Student, "Dunărea de Jos" University of Galați

Abstract: In today's globalized world, where geographical and temporal distances are closing significantly, shipbuilding' needs go beyond national borders. Companies' opening up and exposure to global markets bring further translation needs within the shipbuilding field, thus making this area of specialization one of the highest in demand within the translation market with many work opportunities for translators. In this paper, the authors propose a classification of expertise within the fields of naval architecture and shipbuilding in order to provide students of translation and inexperienced translators with a catalogue that is representative of the main text types. This paper acts as a starting point, providing the translator with the terminology, phraseology and subject knowledge in this specialized area of translation.

Keywords: translation, specialized translation, naval architecture translation, shipbuilding translation, translator training, textual genres

Introduction

Texture is the property of a text to "hang together", both linguistically and conceptually. It is the defining characteristics of the text, which give it continuity of sense (**coherence**) and connectivity between its surface elements (**cohesion**). Texture occurs in various contexts. Contexts develop different **text-types**.

Texts are the basic units for semiotic analysis. All texts are joined forming the discourse which is classified in genres. The hierarchical relation between text, discourse and genre is represented by Hatim and Mason (1990):

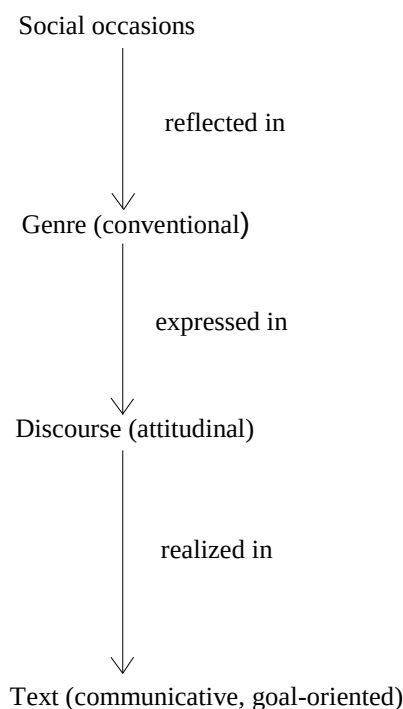

Figure 1. Hierarchical relationships between text, discourse and genre. (Source Hatim and Mason, 1990:74)

Figure 1 shows that the social occasions are the triggering factors that determine genres. Thus, meaning is related to a given culture and a particular situation which covers degrees of formality / official, formal, informal, colloquial), generality (neutral, technical etc.), objectivity (factual, etc.).

Newmark (1991:32) observed four factors that influence a translation semantically. These factors are:

- a) the conventional, grammatical and lexical usage for the type of text, depending on the topic and the situation;
- b) the expectations of the putative readership bearing in mind their estimated knowledge of the topic and the style of language they use;
- c) what is being described or reported, ascertained or verified (the referential truth);
- d) the views of the translator, which may be personal and subjective, or social and cultural, involving the translator's "group loyalty factor", which may reflect the national, political, social class, etc. of the translator.

A unified entity, i.e. the text, the functions under social conventions which determine its genre. The text serves rhetorical purposes in various contexts. For instance, a technical

specification is the basis for a purchase order. The purchase order is the text that creates drawings. Texts in the naval architecture field concatenate and cannot exist independently. Every text serves its purpose in a particular context for different technical disciplines. Strategies, expectations and knowledge co-occur in a text to serve its rhetorical purpose. In order to avoid future confusions, the text has to be differentiated from a sentence. In this sense, De Beaugrande and Dressler (1981:11-15) presents **text** versus **sentence definitions** as in the table below:

Text	Sentence
actual system	virtual system
textuality	syntax
overriden	elipsis
acceptable or non-acceptable according to a complex gradation	matching it against the sequences which can be produced by grammatical rules
progression between states	
units to which social conventions , psychological factors , presupposition	

Table 1. Text versus sentence definitions (De Beaugrande and Dressler: 1981)

In using texts, readers should have **experiential knowledge** of specific, actual occurrences, this being a condition of intertextuality, whereas in using sentences, language users rely on grammatical knowledge as a general, virtual system. The analysis of a naval architecture text differs in a certain degree from that of a literary one or even from another scientific text. Croitoru (1996) suggested the diagram below as a model of Translation Oriented Text Analysis (TOTA) for ESP texts that can apply to naval architecture texts.

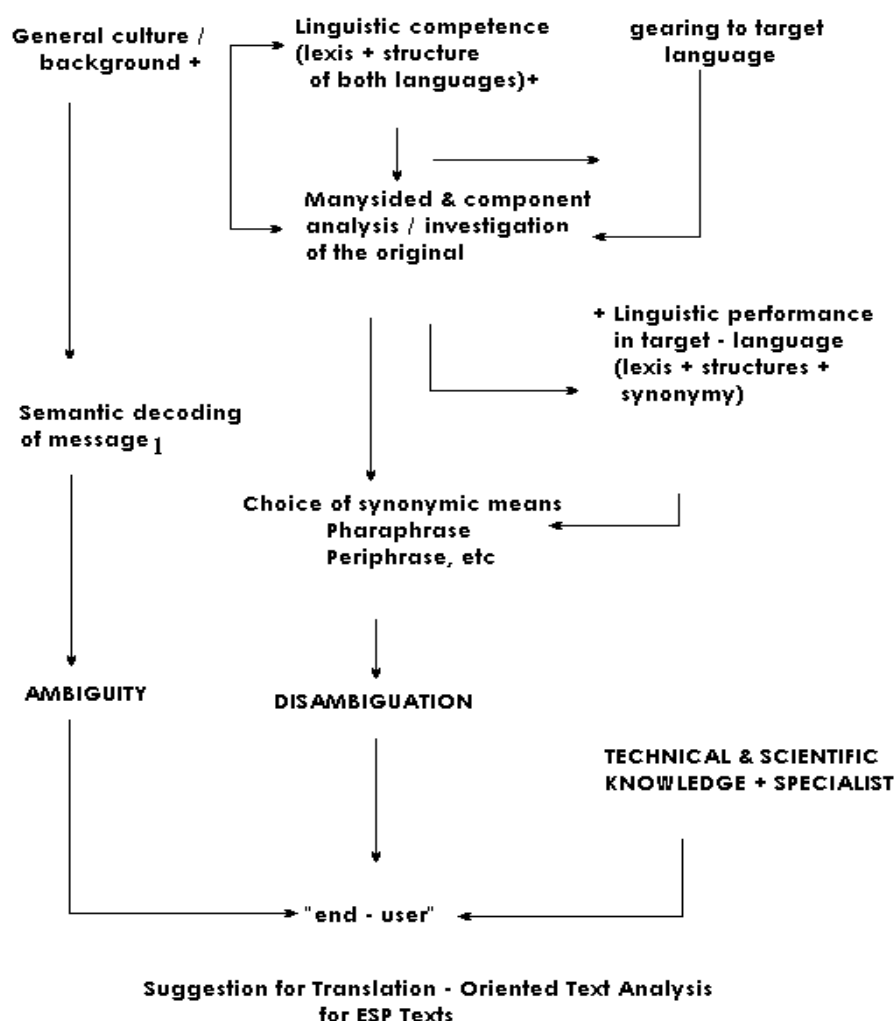

Figure 2. Croitoru, Interpretation and Translation (1996:123)

Types of Texts

Scientific-technical texts are oriented not only for this group language speakers, but for the representatives of a certain professional group with certain extra linguistic knowledge. The purpose of science as a branch of human activity is to disclose by research the inner substance of things and phenomena of objective reality and find out the laws regulating them, thus enabling man to predict, control and direct their future development in order to improve the material and social life of mankind.

The shipbuilding industry involves many countries and departments, with international characters, and English for specific purposes, i.e. the naval architecture discourse in this case, is the work language in the shipbuilding industry, so the employees must master corresponding language ability. The shipbuilding texts can be classified according to their content into:

- Plans and procedures (Project Management Documents)
- Exhibits (Contractual Documents)
- Technical documents

Technical documents can be further subdivided according to the technical discipline they belong to. In building a ship a technical document belongs to one of the following disciplines: **Technical Safety, Structure, Structural Analysis, Naval Architecture, Architecture, Electrical, Telecom, ICSS (Instrumentation), Material and Corrosion, Hull Outfitting, HVAC, Marine Systems, Mechanical, Piping.**

The term document is used frequently in the shipbuilding industry and it is defined by ISO (2000) as *“information (important data, e.g. record, specification, procedure document, drawing, report or standard) together with its supporting medium. The supporting medium for QMS documentation can be: paper, magnetic, electronic or optical computer disc, photography, master sample or a combination thereof.”*

Our initial plan was to add our first classification of text types and other information likely to be of interest to users to the aforementioned platform. Inevitably, the number of subject areas included in the initial classification was expanded to cover macroeconomics, finance, business, banking and accountancy, and the number of texts within each of these areas was also increased. Shipbuilding and naval architecture rely is an industry and as such rely on business documents. Indeed, with the exception of purely technical texts, a large number of shipbuilding texts could be described as hybrid, given the diversity of terms and concepts that cannot be assigned exclusively to one textual category or subject area. In addition, the natural curiosity of humans to expand and improve their knowledge turns any taxonomy into a model with shortcomings that will eventually become invalid, such as for example the world of shipbuilding, where investment products are continuously updated. On the other hand, the large number of text types generated by this professional field makes it totally impractical for us to cover them all and forces us to classify only the most representative texts from the professional sphere.

In the shipbuilding industry, most businesses are large, and for the parties who never met, an inadequate query would make the parts (customer and service provider) doubt the professional abilities of others. It is hard to imagine who would negotiate with the person who could not write well.. Besides, ships are meant to carry people and goods all over the world and require an immense sum of money to be built, maintained and converted. Any error costs

money and lives. As an important written communication tool, the technical query occupies a very important status in the shipbuilding industry.

It is important to note here that our classification is not based on linguistic or discursive criteria; rather it is based on a division of encyclopaedic knowledge by subject sub-area within this area of expertise. This paper moves away from other studies that offer a theoretical approach to genre, register and meta-speech in applied linguistics.

In the next section, we outline our proposal for the classification of shipbuilding and naval architecture texts. Given the brevity of this paper and the large number of text types covered in this piece of work, it is not possible to include a definition of the texts.

Naval architecture texts

Naval architecture also known as naval engineering, is an engineering discipline dealing with the engineering design process, shipbuilding, maintenance, and operation of marine vessels and structures.¹

Naval architecture has its own “language”, i.e. the language of science which demands the scientist to confirm a hypothesis, to develop unused concepts, to reveal internal acts of being, development, associations among various phenomena, etc. The language tools used, therefore, have the tendency to be objective, explicit, restricted, and emotionless, devoid of any identity.

The study of naval architecture can be broken down into two aspects:

- textbooks and courses studied at the university providing the basic knowledge for any future naval architect
- specific technical documents such as: *Limit Curves for Unprotected and Weathertight Openings Arrangement*, *Vent Lines and Unprotected Openings Arrangement*, *FSO Loading and Stability Design Philosophy*, *FSO General Specification*, *FSO Conversion Specification*.

Shipbuilding texts

Shipbuilding is the construction of ships and other floating vessels. It normally takes place in a specialized facility known as a shipyard. Shipbuilders, also called shipwrights, follow a specialized occupation that traces its roots to before recorded history.²

The shipbuilding texts can be classified according to their content into:

¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Naval_architecture

² <https://en.wikipedia.org/wiki/Shipbuilding>

- Plans and procedures (Project Management Documents) such as: *Document Control Procedure, Document Approval Procedure, Project Management Plan, Project Execution Plan.*
- Exhibits (Contractual Documents)
- Technical documents. The technical documents are divided according to a specific discipline, as mentioned above. Some examples of technical documents are: *HVAC System Specification, HVAC Specification for Turret Area, HVAC Equipment Datasheets and Specifications, Marine and Process Valves Specifications.*

Corporate texts

In the corporate world, there are a large number of texts that straddle various areas of specialization and therefore many of the texts generated in this field can also be assigned to other text categories. Although it is practically impossible to draw up a taxonomy of business texts, due to the high volume of texts translated in the corporate world, below is a non-exhaustive classification of business type of text encountered in the shipbuilding industry.

- Texts with information on the company's operations and management:
- Regulations governing the running of different corporate bodies: annual general meetings of shareholders (AGMs), board of directors, audit and compliance committee, appointments and retributions committee, etc.
- Calls to meeting and agendas for the AGMs and board of directors' meetings
- Internal codes of conduct
- Letters from the chairman or managing director to shareholders or employees
- Directors' report
- Annual corporate governance report
- Corporate responsibility reports
- Reports by the appointment and retributions committee
- Management reports
- Relevant events reported to the Spanish Securities and Exchange Commission (CNMV)
- Documents containing financial information relating to the company:
- Annual reports
- Documentation containing the company's stock information
- Take-over bids, public share offerings, rights offerings, etc.

- Credit ratings
- Financial highlights
- Contracts/Agreements. We have grouped contracts and agreements under one category given that they share characteristics such as structure, syntax, terminology and phraseology. Contracts that are generated in the corporate world constitute one of the most frequent assignments in the professional practice of translation. In this type of text, specialized, legal language coexists, and is inextricably entwined, with financial and commercial language. It is impossible to include here all the types of contract that require translation in the business field, so the list below should be taken as an illustrative example, given that only the most common contracts in the professional field have been included.
- Company agreements; in the corporate world, these contracts are for commercial companies.
- Purchase and sale agreement for shares
- Share subscription agreements
- Shareholders' agreements
- Confidentiality agreements
- Merger and acquisition agreements
- Temporary business association agreements
- Joint venture agreements
- Sale and purchase agreements for business premises
- Stock option agreements
- Ordinary employment contracts and senior management contracts
- Insurance contracts
- Supply, agency and distribution contracts
- Financial and business partnership agreements: lease and factoring agreements
- Franchise agreements
- Foreign trade agreements: agreements for the international sale and purchase of goods, international land transport agreements, maritime transport agreements (charter-parties and contracts for the use of a ship, etc.)
- Texts about the company's operations:
- Estimates, purchase orders, invoices, delivery notes and credit notes
- Trade bills (bills of exchange, checks and promissory notes)

- Texts relating to the area of international maritime transport: charter-parties, bills of lading
- Documents in the area of foreign trade: payment orders, letters of credits, certificates of origin, airway bills, export credit insurance contracts, etc.
- Texts about business development:
- Business plans
- Feasibility plans
- Documents related to project finance
- MTP (mid-term plans).
- Texts that stem from consultancy and advisory services: audit reports (not accounting), legal advice reports about financial and tax-related issues.

Banking texts

Banking, seen as a financial institution system, can be divided into retail banking and investment banking.

Retail banking texts. Within this category we can classify texts as follows:

- Bank contracts:
- Financing and refinancing agreements
- Loan and mortgage agreements
- Credit facility agreements, credit transfer agreements
- Current account, credit card, bank transfer and payment services agreements
- Bank deposit agreements
- Guarantee and pledge agreements
- Custodian agreements
- Financial lease, operating lease and factoring agreements
- Investment portfolio management agreements: investment funds and pension plans
- Other bank documents:
- Bills of exchange, checks and promissory notes
- Credit facilities
- Syndicated loans
- Letters of credit
- Bank receipts
- Payment or wire transfers
- Bank guarantees

- Project finance documents

Investment banking texts. This section includes texts generated in the framework of the following business operations, where banks act as intermediaries:

- Take-over bids
- Public share offerings
- Rights offerings
- IPO (initial public offering)
- MBO (management buy-outs)
- M&A (mergers and acquisitions)
- Bond issues to obtain funding for companies
- Placement of shares

Accounting texts

Accounting can be defined as a standardized cluster of procedures across firms, which allow their daily financial activity to be clearly structured. Accounting texts often need to be professionally translated, as companies are required by law to publish the majority of these texts. It is therefore an area full of professional opportunities for a translator. Although accounting texts are undoubtedly prepared from within a company, we can extract certain characteristics that are unique to this type of text and that enable us to categorize them, such as the limited leeway a thorough translator has, who is expected to make use of the terminology regulated by a number of international and national accounting standards.

The key accounting texts, most of which are contained in the document titled Annual Report, include:

- External audit reports
- Annual accounts or financial statements. These include:
 - Balance sheet or statement of financial position
 - Profit and loss account or income statement
 - Cash flow statement
 - Statement of changes in equity
 - Notes to financial statements and statement of source and application of funds
- Management reports
- Directors' reports
- Audit committee reports

Conclusions

With the development of the shipbuilding industry which uses the naval architecture discourse, the technical query has been the important tool for the shipbuilding enterprises to associate with foreign shipbuilding enterprises and develop the shipbuilding business and other business activities, therefore, the parts involved in the industry should be aware of all the texts encountered in the naval architecture and shipbuilding industry. A translator should know them and be aware of their requirements in order to be as professional as possible.

Corpus

***DryDocks World, Solan Project, Dubai, 2013.

***Icepronav, Martin Linge Project, Galati, 2015

BIBLIOGRAPHY:

1. Brown, P. & S. C. Levinson *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge: Cambridge University Press, 1987.
2. Croitoru E., *Interpretation and Translation*, Galați: Porto-Franco, 1996
3. De Beaugrande, R.A. and Dressler W...*Introduction to text linguistics*. London; New York: Longman, 1981.
4. Grice, H. P. "Further notes on conversation," *Syntax and Semantics 9: Pragmatics*, Cole, P. & Morgan, J. L. (eds.) New York: Academic Press, 1987.
5. Hatim, B. and Mason, I., *Discourse and the Translator*, London: Longman, 1990.
6. Newmark, P. *Approaches to Translation*. Oxford: Pergamon Press, 1982.
7. Shen J. and Zhao Z. "Language Characteristics and Written Requirements of the Maritime English Correspondence" In *English Language Teaching*, Vol. 4, No. 1; 2011

VARIATION AND SENSE IN THE STRUCTURE OF ROMANIAN SAYINGS

Doina Vîrva (Macarie)

PhD Student, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: The thesis entitled "Variation and Sense in the Structure of Romanian Sayings" is going to analyse the senses that a saying gets in different lingvistical contexts. In the introduction I outline the origin and etymology of the sayings highlighting the Romanian Saying and the areas where they are spread. I also point at some anthologies of sayings, especially Iuliu Zanne's one, entitled "The Romanian Sayings" on the basis of which I establish some classifications criteria of the sayings. I also discover a series of concept that Constantin Negreanu uses in his thesis "The Structure of Romanian Sayings", the concept of ethnological field, or the concept used by Pavel Ruxandoiu "microcontext", "macrocontext". These concept are applied on the "Family" ethnological field in I. A. Zanne's thesis. In conclusion, the structure of sayings can be different from an ethnological field to another, depending on the popular creator's talent. In additions, some sayings represent starting points for the elaboration of sayings later in time.

Keywords: saying, classifications criteria, ethnological field, lingvistical contexts, areas spread

Etimologie. Proverbul este o specie a literaturii populare, întâlnită și sub denumirile de *vorbă*, *zisă*, *zicală* etc., termenul având etimologie latină: *proverbium*. Dovadă este faptul că proverbele latinești au circulat în limba română sub forma traducerilor. De exemplu, „*Duos qui sequitur lepores neutrum capit*”, în limba română cu sensul „Cine fuge după doi iepuri nu prinde niciunul”, „*Philosophum non facit barba*”, cu traducerea „Barba nu-l face filosof” sau „*Una hirundo non facit ver*” având traducerea „O rândunică nu face (aduce) primăvara”, cu variantele: „Cu o rândunică nu se face primăvară” sau „Cu o floare nu se face primăvară”. Aceste proverbe aparțin câmpului lexical al înțelepciunii, cel mai bine reprezentat numeric, în paremiologia românească.

Originea proverbelor. Momentul apariției proverbelor nu poate fi stabilit cu exactitate, indiferent dacă ne referim la segmentul temporal sau la cel spațial. Ovidiu Bârlea

consemnează faptul că cele mai vechi culegeri de folclor sunt cele care conțin proverbe. Proverbul este identificat încă din scrierile umaniștilor. Astfel, întâlnim la Ion Neculce proverbul „Capul plecat nu-l prinde sabia”¹ sau la Dimitrie Cantemir care folosește o variantă a aceluiași proverb exprimat concis de Neculce: „Capul plecat, nu numai pre cei milostivi ce și pre cei nemilostivi, spre milostivire pornesce”² De asemenea, proverbul este consemnat în scrierile religioase, *Biblia, Pildele sau proverbele lui Solomon*: „Primiți mai degrabă învățăturile mele decât argintul, și mai degrabă știința decât aurul scump”³. S-au descoperit dovezi care atestă faptul că proverbele au fost anterioare tipăririi Bibliei, și anume niște tăblițe de lut pe care erau notate proverbe.

Importanța proverbelor. Zonele de răspândire. Această specie, este acceptată de cărturari spre deosebire de celelalte creații folclorice, care nu au avut un destin la fel de privilegiat. Acest fapt este posibil, datorită formei concise și exprimării clare a unor adevăruri general - valabile, fiind înțeleasă de cărturari și de oamenii simpli, neștiutori de carte, deopotrivă.

Din perspectiva de culegător al proverbelor, B. P. Hasdeu consideră că proverbul „Apa trece, pietrele rămân” este un proverb pur românesc. În acest sens, este interesantă descoperirea făcută de Lazăr Șăineanu, care îl identifică și la alte popoare din Peninsula Balcanică sub forma: „Apa se duce, nisipul rămâne” sau sub alte variante.

Structura proverbelor. Variație și sens. Ca orice creație folclorică, și proverbul a suferit, în timp, ușoare modificări, deși din punct de vedere structural, proverbul are foarte puține variații libere, existând cel mai adesea în structuri sintactice bine definite, doar din punct de vedere semasiologic, se poate vorbi despre un polisemantism în structura lor. George Coșbuc vorbește despre structura fixă, invariabilă a proverbelor: „*Poporului îi place forma lor [...] Nimeni n-o poate schimba, tocmai fiindcă poporul atâta a sucit și a răsucit la o formă până a redus-o la cea mai simplă și mai plastică expresiune. De aceea proverbele sunt tipuri de sintactică populară*”.⁴

Culegeri de proverbe. Criterii de clasificare a proverbelor. G. Dem. Teodorescu, în lucrarea *Cercetări asupra proverbelor române, cum trebuie culese și publicate*, intervine semnificativ cu o serie de reguli de culegere a proverbelor, care vor fi respectate de către

¹ I. Neculce, *Letopisețul Țării Moldovei*, apud I. Zanne, *Proverbele românilor din România, Basarabia, Bucovina, Ungaria, Istria și Macedonia* vol. II, Ediția G. C. P, București, Editura Scara, 2003, pag. 38

² D. Cantemir, *Istoria Ieroglifică*, pag. 149, apud I. Zanne, *ibidem*, pag. 40

³ *Proverbele, Pildele*, 8, 10

⁴ G. Coșbuc, *Nașterea proverbiilor*, în lucrarea *Despre literatură și limbă*, București, 1960, pag. 209

culegătorii de mai târziu. Unul dintre criteriile stabilite este ordinea alfabetică, necesară identificării mai facile a proverbelor.

Iuliu Zanne, în lucrarea *Proverbele românilor* face o încadrare după criteriul tematic, care cuprinde mai multe categorii fundamentale, pe care le-am notat după cum au fost consemnate de către autor, la fel cum am procedat și la citarea proverbelor: *omul și organele sale, stările și mișcările trupului, asemănări poporane, eresuri, povățuiri și cuvinte adevărate, credințe - obiceiuri, îmbrăcăminte, casă, sufletul și facultățile sale, țări, orașe, nume proprii, legi, învețătură, meserii, mâncare, beutură*, fiecărei teme subsumându-se un număr de subteme. Constantin Negreanu, în lucrarea *Structura proverbelor românești* numește aceste subclase etnocâmpuri. Acestea conțin toate proverbele încadrabile în același câmp conceptual. Astfel, a identificat etnocâmpurile: *înțelepciune, adevăr, bunătate, cinste, demnitate, ironie, prudență, inteligență, dreptate, educație, cunoaștere, noroc, cumpătare, prietenie, voinicie, omenie, frumusețe, resemnare, respect, economie și soartă*, numite și câmpuri lexicale⁵. Câmpurile lexicale reprezintă elemente aflate în interiorul unui câmp conceptual, care, la rândul lor, sunt împărțite în diferite câmpuri desprinse dintr-o structură aflată la un moment dat în interiorul unei limbi. Constantin Negreanu folosește ca terminologie specifică pentru sinonimie noțiunea de sinonimie paremiologică, deoarece consideră că toate proverbele care intră în același etnocâmp pot fi considerate sinonime.

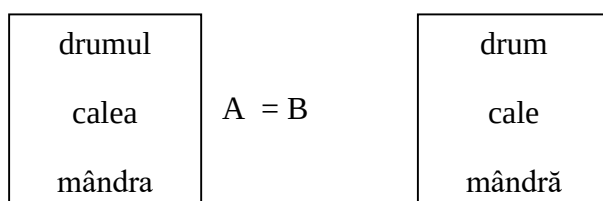
Se constată o dificultate în încadrarea unui proverb într- una dintre teme, deoarece sensul cuvintelor din structura unui proverb este, de cele mai multe ori, figurat, așa încât, un proverb poate fi încadrat în mai multe etnocâmpuri. De exemplu, „Urciorul nu merge de multe ori la apă”. Cuvintele *urciorul*, *merge* și *apă* sunt folosite cu sens figurat, și se poate vorbi fie de efemeritate, fie de fragilitate, fie de descoperirea unui fapt ilicit, de unde, varianta: „Orice făcută-i știută”. Constantin Negreanu descoperă că în structura proverbului de tip enunț există trei trepte: sensul denotativ, sensul conotativ și sensul referențial. Astfel, luăm în discuție proverbul: „Cele rele să le scrii pe apa ce curge, iar facerea de bine în piatră să o sapi”⁶ Acest proverb are și varianta „Cele rele să se spele, cele bune să se-adune”, care, prin caracterul său imperativ, impune ordinea valorică a binelui. De asemenea, se poate desprinde celebrul proverb descoperit de Hasdeu și menționat mai sus: „Apa trece, pietrele rămân”, prin caracterul efemer al tuturor evenimentelor, faptelor, dar și pentru a sublinia durabilitatea în timp a lucrurilor solide, bine făcute. „Apa trece, pietrele rămân” Verbele

⁵ C. Negreanu, *Structura proverbelor românești*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, pag. 9

⁶ Ibidem, pag. 12

„trece” sau „curge” din structura acestui proverb sunt folosite cu sens denotativ. Sensul conotativ este dat de substantivele „apă” și „pietre”, de unde se desprinde și sensul referențial „relele” și „bunele”.

Formulele folosite de Constantin Negreanu având la bază notații matematice, sunt necesare în gruparea structurală a proverbelor. De aici, am obținut mai multe exemple de proverbe, mai mult sau mai puțin cunoscute în zilele noastre, mai ales cele culese de Iuliu A. Zanne, în cele zece volume, Proverbe care se pot reprezenta schematic sub formula: $A=B$: „Bărbații rămân bărbați”, „Drumu-i drum și calea-i cale, mândra-i mândră până moare”, „Femeea- i dracul”⁷

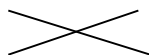
Se mai obțin și o serie de derivate ale aceleiași formule: cel ce e A e B: „Unde e foc e și fum” sau negația „Unde nu e foc nu e nici fum” (C. Negreanu). „În țera orbilor cel cu ochiu este împărat”⁸, cu variantele „În țera orbilor chiorii împărățesc” „Pentru orbi chiorul e împărat” sau „Unde nu-i (e) bărbat în casă / Nici mămligă pe masă”⁹

Proverbe care se pot reprezenta sub formula A / B , folosind schemele adoptate de către Constantin Negreanu:

Există și proverbe care se obțin din aceeași formulă de opoziție dintre A și B:

Dacă are miel nu are carne

Dacă are carne nu are miel

Cuvintele cheie din construcția de mai sus pot fi integrate în etnocâmpul animalelor domestice, respectiv al alimentelor, însă proverbul, în ansamblul său, se referă la omul zgârcit, așadar, se scoate în evidență indecizia cauzată de avariție. „A se linge în (pe) bot cu

⁷ I. A. Zanne, op. cit. pag.147

⁸ Ibidem, pag. 657

⁹ Ibidem, pag.15

cineva” nu are legătură de înțeles cu „A- și linge botul”¹⁰. În timp ce pentru primul proverb, sensul este de a se înțelege foarte bine, chiar a fi în relații intime cu cineva, în al doilea context paremiologic, sensul este de a nu mai spera la ceva sau cineva. Acest proverb apare în volumele lui Zanne în varianta „A se șterge (spăla) pe buze”¹¹.

Structura etnocâmpului: FAMILIA

Elemente de structură. Sfere tematice. Referindu-se la conținutul proverbelor, Pavel Ruxândoiu face o diferențiere între microcontext („organizarea interioară a proverbului, în care semnificația particulară a unui cuvânt depinde de semnificația celorlalte cuvinte”) și macrocontext („cazul concret la care este aplicat proverbul într-un discurs verbal dat”). Ruxândoiu folosește și „contextul generic” („determinare inițială a sensului, care se mai păstrează sau nu în conștiința colectivă, dar de explicitarea căruia depinde înțelegerea integrală și profundă a mesajului”), respectiv contextul generic, metaforic.¹²

Macrocontextul *familia* poate să aibă mai multe microcontexte, cum ar fi *căsătoria*, care formează un alt microcontext: *copiii, femeia, bărbatul; căsnicia; gospodăria; munca*, acest din urmă microcontext aflat în relații intermicrocontextuale cu *hărnicia, cinstea, voinicia* etc. Astfel, avem proverbele: „Tot-d-a-una fețișora / Mărită pe fețișora”¹³. Se identifică în această construcție atât două paronime, cât și derivare cu sufix diminutival, care subliniază frumusețea și fragilitatea fetei. De asemenea, „Omul se uită la față / Și-ți judecă a ta vieță”¹⁴ care integrează acest proverb în microcontextul *căsnicia* sau: „O femeie vrednică e corona casei”¹⁵ cu varianta: „Femeia cinstită este corona bărbatului”, proverbe încadrabile în aceeași sferă tematică. Aceste două variante sunt obținute dintr-o paradigmă la nivel adjectival: *vrednică* și *cinstită* acest din urmă adjectiv, fiind obținut prin conversiune de la un participiu. În acest microcontext, există proverbe care critică defectele femeii. Prin paradigma: „Femeia e calul dracului”, „Femeia e scula dracului”, „Femeia e sora dracului”, pentru a se ajunge la identificarea femeii cu diavolul: „Femea- i dracul”¹⁶. Aceste proverbe

¹⁰ Ibidem, pag. 19

¹¹ Ibidem, pag. 26

¹² Pavel Ruxândoiu, apud Constantin Negreanu, Op. cit. pp. 37-38

¹³ Iuliu A. Zanne, Op cit, pag. 136

¹⁴ Ibidem

¹⁵ Ibidem, pag. 142

¹⁶ Ibidem, pag. 147

se încadrează în schema propusă de Constantin Negreanu: A=B. Se ajunge, cu aceste variante, la comparații între femeie și diferitele obiecte sau ființe necuvântătoare care intră în etnocâmpul sau microcontextul gospodăriei pentru a se sugera, ca mai apoi să se accentueze caracterul malefic și influența nefastă pe care o are femeia asupra bărbatului, puterea acesteia de persuasiune, folosită pentru a-și atinge scopul. Pe de altă parte, se poate evidenția faptul că femeia nu e altceva decât un mijloc prin care diavolul coordonează viața oamenilor.

Pentru microcontextul *copiii* există o serie de variante. Astfel, se pot obține proverbe care intră în sfera tematică a unor noțiuni abstracte, *adevărul*: „Copiii, nebunii, și omul bet vorbesc adevărul”, cu variantele: „De la copil și (de la) un nebun afli adevărul”¹⁷, proverbe întâlnite și în alte culturi, cum este cea franceză, germană, engleză, însă studiul nostru se limitează a identifica proverbele din cultura românească. De asemenea, apar în acest microcontext proverbe care se referă la macrocontextul *înțelepciune*: „De copii, de barbă și de cote gole să nu te plângi nici o dată”. Apar proverbe care subliniază sărăcia cauzată de multitudinea de copii pe care-i are o familie: „Doi la oi, / Doi la boi, / Doi cu tata la cimpoi, / Și Marița și Mateiu, / Și la foc îs mititei”. Acesta este întâlnit în variantele: ”Doi în car, / Doi sub car, / Doi pe chinga carului, / Și Marica, / Și Săftica / Dar Mateiu / Și Dolofeu / Care sunt mai mititei...”. Acest proverb se poate încadra și în macrocontextul *cifre*. Apar, în acest microcontext, proverbe cu caracter umoristic: „Unu-n brațe, / Altu-n mațe, / Ș-altu de pole s-agață” etc. Apar aici proverbe despre *educație*: „Copilul ca copaciul, când de mic se strâmbeză, anevoie se mai îndreptează”¹⁸, cu variantele: „Copilul ne-pedepsit / Ajunge ne-procopsit”¹⁹. Aceste proverbe se încadrează în categoria A/ B (C. Negreanu) sau „Nevoia învață pe om și nuiaua pe copil”²⁰, „Copilul răzgăiat (răsgăiat, rîsgăiat) / Remâne ne-învețat”, aflat în variantele: „Copilul alintat / E Român (om) stricat”²¹. În aceeași ordine de idei, apar proverbele și variante care demonstrează, pe lângă caracterul de apartenență, și sentimentul de mândrie al individului, a cărui bogăție o reprezintă urmașii; de aici, preocuparea omului societății tradiționale de a-și educa bine copiii: „Mulțimea copiilor, averea Românului”, care are varianta „Mulțimea copiilor, averea omului”²². Proverbul „Fie-căruia i se pare că copilul seu e mai frumos”, care apare cu un adaos în altă structură paremiologică: „Fiecăruia i se pare

¹⁷ Ibidem, pag. 71

¹⁸ Ibidem

¹⁹ Ibidem, pag. 75

²⁰ Ibidem, pag. 81

²¹ Ibidem, pp. 76 - 77

²² Ibidem, pag. 77

că copilul seu e mai frumos, / Fie cât de urâcios”²³, exprimând o concesie, dar în același timp simpatia, duioșia, sentimentul matern. După structura propusă de Constantin Negreanu există și în acest microcontext proverbe de tipul A=B (C. Negreanu): „Copilul trebuie să fie copil”. „Copiii oamenilor sunt draci goi”, cu variantele: „Copiii sunt draci goi” sau „Copiii sunt numai dracul gol”²⁴ etc.

Despre *bărbat* apar o serie de construcții paremiologice: „Bărbatul să fie puținel mai frumos de cât dracul”²⁵, cu varianta: „Bărbatul nu stă în frumos, / Ce-a fi de cât dracul ceva mai frumos”²⁶. Se scoate în evidență faptul că pentru bărbat frumusețea nu este o condiție necesară pentru o bună conviețuire, indiscutabil în cazul femeilor, deoarece lor li se pretinde frumusețea. De asemenea, se creionează indirect portretul diavolului prin similitudine. În acest microcontext apar și structuri care dovedesc întâietatea bărbatului în raport cu femeia sau calitatea de a fi tolerant, calitate care lipsește femeii: „Doi bărbați la un loc tot pot lăcui, iar două muieri într-o casă năicum pot trăi”²⁷, proverb care apare în variante, la nivelul numeralelor, iar lexemul *bărbați* este înlocuit cu *Români*, „Dece Români pot șede într-o casă că se-mpacă, da’ două femei ba.” Este folosit arhaismul fonetic *dece*, pentru a se evidenția o anumită exprimare specifică epocii, în locul numeralului „zece”. Această variantă propune și o diferențiere netă între cele două sexe, mai ales că pentru primul proverb s-a folosit aceeași valoare cantitativă, atât pentru bărbați, cât și pentru femei. Se poate anticipa, prin aceste formulări, caracterul femeii, diferit, în sens negativ, de cel al bărbatului, de la variantele paremiologice, care conțin verbele *a locui*, formate prin derivare progresivă de la substantivul *loc* și *a șede*, care la rândul său formează alte paradigme lexicale. Pentru acest microcontext există și proverbe prin care se caracterizează bărbatul: „Fie un beț descojat / Tot se numesce bărbat”²⁸ sau „Bărbat bun și usturoiu dulce nu se pote”²⁹, care la rândul său are variantele: „Usturoiu dulce și bărbat iar mole nu se pote în lume”. Se observă folosirea celor două lexeme: *bun* și *moale* în relație de sinonimie paremiologică. De asemenea, în acest context, substantivul *bărbat* intră în relație de sinonimie paremiologică cu substantivul *usturoi*. În cadrul sintagmatic al aceluiași microcontext se subliniază și importanța prezenței bărbatului ca o condiție sine qua non a conviețuirii pașnice din sânul unei familii: „Unde bărbatul

²³ Ibidem, pag 78

²⁴ Ibidem

²⁵ Ibidem, pag. 13

²⁶ Ibidem, pag. 14

²⁷ Ibidem

²⁸ Ibidem

²⁹ Ibidem pag. 15

lipsește, ca gardul când lipsește, pază nu se mai găsește”³⁰, de asemenea, se constată o sinonimie paremiologică dintre substantivele *bărbat* și *gard*. În proverbul „Unde nu-i (e) bărbat în casă / Nici mămligă pe masă”, cu varianta „Unde nu-i bărbat în casă, / Nu e nici pâne pe masă”³¹ se observă diferențe de ordin economic, social și istoric, deoarece este cunoscut faptul că porumbul a fost introdus în această regiune, mult mai târziu.

În altă ordine de idei, se poate constata și reciprocitatea acestor structuri, care au ca principal actor femeia, absența acesteia putând cauza dezechilibre majore: „Bărbatul fără muier, ca când ar fi luat de Iele”³². O variantă culeasă de Iuliu A. Zanne din opera lui Dimitrie Cantemir evidențiază caracterul arhaic al acestui proverb: „Remasul bărbatului cu trântitura muierilor”³³. O altă paradigmă subliniază complementaritatea dintre cele două sexe: „Bărbatul capul muierii”, „Bărbatul legea muierii”, „Bărbatul crucea muierii”. De asemenea, din această structură paremiologică se poate constata absența judecății femeii, care trebuie completată cu cea a bărbatului, dar și faptul că femeii nu-i este permis de a lua decizii de una singură, de aici, consecința că femeia are o „cruce”, adică este oarecum supusă unui surghiun permanent, pe care este dator să îl accepte, prin forța împrejurărilor sau printr-un destin asumat. Din structurile: „Bărbatul e cheia casei”, cu varianta: „Bărbatul e stâlpul casei”. Se subliniază înțâietatea bărbatului, deși am identificat proverbe în care bărbatul se constituie ca element paradigmatic, de exemplu, în proverbul „Femeia e cheia casei”³⁴ etc.

De asemenea, apar proverbe despre păstrarea căsniciei: „Cu zăpis nu se ține casă”³⁵. Este folosit în acest proverb un termen slav *zapis*, care poate indica originea acestei parimii. Sensul contextual este cel de document, de certificat de căsătorie.

Concluzii. Se poate constata că structura proverbelor poate să fie diferită de la un etnocâmp la altul, în funcție de talentul creatorului popular sau de dorința acestuia de a reliefa anumite aspecte sau de a etala anumite experiențe. Astfel, apar unități paremiologice alcătuite din propoziții enunțiative propriu-zise: „Bărbatul e stâlpul casei”³⁶ sau alte proverbe sunt versificate, posibil din dorința de a fi reținute mai ușor de memoria colectivă sau din utilizarea lor în contexte diferite (la horă), textul constituind corpul unei strigături: „Omul se uită la față

³⁰ Ibidem

³¹ Ibidem

³² Ibidem

³³ Ibidem, pag. 16

³⁴ Ibidem

³⁵ Ibidem, pag. 661

³⁶ Ibidem, pag. 16

/ Și-ți judecă a ta vieță”³⁷. De aici și funcția poetică despre care vorbește Cezar Tabarcea în lucrarea *Poetica proverbului*. Alte proverbe se constituie ca sentințe ale unor fapte reprobabile sau condiționări ale acestora: „De vrei să te joci la betrânețe, păzesce-te la tinerețe”³⁸ De asemenea, sunt întâlnite proverbe construite imperativ: „Nu di: hop! Până n-ai sărit”³⁹ sau pot apărea proverbe constituite sub formă de dorință adresată divinității: „Lungește-i, Domne, dilele / Pân’ să crească căpșunele”⁴⁰. De asemenea, conținutul proverbelor poate să fie, uneori, umoristic, din dorința recunoscută, a poporului român de a crea astfel un sistem de apărare, care să-i facă mai lesnicioasă trecerea peste vicisitudinile cotidiene: „Unu-n brațe, / Altu-n mațe, / Și-altu de pole s-agață”⁴¹ etc.

Unele proverbe relevă faptul că timpurile imemorabile au constituit baza tuturor cutumelor sau, ulterior, a legilor scrise. Din mesajul textului proverbelor se pot constata valorile morale în care crede, aspirațiile, temerile, concepția despre lume a poporului nostru. Indiferent de structura lor, proverbele, în totalitate, transmit materializări ale unor experiențe, iar unele dintre proverbe au constituit sursă de inspirație pentru maximele și cugetările de mai târziu.

³⁷ Ibidem, pag. 136

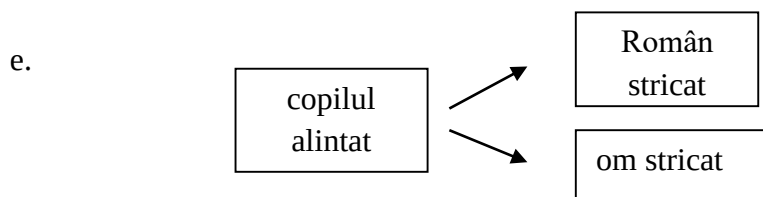
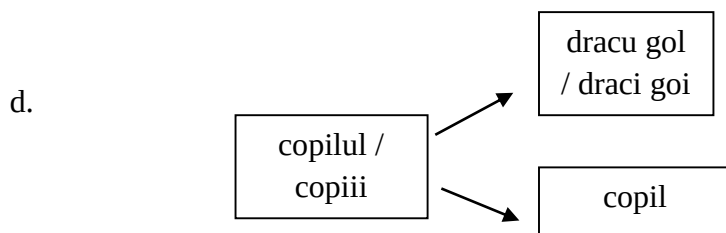
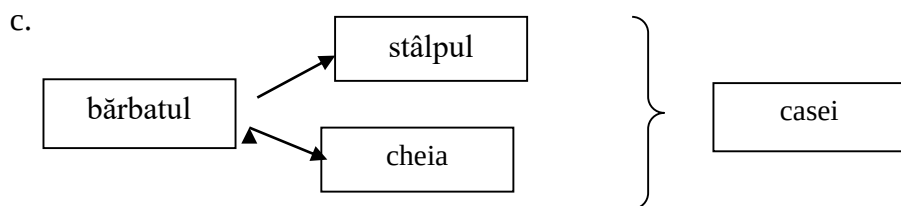
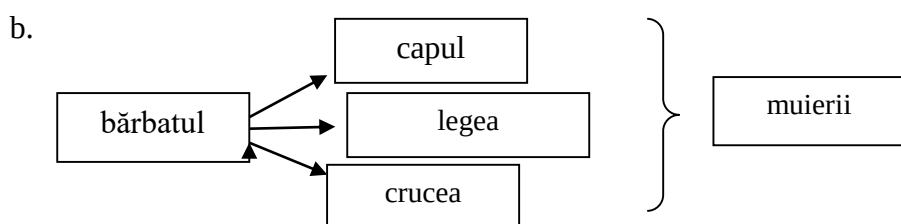
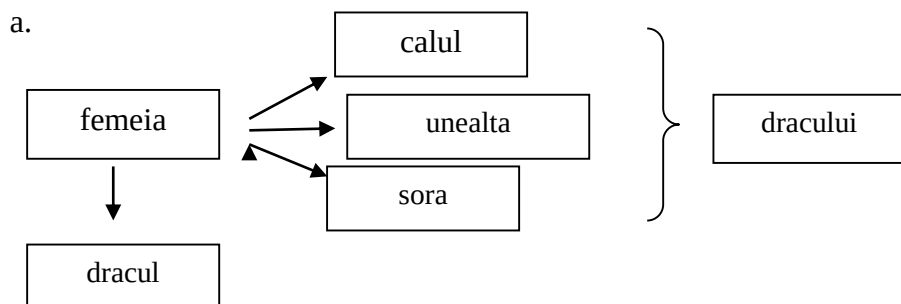
³⁸ Ibidem, pag. 771

³⁹ Ibidem, pag. 715

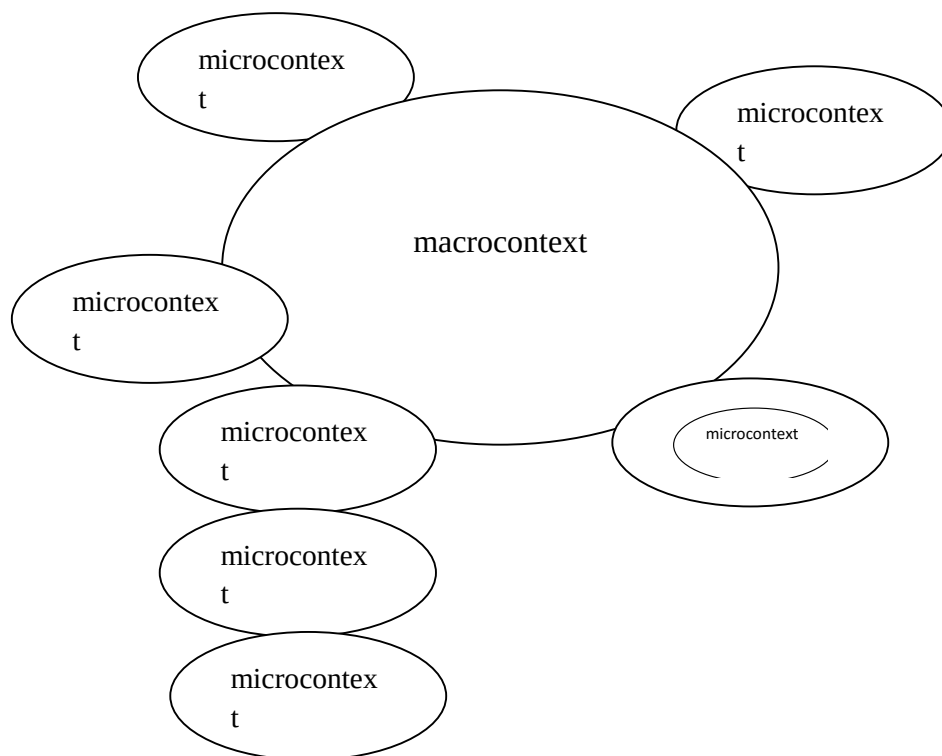
⁴⁰ Ibidem, pag. 495

⁴¹ Ibidem, pag. 71

Proverbe de tipul: A=B (C. Negreanu). Scheme

Schemă reprezentativă a unui etnocâmp

BIBLIOGRAFIE:

1. BIBLIA, London, The British and Foreign Bible Society, Great Britain, 1966.
2. BLAGA, Lucian, *Trilogia culturii. Orizont și stil. Spațiul mioritic. Geneza metaforei și sensul culturii*, București, 1994.
3. COȘBUC, George, *Nașterea proverbiilor*, în *Despre literatură și limbă*, București, 1960.
4. *Dicționar explicativ ilustrat al limbii române*, coordonator științific Eugenia Dima, Editura Arc, 2007.
5. EMINESCU, Mihai, *Opere*, vol. VI, ediție critică de Perpessicius, București, 1963
6. NEGREANU, Constantin, *Structura proverbelor românești*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983.
7. ȘĂINEANU, Lazăr, *Încercare asupra semasiologiei române*, Timișoara, Editura de Vest, 1999.
8. TABARCEA, Cezar, *Poetica proverbului*, București, Editura Minerva, 1982
9. TEODORESCU, G. Dem, *Cercetări asupra proverbelor române (cum trebuie culese și publicate)*, București, 1877.
10. ZANNE, Iuliu A., *Proverbele românilor din România, Basarabia, Bucovina, Ungaria, Istria și Macedonia* vol. I - X, Ediția G. C. P, București, Editura Scara, 2003.

STYLISTIC VALUE OF SYNTACTIC ELEMENTS

Reka Suba

Assoc. Prof., PhD, "Sapientia" University of Tîrgu Mureș

Abstract: Grammatical structure and meaning are interdependent, as the meanings of grammatical elements and structures contribute to the unveiling of textual meaning. The semantic aspect and the grammatical aspect build up the stylistic features of syntactic constructs.

As opposed to the level of words, the micro- and macrocomponents of sentences take part in the configuration of the text's stylistic network.

Keywords: the language of the media, style, functional styles, linguistic styles, syntactic level

O premisă fundamentală a stilisticii lingvistice prezintă faptul că un conținut anume se comunică prin modalități lingvistice și virtualități expresive proprii fiecărei limbi, reprezentând abateri specifice în privința fiecărui nivel al limbii și în raport cu limbajul normativ și standardizat, purtător al gradului zero al expresivității (Got 2007: 9). Oswald Ducrot și Jean-Marie Schaeffer în *Noul dicționar enciclopedic al științelor limbajului* definesc stilistica limbii ca fiind o disciplină axată pe analiza mărcilor variabile, opuse mărcilor obligatorii ale codului (Ducrot-Schaeffer 1996: 119). Orice text fiind o unitate funcțională cu o structură lingvistică autonomă și închisă, identitatea sa se prezintă „prin modul specific de convergență a celor patru dimensiuni constitutive: dimensiunea fonematică, dimensiunea semantică, dimensiunea sintactică, dimensiunea stilistică” (Irimia 1999: 28).

În cele ce urmează prezentăm câteva aspecte legate de dimensiunea sintactică a textelor, fenomene sintactice ce pot avea în același timp și implicații stilistice.

Nivelul sintactic asigură unitatea secvențelor prin dinamizarea structurilor limbii, determinând în mod esențial profilul unui stil funcțional, iar dimensiunea stilistică a limbii determină organizarea limbajului în funcție de factorul subiectiv, sociocultural și a coordonatelor principale ale situației de comunicare.

Modelul stilistic al lui Gábor Tolcsvai Nagy (1996) are la bază premisa relației reciproce dintre structura gramaticală și cea semantică, în acel sensul că structura sintactică contribuie la realizarea sensului structurii globale create, forma gramaticală fiind parte componentă a structurii semantice, și produc împreună fenomene stilistice dependente de gramatica enunțului. Contrar vocabularului, tipurile de enunțuri nu intră în relație directă cu straturile stilistice interne, deoarece propozițiile și structurile lingvistice inferioare sau superioare enunțului sunt părți constitutive ale acelui sistem relațional care conferă valoare stilistică unui enunț, și anume atât în întregimea lor, cât și prin structura lor interioară. În modelul lui Tolcsvai cele mai importante variabile general-valabile ale stilisticii enunțurilor, care în același timp sunt și indici ai complexității structurii sintactice din punctul de vedere al vorbitorului și receptorului deopotrivă, sunt după cum urmează (Tolcsvai 1996: 207):

- enunțuri scurte – medii – lungi
- propoziții cu structuri simple – structuri obișnuite – fraze complexe
- propoziții structurate – nestructurate
- propoziții cumulative spre dreapta – cumulative spre stânga.

Un element de bază printre diferitele componente stilistice ai textului reprezintă lungimea propozițiilor, deoarece aprecierea lor se produce conform ritmului natural al respirației umane. Această dinamică respiratorie, mai precis ritmul său firesc conferă valoarea obișnuită a lungimii propozițiilor principale și a subordonatelor, fiind în același timp un punct de reper pentru diferitele posibilități de realizare, purtătoare de valoare stilistică.

În cazul textelor informative din audiovizualul de limbă maghiară din România, lungimea propozițiilor se situează în general în zona mediu spre lung, deoarece atât referitor la formele de comunicare scrisă, cât și la cele orale, propozițiile principale sau secundare conțin între 6-8 cuvinte, această încărcare lexicală fiind considerată a fi reprezentantul variabilei mediu-obișnuit.

Cercetarea gradului de adecvare și a încărcării sintactice din textele difuzate în audiovizualul de limbă maghiară din România are la bază monitorizările efectuate la nivel național de către Universitatea Sapiientia – Facultatea de Științe Tehnice și Umaniste, cu privire la calitatea limbii maghiare folosite în audiovizualul de limbă maghiară din România. Începând cu anul 2010 s-au efectuat anual 2 săptămâni de monitorizare, urmărindu-se în special emisiunile de știri. Sub aspect lingvistic au fost monitorizate doar intervențiile verbale ale redactorilor și colaboratorilor posturilor respective, nu și secvențele verbale aparținând persoanelor interviuați. Au fost monitorizate următoarele posturi de televiziune: TVR 1,

TVR 2, TVR Cultural, TVR Cluj, Erdely TV și posturile de radio: Radio București, Radio Cluj, Radio Târgu-Mureș, Radio Timișoara, Radio Gaga, Radio Partium, Radio City, Radio FUN, Erdely FM, Radio Paprika, alese în funcție de audiență, acoperire, pondere a emisiunilor informative și de dezbatere, asumarea unui rol cultural și educativ în viața comunității lingvistice maghiare din România.

Prezentăm câteva exemple alese la întâmplare din baza de date¹:

Rendben zajlik a szavazás a külföldi körzetekben - tájékoztat a külügyminisztérium. A Romániában reggel 7 órakor történt urnanyitás után, a külföldi szavazóközetek közül 45-ben már zajlott a voksolás, illetve a hazai urnanyitással párhuzamosan összesen 50 szavazóponton adhatták le voksukat a román állampolgárok.

(Radio România Tîrgu-Mureș, Știri, 2 noiembrie 2014.)

Nagy adósságokba sodorják az embereket a hitelkártyák. A romániai hitelkártyatulajdonosok 530 millió lejes tartozást halmoztak fel – jelenti a Digi24 hírtelevízió. A gyorsan, kevés irat bemutatása nyomán kiállított hitelkártyákról igényelt összegek után minden késedelmi napért hatalmas kamatot számítanak. Sokan megfeledeznek erről. Pedig az átlagkamat évi mintegy 25, akár 30 százalék. Romániában a létező 14 millió bankkártya közül 2,2 millió hitelkártya.

(Radio România Cluj-Napoca, Știri, 22 octombrie 2014.)

Marosvásárhelyen tanácskoztak csütörtökön mindazok, akik az európai alapokból finanszírozott környezetvédelmi szektoriális program gyakorlatba ültetésében érdekeltek. A tanácskozás a 2007 és 2013 közötti pénzügyi ciklusban leosztott uniós támogatás felhasználásáról szólt, az erre kiutalt összegek elszámolását 2015 végéig kell lezárni. Korodi Attila környezetvédelmi miniszter elmondta: hasonló találkozókat rendszeresen szerveznek.

(Erdély Tv, Știri, 31 octombrie 2014.)

A tervezettnél egy hónappal hamarabb lezárták a Transalpinát. Az Erdélyt Olténiával összekötő magashegyi átkelőt betonlapokkal torlaszolták el az utászok a meteorológiai intézet narancssárga figyelmeztetése, illetve az esetleges havazás miatt. Legközelebb tavasszal lehet majd közlekedni a Transalpinán, amely egyébként idén nyáron is zárva volt hivatalosan, mert hiányoztak az út melletti védőkorlátok.

¹ Textele informative date ca exemplu provin din baza de date a monitorizării presei audiovizuale de limba maghiară din România, efectuată de colectivul Facultății de Științe Tehnice și Umane a Universității Sapienția din Tîrgu-Mureș în perioada 20 octombrie – 2 noiembrie 2014: www.ms.sapienția.ro

(Radio România București, Emisiunea în limba maghiară, Știri, 25 octombrie 2014.)

Aceste texte informative din blocurile de știri, din perspectiva structurării lor, sunt texte atent redactate. În primul text distribuția cuvintelor în propozițiile principale, secundare și incidente fiind de 7-3-17-14, ceea ce în mediu înseamnă 10,2 cuvinte, în cel de-al doilea text distribuția este de 7-9-4-17-3-9-10, în mediu 8,4 cuvinte pe o propoziție, în cel de-al treilea text de 4-11-14-9-5-4, în mediu 7,8 cuvinte, iar în ultimul text de 8-21-7-8-6, în mediu 9,6 cuvinte. Dacă calculăm o medie pe cele patru texte prezentate, această valoare ajunge la 9 cuvinte, ceea ce trece de limitele propozițiilor cu o lungime medie.

În consecință, se evidențiază faptul că aceste propoziții sunt relativ lungi, interpretarea lor necesită mai multă atenție din partea receptorilor, decât ar fi necesar în cazul propozițiilor mai scurte.

Din punctul de vedere al structurilor sintactice, aceste texte pot fi încadrate în zona intervalului de stil neutru – complex (cu o complexitate sintactică crescută), această situație a lor fiind determinată atât de propozițiile lungi, cât și de acele procedee de structurare sintactică care duc la producerea efectului de complexitate stilistică. Printre acestea se numără conexiunile gramaticale opace, lipsite de claritate și de aceea neaccesibile câteodată, precum și *divizarea verticală* mai intensă decât în cazul registrului oral (Bencédy 2010: 15).

Cel de-al patrulea calificativ al modelului lui Gábor Tolcsvai Nagy vizează tendința de acumulare progresivă sau regresivă a noilor elemente, succesiunea adăugirii lor spre dreapta sau spre stânga. În cazul textelor de știri, cumulara regresivă, orientarea spre stânga poate fi considerat general-valabilă, deoarece elementul aflat la cel mai înalt grad în ierarhia structurală se situează la capătul structurii grupului respectiv. În aceste tipuri de texte, în limba maghiară, structurarea gramaticală și sintactică a conținutului informațional se realizează într-o mare măsură prin construcții lungi atributive, genitivale, complete, și în așa fel distanța dintre primul și ultimul element al construcției se mărește considerabil. Astfel sunt înșiruite unitățile consecutive, atributele și complementele în fața elementului determinat al lanțului de sintagme nominale în următoarea construcție sintactică:

A gyorsan, kevés irat bemutatása nyomán kiállított hitelkártyákról igényelt összegek után minden késedelmi napért hatalmas kamatot számítanak. (Radio România Cluj-Napoca, Știri, 22 octombrie 2014.)

În traducere: *În cazul sumelor retrase de pe cardurile de credit emise într-un timp foarte scurt și necesitând prezentarea numai câtorva documente, pentru fiecare zi de întârziere se calculează un comision considerabil.*

După cum putem vedea, în limba română, contrar limbii maghiare, succesiunea elementelor noi are o orientare spre dreapta, dar dezechilibrul cantitativ rămâne valabil în ambele cazuri, iar aglomerarea excesivă poate duce la îngreunarea percepției mesajului transmis, precum și la sporirea efectului de limbaj oficial-birocratic.

Așadar, stilul lingvistic se manifestă ca "limbaj atât în sens de act de exprimare, cât și de interpretare, receptare" (Mihăilă 1980: 229), deoarece semnificațiile textuale se constituie în urma unei structurări interne, ceea ce corespunde în același timp și unei activități de semiotizare, iar sensul reprezintă forma pe care o modelează subiectul, emițătorul, potrivit experienței și cogniției sale, care la rândul său este structurată și de aceea structurantă (Mihăilă 1980: 229). Astfel, în comunicarea lingvistică informațiile, "datele puse în mesaj de emițător, din perspectiva raporturilor – mediate de gândire – cu planul ontologic, vin "recuperate" pe cât de posibil în întregime de receptor" (Irimia 1980: 146), pe temeiul principiului coerenței componentelor semantice ale mesajului structurat și al coeziunii structurale, împreună cu valențele lor stilistice.

BIBLIOGRAFIE:

Bencédy József: *Retorika*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2010.

Deme László: *Mondatszerkezeti sajtóságok gyakorisági vizsgálata*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1971.

Ducrot, Oswald – Schaeffer, Jean-Marie: *Noul dicționar enciclopedic al științelor limbajului*. Editura Babel, București, 1996.

Got, Miorița: *Stilistica limbii române*. Editura Fundației România de Măine, 2007.

Irimia, Dumitru: *Introducere în stilistică*. Editura Polirom, Iași, 1999.

Irimia, Dumitru: Pentru o teorie a semnului poetic. In: *Studii de stilistică, poetică, semiotică*. Cluj-Napoca, 1980. pp. 145-151.

Mihăilă, Rodica: O interpretare semiotică a conceptului de stil. In: *Studii de stilistică, poetică, semiotică*. Cluj-Napoca, 1980. pp. 225-229.

Tolcsvai Nagy Gábor: *A magyar nyelv stilsztikája*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996.

Wacha Imre: Az információs sík, a szövegszerkezet és a szövegmondatok kapcsolata. In: *Szöveg és stílus. Szabó Zoltán köszöntése*. (szerk. Péntek János), Kolozsvári Egyetemi Kiadó, Kolozsvár, 1997., pp. 439-446.

**THE ANALYSIS OF THE TOURISM DISCOURSE WRITTEN IN ROMANIAN -
WAYS OF ENGAGING THE READER IN THE DISCOURSE OF THE
PROFESSIONAL SPEAKER**

Elena Dumitrașcu

Assist. Prof., PhD, "Ovidius" University of Constanța

*Abstract:*The guide writer is the mediator between the visited territorial reality and tourists. To meet the expectations of tourists, he must have professional skills specific to his profession. Putting into practice these professional aptitudes requires communication skills, which are not limited to the use of a set of terms (lexical competence), but include language and pragmatic skills. From the pragmatic point of view, in the touristic guide, the transmitter establishes an asymmetric communication with the reader, a communication between «experts» (collective authors of the guide) and "novices" (readers, future travelers) thus manifesting a didactic intention through the way knowledge, skills and abilities are transmitted. (S. Moirand, 2006: 151-173). Treating him as an equal, the emitter "will accompany" the reader in his imaginary journey, informing and advising him as to what he must do or not do. For this, the emitter uses various pragmatic skills to turn the potential tourist / reader in our case into a real tourist. Our research aims to be a qualitative one, i.e. we seek to highlight the means used by the speaker (or sender), in order to attract the potential tourist-reader to visit a tourist destination.

Keywords: tour guide, speaker, involvement, interactional sequences, deictic.

Dans le cadre d'un marché concurrentiel et segmenté, on observe des changements majeurs concernant autant les consommateurs que les professionnels du tourisme. Le touriste actuel est un tourisme hyper - connecté, expérimenté qui sait ce qu'il cherche et quels sont ses besoins : il choisit les destinations moins agglomérées, il cherche la qualité, la séduction, le rapport qualité-prix, la personnalisation des produits touristiques.(P.B. Calvo 2010 : 18).

Les comportements des voyageurs changent, obligeant les éditeurs à adapter le contenu de leurs guides de voyages. « Les comportements et les attentes du voyageur ont évolué, obligeant les éditeurs à adapter leur stratégie pour conserver leur part d'un gâteau très

convoité. Il peut vouloir du culturel puis du pratique, du luxe mais aussi des bons plans et nous cherchons à répondre à ces attentes dans un seul guide. » affirme Christian Delhay, directeur des cartes et guides Michelin.

Pour J.D Urbain (2011) « le voyageur est trouble dans ses aspirations et changeant dans ses attentes ». Il affirme que le lecteur (le voyageur potentiel) n'est plus passif quant aux informations reçues, qu'il a la capacité de choisir parmi plusieurs offres, n'étant pas obligé de suivre tous les conseils du scripteur (le professionnel). La tendance au « Moins loin, moins longtemps, plus souvent », qui marque de son empreinte le marché du voyage, oblige les professionnels du tourisme à scruter à la loupe les nouvelles mœurs du voyageur, promettre au lecteur des « regards neufs, chemins de traverse ou conseils inédits » c'est-à-dire, ils doivent perfectionner leurs messages et leurs techniques pour séduire toutes les cibles.

Dans cette démarche, notre objectif vise l'analyse du discours écrit du scripteur-guide pour mettre en évidence la présence du lecteur-voyageur. Pour entreprendre cette étude, nous avons collecté des données de trois guides de voyage portant sur la Roumanie: le guide touristique „*România*” Ed. Ad Libri, 2009 , le guide touristique „*București*”, Ed. Ad Libri, 2010 et le guide touristique „*Bucovina*”, Ed. Ad Libri, 2010).

La raison pour laquelle nous avons choisi ce support écrit a été le contenu informatif présenté par rapport à d'autres supports de promotion du tourisme comme les brochures, les dépliants, les affiches, les agendas, les prospectus, etc. Une autre raison consiste dans le fait que ces instruments matériels, même s'ils traitent une variété de thèmes parfois inédits, s'adressent au grand public et non pas aux professionnels, (Argoni 2012:4) avec lequel cherchent à établir un accord tacite.

Les guides de voyage sont des médiateurs entre la réalité décrite (destination) et les représentations des lecteurs. Pour répondre aux attentes de ses clients, ils doivent faire preuve de savoir-faire professionnels spécifiques à leur métier et des savoir-faire communicatifs qui comportent des compétences linguistiques et des compétences pragmatiques (Y. Machado Key 2012).

De ce fait, nous analysons le discours de ses professionnels afin de comprendre les mécanismes utilisés pour élaborer leur discours. Nous contournons la présence des marques énonciatives des scripteurs-guides. Finalement, nous présentons les structures modales représentatives pour ce type de discours professionnel. Nous allons illustrer nos propos avec des extraits du corpus proposé. Ce type de discours est un discours pragmatique, orienté vers

un lecteur dont le but est la persuasion et l'essai de modification du comportement de celui à qui il s'adresse.

L'implication du lecteur-voyageur

Pour notre travail, nous avons nommé les deux acteurs d'une situation de communication: *scripteur-guide* et *lecteur-voyageur*, termes utilisés par certains auteurs intéressés de l'analyse du discours touristique. Nous nous sommes arrêtés à ce couple, parce le scripteur accomplit la même fonction que le guide touristique (la personne qui accompagne les touristes)- celle de guider le lecteur à choisir une destination. Nous avons choisi la syntagme lecteur-voyageur parce que le but du guide de voyage est de convaincre le lecteur «acheter du tourisme.»

Les protagonistes d'une situation de communication sont en nombre de deux, le locuteur comme promoteur du message et l'interlocuteur, celui qui décode le message reçu. Même si dans les interactions verbales les rôles des participants changent, chacun devenant à son tour interlocuteur et locuteur, dans le discours écrit, caractéristique pour le guide de voyage, l'alternance des rôles n'a pas lieu car il n'y a pas d'interaction, le lecteur n'étant pas présent au moment où le scripteur rédige son discours.

Le scripteur – guide produit un discours plutôt informatif et descriptif sur la destination pour informer, identifier les attentes du lecteur, (dé)conseiller, gérer les différences culturelles, etc. Dans la construction de son discours, la compétence discursive est accompagnée d'un savoir-faire propre au métier, la capacité à captiver et maintenir l'attention du public. Il choisira un répertoire lexical qui ne représente qu'une partie de son bagage linguistique, mais qui reflète la communauté linguistique à laquelle il appartient. Pour ces choix, il dispose de plusieurs instruments linguistiques dont Kerbrat-Orecchioni affirme : «*C'est la recherche des procédés linguistiques (shifters, modalisateurs, termes évaluatifs, etc) par lesquels le locuteur imprime sa marque à l'énoncé, s'inscrit dans le message (implicitement ou explicitement) et se situe par rapport à lui (problème de la distance énonciative) »* (2002 :36)

Au plan linguistique, le discours écrit se caractérise par la présence des déictiques. Dans cette recherche, nous nous sommes arrêtées sur les formes déictiques de personne : les pronoms personnels et l'adjectif possessif qui mettent en évidence la présence du lecteur-voyageur. En ce qui concerne les pronoms, on note l'absence des pronoms personnels en

roumain. La fréquence réduite ou l'absence des éléments déictiques qui visent le locuteur et l'interlocuteur, en roumain, est expliquée dans le plan de l'expression, par l'utilisation des désinences verbales ou par la forme de l'auxiliaire qui renvoie à la catégorie de la personne.

Le pronom personnel de la deuxième personne du pluriel VOI (*vous*) implique l'interlocuteur dans le discours touristique. La forme du pronom personnel de la deuxième personne du singulier TU (*tu*) ne s'emploie pas dans ce type de discours, car le guide de voyage ne s'adresse pas à un seul individu, mais à plusieurs personnes (à un public cible) et ainsi peut-on expliquer l'utilisation de la deuxième forme du pluriel VOI. Pour exprimer la politesse, dans la langue roumaine il y a plusieurs formes (7), celles-ci étant différentes en fonction du genre, du nombre et du cas. (Ex : *dumneata* (ta seigneurie), *dumneavoastră* (votre seigneurie – la forme du pronom de politesse la plus courante, utilisée dans toutes les situations. Elle s'adresse aussi bien à une personne qu'à plusieurs.)

«*Trebuie să vedeți dumneavoastra aceste aceste giuvaere ale Bucovinei, exemplare unice de arhitectură feudală moldovenească, ca să înțelegeți fascinația pe care Mănăstirea Voroneț a exercitat-o asupra vizitatorilor*»(GT România, p.92)

«*Din Piața Romană vă recomandăm să faceți o plimbare pe Bd. Dacia, unul dintre cele mai selecte bulevarde ale Capitalei..*»(GT. București, p.138)

«*Dacă o veți faceveți firăsplătit cu un amestec de ruine romane, bizantine și otomane..*» (GT România, p.153)

«*Distrați-vă cât este noaptea de lungă în cluburile și barurile din Centrul Vechi, cel mai fierbinte punct al Capitalei* »(GTRomânia, p.17)

En roumain, l'emploi du pronom personnel sujet n'est pas obligatoire avec le verbe, parce que celui-ci indique en général la personne par sa désinence.

Le scripteur-guide s'adresse au voyageur potentiel en s'imaginant face à face avec celui –ci. Ce phénomène d'implication du lecteur détermine son discours qu'il construit en fonction des réactions anticipées à l'interlocuteur absent. Par exemple, la présentation captivante d'une destination touristique agit sur le futur voyageur en lui provoquant le désir de visiter l'endroit décrit.

«*Revenind pe partea dreaptă admirați vila de pe Bd. Dacia nr.52 ridicată între 1911 și 1913, în stil romantic cu elemente neogotice.*»(GT Bicărești, p.147)

«*La parter puteți admira flori de mină aduse din Banat, Maramureș și Apuseni....*» (GT București, p.151)

«Un lucru pe care s-ar putea să-l obsevați pe măsura ce explorați apele..»(GTRomânia, p.168)

«Porniți din strada Lahovari (nr 44)de -a lungul Căii Dorobanților, care asigură legătura cu Herăstrăul.(GT București, p.160)

La représentation de lecteur est réalisée par l'emploi du pronom personnel de la deuxième personne du pluriel VOI et par le correspondant verbal.

Les déictiques de personnes ne se limitent pas seulement au pronom personnel. L'adjectif possessif aide également à l'interpellation du lecteur.

«In zilele noastre, deși rămâne un diamant neșlefuit, Iașul începe să-și piardă aspectul sumbru».... (GT România, p.287) .

«Programul vostru trebuie să includă stațiunea Cheia, ignorată pe nedrept în favoarea popularelor stațiuni de pe Valea Prahovei...»(GT România , p.48)

«Dacă bătând străzile de azi ale orașului-v-ați întrebat cum oare arăta cetatea Brașovului în Evul Mediu, aici e locul unde dorința voastră va fi îndeplinită.»(GT România, p. 114)

Les auteurs du guide de voyages essaient systématiquement remplacer la syntagme « touriste » avec d'autres mots comme : călător, vizitator, amator de drumeții/de sporturi, de teatru, excursionist, cei pasionați de muzică..(le routard, le voyageur, l'excursioniste, les passionnés de, les amateurs de, le vacancier, l'observateur étranger, les fans de sport,)

«ochiul unui călător avizat,»

«pentru amatorii de drumeții, de sporturi, de arhitectură»

«casele îi par excursionistului ca niște băbuțe....»

Dans le discours du locuteur, on trouve des formes modales qui impliquent l'interlocuteur.Par exemple, dans la perspective des stratégies de séduction, on signale la présence des formes de l'impératif dans ce type de discours. L'emploi de l'imperatif, qui généralement vise une réaction immédiate de l'interlocuteur ou la modification de son comportement, dans ce cas, confère au lecteur le sentiment que le scripteur s'adresse directement à lui comme une invitation à „consommer du tourisme ”, réalisant une liaison entre ces deux protagonistes de la communication.

«Comandați crap și păstrăv la gratar cu cartofi fierți și usturoi pisat.» (GTRomânia, p. 173);)

«Dacă nu vă grăbiți să ajungeți la Arad, cotițide pe drumul principal spre Chișineu-Criș...»(GT-România, p. 268)

«Nu ratați strada Armenească , pe care încă se mai găsesc case cu foișorul central sau lateral...» (GT Bucovina, p.26)

«Nu uitați însă de mâncarea rafinată, serviciul de calitate și atmosfera prietenoasă.»(GT România, p.172)

Un autre modalité marquant la présence du lecteur dans le discours est la mise en scène par la structure interrogative. Le discours du locuteur se caractérise par l'emploi des interrogatives à valeur rhétorique, où la réponse de l'interlocuteur importe peu. Ce type de question a pour but la manipulation du lecteur qui, parfois, n'a pas d'autre choix que l'adhésion aux idées du scripteur-guide.

«Știați că acesta este locul nașterii dramaturgului Eugen Ionescu ?» (GT România, p.67)

« Cum poate fi explicată oare etimologia germană a numelui Bucovina, de vreme ce acest ținut a fost mult timp parte integrantă a Moldovei... ?»(GTRomânia, p.8)

«Știați că odinioară, pe locul cartierului Cotroceni de azi se găsea insula Sfântul Elefterie, un ostrov împădurit format de un cot al Dâmboviței?»(GT București, p.81)

Dans ces exemples, on peut observer la présence de l'interlocuteur dans l'énoncé, une forme d'inscription sans réponse, car cette structure ne permet pas une réaction immédiate, les deux acteurs –le locuteur et l'interlocuteur-n'étant pas présents face à face.

Quant aux verbes employés :le présent, le passé-composé, le futur simple, le conditionnel-présent sont des formes verbales prédominantes impliquant la présence autant du scripteur que du lecteur.

«Vă propunem în continuare un alt traseu cu punct de plecare din orașul Suceava, care poate fi parcurs lejer în cursul unei singure zile.»(GTBucovina,p.47)

«La Gura Humorului, un traseu încântător ne va conduce spre Rădăuți, nu înainte de a face câteva încântătoare popasuri»(GT Bucovina, p.54)

«De aici, după 14 km ajungem la Vatra Moldoviței, unde –obligatoriu-vom zăbovi cel puțin o oră pentru a vizita pe îndelete celebra mănăstire ctitorită de Petru Rareș.» (GT Bucovina, p.68)

«Dacă ați ajuns atât de departe în sud, nu puteți rata vizita la Porțile de fier..» (GT România, p.277).

«In talciocul de aici găsiți tot ce vreți și ce nu vreți, de la porțelanuri vechi, jucării stricate, [...]la aparate foto, electrocasnice și îmbrăcăminte ...»(GTBucurești, p.72)

Dans le guide de voyage, le lecteur apparaît comme une personne qui voit, sens, attend et apprécie les spécialités gastronomiques et les produits d'une certaine région, d'un

pays quelconque (Dufiet 2012: 91) , mais P. B. Calvo (2010) affirme que les instincts et les sens constituent fréquemment un point de départ dans la séduction de l'interlocuteur. Les quatre sens présents sont représentés par des verbes comme : *a asculta, a admira, a atrage, a gusta, a simti*, etc.(écouter, admirer, attirer, goûter, sentir, etc)

« *Orașul are și câteva localuri destul de animate unde puteți savura o băutură.*» (RG România, p.363) ;

« *Dacă doriți să luați masa în oraș, oferta este destul de limitată; cel mai atrăgător restaurant este Beciul Haiducesc, unde băncile din pin...[...] creează o ambianță confortabilă pentru a gusta din mâncarea românească....*» (RG România, p.363) ;

«*Peste așezările dobrogene încă mai plutesc arome levantine care amintesc de vremurile când locurile au fost stăpânite de turci.*» (GT București, p.74)

Conclusions

Cette démarche a pour objectif la représentation du lecteur dans le discours touristique écrit. Nous avons étudié le discours des guides de voyage et nous nous sommes arrêtés sur marques qui présentent l'implication du lecteur-voyageur dans le discours du scripteur –guide.

Après avoir analysé ces supports écrits, nous constatons que les tendances linguistiques du guide de voyage sont : l'usage du pronom personnel « voi » et de l'adjectif possessif « vostru, voastră » pour s'adresser au lecteur ; l'utilisation fréquente des structures impératives visent la modification du comportement du lecteur. Notre corpus illustre que le discours des scripteurs-guides montre leur intention de rapprocher envers les lecteurs et envers les énoncés proférés.

Le discours touristique se caractérise par la présence des structures interrogatives à valeur rhétorique ou la réponse du lecteur importe peu car ces formes s'emploient seulement pour attirer l'attention et pour établir un contact avec l'interlocuteur.

BIBLIOGRAPHIE:

1. Agorni, M., 2012: *Questions of mediation in the translation of tourist texts*. Altre modernità 7, pp. 1-11, in Beeckman L, «Analyse du langage touristique. Analyse des traductions néerlandaises de brochures rédigées en français», 2014, p.8.
2. Blanco Calvo, P.: *Le texte publicitaire: document authentique dans l'enseignement du français appliqué au tourisme*. Université de Valladolid [en ligne] [consulté le 05/02/2013]. Disponible

sur :http://cle.enslyon.fr/servlet/com.univ.collaboratif.utils.LectureFichiergw?ID_FICHIER=1332154733800.

3. Burbea , G., *Circuit énonciatif de quelques slogans publicitaires roumains et français*. Université de Picardie « Jules Verne », Amiens, France.[en ligne] [Consulté le 10.10.2015] Disponible sur :

http://www.upm.ro/facultati_departamente/stiinte_litere/conferinte/situl_integrare_europeana/Lucrari3/franceza/Georgiana_Burbea_artMures.pdf

4. Dufiet, J.P., *Le destinataire intradiscursif dans le guide touristique*, in Margarito et al. *Cahiers de recherche de l'Ecole Doctorale en Linguistique française*, N°6, 2012.
5. Hůlová Petra : *Argumentační a strukturní analýza reklamních tiskovin francouzských a českých cestovních agentur*, 2013. Université de Bohême du Sud de České Budějovice [en ligne][consulté le 18/03/2015].

Disponible sur : http://theses.cz/id/pzay3f/Diplomov_prce_Petra_Hlov.pdf

6. Kerbrat-Orecchioni, 2004 : C., *Suivez le guide! Les modalités de l'invitation au voyage dans les guides touristiques: l'exemple de l'«île d'Aphrodite* Dans Baider, F. et al. (éds.), *La communication touristique. Approches discursives de l'identité et de l'altérité* (pp. 133-150). Paris : L' Harmattan,
7. Machado Key, Y., *Le français langue étrangère dans la formation linguistique des apprentis guides touristiques vénézuéliens : pistes pédagogiques à partir de l'analyse du discours*. Linguistics. Université Toulouse le Mirail - Toulouse II, 2012. French. [en ligne] [consulté le 15.05.2014] Disponible sur : <https://tel.archives-ouvertes.fr/tel-00833264/document>.
8. Moirand, S. et Doury, M., 2005 :*L'argumentation aujourd'hui. Positions théoriques en confrontation..* Paris, Presses Sorbonne Nouvelle, janvier, réimpression 2006, 2007, 2009, 2011
9. Urbain, J.-D., *L'envie du monde*, Bréal, Paris, 2011.
10. Vignon, E., *Les guides de voyage tournent la page* in L'écho touristique, 21 novembre 2010.[en ligne].[Consulté le 10 novembre2015]Disponible sur : <http://www.lechotouristique.com/article/les-guides-de-voyage-tournent-la-page,43247>

SYNONYMY IN THE ROMANIAN MEDICAL TERMINOLOGY

Eugenia Mincu

Assoc. Prof., PhD, Moldavian Science Academy

Abstract:

Despite the fact that synonymy in common language is an expressivity indicator, in medical terminology it is considered a deficiency, being given the risk beared by the ambiguity of this phenomenon. Linguist's opinion versus terminological synonymy is controversial. Some scholars are considering it a a phenomenon contrary to the status of the term in general; it must be univocal, delimited, stable, concise, precise, neutral etc.

Denotative and significative identity of the specialized lexemes it is designated through the term terminological doublet or even terminological triplet. On the other side, the terminological synonymy is treated like a natural lawfulness of the specialized language as an integral part of the language, generated by the technical – scientific development, by the increasing of the specialized knowledge about the object, of the necessity of covering the vacuums in specialized communication.

In present the notions terminological doublet and terminological synonymy are identic, and synonymy (doublet) of terms being indispensable to the terminosystem utilized in different areas of activity. In this work, the synonymy relation between terms is elucidated, having as a landmark (partial) difference between the synonymy of terms is defined as a formal (partial) difference of the lexical units, characterized through identity and also through semantic similarity, which further determines the synonymy level: absolute or relative; and the “susceptibility of the terminological in association with other terminological units to designate one and the same specialized notion, but which expresses different values (supplementary, specification, generalization etc.)” defines terminological synonymy.

Keywords: medicine, terminology, terminological units, synonymy.

Doublet terminologic sau sinonimie terminologică?

În pofida faptului că în limba comună sinonimia este un indicator al expresivității, în terminologia medicală se consideră o dificultate (de rând cu altele, cum ar fi eponimania, termenii învechiți etc.), dat fiind riscul pe care îl comportă ambiguitatea acestui fenomen versus sănătatea omului. Opiniile lingviștilor referitoare la sinonimia terminologică sunt controversate. Unii cercetători o consideră o tară (Даниленко, 1971, с. 21; Баранов А., 2001, с. 954), un fenomen care contravine statutului termenului în general; acesta trebuie să fie univoc, delimitat, stabil, concis, precis, neutru etc. Sinonimia în terminologie este considerată „o condiție restrictivă” în relația concept – denumire

(Cabré, 1998, p. 188-189; Depecker, 2002, p. 131), o deficien  în procesul de unificare  i de standardizare a terminologiei. Identitatea la nivel de denotat  i de significat a lexemelor specializate, p n  nu demult, era desemnată prin termenul *dublet terminologic* ( хманова, 2004, c. 13) sau chiar *triplet terminologic* (Толикина, 1971, c. 58; Бушев, 2002, c. 57).

Lingvistul rus Danilenko consideră prezența sinonimiei în terminologie o stare firească „ n etapele incipiente de constituire a acesteia”; sunt propu i mai mul i termeni, aceștia coexist nd p n  în momentul selec iei celui mai adecvat termen. Valen a funcțională este capacitatea cuv ntului de a se înscrie în sfera funcțională terminologică. Astfel, în terminologia medicală dicționarul propune pentru denomina ia unei noțiuni doi termeni: *duodenită*  i *duodecadactelit *, „inflama ie a mucoasei duodenului”. Primul termen este acceptat la diferite niveluri de comunicare: uzual, mass-media, terminologic, astfel exist nd *in vivo*; al doilea nu este acceptat în sfera funcțională, având existență doar *in vitro*. Un alt exemplu de selecție funcțională:  n secolul al XVI-lea, fiecare dintre cei doi mu chi de pe partea posterioară a g tului  i a umărului era numit *musculus Capucini, seu musculus cucullaris* (literalmente: *mu chiul Capucini sau cucular*; de la „glugă, cap on; parte a vestimenta iei c lug re ti”), supranumit de către Iozef Ghirtli *musculus religiosus*. Mai târziu, Andrei Vesalii propune o nouă denumire a mu chiului, care definea *de facto* funcția acestuia: *musculus inter scapulae motores secundus* (al doilea mu chi în mobilitatea scapulei)  i care nu a fost acceptat. Actualmente se utilizează termenul *mu chi trapez*, pus în circulație începând cu secolul al XVI-lea.

Pe de altă parte, sinonimia terminologică e tratată ca o legitate firească a limbajului specializat (ca parte integrantă a limbii), generată de dezvoltarea tehnico-științifică (Русинова, 1985, c. 25–32), de sporirea nivelului de cunoștințe specializate despre obiect, de necesitatea de acoperire a vidurilor în comunicarea specializată etc. (Лейчик, 2006, c. 98–106); sinonimia devine un aspect indispensabil termenilor (Temmerman, 2000, p. 138, 150).

Actualmente noțiunile *dublet terminologic*  i *sinonimie terminologică* s-au identificat. Sinonimia în terminologie presupune prezența dubletului (Карпинская Е. et al., 2000 c. 185), iar sinonimia (dubletul) termenilor se consideră indispensabilă terminosistemului utilizat în diverse domenii de activitate.

 n terminologia medicală franceză sunt atestate douăzeci  i șapte de sinonime eterogene pentru numirea unei singure afecțiuni a splinei: *spl nom galie my lo ide idiopathique – an mie leuco- rythroblastique – an mie my elophtisque –  rythroblastose chronique de l’adulte – h pato-spl nom galie m gacaryocytaire* etc. (apud Kocourek, 1982, p. 166).  n terminologia medicală engleză cercetătorii semnalează faptul că 30% din termenii medicali neologici sunt relații de sinonimie (Мотченко, 2001, c. 4).

 n definiția lingvistului francez Ferdinand de Saussure sinonimia este “diversitatea semnului corespunzător unei semnificații unice” (Saussure, 2003, p. 56), “unitatea ideii în semnul divers”. Referindu-se la sinonimie, savantul arată două existen e ale semnului: semn versus *desf  urarea timpului*  i semn, idee versus *moment* (ibidem, p. 58): “...este necesar să recunoștem semnului o a doua existență, care nu se manifestă decât în momentul, în care avem un trecut şi un prezent, în vreme ce prima existență este direct con inut  în prezent”. Deducem din cele menționate trei condiții pe care trebuie să le acopere lexemele pentru a fi sinonime: identitatea obiectului denumit (a referentului); o situație concretă de comunicare; contextul.

În prezenta comunicare ne propunem să identificăm situații de sinonimie prezente în terminologia medicală, definind sinonimia termenilor prin „diferența” (parțială) formală a unităților lexicale, caracterizate prin identitate, dar și prin similitudine semantică, fapt care determină ulterior gradul de sinonimie: absolut sau relativ.

Or, sinonimia terminologică se axează pe capacitatea diferitelor unități terminologice de a desemna una și aceeași noțiune specializată și de a o suplimenta, exprimând diverse valori în asociere cu alte unități terminologice.

Deși prezența sinonimelor absolute (perfecte – Bidu-Vrânceanu, 2007, p. 121-127) se consideră „un lux” (Mladin, 2005; „sinonime de lux”), în terminologia medicală acestea sunt atestate la nivel de afixoide: *cardiomegalie* = *megalocardie* „volum exagerat al inimii”. Sunt cazuri singulare care demonstrează univocitatea „cultismelor”.

De regulă, sinonimia absolută implică diferențele: a) **nivel formal**: *migrenă* – *micranie*; b) **nivel derivațional**: *migrenă* (*migrenos*, *-oasă*, *migrenoid*) versus *micranie* (invariabil); c) **nivel etimologic**: *migrenă* < fr. *migraine* = *micranie* < ngr. *micrania* = *cefalee* < fr. *céphalée*, < gr. *kephale* „cap” = *cefalalgie* < fr. *cephalalgie* < gr. *kephale* „cap” + < gr. *algos* „durere”. Uneori în descrierea afecțiunii sunt prezenți termeni sinonimici: ex., „sindrom *cefalgic migrenos*”, medicamentul *Holidor* este prescris în „cefalalgie, migrenă” etc. Sinonimia se instalează în contextual traducerilor din alte limbi: din italiană – *micranie*; din franceză – *cefalgie*; din engleză – *cefalodinie* etc.; d) **nivel funcțional** (sfera de utilizare): *durere de cap* = *migrenă* = *cefalee* etc.

Situații de sinonimie în terminologia medicală

În terminologia medicală sunt prezente multiple situații de sinonimie. Prezentăm doar câteva:

1. **Siglă versus forma ei dezvoltată** (Cabré, 1988, p. 188): HDC – hernie diafragmatică congenitală; DSA – defect al septului ventricular etc. (PCN – 29, 2008, p. 4). Sigla și sintagma terminologică sunt sinonime paronimice, fiind considerate **sinonime de necesitate**; economia în exprimare impune concentrarea formalizată a informației, procedeul garantând univocitatea termenilor.
2. **Termen versus definiție terminologică** – fie prin întrebuințarea de sinonime sau de echivalente în alte limbi (Kocourek 1982: 173), fie prin folosirea de sinonime din aceeași limbă sau prin parafrază intralingvistică (Ciobanu, 1998, p. 33): *hernia diafragmatică* = proeminare a unor organe sau a unor parti de organe abdominale în torace printr-un orificiu al diafragmului.

Cercetătorul Mladin (2003, p. 53-54) se referă la variate tipuri de definiții terminologice (definiția prin intensiune, definiția prin extensiune) sau la diverse procedee echivalente (apelul la exemple – definiția contextuală, definiția prin denotație, definiția prin implicație, definiția prin sinteză, indicarea unui context enciclopedic, indicarea unui context explicativ sau asociativ, precizarea locațiilor lexicale etc.

3. **Sinonimia sintagmatică** (*ibidem*) presupune explicarea termenilor în texte de popularizare a medicinei: „Hernia diafragmatică este pătrunderea organelor abdominale în cavitatea toracică” (PCN – 29, p. 31).
4. **Termen versus cuvinte savante**, dat fiind faptul că limba latină este „limba de comunicare” prin excelență în studierea medicinei:

Ostie = *ostium* – ambii termeni au aceeași origine < lat. *ostium* “deschidere, ușă, intrare, poartă” (Дворецкий, 1976, p. 715) și desemnează “orificiul care face să comunice între ele cele două auricule ale inimii”. Termenul *ostie* este înlocuit prin *ostium*, ultimul fiind frecvent utilizat în terminologia medicală. Această situație o explicăm prin relația de omonimie a termenului *ostie*: *ostie* (< sl. *osti* „u:nealtă de pescuit”; *ostie* (< lat. *hostia* „pâine nedospită”).

Tot aici menționăm relația sinonimică *embol* = *embolus* (< lat. *embolus* < gr. *embolos* „pistonul pompei” (Дворецкий, 1976, p. 366) „cheag de sânge, celulă grasă sau corp străin care astupă un vas sangvin”, cu pluralul *emboluri* = *embolusuri*. În DAN termenul *embol* e prezent ca variantă a termenului *embolus*. Presupunem că e vorba de o trunchiere recentă după modelul cuvintelor moștenite din latină (restricția terminației -us), dar nu excludem nici calcul din limba rusă. În terminologia medicală atestăm mai frecvent varianta *embol*: “Conform clasificării internaționale a bolilor ICD-10, 1994 (*International classification of diseases*) ischemia mezenterică se clasifică în: 1) ocluzivă cu trombusuri arteriale, trombusuri venoase, *emboluri*, tumori, ligaturi...” (Suman, 2015, p. 119-128).

Aceeași tendință esre prezentă și în utilizarea termenului *trombus* în terminologia medicală: în studiile de medicină este frecvent utilizată varianta *tromb*, dar care, deocamdată, nu este indicată în dicționare (cu excepția *web dex on line*).

5. **Termen versus expresii latine.** Expresiile latine au deja o existență firească, infiltrându-se nu doar în terminologia medicală, ci și în limbaj: *leptomeninge* = *pia mater* (< lat. “mama milostivă, pioasă”) “meningele intern”; *pahimeninge* = *dura mater* (< lat. “mama severă”) “meninge extern” etc.

Terminologia externă versus terminologia internă

Cercetătoarea Bidu-Vrânceanu A. menționează: “În relația dintre o anumită terminologie și limba comună în funcție de tipul de comunicare se poate ajunge la **subcoduri ale aceleiași terminologii**” (Bidu-Vrânceanu, 2007, p. 124) sau la sinonime care reprezintă registre stilistice diferite (Cabré, 1998, p. 198, 189):

- a) **Denumirea științifică versus cea populară / dialectism:** Uneori se atestă mai multe sinonime populare: *hepatita virală* = *gălbinare*, *boală la mai* (trunchiere din *maiură*); *hepar* = *ficat*, *mai negru*, *plămân* (Florin, 2013, p. 476); *pulmon* = *plămân*, *mai alb*, *bojoc*, *ficat* (*ibidem*, p. 806).
- b) **Denumire științifică versus denumire comercială.** Acest tip de sinonimie este prezent, în special, în terminologia farmacologică. Aproape fiecare medicament are mai multe denumiri.

Aspirina reprezintă extractul activ al scoarței, numit salicină, după numele latin pentru salcia albă (*Salix alba*), izolat în forma sa cristalină în 1828 de către farmacistul francez Henri Leroux și de către chimistul italian Raffaele Piria; primul medicament brevetat marchează cu succes începuturile industriei farmaceutice (<http://demoiselle.ro/istoria-aspirinei/#ixzz3nhnd6N5W>). Această substanță este cunoscută ca: *acid 2-acetoxibenzoic* (Uniunea Internațională de Chimie Pură și Aplicată); *acid acetilsalicilic* (denumirea chimică); *aspirină* (denumire uzuală sau generică); *Ultra Asperine*, *Aspirin*, *Ultra Asperine* (denumiri comerciale) (http://www.sfatulmedicului.ro/medicamente/aspirin-comprimate_11139).

- c) **Denumire științifică versus eponim:** Menționăm fenomenul de eponimanie în terminologia medicală, considerat o țară în studierea medicinei. Ne vom referi la un exemplu uzual: *hepatita virală* = *boala Botkin*.

Sinonimia la nivel de afixoide (cultisme)

Afixoidele sunt unități lexicale de origine greco-latină, care inițial aveau un sens lexical plin, iar *in statu praesenti* sunt elemente de constituire a unui cuvânt compus. La acest nivel sinonimia este generată de:

- 1) **Inversarea ordinii** (Druță, 2013, p. 57). Un afixoid uneori poate avea poziție primă în raport cu alt afixoid, alteleori – secundă; nealterând sensul cuvântului: *cardiotonic* = *tonicardiac*, „medicament care stimulează activitatea inimii”. Deseori acest „joc” modifică semnificația termenului.

2) **Echivalența semantică între afixoide. Dubletele greco-latine.** Existența dubletelor greco-latine favorizează stabilirea unor relații semantice de sinonimie între segmente lexicale aparte ale cuvântului format prin afixoidare. Dubletele greco-latine se stabilesc în perioada bilingvismului greco-latin, începând cu sec. I *ante Chr.* (Bârlea, 1993, p. 118). Multe cuvinte, de origine grecească, au fost atât de bine integrate în structura limbii latine, încât au putut servi ca bază de derivare în compunere, conversiune etc. Totuși originea greacă a afixoidelor nu e un motiv de a nu se înscrie într-o relație de sinonimie. O particularitate a cuvintelor afixoidate este stabilirea unor relații semantice (aici, sinonimie) între anumite segmente ale termenului compus:

a) **relații de sinonimie pentru elementul prim al cuvântului:** *adipurie* (< lat. *adipis* „grăsime” + < gr. *ouron* „urină”) = *lipurie* (< gr. *lipos*, „grăsime” + < gr. *ouron*, „urină”); *angiografie* = *vasografie*; *galactoterapie* = *lactoterapie*; *histerografie* = *metrografie* etc.

Tot aici menționăm relația de sinonimie pentru elemente preluate din limba română: *crioterapie* = *frigoterapie*; *nămoloterapie* = *frangoterapie* etc.

- b) **relații de sinonimie pentru elementul secund al cuvântului:** *glosalgie* (< gr. *glossa*, „limbă” + < gr. *algos* „durere”) = *glosadenie* (< gr. *glossa* „limbă” + < gr. *dynia* „durere”); *hemoragie* (< gr. *haima* „sânge” + < gr. *rrhagia* „ruptură”) = *hemoree* (< gr. *haima* „sânge” + < gr. *rrhea* „scurgere”) relație sinonimică atestată, deocamdată, în limbajul medical.

3) **Echivalența semantică între lexeme „savante” autonome.** Uneori aceeași noțiune este denumită prin doi termeni: unul format din afixoide de origine latină, altul – de origine greacă. Astfel,

procesul de sângerare în terminologia medicală are denumirea de *hemoragie* (greacă) și *sangvinolență* (latină) „scurgere de sânge cauzată de ruperea unui vas sangvin”; termenii formând o relație de sinonimie relativ distinctă în uzul medical.

Prefixoidele *hipno-* < gr. *hypnos* și *somn(o)-* < lat. *somnus* (ultimul neatestat în calitate de afixoid) au același sens „sogn”, formând chiar și relații de sinonimie: medicament *somnifer* (purător de somn) sau *hipnotic* (raportat la somn). Totuși substituirea segmentului *somni-* din *somnifer* prin *hipno-* este inadmisibilă. Este vorba de incompatibilitate de origine: în cuvântul *somnifer* ambele elemente formative (*somnus* „sogn” + *ferre* „a purta”) sunt de origine latină. Această legitate însă nu este fără excepții.

Componentele dubletului < lat. *vita, ae, f* și < gr. *bios* „viață” formează termeni care se includ într-o relație de sinonimie: *longevitate* (< lat. *longus, a, um* + < lat. *vita, ae, f* „viață lungă”) și *macrobie* (< gr. *makros* + < gr. *bios* „viață mare”) „durată excepțională a vieții unei ființe” (Marcu, 2013, p. 589) etc.

4) Sinonime paronimice (alomorfe și alofone/alografe terminologice): *sangvinolent* = *sanguinolent* „de culoarea sângelui”; *sanguin* = *sanguin* etc.

În *Dicționarul Actualizat de Neologisme* (*ibidem*, p. 771) este atestat elementul savant (afixoid) *sangvin-*; „cultismul” își menține sensul de bază „sânge”: *sangvinar*, *sangvinic*, *sangvinolent*. De remarcat situația în care se atestă și termenul *sanguin*; fapt explicat prin transcrierea din latină; în DEX acesta este menționat ca variantă, iar în DOOM₂ – ca schimbare de normă. În literatura de specialitate (medicală) sunt prezente ambele variante: a) „Circulația deficitară *sangvină* apare când aportul de sânge nu este suficient”; și în același articol este prezent și termenul *sanguin*; b) „Efectele circulației *sanguine* deficitare sunt diverse” (ghiduldesanatate.ro/01-sanatate/ai-o-circulatie-deficitara-a-sangelui).

Sinonimie sau pseudosinonimie

Cuvântul latinesc *axis* („osie de la căruță”, Дворецкий, 1976, p. 123) dispune de trei prezențe în terminologia medicală: a) *axis* – a doua vertebră a gâtului care se articulează cu atlasul; b) *ax, axe* - în sintagma *ax cerebrospinal* „ansamblu anatomic și funcțional format din creier și măduva spinării”; c) *axă optică* (oftalmologie) „linie care trece prin centrul corneei și prin centrul optic al ochiului”. DAN indică o diferență semantică dintre *ax* și *axă*, al doilea având o diversitate de arii de utilizare (tehnică, matematică, industrie, geografie etc.). În literatura de specialitate există însă o altă situație. *Axul cerebrospinal* devine *axă cerebrospinală*: „Sistemul nervos central este sinonim cu *axa cerebrospinală*” (dictionar.romedic.ro/central). Și, tot aici: „Sistemul nervos periferic este o parte a sistemului nervos, exterioară *axului cerebrospinal*”. Iar termenul *ax* are o utilizare nu doar în sintagma *ax cerebrospinal*: „Mastocitele sunt prezente și în *axul pliiului glandular*” (Globa, 2015, p. 90-94). Fenomenul demonstrează o dată în plus veridicitatea afirmației lui Ferdinand de Saussure: „Limba este teatrul unor fenomene evidente...”.

Concluzii. În prezenta comunicare au fost aratate câteva dintre multiplele situații de sinonimie existente în terminologia medicală, definind sinonimia termenilor prin „diferența” (niveluri formal, derivațional, etimologic, funcțional etc.) unităților lexicale, caracterizate prin identitate și prin similitudine semantică. Sinonimia terminologică se axează pe capacitatea diferitelor unități

terminologice de a desemna una și aceeași noțiune specializată, de a o suplimenta, exprimând diverse valori în asociere cu alte unități terminologice.

BIBLIOGRAFIE ȘI SURSE

Bidu-Vrânceanu, Angela. *Lexicul specializat în mișcare de la dicționare la texte*. București: Editura Universității din București, 2007.

Cabré, Maria Thereza. *La terminologie. Théorie, méthode et application*. Presses de l'Université d'Ottawa et Armand Colin, 1998.

Ciobanu, Georgeta. *Elemente de terminologie*. Timișoara: Mirton, 1998.

Bârlea, Gheorghe. *Introducere în studiul latinei creștine*. București: Editura Grai și Suflet – cultura rațională, 2000.

Brătescu, Gheorghe. *Dicționar Cronologic de Medicină și Farmacie*. București: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1975.

Depecker, Loic. *Entre signe et concept. Eléments de terminologie générale*. Presses Sorbonne Nouvelle, Paris, 2002.

Druță, Inga. *Dinamica terminologiei românești sub impactul traducerii*. Chișinău: CEP USM, 2013.

Globa, Tatiana *et al.* Aspecte structurale ale stromei din prostata normală. În: *Actual issues of morphology*. Materials of the International Scientific Conference dedicated to 70th year anniversary of Nicolae Testemitsanu State University of Medicine and Pharmacy, Chișinău, October, 15-16.

Marcu, Florin. *Dicționar Actualizat de Neologisme*. București, Editura Saeculum I. O., 2013.

Kocourek, Rotislav, *La langue française de la technique et de la science*, Oscar Brandstetter Verlag GMBH & Co. KG, Wiesbaden, 1982, citat după www.uab.ro/ *Puncte de vedere în legătură cu sinonimia din terminologie*, Constantin Iioan Mladin.

Temmerman, Rita. Une theorie realiste de la terminologie: le sociocognitivisme, În: *Cahiers du Rifal*, nr. 21. 2000. Terminologies nouvelle. Terminologie et diversite culturelle.

PCN – 29, Hernia diafragmatică congenitală la copil. Chișinău, 2008.

Saussure, Ferdinand. *Scriveri de lingvistică generală*. Iași: Editura Polirom, 2004.

Suman, Sergiu *et al.* Angioarhitectonica arterei mezenterice superioare cu privire la ischemia mezenterică cronică. În: *Actual issues of morphology*. Materials of the International Scientific Conference dedicated to 70th year anniversary of Nicolae Testemitsanu State University of Medicine and Pharmacy, Chișinău, October, 15-16.

Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. М.: Едиториал УРСС, 2004. 576 с.

Бушев, А.Б. Лингводидактические проблемы терминологии в военном переводе [Текст] / А. Б. Бушев Терминология и перевод в 21 веке : материалы междунар науч. конф. - Омск, 2002.

Баранов А.Н. Введение в прикладную лингви-стику. М.: Едиториал УРСС, 2001. 360с.], 9, с. 88–89 8.

Даниленко В. П. Лексико-семантические и грамматические особенности слов-терминов // Ис-следования по русской терминологии. М.: Наука, 1971. С. 7–67] 4, с. 95 4.

Дворецкий, Иосиф. *Латинско-русский словарь*, Москва, Издательство Русский язык, 1967.

Карпинская Е.В., Граудина Л.К., Даниленко В.П. Норма в терминологии // Культура русской речи. М.: Изд-во НОРМА, 2000. 560 с.

Лейчик В.М. Терминоведение: Предмет, ме-тоды, структура. М.: КомКнига, 2006. 256 с.

Мотченко, И.В. Основные тенденции в формировании английской медицинской терминологии [Текст] : автореф. дис. ...канд. филол. наук: 10.02.04 / И.В. Мотченко. – М

Толикина, Е.Н. Синонимы или дублиеты? [Текст] // Исследования по русской терминологии. - М., 1971.
Русинова Л.Н. О некоторых вопросах упоря-дочения и стандартизации терминологии (термино-логическая синонимия) // Термины в языке и речи. Межвуз. сборник. Горький, 1985. С. 25–32. с. 18–19.

A CONTRASTIVE SEMANTICO-PRAGMATIC ANALYSIS OF THE ADJECTIVAL PHRASEOLOGICAL SYNONYMS DENOTING "WEALTH" IN ROMANIAN AND ENGLISH

Ana Birtalan

Assist. Prof., PhD, "Titu Maiorescu" University of Bucharest

Abstract: This article aims at creating a parallel of the adjectival phraseological series of synonyms which include the notion of "wealth", analyzing their behavior at the pragmatic level, in different contexts extracted from Romanian and English literature.

Following our research, we've discovered that there is an impressive number of phraseological expressions which include in their semantic structure the notion of "wealth" both in English and Romanian, and our first objective was to make up an adequate balance of equivalency in style and register of each and every phraseological phrase.

Thus, starting from Leech's one of the ways of relating semantics to pragmatics (pragmaticism – pragmatics in semantics), we have analyzed the different effect that these phraseological expressions have in contexts when they turn the utterance into a pragmatic act, into an invitation of decoding messages hidden behind words.

Keywords: adjectival synonym, pragmatic analysis, implicature, connotation, illocutionary force, decoding.

În lucrarea de față ne propunem o analiză a mecanismelor interioare de construire a unui mesaj cu ajutorul frazeologismelor adjectivale în contexte, realizând o evaluare contrastivă a efectului semantic și pragmatic oferit de folosirea acestora în contexte în limbile română și engleză.

Principala misiune constă în descoperirea acelor mijloace lingvistice care au loc în procesul comunicării, ce „vorbesc” luminând textul cu o semnificație nouă, mai bogată, mai expresivă.

Analiza comparativă pe care o propunem în acest articol se desfășoară în jurul frazeologismelor adjectivale ce denotă ideea de „bogație”, în încercarea de a observa efectul pe care acestea îl au în contexte atunci când emițătorul le preferă simplelor adjective. Evident, va fi vorba despre o creștere, impresionantă uneori, a dimensiunii expresive conferite textului. Mai mult decât atât, se urmărește printr-o paralelă, gradul de expresivitate al fiecărei limbi, capacitatea de a transmite același mesaj în registre și stiluri diferite.

Statutul frazeologismelor adjectivale. Între frazeologismele adjectivale și adjective se stabilește un raport de corespondență: *a fi cu ochii în patru – atent; ca scos din cutie –*

îngrijit; a fi în patru ițe – beat; a avea seu la rărunchi – bogat; limpede ca bună dimineța – clar; to be all ears – careful; spick and span – neat; tight as a drum – drunk; to be in cash – wealthy; as clear as daylight – clear.

Ca și adjectivele propriu-zise, și frazeologismele adjectivale denumesc însușiri și calități ale unor ființe sau obiecte: *cu sânge rece – calm; cu mâna spartă – risipitor; a avea gâdilici la limbă – vorbăreț; cu scaun la cap – deștept; ușor ca o pană – foarte ușor; cât un fir de mac – foarte mic; bun de dat la răpă – neînsemnat; neimportant; with cold blood – calm; free with one's money – spendthrift; to have a loose mouth – talkative; to have brains – clever; light as a feather – light; worthy of consideration – significant.*

În limba română există doar câteva studii în care au fost cercetate frazeologismele adjectivale.

O primă încercare de a analiza locuțiunile adjectivale îi aparține lingvistului Gh. Poalelungi [1], care a clasificat aceste unități ale limbii din punctul de vedere al elementelor lor componente. Cercetătorul a stabilit 21 de tipuri de locuțiuni adjectivale cu structuri gramaticale diverse. Tipologia frazeologismelor adjectivale este însă cu mult mai variată. Însuși autorul menționează că nu consideră clasificarea „decât aproximativă, dacă nu chiar arbitrară.” [1, p. 146]. Analizând articolul respectiv, Gh. N. Dragomirescu scrie că nu e de acord cu toată lista prezentată de Gh. Poalelungi, deoarece „unele din îmbinările de cuvinte considerate de autor locuțiuni adjectivale nu sunt decât attribute, fie verbale, fie substantivale, fie adjectivale, fie chiar pronominale.” [2, p. 619]

Lingvista L. Lupușor a efectuat clasificarea gramaticală a *unităților frazeologice adjectivale* (termenul aparține autoarei – subl. n.), pe care le împarte, în funcție de elementele componente, în două tipuri: 1) unități frazeologice al căror model include în componența lor ca dominantă gramaticală (sau, uneori, ca simplu component) un adjectiv (*tare de înger*) și 2) unități frazeologice al căror model include în componența lor ca dominantă gramaticală alte părți de vorbire (*a avea bumbac în urechi, la mintea cocoșului, a se teme și de umbra lui* etc. [3, p. 261]

În primul tip de unități frazeologice adjectivale autoarea a stabilit șase modele structurale și a confruntat însușirile lexico-gramaticale ale acestor unități cu cele ale adjectivului, evidențiind trăsăturile comune și diferențiale ale unităților frazeologice adjectivale și ale adjectivelor. Concluziile la care ajunge L. Lupușor nu au caracter general, deoarece au fost supuse analizei doar șase tipuri de unități, iar în limba română există cu mult mai multe modele structurale de unități frazeologice adjectivale, ce au în componența lor un adjectiv.

În al doilea articol, L. Lupușor clasifică, în funcție de natura gramaticală a elementelor componente, unitățile frazeologice ce nu conțin adjective în structura lor. [4] Autoarea, concepând frazeologia în sens larg, a inclus printre tipurile de unități frazeologice adjectivale și multe îmbinări libere de cuvinte (*o minune de cântec, un farmazon de mânz* etc.), se confundă chiar unitățile frazeologice adjectivale cu frazeologismele substantivale (*om de paie, vorbă de duh* etc.). [4, p. 103]

E necesar să se sublinieze că la delimitarea frazeologismelor adjectivale de alte tipuri de frazeologisme se cere să se țină cont de: 1) identitatea sensurilor, 2) identitatea paradigmelor frazeologice și 3) funcțiile sintactice ale frazeologismelor adjectivale.

Deci, ca să se poată vorbi despre frazeologisme adjectivale, ele trebuie să redea însușiri și calități, să aibă aceleași sau aproximativ aceleași categorii morfologice și funcții sintactice ca și adjectivele propriu-zise: *fudul* (sau *surd*) *de urechi*, *a fi rău* (sau *prost*) *dispus*, *a avea burta lipită de coaste*, *tras (ca) prin(tr-un) inel*, *fură ouăle de sub cloșcă*, *a sta ca pe ghimpi* etc.

În limba română, frazeologismele adjectivale au fost cercetate mai amplu de lingvistul Gh. Colțun. Autorul descrie detaliat valorile semantice [5, p. 16-18], structura gramaticală [5, p. 18-23], particularitățile morfologice și funcțiile sintactice ale frazeologismelor adjectivale. [5, p. 24-28]

Frazeologismele adjectivale ale limbii engleze nu au constituit până acum obiectul vreunui studiu. Ele au fost doar ilustrate în dicționare frazeologice, întocmite de lingviști ca P. M. Roger [6] sau A. Bantaș, L. Levițchi [7], care nu au căutat să întocmească nicio clasificare, nici la nivel lexico-gramatical, nici la cel tematic, bazându-se exclusiv pe răspândirea și gradul de uz ale combinațiilor de cuvinte organizate într-un tot comparabil, însă nu identic cu lexemul.

Sinonimele frazeologice adjectivale nu au constituit până în prezent obiectul de studiu al vreunei lucrări în lingvistica românească. Problema acestora a fost prezentată doar în plan general de către lingvistul Gh. Colțun. În cartea *Structura semantică a frazeologismelor în limba română*, autorul prezintă fenomenul sinonimiei în cadrul tuturor tipurilor de frazeologisme, menționând că „din cele 250 de serii sinonimice analizate, 150 sunt verbale, ceea ce constituie 60%, 37 – adjectivale (15%), 33 – adverbiale (13%) și 30 – substantivale (12%)”.

În limba engleză nu există până în prezent lucrări cunoscute în care să fie studiate sinonimele frazeologice adjectivale.

Analiza contrastiv-tipologică a sinonimelor frazeologice, în general, și a celor adjectivale, în special, nu s-a efectuat până în prezent în nicio lucrare atât în limba română, cât și în limba engleză. În continuare, vor fi cercetate câteva aspecte contrastiv-tipologice ale unor sinonime frazeologice adjectivale din limbile română și engleză care includ ideea de „bogație”.

1. **Bogat:** 1) *a avea bani gârlă* (sau *cu sacul*, *cu carul*), 2) *a avea bani groși*, 3) *a avea bani (strânși) la ciorap*, 4) *a avea* (sau *a fi în*) *biștari*, 5) *a avea cheag*, 6) *a avea* (sau *a fi cu*) *punga plină* (sau *groasă*), 7) *a avea seu la rărunchi*, 8) *a avea la chimir*, 9) *a fi (bogat) ca un stup* (sau *a fi*, *a se face stup de bani*), 10) *a fi cald la pungă*, 11) *a fi cu dare de mână*, 12) *a fi gros la pungă*, 13) *gros la ceafă* (sau *cu ceafa groasă*), 14) *a fi în gologani*, 15) *a fi în lovele*, 16) *a fi în mălai*, 17) *(a fi) larg la pungă*, 18) *a fi plin* (sau *dobă*, sau *doldora*) *de bani*, 19) *a fi plin de parale ca câinele de purici*, 20) *a fi putred de bogat* (sau *bogat putred*), 21) *a fi tare în gușă*, 22) *a întoarce banii cu lopata*, 23) *a se juca cu banii*, 24) *a-și mânca averea* (sau *banii*, *aurul*) *cu lingura*, 25) *a se culca pe bani*, 26) *a se scălda în bani*, 27) *tare de ceafă* – 1) *to have*

plenty/lots of money, 2) to have tons of money, 3) to have money put by, 4) to live in clover, 5) to be well-off, 6) to have a large purse; 7) to be in cash, 8) to be in funds, 9) rich as Cressus, 10) being an oof-bind, 11) to be well-to-do, 12) to have a fat purse, 13) rolling in it, 14) to roll in money, 15) to have any amount of money, 16) to have a well-lined purse, 17) to be made of money, 18) having plenty of dough, 19) rolling in wealth, 20) rolling in riches, 21) to have money coming out of one's ears, 22) to play with money, 23) to live on the fat of the land, 24) to sleep on money, 25) to play ducks and drakes with the money, 26) with ample means, 27) to wallow in money.

Având a face cu o serie foarte bogată în sinonime frazeologice, structura componentială este, la rândul ei, foarte variată, incluzând frazeologisme cu componenți lexicali asemănători, parțial asemănători, cele mai multe serii prezentând însă modele structurale diferite atât în limba română, cât și în limba engleză

Toate sinonimele frazeologice de mai sus pot fi clasificate în patru tipuri mari:

- I) care au în componența lor verbul „a avea”;
- II) care conțin în structură verbul „a fi”;
- III) care au ca element de bază un adjectiv;
- IV) care posedă verbe cu diverse semnificații.

Ambele limbi se întrec în asocieri lexicale cât mai frapante, folosind ca procedeu stilistic derivarea conotativă, de la sens concret la abstract cu ajutorul metaforei. De exemplu, în ambele limbi noțiunea de „scăldat”, care presupune existența unei suprafețe imense de apă, se metaforizează înlocuind suprafața de apă cu o mare imensă de bani în care poți înota, în care te poți înfășura (*a avea bani gărlă, a se scălda în bani – to wallow in money, to roll in money*). Sau în același sens, asocierea frapantă și neobișnuită a noțiunii de „joc”, ce presupune relaxare, lipsa responsabilității privind banii, creează o metaforă ce indică și accentuează ideea de bogăție ce relaxează, detașează (*a se juca cu banii – to play with money, to play ducks and drakes with money*). De asemenea, ideea de „a fi în bani”, ce apare în limba română sub diferite forme, utilizând o paletă largă de sinonime ale lexemului *bani*, uneori cu o conotație ironică (*a fi în lovele, a fi în mălai, a fi în gologani*) se regăsește identic în limba engleză atât din punct de vedere structural, cât și pe plan ideatic (*to be in money, to be in cash, to be in funds, to be oof-bind*). Referentul frazeologismului „*larg la pungă*” (punga) se regăsește întocmai și în limba engleză (*to have a large purse*), accentuând ideea de mulțime de bani ce pot fi cheltuiți fără opreliște. La nivel de discurs, când se preferă unul dintre aceste frazeologisme simplului lexem *bogat*, se dorește, pe de o parte, crearea unei implicaturi, oferind un mesaj suplimentar, ironic, peiorativ, dar și îmbogățirea contextului la nivel stilistic, pe de altă parte. „*E în lovele, are de unde să dea*”, zise Mara plină de obidă.” [8, p.188] Aceeași implicatură este prezentă și în contextul englezesc: „I make allowances for your youth and inexperience, but *you roll in money*, you've got to find a meaning to it.” [9, p. 145] Există și frazeologisme ce doar conotativ și la nivel de context ne relevă sensul, conferind discursului atât valoare stilistică, cât și forță ilocuționară (*tare în ceafă, gros la ceafă, tare în gușă*): „Societarul cel gras era la masă cu nevastă-sa și cu feciorul de la Universitate. Era *tare în ceafă*, avea pământuri în Pârâul Caprei, știa toată lumea, dar se purta bine cu toți” (10, p.

108). „E gros la ceață, are de ros/ Are cheag la inimă (chimir).” (11, p. 202) După cum se poate observa, conotația frazeologismelor este una peiorativă. Dacă în primul exemplu ea este echilibrată de propoziția adversativă ce îi urmează, în cel de-al doilea, A. Pann preferă acest frazeologism pentru a accentua în mod negativ ideea de bogăție a personajului său, oferind contextului o puternică forță ilocuționară. La fel, în limba engleză, frazeologismul *to live in clover*, prinde contur semantic la nivel de conotație, conferind contextului în care apare valoare stilistică. Mesajul este transmis prin implicatură, accentuându-i astfel gradul de persuasiune: ”I intend to work for all I’m worth, enough *living in clover* and doing nothing!” (12, p.121)

Ca o concluzie, putem afirma că analiza semantică remarcă încă o dată plasticitatea limbii române, capacitatea ei de a face asocieri absolut minunate, menite să convingă și să ofere expresivitate discursului. Deși există asemănări din punct de vedere referențial, limba engleză oferă mai puțină culoare stilistică frazeologismelor sale echivalente, preferând de cele mai multe ori asocieri denotative conotațiilor și implicaturilor din limba română. De asemenea, am observat că implicatura este atașată conținutului semantic, a ceea ce se spune, iar nu a formei lingvistice. Prin urmare, ea nu poate fi separată de enunțare doar prin schimbarea unităților lexicale ale enunțului prin sinonimie. Cu alte cuvinte, substituția prin sinonimie a unui segment al enunțului nu anulează implicatura. Ea rămâne, fiind atașată conținutului semantic al enunțului!

Bibliografie:

1. Poalelungi Gh. Locuțiunile adjectivale. În: Limba Română. București, 1963, nr. 2, p. 133-146.
2. Dragomirescu N. Problema locuțiunilor ca obiect al analizei gramaticale. În: Limba Română. București, 1963, vol. 6, p. 618-626.
3. Lupușor L. Referitor la clasificarea gramatical-structurală a unităților frazeologice adjectivale. În: Lexicul și frazeologia limbii moldovenești contemporane. Chișinău: Știința, 1981, p. 253-265.
4. Lupușor L. Referitor la clasificarea gramatical-structurală a unităților frazeologice adjectivale lipsite de adjectiv în structura lor. În: Cercetări de lingvistică moldovenească. Chișinău: Știința, 1984, p. 100-111.
5. Colțun Gh. Aspecte ale frazeologiei limbii române. Chișinău: Editura Universității de Stat din Moldova, 1997, 86 p.
6. Roger P. M. Thesaurus of English Words and Phrases. London: Longman, Brown, Green and Longmans, 1856. 852 p.
7. Bantaș A., Levițchi L. Dicționar frazeologic român-englez. București: Editura Științifică, 1966. 398 p.
8. Slavici I. Mara. București: Editura pentru Literatură, 1965. 384 p.
9. Dreisder Th. An American Tragedy. London: Cox and Wyman Ltd, 1968. 352 p.
10. Agârbiceanu I. Arhanghelii. București: Editura Biblioteca pentru toți, 1962. 261 p.
11. Pann A. Povestea vorbei. București: Editura Biblioteca Școlară, 1974. 134 p.

12. Austen Jane. Mansfield Park. Hertfordsire: Wordsworth Edition Limited, 1992.
341 p.

THE CATEGORIES OF JURIDIC TERMINOLOGY AND TERMINOLOGICAL UNCERTAINTIES GENERATED IN THE PROCESS OF TRANSLATION

Adela Cornelia Iancu (Matei), PhD Student, "Ovidius" University of Constanța

Abstract: Legal terms are dynamic in nature and, under the influence of changes in the cultural and social environment or the development of human knowledge and technology, their meaning alters. As we know, legal terms are symbolic or representational signs, which refer to things or ideas found in reality, in the physical or mental world, and they may be one-word unit or compound units. We will speak about the legal concepts, which can be divided into three subcategories: purely technical terms (restricted to a specific legal framework), semi-technical terms (consists of vocabulary and phrases from everyday language, and have additional meaning in their legal context) and non-technical legal terminology (the everyday lexis used in legal texts).

We will also deal with ambiguity in legal documents – the syntactic ambiguity – which is usually deliberate and it is used for reaching a compromise, or to create uncertainties (that one party might seek). The problem of translating ambiguity, raises the question of interpretation, which puts the translator into a difficult position, because he must avoid interpreting legal uncertainty, which is a task for legal professionals.

Key words: legal terms, concept, ambiguity, translation, law

Acceptarea unui termen este un pas crucial în formarea unui concept disciplinar¹. Termenii legali au o natură dinamică și, sub influența schimbărilor din mediul cultural și social sau dezvoltarea cunoștințelor și a tehnologiei umane, își modifică sensul. În traducerea juridică, acuratețea tehnică a acestor noțiuni este esențială pentru o justiție bună. Termenii legali sunt semne sau reprezentări simbolice care se referă la lucruri sau idei găsite în realitate, în lumea fizică sau psihică; acestea pot fi unități formate dintr-un singur cuvânt sau compuse din mai mulți termeni. Conceptele pot fi împărțite în trei subcategorii: termeni tehnici puri (limitați de un cadru legal specific), termeni semi-tehnici (formați din expresii ale limbajului de zi cu zi, ce au un înțeles suplimentar în contextul lor juridic) și terminologia juridică non-tehnică (lexicul de zi cu zi folosit în texte juridice).

Termeni tehnici puri

Acești termeni sunt lipsiți de ambiguitate și sunt stabili din punct de vedere semantic, atașați exclusiv contextului lor juridic. Interpretarea unui contract legal depinde de traducerea

¹ Greg Myers, 2005 : 187

corectă a acestor termeni, deoarece conțin un grad mare de conținut al unor legi străine. Acești termeni sunt ușor de distins de restul elementelor lexicale, deoarece sunt de multe ori extrem de legați de cultură. *Tenants in Common* este o expresie juridică tehnică, care are un sens unic în limbajul juridic englez - *tenancy in common as equitable ownership of land by two or more persons*² - se explică prin închirierea la comun a unei proprietăți sau a unor terenurilor de către două sau mai multe persoane; *tenant* fiind un chiriaș, cel care închiriază de la un proprietar. Dicționarele bilingve au tendința de a traduce *tenants in common* ca și *joint tenants of land* (chiriași comuni ai unui teren) – ceea ce ar putea avea cateodata aplicabilitate în funcție de context, dar nu ar fi corect din punctul de vedere al traducerii.

Termeni semi-tehnici

Grupul cel mai problematic de termeni pentru un translator este lexicul juridic semi-tehnic. Acesta poate să conțină o terminologie care are una sau mai multe sensuri în limbajul curent, precum și una sau diferite semnificații în contextul juridic de specialitate. Numărul de termeni semi-tehnici este în continuă creștere. Acest lucru înseamnă că orice cuvânt popular ar putea dobândi, în timp, o semnificație juridică în vederea extinderii legii și cerințelor de evoluție socială. Extinderea sensului nu este întotdeauna evidentă, mai ales atunci când este în stadiile sale inițiale. Termenii semi-tehnici sunt din punct de vedere semantic mai complecși decât celelalte două grupuri de termeni (tehnici și non-tehnici) și, prin urmare, traducerea lor este complicată de sensul conotativ suplimentar.

Termenul *guarantee* (garanție), de exemplu, și sinonimul său *warranty* aveau mai multe semnificații juridice, atât în legislația engleză cât și în cea a altor limbi. În funcție de context, traducerea literală în poloneză, de exemplu, este *gwarancyjna*, dar, pentru a reflecta sensul de *garanție juridică* inițială, cuvinte suplimentare trebuie să fie adăugate - *klauzula gwarancyjna*. Un alt sens în limba engleză pentru acest termen este *răspunderea pentru o datorie*, în cazul în care un garant prevede acoperirea financiară pentru persoana care ia un împrumut de la un creditor.

Sensul juridic al termenului *agreement* (acord) este mai puțin formal decât cel de *contract* (contract) și trebuie să fie tradus cu această conotație în minte, în contextul textului sursă (ST). Traducerea juridică a lui *agreement* în poloneză este *porozumienie*. Acest termen are o conotație diferită care se referă, de cele mai multe ori, la un acord făcut între părți pentru a termina un conflict, sau pentru a încheia o afacere sau o înțelegere politică. Sensul general al termenului *claim* (creanță) este de solicitare a unui drept sau o cerere. În dreptul civil, *claim* înseamnă o afirmare a unui drept, în special dreptul de a duce un caz particular în instanță (*the right to take a particular case to court*)³. În limbajul juridic polonez, termenul are un sens mai larg și s-ar putea referi la situații care pot fi rezolvate în instanță sau în afara acesteia. În acest caz, traducătorul trebuie să selecteze echivalente poloneze care au aceleași efecte juridice, dintr-o selecție de termeni, în diverse domenii semantice, în funcție de context.

² Dictionary of Law, 2003 : 493

³ Dictionary of Law, 2003 : 83

Termeni non-tehnici

Termenii non-tehnici sunt cuvinte generale care si-au menținut semnificația de zi cu zi, fără a primi conotație juridică, dar pot să apară în texte juridice. Ei sunt mai ușor de înțeles decât de tradus, și sunt de multe ori legați de context. *Confidentiality* (confidențialitatea) este un exemplu de un cuvânt de zi cu zi, de multe ori folosit în documente legale. Acest cuvânt are un echivalent direct în limba poloneză - *poufność*.

O parte semnificativă a legislației engleze a fost stabilită în Evul Mediu, când latina era *lingua franca* în Europa pentru oamenii de știință și profesioniștii din domeniul juridic. Acest lucru nu înseamnă că termenii utilizați în contracte latine juridice, au același înțeles în fiecare limbă. Utilizarea de fraze latine de către avocați, în general, face sarcina traducătorului mai dificilă. În cazul în care contractul în limba engleză include termeni din limba latină, aceștia ar trebui să fie păstrați neschimbați în traducere.. Invadatorii germani care au vorbit limba anglo-saxonă, și-au pus amprenta asupra istoriei Angliei, și prin urmare, au fost introduși mai mulți termeni și expresii în limbajul juridic. Aceste expresii au supraviețuit în limba engleză juridică de astăzi. În textele juridice sau contracte, exista referință în mod constant la textele foarte vechi - deciziile judiciare, testamentele, etc.

Mulți dintre acești termeni fac parte din subcategoria terminologiei juridice pur tehnică, iar unii dintre termeni sunt exemple de vocabular de zi cu zi, prezente de asemenea, în textele juridice din limba engleză, cu sensul schimbat, în funcție de context. *Unsound*- este un adjectiv, a cărui semnificație este, în unele cazuri de *nesănătos*, dar termenul poate fi schimbat în *illness* (boală).

...if the employee becomes of unsound mind.

...if the employee becomes mentally ill.

Erori terminologice

...it has become a golden rule of legal translation that translators must refrain from correcting errors or improving the language of authenticated translations having the force of law.⁴

... A devenit o regulă de aur a traducerii juridice prin care traducătorii trebuie să se abțină de la corectarea erorilor sau îmbunătățirea limbii traducerilor legalizate ce posedă putere de lege. O problemă în traduceri juridice este eroarea evidentă sau suspectată găsită în documentele legale. Asensio sugerează că erorile în ceea ce privește faptele ar trebui să fie tratate cu bun simț, ceea ce înseamnă că în unele ocazii, erorile ar trebui să fie traduse literal, dar, în alte ocazii, acestea ar trebui să fie corectate sau îmbunătățite. Termenul *contractor* descrie o persoană care se angajează la un contract, în special pentru a oferi materiale și pentru efectuarea operațiunilor de construcție (*a person who undertakes a contract especially to provide materials, conduct building operations*⁵). Dar dacă tot textul sursă (ST) se referă la un angajat și este în mod repetat utilizat atunci când se referă la acesta, cuvântul *contractor*

⁴ Sarcevic *The Employment Contract* (2000 : 118)

⁵ Concise Oxford English Dictionary, 2002 : 312

(contractant) trebuie să fie înlocuit cu termenul *employed*. Legea ține de interpretare - toate par să indice în această direcție. Judecătorii trebuie să interpreteze semnificația unui anumit document în scopul de a-l aplica la situația concretă, dar poate face traducătorul la fel? Are competența, dreptul de a face asta? În caz de ambiguitate, traducătorii se află la o răscruce – aceea de a alege între o soluție sau alta, deoarece interpretarea nu face parte din meseria lor. Ambiguitatea termenilor ar trebui să fie mai degrabă păstrată, lăsând ultimul cuvânt să-i aparțină judecătorului, a cărui menire este interpretarea legii, în scopul de a o pune în aplicare. Poate suna evident, dar prima sarcină ce ar trebui să fie realizată de către traducător, este de a înțelege textul juridic corespunzător. Nu ne putem aștepta ca el să traducă un text corect, fără a-l înțelege pe deplin. Înțelegerea nu ar trebui să fie limitarea la o scară cuvânt-cuvânt, dar el ar trebui să ia în considerare textul în ansamblu. Contextul este crucial atunci când vorbim despre probleme juridice, deoarece același cuvânt poate fi interpretat în mod diferit, în funcție de situația în care este inclus. Încă o dată, traducătorul trebuie să fie atent la termeni, deoarece, așa cum Sarcevic subliniază, în timp ce înțelegerea este spontană și, într-un fel, un proces involuntar, interpretarea este un act voluntar de reflecție și alegere, care derivă dintr-un caz de ambiguitate sau neclaritate a textului. Nu este întotdeauna ușor să tragi o linie între cele două, dar cei ce se ocupă de traducerile juridice par să fie de acord că datoria traducătorului este de a exprima ceea ce se spune în textul sursă și nu ceea ce el / ea crede că ar fi trebuit să se fi spus.

Neclaritate terminologică

Când traduce o terminologie juridică, traducătorul acopera două extreme opuse - menținerea unui număr de concepte non-tehnice nedefinite și vagi, și importanța realizării preciziei în traducerea termenilor tehnici. În textele juridice, traducătorul are ca scop creșterea elasticității termenilor vagi. Ambiguitatea, în documente juridice - ambiguitatea sintactică - este, de obicei, deliberată și este utilizată pentru a ajunge la un compromis, sau pentru a crea incertitudini (pe care cineva ar putea să le caute). Problema traducerii ambiguităților ridică problema de interpretare, care pune traducătorul într-o poziție dificilă, pentru că el trebuie să evite interpretarea incertitudinilor juridice, ceea ce reprezintă o sarcină pentru profesioniștii din domeniul juridic. Datorită acestui fapt, Germas sugerează că este foarte important pentru traducătorii juridici să fie instruiți pentru a interpreta texte juridice. Termenul *reasonable* (rezonabil), un termen foarte frecvent intalnit în contractele juridice engleze, este necunoscut în codul civil polonez, și ar necesita investigații suplimentare și clarificări. Aceasta înseamnă că un alt cuvânt în afară de *justified*, *appropriate*, *rightful* etc, va trebui să fie utilizat în traducerile oficiale. *The best interest of* (cel mai bun interes) este un termen foarte ambiguu, care ar putea însemna lucruri diferite, chiar și în limba engleză. De exemplu, ... *...it is the children's best interest that the legal guardian shall remain in the home with them..* (cel mai bine pentru copii este ca tutorele legal să rămână în casa cu ei ..) - un avocat polonez ar căuta clarificarea ideii conform careia ceea ce este cel mai bine pentru un copil în codul civil englez, este aceeași în codul civil polonez.

În concluzie, cel mai de succes mod de a încorpora toate informațiile în contractul tradus, este de a face traducerea oficială în funcție de echivalenții funcționali. Limbajul juridic este formalizat la niveluri lexicale, textuale, sintactice și generice. Semnificația esențială a termenelor legali, este conectată în mod direct la tradiția culturii juridice din care provin, prin urmare, terminologia trebuie să fie întotdeauna evaluată în raport cu diferite circumstanțe. Deși limba și legea sunt inseparabile, limba nu este singurul factor provocator pentru traducere și terminologie juridică, pentru că diferite țări, cu aceeași limbă, dezvoltă terminologii juridice distincte. Traducerea juridică trebuie să fie considerată ca un proces de comunicare interculturală și interlingvistică.

Bibliografie:

Cazan, Olga „Procedee de formare a terminologiei juridice românești” – www.romaniaminor.net/ianua/ianua09/09.pdf. 2010

Derșidan, Emil *Dicționar de termeni juridici uzuali* – București: Editura Proteus. 2006.

Dictionary, Law, Law Latin, Law French, American Stock Exchange, Atlantic Reporter, See Atlantic, Aals Aals. "No Title." Print.

Grecu, Onorina. *Dicționar juridic român-englez, englez-român*. Ed. CH Beck, București, 2008. Print.

Šarčević, Susan. *New approach to legal translation*. Hague: Kluwer Law International, 2000. Print

Šarčević, Susan *The Employment Contract*. Hague: Law International, 2000. Print

Grecu, Onorina. *Dicționar juridic român-englez, englez-român*. Ed. CH Beck, București, 2008. Print.

TRANSLATING THE JURIDICAL LANGUAGE AND THE PROBLEM OF EQUIVALENCE

Adela Cornelia Iancu (Matei), PhD Student, "Ovidius" University of Constanța

Abstract: The field of law and its legal language, permanently influence the lives of the members of our society. Legal language is thought to be complex, pompous, laborious, sinuous, archaic, and exaggerative syntax constructions. Due to its complexity, a great number of people do not fully understand important documents (their rights and obligations granted by a constitution), decisions expressed by a court or by a tribunal, the regulations embodied in a statute, or the legal terms specified in a contract.

We should take into consideration a very important aspect - the translation of legal language. In this paper, we will deal with the translation of legal texts, which is not simply a matter of linguistic transference, but an attempt to communicate someone else's message through another language.

We will show how the translator has to focus on a complex network of factors, in order to perform an accurate translation, such as the context of situation, the intended use of the translation, the communicative purpose, the generic knowledge, the rhetorical context. Translators must have basic knowledge of the legal cultures and systems of the source and target languages, and they must be aware of the differences of these cultures and even of the absence of equivalent concepts.

Keywords: law, language, translation, legal texts, equivalence

Traducerea juridică a fost descrisă de către cercetători ca o categorie de sine stătătoare, ca urmare a complexității discursului juridic ce combină două extreme: precizia terminologică a traducerii de specialitate și inventivitatea limbii literare folosită în interpretarea semnificațiilor ambigue.

Atunci când vorbim despre traducere juridică, nu ar trebui să facem greșeala de a crede că aceasta este doar o chestiune de transcodare a cuvintelor dintr-o limbă în alta, deoarece un text este scris pentru un anumit receptor.

Traducerea terminologiei juridice necesită o anumită atenție, deoarece, din punct de vedere abstract, aceasta este adânc și ferm înrădăcinată în cultura și tradiția intelectuală internă.

Acest lucru ne duce cu gândul la două considerente: în primul rând, o traducere poate fi țintă sau sursă orientată, existând astfel un obiectiv menit a fi realizat prin traducere; sau că strategiile de traducere pot fi schimbate.

De la apariția traducerii juridice, experții au dezbătut diferite puncte de vedere cu privire la rolul traducătorului juridic, dacă acesta ar trebui să fie un jurist sau un lingvist, la relația sa cu sursa și ținta textelor juridice, precum și în privința puterii discreționare de care ar trebui să beneficieze. Natura provocatoare a rolului traducătorului juridic vine din esența traducerii juridice în sine.

Traducerea juridică este o traducere cu un scop special, și anume, de a păstra sensul textului sursă și de a conduce la aceleași rezultate în practică. Aceasta se încadrează într-o categorie de specialitate, a traducerii tehnice, deoarece implică utilizarea unui limbaj special (un punct de vedere tehnic a LSP) într-un context tehnic, și anume cel al legii. Prin urmare, limbajul juridic se distinge atât de limbajul comun cât și de limbajul special al altor domenii.

Limbi diferite împart spațiul semantic în moduri diferite. Acest aspect exclude posibilitatea de a se găsi o echivalență deplină între termeni. Teoria traducerii limbajului juridic ne ajută pentru depistarea unei serii de alternative și posibilități în realizarea acestora în practică. În traducerea juridică, mulți cercetători au depistat o echivalență juridică a termenilor, în măsura în care același efect juridic poate fi produs în textul tradus, în timp ce fidelitatea este menținută în textul sursă. Această tehnică este descrisă ca fiind o procedură care ocupă spațiul dintre limba sursă (SL) și limba de traducere (TL), și este adesea menționată ca fiind o echivalență funcțională. Newmark¹ constata, de asemenea, că atunci când se ocupă de documente legale, cum ar fi contractele, traducătorul trebuie să se concentreze pe abordarea comunicativă, care este orientată TT.

Traducere juridică poate deveni necesară în mai multe situații și cel mai important, pentru diferite scopuri. Un text de lege ar putea avea nevoie de o traducere în scopuri informative și prescriptive, cu diferențe de rezultate în ceea ce privește forța juridică. Traducerea ar putea fi necesară la nivel internațional, în timpul unui tratat bilateral sau multilateral, care implică părți ce vorbesc limbi diferite, sau în timpul scrierii unui contract, pentru același motiv; precum și la un nivel intern, în cazul unei țări bilingve sau multilingve, pentru reglementarea litigiilor între oameni aparținând diferitelor comunități lingvistice. Texte cu caracter neobligatoriu - cum ar fi hotărârile judecătorești - pot fi traduse la fel de bine, creând un precedent în țările de drept comun și pentru un scop informativ în celelalte.

Având în vedere că sensul textelor juridice este determinat de contextul juridic, ar trebui să se țină seama de criteriile legale atunci când se selectează strategia cea mai potrivită pentru o traducere. Se susține ideea conform căreia traducerea juridică ar trebui să formuleze două versiuni egale pentru același instrument, pentru puritate lingvistică în limitele de echivalență juridică.

Este destul de clar faptul că traducerea nu este doar o simplă transpunere. Aceasta este o declarație universal valabilă pentru traducere în general, și pentru traducerile juridice, în special. Când traduce un limbaj legal, traducătorul trebuie să transmită nu numai o traducere lingvistică, ci și una juridică, ceea ce înseamnă că ceea ce ar trebui să fie tradus, nu este textul în sine, ci cuvintele mesajului legal exprimat. Este tipic pentru traducerea juridică să aibă de-a face cu mai mult de un sistem juridic, astfel că traducerea ar trebui să fie nu numai terminologică, dar, de asemenea, și conceptuală. Prin urmare, traducătorii ar trebui să poată

¹ (Newmark 1981: 10)

produce un text ușor de înțeles, nu numai din punctul de vedere al cuvintelor, cât și în ceea ce privește ideile.

O traducere literală pune accentul pe terminologie, înlocuind cuvinte și expresii ale limbajului sursă, cu echivalenți. Dar acest lucru nu poate fi realizat atunci când se lucrează pe documente legale, deoarece mai multe implicații sunt în joc, mai ales contextuali. Acesta este motivul pentru care o traducere juridică este în esență un proces de traducere al sistemelor juridice², ce aduc un alt considerent în discuție: întrepătrunderea traducerii juridice cu dreptul comparat. Este greu de spus care disciplină este un instrument pentru cealaltă, deoarece traducătorii juridici au nevoie de tehnicitatea avocaților pentru a disipa îndoielile conceptuale. Cu toate acestea, avocații cer, în multe cazuri, ajutorul traducătorilor atunci când se confruntă cu probleme terminologice sau lingvistice.

Problema echivalenței în traducere juridică

Echivalența terminologiei își are originile în diferite traduceri juridice. Potrivit lui de Groot³, prima etapă în traducerea conceptelor juridice, sugerează studierea sensului limbii sursă și a termenului legal care urmează să fie tradus. După ce a comparat sistemele juridice implicate, traducătorul trebuie să caute un termen cu același conținut în sistemul juridic al limbii țintă. Echivalența urmărește să ofere sens și semnificații egale terminologiei a două limbi diferite.

De asemenea, se străduiește să obțină același efect juridic, care se bazează pe interpretarea juridică a informațiilor textului sursă. O echivalență cât mai apropiată - se produce atunci când concepte juridice în două limbi diferite, împărtășesc cele mai multe dintre caracteristicile lor primare și suplimentare.

Echivalența parțială - apare atunci când conceptele legale în două limbi diferite, sunt destul de similare, iar diferențele pot fi clarificate (de exemplu, prin extindere lexicală). De exemplu, directorul pe termen lung, nu trebuie să fie membru al Consiliului de Administrație pentru a deține acest titlu în Polonia, dar în Marea Britanie, aceasta este o cerință necesară. Non-echivalența - se produce atunci când niciunul (sau doar câteva) dintre cele mai importante aspecte ale conceptelor juridice din cele două limbi coincid. De asemenea, se produce atunci când nu există un echivalent funcțional în sistemul juridic țintă pentru un context specific al unui text sursă (ST). Cel mai bine este ilustrat acest tip de echivalență funcțională în certificatele de contractare cu informații suplimentare în sistemele de pensii din 1993, pentru că se referă la o opțiune acordată anumitor angajați. Acest tip de contract nu există în tradiția juridică a multor țări.

Echivalența alternativă și metodele de traducere

Atunci când un traducător nu poate folosi un echivalent funcțional, deoarece ar putea duce la o interpretare greșită (la fel ca și în cazul non-echivalenței), el trebuie să selecteze o alternativă, un alt echivalent, pentru a servi ca un semnal pentru judecători, de exemplu, pentru a indica sistemul juridic din cadrul căruia face parte un anumit termen ce urmează a fi definit. Această metodă poate avea uneori un efect semnificativ asupra interpretării unui

² SARCEVIC S., *New Approach to Legal Translation*, Kluwer Law International, London, 1997, p.229

³ De Groot *Language and Law*, 1998

întreg text de tradus (TT). De exemplu, termenul *common-law wife* descrie o femeie care coabitează cu un bărbat ca soție a sa, fără a fi căsătorită cu el. Acest termen este adesea tradus în poloneză ca *konkubina* (concubină). În limba engleză, o *common-law wife* are anumite drepturi, și, în anumite aspecte ale legii, ea este recunoscută ca fiind echivalentul unei persoane căsătorite. Beneficiază de acest statut, cu scopul protecției împotriva violenței domestice, de exemplu, în timp ce în dreptul civil polonez, o *konkubina* nu are drepturi legale. Prin urmare, termenul *konkubina*, nu oferă o corespondență legală precisă pentru traduceri oficiale, pentru a fi utilizată într-o instanță legală poloneză. Atunci când se utilizează un echivalent alternativ, o regulă importantă pentru traducere este că traducătorul juridic ar trebui să aibă în vedere principiul consecvenței limbii - folosind același echivalent pretutindeni referitor la o anumită noțiune juridică. În instanțele de judecată engleze, o diferență de terminologie implică o diferență de sens, și utilizarea de sinonime este contestată.

Cel mai eficient mod de a traduce termenii juridici, potrivit avocaților, este de a se folosi definiții și parafraze descriptive, care vor compensa congruența terminologică, prin prezentarea informațiilor juridice într-o limbă neutră. Această metodă necesită un anumit grad de cercetare, cunoștințe generale relevante și instruire juridică din partea traducătorului. Avocații recomandă menținerea echivalentul funcțional, dar urmată doar de paranteza care conține termenul împrumutat, cu scopul de a face clar că termenul provine de la un sistem juridic străin. În situația în care un text legal se referă la un termen tehnic specific, acesta poate fi folosit ca un împrumut în textul tradus (TT). Împrumuturile fără explicații, modificate grafologic sau fonologic, trebuie evitate ori de câte ori un echivalent acceptabil există deja în sistemul juridic țintă. Traducătorii care se angajează în traducerea oficială a contractelor, care pot fi utilizate în instanțele judecătorești, sunt supuși unor factori sociologici și juridici, ce condiționează modul în care face traducerea. Poziția traducătorului are un grad de importanță semnificativă în alegerea metodei de traducere, urmată de transferul terminologiei juridice în traduceri oficiale. Există diferite coduri de etică și legi pentru a monitoriza traducerea ca profesie, legi care reglementează relațiile traducătorului cu clienții sau cu alți traducători. Aceste coduri sunt impuse de guvern sau de asociațiile profesionale ale traducătorilor⁴. În scopul de a traduce terminologia contractelor oficiale cu precizie, chiar dacă acestea sunt scrise în diferite tradiții juridice, este necesar să se înțeleagă aceste tradiții, deoarece principala provocare a traducătorului juridic este incongruenței sistemelor juridice. Sistemul juridic polonez, de exemplu, se bazează pe dreptul roman, în timp ce Marea Britanie nu are o constituție scrisă.

Datorită faptului că tradițiile și istoria poloneză și engleză au puține în comun, limbajul juridic a fost supus diferitelor influențe. Limbajul juridic englez își are rădăcinile în limbile latină, greacă, franceză, anglo-saxonă, în timp ce terminologia poloneză provine din limba latină și un subgrup din limbile slave. Traducătorii oficiali au multe provocări de

⁴ The Polish Society of Sworn and Specialized Translators (TEPIS)

In the United Kingdom – The Chartered Institute of Linguists (CIL) / The Institute of Translation and Interpreting (ITI).

înfruntat, din cauza diferențelor mari din istoria legilor poloneze și engleze. Înainte de traducerea contractelor ca documente oficiale care pot fi utilizate într-o instanță de drept, traducătorii ar trebui să stabilească modul în care acestea sunt definite în cele două sisteme juridice diferite, pentru a identifica scopul lor, și, prin urmare, impactul posibil asupra traducerii. Cel mai important aspect pentru un traducător ar trebui să fie faptul că aceste contractele sunt acorduri legale, care servesc ca instrumente care conțin norme de conduită, iar acestea sunt interpretate în conformitate cu legea, indiferent de limba în care sunt scrise. *Funcția și efectul* ne permit să facem o distincție: atunci când lucrează pe texte juridice cu scop informativ, traducătorii sunt mai liberi în exprimare, decât atunci când lucrează cu contractele juridice, și trebuie să ia în considerare efectele pe care le va produce, fiind aplecat mai puțin spre personalizare și inițiativa stilistică. Această tendință a fost susținută de credința că cea mai importantă unitate care urmează să fie luată în considerare a fost cuvântul și, în consecință, prin modificarea formularilor, efectul dorit ar putea fi ratat. În concluzie, traducătorul juridic este în mod constant sub presiunea a două forțe opuse, una - păstrând-l cât mai aproape posibil de textul original, cu respectarea regulilor pentru a se evita imprecizia, neînțelegerile și interpretări tendențioase, iar pe de altă parte - lăsând mai mult spațiu pentru a reformula mai mult sau mai puțin liber, concentrându-se mai mult pe înțelegerea mesajului. În consecință, traducătorul poate alege fie o abordare lexicală sau literală, favorizând așa numita echivalență funcțională, și, prin urmare, o abordare mai interpretativă. Termenul tehnic tradus trebuie, prin urmare, să prezinte toate calitățile terminologice ale termenului inițial. În frazele standard, foarte frecvent întâlnite în limbajul legal, traducătorul trebuie să caute expresii corespondente pentru exprimarea în limba țintă. Aici, regulile de joc devin mai inflexibile, ceea ce face posibilă lăsarea frazei netradus, lucru nu doar posibil, ci uneori chiar recomandabil. În astfel de circumstanțe, traducătorul trebuie să ofere o explicație pentru ea, în paranteze sau cu o notă. Se pare că producerea de versiuni complet identice cu originalul este imposibil. Poate suna evident, dar nu este. Limba este un produs al culturii, și, ca atare, răspunde la nevoile celui mediu special. Prin urmare, este imposibil de a avea două texte absolut egale, nu numai în ceea ce privește cuvintele (echivalența literală fiind imposibilă), dar și de sens, deoarece unele concepte nu pot avea un corespondent perfect în limba, cultura și sistemul juridic țintă.

Bibliografie:

Bowers, Fred *Judicial Systemics: Function and Structure in Statutory Interpretation*, paper given at 9th International Systemic Workshop – Toronto: Winters College, York University. 1982

Busuioc, Ileana *Dinamica terminologiilor românești sub impactul traducerii "acquis"-ului comunitar* în Pană Dindelegan, Gabriela (coord.): *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, vol. II – București: Editura Universității București, 2003 – <http://ebooks.unibuc.ro/filologie/dindelegan/27.pdf>.

Cazan, Olga „*Procedee de formare a terminologiei juridice românești*” – www.romaniaminor.net/ianua/ianua09/09.pdf. 2010

Derșidan, Emil *Dicționar de termeni juridici uzuali* – București: Editura Proteus. 2006.

Dictionary, Law, Law Latin, Law French, American Stock Exchange, Atlantic Reporter, See Atlantic, Aals Aals. "No Title." Print.

Grecu, Onorina. *Dicționar juridic român-englez, englez-român*. Ed. CH Beck, București, 2008. Print.

Groot de, G.R *Language and Law*. In Netherlands reports to the Fifteenth International Congress of Comparative Law, Antwerp and Groningen: Intersentia 1998

Newmark, Peter. *Approaches to translation*. Vol. 1: Pergamon Press Oxford, 1981. Print

Šarčević, Susan. *New approach to legal translation*. Hague: Kluwer Law International, 1997. Print

Šarčević, Susan *The Employment Contract* . Hague: Law International, 2000. Print

LA TRADUCTION CANONIQUE – UN FLOU THÉORIQUE?

Ana Claudia Ivanov

PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: A canonic translation is, nowadays, a theoretical notion increasingly used in the translation studies and articles referring to translated literature. The term is mentioned in number of works without being clearly defined. We put together all the references to canonic translation in order to obtain a complete picture of the matter. In this article we discuss the meaning of canonic translation, concept used by Muguraș Constantinescu to talk about Demostene Botez's retranslation of Madame Bovary.

Keywords: canonic translation, retranslation, historical translation, Madame Bovary, Antoine Berman.

La présente étude a comme point de départ plusieurs réflexions des théoriciens de la traduction qui mentionnent, de façon passagère, les traductions « devenues canoniques » (Monti, 2011 : 23) ou « auréolées du statut canonique et fondateur » (Morel, 2006 : 4). Puisque nous n'y avons pas trouvé la réponse à la question qui nous est immédiatement venue à l'esprit - qu'est-ce qu'une traduction canonique ? - nous avons entrepris de la chercher dans d'autres ouvrages de spécialité. La pénurie de réflexions théoriques rencontrée lors de notre recherche semble entretenir un certain flou autour du concept de traduction canonique. Dans les lignes à suivre nous allons partager les conclusions auxquelles nous sommes arrivés, après avoir analysé et mis en relation les références existantes.

Antoine Berman (Berman, 1995 : 52) parle d'une « canonicité atteinte par certaines » traductions. Le théoricien expose plusieurs étapes qu'un texte original parcourt avant qu'il soit reçu, dans sa plénitude, à l'intérieur d'une culture cible. Il distingue, ainsi, entre la phase des premières traductions, la phase des multiples retraductions et celle de la traduction canonique. Il s'agit, en l'occurrence, plus d'une retraduction canonique construite à partir d'un héritage traductif que d'une simple traduction ou simple retraduction. Cette troisième étape se réfère à « ... une traduction canonique qui va s'imposer et parfois arrêter pour longtemps le cycle des re-traductions... » (*Idem* : 57). Le critère temporel est important mais est-il autosuffisant pour définir la traduction canonique ? Yves Gambier se contente avec cette explication, qu'il reprend en affirmant : « ... la première traduction (souvent abrégée, partielle) suivie de retraductions dont l'une, canonique, pourra suspendre pour longtemps le cycle de traductions » (Gambier, 2011 : 56).

En évaluant la version roumaine de *Madame Bovary*, réalisée par la plume de Demostene Botez, Muguraș Constantinescu affirme qu'elle est devenue traduction consacrée, canonique, grâce à sa publication révisée dans l'édition critique supervisée par Irina Mavrodin¹ (Constantinescu, 2014). Un deuxième trait définitoire, après celui temporel, serait l'existence d'une édition critique qui, selon Monti, « établit une ... version de référence » (Monti, 2011 : 15). Nous pouvons, donc, penser que traduction canonique (bien qu'elle soit en réalité une retraduction) signifie traduction consacrée ou traduction de référence.

En outre, Skibinska (Skibinska, 2011) s'interroge sur le cas des traductions effectuées par des traducteurs consacrés. Elle (se) demande si la traduction d'un grand devient-elle automatiquement traduction canonique. L'analyse de la théoricienne portant sur le cas concret du traducteur polonais Tadeusz Zelenski ou Boy paraît indiquer que la gloire du traducteur se transfère sur son activité traductive. Voilà déjà quatre aspects définitoires de la traduction canonique : elle est obligatoirement une retraduction ; elle tarde l'apparition d'une nouvelle version ; elle est l'œuvre d'un traducteur réputé intouchable et elle est incluse dans une édition critique.

Il reste encore un aspect qui n'est pas couvert par les traits que nous avons déjà identifiés. Il s'agit de l'instance qui établit qu'une telle traduction est canonique ou non. En d'autres mots qui a l'autorité et le pouvoir de dire que, par exemple, *Madame Bovary* dans la version roumaine de Demostene Botez est une traduction canonique. Il s'agit, en fait, d'une double instance. Il y a d'une part le monde éditorial qui préfère une version au détriment d'autres, pour des raisons multiples (droit d'auteur, profit et profitabilité, nouveauté etc.). *Madame Bovary* de Demostene Botez a été la version proliférée par les maisons d'édition roumaines. Elle a suscité l'intérêt des plus prestigieuses éditions se trouvant dans des centres universitaires importants (tels Bucarest, Iași, Timișoara), étant rééditée une vingtaine de fois dans presque un demi-siècle. Les autres traductions intégrales (signées Dauș, Sebastian, Sarafoff, Courriol. Ulici, Mavrodin) ont enregistré tout au plus deux ou trois versions. La version de Botez a été republiée jusqu'en 2006, malgré le renouveau des visions traductives avec la parution de la version collaborative de Sarafoff et celle réalisée par Florica Ciodaru-Courriol, également professeur en traductologie. La traduction de Demostene Botez a connu, donc, une consécration de la part du monde éditorial roumain.

Le monde littéraire a joué, d'autre part, le rôle d'instance confirmatrice en attribuant à cette version une place importante à l'intérieur de la littérature roumaine traduite. Tout d'abord les critiques littéraires se sont toujours rapportés à elle lors de leurs analyses et dans leurs ouvrages théoriques. En plus, les autres traducteurs, eux aussi, ont traduit le roman en faisant toujours référence au travail de Demostene Botez, même s'il y en avait d'autres versions. Ioan Pânzaru, le responsable de la traduction collective signée D.T.Sarafoff, et Florica Ciodaru-Courriol ont analysé et commenté dans leurs préfaces la traduction de Botez, sans mot dire de la version de Dauș ou celle de Lascăr Sebastian. Il ne faut pas oublier que la version de Botez a passé aussi par un travail de révision. La théoricienne et la praticienne

¹ « Situația se schimbă odată cu traducerea-retraducere a lui Demostene Botez din 1956, reeditată în numeroase rânduri și devenită prin publicarea ei revizuită, în ediția critică îngrijită chiar de Irina Mavrodin, traducerea consacrată, „canonică” ».

roumaine de la traduction Irina Mavrodin l'a corrigée, lors de la parution de l'édition critique de l'œuvre flaubertienne complète. Nous avons comparé les deux traductions, celle initiale et celle corrige, mais les différences ne sont pas importantes. Parfois elles restent insaisissables au lecteur non avisé. C'est toujours la traduction de Botez qui suscite l'attention des critiques littéraires et des théoriciens et praticiens de la traduction. En d'autres mots, aux caractéristiques déjà mentionnées (être une retraduction, interrompre la série des retraductions, publication dans une édition critique, travaillée par un traducteur fameux) la traduction canonique s'impose par la confirmation que lui donnent le monde éditorial et littéraire d'un pays récepteur.

En ce qui concerne la qualité de ces traductions dites « canoniques », les opinions des critiques vont toutes dans la même direction. Les techniques du traducteur canonique Tadeusz Zelenski surnommé Boy « ont suscité une grande admiration et ont souvent servi de référence pour parler de la qualité de la traduction » (Skibinska, 2011 : 405) ; à leur époque, ajoute Skibinska, puisque les analyses récentes en ont mis en évidence maintes défaillances. Pour ce qui est de la traduction-retraduction canonique de Demostene Botez, malgré sa suprématie de presque un demi-siècle, elle a pris sa part de commentaires négatifs. Sarah Gurgel s'inscrit elle-aussi dans cette lignée en appréciant que « ... la traduction canonique de Shakespeare en espagnol laisse à désirer... » (Gurgel, 2009 : 54). Apparemment ces traductions qui ont gagné un statut canonique ne correspondent plus aux théories traductives et aux exigences contemporaines.

La traduction canonique n'est, en fin de compte, qu'une retraduction auréolée d'une certaine notoriété due à plusieurs facteurs : la renommée de son traducteur (une personnalité dans l'univers des traductions), l'édition critique dans laquelle elle a été incluse et son pouvoir de stopper pour une période plus ou moins grande de temps la série des retraductions, la prolifération dans la sphère éditoriale et littéraire.

Peut-on établir une synonymie entre la traduction canonique, telle qu'elle est définie dans la littérature de spécialité, et autres concepts apparentés tels les grandes traductions et les traductions historiques ? La traduction historique serait, selon Berman (Berman, 1984 : 52), « celle où la traduction apparaît *comme telle* et accède ainsi, étrangement, au rang d'une œuvre, et non plus à celui d'humble médiation d'un texte lui-même historique ». Une traduction historique est une traduction « unique », « relativement rare » et « grosse d'histoire » ; elle atteint le statut d'œuvre individuelle dans la culture réceptrice. Berman attribue au concept de traduction historique une valeur différente de celle de traduction soumise au temps, traduction qui vieillit, acception rencontrée chez la plupart des théoriciens.

Les grandes traductions s'identifient à ce qu'Antoine Berman a, premièrement, nommé traduction historique, étant des « traductions inégalables », « qui perdurent à l'égal des originaux et qui, parfois, gardent plus d'éclat que ceux-ci » (Berman, 1990 : 2). Traduction historique et grande traduction font, en tant que telle, œuvre dans le cadre d'une littérature d'accueil, désignant les deux la même réalité traductive. Elles fonctionnent comme un vrai original. Il y a une synonymie parfaite et absolue entre ces deux notions, d'autant plus qu'elles ont été proposées et définies par un seul et même théoricien et praticien de la traduction, Antoine Berman. Pourtant lorsqu'il explique ce qu'est une traduction canonique il

ne la compare plus à une œuvre littéraire originale. C'est pour cette raison même qu'il nous paraît que le théoricien les envisage comme des concepts théoriques distincts.

Les grandes traductions se trouvent au même niveau que leur original. Elles résistent aux pressions du temps, un temps qui travaille à leur faveur, les embellissant ; et non pas contre elles, comme c'est dans le cas des simples (re)traductions. Elles représentent un événement dans la langue-culture cible, influençant en égale mesure la littérature originale et traduite à venir du peuple récepteur. Une grande traduction est obligatoirement une retraduction qui restera toujours une grande traduction indépendamment du nombre de retraductions qui s'ensuivront. Une grande traduction n'est qu'une traduction inégalable, une traduction-texte dirait Meschonnic, qui demeure vivante au passage du temps et aux changements des théories traductives.

Or la traduction canonique ne paraît pas avoir la force nécessaire pour résister devant le renouveau du canon traductif. Du moins, si l'on pense à deux exemples concrets : *Madame Bovary* traduite en roumaine par Demostene Botez et les traductions polonaises de Boy. À son époque, la version de Demostene Botez a été considérée une traduction bonne, même novatrice en restituant aux personnages leurs noms originaux. Mais, à présent, elle ne correspond plus ni au canon traductif moderne ni aux attentes du public. Les omissions, les contresens, les embellissements, le langage dépassé par l'évolution de la langue, parsemé d'archaïsmes lui ont volé le charme initial. Les traductions de Boy, du français vers le polonais, ont reçu elles aussi des commentaires semblables. Laissant de côté l'aura qui les entoure, ces traductions présentent grand nombre d'inconvénients. Par contre, l'*Enéide* de Klossowski, la *Vulgate* de Saint-Jérôme, le *Plutarque* d'Amyot ou encore le *Poe* de Baudelaire, le *Baudelaire* de Stefan George suscitent des mots d'appréciation de la part des grands théoriciens de la traductologie contemporaine Meschonnic et Antoine Berman.

La traduction canonique, telle qu'elle se définit, détermine une réalité sensiblement différente aux grandes traductions. Revenons à la traduction roumaine du chef-d'œuvre flaubertien *Madame Bovary*, de Demostene Botez, qui a suspendu pendant quarante quatre ans la série retraductive faisant aussi partie de l'édition critique. Nous avons constaté qu'elle a beaucoup perdu de sa gloire originale; les grandes traductions, tout au contraire, s'entourent de plus de gloire au passage du temps. La nature de leur gloire est différente. Une grande traduction est une traduction consacrée par les théoriciens et les traductologues, alors qu'une traduction canonique doit sa réputation aux maisons d'édition, aux critiques littéraires et aux lecteurs. Irina Mavrodin l'a probablement introduite dans l'édition critique parce qu'à ce moment elle a vu la retraduction de Botez comme « la meilleure, la moins usée, la plus travaillée et la plus actuelle pour le public roumain du XXe siècle » (Constantinescu, 2013 : 40). Sa propre version du roman flaubertien, parue à une distance de 35 ans, étant donné sa renommée et la qualité de la traduction, a toutes les chances, selon Muguraș Constantinescu, de devenir la prochaine traduction canonique.

Malheureusement, la critique des quelques traductions canoniques publiée et l'insuffisance des contributions théoriques éloignent celle-ci de la grande traduction avec laquelle elle devrait s'identifier. Nous pensons qu'une traduction canonique est premièrement

une grande traduction, un modèle traductif, et qu'une manifestation théorique future dans ce sens sera bien reçue.

Bibliographie

Berman, Antoine (1990) : « La retraduction comme espace de la traduction », in *Palimpsestes*, n° 4 : « Retraduire », Publications de la Sorbonne Nouvelle, p. 1-7.

Berman, Antoine (1995) : *Pour une critique des traductions : John Donne*, Paris, Éditions Gallimard.

Constantinescu, Muguraș (2013) : *Pour une lecture critique des traductions. Réflexions et pratiques*, Paris, L'Harmattan.

Constantinescu, Muguraș (2014) : « Despre retraducere literal și în toate sensurile », in *România literară*, n° 46, http://www.romlit.ro/despre_retraducere_literal_i_n_toate_sensurile.

Gambier, Yves (2011): « La retraduction : ambiguïté et défi », in E. Monti et P. Schnyder, dir. *Autour de la retraduction : Perspectives littéraires européennes*, Paris, Orizons, p. 49-67.

Gurcel, Sarah (2009) : « À l'épreuve de la retraduction », in *Translittérature*, n°37, Publications de la Sorbonne Nouvelle, 51-56.

Monti, Enrico (2011) : « Introduction : la retraduction un état des lieux », in E. Monti et P. Schnyder, dir. *Autour de la retraduction : Perspectives littéraires européennes*, Paris, Orizons, p. 9-29.

Morel, Michel (2006) : « Avant-propos », in *Palimpsestes*, n° 18 : « Traduire l'intertextualité », Publications de la Sorbonne Nouvelle, p. 9-16.

Skibinska, Elzbieta (2011) : « C'est la faute à ...Boy » Les traductions « canoniques » sont-elles un obstacle à la retraduction ? », in E. Monti et P. Schnyder, dir. *Autour de la retraduction : Perspectives littéraires européennes*, Paris, Orizons, p. 405-419.

Acknowledgement. Articol realizat cu sprijinul FONDULUI SOCIAL EUROPEAN. Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013. **Axa prioritară 1** – „Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”. **Domeniul major de intervenție 1.5** – „Programe doctorale și post-doctorale în sprijinul cercetării”. **Titlul proiectului:** „Excelență interdisciplinară în cercetarea științifică doctorală din România – EXCELLENTIA. **Cod de identificare:** POSDRU/187/1.5/S/155425, **Cod SMIS:** 59019.

Această lucrare a beneficiat de suport financiar prin proiectul „Excelență interdisciplinară în cercetarea științifică doctorală din România – EXCELLENTIA” cofinanțat din *Fondul Social European*, prin *Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013*, contract nr. POSDRU/187/1.5/S/155425.

This work was supported by the project “Interdisciplinary excellence in doctoral scientific research in Romania - EXCELLENTIA” co-funded from the European Social

Fund through the Development of Human Resources Operational Programme 2007-2013,
contract no. POSDRU/187/1.5/S/155425.

THE LINGUISTIC STATUS OF THE SUCCESSFUL SLOGAN

Manuela Florentina Gust (Dumitrescu), PhD Student, University of Craiova

Abstract: We live in an age of advertising where all brands use a slogan to stand out. An advertising slogan is like a brand belief that highlights the core essence of the brand. Slogans are a key element of a brand's identity, and contribute to a brand's equity. While there is general consensus on the importance of the device itself, little agreement exists as to what constitutes a successful slogan. To explore this phenomenon, we surveyed articles from a variety of academic streams related to slogans, and also looked at industry publications for relevant case studies.

Keywords: slogan, advertising, brand, success, consumers.

Sloganul reprezintă elementul cheie al identității unui brand, având un rol esențial în diferențierea produsului promovat, de altele, de același tip.

În timp ce asupra importanței folosirii sloganului există un consens general, mai puține puncte de vedere comune există cu privire la felul în care trebuie construit un slogan ca să fie unul de succes. Un slogan eficient poate provoca o reacție, poate modifica un comportament, poate convinge publicul țintă să cumpere produsul respectiv. De exemplu, sloganul American Express ne îndeamnă: *Nu pleca de acasă fără el!* iar Apple: *Gândește diferit!*

Definiții ale sloganului sunt foarte multe. M.J. Jaubert (1985:5) propune o definiție ce include caracteristici esențiale ale sloganului, rezumându-se la câteva cuvinte: *Acesta trebuie să fie scurt, ușor de reținut, dacă este posibil, prevăzut cu un ritm intern, rime și aliterații.*

B.N.Grunig(1990:32) oferă numeroase caracteristici lingvistice în ceea ce privește sloganul însă rămâne destul de enigmatică cu privire la ceea ce reprezintă concret.

Câteva unități lingvistice precum: „*formulă frapantă, formulă a cărei putere de incitare vine din sensul său explicit*”, „*formulă de cele mai multe ori anonimă*”, etc. sunt des repetate în definirea sloganului. Fiecare unitate, fiecare formulă conține câte puțin din esența sloganului.

Publicitatea ne-a invadat toate aspectele vieții noastre, având un real impact asupra stilului de viață al oamenilor. Suntem înconjuțați de diferite feluri de reclame. Când deschidem un ziar sau o revistă, pornim televizorul sau radioul, ne uităm pe panourile de pe clădiri, suntem expuși la diverse reclame. De când publicitatea a intrat adânc în viețile noastre, s-au făcut diverse studii despre aceasta. Ca o formă aparte de comunicare, cele mai multe spoturi publicitare sunt de fapt, un fel de discurs argumentativ realizat cu scopul de a

convinge consumatorii să cumpere sau să accepte un anumit produs sau serviciu. Pentru a-și îndeplini acest scop, publicitarii folosesc adeseori strategii în limbajul publicitar.

Sloganul este primul pas și parte integrantă în crearea unui brand. Un slogan bun, reușit poate fi cea mai bună și mai puțin costisitoare formă de publicitate. Numele companiei, logo-ul și sloganul trebuie să se îmbine perfect pentru ca produsul să fie unul de succes.

Indiferent de natura produsului promovat sau a serviciilor oferite, sloganul crează prima impresie. Oamenii își vor aminti sloganul chiar înainte de numele companiei.

Just do it!, *Doar fă-o!*, celebrul slogan Nike este la fel de familiar pentru atleți, sportivi ca și brandul în sine. Acest exemplu ilustrează perfect puterea sloganului de succes.

Împreună cu numele firmei și logo-ul, sloganul reprezintă unul dintre elementele cheie ale identității unui brand. Chiar dacă sunt componente ale aceleiași întreg, fiecare element al identității unei mărci este diferit și servește unei funcții particulare.

Numele firmei, cel mai adesea nu mai lung de un cuvânt sau două, nu poate spune multe. Același lucru e valabil și la logo. Acestea, însă sunt limitate în a crea o imagine pentru că le lipsește inerenta abilitate de a spune multe despre produs. Ca rezultat, responsabilitatea aceasta revine sloganului care poate și trebuie să spună ceva despre imaginea produsului, făcând posibilă comunicarea cu publicul cărui i se spune despre ce este acel produs. În felul acesta, sloganul își aduce semnificativ contribuția la identitatea brandului. Această identitate, la rândul său îmbunătățește conștientizarea brandului și imaginea firmei prin recunoaștere și prin asocieri favorabile pentru marcă.

Numele firmei și logo-ul sunt strâns legate de identitatea brandului. Orice schimbare a numelui mărcii va duce aproape la pierderea identității. Putem spune aproape același lucru și despre logo, dar acesta mai poate fi îmbunătățit și stilizat. Din moment ce logo-urile și numele nu pot fi ușor schimbate, sloganul este o punte între tradiția brandului și evoluția sa. Este cel mai dinamic element al identității unui brand și cel mai adesea modificat, când este nevoie.

Luăm exemplul mărcii Pepsi, care de mai bine de un secol și-a păstrat numele neschimbat, logo-ul a evoluat, însă sloganul a fost schimbat adesea. La începuturi, Pepsi apela la sloganuri ca : *Say Pepsi, Please! The Sociables Prefer Pepsi, Have a Pepsi Day, Catch That Pepsi Spiri*, iar astăzi sloganul Pepsi este asociat cu muzica: *Where there's Pepsi, there's music*, cu sportul: *Change The Game, Live for Now*, sau este catalogat ca cea mai bună băutură creată vreodată în lume: *The Best Drink Created Worldwide*. În funcție de evenimente (sportive, muzicale) sau în funcție de perioada din an (Crăciun, Ziua Recunoștinței), sloganurile sunt modificate adesea și adaptate momentului.

Sloganele care comportă un raționament, o dovadă logică se dovedesc a fi cele mai captivante. Discursului publicitar îi place să capete un aspect ludic. Asta contribuie la împlinirea scopului ultim, care este cel de a împinge spre cumpărare.

Diverse procedee lingvistice pot fi asociate cu sloganul. Aliterația, cuvintele inventate, rimele, jocurile de cuvinte sunt procedee lingvistice foarte eficiente pentru a face un slogan să fie ușor de reținut

Exemple de slogane care folosesc aliterația:

Jaguar: *Dont dream it. Drive it.*

Fila: *Functional...Fashionable...Formidable*

Cuvinte inventate: *Happy: Te scutecește de griji.*

Sloganurile care se folosesc de jocurile de cuvinte au scopul de a atrage atenția cât mai mult și de a o focaliza pe un aspect ludic. Sloganurile publicitare astfel create pot atrage numeroși consumatori de partea firmei. Chiar dacă numele mărcii nu este inclus în sloganul publicitar, acesta poate avea un impact mare la public, dacă este construit în urma unor studii de piață riguroase.

Exemple:

Range Rover: *It s how the smooth take the rough.*

Pionner: *Everything you hear is true*

Casio: *Precisely what you are looking for*

Zanussi: *The appliance of science.*

Pentru o asociere imediată a sloganului cu marca, este de preferat ca numele mărcii promovate să fie incluse în slogan.

În următoarele slogane, numele apare doar ca o soluție sau ca o promisiune, mai mult decât parte a jocului de cuvinte:

Spor: *Vopsești ușor, vopsești cu Spor.*

Kodak Gold: *Is your film as good as Gold.*

John Deere Tractors: *Nothing runs like a Deere*

Tic Tac Candy: *Tic Tca.Surely the best tactic*

Impulse deodorant: *You just can t help acting on Impulse*

Marca este adeseori folosită ca parte a jocului de cuvinte, făcând sloganul să fie și mai ușor de reținut și implicit și numele mărcii:

Absolut Voka: *Absolut magic.*

Citibank: *Because the City never sleeps*

IBM: *I Think, therefore IBM*

Skoda Favorit: *Put your money on the Favorit*

Sloganul trebuie considerat un element autonom, deschis și flexibil.

Micul construct lingvistic ce este reprezentat de slogan are rolul de a atrage atenția receptorului asupra produsului promovat. Importanța acestuia a fost dovedită prin studii care au arătat că titlurile reclamelor sunt de cinci ori mai citite decât textele lingvistice ale acestora.(D. Ogilvy: 71)

Bibliografie:

1. A.D.Farbey. *Publicitatea eficientă*, București, Editura Niculescu, 2005.
2. Blanche-Noëlle Grunig, , *Les mots de la publicité. L'architecture du slogan*.Paris, 1990
3. David Ogilvy, *Ogilvy on advertising*, Crown Publishers Inc., New York, 1983
4. Jean-Michel Utard, *Lexique de la publicité et communication d'entreprise*, Paris, Hachette, 1992

5. Marie-José Jaubert, *Slogan, mon amour*, Paris : Éditions Bernard Barrault, 1985
6. O.Reboul, *Le slogan*. Paris : PUF/ Éditions Complexe, 1975

ENGLISH PREDICATION AND SEMANTIC ROLES

Claudia Leah

Assist. Prof., PhD, University of Oradea

Abstract: This paper aims at highlighting some aspects regarding the English predication and the semantic roles, seen from complexity perspective. In doing so, it starts from verbs and types of predicates and continues with the semantic roles involved in a verbal relation. A clear distinction between different roles is required as each type is worth not only mentioning, but also debating and describing.

Keywords: relations, semantics, predication, role

As in any other language, the English predicate is considered to be the main part of that says something about the subject, showing what, who or how the subject is.

Birds fly./ John is a doctor. John is happy.

According to its abilities and characteristics the predicate may be: verbal or nominal. In its turn, verbal predicate is of two kinds:

- simple verbal predicate, expressed by a verb or a phrasal verb in a personal mood:

*The child **eats** an apple every day.*

*They **were taken care of** by John.*

- compound modal verbal predicate, made of: a semiauxiliary modal verb (to express a modal action feature: necessity, possibility, desire, etc.) and a basic verb, usually an infinitive: *You **must see** a doctor.*

*They **can give** the answer.*

*We **could have come** if they had been invited.*

The most common semiauxiliary modal verbs are: can, could, may, might, must, to have to etc.

The nominal predicate consists of a copula/link verb and one or more subject complements/predicatives:

Mary is a doctor.

The basic link verb is *to be*, there are some other verbs that can function as link verbs: *to become, to grow, to get, to turn, to stay, to remain, to look, to seem, to mean* etc.

The subject complement can be expressed by:

- ✓ a noun: *John is a teacher. John became a grandfather.*
- ✓ an adjective: *The car is clean.*
- ✓ pronouns: *Is this your notebook? - Yes, it's mine.*
- ✓ a numeral: *You are the first.*
- ✓ verb in infinitive: *Their hobby is to play.*

It is obvious that the subject complement shows a characteristic of the subject by means of a link verb.

In addition to the verbal and nominal predicates, we can distinguish the semantic predicate is the sentence component associating a property to an entity or establishes a determined relationship between two or three entities.

He is a doctor. He is Ion. He is smart. He runs. / swims.

Sometimes the predicates involve semantic arguments (subject, direct object, indirect object, prepositional object etc.) in different relations:

John's neighbour/ John's angry / jealous. John praise / helps George. John (he) speaks to George. It depends on John.

The semantic predicate can be: - verb: *Peter runs.*

- adjective -subject complement: *He's smart.*

- noun - subject complement / predicative adjunct / isolated apposition: *He is a teacher. He was elected president. His hobby, a good book, is expensive.*

- adverb: *The car comes slowly.*

- preposition: *He went with you.*

The syntactic predicate is the centre of a syntactic group placed in a semantically predicative position. Its role is to impose thematic and formal restrictions.

I was given a book by John. - the syntactic predicate gives a role of agent (John), object (book) and receiver (I) and restrict their casual form: accusative - agent-agent, non-prepositional accusative- object- direct object and nominative, recipient - subject.

Most of the semantic roles are relatively easy to distinguish, but sometimes they may be confusing. The semantic role is, in fact, the role a participant plays in a situation, real or imaginary, distinct from the linguistic encoding of the situation.

The semantic role of a thing that participates in close association with an agent, causer or affected in an event is called Accompaniment:

*I played football **with** my brother.*

The basic semantic role is the Agent, which is usually the grammatical / logical subject, the doer of the action.

***John** gave me a book. (grammatical subject)*

*I was given a book by **John**. (logical subject)*

A counteragent shows a force or resistance against which an action is carried out.

The Instrument resembles the agent, but refers to the inanimate doer of the action.

*John opened the door **with a key**.*

Causer as a semantic role, shows that the referent is not doing the action, but it investigates it. The causer may be identified as the surface subject.

***John** pushed him.*

Another surface subject is represented by the Patient: ***The door** is open. / **John** became suspicious.*

Beneficiary is a semantic role which shows that the referent is advantaged or disadvantaged by an event:

*I have translated this text **for John**.*

Recipient as a semantic role, shows that a referent is conscious of being affected by the action: *I gave **him** another name.* (Givon, 1984:88)

The Experiencer shows that the referent receives, accepts, experiences the effect of an action:

***She** was affraid. (Payne, 1997a:50)*

Goal is the semantic role of the place towards which something moves:

He walked to the theatre.

Locative is the semantic role which shows the location or the spatial orientation:

*The book is **on the table**.*

Manner, as a semantic role highlights how the action is fulfilled (Larson, 1984: 203):

The car approaches slowly.

Measure shows the quantification of an event:

*The book costs **too much**.*

Another semantic role is Path, which describes the place transversed in motion:

*My brother was crawling **across the living-room**.* (Longacre, 1983: 164)

Range is the semantic role that shows that an entity completes or specifies an event:

*She recites **a difficult poem**.*

The semantic role of Result refers to what is produced by an event:

*They built **a house**.*

Source shows the origin: *She travels **from Cluj** to New York.*

Time, as a semantic role, shows the temporal placement of an action: ***Winter** is cold.*

Strictly connected to predication is the predicative adjunct, which is an optional component in a derived syntactical structure:

He comes smiling. - is derived from: *He comes* and *he is smiling* .

As the example shows, the predicative adjunct also expresses a characteristic of the subject, but this time, by means of a predicative verb.

Somehow similar to the predicative adjunct is the object complement, which is a mandatory component in a ternary structure, showing a characteristic of a direct object, by means of a predicative verb.

We elected him president of the company.

Main part of sentence, the predicate fixes its centre in the verbal group. Viewed from different perspectives, the predicate shows itself as a semantic and syntactic predicate, with limits, restrictions and imposings, sometimes rather difficult to identify or understand.

Bibliography

- Ackerman, F. and G. Webelhuth. 1998. A theory of predicates. Stanford, CA: CSLI Publications.
- Cattell, R. 1984. Composite predicates in English. Syntax and Semantics 17. Sydney: Academic Press.
- Downing, A. and P. Locke. 1992. English grammar: A university course, second edition. London: Routledge.
- Givón, T. .1984. *A functional-typological introduction*, John Benjamins Publishing Company.
- Huddleston, R. 1988. English grammar: An outline. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Kroeger, P. 2005. Analyzing Grammar: An Introduction. Cambridge: Cambridge University Press.
- Larson, Mildred L. 1984. *Meaning-based translation: A guide to cross-language equivalence*. Lanham, MD: University Press of America.
- Longacre, Robert E. 1983. *The grammar of discourse*. New York: Plenum.
- Matthews, P. 1981. Syntax. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- McCawley, T. 1988. The syntactic phenomena of English, Vol. 1. Chicago: The University of Chicago Press.
- The Merriam Webster Dictionary. 2004. Springfield, Massachusetts: Merriam-

Webster.

- Napoli, D. 1989. Predication theory: A case study for indexing theory. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Napoli, D. 1993. Syntax: Theory and problems. New York: Oxford University Press.
- Payne, Thomas E. 1997a. *Describing morphosyntax: A guide for field linguists*. Cambridge; New York: Cambridge University Press
- Parisi, D. and F. Antinucci. 1976. Essentials of grammar. Translated by E. Bates. New York: Academic Press.
- Thomas, L. 1993. Beginning syntax. Oxford, UK: Blackwell.

THE POPULAR GEOGRAPHIC TERMS – “DIALOGUE” BETWEEN LINGUISTICS, GEOGRAPHY AND HUMAN IMAGINATIVE

Iustina Burci

**Scientific Researcher II, PhD, ”C.S. Nicolăescu-Plopșor” Institute of Socio-Human
Research of the Romanian Academy, Craiova**

Abstract: The popular geographic terms constitute a heterogeneous lexical and semantic area, in which the appellatives specific for geography are competed by many appellatives lent from other different spheres of the vocabulary; usually, they are chosen according to the importance that people confer to certain preoccupations, events, things and situations in their lives, through comparisons or associations, to which they often resort, in order to present better the particularities of their environment.

The knowledge of the entopic terminology, in all its aspects – origin, frequency, types of definitions, territorial spreading, relations with the vocabulary from other areas (that is either influenced by them or influence it) – proves to be extremely significant, because it can contribute to the clarification of some issues related to the history of the language, etymology, dialectology and can offer information about the forming and the evolution of the popular vocabulary.

In this paper we focus on the three of these directions: a) lexical origin, b) frequency, c) structure.

Keywords: popular geographic terms, origin, frequency, structure, transfer, evolution

Descifrarea complicatei istorii a pământului nostru este vizibilă mai ales prin filtrul numelor proprii: ale toponimicelor mari, cu caracter durabil (munți, dealuri, râuri), dar și ale celor cu potențial caracter trecător (ape sau fântâni care pot seca, copaci sau păduri ce pot fi tăiate, semne de hotar care pot dispărea etc.), toate reflectând, deopotrivă, la nivel semantic, relația concretă dintre om și obiectele geografice, exprimată prin conceptualizarea „verbal-mentală”¹ a realității fizice înconjurătoare.

Numele de locuri au devenit, pentru cei mai mulți dintre membrii societății contemporane, simple adrese, ce-i drept indispensabile² în stabilirea locului din care pornesc ori către care se îndreaptă, precum și a diferitelor repere întâlnite pe parcursul drumului lor. Însă, în spatele apariției acestor nume există o întreagă poveste „de viață”, mai nouă sau foarte îndepărtată, oricare dintre situații reclamând, invariabil, îmbinarea câtorva factori: condiții istorice, mediu geografic, percepție

¹ Ковлакас Елена Федоровна, *Особенности формирования топонимической картины мира: лексико-прагматический и этнокультурный аспекты* (Автореферат докторской диссертации по филологии), <http://www.dissers.ru/avtoreferati-dissertatsii-filologiya/a534.php> (accesat la data de 25.03.2015).

² Dacă facem un simplu exercițiu de imaginație, închipuindu-ne că toate denumirile de locuri (mari sau mici) ar fi șterse de pe harta lumii, credem că putem avea instantaneu și viziunea haosului care ar guverna o omenire „rătăcită”.

umană (adesea subiectivă) asupra particularităților respectivului mediu, mijloacele limbii. Așadar, indiferent cărei categorii de denumiri i se subordonează – majoră ori minoră – toponimele se află la intersecția dintre istorie, geografie și lingvistică, peste care se suprapune, în mod frecvent, imaginarul popular, „cum vede el lucrurile în mijlocul cărora trăiește și cum reacționează lingvistic atunci când nevoia de a le distinge unele de altele îi cere să le dea un nume”³.

Dacă este să ne referim la toponime din perspectiva originii lor lexicale, atunci – ținând cont că foarte multe dintre ele „există sau au existat ca nume apelative în limba de toate zilele”⁴ – trebuie să ne îndreptăm privirea către „lexicul vorbirii curente”⁵, cel care le-a asigurat (și le asigură încă) terminologiilor din toate domeniile informația necesară pentru ca acestea să poată acoperi „deficiențele” propriilor lor limbaje specializate.

Restrângând aria de observație, putem constata că un anumit strat al lexicului comun – terminologia geografică populară – se regăsește preponderent în structura toponimelor simple și, mai ales, a celor compuse. Despre acesta spunea E. M. Murzaev că reprezintă „baza toponimiei”⁶, sesizând – ca mulți alți cercetători – importantul potențial informațional pe care îl posedă și puternicul lui caracter descriptiv, capabil să redea cu fidelitate, în formă concentrată⁷, trăsăturile particulare, esențiale ale obiectelor denumite.

Studiul acestei terminologii interesează, în egală măsură, pe lingvist și geograf: apelativele topice sunt, pe de o parte, o sursă inepuizabilă de completare a vocabularului⁸ formelor de relief, iar pe de altă parte, respectivele denumiri nu se pot forma și funcționa în afara mijloacelor și regulilor limbii. Între toponimie și termenii entopici există, așadar, un „parteneriat” demonstrat, în care ambele părți se influențează și se susțin reciproc: entopicele furnizează material toponimiei (implicit geografiei), iar toponimia oferă, „la schimb”, stabilitate entopicelor devenite nume de locuri, spațiul geografic reprezentând elementul de bază al păstrării nealterate a unui valoros fond lexical, „care a circulat într-o epocă mai veche sau care a avut cândva o răspândire teritorială mult mai extinsă”⁹.

Garanția unei juste interpretări a denumirilor, „în sensul aflării originii lor și a relațiilor reciproce dintre ele în cadrul sistemului toponimic”¹⁰, o reprezintă percepția clară a raporturilor toponimie – termeni geografici populari. De aici importanța cunoașterii celor din urmă, sesizată, la începutul secolului¹¹ al XX-lea, și de către D. Pușchilă¹², care constata bogăția cuvintelor ce

³ Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, București, Editura Academiei Române, 1963, p. 312.

⁴ *Ibidem*, p. 7.

⁵ *Ibidem*.

⁶ Э. М. Мурзаев, *Словарь местных географических терминов*. Москва, 1984, http://e-notabene.ru/fil/article_666.html (accesat la data de 24.03.2015).

⁷ De regulă într-un cuvânt sau două.

⁸ Utilizând doar propriii termeni – *munte, câmpie, deal, movilă* etc. – geografia nu ar face față numirii tuturor accidentelor de teren, în sensul cel mai larg al cuvântului, unele lipsite de importanță pentru oficialități, dar foarte importante pentru locuitorii satelor pe teritorii sau în preajma cărora se află, datorită faptului că servesc ca puncte de orientare.

⁹ Emilian N. Bureștea, *Contribuții la studiul toponimiei românești*, Craiova, Editura Universitară, 1994, p. 64.

¹⁰ *Ibidem*, p. 23

¹¹ În țara noastră, inițiativa străngerii și studierii numelor de locuri a aparținut, inițial, geografilor. Îl amintim aici doar pe D. Frunzescu, cu lucrarea *Dicționarul topografic și statistic al României*, apărută la București, în 1872. Societatea Geografică Română, fondată în același an, 1872, a stabilit ca sarcină prioritară adunarea și publicarea întregului inventar toponimic al României, lucru care s-a realizat între 1898-1902, când s-a tipărit la București, în cinci volume, *Marele dicționar geografic al României*; vezi și Elena Șodolescu-Silvestru, *Toponimie românească. Modele derivaționale*, Chișinău, Gunivas, 2001, p. 4.

¹² D. Pușchilă, *Observațiuni cu privire la terminologia geografică populară și la toponime*, în „Anuar de geografie și antropogeografie”, II, București, 1910, p. 157 și urm.

desemnează noțiuni geografice și le cerea „scriitorilor de pământ”¹³ să țină seama de ele în cercetările desfășurate. Interesul pentru studierea entopicelor s-a accentuat odată cu constituirea toponimiei ca disciplină de sine stătătoare. Apariția unui număr însemnat de studii¹⁴, articole și cărți¹⁵, referitoare la diverse aspecte ale terminologiei geografice, a fost de un real folos pentru rezolvarea unor probleme de toponimie, fără a le neglija nici pe acelea care țin de domeniul lingvisticii. Însă o lucrare de sinteză, de mari dimensiuni, care să cuprindă apelativele topice, a apărut abia în anul 2009, *Dicționarul entopic al limbii române*¹⁶. Pe baza acestuia și a *Dicționarului*¹⁷ toponimic, întocmit pentru Oltenia, ne-am propus să facem, în paginile următoare, o scurtă prezentare a direcțiilor de cercetare – a) origine lexicală, b) frecvență și c) structură – pe care le presupun termenii geografici populari.

a) Spațiul geografic constituie, la nivelul vocabularului, unul dintre câmpurile lexicale ce îmbină noțiuni dintre cele mai diverse. Dacă termenii generici întrebuințați în denumirea reliefului sunt strict specializați¹⁸, există, în afara acestora, apelative nespecifice¹⁹, provenite din terminologia altor științe și din limbajul uzual, care îmbogățesc considerabil vocabularul în discuție. Noii termeni, incluși în structura lexicului cu care operează geografia, presupun un proces îndelungat de abstractizare și generalizare²⁰ în conștiința populară și se bazează pe spiritul ei de observație, informându-ne fidel nu numai despre nuanțele și conținutul obiectului geografic, ci și despre cultura, imaginația și creativitatea celor care denumesc, toate acestea exprimate în graiul locului respectiv. Rolul primordial în apariția terminologiei geografice populare îi aparține metaforei²¹, fenomen prin care diferitele denivelări ale solului sunt asociate cu obiecte reale. Analogia se face, de obicei, cu lucruri ne/însuflețite (și/sau cu trăsături ale acestora), care fac parte din microuniversul în care omul își desfășoară viața și activitatea, dar și cu sine însuși, atunci când îi împrumută lumii înconjurătoare denumiri care vizează propria persoană.

Astfel, domeniile-donatoare sunt, în principal, cele care privesc:

• ***Ființa umană în dimensiunea ei fizică și comportamentală:***

– ***părți ale corpului***²²: *buric* – „ridicătură mică de pământ, rotunjită sau ascuțită”²³; *călcâi* – „capătul unei ridicături”; *cheli* – „ridicătură stearpă de pe un deal”; *coapsă* – „înălțime cu vârf

¹³ Termen învechit folosit pentru geograf.

¹⁴ Unele dintre ele se dovedesc a fi adevărate monografii, așa cum este cazul celei dedicate entopicului *chiu* (Gabriela Macovei, *Radiografia semantică a unui străvechi cuvânt românesc*, în „Studii și Cercetări de Onomastică” – SCO, nr. 4/1999, Craiova, pp. 51–99).

¹⁵ Informația pe care o cuprind este însă limitată la anumite sate sau zone ale țării.

¹⁶ Gheorghe Bolocan, Elena Silvestru-Șodolescu, Iustina Burci, Ion Toma, *Dicționarul entopic al limbii române*, (DELR), Craiova, Editura Universitaria, 2009, vol. I (A–M), 366 p.; vol. II (N–Z), 2010, 362 p. Încercări de a realiza o astfel de colecție au existat, la noi, și înainte de această dată: T. Porucic, *Lexiconul termenilor entopici din limba română în Basarabia*, Chișinău, 1931; Petre V. Rotaru, George A. Oprescu, *Lexicon toponimic*, București, 1943; Anatol Eremia, *Dicționar explicativ și etimologic de termeni geografici*, Chișinău, Știința, 2006.

¹⁷ *Dicționarul toponimic al României. Oltenia* (DTRO) (coord. Gh. Bolocan), vol. I (A–B), Craiova, Editura Universitaria, 1993 și urm.

¹⁸ Vasile Ioniță, *Nume de locuri din Banat*, Timișoara, Editura Facla, 1982, p. 100.

¹⁹ Utilizate cu deosebire în microtoponimie.

²⁰ Mircea Homorodean, *Vechea vatră a Sarmizegetusei în lumina toponimiei*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1980, p. 187.

²¹ E. M. Murzaev arată că utilizarea metaforei se face în același mod, după aceleași asociații, în cazul celor mai multe dintre popoare, și în aceasta constă universalitatea procedurii (E. M. Murzaev, *Ceasti tela celoveka i jivota v narodnoi gheograficeskoi terminologii*, în „Actes du XIe Congres International des Sciences Onomastiques”, 2, Sofia, 1975, p. 99).

²² Am încercat să selectăm exemple mai puțin întâlnite, față de arhicunoscutele *cap*, *coastă*, *gură*, *limbă*, *ochi*, *poală* etc.

tăiat”; *coc* – „vârf rotund ridicat mai sus ca altele”; *cucui* – „ridicătură mică de teren pe un deal”; *frunte* – „munte mare și foarte întins”; *geană* – „culme de deal; fâșie de deal luminată”; *gingie* – „locul unde se rostogolesc pietrele, râpa din care se rupe pământul”; *inimă* – „fâșia de apă în mijlocul unui râu, unde curgerea este mai repede”; *mamelon* – „ridicătură de teren izolată, cu vârful rotunjit” etc.;

– **trăsături fizice și psihice:** *ciung* – „creastă de deal fără vârfuri și piscuri”; *creț*, *creață* – „loc cu adâncituri și ridicături”; *leneșă* – „vale cu apă domoală, cu aluvionări mari”; *mincinos* – „loc cu pământ mișcător”; *mototol* – „bucată de pământ scoasă de fierul plugului, când se ară în pământ tare”; *gârbovă* – „înălțime surpăcioasă și încrețită”; *hodoroagă* – „adâncitură mai largă cu surpături”; *știrb* – „(despre maluri/stânci) care a pierdut o parte prin rupere”; *vrednic* – „(despre pământ) care dă roade, fertil” etc.;

- **Alimentația:** *cureche* – „locul în care sunt cultivate legumele”; *ciupercă* – „vârf sub formă de acoperiș”; *drojdie* – „loc de adunătură a materialului adus de un râu”; *lăptic* – „văgăună, canal de scurgere a apei” etc.;
- **Animalele terestre și acvatice, insectele:** *capră* – „întăritură făcută la țărmul unei ape pentru ca aceasta să nu se reverse”; *rac* – „construcție pe malul apei, alcătuită dintr-un butuc gros”; *scoică* – „scufundătură adâncă și largă pe un deal” etc.; *muscă* – „înălțime potrivită, cu coaste line” etc.;
- **Păsările:** *cocoș* – „înălțime cu spinarea larg boltită”; *ciocârlan* – „dâmb, colină mai ascuțită”; *stârc* – „stâlp natural, ascuțit și subțire” etc.;
- **Părți ale corpului păsărilor și animalelor:** *bot* – „bot de stâncă, râț”; *clonț* – vârf mic ascuțit, ca o limbă sau ca un zăvor”; *colți* – „vârfuri ascuțite într-o zonă prăpăstioasă”; *moț* – „ridicătură înaltă, țuguiață, în vârful dealului”; *pinten* – „partea dinainte ascuțită și lunguiață a unei ridicături” etc.;
- **Gospodăria:** *ac* – „ridicătură mai mare decât cele din jur; culme mică și ascuțită a unei înălțimi”; *blid* – „scobitură rotundă în pământ, mare, dar neadâncă”; *butoi* – „izvor care curge pe un scoc”; *căldărușă* – „vale hârtoasă în formă rotundă”; *ceaun* – „vale hârtoasă în formă rotundă”; *ciubăr* – „adâncitură între stânci înalte”; *cârpător* – „teren arabil cuprins între răzoare, între haturi”; *ferăstrău* – „culme de munte lungă, înaltă și ascuțită, crestată”; *furculiță* – „ramificație a unui munte, deal, ape”; *plită* – „placă de piatră din rocă naturală”; *tigaie* – „depresiune de teren de formă rotunjită” etc.;
- **Construcțiile:** *beci* – „gaură ca o grotă în coasta unui deal”; *cazemată* – „găuri în stânci în care se poate adăposti omul”; *păier* – „adăpost unde iernează vitele” etc.;
- **Fenomenele naturii:** *chiciură* – „vârf în formă de acoperiș de casă sau ca pălăria unei ciuperci care adăpostește un loc”; *fulger* – „vârf foarte înalt, ascuțit ca o țepă, inaccesibil”; *șuiet* – „vârf înalt bățut de vânturi” etc.;
- **Vestimentația:** *brăcinar* – „fâșie de pământ arabil”; *căciulă* – „vârf înalt, mai subțiat în partea de mijloc”; *clop*, *glugă* – „vârf în formă de acoperiș de casă sau ca pălăria

²³ Am extras din DELR o mică parte dintre definițiile înregistrate pentru apelativele respective, nu și localizările lor, considerând că acestea nu fac obiectul subiectului abordat în aceste pagini și ar crește inutil volumul materialului.

unei ciuperci”; *mărgean* – „șir de înălțimi”; *șnur* – „parcelă de teren lungă și îngustă” etc.;

- **Culorile:** *albitură* – „loc cretos, cu cretă”; *galben* – „□loc cu humă (argilă)”; *negru* – „fâșie îngustă de loc, bătătorită, peste câmp sau pădure, pe care se umblă cu carul”; *pestriciune* – „loc cultivat cu porumb, grâu, ovăz, orz, secară, cartofi” etc.;
- **Vegetalele:** *afinet* – „loc cu afini”; *cărpiniș* – „loc acoperit cu pădure de carpeni”; *creangă* – „braț de apă”; *plop* – „loc acoperit cu pădure de plop” etc.;
- **Organizarea bisericească:** *călugăr* – „izvor care curge pe un scoc”; *capelă* – „vârf înalt care de departe pare o movilă rotundă”; *chilie* – „găuri în stâncă în care se poate adăposti omul; scobitură în stâncă; dâmb mic, movilă de pământ” etc.;

Apelativele topice prezentate anterior au apărut ca metaforă sugerată de înfățișarea relativ asemănătoare a formei geografice cu un alt element (i)material, imaginația umană transferând anumite semnificații de la o clasă de obiecte la alta. Tot imaginarului popular i se datorează și faptul că, de multe ori, pentru denumirea unui singur obiect ori a unei particularități a acestuia s-au folosit mai multe lexeme din sfere semantice diferite; de pildă, definiția „înălțime nu prea mare, dar cu vârful ascuțit” a fost atribuită apelativelor *chiciură*, *coc* și *pinten*, rezumându-ne aici doar la materialul prezentat anterior. Numărul entopicelelor (simple sau derivate; autohtone sau împrumutate; în formă literară sau specifică unei regiuni) care au același înțeles este însă mult mai mare. Iată-le în continuare așa cum au fost notate în DELR: *căciulău*, *cetățuie*, *cioacă*, *cioclovină*, *ciucalete*, *ciuciudan*, *ciuciulan*, *ciundan*, *clin*, *colț*, *corn*, *creastă*, *cucă*, *cucui*, *curcubătă*, *gogoș*, *gorgan*, *gureș*, *jdeab*, *măgură*, *movilă*, *muchie*, *mușuroi*, *muțudan*, *pâlc*, *pinten*, *pisc*, *platou*, *pripor*, *săgeată*, *stancă*, *șiclodan*, *țâfă*, *țâflă*, *țiclău*, *țiclon*, *țiglău*, *țigmău*, *țuferee*, *țuglui*, *țugui*, *țuguian*, *țundră*, *țurțudan*, *țurțudău*, *țurțugan*, *țuțudan*, *uracă*, *vâlnei*, *vârv*, *verh*, *verșoc*.

O parte dintre apelativele topice-metaforă au devenit, prin toponimizare, denumiri oficiale ale unor locuri: *Copaia* – deal (Mehedinți); *Cucuiu* – deal (Gorj); *Disagi* – crac de deal (Dolj); *Perdea* – pădure (Dolj), *Scărișoara* – teren abrupt cu trepte (Gorj) etc. Uneori, prin transfer, în special între obiecte topografice aflate în raporturi de contiguitate, numele s-au putut extinde și asupra altor forme de relief. Iată câteva exemple întâlnite în Oltenia: *Bou* – movilă, pârâu (Dolj), deal, munte, pârâu, sat, vale (Gorj), deal, pădure, vale (Olt), deal, munte, pârâu, sat, vale (Vâlcea); *Buha* – deal (Dolj), deal, pârâu (Gorj), pășune, râpă (Mehedinți), munte (Vâlcea); *Calu* – deal (Dolj), deal, parte de sat, sat (Gorj), movilă (Mehedinți), vâlcea (Olt); *Capra* – izlaz, pădure, vâlcea (Dolj), deal, munte, parte de sat, pârâu (Gorj), munte (Vâlcea); *Ciuta* – fântână, loc, măgură, pășune (Dolj), baltă, lac, loc, pădure, pârâu (Gorj), deal, smârc (Mehedinți), deal, măgură, parte de sat (Vâlcea) etc. Valoarea stilistică a unora dintre denumiri (*Cucuiu*, *Copaia*, *Disagi* ș.a.) nu mai are nevoie de explicații, comparația fiind făcută cu obiecte bine cunoscute. În alte situații însă, atunci când numele este întâlnit și ca antroponim (*Calu*, *Ciută* ș.a.), toponimele pot să nu fie rezultatul unor reprezentări metaforice, ci al unui transfer (antroponimie → toponimie) și, de aceea, se impune o analiză mai amănunțită a acestora, de la caz la caz.

b) În ceea ce privește ocurența termenilor geografici populari, trebuie să facem aici următoarea distincție – entopicele pot fi frecvente din punctul de vedere al (1) numărului de sensuri pe care îl pot înregistra, dar și din punctul de vedere al (2) acoperirii lor teritoriale. Vom analiza pe rând cele două aspecte.

(1) Există cuvinte a căror semantică se reduce la un singur sens, iar aria lor de utilizare la un singur²⁴ sat. Aceștia sunt, de regulă, termenii dialectali, cei care reflectă particularitățile geografice, istorice, lingvistice ale zonei în care sunt întrebuințați. *blidac* „vâlcea adâncă, ascunsă între piscuri, prăpăstioasă” (Hățăgel-Hunedoara), *cofan* „scobitură de granit de forma unei linguri sau a unei pâlnii” (Bolvașnița-Caraș Severin), *dereb* „parcelă cu pădure” (Densuș-Hunedoara), *hușc* „pământ ars, nisipos” (Melinești-Dolj), *mezerăsoare* „poiană care are pășune la marginea unei ape (unde se odihnesc animalele)” (Dijir-Bihor), *ojoacă* „vârf mai ascuțit, rotat, care se vede în spatele altui deal” (Colțești-Gorj), *vraiță* „poartă de scândură sau din nuiele, făcută pentru a opri ieșirea animalelor din sat” (Unirea-Brașov) – sunt doar câteva exemple.

În opoziție cu acestea se află termenii geografici populari care au o paletă semantică variată și foarte variată. Pe baza DELR, am alcătuit o statistică²⁵ a celor mai „bogați” dintre ei. Îi redăm în continuare pe aceia care posedă peste 20 de accepții: **20:** *colț, drum, mocirlă, ruscă, suhat, tăpșan, toloacă, țarc, țarmure, țugui*; **21:** *deal, padină, potecă, sărătură, scursură, strungă, șipot, ududoii, uluc*; **22:** *crov, plai, răzor, rât, sorb, șa, târlă, vână, vizuină, zăcătoare*; **23:** *scorbură, șes, vârv, zăgaz*; **24:** *cărare, creastă, dâmb*; **25:** *ocol, ponor, povârniș, tău, toaie, vatra*; **26:** *culme, smârc, țelină, zăton*; **27:** *poiană, prund, scobitură, stâncă*; **28:** *scoc*; **29:** *muchie*; **30:** *movilă, vârtop*; **31:** *mal, mlaștină*; **32:** *șanț, trecătoare, vâioagă*; **33:** *măgură, pisc*; **34:** *zănoagă*; **35:** *ogaș, surpătură*; **36:** *viitură*; **37:** *țanc, țarină, vâltoare, vârtej*; **38:** *coastă, ochi*; **40:** *luncă, râpă, ruptură*; **53:** *vâlcea*; **55:** *zăvoi*; **71:** *vârf*; **73:** *văgăună*; **75:** *vad*; **92:** *viroagă*; **114:** *vale*.

O primă observație care se poate face, după ce am clasificat astfel entopicele, este aceea că un apelativ, cu cât este mai cunoscut și are un sens mai general, cu atât mai mult poate fi asociat cu obiecte geografice din teren ori cu particularități ale acestora, lucru care se întâmplă mai puțin în cazul termenilor regionali și dialectali.

Putem observa, de asemenea, că pe măsură ce crește numărul sensurilor scade cel al termenilor geografici prezenți în grupa respectivă; astfel că, peste 50 de accepții au doar șapte apelative: *vâlcea* (53), *zăvoi* (55), *vârf* (71), *văgăună* (73), *vad* (75), *viroagă* (92), *vale* (114). Toate cele șapte fac însă parte din lexicul de bază al limbii române, lucru ce poate justifica prezența lor masivă în denumirea formelor de relief.

Entopicul *vale* cumulează, așadar, cele mai multe definiții; acestea sunt diferite ca tip de obiecte denumite și inegale ca distribuție teritorială. Cea mai frecventă accepție este „*vale care seacă în timpul verii*”, prezentă în marea majoritate a județelor țării; la polul opus se plasează definiții ca: „*locuri cu apă lină și curată*” (Arad), „*loc neted înconjurat de dealuri*” (Arad), „*vadul de adăpat vitele*” (Brașov), „*porțiune de teren neted pe o înălțime sau care leagă două înălțimi*” (Dolj), „*ramificația unui munte, deal, ape*” (Cluj), „*sărătură mlăștinoasă cu bălți și lăcușoare*” (Maramureș), „*semnul pus pentru delimitarea pădurilor*” (Bacău), „*loc cu bulboane*” (Hunedoara), „*loc cu copaci scorburoși*” (Maramureș), „*fața expusă la soare a unei coaste*” (Teleorman), „*gard care desparte izlazul de sat*” (Brașov), „*loc cretos, cu cretă*” (Vâlcea), „*loc cu cărbune*” (Vâlcea),

²⁴ Unele entopice pot avea o singură accepție, dar o răspândire teritorială mai mare ori foarte mare. De pildă *câmpie* are un singur sens – „loc neted mai puțin întins sau foarte întins” –, dar acesta este cunoscut în toate județele țării. Diferența este că el face parte din vocabularul de bază al limbii și din limbajul geografic specializat, spre deosebire de cuvintele cu circulație restrânsă la vocabularul regional și, mai ales, dialectal.

²⁵ O clasificare mai amănunțită a lor a fost făcută în Iustina Burci, *Varietatea semantică a termenilor geografici populari românești*, în „Studii de dialectologie, istoria limbii și onomastică. Omagiu domnului Teofil Teaha” (coordonatori: Maria Marin, Daniela Răuțu), București, Editura Academiei Române, 2011, pp. 89–96.

„izvoare amenajate pentru băut apă sau pentru adăpat” (Brașov), „loc de adunătură a materialului adus de un râu, de apele pâraielor” (Sibiu) etc., întâlnite în anumite zone, foarte diferite ca sens, dar reunite toate sub sfera semantică a aceluiași cuvânt. Aceasta se datorează, pe de o parte, faptului că utilizarea aceleiași mulțimi de nume comune, din care se selectează cele care vor deveni termeni entopici, ca și obișnuințele asemănătoare de alegere a acestor nume și condițiile comune de viață social-economică și istorică determină repetarea unora dintre ei într-un anumit spațiu, mai mult sau mai puțin întins²⁶; iar pe de altă parte, se datorează asociațiilor psihologice și capacității creativ-imaginative a oamenilor, care îi pot atribui unui cuvânt un număr mare de sensuri.

(2) Chiar dacă nu dețin în „portofoliul” lor un număr însemnat de accepții, alți termeni geografici populari se remarcă printr-o distribuție teritorială extinsă, în sensul că una sau mai multe dintre ele au fost înregistrate la nivelul tuturor județelor țării.

DELR ne-a permis și acum repartizarea lor, de această dată pe următoarele paliere²⁷:

- apelative topice care au un unic sens, prezent în toate unitățile noastre administrativ-teritoriale: *bornă, butură, câmpie, cremenar, fasoliște, fânaț, gunoiște, hodinitoare, hodoroagă, jilav, mortărie, muscel, prisos, tomnatic*;
- apelative topice investite cu mai multe sensuri, din rândul acestora fiind înregistrate la nivel național doar – **unul**: *bătătură, bolovan, canton, cascadă, cazane, căciulă, căldare, cârlig, cetate, cioacă, cioată, cioc, ciot, cișmea, claie, coadă, coamă, coborâș, coclău, codru, colibă, colț, copcă, covercă, crâng, creastă, cruce, cucui, culme, cumpănă, cunună, curmătură, dâmb, deal, dos, drum, față, fâgaș, fântână, grajd, graniță, grădină, groapă, gură, hățiș, hău, hârtop, heleșteu, humărie, iaz, iezer, insulă, izlaz, izvor, întorsură, jgheab, mal, matcă, mejdină, mină, mocirlă, moșinoi, munte, mușuroi, obârșie, ochi, ocol, ogor, ostrov, padină, pădure, pășune, pinten, pisc, plai, plantație, platou, poală, poartă, pod, podiș, pogorâș, ponor, potmol, povârniș, pripor, prispă, pristos, prund, puț, răstoacă, repeziș, sărătură, scară, scaun, sorb, stană, sterpiș, strajă, strungă, surpătură, șes, șleau, șură, tăietură, tăpșan, tău, topilă, trecătoare, țelină, țugu, umăr, vad, vână, vârf, vârtej, vizuină, zăgaz*; **două**: *canal, cărare, câmp, cheie, clin, coastă, colnic, crac, dumbravă, hotar, luminiș, măgură, miriște, ogaș, pârliaz, pârlăoagă, piatră, poiană, potecă, răscruce, răspântie, smârc, văgăună, viroagă*; **trei**: *carieră, răzor*; **patru**: *mlaștină*; **opt**: *movilă*.

Observația pe care am făcut-o anterior, și anume, aceea că pe măsură ce crește numărul sensurilor se diminuează cifra apelativelor din grupa respectivă, este valabilă și acum. În plus, remarcăm faptul că se reduce progresiv și cifra cuvintelor intrate prin transfer în terminologia geografică. Dacă în prima categorie au pătruns 33 de apelative din sfere lexicale diferite (*canton, cazane, căciulă, căldare, cârlig, cetate, cioc, coadă, coamă, colibă, colț, covercă, creastă, cruce, cucui, cunună, dos, față, grajd, gură, jgheab, ochi, pinten, poală, poartă, pod, prispă, puț, scară, scaun, strajă, șură, umăr*), iar în cea de-a doua trei (*cheie, coastă, crac*), în ultimele, cele patru entopice sunt specifice registrului geografic (*carieră, răzor, mlaștină, movilă*).

²⁶ Vezi și Ion Toma, *Toponimia Olteniei*, Craiova, Reprografia Universității din Craiova, 1988, p. 32.

²⁷ O analiză amănunțită a acestora se face în articolul: Iustina Burci, *Termeni geografici „populari” în toate regiunile țării. O analiză statistică*, în „Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane «C. S. Nicolăescu-Plopșor»”, București, Editura Academiei Române, nr. XV, 2014, pp. 157–167.

Pe baza informației prezentate putem afirma că *vale* și *movilă* sunt termenii geografici cei mai „popolari”: primul, prin numărul mare de accepții selectate, ultimul, prin cele opt sensuri bine cunoscute și utilizate în toate județele țării și, în cadrul acestora, într-un număr mare de localități.

c) Ultimul dintre aspectele la care ne vom referi, de asemenea pe scurt, este acela legat de structura termenilor geografici populari.

Cu puține excepții, printre care se numără: *burta vacii* „zonă mîloasă, mlăștinoasă” (Dolj, Teleorman); *burta babelor* „loc cu pământ mișcător” (Prahova); *casăle arinilor* „locul unde a fost o veche vatră de sat și s-au găsit urme de locuri” (Sibiu); *chelea boului* „apă amestecată cu nisip, noroi” (Tulcea); *cheleavaci* „ochi de apă în câmpie; loc mlăștinos lângă apă” (Vrancea); *zemlia trnița* „loc cu humă” (Timiș); *zapadno mesto* „partea din spate a dealului (a unei înălțimi), nevăzută” (Caraș Severin); *vodul vacilor* „loc de odihnă al vitelor, locul unde stau la umbră și rumegă” (Tulcea); *vodacista* „porțiune de apă limpede într-o baltă, mlaștină” (Tulcea) – marea majoritate a entopicelor sunt formate dintr-un singur cuvânt. Acesta poate fi nederivat – *apă, baltă, cheie, deal, drum, munte, potecă, vad, vale, uliță, văgăună* etc. sau derivat. În ultimul caz, sufixele selectate sunt extrem de variate: -ac (*dâlmăc*), -ag (*adăușag*), -aie (*bâlcaie*), -an (*dâlman*), -ar (*afinar, cărbunar*), -aș (*chelbaș, golaș*), -at (*albiat, căciulat, defrișat, spulberat*), -ărie (*băltărie, căprărie*), -ărigă (*băltărigă*), -ăt (*cerăt*), -ătoare (*abătătoare, adăpătoare*), -ătură (*abuscătură, adâncătură, apărătură*), -ău (*adăpău, căciulău*), -că (*baratcă*), -eală (*bătăturală, bolteală*), -er (*albier*), -et (*afinet, brădet, cătinet, țuțuiet*), -eț (*dâmbeț, pădureț*), -ic (*primăvărat, silvic*), -ică (*cețăică*), -icea (*călicea*), -icică (*călicică*), -ie (*baltie, ciobănie*), -ime (*băltime*), -ina (*baltăcină*), -iș (*afiniș, albiniș, cătiniș, țipiș*), -ișoară (*băltișoară*), -ișor (*delișor*), -iște (*aluniște, bataliște*), -it (*băltit, despădurit*²⁸, *despârlogit, desțelenit, înțelenit, livezit, pârjolit*), -itură (*adâncitură, albitură*), -iță (*brăniștiță*), -iu (*bubuliu, gurgumiu, timpuriu*), -iune (*bărăciune*), -ît (*ogorât, târșât, târât*), -oacă (*băltoacă*), -oagă (*băltoagă, căldăroagă*), -oaie (*căsoaie*), -oc (*băltoc, dâmboc*), -oi (*căciuloi, sihoi*), -os (*bolovănos, gălcos, gloduros, ierbos, mărăcinos, rovinos, sărăturos, vântos*), -șor (*câmpșor*), -toare (*apărătoare*), -tor (*adăpător, roditor*), -uc (*băbănuc*), -ugă (*băltugă*), -ui (*bălcui*), -uie (*căldăruie, cărăruie*), -ură (*băciuitură*), -uș (*alunecuș*), -ușcă (*cărărușcă*), -ușor (*dâmbușor*), -ut (*stăut*), -uț (*câmpuț*), -uță (*bătcuță*) etc.

Afixarea²⁹ joacă, uneori, un rol important și în evitarea omonimiilor, nu numai în exprimarea anumitor nuanțe semantice. În perimetrul unei așezări pot coexista mai multe locuri cu trăsături fizice asemănătoare; în procesul denumirii lor, cu scopul de a le diferenția, oamenii recurg adesea la schimbări de ordin morfologic în structura cuvintelor. Aceste schimbări constituie obiect de studiu pentru lingviști.

Pentru geografi, mai important ni se pare faptul că apelativele topice devin nume proprii în formă simplă (*Balta, Dealu, Obârșia, Padina, Runcu* etc.), dar și în structuri analitice (*Obârșia*

²⁸ Apelativele *despădurit, despârlogit, desțelenit, înțelenit* sunt, de fapt, derivate parasintetice, cu prefixele *des-*, *în-* și sufixul *-it*.

²⁹ Iorgu Iordan, vorbind despre formațiile toponimice, spunea că: „... subiectele vorbitoare nu cunosc nicio piedică și nicio limită în domeniul derivării, când nevoia cere să recurgă la acest mijloc de creație: de la orice temă și cu orice sufix poate, teoretic cel puțin, să ia naștere un nume topic nou, menit să caracterizeze, să definească scurt, dar cu atât mai pregnant, un loc a cărui așezare geografică, înfățișare exterioară etc., impun utilizarea unui toponimic deja existent, eventual a unui apelativ, ajutat de un element derivativ, pentru ca locul respectiv să capete ființă în conștiința lingvistică a regiunii unde se găsește” (*op. cit.*, p. 395).

Aninoasei, Ochiu lui Roman, Pajiștea Ciurea, Rariștea Mare etc.), în care locul secund este ocupat de determinanți aparținând unor clase diferite.

Unii dintre termenii geografici populari se regăsesc în ambele ipostaze. De exemplu, entopicul *padină*, odată pătruns în sfera numelor de locuri, a fost înregistrat ca toponim simplu – *Padina* – în toate județele Olteniei, dar și ca toponim compus, în combinație cu substantive comune, adjective sau nume proprii (*Padina Moșului, Padina lu Stoican, Padina Rogojinii, Padina Adâncă, Padina din Pădure, Padina de la Scoruș*). Entopicul *vale*, în schimb, nu apare niciodată singur, ci doar în structuri complexe³⁰.

Denumirile geografice sunt o componentă importantă a geografiei, ca și a limbii. Ele reprezintă legătura dintre om, dintre felul său de a fi, de a gândi, de a comunica în limbajul specific unei zone și manifestarea fizică a naturii, exprimată printr-o mare diversitate de forme ale reliefului. Studiarea celor care au la bază termeni geografici populari – a terminologiei entopice în general, ca unul dintre elementele care participă activ la formarea numelor de locuri – constituie o prioritate, deoarece cunoașterea apelativelor topice poate da „cheia spre o etimologie corectă a toponimelor”³¹, în timp ce toponimele ne oferă posibilitatea de a recupera cuvinte pierdute pe parcursul evoluției lexicului și, totodată, de a aprecia circulația apelativelor în graiul local, de a stabili aria lor de răspândire, „surprinzând gradul de toponimizare a unor astfel de termeni entopici”³². Și, nu în ultimul rând, termenii geografici populari contribuie esențial la îmbogățirea terminologiei geografice.

Bibliografie

1. Bolocan, Gheorghe, Șodolescu-Silvestru, Elena, Burci, Iustina, Toma, Ion, *Dicționarul entopic al limbii române*, (DELR), Craiova, Editura Universitaria, 2009, vol. I (A–M); vol. II (N–Z), 2010.
2. Bolocan, Gheorghe (coordonator), *Dicționarul toponimic al României. Oltenia* (DTRO), vol. I (A–B), Craiova, Editura Universitaria, 1993 și urm.
3. Burci, Iustina, *Varietatea semantică a termenilor geografici populari românești*, în „Studii de dialectologie, istoria limbii și onomastică. Omagiu domnului Teofil Teaha” (coordonatori: Maria Marin, Daniela Răușu), București, Editura Academiei Române, 2011, pp. 89-96.
4. Burci, Iustina, *Termeni geografici „populari” în toate regiunile țării. O analiză statistică*, în „Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane «C. S. Nicolăescu-Plopșor»”, București, Editura Academiei Române, nr. XV, 2014, pp. 157-167.
5. Bureștea, Emilian N., *Contribuții la studiul toponimiei românești*, Craiova, Editura Universitaria, 1994.

³⁰ Astfel, DTRO a înregistrat 1.391 de toponime compuse, cărora li se adaugă cele 2.236 de denumiri cuprinse sub articolul-matăcă **VALEA** ~, repartizate astfel: I. **vale** + *determinant antroponic* – 756, II. **vale** + *determinant toponimic* – 1.033, III. **vale** + *determinant* – 181, IV. **vale** + *determinant adjectival* – 74, V. **vale** + *determinant cu prepoziții* – 192. Cifrele de mai sus demonstrează că alături de *vale*, în cele mai multe dintre cazuri se află toponime; la baza lor stau, adesea, alți termeni geografici populari: *Valea Balta, Valea Dâlmelor, Valea Delnița, Valea Dumbrăvița, Valea Fagu, Valea Frăsinet, Valea Furcitură, Valea Găvanelor, Valea Hotaru, Valea Izvoru, Valea Margine, Valea Poiana, Valea Prăpastie, Valea Siliștea, Valea Vârtope, Valea Zăvoiu* etc. Sensul extrem de cunoscut și frecvența mare a utilizării entopicului reclamă prezența unui determinant, în lipsa căruia s-ar putea crea confuzii.

³¹ E. Bureștea, *op. cit.*, p. 106.

³² *Ibidem*, p. 70.

6. Eremia, Anatol, *Dicționar explicativ și etimologic de termeni geografici*, Chișinău, Știința, 2006.
7. Frunzescu, D., *Dicționarul topografic și statistic al României*, București, 1872.
8. Homorodean, Mircea, *Vechea vatră a Sarmizegetusei în lumina toponimiei*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1980.
9. Ioniță, Vasile, *Nume de locuri din Banat*, Timișoara, Editura Facla, 1982.
10. Iordan, Iorgu, *Toponimia românească*, București, Editura Academiei Române, 1963.
11. Macovei, Gabriela, *Radiografia semantică a unui străvechi cuvânt românesc*, în „Studii și Cercetări de Onomastică” (SCO), nr. 4/1999, Craiova, pp. 51–99.
12. Murzaev, E. M., *Ceasti tela celoveka i jivota v narodnoi gheograficeskoi terminologii*, în „Actes du XIe Congres International des Sciences Onomastiques”, 2, Sofia, 1975.
13. Porucic, T., *Lexiconul termenilor entopici din limba română în Basarabia*, Chișinău, 1931.
14. Pușchilă, D., *Observațiuni cu privire la terminologia geografică populară și la toponime*, în „Anuar de geografie și antropogeografie”, II, București, 1910.
15. Rotaru, Petre V., Oprescu, George A., *Lexicon toponimic*, București, 1943.
16. Șodolescu-Silvestru, Elena, *Toponimie românească. Modele derivaționale*, Chișinău, Gunivas, 2001.
17. Toma, Ion, *Toponimia Olteniei*, Craiova, Reprografia Universității din Craiova, 1988.

Surse on-line:

Ковлакас, Елена Федоровна, *Особенности формирования топонимической картины мира: лексико-прагматический и этнокультурный аспекты* (Автореферат докторской диссертации по филологии), <http://www.dissers.ru/avtoreferati-dissertatsii-filologiya/a534.php> (accesat la data de 25.03.2015).

Мурзаев, Э. М., *Словарь местных географических терминов*. Москва, 1984, http://e-notabene.ru/fil/article_666.html (accesat la data de 24.03.2015).

COLLOCATIONS WITH NICI AND THEIR EQUIVALENTS IN ENGLISH

Anamaria Preda, Assist. Prof., PhD and Vlad Preda, Assist. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract: We have described the case of the word nici as a lexical formant, respectively as a component of negative pronominal and adverbial compounds (niciunul ...; niciodată ...), of negative locutionary compounds (nici dacă, nici să; nici în ruptul capului, nici pe departe ș.a.), as well as of certain collocations that have the tendency to become phrases (nici gând; nici țișenie de; fără niciun cusur; în niciun caz; nici mai mult, nici mai puțin and others). At the same time, we have indentified the best English equivalents in several of the above-mentioned instances.

Keywords: status, compounds, phrases, collocations, equivalents

1. În lingvistica și lexicografia română, cuvântul *nici* are următoarele statute: conjuncție, adverb, semiadverb, component al unor colocații fixe (compuse, locuțiuni, expresii). Pentru primele două statute, în limba engleză există trei termeni: *neither, nor, either*.

1.1. *Nici* este, potrivit GBLR, corespondentul conjuncției coordonatoare copulative și în enunțuri negative (*op.cit.*, 334). Autoarele noii ediții a DOOM-ului precizează că *nici* este conjuncție coordonatoare în structuri corelative (*nici ...nici ...*), precizare care infirmă statutul de conjuncție al lui *nici* folosit singur într-un enunț. În ipostaza de conjuncție coordonatoare copulativă pe care o admit majoritatea gramaticilor și dicționarilor, *nici* leagă două sau mai multe poziții sintactice de același fel în enunțuri negative. Poate apărea fie singur înaintea ultimului termen coordonat, fie în corelația *nici ... , nici ...*, repetându-se înaintea fiecărui termen coordonat. Dintre cele două variante, cea de-a doua este mult mai frecventă în uz. În această variantă, se admite prezența conjuncției și înaintea lui *nici*, care evidențiază suplimentar seria elementelor negative coordonate. *Nici* leagă două sau mai multe poziții sintactice identice ale unei propoziții negative: *N-am înțeles (nici) explicația, nici argumentele.*, *Nu va pleca (nici) acum, nici mai târziu.*, *Nu este (nici) mai înaltă, nici mai grasă decât tine.* Tot astfel, leagă principale negative: *(Nici) Nu poate, nici nu vrea să facă asta.*, *(Nici) Nu vorbește, nici nu întreabă despre voi.* În schimb, poate lega două sau mai multe subordonate pozitive ale unei regente negative, situație neprezentată ca atare în lingvistica română: *Nu-l lasă (nici) să intre, nici să plece.*, *Nu vrea (nici) să rămână, nici să plece.*, *Nu trebuie (nici) să-l critici, nici să-l lauzi.*

Prin omiterea lui *nici*, relația de coordonare se păstrează. Utilizarea lui și între elementele coordonate exprimă asocierea: *N-am înțeles explicația și argumentele.*, *Nu este mai înaltă și mai grasă decât tine.*, iar utilizarea lui *sau*, alternanța: *Nu va pleca acum sau mai târziu.*, *Nu-l lasă să intre sau să plece.*, *Nu vrea să rămână sau să plece.*, *Nu trebuie să-l critici sau să-l lauzi.*

1.2. Ca adverb, *nici* e fie un adverb pro-frază, fie un adverb de frază. Ca adverb pro-frază, *nici* (echivalent al lui *nu*) apare în dialog și substituie un enunț complet: - *Te duci acasă?* - *Nu!* - *Te duci la școală?* - *Nici.* (= *Nu mă duc nici la școală.*); - *Știi să cânti?* - *Nu.* - *Dar să dansezi?* - *Nici.* (= *Nu știu nici să dansez.*).

Ca adverb de frază este urmat, întocmai ca adverbele predicative *firește*, *bineînțeles*, *desigur* ș.a., de o subordonată introdusă prin conjuncția *că*: *Nici că-i pasă de tine!*, *Nici că-l doare de voi!*, *Nici că are habar de ceva!*, *Are 79 de ani, dar nici că-și arată vârsta!*; *Nici că mai vine acum!*, *Nici că-i mai spun secretul!*, *Nici că mai pune vreodată piciorul în casa mea!*. Constatăm că, în această ipostază, are semnificația unui semiadverb de modalizare epistemică. De aceea, pentru enunțurile de mai sus, sunt posibile citirile: *Sigur că nu-i pasă de tine!*, *Bineînțeles că nu-l doare de voi!*, *Evident că nu are habar de ceva!*, *...e clar că nu-și arată vârsta!*, *Bineînțeles că nu mai vine acum!*, *Sigur că nu-i mai spun secretul!*, *Firește că nu mai pune vreodată piciorul în casa mea!*

O altă interpretare a secvenței *nici că* este de adverb de negație: *Nici că-i pasă de tine!* = *Nu-i pasă de tine!*, *Nici că are habar de ceva!* = *N-are habar de nimic!* ș.a.m.d.

În româna actuală, adverbul *nici* precedă conjunctivul negativ cu valoare imperativă, semnalând suplimentar interdicția: *Nici să nu te gândești să faci asta!*, *Nici să nu-ndrăznească să ne refuze!*, *Nici să n-aud una ca asta!*, fapt mai puțin prezentat în lucrările de specialitate, în ciuda frecvenței sale.

1.3. Ca semiadverb cu semnificație relațională (de adaos sau completare) și negativă (seria completată e negativă), *nici* apare la stânga centrului într-un grup sintactic și poate admite succesiunea unui alt semiadverb. În GN: *Nici (chiar) Maria / ea nu vine.*(cu citirea „Nu vin Ion, Ileana și Vasile. În plus, nu vine Maria.”), în GAdv: *N-a plecat nici (măcar) ieri.* („N-a plecat acum două zile. La fel, n-a plecat ieri.”), în GV: *Nici nu mă (mai) gândesc.*, în GPrep: *Nu s-a oprit la noi nici (măcar) pentru o oră.*

Se impun două precizări pentru *nici* + GN:

- *nici* poate apărea fie cu subiectul reluat: *Maria nu credea nici ea că va câștiga locul I.*, fie cu subiectul anticipat: *Nu credeau nici ei guvernării ce se întâmplă, darămite noi.*

- în GN cu numeral cardinal (centru sau subordonat), *nici* aproximează cantitativ-numeric, având semnificația „mai puțin de”: *Nici o sută dintre ei n-au mai venit.*, *N-a citit nici trei cursuri.*, *După nici o zi, și-a cerut scuze.*

Semiadverbul *nici* nu are un sens autonom, ci unul determinabil contextual, prin raportare la o acțiune sau stare anterioară, nu funcționează sintactic, nu are grade de comparație, are topică fixă, precedând un grup sintactic sau un enunț.

2. Ne vom referi, în cele ce urmează, la ipostaza lui *nici* de formant al unor colocații și vom identifica echivalente ale acestora în limba engleză.

2.1. Există două tipuri de compuse construite cu *nici*. Pronumele negative, respectiv adjectivele pronominale negative *niciun(ul)*, *niciuna (nicio)*, *niciunii*, *niciunele* au următoarea structură: *nici* + pronume / adjectiv pronominal nehotărât *un(ul)*. În limba engleză, pronumele și adjectivele pronominale negative sunt: *none* (any împreună cu un verb negativ), respectiv *no* + substantiv (any împreună cu un verb negativ). Tot astfel, adverbele negative: *niciunde* (Noul dicționar universal al limbii române face precizarea că e termen popular, sinonim cu literarul *nicăieri?!), nicicând, nicicum, niciodată, nicidecum, nicăieri, nicicât* (înv., pop.), *nidecât* (pop.),

niciodinioară (înv.), *niciacum* (reg.). În limba engleză, adverbele negative echivalente sunt *nowhere*, *never*, *not at all*, *by no means*, *nowhere*.

Trebuie amintită norma impusă în ediția a II-a a *DOOM*-ului care uniformizează scrierea tuturor acestor compuse, pronominale, adjectivale și adverbiale. Atât sudarea completă a pronomelor, respectiv a adjectivelor pronominale negative, cât și modelul de scriere a adverbilor negative compuse au constituit argumente ale reglementării ortografice. Totuși, există numeroase cazuri, în care *DOOM*-ul ar trebui să precizeze modul de scriere. Ori de câte ori, prezența numeralului cardinal e evidentă (în mod special, înaintea unor substantive care denumesc unități convenționale de măsură), *nici* ca semiadverb se scrie separat de numeral: *N-a așteptat nici o oră / clipă / secundă.*, *N-a trecut nici o zi / săptămână / lună fără să se gândească la asta.*, *Nici o bluză / cămașă / rochie din cele trei nu i-a plăcut.* În schimb, există situații când, pentru vorbitorul obișnuit, e dificil să opteze pentru scrierea sudată sau separată a unor construcții precum *în niciun / nici un caz*, *de niciun / nici un fel*, *în niciun / nici un chip*, *sub nicio / nici o formă*, *de nicio / nici o culoare*.

2.2. O altă ipostază a cuvântului *nici* este de termen locuțional. Există două locuțiuni conjuncționale: *nici dacă* (cu varianta *nici de*) și *nici să*, neînregistrate în dicționare. Echivalentul acestor locuțiuni în engleză este (*not*) *even if*.

2.2.1. *Nici dacă* „chiar dacă; chiar de; și dacă; și de” e o locuțiune conjuncțională subordonatoare concesivă: ***Nici dacă** „chiar dacă” mă rogi, tot nu vin.*, *Nu va demisiona **nici dacă** „și de” e condamnat.* O variantă a acestei locuțiuni conjuncționale este *nici de*: ***Nici de**-și cere scuze, tot nu-l iartă.*, *Nu-i găsești, **nici de** dai cu tunul!*, *N-ar putea să-l scoată de-acolo, **nici de** l-ar trage zece inși în putere.*

Dacă *nici* e suprimabil, *nici dacă* (*nici de*) nu este o locuțiune conjuncțională, ci o grupare formată din adverbul *nici* + conjuncția *dacă* (*de*). Poate apărea înaintea unei subordonate subiective: *Nu se știe nici dacă / nici de va pleca.* cf. *Nu se știe dacă / de va pleca.*, completeive directe: *Nu știe nici dacă / nici de va pleca.* cf. *Nu știe dacă / de va pleca.*, completeive prepoziționale: *Nu-și dă seama nici dacă / nici de greșește.* cf. *Nu-și dă seama dacă / de greșește.* ș.a.

În plus, *nici de* poate fi o grupare formată din adverbul suprimabil *nici* și prepoziția *de*: *Nu-i bun nici de clopotar în biserică.* cf. *Nu-i bun de clopotar în biserică.*, *N-a venit nici de data asta.* cf. *N-a venit de data asta.*

Există și o structură corelativă nelocuțională *nici dacă X, nici dacă Y*, în care termenii *X* și *Y* sunt antonimici sau opozabili în contextul dat: *Nu aveam viitor **nici dacă** rămâneam, **nici dacă** plecam.* Relația dintre cele două subordonate, prin omiterea lui *nici*, va fi de coordonare disjunctivă: *Nu aveam viitor **dacă** rămâneam sau **dacă** plecam.*, nu copulativă: **Nu aveam viitor **dacă** rămâneam și **dacă** plecam.*

O altă situație este cea în care subordonata introdusă prin *dacă* e coordonată cu alta (sau cu altele) de același fel, cu conector (conectori) diferit (diferiți), precedat (precedați) de același *nici* suprimabil: *Nu încerca **nici să** afle ce se întâmplase cu soțul ei, **nici dacă** poliția se mai ocupa de ea.* vs *Nu încerca **să** afle ce se întâmplase cu soțul ei, **dacă** poliția se mai ocupa de ea.*; *Nu știu **nici cum** îi spune, **nici ce** altitudine are, **nici dacă** e dificil ...* vs *Nu știu **cum** îi spune, **ce** altitudine are, **dacă** e dificil ...*

2.2.2. *Nici să* „nici dacă” este o locuțiune conjuncțională subordonatoare concesivă: ***Nici să** fi vrut, nu puteam face altfel.* = *Nici dacă aș fi vrut, nu puteam face altfel.*; ***Nici să** fi fost adevărat, nu*

l-ar fi crezut nimeni. = *Nici dacă ar fi fost adevărat, nu l-ar fi crezut nimeni.*; **Nici să** *fie așa, nu l-ar crede nimeni.* = *Nici dacă ar fi așa, nu l-ar crede nimeni.*

Secvența nu e întotdeauna locuțiune conjuncțională, ci și o formațiune compusă din adverbul suprimabil *nici* și conjuncția *să*, care introduce diferite subordonate, de exemplu, completivă directă: *Nu vrea nici să audă de tine.* cf. *Nu vrea să audă de tine*, completivă prepozițională: *Nu e în stare nici să vorbească.* cf. *Nu e în stare să vorbească.*, subiectivă: *Nu ni se permite nici să ne cerem drepturile.* cf. *Nu ni se permite să ne cerem drepturile.*

În concluzie:

- a) secvențele *nici dacă*, *nici de*, *nici să* funcționează fie ca locuțiuni conjuncționale, fie ca grupări cu adverbul *nici* suprimabil și conjuncții subordonatoare;
- b) secvența *nici de* apare și ca grupare a adverbului suprimabil *nici* cu prepoziția *de*.

2.2.3. *Nici că* este o secvență interpretată când ca expresie (DEX), când ca locuțiune adverbială (DLRLC), când ca adverb urmat de conjuncție în registru popular și familiar (DLR).

Supunând observației un corpus bogat de texte literare și neliterare, am constatat următoarele:

2.2.3.1. Secvența *nici că* e urmată de un verb cu formă afirmativă, în următoarele situații:

a) în enunțuri propoziționale exclamative, cu semnificația adverbială de negare „deloc; nicidecum”, însoțită uneori de semiadverbul *mai*: **Nici că-i** (mai) *pasă!* „Nu-i pasă deloc”, **Nici că-l** (mai) *doare de voi!*;

b) în enunțuri propoziționale exclamative, cu semnificație adverbială superlativă: *Așa frumusețe*, **nici c-au mai văzut!**, *Asemenea ochi*, **nici că ai mai întâlnit!**, *O soție ca ea*, **nici că mai găsești!**;

c) în enunțuri propoziționale exclamative cu structura adjectiv / adverb la comparativ de superioritate (rar, pozitiv) + secvența *nici că* + verbul impersonal *a se putea* (mai rar, alte verbe: *a auzi*, *a vedea*, *a se găsi*, *a întâlni*, *a-și imagina*), construcție cu semnificație superlativă: *Mai rău* **nici că se poate!**, *Mai ridicol de-atât* **nici că se poate!**, **Nici că se putea mai bine!**;

2.2.3.2. Secvența *nici că* e urmată de un verb cu formă afirmativă sau negativă în următoarele situații:

a) secvența este parte a corelației *nici că ...*, *nici că ...*, implicite sau explicite: *Nu s-a mai știut nimic de el, multă vreme*, **nici că e viu**, **nici că e mort.**, *Nu spunem (nici) că e îngeraș*, **nici că nu a făcut prostii.**, *Nu pretindem (nici) că am epuizat aceste aspecte și* **nici că** *le-am tratat exhaustiv.* (Eugen Coșeriu, *Contribuții la pragmatica lingvistică*).

b) este semiadverb care precedă o subordonată introdusă prin conjuncția *că*: *Să nu uităm* **nici că** *la umbra stejarului bătrân stejarii tineri nu cresc.*, *Nu e bine* **nici că** *a acceptat funcția asta.*

2.3. În *Dicționarul limbii române*, cel mai bogat sub aspectul înregistrării combinațiilor lexicale fixe, sunt înregistrate următoarele expresii cu adverbul *nici*: *nici de sămânță* sau *nici sămânță de* „deloc; nimeni; nimic” (*Pe șantierul noii clădiri bate vântul. Muncitori nu erau* **nici de sămânță.**); *nici cât* (e) *negru sub unghie* „deloc; (absolut) nimic” (*Nu le pasă* **nici cât** *negru sub unghie de oameni!*); *a nu avea de nici unele* „a nu avea nimic” (*N-avea* **de nici unele.**); *a nu avea nici pe dracul* (ori *pe naiba*) „a fi sănătos, a nu suferi de nicio boală” (*N-are* **nici pe dracu’**, *vin ai lui să-l ia!*); *a nu zice* (ori *spune*) *nici cârc* „a nu zice / spune nimic” (*Autoritățile* **n-au zis** **nici cârc.**); *nici în ruptul capului* „deloc; nici(de)cum” (*Nu vrea să renunțe* **nici în ruptul capului.**); *nici atâta* „în și mai mică măsură, și mai puțin (decât ...)” (*De Ion nu-mi pasă, iar de Vasile*, **nici atâta!**, *N-are*

*vreme să se ocupe de vii, iar de morți, **nici atâta!***); (Regional) *nici încotro* „în sus și în jos, în toate părțile (fără o țintă precisă)”; *Umblă nici încotro; nici mai ba; nici vorbă.*

2.4. Lipsesc din dicționarele românești colocațiile adverbiale: *nici gând, nici vorbă, nici discuție, nici pomeneală, nici pomenire; nici în ruptul capului, nici cât o ceapă degerată* ș.a., verbale: *nu zice nici cârc / nici miau / nici pâs*, pronominale: *de nici unele* și cele adjectivale *nici urmă de, nici strop de, nici(un) dram de, nici țipenie de, nici picior de, nici(un) pic de*. Menționăm faptul că în DLR sunt înregistrate ca expresii doar trei dintre aceste colocații: *nici vorbă, nici în ruptul capului, de nici unele*. În limba engleză, corespondentele acestora sunt: *not in the least, by no means, it is out of the question, nothing of the kind, not for love or money, not for the world, not worth a straw, to keep mum, nothing at all, not a trace of*.

2.4.1. Privitor la colocațiile adverbiale cu structura *nici* + substantiv, menționate anterior, facem următoarele observații:

- sunt sinonime. Au una dintre următoarele semnificații: „nu există, nu se pune problema; e fals, neadevărat, nereal; deloc, defel, nicidecum, în nici un caz, da' de unde!, aș!; fără doar și poate”;

- apar în patru contexte identice:

a) *nici vorbă / gând / pomeneală / discuție ... de ...: Nici vorbă de mărire salarială!, Nici gând de rugină la mașina asta veche!*;

b) *nici vorbă / gând / pomeneală / discuție ... (ca) să ...: Nici vorbă ca Chevron să se retragă din România!, Nici gând să se lase filmat!*;

c) *nici vorbă / gând / pomeneală / discuție ...!: Măriri de salarii? Nici gând!; Recuperarea prejudiciilor? Nici pomeneală!*;

d) (rar) *nici vorbă / gând / pomeneală / discuție ... că ...: Nici vorbă că e luat în calcul un protest!*;

2.4.2. În privința colocațiilor adjectivale *nici urmă de, nici strop de, nici(un) dram de, nici țipenie de, nici picior de, nici(un) pic de, niciun fel de / de niciun fel* facem următoarele observații:

- au semnificația adjectivului pronominal negativ „niciun”;

- au topică antepusă substantivului regent: *Pe cer, nici urmă de soare., Mireasa n-a purtat nici strop de machiaj., N-are nici dram de discernământ., Nu vezi nici țipenie de om pe stradă., Pe șantier, nici picior de muncitor!, Nu adia nici pic de vânt!*;

- mai rar, în absența substantivului determinat, sunt locuțiuni pronominale negative cu semnificația „nimeni, nimic”: *Peisajele nu mai au nici urmă din ceea ce au fost cândva!, Pe drum, nici țipenie!*;

- locuțiunea *niciun fel de* are varianta de *niciun fel*: *Nu are niciun fel de obiecții*. cf. *N-are obiecții de niciun fel.*;

- cele mai multe au variante, una cu semiadverbul *nici* (*nici urmă de, nici strop de, nici dram de ...*), alta, cu adjectivul pronominal negativ (*niciun strop de, nicio țipenie de, niciun dram de ...*).

- uneori, sunt folosite adverbial: *Nu-i plăcuse de niciun fel., Nu i-a folosit niciun pic.*

2.4.3. Celelalte colocații cu *nici* adverbial au structuri diferite: *nici în ruptul capului, nici în gaură de șarpe, nici cât negru sub unghie, nici cât o ceapă degerată; nici pe departe; unde nici cu gândul nu gândești; nici mort; a nu-i trece nici prin cap / minte, a nu zice / spune nici cârc; nici de-al dracu'; de nici unele.*

2.5. Tot în *DLR* sunt înregistrate și expresiile în a căror structură există adjectivul pronominal negativ *niciun / nicio* (n.ns. Păstrăm grafia din *DLR*): *nici un capăt de ață* (Nu i-au dat **nici un capăt de ață**.); *fără nici un căpătâi* (La orice colț de stradă te izbești de indivizi **fără nici un căpătâi**.); *nu e nici o brânză de el* sau *nu face nici o brânză* (N-a făcut **nici o brânză** pe teren.); *a nu avea* (sau *a fi fără*) *nici un Dumnezeu* (N-are **nici un Dumnezeu**.) sau pronumele negativ: *de nici unele* „nimic, nici un lucru” (Muncim până dăm pe brânci și nu ni se ajung **de nici unele**.).

2.5.1. Completăm lista de mai sus (de expresii, potrivit autorilor *DLR*) cu colocații în a căror structură se află un adjectiv pronominal negativ: *sub nicio formă*, *sub niciun motiv*, *sub niciun aspect*, *cu / în / sub niciun chip* (*nici într-un chip*), *în niciun caz* (*nici într-un caz*), *cu niciun preț*, *de niciun fel*, *în niciun fel* (*nici într-un fel*), *în niciun mod* (*nici într-un mod*), *în / din nicio parte*, *de nicio parte*, *de nicio culoare*, *din niciun punct de vedere*. În engleză, corespondentele acestor colocații sunt: *under no circumstances*, *for no reason*, *in no case whatsoever*, *on neither side*.

Observațiile noastre despre aceste combinații lexicale fixe sunt următoarele:

- au structura prepoziție (*în*, *cu*, *sub* ...) + adjectiv pronominal *niciun / nicio* + substantiv (sau locuțiune substantivală);

- cele mai multe sunt (cvasi)locuțiuni adverbiale: *Nu acceptă sub niciun motiv.*, *În niciun caz nu renunță.*, *Nu renunță cu niciun preț la ambițiile ei.*, *N-am pus în niciun mod la îndoială ce s-a convenit.* Construcțiile sintactice normale formate din prepoziție, adjectiv pronominal negativ și substantiv tind spre statutul de locuțiune, prin fixarea în uz a unei singure forme și dobândirea unui singure semnificații. Un semn al nedesăvârșirii procesului de locuționalizare îl reprezintă posibilitatea înlocuirii adjectivului negativ cu alte adjective pronominale sau nu: *sub altă formă*, *sub care motiv*, *sub acest aspect / aspectul prezentat*, *sub alt chip*, *cu orice chip*, *în același chip*, *în acest caz / cazul descris*, *cu alt preț*, *de orice fel*, *în oricare fel*.

- uneori aceste construcții funcționează adjectival: *N-are ambiții de niciun fel.*, *Mutarea nu-i oferea satisfacții de nicio culoare.*

- unele au o variantă topică, prin deplasarea prepoziției: *în niciun caz / nici într-un caz* (Nu acceptă *nici într-un caz* să se implice.), *în niciun fel / nici într-un fel* (Nu s-a opus *nici într-un fel* deciziei lui.), *în niciun chip / nici într-un chip* (Nu izbutea *nici într-un chip* să se înalțe.), *în niciun mod / nici într-un mod* (Adeseori facem lucruri care nu ne ajută *nici într-un mod*.).

- prezența adjectivului pronominal negativ impune scrierea sudată *niciun*, *nicio*: *cu niciun preț*, *sub nicio formă* ș.a.m.d. Socotim necesare înregistrarea acestor colocații și indicațiile ortografice aferente într-o nouă ediție a *DOOM*-ului.

- observația de mai sus privește și unele locuțiuni verbale, a căror scriere este oscilantă: *a nu avea nici un / niciun rost*, *a nu avea nici o / nicio legătură*, *a nu avea nici o / nicio importanță*, *a nu avea nici o / nicio șansă*, *a nu avea nici un / niciun sens*, *a nu avea nici o / nicio valoare*, *a nu avea nici o / nicio îndoială*, *a nu avea nici o / nicio idee*, *a nu scoate nici un / niciun cuvânt / nici o vorbă / nicio vorbă*, *nu încapă nici o / nicio îndoială*, *a nu da nici un / niciun semn de viață*, *a nu fi de nici o / nicio treabă*, *a nu fi de nici o / nicio ispravă* ș.a. În engleză, corespondentele acestor colocații sunt: *to be pointless*, *to be no point in*, *to have no connection with*, *to have nothing in common with*, *to be of no importance*, *to stand no chance*, *to be worthless*, *to be no doubt*, *to not have any idea*.

2.5.2. Există și unele colocații, formate din *fără* + *niciun / nicio* + substantiv, care pot completa lista de mai sus: *fără niciun căpătâi*, *fără niciun chef*, *fără niciun comentariu*, *fără niciun cusur*, *fără nicio discuție*, *fără niciun drept de apel*, *fără niciun dubiu*, *fără niciun Dumnezeu*, *fără*

niciun echivoc, fără niciun folos, fără nicio glumă, fără nicio grijă, fără niciun gust, fără nicio îndoială, fără nicio însemnătate, fără nicio jenă, fără niciun motiv, fără nicio noimă, fără niciun ocol, fără niciun ocoliș, fără nicio pată, fără nicio părtinire, fără nicio plăcere, fără nicio pretenție, fără nicio pricină, fără nicio puțință de tăgadă, fără niciun răgaz, fără niciun rezultat, fără niciun rost, fără niciun sens, fără niciun spor, fără nicio șovăială / șovăire, fără nicio tragere de inimă, fără nicio umbră de îndoială, fără nicio urmă, fără nicio vină. În engleză, corespondentele acestor colocații sunt: unwillingly, without any comment whatsoever, without any fault, undoubtedly, unambiguously, of no use, jokes aside, careless, tasteless, worthless, gratuitously, meaningless, without any hesitation, pointless, reluctantly, without any doubt, without any trace, without any fault.

Observații:

- toate acestea au și variante fără adjectiv pronominal negativ: *fără îndoială, fără însemnătate, fără noimă, fără puțință de tăgadă, fără rost, fără sens, fără spor, fără tragere de inimă, fără umbră de îndoială, fără urmă, fără vină.*

- majoritatea funcționează atât adjectival, cât și adverbial (*scenariu fără niciun cusur* cf. *a acționat fără niciun cusur*; *vorbe fără niciun sens* cf. *glumește fără niciun sens*; *sunt lucruri fără nicio noimă* cf. *l-a penalizat fără nicio noimă*);

- admiterea altor determinanți decât *niciun / nicio* validează funcționarea substantivală independentă: *fără mare însemnătate, fără vreun rost, fără altă discuție*. Preferința combinatorie și frecvența în uz a combinației respective însă pledează pentru statutul de colocație.

2.6. Tot în DLR, sunt înregistrate expresii bazate pe corelația *nici ... , nici ...*: *nici în car, nici în căruță (nici în teleguță)* (*Ăsta nu e partid, e mai șmecher, nu e **nici în car, nici în căruță**, stă pe dungă!*); *nici așa, nici așa* „*nicism*” (*Nu-i bine **nici așa, nici așa!***); *nici laie, nici bălaie* (*Pârșul este ceva ambiguu, **nici laie, nici bălaie**, nici veveriță, nici șoarece, poate câte ceva din fiecare, ochi mari, dar bot ascuțit, ...*); *nici prea-prea, nici foarte-foarte* „*potrivit*” (*El nu e nici tânăr, nici bătrân, nici frumos, nici urât, **nici prea-prea, nici foarte-foarte**; e un băiat potrivit în toate.*); *a nu avea (de-a face) nici în clin, nici în mânecă* (cu cineva) (*Guvernul **n-are nici în clin, nici în mânecă** cu realitatea.*); *nici mai mult, nici mai puțin* „*exact*” (*A spus **nici mai mult, nici mai puțin** decât trebuia.*); *nici una, nici două* (sau *nici una, nici alta*) „*pe neașteptate, deodată*” (*Acesta, **nici una, nici două**, luă un topor în mână și se repezi la contramaistru., Dar infinitul nu e **nici una, nici alta**, sau e și una și alta laolaltă.*); *nici tu ..., nici tu ...* „*se spune pentru a accentua lipsa mai multor lucruri*” (*Femeia lui Ipate și cu baba, când se trezesc din amețală, **nici tu drumeț, nici tu copil, nici tu nimica**. Erau atât de săraci, încât n-aveau după ce bea apă. **Nici tu casă, nici tu masă**, nimic, nimic).*

În lista acestora mai pot apărea: *nici la deal, nici la vale; nici cal, nici măgar; nici îl ninge, nici îl plouă; nici mort, nici viu; nici prima, nici ultima; nici în plus, nici în minus* ș.a.

Tiparul *nici X, nici Y*, în care *X* și *Y* sunt, de regulă, antonime propriu-zise sau contextuale (adjectivale, adverbiale, substantivale, prepoziționale), este folosit pentru aproximarea unor însușiri sau caracteristici. Apare în locul unor adjective sau adverbe care ar exprima exact „media” între antonime: *Nu e **nici tânăr, nici bătrân**.*, *Nu e **nici albă, nici neagră**.*, *Nu stă **nici aproape, nici departe**.* Dacă există acel ceva care exprimă exact „media” între caracteristicile sau obiectele aflate în acest tipar corelativ, va apărea după conjuncția adversativă *ci*: *Nu este **nici tigrul, nici leul, ci un hibrid** între ei.*; *Nu este **nici al nostru, nici al vostru, ci al urmașilor** urmașilor noștri.*; *Nu vin **nici azi, nici mâine, ci poimâine**.*; *Vehiculul viitorului arată cam așa: nu-*

i **nici mașină, nici avion, nici barcă, ci toate** la un loc.; Nu e **nici bun, nici rău, ci prost**. În tiparul acesta se încadrează și propoziții negative: **Nici nu vorbește, nici nu tace, ci se amuză**.

De-a lungul timpului, unele dintre aceste construcții s-au fixat și, prin uz generalizat, și-au pierdut expresivitatea, devenind locuțiuni adverbiale: *nici una, nici două; nici una, nici alta; nici mai mult, nici mai puțin* ș.a.

2.6.1. În GALR sunt exemplificate construcțiile numite „temporale inverse” și prezentate opiniile pro și contra recunoașterii lor. Între exemple, apar și temporale conjuncționale cu corelativele *nici nu, nu ... bine* în regentă, iar în subordonată, cu adverbul *și* (GALR II: 510). În GBLR, se semnalează dificultatea interpretării unor asemenea construcții (op. cit., 537).

O structură corelativă specifică „temporalei inverse” are două variante:

a) *Nici bine nu ...că (...) și ...: Nici bine n-a intrat pe ușă, că l-au și asaltat cu diverse probleme., Nici bine nu m-am așezat la masă, că m-au și chemat înapoi la serviciu. și*

b) *Nici (...) bine ..., că (...) și ...: Nici n-a intrat bine pe ușă, că l-au și asaltat cu diverse probleme., Nici nu m-am așezat bine la masă, că m-au și chemat înapoi la serviciu.*

3. Concluzii:

- cuvântul *nici* are, în română, următoarele statute: conjuncție, adverb, semiadverb, component al unor colocații fixe (compuse, locuțiuni, expresii). Pentru primele două statute, în limba engleză există trei termeni: *nor, neither, either*;

- în ipostaza de conjuncție coordonatoare, apare în enunț negativ (*Nu-i place nici fotbalul, nici baschetul., Nici nu pleacă, nici nu rămâne.*), cu excepția subordonatelor afirmative ale unui regent negativ (*Nu-l lasă nici să întrebe, nici să răspundă.*);

- ca adverb, *nici* e fie adverb pro-frază (echivalent al lui *nu*, care apare în dialog și substituie un enunț complet), fie adverb de frază, urmat, întocmai ca adverbele predicative, de o subordonată introdusă prin conjuncția *că*: ***Nici că-i pasă de tine!***;

- ca semiadverb, are semnificație relațională (de adaos sau completare) și negativă (seria completată e negativă). Apare la stânga centrului în GN, GAdv, GV, GPrep și poate admite succesiunea unui alt semiadverb: *Nici (chiar) Maria., N-a plecat nici (măcar) ieri., Nici nu mă (mai) gândesc., Nu s-a oprit la noi nici (măcar) pentru o oră.*

- în ipostaza de formant lexical, *nici* este component al compuselor pronominale și adverbiale negative (*niciunul ...; niciodată ...*), component locuțional (*nici dacă, nici să; nici în ruptul capului, nici pe departe* ș.a.), component al unor colocații care tind să se locuționalizeze (*nici gând, nici vorbă; nici picior de, nici țipenie de; fără niciun cusur, fără niciun drept de apel; în niciun caz, sub nicio formă, cu niciun preț; nici mai mult, nici mai puțin, nici laie, nici bălaie* ș.a.).

BIBLIOGRAFIE

Cenac, Oana Magdalena, *Observații pe marginea semiadverbelor din cadrul grupului verbal din limba română*, în „Philologica Jassyensia”, An III, Nr. 2, 2007, p. 9-12.

Georgeta Ciompec, *Morfosintaxa adverbului românesc: sincronie și diacronie*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1985.

DEX = *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Univers Enciclopedic, 2012.

Dindelegan 2003 = Gabriela Pană Dindelegan, *Elemente de gramatică. Dificultăți, controverse, noi interpretări*, București, Editura Humanitas Educațional, 2003.

DOOM² = *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, ediția a II-a, București, EA, 2005.

Dominte, Constantin, *Negația în limba română*, București, Editura Fundației România de Măine, 2003.

DLR = *Dicționarul limbii române*, București, Editura Academiei Române.

GALR = *Gramatica limbii române*, Vol. I *Cuvântul*, II, *Enunțul*, Tiraj nou, revizuit, București, EAR, 2008.

GBLR = *Gramatica de bază a limbii române*, ediția a II-a, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2015.

Ionescu, Emil (ed.), *Understanding Romanian Negation. Syntactic and Semantic Approaches in a Declarative Perspective*, București, Editura Universității din București, 2004.

Jianu, Maria-Magdalena, *Alte realizări ale relației sintactice de coordonare. Coordonarea cumulative și cea negative*, în *Dacoromania*, serie nouă, IX-X, 2004-2005, Cluj-Napoca, p. 259-266.

Nedelcu, Isabela, *O sută unu greșeli gramaticale*, București, Ed. Humanitas, 2014.

NDULR = *Noul dicționar universal al limbii române*, ediția a III-a, București, Editura Litera, 2006.

THE INTERPRETATION OF NOUN PHRASES WITH CONTEXTUALLY RELATIONAL HEAD NOUN

**Ionela Gușatu, Assist., PhD, "Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy,
Bucharest**

Abstract: The present paper analyzes nominal structures which consist of two nouns and it aims to express the relation between the head noun and its genitival adjunct. As we are going to see, the generative lexicon will play an important role in expressing this relation.

Keywords: nominal structures, noun phrases, genitival adjuncts, GL

Grupurile nominale cu dependenți genitivali au reprezentat o adevărată provocare, în sensul că, numeroase analize le-au fost atribuite de-a lungul timpului. Caracteristica esențială identificată pentru grupul nominal cu dependent genitival este că acest grup nominal exprimă o relație între cei doi constituenți ai grupului. În rândurile care urmează vor fi analizate din perspectiva lexiconului generativ (LG)¹ doar GN al căror nume centru este explicit relațional. Din această clasă fac parte genitivele care denotă denumirea, originea și destinația.

¹ Trăsăturile dominante ale lexiconului generativ ca teorie a sensului lexical și a modificărilor acestui sens în context sunt două: bogăția reprezentării semantice și recursul la operații semantice cu ajutorul cărora sunt explicate îmbogățiri ale sensului cuvintelor în context. Operațiile semantice se referă la coerciția tipurilor, compoziția reciprocă și legarea selectivă. Prin coerciție, un cuvânt sau o sintagmă este constrânsă de către regentul său să-și modifice tipul semantic principal, pe baza reprezentării sale lexicale. Cel mai ușor caz de coerciție îl reprezintă coerciția subtipurilor:

(1) *Maria conduce o Honda spre serviciu.*

În (1), atât subiectul cât și obiectul reprezintă subtipuri ale argumentelor cerute de verb: *Maria* reprezintă subtipul categoriei *uman*, iar *Honda* subtipul categoriei *mașină*.

Compoziția reciprocă se referă la multiplele elemente dintr-o sintagmă care se comportă ca functori, generând noi sensuri non-lexicalizate pentru cuvintele în compoziție. Acest lucru poate fi exemplificat cu ajutorul verbului polisemantic *a coace*:

(2) a. *Ion a copt cartofii.*

b. *Maria a copt o prăjitură.*

În (2) avem ilustrată alternanța aspectuală a verbului *a coace*: de *schimbare de stare* alături de substantive precum *cartofi*, *roșii*, *usturoi* (2a) și de *proces/creare* alături de substantive precum *prăjitură*, *tort*, *pâine* (2b). Trebuie menționat că verbul *a coace* are un singur sens, însă poate căpăta și alte interpretări datorită combinării/compoziției acestuia cu argumentele sale. Astfel, cele două sensuri ale verbului se obțin în funcție de semantica grupului nominal.

În cadrul legării selective, unitatea lexicală sau sintagma operează specific în substructura unei sintagme, fără a schimba tipul general (3). Această operație este foarte importantă în analiza adjectivelor deoarece le permite acestora să se aplice unei părți a semanticii substantivelor ale căror epitete sunt, fără a le schimba denotația:

(3) a. *Ion este un dactilograf rapid.*

În (3), adjectivul *rapid* este un predicat evenimentțial, iar substantivul *dactilograf* este un individ. Legarea adjectivului cu substantivul este posibilă pentru că centrul *dactilograf* conține în semantica sa un eveniment la care adjectivul se poate aplica. Prin urmare, *rapid* este un predicat evenimentțial care poate modifica selectiv evenimentul în *telicul* substantivului, rezultând astfel interpretarea *care dactilografiază rapid*.

1. Denumirea

Genitivul denumirii este arhaizat în româna actuală, fiind întrebuințat doar sporadic în româna populară. GN cu genitivul denumirii exprimă o relație care se stabilește între un nume și un lucru în sens larg. Relația este de denumire: *apa Bistriței* este râul care se numește Bistrița. Cum denumirea vine prin numele în genitiv, s-ar părea că relația de denumire ce caracterizează întregul grup este furnizată chiar de acest nume. În fapt însă, tot numele centru este la originea acestei relații. Ca să captăm în LG ideea că râul are un nume, avem nevoie de un argument care să fie numele însuși. Cum acest argument nu apare în mod obligatoriu ori de câte ori se folosește numele *râu*, argumentul reprezentat de nume trebuie să fie implicit. Celălalt argument privește râul însuși și este și el un argument implicit.

Mai rămâne să decidem cum se cuprinde în reprezentare relația de numire însăși. În mod evident, relația de numire dintre cele două argumente este un mijloc de identificare a râului însuși, iar elementele de identificare se exprimă în caracteristica FORMAL². Problema este însă ce fel de eveniment codifică această relație în structura de evenimente.

Se dovedește imediat că niciunul din tipurile de evenimente asumate în mod curent în reprezentările LG nu este adecvat pentru a reda esența relației de numire pe care trebuie să o folosim aici. În mod evident, nu evenimentul de a denumi râul cu numele *Bistrița* este esențial pentru a caracteriza relația de denumire. Și nici starea că *Bistrița* se numește *Bistrița*. Că o anumită apă se numește *Bistrița* nu este prin urmare nici stare, nici tranziție, nici proces. Este *un fapt*. Faptele ca tipuri de entități nu sunt însă în mod curent folosite în reprezentările LG. Propunem de aceea o extindere a tipurilor de entități care pot apărea în EVENSTR³, prin admiterea faptelor (cf. Vendler 1967). În aceste condiții, caracteristica FORMAL va asuma ca element de identificare a substantivului *apa* faptul că apa se numește într-un anumit fel *y*:

$$(1) \quad \left[\begin{array}{l} \text{apa} \\ \text{ARGSTR} = \left[\begin{array}{l} D - \text{ARG1} = x : \text{curs de apa} \\ D - \text{ARG2} = y : \text{nume} \end{array} \right] \\ \text{EVENSTR} = \left[D - \text{EV} = f : \text{fapt} \right] \\ \text{QUALIA} = \left[\text{FORMAL} = \text{denumire}(f, y, x) \right] \end{array} \right]$$

Când variabila de nume *y* este înlocuită cu un nume propriu-zis, substantivul *apa* va proiecta un dependent care îi va specifica numele. Rămâne din nou în sarcina gramaticii să precizeze că acest dependent se realizează genitival.

² Structura de caracteristici prezintă patru caracteristici esențiale ale sensului cuvântului: rolul *CONSTITUTIVE* (relația dintre un obiect și părțile lui constituente: material, elemente componente), rolul *FORMAL* (cel care distinge obiectul într-un domeniu mai larg; caracteristicile fizice: orientare, formă, dimensiune), rolul *TELIC* (scopul și funcția obiectului) și rolul *AGENTIVE* (factorii implicați în originea obiectului sau „producerea acestuia”: artefact, creator). Toate aceste caracteristici duc la o mai bună descriere a sensului cuvântului.

³ Structura de evenimente caracterizează tipul de bază al evenimentului și posibila structură internă (subevenimentială) a acestuia. Vendler (1967) împarte evenimentele în patru categorii: *states* (stări), *activities* (activități), *achievements* (îndepliniri) și *accomplishments* (realizări). În cadrul LG, evenimentele de tipul *activities* sunt definite ca *proces*, iar cele de tipul *achievements* și *accomplishments* (sunt denumite *tranziții* și considerate a fi structuri evenimentiale complexe) sunt definite prin combinația celor două concepte: un proces plus o stare rezultată.

2. Originea

GN *zloții vânzării* nu face referire doar la niște bani (zloți), ci și la felul în care o persoană a ajuns să îi obțină: prin efectuarea unei vânzări. Reprezentarea semantică LG a numelui *zloți* este capabilă să explice această relație între bani și vânzare. Trăsătura FORMAL a acestui nume spune doar că zloții sunt un tip de monedă (astăzi emisă ca monedă națională de statul polonez). Caracteristica CONSTITUTIVE precizează că moneda este făcută dintr-un anumit metal, iar caracteristica AGENTIVE arată că ei iau naștere printr-o anumită tehnologie.

Elementul decisiv în relația dintre bani și vânzare este *quale* TELIC. Această caracteristică spune că zloții, ca de altfel orice monedă, măsoară valoarea unui obiect. Putem reprezenta această proprietate a zloților recurgând la un predicat de tranziție care pune în legătură zlotul și valoarea v a unui obiect arbitrar:

$$(2) \left[\begin{array}{l} \text{zlot} \\ \text{ARGSTR} = [D - \text{ARG} = x : \text{moneda}] \\ \text{EVENSTR} = [D - \text{EV} = e : \text{tranzitie}] \\ \text{QUALIA} = \left[\begin{array}{l} \text{FORMAL} = \text{zlot}(x) \\ \text{CONST} = \dots \\ \text{AGENTIVE} = \dots \\ \text{TELIC} = a\_masura(e, x, v) \end{array} \right] \end{array} \right]$$

În raport cu acest predicat, *a vinde* și *a cumpăra* devin modalități de măsură mai specifice. Dacă, prin urmare, proprietatea de a măsura se realizează sub forma vânzării, urmează că cel ce vinde obține o sumă de zloți în schimbul valorii vândute. Aceasta explică proveniența banilor într-o sintagmă ca *zloții vânzării*. De observat că substituirea unui predicat general cu unul mai concret (aici *vânzare*) funcționează similar cu realizarea argumentelor pleonastice, în sensul că evenimentul vânzării este un hiponim al măsurii valorii cu ajutorul monedei:

$$(3) \left[\begin{array}{l} \text{zlotii vânzării} \\ \text{ARGSTR} = [D - \text{ARG} = x : \text{moneda}] \\ \text{EVENSTR} = [S - \text{EV} = e : \text{tranzitie}] \\ \text{QUALIA} = \left[\begin{array}{l} \text{FORMAL} = \text{zlot}(x) \\ \text{CONST} = \dots \\ \text{AGENTIVE} = \dots \\ \text{TELIC} = a\_vinde(e, v, x) \end{array} \right] \end{array} \right]$$

3. Destinația

Grupurile nominale în care genitivul se referă la destinația obiectului denotat de numele centru sunt rare. Este cazul GN *iarba fiarelor* care are tendința să se transforme dintr-o sintagmă într-o unitate frazeologică.

Numele *iarba* din acest grup nu denotă decât în parte o plantă. Dacă *iarba* ar avea semnificația obișnuită, combinația cu genitivul *fiarelor* ar însemna iarba pe care o mănâncă fiarele. Planta denumită de acest nume în contextul GN *iarba fiarelor* nu este însă o plantă destinată hranei, iar fiarele la care face referire genitivul nu sunt fiare sălbatice, ci mecanisme de încuiere. Mecanismul tipic de încuiere este lacătul și de aceea numele *fiare* poate fi glosat în acest context ca lacăte.

Numele *iarba* denumește prin urmare o plantă care are alte proprietăți decât iarba obișnuită. Mai precis este o plantă cu însușirea de a descuia orice lacăt.

Am reconstruit până aici în mod intuitiv sensul GN. Să vedem acum însă dacă această reconstrucție este inteligibil formulabilă prin mecanismele LG.

Argumentul x , al numelui *iarba* trebuie să fie caracterizat ca fiind o plantă. Spre deosebire însă de iarba obișnuită, despre iarba din acest context nu se poate spune nimic din punctul de vedere al rolului CONSTITUTIVE. Într-adevăr, această plantă nu ne poate da nicio indicație despre felul în care este ea alcătuită. Prin urmare, rolul CONSTITUTIVE este aici nedefinit, adică irelevant pentru caracterizarea semantică a cuvântului.

Irelevant este și rolul AGENTIVE, care, în cazul plantelor obișnuite, este important pentru că ne ajută să știm cum le putem sădi. Cât privește rolul TELIC, acesta precizează că iarba are o destinație pe care o are o cheie: destinația de a descuia lacăte, și mai precis orice lacăt. De aici următoarea reprezentare a numelui centru *iarba*:

$$(4) \quad \left[\begin{array}{l} \text{iarba} \\ \text{ARGSTR} = [D - \text{ARG} = x : \text{planta}] \\ \text{EVENSTR} = [D - \text{EV} = e : \text{tranzitie}] \\ \text{QUALIA} = \left[\begin{array}{l} \text{FORMAL} = \text{iarba}(x) \\ \text{CONST} = \varnothing \\ \text{AGENTIVE} = \varnothing \\ \text{TELIC} = (\exists x)(\forall y)a\_descuia(e, x, y) \end{array} \right] \end{array} \right]$$

Această reprezentare asociază prin urmare numelui *iarba* caracteristica formală de plantă, lasă nedefinite rolurile CONSTITUTIVE și AGENTIVE, și substituie valoarea uzuală a rolului TELIC (hrănirea) cu un altul, împrumutat din caracterizarea instrumentelor de descuiere. Cuantificatorii din valoarea rolului TELIC au semnificația următoare: „există o singură plantă (iarbă) care descuie orice lacăt”. Dacă ne vom întreba de unde este luată această nouă valoare, răspunsul este că ea vine tocmai din valoarea rolului TELIC al genitivului: ceea ce se încuie și se descuie cu un anumit instrument este un lacăt.

Concluzii

Analiza LG a semnificațiilor genitivului a demonstrat că semnificațiile posesivului sunt determinabile lexical. Rolul decisiv în determinarea lexicală contextuală aparține coerciției tipurilor, operație mulțumită căreia cuvintele își actualizează potențialul relațional pe care și-l valorifică prin combinație cu genitivul. Astfel, operația de coerciția tipurilor (în urma căreia au apărut numele contextual relaționale) a fost constant însoțită de substituții de variabile sau de adjuncții care sunt ambele specifice altei operații importante din LG, legarea selectivă.

Bibliografie

1. Ionescu, Emil, Gramatici formale, Editura Universității din București, 2007.
2. Pustejovsky, James, The Generative Lexicon, The MIT Press, London, 1995.
3. Vendler, Zeno, Verbs and times, In Linguistics in philosophy. Z. Vendler, 97-121. Ithaca, New York: Cornell University Press, 1967.

4. Bouillon, Pierrette, The adjective “vieux”: the point of view of “generative lexicon”. In E. Viegas (ed.), *Breadth and Depth of Semantics Lexicons*, Dordrecht: Kluwer Academic, p.147-166, 1999.

MACBETH TRANSLATED IN ROMANIAN BY THE POET ION VINEA**Daniela Marțole, Assist. Prof., PhD, "Ștefan cel Mare" University of Suceava**

Abstract: For more than fifty years, the canonical Romanian translation of the tragedy Macbeth was Ion Vinea's version published in 1957, in the first edition of Shakespeare's complete works ever to be printed in Romania. Ion Vinea was a poet of the avant-garde and a promoter of modernist values. Although a prolific writer, he was criticized by his contemporaries for the rather moderate spirit displayed in his poems, in stark contrast to the audacity he generally showed in the theoretical manifestos published in the literary journals of the time. Vinea's poetic sensitivity becomes apparent in some fragments of the translation, proving his affinity for the profoundly lyrical character of Shakespeare's text. Our paper deals with the analysis of the language of Vinea's translation at all levels, with special reference to the lexical level where the translator's moderation is at work, once again. The lexical choices in the target text reflect, on the one hand, the anti-neologist tendencies in the standard Romanian language in the second half of the 20th century and, on the other hand, the poet-translator's own agenda of reintegration of local values in the individual and general poetic sensitivity.

Keywords: Macbeth, Romanian translation, de-Latinisation, avant-garde.

Ion Vinea, (1895-1964), este unul din pseudonimele folosite de Ioan Eugen Iovanache, poet, prozator, jurnalist și traducător. Scriitor prolific, poet al avangardei, militant al modernismului în România, Ion Vinea pare greu de încadrat în istoria literaturii române. În 1922 lansează revista „Contimporanul”, prima revistă românească de avangardă, al cărui merit „rezidă în faptul de a fi deschis drum tuturor manifestărilor avangardismului autohton și de a-și fi asumat toată răspunderea pe care o implica această activitate de pionierat”¹. Această implicare a poetului în diseminarea principiilor estetice care erau la baza unor curente ca simbolismul, expresionismul și suprarealismul are ca efect contaminarea temporară a propriilor creații literare, însă numai la un nivel superficial, deoarece, spune Ovidiu Morar, „poezia lui Ion Vinea va păstra mereu un lirism de substanță care o apropie mai degrabă de lirica lui Blaga decât de cea a confrăților săi avangardiști”². Într-un articol din 1937, Șerban Cioculescu surprinde caracterul paradoxal al creațiilor lui Vinea care, susținător și promotor al ideilor europene inovatoare în literatură, este în același timp, un reper al canonului modernist românesc: „Drama acestui poet într-adevăr original stă [...] în conflictul nerezolvat între inteligența sa artistică excepțională și tot atât de rara sa capacitate emotivă. D-sa nu a nu a atins echilibrul ideal între inteligența sa artistică excepțională și sensibilitate, poate dintr-o pudoare inhibitivă care i-a înfrânat simțirea. Cu toată această alcătuire organică, d. Ion Vinea configurează în

¹ Ovidiu Morar, *Avatarurile suprarealismului românesc*, Editura Univers, București, 2003, p. 92.

² Idem, *Avangarda românească în context european*, Editura Universității Suceava, 2003, p. 42.

poezia noastră modernistă, talentul cel mai reprezentativ, și o poziție de centru, care face dintr'însul un clasic al mișcării literare.”³ Deși ajuns în această poziție centrală, creația artistică a lui Vinea nu a avut reverberații semnificative în activitatea posterității literare. Criticii literari din anii șaizeci l-au catalogat, pe baza ultimului volum de poezii, publicat postum, *Ora fântânilor*, drept un „elegiac minor”.⁴

Șerban Cioculescu, cu câteva decenii înainte, pune marginalitatea lui Vinea pe seama atitudinii circumspecte față de orice înseamnă exagerare și a practicării unui avangardism moderat pe care l-a pus în slujba autonomiei esteticului: „Mai izolat decât precedenții [T. Arghezi, L. Blaga, I. Barbu], cu o zonă de influență mai greu delimitabilă, este d. Ion Vinea, rămas distant într'o mișcare ce l-a depășit prin tendințe de ultramodernism, fără a profita îndeajuns de pe urma lecțiilor sale de măsură.”⁵ Acuzat, pe de o parte, de extremism literar și, pe de altă parte, de lipsa curajului de a materializa tentativele teoretice extrem - moderniste inițiate la „Contimporanul”, poetul Vinea își rezumă existența postumă la paginile de critică și istorie literară ce au ca punct de interes avangarda românească.

Ca jurnalist are o activitate susținută și diversă, acoperind domenii tematice variate, de la cronica literară până la pamfletul politic. Deși îmbrățișează ideile socialiste, odată cu instaurarea regimului comunist, se retrage din viața publică.⁶ George Volceanov consideră că, dată fiind afinitatea sa pentru ideologia de stânga, această retragere, precum și interzicerea operelor sale, este un mister pe care posteritatea critică nu l-a rezolvat încă. Activitatea de traducere a început tocmai datorită acestei cenzuri care îi limita dramatic posibilitățile de a-și câștiga existența și chiar și aceasta a fost un privilegiu obținut greu. Într-un articol intitulat *Polemistul Ion Vinea*⁷ Dumitru Hîncu face publice fragmente din arhiva personală a scriitorului, printre care un memoriu adresat conducerii PMR, catalogat drept „patetic” de autorul articolului, prin care Ion Vinea încerca o reabilitare care, așteptată de scriitor timp de 18 ani cu o elegantă inerție, întârziase să se întâmple. Redăm aici un fragment: „După 23 august am refuzat ofertele de colaborare la presa socialistă, țărănistă, liberală. Scopul meu era să fac să reapară Facla. Ostilitatea unui om politic foarte influent mi-a zădărnicit acest proiect, creând în jurul meu o atmosferă de suspiciune, care cred că n-a fost risipită nici azi. În această situație a trebuit să lucrez ca ghipsar, hamal, magaziner și „negru” literar, fiind omis (adică scos) de pe listele Uniunii Scriitorilor din 1950. De-abia prin 1955-1956 mi-am putut câștiga existența ca traducător sub a mea semnătură.” George Volceanov menționează apariția, în anii cincizeci, a unei traduceri din *Hamlet* sub numele lui Petre Dumitriu⁸.

Traducerea dramei *Macbeth* face parte din prima ediție a operelor complete ale lui Shakespeare publicată în România, la editura Editura de Stat pentru Literatură și Artă, între anii

³Șerban Cioculescu, *Poezia d-lui Vinea* în „Revista fundațiilor regale: revistă lunară de literatură, artă și cultură generală”, 04, nr.1, 1 ianuarie 1937, p. 179.

⁴N. Manolescu, citat în *Dicționarul general al literaturii române*, vol. 7 (Ț/Z), Editura Univers Enciclopedic, București, 2009, p. 329.

⁵Șerban Cioculescu, *O privire asupra poeziei noastre ermetice*, în „Revista fundațiilor regale: revistă lunară de literatură, artă și cultură generală”, 04, nr. 12, 1 decembrie 1937, p. 643 (41*).

⁶ *Dicționarul general al literaturii române*, volumul 7 (Ț/Z), Editura Univers Enciclopedic, București, 2009, pp328-332.

⁷ Dumitru Hîncu, *Polemistul Ion Vinea*, în „România literară”, nr. 39, 2008.

⁸ G. Volceanov, „Appropriating through Translation: Shakespeare Translations in Communist Romania”, în *Studii de traducere: Retrospective și perspective*, Floriana Popescu (Coordonator), Editura Fundației Universitare „Dunărea de Jos”, Galați, 2006, p. 206-219, la 22 aug. 2011, la <http://www.lit.ugal.ro/TranslationStudies/Tras.Re.P.2006.2007/VOLUM%202006.pdf>.

1955-1960. George Volceanov, reputatul cercetător și traducător al lui Shakespeare, consideră că această ediție este modul în care regimul comunist „a confiscat”⁹ opera dramaturgului englez, supunând actul traducerii presiunilor politice ale timpului. Cu toate acestea, spre a evita generalizările, cercetătorul afirmă: „produsul estetic finit al fiecărui traducător în parte reflectă talentul individual și fibra morală a celor care au dat României prima integrală Shakespeare.”¹⁰ Cum doar cinci din cei șaisprezece traducători implicați în acest proiect aveau studii de specialitate (Leon Levițchi, Dan Duțescu, Mihnea Gheorghiu, Petre Solomon și Dan Grigorescu) iar unii dintre ei nu aveau decât foarte puține cunoștințe de limba engleză, trebuiau să apeleze la „traducători fantomă”. Acesta, spune profesorul Volceanov, este și cazul lui Ion Vinea, care compensează prin talent și versatilitate lipsa competențelor lingvistice¹¹. Aceasta este, după părerea noastră, o performanță uimitoare, mai ales că, în lista traducerilor lui Vinea din *Dicționarul general al literaturii române*, figurează, cu două excepții, numai texte ale unor autori de limbă engleză, printre care Edgar Allen Poe și Shakespeare cu cele mai multe titluri.

Într-un eseu dedicat lui Vinea, intitulat *Cum traducem?*¹² Mircea Vaida amintește de două texte, unul original, în engleză, și celălalt, versiunea franceză a lui Baudelaire pe care traducătorul le-a folosit pentru a traduce o nuvelă a lui Poe. Într-un fragment din jurnalul său intim, citat de Vaida¹³, Vinea susține că Shakespeare ar fi trebuit tradus în franceza lui Froissart¹⁴, (din al cărui operă citea la momentul notei, 22 august 1955) și nu a lui Racine. Astfel înțelegem că Vinea era familiarizat cu versiunile în limba franceză, lucru de altfel predictibil la o persoană care își petrece o mare parte din viață în acest spațiu lingvistic și cultural. Pe de altă parte, Vaida vorbește despre „liste de vocabular [care] abundă în laboratorul tălmăcitorului”, despre „caiete diverse, cu lungi căutări, numai părelnic haotice [care] adăpostesc un impresionant material documentar, tezaur de cuvinte, variante de versuri...”¹⁵ și dă ca exemplu manuscrisele lui Vinea pentru drama *Hamlet*. La sfârșitul articolului, Vaida afirmă: „Stilist rafinat, cunoscând alături de greacă și latină franceza, engleza și germana, Vinea avea o mare capacitate de transpunere a eului său în lumea cărții pe care o tălmăcea.”¹⁶ Cu toate acestea, *Macbeth* nu este cea mai reușită traducere a sa din Shakespeare, după cum el însuși notează în jurnal: „J’ai bâclé tout bien que mal *Macbeth* et l’ai livré à l’édition (Dimanche, 8 Avril, 56)”¹⁷. Poate din această cauză fragmentele din drama *Macbeth* publicate în *Antologia bilingvă* din 1964, îngrijită de Leon Levițchi, sunt traduse de Dan Duțescu.

La nivel grafic traducerea lui Vinea se înscrie în normele acceptate după 1950. Sunetul [î] este redat prin grafemul *î* iar cratima marchează atât elidarea unui sunet cât și encliza sau procliza unor forme pronominale.

La nivel fonetic am identificat câteva particularități, puține, însă, la număr, prin comparație cu textele anterioare:

⁹Ibidem.

¹⁰ G. Volceanov, articolul citat, p. 206.

¹¹ Ibidem, p. 209.

¹² Mircea Vaida, *Mitologii critice*, Editura Cartea Românească, București, 1978.

¹³ Ibidem, p. 73.

¹⁴ Jean Froissart, poet și cronicar medieval francez de la sfârșitul secolului al XIV-lea.

¹⁵ Mircea Vaida, op. cit. p. 73.

¹⁶ Ibidem, pp. 79-80.

¹⁷ Mircea Vaida, op. cit., p. 72. Am redat citatul așa cum apare în volumul lui Mircea Vaida. Redăm aici fraza în franceza standard: *J’ai bâclé Macbeth tant bien que mal*.

- fonetismul **e** pentru **ie** în forma de indicativ prezent persoana a II-a singular a verbului de conjugarea a IV-a *a secătui*: *secătuești* (p. 68) și în cazul adverbului *eri* (p. 37, 75), care apare, însă, și cu forma *ieri* (p. 75, 159);

-diftongarea lui **a** tonic, [á], în cuvântul *pana*: *peana* (p. 106);

-forma *deseară* (p. 71);

-fonetismul **îă** pentru **ěă** în cuvintele *ghiață* (p. 46), *chiamă* (p. 46), *ghiarele* (p. 127);

-preferința pentru consoana sonoră **s** în cuvintele *desmățata* (p. 25), *isvod* (p. 148), *desmint* (p. 132);

-tratamentul inconsecvent al cuvintelor din familia lexicală a cuvântului *tulbura*, care apar și cu forma asimilată: *turbure* (p. 14), *să turbure* (p. 45), *zile turburi* (p. 58), *cerul tulburat* (p. 66), *turburare* (p. 97), *tulburare* (p. 99, 142), *m-a turburat* (p. 147), *turburată* (p. 153).

- formele velarizate *săr* (p. 26) și *semănelui* (p. 132). În primul caz, velarizarea este motivată de dorința traducătorului de a realiza rima. Replica lui Macbeth de la sfârșitul scenei a patra, actul I este scrisă în trei perechi de versuri rimate. Chiar dacă în primele două versuri rima este imperfectă în textul lui Shakespeare (*step*[step] nu rimează cu *overleap*[əuvəli:p] însă este posibil ca în timpul reprezentațiilor pronunția să fi fost alterată pentru obținerea rimei), Vinea recurge la această formă verbală neliterară:

The Prince of Cumberland: that is a step On which I must fall down or else o'erleap, For in my way it lies. Stars, hide your fires, Let not light see my black and deep desires, The eye wink at the hand. And let that be, Which the eye fears when it is done to see.	Un Cumberland e-un prag într-adevăr, De care sau mă-mpicdic sau îl săr! Că-mi stă în drum! V-ascundeți focul, stele,- Nu luminați în bezna poftelor mele, Ce face brațul, ochiul să nu știe: S-ar îngrozi văzând ce va să fie!

Nivelul morfologic

În cazul substantivului am notat adaptarea morfologică parțială a substantivului englezesc *lady*: „o doamnă de onoare a Lady-ei Macbeth”(p. 4). La genitiv-dativ substantivele *folosință* și *masă* au forma *folosinții* (p. 22), *mesii* (p. 95). Pe de altă parte, substantivul *ureche* apare cu forma *urechei* (p. 162). Substantivul *treabă* este folosit cu pluralul *trebi* (p. 73), tot din rațiuni metrice, căci astfel traducătorul obține un vers decasilabic. Substantivul *englez* are forma de plural *engleji* (p. 151, 152).

Forma de superlativ absolut a adjectivului se realizează cu adverbul *prea*: *prea slăvit* (p. 89), *prea negrele-ndoieli* (p. 132), *prea nătângă grabă* (132). Am identificat și o formă realizată cu adverbul *mult*: *el e mult viteaz* (p. 27) și forma *beți morți* (p. 39) unde adjectivul variabil postpus are valoare adverbială (*cât de beți?*).

Pronumele personal de persoana I singular apare cu forma *io* (p. 12), considerată, probabil, poetică. Pronumele demonstrativ de diferențiere apare cu forma *cellaltul* (p. 48).

Verbul *a veni* apare cu forme iotacizate: *să viu* (p. 56, 138), *va să vie* (p. 27, 28, 30), *să vie* (p. 98), *vor să vie* (p. 31). Verbul *a pieri* are la imperativ singular forma *piei* (p. 97). Verbul *a vrea* are la imperfect persoana I singular forma *vreai* (p. 38). Auxiliarul condiționalului de persoana I are forma *ași*: *ași fi dorit* (p. 72). Am identificat și o formă perifrastică de mai mult ca perfect: *s-a fost cutremurat*. (p. 58), pe care Gramatica Academiei o consideră regională.¹⁸

¹⁸ Gramatica limbii române, vol.1, ediția a doua, revăzută și adăugită, Editura Academiei republicii Socialiste România, București, 1966, p. 269.

La nivel sintactic observăm frecvența ridicată a formelor cu topica inversată, mai ales în cazul timpurilor formate cu verbe auxiliare: fi-vom (p. 5), tăiat-am (p. 11), mă lasă (p. 13), primit-a (p. 18), zisu-i-am (p. 12), vorbit-am (p. 23), murit-a (p. 24), strigat-a (p. 48), le du-ndărăt (p. 51). Determinanții adjectivali apar în poziție pre - nominală, însă procedeul nu este folosit abuziv și are, în general, rațiuni stilistice: *stranii chipuri* (p. 18), *și mai mare cinste* (p. 19), *negrul fum al iadului* (p. 30), *fără seamăn cinste* (p. 33), *lumească rătăcire* (p. 135), *sfinte rugi* (p. 134). În alte cazuri, pentru a exprima un conținut mai bogat printr-o formă concisă, se recurge la astfel de inversiuni care, în ciuda faptului că economisesc o silabă, nu sunt alegeri tocmai inspirate și intervin nefiresc în fluenta textului: trecuta marți (p. 66), însoțitorii-i doi (p. 39) pentru „cei doi însoțitori”. Mai identificăm două forme de dativ etic: „ce bună-mi ești” (p. 12), „mi te-ai culcat târziu”(p. 54).

Nivelul lexical

Dacă Vinea ar fi preferat o versiune franceză scrisă într-o limbă din secolul al XIV-lea lexicul din propria sa versiune românească dezvăluie aceeași apetență pentru elementul arhaic și marginal, neîncorsetat de rigoarea lucrărilor normative. Exaltat de afirmația traducătorului privind opera lui Shakespeare în franceza medievală, Mircea Vaida afirma: „prin comparație, transpunând lucrurile în cadrul literaturii române, parafrazând ideea lui Vinea s-ar putea spune: „În româna lui Budai-Deleanu ar trebui tradus Shakespeare, și nu în româna lui Massimu și Laurian...”¹⁹. Ne permitem să observăm, cu maliție, desigur, că o adaptare cu adevărat reușită a afirmației lui Vinea la limba română ar presupune redarea lui Shakespeare în limba lui Teodosie.

Întrebarea care derivă din aceste ludice ipoteze este însă *cui prodest?* Un astfel de experiment s-ar înscrie, în spiritul modernist al lui Vinea, în categoria „traducere pentru traducere”, căci ar fi negat rolul principal al traducerii, acela de intermediar între textul sursă și cititorul contemporan cu textul traducerii. Jean Michel Déprats, unul din traducătorii contemporani de limbă franceză ai lui Shakespeare, descrie un astfel de experiment care, în Franța, chiar s-a materializat, odată cu traducerea „pseudo-arhaică” a dramei *Hamlet* de către Michel Vittoz²⁰, ca artificial, rezultatul fiind un construct, de care traducătorul este de altfel foarte conștient, într-o limbă franceză mai sofisticată decât originalul. O astfel de traducere, spune Déprats, într-o franceză „ficțională”, încearcă să reproducă relația vorbitorului contemporan de engleză cu o operă literară scrisă cu patru secole în urmă și să pună cititorul în legătură directă cu un trecut lingvistic așa de îndepărtat²¹. Ne permitem să observăm inutilitatea unui astfel de experiment, în condițiile în care, în ciuda rescrierilor succesive de-a lungul secolelor intermediare și a vastului aparat critic și explicativ existent, cititorul englez obișnuit al lui Shakespeare consideră textul dramaturgului inaccesibil, iar ca dovadă stau nenumăratele rescrieri prozaice ale dramelor.

Procesul traducerii este, *ab initio*, condiționat istoric, orice traducere fiind, într-un fel, o variantă diacronică a textului original. Atitudinile extremiste, voit arhaizante sau, dimpotrivă, modernizante cu orice preț, au ca efect alienarea cititorului, sau restrângerea audienței la o elită care înțelege și prețuiește experimentul. În abordarea lexicului traducerii sale Vinea nu adoptă însă un

¹⁹ Mircea Vaida, op. cit., p. 73.

²⁰ Jean Michel Déprats, „Translation at the Crossroads of the Past and Present” în Rui Carvalho Homem și Ton Hoenselaars (eds.), *Translating Shakespeare for the Twenty- First Century*, Rodopi, Amsterdam – New Zork, 2004, pp.65-78, p. 69.

²¹ Ibidem, p. 71-72.

spirit moderat, căutând poezia și valențele stilistice ale cuvintelor și formelor vechi și rare, după cum o arată lista de mai jos.

Buhai (p. 6) „specie de broască mică cu pete roșii pe pânțele” < ucr. buhaj, *duhoare* (p. 6) < sl. duh, *felcer* (p. 9) „persoană cu pregătire medicală medie care ajută pe doctor” < germ. Feldscherer, *matroz* (p. 12) „marinar” < ger. Matrose, rus. matros, *treanță* (p. 14) „zdreanță” (cf. sl. sūdranŭ), *hatâr* (p. 15) < turc. hatir, *ortac* (p. 29), reg. „tovarăș”, < sb. ortak, *oaspe* (p. 32), *ud* (p. 55) „urină”, *crailac* (p. 55) „desfrânare”, de la *crai* (< sl. kralj) + *lâc*, *rigă* (p. 67, 103), < gr. mod. ríghas, *stănoage* (p. 67) „barierele de fier sau de lemn care despart vitele sau caii în grajd” < ucr., rus. stanok, *obștesc* (p. 75) „comun”, de la *obște* < sl. obīštije, *casap* (p. 89, 170), reg. „măcelar”, < turc. kasap, *pizmatăreț* (p. 100), inv. „pizmaș, încăpățânat, potrivnic”, de la *pizmatar* < gr. mod. peismatáris, cin (p. 123) „rang, poziție socială”²² < sl. cinŭ, *ne-ndrituit* (p. 131), de la termenul învechit *drit* „drept, privilegiu” < it. dritto, *scroful* (p. 134), folosit pentru *scrofulă* „ganglion limfatic atins de scrofuloză” < fr. scrofule, lat. scrofulae, *obrinteli* (p. 134) „inflamații ale unor răni”, de la *obrinti* < sl. obentriti, *hultan* (p. 140), variantă populară a lui *vultan*, de la *vultur* < lat. vultur, *preumbra* (p. 142), (dar și *plimbare*, p. 142), *ietac* (p. 142) inv. și reg. < turc. yatak, *cerbicie* (p. 168), de la *cerbice* < lat. cervix + -ie.

Atunci când traducătorul consideră că nu poate obține efectul dorit apelează la calcuri ca *dincolo de fire* (p. 29), pentru *supernatural* (I.3.32) sau *pretimpuriu* (166) pentru *untimely* (V.7.105), folosit în textul englezesc cu sensul „înainte de vreme”. După cum bine ne-am obișnuit deja după analiza lexicului din traduceri anterioare, termenii de origine slavă, turcă sau greacă nu lipsesc nici din inventarul traducerii lui Vinea. Deși frecvența lor este redusă, acești termeni sunt suficient de numeroși pentru a funcționa ca marcă a stilului personal al traducătorului.

Într-un articol în care analizează traducerea dramei *Regele Ioan* de Dan Botta, George Volceanov explică folosirea, în număr atât de mare, a cuvintelor de origine greacă, turcă și, mai ales, slavă ca termeni echivalenți pentru cuvintele latinești din textele lui Shakespeare, prin încercarea regimului comunist de a de-latiniza limba, cu scopul de a supralicita importanța factorului slav în formarea limbii române²³. O astfel de ipoteză nu este, desigur, de neglijat, dacă luăm în considerare caracterul instituțional pe care l-a avut prima ediție de opere complete. În același timp, însă, traducerea lui Vinea, a șaptea în ordine diacronică și prima după instaurarea regimului comunist, nu face notă discordantă în ceea ce privește opțiunea pentru o paletă etimologică vastă. Dimpotrivă, comparând-o cu traducerea lui Dragomirescu, de pildă, observăm o reducere a numărului de termeni care ies în evidență prin caracterul popular și familiar pe care îl conferă textului traducerii. Pentru a înțelege fenomenul în complexitatea lui trebuie să ne întoarcem la perioada marilor prefaceri lingvistice din a doua jumătate a secolului al XIX-lea când o serie de școli și curente ca latinismul, italianismul și purismul, au forțat intrarea în limba română a mai multor termeni de factură latino-romană. Această infuzie de termeni noi a avut ca efect o destabilizare a stilurilor funcționale și impactul cel mai pregnant a fost resimțit de limba literaturii artistice. După cum afirmă Ioan Oprea și Rodica Nagy, „cuvântul neologic nu spune nimic, nu este sugestiv, nu are transparență, este rece și nu poate fi mijlocit de poeticitate. Pe de altă parte, neologismele nu erau în uzul general, nu erau

²² În DEX 2009 sensul este înregistrat ca învechit.

²³ George Volceanov, *Modern vs. Archaic. Page- and Stage- Oriented Text: On Two Romanian versions of Shakespeare's King John*, în Elena Croitoru, Floriana Popescu (eds.), *Translation Studies. Retrospective and Prospective Views*, Year IV, Issue 12, Galați University Press, 2011, pp. 99-107, p. 101.

folosite de toate păturile și clasele sociale, nu erau folosite deloc de țăranul care devenea tot mai mult personaj literar și nici de vechile figuri ale istoriei neamului”²⁴. La polul opus acestor tendințe inovatoare extreme se află reprezentanții curentului istoric popular care au exagerat importanța folclorului și a limbii populare în dezvoltarea limbii române literare iar termenii populari au început să fie folosiți în operele literare pentru a reda culoarea locală. Astfel, în parte datorită acestei tendințe anti-neologiste, în parte datorită aceste suprapuneri, neîntemeiate, a sferei limbii populare peste limba română literară, traducerile din operele dramatice ale lui Shakespeare au rămas până astăzi închistate într-o tradiție lexicală arhaizantă.

La Vinea va fi fost vorba și de un program personal de reinteriorizare a valorilor locale în sensibilitatea poetică individuală și generală, prefigurat de un articol manifest anti-neologist publicat, în anii treizeci, în revista „Punct” din care redăm aici un fragment: „Metrou, metronom, mecanic, constructiv: nickel, express, radium, telefon, T.F.F., cablu, ascensor, termometru, bitum, calcul, integral, vermou, viteză, pașaport, radiator; arc voltaic, pneumatic, motor, alcool, turbină etc. – l’opinion courante est que rien qu’en employant un vocabulaire de contremaître d’usine, en guise de paroles en liberté, on devient pour cela, poète moderne...C’est une révolution de lexique. C’est une conception de garçon-coiffeur autodidacte. A quand la révolution de la sensibilité,- la vraie?”²⁵ Dacă în comparație cu traducerile anterioare termenii populară și învechiți au o frecvență redusă, Vinea se dovedește și mai moderat în folosirea neologismelor, din rândul cărora am identificat *paricid* (p. 72), *sperjuri* (p. 122) și *tiran* (p. 167) folosit în alternanță cu *despot* (p. 161)

Sensibilitatea poetică a lui Vinea transpare, în ciuda autoaprecierii negative, în unele fragmente din piesă, dovedind afinitatea față de caracterul profund liric al dramei *Macbeth*. Talentul poetic se îmbină cu rigoarea și meticulozitatea cercetătorului, Vinea încercând, acolo unde a fost posibil, să reduplicate structura sursă în cele mai mici detalii, respectând relațiile semantice, structurile repetitive (chiar și la nivelul aliterațiilor) și arhitectura prozodică a textului lui Shakespeare:

The near in <i>blood</i> , the nearer <i>bloody</i> (II.3.54)	Mai <i>sîngeros</i> e cel cu noi de-un <i>sînge</i> (IV, p. 65)
...better be with the dead Whom we, to gain our <i>peace</i> , have sent to <i>peace</i> (III.2.63)	Mai bine lângă mortu-acel pe care Spre <i>pacea</i> noastră, <i>păcii</i> l-am trimis. (IV, p. 82)
Great Tyranny, lay thou thy basis sure (IV. 3. 85)	Te-ntemeiază trainic, tiranie. (p. 128)

Analizat în detaliu, textul lui Vinea dezvăluie numeroase imperfecțiuni, cum se poate vedea, de pildă, din replica lui Macbeth din actul III, scena 2, fragment care, de altfel, la modul global, demonstrează remarcabila receptivitate artistică a traducătorului care, credem, nu a fost întâmplător ales pentru a traduce această tragedie:

Be innocent of the knowledge, dearest chuck, Till thou applaud the deed: come, seeling Night, Scarf up the tender eye of pitiful day,	Rămîi curată-n neștiința ta, Odorul meu, și-apoi vei bate-n palme. Te-apropie, șoimar al nopții, leagă

²⁴ Ioan Oprea, Rodica Nagy, *Istoria limbii române literare. Epoca modernă*, Editura Universității Suceava, 2002, p. 140.

²⁵ Ion Vinea, în *Literatura românească de avangardă*, antologie de Gabriela Duda, Editura Humanitas, București, 1997, pp 265-266, citat de Ovidiu Morar în *Avangarda românească în context european*, ed. cit., p. 41

And with thy bloody and invisible hand Cancel and tear to pieces that great bond, Which keeps me pale. Light thickens, And the crow makes wing to the rooky wood: Good things of day begin to droop and drowse, While Night's black agents to their preys do rouse. Thou marvell'st at my words: but hold thee still, Things bad begun make strong themselves by ill. (III.2.64)	Sfioșii ochi ai zilei milostive. Cu nevăzuta, crîncena ta mînă, Să smulgi, să spulberi, legămîntul care Mă face să pălesc. Lumina moare, Și corbul, iată-l, zborul își întinde Spre codrul plin de ciori. Adorm pe rînd Făpturile plăpînde ale zilei, Iar solii nopții cei întunecați, Prădalnic se trezesc. Ce spun, te miră, Dar fii pe pace: toate cele rele Cu relele se sprijină-ntre ele. (IV, p. 84)

Este posibil ca Vinea să se fi concentrat mai mult pe aspecte problematice, cum ar fi, în acest fragment, participiul prezent al verbului *seel*. Acest termen, folosit în domeniul creșterii șoimilor, desemnează activitatea de coasere a ochilor șoimilor tineri pentru a ușura practicile de dresaj. Apelarea la transpoziție și traducerea lui *seeling* prin *șoimar*, „crescător de șoimi” este o soluție ingenioasă care, însă, ambiguizează textul, deoarece nu mai este clară opoziția binară noapte-zi din original. Fragmentul reverberează momentul invocării spiritelor de către Lady Macbeth și marchează o nouă etapă în evoluția personajului Macbeth. Lady Macbeth implora îngroșarea sîngelui, calea de acces a sentimentelor de remușcare: „Make thick my blood/Stop up th'access and passage to remorse” (I.5.37) „Sîngele-ngroșați-mi,/Căința-n el nu-și afle drum” (IV, p. 30). În același fragment *thick* este folosit și ca determinant adjectival pentru substantivul *night*: „Come, thick Night/ And pall thee in the dunnest smoke of Hell”(I.5.38) în traducerea lui Vinea „Tu, noapte-adîncă, vino, te-nvestmîntă/În negrul fum al iadului” (IV, p. 30) „Fluidul” implicat în invocația lui Macbeth este lumina, vehiculul sentimentului de milă, iar verbul folosit este *thicken* sinonim al lui *make (oneself) thick*, alegere, după părerea noastră, deloc întâmplătoare, legată direct de materialitatea vîscoasă pe care o capătă aerul în descîntecul vrăjitoarelor de la începutul piesei. Aceste nuanțe pe care le acoperă cuvintele din familia lexicală a cuvîntului *thick* sunt greu de redat în aceleași cuvinte, în limba română, în instanțele amintite.

Această digresiune analitică ar putea continua datorită încărcăturii simbolice a fragmentului, însă scopul nostru este numai acela de a arăta necesitatea unei lecturi atente în etapa de pre-traducere, date fiind așteptările mult mai ridicate ale cititorului contemporan, familiarizat atât cu opera lui Shakespeare, cât și cu lecturile critice ale textelor acestuia.

Nu cunoaștem condițiile în care Vinea a lucrat la traducerea piesei, însă într-o notă din jurnalul său intim se declara presat de timp: „Je travail à mon trad. de Macbeth (...). J'ai peur de ne pouvoir tenir ma parole devant les éditeurs (Lundi, 12 Mars, 56)”²⁶.

Chiar dacă nu este printre cele mai bune traduceri ale sale, textul lui Vinea a fost, vreme de o jumătate de secol, varianta reper a piesei *Macbeth* în limba română, atât din perspectiva limbii române literare, cât și din perspectiva rigorilor impuse de canonul shakespearian în procesul traducerii.

²⁶ În Mircea Vaida, op. cit., p. 72.

BIBLIOGRAFIE

Carvalho Homem, Rui , Hoenselaars, Ton, (eds.), *Translating Shakespeare for the Twenty-First Century*, Rodopi, Amsterdam – New Zork, 2004.

Cioculescu, Șerban, *Poezia d-lui Vinea* în „Revista fundațiilor regale: revistă lunară de literatură, artă și cultură generală”, 04, nr.1, 1 ianuarie 1937.

Cioculescu, Șerban, *O privire asupra poeziei noastre ermetice*, în „Revista fundațiilor regale: revistă lunară de literatură, artă și cultură generală”, 04, nr. 12, 1 decembrie 1937.

Croitoru, Elena, Popescu, Floriana (eds.), *Translation Studies. Retrospective and Prospective Views*, Year IV, Issue 12, Galați University Press, 2011.

Déprats, Jean Michel, „Translation at the Crossroads of the Past and Present” în Rui Carvalho Homem și Ton Hoenselaars (eds.), *Translating Shakespeare for the Twenty- First Century*, Rodopi, Amsterdam – New Zork, 2004, pp.65-78.

Dicționarul general al literaturii române, volumul 7 (Ț/Z), Editura Univers Enciclopedic, București, 2009.

Hîncu, Dumitru, *Polemistul Ion Vinea*, în „România literară”, nr. 39, 2008.

Morar, Ovidiu, *Avatarurile suprealismului românesc*, Editura Univers, București, 2003.

Morar, Ovidiu, *Avangarda românească în context european*, Editura Universității Suceava, 2003.

Oprea, Ioan, Nagy, Rodica, *Istoria limbii române literare. Epoca modernă*, Editura Universității Suceava, 2002.

Popescu, Floriana (coord.), *Studii de traducere: Retrospective și perspective*, Editura Fundației Universitare „Dunărea de Jos”, Galați, 2006.

Shakespeare, William, *Macbeth*, traducere de Ion Vinea, Editura de stat pentru literatură și artă, București, 1957.

Shakespeare, William, *Macbeth*, PenguinBooks, London, 1994.

Vaida, Mircea, *Mitologii critice*, Editura Cartea Românească, București, 1978.

Volceanov, George, „Appropriating through Translation: Shakespeare Translations in Communist Romania”, în *Studii de traducere: Retrospective și perspective*, Floriana Popescu (Coordonator), Editura Fundației Universitare „Dunărea de Jos”, Galați, 2006, p. 206-219.

Volceanov, George, „ Modern vs. Archaic. Page- and Stage- Oriented Text: On Two Romanian versions of Shakespeare’s King John”, în Elena Croitoru, Floriana Popescu (eds.), *Translation Studies. Retrospective and Prospective Views*, Year IV, Issue 12, Galați University Press, 2011, pp. 99-107.

DIFICULTĂȚI, CONTROVERSE, CONFUZII, ÎN GRAMATICA ACTUALĂ, CU IMPLICAȚII LA EXAMENELE DE ADMITERE

Lector univ. dr. Delia Maria SILIȘTE
Universitatea Lucian Blaga din Sibiu – Facultatea de Litere și Arte

DIFFICULTIES, CONTROVERSIES, AND CONFUSIONS IN THE CURRENT GRAMMAR AND THEIR IMPLICATIONS FOR ENTRANCE EXAMS

PhD.Lecturer Delia Maria SILIȘTE
“Lucian Blaga” University of Sibiu - Faculty of Letters and Arts,
The Department of Romanian Literature and Language

Summary

DOOM 's and the Academic Grammar tried to clarify language issues which, over time, have aroused controversies and conflicting interpretations. Some were enlightening, and others are still interpretable. Problems arise when formulating grid tests, which began to be generalized in all universities. It is not comfortable to give explanations from different sources, which are ambiguous or even contradictory.

It is necessary to have a professional clarification and not accepting other variants, as also being possible, in case of protests and appeals. It would be appreciated the solution of publishing a corrigendum to these academic sources that have become standard for professionals and others.

Keywords:

- *adjectival phrases*
- *must*
- *can / may*
- *whenever*
- *that*

Limba română actuală a suferit în ultimii ani modificări importante care oglindesc, de fapt, schimbările firești ale societății preocupate de prefacerile economice, științifice, politice, de integrare în marea familie europeană.

Această dorință de eliminare a diferențelor statale odată cu globalizarea, a dus la o râvnă, firească de altfel, de a ne dezvolta în plan lingvistic, prin generalizarea utilității limbii engleze, cu

deosebire în rândul tinerilor, dar mai ales prin utilizării internetului, consecință a nevoii de comunicare de care românii au fost văduviți decenii întregi de comunism.

La tot acest proces de prefacere și de *primenire* lingvistică, „a pus umărul” și mass-media, în calitatea ei de formator de opinie și chiar de manipulator lingvistic. Unele deprinderi de comunicare le aflăm de la mass-media audiovizuală mai mult chiar decât de la școală sau de la familie. Televiziunea și radioul contribuie la răspândirea limbii standard, însă din ce în ce mai mult, nepăsarea, incultura, vulgaritatea duc la contaminare lingvistică, ajungându-se la erori, confuzii, inexactități, contradicții.

În această situație se pune acut problema realizării unui program-cadru de salvare a limbii române care să conțină câțiva indicatori:

- reintroducerea gramaticii în liceu, cu accent pe corectitudinea lingvistică și care să fie ilustrată și în subiectul de bacalaureat cu o pondere mai mare;
- testarea periodică sau participarea la cursuri de perfecționare a intelectualilor din diverse domenii, mai ales a formatorilor de opinie;
- amendarea de către Consiliul Național al Audiovizualului al celor care greșesc la diverse posturi de radio și de televiziune;
- realizarea de emisiuni de interes public pentru corectarea celor mai frecvente greșeli și încurajarea politicienilor de a participa la cursuri de limbă română.

Considerăm că nu s-a făcut destul pentru popularizarea DOOM 2 și a Gramaticii Academiei, ediția a II-a. Așa cum există DEX on-line, cu referire la mai multe dicționare, chiar DOOM 2, s-ar putea crea o aplicație numai a DOOM 2.

Este lăudabilă inițiativa Institutului de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” al Academiei Române, prin efortul unor tineri cercetători, de a realiza un îndreptar pentru tineri „Ești COOL și dacă vorbești corect”¹, în care „vă propunem o << cărticică de învățătură>> cu mai puțină pisălogeală savantă. Dacă veți avea curiozitatea să o răsfoiți, veți vedea care sunt cele mai frecvente greșeli de exprimare în frumoasa noastră limbă română, pe care le comit chiar și redactorii de la televiziune și de la radio. Pentru că toți suntem români, mai mult sau mai puțin... culți (am zice, parafrazându-l pe eternul Caragiale).”

Necesitatea de a corecta limba actuală, „alterată” excesiv de false vedete cu priză la public și la anumite posturi TV, se observă și în spațiul virtual, unde circulă „glumițe” sau chiar cântece dedicate corectitudinii exprimării, cum ar fi: *Gramatica e sexy* [youtube], Kiss FM, All Stars sau

¹ Bianca Croitor, Andreea Dinică, Adina Dragomirescu, Carmen Mârzea Vasile, Isabela Nedelcu, Alexandru Nicolae, Irina Nicula, Marina Rădulescu Sala, Rodica Rațiu, *Ești cool dacă vorbești corect*

altele, unde gramatica se împletește nefericit cu vulgaritatea, deoarece comentariile pe forumuri trebuie să fie pozitive, iar pentru a primi **like-uri**, e nevoie să fii cool.

De ce n-ar veni chiar profesorii de specialitate cu inițiative interesante, motivante pentru tineri ?

La majoritatea universităților începe să se generalizeze testul grilă de limbă română, mai ales la facultățile de drept și la Academia de Poliție din București, fapt lăudabil, căci preocupările pentru gramatică ale elevilor încep din liceu, iar acei candidați devin din ce în ce mai pregătiți, uneori chiar în detrimentul celor de la facultățile de litere și de jurnalism.

Iată un prilej bun de a-i face pe viitorii candidați receptivi la nevoile actuale de perfecționare lingvistică.

Din nefericire, la examenele de ocupare a posturilor de limbă română sau de limbi străine, rezultatele mediocre ale unei părți însemnate de profesori nu fac cinste școlii sau preocupărilor de perfecționare continuă. Unele motive se referă la lipsa de coeziune a programelor școlare, la diferitele contradicții dintre manualele alternative după care se lucrează sau chiar neadaptarea noii gramatici la conținuturile de învățare actuale. Orele de limbă și comunicare din liceu servesc, de cele mai multe ori, la completarea timpului de predare a literaturii, sub pretextul că la bacalaureat ponderea problemelor de limbă este nesemnificativă.

Cât privește dificultatea grilei de gramatică, dar mai ales claritatea subiectelor, lucrurile lasă de dorit. Se introduc în grilă aspecte gramaticale controversate, neelucidate deplin sau chiar elemente de lexic irelevante pentru a verifica nivelul de stăpânire a limbii standard. Candidații nu trebuie descurajați, iar tactica recentă de a nu-i lăsa la ieșire din examen cu grila proprie pentru a se verifica, urmând apoi, dacă e cazul, să conteste anumite întrebări, este degradantă și dovedește nesiguranță în claritatea formulării subiectelor. Comisiile speră să nu aibă contestații, căci elevii vor uita ce grile au greșit, iar ezitățile comisiei vor fi curând date uitării.

O primă observație se referă la modul de împărțire a frazelor. Facultatea de Drept din București este consecventă în precizarea, pe bună dreptate, că „Propozițiile sunt date în ordinea în care se succedă predicatele lor [exprimate sau subînțelese] în frază” cum ar fi normal să se întâmple peste tot.

La Academia de Poliție nu s-a mai făcut de mult această precizare (2007, testul A2, grila 23 „numerotarea propozițiilor se face în ordinea predicatelor”), însă, în virtutea unei astfel de atenționări și a faptului că la Drept se precizează anual acest lucru, candidații au respectat atenționarea, chiar dacă în ultimii ani ea nu a mai fost respectată – lucru esențial într-o grilă.

În anul 2011, la varianta A1, grila 17, în textul: „*Planul de a rămâne cum l-au montat a eșuat*”, propozițiile sunt, **în ordine**:

- a) principală, PR;
- b) principală, CD;
- c) principală, CM;
- d) principală, AT

răspunsul lor fiind a), cu toate că principala „planul de a rămâne ... a eșuat” era nr. 2, iar predicativa „cum l-au montat” era nr. 1, după numărul predicatelor.

În același test, la grila 21 e aceeași situație. În fraza următoare: „Este bine ca tot ce se întâmplă să fie corect”, cea de-a doua propoziție subordonată este:

- a) SB
- b) PR
- c) AT
- d) CD

Răspunsul lor fiind c), AT, reprezintă o gravă eroare de formulare, căci „ce se întâmplă”, propoziție subordonată AT are nr. 2 potrivit predicatului, iar „ca tot.. să fie corect” e SB și are nr. 3, aceasta fiind, de fapt, a doua subordonată.

Același lucru se întâmplă în 2012, var. A1 grila 18, unde fraza conținea cinci propoziții, iar intercalarea face să nu mai fie valabilă ordinea dată de ei.

În formulare, trebuie făcută precizarea ca în anii anteriori.

Dacă această neglijență cu aspect formal duce la erori, există și alte greșeli care vizează conținutul și interpretarea gramaticală contradictorii. Astfel, la Academia de Poliție în 2004, varianta A, grila 36, se cerea felul predicatelor în ordinea în care apar în enunțul: „**Probabil** că în timpul domniei lui Mircea **au fost aduse** în țară moaștele Sfintei Filofteia și **așezate** în Biserica Domnească de la Curtea de Argeș”, iar răspunsul era b) nominal, verbal, verbal. „Probabil” fusese interpretat ca PN, admițând prezența lui „a fi”. În anul 2009, la aceeași facultate, în varianta de examen A1, grila 11 „**Probabil** că ne vom întâlni la mare” cuvântul subliniat este: a) adverb predicativ, predicat verbal.

Oare cum ar trebui să-l interpretăm pe acest modalizator ? Gramatica Academiei², vol. II, pag. 253 recunoaște că această clasă de adverbe este extrem de eterogenă și se menționează: „Unele

² Academia Română, Institutul de Lingvistică “Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Gramatica limbii române* vol. II Enunțul, Tiraj nou, revizuit, Editura Academiei Române, București, 2008

adverbe, care au și corespondent adjectival, acceptă copula **(Este) sigur** că, **(Este) neîndoie**nic că, **(Este) probabil** că”...

La pag. 254, Gabriela Pană Dindelegan afirmă „Distincția <<admit copula>> (*Sigur* că, *Probabil* că) vs <<nu admit copula>> (*De bună seamă* că, *Poate* că) își pierde din relevanță în momentul în care se admite o clasă de predicate adverbiale”.

La pag. 280, după ce apar „E **sigur** că ...; E **posibil** să ... cu adverbe în poziție de nume predicative, mai jos autoarea afirmă: „În construcții modalizatoare în care copulativul **a fi** este absent (tipul: *Sigur* că ... , *Probabil* că ... , *De la sine înțeles* că ...), adverbul /locuțiunea adverbială este interpretat(ă) ca **predicat adverbial** și nu ca **NP**. Prin această decizie de interpretare se urmărește unificarea modului de interpretare a adverbilor modalizatoare, indiferent că se acceptă sau nu construcția cu un copulativ, fiind predicate adverbiale atât *Sigur* că ... , *Probabil* că ... , cât și *Firește* că ... , *Poate* că ... ”

La pag. 707, 2.5. *Construcții imbricate*, Rodica Zafiu dă exemplu la adverbe predicative „*Ție probabil* că ți-au scris”, dar admite că e NP, dacă subiectiva este introdusă prin **să**: „**E probabil** să fi venit fără bani; **E posibil** ca anii de comunism să mai fi atenuat din diferențe.” (pag. 714).

Și la pag. 599 (GA vol. I), Andreea Dinică afirmă la modalitatea epistemică: „Din punct de vedere sintactic, adverbele epistemice pot apărea ca elemente regente, cu funcția sintactică de predikat, când au ca adjunct o propoziție subiectivă introdusă prin conjuncția **că**”. (*Poate/ probabil* că nu s-a observat, dar s-a dedicat cu pasiune muncii sale). Această precizare – *probabil* că – un adverb „de frază”, deci adverb predicativ și nu un NP apare și în „Gramatica de bază a limbii române”³ la pag. 305. Înainte de apariția ediției a II-a a GA, Mioara Avram, în *Gramatica pentru toți*⁴, pag. 334, afirmă că în „*Desigur* (firește, poate) că vine se identifică un predikat verbal – de tip adverbial – iar în *Sigur* (bine, probabil) că vine unul nominal”

Concluzia, cu toate băjbâielile prezentate, e că *Probabil* că ... trebuie luat ca PV la admitere, iar *Probabil* să ... ca NP, aici admitând prezența lui „a fi”.

♦ O altă problemă controversată este **locuțiunea adjectivală**.

În manualele alternative de cls. a VII-a apar două interpretări ca în majoritatea gramaticilor apărute. Astfel, în „Limba română”⁵, manual al Editurii Corint, se precizează la pag. 163: „Locuțiunile adjectivale stau în aceleași cazuri cu adjectivele echivalente și îndeplinesc aceleași funcții sintactice”, iar după modelul de analiză, observăm că se acordă în gen, număr și caz cu

³Academia Română, Institutul de Lingvistică “Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Gramatica de bază a limbii române*, coordonator Gabriela Pană Dindelegan, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2010

⁴Mioara Avram, *Gramatica pentru toți*, ediția. a II-a revăzută și adăugită, Editura Humanitas, București, 1997

⁵Marin Iancu, A. Gh. Olteanu, Ana Tulbă, *Limba română*, manual pentru clasa a VII-a, Editura Corint

substantivul determinat. În manualul de cls. a VII-a al Editurii All⁶, la pag. 123 se face următoarea precizare: „Spre deosebire de adjective, locuțiunile adjectivale **nu se acordă** în gen, număr și caz cu substantivul determinat” fapt arătat și în modelul de analiză.

Până la apariția noii GA, firește că se consultă Mioara Avram, *Gramatica pentru toți*, care, la pag. 128 vine cu o interpretare halucinantă: „Alte caracteristici gramaticale ale locuțiunilor diferă de ale adjectivelor, principala deosebire constă în faptul că locuțiunile adjectivale nu se acordă în gen, număr și caz cu substantivul determinat. Când au funcție de atribut, nu există motive pentru a le considera atribute adjectivale, întrucât se comportă, în funcție de structura lor, ca atribute (substantivale sau pronominale) prepoziționale, genitive, apozitionale etc.” Prin urmare, Mioara Avram anulează locuțiunile adjectivale, analizându-le nu ca sintagme legate, ci după structură.

G. Neamțu, în „Teoria și practica analizei gramaticale”,⁷ la pag. 490, explică de ce într-un test grilă, pentru locuțiunea adjectivală nu se pune cazul: „În stare, ca orice locuțiune adjectivală, nu are, luată în sine, nici gen, nici număr și nici caz. [...] Astfel, ajungem într-o situație fără ieșire, paradoxală: *în stare*, având o prepoziție (în), nu poate fi decât în acuzativ nu în nominativ (= nu există substantiv în nominativ cu prepoziție), în timp ce adjectivul echivalent (capabil) este, prin acord, în nominativ.”

Suntem de acord cu domnul G.G. Neamțu, dar să nu anulăm locuțiunea, ca sintagmă legată, fragmentând-o în părți componente.

La fel sunt analizate și în cartea Biancăi Ștefan, *Locuțiunile în limba română*,⁸ p. 17, locuțiunile adjectivale: „Locuțiunile adjectivale care provin din alte părți de vorbire decât adjective sunt inanalizabile după gen, număr și caz, precizându-se doar gradul de comparație”.

Domnița Tomescu, în *Analiza gramaticală a textului*⁹ pag. 91, afirmă: „Locuțiuni adjectivale formate dintr-o prepoziție și un substantiv sunt invariabile, neacordându-se în gen, număr și caz cu substantivul pe care îl determină”. Se dă exemplul „băiat **de ispravă**”. Ea recunoaște că, sub aspectul structurii, ele ridică numeroase probleme morfologice și sintactice. Majoritatea se comportă ca locuțiuni invariabile (în special cele alcătuite din prepoziție + substantiv). După ce autoarea dă exemplele „atitudine *de centru*” „scăunașul *de dinainte*”, „om *de treabă*”, ea precizează (pag. 94) că ele nu se acordă în gen și număr, dar că „ele au același caz ca și substantivele determinate în primele trei exemple, adică sunt în cazul acuzativ, îndeplinind funcția de atribut adjectival.”

⁶Anca Șerban, Sergiu Șerban, *Limba română*, manual pentru. clasa a VII-a, Editura All

⁷G.G. Neamțu, *Teoria și practica analizei gramaticale*, Editura Excelsior, Cluj-Napoca, 1999

⁸Bianca Ștefan, *Locuțiunile în limba română, Definiții și modele de analiză*, Editura Corint, București, 1998

⁹Domnița Tomescu, *Analiza gramaticală a textului Metodă și dificultăți*, Editura All Educațional, București, 2003

Autoarea tratează apoi locuțiunile adjectivale variabile care se acordă în gen, număr și caz cu substantivul determinat.

Concluzia capitolului 1.2. *Locuțiunile adjectivale*, pag. 91 – 98 contrazice tot ce a demonstrat până aici „Locuțiunile adjectivale sunt sintagme alcătuite din două sau mai multe elemente care alcătuiesc unități morfologice, imposibil de dislocat, neputând primi determinanți. Ele sunt neanalizabile.” Dar autoarea continuă: „Din punctul de vedere al realizării categoriilor gramaticale, locuțiunilor adjectivale, ca și adjectivele corespunzătoare, se acordă în gen, număr și caz cu substantivul determinat, în două variante:

- cu formă invariabilă: bărbat *de modă veche*, femeie *de modă veche*;
- cu formă variabilă: *bătut de Dumnezeu*, *bătută de Dumnezeu*.”

Gabriela Pană Dindelegan,¹⁰ în lucrarea *Admiterea în facultate. Teste de limba română*, Editura Humanitas Educațional, Buc., 2000, pag. 107 și în aceeași carte *Teste de limba română. Admiterea în facultate*, ediția a III-a revăzută în conformitate cu noul DOOM, Ed. Humanitas, 2007, pag. 111, analizează locuțiunea adjectivală astfel: „(ești) *în stare* – nume predicativ, exprimat prin locuțiune adjectivală, nominativ,” Autoarea îi atribuie caz, în ciuda faptului că e invariabilă.

GA¹¹ are puține explicații cu privire la locuțiunile adjectivale, iar autoarea capitolului, Magdalena Popescu – Marin, vol. I, pag. 179, după ce recunoaște că „relația dintre sensul global și semantica elementelor componente este mai greu de stabilit” afirmă că locuțiunile adjectivale care au în componența lor un adjectiv – centru de grup sintactic sau care funcționează ca *participii* ale unor locuțiuni verbale sunt variabile după gen, număr și caz: „*bătut/bătută/bătuți/bătaie în cap etc.*”

E clar că lingviștii nu s-au pus de acord cu analiza locuțiunilor adjectivale, dar consider că, pentru a simplifica lucrurile, locuțiunile invariabile nu se acordă în gen, număr și caz, pe când cele variabile da. Cred că această concluzie este și a GA, deși ea nu este foarte explicit enunțată.

♦ O altă chestiune neclarificată pe deplin este statutul verbului ***a trebui*** care admite un subiect doar în propozițiile unde are sensul de „a-i fi necesar”: „*Nu-mi trebuie flamuri*”. Având ca subiect „flamuri” el poate fi pus și la pers. a III-a pl., când e la imperfect: *Nu-mi trebuiau flamuri*.

La nivel frastic, el e întotdeauna impersonal, cerând o subiectivă.

În GA, vol II, pag. 704 la 2.2 *Verbele modale*, se precizează „Verbul *a trebui* este impersonal, dar atunci când capătă morfeme de persoană, are cu necesitate același subiect cu al verbului suport: Ei trebuiau să meargă.”

¹⁰Gabriela Pană Dindelegan, *Teste de limba română. Admiterea în facultate*, Editura Humanitas Educațional, București, 2007

¹¹GA, vol. I, *op. cit.* pag. 179

În construcțiile *Oamenii/trebuie/să meargă*/, subiectiva este „*oamenii ... să meargă*.”

În GA, vol. I, pag. 503 se precizează că „În vecinătatea verbului impersonal, apare o formă variabilă de participiu, acordată cu subiectul acestui participiu pasiv, singular, plural sau propozițional: *Trebuie spus adevărul. / ~ spusă toată istoria* [...]. Nevoia acordului este simțită puternic în cazul avansării subiectului (al așezării lui înaintea verbului impersonal) și implicit, al amalgamării celor două propoziții / *Trebuia ca soluțiile să fie ameliorate* – **Soluțiile trebuiau ameliorate.**”

Varianta acordată de la pers. a II-a singular și plural nu îi schimbă acestui verb valoarea impersonală. Astfel, în *Gramatica de bază*¹, pag. 633, se face următoarea afirmație:

„Verbul *a trebui* este operator modal:

- impersonal în construcție cu conjuncția **să**: **Trebuie** să fi găsit ceva;
- impersonal invariabil în construcție cu conjuncția **că**: **Trebuie** că au găsit ceva;
- *personal*, acordat cu subiectul: Toți **trebuiau** să vină.”

Dacă admitem că *a trebui* poate fi personal, atunci ce subordonată urmează ?

Considerăm că precizarea „personal” nu trebuie să apară aici, deoarece vorbim de același subiect cu al verbului suport. Deci împărțirea frazei „*Toți*² /*trebuiau*¹/*să vină*²” este „*Trebuiau*” – PP, iar „*toți ... să vină*” este SB, ca și „*Elevul*²/*trebuia*¹/*să vină*²”

Admiterea în vorbire a formei acordate nu îi va schimba acestui verb statutul de verb impersonal, deoarece ar trebui să fie astfel un verb tranzitiv, ceea ce este inacceptabil.

♦ O atenție mare trebuie acordată și verbului modal **a putea** când este urmat de un infinitiv. În exemplul *Copilul mic nu se poate îmbrăca*, PV este nu ... poate, iar CD este „(a) se ... îmbrăca”, căci prin expansiune obținem: *Copilul mic nu poate/ să se îmbrace*, astfel că pronumele reflexiv îi aparține verbului activ pronominal „să se îmbrace”. Uneori însă verbul *a putea* devine impersonal și fără reflexivul *se* [*Poate să ningă*] sau [*Se poate întâmpla*] când ambele verbe sunt impersonale, adică [*Se poate / să se întâmple*].

În exemplul [*Se poate citi cartea*], subiectul verbului impersonal „se poate” este *a citi* cu sensul de „a se citi”, iar „cartea” este subiectul verbului „citi”, nu complementul lui direct.

Spre deosebire de verbul *a putea* care selectează conjuncția *să* - *Poate să citească mult, poate*, ca adverb, selectează conjuncția *că*: *Poate că va veni*.

Adverbul *poate*, în afară de adverb predicativ care cere o subiectivă, poate fi CCM, adverb de mod în *Poate va veni* sau cuvânt incident fără funcție sintactică în *Vine, poate, mâine*.

♦ Controverse încă neelucidate se referă la structura „(ori) de câte ori”. În DOOM 2, la pag. 557 „ori de câte ori” este locuțiune adverbială. La pag. 213 „de câte ori” este locuțiune adverbială și se dă contextul „De câte ori s-a încercat!”.

Mai jos apare „de câte ori” ca locuțiune conjuncțională (*Vino de câte ori vrei*). Cu mențiunea „locuțiune conjuncțională temporală” apare în GA, vol. I, p. 645 alături de : *imediat ce, îndată ce, abia ce* (*Imediat ce* a văzut-o, a izbucnit în plâns) sau în vol. II la p. 502, 2.4.2. – **Temporale conjuncționale:** „Valea Saulei răsună neîncetat în a mea minte / *Ori de câte ori* de dânsa printre trai mi-aduc aminte. (T. Arghezi, Valea Saulei)”

După tiparul „o dată pe an, de două ori pe zi”, construcție care exprimă unități convenționale ale timpului, unde numeralul adverbial are funcție sintactică de CCT, tocmai datorită sensului repetitiv, putem considera structura „Spune-mi *de câte ori* pe lună mergi la teatru” ca fiind locuțiune adverbială relativă temporală. Acest exemplu a fost dat la examenul de la Facultatea de Drept, în 2014, grila nr. 1, întrebarea 17. Cu privire la exemplul (3) *De câte ori* îl caut, nu-i acasă, secvența subliniată este considerată locuțiune adverbială relativă temporală, cu toate că ea este echivalentă cu exemplul din GA, p. 512, unde se spune despre circumstanțiala temporală „Aceeși semnificație poate fi exprimată și prin propoziții conjuncționale introduse prin *oricând* sau *(ori) de câte ori*: *Mulțumire simțeam de câte ori îl aveam aproape* (M. Caragiale, *Craii*), *De câte ori mă întâlnesc în ultima vreme, cu oameni de la Radio, /aflu erori* (DV, 2004)”.

Consider că statutul acestei locuțiuni (*ori) de câte ori*, fie locuțiune conjuncțională temporală, fie locuțiune adverbială temporală este incert și nu trebuie introdusă la admitere.

Cred că doar exemplul (2) *Spune-mi de câte ori pe lună mergi la teatru* poate fi considerat corect pentru răspunsul locuțiune adverbială relativă temporală.

♦ Cât privește cuvântul *ca*, în DOOM 2 apare:

„ca¹ (la fel ca) adv. (îi vorbesc lui ca ei)

ca² /conjct. (în ca (...) să)

ca³ /reg. interj.

ca⁴ (ca și, decât, în calitate de), prep. (la fel de bun ca tine) ca tine de bun, mai bun ca tine, a aduce ca martor)”

Consider că un nespecialist sau un elev nu s-ar edifica numai cu acest tip de explicații. Astfel, în structuri comparative, în calitatea lor de conectori dintre cei doi termeni ai comparației, *ca, cât, decât* se comportă prepozițional impunând comparantului cazul acuzativ, deși comparatul este în nominativ, ca în exemplul *Andrei este cuminte ca mine*.

În GA, vol. I, pag. 628, în exemplul *A venit la mine ca la tine*, **ca** „are un comportament de adverb relațional, neinfluențând forma termenului pe care îl precedă (comparantul repetă structura comparatului)”. Oricum, sugestia mea este adverb de mod comparativ cu valoare de prepoziție, tocmai pentru a face diferența dintre primul și *ca*, sinonim cu prepoziția *drept*: *S-a luat ca/drept adversar*.

Din nefericire, mai sunt inadvertențe și în GA, dar noi, specialiștii, trebuie să le elucidăm cât mai prietenos cu putință, ca elevii să nu simtă că sunt neputincioși sau să vadă în examene că profesorii de specialitate se contrazic între ei.

Trebuie să-i împrietenim pe toți cu gramatica și să găsim forță și metode atractive de a repara greșelile care proliferază nepermis de mult în toate mediile.

Profesorii de română nu iubesc suficient de mult gramatica și e nevoie să-i motivăm, dar prin provocări mai puțin agresive.

Hai să eliminăm construcția „primului ministru” pentru „prim-ministrului”, a lui „mi-ar place” pentru „mi-ar plăcea”, a lui „vroiam” pentru „voiam”, a lui „așează” pentru „așază”, a lui „Ședința care am avut-o” pentru „Ședința pe care am avut-o” și multe altele!

Bibliografie

- Academia Română, Institutul de Lingvistică “Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Gramatica limbii române*, vol. II, Enunțul, Tiraj nou, revizuit, Editura Academiei Române, București, 2008
- Academia Română, Institutul de Lingvistică “Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Gramatica de bază a limbii române*, coordonator Gabriela Pană Dindelegan, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2010
- Avram, Mioara, *Gramatica pentru toți*, ediția. a II-a revăzută și adăugită, Editura Humanitas, București, 1997
- Croitor, Bianca, Dinică, Andreea, Dragomirescu, Adina, Mârzea-Vasile, Carmen, Nedelcu, Isabela, Nicolae, Alexandru, Nicula, Irina, Rădulescu-Sala, Marina, Rațiu, Rodica, *Ești cool dacă vorbești corect !*, Academia Română, Institutul de Lingvistică “Iorgu Iordan – Al. Rosetti”
- Iancu, Marin, Olteanu, A. Gh., Tulbă, Ana, *Limba română*, manual pentru clasa a VII-a, Editura Corint
- Neamțu, G.G., *Teoria și practica analizei gramaticale*, Editura Excelsior, Cluj-Napoca, 1999
- Pănă-Dindelegan, Gabriela, *Teste de limba română. Admiterea în facultate*, Editura Humanitas Educațional, București, 2007
- Șerban, Anca, Șerban, Sergiu, *Limba română*, manual pentru clasa a VII-a, Editura All
- Ștefan, Bianca, *Locuțiunile în limba română, Definiții și modele de analiză*, Editura Corint, București, 1998
- Tomescu, Domnița, *Analiza gramaticală a textului Metodă și dificultăți*, Editura All Educațional, București, 2003

*Istoricul celui mai stabil text literar românesc. Studiu comparativ asupra
edițiilor „Psaltirii Naționale”*

*The History of the Most Stable Romanian Literary Text. Comparative Study
Regarding the Editions of the “Psaltirea Națională”*

Călin Popescu, PhD Student, University of Pitești

Abstract: *The prototype of the Romanian “National Psalter” (the so-called “The Liner Psalter”) appeared in 1710, not 1703, as speculated in recent decades – this was demonstrated in a recently published study. From that edition on, the differences between the Romanian mainstream Psalters could be examined as mere proofs of the same text in different publishing houses. This article compares the following editions in pairs: 1725 to 1710, 1795 to 1725, 1819 to 1795, 1855 (Buzău Bible) to 1795, 1856-1858 (Sibiu Bible) to 1795, 1914 to 1855 and Sibiu Bible, 1957 to 1914. In 1725, in Râmnic, the only Orthodox typography in Austrian Empire of the time released the first reprint of the „Liner Psalter”, putting the last finishing touches on it. Those corrections – however, very few – do not stick to the Greek or Slavonic loan translations, but resort to the original and that is why most improvements were accepted by subsequent tradition. In 1795 is issued the main Bible of the period, but although its author, Samuel Micu -Klein, is often spoken of as a translator of the whole Bible, in point of the Psalter his careful corrections are made without any revisal of the 1725 version at all. The 1819 version comes with a few shortened phrases and alterations, some of which being conserved by the next editions. In Buzău and Sibiu versions it is to be examined the modernization of the language (and its different forms in Wallachia and Transylvania), besides a common tendency to deslavisation. The two versions are based on the 1795 and 1819 editions, and Buzău version even resorts to the old 1710 Psalter. The Sibiu version, the last one of the period, is also the most conservative of all, and this could be partly explained by the increasing tensions between Greek Catholic and Orthodox Churches at that time. The 1914 edition, first to be called „Synodal”, after the unification of Wallachia and Moldavia, takes over the texts of Saguna and (mostly) Philotheos, trying to find, roughly speaking, an average between the two, and consulting the Blaj version as well. It follows the minimalist principle stated by Saguna and its main merit is the transcription of the text into the new Roman script (one of the challenges was the transcription of the names and toponyms), with little corrections and linguistic updates. In 1957 a new edition of the old standard Psalter employed in the Church services is issued, with many idioms’ updates, and adopting only a few suggestions from the new Hebrew-inspired versions. That text is continually reprinted till today by the official Orthodox editions of Bible or Psalters.*

Keywords:

Romanian Psalter, Anthimus the Iberian, Damaskinos the Doctor, Samuel Micu - Klein, Andrew Saguna.

„*Psaltirea* de linie”, textul revizuit de Antim Ivireanul în 1710 după versiunea Bibliei din 1688 și rămas în uz până astăzi, reprezintă cel mai stabil corpus literar în limba română¹. O situație similară există și în slavona bisericească, unde *Psaltirea* tradusă de Chiril, apostolul slavilor² a parcurs, fără schimbări importante, mai mult de un mileniu. Motivul este, în principal, același: utilizarea neîntreruptă în slujbele bisericești – ținând cont că la noi Antim a introdus liturghia românească în Biserică, în același an în care și-a tipărit *Psaltirea*³. Edițiile ulterioare nu mai puteau schimba versiunea intrată în slujbele bisericești, ci aduceu doar îmbunătățiri de formă și mici ajustări, pe care le vom pune în evidență mai jos, cu mențiunea că ele nu sunt suficient de importante față de ansamblul textului, încât să producă un corpus diferit al *Psalmilor* în românește.

De la Antim la Damaschin

Prima reeditare a textului, de către Damaschin Dascălul, apare la Râmnic, în ultimul său an de viață, 1725, în timpul stăpânirii Imperiului austriac catolic, când publicarea textelor noi de către tipografia ortodoxă era interzisă⁴. Chiar dacă cea mai mare parte a textului a fost preluată cu tot cu greșelile de tipar, Damaschin era genul de revizor care apela la sursele originale, iar corecturile lui nu rămân în litera calcurilor grecești ori slavone – e unul din motivele pentru care cea mai mare parte a lor va fi adoptată de tradiția ulterioară. În loc de *luați în urechi*, Damaschin traduce *ascultați*, iar în loc de *ia în urechi*, găsește *auzi* – renunțând la calchierea grecescului ἐνὸς τῆς αὐτῆς.

Face, totuși, puțineasfel de modificări (cel mult câte una pe psalm): „*mântuitoriul* feații mele”/„*mântuirea* feații mele” (41,6) (σωτήριον permitea ambele soluții – nu însă și 拯救, care înseamnă *salutare*); „*veniți și vedeți* lucrurile lui *dumnezeu*, *carele au pus minuni* pre pământ”/„*Dumnezeu*, *minunile care au pus* pre pământ” (45, 8); „*pentru nimic vei împinge* pre dâșii”/„*vei mântui*” (55, 7); „*carea nu va auzi glasul celor ce strigă: otrăveaște-să otrăvindu-se se la cel înțelept*”/„*carea nu va auzi glasul vânătorilor, vânându-se să vânează, de la cel înțelept*” (57, 5); „*pre cei neascultători ca să-i sălășluiești*”/„*pre cei ce nu să pleca a să sălășlui*” (67, 19); „*sprejenitoriul* meu ia aminte”/„*spre ajutoriul* meu...” (69, 1); „*întru izvodirile tale mă voiu deprinde*”/„*isprăvile*” (76, 11); „*au săvârșit lumea*”/„*întărit*” (95, 10); „*ca corbul de noapte în cuib*”/„*în loc nelăcuit*” (101.7) etc.

Anumite modificări denotă o concepție aparte, despre un Dumnezeu mai blând, sau cel puțin o grijă catehetică mai mare pentru edificarea credincioșilor slabi în credință, într-un moment când audiența textului creștea considerabil. Dumnezeu nu *ispitește*, ci *cearcă*: „*Cel ce ispitești inimile*” devine „*Cel*

¹ Vezi Popescu, *Psalter*, p. 97-104. Tratând acest subiect am arătat, în linii mari, că începutul *Psaltirii* de linie stă la 1710, iar nu la 1703, cum se credea.

² Vezi Cooper, *Scriptures*, p. 84 sau Popescu, *Scurt istoric*, p. 5.

³ Nifon, *Tipic*, p. viii.

⁴ Vezi Dobrescu, *Istoria*, p. 164.

ce cerci inimile” (7,9), iar „genele lui ispitesc pre fiii omenești” – „...întreabă” (10, 4). Intuim aceeași intenție în „cine e Dumnezeu afară de dumnezeul nostru”/„fără numai” (17, 34) – se elimină echivocul –, „Dumnezeu ce nu voiești fărădelegea”/Dumnezeul cel ce nu(5,4), „pedepsirea ta m-au îndreptat”/certarea (17, 39); „N-au ocărât nici au defăimat ruga săracului”/„n-au defăimat nici au lepădat” (21, 27); „ca legumile buruenii, degrab vor cădea”/„ca verdeața buruenii” (36, 2) – buruiana nu aduce roade–; „îngăduiaște pre Domnul”/așteaptă (36,34); „și acum ne-aigonit”/ne-ailepădat (43, 11); „paharul tău este îmbătându-mă”/„adăpându-mă” (22, 26); „iubit-ai toate cuvintele cufundării, limbă vicleană” /„limba cea vicleană” (51, 3) etc.

Sunt înlocuite unele cuvinte vechi: *eșituri*/răsărituri; *kitit-am*/gândit-am; *sternele*/fântânile, *usibi*/judeca, *tătâne-tău*/Părintelui tău, *grosimea pământului*/brazdă de pământ (140, 7), adverbul interogativ („de voiu minți lui David?”/au)etc. Multe modificări de cuvinte și expresii sinonime nu aduc totuși înnoiri de limbaj: *n-au mers*/n-au umblat, *ruga*/cererea, *mărirea*/slava, *fapte*/lucruri, *strâmbătate*/nedreptate, *depărta*/izgoni, *rușine*/ocară, *dinpreună*/împreună, *întru priceapere*/cu înțeleagere, *argințite*/cu argint poleite, *zioa în toate zilele*/din zi în zi, *depărtat-au de la sarcine*/scos-au de supt sarcină etc. Se mai înlocuiesc prepoziții (*întru*/la, *din*/de pe, *la*/spre etc), cazuri asociate verbelor („dă războiu celor”/cu cei), timpi, în redarea participiului grecesc („cel ce zidești”/ai zidit), persoane („ochii săi ș-au pus, ca să-i (să mă) pleace la pământ” –16, 11); numere („facă-se ca iarba pre case”/ „precasă” –128, 6; „ai pus sminteală”/sminteale), genuri: (*roada*/rodul), funcții sintactice („nu să vor rușina, când vor grăi vrăjmașii săi în porți”/ „vrăjmașilor” –126, 5) sau se schimbă topica: „și din piatră, cu miiare i-au săturat”/și cu miiare din piază. Textul e completat și cu mici precizări („adusu-ș-au aminte de așăzământul leagii lui”/„...aminte în veac de...” –104,8; „că el au zis”/ el însuși), sau cu articole hotărâte („plini-va căderi”/căderile –109, 6); *e* este înlocuit adeseori cu *easte* și se explicitează prescurtări: *mari-s*/mari sânt (110, 2). Unele modificări nu vor prinde („curat cu inima”/la inimă; „hiarele câmpului”/țarinii), ci vor fi corectate de edițiile următoare.

Atât Antim cât și Damaschin par să fi folosit și alte repere decât Septuaginta. În „rupt-au piatra în pustie”/„desfăcut-au piază”(77, 18) soluția lui Damaschin pare mai riguroasă, căci există și „desfăcut-au piatra” preluată atare (în 104,40), iar verbul grec este peste tot același: *διέρρηξεν* (și în slavonă, *разрѣзѣ*). Totuși, în versiunile latine apare o distincție (*percussit*/disrupit –sau *aperuit*) între cele două locuri. În alt caz cel al toponimului „în câmpul Tanisului” (77, 15 – gr. *ἐν πεδίῳ Τάνεως*), Damaschin nu mai traduce genitivului, ci înlocuiește prin „în câmpul Taneos”, așa cum se s-a procedat în slavonă (*пѣлтанесѣ*) și latină (*in campo Taneos*).

În unele din oscilațiile fonetice sau de grafie pot fi identificate și unele modernizări: *trimbiță* / *trâmbiță*; *sprejenească* / *sprijinească*, *arepi* / *aripi*, *цї* / *цїи* 坂 pentru *vieți* / *vieții* sau *цї* / *цеи* 坂 în

neștiinți / neștiinței, dășarte / deșarte, nesilnice / nășilnice, până / până, pohta / pofta, putearilor / puterilor, frumseate / frumuseate, fărde lege / fără de leage, eghiptului / eghiptului (糗 □ 糗тоулоу榘 / 糗 □ 糗тоулоу榘). Multe din aceste forme au însă doar o consecvență locală, ca și în cum zone diferite ale cărții ar fi lucrat corectori diferiți, cu reguli diferite.

Ediția Micu vs. Psaltirearâmnică

Samuil Micu introduce în *Biblia* sa de la 1795 *Psaltirealui* Damaschin, retipărită între timp și în Ardeal de câteva ori. Spre deosebire de restul *Bibliei* de la București, a cărei limbă o consideră „întunecată și încurcată”⁵, în acest text găsește puține lucruri de schimbat.

Intervențiile în traducere se rezumă la înlocuirea câtorva cuvinte și expresii: „ca un *ginere*” / *mire* (18, 5), „ca *să răsuflu*” / *mă odihnesc* (38,18), „ascultă, *flică*” / *fecioară* (44, 12); „arma, și *sabiia*, și războiul” / *pavăza* (75, 3); „*judecați sirimanului*” / *smeritului* (81, 3) întru *uimire/spaimă* (67, 29); „pentru ce *gândiți de munții cei închiegați*” / *socotiți* (67, 16); *cârstei* / *potârnici*; *dânsul* / *el*; *slava/mărirea*; *e* / *east*, *drepte-s* / *drepte sânt*; „toate căile tale adevărul” / „*sânt adevărul*” (118, 151); „nu east cel ce face bunătate” / „nu east cel ce face bunătate, *nu east* până la unul (13, 1).

Se ia ca reper intermediar *Psaltirea* tipărită la Blaj în 1780: „Șterge ocară mea de carea *îmi pare rău*”/de carea am *prepus*(118, 38)(expresia se regăsește în versiunea antimiană din 1710, care a circulat și în Ardeal⁶, de unde intră în *Psaltirea* de la Blaj, deși edițiile muntene Râmnic 1793 și București 1780 îl urmau strict pe Damaschin (în 1688, versetul suna: *Ia dimprejurul mieu ocară mea care am prepus*). Și în 51, 3 „limba cea vicleană” / „limbă vicleană” – se revine, prin 1780, la forma din 1710 (iar de aici va fi preluată de Filotei). Alte modificări apar direct în ediția 1795: „au doară întunearecul mă va *călca*”/acoperi(138, 11) – în *Psaltirea* din 1780 era tot *călca*. La fel, „*văduva* lui blagoslovind” / „*Prevăduva* lui...”(131, 15) – se adaugă prepoziția *pre* la varianta lui Damaschin, pe când la 1780 se lua din 1710 „*vânatul*”; „caută *pre* robul tău / *spre*(118, 176) – în 1780 era ca la 1725. Unele schimbări de sens se realizează prin mici retușuri: „Ca *să mă pleace* în pământ” / *să-i pleace* (16,11); „ai pus arc de *aramă brațele* mele” / „*în* brațele mele” (17. 37); „Cel ce *mă mântuiește*” / „Cel ce mântuiește” (54, 8); „*Dumnezeul ajutoriului* mieu” / „*Dumnezeu ajutoriul* mieu”(61, 7); „sămânța lui Avraam *slugile* lui” / „...Avraam *slugii* lui” (104, 6); „depărtat-ai de la mine pre priiatenul”/-au (87, 19); „înălțându-mă *m-ai surpat*”/m-am(101, 11). Multe astfel de mici variații de formă nu influențează însă sensul: „ascultați *toți* cei ce lăcuți în lume” / „ascultați cei ce lăcuți în lume” (47, 12); „scoală-te Doamne, și ia aminte” / „scoală-te Doamne, ia aminte” (34, 22); „Mai tânăr am fost, *că* am și îmbătrânit”/și (36, 25); „acolo-s dureri ca *ceii* ce naște” / a *ceii* (47, 6); „a-i face *rău*

⁵Cătră Cetitoriu, în *Biblia de la Blaj*.

⁶Teodorescu, *Psaltirea*, p. 518.

lui” / „a-i face *lui rău*” (88, 22); „precum *al celor* ce să veselesc” / „precum *acelora* ce să veselesc” (86, 7), Domnul *să* grijaște de mine” / „Domnul grijeaște de mine” (39, 23); „după *aceastea* au sânguit” / *aceaia* –15, 2. Se schimbă prepoziții („În dreapta ta *întru sfârșit*” / *până în sfârșit* – 15,11); „lipitu-s-au *în* pământ pânțelele nostru” / *de*– 43, 27) numere („pornirile *râului* veselesc cetatea” / *râurilor*– 45, 4; „i-au dat pre ei spre *milostiviri*” / *milostivire*– 105, 45; „spurca-vei pre ei în *ticăloșii* / *ticăloșie*– 139, 10, ca și în 1780); „De voi intra în *lăcașul* casii mele” / *lăcașurile*(131, 3) – ca și în 1780; „și nu s-au depărtat înapoi *inimanoastră*” / „*inimile* noastre”(43, 20) – echivoc permis și de auxiliarul *s-au*). În privința articolului, modificările seamănă cu niște alterări de copist: „Limba mea e *trestia* scriitorului” / *trestie* (44,2); „supus-au *noroadele* noao” / *noroad* (46, 3); „cine va da din Sion *mântuirea* lui Israil” / *mântuire* (52,8); „nu s-au lipit de mine *inima* îndărătnică” / *inimă* (100, 5), „oasele mele *cao uscăciune* s-au uscat” / *ca uscăciunea* (101, 4); „spre *vânare*” / *vânarea* (123, 6); „pre *văduva* va priimi” / *văduvă* (145, 9); „moștenit-am mărturiile tale în veac, că *bucuriia* inimii mele sânt/bucurie (118, 111) etc. Și în variațiile formelor cuvintelor, pot fi identificate modernizări: „că *pricitori* sântei” / *pricinuitori*(138, 20)(în 1780 era *pricitori*); *fără leage* / *lă fără de leage* (54, 3); *întru sfârșire* / *întru sfârșit* (58, 15); *s-au delungat* / *s-au îndelungat* etc. În fine, sensul frazei mai e ajustat prin schimbarea punctuației: „Putearea și dreptatea *ta. Dumnezeule*, până la ceale înalte...” / „Putearea ta și dreptatea *ta Dumnezeule*, până la ceale înalte”(70, 22); „Nu nădăjduiți spre nedreptate, și spre *jăfuire nu poftiți; bogăția* de ar curge, nu vă lipiți inima” / „Nu nădăjduiți spre nedreptate, și spre *jăfuire, nu poftiți bogăția*, de ar curge, nu vă lipiți inima”(61, 10) etc.

Ediția 1819 vs. Biblia lui Micu.

În 1819, Societatea Biblică Rusă, agenția *British and Foreign Bible Society*, scoate, pentru basarabeni, o *Biblie* bazată pe versiunealui Samuil Micu, recomandată de mitropolitul Gavriil Bănulescu⁷. Deși făcute în grabă, de arhimandritul Varlaam, unele modificări vor fi preluate de tradiția ulterioară (Andrei Șaguna lucrează pe această ediție, nu pe cea blăjeană, atunci când scoate *Biblia* de la Sibiu).

În loc de „auzi-să-vor graiurile mele, că *au putut*” (140, 8), găsim „*s-au îndulcit*”, (termenfolosit și de Micu, în 146,1): intervenția e preluată atât de Filotei cât și de Șaguna. E drept, în *Psaltirionul* tipărit de Antim în 1697 aveam ἡδύνθησαν (de λαῖδύνω – *a îndulci, a condimenta*), urmând *Biblia* de la Frankfurt (care amintește totuși în subsol de varianta ἡδύνηθησαν – de la δύναιμι, *a putea* – prezentă în *Codex Alexandrinus*; diferența apare și între *Vulgata* și *Nova*). Antim traduce *că au putut* (iar Damaschin preia), deși în 1651 era *dezmiertate*, iar în 1688 – *să îndulciră*. De asemenea, în 44, 10, în loc de „palaturi de piluri” (în 1688, erau „turnuri de pil” iar în 1710, „palaturi de pil”), găsim „palaturi

⁷Vezi Olariu, *Studiu*, p. 14-16 și Tappe, *Rumania and BS*, p. 93-94.

de piluri (*de fildeș*)”. Șaguna preia Filotei adăugirea explicativă (ignorată de Filotei), renunțând și la paranteze. În 1914, va rămâne „palaturi de fildeș”, apoi, din 1957, „palate de fildeș”. În 77,10 „*rudă* întoartă și amărâtoare, *rudă* care” devine „*neam* îndărătnic și amărătoriu, *neam* care” (se renunță la slavonismul *пѣдѣль*, în favoarea unei traduceri pentru γεφύα, ce va fi adoptată de tradiție, totprin intermediul lui Șaguna). Corectura „că *duhul* au trecut” / *Duh* (102, 106) e preluată atât de Șaguna, cât și de Filotei. La 88, 37 („ai *urgisit*” / „ai *defăimat*”) *urgisit* pe care îl găseam la 1725, reda mai corect ἐξουδένωσας (de la ἐξουθενέω – *a respinge cu dispreț*) – în 1688 era *ocărât*, iar în 1651, *l-ai urât*; Șaguna preia totuși *defăimat*, la fel fac edițiile ulterioare.

Unele modificări, chiar dacă nu se impun tuturor, rămân totuși opțiuni valabile: „*grumazul* lor” / „*gâtlejul* lor” (5,9) – intervenția, admisă de Șaguna dar respinsă de Filotei, se regăsește și la Cornilescu. În 1914, avem tot *gâtlejul*, apoi, din 1957, revine *grumazul*. Același lucru, cu *grumazul* / *gâtlejul* din 68, 4, doar că în 1957 rămâne *gâtlejul*. În 149, 6 *gâtlejul* se păstra în toate edițiile (aici, se referă la oamenii drepti, pe când *grumaz* avea, poate, o conotație negativă), totuși, din 1957 avem *gura*. În 21, 16, *grumazul* este reținut de în edițiile următoare, apoi, din 1957, găsim „cerul gurii”. Tot așa, în cazul, „Domnul răsipește sfaturile neamurilor și defaimă gândurile boiarilor. Iară gândurile inimii lui, în neam și în neam” / „... neamurilor, *defaimă cugetele noroadelor* și defaimă gândurile boiarilor. Iar *sfatul Domnului în veac rămâne*, gândurile inimii lui, în neam și în neam” (32, 10-11). În *Biblia* din 1688, în *Psaltirea de-nțăles* a lui Dosoftei, în *Psaltirionul* și *Psaltirea* lui Dosoftei se regăsește forma întreagă din 1819. Totuși, în *Psaltirea* de la Bălgrad completarea apare în paranteze, iar în *Nova Vulgata* apare, de asemenea, o variantă scurtă, apropiată de ceea ce de la Damaschin și din 1795. La 1957 se va adopta, prin intermediul lui Șaguna, varianta lungă de la 1819, deși la 1914 se preluase una mai scurtă, prin Filotei. În privința schimbării de traducere: „*frumseate* în dreapta ta până în sfârșit” / *desfătare* (15, 11); *frumuseate*, prezent și la Damaschin, Antim și ediția 1688 (*frumsățări*) va fi preluat de edițiile Filotei, 1914 și 1957, deși *desfătare*, preluat de Șaguna, reda mai bine grecescul *τερπνότητες* – *plăcere* (el reappare în recenta traducere a Franciscăi Băltăceanu). În 93, 10, „au nu va *cerceta*” / *mustra*, găsim *certa* în 1725 și în *Psaltirea* blăjeană din 1780, astfel că la 1795 putea fi o corectură superficială sau o greșeală de tipar. Șaguna păstrează „*mustra*”, care era și în 1688, dar Filotei transmite mai departe „*certa*”. Pasajul din 57, 9, „mai nainte până ce vor cunoaște spinii voștri *ramnul* (notă de subsol: *Adecă: păducelul*)” / *ramnule* preluat de Filotei cu tot cu notă, iar de edițiile Șaguna și 1914, fără ea. În *Septuaginta* e „*πρὸ τοῦ συνιέναι τὰς ἀκάνθας ὑμῶν τὴν ῥάμνον*”, iar ῥάμνος (planta ghimpoasădin Jud. 9, 14) fiind preluat ca atare de Antim și Damaschin, ca în *Vulgata* (*ramnus*). Tradiția ulterioară va urma linia traducerilor apusene: *before your pots feel the thorns, green or burning*, (Darby). În 1957, avem „înainte de ce spinii voștri se vor aprinde”, iar

din 1968, „înainte ca spinii voștri să se aprindă”. Din „vor scula”/„săvor scula” (87,11) – pronumele reflexiv este preluat greșit de Șaguna (în 1914 rămâne „vor scula”, iar în 1957 se revine la „se vor scula”, dar pentru că se schimbă și predicatul, din „doftorii” ca în *Septuaginta*, în „morții”, ca în *Textul Masoretic*).

Există și modificări ignorate de tradiția ulterioară. În 140, 4, – „ca să *tăgăduiesc răspunsurile ceale* din păcate” / „ca să *pricinuiesc pricinui* din păcate” –, intervenția nu rămâne, deși încerca să redea fidel efectul de repetiție din *Septuaginta*: τοῦ προφασίζεσθαι προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις. La 1688 se încercase „ca să *vinuiesc vini* în păcate”, dar rămâne varianta antimiană.

Ediția din 1819 se distinge printr-o serie de scurtări ale versetelor – care în general nu rezistă în tradiția următoare. „Ia aminte *glasul rugăciunii mele*” / „Ia aminte *glasul meu*” (5, 2). Varianta de la Micu urmează *Codex Alexandrinus*, pe când cea din 1819 corespunde manuscriselor *Vaticanus* și *Sinaiticus*. „Domnul e împărat *în veac*” / „Domnul este împărat” (9, 36): varianta prescurtată se regăsește în unele traduceri occidentale dependente de *Textul Masoretic* (de pildă, *New American Bible*). „Și într-un nume Domnului *Dumnezeului nostru* ne vom mări” / „Domnului nostru” (19, 5) forma cea lungă, regăsită și în *Codex Sinaiticus*, va fi preluată de tradiție. „Adaogă Domnul spre voi, *spre voi și spre fiii voștri*” / „Adaogă Domnul spre voi, și spre fiii voștri” (113, 22) „Că vine, *că vine* să judece pământul” / „că vine să judece pământul” (97, 9) forma cu repetiție, care apare în *Alexandrinus*, în *Psaltirea* slavonă și în *Biblia* de la Frankfurt va fi preluată mai departe. Altă oscilație determinată de diferențele dintre *Alexandrinus* și celelalte versiuni găsim în: „durearea *mea* înaintea mea iaste pururi” / „durearea înaintea mea iaste pururi” (37, 18) – „Facă-se masa lor înaintea lor spre cursă *și spre răsplătire și spre sminteală*” / „...spre cursă și spre sminteală” (68, 26) – forma scurtă e mai apropiată de *Textul Masoretic*, redat de traduceri occidentale. Șaguna o preia din 1819, dar nu e admisă de 1914. „Și prin fier au trecut” / „prin fier...” (104, 18) e preluată prin Filotei, de edițiile următoare în varianta lungă, chiar dacă *și*-ul lipsește din *Septuaginta*.

Alte modificări constau în variații minore: prepoziții schimbate („te-ai îndulcit *cu* mâncări / *în* – 54,15; „ai izbăvit sufletul meu *de* moarte” / *din* – 55, 13), se revine la *vechiul adverb interogativ*, *de* în loc de *au* (88, 35); se adaugă precizări („varsă sabie” / „varsă sabie ta” [sic!] – 34, 3, idee nepreluată; „întorsu-ne-ai pre noi înaintea vrăjmașilor” / „întorsu-ne-ai pre noi *înapoi* înaintea vrăjmașilor” – 43, 12), *e* / *easte*; *cesta* / *acesta*, „*fata* tirului” / *featele* (44, 14) etc. Frazări după versiunea latină sunt corectate după versiunile greacă și slavonă: „Lăudați pre Domnul, că *e bun psalmul Dumnezeului nostru*, să se îndulcească lauda” / „...că *este bun cu psalmi; Dumnezeului nostru*, să se îndulcească lauda” (146,1).

Edițiile Filotei (1855) și Șaguna (1856-1858) vs. versiunea Micu

Revizuirile făcute aproape simultan de Filotei al Buzăului și Andrei Șaguna la Sibiu corespund unui stadiu lingvistic nou, caracterizat, printre altele, de o tendință de deslavizare: *blagoslovenia* devine la Filotei *bine-cuvântare*, iar la Șaguna, *binecuvântare*; *norodul* e *populul*, respectiv *poporul*, iar în loc de *slavă* sau *slăvește* găsim *mărire*, respectiv *mărește*.

În timp ce Șaguna, în virtutea unui principiu al stabilității⁸, păstrează formele moștenite, Filotei, care folosește un alfabet de tranziție, caută soluții de modernizare. Unul din aspectele vizate e forma de perfect compus plural (cu auxiliarul *au*) folosită și pentru singular, care devenise desuetă⁹: „pământul *s-au temut*” / *s-a temut*. Uneori însă, Filotei corectează și acolo unde nu e cazul: „vrăjmașului *i-a* lipsit sabiile”; „fărădelegile *s-a* îngreoiat”. Uneori, schimbarea e greu de făcut, pentru că necesită o bună înțelegere a textului; „*n-a* pierdut neamurile, care a zis Domnul lor” (105, 34); „*s-a* omorât pământul lor întru sânziuri și *s-a* spurcat în faptele lor, și au curvit întru izvodirile lor” (105, 38). Tradiția ulterioară preia mare parte din înnoirile aduse de Filotei, precum: „întru *spaima*” / *uimirea* (30, 23); „eu am adormit și am dormit” / „eu m-am culcat și am adormit” (3, 4) etc.

În 9,8, avem *norodul* – Micu / *poporul* – Șaguna / *noroadele* – Filotei. Ediția 1914 alege *noroadele*, iar cea din 1957 dă *popoarele*. E interesant că în 1725 și 1688 găseam tot *norodul*, în timp ce în Manuscrisele 45 și 4389 aveam pluralul: *năroadele* / *pre năroade*, conform surselor antice. Singularul nu apare nici în *Biblia* de la Frankfurt, totuși Antim, Damaschin și Micu îl adaptează după *oamenilor*, care apare în 1751, în *Psaltirea de-nțăles* a lui Dosoftei și în *Psaltirea* slavo-română coresiană, redându-l pe *людемъ*, printre ale cărui sensuri, conform lui Miklosich, se numără *homines*, dar și *λαός* – nu doar *λαοί*.

Alte înnoiri impuse de Filotei țin de limbă: „ca nu *cândva*” / *cumva*; „argintul său *n-au dat* în camătă” / *nu l-a dat*; *zgău* / *mitras*, *lunecare* / *alunecare*, *răgnind* / *răcnind*; *fiește căruia* / *fie-căruia*. Unele îmbunătățiri sunt puțin vizibile: „cel ce răsare iarbă dobitoacelor” / „cel ce *răsari*” (103, 15); „fiul omenesc, pre carele *ai întărit* ție” / *l-ai întărit* (79, 16); „pre călcătorii de lege *am urât*” / „*i-am urât*” (118, 113); „lucrul mâinilor noastre îndreptează” / „îndreptează-*l*” (89, 19). Distingem diferențe de număr (*adevărurile* / *adevărul* – 11, 1; „cel ce poruncești *mântuirile* lui Iacob” / *mântuirea* – 43, 6); persoane diferite („cel ce ai zidit” / „cel ce a zidit” – 32, 15; „ca să-*l dai* pre el” / „ca să-*l dea* pre el” – 9, 34); diverse alte variații legate de pronume reflexive, conjuncții, prepoziții, articole etc. Unele înnoiri ale lui Filotei vor fi respinse la 1914: *dobitoace* / *vite*, *jiganii* / *jivini* (în 1914 avem *jigăanii*, la 1957, *târătoare*). Exprimarea lui Samuil Micu rămânea, uneori, mai bună: „cei *ce-m* gândesc mie

⁸ „Limba Bibliei unui popor numai o dată se poate face” – *Biblia* Sibiu, p. vi.

⁹ Vezi Heliade Rădulescu, *Scrieri*, p. 100-103.

reale”, nu „cei ce gândesc mie reale” (34, 4), ca în 1725; „și calea lui o va voi foarte”, nu „calea lui va voi foarte” (36, 23); *potârnic*, nu *cârstei* (104, 39), ca la 1725.

În Biblia de la Sibiu se remarcă eforturile lui Andrei Șaguna de refacere a împărțirii în versete, după modelul Bibliei ateniene din 1843 – neîncrezător în influențele occidentale anterioare Bibliei grecești¹⁰: „că e bun psalmul Dumnezeului nostru, să se îndulcească lauda” / „că iaste bun *cu* psalm, Dumnezeului nostru, să se îndulcească lauda (146, 1) – la 1914 se preia această punctuație. Unele intervenții în text vor fi ignorate („au stătut păcătosul *împotriva mea*” / *înaintea mea* – 38, 2), altele vor fi adoptate ulterior: „Domnul va ajuta lui” / „să ajută lui” (40, 3); ediția 1914 preia „va ajuta lui”, prin Filotei, dar în 1957 se revine la „să-l ajute” – în virtutea ambiguității semantice a viitorului grecesc.

În unele cazuri, atât versiunea lui Filotei cât și cea a lui Șaguna sunt ignorate în favoarea celor anterioare: „*prindu-să* întru sfaturile care gândesc” (9, 22) la 1819 și Samuil Micu (pe când la Filotei și Șaguna era *prinzându-se*). La 1914, devine *prinde-se*, iar din 1957, *se prind*.

Psaltirea versiunii sinodale din 1914

Ediția din 1914, prima numită „Sinodală”, preia textele lui Șaguna și (mai ales) Filotei, căutând, în linii mari, o medie între cele două. Urmează principiul minimalist afirmat de Șaguna și are ca principal merit transcrierea în noul alfabet latin. Cu această ocazie, *sânt* devine *sunt*, multe prescurtări se desfac (*n-au/nu au*), *așaze(așeaze)* devine *așeze*; *eșai* (la Șaguna, ешай – *ieșai*) numele proprii și toponimele sunt fie preluate de la Filotei (*Efraim*, sau *Efrem*, în funcție de variațiile din 1855, sau se redapteză: în loc de *Sikima*, respectiv Сікіма, se dă *Sichemu*.

În general se urmează lui Filotei, renunțând la forma de perfect plural pentru singular, chiar și acolo unde acesta nu o făcuse (*nădăjduit-au* / *a* – 21,8). Uneori se mai preiau, de la Șaguna, formele vechi „*ție s-au* lăsat săracul”, dar în același timp, „cu limbile sale *viclenea*” (dacă transcriem așa викленіа) primește forma de plural *vicleneau*. Găsim, de asemenea, pronumele posesiv plural *lor*, în loc de *sale*. Multe forme noi de cuvinte sunt luate de la Filotei: *ceruri* (la Șaguna era *ceriuri*, ca în 1795), *zămislit* (nu *zemislit*), *ridicat* (nu *rădicat*) etc. Asemenea, este însă preluat de la Șaguna (când la Filotei era *aseminea*). Altele se înnoiesc față de amândoi: *zioa* / *ziua*, *peri* / *pieri*, *jertva* / *jertfa*, *vecinic* / *veșnic*, *oltar* / *altar*, *împiedecat* (*înpiedecat*, la Șaguna) / *împiedicat*, *dupre* / *după*. Unele schimbări introduc însă forme mai arhaice: *voia* / *voea*, *viața* / *vieața*, *brici* / *briciu*. Se preferă forma *hiarelor*, de la Filotei, deși Șaguna avea фіарьлор – la fel, vechiul *cârstei* în loc de *potârnic*, *scârșnit-au*, în loc de *scrâșnit-au* etc.

¹⁰Moceanu, *Șaguna vs. Heliade*, p. 184.

Se aduc mici corecturi traducerii. De pildă, în pasajul „săgețile sale *celor arzători* le-a lucrat” (7,14) prezent la cei doi, găsim „*celor ce ard*”. La fel, în „tot așternutul lui *l-a întors întru boala lui*” întâlnim: „*l-ai întors când zăcea el*”(40,3). Mai găsim: „*fiii omenești / fiii oamenilor*”, „*întări-voi spre tine ochii mei*” / „*așinti-voi*”, „*vreme binecuvioasă*” / „*bine primită*”, „*m-ai închis în mâinile vrăjmașilor*” / „*lăsat*”, „*nici pismui* (Șaguna: *pizmui*) *celor ce fac fără de lege*” / „*nici urma*”; „*măcar că în chip trece omul*” / „*deși ca un chip*”; „*legea ta în mijlocul pântecelui meu*” / „*în lăuntrul inimei mele*”. În 67, 28, cu schimbarea „*întru spaimă*” / „*întru uimire*” (preluată din ediția 1910, care reia 1725), se uniformizează traducerea lui ἔκστασις – ca în 30, 23. Se mai observă reabilitarea unor cuvinte provenite din slavonă: *slavă* în loc de *mărire*, *proslăvi* în loc de *preamări*, *praznicului* în loc de *sărbătorii*. Uneori se renunță la cuvintele redundante: „*n-au înțeles (spre) lucrurile Domnului*”, „*m-am (făcut) tulburat*”, și chiar la virgule, schimbându-se frazarea, față de versiunile anterioare: „*întărâtat-a pre Domnul(.) cel păcătos, după mulțimea mâniei lui nu va căuta (,) nu este Dumnezeu înaintea lui*” (9,23-24).

Actualizarea din 1957 vs. ediția 1914

Psaltirea din 1957, cea mai importantă revizuire a textului standard până în prezent, a devenit necesară întrucât versiunile *Psalmilor* semnate de Gala Galaction și Nicodim Munteanu au fost respinse de Biserică. Ebraiștii Mircea Chialda și Vladimir Prelipceanu și elenistul Dumitru Fecioru – supervizați de mitropolitul Efrem Enăcescu – aduc ajustări traducerii fără să se desprindă de vechiul corpus¹¹. Multe modificări sunt înlocuiri de sinonime, precum: *hulitori* în loc de *pierzători*, *căi* în loc de *cărări*, *întocmit* în loc de *săvârșit*, mai ales acolo unde ele aduc și o actualizare a limbajului: *apărător* în loc de *scutitor*, *sărman* în loc de *mișel*, *nelegiure* sau *silnicie* în loc de *păgânătate*. Adverbul interogativ *au* e înlocuit cu *oare*, pentru *blagoslovenie*, *norod*, sunt preferate *binecuvântare*, respectiv *popor*, nu în virtutea unui program de deslavizare (căci „*mărească-se*” e schimbat cu „*slăvit să fie*”), ci pentru că deveniseră mai uzuale. *Vecinul* este înlocuit cu *aproapele*, iar, în contextul regimului de tip bolșevic, *boier* este schimbat cu *căpetenie*, în timp ce *a povesti*, pe fundalul denigrării religiei drept „*basm*” e înlocuit cu *a istorisi*.

Multe forme lexicale sunt aduse la zi (*răsboiu* / *război*, *îndatăși* / *îndată*, *înfricoșat* / *înfricoșător*, *văz* / *văd*), se introduce *a fi* în propozițiile eliptice de predicat, iar, acolo unde nu e vorba de pasaje liturgice, topica este schimbată. „*Pogorî-vei pre dânșii*” devine „*îi vei pogorî pe ei*” – *Doamne, strigat-am rămâne însă neschimbat*. Unii termeni desueți sunt înlocuiți prin locuțiuni perifrastice: vechiul *sângiuri* devine *vărsări de sânge*, în loc de „*către tine mănec*” (gr. πρὸς σὲ ὁρπίζω) găsim „*pe Tine Te caut dis de dimineată*” (62,1). În loc de „*mărturisi-mă-voi tu*” apare „*lăuda-Te-voi* (42,5) sau „*slăvi-Te-voi*” (51, 8). Prepozițiile arhaice sunt înlocuite cu echivalentele lor

¹¹Căciulă, *Cartea de cult*, p. 557-558.

moderne: (*despre*, în loc de *pentru*, *pe* în loc de *pre*), multe fiind schimbate pentru a face textul mai lizibil: „în legea Lui va cugeta” / *la*” (1,1) – totuși, *în sfatul* nu este schimbat cu *la sfatul* – cum exagera versiunea Nicodim Munteanu, urmând, cu lipsă de rigoare, sugestia Bibliei Britanice). Alte modificări se referă la moduri verbale: imperativul *pierde-i*, schimbat în viitor: *îi vei pierde* (53, 5), perfectul *m-am depărtat fugind și m-am sălășluit în pustie* (54, 7), schimbat cu condiționalul – tot o variantă care urcă până la traducerea „britanică” a lui Aristia din 1859 –, gerunziul schimbat cu participiul (*mâhnindu-mă umblu* / *umblu mâhnit*), unele verbe sunt substantivate: „*ca să-mi ajuți mie ia aminte*” / „*spre ajutorul meu ia aminte*”, sau se schimbă cazurile asociate cu ele: „*judecă mie*” / „*judecă-mă*”.

S-au depus remarcabile eforturi pentru a da mai multă claritate expresiilor. În 63,6, în loc de „*Iscodit-au fărădelege, stinsu-s-au născocind iscodiri*” găsim: „*și au pierit când le iscodeau*”; „*înmulțit-ai a-l îmbogăți pre el*” devine „*bogățiile lui le-ai înmulțit*” (64,9), „*întărit-au loruș cuvânt viclean*” devine „*întăritu-s-au în gânduri rele*” (63,4), „*întru picăturile lui veseli-se-va răsărind*” devine „*și se vor bucura de picături de ploaie, răsărind*” (64,11); „*groapa ticăloșiei*” / *pieirii* (39,2); „*nedreptate a gândit limba ta*” / *a vorbit*(51,1) etc.

La „*ție se va da rugăciune*” este tradusă valoarea semantică a expresiei: „*Ție Ți se va împlini făgăduința*”, corespunzătoare și versiunii ebraice și latine – renunțându-se la vechiul calc după σοὶ ἀποδοθήσεται εὐχή. Apelul la surse se vede când „*spre slugile sale se va umili*” –134,29 (ἐπὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρακληθήσεται) (*deprecabitur* – *Vulgata*), e schimbat cu „*de slugile sale se va milostivi*” (*miserebitur* – *Nova Vulgata*), corespunzătoare lui παρακαλέω dar și lui נחם. *Alege judecata mea* – 42,1 (δίκασον τὴν δίκην μου), tradus inițial aproape de varianta latină (*discerne causam meam*), e tras spre expresia ebraică (נִחַם רִיבִי): *apără dreptatea mea*. Există și locuri unde se apelează la soluțiile propuse de Bibliile Britanice, care foloseau sugestii din traducerile apusene bazate pe *Vulgata* (bazată la rândul ei, în general, pe un text ebraic) sau direct pe *Textul Masoretic*. Mai mult, în efortul de a da limpezime unor pasaje, acestea sunt complet rescrise după varianta ebraică: „*însetat-a de tine sufletul meu, de câte ori trupul meu ție*” (62,2) era greu de citit în limitele calcurilor grecești (ποσαπλῶς σοι ἡ σάρξ μου). Expresia ebraică לָךְ בָּשָׁרִי נִחַם a ajutat la clarificare: *suspinaț-a după Tine trupul meu*. Uneori s-au adoptat, totuși, prea ușor soluții dependente de *Textul Masoretic*: „*Însă deșerți sunt fiii oamenilor, mincinoși fiii oamenilor, în cumpene a face strâmbătate ei din deșertăciune, împreună*” se schimbă mult: „*Dar deșerți sunt fiii oamenilor, mincinoși sunt fiii oamenilor, în balanță toți împreună sunt deșertăciune*”(61,9), iar „*balaurul acesta, pre care l-ai zidit a-l batjocori pre el*” ajunge „*ca să se joace în ea [în mare]*” (103,26), renunțându-se la tradiție în

virtutea echivocului din ἐμπαίξειν αὐτόν. Unii psalmi, precum 67 sau 72, suferă chiar revizii majore pe baza textului ebraic, care însă nu oferă mai multă claritate.

Principiul care se desprinde din intervențiile revizorilor acestei ediții este totuși limitarea modificărilor, pentru a se păstra, pe ansamblu, același corpus al Psalmilor. Intervențiile sunt greu insesizabile, ca în versetul: „Că ai izbăvit sufletul meu din moarte, ochii mei de lacrimi, și picioarele mele din alunecare: bine voiu plăcea înaintea Domnului, în lumina celor vii” / „Că ai izbăvit sufletul meu de la moarte, picioarele mele de alunecare, ca bine să plac înaintea lui Dumnezeu, în lumina celor vii” (55,13). Nu se observă ușor că *din* este înlocuit cu *de la* sau *de*, că *ochii mei de lacrimi* dispăre cu totul, viitorul devine subjonctiv, în loc de *Domnul* găsim *Dumnezeu*, iar prin particula „ca” se încearcă legarea laolaltă a întregului pasaj.

Caracteristică pentru această versiune este și păstrarea, acolo unde se operează modificări, a vechilor sonorități, pentru a masca revizuirile, dând aparența unui retuș minimal: „apucat-au înainte *streji* ochii mei” devine „ochii mei au luat-o înainte, *treji*” (76, 4); „va ținea întru *mânia* sa îndurările sale” devine „va închide în *măinile* Lui îndurările sale” (76,9); „a dat *păliciunii* rodurile lor” devine „dat-a *stricăciunii* rodul lor” (77,51); „s-a *întărit* mânia ta” devine „s-a *întăritat*” (87,7); „a tot *sfârșitul* am văzut sfârșit” e rescris: „la tot lucrul *desăvârșit* am văzut sfârșit” (118,96) etc. În acest fel, cei care recită în biserici și mănăstiri *Psaltirea* sunt întăriți și azi în convingerea că au în față textul tradițional, dat de către Antim Ivireanul slujbelor românești dintru început.

Bibliografie

Izvoare și volume de referință

- Ανθολόγιον, Snagov, 1697, (B.A.R. CRV 106)
Biblia adecă Dumnezeiasca Scriptură 1688, ediția jubiliară, IBMBOR, București, 1998
Biblia de la Blaj, 1795, (ed. Ioan Chindriș), ediție jubiliară, Napoca Star - Tipografia Vaticana, Cluj - Roma, 2000.
Biblia Hebraica Stuttgartensia, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1997
Biblia Sacra Vulgata, German Bible Society, 2007
Biblia Sacra, Psalmi (trad. C. Aristia), Societatea Ierografică Bretanică și Streină, București, 1859.
Biblia, Ediția Sfântului Sinod, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1914
Biblia, IBMBOR, București, 1944, 1968 și 2014
Biblia, Societatea Biblică Rusă, Sankt Petersburg, 1819
Bibliea, Tomul 3, Tipografia Sfintei Episcopii, Buzău, 1855
Bibliia, Tipografia Episcopiei Ardealului, Sibiu, 1856-1858
Cartea Psalmilor (trad. D. Cornilescu), Societatea Evanghelică Română, București, 1920
Codex Alexandrinus – photographic facsimile, British Museum, 1957
Codex Sinaiticus (typographical facsimile), Leslie McFall, Cambridge, 2006
Codex Vaticanus B, Istituto Poligrafico e Zecca dello Stato, 1999
Τῆς Θείας Γραφῆς, Frankfurt, 1696 (online, prin Frankfurt Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek)
Monumenta Linguae Dacoromanorum. Biblia 1688, Pars XI, Editura Universității „Al. I. Cuza” Iași, 2003
Psaltirea Blaj, 1780 (B.A.R. CRV 440)
Psaltirea București 1780 (B.A.R. CRV 441)
Psaltirea de la Alba Iulia 1651, (ed. M. Moraru, A. Moraru și M. Gherman), Reîntregirea, Alba Iulia, 2001

Psaltirea de 'nșăles, Iași, 1680 (B.A.R., CRV 70)
Psaltirea Râmnic 1793 (B.A.R. CRV 568A)
Psaltirea Râmnic, 1725 (B.A.R., CRV 186)
Psaltirea Târgoviște, 1710 (B.A.R., CRV 161 B)
Psaltirea, IBMBOR, București, 1957
Psaltirea, Tipografia cărților bisericești, București, 1910
Coresi, *Psaltireaslavo-română (1577)* (ed. Stela Toma), Editura Academiei, București, 1976
Septuaginta (ed. A. Ralphs), German Bible Society, 1935
Septuaginta vol. 4 (ed. C. Bădiliță, F. Băltăceanu, M. Broșteanu), Colegiul Noua Europă - Polirom București, 2006
Fr. Miklosich, *Lexicon Palaeoslovenico-Graeco-Latinum*, Viena, 1862-1865
Ion Heliade Rădulescu, *Scrieri lingvistice* (ed. Ion Popescu Sireteanu), Editura Științifică, București, 1973
Nifon Mitropolitul, *Tipic bisericesc*, Tipografia lui Anton Pann, București, 1851
Programele *Bible Works* 9 și *STEP Bible* 2.0

Volume, studii și articole

C. Popescu, *The Antim Ivireanul Psalter, the National Psalter of Romanians*, în *Text și discurs religios*, 2015, p. 97-115
Olimp Căciulă, *Cartea de cult în ultimul deceniu (1948-1958)*, în *Glasul Bisericii*, an XVII (1958), nr. 6-7, p. 554-559
N. Dobrescu, *Istoria Bisericii Române din Oltenia în timpul ocupațiunii austriace*, București, Carol Göbl, 1906
Barbu Teodorescu, *Psaltirea – însemnări bibliografice*, în „*Glasul Bisericii*”, XX (1961), nr. 5-6, p. 496-527
E. Tappe, *Rumania and the Bible Society*, în *The Slavonic and East European Review*, vol. 46, nr. 106 (1968), p. 91-104
Călin Popescu, *Scurt istoric al Psaltirii slavone*, în *Psaltirea slavonă*, Mediaprint, Pitești, 2015, p. v-xvi,
Henry Cooper, *Slavic Scriptures*, Madison-Teaneck, Londra, 2003
V. Olariu, *Studiu lingvistic asupra textului Bibliei de la Sankt Petersburg*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2003
Ovidiu Moceanu, *Teologie și Filologie, Andrei Șaguna vs. Ion Heliade Rădulescu*, Paralela 45, Pitești, 2003.